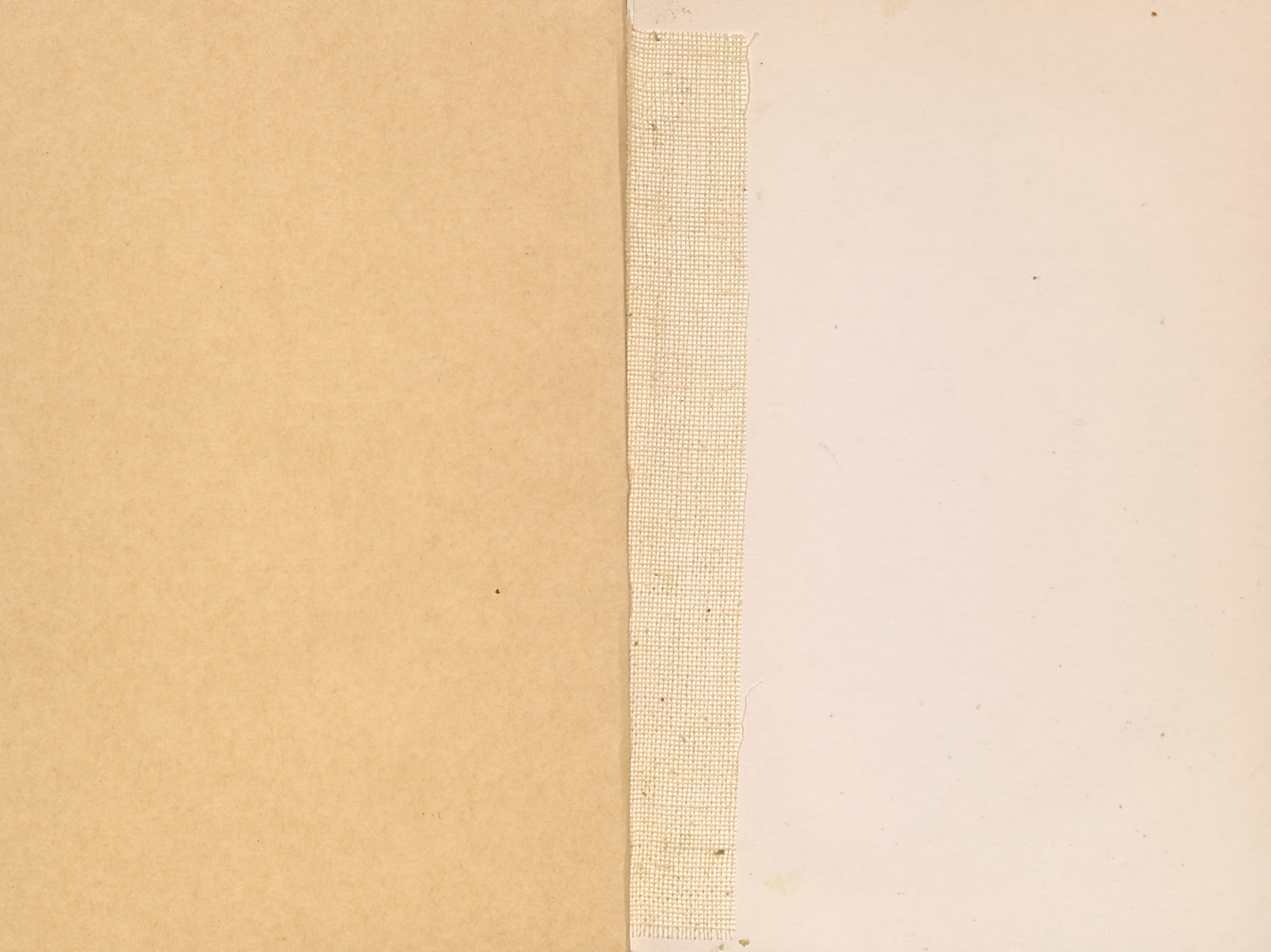
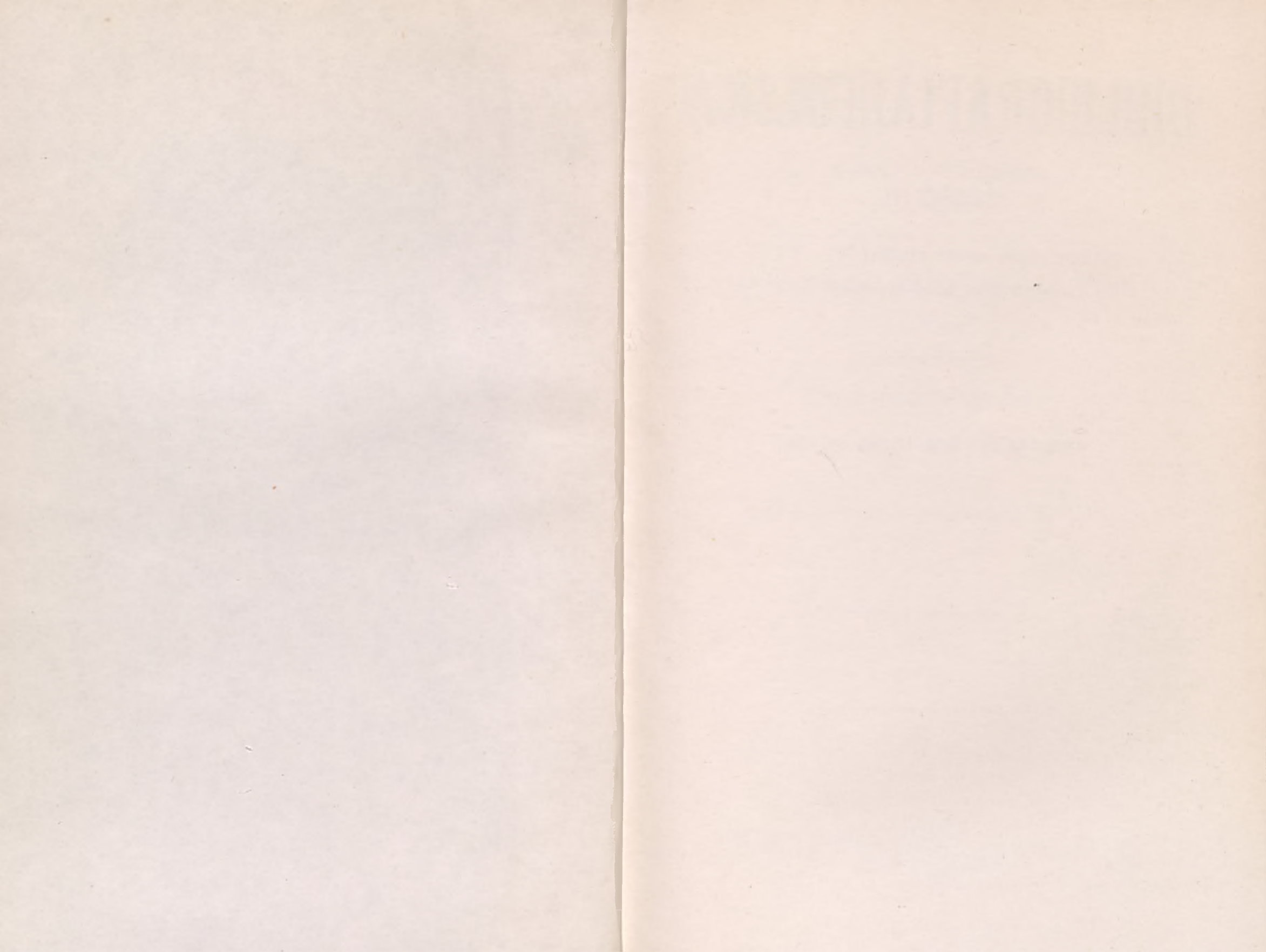

Karol Estreicher
BIBLIOGRAFIA
POLSKA

TOM 29

BIBLIOGRAFIA POLSKA

KAROLA ESTREICHERA.

CZĘŚĆ III.

(Opisująca druki stuleci XV—XVIII)
w liście alfabetycznym XIX.

Wydawca STANISŁAW WYKSIK.

CZĘŚĆ III TOM XVIII: LITERA SOK—SI.

Nakładem Polskiej Akademii Umiejętności.

WYDAWCA
KRAKÓW
DZIŚNIANIE DRUKARNI KRAKOWSKIEJ
1903.

BIBLIOGRAFIA POLSKA

CZEŚĆ III.

(Obejmująca druki stuleci XV—XVIII
w układzie alfabetycznym).

CZĘŚCI III TOM XVIII: LITERA Sok—St.

KRAKÓW.

CZCIONKAMI DRUKARNI UNIwersYTETU JagIELLOŃSKIEGO
pod zarządkiem Józefa Filipowskiego.
1933.

BIBLIOGRAFIA POLSKA

KAROLA ESTREICHERA.

OGÓLNEGO ZBIORU TOM XXIX.

Wydał STANISŁAW ESTREICHER.

Nakładem Polskiej Akademii Umiejętności.

KRAKÓW.

CZCIONKAMI DRUKARNI UNIwersYTETU JagIELLOŃSKIEGO
pod zarządkiem Józefa Filipowskiego.
1933.

Tom niniejszy, obejmujący opis dzieł od litery *Sok* do *Sł*, drukował się daleko wolniej aniżeli poprzedzający, co tłumaczy się trudnościami finansowymi, na jakie wszystkie wydawnictwa Polskiej Akademii Umiejętności natrafiają. Trzeba było druk w ciągu kilku miesięcy w r. 1931 i w r. 1932 przerywać, przez inne zaś miesiące składać arkusze dużo wolniej niż zazwyczaj. W każdym razie dzięki życzliwości Zarządu P. Ak. Um. ciągłość druku jest na najbliższe miesiące zapewniona; a rękopis dalszego tomu, mającego przynieść dokończenie litery *S* (*Su—Sz*), zostaje oddany do druku równocześnie z wypuszczeniem w świat tomu XXIX.

Tom XXIX przynosi opracowanie wielu ważnych autorów i kwestyj naukowych. Po raz pierwszy opracowaną tu została bibliografia pisarzy tak doniosłe posiadających dla XVI wieku znaczenie jak Stanisław Sokołowski, Dymitr Solikowski lub Maciej Strykowski. — Dla dziejów ruchu dysydenckiego powinno mieć znaczenie opracowanie bibliografii Stankara, Stegmanów, Staphylusa, Statoriusów-Stojeńskich. Dla dziejów nauczania w Polsce opisanie podręczników Spangenberg'a i Sturma. — W zakresie polityki, publicystyki i nauki XVII wieku wysuwa się w tomie niniejszym na pierwszorzędne miejsce postać Szymona Starowolskiego, przewyższającego wszystkich innych pisarzy płodnością, wszechstronnością i erudycją, jednego z największych polihistoryków, jakich Polska kiedykolwiek wydała. Bibliografia jego prac, licząca przeszło 100 pozycji, oczyszczona z wielu dotychczas popełnianych błędów, pozwala dopiero należycie zorientować się w całej jego twórczości i stanie się może dla któregoś z przyszłych badaczy podstawą do monografii o tym pisarzu. — Dla dziejów nauk przyrodniczych, matematycznych i filozoficznych w Polsce przynosi ten tom nowe przyczynki przy sposobności opisu dzieł Hier. Spiczyńskiego, Jana ze Stobnicy, J. Strusia, Stan. Solskiego. — Dla prawa polskiego będzie miała znaczenie pierwsza próba wyczerpującej bibliografii Statutu Litewskiego (z opisem 10 wydań, z których niemal każde liczy po kilka warjantów) i Statutów synodalnych. Tom następny przyniesie opracowanie reszty tych statutów (pod hasłem »Synodus«), tak że historycy otrzymają niebawem kompletny opis wszystkich dawniejszych druków obejmujących ustawodawstwo synodalne polskie — rzecz, na którą nauka polska dotychczas się nie zdobyła. — Dla literatury z końca XVIII wieku będzie miała doniosłość bibliografia pism obu Strojnowskich i Staszycy, oraz cały szereg innych przyczynków do epoki wielkiego sejmku (jak np. Katechizm Sterne'a lub publikacje obu Sołtyków). Oczywiście wskazują tylko przykładowo niektóre pozycje z pomiędzy opracowanych w niniejszym tomie.

Tomowi XXVIII »Bibliografii« poświęcił obszerniejszą recenzję prof. Aleks. Brückner (w Pamiętniku literackim XXX, 1933), dorzucając jak zawsze mnóstwo ciekawych spostrzeżeń do opisywanych przezemnie dzieł i wykrywając niejedną fakt ważny i nowy (jak np. nazwisko właściwego autora »Listów moralnych«, tłum. przez Siarczyńskiego). — Zaś oba wydane w roku 1929 i 1930 tomy (obejmujące opis druków od *S—Soj*) wywołały w roku zeszłym nader życzliwą

ocenę dyrektora Wierczyńskiego w »Przeglądzie bibliotecznym« (rok 1932, zeszyt 1—2). Wypowiedzianym tam niektórym postulatam np. co do zwrócenia uwagi na księgozbiory prywatne nie mogę niestety zadość uczynić, bo nie mam na to ani funduszków ani dostatecznego czasu — a rozpraszenie swej energii i pracy mogłoby tylko zahamować bieg przygotowania reszty dzieła do druku. Muszę to zadanie pozostawić tak licznym w Polsce towarzystwom bibliofilskim i bibliofilom, którzy mogliby mieć w tym bardzo piękny cel dla swego zapału, gdyby zechcieli zbiory prywatne opisywać i wyniki swych prac ogłaszać. Natomiast życzenia p. dyr. Wierczyńskiego dotyczące rozwiązania skrótów używanych przezemnie przy cytowaniu literatury przedmiotu są najzupełniej słuszne i do zrealizowania możliwe. Mam zamiar w ostatnim tomie »Bibliografji« zamieścić rozwiązanie skrótów wszystkich częściej cytowanych dzieł i bliższe oznaczenie bibliotek (razem około 100), z których czerpię materiał. Skrótów muszę używać z konieczności, gdyż inaczej rozmiary i koszty dzieła bardzoby rosły. To samo odnosi się do odsyłaczy: muszą być możliwie zwarte, jeśli rozmiary dzieła nie mają urósć.

Postulat uzupełnienia »Estreicherza« materiałem z niewyżyskanych jeszcze bądź w całości bądź częściowo bibliotek omawia również w tymże »Przeglądzie bibliotecznym« (Rocznik III zeszyt 2 str. 120) p. Stanisław Bodniak: »Wyobrażam sobie — pisze — że należałoby do tego zadania wydelegować kilku znawców i praktyków-bibliotekarzy, którzyby zwiedzili wszystkie stare zasoby i ujeli je w ewidencję, zdobywając tem samym materiał do rewizji Bibliografji Estreicherza«. Jestem mu bardzo wdzięczny za tę dbałość o doskonałość »Estreicherza«, ale muszę zauważyć, że ekspedycje tego rodzaju byłyby niestety kosztowne, a przyniosłyby dość małe w stosunku do kosztów rezultaty. Jak sam wspomina, porównał on 5000 druków kórnickich XVII wieku z tomem XXVII »Bibliografji« i odnalazł między nimi zaledwie trzy »zupełnie nowe« pozycje, to znaczy w »Estreicherze« nieopisane. Zaznacza równocześnie, że są to pozycje podrzędniejszej wagi. W innych bibliotekach byłby stosunek »druków nieznanych« do opisanych nierównie jeszcze mniejszy, gdyż Biblioteka Kórnicka, doniedawna zupełnie nieskatalogowana, była do wyzyskania najtrudniejsza. (W dwóch tomach ostatnich uwzględniłem ją zresztą w całej pełni, o ile chodzi o druki XVI w., a to dzięki znakomitemu katalogowi p. Piekarskiego). Toteż narazie o wiele pilniejszym i ważniejszym może postulatem byłoby zapewnić brakujące dotąd fundusze na ukończenie dzieła, dość dalekiego jeszcze do końca, aniżeli rzucić dziesiątki tysięcy złotych na ekspedycje naukowe dla udoskonalania w podrzędnych bądźco bądź szczegółach tego, co może łatwo pozostać nieukończonym. Wszak nie mam już długiego życia przed sobą.

Specjalnie co się tyczy zasobów kórnickich, to przed ukończeniem inwentaryzacji druków XVII i XVIII wieku przez dzisiejszy zarząd Biblioteki niema mowy o ich wyzyskaniu w całej rozciągłości. Skoro ta inwentaryzacja będzie gotową, radbym zrobić (choćby nawet sam jeden) wyprawę do Kórnicka, a mam nadzieję, że przyniesie ona takie same plony dla »Bibliografji«, jak projektowana zbiorowa ekspedycja »znawców i praktyków-bibliotekarzy«. W każdym zaś razie będzie mniej kosztowna.

Aby usunąć nieporozumienia na punkcie tak silnie podkreślanych przez p. Bodniaka luk, zachodzących tu i ówdzie przy wymienianiu w »Bibliografji« zasobów bibliotek polskich, muszę jeszcze raz powtórzyć to, co widocznie nie wszyscy chcą uwzględnić w swojej krytyce »Bibliografji«, a mianowicie, że »Bibliografja Polska« niema być wcale w założeniu swoim katalogiem polskich bibliotek. Nie to jej jest głównem zadaniem (i nie może być przy

dzisiejszym stanie naszych zbiorów), aby przy każdej książce podała w wszystkie biblioteki, w których dany druk się znajduje. Jej głównem zadaniem jest opis książki pod względem bibliograficznym i historyczno-literackim i to zadanie staram się spełniać w granicach moich możliwości. Niemal każdy druk znam z autopsji, a dla każdego cytuję i wyzyskuję całą literaturę przedmiotu polską i obcą, zajmując wobec niej dość często nietylko sprawozdawcze ale i krytyczne stanowisko. Czytam i wyzyskuję literaturę naukową odnoszącą się nie do jednego działu, ale do całego piśmiennictwa polskiego, i dążę do utrzymania »Bibliografji« (nawet, o ile chodzi o tomy wydane przed śmiercią mego ojca) w ciągłym kontakcie z obecnym stanem nauki. Na niewyżyskane przez nikogo druki, a takich jest niemało, staram się zwrócić uwagę świata naukowego i podkreślić problemy naukowe z drukiem związane. Oto idealny cel wytknięty »Bibliografji«, który w granicach danych możliwości pragnę osiągnąć. Ponadto notuję wprawdzie przy każdym druku biblioteki, w których on się wedle moich informacji znajduje, ale tylko biblioteki znane i dostępne (to znaczy w pierwszym rzędzie: uporządkowane). Kusić się o wyliczenie zasobów wszystkich bibliotek byłoby w dzisiejszych warunkach niemożliwością, bo większość polskich bibliotek nie jest uporządkowana, a do tego stan zasobów bibliotecznych jest płynny. Wielu dzieł, jakie były nawet w uporządkowanych księżnicach za czasów mego ojca, szukam w nich dziś napróżno; naodwrot przybywają do zbiorów książki, których tam przed czterdziestu kilku laty (gdy rozpoczął się druk tomu XII) nie było albo też, jeśli były, nie były skatalogowane. Trudno też robić dziełu zarzut, że pewnego druku znajdującego się dzisiaj w danej bibliotece nie wymieniło, zwłaszcza gdy chodzi o druki świeżo nabyte lub od niedawna w katalog włączone. Zwłaszcza druczki ulotne, oprawiane zwykle razem z rękopisami, nie są dotąd jeszcze prawie w żadnej bibliotece wciągnięte do inwentarza druków, stąd też ciągle — a bardzo oczywiście pożądane — odkrycia druków i drobnych druczków »nieznanych Estreicherowi«.

Oczywiście muszę znowu zaznaczyć, że nie wszystko, co ten lub ów pisarz lub katalog antykwarski określa jako »nieznane Estreicherowi«, jest mu naprawdę nieznanne. Przeważna część tych »odkryć« to druki »Estreicherowi« znane, a tylko nie odszukane przez autora odnośnej notaty — mógłbym na to powołać bardzo drastyczne dowody, gdybym chciał wielu młodym i starszym autorom wytykać brak wprawy i usterki w korzystaniu z »Bibliografji«. Nie mam jednak wcale tego zamiaru.

Jeśli do tego dodam, że nawet te biblioteki, które mają katalogi (jak np. bibl. Zamojskich lub Uniw. warsz.), nie mają ich jeszcze opracowanych naukowo, to tem samem wskażę na ważną przyczynę istnienia pewnych luk w »Estreicherze«. Druki bywają w obecnych katalogach zamieszczane często pod fałszywymi nazwiskami lub pod fałszywymi hasłami. Nawet wyzyskanie istniejących katalogów dla celów »Bibliografji« natrafia przeto na ogromne trudności. Dużo lat upłynie, zanim wydanie »Katalogu polskich bibliotek« — na wzór wychodzącego obecnie zbiorowego katalogu pruskich bibliotek — będzie rzeczą realną a nie utopją marzoną przez gorliwych udoskonalaczy »Estreicherza«.

Dlatego w obecnym stanie naszych bibliotek uważam za rzecz pilniejszą zdążyć do kończenia dzieła, tak jak zostało zgóry pomyślane, aniżeli organizować wyprawę do nieuporządkowanych jeszcze »zasobów«, które musiałyby odwlec termin doprowadzenia dzieła do kresu, a w każdym razie krzyżowały mocno możność zdobycia funduszków na ukończenie dzieła, choćby w tej jego dzisiejszej, wcale nie doskonałej postaci.

Niemniej jestem wdzięczny i Szan. autorowi i innym bibliotekarzom czy bibliofilom za okazywaną gorliwość dla sprawy coraz większego doskonalenia

wydawanego przezemnie dzieła; ale byłbym o wiele jeszcze wdzięczniejszy, gdyby odnalazłszy jakiś druk nieznanany zechcieli poprostu sporządzić jego opis i mnie go zakomunikować. Takich skorych do czynnej pomocy przyjaciół dzieła niema ono niestety wielu.

Pisząc to, nie mam bynajmniej zamiaru przeczyć, że »Bibliografia« ma luki — podkreślam to w przedmowach nieustannie — i że pożądanem byłoby zdążyć do ich zmniejszenia. Po zakończeniu pracy nad całością, gdy już będzie się można naleźć w tem, co znamy, rozejrzeć, przyjdzie najwłaściwszy czas na usuwanie luk i błędów; a więc na poszukiwania w bibliotekach prywatnych, dziś mało znanych, i bibliotekach zagranicznych, w »Bibliografji« tylko dorywczo wyzyskiwanych. Ileż te ostatnie kryją w sobie »ignotów« — na to wskazują choćby prace Brücknera, Kota, Piekarskiego! Spiesząc się ku ukończeniu dzieła, mimoto w granicach moich sił i moich bardzo skromnych, prywatnych środków, staram się luki dzieła — nawet o ile chodzi o wydane już tomy — uzupełniać. Notuję każdą informację, pojawiającą się w naukowych i nienaukowych czasopismach czy dziełach o »nieznanych Estreicherowi« drukach. Notuję i składam w osobnych tekach wszelkie spostrzeżenia cudze i własne o popełnionych przy opisie dzieł przez mego ojca i przezemnie błędach. Zaniechałem wprawdzie ogłaszania na końcu nowych tomów uzupełnień do tomów dawniejszych, ale tylko dlatego, że urosły one do znacznych rozmiarów i że wobec zbliżania się ku końcowi dzieła mam co do ich publikacji inny plan. Nagromadził się mianowicie już dotąd materiał na trzy spore tomy »Uzupełnień i Sprostowań«, które zapewne ogłoszę — o ile dzieło ukończę — po zamknięciu całego jego druku albo które jakiś mój następca ogłosi. Niemalą liczbę uzupełnień zawdzięczać należy temu, że od ćwierć wieku tj. od objęcia dzieła przezemnie (1908) wyzyskuję bez przerwy pewną liczbę nowo uprzystępnionych bibliotek. W ostatnich trzech latach wyzyskałem co do litery S Bibliotekę Kopernika w Toruniu, przy bardzo życzliwej pomocy jej dyrektora p. Z. Mocarskiego, który przesłał mi także dawniej wydane katalogi dwóch bibliotek toruńskich; również mogłem wyzyskać dzięki pomocy zarządu Bibliotekę Uniwersytecką w Wilnie, którą ojciec mój znał tylko w małej części. Osoby korzystające z tomu niniejszego spostrzegą zapewne, ile nowych i cennych przyczynków zawdzięczam tym obu bibliotekom. W Wilnie odnalazło się zgórą 1000 druków sądowych z końca XVIII w., zupełnie »Bibliografji« nieznanych, przedstawiających duży interes dla dziejów prawa i kultury polskiej. Druki te w kilku wielkich skrzyniach przysłał mi z całą uprzejmością zarząd Biblioteki Wileńskiej do Krakowa, gdzie mogłem je w spokoju i bez pośpiechu naleźć wyzyskać.

Pan pułkownik Łodyński, dyrektor Wojskowej Biblioteki Centralnej w Warszawie — jeden z czynnych przyjaciół »Bibliografji« — spisał dla mego użytku spory zasób dawnych druków znajdujących się w tej bibliotece, a także znaczną liczbę druków z Biblioteki Narodowej w Warszawie (z Raperswyłu). Dzięki temu obie te biblioteki są w niniejszym tomie »Bibliografji« dość gęsto cytowane. Serdecznie mu za tę życzliwość dla »Bibliografji« dziękuję, a ufam, że nie odmówi pomocy także na przyszłość.

O. Stanisław Bednarski S. J. podczas pobytu swego w Rzymie spisał dla mnie łaskawie kilkadziesiąt drukowanych programów teatralnych jezuitów z XVII i XVIII w., znajdujących się w rzymskiej bibliotece OO. Jezuitów — przeważnie nieznanych. I temu pracownikowi bardzo dziękuję.

Przy tej sposobności pragnę wyjaśnić pewną kwestję dotyczącą życzliwych pracowników używających pewnej pomocy dzieła. Tworzy się mianowicie legenda, której wyraz dał w ostatnich latach p. Gabriel Korbuc w przedmowie

do I tomu »Literatury polskiej« (1929), jakoby »Estreicher« powstawał przy pomocy jakiegoś »sztabu współpracowników«, w przeciwstawieniu do dzieła p. Korbuc, które opracował autor sam jeden. Pisze on mianowicie co następuje: »Proszę pamiętać, że materiał zebrałem i ułożyłem sam bez pomocy sztabu współpracowników, jakich mieli pp. Estreicher i Finkel«. Ojciec mój wielokrotnie i bardzo stanowczo zaprzeczał takiej legendzie. Materiał zbierał i układał sam, bez żadnego »sztabu«. Subwencji na zbieranie materiału nie otrzymywał żadnych (dopiero w trzech ostatnich latach jego życia przyznał rząd monarchji austryjackiej po 1000 koron rocznie na pracę nad »Bibliografją«). Zbierał więc materiał przez lat blisko 60 własnym trudem i kosztem. Jeśli używał jakiej pomocy, to tylko do mechanicznej czynności przepisywania gotowego rękopisu lub wypisywania skrótów tytułów z katalogów, ale to czyni każdy autor każdego dzieła, a niewątpliwie i p. Korbuc. Zapewne, że ten i ów z badaczy i bibliofilów dorzucał tu i ówdzie swoją cegiełkę do tych kilkudziesięciu tomów »Bibliografji«, z jakich się dzieło składa, ale i p. Korbuc, jak wynika z jego podziękowań, z takiej doraźnej pomocy życzliwych mu osób korzysta. Takiej pomocy nie można ujmować jako »sztabu współpracowników« i niedoceniać pracy mego ojca w porównaniu do pracy swojej. Bardzo mi przykro, że muszę ze zdaniem zasłużonego autora polemizować, ale nie mogę pozostawić takiej »legendy« nie sprostowanej.

W »Przeglądzie bibliotecznym« (rok VI, zeszyt 1—2, str. 38) ogłasza znowu p. Jerzy Czarnecki, iż wilnianin Wład. Korotyński był jednym z »nieznanych współpracowników Estreichera«. Jako żywo, wiadomość mylna. Ojciec mój ze skrupulatnością, dochodzącą nieraz aż do przesady, notował w przedmowach nazwisko każdego życzliwego, kto dostarczył mu choćby najdrobniejszej informacji, choćby najmniejszego przyczynku nieznanego. Jakżeżby mógł utaić nazwisko Wład. Korotyńskiego, gdyby ten w jakimkolwiek kierunku »współpracował« z nim przy pracy nad »Bibliografją«? O współpracy stałej p. Korotyńskiego nie może być zresztą mowy, bo byłbym ją pamiętał, sam od r. 1890 pomagając memu ojcu i dzień w dzień z nim o przeszłości i przyszłości »Bibliografji« rozmawiając. Jesliby W. Korotyński dorzucił kiedy jakiś swój przyczynek, a ojciec mój — przypuścimy — zapomniał o tem wspomnieć, to i tak trudnoby go jeszcze pasować na »nieznanego współpracownika« Bibliografji. Termin: »współpracownik« jakiegoś dzieła — nie może przecież oznaczać tego, kto do cudzej pracy całego życia dorzucił miedziany czy nawet złoty pieniążek. Tem mniej nie może oznaczać takiego, który i grosza swojej myśli i swojej wiedzy nie dorzucił. W r. 1905 — na trzy lata przed śmiercią mego ojca — obchodził ktoś w Warszawie jubileusz 40-letniej pracy literackiej, przyczem powoływano się, że w r. 1862 brał udział w pracach przygotowawczych nad »Bibliografją«. Pokazało się potem, że jako płatny kopista przepisywał przez parę miesięcy gotowy już do druku rękopis jednego z tomów. Kto wie, czy i udział innych »nieznanych współpracowników« nie redukuje się do takich skromnych rozmiarów? Byłbym bardzo wdzięczny, gdyby tak życzliwi dla »Bibliografji« bibliofile, jakim z całego swego artykułu okazuje się p. Czarnecki, zechcieli liczyć się z faktem, że »nieznanych« współpracowników nawet w szerokim tego słowa pojęciu być nie może, bo ani mój ojciec ani ja nie taimy żadnej pomocy, okazanej autorom dzieła, dokonanego w ciągu lat zgórą osiemdziesięciu (*magnum aevi spatium*) wysiłkiem dwóch tylko ludzi.

Bynajmniej przez to nie twierdzą, że mój udział, nawet po ukończeniu druku, jeżeli tego doczekam — będzie równy z udziałem ojca, który obmyślił plan dzieła i wybudował pod całość fundamenty.

Po śmierci śp. Barana, zaszłej w r. 1931, trud sprowadzania potrzebnych mi dzieł z bibliotek krakowskich i pozakrakowskich objął jego następca na stanowisku dyrektora Biblioteki Akademii, p. dr Karol Piotrowicz. On także kopiuje dla mnie tytuły dzieł, które w materiałach pozostałych po ojcu znajdują niedokładnie przepisane, a takich jest ogromna większość. Do mnie należy zadanie opisu dzieła i zestawienia oraz wyzyskania literatury przedmiotu, zwłaszcza nowszej. Wszystko, co drukowane jest petitem, wyszło z pod mojej ręki — z nader małymi wyjątkami, jakie przejąłem z tymczasowych notat mojego ojca. Korekty prowadzę sam. Panu dyr. Piotrowiczowi pragnę podziękować za nader energiczne i gorliwe wyszukiwanie potrzebnych dla mojej pracy a trudnych często do odszukania dzieł.

Jeśli jeszcze złożę gorące podziękowanie Zarządowi Polskiej Akademii Umiejętności za dostarczenie funduszków na pokrycie wielkich kosztów, jakie druk dzieła pociąga — oraz jeśli wyrażę wdzięczność zarządom polskich bibliotek za wielką uprzejmość w chętnym dostarczaniu książek do mej pracowni w bibliotece Akademii, to — zdaje mi się — uczyniłem zadość tym wszystkim długom wdzięczności, jakie w ciągu trzechletniej pracy nad niniejszym tomem zaciągnąłem.

Kraków, 2 kwietnia 1933.

Stanisław Estreicher.

(Sokal). Actus coronationis imaginis 8 Septemb. 1729... ob. Actus.

Zański Conspect. legum str. 55.

— Apparatus Solennissimi Actus Coronationis B. V. Mariae Socaliensis. w 4ce, 7 ark.

Jocher 9027.

— [Druk bez karty tytułowej. Zaczyna się:] Socaliensis Tuae Deipara Virgo sacrae et miraculosae imaginis historiam tibi do, dedico; memento mei nunc et in hora mortis (1618?). w 4ce, 1 ark.

Podpisał cenzurę do druku Jakób Janidłowski, rector, auctoritate Martini Szyszkowski episc. crac.

Janidłowski umarł 1619, Szyszkowski był biskupem od r. 1616. Druk więc z lat 1616—9.

Na końcu egzempl. Jag. dopisany pięciowiersz: Stan. Gomoliński Episc. Luceoriensis; podpisany Joan. Comes ab Ostrorog Pal. Posnan. Epitaphium hoc pono A. D. MDCII die XII Decemb. aetatis. LV. — Ta data nie zgadza się z rokiem śmierci Gomolińskiego, i z datą życia Ostroroga. Jagiell. (bez tyt.) — Krasina. (bez tyt.).

— Pieśń o najświętszej Maryi panni (tak) w Obrazie Sokalskiem (tak). w 8ce. Jagiell.

— Wieczność nieustającej pamiątki w Koronach złotych nayprzedowniejszego Obrazu N. Maryey Panny przyiego Koronacji w Sokalskiej Bazylice wystawiona 1724 d. 8 Sept. Pannie Potockiej przyznana. W druk. Akad. Zamoyskiej. fol.

Porów. Weisłowski Wal. — Orłowski Ignacy. Jocher 9033.

Soka ski obraz M. Boskiej ob. Actus (coronationis 1729) — Apparatus — Baraszcowski Andrzej (1724) — Bry-

gitta św. (Skarby 1698) — Chwała (1726) — Franciszek X. (Korona 1724) — Jabłonowski Jan (Historia obrazu 1724) — Józefowicz Jan Tomasz (Adoracya M. Boż. 1724) — Kieremowicz Mik. (Głowa) — Luszczyński Fabian (Bukiet 1724) — Misiaczkiewicz Paweł — Okolski Jan (Królowa 1724) — Orłowski Ignacy (Mocna straż 1727) — Pieśń — Puzyna Stef. (Kazanie 1724) — Rozmarynowski Ant. J. (1727) — Serjewicz Adryan (Dyalog albo komedya 1738) — Sprawa Koron (1727).

Finkel III 2002. — Estreicher Bibl. IV 307.

Sokalscy Bernardyni ob. Barszcowski Jędrzej (1725) — Jezierski Rajmund.

Soki ob. Lekarstwa (1616).

Sokół (Sokul) Bartłomiej, minister zboru czyżowskiego. Bankiet duszny (1617)... ob. Kraiński Krz. w tomie XX str. 205.

Lelwel II 222. — Maciej. II 623. — Jocher 7317. — Łukasz. Wysz. helw. 327.

SOKOL (Sokul) Jan. Momvs Facetvs siue Qvorvndam Memorabilivm Antiqui Temporis Exemplorum Iocovs reprehensor. In gratiam Magnifici Ac Generosi Domini Mathiae Smogolecki. S. M. R. Secretarij Bydgostensq etc. Capitanei A Ioanne Sokol. Latino Polonicoq Epigrammate concinnatus, et pro Bacchanalium dierum hilaritate eulgatus. Cracoviae. Anno Domini 1603. w 4ce, k. tyt., k. 10 nlb. (sygn. C.). Druk Wierzbity.

Na odwrocie tytułu wiersz: Apheroiticon. Tu wychwała Smogoleckiego.

W egzemplarsu Jagiell. brak karty A, idącej po tytule, która miała zawierać — wedle

notaty mego ojca — dedykacją Maciejowi Smoguleckiemu, star. bydż., o ile ta notata jest prawdziwą? Być może bowiem, że kartę A₁ tworzy karta tytułowa.

Utwór jest interesujący. Składa się z 8 wierszy łac. w których autor streszcza pokolei różne poglądy starożytnych (Sokrates, Demostenes, Dionizy Syrak., Temistokles, Crassus, Kaerkes itp.). Poczem przekłada je na polskie lichym wierszem. W każdym razie wykazuje dużą znajomość literatury starożytnej Herodota, Plutarcha, Val. Max., Plinjusza, Cicerona etc. Na końcu wierszyk In Zoilum.

Juszyń. II 199 nie wiem na jakiej podstawie pisze go Sokoł. — Jego pióra jest zapewne wierszyk w Threni in obitum (1596). — Był również współcześnie Falconius, Litwin; o którym ob. tom XVI str. 162 — ale to dysydent, podczas gdy Sokoł musiał być katolikiem, będąc sekretarzem Smoguleckiego.

Siaracz. Obr. I 214. — Wiszn. VI 310.

Czartor. — Jagiell. — Krasinś.

Sokoł (Falconius? Sokolowicz) Tomasz ob. t. XVI, str. 163

Lelwel I 196.

Sokolicz ob. Cortecelli Szymon (Przyspieszenie).

Sokolinska Anna ob. Kiernowski Krzysztof (1595).

Sokolinska Konstancja ob. Skarb-nica (1671).

Sokolinska Drucka Regina ob. Orłowski Stanisław (1616).

SOKOLIŃSKI Jacobus. Polonia In Flore Id est Ex Florentissimis in Pur-puras Szembeciorum Rosis Orthodoxae Fidei et Aureae Libertatis Ver Con-tinuum In ipso Sacri Honoris Ascensu Illustrissimi, Excellentissimi, Reverendissimi Domini Domini Christophori In Słupow Szembek Post Chelmenses Infulas Premisliensis Episcopi Praepositi Generalis Miechoviensis A Devinctis-sima Societate Jesu Dioecesana Demon-stratum Anno Iessei Floris Plantati in Nazareth MDCCXIX. Typis Collegij Sandomiriensis S. J. (1719). fol., k. tyt., k. 21 nlb. (sygn. M₂).

Cały panegiryk prozą wypełniony pochwa-łami Szembeka.

Na egzemplarzu Bibl. Jag. przypis: Reve-rendo Patri Josepho Andrzejewicz Soc. J. domus probationis Rectori cum aeternis obsequiis. Dopisano współcześnie: P. Jacubus Sokoliński Aut.

Jagiell. — Kijows. — Ossol.

Sokolinski Jan i Sokolinska Marja ob. Ostrozański X. Stanisław (Kaz. po-grzebowe 1640) — Rajecki.

Sokolinski Drucki Jerzy ob. Chrzą-stowski Andrzej (1594) — Poselstwo (1588).

SOKOLIŃSKI DRUCKI Krzysztof (Mi-chalowicz), kasztel. Połocki († 1640). D. O. M. Ex Autoritate R. P. D. Mutii Vellii Ro. Sac. Consist. Aulae Advocati, Et Almae Urbis Gymnasii Rectoris de-putati. Christoph. Drucki Sokolinski Has Conclusiones juridicas de legatis publice tueri conabitur. Cum Licentia Superiorum. Romae, Ex Typographia Nicolai Mutij M.D.XCVIII (1598). w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.

Dookola tytułu i każdej strony ramki.

Na k. 1 osobnie sztychowany herb; a pod nim wiersz łac. Na k. 1 verso dedyk. Leoni Sapiehae, canc. M. D. L. — Autor podpisany: Studiosus utriusque juris. Ślawi mądrość (Sapieha est Sapientiae princeps). Mówi, że Sapieha wysłał wielu młodzień-ców zagranicę do szkół, nazywa go też swym patronem. Wspomina jego syna Jana. Od k. A, idzie Ordinis ratio. Jest to XL przepisów prawniczych, zaczerpniętych z Inst. Just., z glossatorów (Accursius) lub z późniejszych pisarzy. Odnoszą się one wszystkie do jednej kwestji prawni-czej (legatum i legatarius), gdyż jak autor we wstępie zaznacza „non titulum titulo, sed materiam materiae subordinat“. W ten sposób dał monografię legatu wedle pr. rzyms.

Na k. ost.: Parerga, 3 tezy prawnicze (do dyskusji) i powtórzono: Romae, Apud Ni-colanum Mutium. 1598, Cum Licentia Su-periorum.

Wierzbow. III 3059. — Świątki Hist. Pam. — Pieskaraki Kat. Kórń. 1929 nr 376. — Hu-bert w Encykl. Orgelbr. T. VII s. 446—7. — Wiszniew IX 328. Kórnik.

Sokolniccy z Boguszyce ob. Bejowski X. Ludwik (1762).

SOKOLNICKI Dyaryusz wesela Nay-iasniejszego Karola obojga Sycylii Krola, z Nayiasniejszą Królowną Jey Mcią Polską w Dreźnie solennizowa-nego, w Roku 1738. (B. w. m. i r.). w 4ce, k. 4.

Załuski Bibl. hist. 74 pisze: Sokolnicki anonim pod Dyaryusza tytułem Amelii Neapolitańskiej królowej. a królowny na-szej akt weselny opisał wierszami roku 1738 w Kaliszu 1738. w 12ce.

Jagiell.

Sokolnicki Adam ob. Czarnoeki Franciscus (1658) — Flores laurei — Theoremata (1666).

SOKOLIŃCKI Benedykt. Libertas Conscientiae à Praejudiciis Vindicata, Seu Tractatus Theologicus, De Con-scientia Recta In Obscuris Menti V. Joannis Duns Scoti, Doctoris Subtilis Accommodatus. Auctore. P. Fratre Be-nedicto Sokolnicki, Polono, Ordinis Min: S. P. N. Francisci Reformatorum, Sacrae Theologiae Lectore. Annò Salutis MDCCXLVIII (1748). Posnaniae Typis Academicis. w 8ce. k. tyt., k. 7 nlb., str. 392, k 4 nlb. (sygn. B₈)

Na odwrocie tytułu trzy cytaty. Poczem dedykacja Józ Kierskiemu, sufrag. poz. Był on siostrzeńcem Stan. Hosiusa — Dalej idą cenzury i licentia J. Pawłow-skiego, oficjała. Wreszcie: Intentio au-ctoris.

Treścią dzieła jest traktat teol o wolności sumienia, podzielony sposobem schola-stycznym na disputatio i na dwie quaestiones (pierwsza na str. 90—371 druga 372—8; poczem Appendix). Cytuje chętnie jezuitów hiszpańskich. Powołuje się na przykłady polskie np. na str 66 na fakt nie przybycia Augusta III do Poznania. — Cytuje też często zdania prawników np. na str. 323 i nast. Antonina de regulis juris. (Antoninus jest dla niego powagą w rzeczach prawa). Autor chętnie cytuje teksty prawa kanon. i przeciwstawia je rzymskiemu.

Na str. 363, 367 i 544, 552, mówi o woj-nach słusznych i niesłusznych. Na str. 81 i 110 zwalca Jansenistów.

Kończy: Index alphabeticus. Na ostatnich dwóch stronach errata.

Janoc. Lexic. I 156—7. — Jocher 4147.

Jagiell. — Ossol.

— Ogłos Śmierci Jasnie Wiel-moznego Jmci Pana Alexego Hrabi na Skrzynnie Dunina Kuchmistrza W. X. Litewskiego Chęcińskiego Starosty Pol-skiemu Narodowi y przyległym krajom Załusny Rzetelnieyszemi o życiu do-wodami Pod czas Pogrzebu Jego W Ko-ściele Miedniewickim WW. OO. Re-formatow Złumiony w Kazaniu X. Benedykta Sokolnickiego Zakonu O. S. Franciszka Reformatata, Prowincyi Wielko Polskiej Definitora y SS. Ka-nonow Lektora. Roku Pańskiego 1750. Dnia 1. Października. w Warszawie w Drukarni J. K. Mci y Rzeczypospo-

litey in Collegio Societatis Jesu. fol., k. 27 nlb. (sygn. N).

Na odwrocie tyt. drzeworyt herbów (Łabędź i Pogoń) oraz trzy sześciowiersze. Dedy-kacja Barb. Sanguszkowej, marcz. lit. — W kazaniu wychwała Duniów. Na kar-cie E₂ powołuje się na Ant. Maks. Fredrę i pochwała jego stanowisko wobec Libe-rum Veto. — Na końcu cenzury.

Aprobaty z lutego 1751, a więc druk w tym roku.

Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasinś. — Ossol. — Warsz. uniw.

SOKOLNICKI Franciszek, stolnik Gnieźnieński, poseł poznański. Głos Sokolnickiego Stolnika i Posła z wo-jewództwa Poznańskiego miany dnia 15 grudnia (1789) w materyi starostw. w 8ce. str. 19.

Popi-rra sprzedaż starostw — starostowie to ruina kraju, anisaczenie włości i włóścian. Jagiell.

— Głos J. W. ... na sessyi sey-mowej d. 28 października 1791 roku miany. 1791. fol., k 2.

Branic. — Krasinś.

— Głos ... 14 kwietnia 1791. fol. Czartor.

— Głos ... 2 maja 1791. fol. Czartor.

— Zdanie ex turno in ordine podwoynego w Kamieńcu Podolskim od-prawionego seymiku przez JW. ... pod-stolego poznańskiego a posła kaliskiego dane. Warszawa, druk P. Dufour 1778. fol., 1 k. Czartor. — Jagiell. — Ossol.

Sokolnicki Gabryel ob. Redwitz Joan. (Ode 1675).

Sokolnicki Jan, sekretarz Zygm. III ob. Zamojska Ostrogska Kat. (Vas aureum 1643) — Zamojski Jan (Sa-lutatio J. Zam. 1646).

Ob. o nim Niemojewski Pamiętnik (wydał Hirschberg 1899).

Sokolnicki Ksawery ob. Herzan (1772).

Sokolnicki Piotr (I), pisarz grodzki wafecki ob. Pisarski (Mowca 1676 II 191—193) — Załuski And. (Mowy Sejmowe 1718).

SOKOLNICKI Piotr (II), poseł kaliski. Głos JW. ... Posła kaliskiego na sessyi Seymowej dnia 3 listopada 1788 ex turno miany. Warszawa, Dufour. fol., 2 karty. Czartor.

— Głos JW. ... posła z Wetwa kaliskiego w materyi podatku w skurach na sessyi seymowej dnia 22 octobra 1789 miany. fol., 1 k.

Czartor.

(Sokolnicki Piotr). Odpowiedź Na Pismo Prześwietnym Stanom Rzeczypospolitey Pod Tytułem Proźba Ur. Sokolnickiego Podkomorzego Kaliskiego Podane, Następująca. fol., k. 2.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

— ob. Ofiara (1788) — Projekt — Propozycja (1791—2) — Suchorzewski Jan (Ofiara 1788) — Zasady.

Sokolnik Rafał ob. Podberesey (Sprawa 1799).

Sokolowicz (Falconius) Tomasz ob. Artomius (Kancjonał 1601) — Biblja (Budnego 1568; był jego pomocnikiem) — Falconius (w tomie XVI str. 163) — Katechizm (1563, 1564) — Sobór skrzyński (1567).

O jego współdziałale w Kancjonał (1601) ob. Reias w Reform. w Polsce I (1921) str. 312. — O jego współautorstwie w Katechizmie (1563—4) ob. Kawecka w Reform. w Polsce IV 130.

Do literatury, jaka się do niego odnosi, podanej w tomie XVI, 163 należy dodać: Dalton Lasciana — Mercyzng w Mon. Reform. X 1 (akta Zacyusza) (1913) — Mercyzng Polscy Deisci w Przegl. hist. XII str. 262.

Sokolowska Anna ob. Cezary od N. P. Maryi (1853).

Sokolowska Elżbieta ob. Konitzer Piotr (1779).

Sokolowski Adalbert ob. Sokolowski Wojciech.

Sokolowski Aleksander ob. Puteanus.

Sokolowski Andreas (I) ob. Roswtorowski Jak. (Technopaegnion 1619).

Sokolowski Andrzej (II) ob. Wolski Kaz. Mich. (Nummus 1686).

SOKOŁOWSKI Andrzej (III) Kanty, kanon kujawski. Kazania Na niektore Świętą Chrystusa Pana, Nayświętszey Bogą-Rodźicy Maryi, SS Páńskich y Niedzielne; w Kościele Káthedralnym Włocławskim y kędyndziey. Przez X. Andrzeia Kantego Sokolowskiego, Filozofij y Práwá oboygá Doktora, Kanonika Káthedralnego, y ná ten czas

Namiestniká y Officiała Generalnego Kujáwskiego Miane. á potym dla publicznego pożytku do Druku Podane. Roku 1728. w Warszawie w Drukárni I. K. M. y Rzeczypospolitey Scholarum Piarum. w 4ce, k. tyt., k. 11 nlb. (sygn. C₄), str. 407 (sygn. Ccc₃), k. 2 nlb.

Dedykacja: Pannie Marji, z prośbą, aby go broniła od nagłej śmierci. Opisuje tu, jak go ocalił trzymany w ręku różaniec przed utopieniem w Drwęcy. — Poczem następuje przypis bisk. kujaw. Krz. Szembekowi — oras przypis prałatom i kanonikom kujawskim (głównie wychwała Mostowskiego, Korneckiego, Wysockich, Narzymkiego, Dembskiego itd.). Wreszcie idą 2 pozwolenia na druk.

Dzieło zawiera około 100 krótkich kazań na różne uroczyste dni. Na str. 159 wyrzuca szlachcie zabójstwa, nie-zanowanie dóbr duchownych, opuszczenie ojczyzny itp. Ale wogóle aluzje do konkretnych wykroczeń są rzadkie, chętniej obraca się w ogólnikach. Na s. 328 wyraża się niechętnie o podrózach za granicę. Na str. 179 o obawie absolutni dominii. Na str. 75 zwalcza tańce światowe. Na str. 97 o złym zarządzie państwa, o stratach różnych ziem, o nędzy polskiej. — Na końcu: Rejestr materji.

Czartor. — Jagiell. — Wileńs. uniw.

— ob. Jakrzewicz Mich. (Arcus 1690).

Sokolowski Antoni (I) ob. Korona Marek (Rozmowa teologa 1645).

SOKOŁOWSKI Antoni (II). Dissertatio in qua evincitur genuina Divi Thomae Aquinatis Angelici Ecclesiae V. Doctoris, Omniumque Antiquorum sincerae Notae Thomistarum Sententia, Deum nempe causas secundas Liberas ad suas actiones Physicè praedeterminare. Usui, commodoque Tyronum compilata Atque Sub Auspiciis Perillustris Magnifici Domini D. Caroli Orzeszko Praefecti Vincensis Publicae propugnationi sub tempus Comitiorum Provincialium Provinciae S. Hyacinthi in Russia Ord Praed Anno 1762. Pincsi ad aedes S. P. Dominici in Suriano tradita à P. Fre Antonio Sokolowski ejusdem Ord. et Provinciae in Studio Formali Pincensi S. Theologiae Professore. Varsaviae Typis S. R. M. et Reipublicae in Collegio Scholarum Piarum (1762). w 4ce, k. tyt., str. 28.

Cytuje liczne dzieła np. Molina (Concordia 1588), Ferd. Bastidy itp. Zna je z bibliotek rzymskich. Polemizuje ostro z jakimś warszawskim metafizyki i matematyki profesorem (zapewne Jesuitą, bo cała teza jest skierowana przeciw jezuickiemu wykładowi św. Tomassa). Ossol.

— ob. Arnay (1766) — Sierakowski Wacław (Academia 1756).

Baręca Rys skonu II 259.

SOKOŁOWSKI Augustyn. Merckzeichen... dass die Catholische die rechte unfehlbare Kirch und in dero allein die Seeligkeit zu erlangen sey... Zusammengesetzt aus vielen alten und unserer Zeit Hochgelehrten Scribenten. Durch Augustinum Sockolovium Priester in Deutscher Sprach beschrieben... Gedruet in... Nevss durch Augustinum Gründer. Anno M.DC.XV (1615). w 4ce, str. 7.

SOKOŁOWSKI Bartłomiej, kustosz Kollegiaty Uniejowskiej. Addytament Różnych Cudow poprzysiężonych, których Ludzie doznali za wezwaniem Intercessyi Bogumiła S. po przeniesieniu Ciała tak w Uniejowie przy Grobie Jego, iako też y w Dobrowie, gdzie dni Zycia swego w wielkiej świętobliwości ná Puszczy zakończył, przez świadków zapozwanych ná Kommissyi za S. P. Theodora Potockiego Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego Zeznanych. z Przydatkiem różnych świezo doznanych Cudow, y Łask w Uniejowie, za Przyczyną Tego S. Pátrona z opisaniem Grobu Jego tak w Uniejowie. iako też y w Dobrowie, y zebraniem różnych Autorow o nim piszących w Księgách swoich wydanych. Przez Xiędza Bartłomieja Sokolowskiego oboygá Práwa Doktora Kustosza Kollegiaty Uniejowskiej z wszelką pilnością Zebrany. w 4ce, k. tyt., str. 146, k. 1 nlb.

Obacz pod Damalewicz St. (Historia świętobliwego życia Bogumiła) w t. XVI. 19 Nie jest to osobna całość, lecz stanowi dodatek do dzieła Damalewicza. — Wyd. tytułowe: Cuda y znakomite łaski... (1748) ob. niżej.

— Cuda Y Znakomite Łaski Za przyczyną Błogosławionego Bogumiła Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego Tak

przy Grobie Tego Świętego Patrona, w Kollegiacie Uniejowskiej. Jako też y Dobrowie, gdzie dni życia swego w wielkiej świętobliwości ná Puszczy zakończył. Przez Różnych roznego Stanu Ludzi, częścią poprzysiężone, częścią pod sumnieniem Zeznane á Teraz Jaśnie Oświeconemu Xiążęciu JMóci Adamowi Na Komorowie Komorowskiemu Z Bozey Łaski, y S. Stolicy Apostolskiej, Arcy-Biskupowi Gnieźnieńskiemu Legato Nato, Prymasowi, y Pierwszemu Xiążęciu Korony Polskiej, y wielkiego Xięstwa Litewskiego, Opatowi Tynieckiemu, przez Xiędza Bartłomieja Sokolowskiego. Oboygá Prawa Doktora: Kanonika Płockiego, Kustosza y Officiała Uniejowskiego. Dedykowane. W Kaliszu, w Drukarni Kolleg: Soc: J. Roku 1748. w 4ce, k. tyt., k. 9 nlb (sygn b₄), str. 146 i k. 2 nlb. (razem sygn. I₄).

Na karcie drugiej Censura Theologorum tj. Placidiusa a S. Joseph i Ambrozego a S. Laur., obu z łowickiego koll. Sch. Piarum. Datum Łowicci 28 oct. 1747. — Na odwr. Approbatio biskupa Szembeka z 30 okt. 1747.

Potem na 8 k. nlb. przedmowa autora do Ad. Komorowskiego, w której wychwala jego przodków i krewnych. (Daty niema). Rzecz dzieli się na IX rozdziałów. Opisuje pokolei przeniesienie ciała św. Bogumiła z kościoła dobrowskiego do koll. uniej. przez M. Prażmowskiego (1668 r.) — oras cuda (głównie w ostatnich 20 latach) doznane. Liczni świadkowie zeznają, że święty zawsze skutecznie pomagał, zeznała słuchała komisja pod przysięgą. Doznawali cudów prostaczowie i dygnitarze (biskup Szembek, woj. Szembek i wielu in.). Udanie się do świętego pomagało w chorobach, w razach kradzieży, przy topieniu się itp.

Na str. 75 o pielgrzymkach ze wsi okolicznych i dalszych; o festynach na jego cześć. Na str. 91 w rozdz. VI: Dokumenty różne o Bog. św (opis watów, inskrypcje, ołtarze, obrazy i obrazki). W rozdz. VII opis grobu świętego Bog i statuy z mosiądzu. W rozdz. VIII opis kość. dobrowskiego; w rozdz. IX opis kaplicy; w rozdz. X zebranie autorów, co pisali o świętym. Na str. 141: Przydatek do rozdz. IV cudów. Kończy: Rejestr do Addytamentu słuchający, protestac a autora i Errata (2 k.).

Jest to ta sama edycja co „Addytament“, tylko pierwsze karty dodrukowane a tytuł zmieniony na „Cuda“. W ten sposób so-

stało tu niejako zatarte, że dziełko to było pierwotnie dodatkiem do dzieła Damałowicza.

Czartor. — Dziśków. — Jagiell. — Wileńs. uniwersytet.

— Exorty Ną przywitanie Kompanii przychodzących do Unieiówá do Grobu cudotwórnego Błogosławionego Bogumiłá w dzień dziewiąty, y dziesiąty miesiąca Czerwca przy Doroczney Pamiątki śmierci Tego B Patrona, Także przy dziękowaniu zá złożone u Groba iego Wota oraz przy pożegnaniu odchodzących Tychże Kompanii. Przez Tegoż X. Bartłomieia Sokółowskiego Obojga Práwá Doktorá Kustoszá Kollegiáty Unieiówskiej Miane. Roku Panskiego 1747. w 4ce, str. 39 (sygn. a, Aa, itd.).

Stanowi dalszy ciąg poprzedniego dziełka, skoro na tytule użyto wyrażenia: przez Tegoż. — Exorty były wypowiedziane na przywitanie różnych kompanii: wartackiej, szadkowskiej, łaskiej, sieradzkiej, parzeńskiej itd. Każda kompanja składała wotum na kondekorację grobu.

Czartor. — Jagiell.

— Barwa Przedniego Gátunku y wysokiego Koloru ná Kroy Niebieski Zrobiona Wszystkim u Dworu Naywyższej Monárchini Niebieskiej Nayswiętszey Maryi Panny Zostaiącym Dworzánom y wiernie się Iey dosługującym To jest Braci y Siostróm w Bráctwie Szkaplerza Świętego zo stájącym oraz przy tej Bárwie, Pensva y punktuálna Zapláta Rozdana. Albo Kazanie Ná Wielką Wroczystosć Nayśw: Maryi P. Szkaplerskiej przy Solennym ludu kongressie, w Kościele Topolskim á mieyscu S. wielkimi Łaskami y Cudámi słynącym w Topoli pod Łęczycą zá Brodem, á teraz Iáśnie Oświeconemu Xiążęciu IMći Theodorowi ná Potoku Potockiemu, Arcybiskupowi Gnieźnińskiemu, Primásowi Korony Polskiej y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, Opatowi Tynieckiemu przy Doroczney Patroná Revolucyi Wielkiego tu in Militia vita hominis super terram Káwálerá y Tryumfátora Teodora Świętego przy Tryumfálnych cáley Polski ápprekácyách Iáko osobliwyszemu Mieyscá támtęyszego Protektorowi Konfe-

derowane Przez X. Bartłomieia Sokółowskiego, W Przesławney Akadémij Krákowskiéy Juris Prudencyj Audytora, Káznodzieyską Mowá Miane. W Krakowie w Drukárni Jákuhá Mátyaszkiwicá. J. K. M. y Jáśnie Oświeconego JMći X. Biskupa Krakowskiego Xiążęciá Siewierskiego, Ordynáryinego Typogr: A. D. 1731. fol., k. tyt., k. 12 nlb. (sygn. g), k. 21 nlb.

Na odwrocie tyt. wiersz na klejnot, poczem dedyk. Teod. Potockiemu. Następnie Kazanie — poczem na ostatnich 8 kartach, mających u dołu sygn. 1—8, idzie wiersz p. t. Applaus tryumfalny albo áyceliwe wota... ominowane. Wysławia tu Potockiego i jego braci (zwłaszcza działalność na terenie Warmii, szkoły, nowe świątnice etc.). Wiersz nader lichy, w guście barokowym. Jagiell. — Ossol.

SOKOŁOWSKI Bazyli. Sprawa Szła: Sokółowskiego Burmistrza Wileńskiego z Szła: Magistratem i Gminem Wileńskim. B. m. (Wilno 1788). fol., str. 20.

Z powodu usunięcia go z burmistrzostwa za intrygá Paszkiewiczów i Minkiewiczów. Jagiell.

SOKOŁOWSKI Damascen Jan, X. Dominikan († 1640 w Smoleńsku). Niebieskich Farb z Ziemskimi przywitanie. Albo Obraz Niebieski Dominika S. Svrjanski. Od Náswiętszey Bogárodzicy dárowány z zupełną Historiá, z Włoskiego na Polskie przetłumáczoną. Przez Wielebnego Oycá Iana Damascena Zákonu Dominika á. wydány, y nowo Kráiom Pułnocnym vkázány: z Pozwoleniem Stárszych. w Wilnie Roku 1639. w 4ce, k. tyt., k. 40 nlb. (sygn. J₄).

Cały tytuł w ramce.

Bibl. Ossol. ma dwa rózne wydania. Różnią się tem, że w jednym z nich jest na odwr. tyt. herb Potockich i dedykacja: Piotrowi z Potoku Potockiemu, wojewódzicowi bractawskiemu, dat. 9 listop. 1639. W dedykacji pochwały Jak. i Stefana Potockich. Poczem na ost. stronie dedykacji wiersz: Votum Clientis.

Natomiast w drugim egz. na odwr. tytułu herb M. Kalinowskiego woj. czernih., poczem idzie dedykacja Marc. i Krystynie Kalinowskiej. Tu wychwala ich oboje. Krystyna Kal. wyrządziła w r. 1638 czeski obrazowi św. Dom. — Dat. 10 listopada 1638.

Jocher 9137 znał egzemplarz z dedykacją Al. Słuszcza, wojew. nowogr.

Dalsze arkusze wspólne we wszystkich wydaniach.

Rozpoczyna: Czytelnikowi nabożnemu. Aprobotaty (z r. 1635—8). Rycina: św. Dominik (sculpsit Z. S. — w monogramie niepewnym co do odczytania). Wiersz na obraz św. Dom. — Historia obrazu w Surianie (w dwóch częściach). Cuda które się dzieją przy obrazie. Hymny. Devotus affectus (wiersz łac.).

Na k. G₄ i nast. opisuje kilka cudów dokonanych w Polsce w latach 1628—35. Czartor. — Ossol.

SOKOŁOWSKI Jan X. (I). Kondemnaty albow Rozmyślenia Tajemnic odprawowania odkupienia rodzaju ludzkiego które obchodzą ludzie z nabożeństwem na gruntach zebrydowskich przez X: Jana Sokółowskiego. w Krakowie, w Drukarni Woyciecha Kobylńskiego 1613. w 8ce, str. 174.

Inne prace odnoszące się do Kalwarii ob. w tomie XIX str. 71. Warsz. uniwersytet.

— Historia imaginis S. Dominici Leopoliensis.

Przytacza Jabłonowski Mus. pol. str. 46.

Maciej. Piśm. III 149, 818. — Kraszewski Okrąszyny 1856 I 210. — Barącz Rys dziejów II 141—2.

Sokółowski Jan (II), stud. akad. zam. ob. Radziwiłłowa Regina (1637) — Zdobicki Waw. (Nexus 1647).

Sokółowski Jan (III) z Bystrea ob. Bielawski Tomasz (1695) — Sobór skrzyński (1667).

SOKOŁOWSKI Jan Kazimierz. Otivm negotiosum Quies sub lauru Academica VI. V. D. Primae Laureae Candidatis dum post praemissum examen ab Illustri Clarissimo et Admodum Reverendo Domino D. M. Josepho Popiołek, Philosophiae Doctore, eiusdemq; et Matheseos Professore, Collega Minore, Eccles: S. Adalberti in Circulo Crae: Praeposito, Geometra Jurato et Strzałkov: interea, Philos: Facultatis Decano in frequenti Illustrium Hospitum Corona, Prima in Artibus Liberalibus et Philosophia Laureá ritu solenni in D. Jagellonis Archilycaeo Capesserent, in vim fraterni affectus et gratulationis ergo a Joanne Casimiro Sokółowski, Ejusdem Laureae primae Candidato in

solatium Oblatum. Anno Negotiosae in terris vitae Christi 1731. Cracoviae, Typis Universitatis. fol., tyt. i kart 8.

Dedyk.: Josepho Remer. — Na karcie tyt. herb Remerów. Na odwrocie tytułu rycina herbu. Zaczyna Oda do S. Jana Kantego. Wiersze ad: Sim. Ciepłowski, Jac. Augrocki, Franc. Kłosiński, Joan. Woźniakowski, Thom. Knapieński, Joan. Cas. Sokółowski. Jagiell. — Czartor.

Sokółowski Jerzy (Georgius) ob. Seckerwitz Joannes (Elegia).

Ob. rękop. Czart. nr 1499.

Sokółowski Józef ob. Sierakowski Wacław (Academia 1756).

SOKOŁOWSKI Kasper Kanty. Academia Scientiarum, Divinissima Virgo et Martyr Catharina, In Augustiniana Eremo Plantata. Redeunte annu suae festivitatis Die In Basilica Casimiriensi, Celeberrimi Ordinis Cracov: Sancti Augustini, Praesente Amplissimá Illustrissimorum Hospitum Coroná A Gasparo Cantio Sokółowski, In Alma Universitate Cracoviensi AA. LL. et Philosophiae Bacalaureo. Cultu Panegyricó Extracta. Anno, Quó Sapientia Aeterna, professionem Salutis humanae caepit. 1721. Die verò 25. Novembris. Cracoviae, Typis Universitatis. fol., k. 9 nlb. (sygn. D₂).

Na odwr. tyt. herb Róza. Dedykacja na 2 k. Jakóbowi Arakielowiczowi, rektorowi akad. Zam.

Bibl. Przytkow. — Czartor. — Dziśków — Jagiell. — Krasinś. — Ossol. — Uniw. wileńs. — Zamojs.

— ob. Golański St. (Spolia 1720) — Tomaszewicz Joz. (Arbor 1723).

Sokółowski Kazimierz ob. Hulewicz (Zbiór 1788).

Sokółowski Łukasz X. od S. Tomasza Pijar (1739 † 1770) ob. d'Arnay (Życie rzymian 1768, 1771) — Ezop (1769, 1779, 1793) — Galland (Awantury arabskie 1772—1774).

Horanyj Scriptorum Piarum II 715 i 16. — Encykl. Org. XXII 797. — Bentkowski I 465 i 6. — Bielski Vita Piarum 159.

Sokółowski Maciej (I) z Warzymowa ob. Hejdenstein Jan (Manip.) — Sławieński Stanisł. (Assertiones 1618) — Weizenegger (Assertiones 1618).

Sokółowski Maciej (II) ob. Jaskrzewicz (1690).

SOKOŁOWSKI Marcin. Grammaire Françoise Abregée. Faite Par Demanet Reponses, Avec La Traduction Russe. Quatrieme Edition, Corrigée Et Augmentée. [Tu czcionkami rosyjskimi:] Sokraszczennaja Francuzkaja Grammatika s Rossijskim Perewodom, Raspołożennaja Po Woprosam I Otwjetam. Wnow Isprawlena, Czetwertym Izdaniem, S Pribawieniem Słow, Razgoworow, I Pisem. Martynom Sokolowskim. Peczatana w Uniwersitetskoj Tipografii U N. Nowikowa, 1788 Goda. w 8ce, k. tyt., k. 3 nlb., str. 401.

Druk przewaźnie w dwóch kolumnach: po jednej str. tekst rosyjski, po drugiej francuski. Od str. 354 rozmowy; od str. 384 listy. Mieścę tutaj ze względu na nazwisko autora, ale nie ma w książce dowodu, aby autor był Polakiem. Ossol.

SOKOŁOWSKI (Sokoloski) Marcin Jerzy. Bonae spei Promontorium albo o morowym powietrzu Nauka z różnych autorów osobliwie niemieckich przez Marcina Jerzego Sokolowskiego S. M. P. K. C. M. a teraz miasta J. K. M. Kalisza obywatela y archiatra zebrana y w polskim ięzyku nowo do druku podana. W Kaliszu Roku Pańskiego 1679. w 4ce, kart 6 nlb. i 126 stron.

Na karcie 2-aj jest rycina (na blasze) emblematyczna i u dołu nazwisko rytownika I. S. Autor przypisał prozą Janowi s Boina Opaleńskiemu wojewodzie brzeskokujawskiemu; poczem idzie przemowa do cacylnika, gdzie mówi o Galeunie i Teofraście. Dzieli się na 5 części. Na końcu jest przydatek o płodności i nieplodności matron.

Giedroyé Źródła do dziejów med. w Polsce (1911) str. 742 oraz: Mór (1899) str. 18 streszcza to dzieło, wobec czego nie przytaczam treści. Jagiell. — Warsz uniw.

Sokolowski Mikołaj ob. Firlej (Leopardus 1624).

SOKOŁOWSKI Serafin Rafał. Głos J. W. Serafina Rafała Sokolowskiego Starosty Nieszawskiego, Posła Inowrocławskiego Na Sessyi Seymowej Dnia 27. Października R. 1788. Miany. fol., k. 2 nlb.

Czy władza nad wojskiem ma dependować od króla? O departamencie wojskowym. Oświadcza się za nim.

Branic. — Czartor. — Dziaków — Jagiell. — Ossol. — Zielińsk.

— Głos... Starosty Nieszawskiego Kawalera Ord. S. Stan. posła Inowrocławskiego dnia 22. Marca 1790 r. miany. fol., kart 2.

Czartor. — Krasinś.

— Głos J. W. Serafina Rafała Sokolowskiego Starosty Nieszawskiego, Kaw: Ord: S. Stanisława Posła Inowrocławskiego. Dnia 10. Czerwca R. 1790. (Na końcu:) w Drukarni P. Dufour Kons: Nadw: J. K. Mei Dyrektora Drukarni Korp. kad. mieszkającego w Rynku Miasta Starej Warszawy Nr. 58. fol., k. 2.

Powołuje się na przykład Ameryki. Przemawia przeciw projektowi o sejmikach. Mówi, że elekcje są przywilejem narodu lecz nie z terminem perjodycznym. Dużo deklamacji. Czartor. — Jagiell.

— Toż... 10 Septembris 1790. fol. Czartor.

— Mowa Imci Pana... Chorążycy bidgowskiego, pułkownikowicza husarskiego w woysku Rzeczpltey koronnym, sekretarza gabinetowego J. K. Mei posła od województw Kujawskich, do Nayiaśniejszego Pana dnia 14 czerwca miana przy oddaniu instrukcyi (1772?). w 4ce, str. 4. Branic.

— Mowa Jaśnie Wielmożnego Imci Pana Serafina Sokolowskiego Posła Woiewództwa Inowrocławskiego na seymie. Dnia 23 Września 1776 ex turno miana. w 4ce, 4 k. nlb.

Domaga się ścieśnienia powagi ministrów i poddania Radzie Nieustającej.

Czartor. — Jagiell. — Uniw. wil.

— Mowa JW. Imci P. Serafina Sokolowskiego, Posła Woiewództwa Inowrocławskiego Na seymie Dnia 23 Septembra 1776. ex Turno miana. fol., kart 2.

Branic. — Czartor. — Krasinś. — Ossol.

— Odwołanie Się JP. Serafina Sokolowskiego Posła Woiewództwa Inowrocławskiego Do Publiczności Względem Nietykanej Moccy i Świętości Praw Kardynałnych Narodu. w Stanach Zgromadzonych na Sessyi Seymowej Dnia 4. Kwietnia 1791. fol., k. 2.

Odwołuje się imieniem województwa inowrocławskiego. Uderza na tych, co godzą się na cesje terytorjalne (chodzi o Gdańsk). Zwalcza propozycję Hersberga. Mówi

o gwarancji Anglii i odwołuje się do Anglii. Cała mowa w tonie patosu i oburzenia.

Czartor. — Jagiell. — Krasinś.

— Oświadczenie... posła inowrocławskiego w Stanach Seymowych na Sessyi dnia 19 Grudnia ex Turno Woiewództwa Inowrocławskiego uczynione (1791). w 4ce, k. 10.

Oświadcza się przeciw sprzedaży starostw. Czartor. — Jagiell. — Warsz. uniw.

— ob. Dyaryusz Seymu ordyn. (1779) — Warunek dobrowolnej transakcyi (1778).

Bentk. Hist. lit. II 169.

SOKOŁOWSKI Stanisław (I) Gozdawa (1536 † 7 kwiet. 1593). Censura Orientalis Ecclesiae. De praecipuis nostri seculi haeticorum dogmatibus: Hieremię Constantinopolitano Patriarchę, iudicij, et mutuę communionis caussa, ab Orthodoxę doctrinę aduersarijs, non ita pridem oblati. Ab eodem Patriarcha Constantinopolitano, ad Germanos Graecę conscripta: A Stanislawo autem Socolowio, Serenissimi Stephani Poloniae Regis Theologo, ex graeco in latinum conuersa, ac quibusdam annotationibus, ad proprias Graecorum opiniones respondentibus illustrata. Ad Gregorivm XIII. Pontificem Maximum. Cracouiae, In officina Typographica Lazari. M.D.XXCII (1582). fol., k. tyt., k. 5, str. 236 (sygn. Ff).

Na odwrocie k. tytułowej drzeworyt portretowy Grzegorza XIII.

Z dedykacją do Grzegorza XIII, datow. Cracouiae 3 Idus Aprilis 1581.

W przedmowie tłumaczy powód napisania dzieła. Wspomina o pobycie swym we Lwowie w r. 1579, gdy podróżował wraz z królem. Tam się spotkał z archimandrytą i dysputował z nim.

Poczem idzie Index praec. capitum (na 1 k.) oraz na dalszej karcie Epistola Theolipti Archimandritae cum qua Constantinopoli opus istud ad nos huc est perlatum (po grecku).

Od k. 1 rozpoczyna się list patr. Hieremiasa do Marc. Crusiusa, zajmujący 1 kartę; poczem Hieremiae Doctrina exhortatoria ad Germanos (str. 3—6).

Od str. 7—234 idzie tekst właściwego dzieła, podzielonego na 24 capita.

Na str. 114 Gennadii Scholarii Patr. Const. defensio de primatu papae.

Cały ten traktat opatrzony licznymi annotationami Sokolowskiego, które na str. 236 są wyliczone w osobnym spisie rzeczy: Capita eorum rerum quae in annot. continentur.

Na ostatniej str. Errata.

Druk antykwą i kursywą. — Kilka winiet. Obacz opis w t. XVIII 187, pod Hieremias, gdzie nie wspomniano egzempl. Jag. — Egsempplarz ten ma na tytule własnoręcną dedykację autora: Univ. Crac. matri suae A. (uctor) D. (onavit).

Egz. bibl. T. Prz. Nauk w Pozn. ma mieć wedle Katalogu Dobrzyckiej datę 1583 (?) oraz ma posiadać własnoręcną, kaligrafowaną dedykację autora dla rajców m. Lwowa, dat. w Krakowie 5 lutego 1582. (Zapewno data podana przez autorkę jest mylna).

Na egz. bibl. Mogilskiej wyciśnięta data 1582 i herb z literami A. G.

Cytowane czasem wydanie z r. 1581 nie istnieje.

Dzieło wywołało długotrwałą i obszerną literaturę polemiczną. Podaje o niej wiadomości pod odpowiednimi nazwiskami w Bibliografji. Dla zorientowania się w tej polemice zestawiam poniżej jej tok, rozpoczynając od „Censury“ Sokolowskiego: 1) Cenzura z r. 1582 — i jej przedruki. 2) Przekład niem. Ficklera (Censur oder Urtheil 1583). 3) Broszurka Scherera i Lindanusa, sterzczająca Sokolowskiego (1583). 4) „Ultima responsio“ prof. w Tybindze, wydana w Krak. (1583) z adnotationami Sokol. (Przełożył ją z rękopisu). 5) Acta et scripta Theol. Wirt. (1584). Zredagował je Crusius. 6) Sokolowskiego odpowiedź: Ad Wirt. theol. investivam brevis resp. (1584). Są 3 wydania. 7) Crusius Turco Graccia (1584). 8) Odpowiedzi teologów wirt. z lat 1585 i 1586 przeciw Schererowi. 9) Dalsza odpowiedź Scherera (1586). 10) Ficklera wyd. II części Censury (1585). 11) Rozprawa Sunobbigiusa (Sententia 1586). 12) Górskiego Animadversio (1586).

Wiersz. I 443. — Morawski w Rospr. Akad. filolog. XVII (1893) str. 281. — Kotula Właściciele ręk. (1929) nr 281 (egsempl. z dedyk. Jomcinius z r. 1586). — Słomiński w Przegl. powss. 1892. XXV. — Małyszewskij M. Pigas (1872).

Obszerną monografię o tej książce ogłosił ks. Cichowski (St. Sokol. a kościół wschodni 1929). Podaje rozbiór i genezę tego dzieła, oraz bliższy opis wydań. Na str. 43 mówi o rękop. tej pracy w Watykanie zachowanym. — O projekcie wydania tego dzieła po grecku ob. Wiersz. Materjały I nr 342 i Cichowski I, c. str. 133.

Przedruk ob. w „Opera”. Tu jest nieco przerobione w stos. do pierwszych wydań. Akad. — Bawor. — Bibl. Augustj. w Krak. — Bibl. w Mogile — Branice. — Czartor. — Dziedusz. — Jagiell. — Kat. lwows. — Krasiań. — Ossol. — Pawlik. — Pozn. T. P. N. — Sangusz. — Warsz. uniw.

— *Censyra Orientalis Ecclesiae De Praecipuis Nostri Saeculi Haereticorum Dogmatibus. Hieremiae Constantinopolitano Patriarchae, iudicii et mutuae communionis causa, ab Orthodoxae doctrinae aduersariis, non ita pridem oblatis. Ab eodem Patriarcha Constantinopolitano, ad Germanos Graeco conscripta: A Stanislao autem Socolovio, Serenissimi Stephani Poloniae Regis Theologo, ex greco in latinum conuersa, ac quibusdam annotationibus, ad proprias Graecorum opiniones respondentibus, illustrata. Ad Gregorium XIII. Pontificem Maximum Ioannis V. Vos misistis ad Ioannem: V (sic) testimonium perhibuit veritati. Cum facultate Superiorum. Dilingae Excudebat Ioannes Mayer cIo.Io.XXCII (1582).* w 8ce, k. nlb. 8 i str. 399.

Jocher 9530 b. — Wierzb. I 423. — Dobrzycka Katalog T. Pr. N. 1929. — Cichoński l. c. — Ob. w Bibl. tom XVIII 187 i XIII 75.

Czartor. — Pozn. T. Pr. N. (2 egz.) — Przędz. — Warsz. uniw.

— *Censyra Orientalis Ecclesiae. De Praecipuis nostri saeculi haereticorum dogmatibus, Hieremiae Constantinopolitano Patriarchae, iudicij et mutuae communionis causa, ab Orthodoxae doctrinae aduersariis, non ita pridem oblatis. Ab eodem Patriarcha Constantinopolitano, ad Germanos Graeco conscripta. A Stanislao autem Socolovio Serenissimi Stephani, Poloniae Regis Theologo, ex Graeco in Latinum conuersa, ad proprias Graecorum opiniones respondentibus, illustrata. Ad Gregorium XIII. Pontificem Maximum. Coloniae, Apud Maternum Cholinum. M.D.LXXXIII. Cum gratia et Priuilegio Caes. Maiest. w 8ce, k. nlb. 8, str. 417 (sygn. Dd₃).*

Ponieważ druk ukończono przed samym N. Rokiem więc znany jest egz. z datą 1582 (w bibl. Kórni.).

Wiszn. VIII 286. — Dobrzycka Katalog 1929. — Wierzb. I 445. — Cichoński l. c. str. 41.

Czartor. — Kórni. — Ossol. — Pozn. Tow. Pr. N. — Warsz. uniw.

— *Toż... Parisiis (1584)... ob. tom XVIII, str. 187.*

Tu dołączono jego kazanie De Each. Sacramento. — Wydawcą był Fevardentius. Cichoński l. c. str. 91.

— *Toż... (po niem. p. t.): Censur oder Urtheil... Cöln, M. Cholinus, 1582.* w 8ce.

Taką datę (a nie 1583) nosi jeden z egz. bibl. Kórni. wedle opisu Piekarskiego Katalog bibl. Kórni. (1929) str. 82 nr 625. Ale są też egzemplarze z datą 1583 (np. drugi egz. Kórni.).

Dokładniejszy tytuł podano w Bibl. XVII str. 187 — Ob. X. Słomiński w Przegl. pow. 1892 XXV str. 41.

Druga i trzecia część wyszły w r. 1585, ale stoją tylko w późniejszym związku z pracą Sokołowskiego. Ob. t. XVIII 187.

W Reszki życia Hozjusza tłumaczonym na niemieckie przez Jana Fiklera (Ingolst. u Wolfa Edera 1591) jest list Reszki do tłumacza, z którego okazuje się, iż to Fikler tłumaczył Cenzurę na niemieckie.

— *Compositio Sive Pro Dote Ecclesiastica Et Haereditate Christi Ad Ordines Poloniae Regni, Stanislai Socolovii Concio.* [Tu winieta prostokątna, w owalu środkowym ręka trzymająca kaganiec, wokół owalu napis „Divini Mea Spes Fidesque Verbi, Praelucete Face Ad Polvm Feratvr“; w dolnej części winiety napis „Ingenio Et Arte“]. Cracoviae In Officina Lazari: Anno Domini, M.D.LXXXII (1582). w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb., str. 94, k. 1 nlb. (sygn. N₄).

Na odwr. tytułu herb Karnkowskiego i 4-o wiersz podp. B. G.(oliński). — Dedykacja Stan. Karnk., dat. 18 sept. 1582 Tu wspomina jego dobrodziejstwa. (Karnkowski wraz z J. Zamojskim zalecili go królowi).

Na ost. stronie dedykacji godło: Reddite ergo... caesari, poczem od k. B idzie Concio. Wywodzi dziesięć ze St. Testamentu; cytuje konst. apost., prawa cesarzy, zdania ojców kościoła. Stosunków polskich nie dotyka. — Na końcu: Gratiarum actiones in primitiva ecclesia haberi solite... i Oretur pro authore. — Przedruk znajduje się w zbiorze pism Sokol. pt. Opera (1891)... oraz w Orationes VII. Traktat ten ma wprowadzić na tyt. „Concio“, ale nie jest kazaniem.

Jocher 7357 i 8738 a. — Wierzb. I 425. — Dobrzycka Katalog T. P. N. (1929). — Biblioteki W. Polakie (1929) str. 186.

O tej i o następnych Conciones por. X. Słomiński w Przegl. pow. XXV. 1892.

Bibl w Lubiniu. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Kórni. — Ossol. — Pawlik. — Pozn. Tow. P. N. — Szebek — Warsz. uniw.

— *Toż... Cracoviae, in officina Andreae Petricovii S. R. M. Typographi Anno Domini MDCXXII (1632).* w 4ce, k. 1, str. 64.

Jocher 2921, 7358, 8738 b, II 212, III 291, 367, 468.

Wydanie to jest częścią zbioru, który ma tytuł osobny:

Opuscula tum ecclesiasticae quam equestris ordinis virorum compositionis inter status negotio servientia. Cracoviae 1632.

Opis tego zbioru ob. pod Stephanides, który był jego wydawcą.

— [Toż... pod tytułem:] *Stanislai Socolovii, Magni Olim Stephani Regis Poloniae Theologi. Oratio Ecclesiastica, Pro dote Ecclesiae Dei, et haereditate Christi.* [Tu winieta podłużna w formie paska]. Cracoviae, In Officina Andreae Petricovij, S. R. M. Typographi. Anno Domini M.D.C.XXXIII (1632). w 4ce, k. tyt., str. 64.

Ded. Karnkowskemu, jak w ed. pierwszej. Osobne odbicie ze zbioru *Opuscula tum. eccl. Melchioris Stephanidae 1632.*

Jocher 2921, 7358.

Branic. — Chrept. — Czartor. — Jagiell. — Krasiań. — Ossol.

— *Concio De Vestitu Et Fructu Haereseon. Stanislai Socolovij Concionatoris Regij.* [Tu sygnety druk.: Orzeł spadający po zdobycz na dolinę]. Leopoli Anno Domini M.D.LXXVII [1578]. w 4ce, k. nlb. 16.

Druk. Mik. Scharffenbergera. Jest to obok „Dryas“ Koch. druga książka ułożona we Lwowie.

Podobiznę tytułu podają Biegeleisen Dzieje liter. III 241 oraz Jędrzejowska Książka polska (1928).

Cytatami z Pisma św. zwalczą skutki herezji jak inobedientia, blasphemia majestatis, luxuria, religio exitium itp. Jak zwykle tak i tu pomija wyraźniejsze aluzje do stosunków polskich, a ogranicza się do ogólnikowych uwag.

Przedruki por. niżej: 1) *De verbe et falsae* (1583), 2) *Conciones IV*; 3) *Conciones*

duae (1578); 4) w *Opera I*; 5) również przedruk w *Praelectiones Jacobi Górski* (1580), obacz tom XVII str. 261.

Tłumaczył na polskie Białobrzeski M. (ob.). Płaśnik Cracovia impress. 1922 str. 59. — Jocher 3158 a. — Dobrzycka j. w. str. 75. Krasiań. — Ossol. — Pozn. Tow. P. N. — Szebek.

— *Concio De Vestitu Et Fructu Haereseon Stanislai Socolovii Concionatoris Regij.* [Tu winieta okrągła w kształcie pieczęci z napisem otokowym „Est — Nostra — Victoria“; w środkowym kole winiety Chrystus na krzyżu, po obu stronach postacie N. Marji P. i św. Jana]. Nissae Silesiorvm. Excudebat Ioannes Cruciger, Anno 1578. w 4ce, k. tyt., k. 13 nlb. (sygn. Diiij).

Na odwr. tyt. drzeworyt Ukrzyżowanego, po bokach M. Boska i św. Jan z wzniesionymi w górę rękami (inny drzeworyt jak w ed. lwowskiej!).

Wierzb. I 371. — Bandtke Hist. dr. III 137. — Jocher 3158 b.

Jagiell. — Ossol. — Warsz. uniw.

— *Stanislai Socolovii Concionatoris Regii Conciones Dvae. Altera de vestitu Haereticorum, et fructu haereseon. Altera de causis supremi excidij Hierosolymitani.* [Tu winieta prostokątna, przedstawiająca św. Stanisława w stroju pontyfikalnym, wskrzeszającego Piotrowina]. Leopoli, Anno Dni M.D.LXXVIII (1578). w 4ce, karta tyt., k. 31 nlb. (sygn. Hiiij).

Na końcu: *Impressvm, In officina Nicolai Scharffenbergij, Typographi Sac. Regiae Maiestatis, M.D.LXXVIII.*

Na odwr. tytułu na całej stronie drzeworyt przedstawiający scenę ukrzyżowania. Na przodzie M. Boska i św. Jan. (Podobiznę tego drzeworytu ob. Jędrzejowska Książka polska 1928 str. 14).

De vestitu idzie do k. E. — Od k. Eij: De causis supremi excidij Hierosolymitani (bez osobnego tytułu). Tu przedstawia przyczynny upadek Jeruzolimy; na samym końcu zwalczą Arjan jako bezbożników.

O kazaniu de causis excidii ob. niżej pod: *Excidium.*

Kotula Właśc. ręk. str. 137. — Dobrzycka Katalog (1929). — Jędrzejowska j. w. podaje reprodukcję strony tytułowej, pierwszej i ostatniej.

Akad. — Czartor. — Dziedusz. — Jagiell. — Kórni. — Krasiań. — Ossol. — Pozn. T. P. N. — Uniw. lwows.

— Stanisłai Socolovii, Serenissimi Regis Poloniae Theologi, Conciones Quatvor apud eiusdem Maiestatem habitae, praesenti huic nostro saeculo imprimis accommodatae. I Epithalamion Episcopi, cum sua sponsa Ecclesia, siue de Consecratione Episcopi, in qua ritus, vetustas, mysteria et vsus Consecrationis Episcopi explicantur. II. Pro cultu et adoratione Iesu Christi Eucharistiae Sacramento. III. De ultimo excidio Hierosolymitano. IIII De vestitu haereticorum. et fructu haereseon. [Tu winieta okrągła nakształt wieńca, który trzyma ręka. wylaniająca się z obłoków; wewnątrz wieńca napis: Benedices Coronae Anni Benignitatis Tvae. Psal. 64]. Coloniae. Apud Maternum Cholinum Anno MD LXXXIII (1583). Cum gratia et Priuileg. Caesar. Maiest. w 8ce, k. tyt., k. 2 nlb, str. 296 (sygn. T₇).

Dedyk. Joan. Andr. Caligario Episc. Brittonorensi, Nuncio ad Steph. I Pol. Reg. Cracoviae 16 April. 1580. Pisze, że pierwsze z ogłoszonych tu kazań odbyło się uroczystość w obecności nuncjusza, króla, senatu.

Kazanie de Consecr. idzie do str. 127; od 128—186 Pro Cultu; od 187—230 De causis excidii; od 231—281 De vestitu. — Od str. 282—296 idą: Documenta utilia pro instructione pastorum... (Instrukcja dla duszpasterzy, dostosowana do nakazów soboru tryd.).

Jocher 4684 — Wierzbow. I 444. — Barycz w Silva Rerum 1928 str. 71 opisuje egz. bibl. uniw. boloń. (niegdą Aldobrandiego).

August. w Krak. — Czartor. — Jagiell. — Krasids. — Ossol.

— De consecratione Episcopi... ob. niżej: Epithalamion.

Tu opisane wydanie z r. 1580 (pierwsze), z r. 1590 (drugie), z r. 1602.

— Pro Cultu Et Adoratione Iesu Christi, In Eucharistiae Sacramento. Stanisłai Socolovii apud Serenissimum Stephanum Regem habita Concio. Cracoviae, In Officina Lazari: Anno Domini, M.LXXXII (1582). w 4ce, k. tyt., k. 2 nlb., str. 43 (sygn. FIII).

Rospocznyna dedyk. Jacobo Bieleński suffr. plocensi, fautori et edncatori suo. Wyraża mu swoją wdzięczność. — Poczem idzie rozprawa „Pro cultu”. Na pierwszych 4 kartach wspomina nazwiska heretyków (Zwingli, Kalwin, Luter, Hus, Piotr Mar-

tyr etc.) Druk kursywą, ale litane i długie cytaty z ojców kościoła antykwą. Na końcu: Oretur Deus pro aegro capite Authoris.

Wspomina o tem dziełku Broscius w Gratsie.

Przedruk ob. Epithalamion Episcopi... oras Conciones quatvor. — Także w Orationes septem... i w Opera I. — O przedruku przy paryskim wydaniu „Censura” ob. wyżej.

Wierzbow. I 424. — Jocher 8927 a. Branic. — Czartor. — Jagiell. — Krasids. — Ossol. — Pozn. T. P. N. — Szembek — Warsz. uniw.

— Toż... Eucharistiae Sacramento, Concio. Denuo recognita et aucta. Cracov. in offic. Lazari. Ao. Dni 1584. w 12ce, str. 103.

Jocher 8927 b. Dsieid — Jagiell. — Ant. Moss. — Ossol.

— [Toż... po polsku:] Jego Miłości X. Stanisława Sokołowskiego o czoi y chwale Pana Christusa: w Naświetszym Sakramencie: na przeciw dzisiejszego wieku błędom pocieszne Kazanie. Przez M. Daniela Sigoniusa z Lelowa na Polskie przełożone. W Krakowie Drukowano v Woyciecha Kobylińskiego R. ku 1590. w 4ce, k. tyt., k. 22 nlb. (sygn. F III).

Tłumacz przypisał: Sławnemu y Uczciwemu Panu Marcinowi Wacławowicowi, Mieszczaninowi Krakowskiemu, Tu pisze, że podczas corocznej procesji napisali się dużo błędów i natrąsań z Najśw. Sakramentu. — Na końcu: Errata albo ometki. Poczem dwuwiersz ład.: Joan. Ros: Chęcineń: pio Lectori.

Exemplarz posiadał w r. 1926 antykwariat Wildera.

Maciej. Piám. III 339. — Wierzbow. II 732. Dzików — Jagiell. — Ossol. — Semin. katol. warsz. — Wileń. uniw.

— De Verae Et Falsae Ecclesiae Discrimine, Ad Serenissimum Stephanum I. Polonię Regem, Stanisłai Socolovii Libri tres. Ex sacris Scripturis, vetustissimorumque Patrum sententijs collecti ac concitati. Quibus adiecta est, pro dignoscendis et fugiendis falsis dogmatibus, eiusdem Concio. [Tu sygnet Łazarza przedstawiający obelisk]. Cracoviae, In Officina Lazari. Anno Domini: M.D.LXXXIII (1583). Samptu et impensa Regia. fol., k. tyt., k. 7 nlb., str. 238, k. 1 nlb.

Dedyk. Stefanowi Bator. u którego od lat sześciu pozostawał jako kasnodzieja; teras zaś dla zdrowia oddalił się od dworu.

Wyraża zaślęgi Stefana dla katolicyzmu, swiascsa w Transsylvanji. Datow. Idib. Febru. — Poczem idzie Summa capitum quae in hoc libro continentur (3 strony). Na nast. karcie wiersz grecki Bas. Golinensis in ecclesiam — oras 2 wierszyki tegoż po łacinie.

Cały ten traktat podzielony jest na 3 części. Od str. 199—210 idzie Peroratio operis. Zaś od str. 211—238: Stanisłai Socolovii, Serenissimi Stephani Poloniae Regis, Theologi, pro cognoscendis et fugiendis falsis Prophetis et eorum doctrina Concio. (Jest to przedruk: De vestitu...).

Na ost. k. Errata i Rector Officinae Lazariana Lectori S. (Tu dyrektor drukarni tj. Januszowski skarży się: nec animi nec otii satis).

Przedruk w Opera I. Cichowski Stan. Sokołowski (1929) str. 127 przytacza list ks. Wilh. bawarsk. w sprawie tego dzieła z ręk. Jag. nr 41. Miał na to odpowiadać Turnovius Szymon, o csem Wotschke w Aus Posena Kirchl. Vergangen. 1918 str. 68. — Morawski Nidecki (1893) str. 331.

Ob. Ex libris 1925 VI 120 (o kosztach oprawy. cytaty z rachunków dworu Stefana Batorego).

Exemplarze oprowione kosztem Batorego dochowały się; mianowicie Baran w Sprawozd. poszuk. na Węgrzech str. 262 pisze: Pracynkami do propagandy katolicyzmu przez Stefana Batorego w Siedmiogrodzie są zachowane w Bibliotece Bruckenthalskiego Mus. w Sybinie dwa egz. (z 3 tam istniejących) Sokołowskiego Stan. De verae et falsae ecclesiae discrimine... libri tres. Crae. 1583, oprawne w pergamin miękki z paskami perg. do zawiązywania. Jeden z nich posłał Stefan Batory Joachimowi Kokowi z własnoręcznym dopiskiem na czystej karcie przed kartą tyt.: Stephanus rex Poloniae Joachimo Kok magistro civium Megesinensi dono dat. Na karcie tyt.: Matthias Milos Mediensis anno 1665 die 15 Novembris Cibinii. — Drugi egz. również wysłany był przez Stefana Batorego z własnoręcznym dopiskiem na karcie czystej (verso) przed k. tyt.: Stephanus rex Poloniae Alberto Synregh iudici regio Cibinensi ad cognoscendam lutheranę sectę vanitatem etc. donavit, u dołu tejsze karty w rogu oberwanej; [Datum in arce] Neopolimiceni, trium miliarium a Cracovia [die...] anno Domini 1583.

Egz. bibl. w Mogile jest dedykowany temuż klasztorowi ręką Białobrzezkiego. Wiszn. H. lit. IX 70. — Wierzbow. I 445. — Jocher 2920 a. — Kotula l. c. str. 137. — Dobrzycka Katalog (1929) opisuje egz.

z bibl. Birgela. — Wilder Katalog (1914) cenil 15 rs.

Bibl. w Sybinie (8 egz.) — Bran. — Czart. — Celiński — Dzików — Dsieid. — Jagiell. — Kórnik — Krasids. — Mogila — Ossol. — Pawlik. — Pozn. T. P. N. — Sang. — Uniw. lwow. — Warsz. uniw.

— De Verae Et Falsae Ecclesiae Discrimine. Ad Serenissimum Stephanum I. Poloniae Regem Stanisłai Socolovii Libri Tres Ex Sacris Scripturis, vetustissimorumque Patrum sententijs collecti ac concinnati. Quibus adiecta est pro dignoscendis et fugiendis falsis dogmatibus, eiusdem concio. Aeditio secunda, ab ipso Auctore priori et emendator, et locupletior reddita. Coloniae. Apud Maternum Cholinum. M.D.LXXXIII. Cum Gratia et Priuilegio Caes. Maiest. w 8ce, kart 6 i str. 437.

Po dedykacji idą wierszyki Golińsk. jak w poprzedniej edycji.

Wierzbow. I 465. — Jocher 2920 b. — Dobrzycka Katalog 1929.

Augustjanie w Krak. — Czart. — Kórnik. — Ossol. — A. Moss. — Popiel. w Krak. — Pozn. T. P. N. — Warsz. uniw.

— Toż... ejusdem Concio Altera. Editio ab Ipso Autore et emendator et castigator priori nuper reddita. Cum Indice Rerum Praecipuarum Vtilissimo insuper addito. Ingolstadii Ex officina Typographica Wolfgangi Ederi Anno MDLXXXIII (1584). w 4ce, k. nlb. 8, str. 248 i 7 str. nlb.

Czartor. — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Raczyns.

— De Verae Et Falsae Ecclesiae Discrimine, Ad Serenissimum Stephanum I. Poloniae Regem, Stanisłai Socolovii Libri Tres: Ex Sacris Scripturis, Vetustissimorumque Patrum Sententijs collecti ac concinnati Quibus Adiecta Est, Pro Dignoscendis et fugiendis falsis dogmatibus, eiusdem Concio. Tertia Editio Ab Ipso Auctore Multo Emendator et castigator priori nuper reddita. Cvm Indice Rerum Praecipuarum Vtilissimo insuper addito. Ingolstadii. Ex officina Typographica Wolfgangi Ederi. Anno M.D.LXXXVI. w 4ce, k. 4, str. 249 i 7. Wierzb. I 502. Warsz. uniw.

— Epithalamion Episcopi, Cvm Sva Sponsa Ecclesia. Sive De Consecratione

Episcopi Sermo: Apud Serenissimum Stephanum Polonorum Regem, In Consecratione Reuerendiss. Domini Joannis Andreae Caligarij. Brittonoriensis Episcopi, Sanctae Sedis Apostolicae Nuncij: Per Stanislavum Socolovium, Sacrae Theologiae Doctorem, in Comitijis Warsoviensibus habitus. In quo ritus, vetustas, mysteria, et usus consecrationis Episcopi, ex sententijs et auctoritate Sanctorum Patrum explicantur: functio item et dignitas Episcopalis tota. Cracoviae In Officina Lazari, Anno Domini M.D.LXXX (1580). w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb., str. 120, k. 1 nlb. (sygn. Q₄).

Rozpoczyna dedykacja J. A. Caligario, episc. Britt., nuncio apost., dat. 18 apr. 1580. — Druk piękny, marginesy duże, wydanie staranne. Jak zwykle w dziełach Sokół. antykwa pomieszana z kursywą.

Bibl. uniw. warsz. ma dwa egzemplarze. Na jednym własnoręczny przypis autora: Matthaeo Borzeuio Abhati Landensi autor dedit discipulo. — Na drugim: Excelentissimo viro Dn. Simoni Sirenio, Philae et Medicinæ Doctori Joannes Lazari Janussonius in pignus veteris amicitie d. d.

Przedruk ob. w Conciones quatuor... oraz w Orationes septem... i w Opera I.

Ob. Monum. Pol. Vatic. IV nr 192. — Jocher 7319 a. — Wiszniew. IV 260. — Wierzb. I 989. — Kotula I. c.

Branic. — Chrept. — Czart. — Dziaków — Jagiell. — Kórnik. — Krawińsk. — Mosz. Ant. — Ossol. — Pawlik. — Uniw. lwows. — Warsz. Uniw.

— Epithalamion Episcopi, Cvm Sva Sponsa Ecclesia. Sive, De Consecratione Episcopi Sermo: Apud Serenissimum Stephanum Polonorum Regem, In Consecratione Reuerendiss. Domini Ioannis Andreae Caligarij, Brittonoriensis Episcopi, Sanctae Sedis Apostolicae Nuntij: Per Stanislavum Socolovium, Sacrae Theologiae Doctorem, in Comitijis VVarsoviensibus habitus. In quo ritus, vetustas, mysteria, et usus consecrationis Episcopi, ex sententijs et auctoritate Sanctorum Patrum explicantur: functio item et dignitas Episcopalis tota. Nissae Silesiorum Excudit Ioannes Cruciger. Anno M.D.LXXX. w 4ce, k. 4, str. 106.

Str. 103—106 błędnie oznacz. jako 303—306.

Przypis X. Nuncjusowi Caligari.

Wierzbow. III 2686. — Jocher 7319.

Ossol. — Warsz. univ. — Zamojs.

— [Toż... p. t]: De Consecratione Episcopi Auctore Stanislao Socolovio sacrae Theologiae Doctore. Opusculum vere aureum, in quo ritus, vetustas, mysteria, vsus consecrationis Episcopi, functio item et dignitas Episcopalis explicantur ex sententijs et auctoritate Sanctorum Patrum. Ad Reuerendissimum D. Ioannem Andream Caligarium Brasighellensem, Episcopum Brittonoriensem, sanctae Sedis Apostolicae apud Serenissimum Stephanum Polonorum Regem Nuntium. Quo autem ordine quare ratione singula tractentur propria pagella indicabit. [Tu winieta: serce I. H. S. w promieniach, z boku dwa aniołki — godło Jezuitów]. Romae, Apud Haeredes Mutij MDCII. Ioannis Martinelli expensis. Superiorum Permissu. w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb., str. 72 (sygn. I₄).

Na odwrocie tyt. dwa imprimatur (Gyssippus i Baronius).

Dedykacja: Papirio Picedio, utr. sign. referendario, Placentiae ducis a consilijs, datow. Romae 1601, przez Jana Martinella. Mówi, że książka Sok. jako drukowana w Krak. przed 20 laty była we Włoszech prawie nieznaną. Wychwała Picedia jako doradcę Farnezych.

Druka dedyk. Caligarem przez Sok. z r. 1580 (jak w pierwszej edycji).

Poczem: Quaedam capita, quae in hoc epithalamio continentur (zwięzła treść strona za strona) i Errata.

Od str. 1—72 (sygn. A—I₄) idzie Sermo. Na końcu objaśnienie, że sygnatury sunt integra folia. Poczem powtórzone miejsca druku, drukars, rok i Sup. perm.

Jocher 7319 b.

Czartor. — Jagiell. — Zielińsk.

— Epithalamion. Sive Benedictiones Nuptiales, Ad Serenissimum Sigismundum III Poloniae Regem, et Annam Austriacam, coniugem eius. A. S. Socolovio C. C. misse. Psal: CXXVII. [Tu napis czeionkami hebrajskimi: J^o wārekkhā Jahwe mic-Cijōn U^reh b-tūw J^orūsālaim Kōl j^omē obajjekkā: U^reh bnē l-bānekkā Szalōm'al Iisrāēl]. Cracoviae in Architypographia Ecclesiastica et Regia Lazari. 1592. w 4ce, k. tyt., str. 31.

Na odwr. dwunwersz łac.: In Epithalamion Stan. Sok. Poczem przemowa do oblubieńców. Od str. 11: Benedictiones veteris

Legis (se St. Test.), Benedictio sponsalium (oras nuptialium) per calicem benedictum. Na str. 17: Benedictiones catholicae. — Na str. 23: Mulier fortis (ustęp ze St. Test.). Idem carmine explicatum (podp. Seb. Felstinus). — Toż po polsku przez Szym. Simonidesa. — Poczem dwa wiersze greckie Seb. Felszt. i Piotra Arkudesa (Euche epital.). — Martini Slachcinski votum nuptiale. — Andreas Schonei votum nuptiale.

Na uwagę zasługują teksty benedykcyi i piękny wiersz Simonidesa, zawierający pochwały dobrej żony.

Bibl. warsz. 1843. T. X s. 449. — Wiszn. VI 322. — Wiersbow. II 1758. — Słomiński w Przegl. pow. 1892 XXV s. 227. Branic. — Czartor. — Peterab. publ. — Warsz. uniw.

— Excidiū Hierosolymitanū: Sive de Causis ultimi Excidij urbis illius: Ad Serenissimum Stephanum Poloniae Regem: Stanislai Socolouij Concio. [Tu winieta prostokątna, w środkowym owalu ręka trzymająca kaganiec; wokół owalu napis: „Divini Mea Spes Fidesque Verbi, Praelucente Face Ad Polvm Feratvr“; u dołu winiety napis „Ingenio et Arte“]. Cracoviae In Officina Lazari: Anno Domini 1580. w 4ce, k. tyt., str. 43 (sygn. E₆).

W mowie tej daje niby to obraz Jerozolimy, ale pisze to jako prestrógę dla Polski, gdzie ucisk kościoła i szczyt się arjanizm dostrzega.

Kasanie to, dla nas dzisiaj mówiące niewiele, zyskało ogromne pochwały Hozjusza, o czem obacz niżej pod: Orationes.

Przedruk obacz pod: 1) Conciones quatuor... oras 2) Conciones duae... 3) Orationes VII... i 4) w Opera I.

Wierzbow. I 890. — Jocher 8117.

Bibl. lubińska — Czartor. — Dzieduss. — Kórnik — Jagiell. — Ossol. — Pawlik. — Szembek — Warsz. uniw.

— Ivstvs Ioseph. sive In Iesv Christi Domini nostri mortem et passionem, Stanislai Socolovii Sereniss. Stephani Regis Poloniae Theologi, Meditationes. IN quibus non magis Iudaica perfidia, quam Ariana refutatur impietas. [Tu winieta okrągła nakształt pieczęci z napisem otokowym „Lavs Christi — Semper Lavs Tva Sit, In Ore Meo. Lavs Tva“]. Wewnątrz wizerunek Chrystusa na krzyżu, po obu stronach postacie N. Marji P. i św. Jana]. Cracoviae In Officina Lazari Anno Do-

mini, 1586. w 4ce, k. tyt., k. 5 nlb., str. 236, k. 1 nlb.

Druk antykwa i kursywa, jak zwykle w dziełach Sokółowskiego.

Dedyk. do biskupa kuj. Hier. Rozdrażewskiego. W dedykacji tej mówi o stosunkach Rozdr. z Piusem V i królem Henr. franc. Datow. idibus Martii 1586.

Poczem wiersz: Periocha, id est, summa operis — podp. Andr. Schoneus Glogov. Rozpoczyna traktat Parasceve sive clavis negotii (do str. 28). Poczem idą Meditationes in Christi mortem, podzielone na pięć „teorii“. Od str. 217 Epinicion sive gaudium paschale. Na ost. k. Corrigenda. Na str. 101 cytuje Sibyllae vaticinium wierszem.

Przedruk w Opera I.

Dobrzycka Katalog (1929). — Jocher 5797 podaje z datą 1583, co chyba błędne? — X. Słomiński w Przegl. pow. 1892 XXV str. 53.

Borkowski J. — Chreptow — Czartor. — Czetw. — Dziaków — Jagiell. — Kras. — Łopac. w Kraśniku — Ossol. — Pawlik. — Pozn. T. P. N. — Sanguszk. — Warsz. uniw.

— [Toż... po polsku:] Sprawiedliwy Ioseph, albo O Męce Y Smierci Pana Naszego Iezvsa Krystvsa Rozmyślania. W których się tak wiele Żydowska niewierność, iako téż Arińska niezbożność przekonywa y wytyka. Po Łacinie napisany, przez Xiędzā Stanislawa Sokółowskiego, świętęy pamięci, Kánonikā Krakowskię, y Stephana I. Królā Polskiego, niegdę Kāznodzieie. A teraz ná Polskię przetłumaczony, przez X. Janā Bogusławskię. W Krakowie, W Drukárni Łázarczówey, Roku Pánskiego 1596. w 4ce, k. tyt., k. 9, str. 315 (sygn. Rr₁₁).

Na odwr. tytułu drzeworyt, przedstawiający 4 herby Jadwigi Mieleckiej (Baranek, Jednorożec, Trzy kopje, Nał cz). Poczem na k. a iij (sic) wiersz: „Na herb sacnego Domu Panów z Kormanic“, a na nast. stronie: Na te cztery herby Jadw. z Kormanic Mieleckiej, sand. starościny. — Na nast. k. aij (sic) dedykacja tejże, zajmująca 7 kart, dat. w Michocynie abo w Tarnobrzegu 20 lutego 1594, a podp.: Bogomodca X. Jan Bogusławski.

W dedyk. tej cytuje przysłowie: „Nie podejmuj się Szaszku legawego pola“ i nawiązując do tego wyjaśnia trudności przekładania na język polski. Mówi, że białogłowy po łacinie nie umieją a siła rzeczy jest które powinny czytać — dla nich tłumaczy. Szcągśiwi od nas pod wzglę-

dem polskich książek są odszczepieńcy. Wymienia prace polskie Kudzborskiego (sic), Stan. Orzechowskiego, Białobrzezkiego. Sama starościna raczyła go na tłumaczenie obrócić. — Ważna to przedmowa do dziejów, jak powstała literatura w języku polskim.

Od str. 1: Przygotowanie albo klucz do sprawy. Od str. 89 Sprawiedliwy Ioseph. Na str. ostatniej (316): Do Pana Obmowińskiego Tłumacz (8 wierszy). (Jest to wiersz do Zoila).

Egz. Mus. Nar. pochodzi z Bibl. pińskiej conv. ord. Praed., potem był własnością Ant. Mossyńskiego, Gieysztor, Czapskiego — dziś Mus. Nar.

Baran w Spraw. s. posz. na Węgrzech pisze o egz. Bibl. Pijarów w Koloszwarcze; Ma on u dołu karty tyt. pod miejscem druku i rokiem notatkę: M. Francisco Weselini S[ecretario] R[egio], najprawdopodobniej ręką tłumacza, wyżej zaś: Residentiae Claudiopol. S. J. 1701 i Bibl. R. Lye. Claud. 1833.

Wierszow. II 1835. — Jocher 4759 i 5798. Akad. — Czaps. — Dąków — Kórnik — Muz. Nar. — Ossol.

— Stanislaus Socolovius, Serenissimi Stephani Poloniae Regis Theologus, R. D. Thomae Natali Rhacusano, Reverendissimi Episcopi Cracoviensis Excellentissimo Medico et Canonico Cracoviensi etc. suo observatissimo. Cracoviae, in officina Lazari Anno Domini 1584. w 4ce, k. 4.

Zawiera oprócz listu Sok. dwa wierszyki łac. — List obejmuje pochwały patr. Jeremiasza.

Tytuł i przedruk całego listu podaje Cichocki Stan. Sokol. 1929 str. 137—139. Egz. bibl. Uniw. boloń. (niegdyś Aldobrandiniego) opisuje Barycz w Silva Rerum 1928 str. 71.

Bibl. Kasanateńska w Rzymie — Bibl. Uniw. Bol.

— Stanislaus Socolovii Canonici Cracoviensis: Serenissimi Olim Stephani Primi Regis Poloniae Theologi, In Evangelia Matthaei, Marci, et Lucae Notae. [Tu sygnat Łazarza: obelisk]. Cracoviae, In Architypographia Regia et Ecclesiastica Lazari, editae, M.C.XCVIII (sic, zam. 1598). fol., k. 1 nlb., k. tyt., k. 2 nlb., str. 751, k. 14 nlb. (sygn. Vvv).

Przed tytułem karta z cytacją z psalmu 118. Na odwr. tyt. subjectio autora.

Dzieło nie jest ukończone z powodu śmierci autora, o czym mówi Birkowski (Oratio). Na końcu od str. 746—751: Odae funebres de laudibus Socolovii... Andreae Schonaei.

Wreszcie na 14 k. Index locuples Tomi secundi Operum. Jak z tego widać, jest to odbicie tytułowe z II tomu „Opera“ (ob.). Na ostatniej stronie: Series Alphabeti. Kotula l. c. str. 137. — Jocher 2612, 2612. — Wierszow. I 668. — Dobrzycka Katalog (1929).

Egz. Czart. był własnością Pawła Kurdwanowskiego.

Akad. — Chrept. — Czartor. — Kazim. Dolna Klasztor. — Krasin. — Ossol. — Płockie seminar. — Pozn. Tow. P. N. — Uniw. lwows. — Warsz. uniw.

— Nvntivs Salvts, Sine De Incarnatione, ad laudem Dni nostri Iesu Christi, eiusque gloriosissimae matris honorem. Ad sereniss. Sigismundum III. Poloniae Regem etcaet. Stanislaus Socolovij, Canonici Cracoviensis. Sermones quinque. [Tu sygnat Łazarza: obelisk]. Cracoviae, Ex Officina Lazari. Anno Domini, M.D.LXXXVIII (1588). w 4ce, k. tyt., str. 203, k. 1 nlb.

Na odwr. tyt. dwie cytaty. Rozpoczyna przypis Zygm. III. — Tu wychwala Zygmunta Starzego, podnosząc jego kult dla M. Boskiej. Wymienia „celeberimum sacellum in honorem B. Virg.“ na Wawelu. — Wychwala też Annę Jag. i jej ożarność dla katedry.

Poczem: Causae cur Deus homo, ex libro Athanasii. — Wreszcie: Capita rerum. Cała rzecz składa się z pięciu kazań (sermones). — Omawia pokolei: Wcielenie, łaski, prerogatywy M. Bos., dziełowość, imię Jezus, tron Dawida, Eucharystję itp. — Całe przesłanie kultem dla M. Boskiej.

Cytuje wielu ojców kościoła, między nimi hymny św. Greg. Nazj. — Na końcu na 3 stronach: Andreae Schonaei Ode Magnae Matri Virgini Pro Sarmatia. Wspomina tu Schonaeus o chorobie Sokolowskiego.

Przedruk w Opera I. Brückner w Przewodn. naukow. 1902. — Wierszow. I 586. — Jocher 3499. — X. Słomiński w Przegl. pow. 1892 XXV str. 216.

Branic. — Celiń. — Czartor. — Dąków — Jagiell. — Glogler — Kras. — Pawlik. — Uniw. w Bolonii (ze zbiorów Aldobrand.) — Uniw. lwows. — Warsz. uniw.

— Toż... po polsku: Posel Wielki O Wcieleniu Syna Bożego, Na czesce y chwałę Pána nášzego Iezusá Krystusá, y przeczystey Pánny Máryiéy Mátki iego, Przez Io M. X. Stánisláwá Sokolowskiégo Kánoniká Krákowskiégo po łácinie písány: A Przez Janá Já-

nuszowskiégo ná Polskie przelożony. [Tu sygnat Łazarza: obelisk]. (W Krakowie) W Drukárni Łázárzowey Roku 1590. w 4ce, k. tyt., str. 321 (sygn. Pp).

Dedykacja X. Konst. Ostroskiemu, wojew. kijow., marsz. woł. — Januszowski wspomina tu nieszczęsną elekcję i konwokację, oraz walki z Maksymilianem pod Krakowem. W oym to czasie chwytając się częścią miecza, częścią piórka przekładał tę książkę. Tłumaczy, dlaczego ją dedykuje Ostroskiemu. Dat. 1 marca 1589. — Druk kursywą.

Potem idzie przedmowa Sokol. do Zygm. III. Na nast. karcie: Przyczyny, czemu Bóg człowiekiem się stał — oraz: Rzeczy co główniejsze w tych książkach (spis rzeczy).

Wierszow. I 556. — Dobrzycka Katalog 1929. — Maciej. III 393. — Jocher 4757. Czartor. — Jagiell. — Klaryski w Krak. — Kórnik — Krasin. — Ossol. — Pozn. T. P. N. — Uniw. boloń. — Warsz. uniw.

— Officia Propria Patronorum Provinciae Poloniae, Per R/en: Stanislavm Socolovium, Sereniss. olim Stephani Poloniae Regis Theologum, Can. Cracoviensis. ex mandato Synodi Petricoviensis: conscripta, Avtoritate Avtem Illustriss: Cardinalis Georgii Radzivili Episcopi Craco: Edita. [Tu owalna winieta, wokół napis „Veritas. Et. Vita. Ego. Sum. Via“; w środkowym owalu winiety popiersie Chrystusa]. Cracoviae, Ex Officina Lazari, Anno Domini M.D.XCVI (1596). w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb. str. 74 (sygn. G₂).

Druk tytułu, jak i całego dzieła, czarny i czerwony.

Na odwr. tyt. 6-wiersz: Ad Poloniam.

Druk i papier osobne.

Rozpoczyna: Calendarium na 8 k., na ostatniej z nich drzeworyt biskupa, podp. S. Adalbertus (biskup z mszałem na poduszce). Od str. 1 idą Officia. Rozpoczynają się od dnia 4 marca, kończą 19 nov. Poczem na 5 stronach dodatek: Officia quaedam Sanctorum diocesis Gnesnensis, quae omnia sunt in Martio.

Na str. 3 św. Wojciech. — Na str. 17 św. Florjan (z hymnem). — Na str. 26 św. Stanisław (z hymnem: Gaude mater Polonia). — Na str. 57 św. Jacek. — Na str. 60 św. Wacław. — Na str. 64 św. Jadwiga. — Na str. 66 pięciu eremitów mgcz. — Na str. 71 św. Cyryl i Metody. Uwzględniła wszędzie odmienne nabożeństwo w diecezji gnieźn. i innych.

Wszystkie hymny, modlitwy i żywoty są pióra Sokolowskiego.

Jocher 6560 a ma mylnie rok 1580, powołując Niesieckiego, który ma datę 1585. — Tenże 6560 b. — Piekarski Kat. Kórnik. 1929 nr 1025. — Wierszow. nr 1884. — X. Słomiński l. c. str. 224.

Porównaj tak o tej jak i co do następnych edycji: Officia, w tomie XXIII str. 272. Nie opracowano dotąd Officjów polskich i ich wzajemnego stosunku między sobą. — Dlatego nie można na razie ustalić, o ile Sokolowski jako autor Officjum był samodzielny, i o ile dalsze Officja były oparte na jego pracy. — To samo dotyczy Off. patr. Sueciae, o którym ob. niżej pod r. 1701.

Czart. — Kórnik. — Ossol. — Tor. Kopern.

— Officia Propria Patronorum Provinciae Poloniae, Per Ren: Stanislavm Socolovium, Sereniss: olim Stephani Poloniae Regis Theologum, Canon: Cracov: ex mandato Synodi Petricoviensis: conscripta: Auctoritate autem Illustriss: Cardinalis Georgii Radzivili Episcopi Craco: edita. [Tu sygnat Łazarza: obelisk]. Cracoviae, In Officina Lazari, Anno Domini, M.D.XC.IX (1599). w 8ce, k. tyt., str. 102.

Druk antyką czarny i czerw. (napisy). Na odwr. tytułu 8 wierszy łac. Ad Poloniam.

Rozpoczyna: Calendarium Patronorum Regni Poloniae.

Egz. Jag. był ongi własnością domu probantów jez. w Krak.

Wiersz. III 8090. Jagiell.

— Toż... Cracoviae in officina Lazari Anno 1603. fol. Wisniew. IX 201.

— Toż... Venetiis apud Ivntas 1603. w 4ce, str. 45. Warsz. uniw. (?)

— Toż... Patronorum Regni Poloniae Ex Decreto Synodi Petricoviensis. Conscripta Per R. Stanislaum Socolovium Canonium Cracoviensis. Sereniss. olim Stephani Poloniae Regis Theologum: Et auctoritate Illustrissimi Et Reverendissimi D. Georgii Radzivili S. R. E. Card. et Episc. Cracoviensis. Edita. [Tu winieta kwadratowa, przedstawiająca symbol Europy]. Venetiis. MDCIII (1603). Sub Signo Europae. w 4ce, k. tyt., k. 24.

Tekst jak w wyd. z r. 1596. Czartor.

— Toż... Antverpiae 1604. w 8ce Jocher 6560 c. Bibl. toruńska Kop.

— Toż... Antverpiae ex officina Plantiniana 1611. w 8ce.

Wydanie takie cytuje Friese w Peregrinus z bibl. Załusk.

— Toż... Antverpiae, ex officina Plantiniana, apud Viduam et filios Joan. Moreti 1613. w 8ce, str. 47.

— Officia Propria Patronorum Provinciae Polonae, Per Ren. Stanislawm Socolovivm, Sereniss. olim Stephani Poloniae Regis Theologum, Canon. Cracoviens. ex mandato Synodi Petricouien. conscripta, Auctoritate autem Illustriss. Cardinalis Georgii Radzivili Episcopi Craco. edita. [Tu winieta prostokątna, w jej środku w owalnym polu czerwony bukiet na białym tle]. Venetiis, Apud Ivntas. MDCXIII (1613). w 8ce, k. tyt., k. 1 nlb., str. 45.

Na odwr. tyt. biskup z księgą na wzór św. Wojciecha w edycji z r. 1596. Pod tem ten sam co zwykle 6-wiersz. Druk piękny, w 2 kolumny. Jagiell.

— Toż... conscripta Auctoritate Illustrissimi Cardinalis Georgii Radzivili Episcopi Cracoviens. edita. Accessit officium Sancti Casimiri Confessoris ex decreto S. D. N. Clementis VIII Pont. Max. Antverpiae Ex officina Plantiniana Apud Viduam et filios Ioannis Moreti 1615. w 4ce, str. 56.

Jocher 6560 d. Ossol.

— Toż... Georgii Radzivili episcopi Cracoviensis edita. Coloniae Agrippinae, sumptibus Corneli ab Egmond et Sociorum M.DC.XXIX (1629). w 8ce, str. 48.

Jagiell.

— Toż... Venetiis apud Iuntas M.DC.XXIX (1629). w 8ce, k. 2, str. 44.

Jagiell. — Warsz. uniw.

— Officia Propria Patronorum Regni Poloniae, Per R. Stanislawm Socolovivm, Serenissimi olim Stephani Poloniae Regis Theologum, Canonicum Cracoviensem, ex mandato Synodi Petricouien. conscripta, Auctoritate Illustrissimi Cardinalis Georgii Radzivili Episcopi Cracoviensis edita. Accessit huic editioni Officium Gratiarum actionis pro victoria ex Turcis obtenta anno M.DC.XXI. die X. Octobris, a S. Rituum Congregatione recognitum, et approbatum. Antverpiae, Ex Officina Plantiniana Bal-

thasaris Moreti. M.DC.XXXVII (1637). w 8ce, k. tyt., str. 54, k. 1 nlb.

Na tyt. winieta: tarcza herbowa, podzielona na cztery pola; Orzeł Polski; herb kaptuły krakowskiej — trzy korony; Pogon; low. zwrócony w lewą stronę.

Wiersz Ad Poloniam idzie tutaj na końcu. Na ost. k. sygnet Plantyna (ręka z cyrklem) odbity czerwono.

Na str. 4b: Officium grat. actionis pro victoria ex Turcis a. M.DC.XXI eodem die (X Oct.) obtenta. Zawiera wiersze: Superne regum rex...; opis zwycięstwa i hymn: Rex magne, rex altissime. (Wiersze te są być może pióra Nuceryna; dawniej uchodzily za wiersze Sarbiawskiego).

Zdaje się, że ten dodatek pojawił się dopiero w edycji z r. 1637. Wątpliwem jest, aby istniała edycja z r. 1627, również antwerspaka, mieszcząca ten dodatek; ale jeden z katalogów cytuje taką.

W edycji tej są uwzględnione jak i w poprzednich zwyczajnie diecezji gnieźnień, wrocławskiej, krakowskiej i płockiej przy różnych świętach.

Jocher 6560 e.

Chrept. — Csartor. — Ossol.

— Toż... Coloniae Agrippinae Sumptibus Corneli ab Egmond et Sociorum 1641. w 8ce, str. 48.

Warsz. uniw.

— Toż... Episcopi Craco. edita. Officium pro gratiarum actione sub die 10 Octobris, officiumq; pro octava Concept. B. M. V. sub die 9 Decembris in finem libelli sunt posita Venetiis M.DC.XXXII (1642), apud Cieras sub signo Europae. w 8ce, k. 2, str. 44.

Jagiell.

— Toż... Accessit huic editioni Officium gratiarum actionis pro victoria ex Turcis obtenta anno M.DC.XXI die 10 Octobris a S. Rituum Congregatione recognitum et approbatum. Antverpiae, ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti, M.DC.XLIII (1643). w 12ce, str. 53.

Jagiell.

— Toż... Auctoritate Eminentissimi Cardinalis Georgii Radzivili Episcopi cracoviensis edita. Pars aestiva. [Tu herby Polski i Litwy]. Antverpiae, ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti M.DC.XLIX (1649). w 4ce, str. 32.

Na końcu sześciowiersz: Ad Poloniam, Zapewne istnieją także i Officia na inne pory roku z tegoż roku. Jagiell.

— Toż... Venetiis 1653. w 4ce.

— Toż... Cracoviae in officina Typographica S. R. M. Schedeliana 1661. w 4ce, k. 2, str. 76.

Pam. rel. mor. T. XXXII str. 666.

Warsz. uniw.

— Toż... edita. Pars autumnalis. Coloniae Agrippinae sumpt. Balthasaris ab Egmond et Socior. MDCLXV (1665). w 12ce, str. 20.

Zapewne istnieją także i Officia na inne pory roku z tegoż roku. Jagiell.

— Toż... Cracoviae ex officina Schedeliana S. R. M. 1673. w 8ce.

Warsz. uniw.

— Toż... Antverpiae Ex officina Plantiniana apud Viduam et Haeredes Balthasaris Moreti 1676. w 8ce, str. 53.

Warsz. uniw.

— Toż... pro victoria ex Turcis obtenta anno 1621, die X Octobris, a S. Rituum Congregatione recognitum et approbatum. Coloniae Agrippinae, sumptibus Balthasaris ab Egmond et Sociorum (1680). w 12ce, str. 46.

Jagiell.

— Toż... Coloniae Agrippinae sumptibus Balthasaris ab Egmond. 1682. w 8ce.

Zarazem: Officia Patr. Reg. Sueciae.

Jagiell.

— Toż... Antverpiae, ex officina Plantiniana Balth. Moreti 1683. w 12ce, str. 58.

Jocher 6560 f.

— Toż... conscripta. Auctoritate Illustrissimi Cardinalis Georgii Radzivili Episcopi Cracoviensis edita. Accessit huic editioni Officium Gratiarum actionis pro victoria ex Turcis obtenta anno 1621 die 10 Octobris, a S. Rituum Congregatione recognitum, et approbatum. Venetiis Anno Domini M.DC.XCV (1695). w 4ce, str. 87.

Zarazem: Officia propria SS. Patronorum Regni Sueciae. Jagiell.

— Toż... Antverpiae, off. Plantin., 1697.

Katal. Jolowicza r. 1886.

— Officia Propria SS. Patronorum Regni Poloniae. Per R. Stanislawm Socolovivm. Serenissimi olim Stephani Poloniae Regis Theologum, Canonicum Cracoviensem, ex mandato Synodi Petricoviensis conscripta Auctoritate Il-

lustrissimi Cardinalis Radzivili Episcopi Cracoviensis Edita. Accessit huic editioni Officium Gratiarum Actionis pro victoria ex Turcis obtenta anno M.DC.XXI. die X. Octobris a S. Rituum Congregatione recognitum, et approbatum. [Tu winieta podłużna w formie paska przez 2/3 długości tytułu]. Venetiis. Anno Domini M.DCCI (1701). w 8ce, k. tyt., str. 143.

Druk w dwie kolumny. Wiersz „Ad Poloniam” dany jest nie na odwrocie tytułu, lecz na końcu dziełka.

Na str. 116—127: Die X. Octobris Officium gratiarum actionis pro victoria ex Turcis a. M.DC.XXI obtenta.

Są dwa odmienne edycje z jedną datą i liczbą stron. Razem z tem wydane, ale z osobnem liczbowaniem:

Officia Propria SS. Patronorum Regni Sueciae, Ex Vetustis Breviariis ejusdem Regni deprompta: Ad instantiam Serenissimi Sigismundi III. Sueciae et Poloniae Regis, a Sac. Rituum Congregatione, Auctoritate Apostolica, recognita et approbata, atque omnibus tam in dicto Sueciae, quam etiam Poloniae Regno habitantibus concessa, ut libere et licite translatis vel omissis aliis Officiis, quae eadem die occurrunt, recitari possint et valeant. [Tu winieta podłużna]. Venetiis. Anno Domini M.DCCI (1701). w 8ce, k. tyt., str. 77 i 1 nlb.

Officium to wyszło drukiem po raz pierwszy w r. 1618 (ob. tom XXIII str. 272—4, gdzie opisanych jest kilkanaście jego wydań). — Niema wskazówki, aby autorem „Off patr. Sueciae” był Sokołowski; wszak umarł on 1593 — w każdym razie układ obu zbiorów jest identyczny. Widocznie naśladowano jego pracę.

Na odwr. tytułu: Kalendarium SS. patr. Sueciae. — Od str. 1 idą Officia (św. Eryk, Ansgar, Sigfridus, Catherina, Brigitta etc.). — W tekście kilka hymnów. — Na str. 77: Vidi, emandavi et retuli... card. Bellarminus. — Na str. ost.: Sueciae regni episcopatus (jeden archiep. i 6 biskupów).

— Toż... Augustae Vindelicorum typ. Christiani Deckardt. w 8ce. Pars hiemalis str. 30; Pars vernalis str. 47; Pars aestivalis str. 52; Pars autumnalis str. 52.

Ossol. — A. Wolański.

— Toż... Antverpiae 1723. w 8ce. Jocher 6560 h.

— Toż... Coloniae Agrippinae 1725. w 8ce.

Jocher 6560 i.

— Toż... Patronorum Regni Poloniae per Stanislaum Socolovium. Accessit huic editioni Officium gratiarum actionis pro victoria ex Turcis obtenta anno 1621 die 10 Octobris... Pars Hymnalis. Augustae Vindel. et Graecii, sumptibus Philippi et Martini Veith. A° 1728. w 8ce, str. 64.

Warsz. uniw.

— Toż... ex mandato Synodi Petricoviensis conscripta. Autoritate Illustrissimi Cardinalis Georgii Radzivilii Episc. Crac. edita 1728. w 8ce. ark. V₂.

Warsz. uniw.

— Toż... Accessit huic editioni Officium gratiarum actionis pro victoria ex Turcis obtenta anno 1621 die 10 Octobris. Vratislaviae typis Academicis Coll. Soc. Jesu 1735. w 12ce, str. 140.

Inne edycje Officjów obacz pod: Officia w t. XXIII.

Czartor. — Warsz. uniw.

— Officium militare auctore Stanislaeo Socolovio. Cracoviae 1589. w 12ce.

Dedyk. Janowi Zamojskiemu (Ad J. Zamoscium, Regni Cancellarium Exercituumque Ducem fortissimum).

To cytuje Reszka w liście z r. 1590 oraz Friese w przedmowie do swego wydania „Peregrinus“ (r. 1759) na podstawie egzemplarza z bibl. Żaluskich. — Dzisiaj nie znane.

— Stanislaei Socolovii Canonici Cracovien: Apud Stephanum I. Poloniae Regem, concionatoris Opera. [Tu sygnat Łazarza: obelisk]. Liberalitate, multorum doctrina et pietate praestantium hominum, quorum memoria sit in benedictione, et nomina in libro vitae. Cracoviae, In Architypographia Regia Et Ecclesiastica Lazari, edita, M.D.XCI (1591). fol., k. tyt., k. 4, k. 2 nlb., str. 789, k. 16 nlb. (Index).

Sygnatura biegnie od A—zzz,; nadto pierwsze 6 kart sygn. gwiazdka. Druk wstępu i ostatnich kart (od 785 poczynając) kursywa.

Na ostatniej karcie recto: Series Alphabeti (czyli wyliczenie sygnatur, z objaśnieniem: Omnes sunt terniones, praeter Yyy et Zzz, qui sunt duerniones).

Na odwrocie tytułu subjectio autora cenzurze kościelnej. — Rozpoczyna dedykacja Zygm. III; tu wychwala mądrość. — Poczem list Grzegorza XIII do autora (dat. 12 maja 1584) i fragmenty listów Hozjusza do króla Stefana i do autora (s r. 1579). Te same listy w całości są wydrukowane w jego Orationes (ob. niżej).

Poczem idzie „Catalogus librorum“ tj. spis rzeczy tu zawartych.

Wedle tego spisu tom ten obejmuje następujące prace: 1) Censura orientalis Ecclesiae de praecipuis nostri saeculi haereticorum dogmatibus; 2) Ultima responsio Tubingensium ad tertium Patriarchae scriptum; 3) Ad Vitembergen. Theologorum invectivam, quam suis cum Ieremia Patriarcha Constantinopol. de Augustana Confessione actis et scriptis praefixerunt, responsio; 4) De verae et falsae Ecclesiae discrimine Lib. III; 5) Orationes Ecclesiasticae septem; 6) Nuntius salutis, seu de Incarnatione Domini N. I. Chr. Sermones; 7) Iustus Ioseph, sive in Iesu Christi D. N. mortem et passionem meditationes; 8) Partitiones Ecclesiasticae; 9) Quaestor, sive de parsimonia et frugalitate; 10) Naenia funebris Simonidae.

„Naenia“ powyższe idą od str. 784—9 i mają nast. tytuł: Naenia funebris ad Stan. Socolovium Theologum Regium. De morte Iacobi Gorscii, Theologi et Juriconsulti, Simonis Simonidae Leopoliensis. (8 strof, antistrof i epod).

Index locuples jest indeksem rzeczowym; na końcu: Laus Christo Optimo Maximo.

Egz. Bibl. Jag. ma przede tytułem obzerniejszą własnoręczną dedykację: Adamus Juraskovic Raecovius librum hunc possidet A. D. 1595 a Joanne Gladie in pignus amoris dono datna (sic) — W r. 1611 Juraskovic darował egzemplarz Bartł. Fusorio.

Jeden egz. T. P. N. w Pozn. kupiony był z Lubinia (gdzie były wówczas 2 egz.) przez ks. J. Kozmiana za 20 talarów.

W bibl. Kórn. są dwa różne odbicia. Odbicie drugie różni się sygnaturą ostatnich kart. O czem Piekarski Katalog Kórn. (1929) nr 1381.

Niektóre egzemplarze mają w karcie tytułowej błąd: Ckacovien. zamiast Cracovien. Jocher 2612 (podaje mylnie liczbę stron na 889).

Tom II ma tytuł:

Stanislaei Socolovii Canonici Cracovien: Apud Stephanum Primum Poloniae Regem, concionatoris, operum Tomus Secundus. [Tu sygnat Łazarza]. Cracoviae. In Typographia Regia Et Ecclesiastica Lazari, editus, M.D.XCVIII. (Na końcu:) Cracoviae. In Architypo-

graphia Regia Et Ecclesiastica Lazari. Anno Domini MDXC.VIII. fol., k. 4 nlb., str. 751 (właściwie 752), k. 15 nlb. (sygn. A—Vvv).

Na odw. tytułu: subjectio cenzurze.

W kilku egzemplarzach tego dzieła (np. Kórn. i Akad.) jest T. II pod następującym tytułem: In Euangelia Matthaei, Marci, et Lucae Notae. Cracoviae in Architypographia Regia Ecclesiastica Lazari, editae, M.C.XCVIII (1198). Ten błąd poprawiono w egz. Akad. atramentem współcześnie.

Dzieła tego nie dała mu śmierć ukończyć. Obacz wyżej pod: Notae.

Rozpoczyna przedmowa Sokoł. ad Capitulum Crac., dat. 20 marca 1593. — Poczem: Eruditi Commentarii in Euan. Marci incerto authore Prologus (Nieznany ów autor wyjaśnia, kiedy została napisana ewang. św. Marka). Od str. 1—155 idzie komentarz do św. Mateusza. Od str. 556 do św. Marka. Od str. 666 do św. Łukasza.

W komentarzu tym walczy z interpretacją heretyków, np. Kalwina. Powołuje się nieustannie na pojmowanie ojców kościoła. Jest to ciągła walka z pisarzami dysydenckimi ale zagranicznymi. Polskich nie wymienia. Cytuje też teksty greckie, np. na str. 417.

Od str. 746—751 idą: Odae tres funebres de laudibus Stan. Socolovii.. Andreae Schonaei, publ. in Acad. Crac. phil professoris. — Oda I ma 15, oda II 26, oda III 16 osmiowerszowych strof.

Poczem idzie: Index locuples Tomi secundi... (znovu indeks rzeczowy, druk kursywą). Na ostatniej jego stronie: Series alphabeti, wyjaśniający następstwo sygnatur od A—Vvv. Sygnatury są terniony „praeter (.) Sss Ttt, qui sunt duerniones“. Tylko ostatnia karta nie sygnowana (należała się jej sygnatura Zzz).

Egz. Akad. „post fata J. Rujakovic“ przeszedł do bibl. wikaryjszy w N. Sączu. Dzieło: Bibl. W. Polskie (1929) str. 186.

Tu opisany egzemplarz bibl. benedykt. w Lubiniu. — Dobrzyska Katalog bibl. Pozn. T. P. N. (1929). — Wierzb. I 664. — Słomiński w Pr. pow. 1892. — Ks. Dmochowski w Enc. kość. XXVI 134.

Akad. — Celiń. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Kórnik — Krasinś. — Ossol. — Pawlik. — Pozn. T. P. N. — Raczyń. — Ben. w Lub. — Sangusz. — Warsz. uniw.

— Oratio pro Dote.. (1632) ob. wyżej: Concio.

— Oratio de ratione studiorum ad Nicolaum Wolscium (Cracoviae 1619)... ob. niżej: Posthumus.

— Stanislaei Socolovii Sereniss. Stephani Poloniae Regis Theologi, etc. Canonici Craconiensis. Orationes Ecclesiasticae septem. Quarum Seriem post praefationem offendes. Ioannes Cochanovius, Corpore non magno est Socolovius: at loquitur sic — Ut Laertiadem. Nestoraque aequiparet. — Felix qui praesentem audit. felix quoque et ille est — Qui legit eximij scripta diserta viri. Coloniae. Apud Maternum Cholinum MDLXXXVII (1587). Cum Gratia et Privilegio Caesareae Maiest. w 8ce, k. tyt. k. 8 (z tego 1—5 liczbowane), str. 589, k. 3 nlb. (sygn. Pp.).

Na czele na 6 kartach listy Grzegorza XIII (Romae 12 maii 1584), Stan. Hozjusza do Batorego (Romae 27 martii 1579) i Stan. Hozjusza do autora (Ferratae 22 maii 1579).

Hozjusz wychwala Sokoł. jako kaznodzieję, choć zna tylko z lektury jego kazania (o końcu Jerozolimy). Nazywa go Tulliane loquentem. Wychwala też pobożność wodzów w wojnie przeciw Moskwie: „eximius est Christi cultor, insigni pietate praeditus, quam Romae cum esset ab anno jubilaee... declaravit D. Sania“. Prosi, aby król nie tolerował kultu Antychrysta i diabła po miastach, zwłaszcza w Elblągu.

Poczem na 1 k. Series Orationum — oraz wiersz łac.: Series Heptachordi Socoloviani, podp. Ant Eumorph. (Jest to chyba pseud. Schonaeusa?).

Następuje od str. 1—6 dedyk.: Petro Miscovic. Crac. episc. dat. Calendis Junii 1584. Tu porównuje się do Kassandry, przepowiadającej upadek a nie znajdującej wiary.

Zbiór ten mieści nast. kazania (przedrukowane potem razem w jego „Opera“ 1) a mianowicie: 1) Pro religione Catholica ad Petrum Miscovicium, episc. Crac. (Dedykacja Myszk. dat. Cal. Junii 1584). Zdaje się że osobno nie wyszło, chociaż tak twierdzi Friese w Peregrinus pod nr VI (obacz niżej pod Peregrinus). — 2) Pro cognoscendis et fugiendis falsis prophetis. — 3) De causis excidii Hierosolimitani. — 4) Epithalamion Episcopi. — 5) Pro cultu et adoratione. — 6) Pro dote. — 7) Pro vera et catholica libertate cum praefatione ad J. Zamoscium, Supremum Regni Poloniae Cancell. exercituumque ducem.

To ostatnie kazanie jest w tym zbiorze po raz pierwszy drukowane. Druku jego osobnego nie znam. Ze wszystkich kazań Sok. ma ono najwięcej treści politycznej (co to jest wolność, nadstycia wolności, po-

trzeba praw i władzy królewskiej). Stanowisko regalistyczne bliższe Skardze. W przedmowie do Zam. mówi o zawiści, jaką budzą powodzenia Zam. i o jego przywiązaniu do Batorego.

O Sok jako kaznodziei istnieje praca ks. Słomińskiego w Prz. pow. 189², gdzie powyższe kazania są bliżej omówione (str. 356). — Pokróćce streszcza je Enc. kośc. XXVI 138.

Z tej to edycji przedrukowano powyższe Septem Orationes w Opera I.

Jocher 4685. — Wierzbow. I 519.

Bibl. Potock. w Brzeż. — Bibl. uniw. boloń. (Aldobrandinięgo) — Branic. — Chrept. — Czartor. — Dzik. — Dzieł. — Jagiell. — Kras. — Ossol. — Pawlik. — Szembek. — Warsz. uniw.

— Stanisłai Socolovii. Stephani I. quondam Regis Poloniae Theologi. Partitiones Ecclesiasticae. Ad Petrum Costcam, Episcopum Culmeñ. virum Amplissimum. [Sygnet Łazarza. przedstawiający obelisk] Cracoviae. Ex Officina Lazari: Anno Domini M.D.LXXXIX (1589). w 4ce, k. tyt., str. 38, k. 1 nlb.

Na odwrocie tyt. 4-wiersz And. Schoneusa. Dedykacja do Kostki, zakończona dwuwierszem Jac. podp. S. F. — Mówi, że zetknął się z Kostką w Toruniu.

Rozmawiają ze sobą Andreas (Schoneus) i Sokolovius na temat sztuki chrześcijańskiej wymowy. Na str. 13 powołuje się na Łukasza Dominikanina „vir quoniam in dicendo magnus“. Na str. 34 na Melchiora Domin. — Jest to więc traktacik o teorii kaznodziejstwa naśladowujący analogiczne dzieło Cicerona o wymowie.

Kończy wiersz: Simon Simonides Leopoliens. (na cześć autora).

Przedruk w Opera I.

Mecherzyński Hist. wym. pol. II 90—104. — Jocher 4390 a. — Wierzbow. I 514. — Kotula l. c. str. 137. — Heck w Rozpr. Akad. (filol.) t. XVIII z r. 1901 str. 284 i n. — X. Słomiński w Przegl. pow. 1892 str. 218. — O przedruku z r. 1817 ob. Estr. IV 309. — Rozbiór tego przedruku ogłosił Stachowski J. Fr.

Bibl. kat. lwow. — Branic. — Coliñs. — Czart. — Czestw. — Dzik. — Jagiell. — Kórnik — Krasin. — Ossol. (2 egz.) — Pawlik. — Warsz. uniw.

— Stanisłai Socolovii Peregrinus Sive Laesae Virtutis Quaerela, Nunc Primum Ex Manuscripto Publicae Luci Exposita Adiecta Autoris Vita Eiusque Operum Notitia Cura Et Sumptu Christiani Theophili Friesii. [Tu winieta]. Varsaviae Ex Typographia Mizleriana

1759. w 4ce, k. tyt., k. 1 nlb. str. 51 (sygn. E₃)

Dedyk. Leonowi Rauchowi S. J., spowiednikowi króla.

Rozpoczyna przedmowa Friesego, zawierająca krótką biografję Sokoł. i obazerny wykaz jego pism. Wylicza ich XVIII (z tego siedem niezawartych w jego Opera). Wymienia także przedruki.

Treść polega na rozmowie przybysza z obywatelom polskim (civis). Rzecz sama pisana w r. 1587. Zaczyna od pochwał Stefana Bat., świeżo zmarłego. Civis chwali jego pobożność, dbałość o kościoły i szkoły. Zaprzecza, aby nastawał na wolność; bał się naruszać nawet nimiam libertatem (cytuje rozmowę ze Stefanem). Był oszczędny ale nie skąpy. Dla czego go więc zwalczano? Kończy „Elogium“ (stylem nakamien-ym) oraz „Epitaphium“. To ostatnie ułożył Jan Zamojski „pro exequiis fanebribus“. (Istotnie piękne stylistycznie).

Na końcu imprimatur Turakiego.

Jocher 9534 — Wilder Katalog z r. 1914 cenil 3 rs 50 kop. — X. Słomiński w Przegl. pow. 1892 str. 54.

Branic. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Przędz. — Wil. uniw.

— Posthvmus Stanisłai Socolovii, Apvd Stephanum I. Poloniae Regem Concionatoris, De Ratione Stvdii. per M. Iacobvm Ianidlovivm I. V. D. et Professorem, Canonicum Sandecen: Academiae Cracouien: Procancellarium, et pro tunc Generalem Rectorem, luce donatus. Cracoviae, In Officina Andreae Petricouij, S. R. M. Typographi Anno D. 1619. w 4ce, k. 12 nlb. (sygn. C₄).

Na odwrocie tyt. ded. Nicolao Wolski de Podhaje... marschalco, której autorem jest Jac. Janidlovius, I. V. Doctor, datow. o Coll. Jurisc. die Translationis S. Stan. 1619. — Tu pisze, że wnuk Wolskiego wpisał się świeżo do Akad. Rękopis traktatu został „inter schedia per me repertus“.

Poczem przypis Sokołowski do Wolskiego z r. 1572, oraz traktat „De Studio“, dzielący się na 10 rozdziałów.

W rozdz. piątym zaleca pisarzy greckich (Herodota, Sofoklesa, Hexjoda, Pindara, Arystofanesa) obok łacińskich; ale zaleca jako źródło przykładów moralizujących. Do studjowania dialektyki zaleca J. Górskiego. Do retoryki Cicerona. Zaleca studja nad historją i geografją „sine qua historia coeca est“. Daje też dużo przepisów praktycznych o sposobach uczenia się. Zaleca corporis exercitia. Rzecz zasługuje na opracowanie przez historyków wychowania.

Jak wynika z przypisu z r. 1572 rzecz sama była wówczas pisana dla użytku dwóch braci Wolskich, wówczas młodocianych (Mikołaj był starostą krzepickim). Wiszn. IX 474. — Jocher 978. — X. Słomiński w Przegl. pow. 1892 str. 229 i 381. Jagiell. — Ossol.

— Stanisłai Socolovii Quaestor, Sive De parsimonia atque frugalitate. Ad Martinum Lesnovolscium, Castellatum Podlachiae. [Sygnet Łazarza przedstawiający obelisk]. Cracoviae, In Officina Lazari: Anno Domini 1589. w 4ce, k. tyt., str. 53 (sygn. G₃).

Na odwrocie tytułu dwuwiersz Jac. (M. Johannes Foxius) i czterowiersz (Andreas Schoeneus). — Przedmowa Ad Martinum Lesnovolscium castell. Podl. (dopisano w egz. Jag.: quondam suum discipulum). Chwali go za zamiłowanie do książek i za pamięć o potrzebach Sokołowskiego.

Od str. 7 rozpoczyna się Quaestor. Ujęte w formę rozmowy między Quaestorem a Mempsimoorusem. Treścią jest pochwała oszczędności i prostoty obyczajów. Na str. 20 wspomniany Mielecius palatinus Podoliae. Na str. 25 o przywozie zbyt-kowych towarów z Francji, Niemiec, Anglii, Węgier, Mołdawji, s Bisancjum. Na str. 49 powołuje się na leges sumpt. w Wenecji i Genui.

Przedruk w Opera I.

Z pracy tej korzystał wiele Wężyk Władawski (obacz).

X. Piasecki w Pam. rel. mor. VI 302—7. — Szelągowski Pieniędzy i przerwót cen 1902 str. 23. — Tarnowski Pia. polit. II str. 62. — Wierzbow. II 1710. — X. Słomiński l. c. str. 219.

Branic. — Czaps. — Czartor. — Dzików — Dzieł. — Jagiell. — Kórnik — Labels. Gimnaz. — Ossol. — Pawlik. — Petorab. publ. — Przędz. — Racs. — Wilanów.

— [Toż po polsku, pt.:] Szafarz ábo O pohamowaniu vtrat niepotrzebnych: Dialog. Przez Ie^m. X. Stánisláwá Sokołowskiégo, Kánoniká Krákovskiégo, et caet. po łacinie pisány: A przez Ianá Iánuszowskiégo, ná Polskie przełożony. W Krakowie W Drukárni Łázárzowéy, Roku Pánskiego 1589. w 4ce, k. tyt., str. 62 (sygn. H_{ij}).

Dedyk. Mikołajowi Zebrzydowskiemu. dat. 4 Julij 1589. Januszowski mówi w niej, że dzieła Sokołowskiego są po niem. i franc. ziemi rekudowane a niektóre z nich na ichże języki przełożone(?). Mówi też, że przekłada Szafarsa na polskie nie oglądając się na przymówki. Wszak nawet Jana Kochanowskiego

szczypliá niektórzy! Przełożył już dziełko „Nuntius salutis“. Zwraca się do Zebr., któremu go polecił król Stefan.

„Quaestor“ przetłumaczył jako „Szafarz“ — a drugą osobę dialogu (Mempsimoorus) nazwał „Skarga“.

Egz. bibl. Jagiell. był własnością domus prof. S. J.

W ręk. Ossol. 1317 jest inny przekład pt. „Podskarbi cnyli o oszcz. i mierności do M. Łośniowolskiego“.

Maciej. III 392. — Bandt. H. dr. krak. 205. — Wierzbow. I 545.

Czartor. — Dzików — Dzieł. — Kórnik — Ossol. — Warsz. uniw.

— Vltima Responsio Protestantivm Ad Censvram et iudicium Patriarchae Constantinopolitani, de articulis Confessionis Augustanae. Stanisłai Socolovio Serenissimi Stephani Regis Theologo, interprete, cum eiusdem in margine annotationibus. Constantinopoli ex Patriarchio allata, ipsorumque protestantium manu subscripta. Ad Pet. Miscoium Epis. Crac. [Tu obelisk, sygnet Łazarza]. Cracoviae. In Officina Typographica Lazari: Anno Domini, 1583. w 4ce, k. tyt., k. 9 nlb. (sygn. Cij).

Na odwrocie tyt. herb P. Myszkowskiego i czterowiersz.

Ded. Myszkowskiemu na 1 k. — Od k. Aijj idzie list prof. tybing. do Jeremiaasa, Novae Romae et univ. patriarchae; podpisany: J. Andrae, Eborh. Videnbachius, J. Magirus, Th. Snephius, J. Heerbrandus, L. Oslander, J. Brentius, Gvil. Olderorus, J. Echophius, M. Crusius, St. Gerlachius. Do tego ich listu dodał Sokołowski na marginesie króciutkie noty polemiczne.

Ich podpisy opatrzył nast. uwagą: Mirum est in religionis negotio Episcoporum et Presbyterorum, ad quos potissimum haec causa spectat, nullam fieri mentionem.

Ogłosił ten list Sokołowski, otrzymawszy go w rękopisie. zanim go sami autorowie drukiem publikowali, co nastąpiło dopiero w r. 1584 (Acta et scripta).

Na ostatniej stronie cytaty z Pisma św.

Jocher 9401, 9531. — Wierzb. I 446. — Cichowski St. Sok. (1929) str. 129.

Obacz ręk. Ossol. nr 251.

Czartor. — Czestwert. — Dzików — Ossol. — Szembek — Warsz. uniw.

— Stanisłai Socolovii Serenissimi Stephani Poloniae Regis Theologi: Ad Wirtembergensivm Theologorum inuectivum, Quam actis et scriptis suis, cum Hieremia Patriarcha Constantino-politano, de Augustana Confessione, per

eos Graecè et Latinè editis, praefixerunt: Brevis responsio. Modestia Vestra Nota Sit Omnibus Hominibus: Dominus Enim Prope Est. Philip. 4. [Sygnet Łazarza: obelisk]. Cracoviae In Officina Typographica Lazari. Anno Domini M.D.LXXXIII (1584). fol. k. tyt., k. 1 nlb., str. 52, k. 2 nlb.

Na odwrocie tytułu cytata z listu do Kor. — Dedykacja: Jacobo Goracio praeseptori suo. Narzeka na swój brak zdrowia. Powołuje się na przykład Sokratesa. Dat. Idib. Augusti 1584.

Drukuje tu synoptycznie: z jednej strony antykwą odpowiedź teologów Wirt., w drugiej swoje nad nią uwagi (kursywą).

Od str. 52 idzie: Ieremias... Archiep. Constant. et Oecumenicus Patriarcha (list wyjęty z pism teol. wirtemb.). Poczem dopelnienia p. t. Praetermissa vel immutata suis locis restituenda (kursywą).

Jest to odpowiedź na dzieło prof. wirtemb. pt. „Acta et scripta theologorum Wirt.“ 1585, o którym ob. pod Wirtembergenses... oras pod Crusius.

Cichowski Stan. Sok. a kościół wach. 1929 str. 149 omawia to dzieło a zarazem całą polemikę (Scherer, Crusius, Górski etc.), jaka się z tem wiąże. — Na str. 150 opisuje różnice między wydaniami. — Na str. 166 mówi o stosunku dziełka Sunobbigiusa (ob. niżej) do pracy Sokół.

Joher 9523 a. — Wiersb. I 466.

Przedruk obaca Opera I.

Czartor. — Dzików — Jagiell. — Rac. — Warsz. uniw.

— Stanislaus Socolovii Serenissimi Stephani Poloniae Regis Theologi: Ad Wirtembergensium Theologorum Invectivam; Quam Actis Et Scriptis Svis, Cum Hieremia, Patriarcha Constantino-politano, de Augustana Confessione, per eos Graecè et Latinè editis, praefixerunt: Brevis responsio. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus: Dominus enim prope est: Philip. 4. Ingolstadii, Ex Officina Typographica Wolfgangi Ederi. Anno d. 1585. w 4ce, k. 6 i str. 60.

Na tytule sygnet Edera.

Wydanie Jana Feliksa Herburta, który je przypisał Wilhelmowi Xciu Bawarskiemu, dat. Ingolstadii XIV Cal. Octobris.

Joher 9532 b. — Wierszb. I 486.

Celiński — Kórnik — Ossol. (Czarn.) — Pozn. T. P. N.

— Stanislaus Socolovii Serenissimi Stephani Poloniae Regis, Theologi. Ad

Wirtembergensium Theologorum invectivam. Quam actis et scriptis suis, cum Hieremia Patriarcha Constantino-politano, de Augustana Confessione, per eos Graecè et Latinè editis, praefixerunt: Brevis Responsio. Philip. 4. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus: Dominus enim prope est. Augustae Trevirorum, Apud Viduam Emundi Hatoti. d. 1585. LXXXVI (1586). Cum gratia et Privilegio Archiep. w 8ce, k. tyt., str. 50.

Dedyk. Górskiemu.

Tekst Wirtembergczyków drukowany jest tu kursywą, a pod nim (nie synoptycznie) odpowiedź Sok. antykwą.

Brak na końcu listu Jeremiasa — i brak „Praetermissa vel immutata“, bo te wciągnięto do tekstu.

Równocześnie z tą edycją wydaną przez Sunobbigiusa (obaca), wyszła broszura tegoż Sunobbigiusa, pomyślana jako uzupełnienie powyższej rozprawy Sokołowskiego. Broszura ta ma tytuł: Sententia Definitiva Hieremiae Patriarchae (Trewir, w 8ce, str. 84). Opis jej podam pod Sunobbigiusem. Bywa ona mylnie przypisywana Sokołowskiemu.

Wiersb. I 504.

Czart. — Jag. — Ossol. — Warsz. uniw.

— ob. Albertus M. (Summa 1587) — Birkowski Fab. (Orationes, 1632, str. 415—437) — Cezary od N. M. P. (1703) — Crusius (1585) — Friese (Beiträge) — Górski J. (Praelect. 1580) — Grzepski Stan. (1572) — Hieremias patr. (1582) oraz Jeremi (w t. XVIII 535) — Janson J. (1643) — Januszowski (Poprawa kal. 1628) — Lessius (Narada 1616) — Lindanus — Natalis Racusanus — Officia — Powodowski Hieron. (1588) — Reszka — Scherer Jerzy — Schoneus Andreas (Nikespaeen 1595, Odae 1595) — Stephanides Melchior (Opuscula 1632) — Sunobbigius — Szymonowicz Szymon (Custus Joseph 1587, Naenia funebris 1586) — Telokiewicz Marcin (Illustr. 1740) — Turnowski (Odpowiedź) — Wirtembergenses professores.

Miał pisać dzieło o poprawie kalendarza; dziś ono nie znane. Obaca Januszowski (Poprawa kal.).

Ojciec mój w Bibl. XV—XVI w. (1875) oras w Bibl. VIII str. 74, podaje nadto tytuły dwóch dzieł Sokołowskiego, a mianowicie:

Tractatus orthodoxus de sanctorum reliquiis. Coloniae, 1581.

Diatrabe evangelica. Colon. 1581.

Oba na podstawie katalogu bibl. Moszyńskiego w Krak. Jest to niewątpliwie jakaś pomyłka; podobnej treści traktaty Sokoł. nie są znane.

Również przypisanie Sokołowskiemu zbiorku „Horae diurnae propriae“, o którym ob. tom XVIII, 265 — polega na pomyłce.

Starowski De claris orator. str. 82 oraz

Elogia et vitae 1627 str. 142 — Friese

Beiträge (1776) tom II 181 — Janoc.

III 61 i Excerpt. 57 — Chodynicki III

154 — Bentkowski II 253 — Sołtykowiec

O Akad. krak. 52 i 372—93 — Siarczyński

Obraz II 214 — Joher II 50 — Bielski

Joachim 1851 str. 192 — Osiński Życie

Czackiego 176 — Rocznik Tow. krak. I

220 i 4 — Muczkowski Statuta 201 —

Miesięcznik Połocki 1818 I 43—53 —

święcki Histor. Pamiąt. IV 124—5 —

Łętowski Katalog IV 65—72 — Encykl.

Orgelb. T. XXIII s. 796—7 — Bandt.

Hist. druk. Kr. P. I 800 — Wiszn. IX

71, 474 — Mecherz. Hist. wym. II 90—

104 — Piasecki w Pamięci rel. mor. T.

XXXII s. 666 — Wisłocki Katalog rek.

bibl. Jag. str. LXVII — Tenże Liber

Dilig. str. 496 — Heck Sz. Szymon. 1901 —

Wielewicki Diarium — Wiersb. Mater. I

nr 226 — Monum. Pol. Vat. IV nr 197

i 251 — Theiner Annales 1856 str. 733 —

Podłowski Fraszk. — Tarnowski Pisarnie

polit. II — Słomiński X. w Przegl.

pow. 1892 tom 24 i 25 — Dsieduszycki

Skarga I — Pelczar Zarys kazn. 1896 II

str. 113 — Windakiewicz Skarga 1925

str. 9 — Grabowski Skarga str. 646, 174 —

Chrasnowski Kazania sejm. Skargi s. 17 —

Cichowski Stan. Sokół. a kościół wschodni

1929 — Pam. liter. XV str. 342 (list do

Piskorszewskiego) — Listy Reszki do

Sokołowskiego w ręk. petersb. ob. Korze-

niowski w Arch. do dziejów lit. XI nr

380 — Rsekome dziełko Sokołowskiego

pt. „De electione regis adhortatio“ z r.

1572—3 w rękop. petersb. ob. Korze-

niowski w Arch. XI pod nr 331.

W ręk. Jag. nr 41, 59, 2363 i 2528 jest

dużo materiałów do niego się odnoszą-

cych (jego praca „Vaticinia“ z r. 1587;

jego „Zdanie o Jezuitach“; jego listy).

SOKOŁOWSKI Stanisław (II), uczeń akad. S. J. we Lwowie. Fausta omina Perillustribus Dominis D. Andreae et D. Procopio de Potok Potocki Palatinidis Podoliae, etc. etc. Bonarum artium Studiosis. A Stanislaŏ Sokołowski Philosophiae in Collegio Leopoliensi Societatis Iesu Auditore. Prompta animi deuotione dono oblata dicataque. Leo-

poli, Ex Officina Michaelis Sloska Anno Domini 1638. w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb. I tytuł i reszta kart w ozdobnej ramce.

Na odw. tyt. Omen Sokołowskiego. Poczem:

1) Votum unj et trino Deo; 2) Votum ad Musas; 3) Ślubne proroctwo o cncie y sławie (wiersz polski); 4) Planus aternitatis,

Bandtkie Hist. dr. I 402.

Ossol.

(Sokołowski Stan. z W. Wrzacej, III).

Illustrissimus et Excellentissimus Dominus D. Stanislaus de Magna Wrzaca Sokołowski Succamerarius Inuovladislaviensis Cataphractae Cohortis S. R. M. Colonellus, ex Palatinatu Inuovladislaviensi Commissarius Tribunalis The-sauri Regni Mareschalcus. Pauegyrico cultu a devinctissimo suis Honoribus et Nomini Collegio Radomiensi Scholarum Piarum. Adoratus. Anno Domini 1740. Varsaviae Typis Sacrae Regiae Majestatis et Reipublicae in Collegio Scholarum Piarum. fol., k. tyt., k. 15 nlb.

Na odw. tyt. herb i wiersz łac. — W tekście duży genealogji rodu Sokołowskich. — Na końcu: Conclusions ex uniuersa Logica D. Thomae... Poczem: Defenduntur publ. in Collegio radomiensi Sch. P. à Martino Telakiewicza, praeside Bonifatio à Matre Dei act. phil. prof. A. D. 1740. Zapewne więc ów ks. Bonifacy jest autorem panegyryku.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. wil.

SOKOŁOWSKI Teofil X. Kazania Wielkopostne O Męce Páná Naszego Jezusa Chrystusa Chwałą Najświęt: Sakramentu uwielbioney Miame. W Czwartki Wielko-Postne W Kollegiacie Krákowskiy Wszystkich Świętych Roku Pánskiego 1770. przez X. Teofila Sokołowskiego, S. T. Lektorá Zakonu Káznodzieyskiego á potym Czci y Uszánowaniu WW. SS. mianowicie Krolestwá Polskiego Patronow Poswiecone. Y Do Druku Podane. Roku tegoż Dnia 13. Sierpnia. W Krakowie w Drukarni Seminarium Akademic: (1770). w 8ce, k. tyt., k. 5 nlb, str. 120.

Dedyk. Virginii Mariae na 3 k., poczem aprob. i licencja. Kazań jest sześć; treść czysto dewocyjna.

Joher 5077.

Drohob. — Jag. — Ossol. — Uniw. wil.

SOKOŁOWSKI Wojciech Jerzy, dziekan Koleg. olkuskiej. Na uroczyste imieniny Jaśnie Wielmożnego Jmci

Księża Ignacego Augustyna Saryusza z Kozierogów Kozierowskiego Biskupa Adrateńskiego, archikatedralnego gnieźńskiego Kanonika, teyże archidyecezyi generalnego Administratora, Mstowskiego Prałata pana y dobrodzieja R. P. 1777. dnia 31. lipca. w 8ce, k. 4 nlb.

Na końcu podpis: M. Wojc. Jerzy Sokołowski w Akad. krak. filozofii doktor, bursy Jeruzalem Senior.

Wedle notaty C. Walewskiego (zapewne z bibl. Zam. lub Uniw. warsz.).

— Kazanie Na Dzień S. Jana Chrzciciela przez X. M. Woyciecha Sokołowskiego, w Akademii Krakowskiej Filozofii Doktora, Dziekana Koleg: Olkuskiego, Bursy Jeruzalem Seniora. Miane. w Kościele Dnia 24. Czerwca Za Pozwoleniem Zwierzchności. W Krakowie R. 1783, w Drukarni Szkoły Głównej. w 8ce, k. t., k. 7 nlb.

Na odwrocie herb i 4-wiersz na cześć Russockich. Dedyk. Florj. Russockiemu kanonikowi krak. (1 karta).

Jocher 5100. Jagiell. — Ossol.

— Kazanie na dzień B. Kazimierczyka w kościele II. XX. Kanoników Laterańskich pod tytułem Najświętszego Bożego Ciała na Kazimierzu miane. przez X. M. Woyciecha Sokołowskiego filozofii Doktora, dziekana olkuskiego, plebana chroszczobrodzkiego, bursy Jeruzalem seniora. Za pozwoleniem Zwierzchności do druku podane. W Krakowie 1785 w drukarni Szkoły Głównej koronney, w 8ce, k. 19 nlb.

Dedyk. X. Ign. Augustynowi Saryuszowi Kozierowskiemu biskupowi adrateńskiemu archi-katedr. gnieźn. kanon. prałatowi Mstowskiemu ord. S. Stan. Kawal. — Podpisany autor dzieła. — Na Sciej karcie tytuł:

Kazanie na uroczystość znalezienia S. Krzyża, w którą przypada pamiątka uroczysta błogosławionego Slugi Bożego Stan. Kazimierczyka, profesora y kanonika regularnego laterańskiego w kościele tychże Kanoników pod tytułem Nayśw. Bożego Ciała pod Krakowem na Kazimierzu.

Dedykacja do Ign. Augustyna Sarjusza Kozierowskiego. Jagiell. — Uniw. wil.

— Kazanie na uroczystość Serca P. Jezusa w Kobylance. Miane przez... Filozofii Doktora, Dziekana Olkuskiego, Plebana Chroszczobrodzkiego, Bursy Jeruzalem Seniora. Za Pozwoleniem Zwierzchności do druku Podane w Krakowie 1785. w Drukarni Szkoły Głównej Koronney. w 16ce, kart 12 nlb.

Na odwr. tyt. herb Trzy trąby i wiersz polski. Dedyk. X. Janowi z Zakliczyna Jordanowi Drowi fil. w Krak. Akad. Mówi tu, że od niego powiast edukacją w młodocianym jeszcze wieku.

Jagiell. — Uniw. wileń. — Warsa. uniw.

— Kazanie w Wigilię Niepokalanego Poczęcia Najswiętszej Maryi Panny. Miane Na Złóbku u WW. Jmé XX Franciszkanow Obserwantow Przez X. W. Woyciecha Sokołowskiego w Akademii Krakowskiej Filozofii Doktora, Dziekana Olkuskiego, Plebana Chroszczobrodzkiego. Za Pozwoleniem Zwierzchności. W Krakowie Dnia 7. Grudnia Roku P. 1787. w 8ce, k. tyt., k. 8 nlb.

Na odwr. tyt. herb i 4-wiersz. Dedyk. Winc. i Józefom Szembekom, edukującym się w szkołach krak. W domu Szembeków trawił swe lata ojciec autora.

Bran. — Jag. — Krasid. — Uniw. wil.

— Odgłos Szczerozyczliwych Chęci Przy Powtornych Prymicyach Jasnje Wielmożnego Jegomości Xiędza Ignacego Kozierowskiego Biskupa Adrateńskiego Kawalera Orderu Świętego Stanisława Dnia 28 Czerwca R. P. 1782. Wydany. w 4ce, k. 4 nlb.

Zawiera kilka wierszy, z nich jeden na cherbowny (sic) klejnot (z miedziorytem). Są też frazy łacińskie z przekładem polskim. Ostatni wiersz: z okol. orderu św. Stan.

Razem z tem oprawne:

Oda Przy Odebraniu Orderu S. Stanisława Przez JW. IMCi Xiędza Ignacego Kozierowskiego Biskupa Adratyńskiego, w Działosyniu Dnia 19. Maia 1782. w 4ce, k. 2 nlb.

Zarazem: Oda Do JW. IMCi Xiędza Kosmowskiego Opata Trzemeszkiego Na podziękowanie za łaskawą przytomność na Popis z Nauk w Działosyniu. — Na jej końcu litery J. M. Jagiell.

— Ku Pamiętce Uroczystego Obchodu Primicyy Drugich Jasnje Wielmożnego JMCi Xiędza Ignacego Au-

gustyna Saryusza z Kozierogów Kozierowskiego Biskupa Adrateńskiego, Archi-Katedralnego Gnieźnińskiego Kanonika, Prałata Mstowskiego, Kawalera Orderu Świętego Stanisława Po Spelnieniu Lat 50. Kapłanstwa Dnia 29. Czerwca 1782. Roku. W Kosciele Mstowskim Odprawionych. W Krakowie w Drukarni Seminarium Biskupiego Akademi: w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb.

Na odwrocie tyt. miedzioryt herbu i czterowiersz, poczem oda. W niej wspomina, że król udarował biskupa orderem św. Stan. Mój ojciec notuje, że istnieją dwa odbicia odmienne, ale ich nie opisuje.

Dzików — Jagiell. — Ossol.

— Powitanie. JWW. Adama z Kozierogów Męcinskiego; Kasztelana Spicimierskiego Kawalera Orderu S. Stanisława, Nepomucena Grodzickiego, Krayczego Koronnego, Kawalera Orderu S. Stanisława; Woyciecha, Bartochowskiego; Podczaszego Widlunskiego; Felixa Skorupkę; Łow. Krak. Rocha z Lubrańca Godziejmy Dąbskiego; B. Z. K. Szymona z Janowic Chwaliboga, P. G. K. Kommissarzow, Od Najjasniejszego Pana I Przeswieatnych Stanow Skonfederowanych Do Xięstwa Siewierskiego Obywateli. Wyznaczonych Miane. Przez M. X. Woyciecha Sokołowskiego. Filozofii Doktora, Dziekana Olkuskiego, Plebana Chroszczoborskiego w Xięstwie Siewierskiem. Dnia 4. Lipca R. P. 1790. fol., 2 k.

Wita tu delegatów sejmowych z zapalem: „Słodko łączyć się z Naj. Rzeczpospolitą”. Razem z tem oprawna broszura:

Wiadomosc o Xięstwie Siewierskim y Szlachcie Tegoz Xięstwa. (B. m. i r.). fol., k. tyt., k. 3 nlb. (sygn. B).

Broszurę tę omówilem w t. XXVIII str. 84; nie znamem wówczas egz. Jag. — Wspólna oprawa pozwalalaby przypuszczać, że Sokołowski jest może autorem obu pisemek? Drugie z nich jest pisane po wisycie delegatów. W dochodzeniach tej delegacji brał zapewne Sokołowski udział, skoro on ją witał przemową. Jagiell. — Ossol.

— Wiadomosc Obrządkow, Praw i Ustaw Krolestwa Polskiego w trzechletnich Cwiczeniach Przechacney Szkoły Grammatyki Młodzi Przez M. Woyciecha Jerszego Sokołowskiego, teyże Professora Szkoły Podana. a ku pu-

bliczney Rosprawie w porządnym na części rozebraniu Oyczystym od Uczniow ięzykiem Opowiedziana. R. 1776. Dnia 3. Kwietnia. (Na końcu:) Typis Collegii Majoris Universitatis Cracoviensis. w 4ce, k. 4 nlb.

Rozpoczyna list do przyjaciela, podpisany: Ignacy Potocki chorążyc wieluniński. Zaprasza w nim na popis Adama Paprockiego, chorążycy czernichowskiego — a ten odpisuje mu obiecując przybycie. (Ignacy Potocki, to przysły marszałek litewski. W ten sporób odzukaną została jego pierwsza praca, którą wymieniłem w tomie XXV str. 146, idąc za Kollątajem; ale której bliżej nie umiałem wówczas wskazać. Mój ówczesny domysł okazuje się błędnym. — Autorstwo Potockiego polegało na tem, że na popisie odpowiadał na pytania ułożone przez profesora). Poczem: Przedmowa, podpisana przez J. K. Paczka i XXXVII pytań, dotyczących ustroju Polski. Wreszcie chronologia królów i Zakończenie, podpisane: Wojc. Linowski.

Pytania dotyczące ustroju rzucają światło na usiłowania, aby smodernizować sposób uczenia w gimn. nowodworskiem.

Jagiell. — Ossol.

— Wiersz na portret J. W. JM. Panny Zofii z Kanarskich Romiszowski, Kasztell. Sandeckiey Damy pięknych przymiotów przez M. Woyciecha Sokołowskiego Dnia 19 Kwietnia 1793. fol., str. 1. Ossol.

— ob. Waxman And. (Imago 1772). Estreicher Bibl. IV 309.

(Sokołowskie Starostwo). Kommissya Do Rozgraniczenia Starostwa Sokołowskiego y Ekonomii Słonimskiej. fol., k. 1.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

Sokrates polski (przed 1559).

Jakaś książka pod tym tytułem jest sanotowana w inwenturze księgarsa lwowskiego Piotra Poznańczyka. — Ob. Łodziński w Kwart. hist. IV 453.

— Wiesniak Albo Opisanie Zycia Gospodarskiego y Cnotliwego Filozofa Rolą Bawiącego Się. Przez JJ. WW. Jmé Panny Katarzynę Y Ludwikę Sosnowskie Pisarzowny Polne W. X. Litewskiego z Francuskiego na Polskie Przetłumaczony. w Warszawie w Drukarni J. K. M. y Rzpltey Coll: Soc: J. 1770. w 8ce, k. tyt., k. 4 nlb, str. 206.

Na odwołanie pozwolenie na druk, dat. 9 junii 1769, a wydane przez biskupa Młodziejowskiego.

Zacznym: Do czytelników... Prof. X. Ign. Nagurczewski. Tu wychwala język przekładu, zarazem podziwia piękności listów matki, a ojca zowie Ciceronem polskim. — Francuski tekst był ofiarowany Margrabemu Mirabeau (z Bazylei 1762). — Z następującej po tej dedykacji „Przymowy“ (przełożonej również z franc. str. 1—20) dowiadujemy się o wielkiem znaczeniu literatury szwajcarskiej zwłaszcza rolniczej (Haller). Autor „Przymowy“ podkreśla potrzebę literatury rolniczej, która więcej znaczy niż romanse. Dowiadujemy się też, że tekst franc. został przełożony z niemieckiego a mianowicie z memorjałów Tow. fizyczn. w Zürichu (księga pierwsza), którego założycielem był sławny fizyk Jan Gesner z Berna, Szwajcar, profesor w Zürichu. — Autor tekstu niem. nie nazwany tu; jest to Hirzel, głośny agronom szwajcarski, wspomniany dopiero na str. 40.

Często cytowany Haller i Zimmerman. Na str. 104 dużo o uprawie tartofli (sic). Książka jest natchnięta duchem fajokratyzmu (str. 175). Bohaterem książki (owym Sokratesem) jest niejaki Kluyogg, wsó wieśniaka, figura symboliczna.

Ob. Hirzel (w Dopelnieniach).

Jagiell. — Przesdz.

— ob. Górnicki (1624) — Grotowski Jan (albo o Szlachectwie) — Hirzel M. (1770) — Sokol (1603).

Sokratyczne rozmowy ob. Zabłocki F. (Rozmowy 1775).

Istnieje też przekład Basylego Popiela z r. 1808.

Sokuł ob. Sokol.

SOKULSKI Stanisław S. J. (1678 † 1740). Jus Plenum religionis Catholicae in Regno Pol. et M. D. Lith. jure praetenseo dissidentium in supplici libello et supplemento privilegiorum ad comitia generalia congregatis ordinibus praesentato (1719).. ob. tom XII str. 142 (pod Ancuta).

Nie jest wyjaśnionem, kto był autorem tego dzieła — Jerzy Kas. Ancuta istniał i pisywał, więc to nie był pseudonim. — A jednak w katalogu wileń. opisano (na podstawie tradycji?), że autorem był Sokulski, prefekt szkół niższych Akad. wil. — Być może, że on pomagał Ancucie, który był officjałem wil., a więc dygnitarzem kościelnym.

W r. 1767 wyszedł przekład polski tegoż dzieła. W r. 1721 wyszła dalsza rozprawa

polemiczna w sprawie omówionej w Jus Plenum. — Ob. tom XII str. 142. Brown Bibl. pis. str. 386. — Krassowa. Wilno IV.

Sol in libra.. Vilnae 1733. fol.

Notatka mego ojca, z dodatkiem: dialog scen.

— justitiae Christus Jesus nube mortalitatis velatus primum in monte Thabor tribus discipulis gloriae suae jubare apparens demum in Cracoviensi Patrum Scholarum Piarum ecclesiae... exoratus. Anno 1731. Cracoviae typis Jacobi Matvaszkiewicz S. R. M. typographi. w 12ce, kart 16.

Dedykacja Piotrowi z Granowa Wodzieckiemu podstołemu krakowskiemu.

— ob. Drużbicki G. (in virtute 1662) — Dymaniewski Stan. (Sarmaticus 1649) — Gałczyński Ioan. (in agno in Borgia 1712) — Gostumiowski Joan. (1666) — Haryszewski St. Ig. (obortus 1648) — Humiecki Stef. (Podoliae in signo agni 1737) — Kalimon J. (post occasum 1641) — Korzyński Kaz. (doctorum 1749) — Kortycelli S. (1788) — Kudaszewicz And. J. — Kwiatkiewicz Joan. (Marianus 1701) — Łaszcz A. M. (in Leone 1711) — Pawłowski Dan. (1701. ob. Kwiatkiewicz) — Poniatowski Stan. (in Tauro 1732) — Pszonka Paw. (exortus 1653) — Regis Joan. Fr. (Franciae 1738) — Rutka Th. (Marianus 1701, ob. Kwiatkiewicz) — Setkiewicz (academicus 1584) — Słowakowicz J. A. (sanguinis 1703) — Smogulecki J. N. (illustratus 1626) — Turczewski Jan. (in Cunis 1686) — Wojsznarowicz J. K. (in coelo) — Wolski Adalb. (Quaestio astronom. 1686) — Zajączkowski Emer. (Andreoviensis 1656).

Sól ob. Actum (1775) — August III (1736) — Czacki Tad. (Poszukiwania 1788) — Edict (1722) — Kopalnie — Oblata (1775) — Ossowski (sól w Busku 1788) — Poniatowski Stan. (Uniw. 1788) — Publicandum — Saltzwesen — Siarczyński Fr. (Wiadom. 1788) — Steiner Christ. Theoph. (1787) — Uniwersał (1783) — Użytek — Wieliczka.

Solaczewski Albertus ob. Epicedia (1580).

Solański Franciszek ob. Włoszkiewicz Romuald (Synowie koronni 1728).

SOLARSKI Jan Wawrzyniec. Abryss stateczney cierpliwości, w Żywocie S. Katarzyny Panny y Męczenniczki aktem publicznym wystawiony a przy oddaniu należytey usługi Wielce Sławnemu Jego Mści Panu P. Franciszkowi Antoniemu Przedborskiemu, natenczas burmistrzowi y zacie sławnym Ichmościom PP. Panom Radnym z całą Rzecząpospolitą miasta I. K. M. Wieliczki przez... w sławney Akademiei Krakowskiej Nauk Wyzwolonych, y Filozofiei Bakałarza, szkoły Wielickiej Seniora dedykowany, Roku jako Marya Dla świata całego LUBY fruUkt WyprUściła z KVViatu PanIeżuiskiego dnia 27 miesiąca listopada (1688?). w 4ce, k. nlb. 4.

Dedykacja Franc. Przedborskiemu. — Sztuka w aktach 9ciu i jednym intermedjum. Zielińs. (obecnie T. N. Płock).

— Wizerwnk Dobrotliwey Miłości Boskiej Zguby grzesznego niechcący wzywocie y pokvcie S. Maryey Magdaleny Iawnogrzesznicie Przy Chwalebney Jey Wroczytosci Aktem Publicznym Reprezentowany. A Przy powinszowaniu dorocznego Patronki S. Festu Szlachetnie Urodzoney Jeymosci Paniey, P. Magdaleny Grzymaliny, Zupp I. K. M. Pisárzowey y Kássyerowey etc. etc. Przez Jana Wawrzynca Solarzkiego, w Sławney Akadémiei Krakowskiej. Nauk Wyzwolonych, y Filozofiei Bakałarza, Szkoły Wielickiej Seniora Dedykowany. Roku Pańskiego 1686. Dnia 22. Lipca. w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb.

Dedyk. M. Grzymalinie na 2 str., poczem: Prolog rzec całego aktu namienia y opilne (sic) uprasza słuchanie Rzecz podzielona na 5 aktów i epilog. Występuje św. Magdalena, żydzi, Chrystus, Anioł, Marta, Łazarz — żydzi w akcie 5 wypędzają chrześcijan, Magdalena umiera na puszczy. Każda scena w paru słowach streszczona. Jocher 8542. Orrol.

— ob. Margowski Andr. Rud. (Floralia 1683).

Solarus Hieronymus ob. Zdanowski Joannes (1762).

Solary Bonawentura, architekt ob. Wizya (1786).

SOLARY (Sollari) Plus, dominikanin († 1723). Krolewskie Zprzyśiężony z Cnotą Mądrości Kleynoty. w Skárbnicy Przeswietney Akademiei złożone przy doroczney Wroczytosći B. Iana Kantego, Patrona Korony Polskiej, Kazánien Panegirycznym w Kościele Poznan: Naśw: Panny in Summo nazwanym. Ogłoszone. Przez O. Piusa Sollarego, S Th: Lektora, Káznodzieie Konwentu Poznańskiey Zak: Kaznod: Z dozwoleńiem Stárszych. W Drukarni Akademiei Poznańskiey. R. P. 1689. w 4ce, k. tyt., k. 10 nlb.

Na odwołanie herb Zalasowskiego, z wierszykiem: Nie sztuka, że świat cały w ludziach wystawie... — Poczem dedyk. Mik. Zalasowskiemu, kanon. kat. poznań. i kazanie na cześć św. Jana Kantego. Branic. — Jagiell.

— Phase id est Transitus Domini Tryumfalne Przesie z Poraiu do Raiu Świętych Pátryárchow Pátryárchy, v Oycow Oycá Benedykta Wielkiego, Przy doroczney Wroczytosći, po Solenney Oktawie Wielkonoconey w Kościele Plockim Woyciecha Świętego Kazánien Panegirycznym Ogłoszone. Przez Oycá Piusa Solarego Dominikaná Roku od wyścia z niewoli czártowskiej národu ludzkiego przez przyście Syná Bożego 1701. w Warszawie, w Drukarni Oycow Scholarum Piarum. fol., k. tyt., k. 7 nlb.

Na odwr. tyt herb Róza i 8 wierszy pol. — Dedyk. Szym. Sylw. Szarszeńskiemu i porajskiego konw. plockiego benedykt. zgromadzeniu. Poczem kazanie o św. Benedykcie.

Program Dominik. 1828 s. 46. — Barącz Dzieje Zak.

Kraśńs. — Ossol. — Warsz. uniw.

Solatium ob. Makowski (parentalium 1646) — Mogilnicki Aleks. (in ingressu 1657).

Solchin Amplias Joannes ob. Sozzyński J.

SOLCIUS (Solcius) Jan. Epithalamium na wesele Ich Mości JMPana Zygmunta Olesznickiego y Jey M. P. Magdaleny Misiowskiej. W Krakowie 1615. w 4ce. 2 ark.

Maciej. III 603. — Mucz. Statuta 271, 277. Por.: Schultz, Szalc.

Solcius (Schultz) Kasper ob. Schulz Kasper.

Soldadini Franciszek ob. Liebmann Franc. (Okazalosc aktu 1770).

Soldadini Paweł (I) ob. Materski Fr. (Civis 1707).

SOLDADINI Paweł (II). Columnae Virtuti et Honori VII. VV. DD. Primae Laureae Candidatorum, Dum In Alma Universitate Cracoviensi, Per Clarissimum et Admodum Reverendum Dominum D. M. Antonium Zołędziowski, Philosophiae Doctorem et Professorem, Collegam Minorem, Publicum Sacrae Autoritate Apostolica Notarium Praesente Magnorum Hospitum Corona Artium Liberalium et Philosophiae Baccalaurei Ritu solenni crearentur, A V. Paulo Soldadini, Ejusdem Laureae Candidato Artificio Poeticò Erectae. Annò Domini 1745 Die 23tia Mensis Octobris. [Tu winieta podłużna tj. wąski pasek przez całą długość tytułu]. Cracoviae Typis Universitatis. fol., k. tyt., k. 4 nlb.

Na odwr. miedzioryt: św. Jan Kanty (z podp. P. Andrzejowski sc. Zamoscij). Pod tem wierszyk. — Poczem wiersz na cześć św. Jana K. — Dedyk. egzaminatorom (A. Zołędziowski, K. Stepłowski, M. Iwański) i wiersze na cześć kandydatów: T. Wilczyński, M. Sławski, S. Kruzel, B. Krzystkowski, A. Jagielski, P. Trojanowicz). Wreszcie wiersz Kruzela na cześć autora. Janoc. Lexic. II 65. — Jocher 1558.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— Manipulus Laureas Jagellonicas Complectens; Quibus, Aspirante Protectione Celsissimi, Illustrissimi et Reverendissimi Principis, D. Andreae Stanislai Kostkae in Żaluskie Żaluski, Episcopi Cracoviensis, Ducis Severiae, Equitis Aquilae Albae, Almae Universitatis Cracoviensis Cancellarii Faventissimi. XIX. VV. DD. Secundae Laureae Candidati; Dum nempe a Perillustri et Reverendissimo Domino, D. M. Matthia Żiętkiewicz, S. Theologiae Doctore et Professore, Collegii Majoris Seniore Patre, Ecclesiarum; Cathedralis Cracoviensis Canonico, Parochialis Zarnovicensis Praeposito, Contubernii Geloniani Provisore, Librorum per Dioecesim Cracoviensem Censore, Canonizationis

B. Joannis Cantii Procuratore, Studii Generalis Universitatis Cracov: Pro-cancellario. Iisdem VV. DD. Candidatis Magisterii in AA. LL. et Philos: Doctoratū Licentia, In Publica Magnorum Hospitum frequentia, ritu solemni conferretur; Exornanter à Paulo Soldadini, Ejusdem Laureae Candidato, In documentum Fraternalis Propensionis Oblatus. Annò, Quà Granum Caeleste in terram decidens optatum salutis messem attulit, 1747. Die 25. Maii. fol., k. tyt. k. 17 nlb.

Na odwr. herb Żaluskich i wiersz. Dedykacja And. Żaluskimu — Od k. C: Plantatori laurearum... J. Cantio. — Poczem wiersze na cześć M. Żiętkiewicza, prof. teol. i innych egzaminatorów. Od k. D: Manipulus laureas jag. complectens. Są to wiersze na cześć kandydatów: I. Joanni de Matha Kotański. II. Laur. Koczanowski. III. Bonaw. Trąbski. IV. Ant. Czerchawski. V. Andr. Szopiarski. VI. Stan. Dobrakowski. VII. Mart. Zabiegalski. VIII. Paulo Daidowski. IX. Casimiro Antonio Czerwieski. X. Joanni Woskowicz. XI. Thom. Wilczański. XII. Sebast. Kruzel. XIII. Barthol. Krzystkowski. XIV. Adamo Jagielski. XV. Gaspari Thom. Szaster. XVI. Joan. Nep. Hyacintho Bajera. XVII. Jos. Czechowicz XVIII. Frano. Mąsiorski. Przy każdym wierszu herb (raczej godło mieszczańskie). Na samym końcu wiersze na cześć autora przez Szastera i Bajera, a przytem miedzioryt herbu Soldadinich. Kończy: sub ausp. J. Lukini.

Jagiell. — Krasin. — Ossol.

SOLDAN Narcyz X. Augustynian. Nowa Koronacya podczas oktawy uroczystości narodzenia Najświętszey Maryi P. w cudownym obrazie Częstochowskim od stolicy Apost. solenną pompą koronowaney panegirycznym kazaniem w kościele Jasnogórskim OO. Paulinów 1717 roku.

Umieszczone w zbiorze Ant. Nowakowskiego p. t. Nowa Korona (1718).

Soldat ob. Echema Abr. (Der Kranke 1690) — Skarga P. (Pobożny 1634).

Soldatesca ob. Relation (1656).

Soldato Christiano ob. Possevinus A. (1583, 1604).

Soldenhoff ob. Stroński Andrzej (1788).

Sole (di) Sigismondo ob. Puccitelli Virgilius (1636).

Solea ob. Belęcki St. (Zapolszciana 1646) — Laskowski G. F. (Brzezinszciana 1683) — Prażmowski M. (in honoris 1667) — Teiner Lud. (Vestigium 1671) — Wosiński St. (equitis 1663) — Wylamowski Math. (Veritatis 1619).

Solec ob. Czaplac Cel.

Solecius ob. Solecki.

Solecka (Heidensteinowa) Katarzyna ob. Brudzyński Jak. (Żal. upadek 1647).

Solecki Adalbertus ob. Ratta (1762).

SOLECKI Alexander. In Pervetustae Basilicae Miechoviensis Sacrosancti Dominici Sepulchri Instaurationem Alexandri Solecki Canonici Regularis Hierosolymitani, Curati Urzejovicensis ad Premissiam Galliciae. Carmen. Superiorum permissu Cracoviae, Typis Antonii Grebel Anno MDCCXCI (1791). w 4ce, k. tyt., k. 5 nlb.

Jest to wiersz heksam. łac., zaopatrzony w liczne przypisy. Wychwała Stan. Poniatowskiego, Macieja i Jakóba Bujdeckiego. Wspomina relikwie przechowywane w kośc. miechowskim i opisuje starożytny krucyfiks. Powołuje się na kasanie Laszkiewicza.

Jagiell. — Ossol. — Zielin.

SOLECKI Gregorius. Monile Sev Insigne Inelytae Civitatis Leopoliensis, Lapidibus Sacrae Scripturae preciosis, et Theologicarum Sententiarum gemmis ornatum. Amplissimo illius Senatvi, Ab Admodum Rúdo Patre, F. Gregorio Solecio, S. Theologiae Doctore, Necnon Conuentus Crac: B. M. Virginis in Arenis Ord: Carmelitarum, Regularis Observantiae Priore: Tempore Capituli Provincialis eiusdem Ordinis, in dicta Ciuitate celebrati; Ex pectore oblatum ac consecratum, Anno M.DC.XXIX. Mense Maio, Die... Hora... Cracoviae. In Offic: Andr: Petricouij, S. R. M. Typogr. Anno 1629. w 4ce, k. tyt., k. 10 nlb.

Na odwr. tyt. herb i 4-wiersz In stemma civitatis Leopoliensis. Dedykacja senatui leopol. na 5 stronach; poczem: In stemma Religionis (wierszyk na cześć Karmelu). Wreszcie panegiryk na temat Leo, gdzie Lwów porównuje do Lwa — i omawia motyw bramy i wień miejskich (w herbie).

Jagiell. — Ossol.

— Quaestio De Auxilio, Ac Efficacia Divinae. Gratiae. A R. P. F. Gregorio Solecio, in Alma Academia Cracoviensi Sac. Theologiae Licentiate, necnon Priore Conuent. B. V. M. in Arenis Ordinis Carmelitarum, de Regulari Observantia, ad disputandum proposita. Dum Insignijs Doctoratus Sacrae Theologiae in dicta Universitate, et in Templo S. Mariae Carmelitarum publice solemni ritu ornaretur. Anno Domini, M.DC.XXIX (1629). Mense Ianuario. Die... Cracoviae. Ex Officina Typographica Francisci Caesarij. (1629). w 4ce. k. tyt., k. 5 nlb.

Na tytule dopisano: Die XXII. Hora XV. Na odwr. tyt. herb Zebrzydowskich i 4-wiersz.

Dedyk. Janowi Zebrzydowskiemu.

Na k. A, Quaestio, poczem Conclusiones (jest ich sześć) i Corollaria.

Jabłon. Museum s. 237.

Ossol.

— Sacrum Stemma Vel monile Carmelitarum Octo. Gemmis Sacrorum Symbolorū Insignitum, ac Conclusionibus succinctè elucidatum. In Solennitate Comitiorum Provincialium Vilnae, Anno 1683. Mense Aprili, Die... celebrandorum. Publicae Theologorum Pa-lestrae à Rúdo P. F. Gregorio Solecio S. Th. D. eiusdem Ord. Professore Expositum. Crac: Typis Matthiae Andreou-uisis (1638). w 4ce, k. tyt., k. 91 nlb. (sygn. Z₄).

Na pierwszych 2 k. dwa herby i cytaty, poczem dedykacja Jan. Danielowiczowi, supr. regni thesaurario (4 karty). Poczem rozprawa o rukonie Karmelitów, która dzieli się na 8 symbola. Po kolei mówi o św. Eljaszu, o górze Karmelu, de monachismo Eliae, de regula Eliae, de successione Carmelitarum ab Elia, de habitu Carm., de Carm. persecutionibus itd. Materjału historycznego nie podaje. Tekst przeplatany wierszami łac.

Na końcu: Assumptus in respondentem P: F. Calixtus Darbowicz resoluet Argumenta. Jocher 9243.

Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Uniw. lwow. — Uniw. wileńs.

— ob. Burszowicz Mat. (Oculus 1629). **Solecki Jakób** ob. Makowski Simon Stan. (Solatium 1646).

Solecki Jan ob. Cezary Franc. (Konjunktja 1650) — Kuczankowicz Mat-thias (1645) — Makowski Simon Stan. (1646).

SOLECKI Jan Aquilinus. Arrha theologica ad aram Theologi Thaumaturgi B. Stanislai Casimiriani in Alma Univ. Cracoviensi Sacrae Theol. Bacal Devoto sibi Studio ejusdem Domus Canonico-regularium Lateranensium in Conclusionibus theologicis de Deo Trino et Uno appensa... Cracoviae typis Viduae et Haeredum Franc. Cezary 1720. fol. Warsz. univ.

— ob. Tomicki Gaudenty (Conclusiones).

Solecki Krzysztof z Solczy ob. Dębolecki Andrzej (Otucha 1637).

SOLECKI (Zolecki) Maciej. Copia listu utrapioney Oyczyzny do rycerstwa Lissowskiego. Roku Pańsk. 1621.

Maciej. II 678 nazywa autora Zolecki. Treść tego pisemka podaje w nast. sposób: „Poleka wzywa rycerstwo do obrony przeciwko Turkom, wyrzucając temuż, że za cudzą sprawę (Austrii prowadzącej wojnę z Czechami) wojuje z szepimonia o obronę własnego kraju. Na odwrotnej stronie tytułu, w krótkiej przemowie do czytelnika, powiedział Zolecki: „że trochę przedtem wydał Pobudkę żołnierza koronnego do potrzeby z Turkami“.

— Pobudka albo napominanie rozbudzające żołnierza Koronnego do potrzeby z Turkami R. 1621. w Krakowie w drukarni Antoniego Wosińskiego. w 4ce.

Maciej. I. o. — Bandt. Hist. dr. krak. str. 451. — Siercz. Obraz II 217. — Wiszn. VIII 103.

Być może, iż dziełko to jest też samo co: Otucha na Pogany, drukowane kolejno przez S. J. (1594), przez Dęboleckiego (1637) i przez Piątkowskiego (1637). — Obaca Bibl. XXVIII 249 i XXVII 2.

Solecki Reinhold ob. Heidenstein.
Solecki starostwo ob. Przebendowski Ignacy (1776).

Solemnia (Ad) invitatio... 1725. fol.

— Toż:... Ad solemnia consueta die Parasceves a iuventute insituenda invitatio. Thorunii, imprimebat I. Kimmel Sen. et Gymn. Typogr. 1791. fol. Jocher 1724.

— Toż:... 1793. fol.

Bandtke Hist. dr. Kr. P. II 169. — Jocher 1725. — Zapewne wychodziło co roku.

— ob. Schurzfleisch Konr. S. (gratulationis 1697) — Sienkiewicz Pet. (primitiarum 1686).

Solemnia publica nomini Krivesiano dicata, oratione anniversaria D. VIII Maii A. 1703 H. L. Q. C. obaunda, decenter et officiose indicunt Rector et Professores. Thorunii imprimebat Theophilus Ehrenfried Waetzoldt Nobil. Senat. et Gymn. Typogr. (1703). fol., kart 2 nlb.

Wspomniane tu dziełko: Orationes X quarum aliae in actu examinis anniversarii aliae in inauguratione habitae in gymn. thorunensi 1694. Thorunii excud. A. Cottenius 1695. Jagiell.

Solemnia dell entrata in Roma... ob. Ossoliński Jerzy (1633).

Solemnitas Coronationis Beatissimae Virginis Mariae In antiquissima sua Ad Praepositalem Palatino Trocensis Civitatis Basilicam, à temporibus Alexandri, Vitoldi Magni Litvaniae Ducis, gratijs et miraculis, clara Icone, è Clementissimo Sanctissimi Domini Nostri Clementis XI. placito, cum Indulgentia Plenaria per decursum octo dierum, ab Illustrissimo ac Reverendissimo Domino, Domino Constantino Casimiro Brzostowski Episcopo Vilnensi, ejusdem Sanctissimi Dni Nostri Praelato Domestico, et Pontificij Solij Assistente. Anno Domini Millesimo Septingentesimo Decimo Octavo, die quarta Septembris, Dominica 13tia post Pentecosten, ritu ac Ordinatione hic describenda instituta. Et Feliciter Celebrata. Vilnae Typis Universitatis Societatis Jesu, Anno Domini 1719. w 4ce, k. tyt., str. 33.

Zawiera opis korony, procederu aktu koronacji, bramy tryumfalne, strzelanie z dział, obchody w następnym dniach (między innymi: litwanico idiomate concionatus est Greg Ryzaiwicz, a nast. dnia Joannes Poszakowski). Na końcu: Sermo Mart. Szaniawski.

Jest w tem materiał do dziejów obyczaju religijnego. Czartor. — Ossol.

— ob. Herdenius Joh. (nuptiarum 1659) — Jaski A. (Coronationis 1669).

Solemnitäten der Huldigung (1773) ob. Fryd. Wielki.

Soles duo ob. Hosius Adalb. (1660).

— gemini ob. Poniński Ant. (1728).

Solescius (Soleski) ob. Heidenstein.

Soleum nuptiarum ob. Herbinus (1658).

Solfa Joannes ob. Solpha.

Soll decus ob. Białowicz (1669).

Soll (o) wiadomość ob. Siarczyński Fr. (1788).

Solicki Ceslaus ob. Acta (1681).

Solida vindicatio ob. Dreyer Chr. (1654).

Soldometria ob. Słupski M. Franc. Salesius (1776).

Solibowski Ludwik ob. Morawski J. (1677).

Soliditate (De) virtutis ob. Drużbicki G. (1690).

Solidus (Schilling) Joannes, Cracoviensis ob. Faber Jacobus (Introductio 1511) — Lazareli L. (Crater Hermetis 1505) — Mercurius (1505).

Solidus jest to słynne słowo Schilling. — Bhaej o nim mówi Kot Frycs-Modrzewski str. 307 oraz w Arch. do hist. filoz. (1921) II 153.

SOLIGNAC Piotr Józef (1686 † 28 lutego 1773). Abrégé de l'Histoire de Pologne. 1762. w 12ce.

Tak podaje jeden z Katal. ksiąg. — Ale może to raczej dzieło J. A. Schmidta, opisane w t. XXVII, 224.

— **Eloge Historique De Stanisłai I. Roi De Pologne, Duc De Lorraine Et De Bar, etc. etc. etc.** Prononcé le 11 Mai 1766. en la séance publique de l'Academie Royale des Sciences et Belles-lettres de Nancy, Par M. le Chevalier de Solignac, Secrétaire perpétuel. [Tu winieta]. A Nancy, Chez la Veuve et Claude Leseure, Imprimeur ordinaire du Roi (1766). w 4ce, k. tyt., str. 44.

Winieta na tytule pięknie sztychowana wyobraza: tarczę herbową, u szczytu korona; tarcza podzielona na cztery pola, w których mieszczą się: Orzeł i Pogoń (po dwa razy); w miejscu, gdzie stykają się wszystkie pola herb Wieniawa. Tło tarczy stanowią obłoki, wokół niej pomieszczone są: z lewej strony płaczące dziecko oraz orzeł z głową przekrzywioną w prawą stronę; z prawej u góry śmierć z kosą, u dołu płaczące dziecko. — Również na pierwszej karcie piękna winieta: w środku portret Stanisława, dookoła płaczące niewiasty i dzieci — nadto postać wiedzy z pochodnią w ręce.

Zaczyna od wyśławiania Polaków, którzy podobnie jak Sycy nieznają jeszcze wielu

wad rozpowszechnionych gdzieindziej. Opowiada życie Stan., chwali jego zamiłowanie do sztuk, wymowę — powołuje się na Załuskiego. Wychwala żonę jego. Opisuje stosunek do Augusta i Karola XII. Działalność w Lotaryngji zdobyta ogólnikami (str. 35—9). Na str. 43 o długotrwałym zdrowiu Stan. oraz opis jego śmierci.

W wydaniu tem na str. 26 wiersz 10 od góry opuszczono po słowie „des jours“ przymiotnik „ignorés“. Bibl. nar. war. (zb. raper.) — Czartor.

— Toż:... à Lyon chez les freres Perrisse rue Merciere MDCCLXVI (1766). w 8ce, str. 56. Czartor. — Ossol.

— **Histoire Générale de Pologne** par M. le chevalier de Solignac... à Paris chez Herissant. 1740 (?). w 8ce, tom I, II, III.

Tak podaje notatka nieznaney ręki. Takiego wydania nie znam.

— **Histoire Générale De Pologne.** Par M. le Chevalier De Solignac, Secrétaire du Cabinet et des Commandemens du Roi de Pologne, Duc de Lorraine et de Bar. Tome Premier. [Tu winietka]. A Paris Chez Jean-Baptiste Coinard, Imprimeur du Roi. M.DCC.XLVII (1747). Avec Approbation et Privilège du Roi. w 8ce, tom I... (?); t. II k. tyt., str. XII, 403; t. III k. tyt., str. XII, 413.

Nie znam tomu I tego wydania. — Sądząc po tomie II i III wydania z datą 1747 i 1750 są identyczne (cała różnica w karcie tytułowej). Widocznie druk rozpoczęto na długo przed r. 1750; ale ukończono go dopiero w r. 1750. W r. 1747 wypuszczono już z nazwiskiem drukarza Coinarda pierwsze tomy (trzy?); zaś w r. 1750 wypuszczono wszystkie pięć z nazwiskiem wydawcy Herrianta. Czy istnieje jakaś edycja z datą 1740, nie udało mi się sprawdzić. Czartor.

— **Histoire Générale De Pologne,** Par M. le Chevalier De Solignac, Secrétaire du Cabinet et des Commandemens du Roi de Pologne, Duc de Lorraine et de Bar. Tome Premier. A Paris, Chez Jean Thomas Herissant, rue S. Jacques, à S. Paul et à S. Hilaire. M.DCC.L (1750). Avec Approbation et Privilège du Roi. w 8ce, k. tyt., str. 387, k. 1 nlb. (Errata); t. II k. tyt., str. XII, 403; t. III k. tyt., str. XII, 413; t. IV

k. tyt., str. XXIV, 430; t. V k. tyt., str. XII, 493, k. 1 nlb.

Wydanie to nie różni się w treści od przedruku amsterdamskiego z r. 1751, niżej opisanego.

Bibl. nar. war. (zb. rap.) — Branic. — Czartor. — Jagiell. — Kras. — Przędz. — Raczyńs. — Wileńs.

— *Histoire Générale De Pologne*, Par Mr. le Chevalier De Solignac, Secrétaire du Cabinet et des Commandemens du Roi de Pologne, Duc de Lorraine et de Bar. Tome Premier. [Tu piękny sztych, przedstawiający zakład drukarski; u góry napis „Vitam Mortuis Reddo“]. A Amsterdam, Chez Henri Du Sauzet, MDCC.LI (1751). w 12ce, k. tyt., str. VIII, XLII, 256; t. II k. tyt., str. X, 266; t. III k. tyt., str. III, 275; t. IV k. tyt., str. XX, 284; t. V k. tyt. str. XVI, 320.

Tom I dedyk. A mons. le Dauphin. Tu pochwały Marji Leszczyńskiej (razem str. VII). Na str. I—XLII idą po sobie: 1) Preface (tu wspomina dawniejsze dzieła franc. o Polsce). — 2) Liste des principaux auteurs cités dans cette Histoire (tu charakteryzuje Kadłubka, Długosza, Kromera, Sarnickiego i t. d. aż do Hartknocha, oraz Annales Silesiae). — 3) Liste des ducs et rois. — 4) Wreszcie Table des sommaires (spis rzeczy i tomu).

Tom I obejmuje w 4 księgach czasy od 550—1102. Na końcu aneksu p. t. Recherches sur quelques points importants. Tu dowodzi niezawisłości Polski od Niemiec.

Tom II obejmuje Table des somm. oraz znów w 4 księgach (V—VIII) czasy od 1102—1306. — Na końcu aneksu: Digression sur l'origine, les mœurs et les usages des Tartares. Tu opisuje Tatarów głównie na podstawie źródeł polskich.

Tom III obejmuje znów Table des somm. i 4 księgi (IX—XII) od r. 1306—1434. — Na końcu aneksu: Caractere, mœurs et usages Polonois. Opisuje sejmy, veto, skład senatu, konfederacje, wojsko, taktykę wojenną. Opis odnosi się do stosunków XVIII w. (dużo korzysta z Załuskiego, Hartknocha, Załuszkowskiego). Całe w duchu dla ustroju polskiego życzliwym.

W tym tomie na str. 139 wspomina pracę Załuskiego, zbijającą legendę o t. zw. rokosa glińskiego.

Tom IV obejmuje Table des somm. i ksiąg sześć (XIII—XVIII) od r. 1434—1548.

Tom V obejmuje Table des somm. i ksiąg pięć (XIX—XXIII) od r. 1548—1575.

Dla wieków średnich głównym jego źródłem jest Długos; dla w. XVI późniejsi polscy

i niemieccy kronikarze. Do dokumentów i źródeł archiwalnych nie sięga. Kompiluje jednak arcyście i pisze barwnie.

W trzydzieści lat później został dopiero wydany tom VI dzieła, przez innych autorów i pod innym tytułem:

L'Histoire Générale De Pologne, de Mr. le Chevalier de Solignac, continuée jusques a nos jours, par les Auteurs de la grande Edition de Hollande de l'Histoire Universelle. Six Volumes in 12°. [Tu winieta: alegorja nauki, u dołu napis: „Sibi Constans Pluribus Intenta“]. A Amsterdam et A Leipzig, Chez Arkstee et Merkus. M.DCC.LXXX (1780). w 12ce, k. tyt. 2, str. XXIV, 960.

Tom ten ma także drugi tytuł:

Continuation De L'Histoire Générale de Pologne, de Mr. le Chevalier De Solignac par les Auteurs... Ou Tome Sixieme. [Tu winieta, jak powyżej]. A Amsterdam et A Leipzig, Chez Arkstee et Merkus. M.DCC.LXX (1780).

W niektórych katalogach bywa tom VI podawany z datą 1781.

Rozpoczyna na str. I—XV Avertissement des Libraires. Tu księgarze żalą się na konfrakcję, jakiej przedmiotem jest ich całe przedsięwzięcie „Histoire universelle par une soc. de gens des lettres“. Przynajmniej też dowody popełnionej konfrakcji, odnoszące się do tomów uprzednio wydanych.

O tem, kto jest właściwym autorem kontynuacji Solignaca, nie dowiadujemy się. Od str. XVII—XXIV Table des somm., poczem idą księgi XXIV—XXVII, obejmujące czasy od 1575—1774. Wbrow zwyżsajowi Solignaca autor swoich źródeł nie cytuje. Nazwiska polskie są błędnie pisane (Malackowski, Czartorinski, Makranowski i t. p.). Autor obszerniej opowiada wypadki dotyczące konfederacji barskiej w duchu życzliwym Polsce.

Od str. 221—260 idą dwa dodatki: 1) Réflexions d'un gentilhomme polonois sur les lettres patentes et prétentions des trois puissances alliées. — 2) Manifeste de la confed. de Bar contre tout ce qui s'est fait a Varsovie.

Bibl. nar. war. (zb. rap.) — Branic. — Chrept. — Czartor. — Dzików — Jag. — Ossol. — Przędz. — Toruń. — Uniw. lwowa. — Uniw. wileńs.

— [Toż... po niem.] Ritter von Solignacs Staatssecretsairs Stanislai, Königs von Polen, Herzogs von Lothringen und Bar. algemeine (sic) Geschichte von Polen. Erster Band. Genau durchge-

sehen, bis auf gegenwärtige Zeit fortgesetzt und mit einer Vorrede begleitet von D. Carl Friedrich Pauli des Staatsrechts und der Geschichte öffentlichen Lehrer. [Tu winieta: ul i pszczoły]. Halle, 1763. Verlag und Druck Christoph Peter Franckens. w 4ce, k. tyt., k. 14 nlb., str. 542, k. 8 nlb.

Rozpoczyna: Vorr. zur deutschen Uebersetzung. Autor wykazuje pożytki ze znajomości dziejów polskich dla Niemców. Przynajmniej dużo dzieł niemieckich o Polsce. Owiadcza, że w przypiskach chciał poprawić błędy Sol., o ile one dotyczą Niemiec, ale odstąpił od tego. Wskazuje na rozprawę Böhmeo: De ortu regiae dignitatis in Polonia (1754).

Tom I obejmuje przekład po r. 1445 oraz trzech aneksów Solignaca (z tomu I, II, III). — Na ostatnich kartkach: Register der merk. Sachen.

Tom II został wydany w dwa lata później, ale już przez innego autora. Nosi on tytuł:

Ritter von Solignacs (j. w.)... allgemeine Geschichte von Polen. Zweiter und letzter Band. Bis auf gegenwärtige Zeit fortgesetzt und mit einer Vorrede begleitet von D. Johann Friedrich Joachim, öffentlichen ordentlichen Professor der Geschichte, Bibliothekarius der Universitätsbibliothek, Mitglied der herzoglichen jenaischen teutschen Gesellschaft und Ephorus der landschaftlichen Freitische des Herzogthums Magdeburg. [Tu winieta: ul i pszczoły]. Halle, 1765. Verlag und Druck Christoph Peter Franckens. w 4ce, str. 8, str. 918 i k. nlb. 6 (reg.).

W przedmowie (3 karty) wyjaśnia Joachim, jak uległ księgarzowi i namowom Paulego, aby dzieło wykończył. Musiał w tym celu odłożyć inne swoje roboty. Chciał napisać dokończenie obszerne (w dwóch tomach), ale nakładca nie pozwolił. Pisał zgodnie z prawdą, bez fantazji, bez podawania anegdot. Datuje Halle 1 maja 1765.

Do str. 621 idzie przekład Solignaca, odtąd (str. 622—918) dopełnienie pióra Joachima. Składa się ono z ks. XXIV—XXVI i dochodzi do r. 1736. Wydarzenia z lat 1736—1763 są zbyt krótką wzmianką na 3 stronach.

Joachim opiera się niemal wyłącznie na Lengnichu i na Załuskiego Epist. (wypisanych z arch. Gdań.), co zresztą w przedmowie szanacza. Układ jego jest rocznikarski, języka polskiego widocznie nie

zna; to też praca, pisana pośpiesznie, nie ma większej wartości.

Czartor. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Raczyńs. — Toruńs. — Uniw. lwowa. — Uniw. wileńs.

— [Toż... po polsku:] *Historia Polska Napisana W Języku Francuskim Przez J. P. De Solignac Sekretarza Króla JMci Polskiego, Xiążęcia Lotaryńskiego y Baru. Tom Pierwszy*. [Tu winietka]. w Wilnie w Drukarni J. K. M. y Rzeczyposp. XX. Schol. Piarum. Roku 1763. w 8ce, k. tyt., k. 5, 16 nlb., str. 292; Tom Drugi. k. tyt., str. 378, k. 1 nlb. (Omyłki); Tom Trzeci. w Wilnie... 1767. k. tyt., str. 375; Tom Czwarty. w Wilnie... 1766. k. tyt., str. 408; Tom Piąty. w Wilnie... 1767. k. tyt., str. 442.

Dedykacja Pawł. Brzostowskiego, który (ob. Kosz. Monogr. I 40) nakładał na druk. — W dedykacji powiedziano, że Brzostowski przed laty trzema wydał książkę nabożną i że tłumaczył Gracjana Człowiek uniwersalny. Mówi też o pobyciu Brzostowskiego w Rzymie. — Podpis: Naj. Słudzy XX. Scholarum Piarum Coll. Wil. (Jak twierdzi Załuski: Syruć i Pokubiatta).

Rozpoczyna: Do Czytelnika, gdzie tłumaczo pochwalili autora. Poczem aprobação Trzeczszowskiego i Horaina.

Przekład zaczyna się od „Opisania znaczn. historyków“. Na str. 261: Uwaga nad niektórymi punktami... Zmian w przekładzie nie wprowadzono.

O przekładzie tym (i o Solignacu) pisze Załuski Bibl. histor. 77—8 co następuje: „Solignac, mój przyjaciel, króla Stanisława sekretarz, za namową moją i z mych książek zebrał i wydał tomów pięć swojej historii, od początku królestwa aż do Henryka. Ma kontynuację aż do czasów naszych. Miałem w ręku, czytałem, lecz nie chcę, aby w druk poszła, aż po śmierci, nie chcąc się narazić. Mnie się naraził w tem że dużo (?) mnie pochwalił, pod królem Ludwikiem z przyczyny rokossu (Glińskiego). Przyjaźni to przypisać autora, którego kreowałem w kaplicy Linne-wilskiej Christi ordinis Kawalerem (1742). On mię w lat czterdzieści przyjął do akademii w Nancy jako sekretarz (1756). Mamy tę historję po polsku wydaną przez księży bezimiennych tłumaczy Pijarów. A ci są dociekliw: Syruć, Pokubiatta. Wydał ją po niemiecku Karol Fryderyk Pauli, profesor publicznego prawa w Halli, we trzech tomach. Obiecuje nam kontynuację swą dać i annotacya swoje też przydać“.

Z notatki tej możnaby wnosić, że Solignac doprowadził swoje dzieło do poł wy w. XVII, choć ogłosił tylko po r. 1575. W każdym razie „Continuation“ wydana w r. 1780. jako tom VI, nie jest jego pióra, bo różni się techniką pisania — a nadto jest doprowadzona do I rozbioru. Bibl. nar. warsz. — Czartor. — Czetwert. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Wileń. — Zieliń.

— Istorja polskaja. — Historia polska. Soczynienie... Perewod s francuskago... Teodor Emin. Petersburg 1766. w 8ce (2 tomy).

Emin żył od 1735 do 1770 r. Zieliń.

— Katechizm Diecezji Paryskiej z wielu przydatkami, y nowymi podziałami, dla pożytku dusz Chrześcijańskich. Za rozkazem Jaśnie Wielmożnego y Nayprzewielebniejszego JKM. Xiędza Antoniego Ostrowskiego Biskupa Inflantskiego, Officyala Generalnego Warszawskiego etc. etc. Navprzód z francuskiego po łacinie przez X. Jana Piotra Solignac Theologa Paryskiego y Kapellana Królewskiego francuzkiego w Normandyi a potem po polsku przetłumaczony. Roku P. 1775. w Warszawie, w Drukarni J. K. M. y Rzpłitey Schol. Piarum. w 12ce, str. 112.

Warsz. uniw.

— Katechizm albo Nauka Chrześcijańska Dyecezji paryskiej z wielu przydatkami i nowymi podziałami oraz z przykładami czyli hystoryami z poważnych autorów zebranemi i tu przyłączonymi, przez X. Jana Piotra Solignac Kapellana Król. Francuskiego... a potem po polsku przetłumaczony w Drukarni J. O. X. Prymasa przedrukowany. W Łowiczu 1765. w 8ce, str. 216 i k. 2.

Dodane tu: Hystorie albo przykłady rozmaite dla pożytku duchownego wszelkiego stanu ludzi oraz do nauk katechizmowych stosujące się. Łowicz 1765.

Joher 2818. Warsz. uniw.

— Lettres sur l'histoire du roi de Pologne. Nancy 1741. w 12ce.

— Lettre du Secretaire du Cabinet du roi de Pologne duc de Lorr. à Mr. le Baron de... à Londres. Janvier 1741. w 4ce.

— ob. Ferlet (1774) — Leszczyński

Stanisław (Voix libre) — Poniński Antoni (1728)

Z jego dzieła wyjęta jest treść dramatu p. t. Casimir le Grand (ob. Bibl., t. XV s. 347), o czym Bernacki Teatr II 218. Miał być współpracownikiem Leszczyńskiego przy opracowaniu „Głosu wolnego“. Udział jego omawia Rembowski Pisma III 155 i n. — Boyś przypuszczał (ale bez podstaw), że Solignac i Tercier byli właściwymi autorami a Leszczyński miał tylko sradagować myśli podniesione mu przez Francuzów. Hipoteza nie prawdopodobna i nie uwiarygodniona.

Leleweł Polska I 26. — Enc. Org. t. XXIII s. 813. — Gołębiowski O dziejopisach 231. — Bentkowski II 733—4. — Finkel Bibl. hist. I nr 9087 i III str. 1830.

Solikowski Hieronim ob. Skrobiszewski Jakób (Quaestio 1606) — Solikowski Jan Dymitr (Meditatio 1597).

SOLIKOWSKI Jan Dymitr X., sekretarz król., kanonik włocł., arcybiskup lwowski (1539 † 1603). Acta Et Constitutiones Synodi Dioecesanæ Leopoliensis. Anno Domini Millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, die decima quarta mensis Februarii, quae fuit Dominica Septuagesima, celebratae. Leopoli M.D.XC.III (1593). (Na końcu:) Mathias Bernarth excudebat. w 4ce, k. 22 (sygn. G₂).

Tytuł w ozdobnej ramce. — Na odwrocie tytułu herb Solikowskiego. — Tytuł i herb na odwrocie są reprodukowane w pracy A. Jędrzejowskiej Książka polska we Lwowie 1928 str. 37. Wedle niej Bernarth był typografem arcybiskupim.

Dalej: Acta et constitutiones synodi dioec. Leopoli. per Joannem Demetrium Solikowski archiep. leopol. habitae. — Na D₄: Concio R. P. Martini Laternae S. J. sub initium synodi postridie Dominicae septuagesimae habita 1593. — Na F₂: Oratio a R. D. Valentino Wargoeki canonico leopoliensi, in ipsa conclusione synodi eiusdem leopolitanae recitata. — Na G₂: Mathias Bernarth excudebat.

Ob. tom XII str. 29. — Joher III 7550. Bawor. (Czarn.) — Bibl. Barber. w Rzymie — Ossol.

— Acta Et Constitvtiones Synodi Dioecesanæ Leopoliensis. Anno Domini Millesimo Quingentesimo Nonagesimo Tertio. Die decima quarta mensis Februarii, quae fuit Dominica Septuagesima, celebratae. [Tu winietka]. Cracoviae, In Officina Andreae Petricouij.

M.D.XC.III (1594). w 8ce malej, k. tyt., k. 43 nlb. (sygn. F₄).

Na odw. tyt. herb Jednorożec z infuła biak., z godłem: Sic currite, ut comprehendatis. Rozpoczyna protokół synodu p. t.: Acta et Constitutiones... Wylczenie osób biorzących udział; treść przemowy Solikowskiego; potem przebieg inkwizycji: an ea quae superiori synodo decreta fuerant, executioni demandata fuerint; wreszcie składanie przysięgi prawowierności. Od k. B₅ przebieg drugiego dnia: kazanie M. Laterny S. J.; sprawozdanie Palickiego; druga mowa Solikowskiego (o szkazykach, szkołach, misjach etc.); skargi duchowieństwa.

Poczem idą uchwały synodu, podzielone na 4 capita (De ordinatione eccl. metr., De ord. eccl. per dioec. De reformatione; Vicariorum Designatio).

Następuje od k. D₃: Concio in ecclesia metr... sub initium Synodi... habita (jest to kazanie Laterny, ale tu jego imię zatajone). — Wreszcie: Oratio a R. Valentino Wargoeki, can. leop. in ipsa conclusione synodi recitata. Na końcu: Soli Deo honor et gloria.

Czartor. — Dsiedusz. — Warsz. uniw.

— Adivnetvm Testamenti, ILL^{mi} Et REVER^{mi} In Christo Patris Et Domini, D. Ioannis Demetrii Solikowski, Archiepiscopi Leopoliensis, etc. etc. Cum Paraphrasi Mathiae Sisinii S. Theol. Doct. C. S. [Tu winieta]. Argentum electum lingua iusti, cor autem impiorum pro nihilo. Prouerb. X. Cracoviae, In Officina Iacobi Sibeneycher, Anno Domini, 1603. w 4ce, k. tyt., k. 12 nlb. (sygn. C₁).

Ark. A liczy pięć kart.

Na odw. tyt. herb Bończa oraz 4-wiersz: In arma J. D. Solikowski.

„Testament“, który potem się zaczęła, jest to ten sam tekst, jaki ogłoszono przy Commentarzu (ob. niżej). Jest to jednakże nie testament we właściwym tego słowa znaczeniu (rozp. majątnością), ale „dodatek“ do niego, zawierający pewne przypomnienia i pouczenia treści moralnej. Bardzo zresztą piękny jako utwór literacki. Dzieli się na nast. części: Quorum non debeo nec volo oblivisci (o swoich przyjaciółach i współpracownikach). — Gratias etiam ago (dobroczyńcy). — Prośby do przyjaciół i krewnych.

Na końcu wiersz p. t. „Echo“, przeciw herezjom (może pióra samego Solikowskiego, może wydawcy?).

Od k. B idzie z osobnym tytułem:

Paraphrasis In Adiunctum Testamenti III^{mi} Et Rever^{mi} In Christo Patris Et Domini,

D. Joannis Demetrii Solikowski Archiepiscopi Leopoliensis, etc. etc. Authore Mathiae Sisinii S. Theologiae Doctore C. S. Na odw. tego tytułu dedyk. Sisinius Hieronimowi Solik. opatowi wachock., w której mówi: assolent comoediario actores in extremo actu optimos sese praestare. Tu slawi testament Solikowskiego. Datow. Leopoli Kal. Iul. 1603.

Poczem krótki wierszyk Sisinius do zmarłego biskupa... oraz Paraphrasis strofą sańską (podz. na 18 ustępów).

Ob. Zyzniewicz (Sisinius).

Nehring O życiu Solik. (1860) str. 92. — Przedruk Testamentu ob. przy: Commentarius... oraz u Krzysztanowicza (Moguntiae 1606). Jagiell. — Ossol.

— Apocalipsis [Facies perturbatae Reipublicae? Idea apocaliptica?]. 1580(?)

Wydanie nieznanne. — Wspomina o druku z przed lat 80 dedykacja Lipowskiego w edycji „Idea apoc.“ z r. 1660.

Jeśli „Apocalipsis“ w tym roku istotnie wyszła, to chyba tylko bieżniennie, skoro ją później — t. j. od r. 1612 (o czym ob. niżej) — poczytywano za dzieło Stan. Orzechowskiego. Tego problematycznego pierwszego wydania nie znamy. Natomiast dochowały się do naszych czasów trzy rękopisy 16 wieczne tego pisma, z których dwa noszą nazwisko Solikowskiego:

1) Rękopis bibl. Jag., opisany przez Ossolińskiego Wiad. III cz. 2 str. 252 (znany już przedtem Penszowi r. 1780 w Brosciusza De litterarum vetust.). Ossoliński przedrukował z niego wierszyk wstępny i dedyk. Zygm. Aug., podpisaną „fidele mancipium J. D. Solikowski“ a datowaną 5 Aug. 1564. — O rękopisie tym ob. Wisłocki Katal. ręk. (1877) nr 59.

2) Rękopis bibl. miej. gdańskiej, o którym obacz Katalog der Danziger Stadtbibliothek II 270, oraz Brückner Dzieje liter. I (1922) str. 138. Są tu podobno rysunki i wiersze łac. Solik., gdzie oskarża możnowładców. Ma być też portret Zyg. Aug.

3) Rękopis bibl. petersb. publ. z zakończeniem: Finis Faciei Reipubl. impositus 18 aug. 1575 V. N. B. et N. P. (cyfry kopisty?). — Ob. o nim Łopaciński w Spr. kom. hist. sztuki VII (1902) str. 277 oraz Brückner w Rozpr. Ak. Wydz. filol. III s. tom XII (1919) str. 18.

Ponieważ rękopisy te mają za tytuł: Facies pert. Rep., przeto być może, że jest to pierwotny, autorski tytuł dziełka.

Autorstwo Solikowskiego nie ulega wątpliwości — zwłaszcza, gdy się porówna z jego pierwszą młodocianą manierą pisarską, np. z dziełkiem Hamaxa.

W dedykacji do Zyg. Aug. podnosi obawę przed tyranami rozpowszechnioną w Polsce; wychwała poczucie obowiązku cechujące króla; wspomina o wojnie z Moskwą;

tłumaczy swoją zuchwałość co do dawania rad królowi; wspomina o męgobójstwach i innych zbrodniach zalewających Polskę — wszystko to odpowiada r. 1661, który jest zapewne datą napisania książki.

— Stanisłai Orechovii Apocalipsis. [Tu winieta: ręka trzymająca pochodnię]. Cracoviae, Anno Domini 1626. [Cały tytuł zamknięty ozdobną prostokątną winietą]. w 4ce, k. tyt., k. 27 nlb. i tablica z napisem: „Arx Foelicitatis“ (33 × 23 cm).

Sygnet druk. oznacza Szeligę, o czym ob. przy edycji nast.

Na odwr. tyt. herb Rogala i 6-wiersz.

Dedykacja Martino Krasieki. casztellano (sic) leopol. patrono meo Nicolaus Orechovius. Nazywa tu Stan. Orzech. swoim stryjcem; bronił on zarasem i wolności i kościoła Rzymkiego. Powołuje się na Kromera, Starowolskiego i Frycza (choć ten tyle książek przeciw niemu napisał).

Poczem rzecz sama, podzielona na 20 rozdziałów. — Treść jest następująca: Opisuje swe przybycie na Patmos; obóz wrogów Polski, jaki tam napotkał; widok zniszczonego „Domu Rzeczypospolitej“ i „Domu prywatnego dobra“; wés Rzeczypospolitej z pobożnością i sprawiedliwością (ten sam motyw opracował w „Hamaxa“); różne inno postacie alegoryczne; króla i radę. W rozdziale X dają różni radcy wskazówki królowi, co należy czynić, aby Rzeczyposp. dopomóc (karność, poprawa skarbu, namiętności zwyciężać — rady na ogół ogólnikowe). Radcy ci to postacie aleg. (Voluntas, Retorica). Retoryka dąży do odwleczenia naprawy. Mówią o nie-sgodnie stanów, o sporach religijnych. Najśliczniej z radość przemawia „Timor Dei“. Następnie przechodzą do króla trzy panny (cnoty), wolność, alegorie różnych przywar i wad społecznych i t. p. Wreszcie przybawają posłowie obcych narodów. Wojsko polskie szykuje się do boju, wrogowie się cofają, orszel polski triumfuje... „Arx Foelicitatis“ ma po obu stronach u góry wierszyki łac. — U dołu „Mons Reipublicae Polonae“ — w środku wykaz polskich przywar i wyobrażenie jakiegoś monstrum pół ptaka pół człowieka (Szatan) ze wategą: Crede sicut vis vel in me. — Tablicę tę (wedle wyd. z r. 1630) reprodukuje Łopaciński w Sprawozd. Kom. hist. sztuki VII str. 284, twierdząc, że powstała ona pod wpływem opublikowanego przezeń obrazka ze zbiorów Lipińskiego, będącego również dowodem ogromnej popularności Apokalipsy.

Sam rysunek Szatana jest zamieszczony w „Seymie piek.“ (1622); Badecki Lit. mieszc. str. 318 zamieszcza jego podobiznę.

Ossol. Wiad. III cz. 2 str. 250 nr LVIII. — Nehring O życiu Solikowskiego (1860) str. 85. — Starowolski Script. pol pod nr LVIII podał to wydanie z datą 1625, co niewątpliwie mylnie — za nim powtórzyli tę myłkę inni. Ossol.

— Stanisłai Orechovii Apocalipsis Nunc primum recognita ac emendatius iterum expressa. [Tu sygnet drukarza: ręka trzymająca pochodnię]. Leopoli, Anno Domini 1630. w 4ce, k. tyt., k. 26 nlb. (sygn. F.) oraz osobna karta (40 × 33 cm) z tytułem: Arx Foelicitatis.

Ten sam sygnet znajduje się w druku Sseligi z r. 1628 p. t. Vitae episc. Hal. et Leopoli. — Szeliga był poprzednio drukarzem w Dobromilu u Herbertów.

Na odwr. tyt. herb Nałęcz Ostrorogów. Dedykacja Mikołajowi Ostrorogowi, palatinidae poznańskiemu... Joannes Seligá, typogr. Tu wychwala pracę Orzechowskiego i prosi, aby ją umieścił „inter praecclaros tui Myrobiblii codices“.

Ossol. l. c. błędnie pisze, jakoby przy tem wydaniu opuszczono „Mons Reip.“ Czartor. — Dzików — Jagiell. — Ossol.

— Idea Apocaliptica Seu Apocalipsis Stanisłai Orechovii, In qua Facies perturbatae et afflictatae Reipublicae ejusq. restaurandae ratio repraesentatur ex Recognitione Blasii Lipowskii. Cracoviae In Officina Typographica Viduae et Haeredum Fr. Cezary. 1660. w 12ce, str. 93.

Ded. Georg. Bogusl. et Joan. Petro Paulo Fredriis, Andreae Max. Fredro Filiis... Lipowski.

W dedyk. mówi, że czytał rzecz w edycji z przed lat 80 (r. 1580?) pełnej błędów. Jabłonows. Musaeum 173. — Ossol. Wiad. II cz. 2 str. 250. Ossol.

— Idea Apocaliptica Seu Apocalipsis Stanisłai Orechovii. [Kartę tytułową stanowi drzeworyt, przedstawiająca ulicę; po lewej jej stronie widać nędzne domy i napis nad nimi „Domus Reipublicae“, po prawej wspaniałe pałace nad nimi napis „Domus Privatae“]. (Poczem na drugiej karcie:) Idea Apocaliptica Seu Apocalypsis Stanisłai Orechovii. In qua Facies perturbatae et afflictatae Reipublicae, eiusque restaurandae ratio. Repraesentatur. per Fr Paulum Antonium Radzinski Gvardianum Sanocensem. Cum permissu Su-

periorum. Varsaviae, Typis S. R. M. In Collegio Schol. Piar. Anno 1696. w 8ce, k. tyt., k. 5 nlb., str. 84.

Na odwr. pierwszego tytułu censura Laur. Czepańskiego z 30 grudnia 1695. Na odwr. drugiego: herb Oksza i 6-wiersz łac. Dedyk. Hieronimo Orzechowski, pocc. bielic., judici capt. Sanocensi... Tu sławi go jako godnego prawnuka Stanisława Orz. Mówi o jego stosunku do Jana Sobieskiego i Jakóba. Wysławia też i innych Orz. Jabłon. Museum str. 173. — Bentk. Hist. lit. II 82. — Wilder Kat. 1914 cenil 3 rs. Prsedruk w Ostrowskiego Suada statist. 1747 fol. T. II s. 74—89.

Jagiell. — Ossol. — Przeźda.

— Idea Apocaliptica Seu Apocalipsis Stanisłai Orechovii in qua Facies perturbatae et afflictatae Reipublicae ejusque restaurandae ratio repraesentatur. Varsaviae, Typis S. R. M. et Reipublicae in Collegio Regio Schol. Piarum Anno Domini 1763. w 8ce, str. 82.

Z mową Przyłuskiego (str. 62—82) wyjętą z edycji z r. 1553.

Jest to dodatek do wydania Orzech. Fidelis subditus (z r. 1763); obacz tom XXIII str. 457. Ossol.

— Toż [przekład polski, pod tyt.:] Sen na Jawie Albo Widowisko. Stanisława Orzechowskiego, w którym; Postawa zamieszanej i uciemżonej Rzeczypospolitej, tudzież naprawienia iey sposób okazuje się Przez M. Zygmunta Alexandra Włyńskiego, w Akademii Krakowskiej Filozofii Doktora, w Szkołach Nowodworskich Profesora, Szkół Kazimierskich Seniora, z Łacińskiego na Polskie Przetłumaczone. w Roku Pańskim 1767. w Krakowie: w Drukarni Seminarium Biskup: Akadem: w 8ce, k. tyt., k. 5 nlb., str. 86, k. 1 ulb.

Są egzemplarze z drugim tytułem szychowanym (takim jak w Idea 1696), którego podobizną podaje Łopaciński w Spraw. Kom. hist. sztuki VII 278.

Tłumacz dziękuje na odwrocie tytułu Kazim. i Marji Jordanom, Starostwu Siedmichowskim. W dedykacji wychwala ród Krasieńskich i pisze, że nakładem Jordanowej to dzieło wychodzi.

Poczem idzie: Do czytelnika (3 strony), gdzie sachwala dziełko i pisze, że od lat przeszło stu kilkakroć razy było przedrukowane (pod zaszczytem Fredra). Widocznie

tomaczy z wydania 1696, z którego sa- pożyczyl sztych na tytule.

Na końcu: Permissu Jan. Marciszowski Rectoris.

Ten przedruk natchnął Kollątaja do napisania pisma p. t. „Tron dla próżnej powagi, Ślachta do poddaństwa“. Jest to alegoria wypadków poprzedzających sejm 4-letni. Dochodzi do przymierza z Prusami. W „uwiadomieniu“ jest podana informacja, jakoby to był rzekomo stary rękopis „Solikowskiego sławnego Widowiskiem Orzechowskiego“ (rek. Akad. 231). Bran. — Czartor. — Czetw. — Dzików — Jagiell. — Krasień. — Ossol. — Uniw. lwows. — Wileńs.

— Toż... przetłumaczone a dla niedostatku exemplarzów przedrukowane w Drukarni Nadwornej J. K. Mci 1779. w 8ce, str. 84.

Strona 55 dwa razy bita.

Branic. — Ossol. — Zielińs.

— Sen na Jawie Albo Widowisko Stanisława Orzechowskiego W Którym Postawa Zamieszanej Y Ciemżonej Rzeczypospolitej, Tudzież Naprawienia Jey Sposob Okazuje się w 12ce, k. tyt., k. 2 nlb., str. 74.

Rozpoczyna przedm. Do czytelnika, jak w ed. 1767.

Włyński przedrukował to wreszcie w „Dziełach Orzech.“ (1826).

Czartor. — Jagiell. — Warsz. uniw.

— [Przeróbka wierszowana, pod tytułem:] Wizervnk Vtraponiei Rzeczypospolitei I Naprawa. Piotra Grzegorz-kowica. Z Książ Stánisławá Orzechowskiego wzięta. Przy tym. Hercvles Słowienski, Kaspra Miaskowskiego. Tenze DD. W Dobromilu, Roku Pań-skiego, 1612. w 4ce, k. tyt., k. i nlb., str. 66.

Wizerunek idzie do str. 22. Od str. 23—41 idzie: Hercules słowieński Miaskowskie-go. — Odtąd (str. 41—62): Tenże z Fortuną i Cnotą (utwór Herberta). — Strona 41 liczbowana 2 razy. — Wreszcie Pieśń Miaskowskiego (s. 62—6).

Skrót na tytule: „Tenże D. D.“ oznacza: Tenże (Hercules) D(ziedzica) D(obromil-skiego) — t. j. Herberta.

Obacz w tomie XVI str. 447 (Grzegorzakowic) i tom XXI (Miaskowski).

Rozpoczyna Przedmowa p. t.: Czytelniku; dana w Dobromilu. Tu wydawca zawiadamia, że pracę tę napisał nieboszczyk Piotr Grzegorzakowic zaraz po koronacji (1589) a to o utraipieniu, które widział w interregnum i o ratunku, jakiego się

spodziewał po koronacji. „O sławie jego więcej nie rzekę“.

Od k. A. idzie „Wizerunk“, poprzedzony 6 wierszem. Dzieli się on na X rozdziałów, które są przewierszowaną pracą Solikowskiego (mocno skróconą). Jest tych prozą na str. 20—2: Lekarstwo na wzdrowienie Rzeczypospolitej (odpowiadające radom w cap. X Apokalipsy). Jest tych lekarstw 14, każde dla innego członka ciała Rzecz. (na piersi, ręce, głowę, serce etc.). Można się w niektórych dopatrzyć aluzji do epoki rokoszowej, gdyby nie to, że autor czerpał widocznie z tekstu Apokalipsy, tyle od rokosa starszej. I tak pisze: „Te lekarstwa przywiną takimi postępkami, któreby się z pobożnością chrześcijańską, z prawem polskim, z rozumem ostrożnym zgadzały“. Ta ostatnia uwaga (prawo polskie) skierowana przeciw królowi.

Autorstwo (rzekome) Orzechowskiego zaznaczone przeto po raz pierwszy na tem wydaniu dobromilskim. — Czy autor „Wizerunku“ przerabiał Apokalipsę z rękopisu, czy może z jakiego nieznanego druku (1580?) — tego dzisiaj dojść trudno. — Tem mniej wiadomo, skąd wzięto wiadomość o autorstwie Orzechowskiego? Można tylko zauważyć, że skoro Solikowski pozostawał w bliskiej przyjaźni z Herbertem J., to rękopis „Apokalipsy“ mógł znajdować się w bibliotece dobromilskiej. Być może, że legenda o Orzechowskim stąd powstała, iż obok „Apokalipsy“ znajdowały się w owym rękopisie (znanym Grzegorzakowicowi czy Herbertowi) utwory Orzechowskiego. Tak jest np. w petersb. ręk. znanym Brücknerowi.

Praca Grzeg. uzyskała (jeszcze przed publikacją w Dobromilu) popularność. Czubek znalazł ją w rękopisach i ogłosił (częściowo) w zbiorze literatury rokoszowej (nr XLVII). Tak samo już Rembowski. Jest to omyłka, którą wytknął Brückner w Rozpr. Akad. Um. (filolog.) III serja, XII tom (1919) str. 14. Na str. 16 zaznacza on pewne różnice między ręk. tekstem „Wizerunku“ a drukowanym. Różnice te przypisuje Herbertowi. (Pewne niedokładności Brücknera w przedstawieniu stosunku Grz. do Sok. sprostowałem powyżej). — Brückner Dzieje liter. I (1922) str. 139.

Kap. gniezn. — Ossol. — Petersb. — Uniw. lwows. — Warsz. uniw.

— Toż... w Dobromilu, Roku Pańskiego 1613. w 4ce, k. 2 i str. 66.

Maciejows. Piśmienn. III 317—321.

Czartor.

— Wizerunk Vtraponiey Rzeczypospolitey Y Naprawa Piotra Grzegorzakowica Z Książ Stanisława Orzechow-

skiego wzięta. Przy tym, Hercules Słowicki, Kaspra Miaskowskiego. Tenże D. D. w Dobromilu, Roku Bożego, 1616. w 4ce, k. tyt., k. 1 nlb., str. 58 (ale w egz. Ossol. brak końca).

Tekst, jak w edycji poprzedniej.

Potem idzie od str. 20 do końca: Hercules Słowicki Kaspra Miaskowskiego. — Ob. pod Miaskowski.

Dzienn. wil. 1818 II 191. — Leleweł Bibl. kielag I 139. Ossol.

— [Toż? pod tytułem:].. Obraz utrapionej Rzeczypospolitey. Z łacińskiego na wiersz polski przełożony. Kraków, 1628. w 4ce.

Wydał Seb. Krs. Rola.

Obacz tom XXVI str. 345.

Cytuje Siarcz. Obraz II 182. — Miało się znajdować w bibl. dzikowskiej. (Poszukiwałem tam, ale nie znalazłem. W r. 1928 biblioteka dzikowska uległa spaleni).

Tylko wedle tytułu wnosząc byłoby to przedruk Grzegorzakowica?

— [Toż pod tytułem:].. Vtraponiey Rzeczypospolitey Polskiej Wizerunk, Skvtieczna Naprawa z Pism Stanisława Orzechowskiego, Hieronym Bozdarowski na Świat podał. Odmianą szkodliwa, Poprawą wątpliwa. Ea Ciuitas, id regnum aeterno ingradu facile steterit, vbi minimum virium superbia, luxuria, atque auaricia sibi vendicauerint. Roku od przyścia Messyasza prawdziwego 1629. w 4ce, k. tyt., k. 11 nlb.

Na odwr. k. tyt. rycina: dwaj aniołowie, trzymają miecz, dookoła którego wstęga z napisem Obrona. Rycina ta bywa w niektórych drukach Łazarzowskich (Statuta Sarnieckiego str. 122). A więc to druk Łazarza.

Rozpoczyna: Czytelniku (dan w Krakowie). Jest to przedruk przedmowy z r. 1612, a więc na początku jej jest powiedziane, że to pismo Grzegorzakowica. — Bosdarszewski nie jest może wymysłem drukarskim, podobnie jak na druku z r. 1632 (ob. tom XII 305).

Ossol. III 500. — Maciej. III 317.

Branic. — Jagiell. — Krasins. — Ossol. — Warsz. uniw.

— [Toż, przeróbka łacińska p. t.:] Monitor somnians seu somnium praesentem Reipublicae Poloniae statum referens simulque ejusdem melioris reddendi consilium exhibens. (Bez m. dr.). MDCOLXX. w 4ce, 10 kart nlb.

Załączki Bibl. hist. 117 pisze: Apocalypsis in qua perturbatae Reipublicae facies.

Ta najprzód we Lwowie wyszła, a zaś powtórnie w Warszawie, trzeci raz pod tytułem: Monitor Somnians, bez miejsca z przytłumieniem własnego imienia.

W rzeczywistości jest to skrót „Apokalipsy“, z opuszczeniem zwłaszcza rozdz. I i ostatniego. Na egz. bibl. Jagiell. zanotowano nazwisko wydawcy: Hujus Monitoris nomen Martinus Świątkowski. — Umarł w r. 1790. Był on kustoszem skalmierskim (ob.). Jagiell.

— Ioannis Demetrii Svlkovii Archiepiscopi Leopoliensis Commentarius Brevi Rerum Polonicarum A morte Sigismundi Avgvsti Poloniae Regis, Anno M.D.LXXII Mense Iulio Knisini mortui. Dantisci, Sumptib. Georgii Försteri Bibliopolae Regii A. 1647. Cum Privilegio S. R. M. Poloniae et Suec. etc. [Cały tytuł w prostokątnej winiecie: u góry popiersia królów, od lewej ku prawej Henryka, Stefana, Zygmunta III; boki winiety tworzą nakładane na siebie tarcze; na nich, z lewej strony Orzeł polski, z prawej litewska Pogoń; u dołu tarcze stykają się z owalem, w którym wpisane m. i. nakładca i r. druku]. w 4ce, k. tyt., k. 7 nlb., str. 231.

Tytuł ma być sztychem Falcka (o czem ob. Block Jer. Falck 1890 str. 157).

Rozpoczyna dedykacja: Adamo à Casanow... Curiae Regni Mareschalco... Domino meo gratiosissimo, datow. Gedani 2 maj 1647, podp. G. Försterus. Tu podnosi wartość dzieła Sol. i wychwała Kazanowskiego.

Commentarius idzie do str. 224. Druk piękny i staranny, ale są błędy ważne, n. p. na str. 64 i 65 wydrukowano dwukrotnie Stanisław Solikowium zam. Sokolovium (chodzi o kaznodzieję Stan. Sokołowskiego).

Na str. 225 idzie: Eiusdem J. D. Solikovii Arch. leop. Testamentum. Są to życzenia i podziękowania wyrażone przed śmiercią dla króla, biskupów, kapituły, senatorów, akad. krak., krownych, nauczycieli, patronów, przyjaciół; piękny to utwór literacki i ładne świadectwo jego charakteru. — Obacz wyżej: Adjunctum testamentum (str. 37).

Przedruk Komentarza znajduje się w Sor-niza Scriptorum rerum polonic. I (Amstelo-dami, 1698). — Rękopis jest w bibl. Brahego w Szwecji. — Przekład polski (Syrokonli z r. 1855) ob. w Bibl. tom IV str. 310.

Hoppius Schediasma s. 76. — Brown s. 107. — Wissn. VIII 122. — Nehring l. c. str. 94 i 97 (tu podaje charakterystykę dzieła). — J. Bartoszewicz Bibl. warsz. 1856 T. 64

s. 388—94. — Bentk. II 752. — Finkel I nr 7519.

Kat. ant. Wildera w r. 1914 (cenit do dzieła na 15 rs.).

Bran. — Centr. B. Wojsk. — Chrept. — Czartor. — Jagiell. — Miejska gdańska — Ossol. — Raczyń. — Toruń. — Wilens. — Zieliń.

— Discours d'un Polonais Catholique sur la fuite de Henri III de Valois hors du Royaume de Pologne. Paris André le Coq 1574. w 4ce.

Będzie to zapewne przekład pisma „Probi... viri oratio“ (ob. niżej pod Oratio). — Solikowski pisał niewątpliwie po łacinie i łac. tekst jest oryginałem. Ale przekład franc. wyszedł o parę miesięcy wcześniej i o nim to zapewne Solik. twierdzi w swym Comm., iż go wydał Junio 1574.

Porównaj: Declaration des seigneurs Polon. (1574)... w tomie XV str. 104.

Bibl. Nar. paryska.

— Christianorum Pastorum Disticha. Ab Alberto Solikowski à Solki, collecta: in ordinem digesta: saepius perdiligenter reuisa, et sub incudem, nunc primum data. [Tu winieta: tarcza herbowa z Jednorożcem]. Cracoviae, In Officina Iac. Siboneycher Anno Dni 1602. w 4ce, k. tyt., k. 35 (sygn. I₄).

Na odwr. tyt. herb Ciołek Ber. Maciejowskiego, bisk. krak. i 6-wiersz, podp. A. S.(chonus). — Dedyk. Mac. dat. Crac. Nonis Novemb. 1602, pochodząca od Alberta Solikowskiego a Solki et in Ostrow (bratanka biskupa). Opowiada, że stryj dyktował te Dystychy sub secivis horis. Są to dwuwiersze łac., ułożone porządkiem kalendarza od Adwentu do końca listopada: na każde ważniejsze święto po kilka lub kilkanaście dystychów. Treść dewocyjna lub moralizująca. — Na końcu: Vni Deo honor et gloria.

Juszyń. Dykejon. II 203 (ma z datą 1607). — Jocher 5733 (podaje tytuł: Ephemeris sacra). — Nehring l. c. str. 94.

Czartor. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Warsz. uniw.

— Facies perturbatae Reip... ob. wyżej Apocalypsis.

— In Fvnerē D. Sigismvndi Avgvsti Poloniae Regis, Magni Dvcis Litvaniae, etc: Oratio. IOan. Demetrii Solicoiij à Solki Regii Secretarii. [Tu drzeworyt, przedstawiający Zygmunta Augusta w stroju koronacyjnym]. Sigismundus moriens coelos abiturus in altos; Cum gemitu et Lachrymis talia verba dedit:

Haec duo Sarmatiae regno, quod reximus, opto: Primum, vt perpetuo libera colla gerat. Alterum, vt eueniat cunctis, quod quisque meretur: Haec duo sunt regni vita salusque moi. (Na końcu: Impressum Cracouiae in officina Nicolai Scharfenberger. Anno Domini 1574. w 4ce, k. tyt., k. 38 nlb. (sygn. K₂).

Na odwr. tyt. orzeł polski z cyfrą S. A. i dwoma lwami. Pod nim wiersz: Ad Inclytam Lachiam Andreg Tricesii... Agate Tyche.

Oratio rozpoczyna się na k. Aij. Wylicza nieprzyjaciół Polski (jak na początku Apokalipsy). Opowiada o Niemcach, Turkach, Tatarach (tu wspomina Jazłowieckiego). Poczem: Morbi Reipublicae — które dotyczą: religio, iustitia, honestas. Sławi Zyg. I i Bonę. O wychowaniu Zyg. Aug. O P. Opaleńskim jego wychowawcy (od tego się uczył po niem.). Małżeństwa (o tych b. dyplomatycznie). Wojny i zwycięstwa. Egzekucja praw. Unia z Litwą i Prusami. Sprawy Gdańska. Sprawy zagr. Przymioty króla. Wksztalcenie, dar języczny. Stosunek siostr. Troska o następstwo. — Jak z tego streszczenia widać, ważne to źródło do charakterystyki króla.

Na k. Iij verso: In obitum S. A. carmen Jacobi Heliae Galli.

Na k. Iij: Epicedion... na 3 stronach. Jest to zapewne wiersz Solikowskiego kończący się zwrotem do Henryka Walezego. Tuż po nim idzie wiersz: Rex mortuus ad subditos... oraz: Ad Henricum successorem. Poczem bezpośrednio dwa wierszyki greckie, jeden łac. (Carmen epitaphion, supremum vale) podpisane: Andreas Tricesius Agate Tyche.

Przedruk tej Oratio znajduje się u Kromera Polonia 1589 str. 701. — Jest też w Juniusa Orationum (1598).

Egz. Czart. był własnością Conv. SSS. Trinitatis crac.

Wisz. VI 186. — Wierzb. II 1513. — Nehring l. c. str. 91. — Piekarski Kat. Kór. 1929 nr 1398. — Miała to w r. 1926 antykw. Wildera.

Chrept. — Czapski — Czart. — Dzików — Jagiell. — Kórnik — Krasin. — Ossol. — Petersb. — Raczyń.

— Ioan: Demetrii Solikowski Hamaxa, Sive Religionis et Reipublicae Currvs: Iacobo Vchanicio, Antistiti Gnesnae amplissimo, Legato nato, Regni Primati: verę et orthodoxae Religionis, atque adeo vniuersae Reipublicę Polonę Assertori vigilantissimo: Archiepiscopatum ingressuro, in Gratulationem oblatu. Cracouiae Lazarvs Andreae Im-

pressit. M.D.LXIII (1564). w 4ce, k. tyt., k. 18 nlb. (sygn. Eijj).

Na k. 2 herb Radvanus seu Wierzbowa (w otoku pieczętnym), a pod nim 6-wiersz. Na odwrócie k. Aij: Summa, Sive Pictura Hamaxae (w formie listu do czytelnika — jest to krótkie streszczenie). — W polowie k. Aij recto ozdoba druk, a na odwrócie: Joanni Kostka a Stangenberg castell. Gedanensi... Jo: Dem: Sol. S. D. (wiersz, w którym twierdzi, iż Kostka dostarczył mu materiem ad scripta). — Poczem na k. A, herb Dambrowczyk i 8-wiersz na cześć Kostki.

Od k. B: Joan: Demetrii Solikowski Hamaxa, sive Religionis et Reipublicae currus Jac. Uchanicio.. in gratul. oblatu. — Na końcu na k. Eijj plecionka drukarska. Jest to poemat alegoryczny. Opisuje Wóz. Na przodzie zasiada Religia z kielichem, w tyle Rzecz. Ma on 4 koła (sprawdliwość, wiedza... i t. p.). Na k. B potępia herezje; na k. Cij mówi o sustentatio studiosorum. Sławi miłość ojczyzny, zgodę, Dei timorem. Na k. Eij opisuje urbem Kinofeliam, do której Rzeczposp. powinna zmierzać.

Ob. Łopaciński w Sprawozd. hist. sztuki VII (1902) str. 281 (tu podana podobizna tytułu) i str. 290.

Czartor. — Dzików (spalone) — Ossol.

— Ad Livones R/dissimi In Christo Patris Et D. D. Ioannis Demetrii Solikowski, Dei, Et Apostolicae Sedis Gratia, Archiepiscopi Leopoliensis. et R. P. ac M. D. Lithvanie, in Liuonia, cum aliis Collegis, Generalis Commissarii: Paterna et amica Paraenesis. [Tu winieta: wieniec; wewnątrz rumak w skoku, na nim husarz w pełnej zbroi, na planie dalszym miasto u podnóża pagórków]. Samosci In Typographia Academię. Anno D. 1600. w 4ce, k. tyt., str. 49 (sygn. G).

Na k. 2 powtórzony tytuł: Ad Livones. Zaczyna od swej działalności w Rydze, gdy był komisarzem król. i kilkakrotnie potem. Wychwala znaczenie Infant. O ich chryścjanizacji. Zaleca katolicyzm. Amate Germani Polonos et Lituanos (et vos Poloni et Lit. Germanos)! Przymioma im kulturę polską: a więc oglądę J. Zamojskiego (twórcy Akad. Zam.), wakanuje na Stan. Żółkiewskiego — i na J. F. Herburtę (iuvenis ingenio ornatissimus). Sławi Akademię wileńską i wielkie rody litewskie. Przymioma że Stefan wywobodził ich z niewoli moskiewskiej. Mają teraz Infanty swych własnych dygnitarzy (wymienia dużo z nich po nazwisku). Wy-

mienia też swoich przyjaciół Niemców inf.: Tecnona, Sterbeliusa, D. Hermana (poecie). Kończy: Ad dominos collegas suos, L. Sapicha, G. Schenkinge, M. Leniek, P. Ostrowski, Bertram Holtschur, J. Wilczek, D. Hilleken — którzy razem z nim odbywali komisję. Datow. Rigae 28 sept. 1599.

Celem listu jest szejdnąć obywateli Infant Niemców dla polityki polskiej. Stąd duch tolerancji silnie podkreślony, Katalog Puławsk. nr 5751. — Journal litteraire de Pologne 1744 s. 234. — Batowski Niektóre rękopisma w księg. Ossol. 352 — Wierzb. II 1917. — Piekarski Kat. Kór. (1929) nr 1399. — Brückner w Pam. liter. 1904 str. 83. — Nehring l. c. str. 92. Czartor. — Dzików — Kórnik — Mus. Nar. (Czapski) — Ossol. — Petersb. publ.

— [Toż, po polsku, p. t.]: Do Obywatelów Inflantkich Jásnie Wielebnego w Bodze Oycá y páná Jego Mości Księdzã Janá Dimitrá Solikowskiego z łaski Bożey Arcybiskupá Lwowskiego y Korony polskiej y Wielkiego Księstwa Litewskiego z inszemi Collegami Wielkiego Commisarzã w Inflantech. [Tu winietka]. Oycowskie y Zyczliwe Napomnienie z łacińskiego ięzykã ná Polski przełożone. Roku. 1599. [Tu winieta]. We Lwowie Drukował Paweł Zelázo. Rokv P. 1600. w 4ce, k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odwr. herb Bończa w osobnym wieńcu. — Na końcu: Do Collegow swych pana Kancel. lit. y drugich, datow. 5 octobr. 1599.

Nazwisko tłumacza nie wymienione, ale zapewne jest to przekład samego autora, tak doskonale władającego polszczyzną. Por. Suski (Deklaracja).

Joher 7606. — Bandtk. Hist. druk. I 395. — Wiszn. IX 339. — Wierzb. II 1918. — Jędrzejowska Książka polska (1928) s. 63. Tu reprodukcja k. tyt.

Ossol. — Petersb. publ.

— Lvkrecya Rzymaska y Chrześcijańska. [Tu dwa drzeworyty, przedstawiające: 1. Lukrecję Rzymską, przebijającą się sztyłem; 2. L. Chrześcijańską, rzucającą się z balkonu pięknego renesansowego pałacu]. I. D. S. Bez r. (około 1570). w 4ce, k. tyt., k. 7 nlb.

Druk gocki.

Na odwrócie (na 2 stronach): Do iey miłości Pániey Doroty Krzystoporskiej, Kasztelanki Wielunskiej, krótka Przedmowa. — Tu nazywa swój wiersz „Rzymską Historiją“. Piszę, że trudnoby się takowa

teraz należeć miała, coby więcej o cnotę niż o żywot dbała. — Pod tem cyfry A. T. (Trzeciński?) i herb Nowina z cyframi D. K. K. W. po bokach.

Poczem idzie na 8 str. poemat, pod nim znów I. D. S. oraz herb Bończa (Solikowskiego), a wreszcie: Omyłki tak poprawisz.

Wiersz o Lukr. Rzym. idzie do k. Bij. — Odtąd: Lukrecya Chrześcijańska. Wiersz liche, niewprawny, częste błędy w rytmie np. „Miała pannę chowając ją nie w drogim ubierze“. Kończy się: Jakoż już u nas w Polsce snadź wszystko zwłozsało, Bo pełno wszeteczeństwa wstydu barzo mało. Narzeka na czytanie poetów przez panny (zamiast modlitw), na tańce, na niewydatliwych malarzy. Oburza się na obyczaje włoskie.

Na ost. str. egz. Uniw. warsz. współczesna zapiska z życzeniami po polsku dla jakiegoś Stanisława i 5 strof wiersza łac. Autorstwo Solikowskiego, o którym wątpił Mac. III 60 nie ulega wątpliwości (to co mówi Mac. o cyfrach jest całkiem błędne). Cyfry A. T. mogą oznaczać Trzecińskiego, który i w innych dziełach Solikowskiego umiezczał wiersze. Dorota Krzystoporska — to córka Jana (ob. Poemata 1560) przyjaciela autora. Pisał i Trzeciński wiersze (1567) dla niego. Druk nie około 1600 (jak w Bibl. XXI 525), ale około 1570. W r. 1581 Krzystoporski postąpił z kaszt. wielunskiej na sieradzką. W inwentarsu po księgarzu lwowskim z r. 1573 jest już Lukrecya wspomniana (Łoziński w Kwart. hist. IV).

Należy porównać z „Hist. o Lukrecji rzymskiej“, przypisywaną Laternie; obacz tom XVIII str. 214. Znany dziś przedruk jej pochodzi z w. XVII. Ta druga Lukrecya zaczyna się: Pod południe Rzym miasto w siemi włoskiej leży... A kończy się: Niech słynie niewinnego jej żywota strata. Wiszn. VII 204. — Windakiewicz Padwa 1891. Warsz. uniw.

— Meditatio seu Explicatio Psalmi lxxvij. Exvrgat Devs, Et Dissipentur inimici Eivs. Ad Illustrissimum Cardinalem Radziwylvm, Episcopvm Cracovien: Dvcem Nesviesianvm, Olicen: Et Severien: etcęć. etcęć. Cracouiae, In Officina Lazari. Anno Domini M.D.XCVII (1597). w 4ce, k. tyt. i k. 26.

Rozpoczyna dedykacja Hieronima Solikowskiego, archidjakona lwowskiego Georgio Radziwilla, kard. i bisk. krak., datow. XXI mensis Novemb. M.D.XCVI (1596). Tu potępia herezje i Turków. Gdzie są Grecja, Sławonia, Węgry? Wspomina przyjaciół Radziwilla względem stryja (której do-

wiółł w Inflantach i w Rzymie). Pознаł Radz. będąc w Akad. krak. ukończywszy szkoły jezuickie. Wspomina Mik. i Stan. Radziwiłłów.

Następuje egzegaza psalmu LXVII, najprzód perifrastyczna, potem mistyczna (sensus profundiores).

Wierzb. III 3032. — Jocher 2418. — Jus. II 204.

Dzików — Jag. (def.) — Ossol. — Zamoj.

— Monitor somnians (1776)... ob. wyżej: Apocalipsis.

— Do obywatelów ziemi infl. (1600)... ob. wyżej pod Livones (Ad).

— Probi Et Galliae Ac Poloniae Amantis Viri, Ad Gallos Et Sarmatas Oratio. Accesit insigne et peruetus vaticinium de liliorum et aquilae septemtrionalis coniunctione. [Tu winieta: dwie tarcze herbowe nad niemi korona; na lewej lilje andegaweńskie, na prawej Orzeł i Pogoń]. Psal. 62. Rex vero laetabitur in Deo: laudabuntur omnes qui iurant in eo: quia obstructum est eos loquentium iniqua. Basileae. 1575. w 8ce, k. tyt., k. lb. 27 (sygn. D₂).

Na k. 26 brak cyfry.

Na odwr. tyt. te same dwie tarcze herbowe i 4 wiersze łac.: De gemino Henr. III insigni.

Na k. 3: Oratio...

W mowie tej, pisanej zapewne w Paryżu 1574 (czerwiec) zachęca Francuzów, aby oświadczyli się za zatrzymaniem przez Henryka korony polskiej — a od k. 9 zachęca Sarmatów, aby pozwolili Henrykowi przebywać we Francji. Między argumentami przytaczana ten, iż król oddalony od Polski nie będzie mógł być libertatis oppressor. — Na k. C wspomina grób Wład. Białego w Dijon, oraz Ludwika Andegawena.

Na k. 20 charakteryzuje wady i przysioły obu narodów oraz różnice w urządzeniach sachodzące. Wykazuje, że oba narody uzupełniają się.

Na k. 24: Vaticinium de coniunctione Liliorum cum Aquila, desumptum ex antiquis praedictionibus Joannis Lichtembergij, quod adscribit D. Brigittae Sueciae Reginae. (Tu drzeworyt: ręka z proporcem, na nim Lilje i Orzeł). Po tekście prorocstwa dał Solikowski od siebie „Explicatio“, która wykazuje, że oznacza to wybór Henryka III. Henryk słączywszy oba kraje może się zasłużyć chrześcijaństwu.

Solikowski w Commentar. str. 35 pisze, iż wydał: Oratio probi viri de inopinato diacessu Henrici e Polonia a. 1574, mense

Junio. (Ma zapewne na myśli przekład franc.). Ob. wyżej pod Discours.

Przedruk w Kromera Kronice (Coloniae 1689) s. 726. — Także w Czubka „Pisma z czasów bezkr.“ (1906) str. 594 (ale bez Vaticinium).

Bandt. H. dr. Kr. P. II 33. — Placcius Theatrum anonym. str. 287.

Czartor. — Jagiell. — Krasina. — Ossol. — Szembek — Uniw. wrocł.

— Ioan: Demetrii Solikowski Poemata. De Natali Iesu Christi. De Tribus Magis. Iconica meditatio passionis et Resurr: Doicę. Craco. LXII. (1562). [Tytuł zamknięty w prostokątnej winiecie, zdobnej w amorki i liście; w dolnej części winiety litery: L S i ligaturowy monogram z liter I S H Y]. w 4ce, k. tyt., k. 47 nlb. (sygn. Niiij).

Litery L. S. na tytule oznaczają może rytownika?

Druk kursywą (z wyj. 2 kart). Na k. Cij drzeworyt: M. Boska; na k. Eij Trzej Królowie; na k. I: Chrystus z krzyżem; na k. Liij: Laetitia; na k. Mij: Chrystus smartwychwstały.

Na k. 1 herb z wierszem: In arma gen. Joannis Christophorski, S. M. R. secretarii et gen. sirad. notarii; podp. Jo: Dem: Sol. Następuje na 2 k. wiersz Solikowskiego do tegoż Christophorskiego (patrono suo). Wspomina tu wspólny pobyt w Witemberdze (Melanchton) i swoją ciężką chorobę. — Od k. B idą poematy.

Zbiór ten zawiera w sobie: a) Carmen in natalem Jesu Christi Nazareni filii Dei et Virginis. — b) Oratio ad Jesum in Cunis jacentem (9 kart). — c) De Tribus Magis, qui ob orientali parte mundi infantem Christum natum Bethlehemae, stella ducente, convenerant. Et de antiqua naturali magiae securitia, tum et de Herodis saevitia. — d) Meditatio passionis et resurrectionis Dominicae. — e) Poczem na k. M₄ Errata, oraz verso: list łaciński wierszowany pisany z Wittembergi do Jana Krzysztoporskiego oraz De S. Joanne Baptista ode.

Egz. Kórn. ma własnoręczną ded. autora: Domino Simoni amico (może Hagenow?). Wiersbows. III 2419. — Wissn. VI 304. — Piekarski Kat. Kórn. (1929). — Nehring I. c. str. 86.

Dzików — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Petersb. — Raczyńs. — Szembek — Warsz. uniw.

— Prussia Regi Optimo Maximo, Patri Patriae, Foelicitatem. Ioan. Demetrii Solikowski. [Tu drzeworyt, przedstawiający króla w płaszczu z koroną na głowie, który szyje z łuku psy,

ssące piersi obnażonej niewiasty]. M.D.LXVI (1566). w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Niewiasta na tytule to — Prusy, psy — to heretycy.

Druk kursywą.

Na odwr. tytułu rozpoczyna się poemat z napisem: Prussia Regi. Wspomina ks. Albrechta starszego i młodszego. Ogólnikowo wspomina res pericli, quas nunc Prussia dolet. Omawia wysłanie komisji, złożonej z J. Służewskiego, P. Zborowskiego, Jana Kostki, Mik. Firleja, Wspomina podburzającą działalność Osiandra. Całe ujęte w formę przemowy Prus do króla.

Wierzb. III 2491. — Piekarski Kat. Kórn. 1929 nr 1401. — Wissn. VI 304. — Nehring I. c. 1860 str. 88.

Czartor. — Kórnik — Ossol.

— Toż:... Rigae (ed. Daniel Hermann) 1599. w 4ce.

Wydanie to wspomniane w przedruku z r. 1602.

Gadebusch Livl. Bibl. III 180 wspomina, że w Rydze 1599 wyszedł przedruk „Ad Livones“. Ale może to omyłka, zamiast „Prussia“?

— Prussia, Sigismvndo Avgvsto Regi Opt. Max. Ioanne Dem. Solikovio Avthore, M.D.LX.VI. Regiomonti. Ab Alberto Solikouio eius nepote refricata 1602. Crac. [Tu winieta: herb Bończa]. Cracoviae, In Officina Iac. Sibeneycher, Anno Dñi 1602. w 4ce, k. tyt., k. 5 nlb.

Na odwr. tyt. herb Tylickiego i wiersz: In stemma.

Dedyk. Piotrowi Tylickiemu, dat. Cracov. Idibus Nov. 1602. Tu mówi o przedruku w Rydze przez D. Hermana.

Niesiec. IV 162. — Nehring I. c. str. 88 zna jakiś egzemplarz, gdzie samia 1602 jest mylnie 1902. W każdym razie w egz. Ossol. jest data dobra. Egz. Kórn. jest fragmentem; mówi o nim Piekarski I. c. Kórn. (?) — Ossol.

— Qverimonia Calamitosi Dvcatvs Litvaniae, Ad Serenissimvm Regem Poloniae Sigismvndum Avgvstum. [Tu winietka: ozdobna plecionka]. Bez r. (1564?). w 4ce, k. tyt., k. 11 nlb.

Druk kursywą.

Na odwrotnej stronie tyt.: IO. Demetrius Solikowski ad Georgium Albinum episcopum Methonensem, ob eruditionem et virtutem laudatissimum. Poczem 10 wierszy do tegoż Albina. — Następnie zaczyna się rzecz właściwa (z powtórzeniem tytułu: Querimonia): Ipsa ego deplorans mea nunc Lituania fata, Hos elegos obiter Rex tibi magne cano.

Pisane z okazji napadu Moskwy (a więc zapewne 1564?) na Litwę. Litwa skarży się przed królem i wzywa pomocy: ne tibi quid laudis detrahat hostis afrox. Należy sprzeciwić się złemu w początkach. Pokój jest następstwem wojen. Stawia mu za przykład ojca. Pod koniec uderza na heretyków, na brak sprawiedliwości, na zbytek. Całe utopione we frazeologii humanistycznej. Egz. Ossol. silnie od góry obcięty.

Wierzb. III 3183. Akad. (?) — Ossol.

— Rossadek o Wárszawskich spráwach ná Electiey przeszley, do Coronacie Orzeł Polski z koroną z liljami andegaweńskimi na piersiach]. W KRÁkowie v Mátheuszá Sibeneycherá. w 4ce, k. tyt., k. 10 nlb. (sygn. Ciiij).

Druk gocki. — Na końcu ozdobna plecionka drukarska. — Na początku jeszcze ras powtórzono: Rossadek... należący (sic).

Pisane z wiedzą króla i Karnkowskiego, ob. Kuntze w edycji Orzelskiego (1917 s. 205). Jest mocno niechętny artykułom henr.

Z powodu tej broszury dostał się drukarz M. Sibeneycher do więzienia i tylko przyznanie się Solikowskiego do autorstwa uwolniło go. — Ob. Solikowski Commentarius 1647 str. 48.

Przedrukował Czubek w Pismach z czasów bezkrólewia (1906). (Tu we wstępie str. XXVI wiadomość o przekładzie łac. w ręk. Bibl. nar. par.).

Są i przedruki w ekscerpcie, mianowicie: 1) Załuski Dwa miecze. — 2) Ancuta Jus plenum (1719) str. 227. — 3) Memorjał (1731) (ob. tom XXII 283).

Jocher 9770 i III 668. — Wierzb. III 3184. — Bandtkie Hist. dr. krak. 348. — Wissn. VIII 113. — Nehring I. c. str. 91. — Tarnowski Pisarze polit. II. — Sobieski w Historji polit. (Encykl. pol.) II 134. Bibl. pols. w Paryżu — Czarn. — Czart. — Ossol.

— Sen na jawie... ob. wyżej pod Apocalipsis.

— Series legationum... ob. Solikowski Jan Teodor (1603).

— Wizerunek utrapioney Rzeczp... ob. wyżej pod Apocalipsis.

— Ioannis Demetrii Solicovii A Solki Regii Secretarii Vrania: Sive Coelestis Electio. DNN. Stanislaw Et Bernardo Maciejovis Clariss. Poloniae Patrieijs, amiciciae et amoris mutui ergo. S. B. M. [Tu winieta w kształcie pieczęci, w jej środku na tarczy Ciołek, herb Maciejowskich]. (Na końcu:) CRAcoviae

in officina Scharfenbergiana Anno 1574. w 4ce, k. tyt., k. 15 nlb. (sygn. D₄).

Na odwr. tyt.: Ad Sacrum Musarum coetum.

Andreas Tricesius (16 wierszy na cześć Walezego i Solik.). Na końcu: Agate Tyche.

Od k. 1: Uraniae Argumentum (na 3 stronach). Jest to streszczenie poematu prozą. Na końcu ozdoba druk.

Sam poemat rozpoczyna się na k. Aiiij verso. Występuje Jowisz i bóstwa Febus, Mars etc. — Pochwały Henryka. — Bogowie obsypują go darami. Fama donosi że Walezy jest z nieba przeznaczony dla Polski. Polacy wysyłają przeto do Paryża poselstwo po niego. Na k. D sławiony J. Zamojski, Zborowski, Proński, Tęczyński, Herbart, Kryski, Firlej.

Na k. Diiij verso: Andreae Tricesii... Ad Henricum... Carmen, quo illi faelicem (sic) adventum gratulatur (z akrostychem b. sztucznym). Początek: Elogium ejusd. Majestatis i dwa dwuwiersze.

Na ost. stronie: Ad J. D. Solicovium Andreas Tricesius (dwa wierszyki).

Czubek Pisma (1906) nie przedrukował. Nehring l. c. str. 90. — Wierzb. II 1514. — Piekarski Katalog Kór. (1929).

Czartor. — Czetwert. — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Petersb. — Racyń. — Szemb. — Wilanow.

— Vervs Martini Lvtheri Trivmphys. Contra Thrasonicum eiusdem Triumphum, à quodam Lutherano conflictum, Anno Domini, Millesimo Quingentesimo, Sexagesimo Octavo. Ab Illustriss: et Reuerendiss: piae memoriae Ioanne Demetrio Solikowski, Archiepiscopo Leopoliens, olim conscriptus, nunc verò in lucem editus. Opera et studio Matthiae Sisinii, S. Theologiae Doctoris, C. S. Memoria iusti cum laudibus, et nomen impiorum putrescet. Prouerb: x. Cracoviae, In Officina Andreae Petricouij. Anno Domini, 1604. w 4ce, k. tyt., k. 9 nlb. (sygn. C₁).

Na odwrocie: In arma Sim. Rudnicki, maj. Rogni secretarii. Tu herb i 4 wiersz łac. Dedykacja Rudnickiemu przez Sisiniusza (Żywniewicz, obacz), datow. 4 Non. Jan. 1604 na 7 stronach. Sisinius opowiada tutaj, że przed laty 36 wyszła ze szkoły M. Lutra broszura sławiąca jego triumf. Solikowski, wówczas młodzieniec 28 letni, poznał ją bawiąc w Królewcu i odpisał na nią. Ale że był skromny, ukrył odpis. Tu pochwały zmarłego biskupa i jego prac. Sisinius poznał Rudnickiego na dworze kard. Radz.

Następuje wiersz podp. M. S.(isinius): Ad manes J. D. Sol. — Początek poematu Solikowskiego p. t.: Verus Triumphus. Pokolei porusza to różnego zamieszki wywołane przez reformację: Germania bellis ardens, Rustica rebelles, Gallia civili bello eversa, Condeusa occisus, Anglica caedes, Seditio prussica et scotica. Turca propinquet. Soboles Lutheri discors. — Kończy apostrofa do Luteranów, podp. M. S. Na k. C: Duo consona Lutheri elogia ab Andrea Frusio S. J. (De Lutheri vita et morte. — In ejus iactantiam). Siazca. II 387. — Nehring l. c. str. 89. Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— Ziemiąnin, Albo Rozmowa Oycá z Synem, O Spráwie Polski (1563)... ob. Orzechowski Stan. (tom XXIII str. 458).

Przedrukował z rękopisu Pauli w r. 1859; zaś w r. 1922 Gaertner (w Bibl. uniw. lubelsk.), a następnie ogłosił o tem rozprawę w t. LX Rozpraw Wydz. filolog. Akad. 1922. — Zbija on przypuszczenie Ossol. jakoby to był twór Orzechowskiego i windykuje go dla Solikowskiego. Posługując się argumentami filolog. i historyczno-literackimi. Z nich najbardziej przekonywujący, że Ziemiąnin w kilku sprawach zajmuje stanowisko zgodne z polityką stronn. katolickiego i Zygm. Aug. (np. w sprawie unji), a przeciwnie niż Orzechowski. Tak np. podziela stanowisko Rotundusa, który wykazuje wobec Orzechowskiego duży rozbrat w zapatrywaniach. Język jest jednak inny, mniej wprawny niż w broszurach Solik. z epoki bezkrólewia.

W broszurze jest Orzechowski pochwalony, a właśnie w tym czasie (1562—3) żył Solikowski z Orzechowskim w przyjaźni. Rzecz powstała i była drukowana 1563. Pauli dał błędną datę 1565.

Pod tyt. „Ziemiąnin“ wyszła też w r. 1595 broszura, ale odmienna od powyższej. Brückner w Reform. w Polsce IV 230 podnosi co do autorstwa Solikowskiego pewne zastrzeżenia.

Dalszą polemikę ob. w Pam. lit. 1928 str. 374, 678. Czartor. — Ossol.

— ob. Anna Święta (Societas 1590, 1642) — Bractwo Bożego Ciała (1618) — Caselius (1740) — Cerazyn Seb. (1601) — Czechowicz Jan (1601) — Frusius Jędrzej (1604) — Ghilini (1647) — Gorecki (1592) — Grochowski (Androcy Scieszka 1601) — Hagenow Szym. — Herbest Jan (Poemata 1601) — Hilchen Dawid (1604) — Holzschner (Ode 1598) — Junius Melchior (1598) —

Klonowicz Fabian Sebast. (Honos 1600) — Kobylieński Krzysztof. (1558) — Kromer M. (1589) — Krzistanowicz Stanisław (1600) — Lipsius Jan (Epistol. 1605, 1607) — Lubelezyk Andrzej (1597) — Mączyński Jan (1563) — Manutius — Montluc (Legacya 1573) — Mysław (1599) — Possewin — Rarzewski Fr. — Reszka (Epist.) — Rosselli (Asclepias Mercurii 1590) — Sisinius Math. — Skrobiszewski (Vitae, tu jego nagrobek) — Solikowski Albertus — Solikowski J. T. — Starowski Szymon — Sorniz (Scriptores 1572) — Szarffenberger Marek (Na pogrzeb 1601) — Szymonowicz Szym. — Trzeciński Andrzej (Epigrammatum Liber II 1565, Sylvarum; tu są wiersze do niego).

Solikowski odegrał dużą rolę w okresie I i II bezkrólewia dzięki swojemu talentowi pisarskiemu. (Ob. o tem Czubek: Pisma polit. 1906 str. XXIV i n.). Na pewne można mu przypisać trzy broszury polityczne:

- 1) Rozsadek o warsz. sprawach (druk 1575).
- 2) Probi et Galliae et Pol. amantis viri Oratio (druk 1575).
- 3) Skrypt popularny za ka. Alfonsem Ferrarskim (zaginiono).

Do tych broszur przyznał się w swoich Komentarzach.

Popierał w nich zrazu kandydaturę Habsburga, potem Walezego, wreszcie (po ucieczce Henryka) ks. Alfonsa Ferr. — Czubek oznaczył jednak cały szereg innych broszur jako przez niego napisane. Są ogłoszone teraz drukiem w jego zbiorze. Najobszerniejszą i najlepszą z nich jest „Rozmowa kruszwicka“, w której polemizuje z Dudyczem. Razem przypisuje mu Czubek 19 broszur politycznych, częścią łacińskich ale przeważnie polskich.

W broszurach tych rysuje się Solikowski jako pisarz popularny, trafiający z łatwością do uczuć tłumów szlacheckich, doskonały stylistą. (Część ich była znana dawniej jako bezimienna, ob. Plater Pam.). Tytułowanie „Legacyi“ Montluc'a jego pióra z r. 1573 ob. tom XXII str. 545.

Jego mowa na zjeździe warsz. 1573 jest streszcz. u Orzelskiego po łac., w Niemc. Pam. I 116 po polsku. Wiszn. IX 434 zamieścił ją z rękopisu Ossol. po polsku.

Jego mowę do papieża z r. 1586 ob. Wierzb. Mater. I. — Prowadził m. i. korespondencję z Lipsiusem (ob. tegoż Opera 1675). — Mac. Dodatki s. 220 (list Karnikowskiego).

Wierszyki Iac. Solikowskiego (prócz ogłoszonych osobno) są drukowane w kilku dziełach powyżej w odsyłaczach wskazanych (Mączyński, Orzechowski, Trzeciński i t. p.).

Nie jest on autorem „Hist. o przygodzie Jana finl.“, co stwierdza Bodniak w Pam. lit. 1930 str. 84 (ob. tom XVIII 434).

Starowski (De claris orat.) znalazł jego rękopisy dziś już nie istniejące. Por. tegoż Script. Pol.

Wiersze Iac. rzekomo Solikowskiego (jak twierdzi Załuski) a właściwie Gołębińskiego z r. 1615 były w bibl. petersb. o czym Korzeniowski w Arch. dz. lit. XI nr 211. — Akta do niego się odnoszące ob. Korzeniowski l. c. XI nr 131, 231 itd. — Dużo o nim w rękopisach Kras. (Pułaski Opis str. 881). Jego listy są w rękop. nr 205. — W ręk. Jag. 1140 jest jego Colloquium cum Krowicki (z r. 1569). W ręk. Jag. 949 odpis Wiszn. przemowy z r. 1573 w imieniu dworzan król. W ręk. 37, 56, 41 jego listy. — Ojca jego list do Melanchtona ogłosił Wotschke w Archiv für Ref. Geschichte 1909.

Nehring O życiu Solik. (w zbiorze O historykach polskich). Poznań 1860. — Bibl. warsz. 1852 i 1856. — Chodynicki III 158. — Bandtkie H. dr. I 395. — Braun De scriptor. polon. 1739 s. 107. — Gołębiowski O dziejopisach 125. — Siarczyński Obraz II 217. — Wiszniewski VII 439—442. — Niemcewicz Panow. Zygmunta III. — Froitag Analecta 875. — Starowski Monum. 276. — Freheri Theatrum I 60. — Recke i Napierski IV 227 i 8. — Napierski Liv. Comm. — Gadebusch Livland. Bibl. III 160—183. — Mecherzyński H. w. I 521—6. — Ziemoński 1830 II. — Paszczoła polska 1820 I. — Zubrzycki Kronika 1844 s. 209. — Łukaszewicz Hist. szkół IV 105. — Ossol. Wiadom. IV 293—302. — Rzepnicki Vitae praesul. I 224—6. — Święcki Hist. pam. II 126 i 447. — Ciampi Bibl. critica I 262. — Akta Podkancl. Krasińskiego 1869 s. 21, 34—40. — Wieniec Warszawa 1872 II 594. — Wielewicki Diarium. — Wierzbowski Krz. Warsz. 1887 (passim). — Likowski Unia 1906. — Encykl. kośc. XXVI 150. — Encykl. Org. XXIII. — Trzeciński Skarga 1912 (passim). — Tarnowski Pisarze polit. I. — Załęski Jezuiti I. — X. Ant. Chmielowski Życiorys 1889 (ręcz popularna na 23 str.). — Grabowski Skarga 1913 str. 157, 598, 646. — Barycz w Ref. w Polsce 1924 str. 40 (M. Krowicki). — Kot Helmetedt i Zamość 1929 str. 10 (o jego stos. z Caseliusem). — Lempicki Polski Medyceusz 1929. — Korbut I (1928) 236, 581. — Finkel nr 7519—7525.

SOLIKOWSKI Jan Teodor, bratanek Jana Dym. Series Legationum. III^{mi} Et

Rever^m Domini, D. Ioannis Demetrii Solikowsky Archiepiscopi Leopold. etc. etc. Cum Thraenodia Adiuncta A Ioanne Theodoro Solikowsky A. F. Callisii, In Officina Typographica Ioannis Wolrabj. Anno Dñj. M.DC.III (1603). w 4ce, k. tyt. i k. 8 nlb. (sygn. B₄).

Przypis Georgio Mniszek de Konczyce, palatino sandom... J. Theod. Solikowsky. Nazywa Jana Dym. Sol. stryjem. Wspomina tu jego legację do Sykatusa V i do Infant. Wychwała przymioty stryja.

Poczem idzie spis poselstw Solikowskiego, przez niego samego sporządzony, od r. 1564—1598, z podpisem: Haec ego pro patria.

Od k. B₄: Threnodiae monocelos. J. D. Solikowsky & Solki (wiersz Jana Teodora). Na końcu: Dicata piis cum lacrymis a Ioanne Theodoro Solikowsky Nepote A. F. in Collegio Callis. S: I: Studioso Gratit: et P: D: M.

Nehring O życiu Solik. (1860) str. 93—4. — Dziennik warsz. 1852 nr 190. — Świącki II 448. — Wojciechowska Z dziejów książki 1927 str. 239.

Jagiell. — Kórnik — Zamoj.

Solikowski Mikołaj ob. Sulikowski.

Solikowski Wojciech (Albert) ob.

Solikowski Jan Dym. (Christianorum 1602, Prussia 1602).

Nehring O życiu Solikowskiego (1860) str. 94.

Solloquia ob. Augustinus Aurelius S. (1745) — Henckel J. (Precatio 1535) — Jan à Jesu Maria (Żal Jezusa 1777) — Tylkowski Adalbert (Soliloquia 1680, 1694, 1699, 1707, 1713).

SOLIMAN II (1520 † 1566). Ein Sendbrieff des Türkischen Kaisers Königlicher Maiestat zu Polen im M.DXXXI. iar zugeschriben Das ernstlich fürnenmen seiner Kriegsz rüstung betreffend, etc. w 4ce, k. 2 nlb.

Druk gocki. List sacyyna się na odwołanie tytuła. Daty brak. Soliman powołuje się na to, że Zygm. posłał do niego poselstwo (Potschaft) z przyjaźnią. Ale inni panowie złamali tę przyjaźń. Stąd Soliman sebrał wielkie wojsko 200.000 ludzi i wysłał je pod Aleksandrem Funanum Wasza (sic) a za radą Salomona (wezyra?). Donosi to Zygmuntowi jako swemu przyjacielowi. Pokój z Turkami był zawarty 1533, a więc druk około tego czasu, zapewne w Lipsku. — Acta Tomiciana XIII (1915) pod r. 1531 przynoszą listy Solimana do Zygmunta.

Csartor. — Jagiell. — Pawlik.

— Absagung des Türkischen Keyserers den König von Polen belangende. 1542 (?). w 4ce, k. 4.

Kat. Rosenthala 1910 (conit 200 marek).

— ob. Busbequius — Osculum (1732) — Reusner (1599) — Strasz (1562).

Jego żoną była Roxolana (ob.).

Sollman (Selim) ob. Beschreibung (1576) — Busbequius Aug. (Drogi 1597) — Gorecki L. (1578) — Komorowski Adam (1630) — Reusner (1599) — Selim (tom XXVII s. 369).

SOLIMAN III (1687 † 1691). Mandat Mahometa sultana Solimana teraz panującego cesarza tureckiego, który d. 30. septemb. z Belgradu wysłał do Konstantynopola po straconem wojsku w Węgrzech pod Ceutą R. 1697. w 4ce.

Solio biceps Otho Tertius Romanorum Imperator et sapientum Regno ad Quirinale assumptus Solium In utroq; Caesar Augustissimus. Nunc vero post literarium Imperium conferente Augusto mense Lechicae Juventuti Vacunae scepra ab Ilma Peril. Magnificae Praenob: Palaestra ligatae eloquentiae in Regio Athenaeo Varsaviensi Soc: Jesu Actu metagymnastico erudito Orbi propositus Anno Dni MDCXXXI (1721) Die 1 Mensis Augusti, fol., k. 2 nlb.

Na egzemplarsu zanotowano: Racz P. Ignacij Giertowics. Mieści treść 3 aktów. Jagiell. — Uniw. wil. — Warsz. uniw.

— ob. Poniński Hier (biceps Stanisl. I. 1705).

Solis Aqvinatici Naturae Zodiacum decurrentis: Radijs Reflexvs Sen Philosophia, Natvralis In sua Principia Communia Aristoteleo-Thomistica scientificè resoluta. Et A. FF. Carmelitis Discalceatis Conu: Crac: Philos: Studiosis Publicae eruditorum censurae Exposita. Anno 1660. Mense... Die.. Hora... Cracoviae, In Officina Viduae Lucae Kvpisz, S. R. M. Typographi (1660). w 8ce, k. tyt., k. 2 nlb., str. 112.

Na odwr. tyt. herb Akademji (berła) i 4 wiersz łac.

Dedyk. rektorowi Adamowi Roszewiczowi i profesorom przez Karmelitów konw. krak. Tu wychwalają mądrość i nobożność Akademji.

Poczem od str. 1: Resolutiones philosophiae naturalis, oparte na Libri I—VIII. Physic: (Aristoteles). Wykład w duchu tomistycznym.

Na egz. bibl. Uniw. warsz. dopisano: Octobris 7 hora 2.

Jagiell. — Uniw. wil. — Warsz. uniw. — motus ob. Brozen J. K. (1665).

SOLIS Franciszek. Lettres de Francois Solis en Pologne 1572 r.

Wiszn. VIII str. 115. (Ale może myłka?).

Solitaryusz ob. Hozeasz (1559) — Proteus (1564).

Soliterka. (Niżej rycina kaczki, pod drzeworytem wydrukowano: Gradowski). 1787. w 8ce, k. 15 nlb.

Jest to rodzaj gry, w której kręgielki wyjmują się w krzyżu a inne osadzają na ich miejsce. Jest ich 45. Główna zasada: Sam środek wybić, jeden zostawiwszy.

Jagiell.

Solitudo popularis et solitaria caelestis Academi Universitatis sub laureato Japoniae capite, minorenni Constantio ob constantem in oppugnanda iddolatia, animum, in exilium relegato ibiq; confluentem populum divinae sapientiae dogmata edocente ab Illustrissima, Perillustri, Praenobili ac Magnifica Juventute Collegij Varsaviensis Soc. Jesu in Scenam actus metagymnastici data anno a Nativitate exulis in Patria Dei Hominis 1713 Kalendis augusti. Varsaviae Typis Collegij Scholarum Piarum (1713). fol., 2 k. nlb. Program dialogu.

Jagiell. — Uniw. wileń.

— ob. Kraus Mich. (animae 1706).

Solium regnantis a Ligno Dei olim a Divis Japoniae Martyribus cum sanguinis et vitae dispendio occupatum, nunc vero ab academico oratoria Juventute Viln: Societatis Jesu inter lugubres crucifixi Dei ferias, maesto spectatori scena tragica exhibitum. Anno e Crucis solio imperantis Orbi Salvatoris 1681. Jam vero De Throno Praesepij mundum gubernantis 1714 die 24 Martii. fol. 2 k. nlb.

Program dialogu.

Jagiell. — Uniw. wil. — Warsz. uniw.

— ob. Januszowski Jan (Dawid) — Kuczankowicz Mich. (Themidis 1696) — Łapczyński Ant. (Polonia 1710) —

Schroeter Ad. (caesareum 1559) — Stephanowicz A. (honoris 1667).

Sollary Pius ob. Solary.

(**Sołłohub Antoni Józef**). Aspekt Orła Jaśnie Oświeconych Xiążąt Radziwiłłów Na dnieiący Lumiarcz we Lwie Herbowym, Prawdziwszy z Prawdzica Płomieńczyk Jaśnie Wielmożnych Sołłohubów, Przy Hymeneusza pochodniach Jaśnie Wielmożnego Imci Pana Antoniego Sołłohuba Podskarbiea W. X. L. Starosty Jezierzyskiego y Jaśnie Oświeconey Xiężny Brigidy z Radziwiłłów Woiewodzanki Nowogrodzkiej Upatrzony, A Zrzeniecy Państw wolnych Sarmackiemu Światu w Kastaliyskich źródłach na oko pokazany. B. w. r. i m. (1744). fol., k. 6 nlb.

Na odwr. karty tytułowej herb Sołłohubów Płomieńczyk i Radziwiłłów Trąby. Wierszem. Uniw. wil. — Warez. uniw.

— Oratio epithalamica... Antonio Dowoyna Sołłohub, Thesauraridae M. D. L. Praefecto Jezierzyscensi necnon... Brigidae Radivilia, Palatinidi Novogrodensi. Vilnae, typis S. J. 1744. fol., kart 18 nlb. Czerw. Dwór.

— Sidus Sarmatiae Splendore Familiae et virtutum Ornamentis Conspectuum Illustrissimus Excellentissimus Dominus D. Antonius Josephus Comes in Ila, Iwieniec, Horyhorki Ursinus Dowoyna Sołłohub Capitaneus Jezeriscensis In conjunctione cum magno sidere Celsissima Illustrissima Domina D. Brigida Principe Radivilia Palatinide Novogrodensi inter publica Communis laetitiae signa esigno lumine Orationis Auctum Ab Obligatissimo Collegio Academico Vilnensi Societatis Jesu Anno Domini M.DCC.XL.IV (1744) Vilnae Typis S. R. M. Academiae Societatis Jesu. fol., kart 20.

Tow. Przyj. Nauk w Pozn.

— Żal po śmierci Jaśnie Wielmożnego JMci Pana Antoniego z Ursynów Dowoyny Sołłohuba Generala Artylerji W. W. X. L. Starosty Jezierzyskiego... (Na końcu:) Vilnae typis Acad. Soc. Jesu. Anno 1760. w 4ce, kart 6.

Są tu wiersze z dopisanymi nazwiskami autorów Jezuitów: X. Kazimierza Naruszewicza, X. Adama Kłokockiego, X. Mar-

cina Szystowskiego, X. Dawida Pilchowskiego.

Kraśń. — Przędz. — Uniw. wil.
— ob. Assertiones (ex theol. 1747) — Kochanowski Mat. (Głosy wolne 1750) — Kollekcya — Lipski Jan — Radziwiłłówna Bryg. (Wieniec 1744, Wota 1744) — Rydzewski Waw. (1768) — Sołłohub Jan — Sołłohub Jan — Sołłohubowa Barbara — Sołłohubowa Brygida — Wilkoszowski Ant. (Navigium 1736) — Wołodkowiczowa (Produkt) — Zagórski Ostoją (Wiersze 1760).

SOŁŁOHUB Jan Michał, woj. brzeski, podskarbi lit. († 1749). Copia literarum Illustrissimi Joannis Sołłohub, Supremi Thesaurarii M. D. Lith. respons. ad Illustrissimum Stanislaum Ciołek Poniąkowski Palatinum Masoviae Anno Domini 1734. fol., k. 2.

Po polsku, względem elekcji króla; oświadcza się za Stanisławem I. Jagiell. — Kraśń. — Ossol. — Warsz. uniw.

(Sołłohub Jan Michał). Joannes In Vinculis Mortis, Illustrissimus, Excellentissimus Dominus, D. Comes in Ila, Iwaniec, Horyhorki Ursinus Dowoyna Sołłohub Palatinus Brestensis, Olim Famae, Honoris, Magnitudinis Praecursor Nunc Communis Mortalium Fortunae Successor, Illustrissimo, Excellentissimo Domino Josepho, Ursino, Dowoyna Sołłohub Castellano Samogitiae, ac Illustrissimo, Excellentissimo Domino Antonio, Ursino, Dowoyna Sołłohub Generali Artilleriae, Capitaneo Jezierzyciensis, Haeredibus Paterni Nominis & Honoris, Sub citratam Parentalis luctus Pompam, Maestissimis Filiis, in viva posteritatis memoria, post fata superstes Praesentatus, atq; uti Patriae, Religionisq; pupilla, lachrymis populi, voce lugubris svadae, minimae Societatis Jesu Collegii Minscensis Deploratus, Annō Domini MDCCXLIX. Vilnae Typis S. R. M. Academiae Societatis Jesu. [Część polska na tytuł oddzielny:] Podział Lamentów Nierozdzielnych Przy rozdzieleniu Duszy od Ciała Jasnie Wielmożnego Imci Pana Hrabi na Ili, Iwiencu, y Horyhorkach Jana Ursyna Dowoyna Sołłohuba Wo-

iewody Brzeskiego, Na dwa wielkiey działalności Serca Jasnie Wielmożney Jey Mci Pani Antoniny z Oginskich Sołłohubowey Kasztelanowey Zmudzkiej, I Jasnie Oswieconey Xiężney Jey Mci Brygidy z Xiążąt Radziwiłłów Sołłohubowey Generałowey Artilleryi W. X. L. Przez zażawione(?) Parki Uczyniony, Przy funebralnym akcie kondolencyjnym Apollina głosem Sarmackiemu światu Publikowany Od wespół Lamentującego Mińskiego Kollegium Societatis Jesu. w Wilnie w Drukarni J. K. M. Akademickiej Soc. Jesu 1749. fol., str. nlb. 54. A. Wolański.

— Carmen Lugubre in Parentalibus Illustrissimis & Excellentissimis Domini, Domini Joannis Ursini Dowoyna Sołłohub Palatini Brestensis, Comitibus in Ila, Iwaniec, & Horyhorki, Officio dolentis Musae Collegii Vilnensis Scholarum Piarum Decantatum, Atque Illustrissimae Posteritati pro aliquo doloris levamento, Oblatum Anno 1749. Vilnae Typis S. R. M. Academicis Societatis Jesu. [Część polska ma tytuł oddzielny:] Żalność Przy Pogrzebie Jasnie Wielmożnego Jego Mosci Pana P. Jana Ursyna Dowoyna Sołłohuba Woiewody Brzeskiego, Hrabi na Ili, Iwieniu, y Horyhorkach, Stylem obligowanego Osobliwemu Dobrodzieliowi Collegium Wilenskigo Scholarum Piarum, na ulgę publicznych żalów Wyrażona Roku Pańskiego 1749. w Wilnie w Drukarni J. K. M. Akademickiej S. J. fol., str. nlb. 32.

Dedykacja: Ad Josephum Ursinum Dowoyna Sołłohub Castellatum Vitebscensem, Praefectum Sannicensem, Nec non D. Antonium Ursinum Dowoyna Sołłohub Generalem Artilleriae M. D. L. oras: Do Antoniny z Oginskich Sołłohubowey Kasztelanowey Witebskiej, Starościny Sannickiej, y Brygidy z Radziwiłłów Sołłohubowey Generałowey Artilleryi. A. Wolański.

— ob. Denisewicz Bazyli (1730) — Eyszyckie starostwo — Kielczewski Edmund Wojciech (1750) — Rosołecki Ł. — Rodkiewicz Sam. (1747, 1749) — Szamowski Daniel (Pożegnanie 1719) — Włocki Jan (Prawdzic 1730).

SOŁŁOHUB Jan (syn Ant.). Mowa na pogrzebie JW. JM. Panny Barbary

Sołłohubowny Generałowny Artilleryi W. X. L. przez JW. JMP. Jana Sołłohuba generałowicza i maiora artyleryi W. X. L. w kościele XX. Missyonarzów w Wilnie d. 22 Grudnia 1761 r. miana. w Wilnie w drukarni JKM i Rzpłtey Scholarum Piarum. fol., 1 ark.

Wypowiada swą żalność na pogrzebie siostry. Uniw. wileń.

— ob. Jendrzejewski (1774) — Gduell (Clementia 1752) — Montier (1760).

SOŁŁOHUB Jan Chrzyciel. Materia Examinis, Qvod Ex Ivre Natvrae, Gentivm, Et Pvblico Vniversali, In Academia Nobilivm Dveali Sabavdica Publice subiit Illvstrissimvs Dominvs Ioannes Baptista Comes de Sollohvb Litvanvs Die X. Mensis Julii A. D. MDCCLXVI (1766). Vindobonae. E Typographeo Kaliwodiano. w 4ce, k. tyt., str. 27.

Na czole winieta (kobieta z księgą). Rozpoznają tezy z prawa natury w liczbie 44 (obow. względem Boga i ludzi, pojęcie własności, kontrakty, małżeństwo, rodzice etc.). Potem tezy z Jus gentium i Jus publicum universale (pojęcie zwierzchnictwa monarszego, następstwo na tron). Zapewne czerpał z pism jakiegoś swojego profesora, ale ten nie nazwany.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

SOŁŁOHUB Jerzy. Mowa JW. JM. Pana Jerzego hrabi Sołłohuba Eyszyckiego y Jezierzyskiego Starosty Posła z Woiewodztwa Mińskiego na Seymie dnia 4. Octobra 1776 miana. fol. k. 1. Branic. — Kraśń. — Ossol. — Uniw. wil.

(Sołłohub Jerzy). Na przenosiny Jerzego y Maryanny z Potockich Sołłohubów... wiersz imieniem życzliwego sługi 1775. w 4ce. Uniw. wil.

— ob. Eyszyckie Starostwo — Montier (1762).

SOŁŁOHUB Józef Antoni Dowojna († 5 maja 1781). Panegyricvs Illustrissimo et Excellentissimo Domino D. Josepho Dowoyna Sołłohub Palatino Vitebscensi etc. cum ad ineundum Palatini munus Vitebscum urbem sui Palatinatus metropolim ingrederetur a Litwana Provincia Scholarum Piarum consecratus An. D. MDCCLIII (1753).

Vilnae Typis Acad. S. Jesu. fol., 7 ark. (proza). Kraśń.

— ob. Bohomolec Franc. S. J. (1753) — Hilaryon (Relacya 1761) — Kucharzewski J. (1754) — Lubomirski Stan. Herakl. (Księgi 1771) — Rosołecki Łuk. (1737) — Spirydion Edmund (Kazanie 1772) — Wołodkowiczowa (Produkt).

(Sołłohubowa Antonina z Ogińskich). J. W. Pani Antoninie z Ogińskich Sołłohubowey, wojewodziny witebskiej... z okazji solennego do województwa witebskiego ingressu... applauz imieniem Prowincyi Litewskiej Szkoł Pobożnych czyniony. Wilno 1753. fol., k. 6. Uniw. wileń.

— ob. Hilaryon od S. Grzegorza (Relacya 1761) — Kałowski Marcin (1754) — Lubomirski Stan. Herakl. (1771) — Spirydion Edmund (Kazanie 1772).

(Sołłohubowa Brygida z Radziwiłłów). Na pogrzebie ciała s. p. Brygidy z XX. Radziwiłłów Sołłohubowey Generałowey Artyl. głos iey ostatni z grobu do żywych (1773). w 4ce, k. 4.

Jest to wiersz. Uniw. wileń.

— ob. Karpowicz M. (1773) — Malinowski Ant. (1773) — Radziwiłłówna Brygida (tom XXVI str. 101) — Sołłohub Antoni.

Sołłohubowa Helena z Szamowskich ob. Madejski (1727).

(Sołłohubowie Kamil i Antoni). [Wiersze na zgon Kamilla Sołłohuba i na cześć Antoniego, co wojował w Korsyccy, Genui z szwadrony francuskimi przeciw Austryakom]. fol., ark. C.

Brak tytułu. Ale czy to nie wiek XIX?

Tyszk. w Czerw. Dw.

Sołłohubowie ob. Korsak Jan (Punkt 1750).

Boniecki Poczet rodów 1887.

(Sołłohubowa Teresa z Ogińskich). Kommissya Na rozsądzenie Sprawy o dyspozycyę y inskrypcyę Teresy z Ogińskich Sołłohubowey, Woiewodziny Brzeskiej dla Domu WW. Masalskich wydane (1773). fol., k. 1.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

Solłohubowna Anna ob. Wysocki A. Wal. (1622).

SOŁŁOHUBOWNA Barbara. Życie sługi Bożego Tobiasza, wyjęte z Pisma S. Starego Zakonu z Łacińskiego języka wytłumaczone przez w Bogu zesła J. W. Jey MC. Pannę Barbarę Solłohubownę, Generalównę Artyleryi W. X. L. Wilno. w Drukarni J. K. M. i Rzeczypl. Sch. Piar. 1762. w 8ce, str. nlb. 4, str. 79.

— ob. Montier (Listy) — Solłohub Jan (Mowa na pogrzebie 1761).

Solłohubowna Józefa ob. Romanus Abrah. (Replika 1784).

Solłohubowna Katarzyna ob. Montier — Pocię L. (1769).

Solo Mahomet ob. Mahomet (1640).

Solokay Isaac ob. Pac Nicolaus (1589).

Solomerecki Bogdan ob. Berkowski Jan Pawłowicz (1605).

SOŁOMERECKI Władysław. Cupressolaurus Joanni Car, Chodkiewicz... funebri ipsius die a studiosa juventute Collegii Luceoriensis S. J. oblata anno 1622. Zamoscii, in typ. Acad. w 4ce, k. nlb. 20.

— ob. Chodkiewicz J. Kar. (w tomie XVI, 179).

Solomirecki ob. Mołytwy (1595).

Solomski ob. Ślaski Szymon (1605).

Solon ob. Czacki Mich. (Rozmowy) — Curaeus (Diadema 1570; tu jego Elegia).

Solotwiński Rafał ob. Abratowicz Antoni (1755).

(**Solowieccy**). Istorja o oteach i stradelbach Solowieckich. Supraśl 1788. w 8ce.

Undolski N. 2911. Czapski (Muz. Nar.).

SOLPHA Benedicti Joannes (Trebul, Treubel) z Głogowa, dr. medycyny, pleban bocheński (ur. 1490? † 1564). De visionibus... (1549)... ob. tom XII str. 463.

Tam opisane i inne jego dzieła, a mianowicie:

- 1) De humatione corporum (1564).
- 2) Libellus novus de causis (1521, 1552).
- 3) Historica narratio (1560, 1562). — Wydanie z r. 1560 jest w Kórń.
- 4) Regimen de novo morbo (1530).

— Panegyricus in familiam Transurthiam atque Odrovonsiam... Ferrariae 1573.

Ob. tom XXIII str. 262 (jemu przypisuje autorstwo Ciampi).

— ob. Cicero (Partitiones; on jest wydawcą i autorem dedykacji Bonarowi) — Mylius (Poemata 1568) — Raygoza (Observationes Joh. Benedicti, przed r. 1556).

Oprócz literatury podanej w t. XII obacz o nim: Birkenmajer Ludw. Kopernik 1900 str. 482—3 — Birkenmajer Aleks. w Arch. do dziejów filozofji II 163 (o egz. Jag. De visionibus) — Gedroyé Źródła 1911 oraz Mór str. 5 (Libellus) — Lacha Lekarsze 1905 — Wisłocki Liber dilig. str. 496 — Epistolae Hosii (tu dużo jego listów) — Kot Koresp. Mariciusa 1929. — Korr. A. Zebrzydowsk. 1878 str. 558. — Jego list do Er. Roterd. z r. 1531 obacz w Kwartaln. hist. IV 817.

Solska Kolumba ob. Norses Antoni (1744).

Solska Małgorzata i Jan, prezydent Lwowa ob. Norses Ant. (Ofiara 1744).

Solski Jan ob. Racianek Szymon (1654) — Solski Stan. (Konterfet).

Solski Kasper ob. Schultz.

SOLSKI Stanisław Soc. J. (1623 † 7 września 1701). Architekt Polski to jest Navka Vlziena Wszelkich Ciężarów Wżywania potrzebnych Máchin, ziemnych y wodnych. Stawiania ozdoby Kościołow małym kosztem O Proporeyi rzeczy wysoko stojących. O wschodach y pawimentach. Czego się chronić i trzymać w budynkach od fundamentow aż do dachu. O Fortyfikacyi. Y o inszych trudnościach Budowniczych. Do Drvkv Podany. [Tu winieta: godło Jezuitów, t. j. wieniec a w jego środku w pomykach litery „I H S“]. Przez X. Stanisława Solskiego Societatis Jesu. w Krakowie Roku MDCLXXX (1690). w Drukarni Mikołaja Alexandra Schedla J. K. M. Ord: Typogr. fol., k. tyt., k. 2 nlb., str. 200 i tablic 38 (na 20 kartach).

Na odwrocie tyt. aprobaty K. Cieskiego i Stan. Branickiego Soc. J. — Bywają też egz. w których na odwrocie herb Nałęcz a pod nim 6 wierszy. Poczem przypis Janowi Małachowskiemu bisk. krak. (tego brak w egz. Jag.). Dalej „Kontenta“ (treść

dzieła), i Do Cytelnika. Tu tłumaczy się, dlaczego pisze po polsku i dlaczego pisze o architekturze (niedostatek dobrych rzemieślników!). Wreszcie idą: Przechybie.

Rzecz sama dzieli się na trzy „zabawy“: 1) Około zmniejszenia i ulżenia ciężarów przy ich przeprowadzaniu, wciąganiu etc. (str. 1—48).

Druga „zabawa“ o machinach prędkich (młyny wodne, piły, zegary) na str. 49—129. Tu na str. 112 o sztucznych kłódkach i o różnych mechanicznych sztuczach; na str. 117 o zegarach, o instrumentach podróży.

Trzecia „zabawa“ (od str. 130—200): O wodzie. Tu o fontannach i innych sztuczach.

Poczem idą tablice z różnemi figurami; jest figur 38. — W tekście są liczne rysunki. Na końcu: Poprawa figur w tablicach i tekstu s okazji tychże figur. — Na tablicy 33 podpis: J. Alex. Gorczyński sculpsit. Jest to tablica po jednej stronie karty szczególnie starannie wykonana. Gorczyński jest autorem rysunków także w Geometrze.

Dzieło nie jest skończone. Kończy bowiem autor temi słowy:

„Wiele opuszczam własności używania wody, i doświadczenia sekretów wodnych służących do szukania nieustannego biegu, dla wielkiego kosztu; którego jeżeli Pan Bóg nie opatrzy, mnie więcej czasu zostanie na gotowanie się do szczęśliwej śmierci. Ty czytelniku przyjmiesz z ręką Opatrzności Boskiej, że ani wtorej, ani trzeciej księgi Architektury nie oglądasz“. Treść reszty dzieła miała być następująca: Rozporządzenie pięciu różnych ozdób kościoła; stawianie perspektyw dla ozdoby świątyni; oznaczenie wielkości krzyżów, wietrzniaków, posągów, obrazów i inszych sztuk materialnych dla wież i facyat kościelnych; przestrogi i szczegóły w budowaniu ginachów począwszy od fundamentów aż do dachów; robota schodów, stawianie i zmocnienie fortec.

Na k. 13, mówiąc o nadzwyczajnej sile szruby, przytacza przykład następujący: W roku 1686 sławny Piotr Beber, budowniczy królewski (Jana III) całą wieżę ratuszną krakowską, nie według godności tego miasta, przed kilkunastą lat postawioną, wyniósł z szczęściem pomocników, na łokci 12, od murów, nie opuszczając z niej dwóch wielkich cymbałów zegarowych, po kilkadziesiąt centnarów (1) wających: i znacznej jej wspaniałości przydał, z ochroną znaczniejszą czasu i kosztów rozlicznych, na jej rozbiernie, spuszczenie, powtórne ciągnięcie i stawianie. (O tym Beberze ob. Kołaczkowski w Przew. nauk. i lit. 1884).

Krzyżanowski Posiedz. Uniw. warsz. z r. 1822. — Kucharzewski O pocz. piśmieni. technicznego 1899 str. 42—5. Branic. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. wileń.

— Geometra Polski To Iest Navka Rysowania, Podziału, Przemieniania, y Rozmierzania Liniy, Angułow, Figur, y Brył pełnych. Podany do Drvkv. [Tu winieta: wśród płomyków serce, nad niem litery „I H S“]. Przez X. Stanisława Solskiego, Societatis Jesu. w Krakowie Roku MDCLXXXIII (1683). w Drukarni Gerzego y Mikołaja Schedlow, I. K. M. Ordynareynych Typogr: w 4ce, k. tyt. 2, k. 13 nlb., str. 288, tablic 3.

Księga II. Zawierająca Zabaw V. ze XIII. w Krakowie Roku MDCLXXXIV (1684). k. tyt., k. 2 nlb., str. 152, tablic 9 (IV—XII).

Księga III. Zawierająca ostatnie Zabawy Geometry: XII. XIII. y XIV wespół z Supplementem Zabawy VII. poprzedzającej w Księdze Wtorey y z Nauką osobliwą wżywania Tablice Mierniczey, bez przestawiania karty, na igielkę w centrum Tablice Mierniczey, bez przestawiania karty, na igielkę w centrum Tablice stojąca, w Krakowie Roku MDCLXXXVI (1686). k. tyt., k. 1 nlb., str. 204, tablic 12 (XIII—25 oraz nlb. przy str. 201).

I Księga. — Przed właściwym tytułem t. I idzie karta: Geometra y Architekt Polski. — Z cytatań św. Chryz. na odwrocie. Na odwrocie II tytułu dwie aprobaty z r. 1682 (Cieskiego i Branickiego). Dzieło drukowało się więc 4 lata.

Rozpoczyna: Przemowa. Tu wylicza przeszkody, które dowcipy polorowniejsze odrażają od praktykowania geometrii (niedostatek ksiąg, brak terminów). Charakteryzuje swoje nowotwory. — Potem na 1 k. Omyłki.

Następują 3 k. (wklejone widocznie później po ukończeniu całego dzieła):

Najśńniejszemu y Niezwyciężonemu Janowi III. Królowi Polskiemu Yczliwy Prognoetyk pewnego nąd Tarczynem zwycięstwá. w Roku M.DC.LXX.XIII. [Tu Tarcza i Księżyc z podpisem:] Cyrkuł ná Tarczy rowny Księżycowi. Zrownal Polak, ná Tarczy cyrkuł Księżycowi, Tarcza Krola Polskiego zdoła Tarczynowi. Geometrá Polski w Náuce CXI. Zabawy 5. (k. tyt. i 2 k. po łacinie pochwał Sobieskiego).

Następuje: Index Zabaw (tj. rozkład treści w XIV zabawach, na które się dzieli), oraz: Generalny Index y Rozporządzenie Nauk... w księdze I (kart 8, sygn. d.).

Poczem idzie właściwe dzieło na liczb. stronach. Pierwsza Księga (obejmująca teorię geometrii) ma 6 głównych działów nazwanych Zabawami, które przedzielają się na części, a te na rozdziały. Zabawa I zawiera nazwiska i definicje geometryczne, II O rysowaniu linii, III O kreśleniu kątów i ich dzieleniu na części i stopnie, IV O rysowaniu figur, V O przemianianiu figur, jednej w drugą, VI składa się z 12 Części z których pierwsze siedm planimetrją a pięć dalsze części stereometrją zamykają.

II Księga. — Zawiera ona Geometrię praktyczną, z tytułem: Geomety Polskiego, Księga II zawierająca zabawy 5. VII W której uczy rozmierniania wszelkich odległości, wysokości i głębokości, bez arytmetyki i bez zwyczajnych kosztownych i trudnych do zrobienia instrumentów. — VIII W której mierzy obwód każdej figury płaskiej, bez sinusów, tangensów i sekansów. — IX W której znajduje pole figur płaskich. — X W której granice, grunty, miasta, fortece, obozy, budynki etc. na mapy przynoszą szary na gruncie, bez igielki magnesowej, i one z abrysów na gruncie stawia. — XI Dzieli place i figury wszelkie na części równe i nierówne: także wydziela grunty na łany, pół łanki i owierci. w statucie koronnym opisane. Krom figur przy naukach ma tablic osobnych z figurami 9. Podana do druku [tu godło Jezuitów] przez X. Stan. Solskiego Soc. Jesu. w Krakowie Roku MDCLXXXIV (1684). w Drukarni Mikołaja Al-x. Schedla.

Poczem zaczyna się Index Księgi IIgiej i Przeostrog — oraz sam tekst (str. 152). Trzecia Księga p. t.: Geomety Polskiego Księga III zawierająca ostatnie zabawy Geomety: XII, XIII i IV wespół z Supplementem zabawy VII poprzedzającej w księdze wtórej, i z nauką osobliwą używania Tablicy mierniczej, bez przedstawiania karty na igielkę w centrum Tablicy stojącej. — Zabawa XII podaje modelusze figur pełnych, mierzy ich objętość powierszchną i pełność; one przemienia jedną w drugą, dzieli na części i na płaszczynie rozciąga. — Zabawa XIII Zegary słoneczne prędko i snadno stawia, i daje sposób poznania południa i godzin inszych bez kompasu i zegaru, znalezienia linii... wysokości... nocnych godzin bez zegarów, itp. — XIV Zabawa arytmetyczne reguły wierszem polskim krótko przypominają... — Supplement zabawy VII ułatwia wymierzanie kwadratu

i kwadransu... opisuje instrument abrysowy, rysowanie map granicznych, wymierzanie odległości, tablicę mierniczą, astrolabium, planimetrum, etc. (Tu nazwisko autora i drukarnia).

Na pierwszych trzech stronach indeks nauk; potem tekst dzieła na 204 stronach. (Z tego na str. 202—4 omyłki).

Figur w tekście jest 625; nadto tablic z figurami 25 (w ks. I trzy, w ks. II 9, w księdze III 13 i osobno dodana 1).

Są egzemplarze z dedykacją Janowi III na odwrocie księgi II. W takich egzemplarzach koniec Cz. I (str. 287) jest odmienny i nie ma w nim „Supplementu własności o angułach, tryangułach“ ale tylko w siedmiu wierszach oznaczono treść części drugiej, a na odwrocie jest doniesienie, iż po Geometrze nastąpi Arotekta polski w którym jego treść w X Zabawach szwartą wyłożono. — Nie ma też w niektórych innych egzemplarzach spisu omyłek. Z dzieła tego korzystał w swej „Geomety“ Bystrzycki w wydaniu Ekonomiki Haura z r. 1744 (obaca).

Kucharszewski O pocz. piśm. techn. 1899 str. 42—5 (gdzie streszcza dzieło). — Tenże Piśm. polskie miernicze 1927 str. 12. — Krzyżanowski w Posiedz. T. P. N. warsz. 1822.

Wyjątek przedrukowano w r. 1863 (ob. Bibl. Estr. IV 311).

Branic. — Chrept. — Czart. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Przędz. — Uniw. lwow. — Wileńs. — Zielids.

— Machina motum perpetuum exhibens sine ullo adminiculo atque naturaliter decurrentis, absque ullo animali, absque sole, igne, vento, fumo, argento vivo, et si quid est, quo aliae machinae agitare solent; per solam duorum ponderum artificiosam pugnam, ita gravitate inter se certantium, ut unum alio alternatim, sit nunc gravius, nunc levius, authore P. Stanislao Solski Societatis Jesu. Varsaviae Anno MDCLXI (1661). w 4ce, kart 2.

Na odwr. str. tytułu figura ryta z napisem u dołu: P. Stanislavus Solski S. J. invenit Anno salutis 1660. Varsaviae Joannes Alexander Gorczyn sculpit, die 22 Octob. Do tego przydana jest odezwa Gorczyzna po łacinie i podpis Joan. Al. Gorczyzu sculptor et typographus Varsav.

Żebrawski Bibl. mat. 311—315.

— Machina Exhibendo Motvi Perpetvo Artificiali Idonea Mathematicis ad examinandum et perficiendum proposita. A P. Stanislao Solski Societatis Jesu. Anno Salutis M.DC.LXIII (1663).

Cracoviae, In Officina Viduae et Haeredum Francisci Cesarij S. R. M. Typogr. w 4ce, k. tyt. 2, k. 5 nlb., str. 68, tablic 3 (z 6 figurami).

Pierwszą kartę tytułową stanowi sztych, Jana Aleks. Gorczyzna, wyobrażający portyk, w którego perspektywie pomieścił sztycharz machinę (perpetuum mobile), podobną do studni z czerpakiem; u podstaw machiny napis „Cado Vt Ascendam“. Po rogach, nad i u stóp portyku części machiny z napisami; na lewym od góry „Arte Et impetu versor“, na prawym „Vna Pro Multis“ na lewym od dołu „In Parvo Mysteri Ruinae“, na prawym „Eadem Gravior Et Levior“. U podstawy portyku w środkowej części k. tyt.: Machina Exhibendo Motvi Perpetvo Artificiali Idonea. Mathematicis ad examinandum proposita A P. Stanislao Solski Polono Soc: Iesv. Na skraju dolnym: Joan. Alexan. Gorczyn sc. Na odwr. tyt. herb Zamojskich i 4 wiersz.

Dedyk. Janowi Zam., gdzie wspomina hetmana: Mars Polonus fuit. Poczem aprobaty z r. 1663; Ad Mathematicos; Ad Lectorem. Wyjaśnia, że chodzi mu o maszynę dla motus perpetuus, poruszaną wodą. Opisuje obszernie tę maszynę (wyobrażoną dokładnie na pierwszej tablicy). Ma ona podnosić i spuszczać na dół nieustannie situlam suspensam.

Na końcu: Ad bibliopagos... i Errores typi. • Bywają egzemplarze z dedykacją: Mathias Joan. Gołacki pccilatori pcceni.

Wilder Katal. ant. 1914 cenit 10 rs. i podaje: tablic 7 (pierwszej brak).

W dziele Kaspra Schotta Technica curiosa są 2 listy Solskiego pisane w tej sprawie do Schotta (1682) oraz opis machiny Solskiego.

Kucharszewski Piśm. miernicze 1927 s. 13. — Żebrawski l. c. — Przegląd naukowy 1843 i 364—7.

Branic. — Chrept. — Czart. — Drohob. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. wileńs.

— Navka O Częstym Vzywaniv Nasvviętszego Sakramentv. Y Što Spособow czczenia Páná Iezvsa, W Nasvviętszym Sakramencie X. Stanislawa Solskiego Societatis Iesv Theologá. Z Pozwoleniem Stárszych. W Krakowie, W Druk: Dźiedziców Krzysztofa Schedla, I. K. M. Typogrąphá, R. P. 1671. w 8ce, k. tyt., k. 7 nlb., str. 208.

W końcu mylnie liczbowanie, bo po 199 idzie str. 100 do 108, zamiast 200—208. Druk gocki. Na odwr. tyt. cytata z Jana św. Dedyk. Helenie Tekli Lubomirskiej, woj. krak., hrabiance z Teczyna. Tu wysławia

jej ojca. Poczem aprobaty X. Liberyusa, rzecz: Do Czytelnika i Begestr rozdziałów. Omawia dowody za częstotą przyjmowania komunji, naukę św. Tomassa, objawienia św. Gertrudy i Mechtyldy, cuda, przygotowanie, sto sposobów czczenia Jezusa. Dużo modlitw jego układu.

O przedruku z r. 1871 ob. Estr. Bibl. IV 311. (Ob. także: Czytelnia katolicka).

Dzików — Jagiell. — Ossol.

— Praxis Nova et Expeditissima Mensurandi Geometricè, qua suis distantias, altitudines, et profunditates, plerumq; sine Vsu Ordinario Regulae proportionum, quam Auream seu Trium vocant: Delineandi in ipso loco Limites, Fundos, Castra, Vrbes, Aedificia, Hortos, Viuaria et his similia: absq;ve Acu Magnetica praeterquam in syluis: et Librandi inaequales Altitudines ope solius Tabulae simplicis cum Dioptra. Accesserunt huic praxi duae aliae praxes multò faciliores, si Tabulae addantur gradus fixi, vel mobiles Item modus mensurandi quamvis longitudinem, et delineandi mappas per simplicissimum Asserculum. Denique industria mensurandi altitudines per Vmbram tam extensam in horizonte, quam per fractam super plano verticali. Avthore P. Stanislao Solski, Polono Societatis Iesv. Anno Domini M.DC.LXXXVIII (1688). Cracoviae, Ex Officina Francisci Cezary, S. R. M. Illustriss. ac Rndiss. Dñi Episcopi Crac: Ducis Saueriae, Neenon Schol. Nouoduorsc. Typogr. w 4ce, k. tyt. 2, k. 6 nlb., str. 136, tablic 8 (I—XVI).

Na odwr. tyt. herb Lanckorońskich i 4 wiersz. Dedyk. Janowi Lanckorońskiemu z Brzesia, Tu wspomina Stanisł. Lanckorońskiego, który niegdyś przebywał w szkołach w Paryżu i przyjaźnił się z Kondoussem, ks. Bullon, Nivers. Wymienia też innych Lanckorońskich, Stanisław walczył z Kantymirem i Gałgą.

Poczem idzie: Ad Lectorem, gdzie podaje rozkład dzieła oraz Synopsis Propositionum (jest ich 58). Wreszczie: Nota... oraz aprobaty.

Część I: De formandis lineis, angulis etc. — Cz. II: Usus Tabulae simplicis et divisae. — Cz. III: Tabula artificialia. — Cz. IV: Tabula simplicissima. — Cz. V: De mensuratione altitudinum. W tekście rysunki oraz XVI tablic (po 2 na karcie) doklejonych na marginesach.

Krzyżanowski j. w. (cytuje lipskie Acta eruditorum 1692 str. 523 i J. B. Robr Hanshaltungs Bibliothek 1755 str. 670). — Kucharzowski O pocz. piśm. techn. str. 46. Chrept. — Czartor. — Dzików — Horod. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. wileń.

— Prognostyk życzliwy Janowi III królowi Polskiemu pewnego nad Turczynem zwycięstwa w r. 1683. fol., kart 3 nlb.

K. M. Górski Pisma Liter. 1913 str. 139 (ale Górski zna to tylko z Geometry). — Ob. wyżej: Geometra polski. Krasiań.

— Rozmyślenia, codzienne na rok cały W Niedziele, y święta wrocyste, z ich własnych Ewangeliy; a we dni powszednie, z Ewangeliy Niedzielnych; przysposobione tygodniowym obrotem Do nabycia, y zachowania Miłości Boskiej: Chęci y tęsknice ku szczęśliwey wieczności: Nabożeństwá ku męce Pańskiej, Naświętżemu Sakramentowi y Bogaródczy Pannie Maryi: politowania nád Duszami w Czyscu: obrzydzenia grzechow: Ukontentowania w stanie od światá oddzielonym: y Przygotowania do pobożney śmierci. Na pięć części rozłożone, y do Druku podane, przez X. Stanisława Solskiego Soc. Jesu. Z pozwoleniem Starszych. W Krakowie w Drukarni Franciszka Cezarego J. K. M. typ. Roku Pańskiego 1676. w 8ce, k. 19 i str. 415.

Część Wtora: Rozmyślenia codzienne od niedziele starozapustney, aż do niedziele trzeciej po Wielkieynocy. Podane do druku przez X. Stanisława Solskiego Societatis Jesu. Z pozwoleniem Starszych. W Krakowie, w druk: Franciszka Cezarego J. K. M. Typ. Roku Pańskiego 1677. w 8ce, str. 462.

Część trzecia: Rozmyślenia codzienne od niedziele trzeciej po Wielkieynocy do niedziele iedenastej po świątkach. Podane do druku przez X. Stanisława Solskiego Societatis Jesu. Z pozwoleniem Jaśnie Oswieconego Jego Mosci Księdza Andrzeia Trzebickiego biskupa krakowskiego, księżcia siewierskiego. W Krakowie, w druk: Franciszka Cezarego J. K. M. typ. Roku Pańskiego 1677. w 8ce, od str. 463—918.

Część czwarta: Rozmyślenie codzienne od niedziele iedenastej po świątkach do niedziele pierwszey adwentowey. Podane do druku przez X. Stanisława Solskiego Societatis Jesu. Z pozwoleniem Starszych. W Krakowie w druk. Franciszka Cezarego J. K. M. typ. Roku Pańskiego 1681. w 8ce, od str. 919—1354.

Piętej części nie ma. Czartor. — Jagiell. — Krasiań. — Ossol. — Warsz. uniw. — Wileń.

— Prawdziwego Wesela Doznany Konterfet Przy Známomitych Słubinách Sławetnego Pana, P. Jana Solskiego y P. Jadwigy Foltynowney w Pleszewie, Roku Pańskiego 1654. B. m. (Kalisz 1654). w 4ce, k. 8 nlb.

Tytuł i reszta kart w obłamce. Przemowę nowożeńcom podpisał: uniżony sługa Simon Ráciánek.

Zawiera kilka wierszy polskich. Na odwr. tyt.: Do Oblubieńców. Na k. A₂: Pierścień małżeński. Hymenium weselno. Na k. B₂: Dostateczne wesele. Rytmowa votum. Powinszowanie nowego związku.

Szymon Ráciánek był dyrektorem drukarni jezuickiej w Kaliszu. Nie on więc pisał powyższe wiersze. Na egz. Akad. dopisano współcześnie na tytule: Author R. P. Solski à So. M. (?). On jest więc autorem. Miał wówczas lat 32, a więc był zapewne starszym bratem Jana? Podpisał pod utworem drukarza, jako że mu nie wypadło podpisywać Himeneusza. Wiersze pisywał i później.

Ob. tom XXVI str. 6. Akad.

— ob. Haur (1744).

Katalog ręk. Ossol. nr 743. — Brown Bibl. pis. str. 386. — Alegamba Bibl. scrip. S. J. 1677. — Zedler Grossea Univ. Lexicon. — Krzyżanowski w Posiedz. Uniw. warsz. 1822 (i w Dawnej Polsce). — Przegląd Nauk. 1843. — Roczniki T. warsz. P. N. XII 196. — Enc. Org. XXIII 819. — Dickstein w Enc. wych. (pod Geometria). — Żebrawski Bibl. matem. — Biernacki w Tyg. ilustr. 1884. — Załęski Jezuici III 1144. — Birkenmajer Udział Polski (1917) str. 22. — Kucharzowski j. w. — Korbut 1 525.

Solstitium ob. Cybulski Piotr (1703).

Soltan Hossein Bek ob. Sierakowski W. (Szkoła muzyki 1796).

Soltan Adalbert ob. Rybiński Jan (Na wesele 1593).

Soltan Jan ob. Burniewicz Szym. Kaz. O tym i innych Soltanach z XVII w. (Aleksander, Daniel) obacz Arch. Kom. hist. I.

(O prześwietej familji Sołtanów) — Przegląd pozn. 1862 — Kronika żałobna Żychlińsk. 1877 str. 411—5 — Boniecki Poczet rodów 1887.

Sołtan Józef Iwan, podskarbi ob. Pocięj Hip. (Poselstwo 1605).

Kożalowica Miscell. s. 245. — Jabłonowa. Museum polon. s. 238 (przycyca: Liber de unione rituum). — Święcki Hist. pam. II 129. — Wiszniew. H. lit. VIII 312.

SOŁTAN Stanisław. Głos JW. Sołtana Chorążego WW. X. Lit. Starosty Sądowego i posła Słonimskiego in Turno na Sessyj Seymowey d. 19. Stycznia 1789. miany. w Warszawie w Drukarni J. K. M. y Rzpłtey u XX. Schol. Piarum. fol., k. 1.

Branic. — Czartor. — Warsz. uniw. — Zielińs.

— Głos Stan. Sołtana... w materij seymików, na sessyi seymowey dn. 31 stycznia 1791 r. miany... Warszawa 1791. fol. Uniw. wileńs.

— Głos od JWJP. Stanisława Sołtana... przeciwko JXX. Dominikanom Wileń. (B. m. i r.). fol.

Bibl. war. narod. (Rapersw.).

— Materia tentaminis publici quoad ex anni hujus praelectionibus subibit in Academia regia Theresiana illustrissimus dominus Stanislaus Comes Soltan die (20) mense augusto anno MDCCLXXIV. Vindobonae, typis Joan. Thom. nob. de Trattnern, Caes. Reg. Aulae typogr. et Bibliop. (1774). w 8ce, ark. B₂ i str. 23.

Zaczyna: Ex logica. Kończy: Ex sectionibus cenicis. Jagiell.

— Mowa Wielmożnego JMCi Pana Stanisława Sołtana Postolica Infantskiego, Generała Adjutanta Buławy Poln: W. X. Lit. Na Pogrzebie Ciała S. P. Jasnie Oswieconey Xiężney JMCi Teodory z Sołtanow Sapiezyny Wojewodziny Mściławskiej. Dnia 12. Grudnia. 1774. Roku miana w Kościele JJXX. Dominikanow Wileńskich pod Tytułem S. Ducha. w 4ce. k. 2 nlb.

Dziękuję krewnym, gościom pogrzebowym, biskupowi etc. i zaprasza na pogrzebową stypę. Jagiell. — Uniw. wileń.

— Obwieszczenie Policji obojga Narodów. Warszawa, d. 12. czerwca 1792. fol., 1 karta.

Obwieszczenie w sprawie przeciw Obniekiemu i Bojanowskiemu. Czartor.

— Sprawa JW. JP. Stanisława Sołtana Marszałka Nadwor. Wielkiego Xstwa Litt. Kawalera Orderow Polskich z JW. JP. Pawłem Grabowskim bywszym Starostą Sądowym Wołkowyskim, oraz JP. Józefem Smoniewskim Obywatelem niegdy warszawskim: tudzież z Starozakonnymi Abramem, Wulfem, Hirschem i Piotrem Bracia, Ultryką Siostrą Successorami Alexandra Moyżesa, niegdy Kupca Krolewieckiego. (Wilno 1799). fol., k. 3 nlb.

Dopis: Jerzy Lipnicki podstoli Infant. indukował w Grodnie 1799 Julii 6/17. — W roku 1790 Paweł Grabowski wziął od Józ. Smoniewskiego facieciarza warszawskiego czerw. złotych 9,890 za poręką Sołtana z prowisją po 7 od sta.

Jagiell.

— Sprawa JXX. Dominikanów Wileńskiego Konwentu... z... Stanisławem Sołtanem. (B. m. i r.). fol.

Bibl. war. narod. (Rapers.).

— ob. Kamiński J. (1788) — Pac Ludw. (Sprawa 1778).

Manteuffel Cywil. i lit. nad Bałtykiem (1897).

SOŁTANOVIUS Krzysztof. Genethlia ad Cynas infantuli Casimiri Basilii eximiae virtutis conjugum Magnifici Domini M. Basilii Rudomicz Lith. Philosophiae Doct. Med. Cand. ejusdemque in Alma Acad. Zamoscen. Ord. professoris et Generalis Studii Rectoris ac lectissimae Matronae Christianae Hidmerownae Spectabilis Domini Andreae Hydmer viceadvocati Socaliensis filiae, filioli primogeniti a Christophoro Soltanovio cum applausu exhibita. Zamosci ex typographia Academiae excudebat Andreas Jastrzembski Anno Domini MDCLVII (1657). w 4ce. kart nlb. 4.

Na odwr. tytułu: Metryka prywatna 1657 d. 3 marca w dzień S. Kazimierza infantulus... natus. — W marcu był ochrzczony przez Jakuba Skwarskiego dziekana Infuła Zamojskiego. — Kumami byli Jan Zamojski Podczaszy kor. i żona jego. — Potem wiersz łaciński i wiersz polski; oto jedna strofa:

Niemilo patrzeć na opadłe drzewa, Z których list gęsty, gesta leci plewa, Milej poglądać na watydlwe kwiecie Gdy się purpurą safarbuje lecie. Zamojs.

Soltar (Szekely Istvan) ob. Dawid (1548).

Soltquella (Schediasma) ob. Hoppe.

Soltyk Feliks ob. Branicki Franc. — Brzozowska Salomea — Gozdka Barb. (Zaspokojenie).

SOLTYK Ignacy (I) Soc. J., potem kanonik krak. († 7 grud. 1761). Mikador Krol Kasztylji Tragedya Jasnje Wielmożney Jeymosci Pani Helenie Z Potockich Morsztynowy Woiewodzinie Infantskiej, Wiślickiej, Radoszyckiej Staroscinie, Przy doroczney Patronki Świętej Uroczystości Oddana. Od Prześwietney Młodzi Cwiczącej się w Poëtycznych y Geograficznych Naukach, Ná publiczney Sáli Szkolney Collegium Lubelskiego Societatis Jesu, Na Widok Dan Roku 1750. w Lublinie w Drukarni J. K. M. Col: Soc. Jesu. w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb., str. 68.

Na odwrocie herb i 4 wiersz polski.

Dedykację podpisał Ignacy Soltyk. — Tu mówi, że Morsztynowa jest wnuczką Wacława Potockiego. Powiada Soltyk że „lubo nie z authora piora, z wspólnego przynajmniej innym tragedyi naswiska ozdobioną, do należytey wykonania powinności obrałem pracę“. Niejasne to przyznanie się do jakiegoś plagiatu? Powołuje się na przykład Metastazego, Ottoboniego, Pallavicina (w kaliskich szkołach poetyckich profesora), Malaperciusa, który pisywał sztuki i dedyk. Wład. IV.

Na końcu dedykacji Argument (zaczepany z Manafortjusza) i osoby w scenach mówiące.

Cała sztuka wierszem białym 13 zgłoskowym. Od czasu do czasu są rymy.

U dołu stron odsyłacze kurasywą zawierają instrukcje dla grających, jak się mają zachować. (Ma to znaczenie dla odtworzenia techniki teatr. XVIII w.).

O wspomnianym Pallavicinim ob. t. XXIV str. 36. — Był to zapewne profesor Soltyka. Może to jego tekst przerabiał Soltyk? Bentk. I 516. — Brown 387. — Załuski Bibl. poet. str. 20.

Jagiell. — Krasinś. — Warsz. uniw.

— ob. Nowiński Krzysztof (Mors 1757, Święty Stan. 1758) — Wąsowicz Florjan (Militia 1762).

Soltyk Ignacy (II) ob. Kopcziński Antoni (Excellentia 1582).

SOLTYK Józef X. (I). Kazanie przedseymowe na dzień Seymu Walnego przypadającego w Roku Pańskim 1760

w Warszawie miane przez X. Józefa Soltyka Reformata Prowincyi Małopolskiej Definitora i S. Teologii aktualnego profesora na wotywie solenney przedseymowej w Katedrze Krakowskiej podane zaś do druku za Dozwoleniem Starszych R. P. 1761. W Krakowie w drukarni Seminar. bisk. Akadem. w 4ce, 5 arkuszy.

Przypisał prozą X. Kajetanowi Ignacemu Soltykowi biskupowi krak.

Czartor. — Krasinś. — Ossol.

SOLTYK Józef (II) († w Wiedniu 1773). Secunda orbis lechici Aquila regnis regibusq; fortunata. In illustrissimo et excellentissimo domino D. Josepho Soltyk castellano lublinensi; pro sorte Lechia ad publici honoris solem evolans, officiosa penna et prono cultu inter auspiciatissimos regni applausus a devinctissimo sibi et honori suo Collegio Lublinensi Societatis Jesu adorata, Anno fortunati in orbem adventus Hominis Dei 1732. Typis Collegii Lublinensis Societatis Jesu adorata, Anno fortunati in orbem adventus Hominis Dei 1732. Typis Collegii Lublinensis Societatis Jesu (1732). fol., kart 38 nlb.

Zaczyna wiersz: Placide polona Themis. Cafe genealogiczne.

Czartor. — Jagiell.

— ob. Załuski Józef Andr. (Wiersz).

SOLTYK Kajetan Ignacy, biskup kijowski (od 1756) i biskup krak. (od 1759) (1715 † 30 lipca 1788). Allocuzione al Rè ed Ordini del Regno di Polonia interno al non doversi in esso permettere ai Dissidenti dalla Religione Cattolica il publico esercizio delle di loro Sette fatta nella Dieta generale di tutto dello regno in Varsavia il di 11. Ottobre 1766 e tradotta dall' Idioma Polono in Latino. e da questo in Italiano. In Roma 1767 nella Stamperia del Chracas, presso S. Marco al Corso. w 4ce.

Ob. niżej: Mowa z 11 oct. 1766.

Jocher 9694.

Czartor.

— Copia della lettera di Vescovo di Crac. alla Sua Santità. — Przetłumaczenie listu bisk. krak. do O. S. — Vener. fratri Caj. Clemens XIV 1773. Copia responsi Episc. Crac. w 4ce.

Bliższy opis tego listu ob. w tomie XIX str. 293 (Venerabili). — W dziele: Listy

papieża Klem. XIV (2 tomy 1778) są przedrukowane jego listy i odpowiedzi papieża.

— Dekret o zamęczeniu przez Żydów dziecięcia katolickiego w grodzie żytomierskim. A naprzód Kopia listu JW. JM. X. Kajetana Soltyka. W Krakowie 1753... ob. w tomie XV 121.

O całej tej sprawie rzucającej niesłychanie penury cień obacz Rudnicki Biskup Soltyk (Mon. Askenazego V) 1906 str. 15–8 i 249. — Schorr Żydzki w Przemysłu 1903. — Por. pod Złość żydowska (list do Soltyka) — oraz Pikulski Gaudenty (przeciwko Bogu 1758).

— Doniesienie o obraniu Oycy Świętego z przepisem modlitw przez Kajetana Soltyka Biskupa krakowskiego 1775. fol., str. 1. Ossol.

— Doniesienie o mającym się odprawiać Jubileuszu (sic) wielkim w Krakowie. Kraków 24 lutego 1776. fol., 1 str.

Ob. niżej: Ogłoszenie — Instructio — Jubeljahr. Jagiell.

— Doniesienie Biskupa Krakowskiego de Altaribus privilegiatis 19 Lipca 1780. w 4ce.

Jocher 7940. Ossol.

— Dyarjusz (1765)... ob. niżej: Informacja.

— Dziękowanie J. W. Jmci Xiędza Biskupa Kijowskiego za toż biskupstwo na senatus consilium w Warszawie, dnia 30 Sbra 1758 i Zdanie tegoż Biskupa na propozycye od tronu. fol., 1 ark. Czartor. — Ossol.

— Dziękczynienie za przebyte szczęśliwie interregnum i obranie N. Króla. Dat. w Kielcach 4 paźdz. 1764. fol., 1 ark.

— Edictum Ordinativum quatenus Regulares praevio examine approbentur... per Cajetanum Soltyk editum 1763. fol., 1 str. Ossol.

— Edictum premonitivum Regularium in quibusdam articulis per Cajetanum Ignatium Soltyk editum 1763. fol., k. 1. Ossol.

— Edictum praescribens jejunium, supplicatio... pro successu congressus in ordine ad Compositionem inter status celebrandi per Cajetanum Ignatium Soltyk Episcopum Cracov. De dato Promnik 21. Aug. 1765. fol., k. 1. Ossol.

— Edictum de tabellis specificantibus numerum Baptisatorum, Copulatorum etc. sub qualibet Parochia Officio Curiae transmittendis. (Dat. 1766 31 stycznia). fol., 1 karta.

Na przykład podaje, że w parafji Bertów było w r. 1765 30 chłopców ochrzczonych a 20 dziewcząt. Wyspowiadało się na Paschę 800 osób. Ślubów było 30, zmarłych 30 mężczyzn i 20 kobiet. Jag.

— Epistola Celsissimi Principis Cajetani Soltyk Nominati Episcopi Cracoviensis. Ad Venerabile Capitulum Cracoviense, Die 21. Decembris 1758. Varsaviae. fol., 1 karta.

Przytem w dalszym ciągu:

Responsum Venerabilis Capituli Cracoviensis de die 29. Decembris 1758. fol., 1 strona.

O zgonie Załuskiego bisk. krak.

Akad. — Bibl. war. narod. (Rapera.) — Jagiell. — Krasinś. — Warsz. uniw.

— Epistola pastoralis ad clerum dioecesis crac. Lublini sub tempus Visitationis nostrae generalis d. 16. febr. 1760. fol., 1 ark. rozłoż.

— Episcopus Cracoviensis Dux Severiae. fol., 1 karta.

Zawiera formułę pozwania przed sąd biskupi. Jocher 7978.

— Indulgentiae plenariae Clementis XIII pro quadraginta horarum oratione ecclesiis urbis Cracoviae ad decennium concessae. Opatoviae 14. Lutego 1762. fol., k. 2. Jagiell.

— Indult na odprawienie Mszy św. w kaplicach domowych. fol., str. 1.

Jest to blankiet z okienkami. Ossol.

— Indultum exponendi Ssmum Sacramentum in Ecclesia. 1777. fol., str. 1. Ossol.

— Informacya Krotka O Akademii Krakowskiej Nayiasniejszemu Stanisławowi Augustowi Krolowi Polskiemu, Wielkiemu Xiążęciu Litew: &c: w Wąrszawie Roku 1766. podána. przez Iáśnie Oswieconego Xiążęcia Kajetana Soltyka, Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, teyże Akademii Kancelerzą, oraz Apostolskiego i J. K. Mci Wizytatora. w 4ce, k. 8 nlb.

Tekst zaczyna się na odwr. k. tyt. Opisuje najprzód prowenta ogólne, a potem prowenta in particulari Facultatam. Podnosi smatny stan Akademji i ubóstwo. Pro-

venta in communi wynosily na cały rok circiter złotych 4147 na utrzymanie czterech kollegiów i 14 kolonii (w Poznaniu, Pinczowie itd.).

Facult. Teologica ma 12 professores laborantes, ci mają stoł wspólny i płacę wspólną 9650 złot. — Fac. juridica (osób 8). Intrata 4222 złotych. — Fac. philosophica 16 mieszkających i ze stołem oraz kilkunastu nie mieszkających. Intrata dla nich 1650 złot. — Fac. Mathesis profesorów 12; participat razem 181 złot. — Pierwsi profesorowie mają podszewkę niejaką z wydawania kalendarzów, reliqui vere esurunt. — Fac. medica z 6 doktorów zesłała na dwóch. Ci participant tylko 270 złotych.

Humaniora profesorów 6; ad dismembrandum tylko flor. pol. 700, — ale i te nie dochodzą (z czynszów na dobrach). Bywa też prowent od promocji i doktorowania oraz od uniwersarszów i kanonii. Podnosi, że mimo to są w Akademii wielkie ingenia; że niektóre sciencje się trzymają, że teologiczne i jurydyczne studia nieźle stoją. Nie dokonano dotąd revisio archivi i nie uregulowano ekonomji w wioskach. Potrzeba reformy Akademii. — Ważny to dokument do dziejów Uniw. przed Kollatajem. Obacs niżej: Dyaryusz wizyty (1765). Leniek Raport Kollataja w Arch. do dziejów liter. XIII str. 181. — Jocher 1319. — Rudnicki Kaj. Sołtyk str. 91 i 119. Czartor. — Dziś. — Jagiell. — Ossol. — Zieliński.

— Toż... w 4ce, kart 6 (ark. B₂).

Tu są skrócenia w tekście. W tytule różnice: &c.... Xiążęcia... Xiążęcia (oba razy bez kreski nad a). Jagiell.

— Instructio super Jubilaeo magno per Sanctissimum Dominum nostrum Dominum Pium PP. VI ad universum orbem catholicum in anno 1776 extenso ad Parochos, Concionatores et Confessarios dioecesis Cracoviensis. w 4ce, 8 k. nlb.

Na czole jest list pasterski X. Kajet. Ign. Sołtyka Bisk. krak., dat. w Krakowie 11 marca 1776, a na końcu: Romae 1776, ex typographia reverendae Camerae Apostolicae recusum Cracoviae typis Seminarii Episcopalis academico dioeciesani. Ostatnie kart 4 maja z osobym oznaczeniem arkusza A: Extensio Universalis jubilaei anno Domini millesimo septingentesimo septuagesimo quinto.

Jagiell. — Krasiański. — Ossol.

— Instruction du Prince Sołtyk évêque de Cracovie à son neveu Stanislas Kastellanic de Varsovie, écrite

a Kaluga dans la detention du dit Prince l'an 1771. w 4ce, kart 4 nlb.

Chłędowski Spis dzieł 54.

Bran. — Jag. — Ossol. — Warsz. uniw.

— Instrukcja Jasnie Oswieconego Xiążęcia JMCi Sołtyka, Biskupa Krakowskiego, Swemu Synowcowi Stanisławowi Kasztelanowi Warszawskiemu Pisana w Kaludze. W Czasie Niewoli Tegoż J. O. Xiążęcia JMCi Roku 1771. w 4ce, k. tyt., k. 11 nlb.

Każę mu kochać religję, pilnować postów i medytacji, unikać złych książek, podróżować; wspomina o podróży drugiego synowca X. Kantora (Michała) do Neapolu. — Trzeba unikać złych kompanji, gry itp. Duch rad i maksym czysto moralizujący.

O innej jego „Instrukcji dla synowca“ Mich. S. z r. 1765 ob. Przegl. Kat. 1866 str. 438. Ob. Baliński Pam. J. Śniad. II 47—54. — Rudnicki Kaj. Sołtyk str. 188.

Branic. — Jagiell. — Krasiański. — Ossol. — Uniw. lwowa. — Zieliński.

— Interdictum et Inhibitio contra V. Capitulum Cathedrale. Datum Cracoviae die 11 Mensis Februarii Anno 1782. fol., 1 strona.

Przeciw Franc. Ossowskiemu i kapitulę. Jocher 7981. — Baliński Pam. o Śniadec. II str. 22.

Na co wyszło:

Obwieszczenie o objęciu rządów Dyecezyi krakowskiej przez Xięcia koadiutora d. 20 lut. 1782. (Podp.) Michał (Jerzy Poniatowski) Biskup. — X. Jan Nep. Modzelewski kancel. biskupiey Regens. fol., ark. plakat.

Ob. wyżej: List. Akad. — Jagiell.

— Allgemeines Heiliges Jubel-Jahr unter dem Pabst-Thum dero Pabstlichen Heiligkeit Pii des VI dieses Nahmens welches Anno 1775, zu Rom celebriert, ietzt aber in allen Catholischen Oertern durch die gantze Welt verbreitet worden, Promulgiret zu Krakau, wie auch in dessen ganzen Gebiet anno Domini 1776. von Ihro Durchlaucht Caietano Ignatio Sołtyk von Gottes Gnade und dessen H. Römischen Apost. Stuble Bischof zu Krakau, Hertzog von Severien etc. etc. mit Erlaubnüss der Obrigkeit. Gedruckt zu Krakau, in der Collegii

Majoris Druckerey (1776). w 8ce, k. 16 nlb.

Ob. tom XVIII 653.

Jocher 7858.

Jagiell. — Ossol.

— Kopia Listu J. O. Xcia JMCi Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego Xcia Siewierskiego, do Woiewodztw y Ziemi de Datt. w Warszawie Die 15. Augusti 1767. na Sejmiki Przedseymowe. fol., k. 2 nlb.

Chwali deklarację Imperatorowej za to, że nie chce nas niewolić co do dysydenatów, a chce mieć zachowane panowanie religji katolickiej.

Interesa kraju nad wyrazy godne podziwienia i uszanowania wszystkich potomnych wieków w deklaracji Najjaśn. Imperatorowej całej Rosji zamknięte, które jawnie pokazują tę wielką Monarchinię na uszczęśliwienie narodów, na przykład ludzkości i dobrze czynienia światu daną i t. p.

Akad. — Branic. — Jagiell. — Krasiański. — Ossol. — Uniw. lwowa.

— List okólny do Duchowieństwa, zawierający rozmaite przepisy, tyżące się wykonywania obrządków religijnych. Dan w Krakowie w pałacu naszym Biskupim d. 18 kwietnia 1761. fol., k. 1. Warsz. uniw.

— Cajetanus Ignatius Sołtyk... universo clero... [List pasterski, dat. 18 Mensis Julij 1760]. fol., ark. plak.

Wzywa kler do stałości w wierze i do modłów za zdrowie Aug. III. Jagiell.

— List pasterski o kanonizacyi S. Jana Kantego. W Krakowie 27 maja 1775. fol., arkusz plakatowy.

Jagiell. — Ossol.

— List okólny do Duchowieństwa, zaprowadzający odprawianie uroczystego nabożeństwa z powodu podwyższenia na stolicę apostolską Piusa VI. Dan w Krakowie d. 17 marca 1778. fol. 1 k. Warsz. uniw.

— List J. O. Pasterza cum Monitione ad Capitulum. Datum Cracoviae die 11ma Februarii A. D. 1782. fol., 1 k.

Tu gani kapitulę za limitowanie jej do piątku. Grozi jej interdyktem, powiada że są wszyscy prawie obrani z rozumu. Mówi, że wchodzą w niegoziwe ślady Kollatajowskie.

Akad. — Bibl. war. nar. (zbiory Rapers.) — Branic. — Jagiell.

Jest to odpowiedź na równocześnie ogłoszony przez Sołtyka „List“ kapituły pod tyt.:

Kopia Listu albo raczey głupiego, nierozumnego, ze wszecz miar niegoziwego (a od Calego Swiata z wielką wzgardą, i urąganiem się nad temi Głupcami co ważyli podpisać go) Paszkwilu, Kapituły Krakowskiej, do J. O. Xiążęcia JMCi Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego de Die 8. Februarii Anno 1782. in Stuba Capitulari. fol., k. 2 nlb.

Przytoczony tu najprzód list Kapituły; m. i. podpisani: F. Potkański, T. Gorzeński, Józ. Gorzeński, J. Olechowski, Waclaw Sierakowski, Antoni Żołędziowski. List wytyka brutalne postępowanie biskupa; „jesteś nad przepaścią“. Osoby kapituły nie mogą już u niego bywać po wielu despektach; musi kapituła do niego pisać.

Na k. ost. verso: Decretum Capituli die 8ta Febr. latum contra coadjutorias nuper inscriptas. Kapituła zapowiada, że wnosi protest do Rzymu przeciwko mianowanemu bezprawnie koadjutorowi.

Widocznie Sołtyk kazał ten list wydrukować równocześnie i łącznie ze swoją odpowiedzią.

Ta bezprzykładna polemika między biskupem (istotnie już chorym) a kapitulą zakończyła się tem, że arch. J. Olechowski ogłosił obwieszczenie kapituły z dnia 23 lutego 1782, w którym kapituła zawiadamia o objęciu koadjutorji przez „dawniej od Stolicy św. postanowionego“ X. Michała Poniatowskiego, — Por. o tem pod Olechowski J. — Na egz. bibl. Jag. dopisek współczesny, porównujący Olechowskiego do Lucypetra.

Razem doprawione pismo X. Garnysza, naznaczonego komisarzem dla salawatienia tej sprawy (z dnia 27 febr. 1782).

Ob. wyżej: Interdictum.

Rudnicki Kaj. Sołtyk str. 207 i 211. — Przedruk pisma kapituły w Baliński Pam. o Śniad. II 22. — Jocher 7980.

Jagiell.

— Literae mutatae cum Pontifice Max. Clemente XIV. 1773. w 4ce. Uniw. lwowa.

— Mowa Xiążęcia JMCi Sołtyka Biskupa Krakowskiego podczas Senatus Consilium miana, Anno 1761. Die 13. Maji w Warszawie. fol., k. 4.

Zaczyna od pochlebstw królowi. Opowiada o mnożeniu się złej monety; otworzenie mennic i gór Olkuskich jest konstytucjami zabronione. Przeciwi się redukcji monet. Żąda swolania sejmu extraordinaryjnego

unice dla monet. — Por. Rudnicki Kaj. Sołtyk str. 41 i 263. Jagiell. — Ossol.

— Mowa J. O. Xcia JMci Biskupa Krakowskiego na Senatus Consilium miana w Warszawie die 25. Octobris Anno 1762. fol., 1 ark.

Zdanie na propozycje od Tronu. O porwaniu się do oczów w Izbie poselskiej. Żąda by odłączyć arbitrów od posłów, przez wystawienie ganków górnych jak i chóru otwartego circum circa z ławami niższymi wyższymi. Tym sposobem tumultant będzie widzialny. Zrobiłby to sławny Fontanna za kilkanaście tysięcy. Mówi o zlej monecie.

Akad. — Jagiell. — Krasinś.

— Mowa J. O. Xcia JMci Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego miana w Warszawie na Senatus Consilium 7. Martij 1766. fol., 2 ark.

W materji Kurlandji, o Janie Ern. Bironie. Radzi wysłać do Petersburga podk. Borchę jako praw wiadomego, któryby przełożył temerarios ausus.

Akad. — Branice. — Czartor. — Krasinś. — Jagiell. — Ossol.

— Mowa J. O. Xiążęcia JMci Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego na Seymie Coronationis króla JMci Stanisława Augusta, miana dnia 7. miesiąca Grudnia Roku Pańskiego 1764. fol., kart 2.

Tu pochlebstwa królowi jako najdoskonalszej enocie i najnotliwszej doskonałości. Porusza potrzeby Krakowa i Akademji. — Uwielbia pamięć Augusta III.

Branic. — Jagiell. — Krasinś. — Ossol.

— Mowa J. O. Xcia JMci Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, na Seymie Ordynarynym Warszawskim miana dnia 11. Miesiąca Października R. P. 1766. fol., 6 k. nlb.

Przeciw dysydemtom. Wnosi projekt o ubezpieczeniu wiary.

O tej i o dalszych jego mowach na sejmie 1766 ob. Rudnicki Kaj. Sołtyk str. 100, 120—137; oraz Djarjusz sejmu 1766 (w Bibl. tom XV, 428).

Jego mowy przeciwko dysydemtom z r. 1766, żądające „ubezpieczenia wiary“ przedrukowane są także w dziele „Dowody gorliwości polskiej o świętą wiarę“ (1766), o którym ob. Bibl. tom XV, 302.

Por. także: Zbiór mów różnych (1782).

Wyszło i po włosku (ob. wyżej: Alloc.).

Akad. — Branice. — Jagiell. — Krasinś. — Uniw. wileńs.

— Mowa... dnia 21-go 8bris Roku 1766. fol., kart 2.

Bran. — Kras. — Ossol. — Uniw. wil.

— Mowa... dnia 22 go 8bris Roku 1766. fol., kart 2. Ossol.

— Mowa J. O. Xcia JMci Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, na Seymie Ordynarynym Warszawskim miana dnia 30. 8bris 1766. fol., 1 ark.

Przeciw podatkom nowym, po zniesieniu głównego żydowskiego i przeciw odpuszczeniu znacznych sum sukcesorom Siedlnickiego podskarbięgo z administr. skarbu pozostałych. Był dług 2 miliony 700 tys. Akad. — Czartor. — Jagiell. — Krasinś.

— Toż... 6 Novembris 1766. fol., kart 2. Ossol.

— Mowa J. O. Xcia JMci Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, na Seymie Ordynarynym Warszawskim miana. Dnia 12. 9bris 1766. fol., k. 4 nlb.

Z okazji głosu kasztel. Bełskiego de fundatione Miroszewsciana w Akademji Krakowskiej; o fundowaniu szkoły rycerskiej w Akad. w r. 1676. Dalej mówi o nieszczęśliwych in re monetaria skutkach z powodu nowej ewaluacji. Żąda odrzucenia projektu.

Akad. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. wileńs.

— Mowa J. O. Xcia JMci Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, na Seymie Ordynarynym Warszawskim miana. Dnia 20. Novembris 1766. fol., 1 ark.

O prawie obierania posłów.

Akad. — Branice. — Czartor. — Jagiell. — Krasinś. — Ossol. — Uniw. wileńs.

— Mowa J. O. Xcia JMci Kajetana Sołtyka Biskupa Karkowskiego (sic), Xiążęcia Siewierskiego, na Seymie Ordynarynym Warszawskim miana Dnia 22. 9bris 1766. fol., k. nlb. 4.

Przeciw dysydemtom. O religji. Żąda podpisu Projektu wiary.

Akad. — Branice. — Jagiell. — Ossol.

— Mowa... 27 9bra 1766. fol., 1 ark.

Branic. — Daików — Krasinś. — Ossol.

— Mowa J. O. Xcia JMci Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, na Seymie Or-

dynarynym Warszawskim miana dnia 28. 9bris 1766. fol., k. 2.

O ordynacji Ostrogskiej.

Akad. — Branice. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. wileńs.

— Mowa... 29 Novembr. 1766. fol.

— Mowa J. O. Xcia JMci Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego, miana na Seymie Extraordynarynym 5. 8bris Roku 1767. fol., 1 ark.

Sprzeciwia się traktowaniu z Repninem w sprawie dysydemtom.

O tej i o innych jego mowach na sejmie z r. 1767 ob. Rudnicki l. c. str. 171—3; oraz Djarjusz sejmu 1767 (wydany w r. 1866 przez Ant. Sozańskigo). — Obacz także dzieło: Zbiór mów różnych (1782).

Akad. — Czartor. — Jagiell. — Kijows. — Krasinś.

— In negotio praetensae ab acaholicis administrationis sacr. (1767)... ob. w Bibl. XXIII str. 75.

Akad. — Czartor. — Cz. Dwór — Jagiell.

— Obwieszczenie względem nabożeństwa z oktawą na cześć ś. Jana Kantego dnia 15 i 16 lipca 1775 r. odprawiać się mające. Kraków, 1775. fol. plakat. Jagiell.

— Obwieszczenie o mającey się odprawiać Wizycie Kościołów w dzień świętu dekanatach. Kraków 28 Stycznia 1782. fol., k. 2.

Wizyta miała badać: Stan osobisty doch., stan fary, inwentarz sprzętów, summarjusz dokumentów, stan ekonomiczny. — O wyborze wizytatorów.

Jagiell. — Krasinś. — Ossol.

— Obwieszczenie ex officio curiae episcopalis crac. aby duchowni opisali, co i wiele tracą w Galicyi w dziesięcinach, mesznym, wyderkach, zapisach, pensjach. W Krakowie 20 listop. 1782. fol. 1 karta.

Ob. niżej: Process.

— Ogłoszenie i rozrządzenie jubileuszu wielkiego dla Dyecezyi Krakowskiej w Galicyi leżącej. Dan w Krakowie d. 3 Kwietnia 1776. fol., str. 4 nlb.

Jagiell. — Krasinś.

— Toż... w Polsce leżącej, 3. Kwietnia 1776. fol., k. 2. Jagiell.

— Ogłoszenie po całej Dyecezyi w Królestwach Polskim i Galicyjskim zrzućenia z Urzędu Audytorskiego JMci Xiążca Olechowskiego Archidyakona

Krakowskiego. Dat. Kraków 10. Lut. 1782. fol., plakat.

Zarzuca mu urodzenie podle chłopskie w Lubartowie u Sanguszków. X. Cserny wziął go za kapelana; nadużył zaufania biskupiego. Jagiell.

— Okólnik. W Kielcach 15 czerwca 1759. fol., 1 k.

— Toż... Kielcis 20 aprilis 1759. fol., 1 k.

— Toż... w Warszawie 10 decembr. 1759. fol., 1 k.

Ob. Processus.

— Oratorium privatum. fol., 1 k.

— Ordynacya. Processyi w Oktawy Bożego Ciała. De dato Kraków 16 Maja 1762. fol., k. 2. Ossol.

— Proces względem żydów wydany przez Kajetana Ignacego Sołtyka Biskupa Krakowskiego r. 1759. fol., str. 1. Ossol.

— Proces względem wypłacenia podatku publicznego Woysku Koronnemu przez Cajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego wydany. 1759. fol., k. 1. Ossol.

— Proces nakazujący msze, dzwonięcie i modlitwy za duszę Nayi. króla Aug. III. Dat. 18 paźdz. 1783. fol., k. 1. Rudnicki l. c. str. 51 i 264. Ossol.

— Proces nakazujący suplikacye o szczęśliwy sukces sejmu konwokacyi i elekeyi. Dat. Kielce 14 stycznia 1764. fol., str. 1.

Rudnicki l. c. str. 57 i 265. — W związku z tem stoi rękop.: List do województwa lubelsk. 28 stycznia 1764.

Ob. niżej Processus. Ossol.

— Proces przedseymowy nakazujący Supplikacye y modlitwy o szczęśliwy success. 1766. fol., 1 ark. plak.

Rudnicki str. 108 i 271 przytacza tytuł inacej: Process... przed seymikami przedseymowami do dyecezyi swojej wydany. Dat. z Bodzentyna 8 lipca 1766.

Może więc są to dwa odrębne Procesy?

Ob. Processus.

Akad. — Jagiell. — Ossol.

— Proces o exekwie y msze za duszę JW. Michała Sołtyka Kasztelana Siewierskiego. Dan w Borzęcinie w Pałacu biakupim 14 lipca 1766 fol., 1 str. Jagiell.

— Proces obwieszcający Artykuły Nieunitom y Dyssydentom ostrzeżenie. Dat. 13 stycznia r. 1767. fol., k. 2.

Ossol.

— Proces nakazujący Modlitwy &c. o szczęśliwy sukces Seymu. Dan w Warszawie... dnia 28. Sierpnia Roku 1767. fol., 1 ark. plak.

Rudnicki l. c. str. 163.

Akad. — Jagiell.

— Proces obwieszcający Dyecezyą o powrocie do oyczyzny. Dan w Warszawie 13. lutego 1773. fol., ark. plak.

Branic. — Jagiell. — Krasiańs.

— Process nakazujący msze i modlitwy za duszę wojewody łęczyckiego (Tom. Sołtyka brata). Dan w Krakowie d. 12 lipca 1773. fol., 1 ark. plak.

— Proces nakazujący dzwonicie i Modlitwy za X. Szeptyckiego Biskupa... Dnia 19 sierpnia 1773 w pałacu biskupim. fol., 1 ark.

Ossol.

— Proces za duszę JW. J. Pana Chorążego Margrabi Pińczowskiego Karola Myszkowskiego Wielopolskiego Dan w Krakowie 1 stycznia 1774. fol., 1 karta.

Ossol.

— Proces za duszę JW. Wojewody Sandomirskiego Jana Wielopolskiego d. 14 marca 1774. fol., str. 1.

Ossol.

— Proces za duszę JW. JM. X. Załuskiego Biskupa Kijowskiego przez Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego. Dnia 17 stycznia 1774. fol., 1 str.

Ossol.

— Proces nakazujący Modlitwy z dzwonieniem za zmarłego Oyca S. Klemensa XIV i o szczęśliwe obranie nowego Papieża przez Kajetana Sołtyka Bisk. Krakow. 4 października 1774. fol., str. 1.

Ossol.

— Proces W Krakowie 17 marca 1775. fol., 1 kartka.

Donosi o obraniu nowego Papieża.

— Proces obwieszcający świąt zmniejszenie... D. 6. lipca r. 1775. fol., k. 2.

Obwieszcza rozp. Piusa VI. — Rudnicki l. c. str. 282.

Jagiell. — Ossol.

— Proces rozrządzający Lustracye wszystkich Intrat Duchownych w dyecezyi Krakowskiej w Polszcze leżącey (20 Paździer. 1775 r.), fol., k. nlb. 4.

Komunikuje uchwały zjazdu biskupów. Trzeba dać subs. char. 600.000 zł. po 6 zł. od komina. W tym celu należy, przedtem przeprowadzić lustrację. Dokładne przepisy co do jej dokonania. Ważne dla dziejów skarbowości.

Ob. niżej: Proces o składkę. Jagiell.

— Proces o składkę po 6 zł. od komina pro Subsidio Charitativo. Dat. 1 paźdz. 1775. fol., kart 2.

Warsz. uniwers.

— Proces o składkę pro Subsidio Charitativo po 6 zł. i groszu srebrnym od komina. 23 listopada 1776. fol., k. 1.

Por. wyżej: Proces rozr. lustracje.

Jagiell. — Ossol.

— Proces za Duszę JO. Xcia JMci Prymasa Gabryela Podoskiego 22 kwietnia 1777. fol., str. 1.

Ossol.

— Proces nakazujący modlitwy za duszę wojewodziny łęczyckiej (Antoniny z Małachowskich Tomaszowej Sołtykowej). Dan w Krakowie 6 listop. 1778. fol., 1 karta.

— Proces rozrządzający dzwonicie i modlitwy za dusze ś. p. JO. JMP. Wacława Rzewuskiego Kasztelana Krak. D. 6 listopada 1779. fol., str. 1.

Ossol.

— Proces rozrządzający dzwonicie i modlitwy za Duszę śp. JW. JM. P. Kasztelana Warszawskiego Macieja Sołtyka. 1780. fol., k. 2.

Ossol. — Warsz. uniwers.

— Proces za duszę JW. JMX. Młodziejowskiego biskupa poznańskiego, kanclerza WK. w Krakowie 27 marca 1780. fol., k. 1.

Ossol.

— Proces za duszę JW. JMP. Jacka Ogrodzkiego Sekretarza W. Kor. w Krakowie 16 czerwca 1780. fol., k. 1.

Ossol.

— Proces o modlitwy za JW. Józefa Sołtyka kawalera Orderu Lwa Pruskiego. W Krakowie 24 lipca 1780. fol., karta 1.

Ossol.

— Proces rozrządzający dzwonicie i modlitwy za duszę śp. JW. JMX. Wacława hr. Sierakowskiego Arcy-Biskupa Lwowskiego... w Krakowie 30 października 1780. fol. k. 1.

Ossol.

— Proces o wyderkach, zapisach, długach kośc. na dobrach ziem. w Ga-

licy, w Krakowie 30 listopada 1780. fol., 1 karta.

Por. t. XXIII, 320.

Ob. wyżej: Obwieszczenie.

— Proces nakazujący dzwonicie, exekwie, msze i modlitwy za Najświętszą Maryję Teresę Cesarzową, Królową Apostolską. W Krakowie 10 grudnia 1780. fol., 1 ark.

Por. t. XXIII, 320. Jagiell. — Ossol.

— Proces względem zachowania postu. W Krakowie 10 lutego 1782. fol., 1 karta.

— Processus per Cajetanum Ignatium Sołtyk Episcop. Cracov. editus Kielciis Die 20 Mensis Aprilis Anno 1759. fol., karta 1.

Ossol.

— Processus ad clerum pro implo-rando divino auxilio comitiis regni generalibus. Dat. Varsaviae d. 18 Iulii 1760. fol. 1 ark. plak.

Ob. wyżej: Proces.

— Processus supplicationum pro felicissimo successu Ordinum regni sub tempus comitorum extraord. Dat. Varsav. 11 martii 1761. fol., 1 ark. plak.

Ob. Proces przedseymowy.

— Processus supplicationum pro felici successu consiliorum tempore Comitiorum Generalium Ordinariorum per Cajetanum Ignatium Episcop. Cracov. editus 1762. fol., k. 1.

Ossol.

— Prohibitio gestandorum distinctionum per Canonicos gratiales. Cracoviae, 15 Mensis Martii 1775. fol., 1 str.

Jagiell.

— Przydanie do porządku Jubileuszowego przez Kajetana Ignacego Sołtyka Biskupa Krakowsk. 1776. fol., 1 karta.

Ossol.

— Przywilej na Kanclerstwo Xięstwa Siewierskiego, Dat. w Krakowie 13. lutego 1782. fol., ark. plak.

W miejsce Gorzeńskiego nominuje Franc. Osnowskiego kanclerzem. Za powód usunięcia tego głupiego i szalonego człowieka podaje, że Wszchmocność Boska odmieniła Gorzeńskiego i rozum mu odjęła: kiedy poszliśmy ad visitationem SSmi in Cathedrali, postrzeegliśmy jego psa pudelka, jego faworyta i asystenta onemuś do Mszy S. Pies mu asystował na gradusach leżący. Ludzie powinni się gromadzić na uwielbienie Boga, a nie bestye psy do smrodzenia i pastudzenia Świątnicy Pańskiej.

Mimo nakazu trzeba było świątnikom wypędzać tę bestyę — gdy totus clerus cum capitulo odprowadzali do grobu S. Stanisława; proh dolor! snowu tę bestyę widzieliśmy, co nas do sprawiedliwej cholery przyprowadziła; cum indignatione rzekliśmy: A co bestya tu robi, wziąć ją kamień u szyi uwiązać i utopić. Insuper X. Gorzeński usnajemy że oszalał, kiedy błazeński ten list do nas pisany, w którym nas szalonymi czyni, śmiał suchwale i głupio zapamiętałe podpisać.

Jocher 7979.

Jagiell.

— Rozporządzenie, dat. w Warszawie d. 5 marca 1773. 1 ark. wielki.

Krasiańs.

— Rozporządzenie porządku jubileuszowego w Krakowie i na przedmieściach. Dnia 14. marca 1776. fol., plak.

Jagiell.

— Votum Xcia Kajet. Sołtyka biskupa krakowsk. na Senatus consilium 8 marca 1763. fol., k. nlb. 4.

Krasiańs.

(Sołtyk Kaj. Ign.). Aniola z obroną ręką... Relacya (1754) fol., 10 ark.

Dokładniejszy opis w Bibl. XII str. 159. —

Ta jego mowa i kazanie.

— Carmen gratulatorium in optatissimo ad suum gregem reditu Celsissimi Excellentissimi Illustrissimi Reverendissimi Domini D. Cajetani Ignatii Sołtyk Dei & Apostolicae Sedis gratia Episcopi Cracoviensis Ducis Severiae equitis aquilae albae a studiosissima suo nomine Soc: Jesu Cracoviensi oblatum. Cracoviae, typis Cas. Jakowski. 1773. w 4ce, k. 6.

Obejmuje 3 ody.

Jagiell. — Ossol.

— Denuntiatio a Venerabili Capitulo Cathedrali Cracoviensi, celebratae ad nominationem & commendationem Regiam electionis Celsissimi Principis Cajetani Sołtyk, ex Episcopo Kijoviensi Nominati Episcopi Cracoviensis Ducis Severiae; per Illustriss: & Rndissimum Dominum Martinum Comitem Załuski, Episcopum Dresdensem, Suffraganeum Plocensem, ejusdem Cathedrae Cantorem, & à dicto Venerabili Capitulo delegatum Anno Dni 1759. die 8. Februarii Varsaviae facta. fol., k. nlb. 4.

Na k. 2: Gratulatio eidem Cels. Princ. Episc. Crac. per Franciscum de Schwartzenberg Comitem Czerny Canon. Crac. a Capitulo delegatum, Responsum Episcopi.

Akad. — Jagiell. — Warsz. uniwers.

— Józef Olechowski kanonik katedralny krakowski donosi o powrocie J. O. Xcia Jmci pasterza y o nadanych odpustach, nabożeństwowym z tey okazji odprawiać się mającym. w Warszawie 13 lutego 1773. fol., 1 ark.

Ob. Olechowski (t. XXIII, 321), gdzie podana treść.

— Doniesienie ex officio Curiae J. O. Xiążęcia Jmci Biskupa krakow. przez Jm. XX. Dziekanów Dyecezyi krakowskiej. Kraków 1780. fol.

Ob. j. w. — Także i inne odeswy ks. Olechowskiego tam opisane odnoszą się do Sołtyka.

— Dyaryusz Wizyty Akademii Krakowskiej Przez J. O. Xiążęcia Jmci Kajetana Ignacego Sołtyka z Bozey y Stolicy Apostolskiej Łaski Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, Teyze Akademii Kanclerza, y Wizytatora. Od S. Stolicy Apostolskiej. Y Nayiasniejszego Krola Jmci Stanisława Augusta Szczęśliwie Panującego Delegowanego. Dnia 8. Miesiąca Lipca, w Roku niniejszym 1765. w Krakowie zącętey. fol., k. 6 nlb.

Zaczęła się wizyta od uroczystości w kość. św. Anny. Są tu po polsku i po łacinie wypowiedziane mowy X. Wojc. Biegaczewskiego, X. K. Stęplowskiego i odpowiedzi Sołtyka. Sołtyk wysławia mądrość króla. Powołuje się na słowa Platona, że Rzecz. winni rządzić filozofowie. Na końcu wymieniono nazwiska komisarzy do badania uniw., szkoły św. Anny i kolonii. — Porównaj wyżej na str. 62 Informacya. Jocher 1315. — Rudnicki l. c. str. 268.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. wileńs.

— Celsissimo Et Reverendissimo Principi Caietano Sołtyk Episcopo Cracoviensi Duci Severiae Felicis ad Cathedralam Cracoviensem Anno Domini M.DCCCLIX. Die Maji ingressus Gratulatio A Scholis Piis Cracoviensibus totaque ejusdem Congregationis Provincia Polona. Typis Varsaviensibus S. R. M. et Reipublicae in Collegio Scholarum Piarum. (1759). w 4ce, k. tyt., k. 16 nlb.

Wysławia m. i. jego działalność jako bisk. kijow. i senatora.

Panegiryk z podobnym tytułem ale folio i z datą 1760 bywa cytowany jako praca Mirzeńskiego Bernarda. — Ob. o tem tom XXII str. 416.

Ossol. — Uniw. lwows.

— Celsissimus Princeps Illvstrissimus Excellentissimus ac Reverendissimus Dominus Dominus. Cajetanus Ignatius Sołtyk Episcopus Cracoviensis, Dux Severiae, Eqves Aquilae Albae, Majorum claritudine, Meritorum suorum gloria, Religioni Antistes, Reipublicae Senator, Populo Dux, et Princeps. Exoptatus. Par votis, et expectationi omnium Declaratus. Cui in auspiciatissimo ad Cathedralam ingressu, festivam gratulationem et se totam cum tribus Cracoviensibus Collegiis; Provincia Majoris Poloniae Soc. Jesu. Dat, et Dedicatio Annò ingressus Christi 1759. [Tu wignetka podłużna]. Cracoviae Typis Fabiani et Sebastiani Hebanowski S. R. M. Typographi et Bibliopolae Varsaviensis. fol., k. tyt., k. 45 nlb.

Na odwr. tyt. orzeł z mieczem i wierszyki łac. Poczem dedykacja i panegiryk z pochwałami różnych Sołtyków, Sołtykowych i Sołtykówien. W części II dużo faktów z życia biskupa (pobyt w Żytomierzu, stosunek do Lipskiego).

Bandt. Hist. dr. krak. 437.

Branic. — Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol.

— Odezwa popiołów J. O. Xiążęcia Biskupa Krakow.

Wiersz: Nie z krzesła ale z trumny, nie z iszy lecz z grobu. — Ob. opis w t. XXIII str. 254.

— Oratio ad plenos ordines pro Cajetano Sołtyk Episcopi Cracoviensi Duceque Severiae 1782. w 4ce, str. 16.

Jagiell.

— Do Jaśnie Oświeconego księcia Jegomości Kajetana Sołtyka... Do J. W. Imci Józefa Załuskiego... Do J. W. Imci P. Wacława Rzewuskiego... Do W. Imci Pana Rzewuskiego starosty Dolnickiego z okoliczności uwolnienia i powrotu do oyczyny. Oda (1773). w 4ce.

Branic.

— 'Oyoαστουδν Celsissimi Principis Caietani Sołtyk Episcopi Cracoviensis Ducis Severiae... w 4ce, 1/3 ark.

Uniw. wileńs.

— De principe in Regno Poloniae pontificatu in Celsissimum principem Cajetanum Sołtyk Cracoviensem, nec non totius Minoris Poloniae Sacrorum Antistitem, Ducem ac Dominum Se-

veriae, pro magnis in publicum promeritis collato, gratulatio facta nomine Minoris Poloniae provinciae Soc. Jesu. Anno 1759. w 4ce, str. 82.

Bibl. Popielów.

— Proźba do najsławniejszych Stanów Rzeczypospolitey skonfederowanych i obiaśnienie pokrzywdzenia Sołtyków Sukcessorów s. p. Biskupa Krakowskiego. fol., k. 1.

Bibl. XX. Mis. — Krasin.

— Responsum Venerabilis Capituli Cracoviensis de die 29. Decembr. 1758. fol.

Jagiell.

— Rozmowa między Sołtykiem Biskupem Krakowskim y Dekiertem Prezydentem miasta Starey Warszawy na Polach Elizeykich. 1780.

Ob. Rozmowa w t. XXVI 419, gdzie bliżej opisano.

— ob. Aniola z obroną ręką (1753) — Antonello (1760) — Aquila (1763) — Banaczkowski Symon (1760) — Bednarski Marcin (1773) — Biegaczewicz Adalb. (Via aquilae 1758) — Clement (Rozmowy 1761) — Dyjarjusz sejmu (1764) — Garnysz Książd (1782) — Gorzeński — Grzegorz od S. Ducha (1765) — Herka Klem. St. (Quaestio 1759) — Janowski Jakób (1775) — Kaszewicz Kazim. (1766) — Klemens XIII (Literae 1759) — Klemens XIV (1773) — Kopeński Ant. (1764) — Korczyński Kassyan (Kazania 1764) — Kowalski Jan (Godność hisk. 1750) — Lesniewski Fr. (1759) — Linowski Zygm. (1773) — Lipiewicz Andrzej (1762) — Mamezyński Stan. (1759) — Maruszowski Jakób (1765) — Mazenski B. A. (1768) — Miłkowski Władysław (Regnum Sapientiae 1760) — Nowiński Krzysz. (S. Stanisław 1758) — Olechowski Józef — Palaszowski Jan Józef (1762) — Plenipotenci (1789) — Poniatowski Michał (Zalecenie modlitw 1788) — Potkański Fr. (Universale 1765) — Preis Fr. Er. (Jasne dowody 1766) — Projekty — Propositiones (1760) — Putanowicz Józ. Al. (Vivat juventuti 1759) — Repnin (1767) — Responsum (1758) — Rezolucyach — Rutter Xaw. (1761) — Rubricella

(1780) — Rudimenta musicae choralis (1761) — Sleszkowski A. C. (De S. Stanislao 1773) — Sołtyk Józ. (Kazanie 1761) — Stęplowski Kaz. J. (Exercitium 1750) — Stobiecki (Powinsz.) — Trembiński Al. J. (1759, Uwagi nad pismem) — Tryśniewski (1767) — Wężyk (1765) — Wielhorski — Wilkoszewski Ant. Fr. (Quaestio 1760) — Virtuti et erudit. (1771) — Wysocki Samuel (Nauki homilijne 1770) — Załuski Marcin (Denuntiatio 1759) — Zbiór mów różnych (1782) — Zolezdziowski Ant. (Virtuti 1771).

Rulhiere Histoire de l'anarchie II. — Bandtkie Hist. bibl. Uniw. krak. 90. — Lelewel II 129. — Janocki Excerpt. Pol. 32—46, 357—61, 362, 369, 375. — Lukaszewicz Kościół br. Czesk. 252. — Łętowski Katalog II 242—257. — Rzepnicki Vitae praesul. I 382—4. — Moszczeński Adam Pamiętniki Poznań 1858. — Tyg. II. 1862 V 216. — Wójcicki w Encykl. Org. XXIII 822. — Lelewel O monecie polskiej 1862 str. 43. — Baliński Pamiętniki o Janie Śniadeckim 1865 str. 22—47. — Niesiecki Herbarz IV. — Korytkowski Palaćci III (1883) str. 558 i n. — Żychliński Złota księga XVII (1895). — Enc. kość. XXVI 160. — Bużeński Żyw. arc. gn. V (Malinowski). — Kraszewski Polska I 290. — Sozański Dyjarjusz sejmu 1767. — Kosakowski Monogr. I—III. — Łubińska Sprawa dysyd. 1911 str. 79 i n. — Rudnicki Sołtyk (Monogr. Askenazego V). — Askenazy Nowe wczasy 1911. — Skalkowski O czesć imienia 1908. — Kraushar Repnin i Polska. — Kalinka Ost. lata I 110. — Broglie Le secret du roi. — Kołłątaj Stan oświecenia. — Mejbbaum O tron Stan. Aug. 1914. — Smoleński Przewrót umysł. (passim). — Konopczyński w Kwart. hist. 1910 III. — Tenże Polska II 11. — Tenże Mrok i świt 1911. — Potocki Stan. Mowa 1812. — Starczewski Widma przeszłości 1929. — Ks. Chotkowski Hist. kość. w Galicji tom I i II (1909). — Finkel Bibl. hist. III 1861.

SOŁTYK Kajetan (II), ord. S. Pauli Eremitae. Aquila in montibus myrrhae et thuris quiescens sive Christus patiens in documentum debiti obsequii ob munificentias copiosas Celsissimo Principi Illustrissimo Reverendissimo Domino Domino Cajetano Sołtyk Episcopo Cracoviensi, Duci Severiae, Equiti Aquilae Albae praesentatus et oblatu a Fr. Cajetano Sołtyk O. S. Pauli Ere-

mitae AA. LL. et Philosophiae doctore, et actuali Studij Theologici Varsaviensis Professore. Anno Domini 1763. diebus Octobris Varsaviae. w 4ce, k. 3.

Dedykacja na 1 karcie. Początek 1 k.: Conclusiones theologicae ex tractatu de poenitentia Menti D. Thomae conformes. (Na końcu:) Disputabuntur in conventu Varsaviensi. Obiectis satisfaciendo Chrysostomo Kosbialowicz, Praeside Cajetano Sołtyk. Por. niżej: Sołtyk Michał (Propos. 1763). Razem oprawione: Kaw. Rotter Conciones quadragesimales VI de Christi passione, aliae VI de Peccatore. Typis Clari Montis Czesochoviensis Anno MDCCLXI (1761). w 4ce, str. 190, Index proposit. k. 2. — Autorem jest Harnischer, a Rotter tłumaczył (ob. tom XVIII 4b). Jagiell.

(Sołtyk Maciej I), sufragan chełmski. Regnum integrum in Illustr. M. Sołtyk (1731)... ob. Waligórski Michał Jan.

Nazwisko autora tego panegiryku dopisane jest na egz. bibl. Kijow.

— ob. Chryszkiewicz Aur. (Aquila 1719) — Nierembergicus (1740).

(Sołtyk Maciej II) Kajetan, wojew. sandom. Ad Illustrissimum Excellentissimum Dominum Mathiam Sołtyk Palatinum Sandomiriensem Szydloviense etc. Capitaneum, Ordinum Aquilae Albae et Sancti Stanislaei Equitem die Magno ejus Nomini Sacra 25 februarii Anno Domini 1780. w 4ce, k. 4.

Ob. tom XXI str. 5, gdzie wskazany jako autor Adam Łabęcki. Ossol.

— Indemnizacya W. Macieiovi Sołtykowi Wojewodzie Sandomirskiemu. fol., karta 1.

Bibl. Tow. P. N. w Poznaniu.

— Oddana Sprawiedliwość zasługom y onocie JW. Imci Pana M. Sołtyka wojewody Sandomirskiego, starosty Szydłowskiego, orderów orla Białego, y s. Stanisława kawalera. Od umieszczających cześć cnotę y zasługę Obywatelów Wojewodztwa Sandomirskiego, powiatów Sandomirskich. W dniu poświęconym uroczystości Imienia tego pełnego wielkich przymiotów męża. Oświadczenia R. P. 1779. w 4ce, k. nrb. 14

Zawiera oprócz dedykacji: Głos JW. Pana Jana Michała hrabi z Nagłowic Reja, starosty Nowomiejskiej kawalera ord. S. Stan. przy reasumpcyi sądów ziemskich sandomirskich w Wiślicy dnia 29 czerwca

1778 mianych; Mowa Wielm. sędziego ziemskiego sandom. ; Mowa W. Imci Pana Jozefa Brzeskiego, podsędka ziem. sand. w Wiślicy 30 czerw. 1778; Mowa W. Imci Pana Mikułowskiego, przy wykonanej na pisarstwo ziemskie przysiędze miana; Mowa W. Imci Pana Kajetana z Postawic Ankwicza; Mowa urodz. Romana Radoszewskiego, wicesgorenta; Mowa urodz. Józefa Sosnowskiego, przy zaczęciu jurysdykcji ziemskiej w Wiślicy 30 czerwca 1778 roku imieniem palestry miana.

Krasina. — Zieliń.

— Wartość Zasług Dostapioney Godności Wojewodztwa Sandomirskiego w Jasnie Wielmożnym Jmści Panu P. Macieju Sołtyku Wojewodzie Sandomirskim Kawalerze Orderow Białego Orła y Świętego Stanisława, Staroście Szydłowskim Pieśnią Polską Uieczoną. Przez Nayobowiązanego Pańskiemu Imieniomu X. J. K. K. (1774). w 8ce, str. 8.

Litery w tytule oznaczają zapewne: Xiądz Jan Kanty K...

Por. tom XIX str. 2.

— ob. Chrzanowski Tomasz (Kazanie 1790) — Popisy (1783) — Rymszewski Stanisław (1774) — Sołtyk Kajetan Ignacy (Proces 1780).

Łętownski Katalog IV 72—3. — Rudnicki Kaj. Sołtyk 1906.

SOŁTYK Maciej (III), kasztelan. Mowa Przy Otwarcu Publicznych Popisow Uczący Się w Szkołach Wydziału Krakowskiego Młodzi. Miana Przez J. P. Macieja Sołtyka Kasztelanica Wislickiego Ucznia Klasy II. 1783. w 4ce, k. 2.

Dziękuję monarsze nauk wkrzesicielowi.

Razem z tem drukowane, choć znaczone osobną sygnaturą A—D:

Popis Uczniow Klasy II, w Szkołach Wydziałowych Krakowskich z Nauki moralney, z Językow, Narodowego i Łacinskiego, z Arytmetyki, z Nauki Charakteru, z Historji Naturalney, I z Nauki Chrześcianskiej, Albo Historji Dawnego I Nowego Testamentu. Pod Dozorem M. Michała Kureszowskiego. Roku 1783. w Miesiącu Lipcu. w 4ce, k. 16.

Zestawione (szczerze po polsku i po łac., synoptycznie) tezy i pytania a pięciu wymienionych nauk. Z nauki moralnej: obowiązki uczniów i nauczycieli; słuchających i panów. — Na k. C: Tłumaczenie łacińskich autorów (Cycero, Seneka, Plutarch, Terencjusz, Kwintyljan, Fedr, Kolumella, Nepos). — Na k. 2: Charakter

(to znaczy pisownia). — Pierwsze wiadomości z hist. naturalnej. — Wreszcie z nauki religji (Stary i N. Test.).

Kończy wyliczenie uczniów klasy II. Było ich 29; w tem 7 o nazwiskach szlach. (Chwalibóg, Łodziński, Podowski, Sołtyk, Strowski, Wiktor, Żarski) — reszta zdaje się synowie mieszczańscy.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwowa.

Sołtyk Michał (I), kasztelan sandomierski († 1767) ob. Domański Wojc. (Rękojmia górna 1767).

SOŁTYK Michał (II), dziekan kat. krak. († 20 paźdz. 1814). Czyny Niektóre Działane w Polsce Przez Osoby Stanu Duchownego, Religji, Społeczeństwu Ludzkiemu Y Kraiowi Pożyteczne. Roku 1790. w 8ce, k. tyt., k. 15 nrb.

Przechodzi pokrótce działania biskupów i kleru od najd. czasów. — Na k. 7 o Kajetanie Sołtyku i o Żalaskich. — O prymasie Ostrowskim. — O bezpieczeństwie w kraju na skutek nauki kościoła. — O potrzebie plebanów. — O szpitalach (o szpitalu św. Barb. w Krakowie, od którego lepszego w krajach obcych nie masz). — O moście na Prądniku.

Pisane widocznie dla celów polemiki z ówczesnymi broszurami, ale tych nie wymienia. Dzików — Jag. — Ossol. — Warsz. uniw.

— Encyklopedia Wiadomości Elementarnych Czyli Pierwsze Rysy I Wyobrażenia Nauk I Kunsztów Dla Użytku Młodzieży Przez X. Michała Sołtyka Dziekana Katedralnego Krakowskiego Kawalera Orderu Orła Białego I S. Stanisława. W Częściach Dwoch Pracą i Kosztem Autora. [Tu cztery litery V, ułożone w formie krzyża]. W Krakowie W Drukarni Szkoły Główny Roku M.DCC.XCVIII (1798). w 8ce, k. tyt., k. 3 nrb., str. 119.

Na odwrocie ofiarowuje autor pracę młodzieży, a w szczególności Janowi Kant. Potulickiemu. Składa się z XI rozdziałów króciutkich. Część I o naukach, a więc: O religji, językach, literach, druku, wymowie, rymotwórstwie, metafizyce i innych naukach, żeglarsztwie, o monetach, mitologii itp. — Część II o kunsztach: o rolnictwie, budownictwie, sztychu, snycerstwie, odlewaniu posągów, muzyce, tańcu itp. O każdym przedmiocie po kilka najbardziej elementarnych informacji.

Na str. 35 wymienia postów: Kochanowscy, Sarbieński, Krasicki, Naruszewicz, Trembecki, Karpiński, Prsybalski.

Bentk. II 63. — Jocher 2004.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— List pasterski Elleona Biskupa Tulońskiego do wiernych swych dyecezanów w roku 1790 pisany przez X. Michała Sołtyka wyłożony (1795)... ob. tom XVI str. 49.

Bentk. II 587. — Jocher 7666.

Czartor. — Drohob. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Wileń. — Zieliń.

— Mowa Jasnie Wielmożnego Imci Xiędza Michała Sołtyka koadjutora kantora gnieźnieńskiego, dziekana katedralnego krakowskiego, Prezydenta Trybunału koronnego, przy zaczęciu Trybunału w Piotrkowie miana dnia 1 września roku 1785. fol., kart 2.

Powołuje Cesarza Augusta, Filipa Macedońskiego, Aristidesa — i szczyli się że kraj nad wszystkie inne wymierza sprawiedliwość bez opłaty i bez przymusu tylko dla dobra publicznego. Jagiell.

— Mowa J. W. Imci... Koadjutora, kantora gnieźnieńskiego, Dziekana krakowskiego, Prezydenta trybunału koronnego, kawalera orderu S. Stanisława miana w Lublinie przy limicie Trybunału r. 1786 mca grudnia dnia 20. w 8ce. kart nrb. 8. Branic.

— Ocalenie Prawdy Poswięconey Przyszłości. (Kraków, 1790). w 12ce, k. tyt., k. 5 nrb.

Jest to odpowiedź na pismo „Co się dzieje z nieszcz. Ojczyzną“. Mówi o uwięzieniu Senatorów przez Moskwę, o konfed. radomskiej. „Od jednego zabranego do Kalugi“ (Kaj. Sołtyka) miał autor wiadomość, jak był ów napastowany, aby do konfederacji radomskiej przystąpił. Poseł mosk. obiecywał mu, że Moskwa dysydemtów odstąpi. Dlatego to przystąpił do konfed. radomskiej. Teraz poseł mosk. „utworzył pismo chcąc przeciwnych ukazom swoim w czarny płaszcz przybrać“. Jest wymysłem jego, jakoby uwięzieni senatorowie chcieli króla dezonizować. — Mówi też o konfed. barackiej i o stosunku Francji do niej. Obce gabinety zwodzą nasz naród. Pismo „Co się dzieje“ (ob. XIV. 310) bywa prysnawane Kollatajowi lub Jezierskiemu. Bentk. II 102. Dzików — Jagiell.

— Propositiones Theologicae quas Celsissimo et Reverendissimo principi Caietano Ignatio Sołtyk Episc Cracov. publice propugnandas exponit Michael Sołtyk 1763. Varsaviae typis S. R. M. Schol. Piarum. w 4ce, sygn. F₄.

Ob. wyżej pod Sołtyk Kaj. II.

Dzików — Kras — Un. wil. — Warsz. un.

— Series Monumentorum Ecclesiae Cathedralis Cracoviensis. (B. r. i m. dr., ale Kraków 1785). w 8ce, str. 130 i 3 k. nlb. (Index Monumentorum).

Strony 1—9 nieliczbowane.

Na str. 3 napis: Series... Na str. 4: Idque factum et studio et labore Michaelis Soltyk Decani Eccl. Cath. A. D. 1785. Poczem krótki opis kościoła i napis na tablicy Kmity. Na str. 9: Statua marmorea ejusdem cum inscriptione. — Na str. 12: Memoriae Judithae (1082). Następują opisy i napisy innych nagrobków. Odczyt napisów bywa często widocznie wadliwy. — Na str. 129: spis pamiattek, które „conservantur penes hanc ecclesiam“ (tria vexilla, campana Sigism.). — Na str. 130: inskrypcje wierszowane na kaplicy Zygm. i Jagiell. — Razem spisał 107 tablic grobowych, z tych znaczna część dzisiaj nie dochowana.

Kluczycki Pamiątki polskie 1835 str. 124. — Chłędowski Spis 117. — Jocher 8911. — Bran. — Czart. — Czestw. — Jagiell. — Ossol. — Przedz.

— Troski Prywatne O Dobro Publiczne. Qui Virtute animos instruit, is in privato Publicum negotium agit. Quint. w Warszawie 1791. w 8ce, k. tyt., str. 71.

Rozpoczyna dedykacja: Ofiara enocie Stan. Małachowskiego. Porównuje go do Aristidesa.

Broni zdania, że w Polsce powinny być tylko dwa prawa kardynalne: 1) Religja katol. jest panująca, 2) Rząd republikański.

Omawia prawa wychowania młodzieży: edukacja w religji, płace nauczycielom, ćwiczenia w zręczności (szkoła konna), podróże zagranicę tylko za zezwoleniem zwierzchności (kobietom podróży zabronić). Radzi urządzić sądownictwo na wzór angielski; omawia trybunały prowincjonalne; upadek Krakowa; radzi znieść wolność palestry, uczt i bankiety; o reformie postępowania sądowego; o komisjach cywilno-wojskowych; o reformach wojskowych; bezkrólewie i elekcja; monopolja; reformy poddańcze (bez zniesienia poddaństwa, choć to byłoby najsprawiedliwsze); apolonizowanie Rusi.

Bentkowski II 104.

Bran. — Czart. — Dzików — Jagiell. — Ossol.

— ob. Domański Wojciech (1766) — Ordinatio (1786) — Penzel Abr. (Triga observ. 1780) — Petitjeau abbé — Refutation (1795) — Soltyk Kajetan (Proces 1766).

W ręk. bibl. Zamoj. nr 1096 jest jego autobiografia. Tu między innymi pismami

wymienia list: Do redaktora staropolskiej gazety, który wyszedł w formie dodatku pół ark. do Gazety warsz.

Posiadał wspaniałe zbiory, których katalog ogłosił z pocz. XIX w. (bez daty) p. t.: Reut oka na zbiór gabinetowy (jest w Bibl. Ossol.). Był to zbiór minerałów, konch, bursztynów, koralu, medali, monet, szkieł fizycznych, sztuk mechanicznych, mebli. Kopersztuchów było z górą sztuk 15.000 (widoki miast, portrety etc.). Był także „zbiór malowań“ (oryginał Rafaela: portret kobiety, Corregio, Alberta Duro, Bantoniego, Caraccia, miniatury, mozaiki, landszafty). Co się z tem stało?

Bibl. Estr. IV 312. — Janoski Excerpt. 109. — Dziennik wil. 1815 II 573. — Łętowski Katalog II i IV 73. — Grabowski Amb. w Bibl. warsz. 1859 T. 74 s. 182. — Enc. kośc. XXVI 162. — Ka. Siarkowski w Przgl. kat. 1886 nr 28—30. — Korytkowski Prałaci III (1883). — Rudnicki Kaj. Soltyk 1906. — Smoleński Przewrót umysł. w Polsce str. 353. — Tenże w Przgl. hist. 1912 str. 317 (Public. anon.).

Soltyk Mikołaj ob. Kasprzycki Hilarius (Universitas 1729).

SOLTYK Stanisław, poseł wojew. krak., kasztelan warsz. (ur. 1751). Głos... dnia 20 Grudnia 1790. fol., k. 3. Czartor.

— Toż... 7 Stycznia 1791. fol. Czartor.

— Toż... 14 Lutego 1791. fol. Czartor.

— Głos Jaśnie Wielmożnego St. Soltyka posła z województwa krakowskiego orderów polskich kawalera. dnia 23 lutego 1791 r. na sessyi seymowej miany. fol., 2 karty. Jagiell.

— Głos... Posła z wwdztwa krakowskiego orderów polskich kawalera d. 28 lutego 1791 roku na sessyi seymowej miany. fol., str. 4. Bran.

— Głos J. W. Stanisława Soltyka posła województwa krak. ord. polskich kawalera z okoliczności miast koronnych y litewskich na sessyi seymowej 5 kwietnia 1791 miany. W drukarni wolney. fol., sygn. B₂. Czartor.

— Głos Jasnye Wielmożnego IMC Pana Stanisława Soltyka Posła Województwa Krakowskiego Orderów Polskich Kawalera Na Sessyi Seymowej Dnia 31 Października (1791). Miany.

(Na końcu:) W Drukarni Wolney. fol., k. 2 nlb.

O starostwach, za ich sprzedaż. O projekcie Pinińskiego.

Mówi o swoim wniosku: Zasady do sprzedaży starostw. Powiada że Konstytucja 3-go Maja temu się nie przeciwi.

Bran. — Czart. — Dzików — Jagiell. — Krasin.

— Głos Jasnye Wielmożnego Jmci Pana Stanisława Soltyka Posła z Województwa Krakowskiego Orderów polskich Kawalera, na Sessyi Seymowej dnia 24 Listopada 1791 roku w materji Starostw miany. (Na końcu:) W Warszawie w drukarni uprzywił. Michała Grölla księgarza nadw. J. K. Mci 1791. w 4ce, kart 8.

Powiaada że starostwa czynią dochodu 10 milionów a sprzedane na dziedzictwo uczynią drugie tyle. Po pięciu latach uczynią 25 milionów. Domaga się stworzenia papierów publicznych. Daje za wzór Francję i Amerykę.

Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. wileń.

— Głos... posła z województwa krakowskiego orderów polskich kawalera na sessyi seymowej d. 21 maja 1792 miany. fol., k. 2. Bran. — Czartor.

— Głos Stanisława Soltyka Posła z województwa krakowskiego orderów polskich kawalera na sessyi seymowej dnia 29 maja 1792 miany. (Na końcu:) W drukarni Zawadzkiego. fol., k. 1.

Odpowiada na odezwę króla: „Dzieci albo żyjmy niepodlegli i poważani, albo gińmy wszyscy z honorem“. Sądzi, że alians z Prusami stanie w obronie ojczyzny.

Bran. — Jagiell. — Ossol.

— Kopia listu J. W. Soltyka Posła Województwa krakowskiego do J. W. Żelińskiego kasztelana Bidzkiego z Warszawy dnia 6 Aprilis 1791 pisanego. fol., 1 strona. Jagiell.

— List do JW. Józefa Chwaliboga Wojskiego Krakowskiego z Warszawy 16 Kwietnia 1791 pisany. w 4ce. Czartor.

— Materia tentaminis ex logica et metaphisica in Academia Sabaudica 30 Ang. 1769. per Stanisł. Soltyk pertractata. Viennae apud Iahn. w 4ce. Ob. niżej: Positiones physicae.

— Miasta duchowne w kraich Rzeczypospolitey (Projekt sejmowy). fol., karta 1. Bibl. XX. Misjon.

— Mowa Jaśnie Wielmożnego IMci Pana Soltyka Posła Województwa Krakowskiego Wraz z Projektem Zasad Przedaży Starostw, i explikacją niektórych punktów tychże Zasad Na Sessyi Seymowej Dnia 27. Października R. 1791. Miana. fol., k. 2 nlb. Przedkłada: Zasady do Urządzenia Królew-szczyzn, ujęte w 11 punktów. — Te bliżej wyjaśnia.

Bran. — Czartor. — Jagiell.

— Porządek izby seymowej. (Projekt do prawa). fol., 1 k. Czartor.

— Positiones physicae, quas illustrissimus Dominus Stanislaus comes de Soltyk publico tentamini exponit in caesareo-ducali nobilium Academia Sabaudica die XXV Augusti anno 1770. Viennae, typis Josephi Kurzböck Caes. Reg. Aulae Illyrico Orientalis nec non Incl. Inf. Aust. Ordinum typographi, 1770. w 4ce, k. 5 nlb. Jagiell.

— Projekt JW... posła krak. Przyspieszenie obywatelskiego bezpieczeństwa. fol., 1 karta. Czartor.

— Projekt przez JW... posła krak. podany a w deputacyi do urzędzenia na przedaż wieczystą królewsczyzn. fol., 2 karty. Czartor.

— Projekt przez JW... posła krakowskiego podany a w deputacyi konstytucyjney poprawiony. Zasady do urzędzenia na sprzedaz wieczystą królewsczyzn. fol., kart 2 (sygn. B₂).

Bran. — Czartor. — Krasin.

— Projekt JW... posła krakowskiego. Odmiana podatku skurowego. fol., 1 karta. Czartor.

— Projekt JW... w deputacyi... podawaiącym roztrząsany i zgodnie ułożony. Ochrona czasu seymowego. fol., 1 karta. Czartor.

— Projekt... posła krakowskiego z dodatkiem J. W. Kicińskiego co do projektu o seymikach. fol., kart 2 (pagina fracta). Bran. — Czartor.

— Zasady do urzędzenia na przedaż wieczystą królewsczyzn, przez JW. Soltyka posła krakowskiego podane,

prawem dnia 19 grudnia r. 1791 uchwalone. (Warszawa, druk Ig. Grölla). w 8ce, kart 4.

Gaz. Nar. i Obca 1792. (Cena gr. 15).
Branic. — Jagiell. — Zielińś.

(Sołtyk Stanisław). Oda do Wielmożnego JMP. Stanisława Kostki Sołtyka Kasztelana Warszawskiego w dzień Imienia Jego przez Z. L. w 4ce. k. 2. Ob. tom XXI 3. Branic. — Ossol.

— Plenipotenci miast duchownych do JW. Sołtyka posła krakowskiego (1789). w 8ce, str. 14.

Wykazują uciemięcenie miast przez duchowieństwo. Mówią że dobra duchownych nie są ich dsiedzictwem lecz należą do narodu, bo ich nie odziedzicza syn po ojcu, wnuk po dziadku.

Pilat str. 91. Branic. — Czartor.

— Uwagi nad pismem Plenipotencyi miast duchownych do JW. Sołtyka Posła Krakowskiego (1789). w 8ce, str. 48. Bibl. war. Nar. (Zb. rapers.) — Ossol.

— Powinśzowanie Seymującem Stanom Po przemienionych w Prawo Zasadał przez JW. Sołtyka Posła Woiewódtwa Krakowskiego, Orderow Polskich Kawalera. względnie Krolewszczyzn podanych, Wierszem Polskim Napisane. w Warszawie. w 4ce, str. 3. Branic. — T. P. N. w Poznaniu.

— ob. Kruszyński Stanisław (Wiersz na imien.) — Penzel Abrah. (De arte historica 1782) — Recueil (1792).

Estr. Bibl. IV 311 (tu o jego procesie sejm. 1828). — Smoleński Ostatni rok 1897. — Kossakowski Monogr. III. — Rudnicki Kaj. Sołtyk 1906. — Kraushar Tow. warsz. P. N. I 1900 str. 118—121.

Katalog jego bibl. jest zachowany w ręk. bibl. Kras. (z r. 1790) nr 3348.

Sołtyk Teodor ob. Łańcucki X. (1797).

SOŁTYK Tomasz († 1772). Wotum J. W. JMci Pana Sołtyka Woiewody Łęczyckiego na Senatus Consilium w Warszawie dnia 8. Marca 1763 miane. fol., k. nlb. 4.

W sprawie Birona. Przeciw jego rozszczeniu. O krzywdach przez przechody wojsk obcych. O gratyfikację dla Hubscha za usługi kopcom podejmowane u Porty. Szpital staraniem Bodouina wystawiony poleca protekcji króla.

Akad. — Branic. — Jagiell.

— ob. Sołtyk Kajetan Ig. (Proces 1773).

Rudnicki Kaj. Sołtyk 1906.

Sołtykiewicz An. ob. Sałtykiewicz. Sołtyków (Z) ob. Winnicka. Sołtykowa Antonina ob. Sołtyk Kajetan Ignacy (Proces 1778).

Sołtykowa Katarzyna ob. Murczyński And. (Obraz godności 1743).

(Sołtykowa Salomea). Stan sprawy z strony ur. Salomei z Brzozowskich niegdy urodzonego Felixa Sołtyka starosty Zwinogrodzkiego rozwiedzionej żony, starostwa Zwinogrodzkiego posesorki powodowej; przeciwko Wielmożnym Franciszkowi Xaweremu Branickiemu Hetmanowi wielkiemu koronemu, Franciszce Wiktorii z Xiążąt Woronieckich Jabłonowskiej pozostałej wdowie, y successorom niegdy Wielmożnego Xiążęcia Jabłonowskiego woiewody Nowogrodzkiego pozostałym, w przyzwoitey assystencyi pozwanym. fol., kart 12 nlb.

Szła sprawa o dobra Olchowiec po r. 1785. Jagiell. — Krasinś.

— Doniesienie o prawie do dzierzawy czyli starostwa Zwinogrodzkiego, urodzonej z Brzozowskich Sołtykowi słuźących (po r. 1778). fol., k. 2.

Jagiell.

— Dowody objaśniające dobroć y ważność przywileju Juris communicativi na starostwo Zwinogrodzkie dnia 13 Augusta danego (1775). fol., k. 2.

Jagiell.

— Kontynuacya Summarynszu w interesie Zwinogrodzkim (1780). fol., 1 str.

Jagiell.

— Replika ze strony urodzonej Sołtykowi Starosciny Zwinogrodzkiej na odpowiedź J. W. Branickiego Hetmana W. koron. w sprawie o naturę dóbr klucza Olchowickiego uczyniona. fol., str. 20 i nlb. ark. C.

Rzecz o najasad przez Branickiego klucza Olchowickiego w r. 1780. Jagiell.

— Dowód nieważności prawa Juris communicativi na starostwo Zwinogrodzkie przez W. Sołtykową pretendowanego, w sprawie w Sądach J. K. Mei agitującej się. fol., k. 4. Jagiell.

— ob. Branicki Fr. (Odpowiedź).

SOŁTYKOWICZ Józef, prof. Akad. (ur. 1762 † 25 kwietnia 1831). Głos Na Prędcę Do Stanu Mieyskiego (1790). w 8ce, str. 15.

Autor występuje ostro przeciw szlachcie. Krytykuje pogląd, jakoby masowe nobilitacje mieszczan mogły zaradzić upośledzeniu miast. Mieszczanie muszą dążyć do równouprawnienia śladem „wielkiego Dekkierta”. Pisane widocznie przed r. 1791.

Czy istotnie Sołtyk. jest autorem „Głosu”? Zarówno Pilat jak i Smoleński Pisma II str. 328 przyznają to pisemko Fr. Jezierskiemu (istotnie pewien radykalizm w ujęciu za tem przemawia). Na str. 367 omawia Smoleński polemikę wywołaną tą broszurką. Taksamo Kalinka Sejm II 570 (Rozbiór dorywczy Głosu na prędcę). W tym to właśnie „Rozbiór” wskazany jest X. Jezierski jako autor „Głosu” (na str. 58). Nazwisko Sołtykiewicza wymienia natomiast Katalog księgarski Cypcera, mający co prawda mętne informacje o autorach a wydany dopiero w r. 1840. Jednak należy zwrócić uwagę, że Kollątaj wymieniają pisma X. Jezierskiego milczy o tej broszurce, a autora musiał znać.

Obacz także: Zdanie obywatela litewskiego (1791). Czartor. — Jagiell. — Zielińś.

— Ja Lepiej Trzymam O Królu (1793). w 8ce, k. tyt., str. 15.

Pisane we formie pytań i odpowiedzi. Autor broni króla od zarzutu, jakoby podpisując rekonfederację odstąpił od konst. 3 maja. Na nowym sejmie będzie wszystko zmodyfikowane. Moskwa chce tylko wprowadzenia na tron Konstantego zamiast domu saskiego. Konstanty ożeni się wtedy z infantką saską. Prusy nie dopuszczą do upadku Polski, bo chcą mieć bufor od Rosji. Gdańsk przedstawia dla Polski mały interes. — Pisemko wystawia nadzieje partji Kollątajowskiej, żywione mimo obalenia ustawy rządowej i akcesu króla do Targowicy.

Odpowiedź na to pisemko wysłała p. t.:

Czytałem — A Ja Wcale Trzymam Lepiej o Królu. w 12ce, k. tyt., str. 15.

Rozpoczyna się: A ja wcale. To jest, tak, po prostu: Jak widzę, słyszę i poymuię. Ziemiańian.

Autor mówi, że mieszka na wsi. Opowiada swe uczucia po uchwale 100.000 wojska. Dorachowano się go tylko trzecią częścią. Mimo to dzielnie się biło. Wspomina Dubienkę. Broni króla, który nie miał ani dość wojska — ani skarbu. Nie budujmy zamków na powietrzu. Po co żeniemy kogó? (widoczna aluzja do broszury Sołtykiewicza). Niech ustanać niesgody. — Ob. pod Ziemiańian.

W związku z tą broszurą stoi pisemko: Raczej piórem niż orężem (autor Kapostas, ob. tom XXIV, 288 i XXVI, 13). Bentkow. Hist. lit. II. — Porównaj Bibl. tom XVIII, 334.

Akad. — Branic. — Jagiell. — Kijów — Krasinś. — Ossol.

— Ich habe eine bessere Meinung vom Könige. Eine Unterredung über die jetzigen Vorfälle in Polen. 1792. w 8ce. Branic.

— Wywod O skutecznym sposobie zaprowadzenia i ugruntowania dobrych Obyczajów. Na Obchod Roczny Pamiętki Wolney Konstytucyi Dnia 3go Maja 1791 Roku. I Jmieniem Oyca Oyczyzny Nayiasnieyszego Stanisława Augusta z Woli Narodu Krola Polskiego i W. X. L. Na Amfiteatrze Szkół Krakowskich Czytany. Oswieconym Prawodawcom Poswięcony. Przez J. Sołtykiewicza Nauczyciela Obyczajów i Prawa. w Krakowie w Drukarni Antoniego Grebla. w 8ce. k. tyt., str. 118.

Dzieli się na VI rozdziałów, których treść podana jest na str. 3—4. O konstytucji 3 maja wprost nie mówi. Treścią są rozważania na temat społecznej natury obywatela, stanu moralnego ludzkości i obecnej Europy, znaczenia „społecznych obyczajów” dla postępu ludzkich społeczeństw i oparcia tych obyczajów na prawdzie i sprawiedliwości przy pomocy stosownych prawodawstw. Takim. prawodawstwem jest ustawa rządowa 8 maja. — Dużo polemizuje z Monteskiuszem zwłaszcza z poglądami jego o sbytku. Sołtykiewicz widocznie studjował ekonomję fiszokratyczną. Cała rozprawa jest okazem literatury ze szkoły prawa natury, popieranej przez Kollątaja. (Sołtykiewicz był jednym z jego ludzi).

Branic. — Czaps. — Czart. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwowa. — Wileńś. — Zielińś.

— Przemowa Jozefa Sołtykiewicza Nauczyciela Prawa w Szkołach Przygłównych Koronnych Do Dyręktorów przy tychże Szkołach domowy dozór nad Młodzią sprawujących; przed odebraniem od Nich Przysięgi na Ustawę Dnia 3. i 5. Maja 1792 Roku w obecności zgromadzonej na Amfiteatr wszystkiej Młodzi Szkolney Dnia 15. Lutego 1792 Roku Miana. fol., k. 1.

Dziękuje królowi i stanom za odsyskania porządok. Wsywa nauczycieli do słozenia

przysięgi na Konstyt. 3 maja. Zwraca się do młodzieży: pójdź z nami przed zebrane obywatelstwo wojew.

Jagiell. — Ossol.

— Roztrząśnienie przyczyn dla których stan miejski do prawodawstwa przypuszczony być nie może. Toruń 1791. w 12ce, k. 56 nlb. i 1 tablica.

Katalog J. Cypcera z r. 1840 str. 142.

Wedle niego druk w Krakowie u Grebla. Cypcer cenil na zp. 5. — Egzemplarz nie jest mi znany. Zapewne więc zachodzi jakaś pomyłka w tytule? Porównaj analogiczne prace Mędrackiego (w t. XXII str. 262).

— ob. Rydułski J. (Lectio 1777, Series 1780).

Bentk. I 64—5. — Ossolińska. Wiadom. I

s. IX. — Rocznik Tow. Nauk. krak. XI

90—124; XV 81; XII 90—150. — Ju-

ssyński Dykc. I s. XIII. — Gaz. warsz.

1859 N. 181. — Wójcicki w Enc. Org.

T. XXIII. — Themis II 16. — Gaz. krak.

1821 nr 2. — Goniec krak. 1831 dodat.

do N. 99 (biografia). — Wiszniew. Hist.

lit. I 136. — Pamiętn. warsz. 1815 T. I

172—8. — Estr. Bibl. IV 312—3 (tu

jego pisma z XIX w.). — Leniek Książka

pam. 1888 str. 160. — Rychter w Bibl.

warsz. 1886 IV. — Straszewski Dzieje

myśli I 367. — Sto lat myśli II (Krza-

miński). — Stolarzewicz w Przegl. powsz.

1916. — Tokarz Ost. lata Kollataja II

Korbat Liter. II 259. — Finkel III 861.

Liczne jego rękopisy są w bibl. Jag. — I tak:

nr 148 (listy do Prayb.); nr 8748 (wiersze);

nr 8751 (Prawo polit., hist. narodu); nr

8750 (Przyczyny nędzy włościan); nr 2840

i 3031 (mowy); nr 3398—3400 (Ekonomia

polit. z r. 1797). — W nrze 3028 jest

jego życiorys pióra Kojśiewiczza.

Soltys z klechą ob. Szoltys.

Solutio problematum ob. Kochański

Ad. (1682).

Sombor (Sambor?) Aleksander ob.

Crellius Fort. (1590).

Sommaire ou abrégé de l'histoire

de rois de Pologne... ob. Le Clerc J.

(1614).

— discours... ob. Svenkfeldius J.

(1600).

Sommallus Henricus ob. Tomasz

z Kempis (1606).

Sommer-Gedichte ob. Schultz Sim.

(1659).

SOMMER Albert. Complementier

Büchlein, Und Teutscher Anführer zu

Anmuthigen und zierlichen Conversa-

tions-Gesprachen. Bestehende in 70 freundlichen Bespräch und Beantwortungen, so wol für Frauens-als Mannes Personen: auff vielerhand Begebnussen bey Freudens- und Traurzeiten gerichtet: verfertigt und zusammen getragen Durch Albertum Sommern N. P. und Bürgern in Hamburg. Dantzig, Werden verkauft bey Christian Mansklap. 1664. w 12ce, k. tyt. 2, k. 7 nlb., str. 196.

Pierwszą kartę tytułową stanowi sztych De Brinckmana, przedstawiający trzy portyki, na których sztycharz uwidocznił sceny rodzajowe z XVIII w. U góry, w owalu napis „Alberti Sommer Annuehtige vnd Zierliche Conservationsgesproche“. Danzig Bey Christian Mansklap.

Przedmowa pisana w Hamburgu 1662 wyjaśnia pożytek tej książki. Są to rozmowy, jak je należy prowadzić w różnych okolicznościach. Dzieli się na 3 części. O Polsce nie ma tu wzmianki, widocznie rzeźw pisana w Niemczech i dla Niemców.

Jagiell.

Sommer Aleksander (i Małg. Fark-warówna) ob. Wonszel Andrzej (Ukontentowanie 1698).

SOMMER Caspar. Des... Christian Lerchenbergers... Seelen-Sorgers in Gross-Saul Aeltesten Herrn Sohne Iosua Gottlieb... Der Gutten Künste, Sprachen und Wissenschaften in Bresslau beym Gymnasio Mariae Magdalena ergeben, Dasselbet den 17. August seelig erblasset Und folgenden 19. zu St. Barbara beygesetzt... Abdankungs-Rede... In der Frey-Herrl. Stadt Schlichtingsheim, druckts Johann Christoph Wild. w 4ce, str. 23. Wroclaw. miej.

— Eines Evangelischen Christen Glaubens-Schild, In welchem Der Edlen von Schweinitz Wapenbild, Bey... Beredigung Des... Hanns Friedrich von Schweinitz... gewiesen, Des Evangelischen Glaubens Eigenschaft... In der Frey-Herrl. Stadt Schlichtingsheim, druckts Johann Christoph Wild (1704). fol., str. 72. Wroclaw. miej.

— I. N. J. Davids Glück seelige Waffen wieder die Feinde des Herreu Bey Des Allerdurchlauchtigsten, Grossmächtigsten und Unüberwindlichsten Monarchen und Herrens Leopoldi Pii,

Felicis, Augusti, Triumphatoris P. P. Erwehltten Röm: Kayzers, auch zu Hungarn und Böhmen Königs. Unsers Allergnädigsten Kayzers, Königs- und Erb-Herrns wieder den Erb-Feind Glückseelige Waffen. An dem Hoch-eyerlichen Danck-Fest Wohlenischen Fürstenthumbs, So am H. Fest-Tage Michaelis Anno 1686. Dem Höchsten vor glückliche Eroberung der Haupt-Festung Ofens zu dancken, gehalten worden. In einer Danck-Predigt auss dem 18 Psalm und dessen 30. Verss einfältig Auf den Königl. Cammer-Guthe Geischen Im Hermstädtischen Creyss Zu betrachten vorgestellet Und auf Begehren Derer Hoch-Adelichen Gross-Ober- und Niedertschierkischen Herrschaften, so Selbte mit angehoret, Zum Druck übergeben Von M. Caspar Sommern Wratislaviensi Göttlichen Worts Dienern daselbst. In der Königl. Stadt Fraustadt druckts Johann Christoph Wilde Anno 1687. w 4ce, k. sygn. G. Wroclaw. miej.

— Einem höchstvergnügten Diener Gottes, in dem. Mattheo Hansi, Hojerswerda Lusato Der Evangelischen Teutschen Kirch-Gemeine zu Koblin in Gross-Pohlen Treuverdient gewesenem Pastore, Gedächtnuss-Predigt... Schlichtingsheim, Gedruckt bey Johann Gottfried Haasen (1714). fol., str. 24. Wroclaw.

— Donner vom Donner, Oder Zwey auss Göttlichem Worte, Bey Gelegenheit zweyer zu unterschiedlichen Zeiten entstandenen zorniger Donner-Wetter, Gehaltene Donner-Predigten, Zu Geischen, Im Wolanischeu Fürstenthum. In der Frey-Herrl. Stadt Schlichtingsheim, druckts und verlegt Johann Christoph Wild 1706. w 4ce, str. 98. Wroclaw.

— Gott in den Winden, Bey Gelegenheit des den 16. Decembr. Anno 1703. zu Nacht stürmenden Windes gezeigt... In der Frey-Herrl. Stadt Schlichtingsheim, druckts und verlegt Johann Christoph Wild, 1704. w 4ce, str. 76. Wroclaw.

— Das in Gott reiche Hertze, An der... Hedewig Helena, Verwittibten von

Schweinitz, gebohrnen von Stosch... Bey Ihrem... Leich-Begängnüss, den 8. Mart. Anno 1713. In einer Leichen-Predigt... vorgestellt von... In der Frey-Herrl. Stadt Schlichtingsheim, druckts Johann Christoph Wild (1713). fol., str. 60. Wroclaw.

— Emblematisches Grab-Mahl, Nach Anleitung der Worte des Propheten Esaias Cap. LVII. v. 1. 2. Auffgerichtet, Der weyland Hoch-Edel-Gebornen, Hoch-Ehr- und Tugend Reichen, Frauen, Frauen Helenae von Schweinitzin, Gebornen von Stoschin, Frauen auff Gross-Nieder-Tschirna und Crain, nummehro Seeligen. Und mit V. Emblematischen oder Bildern Bey Christ-Adelicher Leichen-Bestattung, In gewöhnlicher Leich-Predigt in dem Gottes-Hause zu Geischen, den IX. Decembr. An. M.DC.LXXXII. einfältig ausgezieret und auff Begehren zum Druck uebergeben von M. Caspar Sommern, Wratislav. Dienern göttlichen Wortes daselbst. Lissa, gedruckt durch Michael Bucken (1682). w 4ce. Wroclaw. miej.

— I. N. J. Des Geistlichen Menschen Und Einer sich mit Iesu tragenden Seelen unnatürliches aber heiliges und seeliges Lüstern nach dem Tode. Auss den Worten Pauli Phil. I. v. 23. Bey Hoch-Adelichen Exequien Der weyland Hoch-Edel-Gebornen Frauen, Frawen Ursula Catharina Gebornen von Stoschin, Frau auff Grossen Tschirna, Elgut, Katschke, Sulke, Neusorge, Wirchwitz, Karitsch, Neugobel, etc. In gewöhnlicher Leichen-Predigt, Den 18. Octobris des 1684igsten Jahres in dem Gottes-Hause zu Geischen einfältig gezeigt, Und auff Begehren zum Druck überreicht Von M. Caspar Sommern, Wratisl. Dienern Göttlichen Wortes auff dem Königl. Kammer-Gute Geischen. Gedruckt zur Lissa durch Michael Bukken (1684). w 4ce, str. 55. Wroclaw.

— Die rechte den Artzt erhöhende Kunst, An dem Beispiel, Des... Elise Nitschkens, Philos. et Medic. Doctoris, Ithro weyl. Hoch-Gräfflichen Excellence,

des Herrn Generals in Gross-Polen, und Cron-Gross-Schatzmeisters, Hochverdienten Leib-Medici bey der Hoch. Löbl: Stadt Lissa Physici... In einer Gedächtniss-Predigt... Am IX. Sonntage nach Trinitatis Anno 1711. gewiesen, Von M. Caspar Sommern. Vratisl. In der Frey-Herrl. Stadt Schlichtingsheim, druckts Johann Christoph Wild (1711). fol., str. 67.

Wrocław. miej.

— Die ihrer Seeligkeit gewisse Gläubigen, Bey... Leich-Begängnüss, Des... George Abraham von Stosch... Welches den 10. Junii, des 1605sten (sic) Jahrs gehalten worden... In der Frey-Herrl. Stadt Schlichtingsheim, druckts Johann Christoph Wild. (1705). fol.

Osobno pagin. na końcu: Lebenslauff Des Seel. Herrn von Stosches (1707). fol., str. 31. Wrocław.

— Das Sinnbild des achten und rechten Christenthums... Bey Christ-Adelicher-Beerdigung, Der... Fräulin Mariae Elisabeth von Niebelschütz... In einer Stations-Rede Auff dem Hoch Adelichen Hofe Fellendorff vorgestellt, Den 4. Mart. 1700. Von M. Caspar Sommern, Vratislaviens. Dienern des Wortes zu Geischen. In der Frey-Herrl. Stadt Schlichtingsheim, druckts Johann Christoph Wild. 1700. fol., str. 24.

Wrocław.

— ob. Adami J. G. (1730) — Krebs (1730).

SOMMER Fridericus Wilhelmus. Regnum Vannianum antiquam Silesiam complectens. Accedunt eiusdem Lemmata Historica ad ducatum et urbem Vratislaviensem pertinentia optimorum autorum, manuscriptorum et documentorum fide adornata et Steni Bregensis Descriptio Silesiae imprimis Vratislaviae sub initium saeculi XVI confecta nunc primum ex macto codice edita et notis quibusdam instructa. Vratislaviae 1772 apud Mich. Hubertum. w 4ce, str. 234.

Por. Sten. Branice. — Uniw. lwow.

— Friderici Wilhelmi Sommeri Vratislaviensis. Silesia Ante Piastum: Carmen Epicum: Elaboratum Antea,

Jam Recognitum Et Auctum. [Tu winitka]. Vratislaviae. Apud Michaellem Hubertum, c1010ccxx (1720). w 8ce, k. tyt., k. 3 nlb., str. 80, 1 rycina.

Rycina przed tytułem przedstawia medalion z portretem ces. Karola i z napisem: Erit ille mihi semper Deus. Medalion ten trzyma w ręku allegorja Sławy. U dołu Silesia i 4 postacie meskie (C. Winckler fecit).

Dedyk. G. Kranzio et Chr. Stiffio, na jej odwrocie: Bibliothecis ad aedem Elis. et Magdal. Vratislaviae publicis. — Na nast. karcie: Praefatio, gdzie wyjaśnia, że pisze poemat o Śląsku najdawniejszym za śladami Statiusa, Marona, Owidiego i Claudiana. — Dalej idzie Argumentum carminis (treść poematu). Poczem na str. 1 winieta z widokiem Wrocławia i poemat.

Na str. 77: Index historicus; na str. 79: Index poeticus... i errata.

W Argumentum powołuje się jako na swe źródła na prace Marc. Hankego. Ale cytuje także w uwagach Długosza i Gwagnina.

W tekście poematu pochwały ces. Karola (str. 2); najście Kwadów i Markomanów (str. 15); przybycie Słowian (str. 27); Lech (str. 35); Krak (z pochodzenia Germanin, jak twierdzi za Hankem) i Wanda (str. 45—51); Leszek (str. 64); Popiel i Piast (str. 73). — Jest to więc poemat Niemca oparty na motywach wziętych z legend kronikarzy polskich.

Chrept. — Dzików — Jagiell. — Ossol.

— Friderici Wilhelmi Sommeri Vratislaviensis Serenissimi Ducis Würtembergici-Olsnensis Consiliarii Et Reipublicae Patriae Senatoris Tabulae Genealogicae Ducum Superioris et Inferioris Silesiae Ab Initio Saeculi XII. Ad Praesens Vsque XVIII. Fide Diplomatum Marmorum Lapidum Et Numismatum Confectae: Accedunt Diplomata Ad Silesiam Pertinentia Adhuc Inedita. Vratislaviae c1010ccxxiv (1724). Apud Michaellem Hubertum. w 4ce, k. tyt., k. 3, str. 128, k. 1 nlb., XXVII tablic.

Rozpoczyna na 2 k. Praefatiq, poczem Index autorum quorum fide liber hic conscriptus est. Cytuje i manuskrypty. Z Polaków zna Długosza i Kromera.

Dzieło składa się z XXVII tablic (względnie XVII) genealogicznych, z których I przedstawia potomków Wład. II i Adelajdy; II linję żagańską i krosną; III oleśnicką itd. itd. Tablica XXV—XXVII przedstawia genealogję Piastów od legendarnego Piasta aż po koniec w. XV (Ziemowit masow. i Wład. płocki, nm. 1461).

Tablice są podwójnie numerowane, bo najprzód każda tablica ma własny numer

u góry po prawej stronie, a następnie niektóre tablice bliżej ze sobą związane mają wspólny numer w środku u góry. Stąd można liczyć albo XXVII albo XVII tablic. Po każdej tablicy idzie Explicatio, zawierająca bardzo dużo dyplomatów oraz inskrypcji nagrobkowych. Dokumenty są z XIV i XV wieku. Na końcu na osobnej karcie errata i addenda.

Bibl. Nar. (zb. rap.) — Dzików — Jagiell.

SOMMER Jan (pseud. Therinus) († 1573). Theses VIII De Deo Papano trino... ob. Lubieniecki (Hist. reform. Pol. ks. III).

Bawił w Polsce (w Krak.) w r. 1572, potem działał w Siedmiogrodzie. Obacz o nim Bock I 888—94, gdzie wyliczone są jego prace. — Wilbur Our Unitarian Heritage 1925.

SOMMER Marcin, Silesius. Disputatio de jure singulari... 1613. w 4ce. Ded. Felici Praylubsky.

Sommerfeld Daniel ob. Witscher A. (1668) — Wold T. (1668).

SOMMERFELD Georgius. Ecloga de nuptiis Magnifici Amplissimique Viri nobilitate, virtute et prudentia Spectatissimi Dn. Eggerti a Kempen inclutae Reip. Dantiscanae Pro Consulis et Praesidis dignissimi, secundum sponsi et Lectissimae Pudicissimaeque Virginis Dorotheae Praestantissimi et honoratissimi Viri Dn. Gabrielis Schumans, Civis quondam itidem apud Gedanenses primarii, relictae filiae sponsae. celebrandis pridie Id. Decembris, Anno ab Epocha Christiana c1010cxxxiii. oblata a Georgio Sommerfeld Rosenb. Bor. Dantisci typis Rhetianis (1623). w 4ce, kart 4. Gdańsk. — Wrocław.

— Festivitati nuptiarum Michaelis Hoevens et Sophiae von Genten. Dantisci 1625. w 4ce.

SOMMERFELD (Sumerfeld, Aesticampianus) Joannes, starszy (pseud. Terinus Janus), mag. i bak. w Krak. w latach 1487—1501, senior bursy niem. i węg. († 1501). Grammatica Petri Heliae utilissima veri Prisciani imitatoris cum magistri J. Sommerfeld quodam commentatione (1499)... ob. Helias (tom XVIII, str. 85) oraz tom XXIV (Dopełnienia).

Krókowski w „Kult. Starop.” 1932 str. 398. Bibl. miej. wrocl. — Jagiell.

— Modus Epistolandi Magistri Joannis Estickampiani viginti genera epistolarum complectens. Cuius primum genus est Comendaticium quod tribus speciebus constat, quarum prima est Epentica id est laudativa... [Na końcu karty przedostatniej:] Impressum est hoc Epistolarum opusculi Cracouie ab Floriano Vnglerio, et Vuolgango Lern. Anno M.DXIII (1513). w 4ce, k. 17 (sygn. A—Dii i 3 k. niesygn. na końcu).

Tytuła osobnego nie ma. Na pierwszej karcie ozdobna litera S. Na karcie 17: Epitaphium Ioannis Estickampiani per Joannem Lupulum Bodmanensem (sześć wierszy łac., w których sławi jego biegłość w logice, a nadto mówi że był postrachem sofistów i że uczył co jest fas a co jura hominum). Epitaphium to njęte w dwie ozdobne winiety; poniżej herb miasta: brama i trzy baszty.

Tekst rozpoczyna się w bezpośredniej łączności z powyższym tytułem, a mianowicie: ...quarum prima est Epentica id est laudativa... Propositio... Commendat Rector Vrsinus doctor Medicine Oratorque pro auxilio prestando.

Całe dziełko składa się z 20 rozdziałów, z których każdy obejmuje pewien „genus” listów, a te genera dzielą się znowu na jeden, dwa lub trzy „species”. Genera są następujące: Genus commendaticium, petitorium, munificum, demonstrativum, eucharisticum, amatorium, lamentatorium, consolatorium, expositivum, gratulatorium, exhortativum, dissuasivum, investivum, expurgatorium, domesticum, iocosum, commissivum, de proprio statu, regium, mixta species.

Na każdy rodzaj listu przytacza kilka przykładów. Wszystkie listy są zapewne przez niego napisane. Niektóre mają fikcyjnych wystawców i odbiorców (Cicero Curioni, Quintilianus, Pirus ad Thibonem, Batillus, Scipio Ciceroni, Apus Ciceroni) — inne są pisane przez osoby współczesne (rector Ursinus, Calimachus orator apud Joh. ducem Misnensem, Joh. Vulpinus, Curio Vratislaviensis, Joh. Cracovianus, mag. Johannes ad Ursinum, Marcus ad Joh. Crac., Calimachus Joanni Aretino, Callimachus Hier. Aretino, Ferdinandus dux Misnae, Kasimirus Joh. Callimacho suo secretario, Kasimirus Vladislau regi Ungariae, Fredericus card. Joanni Crac., Fredericus Joanni Mario, Marcus Proto astrologus, canon. Baricinus, Paulus de Castro ad Bart. legum doctorem).

Przypuszczalnie i te są utworem autora, a nie rzeczywistymi listami osób, których nazwiska noszą.

Ale nawet i w takim razie jest w nich dużo materiału interesującego naukowo. Są listy studentów i magistrów oraz profesorów uniwersytetu, dotyczące stosunków w Akademii krakowskiej (petant subsidium a patre pro gradu baccal.; exponit amorem erga magistrum; testimonium de filio Crac. morante; Calimachus exponat conditionem universitatis Crac.; tu sławi matematyków krakowskich np. Alb. Vigellusa; dużo skarg na dyfamacje i krzywdy z kół studentów i profesorskich; urąganie z przeciwnych profesorów co do liczby studentów; prośby o przysłanie ksiąg naukowych np. o Logum volumina). Są i listy politycznej treści na k. 15—16 np. Kasimirus Vladislao filio ut cum Joanne Alberto pacem ineat. Gdyby to nawet były listy czysto fikcyjne, wytwory humanistyczne — kryje się mimo to w nich dużo materiału dla scharakteryzowania epoki i ludzi. Nie są one dotąd bliżej wyszukane.

Często występuje w tych listach nazwisko Callimacha, ale jest to Joannes Callimachus medicus Kazimiri regis Pol. (a nie Filip Callimach † 1496); dalej Joannes Cracoviensis, co może oznaczać Jana (Heydeke) kasnodzieję niem. w Krakowie?

Egzekutorami testamentu ustanowił Jana Kasnodzieję i Mich. Wrocławczyka, zapewne więc jeden z nich (Wrocławczyk?) był wydawcą tego piśmka. Stoi ona w związku z wykładami „Artis epistolandi”, jakie Sommerfeld kilkakrotnie ogłaszał, komentując Filelfa i Fr. Nigra.

Ars epistolandi była wydana w Krakowie (1503—1521) — ob. Bibl. XXIII s. 154. — Epistolae Philolpha w latach 1505—1517 (ob. Bibl. XXIV s. 220). Należałoby te trzy zbiory porównać i na tem tem tle pracę Sommerfelda opracować.

Morawski Hist. uniwers. II 198 nazywa nieślusnie listy Somm. „jałowemi”. — Głosy z listy Somm. „jałowemi” 1925. — Piekarski Pierwsza Drukarnia Unglera (1926) pod nr 40.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— Modus Epistolandi Magistri Ioannis Esticampiani alias Sumerfelt Viginti genera Epistolarum complectens. [Tu drzeworyt: św. Florian w berce na głowie, z chorągwią w ręce lewej, a w prawej: naczynie z wodą, którą zlewa palący się budynek; u podnóża św. Floriana napis:] Per me Florianum impressum. 1515. [Na karcie D₄ recto u dołu:] Impressum est hoc epistolarum opusculum Cracouie a Floriano Unglerio. Anno dni. M.D.XV (1515). w 4ce, k. tyt., k. 15 nlb. (sygn. Diiij).

Na k. D₄ verso: Epitaphium... per Joannem Lupulum Bodmanensem (ten sam 6 wiersz, co w ed. popr.). Ujęty jest w renesansową ramkę, u której dołu dwa aniołki, jeden z nich gra na trąbce. — Dużo ozdobnych inicjałów.

Treść i układ odpowiadają edycji z roku 1513. — Egs. Jag. z obszernymi głosami na marginesie.

Janoski Nachricht IV 161. — Leleweł Bibl. ks. (tabl. VI). Czartor. — Jagiell.

— Toż... complectens castigatissime impressus, mendis quibusdam emaculatus, distinctionibus substructionibusq. ut quisque locus exigebat, diligenter appositis ut vel mediocriter eruditus, in hoc opusculo privata lectione proficere possit. Rudolphus Agricola Hydroburgius Rhetus. Si blesae uitio linguae, calamique labora, Aere nec absque tuo quis cataplasma dabit. Ut tibi praesenti morbus, faciliq. medela, Et citra noxam cedat et exitium. Huc propera, linguae medicū, calamique fidelem Consule, non grandi pharmaca lector emes. Illic plura leges aestiui gramina campi Quis tibi, quis aliis causa salutis eris. Cum Epitaphio Ioannis Aesticampiani per Rudolphum Agricola Hydroburgium Rhetum pie reposita. (Na końcu:) Hieronymus Vietor Viennae 1515 men. Mar. w 4ce, k. 16.

Na odwr. k. tyt. Rudolphus Agricola Rhetus Marco Scharffenberger Bibliopolae Cracoviensi suo salutem optat. — Tu opowiada co następuje: Scharffenberger przysłał do Vietora dziełko Aest. niegdyś swego nauczyciela. Sommerfeld nauczał poeicam facultatem cum omnium admiratione. Agricola był w Krakowie i studjował filozofję u Mich. Wrocławczyka, a tenże pokazał mu bibliotekę swarłego tymczasem Sommerfelda. „Ex cuius in margine adnotationibus quae lectores mirum in modum iuvant, non quod pueri in faba se reperisse clamitant, deprehendi”. Podnosi usługi, jakich doznał od Scharffenbergera. Poczem idą listy w tym samym układzie tylko z poprawą błędów druku. — Jest to widocznie wydanie konkurencyjne dla Unglera. Na końcu na k. 16 verso: Epitaphium Ioannis Aesticampiani per Rudolphum Hydroburgium (10 wiersz łac., gdzie powiada: in suo corde dulcis Mathesis erat).

Janos. Nachr. IV 131, 161. — Janociana I 9. Ossol.

— Modus epistolandi Magistri Ioannis Esticampiani alias Sumerfelt,

viginti genera epistolarum complectens. (Na końcu:) Impressum Cracoviae In Edibus famati viri dni Ioannis Haller, eius Cracoviensis. Anno redemptionis humane. 1519. w 4ce, k. tyt., k. 17 nlb.

Tytuł w ozdobnej winiecie (przedstawiającej łuk w stylu renesansu), u góry sygnet Hallera.

Na odwrotnej stronie tytułu: Epitaphium... per Joannem Lupulum Bodmanensem, ujęte w winietę.

O winietkach zamieszczonych w tem wydaniu ob. Betterówna Polskie ilustr. 1929 str. 303.

Od k. 1wszej: Modus Epistolandi Magistri Ioannis viginti genera epistolarum complectens.

Egzemplars Jag. silnie współcześnie głosowany (głosa marg. i interlinearna). Głosy podają warjanty stylistyczne.

Bibl. Bodlej. — Bran. — Czart. — Jag. — Ossol. — Płockie Sem.

— Modus epistolandi Magistri Ioannis Esticampiani, alias Sumerfelt, viginti genera epistolarum complectens. (Na końcu:) Impressum Cracoviae in edibus famati viri Domini Ioannis Haller, eius Cracoviensis Anno redemptionis... [rok niewybity]. w 4ce, k. 18.

Poprzedza wiersz a Joanne Lupulo Bodmanensi. — Janoski Nachr. IV 160 domyśla się iż rok druku będzie 1515(?)

Raczej przypuszczam, że jest to wydanie z r. 1519, a tylko przez błąd techniczny nie wybito w tym egz. który znał Janoski (z bibl. Zał.) roku.

— Modus Epistolandi Ioannis Aesticampiani. Viginti genera epistolarum complectens castigatissime impressus, mendis quibusdam emaculatus, distinctioibus, substructionibusq; ut quisque, locus exigebat, diligenter appositis, ut vel mediocriter eruditus, in hoc opusculo privata lectione proficere possit. Rudolphus Agricola Hydroburgius Rhetus... [Tu ten sam 8 wiersz, co w edycji 1515]. (Na końcu:) Impressum Cracoviae per Hieronymum Vietorem. 1522. w 4ce, k. 16 (sygn. d₄).

Tekst strony pierwszej zamknięty w prostokątnej ozdobnej winiecie; w dolnej jej części sygnet Hieronima Vietora.

O tym sygnecie ob. Leleweł Bibl. I 93 i II (na tabl. 7).

Jest to przedruk wydania wiedeńskiego z r. 1515. Na czele tak samo idzie list Rud. Agricoli do M. Scharffenbergera. Na końcu

10 wierszowe Epitaphium per Rud. Hydroburgium.

Egz. Jag. słabo głosowany. Są także głosy polskie, wskazujące na zmianę w nauczaniu. Przy tytułach Kaz. Jag. dopisano Magnus Dux Lituaniae itd. czego Sommerfeld zaniedbał dać.

Piekarski Kat. Kórn. (1929) nr 1404. — Badecki Lit. mieszcz. (1925) str. 103.

Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Płoc. Sem.

— ob. Cebes (Tabulae 1507) — Coxus (De laudibus 1518) — Helias Petrus (Grammatica 1499) — Libanius (Epistolae 1504).

Bandtkie H. druk. K. P. III 60, 215. — Wiszn. Hist. lit. III 304, 316, 334, 60. — Freytag Analecta 532. — Jocher I s. VII, IX. — Bibl. warsz. 1859 tom 75 s. 726. — Janoski Nachricht IV 160. — Wisłocki Liber dilig. (1886) str. 496 oraz Katalog ręk. bibl. Jag.; wreszcie Incunabula (ob. Libanii Epistolae). — Katalog ręk. Ossol. nr 451. — Pilat Hist. liter. I, część II (1926) str. 125. — Morawski Nidecki (1893) str. 6. — Tenże Hist. uniwers. II str. 203. — Fijałek Studja do dziejów (1900). — Bauch w Archiv für Lit. Gesch. tom XIII. — Tenże Deutsche Scholaren in Krakau 1901. — Korbnt² I str. 56. — Finkel III 1861.

SOMMERFELD (Rhagus, Rak?) Jan (młodszy), ur. 1457, w Krakowie 1490—1499? († 1520). Septem divi Hieronymi epistolae... Lypezk, Lotter, 1508. w 4ce. — Epigrammata... Lipsiae. 1507. w 4ce.

Te i inne jego pisma nie należą do Bibliografji polskiej; w Krakowie bawił tylko kilka lat i nie wykladał. Często mylono go z Sommerfeldem starszym.

Obacz o nim Dahlman-Waitz Quellen-Kunde (1906) str. 431. — Morawski Hist. uniwers. II 207. — Ob. też dzieła przy Somm. starszym wymienione (Fijałek, Wiszniewski, Wisłocki etc.). — Bauch Bibl. der schles. Renaiss. (w Silesiaca 1898) nr 61. — Tenże w Archiv für Lit. Gesch. XIII. — Clemen w N. Jahrb. für das klass. Alt. tom II.

SOMMERSBERG Fryd. Wilhelm. Silesiacarum Rerum Scriptores Aliquot Adhuc Inediti. Accederunt Codicis Silesiae Diplomatici Specimen, Et Diplomatarium Bohemo-Silesiacum, Quibus Ut Historia Ab Origine Gentis Usque Ad Imperium Augustissimi Ac Invictissimi Caroli VI. Rom Imp. Germaniae, Hispaniae, Hungariae, Bohemiae etc. etc. Regis Potentissimi Illustratur Et

Confirmetur Inseruntur Dissertationes Duae Quarum Prior Historiae Silesiaca Diplomaticae Specimen, Altera Historiam Genealogicam Ducum Silesiae Sistit. Confecit Opus Non Silesiae Modo Sed Et Vicinarum Gentium Res Adornans Fridr. Wilb. de Sommersberg, Eques Silesius. Lipsiae, Sumptibus Michaelis Huberti, Bibliopolae VVratislaviensis, A. O. R. cIoIocccxxxix (1729). fol., k. tyt., k. 3 nlb., str. 1084, k. 14 nlb.

Rozpoczyna: Praefatio. Poczem idzie:

- 1) Chronica Polonorum (str. 1—12).
- 2) Chron. principum Poloniae (str. 16—63).
- 3) Kositii Chronica episc. Vrat. (z r. 1478) (str. 64—97).
- 4) Rapoldi Hist. Silesiae, z r. 1560 (str. 98—113).
- 5) Excerpta z kroniki Heneliusza (str. 114—256).
- 6) Dissertatio quae res Silesiae illustrat (str. 257—297).
- 7) Tabulae geneal. a Piasto duce et Premislao Ottocaro (str. 298—773). Tu w objaśnieniach dużo dokumentów cytowanych. W tablicach dużo błędów, z których niektóre są poprawione piórem w egzempl. bibl. Jag.
- 8) Cod. dipl. Specimen (od str. 774—916) Zawiera 152 dokumentów od r. 1335—1524; z tego wiele nigdzie więcej nie ogłoszonych.
- 9) Diplomatarium Bohemo Silesiacum (od str. 917—1084). Zawiera 208 dok. od r. 1207—1369 do dziejów Czech, Moraw, Śląska.
- 10) Wreszcie na 14 k. nlb.: Index omnium litterarum et diplomatum. Tu zaznaczono, które są wydane, a które dotąd inedita.

Tom II p. t.:

Silesiacarum Rerum Scriptores Aliquot Adhuc Inediti: Quibus Historia Ab Origine Gentis Ad Obitum Usque D. Imperatoris Rudolphi II. Germaniae: Hungariae: Bohemiaeque Regis Potentissimi Speciatim Recensetur: Accedunt Tabulae Genealogicae Serenissimae Gentis Lotharingicae: Quae Ducatum Superioris Silesiae Tessinensem: Celsissimae Familiae Lichtensteinensis: Quae Ducatus Superioris Silesiae Opaviensem Et Carnoviensem: Celsissimae Familiae Lobkowitziae: Quae Ducatum Silesiae Inferioris Saganensem: Et Celsissimae Familiae Auersbergicae: Quae Ducatum Silesiae Inferioris Monsterbergensem Habet: Ex Monumentis Fide Dignis-

simis: Confecit Tomum Hunc II. Non Silesiae Modo Sed Et Vicinarum Gentium Res Illustrantem Fridr. Wilb. de Sommersberg: Eques Silesius. Lipsiae: Sumptibus Michaelis Huberti: Bibliopolae Wratislaviensis. A. O. R. cIoIocccxxx (1730). fol., k. tyt., str. 484, tabl. 1, str. 90, k. 1 nlb.

Rozpoczyna spis rzeczy, poczem Praefatio. Zawiera: 1) Chron. Sil. vetust. fragm. (str. 17—18).

- 2) Boguphali Chr. Pol. cum contin. Bacconis (str. 18—77).
- 3) Archid. Gnesn. Brevior Chronica (str. 78—155).
- 4) Vita Thomae I (str. 155—8).
- 5) Lonini (sic) sive Dlugossi Episc. Smog. et Pitzinensis, quae nunc Wrat. eccl. Historiae et Acta (str. 158—172).
- 6) Annales Vrat. (str. 172—6).
- 7) Vitae episcoporum eccl. Vrat. (str. 177—196). Dochodzi do r. 1562. Przytem na osobnej karcie większej niż folio rycina z herbami biskupów wrocł.
- 8) Henelii Annales Silesiae (do r. 1612) (od str. 197—484). Cytuje dużo dokumentów, epitałów etc.
- 9) Tabulae geneal. (Lotar., Lichtenst., Lobkoviców, Auerspergów) (str. 1—71).
- 10) Statuta Svidnicensis civit. (Jest to zwód wilkierny świdnickich z w. XV oraz wilkierny Vom Zoll) (str. 73—6).
- 11) Mantissa diplomatum (w liczbie dziewięciu 1356—72 r.); Index litter. ex Diplom. MSco Poloniae; Regni Hung. et Bob. litterae, ducatus Silesiae litterae; Addenda; Nachricht an den Buchbinder. — Z jakiego rękopiśmiennego diplomatarjusza Polski autor podał zawarte tu rejestra dokumentów, odnoszących się do dziejów Polaki i Śląska, nie wyjaśnia (str. 77—90).

Wreszcie idzie dodatek p. t.:

Silesiorum Rei Historicae Et Genealogicae Accessiones, Quibus I. Nicolai Henelii Vitae Episcoporum Vratislaviensium. II. Diplomatarii Bohemo-Silesiaci Continuatio. III. Illustrissimarum, Quibus Liberae Silesiae Dynastiae Parent: Ab Iisve Nomē, Familiarum Tabulae Genealogicae: Denique IV. Historiae Genealogicae Ducum Piastorum Supplementum Continentur. Clusit Hoc Suam In Colligendis Scriptoribus Rerum Silesiacarum Adhuc ineditis Operam Fridricus Wilhelmus à Sommersberg, Eques Silesius. Lipsiae A. O. R. cIoIocccxxxii (1732) Sumptibus Michae-

lis Huberti, Bibliopolae Wratislaviensis. fol., k. tyt., k. 5 nlb., str. 336, k. 75 nlb. (indeksu).

Rozpoczynają: Vota... pro aeternitate Austr. Gentis... oras Argumenta Capit. Poczem:

- 1) Od str. 1—28: Nicolai Henelii Series episc. Vrat. (str. 1—28).
- 2) Od str. 29—160: Diplomatarii bohemico silesiaci continuatio (202 dyplomaty z lat 1314—1509).
- 3) Od str. 161—336: Stammtaffeln siedmiu magnackich rodów śląskich (Schaffgotsch, Dohna, Maltzahn, Promnitz, Hatsfeld, Henckel, Schönauich). W dodatkach dużo dokumentów, wierszy, nagrobków etc. Genealogie doprowadzone do w. XVIII.
- 4) Od str. 337: Index rerum memorabilium (do trzech tomów).

Pod Bolko, Boleslaus, Casimirus, Cracovia, Ladislaus, Ludovicus, Masovia, Mieslaus, Miecislau, Polonia, Posnania, Primislaus, Rutheni, Sigismundus, Silesia, Stanislaus, Vladislaus, Zemovitus, itd. należy przedewszystkiem szukać wiadomości odnoszących się do Polski.

Poczem idzie: Index serenissimarum familiarum (tu zajmują Piastowie najwięcej miejaca); dalej Errata typographica; wreszcie: Coronidem imponere jubet Diplomatum affluentia (tu poprawki co do niektórych pomieszczonych w dziele dyplomatów).

Ob. Markgraf Entw. der schl. Gesch. w Zeitschrift des Ver. G. Schl. 1888 XXII. — Małecki Lechici str. 88. — Finkel Bibl. III 1861.

Branic. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasińs. — Ossol. — Raczyńs. — Uniw. lwows. — Warsz. uniw. — Zielińs.

— Zur Historie und Genealogie von Schlesien auch denen im Jahre 1729. im Druck gegebenen Geschichtschreibern von Schlesien gehörigen Zusätze von nicht bekannten Urkunden, Stammtafeln, Geschichtschreibern und andern Nachrichten woraus die Geschichte und Geschlechtsregister von Schlesien und der angränzenden Ländern je mehr und mehr erläutert werden können. Breslau, bey W. G. Korn 1785. w 8ce.

Wyszło 9 numerów. Uniw. wrocł.

— ob. Mitzler Wawrz. (1761) — Sachs (1785).

SOMMIER Jan Kludjusz, arcybiskup cesarski. Eloge funèbre de Marie-Éléonore d'Autriche reine de Pologne et duchesse de Lorraine prononcé à Re-

miremont le 7. avril 1698. Toul. Alex. Laurent 1698. w 4ce.

Quérard La France littéraire IX 209.

Somnia Danielis... Cracoviae, Ungler 1514... obacz Daniel (tom XV, 33 oraz Dopełnienia).

Bernacki Pierwsza książka 1918 str. 112. — Piekarski Pierwsza Druk. Unglera 1926 nr 9 i 13. — X. Miaskowski w Pam. lit. 1910 str. 72—73.

— Interpretationes somniorum... ob. tom XV, 33.

SOMNITZ Laurent. Christoph. Hendeceas Positionum ex 3. lib. Pol. Arist. De Fundamento Reipublicae, & in specie De Monarchia, quam D. O. M. A. Sub Praesidio Basilii Czölneri ConR. Disputationi usitatae in Gymn. Thor. Subjicit Laurent. Christoph. Somnitz. Nobil. Pom. d. 15. Jan. horis et loco consvetis. Anno M.DC.XXXI (1631). Thorunii, Excudebat Franciscus Schnellboltz. w 4ce, k. tyt. i k. 5 nlb.

Na odwr. k. tyt. dedyk. Hedvigi Brunsvic., ducissae Pomeraniae.

Zawiera XI tez o istocie państwa i prawa publ.: Tres sunt species politicae, Republica in virtute, Tyrannis non est Republica, Ex multitudine imperantium estimandae sunt respublicae, Monarchiae norma est regnum, Regni species plures esse possunt; wreszcie o nast. kobiet na tron. — Ostatni ustęp: An vivae imperanti successor designandus?

Z literatury powołuje się na Lipsiusa Polit. — Stosunek polskich nie uwzględnia, ale ustrój mosk. wspomina. Jest zwolennikiem ludowładztwa. Czartor.

Somnium ob. Balde J. (vitae humanae 1689, 1697, 1733) — Cicero (Scipionis) — Libicki Jan. (prodigiosum 1647).

Somorok Andreas ob. Threni in obitum (1596).

Sondermajer S. Th., rytownik ob. Kostka Stanisław (1731) — Miaskowski A. (Deus 1723) — Naramowski Adamus (1724).

Soner Ern. ob. Sonner.

SONER Jerzy. saCra senIorVM Corona SeV VlgIntI qVatVor senes qVos per eXtasIn VIDERat Ioannes * tot qVoqVè InCLIta MetroPoLIs CraCoVIa reCenset et VeneratVr ConsVLES, Vt pote popVLI totIVs SenIores * hIs

praesens annVs MVLtas protenDit
prosperItates, qVae Vt IVXta Vota
feLICItter Veniant * preCatVr VerVs
Coronae hVIVs aestIMator, et Vene-
rator eX asse DeVotVs * Annò qVò
neonatVs SaLVator beneDIXIt Coro-
nae annI benIgnItatIs sVae VItVte.
MVLta * (1752). (B. m. dr.) fol., k.
tyt., k. 9 nlb.

Dziwacny ten druk ma następującą treść:

- 1) Na odwr. tyt.: Strena dominis senatoribus nobis Crac. (herb Krakowa i 4 wiersz na jego cześć).
- 2) Annus currens Christi (tablica z liczb, której wszystkie pozycje dodane wszędy są wsadzą dają cyfrę 1752).
- 3) Dedicatio... (wierszem).
- 4) Anagrammata i Epigrammata na cześć ówczesnych rajców krakowsk. (J. Zaleski, Awedyk, Działycki, Schaster, Soldadini, Derjakubowicz, Torjani, Kikulin, Gałeczka, Szościakiewicz, Treffer, Florowski, Laszkiewicz, Eihberger, Jungling, Schulc, Bartsch, Wollman, Hinc, Faistmantl, Tushek). Składają się na to wierszyki i różne kombinacje układane z cyfr urodzin kabalistycznie. Z nazwiska każdego radcy układa anagramat.
- 5) Tabula cellularum (igraszki matematyczne).
- 6) Paraenesis ad magistr. Crac.

Tu mówi autor, że już w roku ubiegłym wydał podobne anagrammata, ale wkradło się tam dużo błędów. Wyjaśnia tu znaczenie cyfr kabalistycznych, powołując się na magów egipskich (teste Kirchero de mirabilibus). Wynika z tego, że autor wszystkie swoje kombinacje z cyfr urodzin bierze serjo.

Wyszło bezimiennie. Ale na karcie E, jest jakiś Anagrammat, pod którym podpisany jako autor książki: Geerosus Rigo. Współczesne ręką dodała do tego objaśnienie: Georgius Soner. Istotnie żył wówczas tego nazwiska księgarz krakowski.

Czy ta książeczka nie stoi w jakim związku z wolnomularstwem? Wskazywałoby na to powołanie się na teorię magów egipskich i układanie anagramatów z nazwisk, które były w łóżach późniejszych rzeszą swyczącą.

Sonnette ob. Opitz Sal. (1686).

(Sonetti). Alle glorie sopragrandi della Sacra Real Maesta di Maria Gioseffa Regina di Polonia, ad Elettrice di Sassonia &c. &c. Sonetti. Alle glorie sopragrandi della Sacra Real Maesta de Frederico Augusto terzo Re di Po-

lonia ad electore di Sassonia etc. Sonetti (1734). fol., po 1 stronie.

W dwóch arkuszach poprzecznych.

— ob. Descrizione (1683) — Stoll (1690).

(Sonetty). Historia o sławnych sonettach Benserada i Toitura... ob. Załuski (Zbiór III).

Songs in Lodoiska ob. Lodoiska (1794).

Sonitus (Dulcis) de philosophico horologio... Antonio Michalski 1761. Cracoviae. [Na końcu:] Defendentur publice in conventu Neocorciniensi in Capitulo Provinciali a P. Josepho Reklewski philosophiae studente, sub assistentia. R. P. B. Laurentii Wilkowskiego lectoris Philosophiae Ord. M. S. P. Francisci Conventualium. w 8ce, k. 32 nlb.

Na k. 6 napis: Elenchus disputationum, quaestionum et assertionum ex universa philosophia electarum. In omnibus gymnasiis ordinis minorum S. Francisci Conventualium. De mandato Reverendissimi Patris Magistri Joannis Baptistae Constantii dicti ordinis Ministri generalis percurrendus.

Porów.: Michalski Antoni. Jagiell.

Sonn- und Festagsordnung ob. Toruń.

Sonnen Wunder ob. Fehlau G. (1661).
Sonner Ernest, prof. w Altorfie,
kryptosocynjanin ob. Sandius — Socinus Faustus i Laelius (Aliquot tractati 1654) — Zeltner (Cryptosoc. 1729).

Jego przyjaciółmi byli Osterodt i Wojdowski. — Jego ucniem był Crellius Jan i M. Gittich.

Ob. o nim Boek I 894—903 (tu wyliczone jego pisma druk. i rękop.). — Fock Der Socinianismus 1847 str. 195, 235. — Brucker Hist. phil. critica, tom IV p. 1. — Chmaj w Rozpr. Akad. Umiej. filolog. XXXVII (1921). — Tenże w Reform. w Polsce (1928) str. 104.

SONNTAG Jakób. Bey des Ehren-Wohl-geachten Herrn Christoph Jarcken, Bürgers Kauff- und Handels-Manns, mit der Viel-Ehr-Sitt- und Tugend-begabten Jungfrauen Christina Des Weyland Wohl-Ehrwürdigen, Gross-achtbahren und Wohlgelahrten Herrn Martin Oloffs, Wohlverdienten Seelsorgers der Evangelisch. Poln. Ge-

meine zu St. Marien in Thorn, Eheleiblichen Jungfer Tochter Hochzeit-Feste Anno 1723. d. 4. Febr. Legten ihre schuldige Gratulation ab Innen benannte Freunde. Thorn, Gedruckt bei Joh. Nicolai, E. Edl. Hochw. Raths u. Gymn. Buchdr. fol., k. 2.

Wiersze z podpisami: Samuel Gottlieb Oloff, Lib. Art. Cultor; Daniel Liebelt, Gymn. Thor. civis; Jacob Sonntag.

Bibl. tor. Kop.

SONNTAG Karol Gottl. Beyträge zur Geschichte und Kenntniss der rigrischen Stadt-Bibliothek. Riga (1792). w 8ce.

— Geschichte der Belagerung von Riga unter Alexei Michailowitsch. Riga 1791. w 4ce.

Finkel III 1861.

Sophi Ismael ob. Zeitung (Persische 1580).

Sophia (Mądrość) ob. Galatowski J. (1862).

Sophia Amalia ob. Brackel F. (1689) — Zofia Amalia.

Sophianus Arsenius ob. Wiszowaty Andrzej (Religion 1703).

Sophiopolis ob. Potocki Jan.

Sophista Aphtonius ob. Agricola Rudolphus (1566).

Sophistica larva ob. Herbinus Johannes (1663).

Sophonias ob. Winger (1568).

SOPOCKO (Sobocki?) Stefan. Stephanomata In Honorem Insignivm Et Nobilivm Adolescentum D. Petri Gracki. D. Gregorij Salicaei D. Athanasij Hieronymi Ciechanowicz Camoenarum arte plexa. Et Eidem Qvo Die Vilnae In Alma Societatis Iesv Academia Svprema Philosophiae laurea solenniter sunt redimiti, trophaei loco. A Generoso Dño Stephano Sopocko Philosophiae in eadem Academia auditore benevole dedicata [Tu krzyżyk]. Vilnae. Academicis Societatis Iesv Typis, Thomas Leuicki Anno D. M.DC.V (1605). w 4ce, k. tyt., k. 9 nlb.

Cały tytuł otoczony prostokątną winiętą. Na odw. licha rycina z wierszem: Ad Magnam Matrem. Przedstawia zwiastowanie. Praefatio ad magistros Petrum Gracki, Gregorium Salicaeum, At. Hier. Ciechano-

nowicz. Tu wychwała ich pobożność względem Matki Boskiej. Byli członkami Sodaliteji.

Następują pochwały trzech nowych magistrów. Przed każdą pochwałą lichey miedzioryt herbu. Przy Grackiego pochwałę rycina lwa i pochwała mądrości wierszem. — Salicaeus pochodził z Siedmiogrodu; przy jego pochwałę jest jego herb, rycina lampy oliwnej i wiersze. — Pochwała Ciechanowicza zatytułowana: Russia suo Magistro (gdyż był natione Ruthenus). Pochwałę jego towarzyszy herb, rycina jeża i wiersze łac. — Na końcu dłuższy wiersz pt. Vilnaeus Apollo. Tu wychwała Akademię wil. i nowego jej rektora Mich. Orchisiusa.

Autorem był zapewne nie Sopočko, ale któryś z jezuitów profesorów.

Jocher II 198 pisze go Sobocki. — Święc. Pamiąt. II 129. — Jusz. II 198.

Czartor. — Ossol.

Sopwścieciuchy ob. Błędy Talmudowe (1773, 1784).

Sorabaita Sophronius ob. Olsavszky Mich. Manuel (1769).

Sorabi ob. Acta societatis Jablonovianae (1772, 1773).

Soran ob. Magnus Johann (Historische 1709).

Sorblère Sam. ob. Crellius (Junius Brutus, Vindiciae 1637).

Ob. o nim i o jego stosunkach z Polakami Chmaj w Reform. w Polsce 1928 str. 110.

Sorbona paryska ob. Sendschreiben (1719).

Tu jej opinja w sprawie Uaruga.

Sorgen Lägerin ob. Weichmann Joh. (1648).

SORNATOWICZ Marcin Jacek. Epithalamium albo wiersz ślubny Je. M. Panu Adamowi Tagoborskiemu z Ludyniey; i Jey M. Pannie Zofyi Stradomskiej z Kempanowa przez Marcina Hiacynta Sornatowica Nauk Wyzwolonych y Filozofyi Bakałarza, w Chęcinach uprzeymie uczyniony na dzień 19 października Roku Pańskiego 1614. w Krakowie drukowano. w 4ce, k. 6 nlb.

Na odwr. str. tyt. herb Srzeniawa Tęgoborskich a pod nim na pochwałę 10 wierszy pol., podpisał Maciej Jedliński. — Dalej wiersz ślubny.

Bentk. I 276. Krasin. — Warsz. uniw.

— Laureae philosophicae Virtute morumque integritate insignitis, ac inauguratis, novem adolescentibus eas-

demque obtinentibus in alma Academia Cracoviensi oblatę (sic) a Martino Sor-nathovic Chęcinen. Stud. Crac. e Con-tubernio Pauperum. Cracoviae In offi-cina Bazylji Skalski Anno Domini M.DC.IX (1609). w 4ce, ark. 1.

Na odwrocie tyt.: In stemma Math. Posth Parochi Chęcin.

Studenti byli: Math. Woniejski, Chr. Sa-palius, Andr. Samboriensis, Joan. Brodo-vius, Mart. Skąpski, Ad. Opatovius, Nic. Staniszewski, Bartł. Miechowida, Mat. Sepcius.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— ob. Hippolytus Joannes (Honori eruditae 1610).

SORNIZ Christianus Theophilus Lu-dovicus. *Scriptores Rerum Polonicarum, ex recentioribus praecipui quotquot ex-tant Latini In unum corpus nunc pri-mum congesti et In III. Tomos distri-buti, Collectore, C. T. L. Sorniz: Misn: Tomus Primus, Auctorum nomina et materiam proxima indicabit pagina. [Tu winieta: Kosz owoców]. Amstelo-dami, Sumptibus Gysberti van Valck, M.DC.IIC (1698). w 4ce, k. tyt., k. 1 nlb., str. 231 i 304.*

Na pocz. tomu I: Elenchus authorum (na 1 k.). Tom I zawiera: 1) Sulikowskiego (sic) Commentarius. — 2) Fredro Gesta. W nie-kórych egzempl., np. Czartor., jest Soli-kowski, ale niema doprawionego Fredry.

Tomus Secundus. [Tu winieta: Kosz kwiatów]. Amstelodami Sumptibus Gys-berti van Valck, M.DC.IIC (1698). w 4ce, k. tyt., str. 952.

Zawiera 11 ksiąg Kobierzycyckiego Historji.

Tomus Tertius. [Tu winieta jak w t. II]. Amstelodami, Sumptibus Gys-berti van Valck, M.DC.IIC (1698). w 4ce, k. tyt., 1 rycina, str. 163; 1 rycina, k. tyt., 1 rycina fol., str. 7—220.

Zawiera w egz. Czart. dwa dzieła: 1) Ko-bierzycyckiego Obsidio Clari Montis (z piękną ryciną obrazu oraz obłędnia Jasej Góry in folio; a jej dołu podpis: Joh. Bens-sheimer. Rycina ta wykonana Dantisci, sumptibus Försteri).

2) Pocsem idzie z osobnym sstychowanym tytułem Benssheimera, przedstawiającym obelisk z krzyżem, obwieszony bronią, obok sceny wojenne: Andreae Maximiliani Fredro Castellani Leopoliensis Militaria. (U dołu:) Amstelodami in Bibliopolio For-steriano Sumptibus Viduae Secretarij Wistenhof Heredis eius Bib. Cum Privi-

legio S. R. M. Poloniae et Sveciae. Anno 1668. [Druga k. tyt.:] Andreae Maximiliani Fredro Castellani Leopoliensis Milli-tarium Seu Axiomatam Belli Ad Harmo-niam Togae Accommodatum Libri Duo. Accessere minutiora quaedam, ejusdem Autoris scripta (str. 220).

Te mniejsze pisma są to 1) Politico Mora-lium Complementum (datow. 1666). — 2) Praerogativa popularis status. — 3) Dis-cursus de impudentia.

Na ost. str.: Addenda.

W egz. Ossol. jest skład III tomu inny, bo po Kobierzycyckim idzie Zawadzkiego Hi-storia arcana seu Annalium polon. libri VII... Cosmopoli 1699 (str. 415).

Jeden z katalogów antykw. (Rosenthala r. 1880) notuje egzemplarz, w którym na czele III tomu była oprawna Kojalowicza Hist. Litwana.

Jest to zbiór luźnych prac osobno wydanych a potem dla lepszego zbycia razem pod wspólnym tytułem oprawnych i w niewielu egzemplarzach, po odjęciu tytułów szcze-gólnych w świat puszczonych. Autorem tego fabrykatu jest zapewne jakiś drukarz Gdański a może nawet sam Förster; lecs użył do tego pseudonimu: C. T. L. Sorniz, co niektórzy opuszczając pierwszą literę, wydumaczyli Teofil Ludovici, księgarz wirtemberski. Tak właśnie sądzi Krause w przedmowie do t. II. edycji Lipskiej Długossa (str. 11) którego Bentkowski cytuje niby na poparcie swego mniemania. „Minus adhuc operae fuit pretium, qui Scriptores rerum polonicarum edere se finxit... qui libris istis dudum apud För-sterum Gedanensem bibliopolam excusis, novam modo inscriptionem istam praefixit“.

Hoppe str. 18 pisze: „Collectio isthaec non continet nisi libros dudum apud Foersterum excusos, prioribus titulis resectis“.

Goar we Frankfurcie w r. 1886 żądał 600 marek za ten zbiór (!). — Wissniew. H. lit. T. VIII s. 43 (z datą 1598 zamiast 1698).

Berliń. królews. — Czartor. — Ossol.

Soroczyński Isidorus ob. Proposi-tiones (1771).

(Soroczyna Marcyanna). Przełożenie sprawy WJP. Marcyanny Soroczy-ney Strażnikowej wołkowskiej, oraz WJP. Tadeusza Brynka Rotm. wołko-wyskiego z JX. Antonim Pańkowskim i JP. Jackiem Rozynkowskim w sprawie aktorami a WW. JP. Benedyktem Bouf-falem Sędzią, Ignacym Chreptowiczem Pisarzem, Urzędnikami ziem. grodzień. od nich do złego tradowania użytymi (r. 1785). fol., str. 5.

Bibl. war. Nar. (zb. rap.) — Jagiell.

— ob. Białobłocki Bog. (Sprawa (1799) — Koziello (1799).

(Soroka Aleksander). Stan sprawy WW. JPP. Alexandra względem star-szeństwa małżeńskiego, a Maryi z Bo-rodziców jako aktorki Soroków Mieczn. Powiatu Oszmiańskiego małżonków z WW. JPP. Zuzanną matką, Jakubem, Ignacym, Tadeuszem, Benedyktem, Sta-nisławem i Józefem synami, Dorotą córką, Hryncewiczami jako stroną a WW. Franciszkiem Morykonim ziem: Józefem Piotuchem Grodzkim Pisarzami Urzędnikami Pttu Wilkom: Tadeuszem Kurminem Regentem ziem. Wilkom: de officio powinności, tudzież z JW. Zyberkiem Wojewodą Infant qua Opiekunem i W. Tomaszem Podstol. Bra-sław. (1776). fol., 1 ark. Jagiell.

— ob. Kojalowicz D. — Soroka Konst.

(Soroka Hieronim). Sprawa JXX. Karmelitów Głębockich przeciwko W. JP Hieronimowi Soroce regentowi miń-skiemu (1790?). fol., k. 1 nlb.

— Sprawa JP. Hieronima Soroki Regenta Ziemskiego Minskiego z JW. Xawerym i Zofią z Tyzenhauzow Cho-minskimi, Woiewodami Mscisławskimi i Ignacym Tyzenhauzem Starostą Pos-solskim (1779). fol., k. 1.

Dopis.: Stanisław Sikorski (wnosił).

Uniw. wileńs.

(Soroka Ignacy). Sprawa JW. JP. Ignacego Soroki Podkomorzego Pttu Słonimskiego, z W. JP. Józefem Pu-słowskim Szambelanem Dworu Pols: (1799). fol., kart 7. Uniw. wileńs.

— Głos za usprawiedliwieniem... na przeciw WJP. Piotrowi Zaborow-skiemu... (B. m. i r.). fol.

Bibl. war. Nar. (zb. rap.).

— Krótka wiadomość o sprawie WJP. Ign. Soroki. z... Krzyżanowskim, Kollupaylą, Krupowiczem oraz JP. Pie-trasienskim. (B. m. i r.). fol.

Bibl. war. Nar. (zb. rap.).

— ob. Boreyszyna (1795) — Iwasz-kiewicz (Sprawa 1786) — Potocki Piotr (Produkt 1780).

Miał należeć do wydawnictwa „Korrespon-denta warsz.“ jak przypuszcza Smoleński w Przegl. hist. 1912 str. 317.

Soroka Józef ob. Sorokowa Marja — Sorokowie.

(Soroka Konst.). Sprawa W. JP. Konstantego Soroki Sędziego Grodzkiego Powiatu Wilkomirskiego, z WW. JPP. Aleksandrem i Marją z Borodzi-czow Sorokami Miesz: Pttu Oszmiań: (1798). fol., k. 3.

Dopis.: Ben. Puciłowski (wnosił).

Chodzi o wieś Dziewałów.

Uniw. wileńs.

Soroka Michał ob. Kojalowicz D. — Potoccy Piotr i K. (Produkt 1780).

(Sorokowa Marja). Sprawa W. Jeymć Pani Maryi z Borodziczow So-rokowej... z Wm JPM Krzysztofem Koziellem Prezydentem Grodzkim Wi-leńskim o poprawienie Tradycyi w Ru 1798 7bra 26. n. s. w dobrach Dzie-wałowcie nastaley... (1799). fol., k. 5.

We wstępie powiedziano, że proces trwa już lat 20. Wyrok przysnał Sorokowej 113.000 zł., ale nrządnik grodzki Kociell przez błędnie poprowadzoną egzekucję odebrał jej prawie wszystko.

Uniw. wileńs.

— ob. Soroka Konst. — Sorokowie.

(Sorokowie). Sprawa W. JP. Maryi z Borodziczów Sorokowej Mieczney Oszmiańskiej z dokładem JWW. Opie-kunow. Przeciwko WW. JPP. Leo-nowi... jako Opiekunowi pozostałego potomstwa i Dóbr aktorowi po zeszyłym śp. Jozefie Soroce pisarzu ziemskim Oszmiańskim, Józefacie... Edwardowi... Teresie... Konstantemu Sorokom, a... Kry-stynie z Mikuliczow... Stefanowi, Sta-nisławowi. Józefowi Grużewskim, ma-jetność Dziewałów pod procederem będącą, niewolnie kupującym (1798). fol., k. 8. Uniw. wileńs.

Sors ob. Gebauer G. (Christi 1693) — Podgórski (divina 1691).

Sortes ob. Swenichius Johann (In urnam 1630).

Soschinus ob. Soszyński (Am-plias) Jan.

Soscius ob. Soski.

Sosenkowski Maciej ob. Popis — Ślęczkowski And. (Vende pallium 1775).

Sosiński Juljan ob. Zabawy przyj. i pożyteczne tom VII str. 285 (wiersz).

Sosius Thomas ob. Mirowski Andreas (1596).

SOSKI (Socius) Bartłomiej. Pallas Academica, Venerabilibus XII. Secundae Laureae Licentiat, Perpetuo virentes Coronas elargiens. Dum in frequentissima, Clarissimorum Hospitum, Coronâ publicè, ritu solenni Opera Excellentissimi ac Doctissimi Viri, M. Martini Radyminski, Collegae Maioris, Artium Magistri, et Philosophiae Doctores renuntiarentur. Per Bartholomaeum Socium Rauem. Eiusdem Laureae Licentiatum, virentibus metri corymbis, exornata. Anno à Puerperio Virginie, M.DC.XLVIII (1648). Mense April. Die 27. Crac. In Officina Typographica Francisci Ceesarii, S. R. M. Typog. w 4ce, k. tyt., k. 9 nlb.

Na odwr. tytułu herb Romiszowkich i 5 wiersz. — Dedyk. Joanni Romisz. praep. Łascensi, scholast. Crac. — Poczem wiersze na cześć Akademji i kandydatów, a mianowicie: Jan Smoleński, Andr. Muchowiecki, Marc. Niemirowski, Joan. Rękawowic, Nic. Grzebiński, Joan. Sliwinaki, Valent. Gniewisz, Stan. Grudowicz, Samuel Michniewicz, Andr. Korzeniowski, Chryz. Racki, Hyc. Dyadowic. — Kończą wiersze na cześć Sociusa pisane przez kolegów. Czartor. — Jagiell. — Ossol.

SOSNOWICZ Mikołaj Ambroży († 1682). Modlitwy na przygotowanie się do Świętej Spowiedzi y Kommunii przez ś. p. Mikołaja Ambrożego Sosnowicza Spowiednika Klasztoru Norbertanek w Żukowie napisane a teraz dla pożytku wiernych Chrystusowych przedrukowane. 1681. w 12ce.

Jocher 6834.

(**Sosnowicz Mikołaj**). Pamiątka drogiej przed okolicznością Pańską śmierci w Panu Chrystusie J. M. X. Mikołaja Sosnowicza Surrogata Oficjała Gdańskiego, spowiednika panien zakonnych pod regułą Norberta, w klasztorze Żukowskim zostających, od jednego z kapłanów napisana 1682. w 4ce, k. 20 nlb (ark. E.).

Druk gocki. — W 20 artykułach wierszem polskim nakreślił bezimienny autor żywot X. Sosnowicza, który był spowiednikiem panien Żukowskich.

Żaluzki Bibl. 26 pisze: Sosnovitii Nicolai confessarii montium (Cisterciensium) Zu-

koviae vita, ab anonymo edita... In aliquot exemplaribus nullum reperi titulum, hinc scriptum hoc incipit: Rok pański... Istotnie na k. Ai zaczyna się: Żywot P. H. Mikołaja Sosnowicza § 1. Wielkie w ostatniej chorobie, o jego zdrowie staranie. Rok pański tysiąc sześćset ósmdziesiąty wtóry.

Jocher 8693. — Maciej. Polska I 415. — Wiszn. H. I. VIII 149. — Święc. Pamiąt. II 130. Krasin. — Ossol. — Zielin.

Sosnowska Katarz. i Ludwika ob. Sokrates (1770).

(**Sosnowska Tekla z Zenowiczów**). Do J. W. Im. Pani Tekli Sosnowskiej wojewodziny smoleńskiej w dniu uroczystych imienin 1775. w 4ce, kart 2. Krasin.

— ob. Kłossowicz Wojciech (Instrukcja 1758) — Popis (1787).

SOSNOWSKI Antoni, Franciszkanin. Leo signum coeleste in firmamento seraphicae religionis a Patre Luminum accensus, quem ingrediens Sol Justitiae, Sacris inflammavit radiis Dr. Smus Bonaventura S. R. E. Cardinalis Archiepiscopus Albanensis ad annuam festiva lucis revolutionem in Basilica S. Mariae in Arenis Conventus PP. min. S. Francisci Convent. Vilnae a devotissima tanto sideri Urania, erectis debitae Sanctorum cultui pietatis et affectis parapegmatibus observatus, et a Studio Generali Vilnensi ejusdem ordinis stylo oratorio demonstratus A. 1717, pridie iduum Julii. Cum licentia Praesidis ac Maecenatis sui Antonii Orda Ministri Provincialis et Commissarii glis prov. Lithuaniae et Albae Russiae Ord. Min. Conv. S. Francisci. Vilnae Typis Univers. Soc. J. fol., k. 9 nlb.

Na odwr. str. tyt. herb Biegańskich a pod nim 6 w. łac.

Przypis Janowi Kazimierzowi Biegańskiemu podkoniuszemu i regentowi kancelaryi M. X. L., staroście starodubowskiemu, kierownickiemu, fundatorowi konwentu w Postawach. Podpisał X. Antoni Sosnowski Franciszkanin.

Jest to mowa miana na cześć S. Bonawentury. Jocher 5404. Warsz. uniw.

Sosnowski, burgrabia żytomirski ob. Poniatowski St. A. (Powitanie 1787).

SOSNOWSKI Józef, wojew. smoleński, hetman polny († 31 grud. 1783). Mowa kondolencyjna Pułkownika Sos-

nowskiego miana na pogrzebie księcia Michała Korybuta Wiszniowieckiego etc. w Wiszniowcu d. 6. Octobr. Anno 1745 od wojska. fol., k. 2.

Toż w Swada polska Ostrowskiego 1755 f. I 95—97. Krasin.

— Mowa J. W. JMCi P. Sosnowskiego Pisarza W. W. X. Litt. na Sessyi Seymowej pod czas Konwokacyi Stanow Skonfederowanych Roku 1764. Maia 30. miana. (B. m. dr.). fol., 2 k. nlb. (sygn. A₂).

Mówi za znaczeniem Stanu Rycerskiego, którego przez lat 28 nie widziano w Senacie. Występuje przeciw Bironowi jako księciu Kurlandji.

Akad. — Czartor. — Ossol.

— Mowa JW. JMP. Sosnowskiego Pisarza WW. X. Litewskiego Starosty sądowego y Posła Woiewodztwa Brzeskiego na Seymie Konwokacyjnym 18 Junij 1764 miana. fol., k. 2. Ossol.

— Mowa JW. JMP. Józefa Sosnowskiego Hetmana Polnego Wielkiego Xięstwa Litewskiego miana na Sessyi dnia 7 Września 1776. fol., k. 1.

Branic. — Kijowa. — Krasin. — Ossol. — Uniw. wileńs.

— Mowa JWJP. Józ. Sosnowskiego, hetmana poln. W. X. Lit., na sessyi d. 25 8bris 1776 miana. fol.

Branic. — Czartor. — Kijów — Krasin.

— Toż... 27 octobris 1776. fol. Uniw. wileńs.

— Ordynans Hetmana względem transmarszów, leży, furazów, podwód i ożywienia sprawiedliwości 1776. fol. pół arkusza. Warsz. uniw.

— Ordynans Hetmanów Koronnego i Litewskiego względem mundurów dla Generalów (1777). fol., k. 2. Warsz. uniw.

— Regulamen musztry dla regimentów pieszych Koronnych i W. X. Litt. wydany w Warszawie 1777. w 8ce. Bliższy opis podany w tomie XXVI str. 169.

(**Sosnowski Józef**). Approbacya Dekretu (1775). fol., k. 1.

Idzie o dekret ziemski krzemieniecki r. 1774 Augusta 20 między W. Sosnowskim Wojewodą Smoleńskim a XX. Lubomirskimi, Wojewodzciami Kijowskimi, o dobra Szarogrod i inne... ferowany...

Bibl. Pozn. T. P. N.

— Nomen inclutum Illustrissimi Excellentissimi Domini D. Iosephi in Sosnowica Sosnowski M. D. Lithuaniae majoris Notarii et Exercituum gravioris armaturae praefecti. In solenni ejusdem ad Praefecturam Brestensem ascensu gratulatione publica celebratum a devinctissimo honori suo collegio Brestensi Soc. Iesu. Anno salutis MDCCLIX (1759). fol., k. nlb. 20.

Czartor. — Jagiell. — Uniw. wileńs.

— ob. Cicero — Hirzel (1770) — Kłossowicz Wojc. (Instrukcja 1758) — Nagurczewski Ignacy (1763) — Sołtyk Maciej (Oddana 1778) — Zienowicz Mich. (Węzeł 1757).

Finkel III 1861. — Bartoszewicz w Piśmie Ohryzki 1859.

SOSNOWSKI Mikołaj Tadeusz. Selectae conclusiones ex libris Aristotelis, De mundo, coelo, meteoris breviter de-cisae. w 8ce, k. 17 nlb.

Brak tytułu. — N. Th. Sosnowski dedykuje Thomae de Rupniow Uniejski Episc. Chioviensi et Czernichov. — Między: Conclusiones 1—43 i Propositiones Mathematicae (k. 1). Jagiell.

Sospes votum ob. Speronowicz (1638).

SOSSIUS Wilhelm. Gvlielmi Sossi De Vita Henrici III Francorum Polonorumque Regis et Principum Valesiorum Vltimi, Libri nouem inscripti Mysae. Parisiis Excud. Dionysius Langlaeys monte Diui Hilarij, sub Pelicano M. IoCXXVIII (1628). w 8ce, k. tyt., k. 7 nlb., str. 476.

Na dwóch pierwszych kartach wiersze łac. na cześć autora, a mianowicie: 1) Votum... (podp.) Paulus Thomas; 2) Frid. Morellus; 3) L. Turnetus; 4) Ph. du Valius; 5) P. Sylvius; 6) P. Bertius geographus prof. reg. — Poczem na 1 karcie Errata.

Rozpoczyna się dzieło od: Operis Argumentum (wierszem łacińskim, potem greckim). Poczem idzie: Praefatio, gdzie nasywa Henryka Henricus Magnus i z ogromną przesadą go wysławia.

Dzieli się na 9 ksiąg, nazwanych za śladem Herodota imionami Muz (Clio, Euterpe etc.). W Euterpe na str. 49—111 opisuje Polskę i Polaków (feros non esse Polonos, feroces quidem, ensi natos). Mówi o sabiegach Montluca i o elekcji. O przybyciu do Krakowa, o Pibracu, o ucieczce Walezego. Na str. 90 o gwieździe Walezego objawionej na niebie, z czem łączy astrolo-

giczne wnioski. Na str. 111 o zabiegach, aby Walezy wrócił do Polski
 Źródła swoich nie wymienia. W szczególności mało wchodzi, zastępując to humanistyczną retoryką nader wytworną ale pustą.
 Na końcu od str. 467—476: Valisiana parallela (por. z dziejami Rzymu).
 Egzemplarz bibl. Jag. ma datę 1628, ale egzemplarz Czartor. 1627. Widocznie kończono druk pod koniec r. 1627 i stąd niektóre egz. otrzymały datę roku 1628. Wiszniewski VIII 119.

Czartor. — Jagiell.

(Sostmann Emanuel). *Epicedia auf Emanuel Sostmann. Dantisci 1703.* fol.

Soszyński Ignacy ob. Soszyński Ign.

SOSZYC Jakób († 1654). *Quaestio De Natura Materiae Primae In Alma Academia Cracoviensi publice ad disputandum. Mense Aprili Die... Hora.. A. M. Iacobo Soszyce, Seniore Scholae ad Aedes SS. Corporis Christi. Proposita. Permissu Magnifici Domini Rectoris. Cracoviae, In Officina Typogr. Matth. Andreouiensis, Anno D. 1635.* w 4ce, k. tyt., k. 5 nlb.

Na odwr. tyt. berła Akad. w ozdobnej winiecie, oraz wiersze łac. J. Cynerskiego i Joach. Speronowica. Poczem dedykacja rektorowi i profesorom, podp. w kwietniu 1635: J. Soszyca (sic).

Następuje *Quaestio: Materia prima... sit pura potentia nec no?*

Pytanie to rozbiiera przez cztery konkluzje i corollaria. — Na końcu: *Sub ausp. J. Naymanowicz rectoris.*

Egzemplarz bibl. Jag. opatrzony licznymi glosami.

Jagiell. — Krasin. — Ossol.

— *Testimonium Observantiae, Illustrissimo et Reuerendissimo Domino, D. Andreae Gembicki Episcopo Lvceoriensi, Abbati Trzemesnensi. Quum Primo Ac Favste Cathedram Lvceoriensem Ingrediebat Exhibita Coram Universali Proborum Ac Virtuti Faventium Iudicio. A. M. Iacobo Soszyce Collega Min. et Collegij Bialensis Directore. Cum Officioso Novi Honoris Cultu Et Debita Veneratione. Depositum. Lvblini, Ex Officina Typographica Annae Viduae, Anno Domini, M.DC.XXXIX (1639).* fol., k. tyt., k. 16 nlb. (sygn. H).

Na odwr. tyt. herb Zamojskich oraz wiersze łac. Jana Brzoski i Zb. Urowieckiego. Potem dedyk. Janowi Zamojsk. (synowi Tomasza), podpisana w styczniu 1639 ex

Collegio Bialensi praes. Soszyca. Mówi, że kończył nauki w Akad. krak. i sam.
 Panegyryk zaczyna się na k. A. Wylicza zasługi Gembickiego (legatio Romana, opieka nad Akad. krak.). Przypomina Wawrz. Gembickiego. Wskazuje na szerzące się w Polsce sekty. Poleca mu Kollegium bialskie i opowiada o jego założeniu. Sam sprowadził do Białej profesorów z Krakowa. Kończy pochwałami Eust. Wołłowicza, Piotra Uszyńskiego, Bog. Radoszewskiego. Ossol.
 — ob. Canevesi T. (Votum 1635) —

Herka Paul. (1626).

Muczk. Statuta 295. — Wadowski Wiadomość (1900) str. 819.

Soszycki Stanisław ob. Rydalski X. Sebastjan (1768).

SOSZYŃSKI (Soschinius) Amplias Jan. *Johannis Ampliae Soschinii Doct. Medici. Oratio De natura & viribus Aquarum Acidarum. In Actu Inaugurali proprio habita Basileae 23. Junij. 1597. Designatore Viro Clarissimo Felice Platero Archiatro Basiliense. [Tu winietka]. Basileae, Typis Conradi Waldkirchii. CIIXCVII. (1597).* [Cały tytuł w renesansowej winiecie]. w 4ce, k. tyt. i k. 8 nlb.

Na odwrocie tyt. dedykacja Jerzemu wojewodzicowi wil. oraz Januszowi wojewodz. nowogrodz. Radziwiłłom, braciom stryjcznym. Mówi, że w roku ubiegłym leczyli się wodami intra sylvam Hercyniam. W mowie zastanawia się nad naturą wód leczniczych (aquae acidae) i główny ich składnik upatruje w metalach: *succum aliquem metallicum esse naturam illam.* Powołuje się na Pliniusza.

Na egz. Kórń. przypis ręką autora: *Generoso D. Alberto Staniseucio obseruantiae ergo mittit autor.*

Arnold De monumentis hist. nat. 78. — Piekarski Kat. Kórń. (1929) nr 23.

Kórnik.

— *Oratio Qua Christi Dvae Naturae In Vna Hypostasi, Item Vita, Et Virtutes Eius Breviter enarrantur, ad eiusdem Genethliakon exornandum conscripta Et recitata in celeberrima Noricorum Altorphiana Academia. A Ioanne Amplia Ostrorogense Polono, divinarum & humanarum artium studioso. [Tu winietka]. Altorphii, Typis Gerlachianis. Anno MDXXCIV (1584).* w 8ce, k. tyt. i k. 23 nlb. (sygn. A—C₈).

Dedyk.: *Ad generosum Albertum Witoslaviu, którego był preceptorem.* Mówi że

w Polsce ci najwięcej znaczą, co sese facultati oratoriae dediderunt. Polskę nazywa *Regnum nostrum* (a więc uważa się za Polaka, nie za Czecha). Napisał tę mowę w celu obrony religii naszej (katol.). Datow. in Masaeo nostro academ. 6 cal. Febr. 1584.

W tekście powołuje się na Ricarda de Trinitate, na św. August., Ambrozego, J. Chryzost., na Cicerona, na Suidasa — a głównie na teksty Ewangelji.
 Wotschke w Aus Posens Kirchl. Verg. 1914 str. 25. Czartor.

— *Joannis Ampliae Soszynski, Equitis Posnaniensis Satrapiae Palatinus sive Oratio de dignitate Palatinorum in Regno Poloniae Gratulationis loco conscripta et oblata Perillustri et Magnifico Domino D. Andreae Comiti a Leszno, Domino in Baranow etc. cum fasces Palatinatus Brestensis Cuiaviensis olim a S. R. M. sibi delatas caperet. MDCXIX (1619).* w 4ce.

Janociana III 300 (zapewne z bibl. Zał.).

— *Panegyricus Ad Illustrem D. Joannem Jacobum Comitem De Ostrog Solemner In Ordinem Equestrem Gallicum S. Michaelis Dictum A Rege Galliarum Henrico III. ob virtutem militarem ascriptum. Die 14 Nouemb. Anno D. 1597. Lvgdvni Anno M.D.XCVIII (1598).* w 4ce, k. 8.

Ded. datow. Argentorati, Cal. Januar. 1598: *Henrico Stephano S... Joan. Amplias Sosch. Jusz. II 29. — Siarcz. II 48. — Wierzb. II 1858.*

Dzików — Petersb. — Uniw. lwows.

— *Theses de lve pestifera. Ad quas Decreto et autoritate amplissimi Medicorum Collegij, in inelyta Basiliensi Academia Deo duce, Praeside. Pro doctoratus privilegijis, publice respondebit Joannes Amplias Soschinius Polonus, Adolescentiae Ill. ac G. G. Raphaelis et Andreae de Lessno, Palatinidum Brestensium tum moderator. 17. Junij loco et horis consuetis. Basileae, typis Conradi Waldkirchii. cIoIoXCVII (1597).* w 4ce, k. 6 nlb.

Tytuł w ramce. Na odwr. tytułu również w ozdobnej ramce przypis Deo O. M. — Potem 36 tez. Powołuje się w nich na Caeliusa Rhodiginusa. Stara się określić naturę moru oraz terapię. Na końcu kilka recept.

Wiszn. IX 561. — Piekarski Kat. Kórń. (1929). Jagiell. — Kórnik.

— ob. Amplias (tom XII, str. 139).
 Pisze o nim Wotschke Die poln. Studenten in Heidelberg w Jahrb. für Gesch. der Slaven 1926.

SOSZYŃSKI Ignacy ks., Dominikan. *Iasny Nad Naisnieyszemi Splendor Pogrzebu Przeświętey Pámieci Jaśnie Oświeconego Xiążęcia Jego Mści Pána Alexandra Ludowika Rádziwiłá Xiążęcia Ná Olyce y Nieswieżu Hrabi ná Szydłowcu, Mirze y Krożách Márszałká Naywyższego W. X. L. Woiewody Połockiego Stárosty Szádowskiego Jurhorskiego Nowowolowskiego Olyckiego Száwelskiego Administrátora etc. Wyrażony Przez Xiędza Ignacego Soszynskiego W Roku 1655. B. m. dr. (Wilno, 1655).* w 4ce, k. tyt., k. 11 nlb.

Druk gocki.

Na odwr. tyt. 4 wiersz polski.

Dedyk. *Joannie Kat. Waierowey Radziwiłłownie, podp. X. Ignatius Soszynski, kapelan Xcia, Dominikan.*

W broszurze tej wspomina Janusza Radziwiłła i innych Radziwiłłów. — Opisuje obszernie „imprezę pogrzebową“, a opis ten jest ważnym przyczynkiem do historii obrzędów pogrzebowych i do panującego w nich zbytku.

Na końcu: *Inscriptio Epitaphii... super tabulam argenteam... (Umarł Rada. w Bononii 20 marca 1654, lat mając 60).*

Czartor.

— *Zywa A Niewmarła Smierc Publikowana z Ambony, przy żalobney Oferze Pańskiej, Za Iasnie Oświeconego Xiążecia Jego Moscici Alexandra Lvdownika Radziwiłá Xiążecia Na Olyce Y Nieswiezv Hrabi Na Szydłowcu Y Mirze Marszałká Naywyższego W. X. L. Woiewody Połockiego etc. W Kościele Dominikanskim Dveha Sviętego W Wilnie. Dnia 22. Miesiąca Septembra. Roku 1654. Przez X. Ignacego Soszynskiego Ordynalnego Tegoż Zakonu Káznodzieię.* w 4ce, k. tyt., k. 16 nlb.

Tytuł zamknięty w prostokątnej winiecie. Bez żadnych szczegółów biograf.

Akad. — Krasin.

Sotarevius Bart. ob. Szotarewicz Bart. (Byssus et purpura 1693, Schema regulare 1694).

Właściwe jego nazwisko jest Szotarewicz i tak się podpisał pod dedykacją w Byssus et purp.

Soteria ob. Nowowiejski Łukasz (1601) — Racki Jan. (P. Mucharski 1654) — Vitelius J. (St. Lubomirski 1630).

Soteronus Gullielmus, Anglik ob. Eucholcius Jacobus (Oratio 1594) — Parentalia (1595) — Threni (Parthenicae sodalitatibus 1594).

Soterus ob. Galenus Claudius (1558).

Sotnia astronomskaja (1707).. ob. Dybliński (tom XV, 342 i Dopelnienia). Krasz. Wilno IV.

Sotro Fr. ob. Destouches.

(Sotter Teodor). Applawy Wesole Ná Przezacny Akt Weselny, Iego Mości Theodora Sottera, Mieszczaniną, y Rodzicą Gdańskiego Z Iey Mością Panną Helzbieta Pipanowną Vkochaną Corką Iego Mości Páná Hyacintha Pipana Y Jey Mości Pániey Zofiey Pipanowey. Dla Wesoley Muzyki skomponowane, y Przezacnym Oblubieńcom z powinnowaniem Ofiarowane. fol., k. 2 nlb.

Druk gocki, wydanie ozdobne, każda karta w ramce, bez osobnego tytułu.

Applaw pierwszy strofą soficką: „Darmo na gdańskie nimfy się obzieraasz, Wszystkie ich chwaly w Helzbiecie odbierasz: Y same szłyby z Morsa Bałtyckiego, Do Aktu tego“.

Applaw drugi wysławia Pipanów i Cyrusów; pannę młodą nazywa osobą miasta stoczego, Kochaniem bogiń Rolińskiego, Sztametów i Zalaszkowskich laurem ozdobionych. Wychowaną była w jaanym słońcu Kościoła rzymskiego

Jusz. Dyke. II 392. Jagiell.

Sottzewicz Laurentius ob. Małyszko Thomas (1738).

SOTZMANN D. F. Charte von Pohlen nach der Zanonischen Special-Charte verjtingt, gezeichnet und nach den jetzigen Grenzen abgetheilt, verbessert. Berlin, J. W. Scheuen. 1788.

Arkuszy 29 prócz tytułu.

Callier Spis map Tow. P. N. Pozn. s. 21, 33.

— Charte von Gross-Polen, enthaltend die Woywodschaften Posen, Gnesen, Kalisch, Siradien, Plotzk, Brescie, Inowroclaw. Breslau 1791.

— Karte von Polen und den angrenzenden Provinzen. Berlin 1793. fol.

Składa się z 16 tablic.

Zebr. Bibl. nr 1984.

— Grenzkarte der Preussischen, Russischen und Oesterreichischen Mo-

narchien in 14. Blättern entworfen von D. F. Sotzmann G. Secret. bey Ob. Kr. Coll. u. Geogr. der Königl. Acad. der Wissenschaften zu Berlin. Berlin 1796. fol., tablic 11.

H. F. Pennings fecit Berolini 1793.

— Karte von Polen und den ehemals dazu gehörigen Provinzen... Carte de la Pologne. May 1794. entworfen, und mit Genehmhaltung der Kön. Acad. der Wiss. herausgegeben 1796.

Callier Spis map Tow. Przyj. N. Pozn. s. 22. — Finkel III 1861.

Soupponneux (Le). Comédie en trois actes. à Varsovie de l'imprimerie P. Dufour privilegiée du roi 1776. w 8ce, stron 90.

Ob. w Dopeln. pod Brühl (on był autorem?). Bernacki II 303. Uniw. wileńs.

Soupirs de la France ob. La Gesée (1573).

Sowa i Ziemia ob. Niemcewicz Jul. Ursyn (1789).

SOWCZYŃSKI Walenty ks. Bractwo Przenayświętszey Maryi Panny Bolesney, wielkimi przywilejami y odpustami od Stolice S. apostolskiey nadane a na pomnozenie czci teyże matki y na pociechę wszystkich wiernych do kaplicy w kościele Nieparckim wprowadzone. Przez X. Walentego Sowczyńskiego promotora Bractwa tego. R. P. 1737. w Poznaniu drukarni Akademii. w 8ce, karty sygn. C₁.

Dedyk. Mikołajowi z Wybranowa Swinarskiemu. Czartor.

SOWENITZIUS Johannes. Disputatio ordinaria ethica nona, ex Aristotelicis fontibus. De tribus homileticis virtutibus affabilitate, veracitate, et urbanitate. Quam Deo auspice praeside M. Andrea Aidio, Philosophiae Professore. In celebri Gedanensium Gymnasio tueri conabitur Johannes Sowenitzius Leucoviensis Scep. Anno 1612. Pridie Calend. Aprilis. Loco & Horis solitis Dantisci Typis Hünefeldianis. w 4ce. Szabó III 1109. Bibl. Debreczyn.

Sowiński Kazimierz ob. Sawicki Basilius (Serenum 1699) — Zapartowicz Florjan (Coronamentum 1699).

SOWIŃSKI Krzysztof Franciszek († 1699). Quaestio Physica. De Con-

curu Causae Primae cum Secundis, Sub Felicissimis Auspicijs, Magnifici, Perillvstris, et Admodvm Reverendi Domini, D. Alberti Łancveki I. V. Doctoris Et Professoris, Ecclesiae Cathedralis Cracouiensis Canonici Electi, Collegiatarum Pilecensis Archidiaconi, SS. Omnium Cancellarij, S. Michaelis in Arce Cracoviensi Canonici, S. R. M. Secretarij, Vniversitatis Cracoviensis, Generalis, Et Vigilantissimi Rectoris, M. Christophoro Sowiński Philosophiae Doctore et Professore, Contubernij Philosoph. Seniore, Publice ad disputandum, In Peravgvsto D. D. Theolorvm Lectorio, Proposita. Anno Domini 1674 Die 25. Ianuarii. Hora 15. Cracoviae, Apud M. Iacobum Mościćki S. R. M. Typ. fol., k. tyt., k. 1 nlb

„Quaestio“ rozpoczyna się na odw. k. tyt. i dzieli się na 4 Konkluzje i Corollaria. Na końcu: Permissu rectoris.

Jagiell. — Ossol. — Zamojs.

— Quaestio theologica de praedestinatione, ex 1. p. Doctoris Angelici, q. 23. a M. Christophoro Francisco Sowiński, Sacrae Theologiae professore, Collega Majore, Ecclesiarum collegiatarum, S. Floriani Decano, custode Pilecensi, Cancellario Posnaniensi, Curato Prossovicensi, Contubernij Philosophorum et Scholarum Novoduorscianarum Provisore, publice ad disputandum in augusta D. Vladislai Jagellonis Aula, Lectorio DD. Theologorum proposita. Anno Domini 1691. Die 15. Martij. Cracoviae, typis Universitatis. fol., kart 2.

Na k. Sub fol. auspicijs Fr. Jos. Przewoski Rectoris. Jagiell.

— Quaestio theologica de visione Dei ex 1. p. Doctoris Angelici q. 12. a M. Christophoro Francisco Sowiński, Sacrae Theologiae Doctore et Professore, Ecclesiarum Collegiatarum, S. Floriani Decano, Crstode Pilecensi, Cancellario Posnaniensi, Curato Prossovicensi, Contubernij philosophorum & scholarum Novoduorscianarum Provisore, pro loco inter Clarissimos S. Theol. Doctores publice ad disputandum in augusta D. Vladislai Jagellonis Aula,

Lectorio DD. Theologorum, proposita, Anno Dom. 1691. Die 12. Junij. Cracoviae, typ. Univ. fol., 2 karty.

Jagiell.

— Srzeniawa Żalem obfitym Płynąca Albo Threny Żalodne, Ná Smierć Przezacney niegdy Mátrony, Wielmożney Iey Mosci Paniey, Maryanny z Zmigroda Sicinskicy, Sędziny Ziemie Przemyskiej, Przy oddaniu ostatniey zmarłemu Ciálu vsługi, Podczas Aktu Pogrzebowego, W Kościele Katedralnym Przemyskim, Ná zasłużoną Cnot Iey Nieśmiertelnych pochwałę, y ná iáka-kolwiek Przezacnego domu pociechę, ku Wieczney Pamięci, Przez M. Krzysztofa Sowińskiego, W Przesławney Akadémiey Krákowskiej, Filozofiey Doktora y Professorá, Bursy Philosophorum Seniorá, Podane. Roku Pańskiego, 1674 Dnia 29. Stycznia. W Krakowie, W Drukarni Dźiedzicow Krzysztofa Schedla, I. K. M. Typogr. fol., k. tyt., k. 9 nlb.

Na odw. tyt. herb Sicińskich a pod nim 8 w. pol.

Przypisał autor prozą Stanisławowi z Sitna Sicińskiemu, sędziemu przemyskiemu mężowi zmarłej.

Poemat ten pisany oktawami dzieli się na 3 części. W pierwszej wysławia dom Stadnickich (Marcina, Jakóba, Marka etc.). — W drugiej słaui „cnoty domowe“ zmarłej W trzeciej chwalebne go życia i śmierci pobożnej pamięć. Wartości poetyckiej nie ma żadnej; taksamo nie ma tu szczegółów obyczajowych.

Ossol. — Warsz. univ.

— ob. Bielecki (Salve 1699) — Borowicz Waw. (Gasophylacium 1682) — Castelli Dan. (Famae 1666) — Charzyński C. I. (1686) — Dzielski I. A. (Majestas 1691) — Jedliński Seb. (Coronamentum 1681) — Malinowski Stan. (Constitutiones 1685) — Margowski Andrzej Rudolf (1691) — Margowski J. (Gemma 1641) — Miroszewski Fr. J. (Quaestio 1687) — Moskański Aleksy (1696) — Olszowski Kaz. (1681) — Ormiński Thom. Franc. (Apsis summa 1691) — Piskorski Seb. (Sacratiss. 1698) — Podgóski Samuel Jan (Sublimitas 1691) — Prokopowicz Casim. (Splendor 1691) — Sawicki Baz. (Se-

renum 1699) — Słowikowski Marcin (Quaestio 1693) — Topiński Gasparus (Aeternus virtutum 1699) — Zapartowicz Flor. (Coronamentum).

Sowiński Marcin ob. Suchowski Franz (Theses 1764).

SOWIŃSKI Piotr. Quaestiones Ethicae. Ex Aristotelis Morali Philosophia, Decem Comprehensa Libris, Excerptae: Quas Coelesti fauente Numine In Inclyta Argentoratensium Academia Praeside Viro Clarissimo Ac Doctissimo, Dn. Ioanne Lvdoxico Havvenrevtero, Doctore Medico, Philosopho: Publici Exercitij causa discutendas proponit Petrus Sovvinski. Nobilis Polonus. Mense Nouembri. [Tu winietka]. Argentorati, Excudebat Antonius Bertramus, Academiae Typographus M.DC (1600). w 4ce, k. tyt., k. 27 nlb.

Na odwr. tyt. cytaty z Cic. i św. Hier. Dedyk. Lucae Sovvinski parenti (na 2 kartach). Dziękuję ojcu, że go wysłał w obce kraje nie dla poznania obyczajów, ale nauk i sztuk.

Następnie idzie 126 kwestji etycznych. Dotyczą one przyswoić i wad ludzkich; pojęcia sprawiedliwości; czy ius naturale jest immobile?; o ważności, mądrości i roztropności (która ważniejsza?); przyjaźń; oligarchja i demokracja; beatitudo activa i passiva etc.

Końca wiersze przyjaźni: Nicolaus Sanjaki, Daniel Basilicus, Bern. Wideman Ambergensis.

Wierszowski III 3115.

Jagiell. — Zamojs.

SOWIŃSKI Tomasz Jan. Magnitudo animi, sapientiae, ac virtutis, theologico honore coronata, in Perillustri, Clarissimo et admodum Reverendo Domino, D. M. Paulo Ioanne Woiewodzki, Sacrae Theologiae Doctore et Professore, collega majore, ecclesiarum collegiatarum, S. Floriani custode, Pilecensi canonico, Łenczyceński cancellario, in cathedrali ecclesia Cracoviensi, pro solennitatibus Christi Domini, et Beatissimae Virginis Mariae, concionatore, curato Minogensi. Dum in alma ac celeberrima Universitate Cracoviensi, pro loco, inter Perillustres, Sacrae Theologiae Doctores, solenni actu, responderet, triumphans: et a M. Thoma Joanne Sowiński, Phi-

losophiae Doctore et Professore, Seniore Scholae ad S. Annam, inter publicos gratulantium animorum plausus, debitae venerationis ergo luci publicae demonstrata. Anno Salutis 1691. Die 27. Augusti. Cracoviae, Typis Universitatis. fol., kart 5.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— Novum Posthymae Memoriae Monumentum, Venerandis Patrum, Almae Academiae Cracoviensis Cineribus, in Nova S. Annae Basilica, Erectum; Festo, Transportationis Ossium Eorum Die, Ab Universis Ordinibus Academicis, Pietate Lugubri Celebrato, ad gratam recordationem, imitationemq; Posterorum, Filiali erga Patres cultu, ac obsequio parentali A. M.: Thoma Joanne Sowiński, Philosophiae Doctore, ac Professore, Collega Minore, Consignatum. Anno Domini 1696. Die 19. Novembris. Cracoviae, Typis Universitatis. fol., k. tyt., k. 4 nlb.

Panegiryk stylem nakamiennym. Pochwały Samborszyka, A. Opatowszyka, J. Piotrowickiego, J. Viteliona, M. Sulikowskiego, Seb. Piskorskiego i i.

Jocher 1810.

Bran. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. wil.

— In Nomine Domini, Amen.

Quaestio logica, de substantia sub Felicissimis Auspiciis Magnifici, Perillustri & Reverendissimi Domini, D. M. Martini Winkler Sacrae Theologiae Doctoris & Professoris, Collegii Majoris Senioris Patris Ecclesiarum, Cathedralis, Cracoviensis Canonici Sandomiriensis Praepositi, Kielcensis Scolastici Curati Premykoviensis: Contubernij Hierosolymitani Provisoris, Almae Universitatis Cracoviensis Generalis & Vigilantissimi Rectoris: A. M. Thoma Joanne Sowiński Philosophiae Doctore & Professore Contubernij Philosophorum Seniore, Pro Loco in Collegio Minori obtinendo Publicè ad Disputandum In Peraugusto DD. Theologorum Lectorio, Proposita. Anno Domini 1696. Die 31. Mensis Martij. Hora 13. Cracoviae, Typis Universitatis. fol. k. 2. Jagiell.

— ob. Dzielski W. J. (Auspiciatum 1688) — Łopuszyński Jan (1697) — Napolski Tom. (Manubiae 1686).

SOWIŃSKI Walenty. Wiersze Po Zgasłym Zakonie Jezuickim, w Rzymie najprzód, a potem we wszystkich Państwach sławne, teraz na Polskie Przez JMC P. Walentego Sowińskiego Wytłomaczone. w Warszawie Dnia 25. Octobris, Roku Pańskiego 1776. w 6ce, k. tyt., k. 5 nlb.

Po jednej stronie tekst łac., po drugiej polski zaczyna się: Na Ruinę Jezuitów. — Wielkim gmachom stać długo ten sam los przeszkadza, Co sypie i największym królestwom mogiły, Gdy Rzym z niebem zaczyna walczyć sam się zdradza, I swoje nadwątlone już poddaje siły...

Wychwała prace misjonarskie i szkoły Jezuitów.

Sowiński jest tylko tłumaczem.

Smoleński Pisma II 103.

Krasiań. — Ossol.

Sowita wina ob. Rutaki Józ. (1621).

Sowizdrzał (może p. t.: Sownociardko?)... (wydanie I i II, około 1530—60). Kraków, Wietor(?). w 4ce(?).

Już w inwentarzu Szarffenberga z r. 1547 wymienione jest jakieś wydanie Sowizdrzała (Benis Materiały nr 481 i 773); taksamo w inwentarzu księgi Piotra Poznaczyka we Lwowie (Łoziński w Kwart. hist. IV 45).

Jakiś fragment, z połowy w. XVI, odkrył i opisuje Piekarski w Ex libris (1914) V str. 28. W fragmencie tym mowa o „Sownociardku“ (nie Sowizdrzałe), co wskazuje na przekład z czeskiego(?). — Jednakże Brückner w Zeit. für slav. Phil. I 261 przeczy tej hipotezie Piekarskiego Zaś Zibrt w kilku swoich artykułach dotyczących Sowizdrzała w literaturze świntowej i czeskiej (Starodawna prostodni 1926; Spiglovska literatura cizi i cseka 1927) nie wypowiedziawszy stanowczego zdania w tej kwestji.

W każdym razie oryginał Sow. napisany około 1480, dialektem dolno-niem. został przełożony na język górno-niem. przez Murnera z końcem w. XV i ogłoszony drukiem w r. 1515. — Anegdota są pochodzenia częściowo włoskiego, częściowo francuskiego, częściowo niemieckiego. — Tłumacz polski opuścił anegdota drastyczniejsze i spolonizował wiele nazwisk. Z „Möln“ zrobił np. Molińskiego (w anegdocie 95). Ziokalizował też wiele anegdot w Polsce.

Nie wiemy ani kto był tym pierwszym tłumaczem w Polsce (Jan z Koszyczek?) ani ile wydań polskich wyszło w w. XVI. — Drzeworyty z jakiegoś 16 wiecznego wydania ob. Thragedya śbracza (1552)

oraz „Zbiór odcisków“ Muczkwoskiego 1849 (sa to dwa drzeworyty, drugi powtórzony w Silva Rerum III 1927 nr 2). O pierwszych edycjach polskich Sowizdrzała obacz nadto: Badecki Literatura mieszcz. (1925) str. 495—501. — Krzyżanowski J. Z dziejów Sowizdrzała w Polsce (Lublin 1927 w książce ku czci Ign. Chrzan.). — Tenże Powieść o Marcholcie w Pamięt. liter. XXII. — Piekarski w Silva Rerum 1927 nr 2.

Por. także literaturę zestawioną na końcu na str. 98. Jagiell.

— Toż:.. w 8ce, sygn. K (k. 80?). Jakież nianane dziś wydanie z XVI w. (?) opisuje Maciej. III 172—3 z egz. będącego własnością Józ. Łukaszczyka w Poznaniu. — Brak mu było tytułu; zaczynało się: Napierwsza historia iako się Sow. narodził y trzykroć iednego dnia krzczon był. — Nie ma pewności, czy to było wydanie istotnie jeszcze z XVI w.

Sowizdrzał Krotofilny y Smieszny.

Vrodzenie, żywot, postępki, y dokonanie iego dziwne. W Brumszwiku na Bramie taką osobą, y postacią iest malowany. Z poprawą, słowy naywybornieyszemi do Druku Podany. [Tu ryцина, przedstawiająca tors młodzieńca w berecie i ze sztyletem w ręku; głowa otoczona wstęgą; u dołu liście]. Sowizdrzał Stary. Znajdzie się w dary. w 8ce, k. 80 nlb. (sygn. K₂).

Druk w Krakowie, około połowy w. XVII. Na odwr. tyt 6 wiersz polski, w którym wydawca mówi, że w żartach nie powinno być wykroczenia — ale że Sowizdrzał nikogo nie zepenię.

Na końcu tekstu dwuwiersz: Kamień grobowy niech żaden nie rusza, Pod którym odpoczywa Sowizdrzała dusza. Koniec. (Tu winietka: rozeta).

Druk gotykami, nagłówki niektóre kursywą. Kustosz A, pod się, B pod o ł, C pod się, D pod yta, E pod od, K pod pr.

Reprodukcja tytułu oraz dokładne wyliczenie 95 anegdot o Sowizdrzałe, które składają się na tekst dzieła — znajduje się w dziele Badeckiego Literatura mieszcz. (1925) nr 136 (str. 347—352).

Egz. Czarn. (obecnie Bawor.) nabyty od ant. Gieysztorza za 3 ra. około r. 1880. Bawor. — Stan. Michalski (def.).

— Toż:.. słowy wybornieyszemi do Druku Podany. w 8ce, k. nlb. 80 (sygn. K₂).

Jest zgodne z poprzedniem odbiciem; tylko ark. A, B, K zostały na nowo przedrukowane. — Druk po roku 1650 w Krakowie.

Kustosz A, pod się, B pod In, K pod rz.
Winietka druk. na końcu inna niż w odbiciu poproszonym (kołędzie).

Badecki l. c. nr 137. Pawlik.

— Krotofilny y Smieszny. Wrodzenie, żywot, postępki, y dokonanie jego dziwne. W Brunszwiku na Bramie iaką osobą y postacią iest malowany. Z poprawą, słowy wyborniejszemi do Druku Podany. [Tu rycina: Sowizdrzał ze stojącą czupryną, w jednym ręku sowa, w drugim zwierciadełko]. Sowizdrzał Stary. Zeydzie się w dary. w 8ce, k. 88 nlb.

Rycina na tytule wykazuje biskupie podobieństwo z klockiem drzeworytu, odbitego w Muczkowskiego Zbiór odcisków (1849) nr 858.

Druk (krakowski?) z końca w. XVII.

Tekst przedrukowany z wydania poprzedniego.

Badecki l. c. nr 138. — Maciej. w Bibl. war. 1841 III (uznaje to za druk XVI w.). — Wiszn. H. lit. VII 207.

Krasina. (def.) — Ossol.

— Toż... (około 1732). w 8ce.

Wymienione w kat. księgarskich Gerh. Thomasa i J. Chr. Laurera w Toruniu (ob. Bibl. w Dopałnienicach). — Niewątpliwie wydań z XVII w. było więcej niż te, które się dochowały.

— Krotofilny Y Smieszny Urodzenie, żywot, postępki y dokonanie jego Dziwne, W Brunszwiku na Bramie taką osobą, y postacią iest malowany. [Tu w ramce rycina Sowizdrzała jako dojrzałego i brodatego męża z kiściami winogron w ręku i z koszem]. Z poprawą, słowy wyborniejszemi do Druku Podany. Sowizdrzał Stary, znidzie się w dary. w 8ce, k. nlb. 64 (sygn. H₃).

Druk. krak. z przed r. 1774, z drugiej połowy XVIII w. — Na egzemplarzu Bibl. Jag. zapewne współcześnie zapisany posiadacz: Ex libris Angeli Byczki Soc. Jh. Lublin 1774.

Na karcie A, nadpis: Historia o Sowizrale. Sygnatury idą: A, pod nie, B pod za, C pod mi, D pod of, F pod g, G pod ich, H pod ie.

Egz. Jag. z daru bisk. Krasieńskiego. — Egz. Bran. z bibl. An. E. Koźmiana.

Ob. Ex libris 1924 (tabl. XX). — Badecki Lit. mieszc. (1925) str. 502—3 (repr. tyt.).

Wydania i przeróbki „Sowizdrzała“ z wieku XIX ob. w Bibliografii XIX w. (pod Sowizdrzał, Awantury, Maerband) oraz Badecki Lit. mieszc. (1925) str. 503—4.

Branic. (def.) — Jagiell.

— Kulhawiec cały w żartach (1786)... ob. w tomie XX 368 (pod Kulhawiec).

Jest to przeróbka Sowizdrzała. — Egzemplarstwo w bibl. J. Michalskiego w Warszawie. W tomie XX podano tytuł mylnie: Kulhawiec.

Sowizdrzał Nowy. Abo rączey Nowyżrzał, nie páttrzęc ia iak sowy. Dosyć ia też pięknie páttrzę swoim ślicznym okiem, Właśnie iako Bazyliżek co zabijał wzrokiem. Na dziewczem ci ia był poszedł, á mátká plákála, Zem się dziewczką nie vrodził, by dyabłá mniemáła [Tu winietka]. Tegoż to roku kobyły piechotą chodźily, Niewiasty cknęły bez iáiec, bo się nie zrodźily. Ziemiá się ná ten czas trzęsła cále dwie Niedźieli, Kiedy ia chłop wiozł ná takách, coście niewiedźieli. [Winietka]. W Krakowie, Roku Pánsk: 1614. w 4ce, kart 20(?), z tego dochowanych 9 (sygn. D).

Tytuł w ramce szerokiej z motywów renesansowych.

Druk podobny jak w drukach wdowy Jak. Sybeneychera.

Na odwr. tyt.: Autor tych Książek (16 wierszy) i: Do czytelnika paskudnika...

Zawiera anegdoty wierszowane o różnych rzemiosłach i rzemieślnikach, o niewiastach, o lekarstwach, o sowizdrzałach. Pewna część tych fraszek nie została powtórzona w następnych edycjach.

Brückner w Bibl. warsz. 1900 (listopad) s. 222 rsucił hipotezę, czy autorem nie był Kasper Twardowski, gdyż w przedmowie do swej Łodzi (1618) wysnaje, że pisywał rymy gorszące. Nie brak tej hipotezie typograficznego poparcia. — Tenże Dzieje liter. I 238. — Tenże w Ks. dla Orzechowicza I str. 170.

Opis, wykaz fraszek, repr. tytułu ob. Badecki Liter. mieszc. (1925) nr 139. — Tenże w Pam. liter. 1925 str. 676.

W indeksie bisk. Szyszk. z r. 1617 jest wymienione jako zakazane.

Niektóre fraszki stoją w związku z wierszami Śmiadeckiego (ob. tom XXVIII, 293). Pawlik. (def.).

— Toż... Abo rączey Nowyżrzał, Nie páttrzęc ia iako Sowy. Dosyć ia też pięknie patrzę swoim ślicznym okiem Właśnie iako Bazyliżek co zabija wzrokiem. Na dziewczem ci ia był poszedł, á mátká plákála, Zem się dziewczką nie vrodził, by dyabłá mniemáła. [Tu winieta: głowa w zawoju

w medaljonie]. Tego Roku kobyły piechotą chodźily, Niewiasty cknęły bez iáiec że się nie zrodźily. Ziemiá się ná ten czas trzęsła cále dwie niedźieli, Kiedy ia chłop wzięł ná takách toście nie wiedźieli. w 4ce, k. nlb. 20 (sygn. E).

Bez daty, ale również u Siebeneycherowej około 1618.

Na odwr. tytułu 16 wiersz: Autor tych książek... oraz: Do czytelnika paskudnika... (jak w edycji poprzedniej). Tu wspomina różne brednie: jak się piekło spaliło w zapustny wtorek, jak je gaszono smołą, jak się spaliła przytem luterska szkoła, jak się urodził w czyściu a uczył w Paryżu, służył we dworze i był pod czaszym królewskim a kazano mu krowy poić, kołatać w bębny u króla Francuza — ten wziął wreszcie z Polski weniją (Walęsy). Wreszcie został kantorem.

Następuje 75 anegdot wierszowanych; niektórych z I edycji tutaj brak. Wylicza je, oraz podaje repr. tytułu, Badecki l. c. str. 366 pod nr 140. — Na samym początku fraszki o swierzędach, które się nie dochowały w I edycji. Potem o rzemieślnikach, o chorobach, Disticha Cantonis, o kobietach itp. Są tu i bardzo drastyczne: Lament młodej paniej z starym mężem, Mąż z żoną jedno ciało, Panieńska pokora — dla nich to biskup Szyszkowski pomieścił to dziełko w Indeksie 1617.

Kończy się „Zamknieniem“, gdzie mówi, że mieszka pod Bieszczadami, ma przymierze z wilki i niedźwiedziami, wychwała swoje jawory, kamienie, ziola, a „nikomu nie nie wydarł“. Kamieniami mógłby i Paryż rozwalić.

Druk gocki, podobny jak w Łodzi Twardowskiego (Kraków, 1618).

Brückner j. w. — Maciej. Piśm. I 275. — Juszyński Dykc. II 439. Kórnik.

— Toż... toście nie wiedźieli. w 4ce, k. 20 (sygn. E₃).

Bez roku. Przedruk tu poprzedniego wydania, nie o wiele późniejszy. Są odmiany pewne w tekście.

Badecki Lit. mieszc. (1925) nr 141 podaje opis i repr. tyt. Bibl. król. w Sztok.

— Toż... w 4ce, k. nlb. 20 (sygn. E₃). Druk z końca w. XVII.

Różni się tylko drobnymi szczegółami od poprzedniej edycji. — Badecki l. c. nr 142 (wraz z repr. tytułu). — Brückner w Pam. liter. 1903 str. 64 i 1905 str. 50.

Zamojs

(Sowizdrzał). Fraszki Sowizdrzała Nowego. Jan z Kijan Fraszki te wszystkim ofiaruje, Kto chce mieć, niech Drukárzá za pracą dárui: Kiedy Druku nie było

pewnością się wdyszał, Anizeliś Książkę ku swoiey potrzebie spisał. [Tu winieta]. W Krakowie, Roku Pánskigo, 1614. w 4ce, k. 14 nlb. (sygn. D).

Tytuł w ramce. Druk gocki. Na odwr. tyt.: Do Czytelnika (18 w.), gdzie mówi, że z pisanja nie ma zysków: dasz mi grosz, ja z nim do piekarni i do jatek, ledwie papier mogę mieć. Praszczytawszy książkę możesz mieć z niej błonki do szyb i ładunki.

Mieści około 40 fraszek wierszem; pierwsza z nich: Co ludzie robią na świecie. Inne: Respons na synod klechów podg., Most krakowski, Organy krośnieńskie, Chmieie sądeckie, Różność nacji (tu charakterystyka różnych narodów i wyznań), Jar-mark w Łącznej, Zegar bobowski, Cech krakowiecki, Żalonna pamiątka po śmierci Zamojskiego, Dedicatio operis. Poczem: Koniec fraszek Sowizdrzałowych.

Jan z Kijan to oczywiście pseudonim, ale jest kilka tsi w Polsce noszących tę nazwę. Wynika z fraszek, że zna Kraków, Krosno, Bobowę, Sącz, Łączną, Krakowiec — a więc zapewne pochodzi z Małopolski i to z podgórze. — Mógł to być Jan Jurkowski, który w r. 1616 wydał „Poselstwo od Sowizdrzała“ albo Jan Dzwonowski?

Siarczyński Obraz I str. 208 przypuszcza, że autor pochodził z Lubelskiego (istotnie są z Lubelskiem Kijany).

Bentk. I 588 mylnie przypuszcza, że I wyd. wyszło w w. XVI. — Maciej. Piśm. III 593. — Brückner w Bibl. warsz. 1900 list. str. 220 przypuszcza autorstwo K. Twardowskiego. — Tenże w Pam. liter. 1907 str. 266. — Tenże w Księdze Orzech. Tom I str. 170, 186. — Badecki Liter. mieszc. (1925) nr 49 z repr. tytułu. — Wiszn. VII 166. Kórnik (def.).

— Fraszki Nowe Sowizdrzałowe. Fraszki które są w druku, prędko ie był wydał, Ażem się z owym końcem samych niewiast wstydał. Nie mogłem sie rozszerzyć choćem długo myślał, W kołom śródkami bádurał lądá-iakom kryśłał: Bom też niebył pozytiw, y tym sie to sstało, Przetozł gwoli támtemu ten sie przypis dáło. [Tu winieta]. w Krakowie, Roku Pánskigo, 1614. w 4ce, k. nlb. 28 (sygn. G₃).

Na odwr. rycina wędrownika z kijem w ręku i z pakunkiem na plecach, poczem wiersz: Do Czytelnika (jak w popr. wydaniu). W tekście wprowadzono nowy porządek fraszek oraz dodano dużo nowych fraszek, gadek, kołęd, wierszy dla chłopów, panów, rzemieślników, Winnica krosieńska, Spi-

chlers jasielski, psalmy, nowiny podgórskie, myślistwo sowizrzałowe. Wszystkie te dodatki wskazują znowu na podgórze małopolskie. Brak kilku fraszek z pierwszego wydania. Przed końcem: Sowizrzał do poety... i Wypowiedź (proza). Tu nazywa się starym bajanem, który musi pod kościół z pacierzami. Na końcu: Koniec fraszek Sowizrzałowych.

Egz. Mocarskiego pochodzi z bibl. Kurysa w Odessie (brak w nim 2 kart).

Badecki Liter. mieszc. nr 50 podaje opis i repr. tytułu oraz rycinę wędrownika. Bibl. Mocarskiego — Kórnik (def.).

— Fraszki Sowizrzała Nowego. Jan z Kijan Fraszki te wszystkim ofiaruie, Kto chce mieć, niech Drukárzá za pracą daruie: Kiedy Druku nie było, pewnieś sie vdyszał, Anizeliś Książkę ku swoiey potrzebie spisał. [Winieta]. Roku 0000000000. w 4ce, k. 16 (sygn. D₂).

Tytuł w szerokiej ramce koronkowej. Jest to przedruk edycji z r. 1614 (stad egzemplarze tego wydania uzupełniają nasze wiadomości o tej pierwszej edycji, niedochowanej w komplecie).

W egz. bibl. Cieskiego doprawiono przy tem kartę tytułową: „Kiermasz wieśniacki albo Rozgwara Kmośiá z Bártozzem ná Zawiólu“. Jest to karta tytułowa pierwszego wydania utworu Jana z Wychylówki (ob. Bibl. XVIII str. 440), który wyszedł z druku około 1618 r. Ob. o nim Badecki Lit. mieszc. (1925) nr 58.

Badecki l. c. nr 51 (opis wydania i repr. tytułu).

Cieski w Oknie — Krasia, (def.).

— Fraszki Sowizrzała Nowego Młodziana Wesolego Krotko zebrane. Prędko wydane. Jan z Kijan Fraszki te wszystkim ofiaruie, Kto chce mieć niech Drukárzá za pracą daruie. Kiedy Druku nie było pewnieś się vdyszał, Anizeliś Książkę ku swey potrzebie spisał [Ozdoba]. w 4ce, k. 16.

Jest kilka fraszek nowo tutaj dodanych. Dużo błędów druku, druk niedbały z drgiej połowy w. XVII. W klocek sztuk. oprawne razem ze „Zwróceniem Mat. z Podola“ i z „Nowym Sowizrzałem“. Badecki Lit. mieszc. (1925) nr 52 podaje opis i repr. tytułu. Opis klocka sztuk. podaje na str. 477. — Sprawozd. z posz. w Sawecji (1914) str. 330.

Bibl. król. w Sztok.

— Fraszki nowe Sowizrzałowe. Jan z Klian (tak) Fraszki te wszystkim ofiaruie, Kto chce mieć niech Drukárza za pracą daruie. Kiedy Druku nie było

pewnieś się udyszał, Nizliś książkę ku swoiey potrzebie napisał. [Ozdoba]. w 4ce, k. nlb. 14.

Tytuł w osobnej ramce. Druk gocki, z końca XVII w. W tekście są pewne zmiany (opuszczenia) w porównaniu do poprzedniej edycji. — W egz. warsz. kilka ustępów samaszanych umyślnie lub wyciętych. Na tytule zanotowano na końcu piśmem dawnem: „Confer Stan. Grzepscii De numero arithmetico praefationem“. Takiego dzieła Grzepskiego nie znamy.

Na końcu doklejona karta (druk późniejszy) z wierszem: Podymno, o którym obacz w Bibl. XXIV str 415.

Bentk. I 588: — Badecki Liter. mieszc. (1925) str. 129 (s myłką: Jan z Klian, podczas gdy na tytule jest: z Klian).

Warsz. uniw.

— Dworskie Minweye Nowe Sowizrzałowe (1614? oraz 1685?).. ob. Trzyprztycki Maurycjusz.

Jest to autor zbiorku „Co nowego“. Ob. Badecki l. c. oraz Sprawozdanie z posz. w Sawecji (pod nrem 153).

— Poselstwo z Dzikich Pol, Od Sowizrzała, Do Małocnotliwey Drużyny (1606).. ob. Jurkowski J. (t. XVIII str. 681 i w Dopełnieniach).

Jest to dialog między Sowizrzałem a Marchołem. — Obacz Badecki Lit. mieszc. (1925) nr 98.

— Sejm białogłowski.. ob. Sejm (w tomie XXVII, 349).

Wedle Badeckiego Lit. mieszc. (1925) str. 533 miał podpisać „Sejm“ Jan Sowizrzał, ale egzemplarsz z tym pseudonimem nie znam.

— Walna Wyprawa Ministrów do Wołoch na woynę (1617).. ob. Wyprawa.

Juszyński II 461 twierdzi, że znał egzemplarz, na którym autor nazwany był Jan Sowizrzał. Było to sdaże się I wydanie (dzisiaj nie znane). My dziś znamy tylko wydanie „s poprawą“ (będące przeróbką „Wyprawy plebańskiej“ i stojące w pewnym związku ze „Zwróceniem Matjassza z Podola“) — ale na tem drugim wydaniu pseudonim Sowizrzała nie jest podany. Dlatego opisuję tę broszurkę pod: Wyprawa.

Ob. Pollak w Pam. liter. 1929 str. 83—7. — Badecki Polska kom. rybałt. 1931 (przedruk).

SOWIZRALIUS January (Dzwonowski Jan?). Peregrinacya Dziadowska: Zwłaozcza owych Jarmarcznicow trzęsigłowow: w który sposob zwykli bywać ná mieyscácb świętych. Nie tykaiąc

tych, którzy sprawiedliwym karaniem Bożym nawiedzeni, przy Kościelech abo w Szpitalách siedzą. Facite vobis amicos de mamona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula. Czyńcie sobie dobre przyjaciéle, Ze złych groszow, których bárzo wiele: Iż gdy dobrej monety nie zstanie, Przynamniey zła v Dziadów zostanie. Ianuarius Sowizralius. Annus Dominus, 831954730. [Ozdoba]. Roku Páńskiego, 1612. w 4ce, k. 24 nlb. (sygn. F₃).

Tytuł w dwulinowej obwódce. — Druk goetycki (w Krakowie).

Zaczyna: Do Czytelnika (38 wierszy); poczem opis wierszowany jakoby wiecu dziadowskiego, odbywającego się w Jodłowej pod Pilanem na kiermaszu. Dziady i dziadówki radzą o swych sprawach. Każdy opowiada zdarzenia ze swych podróży po Polsce i po sąsiednich krajach. Dużo w tem materiału etnograficznego (wierszenia o latawicach, ubiór i pakunki dziadów, czary, wilkołaki, leczenie chorób, stypa).

Opis drogi z Bochni przez Kraków, Skawinę, Kalwaryę, Oświęcim — ku Wiedniowi i Rzymowi prowadzącej (k. A₁).

Na k. B₁ o Lutrach. Na k. B₂ o Socynianach i o Lusławicach. Na k. C₁ o Wołochach i Michale Waydzie. Rzecz godna bliższego opracowania. — Kończy się dwuwierszem: Zamknięcie („Com pisał to prawdziwe, bom sam tego świadom“).

Od k. E, idzie druga część p. t.: Peregrinacya Maćkowa: z Chodawki Kurpotowego syná, z Nawłokowego brátá, którą opisał Koperá, co dupy lata wołową goleniá, ná kobyliem pergáminie. Na końcu: Napomnienie do somsiadów... i: Do Czytelnika Maciek... z podpisem Ianuarius Sowizralus pede propria Anno Domini 91073526000.

Jest to opis fantastycznych przygód jakiegoś lasika, który bywał w Węgrzech koło Dukle po Jańliska, w Podolu po Kańczugę, na Wołyniu pod Próchnikiem, w Mazosiu (sic) koło Opatowca, w Niemczech koło Bieca, na Śląsku po Grybów. Opisuje pobyt niby to u jakiegoś króla. Całe pisanie dialektem ludowym (masurujacym??). W „Napomnieniu do sąsiadów“ ostrzeżę przed wędrownkami. Lepiej wziąć w rękę widlaty i wozaty s obory gnojaty. Utwór powstał widocznie na Podgórzu, jako owoc niewybrednego dowcipu jakiegoś pół inteligenta.

Peregr. Maćk. omawia J. Krzyż, w Ludzie 1930 (tom VIII) i zestawia z analogiczną literaturą sągraniczną. Wedle niego autor

korzystał potroszę z dwóch prac niem. (Policarp Kirolariissa 1560, Krüger Hans Clawert 1887).

Czy Jan Sowizrzał, Ianuarius Sovizralius, Jan z Wychylówki i Jan z Kijan są trzema różnymi autorami, czy też może jedną osobistością — jest dotąd rzeczą nie badaną przez nikogo. Tylko analiza treści i stylu tekstów pozwoliłaby na to pytanie odpowiedzieć. Pseudonimem „Ianuarius Sovizralius“ posługiwał się Jan Dzwonowski (Statut). Mógłby więc i ten utwór być jego pióra.

Por. Tragedja żelbracza (1552).

Juszyński II 442. — Barwiński Studja I 8. — Kraszewski Wędrowki (1836) str. 65 oraz Pomniki 1843 (str. 57, przedruk). — Kondratowicz Dzieje III 160. — Grabowski w Ateneum 1884 tom XXXIV (porównuje z utworami czeskiemi). — Chmielowski Hist. lit. pol. (wyd. Kossowski) I 335 (tu repr. tytułu). — Brückner wielokrotnie do tej broszury powraca (w Wiśle VI oraz XII 658; Ateneum 1896; Bibl. warsz. 1895 I oraz 1900 listop.; Literatura relig. I str. 46; w Pamiętn. liter. 1902). — Badecki Liter. mieszc. (1925) nr 87. — Krzyżanowski w Ludzie 1930. — Bartoszewicz Księgi humoru 1897 (przedruk Peregr.). — Badecki Polska komedia rybałt. 1931 (przedruk Peregr.).

Przeważna część autorów nie zna jednak wydania z r. 1612, tylko drugą edycję. Bibl. akad. petersb. (z bibl. nieśw.?) — Bibl. kat. w Strängnass (def.).

— Peregrinacya Dziadowska: Zwłaozcza owych Jarmarcznicow trzęsigłowow: w który sposob zwykli bywać ná mieyscácb świętych. Nie tykaiąc tych, którzy zpráwiedliwym karaniem Bożym nawiedzeni, przy Kościelech abo w Szpitalách siedzą. Facite vobis amicos de mamona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula. Czyńcie sobie dobre przyjaciéle ze złych groszow, których bárzo wiele: Iż gdy dobrej monety nie stanie, Przynamniey zła v Dziadów zostanie. Ianuarius Sowizralius. Annus Dominus, 831954730. [Tu winietka]. Roku Páńskiego, 1614. w 4ce, k. tyt., k. 23 nlb. (sygn. F₄).

Wierny przedruk z drobnymi smianami. — Maćkowa Peregrinacya ma tytuł: „Maćkowa. Peregrinacya Maćkowa“. — Na końcu: Do Czytelnika Maciek... z podp.: Ianuarius Swizralus (sic) pede propria. Anno Domini 91073526000.

Badecki Lit. mieszc. (1925) nr 87 (opis i repr. tytułu). Czartor. (def.).

— Toż... Iannarius Sowizralius pede propria. Anno Dominus 920000000007. [Ozdoba]. Roku Pańskiego. 1616. w 4ce, k. nlb. 24.

Reprodukcję tytułu podaje Chmielowski Hist. liter. (Kosowski) I 335. — Badecki I. o. nr 88 (podaje opis i repr. tytułu). Przepuszcza, że druk w Lubczu u P. Blastusa, gdyż istnieje podobieństwo typogr. z broszurą Władysława Przygody.

W tekście są różnice z popr. wydaniem, z których kilka wylicza Badecki.

Kórnik.

— ob. Dzwonowski Jan (Statut, Nieposp. ruszenie, Sejm domowy) — Fraszki — Jurkowski Jan (Poselstwo 1606) — Kulhawiec (1786) — Niedrzwiel — Paszkowski M. (Dzieje 1615) — Pięknorzycki (Z nowinami 1645) — Sejm białogłowski — Sejm piekielny — Trzyprztycki Maurycy — Twardowski Kasper — Wychylówki (z) Jan — Wyprawa walna — Żarty 1695) — Zwroćenie Matjasza.

Brückner ochrzcił nazwą „literatury sowizdralskiej“ całą grupę licznych, ludowych broszurek XVII wieku, pisanych przez zwykle bezimiennych autorów (głównie bakałarzy krak.). Tylko niektórych nazwiska znamy. Kolportowaną ona była po jarmarkach a kupowaną przez mieszczanństwo i chłopów. Cechą jej jest rubaszna satyryczność na tematy codziennego ludowego życia. Tu zaliczyć można m. i.: Łopeski (Coll. 1633) — Potkanie (1646) — Mizerja szkolna — Synod klechów (1609) — Komedja rybałt. (1615) — Biesiady rozk. Baltyzera — Sejm domowy (1625) — Wychylówki (z) Jan — Sienkanka — Sekrety — Sejm pan. — Ruszenie — Barleszki — Pieśń nowa — Peregrynacja (1612) — Kozubales (1626) — Wyprawa (1606) — Ochota wesola (1647) — Pieśni dworskie — Kozaczek duchowny — Tragedja żebracza — Danieckiego i Dzwonowskiego pisma — Włodzisławczyka pisma — Naenia na śmierć — Peregrynacja Maśkowa — Co nowego

O Sowizdrzale częste wzmianki lub próby naśladownictwa w literaturze; ob.: Academia Crac. (1637 — ob. Bibl. XIII s. 18) — Gawatowicz (Tragedia 1619) — Grodzicki (Prawidło 1592) — Rej (Zwierzyniec; tu dużo naśladowań z Sowizdrzała) — Zygrowiusz (Papopompe 1611).

Oprócz cytowanej przy poszczególnych utworach literatury należy uwzględnić jeszcze następujące prace, odnoszące się ogólnie do roli motywu Sowizdrzała w piśmiennictwie polskim:

Maciejowski (Sow. i Twardowski) w Bibl. warsz. 1841 III. — Tenże Polska IV 376. — Tenże Piśm I str. 224 i II 896.

Wójcicki Zarysy domowe I 107. — Tenże Obrazy starod. I.

Dembowski Podania o Sowizdrzale w Przegl. nauk. 1842.

Brückner M. Rej (str. 255 i 261 (o żartach Sowiz. u Reja). — Tenże w Encykl. polskiej tom XXI str. 248. — Tenże w Dziejach liter. I 238. — Tenże w Księdze dla Orzech. (1916) tom I (Cechy). — Tenże w Ateneum 1895 (Przysłowia). — Tenże w Bibl. warsz. 1900 IV i 1901 I (tu najlepszy dotychczas rozbiór utworów sowizdralskich). — Wreszcie: Brückner Daleje kultury II (1931) str. 571 i nast.

Chmielowski Hist. liter. (Kosowski) I. — Tarnowski Hist. liter. I 326.

Hartleb Początki poezji barok. w Polsce w „Studja starop.“ 1928 str. 492.

Lepszy Lud wesółków str. 35 i 57.

Ciszewski Krakowiaczy I (1894) podaje kilka anegdot lud. pochodzących z Sowizdrzała. Bibliograficznie najważniejszym jest Badecckiego Liter. mieszc. (1925) oraz tenże w Pam. liter. 1925 (dopełnienia). — Por. Korbut I² str. 441—466.

Sownociardko ob. Sowizdrzał.

SOXO Benodykt z Grenady Soc. J. (1587 † w Antwerpii 18 grud. 1653). Claves Ivris Academicis Vilmensibus A. R. P. Benedicto De Soxo. S. I. Sacrae Theologiae Doctore & Academiae Vicecancellario Porrectae. Vilnae Typis Academicis Societatis Iesu. 1648. w 12ce, k. tyt., k. 4 lb., k. 142 nlb. (sygn. A—Q₂; arkusze G—M po 6 kart).

Karty nie są numerowane, co autor składa na drukarza.

Na odw. tyt. Ad lectorem, gdzie mówi, że Lew Sapieha ufundował w Wilnie katedrę prawa, a dzieło to jest przeznaczone dla młodzieży tam studującej. — Poczem na 4 k. treść dzieła (Index clavium).

Na treść tę składa się szereg rozpraw zacytowanych Claves. Mówi więc najprzód o pojęciu i podziałach prawa i prawoznawstwa; dalej o źródłach prawa kanon. rzym. i polskiego (także prawo magdeb.); o interpretacji prawnej; o władzy sądowej i legislatywnej (prawie wyłącznie o ustawod. władz kościelnych); o rubrykach ustaw; o proaemium legis; o glosach; autorytet uczonych; prejudykaty; o nazwach nadawanych ustawom; o różnych formułkowych zwrotach przez prawników używanych; o klauzulach. Na k. O₃: Series axiomatum et regularum utr. iuris; dalej Series nominum appellativorum (wyrazy techniczne); Series dictionum, adverbiorum... in utroque iure. — Kończą

Generales ultimae ad praxim studentii iuris (rady dla studentów).

Wykład obejmuje więc naukę o źródłach prawa. Jest elementarny i praktyczny. Teorii unika. Dużo cytuje glossatorów średniowiecznych i pisarzy jezuickich. Najczęściej cytuje Borbosam. Książka jest zupełnie wolna od wpływu wszelkich prądów współczesnych, jakie w połowie XVII wieku zrodziły się na Zachodzie.

Jocher 1902, 7303. — Załęski Jezuici II 640, 699. — Kot A. A. Olizar (1929) str. 5. — Schulte Gesch. der Quellen II (1880) str. 743. Ossol. — Zieliń.

— Praecepta grammatica Linguae Polonicae.

O wydaniu dzieła tego mówi Rostowski s. 456.

— ob. Olizarowski A. A. (Assertiones 1647).

Siarczyński II 221. — Backer II 576. — Jocher I 356. — Kraszewski Wilno II 458. — Baliński Dawna Akad. s. 147. — Encykl. Org. XXIII 36, 855. — Brown Bibl. 388.

Spa ob. P. G. (Epitre 1776).

Spadomme (Märkwärdige) ab en Gammel katholish Geistlig i Polen... Kiobenhavn, 1794. w 8ce.

Bibl. nar. warsz.

SPADA M. Fabrycy, kardynał. Decisio Rotae Romanae. Signatura Iustitiae, coram Audit. Spada. Plocen. Canonatus. Pro r. Baldassare Klonowski contra r. Albractum Garczynski (ratione provisionis ad Canonatum cathedr. Plocen. fundi Radzvie-Bak). Facti. (Romae), typ. Comitibus, 1712. fol., kart 2; Summarium, k. 4; Responsio kart 2.

Ossol.

— Decisio Rotae Romanae, Congregatione Signaturae Iustitiae, coram Audit. Spada. Varsavien. Decimarum. Pro Andrea Miasinski parcho Vrociszewiensi contra Nicolaum Michalowski (haeredem). (Romae) typ. de Comitibus, 1713. fol. Facti, kart 4; Summarium kart 4; Facti (propos. d. 14 Decembr. 1713) kart 4; Summarium (coram Ni-grono) kart 4.

Ossol.

— Toż... Responsio ex gratia videnda, cum Summario additionali. (Romae) typ. de Comitibus, 1714. fol., k. 4. Chodzi o wrociszewskie dziesięciny.

Ossol.

— Congregatione Signaturae Iustitiae R. P. D. Spada Varsav. Decima-

rum pro Andrea Miasinski parcho Vrociszewiensi contra Nicol. Michalowski 1713. Romae 1714. w 4ce.

Zarazem:

R. P. D. Scotto Varsavien. Decimarum pro eccles. Vrociszov. eiusque Rectore Andrea Miasinski contra N. Michalowski. Facti 1715. Summarium 1715. w 4ce.

— Signatura Iustitiae R. P. D. Spada Plocen. Pro R. D. Canonico Josepho Zawadzki Contra Oppidanos Stanislavonienses et subditos Villae Regalis Ciszonka, Proponam die Iovis 15 Aprilis 1717. F. M. Spada Pro R. D. Canonico Josepho Zawadzki Summarium. (Romae) Typis De Comitibus 1717. w 4ce, kart 2.

Jagiell.

— ob. Miasinski (1713, 1714, 1715) — Węgrzynowicz Ant. (Alphabetum 1710).

Epistola responsoria ad Joannem Sapieha ob. Ostrowski Suada Epist. lat. 1747 f. II 50—51.

Spadkowe umowy ob. Bucky Joan. (1731).

Spagnoli (Hispaniolus) Jan Bapt. ob. Mantuanus (tom XXII, 130).

SPALATENSKI (Spalato) arcybiskup. Kazanie arcybiskupa Spalateńskiego, na pierwszą adwentową niedzielę, które miał w Londynie naprzędniejszym w Anglii mieście roku cIo.IoC.XVII. O szczęśliwym ewangelii s. dniu, którym Pan Bóg rozliczne ciemności, aż y noc błędów ostatnich wieków spędzić miłościwie raczył: z włoskiego na niemiecki, z tego zaś na polski język przełożone, roku Naświętszego Pana N. cIo.IoC.XXIIIX. w Toruniu drukował Augustin Ferber (1618). w 4ce, k. tyt., 1 k. przedm. i 18 k. nlb. Czartor.

SPANDKO Paweł. Abitui, et reditui, felicibus e Polonia, in Germaniam et Liuniam, S. Sancti(?) Polonorum Legati, vere nobilis ac disertii viri, D. Davidis Hilchen, Regiae civitatis Rigensis, Patriae suae, Syndici clarissimi, Euphemiam. Rigae, Apud Nicolaum Mollinum, Anno 1596. w 4ce.

Spkke Alt-Riga 1928 str. 250 (zapewne z bibl. ryskiej?).

SPANGENBERG Cyriak. Wider die Bösen Siben ins Teuffels Karnöffelspiel. M. Cyriacus Spangenberg. [Tu drzeworyt: Djabel grający w kości z trefniem]. M.D.LXII (1562). Na końcu: Gedruckt zu Franckfurt am Mayn durch Nicolaum Basse. M.D.LXII (1562). w 8ce, k. tyt., k. 402 nlb. (sygn. A—Bviii; A—Z₆; a—z₃; Aa—Cc₄).

Od karty z₇ do końca: Wider den offentlichen Feind Göttlicher warheit, Stanislaum Hosium, Bischoff zu Ermelandt.

Książka wymiersona przeciw bulli Piusa IV, przeciw Staphylusowi, Contarenusowi, Gonnepowi... wreszcie przeciw Hozjuszowi. Polemizuje z jego pracą De expresso verbo Dei — głównie atakując jego twierdzenie, że z herezykami nie należy dysputować. Hosius peccat in Spiritum Sanctum. Broni autor stanowiska lutereckiego. Czartor.

— ob. Hesshusius F. (Gründliche 1564).

Leuckfeld Vita Cyr. Spang.

SPANGENBERGIUS Everardus, Antverpiensis, Aryanin († 30 kwiet. 1620). Brief von Antorff geschrieben an eine Schwester der gemein die man nennet die polnischen Brüder.

Wątpliwe, aby to był druk?

Univ. Lexicon Tom 38 str. 1095. — Sand. Bibl. Antitrinit. s. 88.

— Theses de duabus bestiis Apocalypsis, ad quas F. Socinus notas fecit. Ob. pod Socinus, jak niżej (1618).

— ob. Socinus (Breves tractatus 1618, Brieven 1666).

Bawił dłuższy czas w Polsce, potem w Siedmiogrodzie, wykluczony przez Braci pols. Zostawił następujące rękopisy:

Lamentatio super miserabili statu Ecclesiae Fratrum Polonorum, scripta Racoviae 1610. Manifestatio quinam ejus accusatores fuerint. De negotio excommunicationis suae a Fratribus Polonis.

Rationes cur a Fratribus Polonis excommunicatus sit, una cum apologia.

Pisma jego i życie omawia Bock I 905.

O jego książce i o jego Postylli ob. Hosius Epistolae II str. 1107. — Sandius Bibl. antitr. 88. — Zeltner Hist. Cryptosocinismis str. 1214. — Wiszn. IX 116.

SPANGENBERG Joannes Herdesianus (1484 † 13 czerwca 1550). Bellum Grammaticale. Cracoviae per Mathiam Scharffenberg. 1538. [Cały tytuł wpisany w winietę w kształcie portyku; u jego stóp oraz na poszczególnych

kondygnacjach dzieci-muzykanci z rozmaitymi instrumentami]. (Na końcu:) Impressum Cracoviae per Mathiam Scharffenberg. Anno M.D.XXXVIII (1538). w 8ce, k. tyt. i k. 27 nlb. (sygn. A—Evij; arkusze B, C, D po 4 karty).

Na odwr. tytułu 12 wiersz łac. pt.: In bellum grammaticale J. Spang. hexastichon.

Zaczyna od wyjaśnienia, że są 2 królowie w kraju gramatyki: Verbum et Nomen. Verbum nuncupatur Amo, Nomen Poeta.

Ci dwaj rozmawiają ze sobą, objaśniając reguły grammatyczne. Otrzymują listy od swoich poddanych (participia). Wybuchają między poddanymi wojny, pojedynki, intrygi (tj. błędy grammatyczne). Na końcu zostaje wydana Sententia diffinitiva (K. D.).

Od k. Dii verso idzie: Xenophontis Hercules carmine redditus a J. Spangenberg (4 karty). — Od k. Eii verso: Dialogus J. Spangenbergii in quo colloquantur Hutenus et Febris. — Od k. E, verso: In laudem novae scholae quam Senatus Northusianus erexit autore Gerb. Lorichio Hardemario... Dalej wiersz tegoż Lorichiusa ad J. Spang. oraz: Veris descriptio Joannis Spangebergi (sic).

Piekarski Kat. Kór. (1929) nr 1405.

Kórnik.

— **Computvs Ecclesiasticvs In Pueriles questiones redactus, Manu, Scalii, Rotulis, et Figuris illustratus, omnibus studiosis vtilis et necessarius.** Autore Ioanne Spangebergio Herdessiano, apud Northusianos verbi Dei ministro. Nunc primum auctus et recognitus. (Na końcu:) Impressum Cracoviae in edibus Hieronymi Vietoris: Anno salutis nostrae. 1543. w 8ce, k. nlb. 46.

Dedyk. Joanni Holtegel, abbati Walkaredensi. Datov. Northusiae 10 martii 1539. Wierzb. III 2222. — Joher 7881 a.

Czartor. — Kórnik. — Petersb. publ.

— **Comptvvs Ecclesiasticvs In Pueriles questiones redactus.** Manu: Scalii, et Figuris illustratus, omnibus studiosis vtilis et necessarius. Autore Ioanne Spangenbergio Herdessiano apud Northusianos verbi Dei ministro. Nunc primum auctus et recognitus. Cracoviae Typis Matthiae Scharffenbergij Anno M.D.XLVI. (Na końcu:) Cracoviae In Officina Matthiae Scharffenbergii Anno Domini M.D.XLVI (1546). w 8ce, k. 44 (sygn. H₆).

Druk kursywą.

Sygnatury dwie po 8, inne po 4 kart obejmują. Sygn. H mylnie oznaczona na pierwszej karcie arkusza jako G.

Na odwr. tytułu spis treści: Docentur hoc libro infrascripta. Tempus et partes temporis. Cyclus solaris, lunaris et indictionis. Aureus numerus. Litera Dominicalis. Intervallum. Concurrentes. Anni bisextiles et communes. Embolismus. Versus Calendarii. Calendae. Nonae et Idus. Festa mobilia, et immobilia. Coniunctiones et oppositiones solis et lunae. Gradus solis. Facies lunae. Eclipses solis et lunae. Horologium manuale. Baculus Jacobi.

Rozpoczyna dedyk. Joanni Holtegel abb. Vualkaradensi, dat. Northusiae 1539 10 Marcij.

Potem idą wiersze łac. Joannis Spang. Herdesiani, Erasmi Benedicti Silesii, Joannis Longosilvij.

Na odwr. k. A₂ rozpoczyna się tekst dziełka, będący popularnym przedstawieniem wiadomości astron. i meteorolog., o roku, jego istocie (stos. do obrotu słońca), podziale na miesiące i pory, o własnościach miesięcy, o godzinach, planetach, złotej liczbie, intervallum, concurrentes, o embolismie, zmianach księżyca, sposobach oznaczania dni miesiąca (Calendae, Nonae etc.), o świętach ruchomych, o zaćmieniach księżyca i słońca także i przyszłych (1547—1567), o wiatrach i deszczach, horologium manuale to jest o mierzaniu godzin za pomocą ręki (z odpowiednią figurą), o sztuce mierzenia (baculus Jacobi), o paschacie. Kończy: De Paschate Canon ex Joanne de Monte Regio; oraz wiersz: De diversitate Annorum et Bisexto, ex Silva Jo. Spa. Zapewne większa część wierszy, jakimi jest tekst nieustannie przeplatany dla celów mnemotechnicznych, jak np. cizojany, jest utworu Spangenberg.

W tekście dużo figur i rycin. Np. na k. B₂ ręka, mająca ułatwić zrozumienie cyklu solarnego itp. (z dodatkiem: Anno 1532 incepta est praxis hujus manus depictae). — Na k. H₂: Eclipsis lunae. — Na k. H₃ znowu ręka z napisami. — Na samym końcu rycina mężczyzny z astrolabium w ręk.

Na k. A₂ nazwy polskie miesięcy i dni.

Również i w dalszym tekście częste wyrazy polskie: annus bisextilis, praestepny rok; solsticium estivum, nadłuższy dzień w roku; solsticium hibernum, nakrótszy dzień w roku; dies naturalis sive civilis, dzień z nocą złączony; dies artificialis, dzień między wschodem słońca a schodem; diluculum, świtanie; mane, zaranie; meridies, południe; serum diei, wieczor; vesper, czas czo dzień y noc dzieli; festi, święte dni; profesti, dni powszednie; interciisi, czyste dzieła; fasti, sądowe dni; nefasti, w których nie sądzą; atri, zakłete dni; comi-

tiales, seymowe; preliares, waleczne dni; critici, w których o niemoci sądzą, jako jesth siodmy a czternasty dzień etc.; prima fax, zamirak; concubium, pirwoopi; conticinium, z pułnoci; gallicinium, kurzopoy; dubia lux, świtanie; horison terminatur visus et horoscopus latine ascendens, wstępująca atrona nieba przeciw zaraniu.

Wierzbowski II 1243. — Żebrawski Bibl. mat. nr 2699.

Jagiell. — Ossol. — Petersb. — Wolański w Rudce.

— **Comptvvs Ecclesiasticvs In Pueriles questiones redactus, Manu, Scalii, Rotulis, et Figuris illustratus omnibus studiosis vtilis et necessarius, Autore Ioanne Spangebergio Herdessiano apud Northusianos verbi Dei ministro. Nunc primum auctus et recognitus.** (Na końcu:) Cracoviae. Typis Hieronymi Vietoris, Anno Christianae salutis 1546. w 8ce, k. tyt. i k. 46 (sygn. Fij).

Tytuł w ramce z aniołków i floresów. Druk częściowo gocki, częścią kursywą. W tekście figury.

Dedyk. Joanni Holtegel, jak w poprzednich edycjach. — Po dedykacji jak zwykle wiersze Erasmi Benedicti Silesii i Joannis Longosilvij.

Żebrawski l. c. 2698. — Joher 7881 a. — Wiszniews. IV 149. — Wierzb. II 2243, Czarnec. — Jagiell. — Ossol.

— **Comptvvs Ecclesiasticvs In Pueriles questiones redactus: Manu: Scalii, Rotulis: et Figuris illustratus: omnibus studiosis vtilis et necessarius. Authore Ioanne Spangebergio Herdessiano apud Northusianos verbi Dei ministro. Nunc primum auctus et recognitus.** Cracoviae. Matthias Scharffenbergus. Anno M.D.XLVII (1547). w 8ce, k. nlb. 44.

Dedyk. Joanni Holtegel jak w popr. ed. Druk tekstu kursywą.

Na końcu drzeworyt: popiersie astronoma z astrolabium.

Wierzbows. III 2216. — Żebrawski Bibl. mat. nr 2701. Czarnec. — Jagiell.

— **Toż...** Cracoviae apud Hieronymum Scharffenberg 1550. w 8ce, k. nlb. 44.

Wierzb. I nie wymienia między drukami Univ. warsz. — Było tam jeszcze za bibliotekarstwa mego ojca.

Dzików — Ossol. — Warsz. uniw. (?)

— **Comptvvs Ecclesiasticvs In Pueriles questiones redactus Manu: Scalii, Rotulis: & figuris illustratus: omnibus**

studiosis utilis et necessarius. Authore Joanne Spangeberio (sic) Herdessiano apud Northusianos Verbi Dei ministro. Nunc primum auctus & recognitus. Cracoviae Hieronimus Scharffenbergus. Anno. M.D.LII (1552). w 8ce, k. nlb. 44 (sygn. H_a).

Na końcu drzeworyt: popiersie astronoma z machiną obrotów niebieskich. — W tekście figury np. na k. B, Bij, Gij, Hij, Hiiij, Hvī (ręka).

Dedykacja Joanni Holtegel Abbati Northusiae 1539 10 Martii.

Mieści: Joan. Spang. Hexastichon, Erasmi Benedicti Silesii Decastichon, Joan. Longoylujij Hexastichon.

Jocher 7881 d. — Żebrawski Bibl. mat. nr 2702. Branic. — Jagiell. — Ossol.

— *Comptvvs Ecclesiasticvs In Pueriles Quaestiones Redactvs Manu, Scaliv, Rotulis et figuris illustratus, omnibus studiosis utilis et necessarius. Avthore Ioanne Spangenbergio Herdessiano, apud Northusianos Verbi Dei ministro. Nunc primum auctus et recognitus. Cracoviae Lazarus Andreae excudebat, Anno MDLIII (1554). w 8ce, k. nlb. 35(?)*

Druk antykwa i kursywa.

Dedyk. J. Holtegel.

Żebrawski l. c. i Wiersb. I nr 1314. podają 40 k. nlb. — Jocher 7881 e.

Czartor. — Jagiell. — Petersb. publ.

— *Comptvvs Ecclesiasticvs In Pueriles Quaestiones Redactvs Manu, Scaliv, Rotulis, et Figuris illustratus, omnibus studiosis, vtilis et necessarius. Autore Ioanne Spangebergio Herdessiano. Cracoviae In Officina Hieronymi Schar. Anno & Christo nato 1555. w 8ce, k. nlb. 44.*

Ded. Joanni Holtegel jak w poprz. edycji. Wiersb. ur 1316. Petersb. publ.

— *Comptvvs Ecclesiasticvs In Pueriles Quaestiones Redactvs Manu, Scaliv, Rotulis, et Figuris illustratus, ac in annos sequentes renouatus, omnibus studiosis vtilis et necessarius. Avthore Joanne Spangenbergio Herdessiano, apud Northusianos Verbi Dei ministro. Nunc primum auctus et recognitus. Cracoviae, Per Matthaeum Siebeneycher, Anno M.D.L.IX. w 8ce, k. 36 (sygn. H_g).*

Wiersb. I 194. — Żebraw. Bibl. mat. nr 2703. Ossol. — Szembek — Warsz. uniw.

— *Computus ecclesiasticus in pueriles questiones redactus Manu, Schalis, Rotulis et Figuris illustratus, ac in annos sequentes renovatus, omnibus studiosis utilis et necessarius. Authore Joanne Spangenbergio Herdessiano, apud Northusianos Verbi Dei ministro. Nunc primum auctus et recognitus. Cracoviae per Matthaeum Siebeneycher, Anno MDLIX (1559). w 8ce, k. nlb. 44.*

Żebrawski l. c. nr 2704. Akad.

— *Comptvvs Ecclesiasticvs In Pueriles Quaestiones Redactvs Manu, Schalis, Rotulis, et Figuris illustratus, ac in annos sequentes renouatus, omnibus studiosis vtilis et necessarius. Ioanne Spangenbergio Herdessiano apud Northusianos Verbi Dei ministro. Nunc primum auctus et recognitus. Cracoviae, Apud Matthaeum Siebeneycher: Anno M.D.LXVIII (1568). w 8ce, k. nlb. 64.*

Ded. Joanni Holtegel, jak w poprz. edycjach. Wiersb. III 2522. Raczyń.

— *Toż... Authore Joanne Spangenbergio Herdessiano, apud Northusianos Verbi Dei Ministro. Nunc primum auctus et recognitus. Cracoviae apud Matthaeum Siebeneycher. Anno MDLXXII (1572). w 8ce, k. nlb. 44.*

Jocher 7881 f. — Bandt. Hist. dr. krak. 197. Czart. — Jag. — Ossol. — Uniw. wileń.

— *Dialectica Ioannis Spangenbergij. (Na karcie 2:) In Officina Ungleriana Typographica 1544. Calendis Februarij w 8ce, k. tyt., k. 55 lb. i k. 2 nlb.*

Tytuł wpisany w sygnet drukarsza; ob. Halański Sygnety polskich drukarzy... tabl. 61.

Bibl. Jag. posiada egz. bez tytułu.

Na odwr. tytułu rozpoczyna się dedykacja: Joanni Lubomelski, bonae indolis, która przechodzi na k. 2^a. W zakończeniu jej *Dialectica* nazwana jest „secunda Trivii pars“. Podpis: In officina Ungleriana Typographica 1544. Calendis Februarij. Gregorius Typographus.

Treść obacz przy opisie ed. Szarf. z r. 1548 Na k. 55 recto rozpoczyna się Index locorum et quaestionum, na końcu: Finis huius indicis. — Druk pytań antykwa, odpowiedzi kursywa. Liber secundus na k. 19, quintus na 47. — Na końcu Indexu drzeworyt św. Stanisława (z Piotrow.). Egzemplarz Jag. silnie glossowany.

W r. 1550 po śmierci Unglerowej pozostało 80 egz. (Estreicher G. Zainer 1866).

Ob. niżej: Trivii Erotemata (1544), do którego to dziełka w egz. Kórn. doprawiono powyższy druk. Jagiell. — Zamoj.

— *Dialectica Ioannis Spangenbergij. [Tu plecionka, znak że z drukarni M. Scharf.]. w 8ce, k. tyt., k. 53 lb. i k. 3 nlb. (sygn. A—Gviii).*

Układ treści identyczny z edycją z r. 1548. Tylko w tej edycji tekst przechodzi na kartę 53 verso (pięć wierszy), podczas gdy w r. 1548 zamyka się na karcie 53 recto. Jagiell.

— *Toż... Cracoviae, in officina Mathiae Scharffenbergij. 1547. w 8ce, k. 53 i 3 nlb.*

Ossol.
— *Dialectica Ioannis Spangenbergij. Cracoviae. In Officina Hieronymi Scharffenbergij. M.D.XLVIII (1548). w 8ce, k. tyt., k. 53 lb. i k. 3 nlb. (sygn. A—Gviii).*

Na odwr. k. tyt. rozpoczyna się przedmowa: Bonae indolis adolescentibus Sigism., Vuolfg., Hier. Pulcherio — dat. Northusij MDXLI Cal. Nov. Mówi tu, że książka przeznaczona jest ad secundam Trivii partem, jako dalszy ciąg post Gram. rudimenta.

Dzielo składa się z pięciu części, w formie pytań i odpowiedzi. Jest to elementarny podręcznik logiki. Często przeplata rzecz mnemotechnicznymi wierszykami. Dużo przykładów dobrego i złego rozumowania. Od k. 4 idzie: *Dialectica* (o pojęciu dialektyki), potem zaraz Liber I (individuum, species, arbor Porphyrii, praedicamenta, relatio etc.).

Od k. 16 Liber II (propositio, oppositio). — Od k. 24 Liber III (de argumentatione, de syllogismo, de modis, de enthymemate, inductione, exemplo). — Od k. 36 Liber IV (de locis dialecticis). — Od k. 45 Liber V (de fallaciis, de disputatione). — Od k. 54^a na siedmiu stronach nlb.: Index locorum et quaestionum *Dialecticae*.

Traktat de disputatione zawiera reguły dysput; ważny dla tego, kto by opracowywał problem dysput religijnych w Polsce XVI i XVII wieku.

Na k. 45 między przykładami złego wnioskowania (fallacia) przytacza przykład: In Decalogo praecipitur non occides, ergo non licet in magistratibus occidere... Wykazuje, w czym tkwi błąd tego rozumowania (quia antecedens loquitur de privata vindicta, sed consequens de publica).

Dialectica ta jest naśladowana z wykładów Melanchtona.

Wiersb. II 1260.

Jagiell. — Pawlik. — Zamoj.

— *Toż... 1552. w 8ce.*

Ob. Trivii Erotemata (niżej). Ossol. (?)

— *[Erotemata... de Dialectica]. Cracoviae. Scharffenberg. w 8ce, k. 53 i 3 nlb.*

W bibl. Jag. jest egzemplarz bez tytułu. Zaczyna przedmowa Spangenbergia dat. 1541, jak w dalszych edycjach. Ale od dalszych wydań są różnice: 1) Arbor Porphyriana ma tu kształt ozdobny, w późniejszych prosty. 2) Na k. 20 verso u dołu jest tu mały drzeworyt, przedstawiający 2 młodzieńców i 2 panny; na k. 23 r. błazen, za nim postępuje para małżeńska, za nimi dwóch muzykantów. Tych drzeworytów nie ma w żadnym innym wydaniu. 3) Są także pewne różnice w tekście. Tak np. na k. 5 v. „Silua propriorum“ rozpoczyna się tutaj: Equi hinnire, Vaccas mugirae...; podczas gdy w innych edycjach dodano na początku: Hominis proprium est ridere, loqui. — Kustosz aiiij wypada pod „em quand“.

Ze względów typogr. i ze względu na pewne omyłki zdaje się, że to jest edycja wcześniejsza. Druk niewątpliwie Scharf.

Jagiell.

— *Erotemata Ioannis Spangebergij. De Dialectica Sive Arte disserendi. [Tu ozdobna winieta, a w niej napis:] Cracoviae In Officina Scharffenbergiana. B. r. (1553?). w 8ce, k. tyt., k. 53 lb., k. 3 nlb.*

Wydanie najbardziej zbliżone do poprzedniego. Ta sama ozdobna Arbor Porph. na k. 7 verso. — Ale brak dwóch rycin. Sylua propriorum na k. 5 v. ma zwrot: „Hom. proprium est ridere, loqui“. — Kustosz aiiij wypada pod „us imag.“. Winiетка na tytule jest ta sama, co w Erot. de Rhetorica, z datą 1553.

Kórnik — Ossol.

— *Erotemata... Rhetoricae... ob. niżej: Rhetorica.*

— *Trivii Erotemata Hoc Est Grammaticae, Dialecticae, Rhetoricae. Quaestiones, Ex doctissimorum nostri seculi virorum libris, in puerorum vsum congestae, Per Ioannem Spangenberg, Herdersianum, apud Northusianos Verbi Dei ministrum. [Tu w sygnecie drukarsza:] Cracoviae evcusum apud Viduam Floriani. An. 1544. w 8ce, k. tyt., k. 66 lb., k. 5 nlb. (sygn. A—I_g).*

Na odwr. tyt. „Ad bonae indolis pueros J. Spang. pentastichon“. Poczem na 1 k. dedykacja Joanni Meyenburg... Michaelis Meyen. filio, dat. Northusiae 1541 ad Idus Nov. W niej wychwala naukę gramatyki

jako primam trivii partem. — Na dalszej stronie 2 wiersze ad puerum i ad pueros. Od k. 2 verso idzie „gramatyka“ bez osobnego tytułu. Mówi, co to jest gramatyka, ortografia, litery, etymologia, poczem podaje reguły gramat. w formie pytań i odpowiedzi. Na k. 25 v: De Syntaxi. Na k. 49 v: De prosodia. Na ost. 5 k. index. Reguły gram. układa w wiersze oraz często przytacza przykłady wierszowane.

W egz. Zamoj. poprawiono razem (tak, jakby tworzyły organiczną całość) druki następujące ale z osobnymi tytułami: 1) Dialectica Joannis Spangenbergii. — 2) Rhetorica Joannis Spangenbergii.

Widocznie obok wydań osobnych wyszło także odbicie łączne ze wspólnym tytułem i z datą 1544.

Wiersz. II 1225. Zamojs.

— Trivii Erotemata Hoc Est. Grammaticae. Dialecticae. Rhetoricae. Quaestiones Ex Doctissimorum nostri saeculi uirorum libris, in puerorum usum congestae, Per Ioannem Spangenbergium Herdessianum, apud Nortusianos uerbi Dei ministrum. Cracoviae In Officina Hieronymi Scharffenbergi. Anno à Christo nato 1552. w 8ce, k. nlb. 64 i 2 oraz 1 czysta.

Dedyk. J. Mayenburgo 1541, jak poprzednio. Jest to nowy tytuł dołączonych w całość poprzednich wydań Dialektyki (1548) i Retyki (1550), których dawniejsze karty tytułowe pozostawiono.

Wierszowa. II 1298. Zamojs.

— Quaestiones Musicae in usum Scholae Northusianae per Ioannem Spang. Collectae. 1544. Gracoviae, ex officina Matthiae Scharffenberg. [Cały tytuł wpisany w winieta w kształcie portyku; u jego stóp oraz na poszczególnych kondygnacjach dzieci-muzycanci z różnymi instrumentami]. w 8ce, k. tyt. i k. 34 nlb. (sygn. A—Fvij; arkusze C, D, E po 4 karty).

Nazwisko drukarza powt. na ost. karcie. Por. opis k. tyt. w wydaniu Bellum gram. z r. 1548.

Treść zgodna z nast. wydaniem. Na odwr. k. tyt. pod wierszem Spang. mały drzeworycik (Chr. ukrzyżowany). Na końcu drzeworyt: mąż błogosławi kobietę śpiącą i dziecko. U góry słońce, księżyc i gwiazdy.

Kórnik — Zamojs.

— Quaestiones Musicae in usum Scholae Northusianae per Ioannem Spangenberg collectae Summa cum diligentia auctae, castigatiusque aeditate.

[Cały tytuł między kolumnami renesansowego portyku; w górnej jego części Orzeł Zygmunowski; po bokach Pogoń i Wąż Bony; nieco niżej herb Kapituły krak. oraz dwa berła uniwersyteckie. U samego spodu herb m. Krakowa]. (Na końcu w sygnecie druk.:) Apud viduam Floriani Unglerij. Anno 1546. w 8ce, k. tyt., k. 35 nlb. (sygn. A—Evii; arkusz C zawiera 4 k.).

Na odwr. tytułu: Joannes Stigelius Inventuti (10 wiersz). Poczem: Georgio Rhav Typographo Vittembergensi Salutem; podpisał tę dedykację J. Spang. z datą: Northusianae pridie Idus Augusti, Anno XXXVI. W przedmowie tej nazywa książkę Erotemata Musicae. Wychwała system pisanania w formie pytań, który wypróbował jako najlepszy przy swej Dialektyce i Retyce. Wspomina Melanchtona i G. Majora (na ich wzór pisał powyższe dwa podręczniki). — Rhava nazywa Musicorum praeses. Rhav i Mart. Agricola pomagali mu przy pisaniu tego dziełka. Przedmowa ta zajmuje k. Aij recto.

Na dalszych 4 stronach szereg wierszy na temat „pochwał muzyki“. Poczem wykład zasad muzyki: Definitio musicae, de divis. musicae, de clavibus, scala musicalis, de mutatione vocum, de ambitibus tonorum, de tropis tonorum. W tekście kilka tablic i wzory nut. — Kończy wiersz: Domino J. Sp. ecclesiastici (sic) North. Joannes Stigelius. — oraz na ostatniej karcie: Encomion Scientiae, Joan. Spangenbergij (wiersz).

Naśladował to dzieło Starowolski: Musices Erotemata (1650).

O dziele tem obacz: Poliński Dzieje muzyki str. 65. — Chybiński Stosunek 1909 str. 23. — Sikorski w Bibl. warsz. 1856 T. 63 str. 663. — Reiss Ex libris VI (1924) str. 108 i 117. — Żebrawski Bibl. matem. Jagiell. — Dziaków.

— Quaestiones Musicae in usum Scholae Northusianae per Ioannem Spangenbergium collectae. 1550 Impressum Cracoviae Per Hieronimum Scharffenbergum. w 8ce, k. tyt., i k. 31 nlb. (sygn. A—Giiij; tylko arkusz A ma k. 8, reszta po 4).

Treść zgodna z edycjami poprzednimi.

Czartor. — Kórnik.

— Toż... Cracoviae, in officina Hieronymi Scharffen. Anno Domini 1554. w 8ce, k. nlb. 32.

Tytuł w rycinie, jak w wydaniu wdowy Unglera z r. 1546 (pomimo że to wyd. Scharffenberga).

Na podstawie notaty Haana (z początku XIX wieku). Znal on dużo wydań dzieł XVI w. dziś nie znanych.

— Toż... Cracoviae in officii. Stanislai Siradien. Anno 1577. w 8ce. Żebrawski Bibl. mat. nr 2696.

— Toż... collectae diligenterque ab authore recognitae. Crac. typis Mathiae Garvolii a. 1584. w 8ce.

Band. H. dr. Kr. P. I 186. Dziaków.

— Quaestiones Musicae, In usum Scholae Northusianae, Per Ioannem Spangenbergium Herdess. collectae. [Cały tytuł otoczony jest prostokątną ozdobną winieta; w górnej jej części w środku, w owalu, sygnet drukarza z napisem „Salvs Vitae“, zaś w dolnej „Cracoviae“]. w 4ce, k. tyt., k. 25 nlb. (sygn. A—G₂).

Druk z drugiej połowy w. XVI, wygląda na oficynę Wierzbiety?

Na odwr. k. tyt. wiersz: Joannes Stigelius Inventuti. Poczem przedmowa: Georgio Rhav Typographo Vittembergensi S. P. D., podp. Joannes Spangenberg. Datow. Northusiae, anno (15)36. — Poczem, jak w edycji z r. 1546 (ale kilka błędów poprawiono, np. Joanni Spang. ecclesiastae w wierszu Stigeliusa na końcu; brak Encomion Scientiae)

Omawia i podaje reprodukcję tytułu Reiss w Ex libris VI (1924) str. 103 Datuje: około 1560.

Żebrawski Bibl. mat. 2697.

Jagiell. — Łopaciński w Kraśniku (?).

— Rhetorica, Ioannis Spangenbergij. B. m. i r. (ale Crac., Ungler, 1544). w 8ce, k. tyt., k. 31 lb., k. 1 nlb.

Tytuł wpisany w sygnet drukarza; ob. Hałaciński Sygnety polskich drukarzy... tabl. 61

Jest to sygnet Unglera. Druk widocznie z roku 1544, jak wynika z porównania z edycją Dialektyki z tegoż roku.

Egz. Zamoj. oprawny razem z Gramatyką i Dialektyką pod wspólnym tytułem (Trivii Erotemata).

W r. 1551 pozostało 24 egzempl. po agonii Unglerowej.

Estreicher G. Zainer str. 65. Zamoj.

— Rhetorica Ioannis Spangenbergij. Cracoviae. M.D.L (1550). w 8ce, k. nlb. 32 i 3.

Dedyk. Henrico Holtegel, datow. Northusiae, Nonis Decembr. 1541.

Ossol. — Zamojs.

— [Toż pod tytułem:] Erotemata Ioannis Spangenbergij De Rhetorica

Sive Bene dicendi scientia. [Tu winieta a w niej napis: „Cracoviae Apud Haere: Marci Scharffenberger“]. Anno Domini. M.D.LIII (1553). w 8ce, k. 32 lb., k. 3 nlb. (sygn. aa—ee₇ nadto 1 karta czysta).

Kosztosz aaij wypada pod „et his simi...“, bb, pod „ite re“...

Rozpoczyna: Studioso adolescenti Henrico Holtegel, podp. Northusie 1541. Nonis Decembris. — Tu nazywa ten podręcznik „tertia trivii pars“.

Poczem od k. 2 v idzie sam tekst, podzielony na 5 ksiąg, a mający formę pytań i odpowiedzi. Zatytułowany: De Rhetorica. Liber I: Quid est rhetorica, De genere judiciali, lex, consuetudo, legum controversiae, de genere demonstrativo, loci communes, dispositio.

Od k. 10: Liber II. De elocutione, figurae, tropi, schemata i inne pojęcia retoryki. Na k. 12 v Quaelrela Crucis ex Gianfreda, De prosopopeia (wiersz).

Od k. 18: Liber III. De memoria, loci, imagines, inscriptio, nocumenta memoriae (na k. 24 recepty na środki lekarskie wzmacniające pamięć).

Od k. 26: Liber IV de pronuntiatione, gestus, ordo, numerus.

Od k. 29: Liber V de conficiendis epistolis (wykład o istotnych częściach listu, bez przykładów). Caetera docebit Computus ecclesiasticus.

Kończy od k. 32 v: Index locorum et quaestionum Rhetoricae. Jagiell.

— Toż... w 8ce, k. lb. 32 (?) i 3 nlb. Jest w bibl. Jag. fragment, bez tytułu. Sygn. aa, bb... jak w poprzedniej edycji. Sygn. aaij wypada również pod „et his simili“; sygn. bbv pod „mos“.

— Erotemata Ioannis Spangenbergij.

De Rhetorica Sive de Scientia bene dicendi. [Tu sygnet drukarza: w winiecie owal, w nim na cokole kolumnienka, a po jej stronach 2 ptaszki, zwrócone głowami do wewnątrz; wokół owalu napis: „Concordia Parvae Res Crescunt“]. B. m. i r. (Crac.). w 8ce, k. lb. 32 (?) i 3 k. nlb. Indexu (sygn. A—Eiiij).

Jest w bibl. Jag. egz. defektowy, nie wskazujący większych zmian w porównaniu do poprzednio opisanej edycji. Sygn. Aiiij wypada pod „similibus“; Bij pod PIS. Jagiell.

— Toż... (Cracoviae, Scharf.?) w 8ce, k. 31 lb. i 3 nlb. Indexu (sygn. A—E) Jest w Bibl. Jag. defekt bez tytułu. — Kosztosz A, pod „tionis Rhe“. Jagiell.

— *Erotemata Ioannis Spangenbergii. De Rhetorica sive bene dicendi scientia. Cracoviae In officina Scharfenbergiana Anno Domini 1561. w 8ce, k. lb. 32(?) i Index kart 3 nlb. Jagiell. — Ossol.*

— *Supputationis Ecclesiasticae Rudimenta. (Na końcu:) Impressum Cracoviae in edibus Hieronymi Vietoris. Anno salutis nostrae 1543. w 8ce.*

Dedyk. Ioanni Holtzel Abbati Walkaradensi... Ioannes Spange(berg) Northusiae 1539 10 Martii.

Jocher 7880.

— ob. Melancton.

Wisniewski Hist. lit. VII 363, IV 149. —

Univ. Lexicon (1743) T. 38 str. 1096. —

Kwart. hist. IV 109. — Bonis Materj. w Archiwum do hist. lit. VII s. 69 i 239.

SPANGENBERG Joannes (II). *Auslegung des LI Psalm Davids. Dantzig. 1679. w 12ce.*

Zapewne to inny Spang. jak poprzedni.

Jocher 2493.

SPANHEMIUS Fr. *Introductio ad selectiores controversias cum hodiernis Pontificiis, Anabaptistis, Enthusiastis, Graecis et Orientalibus. Lugd. Batav. 1677. w 12ce.*

— *Selectiorum de religione controversiarum etiam cum Graecis et Orientalibus. Lugd. Batav. 1687. w 12ce.*

— ob. Pawłowski Daniel (1702).

SPANKAU Jakób. *Zwey Einladungsschreiben, welche bey Gelegenheit der dritten Jubelfeyer, über den von den Kreutzherren geschehenen Abtrit des Landes Preussen in Thorn und Danzig herausgekommen ihres würdigen Inhalts halber aus dem Lateinischen in Deutsche übersetzt von Johan Jacob Spankau. Danzig 1754. bey Gottfr. Hartmann. fol.*

SPANOCCHI Horacy (1552—1620), sekret. Bolognetego. *Discorso Dell' Interregno di Polonia Dell' Anno 1587. Di Horatio Spanorchii. — De Interregno Poloniae Anni 1587. Divinatio Horatii Spanorchii.*

Zamieszczono na str. 511—551 w dziele: *Praxis Prudentiae Politicae, hoc est, Selectiores Tractatus, Monita, Acta, Relationes, & Discursus plurimarum, & exquisitam Regiae prudentiae, & Principum, eorum publicarum, Gentiumque documenta suppeditantes vniuersis prudentiae civilis*

& politicarum rerum studiosis, quive domi militiaeque; cum gloriae & honoris fama versari, & in Magnatum Procerumque Aulis dignitatem, & et in Legationibus auctoritatem obtineri cupiunt, peritiles, & omnino necessarii... Opus collectum Ex Italicis cum publicatis tum manuscriptis variis variorum Ambassatorum observationibus & dediscursibus accurato cum delectu concinnatum, & in gratiam Politicæ sapientiae, & linguarum studiosorum nunc Latine simul & Italice editum. A Philippo Honorio I. V. D... Francofurti, Impensis Ioan. Theobaldi Schönvvetteri, Typis Matthiae Beckeri M.DC.X (1610). w 4ce. Rozpoczyna „Divinatio“ w dwóch kolumnach (po włosku i po łac.). Jest to memoriał, w którym opowiada stan Polski, spory religijne, stronnictwa polityczne, walki magnatów, działalność króla Stefana; dłażczego heretycy chcą mieć królem katolika; stanowisko Zamojskiego; niechęć do obcych; wybór Piasta; przegląd kandydatów Piastów (charakterystyka wybitniejszych magnatów); widoki Zygmunta; Andrzeja Batorty; inni kandydaci cudzoziemcy.

Od str. 544 idzie: *De novo in Polonia rege eligendo dissertatio (albo Discorso sopra l'elezione da farsi del nuovo Re di Polonia 1587). Tu zachwala wybór Zygmunta III. Discorso było też drukowane w dziełach: Bordone Tesoro politico (1589, 1600) — Philippi Thesaurus politicus (1617) — G. Greco Tesoro politico (Vicenza 1602). Ventura (1600) i w kilku innych tego rodzaju wydawnictwach. — Oba są też przedrukowane w dziele Respublica Pol. (1627). Niesiecki III 39. — Windakiewicz Wypr. nauk. do Rzymu 1887 i 1888. — Rykaczewski Relacje nuncjusów o Polsce T. I 459—475 (a podług łac. egzemplarza od str. 522—539). — Kot Rzeczp. polska str. 75. — Script. rerum Pol. XV 288. — Finkel III 1861 oraz pod nr 3229 (tom I str. 123).*

— ob. Bolognetti.

SPAROTIUS Johannes. *In nuptias Caroli Schachmanni cum Catharina Rosenbergin. Dantisci 1655. fol.*

SPARRE Eryk († 1610). *Oratio Nominis Serenissimi Ac Potentissimi Principis Ac Dn. Dn. Iohannis III. Svecorum, Gothorum Wandalarumque Regis, Magni Principis Finlandiae, Caroliae, Wotschoniae & Ingriae Ruthenorum, Esthoniaeque Liunum Ducis &c. Nec non Eius Maiestatis Carissimi Filii Serenissimi Principis Sigismundi, eorundem dictorum Regnorum proximi Principis hereditarij & Regis electi, &c.*

Per Illvstres, Generosos Magnificos, Dn. Ericvm Sparre, Dominum de Sundby, &c. Regni Sueciae Consiliarium & Procellarium, Gubernatorem Wesmaniae, Dalekarlorum & Montanorum: & Dn. Ericvm Brahe, Comitem a Wingsburg, Baronem a Ridboholm & Lindholm, Sereniss. Principis Sigismundi Consiliarium & Aulae magistrum, dictae Maiestatis & Serenitatis, ad Comitata Warsouiensia, noui Regis electioni XXIX. Iunij Anno M.D.LXXXVII (1587). stylo nouo indicta, Legatos habita D. XV. Augusti. (B. m., zapewne Stockholm). w 4ce, k. tyt. i k. 11 nlb. (sygn. A—C).

Są dwa odbicia. — Piekarski Katalog Kór. 1929 nr 1411 i 1412 pisze co następuje: *Wyd. A trudne do wyróżnienia od wyd. B... Położenie sygnatur w obu takie samo. Wydaje się jednak, że nie są to warjanty korektowe, lecz dwa bardzo podobne, może równoczesne składy drukarskie.*

Jest tu tylko mowa Sparrego miana w dniu 15 sierpnia 1587 r. na sejmie elekcyjnym w Warszawie. — Mowa ta jest także wydrukowana w dziele p. t. Menckenii Sigismundi Augusti Epistolae legationes et responsa 1703 od str. 689—712 — oras w Lüniga Orat. I 457.

Porusza sprawę wyboru Piasta, niebezpieczeństwo moskiewskie, cytuje Herbersteina. Maluje silnie barwami wzrost potęgi moskiewskiej. Wychwala Jagiellonów i Zygmunta.

Wierzbows II 1670. — Wissn. VIII 123. — Script. R. polon. XI (Djarjusz 1587). — Finkel nr 3226.

Akad. — Czapaki — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Kórnik — Krasid. — Ossol. — Petersb. publ. — Pawlik. — Raczyn. — Semin. kat. warsz. — Szembek.

— ob. Sentens — Sententia (1605, 1610) — Zygmunt III (1587).

Finkel III 1861.

Sparre Gottlieb ob. Coschwitius G. D. (Gloriosa 1639).

Sparta Polska ob. Kownacki Ign. (1703).

Spartani ob. Wernsdorf Theophilus (Oratio 1744).

Spartmann Andrzej ob. Forster Georg. (Florulae 1786).

Spas Święty ob. Chronologia (1782) — Stebelski Ignacy (Dwa wielkie światła 1781).

Spasabas giedoima nabażnas Miszias szwiętas... Sposob nabożnego śpiewania Mszy ś. z wyznaniem rzetelney Waszechmocności Boga, z dodatkiem niektórych pieśni, Roku po Narodz Chrystusa Pana 1790. w Wilnie w Drukarni Akademickiej.

Dzien. wil. 1824 I 387. — Jocher 7016. — Ob.: Sposób.

SPAVENTI. *Dissertatio medica de frequentioribus cordis... morbis... 1772. w 8ce.*

Szumowski Galicja pod wzgl. med. 1907 str. 283. — Finkel Hist. uniw. 1894 s. 37.

Speccovius (Specovius) ob. Speckowski.

SPECHT Nicolaus. *Oratio de Livonia publice in celeberrima et florentissima Wittenbergensi Academia habita et recitata a... Revalia Livono, in auditorio majori Collegii Friderici V Kal. Jan. M.DC.XXIX Wittebergae. exscribat Joh. Hake M.DC.XXX (1630). w 8ce.*

— Toż... (Na końcu:) *Tota haec Oratio descripta et recognita est ex manuscripto ad exemplar impressum bibliothecae Vinariensis. Gustavus Bergmann. 1796. w 8ce, str. 55.*

Specht Samuel ob. Holfeld Joh. (Mars 1649).

Species (Facti) pro palatino electorali et Sultzbaciensi... Joan. Casim. Sapięha (1718) ob. Neoburg.

— (Wahrhafte und gründliche) facti von dem Thornischen Tumult, welche der enthauptete Herr Präsident Roeszner noch vor abgefasstem Polnischen Decret an einen guten Freund in D. selbst überschrieben hat, anno 1725. w 4ce. Branic. — Jagiell.

— arithmeticae ob. Glareanus H. (1538—64).

— triumphorum ob. Arakielowicz Jak. (1736).

Specification på de Muscovitiske Stycken, hwilka i den skarpa Tåffningen wijdh Muren Hoff i Churland den 16 Julij 1705. af de Swånske erðfrade, och sedermehra igenom Rijga hijt til Stockholm brachte. Stockholm. w 8ce, karta 1.

Dodatek do „Post Tijender“.

— derer Schwedischen Truppen, so an Ihro Durchlaucht d. Fürsten Menzikow bei Perewolozna als Kriegsgefangene sich ergeben haben (1709). w 4ce.

Ob. niżej: Specyfikacja.

— uppå de metall trophéer som rikens ständers contoir i Stockholm uppå stadsens auctions cammare der sammastådes den 18 Aprill st. v. nästkommande och de föliande dagar igenom offentlig Auction till den mästbindande emot redbart mynt will låta förfallia, hwilka Kiöparen frije om bord för Tull, Licent och de öfrige wanlige umgielderne, som på Siötuls Contoiret plåga beråknas, undantagandes hwad Staden deraf, efter privilegierne tillkommer, efter Metall-Jern-eller lätt wicht å 400 marck på Skp. räknade, skola lefwerade blifwa, Nembliigen. B. m. dr. (1721). w 8ce, k. 8 nlb.

Jest to spis przedmiotów, zabranych z arsenalów w Polsce. Jagiell.

— so wohl der Dännem. als Hollandischen Kriegsschiffe, die sich ietzo auff der Danziger Reede befinden 1656. w 4ce k. 2.

Specimen ex eloquendi arte collecti profectus ab alumnis scholae rhetorices Universitatis Zamoscensis publice coram insigni dignissimor. hospitum frequentia sub assistentia sui professoris anno 1779 d. 25. Januar. exhibitum. Typis Univ. Zamosc. w 4ce, 1 ark.

Ob. Series.

Zamojs.

— publicum ex Mathesi. 1782. w 4ce. Zamojs.

— publicum ex primo semestri. 1786. w 4ce. Zamojs.

— seu formulae instrumenti Catholicae pacis. (B. m.). 1658. w 4ce.

Bibl. nar. warsz.

— **Exercitationum Hebraicarum magnam partem ex Propheticorum Voluminum explanatione In Universitate Leontopolitana Soc. Jesu Tradita, Depromptorum Specimen in publica disputatione Exhibitum Anno Domini 1767. Cum Permissu Superiorum. w 8ce, str. 14.**

Ossol.

— laboris scholastici altero semestri exhibitum a studiosis Rhetorice in in-

clyto c. r. Leopolino gymnasio a. d. 1776 mensis Julii. Leopoli typ. Ant. Piller. w 4ce, k. 4 nlb. Ossol.

— **Musae Latinae Vatis Poloni... (1792) ob. Minasowicz J. E.**

Notatka Jochera: Drobne posyżki po największej części na pochwałę króla Stanisława.

— **publicum exercitationum scholast. a Grammaticis infimae classis in incl. C. R. Leopoli. gymnasio an. 1776 datum, mensis mai. w 4ce.** Ossol.

— **scholastici exercitii ex computo ecclesiastico per Nobilissimos Scholae Dialectices Auditores; In Collegio Vladislaviano Almae Universitatis Cracoviensis Intra Amplissimam Literatissimorum Hospitum frequentiam Sub Assistentia M. Nepomuceni Martini Trajski etc. Demonstratum Anno quo dixit Dominus: Fiant Luminaria in Firmamento Caeli, dividant diem et noctem, Ge. 1. 14. Die 20 Aprilis (1769). Typis Academicis Coll. Majoris Universitatis Cracoviensis w 4ce, k. 2 nlb.** Jagiell.

— **mathematicum... (Wilno) 1753.** Czartor.

— **Publicum Progressus Annui In Logica, Ontologia, Cosmologia, Psychologia, Theologia Naturali, Mechanica, Hydrostatica, Hydraulica, Physica Generali Et Particulari, Optica, Dioptrica, Catoptrica, Jure Politico Et Gentium Ab Auditoribus Philosophiae Datum In Aula Academica Vilnae Anno 1781 Mense Julio. w 4ce, k. 4 nlb.**

Ujęte w formę tez, które rozwijać musieli uczniowie filozofji. Całość daje obraz, czego w Wilnie uczono. W zakresie pr. publ. np.: Origo summi imperii, Praecipuae civitatis formae, Majestas atque eius officia. Czartor.

— **ob. Arnd Joan. (de Grotio 1712) — Boym M. (medicinae 1682) — Fabricius Joh. (arabicum 1638) — Komeniusz Jan. (Lutheranismi 1692) — Laubanus M. (certaminum 1586) — Leibnitz Got. (demonstrationum 1669) — Maukisch Jan (philolog. 1659) — Neufeld A. (Lutheranismi per Comenium 1692) — Schelguigius Sam. (biblo sophistarum 1675) — Załuski J. And. (historiae 1735).**

Specovius ob. Spekowski.

— **Spectaculum ob. Auratus (in Henricum 1573) — Brocki (in Węgrzynowicz 1684) — Locher Jac. (de morte 1502, in quo reges 1522) — Lubomirski Aleksander (1703) — Walezy Henryk (1573) — Victor coronatus (1722).**

— **Spectator (angielski)... ob. Monitor (Bohomolca).**

Tu dno przekładów i naśladowań o csem bliżej Króek (O stosunku rocznika 1765) oraz Chrzanowski w Pam. lit. 1902 s. 243 (ale tłumaczono z przekładu franc.). — Pam. liter. 1929 str. 391 — Krzyżanowski Jul. we wstępie do wydania „Pana Podstolego“ Krasickiego w Bibl. narod.

— **Spectres ob. Spookgeschiedenis (1760?).**

Spectrum ob. Rej.

Speculator ob. Oculus (1672).

— **Speculi alicarum observationum... ob. Sturmus J. (1581, 1600).**

— **Speculum Cleri seu de praecipuis clericorum officiis et virtutibus sententiae. Posnaniae reimpressum. Typis Collegii Societ. Jesu 1705. w 12ce, str. 83.**

Por. Powodowski (1604). Warsz. uniw.

— **extremè contraria simul repraesentans: Mortem Viventis, Vitam Mortui. Votivae tabellae loco, ad pedes Crvcifixi, In Sacello Tholiboviano, Ecclesiae Cathedralis Posnaniensis, miraculis celeberrimi. Pro conseruandâ Religione, Patriâ, aduersus inimicos Crvcis Christi, Appensvm. Atquè Sub eximiâ Protectione, Peraugusti eiusdem Cathed. Eccl. Capitvli. Pvblico Spectaculo Per Studiosam Iuuentutem. Academiae Lubranseanae Posnaniensis, Anno Domini 1673. Die Hebdomadae Maioris, quâ Vita cum mortuo caenans, in diem sepulturae uncta est Expositvm. Posnaniae Typis Haeredum Alberti Reguli (1673). w 4ce, k. 2 nlb.**

Na odwr. tyt. dedyk. Regi Regum.

Potem idzie na 1 karcie prospekt jakiegoś widowiska. Rozpocznęło się od wybuchu Wezuwjusza. Poczem występował szereg symbolicznych figur (Pietas, Fidelis Christianus, Hypocrisis, Infidelis Judaeus, Publicanus, Pharisaeus). Treści ich przemów nie podano. Ossol.

— **veri Monachi. Brunbergae in officina Georgii Schönfelsa, anno Dni MDCXIII (1613). w 12ce, str. 41.**

Wiersz Jaciński rymowany zawiera przepisy dla prawdziwego zakonnika. — Dziennik warsz. 1852 r. Nr 5.

— **judiciorum divinatorum in regno Poloniae anno 1653. (Zarazem:) Ultima admonitio Reipublicae Poloniae anno 1659 data. a Nobili Polono.**

Ob. Frangepani (Discursus 1661).

— **Non exiguum Poloniae Reipublicae repraesentans detrimentum. Seu. Lvmen In Tenebris Hoc Est Inter tot damna Reipublicae Damnum maximum illustrans. B. r. (1722). w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb.**

Nad i pod tytułem winiety.

Całe po polsku. Omawia konstytucję z r. 1676 o składach winnych, aby nie wolno było nikomu jeździć do Węgier po wina. Niech Węgrzy sami zakładają składy win w Polsce, a skarb będzie miał z tego pożytek — Potem omawia wywóz zbóż do Gdańska. Opisuje sztuczki kupców gdańskich. Oni powinni po zboże do Polski przyjeżdżać, a nie powinno się im zboża do Gdańska wozić. Ciekawa to broszurka do poznania polskiego odcienia merkantylizmu. Ossol.

— **Homini Ecclesiastico, Curatori Animarum, Functiones Apostolicas exercenti, in Considerationibus, Ecclesiasticum Statum concernentibus Propositum. Magno Nomini et Honori Illustrissimi & Excellentissimi Domini Domini Joannis Clementis in Tyczyn, Tykoćin, Ruszcza, Comitibus, In Branice Branicki, Supremi Vexilliferi, & Campestris Regni Ducis, Branscensis, Bielscensis, Krosnensis, Vasilkoviensis, etc. Capitanei Sub Lucem Publicam Indigestis sui Dedicatum. Typis Monasterij Suprasiensis Ord: S. Basilij M. A. D. 1741. w 4ce, k. tyt., k. 6 nlb., str. 228, k. 3 nlb. (Index).**

Na odwr. tyt. herb Gryf i 4 wiersz. Pod dedyk. podp.: Religiographus. W Ad Lectorem, mówi że autor umarł przed wydrukowaniem dzieła. Był to missionarius apostolicus. Pozwolenie na druk daje biskup brzeski (wydr. dwukrotnie). Na końcu index, wyliczający 66 rozpamiętywań przeznaczonych dla proboszczów. Pisane w duchu ascetycznym (świeckości i świeckich trzeba unikać).

Jocher 4298.

Jagiell. — Krasina. — Ossol. — Uniw. lwowa. — Wileńs.

— liberi arbitrii contra haereticos (1557)... ob. Rozdrażewski Jan (tom XXVI str. 410).

Zamieściłem to pod Rozdrażewskim, ale z tem zastrzeżeniem, że nie jest on autorem lecz tylko tłumaczem albo przera-biaczem.

— Sacerdotis ex monitionibus Dei Nostri et ex expositionibus illarum ac reflexionibus variis confectum presbyteris autem... Berdyczoviae. Typis Fortalitii B. V. M. 1784. w 8ce, k. nlb. 3, str. lb. 132, Index 'str. 4.

Krasinś.

— Priscorum SS. Patrum Monasticam Posteritati repraesentans vitam ad sequenda eorum vestigia porrigens motivum. In Refectorio, Choro, Recreatione, ac Cellulis suis Religiosorum dirigens actus. Omniumque viventium inordinatos rectificans mores atque tam religiosus quam universis mortalibus ad honorum operum serviens Augmentum a Quodam Carmelita Discalceato Expositum. Cum Licentia Loci Ordinarij, et Superiorum Ordinis. Vilnae Typis S. R. M. Acad. Soc. Jesu Anno Domini 1742. w 12ce, kart 18 nlb. (sygn. C₁₂).

Joher 6198, 6205.

Uniw. wileńś.

(Speculum Saxonum). Juris provincialis quod Speculum Saxonum vulgo nuncupatur libri tres... adjunctis simul glossis... (1535, 1602)... ob. Jaskier Mikołaj (Bibl. tom XVIII str. 501—503).

Wydanie z r. 1602 wyszło pracą Adama Burskiego w Zamościu. — O dziejach tego druku ob. Łempicki Działalność J. Zam. 1922 str. 162, 234.

— Speculum Saxonum abo prawo saskie y maydeburskie (1581)... ob. Szczerbic Paweł.

Reprodukcję tytułu ob. Jędrzejowska Książka pol. 1928 str. 19.

— Artykuły prawa magdeburskiego które zowią Speculum Saxonum. Z Łacińskiego języka na polski przełożone y nowo drukowane (1558, 1559, 1560, 1565, 1583, 1615, 1616, 1618, 1629, 1646, 1760). ob. Groicki Bartł. (tom XVII str. 403 i nast.).

— ob. Mędrzecki (Zbiór 1790) — Sprawiedliwość (1790).

Speculum ob. Assermet (1725) — Augustinus (Vitae apostol. 1741) — Biernacki Kaz. (minorum in quo 1688, 1701) — Calissius (jesuitarum 1590) — Catarini (1540) — Cichovius Mik. (Samosathenistarum 1656, 1662) — Dickenson Joh. (1611) — Frąckiewicz Jan St. (animorum 1688) — Grodzicki Stan. (religiosum 1698) — Januszowski F. Ohm (parvum religios. 1689) — Korona Mar. (prov. Russiae 1636) — Loaechius (seu prototypus 1607) — Major (exemplorum 1607) — Markiewicz Jan (Zeli et malitiae 1655) — Matheus de Cracovia (artis moriendi 1500, aureum de titulis... ob. w Dopelnieniach) — Niesielski Ad. (Zeli pro clero 1652) — Perspectiva (veridicum 1726) — Politus Andr. (haereticorum 1540) — Powodowski Chr. (Clericorum 1604) — Quadrantinus F. (pietatis 1605) — Rosnowski J. A. (Confessionis 1651) — Rozdrażewski G. (liberi arb. 1557) — Sedulius Cyp. (S. Bonaventurae 1637) — Sporn Mar. (haereticorum 1540) — Stargardus F. (pietatis 1605) — Szegedyn Stef. (Romanor. 1602) — Warszewicki Krzysz. (analogiae 1608) — Węgrzynowicz Gabr. (sive doctrina confrat. 1677) — Zawacki T. (senatorum 1611, 1616, 1618, 1623).

Specyfikacja Expensów różnych do Skarbu Rzeczypospolitey W. X. Litewskiego regulowanych. fol., k. 2.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

— rozmaitych wiadomości dotyczących się seymu. Warszawa, Dufour w 8ce.

Uniw. lwowa.

— Szwedzkiego Woyska które się JO. Xiążęciu JM. Menżykowi na akkord, iako Woyskowi Niewolnicy u Przewoloczney zdało die 30 Junij s. v. tj. 10 Julij SW. Anno 1709. fol., k. 2.

Ob. wyżej Specification. Ossol.

— post praestitam ab integra Serenissima Republica Nayaśnieysz. Królówi JMei Augustowi III szczęśliwie panującemu Recognitionem JJOO. JWW JMeiów PP. Posłów przeswietnych wojewodztw ziem y powiatow Oboygá Narodow za Uniwersalami Nayi. Monarchy

na Seym dwuniedzielny Pacificationis die 25 Junij 1736 naznaczony obranych. w 4ce, kart 2. Ossol.

— Starostw I Krolewszczyzn Korony Polskiej i W. X. L. z Kwartą onychże podług Lustracyi 1765 y późniejszych w Koronie do Roku 1773 a w Litwie do R. 1774 z Informacyą o odeszłych pod obce panowanie: Austryackie w Małej Polsce. Pruskie w Wielkiej Polsce. Rossyiskie w Litwie. [Na końcu:] w Warszawie w Drukarni Nadworney J. K. Mei 1775. w 12ce, k. 74 nlb. (sygn. A—H₃, arkusz B, D, F po 6 kart).

Zostawia najprzód starostwa koronne i ich dochody, potem litewskie. — Autorem jest może Franc. Paprocki (ob.).

Jagiell. — Kijowa. — Ossol.

— osób stanu Rycerskiego czyli Szlacheckiego, które przyięły mieiskie Obywatelstwo na Ratuszu Starey Warszawy dnia 29 Kwietnia roku 1791. fol., k. 1.

Branic.

— sreber i złota ofiarowanych i do archiwum miasta pod dozór Oszelewskiego i Wossidło weszłych. 1794. fol., karta 1.

Branic. — Czetwert.

— gotowych pieniędzy z dobrowolney ofiary do archiwum miasta Warszawy pod dozór obywateli Oszelewskiego i Wossidło weszłych 1794 r. fol., str. 2.

Branic. — Tow. Przyj. N. Pozn.

SPEE Fryderyk. [Na 1 karcie tyt.] Cautio Criminalis. [Na 2giej karcie: herb Łodzka. Poczem na dalszej karcie:] Cautio Criminalis, Seu De Processibus Contra Sagas Liber. Ad Magistratvs Germaniae hoc tempore necessarius, Tum autem Consiliariis, et Confessariis Principum, Inquisitoribus, Iudicibus, Advocatis Confessariis Reorum, Contionatoribus, caeterisque lectu vtilissimus. Avctore Incerto Theologo Romano Editio Secvnda. [Tu winięta:] Primum in Germania, postea Posnaniae, In Officina Alberti Regvli, Anno MDCXLVII (1647) impressa. (Na końcu:) Posnaniae In Officina Alberti Regvli, Anno Domini 1645. w 8ce, k. 2 tyt., k. 14 nlb., str. 428, k. 2 nlb. (ostatnia czysta).

Są zatem dwie daty druku: 1645 i 1647. Na karcie potytułowej napis nakamienny na część Opalińskich; poczem dedykacja Krzysz. i Łukaszowi Opalińskim (na 8 k.) dat. 12 Kal. Maj 1647 przez Alb. Regulusa.

W dedykacji tej wyrok podnosi ich talent pisarski, ich rozgłos wśród obcych narodów oraz przypomina, że był niegdysie nauczycielem w szkole Lubrańskiego, gdzie ich uczył początków (librorum notitiam). — Potem idzie: Lectori salutem, pod czem podpisany Joannes Gronaues Austrius I.(uris) C.(onsultus). Mówi on, że księę tę wydał na poprzednim jarmarku Petrus Lucius typ. acad. za aprobatą fac. jur. Rinthelensis. Rozchwytno ją; dlatego nawet niektórzy sędziowie Komory cea. w Spirze sądzili, że ją należy przedrukować. Przedruk nastąpił wedle manuskryptu, jakiego mu udsielił w Marburgu vir amicusissimus. (Jest to zapewne przedmowa do II wydania, a poznańskie byłoby III).

Na dalszej karcie: Epitome... (dwa cytaty z biblii i Auctoris praefatio). Poczem: Index. Wreszcie cytat z Seneki.

Rzecz podzielona na 52 rozdziały. Po kolei autor przebedsi: czy cesarownice istnieją, gdzie ich najwięcej, jaka jest ich zbrodnia, jakim winion być proces, czy należy im pozwolić na obronę, czy używać tortur, czy je należy strydz, co to są stygmaty itp. Tendencja jest nieprzychylna procesom o czary. Zasadniczo zwalcza używanie tortur jako nieprawdzącego do wykrycia prawdy. Zwalczeniu tortur poświęcona jest przeważna część książki. W ten sposób należy ona do pierwszych objawów prądu humanitarnego w prawie karnem.

Na ost. karcie deklaracja prawowierności i litery A + M (zapewne Ave Maria).

Dzieło Speego, wydane bezimiennie (obawiał się śmiałości swojej tezy) wyszło po raz pierwszy 1631. (O pierwszym wydaniu ob. Vogt Catal. librorum var. 182). Spee korzystał wiele z prac poprzedników (Layman, Tanner).

Zachodzi pytanie, z czyjej inicjatywy drukował Regulus tak postępową książkę, która nie mogła stanowić w Polsce interesu księgarskiego? Czy z inicjatywy Opalińskich? (na to wskazywałaby dedykacja). — Czy też biskupa pozn. And. Szoldrskiego, z którego polecenia drukuje równocześnie inne dzieło zagraniczne, a mianowicie dzieło Bon. Bascana „Parochianus obediens“ (str. 180)?

Za tą drugą hipotezę możnaby przytoczyć fakt, że tenże Regulus wydał na parę lat przedtem (1639) dzieło pt „Czarownica powołana“ aprobowane przez bisk. Szoldrskiego (ob. tom XIV 532).

Ważniejszym jest jednak to, co przemawia za pierwszą hipotezą; a mianowicie: 1) że Krs. Opaliński potępił w późniejszych swoich Satyrach prześladowanie czarownic; 2) że równocześnie (1639) wydał w Poznaniu Daniel Wisner, ekonom malborski, dzieło pt. Tractatus brevis, o podobnej tendencji jak dzieło Speego i jak „Czar. powoł.“, a dzieło to dedykował Opalińskiemu. Widocznie oni to dali inicjatywę do zwalczania procesów o czary w Polsce (to znaczy w ówczesnych stosunkach łożyli na koszt druku).

Janocki II 106. — Wiszn. IX za Bentk. II 271 poczytuje błędnie dzieło Czarownica powołana za przekład ze Speego. Jest to dzieło samodzielne, nie tłumaczone, jak wyjaśnił Rosenblatt („Czarownica powołana“ 1882). Niemniej należy zaznaczyć, że miejsce druku i drukarz są obu dziełom wspólne.

Koranyi w Pamiętniku 30 lecia Przem. Dąbk. (1927) str. 145 zastawił pierwszy dzieło Speego z Wisnera Tractatus brevis.

Encykl. kośc. XXVI 199 (o życiu Speego). — Finkel III 1861.

Branic — Czartor. — Drohob. — Ossol. — Uniw. lwows.

Speech of the Reverend (1725) ob. Toruń

Spehmann Winhold ob. Friccius Clem. (Paraphrasis 1574).

(Speiman Joannes). Epigramma votivum Johanni Speimanno a Spey de felici connubio Dantisci 1621. fol.

— ob. Cluentius Stef. (Theses).

Speise Predigten ob. Strauch Aegid. (1683).

Specyfikacja rozmaitych wiadomości (1789)... ob. Dufour

Speiser Joannes ob. Libanius (1504) — Sommerfeld Jun (Libanii 1504).

SPEKOWSKI (Specovius) Michał († w Elblągu 1737). Nowy wydany y pomnożony Kancyonał (1727, 1729)... ob. tom XIX str. 81.

Jest on nie tylko wydawcą ale i autorem 61 pieśni zamieszczonych w dodatku.

Oloff Pol. Liederg. str. 171. 361—5. — Bentk. I 252. — Joher 7203. — Sembrzycki Przegląd (1887) str. 17

Warsz. uniw.

— ob. Auger (1733) — Ewangelie.

SPELT Henricus. Hochzeit Gedicht auf Adrian Engelken und Barbara Rosenberg Danzig 1634 w 4ce.

— Hochzeit Gedicht auf Franciscus Gordon und Anna Wagner. Danzig 1634. w 4ce.

Spelunca duplex ob Skrobkowie Lud. (1643).

Spencer Wil. Rob. (The death of true love)... ob. Trembecki Stan.

Bernacki w Ks. dla Balcera I str. 47.

SPERANTE Joannes. Erste Fortsetzung derer Neulich zwischen Luthero und Stryckio, angefangenen Gespräche im Reiche der Todten, worinnen für dieses mal auffgeführt werden, der aus 7. Decembr. 1724 in Thoren, ent-

hauptete Hern Praesident, Johann Gottfried Rössner, und der, auff dem Concilio zu Costnütz anno 1415 wegen standhafter Bekennung ewangelischer Wahrheit, verbrannte Mag. Johann Huss, worinnen beyder Weltberühmten Männer Leben-Beschreibung und gehabte wunderbare Fata, nebst unterschiedlichen wichtigen Discoursen von der Papistischen Religion; auch der Kern neuster Merckwürdigkeiten von der Thornischen Affaire, enthalten, aus Liebe zur Wohlfahrt protestantischer Reiche und Staaten ans Licht gegeben. von Johanne Sperante Franckfurt und Leipzig anno 1726 w 4ce, k. 28 nlb.

Jagiell.

Sperata Margaretha ob. Vechner (1633).

Speratus Caspar ob. Herberger Christ. (Glückwünschung 1633).

SPERATUS Paweł, biskup pomer. Acta des Rastenburgischen Colloquii so zwischen den Evangelischen und Wiedertäufern A. 1531 gehalten ist. ob. Lielienthal (Erl. Pr. I 266 i II 448).

— Mandatum de gradibus prohibitis. in insula Mariana (1539)... ob. Lilienthal (Erl. Pr. V 838).

— ob. Sabinus (Poemata) — Seckerwitz P. (Elegia).

Hartknoch Preuss. Kirchen Historia 169, 280. — Łukaszewicz O Kościoł. braci czes. w WPol. s. 33 przyp. — Tschakert Urkundb III 364, 308. — Warmiński Andrż Sam. i Sekl. 1906 str. 39 i passim (tu listy Samuela do Sper.). — Enc. kośc. XXVI 203. — Grabowski Lit. lut. 1920 str. 14 i 57.

— ob. Sabinus (Poemata) — Seckerwitz P. (Elegia).

Hartknoch Preuss. Kirchen Historia 169, 280. — Łukaszewicz O Kościoł. braci czes. w WPol. s. 33 przyp. — Tschakert Urkundb III 364, 308. — Warmiński Andrż Sam. i Sekl. 1906 str. 39 i passim (tu listy Samuela do Sper.). — Enc. kośc. XXVI 203. — Grabowski Lit. lut. 1920 str. 14 i 57.

— ob. Sabinus (Poemata) — Seckerwitz P. (Elegia).

SPERBER Johannes. Decalogum ante Mosen, dissertatione theologica, sub praesidio M. Johannis Sartorii, Gymn. Elbing. Rectoris, publice tuebatur Johannes Sperber, Elbingensis A. O. R. MDCC. d. 22. Junii, in Auditorio superioriori. Elbingae Typis Samuelis Preuss (1700). w 4ce, k. nlb. 10.

Szabó III nr 4175.

SPERER Daniel. Die erwünschte Todes-Stunde, Wurde, Bey Hoch Ansehlicher Adelichen Beerdigung Des Weyland Hoch-Wohl Edel gebohrnen Ritter und Herrn, Herrn George Otto von Nostitz, Erb- und Lehns-Herrn auf Zedlitz, etc. den 21. Septembr. des 1697 Jahres, Aus den Worten Hiobs, Cap. 17. V. 1. In damahlig gehaltener Leichen-Predigt dargestellt, Von Daniel Sperern, Pfarrern des Orths. Schlichtingsheim, in Gross-Pohlen, druckts Johann Christoph Wild (1697). fol., kart 14.

Wrocław. miejs.

SPERLING Albertus. De maiestate et praesentia Corporis Christi Domini: Cum refutatione illorum, quae Jacobus Schmidelinus adversus Theses Ingolstadii disputatas opposuit: ut rem male caeptam pejus defenderet: quaeque idem contra Concilium Tridentinum petulanter effudit. Authore Alberto Sperlingio de Reichnaw, Pruteno. Excudebant Weisenhornii fratres Ingolstadii 1565. w 4ce, k. nlb. 64 (ark. Q₄).

Ded. Andrzejowi Tęczyńskiemu i Hieronimowi Kozdrażewskiemu.

Kopera Spis nr 277.

Czartor. — Jagiell. — Mus. Nar. krak.

SPERLING Johannes. Synopsis physica Johannis Sperlings Phys. Prof. Publ. & h. t. Acad. Rectoris. Seneca. Non me cuiquam mancipavi, nullius nomen fero? multum magnorum virorum iudicio credo, aliquid & meo vindico. Nam illi quoque, non inventa, sed quaerenda nobis reliquerunt; & invenissent forsitan necessaria, nisi & superflua quaesissent. Multum illis temporis verborum cavillatio eripuit & captiosae disputationes, quae acumen irritum exercent. Dantisci. Apud Andream Hünefeldium Anno 1645. w 4ce, str. 202.

Dedykacje C. V. Schneidero, Aeg. Stauchio, Car. Scheffero et Henr. Boszo, doktorom medycyn r. 1640.

Jagiell. — Wrocław. miejs.

SPERLING Paweł Gotfryd. De plica polonica... Witebergae, 1702. w 4ce.

Mastaller Über den Weichselkopf 1790 s. 29.

Speroni (Sperone) ob. Kochanowski Jan (Odprawa, Treny).

Wywarł pewien wpływ na twórczość Kochanowskiego.

Sinko we wstępie do wydania „Odprawy“ w Bibl. Narod. — Hartleb w Pam. Zjazdu Kochanowskiego z r. 1930 str. 218. — Tenże w Pam. lit. 1930 str. 275 (magister barbatus).

Speronius Jacobus ob. Gąsiewski Joan. Nicol. (1648).

SPERONOWIC (Speronius) Joachim z Chęcin. Applausus Musarum cum Phaebo occurrentium, Et Auspicatum, Diuturnum, Gloriosum, Regnum; Sere-nissimo atque Potentissimo Vladislao IIII. Dei Gratia Polonorum Et Svecorum, &c. Regi Concordibus Votis Vnà cum Optimis Civibus Congratulanti-um. Quem Deus O. M. ob eximia in Remp. Poloniam promerita pridem Regno Dignissimum Videri, nunc Regem Patrio Regno suis amabilem, hostibus formidabilem, praeficere voluit. A Nobilitate Scholae Dialecticae Novodworsciana ipsa die auspiciatissimae Inaugurationis quae fecit 6. Februarii Anno Domini supra Millesimum Sexcentissimum Trigesimo Tertio Oblatus. Impensis Novodworsciana. B. m. i r. (1633). w 4ce, kart 109 (sygn. C₃).

Dedyk. Aleks. Piotr. Tarle wojew. lubels przez Joach. Speronowicza. — Tu nazywe szkołę Now. „unicum Regni Nostrī sarmaticum Lycaum“.

Następuje: Applausus (heks.) pełen pochwał dla czynów króla.

Ojciec mój znał jakiś egz. z epigr. J. Mogilnickiego i Aleks. Jordana z sygn. B₂? Hoppe 47.

Czartor. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. wileń. — Wilanów.

— Botrus Cypri Coelestis, De Divinioribus Gratiae Dei Vineis, Longè quam Engaddicis felicioribus, Decerptvs: Et Illustrissimo ac Reuerendissimo Principi, ac Domino, D. Petro Gembicki, Dei & Apostolicae Sedis

Gratiâ Episcopo Cracoviensi, Dvci Severiae, Cancellario Academiae nostrae Amplissimo, & Fautentissimo, Domino Ac Mecoenati Clementissimo. A M. Ioachimo Speronio, Sacrae Theologiae Professore, Ecclesiae Collegiatae S. Floriani Canonico, Parocho Prosouiensis; ad sacram Magistri Sententiarum praelectionem, cum Diuino adiutorio accedente, Oblatus Ac Praesentatus. Anno à Partu Virginis, Dei Parentis, 1652. Mense... Die... Horâ... Cracoviae, In Officina Typographica Lucae Kupisz S. R. M. Typographi. fol., k. tyt. i k. 8 nlb.

Na odwr. tytułu sześciowiersz pod herbem Gembickich. Dedyk. Piotrowi Gembickiemu Bisk. krak. — Dalej idą konkluzje teologiczne z objaśnieniami. Na końcu sub auspiciis Jac. Górski Rectoris. Jocher 3818. Jagiell. — Ossol.

— Charites Lechiae: Boni omnis & perennis felicitatis gratiâ Serenissimam Caeciliam Renatam Ex Domo Austriaca Imperatoria, &c. &c. in Poloniarum Reginam Vladislao IV. Polonorum & Svecorum, &c. &c. Regi Potentissimo diuinitus destinatae Reuerendissimè Cracoviae primum consalutantes: et mox eidem vna cum Proceribus amplissimis Varsouiam in comites adiunctae. Quas & coonestandae Sacrorum Connubiorum solennitatis, & debiti cultus ac demissorum obsequiorum gratiâ. M. Ioachimus Speronowicz, Coll: Min: Philos. Doctor, cultu quo esse potuerunt, felices ire iussit. Cracoviae, Ex Officina Typographica Francisci Caesarij, Anno D. 1637. w 4ce, k. tyt. i k. 19 nlb.

Dedyk. Joa. de Szeszkarzowice Tarlo Palat. lublin.

Poemę pochwały na cześć Władysława IV i Cecylii Renaty, przepiecione trzema poematami pióra Speronowicza. Wiersze te były niby śpiewane przez Charyty, stąd poszedł tytuł panegyryku.

Bibl. Narod. warsz. — Branic. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Raczyn. — Uniw. lwows. — Uniw. wileńs.

— Debitum pietatis. Admodum Reuerendo et Excellentissimo D. Jacobo Vitellio, S. Theol: doctori, S. Annae canonico, Collegae Majori, regio professori, praeceptoris fauentissimo; in reditu

ex Italia auspiciatissimo. A M. Joachimo Speronowic Collega Minore discipulo acceptorum non ingrato beneficiorum, demisse ac libenter oblatum. A D. 1638 (11) Novembr. Cracoviae, in officina Stanislai Bertutowic. w 4ce, k. 6 nlb.

Wiersz. Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— Gratvlatio Perillustri et Magnifico Domino D. Theodato Oginski, Filio Illustrissimi et Magnifici Domini, D. Alexandri Oginski, Signiferi Trocensis, Capitanei Rohaczewiensis, &c. Dum in celeberrima Cracoviensi Academia, ex tota Rationali Philosophia publicè disceptaret. A M. Ioachimo Speronowic, Collega Minore, Officij & humanitatis causâ, studiosissimè oblata. Crac. In Offic: Andreae Petric: S. R. M. Typogr. A. 1635. w 4ce, k. tyt., k. 11 nlb.

Wychwała Akademję, do której wpisał się Ogiński — oraz sławi zasługi Ogińskich. Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwows. — Uniw. wileńs.

— Hellanodice Virtvti. Qvam Cum Fide Bona Tres Et Viginti. Primae Lavreae Candidati. In Olimpijs Academicis Probavissent Coronas Oleaginas. Mervere. Opera. M. Joachimi Spernovic Coll: Min: tum Decani Facultatis Artistarum Agonothetae Certaminis. Anno Domini 1638. VII Idus Octobris. Cracoviae, In Officina Typographica Stanislai Bertutowic. w 4ce, k. tyt., k. 7 nlb.

Poemat wierszem łacińskim.

Na odwrócenie tytułu spisano nazwiska 23 kandydatów. Na ich cześć idą po poemacie dwuwiersze: Paulo Szadziński, Matt. Biliński, Joan. Ofmański, Joan. Szymański, Alb. Komorowic, Petro Swandrowic, Th. Hunkowic, Paul. Jandrowic, Hieron. Szeltenreyhe, Alb. Węgrzynowic, Laur. Gabryelowic, Greg. Gostomiowski, Val. Stalicki, Seb. Farfrowic, Nic. Bielkowic, Joan. Korabski, Seb. Trzeciak, Andr. Suszycki, Joan. Jarczyński, Matt. Walowski, Barthol. Wiesiowic, Christ. Sidecki, Andr. Ordinio.

Jocher 1383.

Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol.

— Lvgybris Lessvs. In maestissimo Funere, Illustrissimo ac Reuerendissimo, Sanctae recordationis Antistiti ac Domino, D. Iacobo Zadzik. Episcopo Cra-

coviensi, Dvci Severiensis, Cancellario Academiae nostrae Fautentissimo, & optimo, Excitatus. A M. Ioachimo Speronowic, Collega Maiore, Regio in Academia Professore, Ecclesiae S. Annae Canonico. Cracoviae. In Officina Typographica Francisci Caesarij Anno D. 1642. w 4ce, k. tyt., k. 7 nlb.

Na odwrócenie herb i wiersz.

Poemat w strofach i antystrofach. Sławi Zadzika jako pogromcę herezji: Racovia est testis, Vilna, convulsa Zizania. Na końcu berła, a pod niemi: Impensis... ex fund. Nowodorski.

Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol.

— D. O. M. Quaestio Theologica De vero supernaturali cognoscendo. Ex 1a 2a D. Thomae q. 109. Praesidente adm. rñdo Patre D. M. Sigismundo Gregerowic, S. Th. Doctore ac Professore, Protonotario apostolico, Ecclesiae S. Floriani praeposito, scholastico Moscoviensi, Cancellario siradien. S. facultatis theologiae decano. A M. Joachimo Speronio, S. Th. Professore, Ecclesiae s. Floriani canonico, in celeberrima Academia Cracoviensi, publice ad disputandum proposita. Permissu Magnifici Dni Rectoris. Anno Domini 1651, mense Julio, die 6, hora 12. Cracoviae, in officina Franc. Caesarij S. R. M. typogr. 1651. w 4ce, k. nlb. 4.

Na końcu herb Uniwersytetu i napis: Sub auspiciis Jacobi Górski, Rectoris.

Jagiell.

— Quaestio Theologica De Satisfactione Christi Domini. Ex 3 p. D. Thomae. Quaest. j. Et Quaest. 48. Et ex 3. Sentent. Dist. 19. Et 20. Et Quodlib. j. Quaest. 2. Artic. 3. Etc. Sanguineum & perenniter ex nunquam exhauriendo Fonte Vitae, scilicet Verbo Incarnato manans Lavaerum. Quod Deus T. O. M. ex ineffabili in nos misericordia, adiunctâ iustitiâ, per cor ac vulnera Filij sui Vnigeniti expressit SS. Scripturae locis, Concilijs, & SS. Patrum dogmatibus stabiliens Pro Loco Inter S. Th. Doctores obtinendo; In Peraugustâ & Florentissimâ Academia Cracoviensi publicè ad disputandum. A M. Ioachimo Speronio, S. Th. D.

ac Professore, Ecclesiae Collegiatae, Omnium SS. Praeposito, S. Floriani Decano, Proposita. Anno Domini, M.DC.LVIII. Die 15. Aprilis. Permissu Magnifici D. Rectoris. Crac. In Officina, Apud Viduam Et Haeredes Stan: Bertut: A. 1658. fol., k. tyt. i k. 6(?) nlb.

Cały tytuł jak i reszta kart ujęte w prostokątną ozdobną winietę.

Na odwr. tyt. herb Trzebieckiego i 12 w., podp. Jacobus Sielecki.

Dedyk. Andr. Trzebiecki, podp. przez Speroniusa. Pod koniec jej napada ostro na Arjanów, jako na nieprzyjaciół ojczyzny. — W egz. Ossol. brak końca (jest pięć konkluzji, ale jest u dołu przenośnik Con-). Jocher 3560. Ossol.

— Sospes Votvm, Pro felici & expectandâ incolumitate Perillustri et Adm. Rndi. Domini, Adami Opatovij, S. Theol: Doct: & Professoris, Ad S. Annam Decani: nomine bonorum Academiae Civium, cum in numerum Canonicorum Cracoviensium feliciter cooptaretur, conceptum: & A M. Ioachimo Speronowic, Coll: Min: tunc Philosophicae Facultatis Decano, bono omine nuncupatum. Anno Domini, 1638. IV Id: Iulij. [Tu winietka]. Cracoviae Ex Officinâ Typographicâ Francisci Caesarij. w 4ce, k. tyt., k. 5 nlb.

Na odwrócenie tyt. herb kapituły i 6 wiersz.

Dedyk. ad Adamum Opatovium, canon. crac. Mówi, że jemu zawdzięcza katedrę Dialektyki w szkole Nowodw. i powołanie na Coll. Minor. — Cały wierszem.

Chrept. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol.

— Threni lugubres in funere Perillustri et Adm. Rev. D. D. Jacobi Naymanowic I. U. Doctoris ac Professoris Canonici Cracovien. Archidiaconi Pilecen. Rectoris Academiae Generalis. nomine bonorum et gratorum Civium, a M. Joachimo Speronowic, Collega Maiore, Sanctae Annae Canonico Concinnati. Cracoviae in officina Francisci Caesarij. Anno Dni 1641. w 4ce, k. 6 (sygn. B₂).

Wierszem.

Czart. — Dzików — Horodec. — Jagiell. — Ossol.

— Vtraque Civis. Illustrissimus D. Stanislaus Comes In Wisnicz Lvbo-mirski, Palatinus & Generalis Cracovien:

Zatoriensis, Scepusien: Białocerkiewien-
sis, Niepołomicensis, &c. &c. Capitanevs:
Quem cum recenter, Geminā dignitate,
tanquam corona redimitum, vota et
plausus honorum, inter faustissimas
congratulationes, cumulerent; M. Ioa-
chimvs Speronovic Collega Minor, isto
demisso togae fagique operum praeconio,
est reuerenter prosecutus. Cracoviae,
Ex Typographia Francisci Caesarii.
Anno D. 1638. w 4ce, k. tyt., k. 17 nlb.

Na odwr. str. tyt. herb Szreniawa, a pod
nim 4 w. łac. Przypisał prozą synom
Aleksandrowi, Jerzemu i Konstantemu;
potem panegiryk, w którym głosi usługi
Lubomirskiego. Wspomina bitwę pod Cho-
cimem, Chodkiewicza, Koniępczolskiego,
wojny ze Szwedem.

Akad. — Dzików — Jagiell. — Krasiań. —
Ossol. — Uniw. wileń.

— ob. Canevesi T. (Phtegma 1635) —
Dylagowski (1635) — Grzegorzowicz —
Kowalewski S. (Mnemosynon 1658) —
Namowicz Stanislaus (Florida Pallas
1661) — Naymann (1645) — Petrarca
(Mytholog. 1635) — Piotrowski Łu-
kasz (1660) — Pipan Jerzy — Racki
Jan (Munera philosophiae 1642) — Śla-
chetka Stanisław (Synharma 1658) —
Stokowski Stanisław (Encykl. 1637).

Leniak Książka pam. 1888 II 41. — Mucz-
Statuta 314. — Kat. Wisł. nr 3869.

SPERULUS Francisek. Oratio R.
in Christo. P. D. Francisci Speruli Epi-
scopi. S. Leonis habita in Pontificiis
Sacris Clementis. VII. ob memorabilem
cladem, quam impii Tartari, auspiciis
serenissimi Sigismundi Regis, a Polonis
nuper acceperunt, ubi obiter de Polo-
norum cum Tartaris natio odio, &
utriusque gentis moribus, institutis, ac
gestis agitur, cum breui descriptione
Sarmatiae Poloniaeque. (B. m. i r., ale
w Rzymie 1527). w 4ce, k. nlb. 4.

Rozpoczyna się mowa na odwr. k. tyt.: Re-
verendi in Christo P. D. Francisci Speruli
Episcopi S. Leonis Oratio extemporalis
fere, habita ab eo in Pontificiis Sacris
Clementis. VII. de ingenti clade Tartaris
nuper illata.

Mowa skierowana do papieża. Mówi o liście
Zygm. I. Opisuje dokończoność Tatarów. Opisuje
Polskę i jej położenie geograficzne. Kreśli
przebieg wojny (Constantinus dux) i bitwę
z 27 stycznia. W końcu obraca mowę do

Zygm. i wychwala go za zwalczanie Lu-
teranizmu.

Katalog Rosenthala 1910 (cenił 120 m.). —
Ciampi 183 nr 19. Czartor.

— Toż... ob memorabilem uictoria
quam de Tartaris Serenissimus Sigis-
mundus Poloniae Rex, et Magnus dux
Lithuaniae cosequutus est. Anno Dni
M.D.XXVII. Mense Januario. (Pierwsze
dwa wiersze tytułu w klin ułożonego dr.
gockim, reszta antykwą. — Na końcu:)
Impressum Cracoviae per Hieronymum
Vietorem. Anno M.D.XXVII (1527).
w 4ce, k. nlb. 4.

Chrept. — Jagiell. — Kórnik — Krasiań. —
Zamoj.

Spes Poloniae Magnae Expectationis
Eminentissimo Eventu Coronatae Vati-
canae vero Sedis Iustitialis Clementia
Serenissimi Augusti III. Potentissimo
Conatu Ecclesiae ac Patriae desiderata
felicitate Sed maximè operā ac ingen-
tium meritorum contentione Eminentis-
simi Celsissimi Reverendissimi Domini
Domini Joannis Alexandri à Lipse Lipski,
S. R. E. Cardinalis Episcopi Cracov.
Ducis Severiae Ultra avitos montes,
Ducalem Celsitudinem, ac Vavellum
Sublimiūs fixae, & erectae. Applaudente
Publicis expectationibus Polona Soc:
Jesu Annò quò Spes Salutis in humani
Sanguinis Purpura erecta 1738. Cra-
coviāe Typis Universitatis. fol., k. tyt.,
k. 28 nlb. i 1 sztych.

Przedstawia on górę, na szczycie której
wbito grabie; po obu stronach dwa aniołki
podtrzymujące szarfę z napisem „In Te
Spes tota recumbit“ oraz kapelus kardy-
nalski, spoczywający na sznurach. Nad
tem szarfą z napisem „Serenum erit, ru-
bicundum est enim Caelum. Math. 10“.
Nad szarfą gwiazdziste niebo, na którym
po lewej stronie jednoróg w skoku, pod-
trzymujący szarfę z napisem „Intento
tangit sublimia cornu“, po prawej kotwica
a nad nią szarfą z napisem „Luna Tua
non minuetur. Ja 60“. Nad tem w tęczy:
oko Opatrzności, baran w biegu, nad nim
szarfą z napisem „Hoc de vellero Murex“,
koziorożec w skoku, nad nim szarfą z na-
pisem „Dux Ipse Gregis“, następnie
w prostokątach dwie gwiazdy. — Na od-
wrocie sztychu 4 wiersz łac.

Rozpoczyna dedyk. Lipskiemu, podpisana:
Devinctissima Prov. Polona Soc. Jesu.

W tekście panegiryku pisanego prozą, lecz
przeplatane go heksametrami, są również

pięknie sztychowane ryciny (w liczbie
sześciu). We wszystkich powtórzył ry-
sownik motyw grabi i kapelusza kardy-
nalskiego. — Sam panegiryk sławi ród
Lipskich i spokrewnione z nim familje,
ale treści w nim mało.

Egzemplarz Bibl. Jagiell. nosi dedykację
być może autora, w słowach: Ingenuo, ac
maximae Spei Juveni parentum gloriae,
amicorum solatio, magnifico domino, Si-
moni Ekielski in natali die cum voto
caelestium gratiarum, offert, clarissimae
domus aestimator et cultor atque ad sras
praecator, Michael Krasowski S. J(esu)
P. P. P.

Chreptow. — Jagiell. — Ossol. — Uniw.
lwows.

— ob. Drozdowicz Jan (in herba
1709) — Olszowski J. A. (publica
1644) — Porzecki T. (Russiae 1637) —
Sienkiewicz P. (diocesis 1701) — Su-
likowski Nic. (Poloniae 1646).

Sphaera ob. Diadochos (1512) —
Gniatkowic W. (Musarum 1625) —
Sacrobusto Joan. (Sphericum opusc.
1522).

Sphinx Samsonica ob. Plichta M. —
Wołucki Seb. (1628).

Sphygmica ars ob. Struś Jan (1555).

SPIANKOWSKI Adam Stanisław.
Atlas Sarmaticus, orbem Polonum susti-
nens. S. Stanislaus Episcopus Cracovien-
et Martyr, ad festivum eius diei plau-
sum, magnae spei adolescenti, Peril-
lustri Magnifico Domino D. Stanislae
Antonio in Zahorów Zahorowski, iudi-
cidae terrestri Vlodomiriensi, etc. disci-
pulo amantissimo. In vim exhibendi
obligati pectoris et honoris per Adamum
Stanislaum Spiankowski, in alma uni-
versitate Cracoviensi, Iurisprudentiae,
atq. Sacrae Theologiae auditorem, in-
auguratus. Anno à quo Deus Homo
Atlas, Ad portandum descendit Orbem
1688. Cracoviae, In Officina Alberti
Gorecki, S. R. M. Typogr. fol., ark. D,
(kart 8).

Na odwr. str. tyt. herb Zahorowskiego, de-
dykacja prozą Zahorowskiemu; panegiryk
wierszem nakamiennym. Jagiell.

Spicilegium philosophorum ob. Bu-
schius (1513).

SPICKERMAN B. T. Figlaeki mnie-
many ociec, komedia we trzech aktach
z niemieckiego na polski przerobiona

język przez B. S. w Warszawie na-
kładem Michała Groela Bibliopoli J. K.
Mci w Marywilu pod znakiem poetów
1776. w 8ce, str. 122.

Biernacki II 237 uważa Spickermana za
tłumacza; przeczy on jakoby był nim Sro-
kowski, jak to twierdził Bentk. I 567.
Akad. — Czartor. — Jagiell. — Krasiań. —
Zieliań.

— ob. Gellert (Żona 1769).
Bentk. I 546. — Janoc. Sarm. fragm. I 141.

SPICZYŃSKI (Spyczyński, pseud.
Polyconius) Hieronim (Jarosz) rajca
krakowski (ur. przed r. 1500 † 1550).
O Ziołach tutecznych y zamorskich
y o mocy ich, a ktemu księgi le-
karskie, wedle rejestru niżej napisa-
nego wszem wielmi użiteczne. Craco-
viae apud Viduum Floriani Unglerij.
Anno Dni M.D.XLII (1542). Cum Gratia
Et Priuilegio. [Tytuł wpisany między
kolumnami renesansowego portyku;
w górnej jego części orzeł zygmun-
towski a pod nim napis „Vmbra Alar.
Tege Nos“, w dolnej herb Krakowaj.
w 4ce, k. tyt. i k. 11 nlb., k. 247 lb.
(sygn. aaa—ccc₄; A—Z₄; a—x₄).

Na odwr. tyt. herb Abdank Gasztoldów z na-
pisem: Illustris et Magn. Domini Stanislae
Alberti Gastoldi palat. troc., insigne —
i wierszyk polski (zapewne pióra Spi-
czyńskiego?).

Dedyk. Hel. Florianowej: Stanisławowi Ol-
brychtowiczowi Gasztoldowi, woj. trock...,
służbę pokorną. Tu wysławia znaczenie
medycyny: „daj miejsce lekarzowi a nie-
chaj on od ciebie nie odstepuje“. Mówi,
że wojewoda trocki zajmuje po królu
pierwsze miejsce w Księstwie litewskim.
O jego rodzie „dali mi są sprawę wielci
panowie i też pan Hieronim Spyczyński
radca m. Krakowa, herbowny W. M.“.
Z tego wynika, że Spyczyński był herbu
Abdank — a także, że to on zapewne
był autorem przedmowy, mimo że pod
nią podpisana jest Helena Florianowa
(Unglerowa). Razem 1 karta.

Poczem idzie: Rejestr o ziołach; Rejestr
na wszelkie niemoce które lekarstwem
tych zioł bywają uzdrowiony; wreszcie
Rejestr tytułów xiąg. — Z dopiskiem:
Item wiedzie, że rzeczy wiele gruntu-
nych doświadczonych nigdy w Polskim
języku nie bywały iestechmy (sic) wam
dla pociechy y nauki przyłożyli. (Razem
rejestrów 9 kart).

Dalej: Przedmowa na 1 karcie (ccc): Tu
wykłada rzecz o istocie czterech żywio-
łów (mocy) i dodaje: To przedpisanie jest

jakoby drzwi, przez które wnikną do in-
nym tajemnym rzeczom.

Od l. 1 idzie „Ogród zdrowia“ z napisem:
Poczynają się Księgi które mogą być
wezwaną Ogród zdrowia. Albowiem w nich
są wypisane natury ziół rozmaitych, ku
zachowaniu zdrowia człowieczego poży-
tecznych, z których pierwsze jest matka
wszitek ziół wezwane Bylicza. (Tu ry-
cina przedstawiająca ogród — drzewo —
grzędy ziół — trzy kobiety i mężczyzna
przy pracy).

Zioła opisane alfabetycznie zajmują karty
czyli „listy“ 1—97. — Od k. 98: O wod-
kach ziół rozmaitych (rozumie przez to
i lekarstwa). — Od k. 109: Jako olejki
sprawować ku lezeniu. — Od k. 110:
Tu się poczyną wypis rzeczy zamorskich
i też rozmaitego nasienia i inezych rzeczy
ku lekarstwam przysługujących.

Na k. 130: Szasty (sic) rozdział o kruszczach
rozmaitych. Na k. 135 v: O Rzczach
ziwich ku lekarstwam służących, to jest
o zwierzach, o ptaszach, y o rybach. —
Na k. 141 v: Druga część o zwierzętach
lesnych niektórych ku lekarstwam przy-
sługujących. — Na k. 146: Trzeci roz-
dział o ptakach rozmaitych. (Tu mówi
także o pszczołach, osach i muchach). —
Na k. 154: Czwartą rozdział o rybach
rozmaitych. — Na k. 164 v: O kamie-
niach drogich na wiele rzeczy potrzebnych.

Od k. 167: Poczyną się Tractat o rodzeniu
Człowieczym, jako a ktoromi obyczaiami
płod z żywota matek swoich wychodzi na
swiath. (Zawiera także naukę o chowaniu
i żywieniu dzieci, o mleku i o mamce,
o niemocach dziecinnych).

Od k. 190: Poczyną się Tractat to jest
Nauka pospolita o puszczeniu krwi...
przez Mistra Andrzeja z Kobyłina ku
pożytkowi pospolitego człowieka po Polsku
napisana Latha Bożego M.D.XLij (1542).
(Obacz Bibl. XVII, 156 pod Glaber oraz
oraz XXVII, 48 pod Siennik). Na końcu
nota do czytelnika: O tym też wiedz...

Od k. 194 v: Wedlak biegu niebieskiego,
ktoremu Pan nad wszystkimi rzeczami...
(o wpływie księżycy i planet), Przyro-
dzenie planet, Wzgląd miesiąca, Prze-
mienność powietrza, Przyrodzenie czterech
części roku, miesiący itd.

Na k. 202 v: Nauka o poznawaniu uryny.
Na k. 209: Nauka o znamionach w ludz-
kich niemocach... przy tym rządzenie
bardzo dobre przeciw powiethrau moro-
wemu... a naprzód nauka o pulsie.

Na k. 216: Experientie to iesth Lekarstwa
bardzo dobre przez Doctory y Baby często-
kroć doświadczone. (Parchy, piękna płeć,
blizny po ospie, cuchnienie z ust, kaszel,
wściekliwość, bole żołądka, glisty, nerki,
febra itp.). Obacz co do nich uwagę niżej.

Na k. 237: Nauka barwierska.

Na k. 241: Już teraz będziemy ponieadać
o Mierze Aptekarskiej, o sprawie, o pur-
gowaniu, w ziołach, w prochoci, y też
w korzeniu, które rzeczy są potrzebne
każdemu Barwierzowi.

Na k. 247: Polakiemu Narodowi Hieronim
Spiczynski R. C(rac.) Wiele dobrego. —
Tu odezwa Spiczynskiego o narodzie i je-
zyku polskim: Alexander W. był już je-
zyka naszego. W Kronice X. Wapowskiego
można czytać o czynach słowiańskich.
Święty Hieronim był Słowak. W starej
epistole czedł Spiczynski o tem, św. Marcin
był Słowak, św. Wojciech, św. Jacek,
św. Stanisław. Nie slychać, aby ten naród
odstępował od wiary krześcijańskiej. Ko-
ściół dufając Słowianom dopuścił msze
w języku słowiańskim. Zapowiada, że
rychle opisze „o rządzie, o sprawiedliwości
narodu tego królów, książąt i wojewodów“.
(Zapewne rozumieć to należy jako pracę
o rządzie dawnych Słowian). Pamiętajmy
na przodki nasze.

U góry każdej karty liczb. znajduje się na-
pis „List“ z cyfrą arabską. Obok pagi-
nata (treść karty). Poczem poprzeczna
linja ozdobna, wciąż inna; taksamo u dołu
strony. W tekście mnóstwo rycin, przed-
stawiających rośliny, zwierzęta i liczne
sceny rodzajowe z życia wsięte.

Całe to dzieło jest przeróbka pracy Fali-
mierza (ob. XVI str. 166—8), wydanej
w r. 1534 u Unglera; a znowu to dzieło
przerobił i wydał w r. 1568 Marcin Siennik
nakładem Szarfenberga. Te trzy dzieła
składają się w wielkiej części z podobnych
składników, ale za każdym razem poprzer-
rabianych. Niektórych składników, jak
„Lekarstw doświadczonych“ (k. 216) brak
u Falimierza. O tyle też jest usprawie-
dliwione, że w Bibliografji nie opisano
tych trzech dzieł na jednym miejscu ale
na trzech różnych: pod Falimierzem, pod
Siennikiem, pod Spiczynskim.

Stosunkiem tych 3 dzieł zajął się Rosta-
fiński w r. 1888 w dwóch pracach: 1) Po-
równanie t. zw. Zielników; 2) Nasza li-
teratura botaniczna.

Rostafiński praeży, jakoby Spiczynski był
przerabiaczem i wydawcą edycji z r. 1542
i sądzi, że był tylko (przypadkowo) auto-
rem odezwy końcowej. Mojem zdaniem
twierdzi tak niesłusznie. Za udziałem Spi-
czynskiego przemawia: 1) wierszyk pod
herbem Abdank. — 2) Przypisanie dzieła
Gasztoldowi, którego był Spiczynski współ-
herbownym. — 3) Odezwa na końcu, któ-
rej nie byłby dodał, gdyby dzieła nie re-
dagował. — 4) Wzmianka u Siennika na
str. 417 o „przedmowie Hieronima“, a więc
Spiczynskiego?. — 5) Rozstrzyga jednak
jak sądzę ustęp na k. 216 v w „Pozdro-
wieniu ku czytelnikowi“ stojącym na czelu-
st. zw. Experientji: „Czo gdy od nas za

wdzięczne przyimiecie a rychło roska-
picie, będziemy o tem myśleć, że wam
jeszcze więcej tego skarbu pan H. S.
przymnożyć będzie raczył“. Tu H. S., to
znaczy Spiczynski, nazwany jest wyraźnie
jeśli nie autorem „Experientji“, to przy-
najmniej wydawcą dzieła.

Raczej sądzę, że oznacza to nawet jego
autorstwo. Dodać jednak należy, że Ro-
stafiński słusznie usunął z rzędu dowodów
taki zwrot w ustępie o proskach na ból
głowy: „Jam też Jeronimus z doctorów
naniższy u ludzi szlachetnie a wysoce
urodzonych za łaską Boga miłego wielką
sławę wziął dla dowodu w jego pożytecz-
ności w niemocach przereczonych“. Zwrot
ten znajduje się już we Falimierzu i od-
nosi się do jakiegoś innego Hieronima.

Na tej podstawie rewindykuję dla Spiczyn-
skiego możliwość autorstwa jednego z le-
karskich traktatów; a co do innych po-
wtarzam hipotezę jaką wypowiedziałem
przed dwoma laty w t. XXVIII str. 48,
t. j. czy autorem niektórych traktatów
starszych lekarskich tu zawartych nie był
Glaber z Kobyłina? Co do jednego jest to
stwierdzone, co do innych bardzo prawdo-
podobne. Ich język zdaje się na to wska-
zywać.

Licznych rycin tu zawartych nie opisuję,
bo zajął się nimi już Rostafiński i ustalił
ich pochodzenie.

Niektóre drzeworyty podaje Muczkowski
Zbiór 1849.

Wydanie Lazarsa z r. 1554 nie istnieje.

Zdaje się, że wydanie z r. 1542 przetłuma-
czono już w r. 1588 na język rosyjski,
ale to tłumaczenie zaginęło w pożarze
Moskwy. Obacz Rostafiński Lit. botan.
(1888) str. 14.

O dziele tem obacz literaturę podaną na
końcu (pod odsyłaczami do Spiczynskiego),
a więc z ważniejszych: Arnold Monum., —
Lelwel Bibl. ks. II — Gasiorowski Hist.
med. — Adamowicz w Wizer. 1839 —
Bibl. war. 1841 — Zieliński w Wiad.
bibl. 1883 — Bednarski Okulistyka —
Wróblewski w Pam. Tow. lek. 1883 —
Rostafiński l. c. — Kotula Spis nr 250 —
Bentkowski II 393 — Janociana II 263 —
Maciej. Piśmienn. Dodat. 346—7 — Le-
lwel I 175, II 209 — Chłęd. Spis 89.

Bibl. plocka (Ziel.) — Branic. — Czartor. —
Jagiell. — Kórń. — Krasiń. — Szemb.

— O Ziołach tutecznych y zamor-
skich y o mocy ich, a kthemu księgi
lekarskie wedle rejestru niżej nowo
wypisanego, wssem wielmi użyteczne.
Craccoviae Apud Haeredes Marci Schar-
fenberger, Ciuis ac Bibliopolae Cracco-
uiensis. Anno M.D.LVI (1556). fol.,
kart razem z tyt. nlb. 16 (sygn.: 2

karty niesygn., BB, BB₂, BB₃, karta
niesygn., CC, CC₂, CC₃, karta niesygn.,
DD, DD₂, DD₃, karta niesygn., EE,
EE₂) i „listów“ po jednej stronie lb.
1—247 (sygn. A do Z₄ i a do x₃).

Tytuł wśród ozdobnego portyku renesanso-
wego, jak w edycji poprzedniej; u góry
orzeł z cyfrą 8, u dołu herb Krakowa.
Również jest i napis: Umbra alarum
tege nos.

Na odwr. str. karty tyt.: Registr Titulow
ksiąg glownych w tym wszystkim ciełe
niniejszych ksiąg lekarskich, vczyniony.
O ziołach, i o mocy ich List j. — O oley-
kow przyprawianiu List 109. — O zwie-
rzętach List 135. — O rybch List 154. —
O rodzeniu dzieatek List 173. — O nauce
gwiazdeczney List 194. — O rządzeniu
czasu powietrza morowego List 250. —
O nauce Barwierskiej List 237. — O pa-
leniu wodak List 98. — O rzeczach za-
morskich List 110. — O ptacech List 146. —
O kamieniach drogich List 164. — O pu-
szczeniu krwi y stawianiu baniek List
190. — O vrynie (o pulsie) y inezych zna-
mionach List 202. — O lekarstwach do-
awiaieczonych List 216. — O mierze apto-
karskiej List 241. (Poczem nota:) Item
wiedzieć iże rzeczy wiele gruntownych
(doswiadczonych) nigdy w Polskim języku
niebywałych, iestesmy wam dla poćiechy
y nauki wássey przyłożyli. — Poczem
herb rodziny Scharfenbergow z r. 1554
u góry.

Dalej na drugiej karcie Przedmowa (jak
w ed. poprz.) zajmująca obiedwie stronicę,
pod którą winiетки wyobrażające zwie-
rzęta i ptaki (sztuk ośm w dwóch sze-
regach).

Układ i zawartość dzieła zgadza się z po-
przednią edycją. Tylko poprzeczne wi-
niетки bywają różnie u góry i u dołu stron
dobre. I po nich defektowne egzem-
plarze (pozbawione tytułu) najłatwiej po-
znać. Tak np. na k. 214 w II edycji
winiетка u góry przedstawia motyw dwóch
taśm splecionych; w edycji I motyw drob-
nych listków. Taksamo są drobne różnice
w położeniu sygnatur.

Na k. 247 (stronica odwrotna): Polakiemu
Narodowi, Hieronim Spiczynski R. C.
Wiele dobrego (jak w edycji poprzedniej).
Przypatrzysz się bliżej obydwom wyda-
niom trzeba przyznać słuszność zdaniu
Lelwela (I 175), iż to nie jest przedruk
z wydania Unglerowej, ale druk oficyny
Unglerowej po cały jej czacionkami i ozdo-
bami uskuteczniouy, a dziedzice Marka
Szarfenberga dodali tylko swój tytuł i de-
dykacje. Bardzo być może, iż Unglerowa
przed śmiercią, która około r. 1550 na-
stąpiła, przygotowała nowe wydanie Spi-
czynskiego, które nabyli może z dru-

karnia dziedzice Marka Scharffenberga. W r. 1551 sprządzono inwentarz po Unglerowej.

Estreicher G. Zainer (1867) str. 65. — Wierszb. I 147 i III 2301. — Bibl. warsz. 1841 IV 101. — Ossol. Wiadom. II 287.

Branic. — Czartor. — Dział. — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Szembek — Toruń. gimn. — Warsz. uniw. — Wilanów — Zamojs.

— ob. Catechismus (1543) — Crescentius (w t. XIV str. 451) — Erazm z Roterd. (Modlitwa pańska) — Falimierz — Glaber (1542) — Janicki Kl. (Tristium 1542) — Murmelius (Oratiunculae 1527) — Opecé (Żywot 1522; tu jego pieśni) — Rhegius — Schneeberger A. (1557) — Siennik (1568) — Urzędowa (z) Marcin (ten często „Zielnik“ krytykuje).

O jego przekładach pieśni w dziele Opecia ob. Pilat-Kossowski Hist. lit. (1925) II 1 str. 299 — Brückner w Przegl. pow. 1912 XII — Tenże Liter. relig. III 151 — Krzyżanowski w „Kultura starop.“ 1932 str. 464.

Brückner w Przegl. polskim 1902 II str. 536 przypisuje mu przekład „Modlitwy pańskiej“ Erazma z Rot. — Przepuszcza też, że on tłumaczył Rhegiusa Catechismus (1543).

Chodynicki III 165. — Bentkow. II 393. — Leleweł Bibl. ks. II 200—9. — Arnold Monum. hist. natur. 34, 42—8. — Janociana II 263. — Gąsiorowski Hist. med. — Maciejowski Polska I 383—5. — Adamowicz w Wis. i roztrząs. 1839. — Wójcicki Encykl. Orgelbr. XXIII s. 878. — Bibl. warsz. 1841 IV 101. — Gust. Zieliński w Bibl. warsz. 1879 II 306—315. — Świeżawski Erazm w Wiadom. bibliogr. 1883 nr 3. — Wróblewski Kaj. Marcin z Urzędowa w Pamiętn. Tow. lekarsk. T. LXXIX s. 65—106 r. 1883. — Choulant Graphische Incunabeln für Naturg. und Medic. Leipzig 1858 str. 20—73. — Bednarski Okulistyka ziołopisów 1917. — Rostański Literatora botaniczna 1888 s. 21—3 (odbitka z Pam. Wydz. matem. przyr. XIV). — Tenże Porównanie zielników 1888 str. 10—16 (odbitka z Pam. Wydz. matem. przyr. XIV). — Łoś Przewgląd zabytków jes. (1915) str. 323 i 464. — Brückner w Przegl. pol. 1912 nr XII. — Korbut I 119, 209. — Prawa i przyw. m. Krakowa I 1164. — Finkel III 1862.

Spiegazione Della. Tavola Comprensente Il Teatro Delle Guerra Presente Tra I Russi, I Turchi, E I Polacchi Con in fine in dettaglio delle Forze

militari della Russia. Num. I. [Tu winieta]. In Venezia, A Spese Della Societa. L'Anno MDCCLXX (1770). w 4ce, k. tyt., str. XIII, 1 mapa.

Num. II—IV tegoż wydawnictwa poświęcone są wyłącznie wojnie ros. tureckiej, a więc nie dotyczą stosunków polskich. W Num. I mamy opis wschodnich kresów Rzeczypospolitej; opis Tatarji; zestawienie sił milit. rosyjskich, oraz Kozaków i floty na M. Czarnem. Mapa, zatytułowana Teatro della guerra (Ant. Berath sc.), przedstawia okolice M. Czarnego. Do stos. polskich jest tu więc nie wiele. Czartor.

Spiegel der Hochlöblicher Bruderschaft... ob. Weida Marek (1515).

— der nicht betrügt (1716)... ob. Segnery Paweł.

— (Schwedischer) ob. Duglass (1658).

— der Juden ob. Wolff Fil. (1555).

Spiegel Jacobus ob. Vitellus Erasmus (Oratio 1518).

Spiegel Jan ob. Spigel.

Spiegel der Jugend ob. Kostka Stanisław (1737).

SPIELBERGEN (von) Jerzy. Neue Schiffarth einer dreyjährigen Reyse 1601—1604 auss niderland. Verzeichnuss in hoch teutscher Sprach beschrieben durch M. Gothardt Arthus von Danzig... (Ostindien, Ceylon). Francofurt am M., Joh. Theod. u. Joh. Isr. de Bry, Gedruckt durch Matth. Becker. 1606. w 4ce (z miedziorytami). Raczyńs.

(Spielenberger). Melodia nuptiarum Davidis Spielenbergeri et Eva Rosenaven. Dantisci 1675. fol. Gdań. m.

SPIELBERGER Martin. Epitaphium memoriae Georgii Rhetii sacrum. Dantiscum 1647. w 4ce. Gdań. m.

SPIELMAN Jakób, prof. w Strassburgu. Nauka Chymiczna Sławnego Jakóba Spielmana Profesora Sztrażburskiego Stosownie do Lekcyj Akademickich Podana z Łacińskiego na Polski Język Przełożona przez Jozefa Krumłowskiego Aptekarza w Mieście Kazimierzu przy Krakowie. [Tu winietka]. w Drukarni Szkoły Główny Koronný R. 1791. w 8ce, k. tyt. i k. 5 nlb., str. 581, k. 7 nlb., tablic 2 lb.

Na tytule egz. bibl. Jag. zanotowano współcześnie: „przełożona z pomocą profesora Rafała Czerwiakowskiego“.

Rozpoczyna Przedmowa, w której powtórzono ustępy z przedmowy Spielmana do słuchaczy. Od siebie narzeka tłumacz na brak polskiej terminologii chemicznej. Od str. 1: Wstęp. — Od str. 18: Narzędzia chemiczne. — Od str. 71: Roztworzenie. — Od str. 159: Wyciąganie. — Od str. 179: Roztapianie. — Od str. 219: Destylowanie. — Od str. 373: Wywyższanie. — Od str. 417: Zwapnienie. — Od str. 458: Ztrącanie. — Od str. 500: Przywracanie. — Od str. 522: Szkodliwość. — Od str. 530: Kiszzenie. Wszędzie opis doświadczeń. Na ost. kartach: Rejestr ogólny (alfabetyczny). Tutaj podane terminy techn. po polsku oraz często i po łacinie. Wreszcie omyłki. Tablica I zawiera „znaki chemiczne“; II Tabl. powinowactw. Jag. — Ossol. — Wileń. — Uniw. wileń.

Spiera Franc. ob. Murzynowski (Historia 1551).

Ob. o nim Enc. kośc. XXVI 214.

Spiesshamer J. ob. Cuspinianus J. (1515).

Spiewanie Kosciół S. Krzesciańskiego o świętym Krzyżu. Jako tę Pánskiego zwycięstwa chorągiew, ná pierwszym potkaniu witacé mamy. (Na końcu:) W Krakowie. Mátheusz Syebeneicher. Lvij (1558). w 8ce, k. 8 nlb.

Obacz Bobowski Kat. pieśni (1893) str. 354.

Wierzbowski II 1367. Zamojs.

— (Nabożne) podczas mszy św. (aprobata r. 1762). w 8ce, k. 8 nlb.

Spiewka włościan krakowskich. (Kraków, 1794). w 8ce, karta 1.

Branic.

Spiewnik. Qui cantat bis orat. [Na końcu:] Imprimatur Cracoviae die 30. Decembris 1800. Anselmus Speiser mpp. Caes. Reg. per Galic. Occid. Librorum Revisor. [Na k. 1 v:] W Krakowie w Drukarni Macieja Dziedzickiego 1802. w 4ce, k. tyt., k. 5 nlb., str. 1—406, 1—96, 505—645.

Jak z powyższego wynika, druk był rozpoczęty w r. 1800, ale ukończony dopiero w r. 1802. Wobec tego dzieło należy do Bibl. XIX w. Ale ponieważ tam nie zostało opisane przez mego ojca, przeto podaję tu o niem krótką wiadomość.

Na odwr. tyt. cytaty z Oo. Kościoła i Skargi, poczem dedyk. do Jakóba Bryskiego, prob. m. Dobczyc i Wiśniowy. Poczem wiersz „Do Czytelnika“, pisany „w czasie najokropniejszej wojny Roku 1800“. Dalej: Sposób śpiewania, Zbiór całego dzieła i Poprawa omyłek.

Zawiera: Psalterz, Magnificat, Hymny niedzielne, pieśni w różnych przedmiotach, litanje, czasu żniwa, o deszcz i pogodę, w chorobach, w podróży, podczas mszy, pieśni o świętych, w czasie adwentu, chrztu, wesela, pogrzebu, o marneści życia itd.

Wszystkie pieśni numerowane. Dużo pieśni o świętych polskich. Nr 700 pieśni Kalwaryjskie. Nr 640 o św. Kazimierzu. Nr 612 o Cyrylu i Metodym. Nr 915 o św. Stan. Kostce. Nr 853 o Szymonie z Lipnicy. Nr 774 o św. Wojciechu. Nr 800 o św. Stanisławie bisk.

Autorowie pieśni nie są nazwani, ale przeważnie są to przedruki starych pieśni. Wydawcą miał być ks. Folwarski z Kalwarii. Ossol.

Spiewy Krakowskie. (B. m. i r.) w 8ce, str. 16.

Będzie to raczej druk z pocz. XIX w., jak z końca XVIII. Zawiera dwu wierszowe „Krakowiaki“, ale ułożone przez jakiegoś inteligenta, a nie brane z ust ludu. Zaczyna się: Żebyście poznali żem z Krakowskiej ziemi, Będę was śpiewkami bawił krakowskiemi. — Ostatni: Niestale mężczyzny, niestale kobiety, Nie pójdę ja za mąż, nie żęńta się i ty.

Ob. Bibl. XIX w. tom IV str. 322.

Ossol.

— historyczne ob. Rudnicki D. (1741).

— zapustne (1650)... ob. Statorius Jan.

Spigel Joannes ob. Brożek Jan (Car-men in honorem 1623).

Franke Brożek str. 302.

Spikiermann B. T. ob. Spickerman.

Spiknięcie Burgofontskie Samym Swoim Wykonaniem Jawnie Dowiedzione Czyli Prawdziwe Ułożenie Jan-senizmu Y Wyjawienie Tajemnicy Nie-prawości. Rzecz nayprzed napisana po Francuzku, zaś przełożona po Łacinie, wydrukowana w Auszpurgu. A teraz po Polsku dla przestrogi Prawowier-nych Przez W. Imci Rafała Skrzyńec-kiego Professora Theologii Wydana. Roku 1783. Tom I. Cztery pierwsze Części zawierający. w Kaliszu w Dru-karni J. O. Xcia Imci Prymasa, Arcy Biskupa Gnieźnieńskiego. w 8ce, k. tyt., k. nlb. 8, str. 538.

Tom II. Dwie drugie Części za-wierający... w Kaliszu... w 8ce, k. tyt., k. 3 nlb, str. 468 i k. 6 nlb. (Regestru).

Na odwr. k. tyt. I tomu cytaty z św. Aug. Dalej dedykacja Piotrowi Radolińskiemu,

podpisana X. J. (odrzej?) M. (roczyński?) (a więc nie od tłumacza!). Potem: Pozwolenie zagranicznej zwierzchności (z djeceji augsburskiej z r. 1764) oraz Imprimatur Andrzeja Mroczyńskiego, cenzora djec. gnieźn. Następuje przedmowa do czytelnika prawowiernego, w której czytamy, że księga wyszła w r. 1755 we Francji, że wywołała polemikę i wrzawę a wreszcie z rozkazu parlamentu została spalona. (Jest to widocznie przedmowa przejęta z przekładu augsb.). Wreszcie idzie: Przedmowa pierwszego pisarza tej księgi Francuza.

Tom II rozpoczyna się od „Krotkiego zebrańia rzeczy w drugim tomie wyrażonych“ (analogicznego spisu rzeczy dla I tomu brakuje). Kończy się Regestem imion i rzeczy pamiętnych.

Dzieło składa się z sześciu części (plan jego ob. w tomie I 53–55). Część I daje dzieje pocz. Jansenizmu; II o Sancyranosie; III o Arnaldzie i o sporach co do sakr. pokuty; IV o propagandzie Jansenizmu; V o Camusiusie; VI o Vigeriusie. Głównie zarzuca Jansenistom deizm. Od str. 404 idzie w t. II: Obrona Księgi o Spiknieniu Burgofontskim. (Jest to odpowiedź autora na pisma polemiczne „Spiknieniem“ wywołane, pisana po spaleniu księgi.

Na str. 110 i 113 tomu II wspomniane Paschalisa (sic, t. j. Paskala!) „Listy prowincyalne“.

Zwraca uwagę, że w tym samym roku 1783 wyszła także „Niegodziwość Jansenistka“ (Patouilleta, tłum. Poszakowski) — i to w tej samej drukarni Arc. gnieźn. (ob. tom XXV 124), co nie może być przypadkiem. Może i to dzieło jest Patouilleta? Inne pisma przeciw Jansenistom w w. XVIII a nas wydane — ob. tom XVIII 467. Bontkowski II 555. — Jocher 9889. Czartor. — Czetwert. — Ossol. — Uniw. lwows, — Warsz. uniw. — Wileńs. — Zelińs.

SPILENBERGER Marcin. *Distinctioes et sententiae Theol. in Evangel. S. Marci.* Gedani 1659. fol. Jocher 2528.

SPILENBERG Bernard. *Bernardini Spilimbergii In Q. Horatii Flacii Carmina Atque Epodos Commentarii Quibus Poetae artificium, et uia ad imitationem, atque ad Poetice scribendum aperitur. Cvm Privilegio. Venet. c1610XXCIV* Apud Dom. Nicolinum. Ad Stephanum Bathori Potentiss. Poloniae Regem. E. T. C. w 4ce, k. 17 i 99.

Dedyk. Stefano I regi Pol.

Wierszowski I 467.

Warsz. uniw.

SPINA (dalla) Lodovico (Louis de Lépine). *L'universo di D. Lodovico dalla Spina overo la Cosmographia antica e moderna per l'uso degli academici pentareti.* (1695?). wielkie fol., 2 k. nlb., kart sygn. A—K₁ (k. 25) i tablic 2.

Ded. A sua Eccl. Rev. Guiseppe Francesco Lubomirski, abbate di Tynec. — Ten umarł w r. 1696.

Obejmuje traktat o kosmografji i o heraldyce ogólnej. Jagiell.

Spinek Kazimierz ob. Żaba Tadeusz (Uzalewie 1790).

Spinek Mathias de Bętków, abbas Vitoviensis ob. Andreoviensis Maur. Frid. (*De angelis* 1604) — Fabricius Stan. (1604).

SPINEK Stanisław. A. D. O. M. G. B. V. M. H. & O. SS. V. Varii multijugae Eruditionis Flores ex latepatentibus Philosophiae Natvralis campis Decerpti inque vnum Conclvsionvm Physicarvm Calathvm 44. Cellulis distinctum Repositi Per V. D. Stanislavm Spinek Secundae Laureae Candid: cum assistentia. M. Gregorii Ochabowicz, Collegae Min: Cursus Philosoph: Vladislaviani Profes: in Majori Almae Vniuersitatis Cracouiensis Collegio ad dignoscendum florentissimae Eruditorum Virorum, Nobilissimorumque Hospitum Coronae Praesentabvntvr Horis pomeridianis Anno, reparatae salutis 1674 Die primâ Mai. Permissu Magnifici Domini Rectoris. Crac: Ex Officina Schediana, S. R. M. Typ: B. r. (1674). w 4ce, k. tyt., k. 2 nlb, str. 30.

Na odwr. tyt. herb i 2 czterowersze, podp. przez Jana i And. Spinków. — Ded. Mik. Słowikowskiemu przez Stan. Spinka. — Zawiera 43 tezy z Libri Phisicorum, De Coelo et Mando, De Generatione, Meteororum, De Anima, Parvorum Naturalium, De Hist. animalium... a więc z Arystotelesa. — Na końcu berła i sub ausp. M. Łańcucki.

Chłędowski Spis 93.

Ossol. — Uniw. lwows.

— ob. Cynerski Joan. (Gratiae) — Sierzycki E. S. (Amphitheatrum 1674).

Spinekowa ob. Naymanowiczowna.

SPINELLI kardynał. *Modlitwy kardynała Spinelli z włoskiego tłumaczone*

przez Jego niegdy przyjaciela [Załuskiego] X. B. K. Kijowskiego z wielkimi indulgencjami Ojca S. przy nawiedzeniu Najświętszego Sakramentu. Warszawa, Gröll 1773.

Notatka ręką mego Ojca bez podania źródła.

— Sign. Iustitiae. R. P. D. Spinelli Vladislav. praetensae Coadiutoriae pro Rmo Capitulo Ecclesiae Cathedralis Vladislavien. contra Rev. D. Stephanum Sumiński. Romae typis Bernabo 1755. fol., str. 12. Jagiell. — Warsz. uniw.

— Sign. Iustitiae R. P. D. Spinelli Vladislavien. praetensae Coadiutorie pro Rmo Capitulo Ecclesiae Cathedralis Vladislavien. contra Rev. D. Stephanum Sumiński Responsio. Romae typis Bernabo 1755. fol., kart 2.

Jagiell. — Warsz. uniw.

— ob. Szeptycki Leon (Sacra congregatione 1753).

Spinetto ob. Palmerici — *Suavius Parthenopeus* (Viaggio delle Serenissima Regina Bona, Bari 1535).

SPINOLA Jan Dominik. *Litterae Monitoriales Illustr. et Rev. D. Auditoris Camerae Apostolicae in materia decantandi psalteria et alia officia libere peragendi circa funeralia. Dat. Romae a. 1514 die 18 Julij. Cracoviae, Chaleogr. Nicolaus Lobius 1615. w 4ce, karta 1.*

Ossol.

— *Litterae monitoriales Illustriss. et Reuerendiss. D. Auditoris (sic) Camerae apostolicae, ad fauorem, et mantentionē priuilegiorum Fratrum ordinis Min. Con. San. Francisci. w 4ce, k. 3.* Jagiell.

— *Toż... Auditoris Camerae apostolicae, circa quartam partem funeralium... De sepulturis... (Na końcu:) Cracoviae ex officina Nicolai Lobii Anno Domini 1615. w 4ce, kart 4.*

Na końcu: Praesens transcriptum concordat fideliter cum suo originali quod asservatur Cracov. in Conventu Sti Francisci Ord. Minor. Ossol.

SPINOLA Jan Andrzej. *Vienna asediata dal Tyreo. Difesa da Ernesto, Conte di Staremberg. e liberata dall'Armi di Leopoldo I. Cesare Augusto e Giovanni III. Subieski, Rè di Polonia Ode Pindarica di Gio. Andrea*

Spinola, Inviato Staordinario d'alla Ser^{ma} Republica di Genova alla Maestà di Carlo II. Rè delle Spagne. Dedicata all' Illustr^{mo} & Ecc^{mo} Sig^r Enrico Francesco Conte de Mansfede etc. Ambasciator Cesareo alla suddeta Maestà. w 4ce, str. 19.

Dedycacja: Madrid d. 12/12 1683.

Zaczyna się: „Correte, ò Lauri, à coronar le Chiome Di Leopoldo, e di Giovanni Javitto E per man de la Gloria oggi descritto Sia trà Fasti immortali il loro Nome“... (strof 50 czterowersowych).

Bibl. nadw. wied. (?)

SPINOLA Nicolaus, Nuncjusz. *Oratio Illustrissimi et Reverendissimi Domini D. Nicolai Spinola Archiepiscopi Thebarum Nuncij Apostolici ad Sereniss. Rempubicam Polon. in pleno Consilio die 24 Februarii 1710. fol., karta 1.*

Ossol. — Warsz. uniw.

— *Oratio Illustrissimi et Reverendissimi Domini D. Nicolai Spinola Archiepiscopi Thebarum Nuncij Apostolici ad Serenissimum Augustum II Regem Poloniae recitata in publica audientia die 24 Februarii 1710. fol., k. 1.*

Przedruk w Lüniga *Orationes procerum* (1712) Tom III str. 516 p. t.:

Oratio ad Aug. II, qua breviter exponit quo Summus in eum pontifex feratur animo studioque 1710.

Oratio ejusdem ad utrosque ordines, qua eis quid a Summo Ecclesiae Romanae Antistite in mandatis habeat brevissime explicat. Anno 1710.

Jest też w Ostrowski *Suada* lat. 1747 f. II 1, 103–104. Ossol.

— ob. *Congregatione... (Vilnae 1726).* Finkel III 1862.

SPINOWSKI Krzysztof. *Disputatio medica inauguralis de calculo renum... Auctoritate Magn. Rectoris D. Theodori Ryckii.. Lugduni Batavorum 1682. w 4ce.* Bibl. warsz. narod.

Spinoza ob. Jonston Jan (Naturae 1632) — Moller J. G. (1697) — *Przybylski J.* (1785).

O jego stosunku do polskich socynianów ob. Chmaj w „Reformacji w Polsce“ r. 1924 nr 9.

Myślicki-Halpern Jonston i Spinoza 1922.

Spion (Der verkappte) ob. Berndt K. (1697).

Spira Natan, rabin w Grodnie († 1577). [Komentarz kabalist.].

Druk. w Polsce.

Baĳaban w Pam. zjazdu Koch. (1931) str. 114. — Jest Spira autorem wielu dzieł talmudycznych, o csem bliżej Friedberg Sefer Sspira (Drohobycz 1899).

Spirituale (Triplex) Recipe contra Pestem. Leopoli Typis Antonii Piller 1774. w 12ce, k. nlb. 23.

Spiritus Belga, antytrynitarz ob. Pastor Adam (?).

Modrsewski Sylvae I (tu wspomina o nim). — Kot Modrsewski (1923) s. 247 i 73. — Bock I 366, 590 i II 277. — Sandius Bibl. Ant. (1684).

— Sancti ordo de Saxia ob. Komorowic Alb. (1615).

— (Contra) Germanici Scripta anonima, Polonus sub tempus Interregni 1733. w 4ce.

Zaczyna się: Sicut post obitum plurimorum. Branic.

— ob. Lipski Nic. (De adventu 1642) — Mirowski Paulus (Sanctus 1634) — Nagel (De processione 1698) — Opoczno Alb. (De sancto 1637) — Sannier Petrus (De fraternitate 1651) — Trzebiński P. J. (adjuvans 1705).

SPIRDION Edmund, od Opieki N. M. P. Kazanie ogłoszone r. 1769 pod imieniem J. W. Józefa Dowoyny i Antoniny z Ogińskich Solohubów p. X. Edmunda Spiridiona. Berdyczów, w Drukarni Fortcey N. M. Panny 1772. w 4ce. Krasia.

— Kazanie w dzień uroczystey opieki Jozefa S. w Kościele Warszawskim WW. XX. Karmelitow Bosych przez X. Edmunda Spirydiona od Opieki Najświętszey Panny Maryi, Zakonu tegoż Kaznodzieię Ordynarynego miane Roku 1771 dnia 21 Kwietnia. w 4ce, k. 4 i str. 31.

Na odwr. k. tyt. herb Rawica.

Joher 5079. Krasid. — Uniw. wileń.

Spis kommissarzy ob. Bienkiewicz X. Reinald Józef (1748).

— ludności ob. Kommissya (1791) — Rada (1794) — Statystyczne spisy — Wołodkiewicz F. F. (1766).

Spisanie praw ob. Synopsis (1632).

Spisek światowej Retoryki i Filozofii, na Teologią Chrystusową, skle-

cony stylem Autora: Odpowiedzi Chreścianańskiego prostaka. w 8ce, str. 4.

„Odpowiedź prostaka“ nie jest znana. Bibl. uniw. war. (?).

Spitanomegaranomachia ob. Kmita Ach. (1595).

Spitnerus Ludovicus ob. Gnospius Jędrzej (1670).

Spiz ob. Czaki (Tabula 1759) — Gertichte (1676) — Klesch — Monavins J. (1591) — Pilcius K. — Reise-gedanken — Scepusiensis — Ungarische Exulanten — Wagner M. — Wysocki Sam. — Zawadzki J. (1611) — Zebrzydowski Józ. (1701).

Finkel III str. 2003.

Spizarnia Aktow Rozmaitych: Ktore sie przy Zalotách, Weselách, Bánkietách, Pogrzebách, y tym podobnych inszych zabawách Swietekich odpráwowác zwykly. Wszytkim zobopolnie Stanom Swietekim tak Szlacheckim jako y Mieyskim, a zwłaszcza Młodzi służąca, y niemniej pożyteczna. Nie zázwsze sie z rękawá wytrząść może Ten co temu podola ma iuz dáry Boże. Nie wszytkich nas uczonych Naturá zrodziła Inszym troché á inszym wiele vdzielila: Ganic tedy wszeh rzeczy tym co potrzebuia Nie potrzeba; az pierwey sami ich skosztuia. [Tu winietka]. W Krakowie, W Drukarni Marcina Philipowskiego, Roku 1632. w 4ce, k. tyt. i k. 29 nlb. (sygn. A—Hii).

Na odwrocie tytułu herb Wielowieyskich.

Dedykacja Alexandrowi z Wielgiey Wsi Wielowieyskiemu przez drukarza M. Filipowskiego. Tu pisze, że to on sam zebrać umyślił „wszystko co in usu polityków się znajdzie“. — W przedmowie do czytelnika powtarza: Ja też prace moję tym oddaję, których albo rozum nadwątlony albo też czerstwy będąc w przygodzie nagłej terminu dostąpić nie może. — Właściwie więc należałoby umieścić ten zbiorek pod Filipowskim (t. XVI str. 224), ale skoro go mój ojciec tam pominął, przeto muszę go zamieścić tutaj.

Zbiór zawiera szereg mów wypowiedzianych przy różnych okazjach i mających służyć za wzór. Najprzód: mowy przy aktach zalotnych. Jest ich kilkadziesiąt; razem wzięte dają doskonały obraz przebiegu wesela szlacheckiego.

Między innymi są tu: Mowy przy aktach zalotnych, w dziewosłęby, dziękowanie

za pannę, przy oddawaniu upominków, marcypanów, przy oddawaniu panny w łóżnicy, wieńca przy weselu, Przedmowa weselna, z ślubu przyszedszy, respons na przemowę Rodziców, wieniec, łańcuch, manele, pierścień, dyament, rubin, szaphir, szmaragd, jaspisz, turkus. Od k. Fi: Mowy przy aktach pogrzebnych, panny, młodzieńca, żołnierza, małżonka, wdowca, wdowy, respons na mowę.

Na końcu wierszyk: Do zazdrośnika cudze prace szkalującego.

W mowach zatarte starannie, kto i kiedy je wypowiedział, podczas gdy w późniejszych zbiorach tego rodzaju zaznaczano to.

Być może, że zbliżony do tego zbioru datą zbiorów K. Sakowicza: Przedmowy aktom weselnym i pogrzebowym służyce 1626 (które nakazały się w Krakowie 1620 w pierwszej edycji) — opisany przezemnie w t. XXVII str. 29 i w t. XXV str. 341 — stoi w jakimś związku z tym zbiorkiem Filipowskiego. I tu i tam uwzględniono tylko mowy weselne i pogrzebowe. Stosunek ich bliższy muszę pozostawić pracom specjalnym nad historją polskiej wymowy i polskiego obyczaju. Ossol.

— Toż:.. 1633. w 4ce.

Badecki Liter. mieszcz. 1925 str. 511.

Bibl. uniw. labele. (z bibl. Mosz.).

— Toż:.. W Krakowie, W Drukarni Marcina Filipowskiego. Roku Pańskiego 1635. w 4ce, k. 28 nlb. (sygn. A—G₄).

Arkusze znaczone: A₂ pod M, B pod ie, C pod P, D pod im, E pod te, F pod te, G pod lu s.

Branic. — Jagiell. — Ossol.

— Toż:.. Roku pańskiego 1636. druk M. Filipowskiego. w 4ce, k. 28 nlb. (sygn. A—G₄).

Kustosze idą: A₂ pod M₂, B pod zie, C między e a P, D między m a n, E pod en, F pod nd, G między u a s. Jagiell.

— Toż:.. W Krakowie w drukarni Marcina Filipowskiego Roku pańskiego 1638. w 4ce, kart 28 nlb. (ark. G₄). Ossol.

— Toż:.. W Krakowie w drukarni Marcina Filipowskiego R. P. 1640. w 4ce, k. 27. Ossol.

— Toż:.. W Wilnie, W Drukarni Oycow Bazylianow Święte Troyce. Rokw Panskiego, 1641. w 4ce, k. tyt., k. 23 nlb. (sygn. A—M₂).

Kustosz B pod erz, C pod l, D pod rzy. Jagiell.

— Toż:.. w Krakowie, w druk. Marcina Filipowskiego 1642. w 4ce, k. 28 nlb. Krasia.

— Toż:.. W Krakowie. w drukarni Marcina Filipowskiego Roku Pańskiego 1645. w 4ce, k. 28.

Kustosze rozłożone: A₂ pod M, B pod ow, D między m a n, E pod le, F pod n, G pod w. Jagiell. — Ossol.

— Toż:.. 1647. w 4ce, k. 26 nlb.

— Toż:.. W Lublinie, w drukarni Janá Wiczorkowiczá Roku Pańskiego 1650. w 4ce, kart 25 (sygn. G₁).

Ark. A₂ przypada pod rze, B pod W, C pod pk, D między o a i, E pod o, F pod o, G pod to. Czartor. — Jagiell.

— Toż:.. Kraków, druk Filipowskiego 1655. w 4ce, k. 28 nlb.

Badecki Liter. mieszcz. str. 108 i 481. (Tu omawia zawartość całego klocka).

Raczyna.

— Toż:.. (1660?). w 4ce.

Uniw. wileń.

— Toż:.. w Krakowie, w drukarni Woyciecha Siekielowicza 1668. w 4ce, ark. G₃. Czartor.

— Toż:.. W Krakowie, w drukarni Woyciecha Goreckiego, J. K. M. Typ. Roku Pańskiego 1680. w 4ce, k. 27 (sygn. G₄).

Kustosz A₂ pod W, B pod ed, C pod N, D pod m, E między h a k, F pod na, G pod s. Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— duszna ob. Dobracki Maciej (Speisekammer 1671).

Splachnologla ob. Krupiński Jędrzej (1775).

Splaw rzek ob. Myśli (1767).

SPŁAWSKI Aleksander. Applausus bellicae virtutis illustrissimo ac magnifico Domino D. Dominico Alexandro de Kazanow Kazanowski, capitano Boguslaviensi, universalis Regni exercitus notario, palatinidae Podoliensi etc. ab Alexandro Splawsky alumno eloquentiae dedicatur. Leopoli, Mich. Sloska, 1638. w 4ce, ark. 1.

W końcu dwa epigramata.

Jagiell. — Ossol.

SPŁAWSKI I. P. S. do pism za sukcesyą tronu polskiego i przeciwko niey wyszłych przez I. Splawskiego. w 8ce, k. 4 nlb.

Pilat str. 133.

Czartor. — Ossol.

Spławski Stanisław, kasztelan ob. Groicki B. (Tytuły 1567) — Gostyński And. (Carmen 1564).

Splendor ob. Bieżanowski St. (Senaculi 1684) — Boczkowski Fr. A. (Sluszcianorum 1647) — Borucki J. W. (virtutum 1648) — Brocki Mat. (Korybuthei 1676) — Ceypler Kaz. (Sierakowskiego 1700) — Chelstowski Dyon. (Korony 1717) — Dowmont Fr. (majestatum 1694) — Działyński J. (starożytnością 1687) — Hacki M. (Olivae 1690) — Horolt St. (gloriae 1707) — Jędrzychowski Sz. A. (sideris 1713) — Kalański M. A. (soleae 1664) — Krobski And. (virtutum 1670) — Majoranowski J. G. (gloriae 1696) — Makowski (Trzy 1643) — Mniszek G. A. (gloria 1750) — Mniszek And. (Virtut. 1645) — Onufry S. (z cieni pustyni) — Oslinski Mar. (uteris 1685) — Posański Petr. (hierarchiae 1652-4) — Powalski (Trybunału 1669) — Prazmowski Fr. (generis 1697) — Prokopowicz (honoris 1691) — Rodakowski Ad. Fr. (siderum 1647) — Sieniawski A. Mik. (Leliwy 1726) — Soszinski Ign. (pogrzebu 1655).

Splendory ob. Teresa św. (Seraficzne 1701) — Makowski (1643).

Spodbereska Elżb. ob. Drohojewski Wład. (Naenia 1638).

Spolium ob. Cielgowski F. (virtutis 1685) — Obserwacje (1763).

Spolkv (O) Panow Chrzesciainskich przeciwko Tvrkovvi. 1596. w 4ce, k. 4. Druk gocki bez miejsca druku.

Na odwr. str. tyt. jest Summa Consilii Guilielmi Brusii Scoti, de suscipiendo bello adversus Turcam. — Pismo Brusa ob. tom XIII 379-380 (Ad principes 1595).

Przebiega przyczyny pro i contra co do wydania wojny Turkom i zamyka rzecz zdaniem: w tej mierze nie potrzeba się kwapić, bo in rebus dubiis tutissimum consilium est cunctari, i że tym sposobem Zygmunt I. lubo mocno od postronnych do tej wojny poduszczany, zachował pokój z tej strony przez całe swoje panowanie.

W związku z tem stoi: Deliberacja o spolku (1596), która miała 4 wydania. — Ob. tom XV, 123.

Wierzbowski III 3015.

Branic. — Czarnec. — Czartor. — Kórń. — Ossol. — Tor. Kop. — Warsz. uniw.

(Spall). Da An Dantzig Der Herr Spall Seine Hochzeit celebrirte, Und die Jungfer Remussin An das Schlawf-Gemach citirte; Lieff von Einem guten Freunde Dieses Blat par posto ein, Welches ein gewisses Zeichen Treuer Freundschaft solte seyn. Anno 1732, den 23. Septemb. fol., kart 2. Tor. Kop.

Spandanus Joannes ob. Aristoteles (Politicorum 1582).

Spongia ob. Bzowski A. (abstersoria 1614) — Jaworski Jan (dolentium) — Jung Ad. (Stan. Rescii) — Niemojewski Jak. (przeciw Powodowsk. 1579) — Pesarovius P. (1620) — Reszka Stan. (1590) — Sincerus Cons. (ad epistolam 1638).

Sponholz (Kolekcja, która zawierała wiele Bóstw Słowiańskich) ob. Potocki J. (voyage en Bas-Saxe).

SPONRING. Oratio Panegirica Illustrissimo ac Reverendissimo Domino D. Maximiliano Rylo Episcopo Premislensi Ordin. S. Stanislai Equiti Secundas Primitias suas in Ecclesia Cathedrali R. G. C. Anno 1792 die 16ta Septembr. Celebranti declamata et dicata. Praemislae Typis Antoni Matyaszowski privil. Typ. Anno 1792. w 4ce, k. 5. Ossol.

Sponsa ob. Buchowski Andr. Stan. (1691) — Gonzoler Ant. (Christi 1671, 1668) — Musiałowski Ad. M. (ecclesiae 1766).

Sponsalia ob. Juchnowicz J. (1682) — Justinoni Joannes (1682) — Libanus G. (Joachimi 1535) — Miłński Mathias (1705) — Ossędowski Stanisl. (1646) — Strasz Jacek Odrowąż (Conclusiones 1770) — Żelechowski Bened. (Quaestio 1644).

Sponsalitia ob. Arrha (1658).

Sponsus ob. Buywidowicz Mart. (1602).

SPONTONI Ciro. Historia della Transylvania. Venetia 1638. w 4ce.

Wiele tu o Polsce, Moskwie i Tatarach.

Spookgeschiedenis (Zonderlinge) in Poolen voorgevallen, brieven wyze voorgesteld. Amst. (1760). w 8ce, str. 38.

W liście opisuje cudowne zjawisko widma w Polsce.

Spór rzeczy ob. Bromirski A. (1759).

— (Poswarek) wina z wodą ob. Poswarek (t. XXV str. 118) — Sierakowski W. (Igraszki) — T. A. — Tolibolski A. — Tyszkka A.

— rymotwórski między chwalcami miodu i wina. Koncyliacyą pośredniczącą zgodzony. Warszawa w Drukarni Nadworney 1780. w 8ce.

Ob. Bibl. IV 323.

— rymotwórski między miodem i winem. Warszawa, Grel 1789. w 8ce.

SPORECIUS Bonawentura, Ord. Min. Theoremata theologica miscellanea de creatione Angelis et beatitudine. Publicae disputationi proposita. A F. Bonawentura Sporecio S. T. D. Regente Stud. Crac. Ordinis Minorum conventualium. Cracoviae in officina Alberti Kobyliński. Anno Dni 1613. w 4ce, ark. C₂ (kart 12).

Dedic. Petri Adamo Goski Provinciali Ord. Min. Convent. — Obejmuje Conclusiones Theologicae od 1-100.

Dzików. — Jgiell.

Sporck Jan Waclaw, prezes sądu apelac. we Lwowie ob. Singer J. (1788).

Ob. Wawel-Louis Okruszyny hist. 1898 s. 79.

Sporn Major ob. Copia e Briefes.

Sporn Marcin († 1545) ob. Confessio fidei (1544) — Politus Cat. (Speculum 1540).

Fontana Monumenta Dominicana 455 (zwie go Spora). — Bzowski Propago d. Hyacinthi 60. — Barącz Rys dziejów I 233. — Enc. Org. XXIII 901. — Janocki Nachricht I 20. — Wiszniews. IX 8.

Spory graniczne ob. Urządzenie względem roztrząśnienia (1796).

Sporządzenia wojsk Rzeczypospolitey wszystkim dobrym Synom Oyczyzny pożądanego krótkie opisanie. w Warszawie 1685.

Autor, tenże co pisma; Complementy między ces. Tureckim i królem Polskim r. 1686 (gdzie ob. k. B₂ verso).

Notata Jochera. — O broszurze „Complementy“ obacz tom XIV, 337.

Sporządzenie Aekonomiey (sic) Woienny. (B. m. i r.). fol., k. 4 nlb. (sygn. A—A₄).

Na pierwszej k. u góry: Orzeł z (ledwo dostrzegalnym) Snopkiem. A więc z epoki Wasów. Druk krakowski z drugiej połowy XVII w. (po rebelji kozackiej).

Treść jest następująca: Polska nie powinna się bronić solo stipend. milite. Matka nierządów wojsk. jest służba borgowa. Borgowy żołnierz jest skłonny do konfederacji. Wrócić do pospolitego ruszenia, ale trzeba je zreformować. Uczynić nowe pomiary łąnow. O popisach. O opatrzeniu chorągwi. O żywności. Podział na regimenty. O ilości uszarzy i o exercitiach z kopiami. Praesidia na Ukrainie. Artylerja.

Jagiell. — Uniw. wileń. — Warsz. uniw.

Sposa (La) polacca, drańa giocosa in musica. 1798. w 8ce. Ossol.

Sposób ćwiczenia się w jałmużnie (1753, 1763) ob. Komorowski Mikołaj.

— czynienia lustracyi w starostwach (1788?). fol., kart 3.

Bibl. XX. Miss. w Krakowie.

— czynienia lustracyi w starostwach. (Postanowienie sejmu). (1791?). fol., kart 2.

Na drugiej karcie o wyciąganiu intrat z królewskiej. Brauc. — Krasin.

— czynienia protestacyi czyli oświadczenia codziennego ku Maryi Panie. Kraków, w Drukarni Seminar. Bisk. 1778. w 12ce, str. 6 nlb.

Bibl. X. Polkowsk.

— dania rekrutów dla wojska na początkową terazniejszą tylko raz w tym roku potrzebę in aequalem na dalszy czas iść nie mający. fol., str. 3.

Projekt sejm. z końca w. XVIII.

Branic.

— dawania rekrutów w Koronie i Wielkim Xięstwie Litewskim. (Na pocz.?) Actum in curia Regia Varsaviensi die septima Mensis Decembris Anno Domini Millesimo septingentesimo octuagesimo nono (1789). fol., kart 2.

Ob. Actum. Jagiell. — Uniw. wileń.

— dościa y wyswiecenia intraty każdego dziedzica. (Projekt do prawa na 4 letnim sejmie, około 1790). fol., 1 karta. Branic. (?)

— dostąpienia Odpustow od O. S. Papieża Innocencyusza XII. na koronki, krzyżyki, rożaniec, obrazki z złota albo srebra, lub z innego kruszeu zrobione pozwolonych. Z włoskiego naprzod na łaciński a potom y polski język przetłumaczony. B. m. (Toruń?). w 8ce, k. 4. Jocher 7816. Czartor.

— Podający drogę do Korrektry Prawa, A zatym do sprawiedliwosci y pokoju w Koronie Polskiej: prawie według ludzi bogoboynych y spokojnych, Zwierciadło enot, Przez Szlachcica Polskiego Napisany. Ku koncowi przydano o Rokoszu y o Constitucyách Przeszłego Seymu. [Tu winietka]. W Krakowie, Roku Pańskiego 1607. w 4ce, str. 42.

Na odwrocie tyt. 8 wiersz polski „Do Czytelnika“, zaczynający się: Potencya, Zuchwałostwo, Prokuratorowie...

Zawiera po przedmowie króciutkiej XXVII „artykułów“. — Przechodzi w nich po kolei niedomagania prawne Rzeczyposp.: o pokróceniu zuchwałstwa, de securitate iudiciorum, processus iud., powinność sądsiów i pis., korektura prawa, senatorowie, starostowie, trybunaliści, obligi, wydzierstwo, rapt, strój plebejski (zabronić mieszczanom drogich szat), utraty młodych ludzi, granice, strzelba i myśliwstwo, napr. dróg, długi, wydanie podanego, ziemskie roki, prokuratorowie, dobra król., duchowne prawo, appendix z przestroga. Tu powołuje się na Statut Herburt. — Wreszcie idzie: Przydatek o rokoszu i o Konstytucyách przeszłego sejmu. Samą instytucję rokosa zachwała jako potrzebną; ale Zygm. III (i jego żonę) broni przed zarzutami, jakoby chciał cokolwiek stanowić bez sejmu. Toteż rokosszan w tym wypadku nagania. — Pod koniec mówi, że konstytucje są pisane bez rozmyślu (np. na przeszłym sejmie warsz.). Jedną konstytucją zniesiono obronę szlachecką, podniesieniem postępku prawnego Sebast. Chmielewskiego przeciwko panu warsz. Cytuje i inny przykład złej stylizacji prawa.

Wynika z całego dziełka, że autor nie był prawniczo wykształcony po za praktyką i Herburtem. Oddaje zapatrywania ogółu szlachty i nie wznosi się ponad przeciętny horysout. Widzi przeważnie same drobne niedomagania i leczy je domowymi środkami.

Kto był autorem, trudno z tekstu dociec. Może jakiś sąsiad i przyjaciel Sebastjana Chmielewskiego, skoro ujmuje się za nim (chodzi o to, że Konst. sejmu z r. 1607 zniesiono proces, jaki już toczył się w grodzie i Trybunale między Chmielewskim a kaszt. Stan. Warszackim — a to z tej racji, iż Warszacki był wówczas po za krajem jako poseł do kniazia moskiew. — W ten sposób skasowano dekret trybunalski).

Praca, jak z tego widać, wydana w drugiej połowie 1607, skoro w „Przydatku“ omawia już dwie uchwały sejmu z maja tego

roku. Ale pisana była w ciągu rokosszu. Pierwszą jej redakcję odnalazł Czubek w rek. Racz. i datuje ją na lipiec roku 1606. — Redakcja ta ma formę projektu dla petytów do króla; stąd więc urosła cała broszura (Pisma rokossz. II 393—402). Przedrukował Ulanowski w Bibl. pis. pol. (1893) nr 24. — Tenże w przedruku Korrektry Suskiego str. X przeczy, aby to Suski był wydawcą. — Wiszniewski IX 380—382. — Maciejow. Piśm. II 69. — Encykl. Orgelbr. XXIV 338.

Jagiell. — Ossol.

— edukacji w XV listach opisany (1775)... ob. Bieliński.

— łatwy i niezbyt kosztowny edukowania Cerulików dla Prowincyow. w Supraślu. 1793. w 8ce.

Wedle jakiegoś katal. księg. Może to w jakim związku z dziełem Perzyny (ob.)?

— krótki, jak kapłani z choremi... mają sobie postępować (1785) ob. R. T.

— katechizowania według opisanja katechizmu rzymskiego (1757) ob. Komorowski Adam Ignacy.

— leczenia w czasie powietrza zaraźliwego praktykowany w Jassach (z niemieckiego). Lwów 1770.

— do godnego i skutecznego missyi odprawowania, albo raczej godnych pokuty czynienia owoców. Wilno 1766. w 8ce.

Wileńs.

— mówienia rożanego wianka P. Maryey, na trzy części rozdzielonego ob. Simplician P. (Szafarnia obroków duchownych 1602).

— mówienia Psalterzyka Panny Maryey, albo Rozanki. w Krakowie, w Drukarni Woyciecha Kobylińskiego. R. P. 1602. w 8ce, kart 56.

Druk gocki.

Na ark. 6: Litanie o Pannie Maryey etc. już piąty raz z poprawieniem drukowano. Porów. Różaniec — Simplician (1602). Maciej. Piśm. III 75. — Jocher 6783 a.

Ossol.

— Toż... W Krakowie Roku 1610. w 8ce, k. nlb. 40. Warsz. uniw.

— Toż... (Na końcu:) w Krakowie, w drukarni Woyc. Kobylińskiego. R. P. 1613. w 8ce, kart 56 lb.

Jocher 6783 b.

Ossol.

— Toż... W Krakowie, Roku Pańskiego, 1616. (Na końcu:) W Drukarni

Marcina Horteryna. Roku Pańskiego 1616. w 8ce, kart 56.

Tow. Przyj. Nauk. w Pozn.

— Toż... albo Rozanki ostatni raz dostateczniej opisany y poprawiony. Cum gratia et privilegio S. R. M. w Krakowie w drukarni Marcina Horteryna, Roku Pańskiego 1617. w 8ce, str. 112.

Na stronie 73 mylnie wydrukowano 37. Na odwrocie tytułu Przedmowa do Czytelnika, w tekście małe drzeworyty.

Jagiell. — Warsz. uniw.

— Toż... albo Rozanki. Cum gratia et privilegio S. R. M. W Krakowie, w druk. Marcina Horteryna Roku P. 1622. w 8ce, kart 56 nlb.

Józ. Przyborowski.

— Toż... W Krakowie w drukarni Andr. Piotrkowczyka 1626. w 8ce, k. 56 (sygn. G₈).

— Toż... albo Rozanki. Cum gratia & privilegio S. R. M. W Krakowie, w drukarni Andrzeia Piotrkowczyka typogr. J. K. M. Roku 1630. w 8ce, k. 56 nlb.

Csartor.

— Toż... w Krakowie, w drukarni Andr. Piotrkowczyka 1634. w 8ce, k. nlb. 56.

Kraśniń.

— Toż... w Krakowie, w druk. Andr. Piotrkowczyka typ. J. Kr. 1643. w 8ce, k. 56.

Obejmuje: Wianek Wesoly Paniński...

Litanie. Modlitwy. Od ark. D;: O odpuścicach. Ark. E;: Litanie o P. Maryey. Kończy: Litanie N. M. Panny.

Por. niżej: Sposób odprow. Różańca (1740).

Jagiell.

— do Mszy świętej służenia dla Imcp. Aloyzego Andrzeia Hrabi Ankwicza syna Kasztelana Sandeckiego ułożony. W Krakowie, 1788. w drukarni Ignacego Grebla u typ. J. K. M. w 8ce, str. 78.

W dedykacji podpisany autor P. — Kończy wiersz: Kto się w opiekę poda.

Jocher 6425. — Ob. tom XII 169.

Jagiell. — Warsz. uniw.

— (Mój) myślenia w VIII pieśniach zawarty, świeżo wydany w roku 1790. (B. w. m. i r.) w 8ce, str. 24.

Warsz. uniw.

— (Przyzwoity i stósowny do szczęśliwego życia myślenia) w gruntowney nauce krótko zebrany. Warszawa 1796. w 8ce, k. tyt., omyłki 1 k. i str. lb. 72.

Branie. — Zbor wileń. Ewang. — Zieliń.

— nabożeństwa Droga krzyża nazwanego, od roznych Rzymskich Papielow a osobliwie śp. Benedykta XIII rozlicznymi nadany odpustami a WW. OO. Obserwantom y Reformatom Zakonu Mniejszych Braci Franciszka S. do dalszego serc ludzkich zbudowania wielce zalecony. w Wrocławiu, w drukarni akademickiej Coll. Soc. Jesu 1731. w 12ce, str. 24 i 6 kart nlb.

Warsz. uniw.

— (Pobożny) nabożeństwa ku czci ś. Aloyzego Gonzagi. Połock, 1790. w 8ce. Ob. tom XII, 123.

Bibl. nar. warsz. — Uniw. wileń.

— krótkiego nabożeństwa do św. Piotra z Alkantary (1680, 1698, 1715, 1779, 1798) ob. Alcantara.

— bardzo łatwy nauczania przez Katechizm Wiary Świętej prawdziwey rzymskiej katolickiej na traktaty cztery rozdzielony z przydatkiem do każdej nauki pasterzom potrzebny. Teraz znowu przedrukowany. w Lwowie Rp. 1730. w 8ce, str. 347, indeksu 3 kartki (przy końcu kartki źle liczbowane).

Jagiell. — Kras. — Ossol. — Uniw. wil.

— Toż... tamże 1745.

Edycja weześniejsza przed r. 1730 nie jest mi znana.

— nader łatwy nauczania się mowić dobrze po francusku. Lipsk 1772. w 8ce mniejszej.

Jest w Katal. Korna (Mannel 1783).

— godney administracyi Siedmiu Sakramentów. W Lwowie w drukarni Bractwa SS. Troycy. 1783. w 8ce.

— ceremonii, które się odprawiają przy obłoczynach y professyey panien zakonnych Nawiedzenia Panny Maryey. W Krakowie, w drukarni Akademickiej r. p. 1682. w 4ce, k. tyt. i str. 52.

Csartor. — Uniw. wileń.

— Toż... Nawiedzenia Naysw. Panny Maryi we Lwowie. w drukarni Pawła Golczewskiego. w 4ce, k. 2 i str. 33.

Uniw. wileń. — Warsz. uniw.

— (Seraficki) wychwalenia Troycy SSS. to iest Koronka y inne nabożeństwo wszystkim wiernym służące przez kapłana zakonu Troycy SSS. od wykupienia niewolników podany. W Krakowie, w drukarni Franciszka Cez-

rego. I. K. M. I. O. I. MX. Biskupa Krakowskiego Xcia Siewierskiego ty-pografa 1717. w 12ce, str. 120.

— Toż:... Sandomierz, druk Soc. Jesu 1738. w 8ce.

— wychwalenia Troycy Nayswiętszey... z przydatkiem nabożeństwa do P. Jezusa Nazareńskiego na Piątki marcowe. R. P. 1759. w Wilnie w Drukarni XX. Franciszkanow. w 8ce, k. 6 i str. 278.

Przypis. Tadenszowi i Izabelli Katarzynie z Radziwiłłów Ogińskim.

Jocher 6937. Warsz. uniw.

— (Seraficki) chwalenia Troycy świętey to jest Koronka z przydatkiem różnego nabożeństwa, tak do Nayswiętszey Troycy, iako też do SS. Jana z Matty y Felixa Walezjusza fundatorów zakonu pod imieniem Troycy SSS. Z dozwoleniem Starszych, przez kapłana tegoż zakonu Troycy SSS. od wykupienia niewolników Roku Pańskiego 1736 do druku podany. Roku zaś Pańskiego 1760 po trzeci raz przedrukowany. We Lwowie, w drukarni J. K. M. y Bractwa Troycy SSS. w 8ce, str. 179 i k. 1.

Na odwrocie tytułu miedzioryt. Zaczyna: O początkach y ustanowieniu Zakonu Troycy Przenayśw. (r. 1698).

Jagiell. — Ossol.

— Toż:... w Berdyczowie w drukarni Karmelit. 1766. w 8ce, str. 205 i k. 2 rejestru.

— Toż:... to jest koronka z dozwoleniem starszych, przez kapłana zakonu Troycy SSS. od wykupienia niewolników R. P. 1736 do druku podany Roku zaś P. 1774 przedrukowany. Naskładem Archikonfraternii Szkaplerza Troycy Przenayświejszey od wykupienia niewolników w Kościele WW. XX. Trynitarzow w Warszawie na Soleu zostający. w Warszawie w Druk. J. K. M. y Rzeczyposp. XX. Schol. Piar. 1774. w 8ce, str. 80. Warsz. uniw.

— nauczania się po francusku... ob. Duchenbillot (1699, 1755, 1768, 1783).

— (Łatwy) nauczania się po rosyjsku y po polsku czytać y pisać w różnych odmianach liter, tak druku iako też y skoropisu; z przydaniem

rozmów, wierszów, anekdotow, listów, liczb arabskich, rzymskich, ruskich, i słów pod alfabetem co potrzebniejszych, a używanych nayeczęściey. Warszawa nakł. i drukiem P. Zawadzkiego 1795. w 8ce, str. 194 i tabl.

Czartor. — Krasiańs. — Ossol. — Racyńs. — Uniw. wileńs.

— albo nauki skuteczne do nabycia głębokiey pokory. Kraków 1622. w 16ce.

— Toż:... pokory, zakonnym osobom y wszystkim w tey się enocie obierającym bardzo potrzebne y do zachowania godne, z łacińskiego języka na polski z pilnością przełożone. Przez zakonnika S. Zakonu Cystercyjskiego. Za dozwoleniem Starszych. Pokora w duchu zbawi. Psal. 33. W Warszawie u Jana Trepińskiego J. K. M. druk. Roku P. 1641. w 16ce, k. 30 nłb. (ark. sygn. A₁₋₆—E₆).

Dedyk. X. Adam. Trebnicowi Opatowi Oliwskiemu przez Braci klasztoru Mogińskiego z datą 1622 r. Aprobata w Krakowie 10 stycznia 1622. Zatem istniała inna edycja wcześniejsza z r. 1622.

Pisz tu, iż ten Sposób od Wiel.(ebn.) W.(aszaj) samego z francuskiego, na łaciński przełożony jest, teraz też na polski z łacińskiego przetłumaczony.

Jagiell. — Ossol.

— Toż:... pokory z łacińskiego języka. w Warszawie u Trepińskiego 1643. w 16ce.

Notat. S. Przyłęckiego.

— obierania posłów Seymowych (1776). fol., k. 1.

Ossol. — Warsz. uniw.

— obierania sędziów seymowych (1776). fol.

Bibl. nar. warsz. — Branic. — Ossol.

— odprawowania świątobliwie czasu Adwentu. Warszawa 1777. w 8ce.

Zieliańs.

— skuteczny odprawowania Nauki Chrześcianskiej.

Notat. Haana.

— odprawowania nabożnego passyi w post wielki dla Archikonfraternii Rożańca S. w Kosciele OO. Dominikanow. W Warszawie w drukarni J. K. M. Rzpltey Schol. Piarum 1735. w 8ce.

— nabożny odprawowania Rożańca Przenaydostoiniejszey Boga-Rodzicy

Maryi Panny, y Naysłodszego Jmienia JEZUS z przydatkiem różnego Nabożeństwa krotko zebrany a ku potrzebie Arcy-Bractwa Rożańcowego w Kościele XX. Dominikanów przedrukowany, w Warszawie 1740. w 8ce.

Por. wyżej: Sposób... albo Rożanki.

— nowy nayłatwiejszy pisana i czytania razem dla panienek... ob. Prokopowicz Maks. (1793).

— płacenia summ od debitorów kredytorom ad datam niniejszey Konstytucyi należących w W. X. Litt. 1766. fol., 1 karta. — Ossol.

— (Nayskuteczniejszy) Poprawy Powszechney Gospodarstwa, w nasz Kray W Prowadzenia, Przez Uformowanie Kraiowey Kompanii Ekonomiczney, Ktorey Projekt tu się podaje. Część I. [Tu winieta]. w Warszawie, w Drukarni P. Dufour Drukarza J. K. M. y Rzeczypospolitey. M.DCCLXXXIII. (1783). Za Przywileiem J. K. Mosci. w 8ce, k. tyt., str. Viii, 60, 1 rycina (Abrys Distinctorii).

Przed tytułem rycinka wyobrażająca odznakę dla projektowanej Kompanii (dwa snopy na krzyż, order Izydora Oracza). Na czole idzie „Myśl piszącego“, apelująca do protekcji se strony Stan. Augusta. — Potem „Projekt Kompanii“. Proponuje założenie związku ekonom. (ale z samej szlachty). Należenie do niego ma być nagrodą. Stowarzyszeni mają nosić stroje krajowe, mają obmyślać projekty co do podniesienia dobrobytu, drukować przepisy ekonomiczne, oświecać lud i propagować po szkołach; mają założyć magazyn nasion, wzorowy folwark, etc. Powołuje się na przykład Danji. Szwecji, Rosji, Anglii. — Całe pisemko pod wpływem fizjokratyzmu.

Branic. — Jagiell. — Krasiańs. — Ossol.

— a porządek.. ob. Siennik M.

— postanowienia życia zakonnego. (Bez osob. tyt. i miej. druku). w 4ce, ark. A—O.

Zarazem: Nauka wieleb. Oyca Bonawentury od S. Stanisława. Poezem: Dziewięć stopniów posłuszeństwa.

Obacz Jan a Jesu Maria (Instrukcja 1641). Jagiell. — Ossol.

— Powiększenia sił Krajowych w Polsce Przez Popisow Milicye. B. m. i r. (1789). w 8ce, k. tyt., str. 46. Obacz w t. XX str. 327 pod Kruscki Ignaey.

Katalog Batowskiego podaje datę 1790, co błędne.

Są 2 odbicia; jedno o 46 str., drugie o 47 str. Należy do „Zbioru pism“ wywołanych Uwagami Staszycy (ob. Zbiór 1788). — Egzemplarz jest w Akad. — Branic. — Centr. Bibl. woj. — Horod. — Jagiell. — Warsz. uniw.

— preparowania octu 4 złodziejów, służący od wszelkiej zarazy y powietrza. w 4ce. str. 1.

Z w. XVIII, z okolic Podola i Wołynia.

Jagiell.

— przestawania z Bogiem czyli nauka pokazująca łatwość każdego stanu i kondycyi człowiekowi mimo swoich zabaw myślenia o Bogu. Dzieło to w francuskim języku napisane, dla gruntownych dowodów wielce pożyteczne na polski język przetłumaczone za pozwoleniem Zwierzchności do druku podane roku 1780. W Lwowie, w druk. Kazim. Szlichtyna I. C. K. A. M. uprzyw. typ. w 8ce, k. 4, str. 170 i Rej. kart 3.

Od str. 167 Psalm Dawida 102. Mieści rozdziałów XXI.

Przypis: Ludwice z Dziewałtowskich Gintowtów Bydżewskiej.

Jocher 6000.

Jagiell.

— Toż:... dzieło to w francuskim języku napisane dla gruntownych dowodów wielce pożyteczne na polski język przetłumaczone i przedrukowane. Za pozwoleniem Zwierzchności. w Warszawie w drukarni XX. Missionarzów 1780. w 8ce, str. 108 i kart 2.

Jagiell.

— osobliwy przysposobienia się do spowiedzi S. wybrany z książki pod tytułem: Zbiór wybornego i gruntownego nabożeństwa podaney do druku r. p. 1765, w Chełmnie. w 8ce, str. 38. Notatka C. Walewskiego. — Ob.: Zbiór.

— (Jedyny) przywrócenia Polsce stałego pokoju jest wypędzić z niey Jezuitów (1609)... ob. Consilium — Ziemcki M.

— (Krotki) rachowania sumnienia swego co wieczor wszystkim wiernym chrystusowym potrzebny, który ma w sobie punktów pięć. W Krakowie u Woyciecha Zyzowica 1638. fol., 1 str. Jagiell.

— łatwy rachunków, różnych rzeczy sprzedanych lub kupionych, przez tablice liczb ułożony. (Warszawa 1790).

Kat. ksiąg.

— łatwego a prędkiego rachunku gdzie bez ordynaryjnego zatrudnienia znajdziesz moltiplicacją y diwizją, nawet regułę Detry w prętcie z należytą explikacją opisany. W Warszawie r. p. MDCCLXXVIII (1778). w 8ce, k. 42 nlb. (sygn. L₉).

Ob. Bibl. XIX w. tom IV, 327.

Jagiell. — Krasiań.

— robienia węgla czyli sztuka węglańska. Warszawa 1769.

Kat. ksiąg.

— rozmnożenia koniczyny. w Krakowie.

Kat. ksiąg.

— krotki rozmyślenia przenedroższej Męki i śmierci Zbawicielowej. Łacińskim językiem od iednego z Doktorow w piśmie świętym zawołanego krotko spisany. A teraz dla Braciy Krakowskiej, nabożeństwa męki P. Jezusowej przy Kościele S. Franciszka, po polsku wydany. w Krakowie w Drukarni Mikołaja Loba. 1608. w 4ce, k. 7.

Na odwrocie tytułu dedykacja wierszem do Piotra Tylickiego Bisk. Krak. Tu powiedziano: Tak więc s pamięci ludzkiej o Tylicki Pietrze Cnoty y dobroci twej żaden niech nie sotrze.

Jocher 5808.

— rozpamiętywania męki Chrystusowej podczas passyi postnych dla pobożnych dusz chrześciańskich pożytku przedrukowany. W Supraślu roku Pańskiego 1764. w 8ce, k. 8 nlb.

Czartor.

— rozpamiętywania Męki Pańskiej. w Wilnie 1772. w 8ce.

Jocher 6959.

— (Krotki y prosty) rozporządzenia życia codziennego podług upodobania Boskiego z wielkiem duszy pożytkiem y zasługą, dla każdego stanu ludzi podany w Wilnie 1789. w 16ce.

Krassowski Wilno IV.

— rządu koronnego (1616) ob. Chałbielski Mik. (tom XIV str. 139).

— śpiewania Mszey świętej w kościołach katolickich rzymskich od Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Xiędza

Theodora Potockiego biskupa chełmińskiego pomezkańskiego z przydanym krotkim Katechismem iusz od antecessorów swoich approbowany. Na większą chwałę Boską y dowód pasterskiej miłości przy vniwersalney wizycie ku dycezyi od Boga sobie zlecaney ponowiony i do druku podany Roku Pańskiego 1700. w 8ce, k. 18 nlb.

Edycja wcześniejsza nie znana. — Są tu nuty do: Wierzę w Boga Ojca.

Jagiell.

— śpiewania podczas Mszy świętej. Za pozwoleniem Zwierzchności. w 16ce, str. 24.

O przedruku s r. 1812 ob. Bibl. IV 327. Jagiell.

— Toż... tudzież Litanie y Modlitwy. Lwów 1786. w 8ce.

— Toż... tudzież Litanie y Modlitwy do odmawiania w Kościołach. W Berdyczowie w drukarni OO. Karmelit. Bosych. Za przywil. J. K. Mei 1787. w 8ce, str. 31.

Jagiell. — Krasiań.

— Toż... Mszy świętej. w Krakowie 1795. w 12ce, str. 16.

Jocher 6972.

— uczący sylabizowania i czytania po Polsku i po Niemiecku. Dla młodzieży ewangelickiej w Królestwie Polskim i W. X. Litewskim. W Warszawie Nakładem i drukiem Michała Grölla 1790 księgarza nadwornego J. K. Mei. Anweisung zum Buchstabiren und Lesen. Polnisch und Deutsch. Zum Gebrauch der Ewangelischen Jugend im Königreich Polen und Gross-Herzogthum Lithauen. Warschau 1790. Gedruckt und verlegt von Michael Gröll königlichen Hofbuchhändlern. w 8ce, str. 64.

Jagiell. — Uniw. wileńs.

— (Nowy) uczenia łatwego języka łacińskiego... ob. Fookowicz (1768).

Z tekstem francuskim i polskim.

— od ukąszenia psa (1782) ob. Moneta — Sposobów pięć.

— Łatwy i Pewny Ulepszenia Losu Ludzi Poddanych. [Tu winieta: amfora w wieńcu]. W Warszawie u P. Dufour Konsyliarza Nadwornego J. K. Mei. i Dyrektora Drukarni Korpusu Kade-

tow. M.DCC.XCII. (1792). w 8ce, k. tyt., str. 71.

Mówi, że lud wiejski jest bez oświaty. Powołuje się na uwagi posła Zaleskiego w relacji o buntach kozackich. O przenoszeniu się chłopów z W. Polski na Ruś. Chłop nie powinien mieć wolności posiadania pana. Kontrakty z żydami o propinację na Rusi (rugujmy z karczem żydostwo). O stosunkach w W. Polsce i w Sandomirskim. Kalkulacja zysków z roli. Ludowi trzeba chleba a nie wolności (str. 50), nie odbierać mu roli na folwarki. Wychwała konstytucję 3 maja. Nasywa ją „świętą”. Przeciw radykałom francuskim, co głoszą: wojna pałacom a pokój słomiankom (chatom).

Kto jest autorem tego pisemka? Na jednym z egzemplarzy przypisano je błędnie Sewer. Rzewuskiego, powołując się na wiersz Trembeckiego o sukcesji tronu; ale tam tego nie ma. Zresztą Sew. Rzewuski był przeciwnikiem konst. 3 maja.

Branic. — Chrept. — Jagiell. — Krasiań. — Ossol.

— do ułożenia projektu formującego Seym nieustanny. (Projekt). fol., k. 2.

Branic. — Jagiell.

— uformowania żydów (1789) ob. Butrymowicz.

— ułożenia podatku (około 1789 r. w Warszawie). fol., str. 4.

Autorem dzieli na 6 klas opodatkowanych: Właściciele ziemscy, starostowie i dsierżawcy królewscy mają płacić po 8% — Dobra duchowne, biskupstwa, opactwa probostwa i majątki kościelne płacić mają po 9%. — Wierzyciele wszyscy mający swe summy na kahałach po 6%. — Kupcy i rzemieślnicy po 5%. — Wszyscy pobierający pensje od skarbu po 8%. — Kapłani grecko-uniicy mają płacić podwójne kominowe.

Pilat str. 84. Branic. — Ossol.

— Krotki Do Ułożenia Procesu Sądowego w Miastach Wolnych Rzeczypospolitey Polskiej, Począwszy od Sądu Pierwszey Instancyi, aż do Naywyższej w Sądach Assessorskich, Roku 1791. Do Approbacyi Publiczney Podany. [Tu winietka]. w Warszawie, w Drukarni Uprzyw. Michała Grölla, Księgarza Nadwornego J. K. Mei. w 8ce, k. tyt., str. 161.

Strony 153—5 są to tablice (plany) rejestrów sądowych.

Nie jest to projekt kodyfikacji, ale tylko przewodnich jej zasad. Zawiera rozdziały: O procesie, sądach, sądowości, o postępku prawnym, o egzekucji, o procesie werbal-

nym (dla drobnych przekroczeń), aktorze i akcji, o interwencjach, o kompromisach, dylacjach, ekscepcjach, ewokacji, prewencji, o dowodach, o inkwizycjach, o świadkach, juramentach, kontumacji, kontrawencji, o procesie kryminalnym, o apelacjach, sekwestrach, resztach, subhastacji, prezumpcjach, prokuratorach; na końcu kilka schematów.

Powołuje się kilkakrotnie na dawne ustawy polskie i na Słońskiego (str. 33); ale całość jest pod wpływem współczesnych kodyfikacji zagranicznych. W każdym razie jest to interesująca próba smoder nizowania procesu po miastach polskich. Autor był niewątpliwie mieszczaninem. W związku z tem stoi: Ordynacja dla sądów miejskich, o której obszcz t. XVIII 241. Branic. — Chrept. — Czetwert. — Jagiell. — Ossol. — Wileńs. — Zielińs.

— uniknienia opłaty cła pruskiego. w 4ce, kart 2. Zielińs.

— unizania się przed Panem Bogiem... w 12ce, str. 136.

Druk gocki. Czartor.

— Urządzenia Archiwow W Kommissyach Cywilno-Wojskowych Osobom Teraz, Lub Poźniej Funkcyą Sprawującym Użyteczny. w Warszawie 1790. w Drukarni J. K. Mei i Rzplitey u XX. Scholarum Piarum. w 8ce, k. tyt., str. 28, tablic 3.

Omawia urządzenie archiwów dla spraw elekcji komisarzy, rekrutów, cudzoziemców, magazynów. kwestji ekonomicznych, licytacji, pogorzeliisk, kałodziennych czynności, korespondencji. Jagiell.

— wotowania na seymikach poselskich w materyach seymowych. (B. r.) fol.

Projekt sejmowy. Uniw. wileńs.

— Iakoby Woyska Rzeczypospol.: mogły być w dobrym porządku zatrzymywane. Na wagę wszystkich ktorzy do tego należą podany. [Na końcu:] W Warszawie, W Drukarni Piotra Elerta. I. K. M. Typ. Roku Pańskiego. M.DC.LII. (1652). fol., k. tyt., k. 10 nlb. (sygn. A—C₂).

Druk gocki, s wyjątkiem przedmowy i nagłówek.

Rozpoczyna Przedmowa do Jana Kasim., podpisana: Sługa naniższy y wierny podany C. P. — Przypomina mu, że sobowiazął się na sejmie kor. naprawić disiplinam militarem. Teraz gdy ojczyzna dźwignęła się s parokyzmu, poddaje mu swój koncept.

Omawia szkody gdy żołnierz sam musi sobie wybierać żywność. Projektuje godność prowizora generalnego. Comoda i pożytki z tego. Zwalcza ewentualne szarżuty (koszt na spichlerze, opór duchowieństwa itp.). Przestroga, by nie pieniędzmi tę stację dawano ale żywnością. Różnice od Hybern. Ten sposób jest doskonałszy.

Cyfra C. P. oznacza autora, ale trudno przypuścić, aby to był Chrz. Piekarski.

Ossol.

— wpisania się w bractwo Serca Jezusowego założone w kościele parochialnym Stawskim pozwolone i łaskawie udzielone od Klemensa XIV Papieża i obrania sobie godziny na adoracją tegoż Serca najsłodsze. w 4ce, 2 karty.

Czartor.

— wpisowania do Bractwa Rożańca S. tak Przenajświętszego Imienia Jezus, iakoteż Panny Najsświętszej Matki Bożej obojga oraz iako też y do każdego z osobna (mutatis et omissis omittendis) barzo potrzebny, lud do nabożeństwa tych Bractw dziwnie pobudzający y w wierze katolickiej utwierdzający. w 4ce, k. 2.

Ossol.

— wstrzeźliwości y świątobliwości. W Lublinie 1775.

Notata Haana.

— łatwego utrzymania owiec. w 8ce.

Czy nie z w. XIX? Uniw. wileńs.

— nowo obmyślony konkludowania obrad... ob. Sienicki St. (1764).

— wychwalania Trójcy św. ob. Sposób chwaleń (wyżej str. 130).

— wyciągania intrat z królewskich czyn. (Projekt, 1791?). fol. str. 1.

Branic.

— pewny y doświadczony na wygubienie szarańcy. wraz z ich nasieniem pozostałym dowiedziony przez list przyjaciela dystyngowanego z Hermanstadtu w Siedmio-Grodach do przyjaciela w Wiedniu pisany. U Jana Augusta Posera bibliopoli na senatorskiej ulicy w pałacu J. O. Xiążęcia Prymasa. w Warszawie 1781 roku. w 8ce, k. 8 nlb.

Akad. — Jagiell.

— Wygubienia drapieżnego zwierza, iako to Wilkow, Lisow etc. tudzież ptaków drapieżnych na pożytek publiczny wydany przez P. Z. Leśniczego K. B. P. 1750. w 4ce, karta 1.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

— wybierania ofiary z dóbr ziemskich y duchownych w Koronie y w Wielkim Xięstwie Litewskim (z r. 1789?). fol., kart 2.

Ob. Actum z 30 maja 1789.

Bibl. XX. Miss. — Branic. — Krasin.

— wynalezienia ofiary z dóbr ziemskich y duchownych w Koronie y w Wielkim Xięstwie Litewskim na Seymie wal. ordynar. Warszaw. pod związkiem Konfederacyi general. obojga narodów w r. 1789 uchwalony z przyłączeniem później praw zapadłych oraz stosowne urządzenia Prześwietney Kommissyi Skarbu Koronnego. Warszawa. W Drukarni Piotra Zawadzkiego Drukarza, Gisera i Bibliopoli J. Kr. Mci. w 12ce, str. 109, tabl. 2.

Ob. Actum 30 mai 1789. — Pierwej wydane: foljo ark. H.

Krasin. — Uniw. wileńs.

— wyprowadzenia Kommissyi Duchowney krótko zebrany na trzy części to iest: Co się ma zachować przed zaczęciem, w samym Akcie, y po zakończoney Kommissyi podzielony, Kommissarzom do Sądów pierwszej Instancyi wyznaczonym, nie mającym lub mającym moc decydowania finalnego wielce użyteczny dla potrzebnych tej wiadomości szczególnie dla Duchowieństwa Dyecezyi Włodzimierskiej y Brzeskiej ułożony. w Supraśl. R. 1770. w 8ce, k. 2 i str. 204.

Jocher 7489.

Branic.

— Jákoby się zabięć mogło, aby pieniądze z Korony ná zysk zá gránicę wywożone nie były. (B. m. i r.) w 4ce, k. 4 nlb.

Druk gocki, s pierwszej połowy XVII w. (po r. 1620).

Narzeka, że w Polsce dużo ludzi handluje pieniędzmi, wywoząc talary i czerwonce za granicę. Czerwony złoty idzie po złotych półszosta, a talar po złotych trzy. W obcych państwach inaczej placą, stąd wywóz się opłaca. Należy rozumować konst. z r. 1620 o cenie pieniędzy.

Wiszn. IX 398.

Ossol.

— zaludnienia i wprowadzenia sumy do krajów Rzeczpltey. (Projekt do prawa z końca XVIII w.). fol., str. 1.

Branic.

— nayprosciejszy zaradzenia w szkorbutycznych chorobach (1781) ob. Kwaśniecki Adam.

— Zaszczepienia w Dzieciach Obyczaiow y Nauk Podany Rodzicom y tym którzy się zatrudniaią pierwiastkowym Ich przysposobieniem do tych dwóch Zamiarow. [Tu sygnet druk. I. Grebla: Aniołek płaczący przy grobowcu]. w Krakowie 1784. Kosztem w Drukarni Ignacego Grebla Typografa y Bibliopoli J. K. Mci y Akademii w Krak: w 8ce, k. tyt., str. 32.

Na końcu: Za pozwoleniem Zwierzchności Duchowney.

We „Wstępie” tłumaczy, że już w dzieciach trzeba chrześcijańskie cnoty pielęgnować. Treść następująca: uczyć dzieci krajowego języka nie cudzoziemskiego; uczyć religii (10 przykazań); jak ubierać dzieci; nie gardzić biedotą; jak uczyć dzieci na przedchadzach; jedzenie i spanie.

W cz. II o uczeniu dzieci; poglądowy sposób nauki; tępić niedowiarstwo; o miłości ojczyzny; szanowaniu zwierzchności; nauki św. Ludwika dla syna Filipa. — Część III o doborze nauczycieli.

Bardzo przypomina pedagogiczne rady M. Sołtyka. Autorem był zapewne duchowny. Jest i inne odbicie mające stron 44, z tegoż roku.

Jocher 964. Czart. — Jagiell. — Ossol.

— życia chrześcijańskiego pod zaszczytem J. O. Xiężny Zofii z Xiążąt udzielnych De la Tour et Taxis Radziwiłłowej... Supraśl. w Drukar. XX. Bazylianów. w 8ce, kart nlb. 48.

Krasin.

— dobrego życia według porządku liter obiecadła. (Przydatek do Akademiej). w 4ce, k. 4.

Por. Moscicki M. (Infermeria 1722).

Jagiell.

— ob. Ballwerd (dla rodziców 1774) — Baylon Pasch. (nabożeństwa 1704) — Bernard Sw. (mądr. życia 1630) — Byliński Iz. (grzesznik 1758) — Chabielski Mik. (rządu 1615) — Cwiczenie (odprawowania godzin) — Desbords (do kazań 1785) — Duchenbillot F. (języka franc. 1713) — Dziennik (1612) — Gorczyn J. K. (arytmet. 1647) — Gostkowski W. (góry złote 1622) — Grochowski (rozmyślenia 1606) — Grzesznik (1756) — Hannenberg G. (krótki a łatwy 1721) — Herbut S.

(Ziemecki M.) (wypędz. jezuit. 1606) — Jabłoński W. (utrzym. zdrowia 1715) — Lojola Ign. (zapobieganie 1728) — Moneta (ratowania 1782) — Ponte (do zbaw. 1728) — Rhegius (pocieszenia 1551) — Siennik M. (modlenia 1566) — Spasabas (1790) — Tariffa (rachowania 1708) — Thomas a Jesu (postępku duchow. 1645) — Wereszczyński J. (osady Kijowa 1595) — Wiązewicz (wych. jedwabn. 1795) — Z. P. (1750).

Sposobie (O) postępowania na świecie przestrogi młodym, zwłaszcza dworskie życie prowadzić myślącym pożyteczne... Wilno 1778. w 8ce.

Uniw. wileńs.

— (O) skutecznym rad albo o utrzymaniu ordynaryjnych sejmów... ob. Konarski Stan.

Sposobów (Pięć) dania ratunku ludziom nieszczęśliwym w okropnych często nadarzających się przypadkach, to iest: I Sposób ratowania ukąszonych od psa wściekłego; II utopionych, czyli zalanych wodą; III uduszonych powrozem; IV ogłuszonych, lub przyduszonych swądem; V odmrożonych, lub zkościących od mrozu. Dawniéy osobnemi pismami od Zwierzchności w różnych czasach do druku podane, a teraz razem dla dobra publicznego zebrane i przedrukowane. W Warszawie, w drukarni Nadworney J. K. Mci 1782. w 8ce, str. 45.

Porównaj: Moneta J. Chr. — Jego to zapewne prace są tu razem zebrane (tom XXII 527).

Jagiell. — Kijów — Ossol. — Wileńs.

Sposoby Ciekawe w Domu Przygodne. Od Praktykujących Różnych Doswiadczone. a Dla Wiadomości Ludzkiej, Oraz z Przydaniem Jnformacyi do Polepszenia Gospodarstwa służących. Zebrane. Roku Pauskiego 1783. [Tu winieta]. W Łowiczu. W Drukarni J. O. Xcía JMcía Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. w 8ce. k. tyt., str 166. k. 5 nlb. (Rejestr).

Na odwr. tytułu czterowiersz: Sposoby choć windome niektórym wyraża ta książka; jednak zacnych niechaj nie odraża... Są te zrazu przepisy kucharskie o occie, limonadzie, ciastach, rybach, mięsach, piwie,

winach, wódce; potem o mydle, krochmalu, plamach, praniu, słoicie i srebrze, proszkach, chędożeniu zwierciadeł, konfektach, olejkach, sokach, tępieniu pluśkiew, myśsy, much. Wreszcie o uprawie roli.

Odmienne od książki „Sekreta ciekawe” (1782), o której ob. t. XXVII 367.

Jagiell.

— Toż... gospodarstwa służących, zebrane R. P. 1788 w Łowiczu w Druk. Prymasa... w 8ce, str. 166. Zieliń.

— Toż... do polepszenia gospodarstwa służących, zebrane Roku Pańskiego, 1793. w Łowiczu, w Drukarni J. O. Xcia Jmci Prymasa Arcy Biskupa Gnieźnieńskiego. w 8ce, str. 165 i Regestru kart 5.

Drohob. — Horodec. — Jagiell.

— (Łatwe) Uprawnienia Roli Czyli Przepis Szczęśliwego Gospodarowania. [Tu winieta]. w Warszawie Nakładem Michała Grela J. K. Mei Kommissarza y Bibliopola. MDCCLXVII. (1767). w 8ce, k. tyt., k. 1 nlb. (Przedmowa), str. 58, k. 2 nlb. (Katalog).

W przedmowie powiedziano: Jeden z pierwszych urodzeniem, nauką i stopniem panów litewskich za prywatną do dóbr swoich ordynację następujące pismo podał i utulił. Wychodzi bez wiedzy autora. Autor przedmowy nazywa go „wielkim mestem”.

Pisemko to składa się z XVII części. Rozpocyna je: Ordynacja do zaprowadzenia rolnictwa pp. Komisarzom wydana R. 1766 miesiąca Julii 24. Potem idą przepisy gospodarcze o ziemi, gnojeniu, wapnie, o łąkach, oborach, płotach, instrumentach do rolnictwa potrzebnych.

Dzielko to zanotowałem pod „Ordynacja” (tom XVIII str. 420—1), mając wówczas przed sobą egz. Jag. bez tytułu.

Tekst nie daje punktów zaczepienia do odgadnięcia, kto mógł by być autorem. — Pawlik Instruktor ekonom. (1915) str. XXVII przypuszcza, iż wyszło z pod pióra ks. Ant. Ign. Ogińskiego.

Chłędowski Dodatek (ma to z datą 1768). — Kamiński Piśm. pol. roln. technol. str. 19.

Czwert. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. wileń. — Zieliń.

— Toż... W Warszawie 1775. Nakładem Michała Groella J. K. Mei Kommissarza y Bibliopoli w Marywiiu Nr 19. Pod znakiem Poetow. w 8ce, str. 43 i Regestru karta 1.

Bibl. narod. warsz. — Ossol.

— a obyczaje... (1554) ob. Rhegius.

— ratowania ludzi bez apteki (1789) ob. Hirneys.

— (Nowo wynalezione) ugaszenia pożaru. Lwów 1794. w 8ce.

— praktyczne do leczenia wszelkich defektów końskich, różnych innych bydła i domowego ptastwa, oraz sekretne wynalazki względem szczepienia, zasiewania, wędzenia i konserwy fruktów i jarzyn ogrodowych. W Berdyczowie 1799. w 8ce. Krasin.

— proste y łatwe podane od doktorów dla mieszkających po wsiach, na ustrzeżenie się morowej zarazy, lub ratowanie pod czas oney. (Supra expressas praescriptiones medicor. imprimi, et per curatos populo universo diaeceseos nostrae denunciare mandamus). Dat. Vilnae 1771 d. 30. januar. Ignatius episcopus (Massalski). fol., 1/2 ark.

Ob. tom XXII, 212.

Krasin.

— Zgodne a iedną rzecz znamionujące w piśmie św. sposoby mów o Jezusie Pomazaniu abo synu Bożym... ob. Blandrata J. (Paweł Grz. 1568).

Czartor.

— do powiększenia wszystkich podatków, tudzież pomnożenia i zbioru protunkowych. B. m. i r. (około 1790). fol., kart 4.

Bibl. XX. Miss.

— zachęcenia rekruta do służby naszey. (Na końcu:) W drukarni Piotra Dufour, kons: nadw: J. K. Mei. (B. m. i r., ale około 1790). fol., kart 2.

Pilat Lit. polit. str. 102.

Bibl. XX. Miss. — Czartor. — Zieliń.

Spotecus Christ. ob. Tanner Matth. (Societas 1675).

Spoth Dunin Petrus, Comes de Skrzywno (Declaratio quali Polonia indigeat rege. Pragae 1590)... ob. tom XV 411.

Jest w bibl. Czartor.

Spotkanie się Arbitra z Turkami 1789.

Gazeta warsz. Supplement 1789 nr 98 (z 2 grudnia) donosi o wyjściu tego pisemka (chwalącego Suchodolskiego). — Autorem będzie zapewne Łabęcki Adam (ob. tom XXI, 5).

Z tego powodu napisał dwa wiersze o Suchodolskim Zabłocki (Piśma 1903 str. 215—220). — Ob. Arbitr (XII, 198), oras Kislar-Aga.

Spotkaymy się nóż po sobie (1789?) w 8ce, str. 16.

Jest to wiersz polemiczny przeciw autorowi Kislar — ob. Kislar-Aga. Zapewne z nim to spotkał się „Arbiter” o którym wyżej mowa. Branic. — Zieliń.

SPOURNY Candidus. Cultus pulcherrimae Virgini ante saecula a Deo praevisae et praelectae ante omnem creaturam primogenitae, a generali peccati diluvio praeservatae, inter filias hominum nobilissimae, in tempore ab Angelo praenuntiatae visitatae et salutatae, super omnes Caelorum Choros elevatae, omnipotentis Dei Patris filiae, Unigeniti eius Filii Regis omnium saeculorum Matri, procedentis ab utroque Spiritus S. sponsae dilectae, totius S. S. Trinitatis nobili triclino, mari omnium gratiarum, thesauro sapientiae inter Deum et hominem Mediatrici, Caeli et Terrae reginae, ordinis nostri protectrici et advocatae singularissimae Gielvanis in palatinatu Vilnensi Thaumaturgae, omni laude dignissimae Deiparae Mariae, a Studio Philosophico Conventus Gielvanensis sub tempus capituli provinciae Litvaniae et Albae Russiae exhibitus Anno 1775 mense Julio die 2. Vilnae, typis P. P. Franciscanorum. fol., kart 9.

Dedykacje: 1) Michaeli Butler Capit. Prenensi, Candidus Spouray Marianorum Professus... 2) Josepho Skumin Tyszkiewicz Palat. Smolenscensi PP. Mariani (kart 3).

Ossol(?)

— ob. Niezabitowski Joannes (Dissertationes 1776)

Spowiadanie wiary ob. Professio.

— się ob. Wysocki Szymon (Sposób).

Spowiednicy ob. Brzostowski Paweł (1766) — Confessarii — Franciszek Salezy (1793) — Hosiusz Stanisław Józef (1735) — Pamientnik (1785).

Spowiednik ob. Giziński Paweł (1778)

Spowiedź polityczna ob. Kossakowski Józef (1792).

— ob. Bachmiński (1783) — Cyrowski M. — Czechowicz Jak. Ant. (1718) — Egzamen (1754) — Filipecki Andr. (1784) — Girffet (1791) — Grzech Achanów (1648) — Herbest

Bened. (Chrześc. odpowiedź 1567) — Informacya — Laskiewicz Jan Kanty (1772) — Modzielewski Paweł (1762) — Nauka chrześcijańska. (1604) — Nauka (1623, generalna 1788) — Olszewski M. (1697) — Piotrkowczyk Aleksy (1717) — Poenitentia — Poszakowski ks. Jan (1738) — Rozmowa (1613) — Rychard a S. Vit. (1582) — Rychlewicz B. (1705) — Segnery Paweł (1740) — Trzecieski Andrzej (Powszednia spowiedź) — Uczta zbawienna — Wereszczyński Józef (Instrukcyja 1585).

Sprache (Lateinische) ob. Fischer (1757) — Gdańsk.

— (Lettische) ob. Dressel Georg. (1685) — Mancelius Georgius (1637, 1638).

— (Polnische) ob. Bucki N. (1797) — Cassius Joh. L. (lehre 1797) — Gramatyka — Malczewski Stanisław Jan (1687, 1696) — Michael Petrus (1696—1709) — Raphael Alexander (Meister 1698) — Roter Jeremiasz (1706) — Schlag Georg. (Neue gründliche 1734) — Vogler (Grammatik) — Wojna Jasienica Jan Karol (Kleiner Lustgarten 1720, 1762, 1769).

Sprachen ob. Fenisch (1796).

Sprachen Thür (Aufgeschlossene Güldene) oder ein Pflanzgarten aller Sprachen u. Wissenschaften, als Lateinisch, Böhmisch, Polnisch und Deutsche Sprache gründlich zu erlernen... ob. Comenius J. A. (1633).

Sprachkunst (Polnische deutsch erklärte). Gedruckt in fürstlich. Stadt Oels bey Joh. Seyffertem 1660. w 8ce, ark. W.

Maciejow. Piśm. Kórnik — Wrocław.

Sprachlehre (Deutsche) ob. Wohlfeil Kazimierz (Anleitung 1795).

Sprachmeister (Orientalischer und occidentalischer) enthält 100 Alphabete, nebst Aussprache der meisten Europ., Asiat., Afrik. u. Amerik. Völcker u. Nationen, nebst tab. polyglott. versch. Sprachen, sowie das Gebet des Herrn in 200 Sprachen u. Mundarten. Leipzig, 1748.

Są tu uwzględnione języki: wendyjski, ruski, polski, litewski i inne.

— **SPRACHMEISTER J. J.**, Die kleine wunderliche Welt, welche ligt in diesen Käyserthummen Königreichen und Länderen: nemlich Turkeyen, Ungaren, Pohlen, Reussen, Böhmen, Oesterreich, Deutschland, Spanien, Frankreich, Italien, England, das gelobte Land Neue Jerusalem, Ostindien und Westindien. Thorn, M. Karnall. w 4ce, k. nlb. 64.

Wilder Katalog ant. 1930 (cenit 30 zł.).

Spraw ob. Łaski St. (i postępów 1599) — Porządek (Sądzenia 1698).

Sprawa (Prawdziwa) o rozmowie abo dysputacyi, którą miał... Jakub Niemojewski... z Franc. Toletem w r. 1572, wydana 1580... ob. tom XVII str. 123 (pod Gratiani St. M.).

Kto to napisał tę relację i kto ją w ósm lat później ogłosił drukiem, nie jest wyjaśnione. Zdaje się tylko, że oparta jest na liście łac. Gratiana, a tłumaczona i drukowana z inicjatywy Wujka?

— (Kraticka) ob. Komeniusz.

— (Gistá a Prawdziwa), kterek...

Anna Arcyknezna Rakauska... do Krakowa przywieziona... (1592). w 4ce, k. 4. Obacz tom XII, 163.

Tytuł pełny podaje Wierzb. III 2903 z egz. bil. Thuna w Dieczynie.

— krótka dla czego bractwo Ciała Bożego, w sławnym mieście Poznaniu iest postanowione. Do tego przydany iest wykład odpustów, y Constitucye tego Bractwa. W Poznaniu, Jan Wolrhab 1586. w 4ce, kart 2.

Chodyński w Przegl. katol. 1897.

— dobra o zakonnej prowincy (1599)... ob. Antonin (w t. XV, 177).

— (krotka) o nowym Collegium Oycow Societatis Jesu, u Świętego Piotra w Krakowie... ob. Bembus M. (1625).

— o wieczność na iednym z paniąt polskich przewidziona od szlachetney młodzi Coll. S. J. lwowskiego publicznym aktem indukowana r. 1717. fol.

Program teatr.

Katal. Kaj. Jabłońskiego,

— o szkodliwe Otwarcie Akademii w Kollegium XX. Jezuitow Lwowskich. Po odeblaniu z Assessory Koronnej y niedoszłych Sądach Relacyinych, dla nieodżałowaney Smierci Naiśniejszego Krola JMCi s. p. Augusta III. w Roku

przeszłym 1763. zmarłego. Do Stanow Miłościwych Naisn: Rzeczypospo: od Akademii Krakowskiej y Zamojskiej na Seymie Konwokacyinym w Warszawie Roku 1764. z iák naygłębszym uszanowaniem y Praw swoich pod Moc iedynowładną podrzuceniem Zaniesiona. [Na końcu:] Typis Universitatis Zamojensis A. D. 1764. w 4ce, k. 12 nlb.

Dzieli się na 3 części. Pierwsza gromadzi dowody z praw Akad. Krak. i Zamojs. przeciw Jezuitom, a zwłaszcza omawia „bezprawie lwowskie“ popołnione przez nich w r. 1661. — Druga część abija argumenta Jezuitów w obronie przyw. z r. 1661 i ogłasza protestację Klem. Zamojskiego z r. 1761. — Część III zawiera Konkluzję „o ocalenie prerogatyw akademickich“.

Kto mógł być autorem? Miejsce druku i treść wskazują, że rzecz wyszła z Zamościa. Rektor zamojski Melchior Kochnowski ogłosił w tymże czasie (1761) swoją „Mowę w sądach zadwornych“ (tom XIX, 376) o bardzo podobnej treści. On więc będzie najprawdopodobniej autorem i tej broszury.

Ob. pod: Summariusz.

Jocher 1664. Czartor. — Ossol.

— criminis laesae majestatis. (Actum d. 19 Maii 1773). fol., kart 2.

Ob. Actum. Krasińs.

— ob. Bielski J. (rycerska 1569) — Conrad (o lek. końskie 1530) — Cruger (krótka o komecie 1619) — Jan od św. Krzyża (nowa 1733) — Indukta (żydowska) — Orłowski Ign. (Koron 1727) — Summarjusz (z Jezuitami 1760).

(Sprawy sądowe, procesowe) ob. Abramowicze (przeciw Laskarysom, 1781) — Abrassewicz (Wszystcy błędzą 1766) — Akreyé — Alber — Alexandrowicz Ant. (z Norbutem) — Alexandrowicz Fab. (z Kossakowską) — Alexandrowicz Hier. (z Ekonomią grodzieńską 1784) — Alexandrowicz Stanisł. (z Ant. Domańskim i Piot. Tepperem 1786) — Andrzejkowicz Tad. — Augustów (z Ekonomią grodzień. 1788) — Bar (o dziedzictwo 1774) — Banhoffer i Stefani (z Rochem Wirmserem 1782) — Bazylianie — Bazylianki (z Jankowskiemi 1776) — Benedyktyнки Wileńs. (przeciw Buberowiczowi 1784) — Ber-

nowicz Michał (z Niezabytowskiemi 1776) — Będków (przeciw Akad. krak. 1781) — Biedrzycki Jan (z Piotrem Bironem 1778) — Biron Piotr — Blank Piotr (przeciw Józ. Jerowskiemu 1791) — Bodków (1781) — Brodowski Mat. (z Bisk. Massalskim 1777) — Bubarzewicz Bogusł. (z Anną Wołowiczowna 1779) — Busz Dominik (przeciw Zdanowiczom 1785) — Buynicy (z Kublickiemi i A. Targońskim 1777) — Bychowiec Jan Krzywkowski (z Krasićkiemi 1780) — Charewicz proboszcz (produkt z Przeździeckimi i Marcinkiewicz 1785) — Chmura Joach. i Mar. (przeciw Przeradowskim 1777) — Chojeccy K. i S. (przeciw Fel. Chojeckiemu 1786) — Chrapowicki Eust. (z Tyzenhauzem) — Ciechanowiecki (Bazylianów) — Cybowicz Ign. (z Jan. Gotl. Brantem 1798) — Cywiński Jerzy (z Narkiewiczami 1776) — Czartoryski Ad. (przeciw Sanguszkowej 1778 z Barb. Brzostowską, przec. Cystersom 1785) — Częstochowski Konwent (z Wybranowskim 1786) — Dabocour Fr. (Kar. Julius 1779) — De Brea (przeciw Dulfus. 1780) — Domańscy (z Tad. Supinkiem, Oskierką 1785) — Drozdowicz (starostwo Hajeckie 1785) — Drzewiecki Cześnik (przeciw Roppom Starostom 1780) — Dydziński X. Cel. (Ignacy Micewicz 1785) — Dziedzicka Aleks. (Bazylianek 1776) — Ekstrakt — Faberowie (przeciw Kochom 1786) — Foelkersahm F. R. (1788) — Franciszkanie dorobczyńscy (przeciw Lud. Orzechowi 1764) — Franciszkanie Łopienicy (z Bielawskimi 1776) — Gabryelowicz Siemion (z Józ. Wisłouchem 1796) — Galiński Ant. i Eleon. z Seyfertów (z Szają Moroszewiczem 1781) — Grodno (z Augustowem 1788) — Hausman kupiec (z Piłtowskim 1787) — Horainowie Aleks. i Konst. z Wołodkowiczów (z Platerami 1781) — Hryniewiczze Al. i Marja z Borodzieców (z Fr. Morykonim 1776) — Hylzen Józ (z Kar. Radziwiłłą 1794) — Janowski Leon (z Wołodkowiczami 1778) — Jeleński Marc. (z Zyzem-

skimi 1776) — Jelscy (z Janem Ciwińskim 1778) — Jeźnianka (przeciw Kończewskim i Fontanim 1778) — Illustrowscy (z Piarami lit. 1796) — Indukta (żydów o mord dziecka 1774) — Juszkiewiczze Winc. i Aniela (z Piarami 1796) — Iwanowscy (z Wańkowiczem i Pohoskiemi 1776) — Iwaszkiewicz Fr. (z Ign. Soroką 1786) — Izaak X. Kameduła (z Pacem 1780) — Karmelici Kowieńscy (ze Swirskim 1787) — Klaczko Oszer Kałmanowicz (z Sam. Wigdorowiczem 1785) — Klezczele (z Matuszewiczami 1787) — Kłokocki Józ. (przeciw Gnatowskiem 1784) — Kochowie (z Faberami 1785) — Koniuszy Waw. (z XXtami Woronieczkiemi 1768) — Korsak Jan (z Leon. Korsakiem 1779) — Korsak Leonard (z Janem Korsakiem i Ant. Skrzeckim 1779) — Korsakowie (z Laskarysami i Tyszkiewiczem 1786) — Kościół paraf. Brzeski z testamentu Szpannenberga (przeciw Ign. Tęgoborskiemu 1787) — Kozierowscy (z Wissogirdami i Eysmontami 1769) — Kraków (z Synagogą 1760) — Krzywkowski Leonard (przeciw Józ. Wisłouchowi) — Kubliccy (przeciw Buynickim i Hłaskom 1780) — Kuczewski Ign. (z Aleks. Sapięgą 1777) — Kurzenicki (z Orzeszką 1788) — Laskarysowie Hr. (przeciw Laskarysom 1779) — Legowicze (przeciw Turom 1778) — Liebe Szambelan (z Starostwem halińskim 1785) — Maliszewski Leon (przeciw Bernardynkom Mińskim 1785 — Malinowski Fel. (z Minejką 1787) — Massalski Biskup (z Stan. Niesiołowskiemi 1776) — Micewicz Ign. (z Cel. Dydzińskim 1785) — Mikucki ob. Pijarzy — Minejko Tom. (z Malinowskim i Gieysztozem 1785) — Modzelewscy Nik. A. (z Stefanem i Szym. Kossakowskim 1787) — Mokrzejcy (z Noniewiczem i Urbanowiczami 1778) — Muczyński Franc. (Produkt z ks. Dederką i Stankiewiczem 1786) — Muraszowie Ign. i Kat. (z Chojeckimi 1785) — Nagurscy (doniesienie, z Grotuzami i Woyniłowiczem 1775) — Naruszewicz A. (między Czartor. a Ko-

narzewskim 1785) — Niemcewicz Fr. U. (z Brześciem litew., z Tesselinem, Rombowskim 1785) — Niezabitowscy (z Niezabitowskiemi 1780, Głos ze sprawą 1785, Kategoria z Markiem Tuchanowskim 1777, z Wolanami 1772, przeciw Jan. Tomaszewiczowi 1786) — Odyniec Józef (z Kazim. i Mar. Zachorskiemi 1790) — Oganowski Bened. (z Ruszczykami 1776) — Olizarowski Fr. (produkt przeciw Lud. Narwoyszowi 1778) — Opacki Chryz. (1788) — Orzeszko Józ. i M. (usprawiedl. dekretu 1774) — Oskierkowie (z Niezabitowskiemi i Szukiewiczami 1781) — Pękalski Szym. (z Rom. Puciata 1786) — Petita — Piasecki A. (z Kar. Czarneckim i Wołodkowiczami 1784) — Pijarzy wileńscy 1796) — Pohl Jędrz. Superior (z Platerami 1786) — Poniński Adam (1790) — Poźniak podkow. (wykład, z Wołodkowiczami 1785) — Processa — Produkt — Radziwiłł Karol (z Józ. Hylzenem 1780) — Radziwiłł Maciej (z Mar. Radziwiłłową 1798) — Radziwiłłowa Teresa (z Ruszczykami 1768) — Replika — Ropowa z Lizandrow (przeciw T. Billewiczowi 1776) — Samiszczowie (przeciw Kublickim 1776) — Sanguszko Janusz (z Kaz. Piotrowskim 1779) — Sawińscy z Wołodkowiczami 1778) — Sochocin (o starostwie) — Sokołowski Baz. Burmistrz (z Magistr. wileńskim 1787) — Sołtykowa Salom. (przeciw Branickiemu 1781) — Soroczyna Marciana (z Ant. Pańkowskim 1785) — Stan sprawy — Staniewicz (z Kamedułami 1776) — Starzeński Jan (przeciw Bienkowskim 1788) — Strutyńska Róża z Platerów (przeciw Piechowskiemu 1777) — Strzecki Ant. (z Janem Korsakiem 1778) — Sulistrowski Alojzy (z Karmelitami 1776) — Summariu dokumentów (Bajkowski, Święcicy, Staniszewski) — Sipiński Marc. (z Piaskowskiemi 1776) — Świejkowski Leon — Sylwestrowicz (z Moszyńskim 1776) — Syruć Józ. (z Hoppenami 1774) — Szaniawska Lud. z Załuskich (z kredytorami 1781) — Szujski Józef (z Fel. Rembowskiem 1785) — Szukie-

wicze (Głos, z Niezabitowskiemi i Oskierkami 1781) — Tomaszewicz J. K. (z Szukiewiczami 1786) — Tanneberg J. J. — Tęgoborski Ign. Szamb. (z Marcell. Niemcewiczem 1786) — Tomkowicze T. i R. (z Chojeckimi 1785) — Tuchanowski Marcel. (z Leop. Oskierką 1781) — Turski Wojc. (Instygatorów 1775) — Tyszkiewicz Winc. (przeciw Laskarysom 1778) — Wańkowiec Tad. (z Jakucewiczem, Wisłouchem 1795) — Warzycha Barb. — Wertheymber (Petita 1775) — Westenholz And. (z Józ. Wisłouchem 1797) — Wierzejski Adam (przeciw Ign. Massalskiemu 1777) — Wigdorowicz Samuel Rubin (z Ant. Wichertem 1785) — Wichert — Wileńscy żydzi (przeciw Hilar. de Wichert 1785) — Wilno magistrat (z Fr. Ryxem o teatr 1789) — Wirmser kupiec (z Xaw. Stefanem 1776) — Wołański Jan (z Konstancją z Mickiewiczów i Krzysz. Giedroyciem 1786) — Woyzbunowie (z Żyżemskimi 1775) — Zabiłłowa (przec. Laskarysom 1784) — Zembrzucki Wal. (w propozycjach 1773).

W bibl. Uniw. wileń. znajduje się tysiąc kilkaset druków, nieskatologowanych, zawierających akta procesowe do różnych „spraw” z końca w. XVIII. (Zwyczaj drukowania pism spornych był wówczas bardzo przyjęty w Wilnie, w wyższej mierze jak w innych miastach). Wiele z tych druków jest i w bibl. Jag., ale najbogatszy zbiór jest w Wilnie. Noszą one różne tytuły (z dodaniem nazwiska, stron) jak np. Accessorium, Głos, Kategoria, Odpowiedź, Petita, Produkt, Przymówienie itp. Kryje się w nich bogactwo materiału obyczajowego i prawnego. Powyżej podane odsyłacze nie wyczerpują wcale całego znanego mi zasobu aktów sądowych, nawet o ile chodzi o druki nazwane „Sprawą”. Znane mi akta procesowe są w Bibliografii zamieszczone bądź to pod nazwiskiem strony procesowej (w sąsiedzie powoda), bądź pod nazwiskiem adwokata, który sprawę „wnosił” tj. pismo układał (o ile jest jego nazwisko znane). Wyjątkowo zamieszczam pod nazwą miejscowości, o którą spór się toczy.

Sprawach (W) ob. Cikowski St. (Celnych 1604) — Kromer M. (dziejach polskich 1611).

Sprawie (O) stawów ob. Strumiński Olb. (1573).

— (W) ordynacyi Ostrogskiej ob. Ostrogska ordynacya (1754).

Sprawiedliwość kommissyi Skarbu koronnego, względem starostw zamian, summ na starostwach przyznanych, opisanie lenności, królewsczyzn. 1791. fol., str. 8.

— Długim Miejskich Niby Praw Zbiorom y Memoryalom Krótką odpowiednią Uwagą Doso Czyniąca Roku 1790. w Sce, k. tyt., str. 52.

Na początku tekstu drugi tytuł: Sprawiedliwość Miastom Polskim i W. Xięstwu (sic) Litt.

Polemizuje, jak widać z treści, se „Zbiorem” Mędrzeckiego (ob. t. XXII s. 262). — Omawia: Prawo Magdeburskie (przyw. Ottona z r. 947). Prawa miast polskich (Spec. Sax. i Weichbild). — Prawa teutońskie nie dawały miastom dostępu do sejmów prowinc. — Reskrypt dla Wilna i inne przywileje dla miast wydane w Polsce. Przywilej w Horodle 1413. — Ustawa z r. 1505. — Konkluduje, że tylko Kraków, Poznań, Kalisz, Sandomierz z mocy ustawy 1420 i 1436 mogą brać udział w sejmowaniu. Ale i to, jak wywodzi autor, w szacupłym zakresie.

Czart. — Jag. — Kijów — Uniw. wil.

— z nieba wyglądająca z racyi introdukcyi konfraterniy Iwona świętego kapłana trzeciego zakonu S. Franciszka sprawiedliwych spraw patrona. Do WW. OO. Bernardynów Lubelskich wprowadzoney. Jako ną rzadkich y niewidanych zelantów swoich oraz pierwszych promotorów y fundatorów tego bractwa to jest, Jaśnie Wielmożnych ną Trybunał koronny lubelski deputatów ciekawie patrząca się, á przez przyczynę tegóż patrona krotkimi nabożeństwami ną ziemię proszona. Roku którego Sprawiedliwość z nieba wyrzała 1743 die 27 8bris. Z dozwoleń Starszych w Lublinie, w drukarni Col. Soc. Jesu. w 16ce, ark. nlb. F., (k. 55).

Dedyk. deputatom tryb. koron. i przedy. Bonaw. Turakiemu, Archid. Gniezn., Ant. Wołowiczowi, Krzysz. Skarbkowi i innym. Od k. C. Hymnus Sancto Iwoni obejmuje kart 11, poczem: Życie S. Iwona. Jagiell. — Krasin.

— dla Szlachty niżej wyrażonych. (Actum in Curia Regia Varsaviensi Die

Trigesima Mensis Novembris Anno Domini Millesimo Septingentesimo Nongesimo Primo). 1791. fol., k. 1.

Skarga szlachty w księstwie płockim przeciw proboszczom płockim.

Inne pisma do tej sprawy się odnoszące ob. Płoccy proboszczowie. — Tamże cytowana rozprawa Smoleńskiego.

Czart. — Jag. — Krasin. — Uniw. wil.

— wybierania dochodów publicznych (Prawo z r. 1776). fol., 1/2 ark.

— ob. Bielicki Stan. (nieśmiertelnej sławy 1700) — Olszański ks. Kaz. (1781) — Radziwiłł Karol — Rybłowski.

Sprawiedliwy Józef ob. Sokołowski Stan. (1596).

Sprawozdanie Kommissyi Rzpłitey Skarbu Kor. względem zamian starostw, przyznanych summ na starostwach przed r. 1768 późnij wniesionych opisanie lenności, nakoniec względem Królewsczyzn, pod erekcyą ordynacyj podciągnionych, datow. d. 23 marca 1791 r. na Sessyi Ekonom. fol., kart 4 nlb.

Krasin.

Sprawy kryminalne ob. Objaśnienie. — niewiast... ob. Otwinowski Er. (1589).

— i słowa 1566 (Falconius Tom.) ob. Biblia.

— i uchwały synodu (1595) ob. Acta.

SPRENGEL Jan Michał. Qvod S. S. Individva Bene Vertat Trias. Disputatio Inavgvralis Ivridica. De Ivdice Ecclesiastico, Secvndvm Tit. V. Ordinationis Consistorialis Megapolitanae, Ad Litigantivm Svmtvs, Tam In Genere, Qvam In Specie Minvendos, Obligato, Qvam In Illvstri Ad Varnvm Academia Consensv Amplissimi Ictorvm Ordinis, Svb Praesidio Dn. Matthiae Benoni Hering, V. I. D. Et Prof. Cod. Dvcal. Pvbl. Ord. Ac Consistorii Dvcalis Consiliarii, Vt Et Facvltatis Ivridicae Hodie Decani, Domini Patroni, Favtoris, Ac Stvdiorvm Promotoris, Aetatem Devenerandi, Pro Gradu Doctoris, Symniqve In Vtroqve Ivre Honoribvs Et Privilegiis Rite Et Legitime Conseqvendis, Pvblicae Ervditorvm Dis-

quisitioni Die XXVII Avgvsti Anno MDCCXLIV (1744). Sistit, Iohannes Michael Sprengel, Gedanensis. Rostochii, Typis Ioh. Iac. Adleri, Seren. Princ. & Acad. Typogr. w 4ce, k. tyt., str. 84, 1 tabl. (dyplom dla Sprengla).

Przed tytułem doprawiona kopja dyplomu doktorskiego. Rektorem był Carpovius, dziekanem prawa M. B. Hering. — Na końcu przemowa dziekana do doktoranda. Ob. o nim (lub może o jego ojcu?) Seyler Elbinga litt. 1742. Ossol.

SPRENGER Jan Teodor. Johannis Theodori Sprengeri, Polonia Nov-Antiqua Ex Antiquis Et Novissimis Poloniae Scriptoribus excerpta, Et moderno turbato statui accomodata, naturam ingeniumque terrae et populi Satis demonstrans. [Tu winieta]. Francofvrti. Sumptibus Georgi Fickwirthi Anno M.DCLVI (1656). w 8ce, k. tyt., k. 3 nlb., str. 132, k. 2 nlb. (Index).

Dedyk. pretorowi, konsulom i ławn. frankfurckim. Mówi, że jest Niemcem z Frankfurtu i nie chce się wcale mieszać do spraw zagranicznych. Chce tylko poinformować o kraju budzącym teraz współczucie z powodu napadów tatarskich i mosk. Są co przypisują klęski polskie winie Radziwiłskiego (sic).

Rzecz dzieli się na 20 rozdziałów, w których omawia pokrótce: przyjęcie chrześcijaństwa, dzieje królów, infidelitas versus Reges, przymierza Polaki z sąsiadami (zwłaszcza z Austrią), sły ustrój wojskowy, ustrój polityczny, zdradę elekt. brandeb., stosunek do Gdańska, winę J. Kasim. (iż porzucił kardynałstwo), rationes Suecorum. — Wiadomości swoje czerpie z Gwagnina i Neugebauera, a spór polsko-szwedzki oświatla przytaczając argumenta wedle Cyriaka Trasmacha i z odpowiedzi polskiej na to pismo. — Wartość pisma jako źródła hist. żadna; ciekawe tylko jako materiał do oświecenia poglądów o Polsce.

Ob. Kot Rzeczp. pol. (1919) str. 126. — Wiszniewski H. lit. VII 551.

Akad. — Bibl. nar. warsz. — Chreptow. — Czartor. — Czetw. — Jagiell. — Ossol. — Przełdz. — Uniw. lwowa.

SPRENGER Jakób i Krämer Henryk. Młot Na Czarownice Postępek Zwierzchny w czarach, także sposob wchronienia sie ich, y lekarstwo ná nie w dwoch częściach zamykający. Xięgá wiadomości ludzkiej nietylko godna y potrzebna ále y z nauką Ko-

ścioła powszechnego zgodzająca się. Z Pism Jakubá Sprengerá y Henryká Instytorá Zakonu Dominiká S. Teologow y w Niemieckiej Ziemi Inquisitorow po większej części wybrána y ná Polskie Przełożona. Przez Stanisława Zambkowica Sekretarzá Xcía Ie°Mci Ostroskie°, Kásztelana Krakowskiego. Do ktorey w teyże máterey przydána iest Książká Janá Niderá tegoż Zakonu Dominiká S. Theologá y Inquisitora. Także Vlryka Molitora Diálog o wieszczych białychgłowách, ábo czarownicách. W Krakowie, W Drukárni Symoná Kempiniego, Roku Pańskiego 1614. w 4ce, k. tyt., k. 13 nlb., str. 457, k. 7 nlb. (Reiestr).

Druk gocki.

Na odwr. tyt. herb podzielony na 4 pola. Rozpoczyna dedykacja Janussowi z Ostroga Zasławskiemu. W niej wylicza zbrodnie czarownic (m. i. spółkowanie z szatanem). Mówi, że są tacy co temu przeczą, ale nie mają racji. Powołuje się na Pismo św. i na prawo XII tablic. Wzywa urzędy do ścigania czarów. Wreszcie wychwala Zasławskich i ich zasługi dla państwa i kościoła. Dan z Dubna pierwszego maja 1614.

Poczem na 4 kartach: Spisanie rozdziałów. Rseoz dzieli się na dwie księgi: Pierwsza do str. 176; wtóra do str. 457. — Na ost. 7 kartach nlb. „Reiestr co przedniejszych rzeczy“, ułożony alfabetycznie.

Treścią pierwszej księgi jest: O procesie przeciw czarownicom, o lataniu czarownic i o latawcach, o psuciu członka wstydlivego przez czarownice, o zamienianiu w bestje, o mieszkaniu szatanów w ludziach, o sprawowaniu chorób, o szkodach w bydło, grady, o czarownikach.

Treścią części wtórej jest: Sposoby leczenia czarów, lekarstwa w miłości, lek opętanych, przeciw innym tajemnym sprawom (głównie sposoby leczenia praktykami religijnymi).

Obie te części przetłumaczył Z. ze Sprengera i Krämera (Instytora), których dzieło wyszło w r. 1489 pt. Mallous Maleficarum i było potem kilkakrotnie przedrukowane. Zambkowicz przełożył tylko II część tego dzieła, a pominął zupełnie część I i III Sprengera. (Część I omawiała dowody za istnieniem czarów, część III kwestje procesowe). — Inkunabuły Sprengera opisuje Wisłocki Inc. (1900) str. 473.

Natomiast dołączył Zambkowicz do swego przekładu tłumaczenie dwóch traktatów średniowiecznych, nie wchodzących w skład dzieła Sprengera. Złączył je organicznie

z częścią „wtórą“ swego przekładu, to znaczy nie dał im osobnych tytułów; a mianowicie umieścił tam:

1) Od str. 287: Jana Nidera Zakonu Dominika Świętego Teologa y Inquisitora o czarownicach Xięga. Jest to rozprawa w formie rozmowy ucznia i theologa (12 rozdziałów podobnej treści jak dzieło Sprengera).

2) Od str. 390: Xięszka pożyteczna y bardzo potrzebna w sposób Dyalogu o czarownicach pisana przez Vlryka Molitora, w Duchownym prawie Doktorá, którego się wprósł kładzie przemowa... (Jest to przemowa do Zygma. arcyks. rakuskiego). Obejmuje rozdziałów X w formie rozmowy Ulryka, Zygmunta i Konrada.

Tu jak w całej książce dużo materiału folklorystycznego, który wywarł wielki wpływ na folklor polski. Na str. 448 o Merlinie; na str. 416 o Melusynie; na str. 403 przekład wierszy z Boecjussa. Korzysta dużo z św. Augustyna De civitate Dei i ze Speculum Winc. Bellow. Ale na ogół jest Molitor sceptyczniejszy w kwestji czarów jak Sprenger (nie wierzy np. w możliwość zapłodnienia czarownicy przez latawca).

Wiśla tom I (Karłowice) i tom XX (1916, o trzeciusetnej rocznicy wydania tego dzieła). — Rosenblatt Czarownica powołana 1882. — Berwiński Studja I 75, 177. — Kolberg Lud, Krakowskie III 256. — Rothe Rys dziejów psychiatrii 1892. — Maciej. Piśm. III 85. — Czacki O prawach II 289. — Siarcz. Obraz II 83.

Wilder w r. 1914 cenil w Kat. ant. na 100 rs. Ob. też pod Zambkowicz, gdzie wymieniono dwie inne jego prace.

Por. Spee (wyżej str. 111) i Czarownica powołana.

Akad. — Chrept. — Czartor. — Czetw. — Dziaków — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. wileń.

Sprichwörter ob. Ernestus Joannes (1689) — Pisański Jerzy Krzysztof (1760).

Springenburg Venc. ob. Pannonius (1586).

SPRINGER Sam. Debitae Lachrymae ob Obitum Motuosissimum Praestantissimi et Doctissimi Iuvenis Dn. Samuelis Govorrecii, A. A. L. L. Cultoris quondam Elisabethani Sollertissimi. Viri Admodum Reverendi, Clarissimi, Doctissimi, Dn. Georgii Govorrecii, Ielsch-Beccer-Lasgovicensis Ecclesiae Pastoris vigilantissimi, Filii Dilectissimi, Beate denati die 8 Januarii Anno $\chi\rho\sigma\sigma\omicron\nu\upsilon\lambda\alpha\varsigma$

1681. et humati 10. ejusdem. Effusae a Samuele Springero, Vratisl. Siles. A. Cult. Lesnae Imprim. Mich. Buck. (1681). w 4ce, k. 2.

Dwa wiersze grecki i niemiecki. Na początku tytułu cytaty grecki.

Wrocław.

Springinkle ob. Hortulus (1533). **Sprosnosc grecka ob. Marek Aviano** (1700).

Sprüche (Bibliche) Deutsch und Lateinisch Auff die Sontage und Fest Euangelia. Itzt zum vierdē mal corrigiert und in druck verfertiget Mit Kön. Mai: in Polen und Schweden Priuilegien Aphorismi biblici Germanice & Latine Dominicalibus & festorū Euangelijs accomodati Quarto nunc correcti. aucti & typis excusi. Dantisci Cum priuilegio Sa. R. Maiestatis. (Na końcu:) Gedruckt zu Dantzick, durch Jacobum Rhodum, in Verlegung des Erbarñ vñ wolgelahrten Balthasaris Andreae, Buchhändler daselbst 1600. w 8ce.

Sprawozd. z posz. w Szwecji nr 140.

Bibl. Skoik.

SPRUSZYŃSKI Bened. Jerzy. Epigrammata Patris F. Benedicti Spruszyński, Ord: Min: Con: S. Francisci Prouinciae Russiae & Lithuaniae. Admodum Reuerendo Patri, P. Mariano Korybski, Sacrae Theologiae Licentiato, Eiusdem Ord: & Prouinciae Diffinitori Perpetuo, Dedicata. [Tu winietka]. Zamoscii, Ex Typographia Academica. Imprimebat Simon Prątkiewicz. Anno Dni. 1677. w 4ce, k. tyt., k. 24.

Na odwrocie cytaty ze Scaligera.

Dzieło składa się z krótkich (2 wiersz. lub 4 w. epigramatów) przeważnie na tematy religijne. Ale są i na tematy inne.

Od k. B: Votum pro Domo Austriaca; Joan. Casimirus Rex Pol.; Carolo Gustavo; Bellum; In bibulos scriptores; In lusores Martifoliorum; Disputantes Judaei cum Stephano; Patria anthoris (Russia me genuit, Ferraria docuit, Styria sustinuit); Anagramma Oweni (tego widocznie naśladowuje); na końcu wiersze DD. Adriano Krobaki, rect. Zam.

Jak z tego widać przebywał we Włoszech i w Styrii. Pisał te epigramata różnemi czasy.

Bandtkie Hist. druk. II 334.

Czartor. — Ossol. — Zamoja.

— Omen Szczęśliwe Po Electiey Naiasnieyszego Xiążecia Iego Mości Michala (sic) Korybvttha Wisniowieckiego Na Krolestwo Polskie Na Kázaniu w Dzień Bonawentury S. w Kościele Lwowskim Franciszkańskim przy Tryumphalnym Akcie, Przez W. X. Benedykta Spruszyńskiego S. Th. D. Patrem Prouinciae Russiae, Kustosa y Gwardyaną Lwowskiego Zakonu S. Franciszka Min: Con: Ogłoszone, Roku Panskiego 1669. Dnia 14. Lipca. W Zamościu w Druk: Akademickiey. w 4ce, k. tyt, k. 9 nlb.

Na odwołanie orzeł polski z herbem Wiśn., pod tem kilku jeźdźców z szablami i strzelbami. (Cała rycina nader prymitywna).

Kasanie bez treści, osnute na motywie Księżyca (w herbie Wiśniowieckich). Poleca mu ubogi zakon św. Franciszka. Żadnych szczegółów faktycznych.

Jag. — Ossol. — Uniw. wileń. — Zamoj.

— Stromata Honori Sanctissimae Virginis Mariae Sine Labe Originali Conceptae A Rūdo Pre F. Georgio Benedicto Sprvyszynski S. Th: Doctore, Patre Prouinciae Russiae, & Lithuaniae. Ordinis Min: Convent: Sancti Francisci. Consecrata. Anno, à Purissimo Virginis partu 1680. Zamosci Typis Academicis. w 4ce, k. tyt, k. 301 nlb. (sygn. A—Z₄; Aa—Zz₄; Aaa—Zzz₄; Aaaa—Ffff.).

Rozpoczynają aprobaty Abreka i Michałowskiego. Počem tekst dzieła podzielonego na X rozdziałów. Autor dowodzi niepokańności, wyższości N. M. P. nad innymi świętymi, podobieństwa Marji do Chrystusa i Ducha św. itp. Przytacza Duns Scota, Grzegorza Nasj. (k. Yyy₂), Tomasza z Akw. itp. Na końcu 12 k. rejestru.

Jocher 5333.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Wileń. — Zamoj.

Sprzeczką Polityka z Ziemianinem O Rządzie, Prawach Etc. Y Wolności 1764. Anno. w 8ce, k. tyt. i k. 17 nlb. Zaczyna się: Do Cytelnika czyli Krytyka. Potem idą przedmowy: Do Senatu i do Salachy. (Weźmy się za ręce, a Polaka na tronie utrzymajmy).

Počem idzie: Polityka z Ziemianinem rozmowa I. Ziemianin biada, że nie ma teraz wolności. Dysydenci tylko zażywają wolności. Król rozdawał złe żupy i inne dochody. Ekonomje opanowali Niemcy. August II wprowadził zbytki, parady, fioki,

cugi, assamble, reduty. Wiele panowie sztuką szlachtę tło'a i gnębią przez procesy. — Polityk z lekka oponuje przeciw tym wywodom.

Od 10 karty idzie Rozmowa II. Ziemianin narzeka znowu na złą sprawiedliwość. Polityk przeciwstawia temu przykład jakiegoś kawalera na lat kilkanaście w więzieniu osadzonego. Ziemianin mówi, że trzeba szukać u innych narodów wzoru rządzenia się, co Polityk nazywa „ohyda”. Narzekają na chłopów, którzy cisną się do szlachty i podają za nią.

W rozmowie III narzeka znowu Ziemianin na zły ustrój sądów i na złe prawa („różna pomieszana halaputryna”). Zgadają się obaj, iż należy spisać ustawy Rzeczp. w księgach osobnych. O pana, którego na tronie posadzić mamy, nie troszczymy się i onegoż za granicą nie szukajmy.

Cała rzecz świadczy o ciasnym horyzoncie politycznym autora.

Musiałoby być pisane z pocz. r. 1764 a więc przed konwokacją, gdyż potem stronnictwo saskie (hetmańskie) utraciło wszelkie widoki. Broszura byłaby nieaktualną.

Chrept. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. Uniw. wileń. — Zielin.

Sprzet ob. Quadragea.

Sprzymierzenie osób duchownych y świeckich w dekanacie Krobskim dyecezyi poznańskiej (1786?).

Zachował się tylko przedruk tego pismka, wydany w r. 1808 w Rawiczu i dedyk. Michałowi Mycielskiemu. Przedruk ten (nieopisany w Bibl. Estreichera) znajduje się w bibl. semin. poznań. Liczy str. 68. — Na k. 4: Przedmowa. — Na k. 6: Ustawy czyli prawa szczególne na towarzystwa dekanatu Krobskiego. Na Kongregacji w Lutrosinie odprawionej dnia 17 Mies. Maja 1786 R. umowione i uchwalone. — Na k. 9: Imiona Braci i Siostr żyjących. — Na k. 15: Modlitwy za żywych y zmarłych Braci Zgromadzenia naszego. — Na k. 17: Bracia y Siostry do zgromadzenia przyjęci.

Spyczyński Hier. ob. Spiczyński H.

SPYTECKI Michał. Mowa na pożegnanie J. O. Trybunału Koronnego Lubel. imieniem całej prześwietney Palestry. Przez Jmci Pana Michała Spytka Spyteckiego, Podstolica Ziemi Dobrzyńskiej die 20 Decembr. Anno Domini 1765. fol., kart 2. Ossol.

Spytek Nicolaus ob. Ligęza Nicol. (1618) — Żędzianowski And. (Na regułę 1617).

Spytek (Falibóg) Stan. ob. Chlebowski W. (Wizerunek 1614) — Janowie (z) (1622).

Squaloribus (De) curiae Romanae ob. Mateusz z Krakowa.

SQUARCIALUPI Marcell Camillus z Piombino († 1599). De coeli sive aeris ardore. Typis Alexii Rodecii. w 8ce.

Exemplarz cytuje Żebrawski z Dzikowa. Nie miałem tego egz. w rękę (Bibl. Dzik. uległa spaleni 1928). Ale czy to nie jest to samo co „Summa religio”? I w tem ostatniem dziełku jest mowa o ardor coeli jako o hipotezie, zapomocą której Sim. tłumaczy powstanie świata.

Wiess. IX 93. — Żebrawski Dodatek do bibl. mat. 1886 str. 30. Dzików.

— De cometa in universum et de illo qui A. 1577 visus est, opinio M. Squarcialupi... ad Andr. Dudithium (1578).

Ob. Erastus. — Wątpliwe czy wyszło osobno? Wywołało polemikę z Erastem któremu to zakomunikował Dudycs. — Przedruk w dziele Bosiusa De signficatu cometarum (1666).

— De aereo phasmate et quinque amygdalarum vi in ebrietate retardanda (przed r. 1584).

Odpowiadał na to Sim. Simonius w Commentariola (ob. tom XXVIII, 103).

— Primus Triumphus de Marcello Squarcialupo... Claudiopoli... 1584. w 4ce. Tytuł dokładniejszy podałem w t. XXVIII, 106. — O ile teraz widzę, nie jest to praca Simoniusa, ale Squarcialupiego (przeciw Simoniusowi). A więc bieg polemiki byłby taki: 1) De aereo (Squarcialupiego). — 2) Commentariola (Simoniusa). — 3) Triumphus (Square). — 4) Simonius Supplex (1585) w dwóch oszczędziach (Simoniusa). — 5) Summa religio (1586, 1588).

Wedle tego należy sprostować to, co powiedziałem o powyższej polemice w tomie XXVIII, 103—106. Czartor.

— Simonis Simonii Lvcensis, Primum Romani, Tum Calviniani, Deinde Lutherani, denuo Romani, semper autem Athei summa religio. [Tu winieta]. (B. m. i r.). w 4ce, k. tyt., str. 11 (sygn a—2_a).

Bez m. i r. ale zapewne r. 1586, drukowane w Siedmiogrodzie (Claudiopoli?).

Jest to gwałtowna odpowiedź na ogłoszoną w Wilnie pracę Simoniusa pt. Simonius Supplex a może i na „Commentariola”

(1585) (ob. tom XXVIII str. 105). Zarzuca mu: injuriam, mendacium, obscenitatem. Nie ma on żadnej religii, choć chce teraz uchodzić za katolika. Możliwością obiecuje, niezgody nie dotrzymuje. Na zebraniu praskim deklamował obłudnie o religii. Nazywa go Doctor atheismi. Ma jego listy wyśmiewające kapłanów i jeden z zakonów (Jezuitów?). Simonius otrzymał od niego list przyjacielski, a teraz go napada. Napada też na małżeństwo, jako mizogyn. Na str. 9 streszcza szyderczo zapatrywania religijne Simoniusa: Coelum genitoris loco, terram matrem rerum appellamur... Calor est causa perficiens... Jest to wyznanie epikurejskich materialistów. Bóg jest dla niego tylko ciepłem słońca. W tym duchu układa też „credo” Simoniusa na końcu. W pewnej mierze odpowiada Simoniusa, w której tłumaczy swe przejście na katolicyzm, jest dziełko Scopae; ob. tom XXVIII 105.

Obacz o tem dziele Marini Mersensis Quaestiones in Genesim (Paryż 1623) str. 673 i 1830. Tu przestrzega wiernych przed księgami wydanymi w Krakowie i Genewie, pełnymi bezbożności.

Tad. Grabowski w Sprawozd. szkoły realnej krak. 1913 (Sim. Sim. jako przedstawiciel wolnomyślicielstwa). Ossol.

— Simonis Simonii Lucensis, primum Romani, tum Calviniani, deinde Lutherani, denuo Romani, semper autem athei Summa Religio. Authore D. M. S. P. Cracoviae, Typis Alexandri Rodecii 1588. w 4ce, k. 12 nlb.

Cyfry na tytule oznaczają D(om.) M(arc.) S(quarcialupi) P(lumbinensis). Jest to niewątpliwie przedruk. krak. z I wydania, ogłoszonego gdzieś w Siedmiogrodzie. Wisniewski IX 93. Jagiell.

(Squarcialupi). Commentariola Medica et Physica Ad Aliquot Scripta Cuiusdam Camillomarcelli Squarcialupi Plumbinensis, nunc Medicum agentis in Transilvania. Varijs authoribus. Quae omnia pagella sequens minutius indicabit. Satius est honeste latere, quam cum infamia prodire in lucem (1584)... ob. Simonius (w XXVIII, 103).

Przez niedopatrzenie zamieściłem w tomie XXVIII str. 105 błędną wiadomość, jakoby powyższe dzieło było pracą Squarcialupiego. Jest to przeoczenie, które stoi zresztą w niezgodzie z tem, co podają o „Commentariola” o dwie strony wyżej. W Commentariola polemizuje Simonius z dawniejszymi pracami swego niegdyś przyjaciela tj. z jego pismami astronom. i medycznymi (De cometa, De aereo). — Prze-

szedłszy na katolicyzm zerwał ze swoim dawnym przyjacielem i postanowił się od niego odgrodzić. Wystąpił w r. 1585 przeciw jego pracy „De aereo phasmate“ i wydał w Wilnie 1584 r. Commentariola; a na odwołanie ich tytułu zapowiedział publikację prac Sewera Prob., Pandura i innych Włochów przeciw Squercialupiemu. Do wydania tych zapowiedzianych prac nie doszło jednak. (Miały to być zapewne pseudonimy Simoniusa?). Dzieło to znajduje się także w bibl. kapit. gdańskiej.

— ob. Erastus (1580) — Simonius Simon (Commentariola 1584, Simonius duplex 1585) — Socinus Faustus (Ad amicos epistolae 1618, Briefven 1666).

Wizerunki i rostr. nauk. 1836 IX 135. — Gąsiorowski Hist. med. pol. 1291—293. — Encykl. Org. XXIII 570. — Schwartz Dissertation de vita et scriptis Duditi str. 81. — Museum Helveticum XVII str. 137. — Freytag Apparatus III 768. Życiorys jego podają Sandius str. 81 i Bock I para II str. 907 oraz II 483.

Jeszcze inne jego pisma ma podawać Josias Simler Bibliotheca str. 112?

Jego list do Socyna nie wyszedł osobno, lecz jest drukowany w tegoż zbiorach listów i w Opera.

Squernovitanus Albertus (ze Skierniewic?) ob. Herbestus Benedictus (1559?).

SQUERNOWIUS (Skierniowski?)
Krzysztof. Polska albo krótkie opisanie Stanów królestwa polskiego: z podziałem prowincyi, y dygnitarstw, z rozmaitych autorów zebrane, a przez Krzysztofa Squernowiusa N. W. y P. B. do druku podane. w Krakowie Roku Pańskiego 1609. w 4ce, 5 arkusze.

Na odwr. str. tytułu herb a pod nim 6 w. pol. Przypisał Aleksandrowi z Kuniewa Piaseczyńskiemu dziedzicowi na Zorniszczach, gdzie pisze, że: „będąc jeszcze w Frankonii sasiąłem krótkiego opisania Stanów Rzpltej polskiej, które Krzyszta-nowic językiem łacińskim kwoli cudsoziemcom w Moguncyi wydał. Ważyłem się tego, żem ten zbiór jego na polski język przetłumaczył, ktomu przydałem niektóre punkta tejże materyi służące, którem z kilku kronikarsów polskich zebrał“.

Jest to notata Cypr. Walewskiego. — Egzemplarsza „Polski“ nie odszukałem bowiem w żadnej ze znanych mi bibliotek; ale Walewski musiał go mieć w ręku.

Za dziekanstwa X. Wojciecha Streiskiego 1604 r. otrzymał w Uniw. krak. stopień bakałarza NN. WW. i filozofji a ten sam Piaseczyński wówczas napisał dlań panegiryk pochwalny. — Ob. Muczkowski Statuta str. 261. Akad. (?)

— Xenion Admodvm Reverendo D. D. Simoni Rvdnicki, Canonico Cracoviensi, &c. &c. S. R. M. Secretario supremo. Domino omni officiorum genere obseruando. Christophorus Sqvernovivs Almae Acad. Crac. alumnus officiosè dicat. [Tu winietka]. Cracoviae, Anno Domini 1603. w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb.

Na odwr. tytułu herb i 8 wiersz.

Wiersz zatytułowany jest „Presbeia“; życzy Radnickiemu, aby ad sacrum Christi praesepe vocatus przeżył szczęśliwie długie lata. Na końcu dwa kunsatowe anagramy; w pierwszym z nich nazwisko i imię „Simon Rudnicus“ prserobione na „In curis dominus“. Czartor.

— ob. Piaseczyński (1604).

Squierniowski (Skierniowski) Mikołaj ob. Fox Jan — Wężyk Jan (Constitutiones 1630).

Srebrnicki S. I. ob. Korona (1718).

Srebro ob. Specyfikacya sreber i złota (1794).

SREDZIŃSKI Andrzej. Generoso et magnifico dno dno Stanislao Sredzinski, Andreas Sredzinski patri suo charissimo F. S. P... Positiones ivris ex variis titvlis Institvtionvm desvmptae... Has theses Deo iuuante propugnabit Andreas Sredzinski, Philosophiae in Academia Zamoscensi studiosus, praeside Thoma Dresnero, Ivris Vtrivsqve dre, A. D. 1614 mensis Iunii die 8 hora 1. fol., karta 1.

Jest w rękop. bibl. Jag. nr 2279. — Tu także inne skrypta prawniczo spisane w Akademji zamojskiej za czasów Dresnera. — Między innemi Hilchona: Dikatomtheia. Jagiell.

— ob. Plautus (Ciekliński P. 1597) —

Szymonowicz Sz. (Imagines 1604) — Tomicki Benedykt (Cynosura 1642).

Święcki Hist. pam. II 132. — Lempicki Medycensz polski (w księdze: Sz. Szym. i jego czasy 1929). — O jego wierszach łac. obacs Arch. Zam. I (wstęp). — Bielowski Szym. Szym. str. 30.

SREDZIŃSKI Wincenty. Conclusio nes theologiae de Justificatione Impii,

merito, fide, spe, charitate, jure et justitia. Cracoviae, Typis Fr. Cezary. 1722. fol.

Jocher 3810.

Sredzki zjazd (1590) ob. Izdbieński — Nowiny — Opisanie (1590).

Sredzkie sejmiki ob. Postanowienie — Sejmiki — Środa — Szoldrski J. (1761) — Uchwały.

Sremski z Bukowca Józef ob. Jar-mundowicz (1726).

Sreniawa Nałęcziana ob. Cynerski (1637).

Sreniawa (Śreniawici) ob. Sreniawa.

SROCZYŃSKI Bonawentura. Meta Gloriae In Primo Passu Honoris Philosophici. V. VV. DD. primae Laureae Candidatis Praefixa. Dum post rigidi examinis cursum A Clarissimo Et Admodum Reverendo Domino M. Antonio Kocikowski, Philosophiae Doctore & Professore, Collega Minore, Ecclesiae Archipresbyteralis B. M. V. Paenitentario Radyminsciano. In Amplissima Magnorum Hospitum Corona AA: LL: & Philosophiae Baccalaurei Ritu Solenni Crearentur Per Bonaventuram Sroczyński, Ejusdem primae Laureae Candidatum Metrò Póético & Lemmatibús Adornata. Anno Quò LVX DeVs est nobIs, eX CVrsV, Meta saLVsqVè. (1751). die 19. Novembris. Cracoviae, Typis Universitatis. fol., k. tyt., k. 6 nlb.

Na odwołanie miedzioryt św. Jana Kantego z podp. Paulus Jędrzejowski sc. Zamojskiej. — Zaczyna wiersz o św. J. K.; potem wiersze dla prof. A. Kocikowskiego, M. Przypkowskiego, K. Gurskiego i „Meta“ dla kandydatów (Langowski, Sroczyński, Jankiewicz). Sub reg. St. Filipowic.

Bibl. Przypk. — Dzik. — Jag. — Ossol.

Środa ob. Akt (1703) — Potrocinium (Conventus 1614) — Sredzki — Uchwały zebranych stanów (1734). Finkel III 2003.

Środensis ob. Srodensis.

Środki zbawienne ob. Lubomirski Stan. Herakl. (1728) — Simplician.

Srokowski B. ob. Spiekerman B. T. W 1787 r. grana była w teatrze warsz. jego przekładu komedja Panna Rainord.

(Ob. Rocznik teatru Narod. warsz. 1813 str. 24).

Srola Stanisław ob. Cervus Joan. (Farrago 1531).

Janociana I 33.

Srednicka Kołyczowna Anna ob. Przyłuski Baltazar (Iako Rachel 1639).

SRZEDNICKI Ignacy. Jasnie Wiel: Na Małachowiczach Nałęcz Małachowskiemu Referend: Koron: Marszałkowi Nayias: Rzezpłtey Polskiej Skonf: Stanow Koronnych etc. etc. w 4ce, k. 2.

Wiersz. „Polski Narodzie pomyślnieć się zdarza“. Autor wiersza mówi o sobie: „Imię Ignacy na Srednicy Sredni Ani naylepszy, ani też pólędni. Obywatel Wdztwa Podlaskiego Ziemi Bielsk: naylychazy sługa Pański Srednicki“.

Czarnec.

— Jaśnie oświeconemu Xięciu Imci Saphyi (sic) generałowi szeffowi artyl. W. X. L. marszałkowi skonf. stanów nayiaśn. Rzezpłtey polskiej y Wielkiego Księstwa Litewskiego. w 4ce, str. 3. Wiersz.

Sredziński Andrzej ob. Sredziński.

Sredziński Zygmunt ob. Birkowski Fabian (Kawaler Maltański 1623).

Sredzki zjazd ob. Sredzki.

Sreniawa ob. Boczyłowicz (Sława 1675) — Cynerski (1637) — Karol Gustaw — Meler Dyd. (w swej pełności 1644) — Paszkowski Mar. (Dzieje turec. 1615, Posiłek 1608) — Radziwiłł Alb. St. (żami płynąca 1658) — Sawicki (życie św. Alojzego 1725) — Sowiński Krzysztof (żalem płynąca 1674) — Staniewski Stef. (1736).

Sreniawitów dom ob. Kwapiński (Species 1733).

Sreniawski Albertus ob. Decisio (1704).

(Srzeńsk). Prośba obywateli powiatu Srzeńskiego. fol., k. 2. Czartor.

Srzeński Feliks ob. Sierpcz Albertus (Ephemerides 1536).

Szrodek dość skuteczny do zbawienia... Wilno 1766. w 8cc.

Uniw. wileńs.

Szrodensis Albertus ob. Powodowski Jan (Ad dominos 1585).

Szrodki zbawienne ob. Symplician (Środki).

(**Srzyrzowski Jan Bernard**). Conclusiones scholastico-dogmaticae ex universa theologia selectae, iam vero.. Perillustri et admodum Reverendo Domino Joanni Bernardo Szrzyrzowski Can. Regular. Luter. Convent. Antocoll. ad Vilnam a Studio ejusdem ordinis theologico... dedicatae. Vilnae, 1755. w 4ce. Ob. tom XIV, 349.

Kraszew. Wilno IV. — Jocher 2674. Univ. wileńs.

Ssadka (z) Mikulasz ob. Szadek M. Staat des Heil. Röm. Reichs Teuther Nation, der Kays. und Ertzherz. Erbländer von Spanien, Portugall, Pohlen, Franckreich, Preussen, Schweden, Dänemark... [14 części]. 1700(?).

— (Der) von Pohlen. (Bez r., ale po r. 1697). w 8ce, k. 2 nlb. i str. 94. Przed kartą tyt. popiersie szychow. Fryderyka Augusta II.

Por.: Tenda (1697)... oraz niżej: Staats-Protocoll (1698).

Bibl. nar. warsz. — Univ. lwow. — Toż: Leipzig 1704. w 8ce.

Staats-Beschreibung (1687, 1711) ob. Sandraart Jak.

Staats Calender von Thorn (1761)... ob. Toruń.

— (Königl. Polnischer) auf das Jahr 1767—1776). Warschau, Gröll. w 12ce.

Obacz w t. XIV str. 15 (pod Calender) oraz w t. XIX str. 48 (pod Kalender) Oprócz wymienionych tam roczników są także roczniki za lata 1768, 1769, 1770 itd.

Staats-Geographie von dem Königreich Preussen und einige polnische Lehnstücke. (2 Theile). 1735.

Staats-Geschichten Von Riga und Lieffland. Auf gegenwärtige von dem König in Pohlen erweckte Unruhe gerichtet und gantz unpartheyisch an den Tag gelegt. Samt anhängigen pro und contra — Edicten, Manifesten, Conditionen und Protestationen beiderseits Hohen Potentaten Befehlhabern und Magnaten, zu einer vollkommenen Elucidation und Staats-Gründe dess geneigt-begierigen Lesers. Augspurg, Bey Jacob Koppmayer, und Andreas Maschenbauer. 1700. w 8ce, k. tyt., str. 110.

Autor wyjaśnia na początku, że zamiarem jego jest przedstawić związek między sprawą Infant a wojnami europ. ostat-

nich lat. Opisuje Infanty (wedle Gwagnina) i ich dzieje. Na str. 15 o polsko-szwedzkich konfliktach od czasów G. Adolfa. Na str. 31 o wojnie z Karolem Gustawem. Od str. 49 są zamieszczone akta z roku 1700 (edykta, manifesty itd.) mające służyć za objaśnienie, dla czego wybuchła wojna z Aug. II. Wreszcie kilka ulotek polemicznych. Całość ma bronić polityki szwedzkiej. Czartor.

Staats-Geschichte (Europäische) u. zwar von der Oster-Messe 1724 biss wieder dahin 1745... Erfurth, Funck 1725. w 8ce.

Są tu: Nachrichten von Thorn u. Pohlen etc. Czartor.

Staats- und Kriegs-Schau-Bühne (Historische) Des Königreichs Pohlen, In einem kurtz gefasten Zusammenhang Derer heutigen Polnischen Kriegs-Troublen nebst beygefügten Journal von Belagerung der Stadt Dantzig wie auch accuraten Abrissen derer Städte Warschau, Krakau und Dantzig nicht weniger denen Bildnissen des Stanislai und Primatis eröffnet; Franckfurt und Leipzig Auf Kosten derer Buch-Handler Anno 1734. w 8ce, k. tyt., str. 327, tablic 2 [portrety Stanisława Leszczyńskiego i Teodora Potockiego, prymasa Polski, ryleca Buscha].

Opowiadanie rozpoczyna się od śmierci Augusta II. — Obszerny opis elekcji. — Na str. 115 o zabiegach Francji na rzecz Stan. Leszczyńskiego. — Od str. 189 wypadki z r. 1734. — Od str. 185 o oblężeniu Gdańska. (Na str. 213 o generale Bismarcku!). Epizod gdański opowiedziany nader szczegółowo. Od str. 218: Nachtrag... von Übergabe der Stadt Dansig. Na str. 314: Copia des Capit. Instruments (z dnia 9 lipca 1734).

W tekście dużo dokumentów, listów, przemów, wierszy i inskrypcji.

Por. Polen (Das mit Cron) w t. XXIV, 440. Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Raczyń. — Tysak. w Czerw. Dw.

Staats-Maxim (Der Königlichen Polnischen Wahl) oder Politisches Bedencken, Was zu einem und andern mahle bey sothaner Wahl ist practiciret worden. Zu reiffen Erwegen unpassioniret vorgestellet. Gedruckt im Jahr 1697. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb.

Zapytuje co lepsze: elekcja czy dziedziczność i odsyła do Barklaja i Arnisaonsza. Porównywa wybór w Polsce i Niemczech. Opiera się na Hartknochu i na Zieglera

Schauplatz. Przewiduje że Francja ujmie się za Contim.

Bibl. nar. warsz. — Czartor. — Ossol.

Staats-Maximen (Der Polnischen Nation Politische), Nach welchen sie ihre Regierung sonderlich auch die Königliche Wahl und Vermählung gerichtet Sammt Einem ausführlichen Bericht von dem Polnischen Hof Wesen. Wornach Sich die jenigen sicherlich richten können, welche etwas Hauptsächliches in Polen zuverrichten haben. Anno M.DC.LXX (1670). w 12ce, k. tyt. i k. 65 nlb. (sygn. A—F₆)

We wstępie (od A—C₆) omówiony jest ustrój Polski: król, rada, sejmy, urzędy, mieszczanie i chłop, lenna, unja; dalej wojny ze Szwedami, Tatarami; znajomość języków; karczny, tolerancja religijna; wojsko. — Od k. C₆: o elekcjach. Od k. C₁₁: Von denjenigen Personen, welche man vermuthet, dass sie zur Cron in Polen solten gelangen (tu o przebiegu poprzednich elekcji, o wyborze Piasta, o ks. Neuburakim, o Kondenszu, o Michale Wiśn.). Od k. E₁: Von der Königl. Heyrath. (Eleonora). Cała rzecz nie bez znaczenia dla dziejów M. Wiśn. Jagiell.

Staats-Protocoll (Raisonables) darinnen nach richtiger Ordnung der jetzigen Souverainen Herren und gewaffneten Häupter in ganz Europa merkwürdige Staats und Kriegs-Gründe, heimliche Interesse und hierbei... Krieg und Friedens-Expeditiones sowohl mit unpartheiischen Staats Gründen mustriret, als aus nach polnischen Principiis deduciret genugsam zu verwundern sein werden. Franckfurt 1685. w 4ce.

Nieco tu o Polsce.

Branic.

Dalszy ciąg pod tytułem:

Continuatio des raisonnablen Staats-Protocolls, worinnen Herren u. gewaffneten Häupter in ganz Europa merkwürdige Staats- u. Kriegs-Gründe heimliche Interessen u. Kriegs- u. Friedens-Expeditiones genugsam zu verwundern seyn. 1686. w 4ce, str. 189. Obejmuje: Wessen man sich aus Polen zu getrüsten habe. — Ob man sich vor denen Cosacken u. Moscowitern zu fürchten habe od. Gutes zu hoffen. — Wer die Tartaren seynd.

Staats-Protocoll (Das Polnische), Worinnen enthalten Die vornehmsten und denckwürdigsten Staats-Affairen,

und Veränderungen dieses Königreichs, bevoreaus in diesem Jahrhundert, so bey denen Königl. Wahl-Crönungs- und Reichs-Tägen vorgegangen; ingleichen von denen einheimischen und auswärtigen Kriegen, Auffruhr Alliantzen und gefährlichen Factionen, insonderheit die so genandte Contische oder Frantzösische, so sich zeithero in Polen angesponnen, wider die Sächsische Königs-Wahl und darauf einen innerlichen Krieg erregt hat. Hierbey Ist eine eigentliche und umständliche Beschreibung derer neulich vorgegangen Gesandschaftten, prächtigen Ein- und Aufzuge, Solennien und Ceremonien der Königl. Crönung, Cracauschen Huldigung u. und zum Beschluss ein kurtzer Abriss des Polnischen Königreichs, dessen Provintzien, Woywod-schaftten, Starosteyen, wie auch derer vornehmsten Städte und Vestungen, darinnen sammt andern unzähligen Geschichten und Anmerkungen Durch Eine unpartheysche Feder aufgesetzt. Gedruckt im Jahr 1698. (B. m., ale Frankfurt). w 4ce, k. tyt. i k. 63 nlb. (sygn. A—Q₃).

Są także odbicia z datą: Gedruckt im Jahr 1697 (oba odbicia są w Jag.).

Rozpoczyna napis: Die I Eintheilung. Ta podzielona jest na 60 pytań (Fragen), ale zachodzi błąd w liczbowaniu, bo dwa ostatnie pytania policzbowano LII i LIII zamiast LIX i LX. Omawia pokolei ustrój Polski, zwracając główną uwagę na elekcje. Elekcje XVI i XVII wieku. Intrygi i zamieszki za Jana Kas. Anegdoty o Marji Ludwice (gerit faciem pictam, mentem fictam et... non adeo strictam). Michał Wiesniewsky i Sobieski. Jego miłoścki. Jego olbrzymie skarby. Elekcja po śmierci Sobieskiego. Conti. Sady obcych o polskich elekcjach. Znaczenie wyboru Augusta II. Niemcy nie odniosą z tej elekcji pożytku. Poselstwo polskie do Augusta i mowa Jablonowskiego. Prsbycie Augusta do Polski i koronacja. Władza króla. Armja polska (nisko ją ceni). Fortece w Polsce. Prawa szlachty. Prowincje i miasta. — Kończy opowiadaniem o wojnach polsko-szwedzkich. (Korzystając z relacji w Theatrum Europ.). Autor przewiduje wojnę Contiego z Augustem II i ostro uderza na Francję: das unruhige und rachsüchtige Frankreich. Podobną treść mają równocześnie wydane

1) przekłady z Bizardiera (Wahlschoppen 1698, Der cur. Staatsman 1698). Ob. t. XIII str. 157. — 2) Das verwirrtte Pohlen; ob. w t. XXIV, 440. — 3) Obacz nadto pod Tende (Hauteville). — 4) Staat (Der von Polen), ob. wyżej.

— Toż:... Continuation oder anderer Theil des polnischen Staats-Protocolls, worinnen vornehmlich enthalten, was seithero nach der königl. Wahl und Crönung vorgegangen, sonderlich wegen des bevorstehenden Feld-Zugs und Belägerung der beruffenen Vestung Caminieck, derselben Beschaffenheit, Situation, Befestigung und zu welcher Zeit dieselbe von dem Erb-Feind übergangen; wie schwer es sey solche wieder zu erobern und ferner Was Prinz Conty bey seiner Anlandung in Preussen verrichtet. und warum er so bald wieder von dannen mit seinen Schiffen abgesehelt Durch eine unpartheyische Feder aufgesetzt. Gedruckt im Jahre 1698. Frankfurt. Kloss. 1698. w 4ce, kart 27 (ark. E₄).

Czartor. — Jagiell. — Kijows. — Kopern. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwow.

Staats-Secretarius (Europäischer) Welcher Die neuesten Begebenheiten unpartheyisch erzehlet, und vernünftig beurtheilet... w 8ce.

Miejsce druku nie podane.

Jest to wydawnictwo periodyczne, z początku XVIII wieku, rodzaj dzisiejszego Schul-tina Geschichts Kalender, podające krajami ważniejsze wydarzenia polityczne. Uwzględniono między innymi i Polskę. Mam przed sobą z bibl. Czartor. trzy tomy z r. 1735 (str. 659—939), znaczone jako XX, XXI i XXII Theil. Dodano do nich portret Michała Radsiwilla, bisk. pozn. Stan. Hozjusza, Teod. Lubomirskiego. O wypadkach polskich jest mowa na str. 835—844 i 929—938 (sejm pacyf. 1735 i łączące się z nim wypadki). Tendencja prychylna Augustowi III. Czartor.

Staats-Sachen (Polnische Kriegs und... 1666) ob. Kriegs Sachen.

Staats-Theatrum in Polen (b. r.) ob. Polen.

Staats-Wahrsager (Europäischer) oder Wundersame Prophezeyungen von dem jetzigen Zustand der meisten und vornehmsten Europäischen Staaten,... des holl. Malachia, des franc. Nostradami, Bruder Herman, des Mönchs

Sebalds... den päpstl. Stuhl, das Haus Österreich... Britanien, Frankreich, Schweden, Polen.. betreffend... Bremen, in der Sauermanischen Buchhandlung 1758. w 4ce, str. 402 i 4 2.

Dzieło miało kilka wydań. To jest edycja piąta.

Staats und Zeit Beschreibung des Königr. Polen (1687) ob. Polen — Sandraart.

Staat ob. Bizardière (Der curieuse poln. Staatsmann 1698) — Faber Ant. (Cantzley 1697—1754) — Fort Le (politischer von Europa 1740) — Fredro And. M. (Sitten-Lehren 1698) — Gebhardi L. A. (Wendisch-slawischer 1797) — Hildebrand (österreichischer 1789) — Joubert (Veränderungen 1777, Umänderung 1792) — Kirchmair Kar. (Königs) — Meder H. B. (Verfassung 1718) — Pfeffel C. F. (recht 1765) — Steinhäuser J. B. (a raczej Pfeffel 1763) — Tende (Hauteville 1697) — Troesler J. (der politische 1670) — Ziegenhorn (1772).

STABEL G. Fryd. i Mack St. Dissertatio medica exhibens singulares observationes de plica polonica. Halae Magdeburgicae 1724. w 4ce.

Dread. król.

— ob. Tschentscher Melch. (1704).

STABENAU Benjamin. Positiones theologicae ex articulo III August. Confessionis de Christo filio Dei quorum partem priorem d. XXIX. aprilis A. C. MDCCXXXV (1745) praeside Alberto Menone Verpoortenn SS. theol. D. et professore publ. ill. Athenaei Gedanensis Rectore et ad SS. Trinit. Pastore in auditorio maximo placidae amicorum disquisitioni submittit Benjamin Stabenau Ged. Athenaeo patrio brevi valedicturus. Gedani, typis Thomae Joannis Schreiberi, magnif. Senatus et Athenaei typographi. w 4ce, k. 2 i od str. 57 do 84. Jagiell.

Stabski Hyacintus ob. Krudnerowicz Kasper (1760).

Stacowicz Aleksander ob. Dawidowicz Owsiej (Głos) — Korff Józef (Sprawa 1790) — Majerowicz And.

(Ewazya 1790) — Zuzmanowicze (Sprawa 1790).

STACHOWICZ Damjan, Sch. Piar. (1658 † 1699). Orationes, Odae et Elegiae in laudem Andreae Santacroci Archiep. Seleucia Nuntii Apostolici Varsaviae, 1690. fol.

Tak podaje Bielski Vita 18, a za nim Jusz. II 205. Będzie to zbiór, opisany w tomie XXVII str. 62 pt. „Pium legatum“. Stachowicz był jego wydawcą, a może nawet autorem wierszy i mów, bo te zwykle układał profesor, oho! studenci podpisywali.

Stachowicz Ferdynand ob. Żarski Franciszek (Theoremata 1649).

Stachowicz Stanisław, drukarz ob. Historia.

Encykl. Orgelbr. T. XIII, s. 662.

Stachowscy ob. Janowicz Wawrz. (1665).

Stachowska Elżbieta Tołockowa ob. Janowicz Wawrz. (1669, 1665).

Stachowska Helena ob. Janowicz Wawrz. (1669).

Stachowski Antoni (I) Arcyb. ob. Oktoich (1715) — Zawiet (1717).

(Stachowski Antoni szambelan) (II). Sprawa W. JP. Antoniego Stachowskiego Szambelana Dworu Polskiego z WW. Sorokami przez Odpowiedy (sic) Pozew i Aktorati obiętemi (1799). fol., kart 4.

Chodzi o dobra Dziewiałtowo. Sprawa oparła się — jak zwykle w tym czasie — o Gubernatora Bułhakowa, który odesłał ją do sądu głównego. To jest pozew do tego sądu. Uniw. wileńs.

— ob. Sorokowie.

Stachowski Michał ob. Janowicz Wawrz. (1669).

Stachurski Florjan ob. Propositiones (1774).

STACIEWSKI Kacper. Róża misterna w Wirydarzu heliconskim wśród zimy cudownie wykwitająca, a przy solennym Akcie weselnym oblubiencow nowych Jego Mci Pana Kaspra Winklera mieszczanina y kupca sławnego Krakowskiego y Jey Mci panny Elżbiety Formankowiczówny Ukochaney córki sławney pamięci Jego Mci Pana Iana Formankowicza sławnego niegdy Rayce Krakowskiego, y Jey Mci Pannie Elżbiety Formankowiczowvey,

przez Kaspra Staciewskiego sławney Akademiei Krakowskiej studenta na oświadczenie życzliwego affektu tudziesz też na powinszowanie błogosławieństwa Pańskiego y pomyślnych pociech unizenie ofiarowana Roku Pańskiego MDCLVIII (1658) Dnia 20 Stycznia. w Krakowie w drukarni wdowy Łukasza Kupisza J. K. M. Typ. w 4ce, ark. D₂ (kart 14).

Na drugiej str. karty tytułowej wiersz łaciński, podpisał Joannes Formankowicz Stud. Scholae Gram. Na str. 3: Dedykacja Kasprowi Winklerowi, mieszczan. krak. oblubiencowi nowemu. — Cały dziewięć wierszem.

Jagiell. — Uniw. warsz.

— Złote Jabłko, Z ogrodow Hesperyjskich odważnym Alcida mężnego dziełem wstawionych, Wrwane; A ná przeznaczny Akt weselny, Nowych Oblubiencow, Iegomci Pána, P. Grzegorza Machowicza, Kupca Krakowskiego, y Gwarká Ilkuskiego, Y Ieymci Panny P. Anny Formankowiczówny, Przeznacznych Rodzicow, Świętey Pamięci, Iegomci Pána P. Iana Formankowicza, Rayce Krakowskiego, Y Ieymci Panniey P. Elżbiety Formankowiczowey, Rayczyney Krakowskiej, Vkochaney Corki, Z uprzejmym błogosławieństwá Pańskiego, y wesolofortunnych successow powinszowaniem, Przez Kaspra Staciewskiego, Náuk wyzwolonych, y Filozofey, w sławney Akademiei Krakowskiej Bákalarzá. Wystawione. Roku Pańskiego, M.DCLX (1660). Dnia 12. Stycznia. W Krak: w Druk: WDowy Łukasza Kvpisza, I K. M. Typogr. w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.

Wierszem chwali rodziny Form., Mschowiczów i Pipanów. Machowicz duńo podróżował, miał znajomość alemańskiego języka. Pracował też w górach Ilkuskich. Samuel Form. był prawnikiem, członkiem senatu Juriskonsultów. Jerzy Pipan znany był we Włoszech. O nim tak się wyraża: Sławny w pułnocney stronie, y tam gdzie krainy Hesperyjskie rozwodzi, ray swiata jedyny, Włoska Ziemia, gdzie Padus, gdzie Eridan sławny, Nurt pod budowne miasta toczy starodawny. Z niego, jako na insze cory ukochane, Znamienitey godności małżonkom oddane; Tak y na Cię obfiteń cnot wszystkich spłynęła.

Jest to ten sam Pipan, który w roku 1593 był w Padwie Rektorem, jak świadczy Riccoboni w Comment. de Gymn. Patav. str. 95. Ossol.

— ob. Radziwiński Wiktor (Laurea 1658).

Stacje ob. Stacye.

Stacjusz (Stacyusz) ob. Statius.

Staciwski Kazimierz (Staciewski) ob. Novicampianus (1644).

STACKELBERG Otto Magnus (†1799). Copie des Declarations (1773)... ob. Rewitzky (tom XXVI str. 277).

Znaczną ilość jego not i deklaracji przedrukowano w zbiorze: Recueil (r. 1772—3).

— Declaration de S. M. I. de toutes les Russies, faite à S. M. le Roi et à la République de Pologne par son ministre plénipotent. le Baron de Stackelberg 1772. fol.

— Declaration de S. M. l'Impératrice remise par son Ministre plénipotentiaire Baron de Stackelberg au ministère de S. M. le Roi de Pologne. Le 23. Nov. (4. Dec.) 1772. Deklaracja Imperatorowej JMci podana ministerio Krola JMci Polskiego przez Jey pełnomocnego ministra Barona Stackelberga (1772). fol., 2 k. nlb.

Ob. Odpowiedź (w t. XXIII str. 257).

Petersb. — Uniw. warsz.

— Déclaration... (z przekładem niemieckim:) Erklärung, welche I. K. M. durch Allerhöchstdero bevollmächtigten Minister den Baron v. Stackelberg an S. M. den König haben thun lassen. (1772). fol., 2 k. nlb. Petersb.

— Deklaracja N. Imperatorowej IMCI Całey Rossyj Podana Ministerio N. Krola IMCI Polskiego y Rzeczypospolitey przez Jey pełnomocnego Ministra Barona Stackelberga 1772. fol., k. nlb. 1. Uniw. warsz.

— Deklaracja 23 listop. (4 grud.) (Tekst franc. obok polsk.) fol., 1 karta. Jagiell.

— Deklaracja z 7 (18) Listopada. fol., karta 1. Jagiell. — Krasiań.

— Toż... 1773. fol., 1 karta.

Bibl. nar. warsz.

— Declaration. Deklaracja (1776). w 4ce, kart 2.

Podp. przez posłów zagranicznych w Warszawie br. Stackelberg, B. de Rewicki

i Benoit we francuskim i polskim języku, datowana w Warszawie 4 Novembra 1776. — Gwarantują wolność Polski.

Bran. — Czart. — Kras. — Nar. warsz.

— Kopia deklaracji jednosłownych oddanych ministrom króla Imci y Rzpltey Polskiej przez Ichmśc PP. Barona de Revitzki, Barona de Stackelberg y de Benoit Ministrów Cesarzowej Ieymci królowy Węgiersk. y Czeskiej Imperatorowy Imci wszystkich Rossyi y króla Imci Pruskiego z podpisem każdego ze swojego dworu deklaracji, w Warszawie 2 lutego 1773. fol., k. 2.

O przyspieszeniu sejmu. — Ob. Rewitzky (w tomie XXVI, 277).

Czartor. — Krasiań.

— Kopia deklaracji jednosłownych oddanych ministrom króla Imci y Rzpltey Polskiej przez Ichmśc PP. de Stackelberg, de Benoit ministrów Imperatorowej Ieymci wszystkich Rossyi y Króla Imci Prusk. na d. 18 wrześ. y Cesarzowej Ieymci królowy Węgiersk. y Czeskiej przez Jmśc Pana Rewitzkiego ministra iey na d. 26 t. m. września r. 1772. [Przytem:] Odpowiedź i dalsze deklaracje 3 potencyi z 4 grud. 1772. — Odpowiedź 2 lutego 1773. — Odpowiedź dalsza (także 1773). fol., sygn. B₂. Branic.

— Nota od JW. Jmci P. Hr. Stackelberga Ambassadorsa Extra ordynaryjnego i pełnomocnego Rosyjskiego 1784. fol., k. 2 nlb. Krasiań.

— Nota. Note. Warszawa 5 Novembra 1788. w 4ce, str. 1.

Protest przeciw przestąpieniu formy rządu gwarantowanej r. 1775. Po polsku i po francusku.

Branic. — Jagiell. — Krasiań. — Misjon. w Krak. — Zieliń.

— Nota... do Stanów seym. podana... Dat. w Warszawie dnia 24 Listopada 1788. fol., str. 1.

Z powodu noty o wycofanie wojsk rosyjskich z kraju. — Po polsku i franc.

Branic. — Czartor. — Jagiell. — Krasiań. — Ossol. — Zieliń.

— Nota... 1789. fol., k. 1. Branic.

— Nota. Note... Warszawa 26 stycznia 1789. fol., str. 1.

Z powodu Noty o ustanowienie nowych kwater dla wojsk rosyjskich.

Branic. — Krasiań. — Zieliń.

— Nota... posła Rosyjskiego, dnia 29 stycznia. Warszawa, 1789. fol., k. 1 (po polsku i francusku).

— Nota... do stanów zkonfederowanych, dnia 5 lutego. Warszawa 1789. fol., k. 1 (po polsku i niemiecku).

Obiecuje wycofać wojska swe z Polski z okazji wojny z Turcją wprowadzone.

Krasiań.

— Toż... dnia 6 lutego 1789. Warszawa. fol., k. 1 (po polsku i franc.).

Branic. — Krasiań.

— Nota do Kanclerza W. Koron. od ambassadora Rosyjskiego, 6 kwietnia 1789. fol.

Po polsku i niem. Branic. — Krasiań.

— Note de l'ambassadeur de S. M. l'Impératrice de Russie, Mr. Stackelberg aux Etats Confédérés de Pologne. Concernant l'évacuation des troupes russes. Fait le 6 fevrier 1789. fol.

Po polsku i francusku. Krasiań.

— Recueil des declarations (1772—1773)... ob. t. XXVI str. 144.

— Reponse aux Declarations... (1772)... ob. Rewitzky.

— Respons JW. Imci P. Posła Wielkiego Rosyjskiego Stackelberga. (Na końcu:) Warszawa d. 28 Augusti 1776. fol., k. 1 nlb.

Branic. — Czartor. — Krasiań.

— Tłumaczenie noty (1774)... ob. Rewitzky.

— Tłumaczenie noty z dnia 24 Maja (4 czerwca) posła Rosyjskiego. Warszawa, 1789. fol. Krasiań.

(Stackelberg O.). List z Pożegnaniem Do Jasnie Wielmożnego JP. Hrabi De Stackelberg Ambassadorsa Dnia 24. Miesiąca Maia Roku 1790. w 8ce, k. tyt., str. 29.

Rozpoczyna się datą: z Podola 1790 Roku Dnia 24. Miesiąca Maia. Jaśnie Wielmożny Panie Dobrodzieciu!...

Jakiś „Pan Podstoli“ opowiedział autorowi o wyjeździe Stackelberga. Cytuje o nim „autora Organów“. Autor listu nibyto chwala Stackelberga, którego „sławi cały naród“: w rzeczywistości jednak są to drwiny. Petersburg nazywa kuźnią wolności. Boi się, że Bułhakow gotów być inny dla Polaków. Porównywa go z Repninem. Na końcu szycerzy wierszyk: Odejdziesz Panie, o losy, o nieba — Tego do zguby było nam potrzeba — Zginiey ach — Jakiś to strach. Cały ten wier-

szuk naśladowany umyślnie i widocznie z Baki. Ossol.

— Nota od Departamentu interesów cudzoziemskich, do JW. Jmci Pana Graffa de Stachelberg (sic) posła wielk^o rosyjsk^o Dan w Warszawie 27 Augusti 1776. (Zarazem:) Respons JW. Jmci Posła Wielk^o Rosyjsk^o Dan w Warszawie 28 Augusta 1776. fol., kart 2. Branic. — Czartor. — Krasiań. — Uniw. warsz.

— Nota Nayiaśniejszych Stanów Seymujących podana JW. hr. de Stackelberg Wiel. Pos. Pełnomocnemu Ross. Dworu względem ewakuacji wojska rosyj. z Krajów Rzpltey, datowana w Warszawie d. 17 Novembr. 1788 r. fol., kart 8.

Po polsku i niemiecku. Krasiań.

— Nota Nayiaś. Stanów Seymujących podana JW. hr. Stackelberg... w Warszawie d. 17 Novembr. 1788 r. fol., karta 1.

Tekst polski i francuski. Tej samej treści co poprzednia. Krasiań.

— Nota podana posł. Stackelberg, datowana w Warszawie d. 17 Novembr. 1788 r., fol., str. nlb. 2 (tekst francuski i polski).

Jest to odpowiedź na notę z dnia 25 list. 1788. — Ob. Avis aux Polonais.

Krasiań.

— Nota od Stanów Rzeczypospolitey podana posłowi de Stackelberg względem ewakuacji wojsk rosyjskich. Dat. w Warszawie d. 14 Stycznia 1789 r. fol., k. 1. Krasiań.

— Nota do posła Ross... ob. tom XXIII str. 176.

— ob. Audinot (1779) — Benoit — Contramanifest (1781—2) — Czacki (1788) — Kopia (1773) — Łojko (1773) — Macerota (Materie 1783) — Malachowski St. (Nota 1788) — Marcoin (Polusia 1788) — Młodziejowski (1776) — Nota (1788, w t. XXIII s. 176) — Odpowiedź (1773) — Prawdzicki (1789) — Prorogacja sejmu — Recueil (1773) — Reglemens (masonskie 1784) — Rewitzky — Wilczewski (Mowa 1775).

Kalinka Ost. lata (1891) str. 225—276. — Finkel III 1862.

(Stackelberg Jullanna). In amore dolor XIV. Calendas Decembres 1776. (Ad Comitum de Stackelberg Russorum legatione in Polonia fungentem in obitu ejus filiae Julianae). B. w. m. (1776). w 4ce. Petersb. publ.

— ob. Kopczyński (Elegia 1781).

Stackiewicz ob. Steckiewicz (Sprawa 1798).

Stacye Pana Naszego Jezusa Chrystusa Podczas Jego krwawey męki z francuskiego na polski język przetłumaczone. We Lwowie w Drukarni J. K. M. M. Coll. Soc. Jesu 1748. w 8ce, k. 50 nlb. Uniw. warsz.

Stacye ob. Bembus (Decl.) — Broscius — Chleb (1661) — Diskurs (1613) — Dyskurs — Dyskurs (1648) — Gostkowski Wojc. (1602) — Januszowski J. (Poprawa 1625) — Konfederacje — Nieradzi Adam (Kirys hartowny) — Olszewski M. (Judicium 1661, Rozsądek 1663) — Rozmowa konfed. (1613; tu dalsze informacje) — Rozmowa panów (1613), księdza (1648), podróżna turodzica (1613), żołnierza (1624) — Satyr polski (1650) — Skarszewski (Uwagi 1778) — Sporządzanie (1660) — Sposób jakoby wojska (1652) — Starowski Sz. (O stacji żołnierz z teologiem; Zguba; Reformacja; Rozmowa 1638, 1661; Stacye żołnierskie 1636).

Ob. w tomie XV 230, 438 oraz XXIV str. 416 i 418.

Stadelmann Joh. ob. Scherffer W. (1652).

Staden Danzig ob. Gdańsk.

Stadiodromus (1721) ob. Ancuta.

— coelestis ob. Jan od Krzyża (1728).

STADION (R. P. D.) Gnesnen. Decimarum pro Ill. D. D. Josepho Kobierzycki, Nicolao Bilski, Paulo Suchecki aliiisque possessibus in parochia Druszbicen. contra Rev. P. Philippum Biczynski Parochum... Facti et juris... Romae 1757. typis Bernabo. fol., str. 16.

Jagiell. — Uniw. warsz.

— Toż... Responsio. Romae 1757. fol., str. 8. Jagiell. — Uniw. warsz.

Stadium laureato pede... ob. Hosius St. (1733).

Stadler Ulrych.

Pisywał listy (nie wiadomo czy drukowane) do anabaptystów w Kraśniku pod Lublinem, którzy odrzucali noszenie i używanie mieczy. Obacz o tem Loserth Der Kommunismus der mährischen Wiedertäufer (1895) str. 148.

Stadło ob. Kalinowski Samuel (szczęsne) — Mrowiński J. (mażeńskie 1561) — Popławski Kaz. (szczęsne 1669).

STADMASCHIUS Andreas. Curia Gedensis anagrammatica 1714.

Stadniccy (ze Zmigroda) ob. Przechacki Krzysztof (O trojkiej powinności 1582).

O rodzinie Stadnickich obacz Żychliński Złota księga t. III, VI, IX. — Finkel III 1862.

Stadnicka Ewa ob. Ossoliński Józef (1730) — Wietrzyński Kaz. (1731).

Stadnicka Maryanna ob. Grejsler Seb. (Nagrobek 1672).

Stadnicka Marianna ob. Brandys (1636).

Stadnicka Teresa ob. Wietrzyński Kaz. (1731).

Stadnicka Zofja z Makowieckich ob. Beldowski X. Ant. (Żywe obrazy 1731) — Nogawski Józef Michał (1740) — Seryewicz Adr. (1740).

Stadnicka Zofja ob. Stawiarski M. (Wesołe 1665).

Stadnicka Zuzanna z Dębińskich ob. Hilary od S. Bazylego (Popielec 1757).

Stadnickich (Z) ob. Ossolińska.

Stadnicki Adam ob. Mojecki (Żyd. okr. 1602) — Paszkowski Marcin (1615) — Radawiecki Andrzej (Prawy szlachcie 1614) — Suski Jędrzej (Korektura prawa 1610) — Starczewski Leonh. (1606).

Stadnicki Aleksander ob. J. A. (Dyskurs 1747)

Stadnicki Andrzej (1660 † 1608) ob. Radawiecki Andrzej (1614) — Regulski Jan (1609).

Siarcz. Obraz. II 229. — Teleżyński Epitaphia in Eccles. S. Trinit. (1790) s. 27.

Stadnicki Angelus ob. Juszyński Hieronim (1799).

STADNICKI Antoni. Mowa Antoniego Stadnickiego delegata z województwa kaliskiego d. 3 maja r. 1792 w kościele S. Krzyża od prowincyi wielkopolskiej miana. (1792). fol., str. 3.

Branic. — Czartor.

— ob. Biegaczewicz Adalb. Joan. Cant. (1745).

STADNICKI Franciszek (I) kasztelan, syn Józefa. Scintilla sole major inter Eliae flammis virtutum splendore refulgens D. Maria Magdalena de Pazis, annua suae festivitatis recurrente die in basilica celeberrimi conventus Cracoviensis Majoris et perantiquae regularis observantiae PP. Carmelitarum, stylo oratorio in numero magnum hospitum Concursu, a Francisco de Zmigrod Stadnicki Castellanide Lubaczoviensi, in Alma Universitate Cracoviensi Rhetorices et Eloquentiae auditors adumbrata. Anno quo Sol justitiae Christus Salutis humanae illuxit 1727 die 25 Maji Cracoviae typis Collegii Majoris Universitatis Cracoviensis. fol., kart 13.

Na odwr. str. tytułu herb Stadnickich; pod nim 4 wiersze łac. podpisał Jan Stadnicki student wymowy. — Przypis Piotrowi ze Stadnik Stadnickiemu kasztelanowi sandeckiemu.

Jocher 5441. — Święcki II 453.

Czartor. — Dziaków — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. wileń. — Zamoj.

— ob. Beldowski X. Ant. (1731).

STADNICKI Franciszek (II) syn Antoniego. Mowa JW. Starosty Stadnickiego Ostrzeszowskiego, posła ziemi Wieluńskiej, na Sessyi seymowej dnia 7 Wrzes. 1776 R. mianą w Warszawie, w Drukarni P. Dufour 1776. fol., k. 1.

Branic. — Krasin. — Ossol.

— Głos JW. Hr: Stadnickiego Starosty Ostrzeszowskiego, Posła Ziemi Wieluńskiej miany w Izbie poselskiej, dnia 4 Listopada R. 1786. fol., k. 2.

Branic. — Ossol.

— Mowa JW. Jmci Pana Franciszka Stadnickiego Starosty Ostrzeszowskiego, posła ziemi wieluńskiej w Izbie Poselskiej dnia 22 Października miana. fol., k. 1.

Popiera wniosek o powiększenie wojska, pomimo że ma w instrukcji na żadne podatki nie pozwalać. Jagiell.

— [Odezwa dat. w Kaliszu 15 lipca 1792]. fol. k. 1.

Wzywa ochotników do obrony kraju. — O roli, jaką odegrał jako nacelnik wojew. kal. ob. Smoleński Konfed. targ. str. 156, 160, 197, 250. Krasin.

— ob. Dobrzycki Nepomuc. (1793). Niesiec. T. VIII 484.

Stadnicki Jan (I) ob. Ecclesia (1637) — Firlej H. (1633) — Kalinowski Sam. (Lutnia 1633).

Stadnicki Jan (II), wojew. wołyński († 1714) ob. Lipski Józef (1714) — Nieprski (1713).

Stadnicki Jan (III), student wymowy, syn Piotra (?) ob. Stadnicki Franciszek (1727).

Stadnicki Jan (IV), chorąży grab. ob. Hilary od S. Baz. (1757) — Seryewicz (Szczęśliwy 1740).

STADNICKI Jan (V), kan. katedr. In Nomine Domini, Amen. Dissertatio De Judiciis Ecclesiasticis Privatis. Ex Libro III. Institutionum Juris Canonici; circa Actum Promotionis ad Doctoratum in Utroque Jure. Perillustris & Reverendissimi Domini D. Joannis De Zmigrod In Zabno Stadnicki, Canonici Cathedralis Cracoviensis &c. &c. Viri de Ecclesia Dei & Republica Polona Meritissimi, publicè ad disputandum In Collegio Juridico Universitatis, Proposita. Annò Domini 1764. Die XVI. Mensis Julii. Cracoviae, Typis Seminarii Episcopalis Academico Dioeciesani. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb.

Na odwr. k. tyt. „Ad perpetuam rei memoriam“, podpisała Facultas juridica. Tu powiedziano, że zwiedził Europę i że hojnie ssaopatrzył sacras aedes Oporysow. et Żabnensem. Dysertacja oparta jest na cytatach s C. J. Can.

Z polskich prac cytuje Janidłowski, Lipskiego Centuria, Szamotulskiego G., Zawadzkiego. Na końcu: Defendentur sub assist. Stan. Ficzkiewicz... objectis satisfaciante M. Antonio Camelin. Ten ostatni jest zapewne właściwym autorem (Stadnicki był już wówczas kanonikiem kat.). Jagiell. — Ossol.

— ob. Stadnicki Michał (Oratio 1760) — Toryani Jan Th. (Kazanie 1767).

Stadnicki Jan Adam podczaszy kor. ob. Jendrski Ant. (Trzy znaki 1645).

STADNICKI Jan Kanty szambelan. Mowa JW. Jmci Pana... Szambelana J. K. Mei; Deputata z Województwa Sandomirskiego na Trybunał Koronny Delegowanego od tegoż Trybunału do J. K. Mei d. 19 Października 1783 miana. fol., str. 1.

Ob. tom XXVI, 335.

Jagiell. — Uniw. warsz.

Stadnicki Jędrzej Samuel ob. Grejzler Sebastyan Kazim. (1672).

STADNICKI Józef. Propositiones Theologico-Dogmatico-Scholasticae. Pro Disputationibus Publicis. Expositae. In Seminario Stradomiensi Presbyterorum Congregationis Missionis. Defendente Perillustri & Admodum Reverendo D. Josepho Stadnicki. [Tu ozdoba winieta]. Annō MDCCLXIX (1769). Diebus Junii. Cracoviae Typis Seminarii Episc. Acad. Dioec. w 4ce, k. tyt. i k. 5 nlb.

Są to konkluzje: De Deo, De Myst. Trinitatis, De Incarnatione, De Sacr., De Matrimonio. Zwalcza zdania hereetyckie powołując się na św. Augustyna.

Jocher 2707.

Ossol.

— ob. Belkowski X. Ant. — Biegaszewicz Adalb. (1745) — Dominik (1731) — Lachowicz Floryan (Sensus verbi 1727).

Stadnicki Kazimierz ob. Lachryma (doloris 1714).

Stadnicki Marcin ob. Roźniatowski Abr.

Rzekomy djarżus pióra Marc. Stadnickiego nie jest jego utworem, lecz Stadnicki był tylko właścicielem manuskryptu. Wyjaśnienia to W. Kętrzyński w Prsegl. histor. VII (1908) str. 268. Autorem djarżusza był Abr. Roźniatowski.

Finkel Dod. II (1914) nr 3203.

Stadnicki Marek (I) ob. Ochocki Gabriel (Epithalamium 1620) — Radawiecki Andreas (1630).

STADNICKI Marek (II) Karol. Cynosura Laetitiae, Inter Vrsae & Virginis Gnievosianae sidera, Ex pulcherrimo Italiae Coelo, ad Poli Septemtrionalis custodiam redeuntia, Nup̄r desiderio expectantis Patriae Observata, Atque unā cum Illustrissimo & Reuerendissimo Domino, D. Nicolao de Olexow

Gniewosz, Dei & Sedis Apostolicae Gratiā, Episcopo Vladislauensi, & Pomeraniae, &c. Dvm Post salutata Principum Apostolorum limina, Vrbe m̄que Romam Iubilaei tempore visitata, cum omnium applausu, in amplexum Patriae reuerteretur, A Marco Carolo Stadnicki, Eloquentiae Auditore, Officiosae Palladis cultu, & prae gaudio triumphante eloquentiā, Excepta. Anno Sanctissimi Iubilaei 1650. [Na końcu pod sygn. druk. t. j. obeliskiem:] Cracoviae In Officina Typographica Francisci Caesarij, S. R. M. Typog. w 4ce, k. tyt. i k. 15 nlb.

Na odwr. tyt. herb Gniewosza (Panna na niedźw.).

W egz. Jag. dopisano współcześnie: Stan. Bieżanowski stylus; on więc jest autorem. Między innymi wychwała tu Władysł. IV i Mik. Krasiańskiego.

Czart. — Czetw. — Jagiell. — Krasia. — Ossol.

STADNICKI Michał od św. Józefa, pijar (1732 † 15 stycz. 1789). Kazanie na Pogrzebie Jasnie Oswieconego Jana Klemensa Hrabi na Ruszczy, Branicach, Tyczynie i Tykocinie Braniczkiego Kasztelana Krakowskiego, Hetmana Wielkiego Koronnego, Starosty Brańskiego, Bielskiego, Krosińskiego, Mościckiego, Janowskiego, Bohusławskiego. Kawalera Orderu Orła Białego, Złotego Runa i S. Jędrzeia. Miane w Kościele Krakowskim S. Piotra Przez X. Michała Stadnickiego Scholarum Piarum Dnia 20. Sierpnia Roku 1777. w Krakowie w Drukarni Seminarium Biskupiego Akademickiego. w 4ce, k. tyt. i k. 17 nlb.

Część I wysławia różnych Branicznych, między innymi Elżbietę hetmanową; Część II Jana Klemensa. Wylicza jego cnoty. Ułomności swe okupywał jałmużnami. Żegna jego imieniem naród i krewnych.

Branic. — Daików. — Jagiell. — Krasia. — Ossol.

— Oratio De Laudibus S. Thomae Aquinatis Angelici Ecclesiae Doctoris Habita In Ecclesia RR. PP. Ordinis Praedicatorum. Varsaviae Nonis Martii MDCCLXI (1761). w 4ce, k. tyt. i k. 11 nlb.

Dedyk. Francisco Schwartzenberg de Wito-wice Czeruy. Mówi o jego stosunku do

kard. Lipskiego, do K. Sołtyka i bisk. Załuskiego.

Wspomina jego działalność w Trybunale. — Pochwały św. Tomasza są ogólnikowe.

Jagiell. — Uniw. wileńs.

— Oratio De Natura, Et Arte Diligenter Ad Omnem In Literis Scientijsque Profectum Adhibenda. In Solenni Studiorum Omnium Instauratione Habita Calendis Septembris MDCCLX (1760). [Tu winieta]. Varsaviae. Typis S. R. M. & Reipublicae in Collegio Regio. w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.

Dedyk. Joanni Stadnicki, canon. oath., ad tribunal deputato, fratri suo. Wspomina o tem, że Jan przez sześć lat posłował w Konstantynopolu.

Jan kształcił młodszego brata u Pijarów, a potem wysłał go za granicę. Oratio była wypowiedziana w szkołach pijarskich in instaur. studiorum.

Wychwała mówców i postów starożytnych (Cicerona, Horacego).

Jocher 933.

Janocki Excerpt. 80, 307—12. — Bielski Vita piarum 127. — Sobieszcza, w Encykl. Org. XXIII 939 i 40. — Horanyj Scriptores piarum II 695 i 6.

Akad. — Czartor. — Jagiell.

Stadnicki Michał, chorąży grabowiecki ob. Toryani Jan (1767).

STADNICKI Michał Konstanty. Conspectus priorum philosophiae partium logicae et metaphysicae in ducali Sabaudica academia pertractatarum per Michaellem Constantinum Stadnicki. Vindobonae, Jahn 1763. w 4ce.

Stadnicki Michał Dr. Juris ob. Marxen Car. (Diploma 1782).

Stadnicki Mikołaj (I) ob. Nycz Joan. (Hodeporicon 1641) — Radawiecki Andrzej (Prawy ojcowie 1630) — Sulikowski Mikołaj (Laetitia 1637).

Stadnicki Mikołaj (II) ob. Tyleneński Jan (Kazanie 1769).

Stadnicki Mikołaj Franc. ob. Orzechowski Stanisław.

Stadnicki Mikołaj Jan Kanty ob. Ossędowski Stan. (Cithara 1638).

Stadnicki Paweł ob. Połaniecki I. Bon. (Candor 1739).

STADNICKI Piotr. Voorafgaand Bericht wegens eene negotiatie op laden in Amerika. Amsterdam. 1792. w 8ce, str. 37.

Do tego doprawiono innych sześć druków dotyczących tej samej kwestji. Dotyczy spekulacji ziemią w Stanach. Stadnicki & zoon mieli kantor w Amsterdamie.

Tak podaje Katalog antykw. Hiersemana w Lipsku z r. 1929 pod nr 1039. Cenił — gdyż chodziło o Amerykę — na 420 marek!

Stadnicki Piotr Konst. ob. Biegaszewicz Adalb. Joan. Cant. (Remigium 1746) — Połaniecki J. (1739) — Stadnicki Franc. (Scintilla 1727).

Stadnicki Samuel ob. Przechacki Christophorus (1586).

Stadnicki Stanisław (I i II) ob. Cyryus Teodor (Zgoda 1605) — Judasz — Martyrologium (1563) — Modrzewski Andrzej (1562) — Orzechowski St. (1561) — Przechacki Krzysztof — Przewodowski Hieronim (Judasz 1611) — Stankar — Ranizowski Stanisław (Katolik 1606).

Siarczyński Obraz II 226. — Niemozew.

Panow. Zyg. III, II 100, 123—7, 382, 417. — Pamiętnik Sandomirski 1830 II 565—573 (Monodia Stadnickiej). — Święcki Hist. Pam. II 134. — Wiszn. Hist. lit. VI 223 przyp. — Grabowski Skarga str. 42 i 646. — Oriehoviana I. — Kót Modrzewski 1923 str. 228. — Rembowski Rokosz. Zebra. 1893 str. 512. — Wielewicki Diarium I. — Czubek Pisma rokoszowe II (tu jego korespondencja z Jasłowieckim i kilka ulotek, które mu Czubek, zdaje się niesłusznie, przypisuje). — Papée Ostatnie chwile Djabłu w Atenem 1889. — Łoziński Prawem i lewem (1903). — Finkel III str. 1862.

Żył równocześnie dwóch Stanisławów Stadnickich: 1) jeden t. zw. „Djabła”, starosta Zygwulski — 2) kasztelan Przemyski. Powyższe odayłaczce odnoszą się do jednego i drugiego.

Stadnicki Stan. (III) ob. Zamojski Jan (Planctus 1619) — Zamojski Tomasz (1617).

Stadnicki Tomasz Aleksander ob. Wojakowski Jerzy (Poważny dyskurs 1747).

(Stadnicki Zygmunt). Vota genethlia ad illustrem et generosum... L. B. de Smigrod dominum in Landeshut moris et honoris ergo scripta die 2 martii anno 1617. Heidelbergae, typis Davidis Albini. w 4ce, k. tyt. i str. lb. 11. Birgel.

(Stadtländer Anna Kat.). Super discessu puellae... Thorunij, Karnall. 1664. w 4ce, k. 2. Gdańska miej.

STADTLÄNDER Antoni. Schuldige Glückwünschende Zuruffungs-Pflicht Welche Dem Ehrenvesten und Wohlgeachten Hn. Antonio Stadtländer, Vornehmen Bürger und Chirurgo Königl. Stadt Thorn, An dessen Höchsterfreulichem Namens-Tage, Welcher am 17. Januar. dieses itztauffenden 1683. Jahres glücklich eingefallen In verbundener Geflossenheit haben abstaten wollen Dessen Dienst- und Pflicht-Verbundene Untengemeldte. Thorn druks Christian Bekk, des löbl. Gym. Buchdr. w 4ce, k. 4. Toruń. Kop.

STADTLÄNDER Fryderyk. Dem Beglückten Hochzeit-Fest Des Wol-Edlen und Wolgelahrten Herrn M. Reinhold Friderich Bornmanns Prof. Publ. Ord. Welches mit der Edlen Viel Ehr und Tugend-begabten Jungfrau Anna Barbara Seel. Herrn Johann Fridrich von der Weser Vornehmen Kauff- und Handels-Mannes in Thorn, Nachgelassenen Ehleiblichen Junfr. Tochter, Anno 1716 d. 12. Maji Daselbst gefeyert ward Wolten durch nachgesetzte Zeilen beywohnen Zwene innenbenannte Freunde aus Königsberg. Thorn, Gedruckt, bey Johann Nicolai, E. E. Raths und des Gymnasii Buchdrucker. fol., k. 2. Toruń. Kop.

— Exercitatio Historica Posterior De Vita S. Martyris Adalberti, Hungarorum Prussorumq. Apostoli, quam Jesu Christo Feliciter Adjuvante, Superiorum Consensu, In celeberrima Prussorum Academia, Placide eruditorum discussioni subjuicunt Praeses M. Christianus Helwich, Domnan. Pruss. Et Respondens Fridericus Stadtländer, Reg. Pruss. D. 26. Septembr. Anno 1693. In Auditorio Philosophico, Horis solitis. Regiomonti, Typis Reusnerianis. w 4ce. Uniw. królew.

STAEHLIN J. P. Anekdoty Oryginalne O Piotrze Wielkim Zebrane przez J. P. Staehlin z dodanemi O Katarzynie I. drugiey Piotra Małżonce i Aleksym Synu Jego ciekawemi wiadomościami z Pana Coxe Wyjętemi. w Krakowie 1789. Kosztem i drukiem Iгна-

cego Grebla Typografa i Bibliopoli J. K. Mci. w 8ce, k. 2 tyt., str. 482.

Na odwrocie tyt. cytat z Pliniusza.

Rozpoczyna przedmowa od wydawcy, gdzie autor nazwany najslawniejszym tego wieku pisarzem. Był on nauczycielem Piotra III (męża Katarzyny II), potem zaś bibliotekarzem. Anekdoty sebrał z ust osób wiarogodnych (zwłaszcza od wszystkich dygnitarzy), których wymienia pod każdą anegdotą.

Anekdoty te są to krótkie opowiadania o różnych epizodach z życia Piotra W. przeważnie w duchu apoteozy jego. — Anegd. 116 (o carewiczu Aleksym), wyjęta z podróży Coxo'a, odsyła po szczegóły do czwartego tomu Hist. Rosji Levesque'a. — Aneg. ostatnia tj. CXVII o Katarzynie I, o jej rodzie, jej awanturach, jej śmierci, jej przymiotach.

Czart. — Jag. — Ossol. — Uniw. wileń.

Staël (Necker) ob. Trembecki Stan. Bernacki w Ks. dla Balcera I str. 51.

Staende Preussen ob. Preussen (1657).

Staermontus Petrus Varmiensis ob. Xylander (1598).

STAGG Adolf. Bey der Huldigungs-Feyer G. Russ. Kayser. Majestät Catharinen II.. weyhet dieses Opfer in Tiefster Ehrfurcht und Unterthänigkeit am 28 Dec. 1794. Als am Tage, da von der Lithauschen Hauptstadt Wilna der Eyd der Treue geleistet wurde. Ein vor 25 Jahren in Jhro Russ. Kayser. Majestät. Diensten gestandener Diener Carl Adolph Stagg Doctor und Hofrath. fol., k. 2.

Wiersz. — Notata Jochera.

Stagirita (Aristoteles) ob. Aristoteles — Zródłinski Casim. (Ad omnipotentis 1693).

Stahl Georgius Ernest ob. Bolten Danniell Henning (1709).

Stahremberg ob. Ruess (Von Ihro 1683).

Stahremberg Henryk ob. Rotter Ksawery (Refugium Peccatorum 1767).

Stalicki Ant. ob. Kleczewski Stanisław (1760).

STALICKI Walenty. Faelix Avspicivm Ob Vtriusque Luminaris Serenissimorum Principum, Vladislai IV. Regis Poloniae & Sueciae, &c. &c. inuictissimi. Lvdovicae Gonzagae Reginae Poloniae

& Sueciae, Cluinae, Niuerniae Ducis Mantuae, Montisferrati, &c. Principis Consociationem, A. M. Valentino Stalicki, Contubernij Philosophorum Seniore Exhibitvm. [Na końcu:] Cracoviae, In Officina Typographica Francisci Caesarij. Anno Dni. 1646. w 4ce, k. tyt. i k. 15 nlb.

Na odwr. tyt. herb Wielopolskich i 6 wiersz Macieja Korczowskiego, stud. rhet. Dedykacja Janowi Wielopolskiemu. Tu wychwala jego poselstwo i jego hojność wobec Franciszkanów w Bieczu.

W panegiryku powołuje się na Orzechowskiego Fidelis Subditus, co równa z Xenofonta Cyropedją.

Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwow.

— Ode plaudens Clarissimo et Admodum Rdo D. D. Stanislawo Jurkowski, Collegae Majori S. Floriani Canonico, Custodi Opatovien. dum in Alma Univ. Cracov. Theologicam Professionem aspicietur. A. M. Valentino Stalicki, ejusdem Acad. Professore decantata. Cracoviae, apud Valerianum Piątkowski, 1645.

Na arkuszu składanym. — Notatka zapewne z egz. bibl. Jag., ale go nie odszukałem.

— D. O. M. Quaestio Physica De Anima In Commvni. Publice ad disputandum in Alma Academia Crac: in Lectorio D. D. Theologorum. A. M. Valentino Stalicki, Proposita. Permissu M. D. Rectoris. Anno Domini M.Dc.Lxi (1661). Cracoviae, In Officina Viduae Lvcae Kvpisz, S. R. M. Typ. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Na odwr. berła Akademji i wierszyki Jana i Krzyszta Chrapowickich.

Przypis: Domus Majoris patribus. Na końcu: Sub ansp. Ad. Roszczevic.

W tezach rozróżnia duszę wegetatywną, sensitivam et intellectivam.

In quolibet vivente una anima reperitur. Jagiell. — Ossol.

— ob. Cyrus Dominik (1668) — Muszyński Tomasz Kazim. (1663).

Stałość ob. Lipsius Just. (umysłu 1600—1783) — Seneka (1771).

Stambuch (Slesky) ob. Paprocki Bartłomiej (1609).

Stambuł ob. Konstantynopol (tom XX, 34) — Relacya (1700) — Turcya.

Stament Adamus, praepos. wisnic. ob. Papużyński J. K. (Gaudium 1642).

Stament Wojciech ob. Zychini Dominik (Tribut 1666).

Stamirowska Ewa (I) ob. Czopowski Seweryn (1791).

Stamirowska Ewa (II) ob. Łukowski Vladislaus (1635).

Stamirowski Antoni ob. Czajkowski B. J. (1786) — Czopowski S. (1791).

Stamirowski Laurentius ob. Łukowski Vlad. (1635).

Stamirowski Tomasz, starosta krasnostawski ob. Chyczewski Stan. (Physica 1767) — Czopowski Seweryn (Kaz. pogrzeb. 1791) — Processus (1761) — Witowski.

Stammen (Poln.) ob. Koenigs Stammen (1669).

STAMMICHUS Dawid. Nuptiis Eliae Zahn et Annae Neuenfeldiae. Dantisci 1645. w 4ce.

Stampf Donatus, drukarz akad. ob. Zygmunt III (Mandatum, Mandat 1620).

Stamfy Jan ob. Jurgievicius Andreas (Niemandt 1603).

Stan cywilny. Warunek poddanych względem dziedziców (Projekt do prawa). fol., str. 2 (p. fracta). Branick. — Czartor.

— historii Narodu polskiego z okazji Religij i przyczyny dla których koniecznie wypada ustanowić Hierarchią grecką nieuniękną i dyssydencką. Obacz Przegląd pozn. 1862 str. 34.

Jest tu o liście Lwa Sapiehy do Józ. Kuncewicza.

Odpisywał na to Protasewicz(?).

Jedno i drugie nie znane.

— kawalerów świeckich w Europie y inne ciekawości godne wiadomości. w Warszawie 1778.

Tak podaje Kat. ant. Lissnera, ale to zapewne urywek z Kalendarzyka.

— aktualnego kompletu co do nowego zaciągu, korpusu artylerji i (6) pułków pieszych, wojska W. X. Lit. podług zaprzysiężonych likwidacyi i raportów z ostatniego miesiąca. fol., 1/2 ark.

— korpusu artylerji i 14 regimentów pieszych polowych, w Koronie, podług zaprzysiężonych likwidacyi. fol., 1/2 ark.

— Państwa Rzymskiego Zachodniego po upadku Cesarstwa Rzymskiego na Romulu Augustulu R. P. 476.

Jocher 828 (za Katal. Pilch.).

— Polityczny Duchowny, Wojskowy i Cywilny Królestwa Polskiego y W. X. Litewskiego w Roku 1785. Z przyłączonym krotkim zbiorem Konstytucji Seymu Grodzieńskiego Roku 1784. [Tu winietka]. w Warszawie Nakładem i Drukiem Michała Grölla, Księgarza Nadwornego J. K. Mci. w Marywillu Nro. 24. pod znakiem Pośtów. w 16ce, k. tyt. i k. 120 nlb.

Jest to schematyzm urzędniczy ówczesnej Polski. Wyliczeni biskupi, wojewodowie, ministrowie, kasztol. etc... Na I₁: Urzędnicy ziemscy i grodzy. Na O₁: Rada Nieustająca. Potem: Trybunał Koronny. Sądy. Palestra. Kawalerowie orderów. Dwór. Król. Posłowie. Gwardje i pułki. Magistrat warsz. Pocztę. Walne trakty. — Od k. V₁: Zbiór konstyt. sejmu 1784.

Wychodziło zapewne i w nast. latach, ale nie znam egzemplarzy. Ossol.

— Polityczny Królestwa Polskiego, Y W. X. Litewskiego. Na Rok Pański 1794. [Tu winietka]. w Warszawie, Nakładem i Drukiem M. Grölla, Księgarza Nadwornego J. K. Mci, w Marywillu pod Nro 475 w Sali nad Bramą. w 24ce, k. tyt., str. 59—399, k. 2 nlb.

Pag. 1—58 brakuje dla tego (jak wyjaśniono na odwr. tytułu), że miesiące są opuszczone (Kalendarz).

Na początku: Stan państw europ. (tj. wyliczenie monarchów i członków ich rodzin). Potem zwykły schematyzm Polski. Trakty pocztowe. Na str. 378: wiadomość o Turcji. O roślinie jedwabiovej. Treść syryjska (podp. M. Gröll). Anegdota o Murzynie na wolność wypuszczonym. Wyrok Filipa. Wyspa Jamajka. Myśli moralne (może z La Rochefoucaulda?).

Ossol — Zieliń.

— rycerski do Senatu. Warszawa Gröll. fol., str. 1.

Branic. — Czart. — Dzików — Zieliń.

— wojska koronnego podług ostatniej lustracji w roku terażniejszy 1778 przed seymem expedyowanej. Rapport o stanie wojska W. X. L. iako się effective znajduje w likwidacji zaprzysiężonych w racie marcowej 1778 podany (1778). fol., 1/2 ark.

Branic. — Krasin.

— wojska obojga narodów na seym walny ordynaryiny warszawski 1780 r. podług zaprzysiężonych likwidacyi z raty marcowej roku tegoż 1780 i raportów miesięcznych okazany. fol., ark. 1.

Branic. — Czartor.

— Toż... na Seym Walny Ordynaryiny Warszawski 1782 Roku podług zaprzysiężonych Likwidacyi z Raty Marcowej 1782 Roku okazany. fol., 1 ark. rozl.

Czartor. — Jagiell. — Uniw. warsz.

— Toż... na seym walny ordynaryiny Grodzieński 1784 r. fol., k. 1.

Krasin.

— Toż... na Seym Walny Ordynaryiny 1786 roku. fol., 1 k. plak.

W Koronie 13.802, w Litwie 4.540.

— Toż... na seym stanów skonfederowanych 1788 r. fol., karta 1.

Krasin.

— ob. Ciąg uwag (rolniczy) — Gdacyusz Ad. (rycerski 1679, rzymski 1680) — Goldonowski A. (wdowiec 1635, paniński 1636) — Grady Baz. (dziewicy 1607) — Hozyusz (o bożym 1574) — Jezierski Fr. (nie szlachecki 1790) — Kaliński X. (1780) — Komisja porz. (1792) — Ligowicz Józ. (małżeński 1787) — Paprocki B. (małżeński 1601) — Pocięcha (paniński 1610) — Podgórzanin (małżeński 1768) — Przyczyna (szlachecki 1765) — Putanowicz J. A. (wewnętrzny Studii 1774) — Roa M. (dusz cierpiących 1649) — Roztrząśnienie (miejski 1791) — Siarczyński T. (duchowny 1778) — Skarszewski Woj. (Uwagi, duchowny 1778, duchowieństwa 1776) — Skutkach (o) (szlachecki 1789) — Sołtykowiec J. (Głos na prędcę, miejski) — Stany — Ubezpieczenie prerogatyw (cywilny) — Uwagi z powodu osobliwego (wojskowy 1789) — Wybicki Józef (Uwagi) — Zatorski Paw. (Podgórzanin, małżeński 1751).

— Sprawy ob. Częstochowski konwent (z Wybranowskim 1786) — Brzozowska (Sołtykowa) Sal. (przec. Branickiemu 1782) — Gałęcka Agata (1782) — Micewicz Ign. (z Cel. Dydzimskim 1785) — Karmelici kowień. (z Swirskim 1787) —

Radziwiłł Mik. (z Maryanną Radziwiłłową 1798) — Sprawa — Sułkowski Ant. (banku berlińskiego 1790) — Witten Franc. (przeciw Xciu Piotrowi 1763) — Wybranowski (Konwentu Jasnog.).

Stanu (Do) Nayiaśniejszej Rzeczypospolitej od mieyskiego. w 4ce.

Branic.

— Szlacheckiego, y Wojska Koronnego, Partis Adversae Od Dobra Pospolitego Aversae. (B. m. i r., ale 1733). w 4ce, k. tyt. i k. 22 nlb.

Zachwała króla Augusta III i Najj. Marj. Zwalca Stanisława. Nie jest on wcale zelatorem wiary. Ubliżył jej traktatem warsz. i popiera go gdańska herezja. Zamordowano wolną elekcję i liberum veto. Polemizuje ostro z pięciu maksymami partyśantów Stanisława. August III jest misus a Deo. W końcu dopisek: Do wojska Koronnego.

Katalog Bibl. Uniw. warsz. notuje datę 1712 r., co błędne.

Ossol. — Uniw. warsz.

STANBRIGIUS (Brinslacus). Vocabularium metricum opera Brinslaci a Stanbrigio editum Thorunii 1639. w 4ce.

STANBULEWICZ Matyasz. Goniec Pánu Jozefowi Licyniusowi Namysłowskiemu (obrońcy Ewangelizmu Nowokrzczeńskiego) na Odpowiedź Refutacyi Páná Mikuliczowey. Przez Matyasza Stanbulewicza. Hieronymus in Galat: 5, Igitur scintilla statim vt apparuerit extinguenta est, & fermentum a massae vicinia semouendum: secandae putridae carnes, & scabiosum animal a causis ouium repellendum, ne tota domus, massa, corpus, & pecora, ardeat, corrumpatur, putrescat, intereant. Arius vna scintilla fuit, sed quia non statim oppressa est, totum orbem eius flamma populata est. W Wilnie, v Karcana Roku 1615. [Cały tytuł w winiecie]. w 4ce, k. tyt. i k. 15 nlb.

Tytuł w ozd. ramce. Na egz. prypis ręką autora: Reverendo in Christo P. Rectori Soc. Jesu Academiae Vilm... ad proprias manus hoc munus... (reszta ucięta). Na odwrocie tytułu wiersz: Do tych którzy słuchali Licyniusowego kazania. — Porównywa go do skorpionia, do niedźwiedzia rozdrażnionego, do wilka.

Na k. A.: Do Czytelnika. Mówi, że doszedł jego ręk kartelusz Józefa Lic. Namysłow-

skiego Nowokrceńca, będący wrakomo odpisem na refutację Alex. Mikulicza. On teras odpowiada za Mikulicza, który jest bardzo zajęty. Mikulicz zwalczał kazania Jana L., ojca Józefa. (Ani pismo Licyniusa, ani refutacja Mikulicza nie są znane; może więc nie wysłał drukiem?). Poczem szczegółowo odpowiada Józefowi Licyniusowi. Na przedmowę Józefa Licyniusa. Na odpowiedź pierwszego kazania, którzy przychodzą do Was. W odzieniu owczym... Na odpowiedź wtorego kazania... Na odp. trzeciego kazania. Na końcu cytaty z OO. kościoła.

Na k. C, przytaczna ustępy z Syxta Seneskiego. Na k. D, powołuje się na Hozjusza i Skargę. — Autorem był zapewne któryś z Jezuitów (Śmiglecki?), a Stanbulewicz to pseudonim. Pisał bowiem ktoś biegły w teologii. W każdym razie nazwiska Stanbulewiczów herbarz Niesieckiego nie zna.

Jocher 9787.

Jagiell.

Stancarismus ob. Wigandus Joh. (1585).

Stancarus (Stancaro) ob. Stankar Franc.

Stanczewicz ob. Stanczewicz.

STANCYKIEWICZ Jakób. Exegesis festivitatis paschalis. In Alma Academia Vilnensi Societatis Jesu publice proposita a Jacobo Stancykiewicz Artium et Philosophiae Magistro, Summi Pontificis Alumno. Anno 1646. mense Aprili. Vilnae, Typis Academiae Societatis Jesu MDCXLVI (1646). w 16ce, k. nlb. 8, str. 292 i tabl. 1.

Przypisanie Jerzemu Tyszkiewiczowi Bisk. Żmudakiemu. — Jest to rozprawa o kalendarzu z zastosowaniem do świąt ruchomych. Wyrachowuje te rzeczy autor dając wzgląd na obrót siemi i księżycy. — Oznacza też daty rozmaitych wypadków znacniejszych, wspomnianych w piśmie świętem.

Jocher 6592, 7886 tu go zwie Stankiewicza. Kraszew. Wilno IV 181 ma datę mylną 1636 r. — święcki Hist. pam. II 138 za nim Brown Bibl. 388 mylnie go jezuitą mienia. — Żebraw. Bibliogr. mat. 279. Wileń.

STANCZEWIC Franciszek. Mevm & Tvvm In Ivstitia atque Inivstitia Ingeniose Varium A Theologia In Ivs Vocatum Et Coram Perillustri ac Magnifico Domino, D. Petro De Bnin Opałiński, Calissiensi Succamerario, Odolanouieński &c. Capitaneo publicè oppugnatum ac propugnatum. A Francisco

Stanczewic Sacrae Theologiae in Collegio Patrum Societatis Iesv Posnaniae Auditore. Posnaniae In Officina Alberti Reguli, A. D. 1636. [Caly tytuł w ramce]. w 4ce, k. tyt. k. 6 nlb.

Na odwr. tyt. cytat z św. Chryz. — W całej rozprawce ozdoby inicjały. Druk antykwa pelttem. — Strony w obwódkach.

Rozpoczyna: De ipsa iustitia et iniustitia (definicja sprawiedliwości wedle Etyki Aristot.). Poczem tezy: De iustitia distributiva, commutativa. De contractu et semicontractu. De actionibus iniuriativis. De restitutione. De religione.

Często powołuje się na św. Tomasza.

W punkcie VI i X omawia pojęcie just. distributiva w Polsce; ucisk chłopów (si subditi laboribus prementur); chłopci nie są mancipia (sunt contractus vinculo ligati); w punkcie XII o łupach odebranych Tatarom; w punkcie XV o umowie wekslowej (z powołaniem się na bullę Piusa V); w punkcie XVI o wysokim procencie w Polsce (10 procent!); dużo o stosunkach kościoła. Cała teza bardzo interesująca, a stoi niewątpliwie w związku ze Śmigleckim (O lichwie), choć go nie wymienia.

Joher 4248.

Ossol.

— Vniversa Theologia Perillustri et admodum Reverendo Dno D. Venceslao A Leszno Leszczynski Canonico Cracoviensi Praeposito Lancieniensi Secretario S. R. M. dedicata et a P. Francisco Stanczewic in Coll. Posnaniensi PP. Societ. Jesu. Theologiae Auditore. Academiaeq. Theologorum cum Philosophis Mariani caetus ibidem. Rectore publice disputata A. D. 1638. Calissii, in officina PP. Societ. Jesu. w 4ce.

Joher 2595 (z bibl. Horod.).

Stanczewicz Joannes ob. Arteński Ruf. (Arae 1681) — Bieżanowski Stan. Józ. (Coronae doctoral. 1681) — Makowski Szymon Stan. (1664) — Martyr Georgius (1650).

Stańczyk ob. Bielski (Kronika) — Górnicki (Dworzanin) — Janicki (Morosofus) — Kochanowski (Fraszki) — Orzechowski St. (Kronika) — Rej (Zwierzytniec „A tu Rzeczp. skarży się“) — Royzius.

Bobrzyński Studja hist. II (1922) str. 112—130. — Grabowski Star. wiad. 1852 str. 282. — Wójcicki Obrazy starodawne 1843. — Brückner Dzieje cywiliz. III 749. — Lepsy Lud wesółków 1899.

(Standarte). Die Ausgelegte vnd Erklärte Ottomannische Oder Auslegung der Arabischen Wörter welche in der Haupt Standarte die durch Ihre Königliche Majestät von Polen Joanne dem III. von dem Türkischen Grossvezier ist erobert; vnd durch höchst gemeldte Mayestät zu einem Zeichen derselben Devotion an Ihre Päbtlliche Heiligkeit Innocentio XI. überschicket worden. w 4ce, k. 5 (i rycina).

Bibl. Haidingera w Wiedniu — Habdera w Wiedniu.

— ob. Komarek (Auslegung 1683).

Stand-Rede ob. Reinnitz S. (1673) — W. H. (1694).

Ständers (Sweriges) ob. Staenders. STANECKI Wojciech. Elementarz (z dokładem P. Wolskiemu). Poznań, Akad. 1754(?).

Druk kosztował złotych 42. — Obacz tom XVI, 40.

— Elementarz... Poznań 1755. Akad. w 8ce, ark. 4^{1/2}.

Druk kosztował 39 złotych.

— Ewangelie... Poznań, Akad. 1746.

Ob. Ewangelje w t. XVI str. 114. — Za druk zapłacono 15 złotych. — Stanecki jest tylko wydawcą.

— ob. Officium codzienne (1753—1755).

STANEL JAN. Rühmliches Verhalten, Welches, Als Der... Herr George Hancke,... Diaconus, In unser Hoch-Gräfflichen Grentz-Stadt Zduni Deutscher Nation, Mit der... Jungfer Iohanna Christiana Des... Christiani Hölchers, I. C. wohlmeritirten Notarii und Secretarii in Lissa... Tochter, Durch Offen-Priesterliche Zusammengebung glückseelig in erwobnter Lissa, Den 22. Frühlings Monats des 1687 Jahres vermählet ward, Aus obliegender Schuldigkeit preisende vorgestellt hat Dem Herrn Bräutigam zu Ehren, Johanes Stanelius, Zdonensis. Bresslau, In der Baumannischen Erben Druckerey, druckts Johann Günther Rörer, Factor (1687). fol., k. 2. Wrocław. miej.

STANGE Dawid. Threnodiae, oder Trawer-Klagen David von Stanges und Stonsdorff auff Kunitz und Kaltenhauss Uber dem Seeligen Hintritt Der Wey-

land Wol Edlen, Viel Ehr- und Hoch Tugendreichen Frawen Helenae Stangin geborner Uchtritzin, Seines Hertztrewen Ehe-Schatzes, Wie auch Anderem von dem lieben Gott Ihme zugesickten Creutz und Unglück. Im Jahr: Gott hat MeIn Reigen zVr saVVren VVeh kLage VerVVanDeLt, Thren. cap. 7. V. 16. Gedruckt zur Polnischen Liessa, durch Wigandum Funck (1642). w 4ce, ark. Ciiij.

Wiersz niemiecki.

Wrocław.

(Stange Hel.). Statuae Honoris et Amoris: Ehren Säulen Der Weyland Wol Edlen, Viel Ehr- und Hoch-Tugendreichen Frawen Helenae Stangin, geborner von Uchtritzin. Zu rühmlichem Gedächtnüss und Ihrem hertzbetrubten hinterlassenen Herren Wittiber, dem Wol Edlen unnd Gestrengen Herren David von Stangen und Stonsdorff, auff Kunitz und Kaltenhauss, zu Trost, Von trewen Freunden auss Christlichem Mittleiden auffgericht, Im Jahr: Es Ist gutt In KreVtze geDVLD tragen VnnD aVff Vnsers Gottes HVLLfe VVarten (1642). Thren. 3. V. 26. Gedruckt zur Polnischen Liessa durch Wigandum Funck. w 4ce, ark. Dij.

Wiersz niemiecki i łaciński. Wrocław.

Stangenberg (Kostka) Jan ob. Kostka (t. XX, 146) — Solikowski J. (Hamaxa 1564) — Stenberg — Strykowski Maciej (O wolności 1575).

Stangenberg Zofja ob. Beckmann Martinus (Epithalamium 1596).

Stangius Jerzy ob. Heidenstein Joan. (Manipulus 1622).

Staniatki ob. Indulgentiae (1714) — Serwan P. (1798).

Staniczewski Andrzej ob. Lilius Vincentius (Melodiae 1604).

Sarzyński Muzyka fig. 1889. — Chybiński Stosunek (1909) str. 47.

(Staniewicz Józef), starosta gielgudzki. Sprawa... Józefa Oyca, Dominika, Antoniego, Ferdynanda i Wincentego Synow Staniewiczow starosty i starościow Gielgudzkiach przeciwko... XX. Michałowi Wojewodzie Wileń... Dominikowi Radziwiłłom... oraz Józefowi...

fowi... Joachimowi... Billewiczom... (1797). fol., k. 4.

Ob. Radziwiłł Michał. Uniw. wileńs.

— Sprawa Imci Pana Staniewiczza starosty gieguckiego z Ichmość X. Xźmi kamedulami pożyczskimi (około r. 1780). fol., kartki 2. Jagiell.

Staniewiczowa Benedykta ob. Piłsudski Ignacy (1798).

Staniewiczowie ob. Radziwiłł (Prozby 1788) — Radziwiłł Michał (1797) — Tyszkiewicz J.

STANIEWSKI Jacek-Feliks. Grzesznik Stan swój nieszczęśliwy Oplakujący, Grzechy życia całego Wyznający, W Siedmiu Psalmach złość swoją, y żal za te Wyspiewujący, Dobroć Boską Wystawiający, Roznemi Pobutkami Nawracający się z Psalmów Spowiedniczych A Wierszem Polskim Przez J. X. Jacka Felixa Staniewskiego Dziekana Koprzywnickiego Proboszcza Iwanickiego Plebaną Malickiego. Opisyany w Sandomierzu. w Drukarni J. K. M. Collegium Soc. Jesu (1755). w 8ce, k. tyt. i k. 4 nlb., str. 66.

Na odwr. tyt. aprobata kanon. J. Rudnickiego, z r. 1755, w której tytuł książki podano: Pokutujący grzesznik. (Pod tym tytułem wyszła odmienna książeczka w r. 1651, o czem tom XVII str. 448).

Dedyk. Maciejowi i Apolonji z Morsztynów Lanckorońskim (wierszem).

Jest to tłumaczenie, a raczej parafraza, siedmiu pokutnych psalmów Dawida. Psalm pierwszy zaczyna się: Ktoż da wody, mojej głowie, oczóm źródło łez? w mey mowie pierwszej, proszę by strumienie... Wierszowanie liche.

Joher 6251.

Ossol.

STANIEWSKI Stefan od S. Wojciecha, Pijar (1672 † 15 stycz. 1737). Corona saeculi... Georgio Adamo Francisco S. R. J. Comiti de Gaschin... S. C. Maj. intimo consiliario ducatum Oppoliensis et Ratiboriensis supremo capitaneo. Varsaviae typis S. Piarum 1717. fol.

Toż samo zapewne, co polskie: Kondukt paneg.

— Kazanie na pogrzebie Konstancyi z Xiążąt Lubomirskich Małachowskiej wojewodziny poznańskiej znakomitey dobrodziejki Collegium Krakowskiego. Kraków 1727. fol.

— Kondukt Panegiryczny, Albo Mowa Na wyprowadzeniu Ciąłá, Excellentissimi Illustrissimi Domini, D. Georgii Adami Francisci, Sacri Romani Imperij Comitiss de Gaschin, Liberi Baronis de & in Rosenberg, Haereditarij Domini in Polono Neukirch, Zyrowa, Wośnik, Sacraw, Bosanowitz, Freysztad & Katscher; Sacrae Caesareae & Catholicae Majestatis Intimi Consiliarii, Ducatum Opoliensis & Ratiboriensis Supremi Capitanei, Z Kościółá Cerekiewskiego Káplicy, Tytułu S. Barbary, Panny, y Męcenniczki, Do Bazyliki Ráćiborskiej, Zakonu Kaznodziejskiego. Przez Xiędzá Stefana Od S. Woyciecha, Scholarum Piarum, Rektora Collegium Krákovskiego, Odprawiony. Roku ná Kondukt śmiertelny urodzonego Boga Człowieká 1720. W Krakowie, w Drukárni Dźiedzicow Fránciszká Cezarego, J. K. M. y Jáśnie Oświeconego IMCi X. Biskupá Krákovskiego, Xiążęćią Siewierskiego. Tákże Szkół Nowodworskich Ordynaryjnego Typogr: (1720). fol., k. tyt. i k. 6 nlb.

Dedyk. Ludov. comiti de Gaschin, Lib. Bar. de Rosenberg.

Zmarły był przez 22 capitaneus w ks. Opoli i Raciborskiem.

Egs. Jag. ma prypis własnoręczny autora: J. Lukiniemu.

Ob. wyżej: Corona (1717).

Bibl. Przypkow. — Dzików. — Jagiell. — Krasiańs. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Korona Wiekująca Niesmiertelney Cnoty Wielebnym (sic) Oycem Reformatom, Przy Jubileuszu w Roku 1715. skonczoney Wiek od záczeńćia Reformy w Polsce, odpráwiuáycym, z skárbow ubogiego Franciszka, S. Ná Lubelskiej Ambonie Przez Xiędzá Stephana od S. Woyciecha Scholarum Piarum. Wystawiona, Jáśnie Wielmożnemu Jego Mości Pánu, P. Adamowi Piotrowi, Ná Czekárzewicách Tarłowi, Wojewodzie Lvbelskiem, Stężyckiemu, Błońskiemu, Jánowskiemu, &c. Staroście, z Powinney Unizoności Trybutem Odána. Roku Przed Wiekí kroluácego, ostatnich czásow ukoronowánego wćiele ludzkim Boga, 1717. w Warszawie.

w Drukarni, J. K. M. Scholarum Piarum. fol., k. tyt. i k. 33 nlb.

Na odwr. tyt. herb Tarłów i 2 esterow. Poczem dedykacja Tarle.

Na k. H wychwała Cyprjana Grodeckiego, który sprowadził Reformatów do Polski za bisk. Tylickiego. O klasztorach na Morawach i w Gliwicach na Śląsku i o ich stosunku do polskiej Reformy. Wogóle dużo szczegółów do historii Reformatów w Polsce i do szerzenia się tego zakonu. Joher 4888 II 420.

Jagiell. — Krasiańs. — Ossol.

— Nowina Żalosa z Śmierci Nowinianki Cnotą, Pamięćią, Imieniem Niesmiertelney, Wielmożney Ieymosci Pani, P. Chrystyny z Czernych Łochockiej, Starosciny Krzczowskiej, Żalosnemi Oyczynny y Domu Kondolencyami Świátu Polskiemu Rozgłoszona. Dla ulgi serdecznego żalu Wielmożnemu Iegomosci Panu, P. Janowi Łochockiemu, Staroscie Krzczowskiemu, Zyczliwym piorem Collegium Krákovskiego Scholarum Piarum Doniesiona. Roku Szczęśliwey Świátu strapienemu od Niebá Nowiny, 1730. Dnia 22. Májá. W Krakowie w Drukarni Akademickiej. fol., k. tyt. i k. 15 nlb.

Na odwr. karty tyt. i na 1wszej karcie herby (Łochockich i Krzczowskich) i dwuwiersze. Potem dedykacja do Starosty. Wiersz pogrzebowy (Truchlejcje bojąźnią dany — Nie na same rycerze — Śmierć odważna i s pod lamy — Panie pod całun bierz... Takich strof IX). Potem stylem nakamiennym panegiryk (Kondolencja Oyczynny, Kondolencja od Czernych, od Łochockich, od Szembeków, wreszcie: Nagrobek).

Jag. — Kras. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Rok Ná Rok Miłościwego Látá, Albo Pozew Do Trąby, Na Sady Miłóśierdźią Boskiego, Káždemu wpisánemu w komput Woiuácego Kościółá, Dany. Pod Iurysdykcyą Pásterską, Jáśnie Oświeconego Xiążęćia IMCi, Konstantyna Felicyana Ná Szaniawach Szaniawskiego, Biskypa Krákovskiego, Xiążęćia Siewierskiego, Stolicy Świętej Apostolskiej Delegata. w Terminie Dni Stu Dwudziestu, Do przeblágánia surowości Máiestátu Boskiego, odpuszczenia winy, pozyskánia Łáski, Naznaczone. z Ambony Kátedrálney Bazyliki Krákovskiej, Przez X. Stefana od S. Woy-

ciecha, Scholarum Piarum, Rektora Collegium Krákovskiego, w Pierwszym Kazaniu Jubileuszowym Obwołany. Ná szczyrze Pokutuácych sercách Chrześćiańskich Połozony. Roku, od Národzenia Sędzięgo, Sprawiedliwość z łáská jednájącego, 1726. die 7. Apr. W Krakowie w Drukárni Jákuhá Mátyaszkiewiczá J. K. M. Typografá. fol., k. tyt. i k. 13 nlb.

Dedyk. biskupowi, poczem kazanie. Wyśławia pokutę i skruchę.

Egs. Jag. ma prypis ręką autora J. Lukiniemu.

Bibl. Przypk. — Jagiell. — Uniw. wil.

— Róża Prześwieczoney Jáśnie Wielmożnych Ich Mosciow Graffow de Gaschin Domu, szczęśliwą na Niebie transplantacyą w koronę wieczności rozkwitła, na pogrzebowym akcie Excellentissimi Illustrissimi Domini D. Georgii Adami Francisci Sacri Romani Imperii Comitiss de Gaschin, Liberi Baronis de & in Rosenberg, Haereditarij Domini in Polono Neukirch, Zyrowa, Wośnik, Sacraw, Bosanowitz, Freysztad & Katscher; Sacrae Caesareae & Catholicae Maiestatis Intimi Consiliarii, Ducatum Opoliensis & Ratiboriensis Supremi Capitanei Kaznodziejską prawdą w Bazylice Raciborskiej Zakonu Patryarchy S. Dominika, przez Xiędzá Stefana od S. Woyciecha Scholarum Piarum Rektora Collegium Krákovskiego pokazana. Roku którego się Kwiat Niebieski na ziemi w śmiertelną naturę rozwinął 1719. W Krakowie, w drukarni Dźiedzicow Franciszka Cezarego J. K. M. Ord. Typografá. fol., k. 2 nlb. i sygn. A— I_1 (k. 19).

Na odwrócie herb Graffow de Gaschin (i 6-wiersz polski).

Dedyk. Francisco S. R. I. Comiti de Gaschin etc. ducat. Oppol. et ratibor. ad comitia publica deputato filio.

Bibl. Przypk. — Dzików — Jagiell. — Krasiańs. — Ossol. — Uniw. wileń.

— Szreniawa Naywiększym Rzekom równa Ták w Jáśnie Oświeconych Antenátách iáko y w świeżo zeszlým Jáśnie Oświeconym Xiążęćiv IMCi Świętego Rzymkiego Páństwa; Hrabi ná Wiśnicz, Járosławiu, Szárogródzie,

Konieczpolu, Iazłowcu, Rászkowie, &c. Jerzym Alexandrze Lubomirskim, Xięstwá Rosyńskiegó Pánu Dźiedzicznym, Woiewodzie Sandomirskim Nowo Sądęckim, Iáorlickim &c. Staroscie w Świátło y Słońce Odmieniona. Argumentem Káznodziejskim Dedykowana. Przez Xiędzá Stefana od S. Woyćiechá Scholarum Piarum. Assystenta Prowincyjnego. Roku Zrzodlá z Bethleemskiej skály wynikłego 1736. w Krakowie w Drukárni Jákuhá Mátyaszkiewiczá J. K. M. y J. O. J. X. Biskupá Krákovskiego Xiążęćią Siewierskiego Ordynaryjnego Typografá. fol., k. tyt. i k. 27 nlb.

Na odwr. tyt. herb i 8 wiersz.

Rospoczyna przemowa do Stan. i Józ. Lubom. W kazaniu mówi dużo o podróżach Jerzego do obcych krajów, o jego posłowaniu na sejm, o wojnach pod Janem III, o służbie w armji ces. Leopolda, o walkach ze Szwedem, o fundacjach kościółów; żegna też obecnych jego imieniem. Na końcu aprob. Walezyjskiego, cenzora.

Akad. — Csartor. — Jagiell. — Krasiańs. — Ossol. — Uniw. warsz.

— ob. Agreda Marya (Miasto mistyczne 1730) — Wincenty à Paulo (Beatyfikacja; tu jego kazanie 1731). Encykl. Org. I 188. — Bielski Vita Sch. Piar. 27. — X. Horanyj Scriptorum Piarum II 697.

STANIHURST Wilhelm, Soc. Jesu. Boga Niesmiertelnego, W śmiertelnym ćiele Cierpiącego Tragiczna Historia, Niegdyś przez Wielebnego w Chrystusie Xiędzá Gwilhelma Stanihvrsta Soc: Iesu, Łáćiańskim językiem Wydana, Teraz ná Polski język, ku pożytkowi nabożnych Dusz Chrześćiańskich, w Rozmyślánii Męki Iezusowey ukontentowanie mieć prágnącyey, Dla zábawy przez cały Post, Skroconym słow, y áfektow wyborem przez Krzysztofa Zawiszę Przetłumaczona, y do Druku podána. W Wilnie w Drukárni Akademickiej Soc: Jesu. Roku Páńskiego 1721. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 203.

Na odwr. tyt. aprobata z r. 1721. Poczem dedyk. Mateo Bolesney podp. przez Zawiszę (ze wszystkiego stworzenia najniższy podnozek). Nast. przedmowa do czytelnika. Jest to historia Męki podzielona na kilka „scen“, każda scena snowu na paragrafy.

Końscy: Epilog. Treści są pobożne roz-
pamiętywania.

Jocher 5942.

Chreptow. — Jagiell. — Ossol. — Uniw.
warsz. — Wileńs.

— Speculum Patris Guil. Stan-
hursti et Roberti Sothuvelli. Posnaniae
typis Colleg. Soc. Jesu (1739?). w 4ce.
Catal. lib. Coll. S. J. 1739.

Stanikowski Martinus ob. Czar-
nocki (Dexiosus 1646).

Stanislaide ob. Borch Mich. (1791).

Stanislaus, quae pars (1525) ob. Za-
borowski (Gramatices rudimenta 1564).

Stanisław August ob. Poniatowski.

Stanisław z Bochni ob. Bochnia.

Stanisław Clericus ob. Klerik (tom
XIX str. 296).

Ob. Korbut² I 116. — Wierszowski I 104.

STANISŁAW od św. Alojzego. Oratio
in laudem D. Thomae Aquin. et dicta
ejusdem nomini sacra in Bas. S. Hy-
acinthi... dedicata per Patr. Stanislaum
a Sancto Aloysio 1745. fol., k. 16.

Krasińs.

— Salutatio Celsissimi Tribunalis
Regni in templo Petricoviensi Schola-
rum Piarum A. D. 1741. Typis Clari-
Montis Częstochoviensis. fol., 16 ark.

Podpis: Stanislaus a S. Aloysio Professor
Rhetorices Schol. Piarum. — Ob. tom
XXVII, 44.

Stanisław ab Assumptione ob. Jan
de Matta (1793) — Thadeus a S. Jo-
achimo (Religiosissimo).

Stanisław Cracoviensis ob. Craco-
viensis (Ephemerides 1511, Almanach
1511) — Hosius St. (Carmine 1525).

Stanisław z Dąbrowicy ob. Firlej
Jan (1644).

STANISLAUS Hieronymus. Glück-
wünschung auf des Gabriel Boreckmann
und Catharina Schultzin hochzeitlichen
Freudentag. Danzig 1648. w 4ce.

Stanisław Hieronim a S. Laurentio
ob. Konarski Stan. (1724).

STANISŁAW a Jesu, Karmelita Bosy.
Na Pogrzeb Jáśnie Wielmożnego Páná
Je^o Méi P. Adama Sieniawskiego, Pod
czászeg. Koronnego, Stárosty Iáworow-
skiego. Kazanie Przez X. Stanisława
à Jesu, Zakonníká Oycow Cárnelitow
Bosych czynione w Brzeżaniech, dnia

21. Octobra, w Święto 11000. Dziewic.
1619. [Tu winieta]. Wydane Przez
X. Błáżeiá Waglicyusa Plebaná Ole-
szczyckiego. W Zamosciv, Dnia 13. Fe-
bruar. Roku Pánskiego 1620. w 4ce,
k. tyt. i k. 34 nlb.

Ded. Katarzynie ze Saterbergu Sieniawskiej,
dat. 9 listop. 1619 przez B. Vagliciusa.
Tu wychwała piękność kazania.

Zaczyna od rozważania przyczyn i potrzeby
śmierci. Na k. C powoła się na Platona
i na Brachmanów (sic) a Indji wschodniej.
Na k. D o Mich. Sieniawskim hetm kor.
(wedle Kromera i Orzech.). Opisuje sa-
sługi zmarłego (uczestnika wojny w Mul-
tanach pod Zamojskim i Chodkiewiczem).
Walczyl też z Tatarami. Wysławia testa-
ment J. Zamojsk., zachęcający synów do
strzeżenia wiary. W całym kasaniu cy-
taty z pisarzy starożytnych.

Maciejowski Piśmiennictwo III 652.

Branic. — Czartor. — Dzików — Jagiell. —
Krasińs. — Ossol. — Uniw. wileńs. —
Zamojs.

Stanisław a Jesu Maria, Pijar ob.
Papeżyński.

Należy go odróżnić od Stanisława a Jesu,
karmelity bosogo, który był z początkiem
XVII w. Błędnie też Jocher 8214 przy-
pisuje dziełko „Christus patiens” owemu
karmelicie. — Obacz tom XXIV str. 54.

Stanisław Kazmierczyk (Casimiri-
tanus) błogosł. ob. Axan Mich. — Ba-
ronius Mat. (Vita 1609) — Bromirski
Bogusł. — Fidecki Ant. — Jabłoński
Adalb. (Laudatio 1775) — Gorezyński
Akwilin — Łoniewski Krz. (Żywot
1617) — Opeydowicz Kar. — Rocha-
czewski Piotr — Romothowicz Stef.
(1660) — Sapecki Cyprian.

Inne odsyłacze odnoszące się do niego ob.
tom XIX str. 207.

Stanisław Kostka ob. Kostka.

Stanisław Leopollensis ob. Leopo-
litanus, Leopolda (Apologia 1554,
O wzgardzie 1571).

Stanisław z Leżenicy ob. Kierziński
J. (Elegia 1577).

Stanisław z Łowicza ob. Łowicz.

Stanisław Polak, drukarz (i Lan-
galao Polaco) (1491—1503) ob. Alfons
król (1491) (w tomie XXVII, 8 dano
pod jego przydomkiem „Sabio”) —
Bonawentura (1497) — Bonifacius (1498)
(t. XIII, 263) — Breviaris Segoviano
(1493) — Casus de consc. — Com-

pendio de la cirurgia — Espejo (1492) —
Floreto de S. Francisco (1492) — Gil
de Roma (Fenesce el Regimento) —
Gui (Metaphysica 1491, 1500) — Libro
en que estan (tom XXI, str. 264) —
Lyra Nicol. (1492) — Manuale Hispa-
lense (tom XXII, str. 131) — Palentia
(1491) — Processionarium (1494) —
Quaderno de las ordon. (1503) — Se-
neca (1491) — Thomas (Defensiones) —
Tragicomedia (1500).

Ob. Wisłocki Incun. str. 894. — Jego druki
cytuje (nie wszystkie) Pawiński w Kło-
sach (1882) XXXIV str. 23 z biblioteki
madryckiej. — Bibl. tom VIII, str. 2—5.

Stanisław z Proszowic ob. Proszo-
wianin Stanisław.

Stanisław z Rawy ob. Rawy (z)
(1564).

Stanisław Radymensls ob. Rady-
mensis.

Stanisław od św. Tomasza ob. Dą-
browski Stan.

(**Stanisław Szczepanowski św.**)
Aquila in rupe nidificans... panegyrica
oratione demonstratus (1681)... ob. Za-
wadzki Ben. à S. Joseph.

Jest to zbiór panegiryków jego pióra, z mową
na cześć św. Stanisława na czele.

Ossol.

— Carmen votivum D. Stanislao
Episcopo et Martyri Poloniae Patrono
Vitam et Miracula Magni Praesulis
complectens. Zamoscae Typis Acad.
Zamosc. Impressum 1670. w 4ce, k. 6.

Krasińs.

— Colloquia Charitativa Divi Sta-
nislai Episcopi Cracov. cum Boleslao
Reg. Polon. excerpta ex chronologia
Joannis Długossii Cracov.... ob. Chel-
stowski Dyonizy (1713).

— Compendio della vita, virtu,
e miracoli di San Stanislao Vescovo
di Cracovia... ob. Długosz.

Por. Brogi (1754).

— Devozione Da Farsi In Onore
Del Glorioso S. Stanislao Martire Ve-
scovo Di Cracovia Ne' neve giorni
precedenti alla di lui Festa, Nella Ve-
nerabile Chiesa della inclita Nazione
Polacca. Dedicata Al Medesimo Santo.
[Tu winieta]. In Roma MDCCLIX

(1759). Per gli Eredi Barbiellini. Con
licenza de Sup. w 12ce, k. tyt., str. 12.

Zawiera 9 modlitw i Responsorium: Gaude
Mater Polonia. — Kończy antyfony.

Porównaj to samo na końcu Długosza: Com-
pendio (tom XVI, 243). Jagiell.

— Toż:.. In Roma. Per il Salvioni
nella Sapienza 1778. w 8ce, str. 12.
Jagiell.

— Toż:.. inclita nazione Polacca.
Dedicata al Medesimo Santo. In Roma,
per il Canneti vicino allo Rotonda 1792.
w 12ce, str. 12. Czartor.

— Godzinki o Świętym Stanisławie
Biskupie i Męczenniku z przyłączonemi
modlitwami do innych świętych patro-
nów polskich. Za rozkazem J. Oświe-
conego Książęcia Jmci Biskupa kra-
kowskiego do druku podane w pałacu
biskupim r. 1574. w 8ce, k. 16 nlb.
Ob. niżej: Officium. Ossol.

— Gratiarum Actio anniversaria
die S. Stanislai habita in consessu am-
plissimorum virorum. Patavii die VII
Maii 1642.

Ciampi Bibl. N. 48.

— Imię sławy pełne na wszystkich
swiat chrześcijański zawołane to iest
S. Stanisław... ob. Dunin (1685).

— Kazanie w dzień S. Stanisława
Biskupa... w Kościele Warszawskim S.
Krzyża Roku 1768 przed Krolem JMciá
miane.

Ob. Lachowski Seb.

— Kazania (Cztery) na Św. Stani-
sław miane w Tulczynie. Warszawa,
Dufour 1775—1776. w 4ce, k. nlb. 38.

Ded. Stan. Szczęs. Potockiemu. Krasińs.

— Kazanie na S. Stanisława, miane
w Tulczynie 1785. w 4ce.

Katal. Batows. N. 3223.

— Kazania na S. Stanisław miane
w Tulczynie. Warszawa 1784—6. w 4ce.

Są tu trzy kazania osobne, zdaje się każde
z innego roku.

— Officium Parvum, In Honorem

S. Stanislai Episcopi Cracoviensis et
Martyris, Regni Poloniae Patroni, De-
votione per Horas, cum oratione, Li-
taniis, ac aliis piis precibus, Fidelium
pietati Accommodum; Cum Licentia
Ordinaria Annó Domini 1752. Impres-
sum. Cracoviae Typis Universitatis.
w 8ce, k. tyt. i k. 19 nlb.

Na odwr. miedzioryt przedstawiający wkrzeszenie Piotrowina. Zawiera hymny, modlitwy, litanje do św. Stanisława. — Po-
czem: Ad S. Adalbertum... Veneslaum...
Florianum... Josephum... Hyacinthum...
J. Cantium... Barbaram. Ob. t. XXIII 284.
Zapewne wyszło z polecenia bisk. Załuskiego,
jak „Godzinki” i „Zebranie”.

Por. Sokołowski (Oficja). Jagiell.

— Opisanie uroczystości w oktawę
S. Stanisława (Z Lublina d. 15 Maja
1790 r.) w 4ce, str. 1. Krasinś.

— Opisanie obchodzonej uroczy-
stości S. Stanisława d. 3 maja r. 1792
w rozmaitych miastach (1792). w 4ce,
str. 4. Branic.

— Oratio de sancto Stanislao Mar-
tyre et Episcopo Cracoviensi. (B. w. r.).
fol. tablicowe.

„Jest to modlitwa, którą księża odmawiają,
drukowana zdaje się na dwóch rozłożo-
nych arkuszach, przylepionych do deski.
U góry pod napisem czerwono drukowa-
nym, drzeworyt, wyobrażający św. Sta-
nisława, wkrzeszającego Piotrowina, na
którym trzech ludzi stoi. W głębi kościół
i widok na rzekę, po której płynie statek.
Są jeszcze dwie krótsze modlitwy na tych
arkuszach, do tegoż świętego i Collecta,
z napisami czerwonymi i takimiż inicja-
łami. (U dołu:) Impressum Cracouie per
Casparem Hochfeder. Druk gocki w 2
kolumny duży i wyraźny”.

Opis powyższy zamieszczam wedle notaty
J. Szlachetowskiego. Ojciec mój w Bibl.
XVI w. (1876) na str. 175 pod Oratio
pisze co następuje: Jest u Czart. nabyte
od Rogawskiego, a wzięte z kościoła
w Bieczu. — W r. 1932 mimo poszukiwań
nie umiano tego druku odnaleźć w bibl.
Czart.

— Prolusio ad vitam S. Stanislai.
w 4ce, str. 32.

Ob. Sotarevius Bartł.? Czartor.

— Rosa hiberna in D. Stanislao
Episcopo Crac. (1661)... ob. Kanon. And.

— Święty Stanisław Biskup Kra-
kowski y Męczennik, Patron Korony
polskiej. Przy dokończeniu roku sta-
rego zwykłym nabożeństwem w ko-
ściele krakowskim S. S. Apostołów
Piotra i Pawła Soc. Jesu publicznie
dla wszystkich do szczególnego ucz-
czenia na nowy rok 1759 za Patrona
podany. w 8ce, k. 4. Jagiell.

— Sprawozdania z uroczystości
w oktawę S. Stanisława obchodzonych

po różnych miasteczkach r. 1791. fol.
pół arkusza. Krasinś.

— Zebranie życia świętobliwego,
cnót heroiczych i męczeństwa S. Sta-
nisława... ob. Długosz (1753).

— Żywot Patrona polskiego S. Sta-
nisława.

Ob. Chlebowski Waw. (1626).

— ob. Agricola Rud. (1519) —
Allegrini Alderani (1767) — Annibal
(1693) — Apotheosis (1727) — Bana-
szewicz (1687) — Baron Mart. (1605) —
Blonie (1529) — Borghesi Albert
(1648) — Borkowski Michał (1670) —
Borowski Franciszek (1787) — Bro-
dowski Ignacy (1638) — Brogi Gius.
(Orazione paneg 1754) — Brzekwiński
Dan. (Żywot 1641) — Brzeziński Ga-
bryel — Buyno Flor. (1785) — Calli-
mach Filip — Chelmiński J. (1785) —
Chelstowski Dyon. (Colloquia 1713) —
Chlebowski Wawrz. (Żywot 1626) —
Chociszewski Stan. (1690) — Ciatti
Felicio (1632) — Cleischy (Di Cra-
covia 1612) — Collin (Panegyrique
1763) — Commentarius (1752) — Cre-
mona (1750) — Crosnensis Paulus —
Cultus (1758) — Dąbrowski B. (1725) —
Devozione (1759, 1778) — Długosz J.
(Compendio della vita 1753, Decus Po-
lonorum 1666, Historia vom Heiligen
1595, Vita 1511) — Dobielowicz Stan.
(Długosz 1666) — Dunin Piotr Stan.
(1685, 1688, 1689) — Dytryński Thad-
daeus (1719) — Dzewulski Marcelli
(1719) — Elbing (Assyż 1727) — Fi-
decki M. Antoni (1760) — Franci-
szek (1729) — Gerard Antoni (1644) —
Gliszczynski Walerjan ks. (1645) —
Godzinki (1754) — Golański (Bole-
slaus II) — Gorzyński Aniol Ignacy
(1717) — Grochowski Stan. (Żywot
1604, 1607, 1608, 1611) — Hymnus
(1520) — Jaenichius Petrus (1723) —
Jagodowicz M. (Summa comicotragediey
1633) — Juszkiewicz Kazim. — Ka-
liński ks. (1784) — Kanon Andrzej
(1662) — Kazania (1768) — Książewicz
(1772) — Kognowicki Kaz. (1774) —
Kollataj Hugo (1776) — Konarski Mi-
chael (1671) — Konojadzki Petrus

(1678) — Korczyński Kassyan (1761) —
Kościół (1717) — Kosiński Antoni
(1687) — Kossakowski Jan Nepomoc.
(1790, 1792) — Kossobudzki Ptotr
(Głos wdzięczności 1792) — Koziński
Albert Antoni (1687) — Krajewski
Marcin (1772) — Krajewski Stanisł.
(Promontorium 1692) — Krośnianin —
Lachowski Sebastyan (1768) — Lau-
retum (1640) — Legenda Sanctorum
(1517) — Lesiowski Wojc. (1692) —
Lipiński Augustyn (1775) — Lipski
Stan. (1650) — Litanja — Łoniewski —
Łukaszewicz Jan (Martyr 1690) —
Łukowski Stan. (1645) — Mackiewicz
Kar. (Martyr 1683) — Malinowski Ant.
(1792) — Malski Andrzej (1640) —
Mameczyński Stan. — Marczewski Jan
(Dzień uroczysty 1768) — Marszewski
Sebastyan (1543) — Meress Bonawen-
tura (1779) — Miętalski Jan — Na-
kielski Sam. (1634) — Nowiński Krzy-
sztof (1757) — Octavio (1511) — Oliwa
Gl. Paolo (Sermoni 1671) — Olszowski
Andreas Innocentius (1643) — Opisanie
(1747) — Oratio (1765) — Ordo (1765) —
Ossoliński Aleks. (Hospes 1650) — Pa-
procki Jan Aleks. (1651) — Parzniecki
Krzysztof (1644) — Paszkowski Ta-
deusz (1783) — Poliweczyński Józef
(1775) — Preiss Franc. Er. (Examen
ordin. 1760) — Prowizorowie (1712) —
Pszonka Adam (1629) — Reszkowski
Marcin (1706) — Rosołecki Łukasz
(1738) — Roysius Petrus (1604) —
Sanner Stanisław (Owca Chr. 1678) —
Sarnowski Stan. (Excubiae 1645) —
Sienkiewicz Petrus (Acroama 1655) —
Sierakowski Wacław (Opera w mu-
zyce) — Skarszewski Wojciech (Ka-
zanie 1775) — Sławiński Stanisław
(1618) — Ślęczkowski Andreas Cantius
(de Sancto Stanislao 1773) — Słowicki
Ł. (1726, 1728) — Sobirniowski (Lau-
reum Stanisetum 1640) — Sokołowski
St. (Officia, Conciones duae 1578) —
Solłohub Jan (Prawdzie 1730) — So-
tarewicz Bartłomiej (Byssus 1693) —
Spangenberg (Dialectica 1544; tu drze-
woryt z Piotrowinem) — Spiankowski
Adam Stanisław (Atlas Sarmaticus

1688) — Statuta syn. gnesn. (rycina
1527) — Stefański Andrzej (Patrona
virtus 1642) — Stryjewicz Seb. (Ka-
zania 1680, str. 199) — Strzałkowski
Eleutery (Echo 1723) — Supplika
(1717) — Synakiewicz Fel. (Kazanie
1786) — Szczucki Jakób (Aquila, Oratio
1652) — Szotarewicz Mikołaj (Concer-
tatio 1673) — Szymakowski Petrus
(Eleutheria 1716) — Szymonowicz Szy-
mon (Caesus 1614, Eucomia 1604, Di-
vus Stanislauus 1604) — Tłubicki Bartol.
Joan. (Oratio 1683) — Tłuczyński (Vita
S. Stanislai) — Tomisławski Franciszek
(Auri veritas 1655) — Truskolawski
Edmund (Kazania 1786) — Trzeziński
Andrzej (Pasterz dobry 1792) — Trze-
biński (Kazanie 1784) — Twardowski
Samuel (Na dzień przeniesienia 1631) —
Wadding (Annales 1732) — Walery
Maksym. (O dziejach 1609) — Wal-
kiewicz Wawrzyniec (Kazania świętne
1785) — Vernulaeus Nicolaus (1618) —
Wilkowiecka (z) Mikołaj (Historya
1585) — Winko Antoni ks. (Lynceus
thomi divinus 1635) — Witoszyński
Ignacy (Kazanie 1790) — Włocki Jan
Franc. ks. Pijar (Prawdzie 1730, Sława
sprawiedliwego trybunału 1729) — Wo-
ronicz Jan (Kazanie 1789) — Wężycki
Mik. — Załuski And. St. (Zebranie
życia 1753) — Zawadzki Ben. (Mer-
curii) — Żegocki Krzysztof — Zymi-
cyusz Andr. (Historya 1604).

O pieśń. średn. ku jego czci ob. Korbut¹ I 37.

O niektórych (nie wszystkich!) rycinach od-
noszących się do kultu św. Stan. zamiesz-
czonych w najst. drukach polskich obacz
Betterówna Polskie ilustr. 1929 str. 298—
316, str. 322, str. 329, 332 i str. 359,
str. 388 i passim.

O kościele św. Stan. w Rzymie ob. pod Dłu-
gosz (Zebranie 1753) — Innocenty X —
Sarnowski Paweł (1654) i Stanisław —
Sobieski Jan (Relazione 1696). — Por.
o tym kościele Mycielski w Pracach kom.
hist. sztuki 1927. — Loret Życie polskie
w Rzymie XVIII w. 1930.

Finkel III 1863.

Stanisławów ob. Dyaryusz (1751) —
Kupiński (1703).

Finkel III 2003.

Stanisławowski obraz ob. Manu-
giewicz J. (Godzinki 1771).

Stanisławowskie starostwo ob. Szeptycki.

Stanisławowskie studjum ob. Propositiones.

Księga pam. gimn. Stan. 1929.

Stanisławska Anna (I), żona podwojew. krakowsk. ob. Brzeżewski Sam. (1645).

Stanisławska Anna (II), córka Michała wojew. kijow. z 1-go ślubu Warszycy, z 2-go Oleśnicka, z 3-go Zbąska ob. Morsztyn And. — Zawadzki (Aquila in rupe).

Istnieje panegiryk pijarski (pióra Ben. Zawadzkiego) pt.: Captivus Amor, poświęcony jej zaślubinom z J. Bog. Zbąskim w r. 1678. W sawartych tu pochwałach i genealogjach obu łączących się domów są także pewne szczegóły o Annie Stanisławskiej i jej drugim mężu (Oleśnickim). Nazwana tu jest: una Poloniarum Gratia... prudentia Semiramidis.

Rękopiśmienny zbiór jej wierszy odkrył i omówił Brückner Dz. liter. I 347. — Tenże w Bibl. warsz. 1893 IV str. 424—9. — Tenże w Enc. pol. XXI 236. — Tenże w Dziejach kult. II 449. — Dziembowska w Kurj. poz. 1928 nr 12. — Korbut I 502.

Stanisławski Albertus Ludov. ob. Helming Ambr. (Conclusiones 1666).

Stanisławski Baltazar (Balcer) ob. Loechius A. (Classes 1609) — Zbylowski And. (Historia 1588).

Stanisławski Bogusław ob. Pietrowicz Ign. (Trauer 1758).

STANISŁAWSKI Jan. Woyna Moskiewska. Iana Stanisławskiego. [Tu winietka]. Drukowano w Roku 1613. w 4ce, k. tyt. i k. 24 nlb.

Rozpoczyna dedyk.: Wielm. Alexandrowi Zborowskiemu z Rytwan, staroście Międzyrzeckiemu (wierszem). Podpis: Życeliwy sługa Jan Stanisławski. — Poczem snou wiersz: Do Czytelnika. W obu usprawiedliwia słabą wartość swego wiersza oraz pominięcie wielu faktów: Nie można razem wszystkich widzieć, co kto czynił.

Poemat sam składa się z 4 „książek” tj. krótkich pieśni. W pierwszej mówi o Dymitrze i Godunowie (nazywa go Hodun). Druga „książka” to: Jana Stanisławskiego Bachus. Jest to rozmowa Mieszczanina z Bachusem (jest to Zak przebrany w czarnym ubiorze). Bachus opowiada o zamordowaniu Dymitra, o Szuskim, o Rożyńskim. — Książki trzecie mają tytuł: Kupiec Jana Stanisławskiego. Jest

to snou djalog szlachcica z kupcem, który wróciwszy z Moskwy opowiada o wyprawie Zborowskiego, o Bobowskim, o Wilamowskim, o J. Sapieszce, o Kiernozickim, o Marynie, o Świdierskim. Opis wypadków bardzo szczegółowy; widocznie autor był między rycerstwem Zborowskiego. — Wreszcie idą: Książki Czwarte. Prałat Z Voyny (sic). Ten snou opowiada o wyprawie króla pod Smoleńsk, o bitwie pod Kluszyńcem, o Żółkiewskim, o Pontusie, o powołaniu na tron królewicza Wład. (w ręce mu złoty posoch i koronę dajcie). Kończy zwrotem do Chodkiewicza. Zamyka więc rzecz na wypadkach 1612 r.

Jest to cenne źródło hist., dotąd nie wysyskane. Maciejow. III 579. Czartor. — Ossol.

Stanisławski Józef (Missya domowa)... ob. Drews J. (1767).

Stanisławski Stanisław (Tomasz?), podwojewodzi krak. ob. Brzeżewski Samuel (Kazanie pogrzeb.).

Ob. ręk. Akad. nr 1682.

Stanisławski Wojciech Zygmunt (von Zeiguth) ob. Pietrowicz Ignacy (Trauerrede 1758).

STANISŁAWSKI Zygmunt. Theses. Philos. Ad Serenissimum Sigismundum III Dei Gratia Poloniae, Sveciae, Gottiae, Vandaliae, Regem, Magnvm Lithvaniae, Rvssiae, Prvssiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae, Severiaeq. Dvccem Nec Non, Trivmphatorem Moscoviae Gloriosvm. a Sigismvndo Stanislauskym Stanislauiac Polono ad disputandum propositae In Academia Parmensi Societ. Jesu. [Cały tytuł wpisany między kolumnami zdobnego portyku; w pośrodku części górnej, piękna tarcza herbowa polskich Wazów. U dołu z lewej strony podpis rytownika: Coriolanus F.]. [Na końcu pod sygnetem drukarza:] Bononiae, Apud Bartholomaeum Cochium. 1619. Superiorum permissu. fol., k. tyt. i k. 1 nlb., str. 69.

Dedyk. Zym. III. Mówi że studjował filozofję lat 3, dziękuje królowi za opiekę. Przedkłada sześćset tez ze wszystkich dziedzin filozofji. Oparte na Arystotelesie. Tezy 1—100 ex Phil. transnaturali (metafizyka). — Od nr 101—500 Physica. — Od nr 501—600: Ex Logica. Na końcu znak Jezuitów i imprim. Premolusa, oraz: Disputabuntur publice Parmae in Ecclesia... Anno Christi Domini M.DC.XIX. Mense... Die... Hora. Ossol.

Stanisscius (Staniski?) Bartholomaeus ob. Cicero (Epistolarum 1565).

Staniszewska Teresa ob. Choromański Stan. Hen. (Mowa 1797).

Staniszewski Antoni ob. Korczyński Kassyan (1760).

STANISZEWSKI Feliks. Replika z strony Ur. Staniszewskiego na przeciw urodzonemu Porębskiemu (1788). fol., str. 14. Branie.

— Powody. Pozwany Ur. Felix Staniszewski szambelan J. K. Mci, pozwany i powód Ur. Jan Porębski skarbnik płocki. Sprawa o starostwo sochockińskie z zaległym prowentem i o kary ewokacyjne 1788. fol., str. 8. Branie.

— Summarium documentorum ex parte Felicis Staniszewski contra generosum Porębski Thesaurarium plocensem ac alios conscriptum in ordine ad communicandum in cancellaria decretorum Curiae Regni die 13 mensis martii 1788 repositum. fol., str. 8. Branie.

Staniszewski Franciszek ob. Obroczek (Prawo z dowodem 1779).

Staniszewski Idzi ob. Propositiones (1777).

Staniszewski Jacek, profess bened. ob. Directorium Divini Officii... Congreg. Bened. Polonae (1796) (ob. tom XV. 225 i Dopełn.).

Staniszewski Marcin ob. Korczyński Kassyan (1760) — Sobczyński Antoni (1759).

STANISZEWSKI Tadeusz. Mowa Tad. Staniszewskiego na seymiku warszawskim miana. 1762. w 8ce.

— Mowy W. Jm. Pana Tadeusza Staniszewskiego sędzica Ziemskiego Warszawskiego w szkołach pobożnych uczącego się z różnych okoliczności miane (1762—64). w 8ce, str. 24.

Ded. Xżnej z Czartoryskich Lubomirskiej strażnikowej w. kor. Ossol.

— Objaśnienie o potrzebie i użyteczności korpusu inżynierów koronnych przez... Pobog, posła czerskiego. fol., karta 1. Zielińa.

— Projekt JW... posła ziemi czerskiej (o przywrócenie do miejsca Brzozowskiego i Reicha). fol., karta 1.

Na jednym półarkuszu z projektem Chodźki o przedłużenie terminu komisji likwidacyjnej i ilustracji wojska litewskiego). Zielińa.

— Projekt... Posła Ziemi Czerskiej. Zalecenie Pieczętarzom. 18. Octobra 1793. fol., str. 1. Czorw. Dwór.

— ob. Choromański Stan. (1797) — Grzegorzewski Aleks. (1793).

STANKAR (Stancaro) Franciszek, Mantuanus (ur. 1501 † 1574) (od r. 1548 w Siedmiogrodzie; zaś od r. 1549—1550, w r. 1553 i od r. 1559—1574 w Polsce). Canones Reformationis Ecclesiarvm Polonicarvm Per Franciscvm Stancarvm Mantvanvm Conscripti. Qvibus Adivneti Svnt Libelli, Contra invocationem sanctorum. De Ecclesia & signis eius &c. Quod tota doctrina trinitatis in sacris literis sit relata. Eodem autore. Excvdebat Iohannes Eichorn Francofordij ad Viadrum, Anno M.D.LII (1552). [Na końcu:] Francoforti Ad Viadrum Excvdebat Ioannes Eichorn. Anno M.D.LII (1552). w 8ce, k. tyt., k. 77 lb. i k. 2 nlb.

Rozpoczyna dedyk.: Sig. Augusto Regi...

Tu uderza na biskunów, którzy ecclesiarum abutuntur, sardanapalice vivunt. Posyła królowi swą pracę, aby wedle niej zreformował kościół. Gdy urząd tej pracy nie podejmie, muszą o tem pomyśleć inferiores (tj. on). Biskupów poddał sam Bóg królowi. Papiści jest to: regnum Sathanae. Następnie: Ad Lectorem. Tu mówi, że oczekują wszyscy Concilium generale. Przekłada swoje Canones iudicio Sacrosanctae et Catt. Ecclesiae.

Poczem idą po sobie: 1) Canones reformationis Ecclesiarum (od k. 7—20), pisane 1550. Jest ich 50; są ujęte jakoby w formę ordynacji ze strony władzy; stąd często zwrot: Statutus et ordinatus... lub: decernimus. Na k. 12 powołuje się na Machiavella (Papatus in Tyrannidem evasit super reges). Często powołuje się na swoje prace: Euch. sacr., De ceremoniis, Liber reformationis. Kończy: Politiam autem civilem in libro particulari dabimus.

2) Od k. 21—33: De oratione et invocatione sanctorum adversus papistarum imposturas.

3) Od k. 34—51: Adversus papistarum imposturas liber secundus De ecclesia et signis eius.

4) Od k. 52—77: Adv. imp. papistarum: Quod tota doctrina S. Trinitatis in sacris libris sit relata.

Przedostatnia karta: Errata. Na ost. karcie miejsce druku, drukarski i rok.

Książka była podobno niszczone. Władzę gorszył głównie swrot: ordinamus et statumimus — jako przesadzający stanowisko Zyg. Augusta; nie mówiąc o treści.

Polemizował z tem dziełem Orzechowski (1562).

Napisane w r. 1550 podczas pobytu w więzieniu w Lipowcu, ale należy dodać, że już w r. 1540(?) miał wydać Stankar we Włoszech dzieło pt. De reformatione ecclesiae Italicae (donosi o tem Salig Hist. der Angsb. Kirche II 716). Był to zapewne pierwszy pomysł co do zreformowania ustroju kościelnego. Dzieła tego nie ma jednak żadna z polskich bibliotek. Łukasiewicz Kośc. br. czeskich w WP. str. 37—44. — Jocher II 3335. — Wotschke Fr. Stanc. str. 11—26. — Wierzb. I 138. Czartor. — Kórnik — Krasiań. — Uniw. warsz. — Uniw. wileńs.

— Toż:... [po polsku p. t.] Porządek naprawienia. Kraków, nakład Hier. Filipowskiego, 1553. w 4ce, k. lb. około 40.

Przekład polski był znacznie powiększony, dodano do niego II część pt. „Księgi wtore o naprawieniu świeckiego rządu”. Nakład został podobno spalony. Z tego polskiego przekładu odzukał Piekarski w Bibl. Jag. kilkanaście kart mocno obciętych. Obacz Reform. w Polsce 1924 str. 144—5.

— Collectio doctrinae Aarii et Philippi Melanchtonis et sequacium. Aarii et Philippi Melanchtonis et Francisci Davidis et reliquorum Saxonum doctrina de Filio Dei et domino nostro Jesu Christo una est et eadem. (B. m. i r.) w 8ce, k. 10.

Druk w Pinczowie u Daniela z Łęczycy w r. 1558—9. — Przy druku współdziałał Orsatius.

Dziełko to zostało spalone. Skierowane było głównie przeciw Melanchtonowi i Heltowi. Helt wydał książkę do Mediatore, odrzucającą tezy Stankara.

Bock Hist. Antitr. I str. 57. — Wotschke Stancaro (1919) str. 24 i nast. — Tenże w Altpr. Mon. 1907 B. 44 str. 7, gdzie dodaje: Eine alte Hand bemerkt auf dem Titelblatte des mir vorliegenden Exemplars: libellus famosus furiarum Franc. Stancari.

Żałować należy, że Wotschke, który tyle materiału do dziejów reformacji w Polsce zebrał i zgrubsza obróbił, tak akąpy jest w opisie bibliogr. rzadszych dzieł, z jakich korzystał. — A już niemal nigdy nie podaje, gdzie dany egzemplarz się znajduje.

— Francisci Stancari Mantvani Sacrae Theologiae, & Ebraicae linguae in Academia Regiomontana Prussiae, publici professoris, Disputatio De Trinitate, Habita 20. Iunii 1551, Iohan. 17. Haec est autem uita aeterna, ut cognoscant te solum uerum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Cvm Epistola Eivsdem Stancari Admonitoria aduersus Epistolam Galatini praeliminarem. w 8ce, k. tyt. i k. 6 nlb. (sygn. A—A₇).

Rozpoczyna na odwr. k. tyt.: Brevis admonitio ad Lectorem Galatini nuper editi, datow. 15 Iunii 1551. Jest to polemika z broszurą Piotra Galatyna franciszkanina (Epistola praeliminaris), który miał wydać jakiś komentarz do niektórych miejsc St. Test. sużytkując pomysły Stankara.

Pocsem od k. A.: Conclusiones sive Assertiones de Trinitate. Jest ich 54. Druga ich część (od 29—54) nosi tytuł: De distinctione personarum.

Ob. Sarnicki (Iudicium).

Ossol. IV 357. — Wotschke w Altpr. Monatschrift 1910 tom 47 str. 479. — Tenże Fr. Stanc. str. 15.

Czartor. — Uniw. warsz.

— Omnis, qui transgreditur, & non manet in doctrina Christi, hic non habet Deum. Ioan. Canon. 2. Francisci Stancari Mantvani Libri Dvo. Qvorum Primvs Est. Apologia aduersus eos, qui eum & morositatis & iracundię accusant, quique eum, quod concordiam in religione cum Haereticis renuat, nec cum illis Ecclesiam aedificet, damnat. Alter. De vera & recta inter Stanislaum Sarnicium Polonum cum sequacibus, & Franciscum Stancarum Mantuanum ineundę concordię in Fide ratione. Ad omnes, qui pię & sincerę Deum colunt, in quouis loco vel gente. Et eritis odio habiti omnibus hominibus propter nomen meum, ait Dominus. Matth. X. Anno Domini 1568. Bez m. dr. (Cracoviae, apud haeredes Scharf.) w 4ce, k. tyt. i k. 43 nlb. (sygn. A—L₄).

Na odwr. karty tyt. wiadomość, że jest to odpowiedź na jakąś Epistolę conficta nomine Stancari aedita. (Taki list do nas nie doszedł, chyba że chodzi o list wydrukowany w r. 1564 przez Grz. Pawła?). Odpowiada na to, wydając prawdziwe swe zdanie de Sanct. Trinitate ac Mediatore — i prosi o porównanie z tem, co

Stan. Sarnicki, przeciwnik jego, mówił na synodzie 2 oct. 1567.

Rozpoczyna przedmowa do czyt., w której Sarnickiego, Kalwina, Melancht. i Bullingera nazywa heretykami.

Zawarte tu są nast. pisma: 1) Apologia, będąca polemiką z Sarnickim i Melanchtonem. Dużo o stosunkach ze Stanisł. Stadnickim i Zborowskim Marc., o Vitrellinie, Hier. Ossolińskim, Stan. Drohojowskim, J. Amor Tarnowskim, Sylwiusie. Datow. 1568 in min. Polonia.

2) De vera et recta inter St. Sarnicium et Stanc. ineundae concordiae ratione... Wspomina tu między innymi synod pinczowski 1559 8 Aug. — Na k. H i nast. o Stan. Mac. Stadnickim, o Grzeg. Orsatiusie, Krz. Przechadzce, Lismaninie, Jos. Simlerze, o Trecym. — Na k. I₂ omawia przebieg colloquium ze Sarnickim (w Krakowie 2 oct. 1567). — Na k. K₂ o J. Thesaudus.

3) Difficultas ineundae concordiae (na K₃).

4) De vera et recta inter Sarnicium et me ineundae conc. ratione. Na końcu data: 7 Dec. 1567.

Bandt. Hist. dr. II 326. — Ossol. IV 408. — Jocher 3631, 5633 (tu wymienia błędnie Apologię jako osobne dzieło). — Wotschke Fr. Stanc. str. 50.

Dzików — Jagiell. — Ossol.

— Francisci Stancari Mantvani, Ebbreae Grammaticae Institutio. In qua omnes octo orationis partes summa diligentia ita traduntur, ut nihil ad hanc rem desiderandum sit. Adiuncta sunt haec, ab eodem autore. Rerum omnium capita. Exercitatio uncula catholica. Et suae grammaticae compendium. Nunc primum in lucem aedita. [Cały tytuł ujęty w prostokąt z napisu hebrajskiego]. [Na końcu:] Basileae, Excudebat Iac. Parcvvs, Anno M.D.XLVII (1547). V. Id. Apr. w 8ce, k. tyt. i k. 7 nlb., str. 270 i k. 1 nlb.

Książka drukowana sposobem ksiąg hebrajskich, tj. tytuł jest na ostatniej stronie, a potem idą karty wstecz od pierwszej do ostatniej.

Na k. aij: Joanni Jacobo Fuggero, comiti Kirchberg et Vissenhorn. Dat. Basileae, V Id. April. 1547. — Pocsem wiersz Jac. Thaddei Duni Locarnensis.

Dodatkiem do tego jest oprawne razem: Francisci Stancari Mantvani, Svae Ebbreae Grammaticae Compendium. Nunc primum excusum. [Tu winieta w formie tarczy]. Basileae, Anno 1547. [Na końcu:] Excudebat Iac. Parcvvs Pri-

die Cal. April. Anno Salvitv M.D.XLVII (1547). w 8ce, k. tyt., str. 31 (oraz na 4 nlb. kartach; Exercitatio pro tiro-nibvs in Lingua Sancta).

Stankar wydał już w r. 1530 w Wenecji pierwszy rys tego dziełka pt.: De modo legendi hebraice.

Ossol IV 394 podaje za Zaydlerem (Lexic.), że istniało wydanie strassburskie z r. 1526. To mi nie jest znane, jeśli wogóle istniało? — Janoc. I 250 cytuje je również. — Bayle podaje wyd. bazyl. z datą 1546. — Jocher I nr 609. — Piekarski Kat. Kórń. (1929).

Egz. Jag. był niegdyś własnością Grzebskiego.

Wotschke Stancaro (1919) str. 6.

Czartor. — Jagiell. — Kijows. uniw. — Kórnik. — Ossol.

— Grammatica Institutio linguae Hebraeae. In Regia Poloniae Cracovia, apud Joannem Haelicz anno ab incarnatione Verbi Mysterio MDXLVIII (1548) Mensis Febrnarii die XXI. w 8ce.

Wydanie dokonane było kosstem Samuela Maciejowskiego, bisk. krak.

Janoc. I 249. — Jocher nr 609. — Wissn. VI 218. — Schorr w Encykl. pol. III (Język) s. 430. — Bałaban w Pam. sjazdu Kochanowskiego (1930) str. 105.

— Toż:... [Na końcu pod sygnetem drukarza innym jak w I edycji, to jest o wiele ozdobniejszym:] Basileae, Apvd Iacob. Parcvvm, Anno M.D.LV (1555). Mense Avg. w 8ce, k. tyt., str. 320.

Od str. 285—291: Exercitatio pro Tyrone-bus. — Od str. 292—319: Compendium (ale bez osobnego tytułu, jaki posiada w pierwszym wydaniu).

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— De officiis Mediatoris Jesu Christi et secundum quam naturam haec officia exhibuerit et executus fuerit (1559).

Wspomina to pismo Stankar w dziele De trinitate (ob. niżej) — ale zapewne nie było nigdy drukowane. W każdym razie egz. nie jest znany.

Spór „de Mediatore”, rozpętany przez Stankara w r. 1552 w ciągu jego polemiki z Osiandrom, a potem wciąż prowadzony dalej, wywołał bardzo wiele pism. Swoją rolę o pośredniku propagował Stankar ustnie, listownie i w druku (Collatio). Zajmował się nią synod włodzisławski. Z pisarzy polskich wzięli udział w sporze około r. 1560 Łaski Jan, Frycz Modrz. (De mediatore (1560, 1562), Orzechowski (dzieło dziś zaginione). Z obcych: Kalwin, Melanchton (Responsio), Simler Josias Lismanin, Bullinger, Martyr - Vermig

(1556), Blandrata (1568), Beza, Merlin, Socyn i inni.

Do stanowiska Stankara najbardziej zbliżył się Modrsewski.

Najważniejszym źródłem do dziejów tego sporu jest wydany w r. 1559 przez Statoriusa zbiór pism, o których obaca w t. XVIII str. 91. Są to pisma Helta, Melanchtona, Martyra, Bezy, Bullingera, Statoriusa.

Por. Collatio Nestori cum Stancaro (w t. XXIII pod Nestor) — Epistolae duae (1561) — Exemplum litt. eccl. Tigurinae (1559) — Narratio historica (1561).

Dużo o tym w sporze w Orichoviana I oraz w Wotschkego Briefwechsel der Schweizer mit den Polen (1908).

Wotschke Trethius (1907) str. 13. — Tenże Lismanino (w Zeit. hist. Ges. Posen 1903) str. 272. — Tenże Stancaro 1919 str. 20 i nast. — Kot Stan. Fryca Modrz. (1923) passim.

— De Sacramentis veteris et novae legis in genere. Memoriale pro me Francisco Stancaro Mantuano. A. D. 1560. w 4ce, k. 4.

Druk podobno pinczowski.

Ob. Jocher 3857 (z notaty Łukaszew.).

Egz. nie znany mi.

— Symma Confessionis Fidei Francisci Stancari Mantvani, Et quorundam discipulorum suorum. triginta octo Articulis comprehensa. [Tu winietka]. 1570. [Tu winieta w formie rozety]. w 4ce, k. tyt. i k. 23 nlb. (sygn. F₄).

Rozpoczyna Praefatio Fr. Stancari, datow. Stobniciae 14 Martij 1570. Mówi, że powodem napisania były mu napaści herezyków przeciw katolickiej (tj. Stankarowej) wierze. Poddaje tę sumę judicio Sacrosanctae Ecclesiae Dei et Christi. (Ale kościół rzymski nazywa inaczej: eccl. papistica).

Rzecz składa się z XXVIII zwiezłych artykułów, njmujących całość wiary: De Verbo Dei, De Trinitate, De Incarn. Christi, De Mediatore... itd.

Ważdnie powołuje się na pismo św. lub na najstarszych pisarzy kościelnych. Na k. E cytuje św. Tomassa i Gabrijela Biela (doctissimus theologus) na dowód, że istnieją dwa tylko sakramenta tj. chrzest i wieczerza Pańska.

Na końcu data: 24 martij 1570. Poczem Index na 3 stronach.

Jocher 3303. — Ossol. Wiad. IV 377.

Ossol.

— Tria Papistarum fundamenta seu asyla praecipua pro suo ficto missifico tuendo demoliuntur et subvertuntur Per Franciscum Stancarum Mantuanum

Stobnitiae 20 Novemb. 1570 typis Mathiae Wirzbiętae. A. D. 1571. w 4ce, ark. N₄.

Przypis Piotrowi Zborowskiemu wojewodzie sandomirskiemu.

Arkusz B zaszyna się: Confecto hoc libro visum mihi est, huic sextum caput libri mei in responsonem reverendissimorum archiepiscoporum et episcoporum Poloniae scripti addere, et Papiatae omnes, agnito de suo sacrificio errore, ad catholicam de vero sacramento corporis Christi fidem redeant, et aeternum salventur, illorum enim salutem sitio. Stobniciae 20 Decembris 1570.

Na D₂: De institutione sacramenti corporis et sanguinis Christi.

Na E₁: De transubstantatione, seu mutatione panis et vini in corpus et sanguinem Christi in coena Dni, brevis indicatio.

Na F₂: Melchisedeci sacerdotium Papiatarum sacrificio non suffragari, demonstratur.

Na G₂ v: Novo populo, hoc est, nobis Christianis, nullum sacrificium praeceptum aut institutum fuisse.

Na H₁: Ex libro in quo respondetur a Francisco Stancaro reverendissimis archiepiscopis et episcopis Poloniae in causa Sarnicii, caput 6 extractum, in quo omnia Sacrificii papistici mysteria, omniaque Archiepiscoporum et Episcoporum pro eo defendendo argumenta cum ipso quoque sacrificio evortuntur, et subvertuntur.

Na K₂: Verbum Deus.

Na K₄ v: Persona.

Na L₂: Sacrificium pro peccatis.

Na końcu: Typis Mathiae Wirzbiętae A. Dni 1571.

Powyższy opis podają na podstawie notaty, snalesionej w materjałach Ojca. Do samej książki (w której brakowało widoczenie arkusza A) nie dotarłem.

Wspomniany na arkuszu B list biskupów ob. pod: Arcybiskupów (1567) w t. XII, 204.

Odpowiedzią na to pismo jest wydana z rozkazu Uchańskiego w r. 1577 „Assertio... vener. Sacr. Missae sacrif.“ (ob. t. XII, 280). Jocher 6427.

— Lvcae. 18. Cum venerit filius hominis, num reperiturus est fidem in terra? Lvcae. 19. Et, De ore tuo iudico serue nequam. Franciscus Stancarus Mantvanus De Trinitate & Mediatore Domino nostro Iesu Christo, aduersus Henricum Bullingerum, Petrum Martyrem & Ioannem Calvinum, & reliquos Tigurinae ac Geneuensis ecclesiae Ministros, ecclesiae Dei perturbatores. I. Corint. 3. Si quis templum Dei profanatur, quae est ecclesia, hunc perdet

Deus. Ad Magnificos & Generosos Dominos Nobiles Polonos, ac eorum Ministros, à varijs Pseudoangelicis seductos. [Wzdłuż k. tyt. po stronie prawej:] Vnus Deus, unus & Mediator & hominum, homo Christus Iesus qui dedit semetipsum precium redemptionis pro nobis. I. Timoth: 2. [Po stronie lewej:] Haec est autem uita aeterna, ut cognoscant te solum uerum Deum, quem misisti Iesum Christum. Ioannis 17. [Na końcu:] Cracouiae in Officina Scharfenbergiana. Anno Virginei partus M.D.LXII (1562). w 8ce, k. tyt. i k. 143 nlb. (sygn. A—Bviii, A—Qviii).

Na odwr. tyt. dwie cytaty z Jerem. 23 i 6.

Rozpoczyna przemowa: Nobilibus Polonis atque eorum ministris. Wspomina tu opera pseudoangelicorum tam latine quam polonice edita... Ministris ad Tigurinam et Geneuensem ecclesias pro consilio. Aby wywieść Polaków z niepewności, wyjaśnia im zwieźle różnice między temi dwoma kościołami w sprawie Trójcy. Wzywa Polaków, aby szli za nim: Expulsiatis me paraliatium cum familia ex domo mea et ex toto regno... Libellos tam polonice quam latine invulgastis contra me. Wylicza przeswiaka, jakimi go obsypano. Wspomina wdzięczenie Stadnickiego; źle się wyraża o Sarnickim, Blandracie, Lismaninie, G. Nigrze, Bendsieckim, Stadnicki polecił mu odpowiedzieć Zwinglianistom i Kalwinistom. Datuje: Dubecij 1561 prima Junij.

Objemnje kilka traktatów: 1) De Trinitate et Mediatore aduersus Ballingerum, P. Martyrem et J. Calvinum et... relictos... eccl. Dei perturbatores (k. A—Dij).

2) Castigationes quorundam locorum prioris Epist. minist. Tigur. (do k. E₁)... oras: Castigationes... poster. Epist. (do k. F₁). — Wreszczie: Examinantur 8. Patrum Autoritates... Interpretacjii Zwinglianickiej praeciwstawia wszędzie swój wykład ojców Kościoła (do k. L). Na k. L wspomina Pinczowian.

3) Od k. Lij—Oiiij idzie: De Trinitate et Incarnatione atq. Mediatore aduersus J. Calvinum. Dat. Dubecij in Russia, mense Junij 1561.

4) Od k. O₁—P: De dictione exclusiva tantum in causa Mediatoris.

5) Od k. P—Q: De officijs Mediatoris, Pontificis et Sacerdotis J. Chr. (Datow. Dubecij 1559).

6) Wreszczie od k. Q: Examinatio Pinczowianorum super confessionem fidei eorum... 1561 prima Augusti. (Na ost. k. Errata). Przeciwno temu dziełu Stankara wysła po-

dobno brossurka pt.: Ministri et pastores ecclesiarum in Minori Polonia pio lectori salutem in Domino, Impressum Pinczouiae in off. Danielis Lancicii. w 8ce, kart 4. (Daiś nie znana). — Por. niżej str. 176 pod Narratio.

Jocher 3338. — Wiersb. I 232. — Wotschke Fr. Lism. 1903 str. 284. — Tenże Fr. Stanc. (1919) str. 33 i str. 48—9. — Tenże Der Briefwechsel (1908) str. 273.

Csaps. (Muz. nar.) — Czartor. — Csatwert. — Kórnik — Krasin. (?) — Uniw. warsz.

— Si hominibus placerem, Christi seruus non essem. Gala. I. Francisci Stancari Mantvani, De Trinitate Et Vnitate Dei, Deque Incarnatione Et Mediatione Domini nostri Iesu Christi aduersus Trideitas, Arrianos, Eutyechianos, Macarianos, Cerinthianos, Ebionitas, & Photinianos, Libri Quatuor. Mali homines & seductores proficent in peius, dum & in errore adducunt & errant ipsi. 2. Tim. 3. Ad Magnificum Et Illustrem Dominum D. Petrum Zborovivm, Regni Poloniae prudentissimum Senatorem, Castellannū Biecensem, Capitaneum Stobnicensem & Tlumoczouensem, Dominū ac patronū suum clementissimum. Anno Domini 1567. 2 Aprilis. (B. m., ale w Krak.). w 4ce, k. tyt. i k. 160 nlb.

Dedyk. Petro Zborovio, R. P. prudent. senatori, datow. Stobnicae prima Aprilis 1567 (na 3 stronach). Podnosi jego usługi w Prusiech Polace oddane oraz zasługi ojca jego Marcina. Dziękuje za to, że mu kupił dom w Stobnicy i żywi go swym chlebem. Dzieło niniejsze, na które od czterech lat szukał nakładcy, wydał Zborowski swym kosztem.

Dalej idzie przedmowa z tej samej daty, gdzie podaje treść i wymienia przeciwników (głównie Grzegorza z Brzezin, Gentilia). Następnie Index. Wreszczie Errata.

Od k. B idzie tekst dzieła, złożonego z czterech ksiąg. Na k. C₂ o pojęciu nieskończoności (De infinito). Na k. P₂ i nast. de nomine El, Elohim, Adonai, Scaddai, Jah, Jehova, Jesus. Na k. V o znaczeniu terminów „monarcha“ i „oconomia“. Na k. V₂ o pojęciu „energia“.

Księga III ma tytuł: De missione Filii et Spiritus Sancti (od k. Hh). Księga IV bez osobnego tytułu idzie od k. Mm.

Zestawia w niej różne „symbole wiary“, zdania ważniejszych pisarzy kościelnych i ojców kośc., wyjątek z kodeksu Just. (o św. Trójcy), ustępy z wyznania augeb., pinczowian (Kalwina), Tigurinorum, z kat.

Brentiusa itp. — wszystko to odnoszące się do kwestji Trójcy św.

Inną jego pracę o podobnym tytule, ale pisaną przed przybyciem do Polski, obacz Wierzb. I 774.

Jocher 3632. — Bandtkie Hist. druk. II 324. Jagiell. — Ossol.

(Stankar Franc.). Narratio historica eorum, quae per Stancarum iam denuo in Pinczovia acta sunt. Pinczoviae, 1561. w 4ce.

Egzemplarz był w Dzikowie, z dopisaną na tytule uwagą (przez ks. Juszyńskiego), jakoby autorem był Modrzewski.

Uwaga ta jest błędna. Druk jest wydany przez ministrów pińczowskich.

Autorem jego był ktoś bynajmniej Stankarowi nie sprzyjający.

Wotschke Thretius (1907) str. 8 i 18 powołując się na list Lismanina do Bullingera z paźdz. 1560 uważa za autora J. Łaskiego. Do tego samego sdnania skłania się prof. St. Kot, który w dziele „Frycz Modrzewski“ (1923) str. 216 zapowiedział osobną pracę o tej broszurze.

Por. niżej pod: Statorius dalszy ciąg tej broszury p. t.: Historia Stanc. tragoediae.

Wotschke Stancaro w Altpr. Monatsch. XL str. 570. — Knapiński And. Frycz str. 86. Bibl. miej. wrocł. (?) — Dzików.

— ob. Assertio (brevis jussu Uchański 1577) — Beyträge II 89 i 92 (o jego uczestnictwie w Biblii brzeskiej) — Beza Teodor (Opera tom III: Epistolae str. 241) — Cosmius Joannes (Oratio ad Julium III 1550) — Davidis Franciscus (Dialysis 1555) — Epistolae eccl. Tig. (1559) — Epistolae duae Tigur. Eccl. (1561) — Filipowski Hier. — Górski Jakób (1572) — Hartknoch (Preuss. Kircheng. str. 344) — Helt (Conf. de mediatore 1555, Exemplum litterarum 1559) — Hyperius — Julius III (Oratio 1550; obacz tam: Schofferi Epistola) — Kalwin (w kilku pismach i listach polemizuje z nim) — Kromer (Mnich 1551—4) — Łaski J. (polemizuje w kilku pismach ze Stankarem) — Lescius Jan (1550) — Lilienthal (Erl. Preussen IV, 347) — Lismanin (Explicatio 1565) — Lubieniecki (ks. II r. VI) — Melancton Filip (Resp. 1553, 1559) — Modrzewski Frycz And. (Narratio 1551, De mediatore 1560) — Nestor (Collatio cum Stankaro) — Ochlin B. — Okolski (Orbis Polon. III, 108) —

Orsatius (w Dopelnien.) — Orzechowski Stan. (Chimaera 1562, Annales i inne pisma) — Osiander And. — Paweł (Pauli) Grzegorz (O wyznaniu 1564; tu list Stankara wątpliwej autentyczności?) — Possevin (Refutatio Chytraei) — Przechadzka Krz. — Rej Marcin (Disputatio 1609) — Różność (uczniów 1564) — Sarnicki Stan. (Judicium 1561, De tribus Diis 1559) — Schlüsselburg (1597—99) — Sienicki L. (1754) — Simler Jos. (Resp. 1560, 63) — Socinus F. — Staphylus (Czekanowski) — Statorius P. (Brevis apologia 1560) — Uchański Jak. (Brevis august. 1577) — Uwicki J. (Defensio) — Węgierski (Regenwolaki) (Slavonia ref. str. 117, 125, 414 i Hist. eccl. slav. str. 126) — Vermigli (P. Martyr) — Vitrellinus — Wigand J. (De Stancarismo 1585) — Wujek J. (Responsio) — Zehenden (Preussische 1740 I, 268; tu list St. do Placatomusa z Frankf. 10 maja 1553) — Zygrowiusz J. (Pappompe 1611).

Janociana I 249. — Bock II 548. — Bandtkie Hist. Kr. P. II 322—7. — Ossol. Wiad. IV 350. — Łukasiewicz Dzieje wyzn. helw. w MPolce str. 238—43. — Joher I s. XXIV i III s. XXVIII. — Wespreni Biogr. medic. 1781. — Enc. Org. XXIV. — Przejaciel ludu X str. 225—253. — Enc. koło. XXVI 430. — Bukowski Dzieje reform. 1886. — Wisłocki Lib. dilig. str. 497—8. — Hosii Epistolae II. — Wielewiczki Diarium I 233. — Dalton Lasciana str. 399. — Orichoviana I str. 739 (tu dużo jego listów) — Lubowicz Istorja reform. (1883) s. 90 oras Nacszo (1890). — Wiersbowski Materj. II 7. — Bidlo Jednota (1900) — Siersputowski Kartki z dziejów (1902). — Fock Der Socinianismus (1847) str. 147. — Truskolański Dzieje reform. (1907).

Karłowicz Listy Kromera do St. w Rocznikach Pozn. T. P. N. XV. — Grabowski Skarga str. 646; Literatura kalw. (1906) str. 51, 163 i n; Liter. luterska (1920); Liter. arjańska (1908) str. 16 i n. — Górski Grzeg. Paweł (1929). — Bartel w Reform. w Polsce 1926. — Kot Frycz Modrz. (1923) str. 307; U źródeł (1921). — Möller Andr. Osiander (o jego sporze z Osiandrem). Są też o tem liczne materjały w bibl. miejs. Król. (Seraphim Handsch. s. 404). — Korseniowski w Arch. do dz. liter. XI nr 135 (listy Kalwina przeciw Stankarowi).

Wotschke Fr. Stancaros erster Aufenthalt in Posen (w Hist. Monatsblätter für die Prov. Posen 1904 nr 6). Tu mówi o pobycie St. u Mik. Oleśnickiego w Pińczowie w r. 1550—1 skąd pojechał do Poznania i do Królewca. — Tenże w Altpr. Monatschrift 1919 t. XLVII s. 467 (tu jego monografia); jest też osobna oddbitka. — Tenże w Altpr. Monats. XLIV (Thretius). — Tenże w Zeit. Gesch. Posen XVII (Fr. Lismanino). — Tenże Briefwechsel der Schweizer (1908). — Tenże w Gesch. der Reform. 1911 str. 179. — Tenże w Archiv f. Reformationsgeschichte 1905 i 1906 (str. 403—410).

Finkel III 1863 i Dodatek II (1914) nr 1643. — Korbut I 169, 219, 293, 342.

O potomkach Stankara (związszca Piotr Stankar) ob. Korzeniowski w Arch. do dziejów lit. XI nr 321 (tu jego listy z lat 1624—9). — Wotschke w Aus Posens Kirchl. Verg. (1914) str. 47. — Wybicki Życie moje (w Bibl. narod. 1927).

Inne dzieła Stankara nie należą do polskiej Bibliografii, Mianowicie:

Explanatio Epistolae diui Iacobi, & Conciliationes quorundam locorum Scripturae. Basileae, Anno M.D.XLVII (1547). (Egz. jest w Ossol.).

Isposizione De La Epistola canonica di S. Giacobbo Vescovo di Gierusalemme, pia, dotta & diligente: ornata de molti luoghi comuni a utilita grande de la chiesa catholica, & massime de presenti tempi. Per Francesco Stancaro Mantuano. Basileae 1547. (Ob. Wotschke Stancaro 1919 str. 6). Ez seder slam i. e.... De decem captiv. (Venetiis 1543).

De decem captivitatibus Judeorum et de sanguine Zacharia (1547).

De modo legendi ebraice (1530).

Rabinorum recentiorum et anabaptistarum falsa opinio de duobus Messias (1546).

Opera nova della reformatione (1547). (Jest w bibl. nadw. wied.).

Conciliatio Christi et Mosis de divortio (po łacinie i po niemiecku).

Conciliationes Quorundam Locorum Scripturae. [Na końcu:] Basileae excudebat Iacobus Parcus, mense Augusto, anno M.D.XLVII (1547). w 8ce, k. tyt. i k. 15 nb. (Jest w Ossol.).

Gradus beneficiorum Dei.

De septem decem prophetis.

Modus legendi prophetas.

Ebraei unde dicti.

Catalogus regum Juda. (NB. Wszystkie powyższe pisma wyszły przed r. 1547).

Disputatio de Trinitate 1551 (ob. Wiersb. I 774).

Confutatio disp. et doct. Osiandri. Frankf. 1552).

Adversus novos Christianos (1550). Dziś nie znane?

W dziele Ispos. de la epistola (1547) wymienia na końcu 18 swoich „Lucubrationes“ wydanych przed r. 1547 lub w r. 1547.

W liście z r. 1561 do Czarnockiego twierdził, że napisał 48 prac (Orichov. I 728). Cyfrę 48 trzeba tak rozumieć, że liczy on każdą pracę z osobna, chociaż drukując słączył ją pod jednym tytułem z innemi. Niektóre jego prace są dochowane w manuskryptach, np. rękopis jego pracy: De sacrificio missae, znajduje się w bibl. w Wolfenbüttel.

O niektórych wspomina w drukowanych pismach i nieraz nawet treść ich podaje. Np.: 1) Contra Anabaptistas (w „Apologia“). — 2) De gradibus beneficiorum Dei (w „Confessio“). — 3) Historia de autoribus controversiae in causa religionis in Polonia ortae (w „Apologia“). — 4) Adversus Photinianos et Corintianos (tamże). — 5) De poenitentia ac confessione (w „Confessio“). — 6) De peccato originali (tamże).

„Epistola Stancari ad Vitrelinum“ z r. 1560 oraz „Epistola discipulorum Stancari ad eundem Vitrelinum“ cytuje Lismanin w liście do Bullingera z paźdz. 1560. Ale zapewne drukiem nie wyszły.

Jego uczniem był zrazu G. Negri, nauczyciel Prowanów, potem minister u P. Zborowskiego, o którym ob. Hosii Epist. II pod r. 1570.

STANKIEWICZ. Memoryał do Prześwienych Stanów Rzeczypospolitey zgromadzoney na Elekcyą w Roku 1764. fol., k. 1.

W sprawie Stankiewicza, rezydenta przy Porcie Ottom. Chodzi o wynagrodzenie kosztów jakie poniósł.

Bibl. XX. Misa. w Krak.

(Stankiewicz). Głos za stroną Ur. Stankiewicza, przeciwko W. Maczyńskiemu Miecznemu Powiatu Grodzieńskiego, oraz W. X. Dederce, Proboszcz. Kaplicy Bożego Ciała, y Prowizorom teyż Kaplicy. (Wilno 1775). fol., k. 2. Jagiell.

STANKIEWICZ Adam (I). Virtus cineris superstes D. Vincentii Woyna, capitanei Inturcensis, aulici S. R. M. à morte victi D. Abrahamo Woyna Episcopo Methonensi, Canonico Viln... per Adamum Stankiewicz Stud. Humaniorum in Academia Vilnensi S. Jesu. Vilnae ex officina J. Karcan 1615. w 4ce, kart 10.

Wiersz łaciński i polski.

Krasińs.

— ob. Białozor J. K. (Honor 1615).

(Stankiewicz Adam) (II). Sprawa... Adama Szambellana J. K. M. Oyea, Ignacego Syna Stankiewiczow przeciwko Bazylemu i Annie z Umiasztowskich Szkultenom maiorom W. W. X. L. (1798). fol., k. 2.

Szkultynowie udali się — jak zwykle czyniono w tych latach — do rządu gub. i tam oczekali zaoczno ukazy. Powód żądał za to ich ukarania. Bibl. uniw. wil.

— ob. Szkultynowie.

Stankiewicz Andrzej ob. Niestojemski Marc. (Wysoce 1647).

Stankiewicz Ign. ob. Szkultynowie.

STANKIEWICZ Jan (I). Mowa W. Imci Pana Iana Stankiewicza Pisarza ziemskiego żmudzkiego... ob. Ostrowski-Danejkiowicz (Swada polska 1745 I 236).

Stankiewicz Jan (II) ob. Steckiewiczowie (1798).

STANKIEWICZ Michał. Oratio Michaelis Stanckevicii notarii M. D. L. ad Pol. proceres in comitiis, qua ipsis mala Poloniae a Tartarorum barbarie imminetia repraesentat, eosque regis nomine ad bellum... invitat (1645).

W Lüniga Orat. II 12.

Stankiewicz Rafał Dominik ob. Pawłowicz Ad. (1693).

STANKIEWICZ Szymon X. Bractwo Zofii świętej. Kraków 1685. w 12ce, ark. A—D.

Ob. Dodatki na końcu tomu.

Jagiell. — Ossol.

— ob. Biezanowski S. (Karmelu 1681).

STANKOWICZ X. Pijar. Prawa i Konstytucje Królestwa Polskiego i W. X. Litewskiego. przez Stankowicza zebrane. Tomów VIII. w Warszawie 1782 i lat nast.

Tak podaje Bielskiego Katalog, chociaż tenże w swojej Vita nie wymienia Stankowicza. Być może jednak, że taki istniał i że pomagał przy redagowaniu Voluminów legum. — Ob.: Volumina.

STANKOWICZ (Stancowitz) F. C. Danksagung für die Erhaltung nach dem Kriege und der Pest. Danzig 1711. w 4ce.

— Die Preiss und Dank-würdige Erhaltung Gottes.. Danzig, Simon Reingern 1711. w 4ce, k. 4. Krasińs.

Stankunowiczowie ob. Żurowski Hier. (1798).

Stano Andrzej ob. Vitellius Jacobus (Harmonia scientiarum 1629).

STANO Jerzy z Nowotańca, chorąży, starosta sanocki (w latach 1627—1637). O poselstwach w różne kraje wschodnie i wyprawach rycerskich ksiąg trzy. Kraków, bez roku. w 4ce.

Cytuje ks. Sygański Z życia szlachty sandeckiej 1910 str. 82, dodając: „Druk ten należy dzisiaj do rzadkości bibliograf.“ Nie podaje jednak, skąd go zna? A zdaje się go znać, bo mówi, że Stano podróżował do Węgier, do Porty ottom., do Moskwy. Żoną jego była Zofja Fredrówna. Stano umarł po r. 1651.

Stanów Król. Polskiego y niektórych teyże Korony urzędników... listy (1587) ob. Zygmunt III.

— Wielkiego Xięstwa Litewskiego Na Pospolite Ruszenie Vigore Laudum Wilenskiego 14 Augusti 1698 Postanowionego między Ławnem a Pużewiczami w Powiecie Grodzieńskim Zgromadzonych Anno Domini 1698 Dnia 21 Decembra. W Wilnie. W Drukarni Oycow Franciszkanow Roku 1699 10 Martij. fol.

Cytuje Abramowicz Cztery wieki (1925) zapewne z Bibl. wileńskiej uniw.?

— (Do Nayiasnieyszy Seymujących). W drukarni J. K. M. w 4ce, k. 2.

Branic.

— (Do) seymujących. Prospicite patriae (1788). w 4ce, k. 2.

Wiersz. Zaczyna się: „Winszuję prawodawcom, co zniaczyli Radę, która im w seymowaniu czyniła zawadę“. — Całe w obronie Rady Nieustającej.

Por. Dmochowski (w tomie XVI, 253).

— (Do) seymujących (1788). w 8ce, kart 11.

Ob. pod Marewicz (tom XXII, str. 152).

— (Do Nayi.) Seymujących Przed Poprawą Rządu Kraiowego (1789)... ob. Sekretarza — Świniarski.

— (Do) z okoliczności uchwały Sto tysięcy woyska. Arma viril ferre arma. Virgil. (1790). w 4ce, k. 2 nlb.

Ob. Dmochowski w t. XVI, 253.

Branic. — Csartor. — Jagiell.

— (Do Nayiasnieyszych) Rzeczypospolitey. Podatek ten tylko sprawiedliwy który każdego obywatela w row-

ney sięga proporeyi ale gdy ubogi więcej daie iak maigtny, lękać się należy by offiara dla ratunku Oyczyzny nie odmieniała się w uciemieniu... Szlachcie ziemi Rawskiej powiatu Bielskiego. W Rawie 13 Marca 1790 r. W drukarni Wolney. w 4ce, kart 2.

Ossol.

STANOWICZ Franc. Tropheum honorii.. B. Joan. Cantij.. in Conclusio-nibus menti divi Thomae doctoris angelici conformibus erectum. Cracoviae, 1714.

Uniw. wileńs.

Stanowski Jan ob. Decus litterarum (1777) — Ślęczkowski Jan (Vendepallium 1775).

Stans post parietem ob. Schütte Mar. (1686).

Stanwicz ob. Domaniewski Franc. Józef (1727).

Stany (My) Duchowne y Świeckie... [Uniwersał Stanów Rzeczypospolitej, zwołujący sejm koronacyjny na dzień 4 Października 1573, sejmiki na 1 Września, a chorążych wszystkich powiatów na pogrzeb Zygmunta Augusta 28 Września tegoż roku, datowany „pod Warszawą na seymie walnym koronnym obierania nowego króla XIX Maja 1573“]. fol., k. 1.

Druk kursywą. Arch. Pańs. w Wiedniu.

— ob. Bars Franc. (1775) — Januszowski Jan (Koronne 1600) — Lipski Andrzej (Koronne 1647) — Pac Mich. (w Białey 1769).

STAPHYLEUS Joannes. Julii II ad Sig. I nuntii Oratio... ob. Lünig (Orat. II, 504).

Janociana II 266. — Acta Tomiciana II 2, 14—17, 18—21, 264—8.

STAPHYLUS (Stapelage) Fridericus z Westfalji († 1564). De Corruptis moribus utriusque partis, Catholicorum uidelicet & haeticorum. Dialogvs Lectv Iocvndus & ualde utilis 2. Timoth: 4. Insta oportunè, importunè, argue, obseca, increpa in omni patientia & doctrina, Erit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt. Prouerb: 26. Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse ui-

deatur. [Tu winieta]. (1559). w 4ce, k. tyt. i k. 35 nlb.

Rozmawiają Foelix parochus Catholicus et Sylvester Praedicator Luth. — Sylwester przybywa odwiedzić Feliksa i to właśnie z Pinczowa, gdzie spotkał się z J. Łaskim i Franciszkiem Stankarem. Bardzo jednak krytycznie opisuje gminę pinczowską i dysputy między tymi dwoma luminarzami dyssydentów. Dysputy te toczyły się na temat Eucharystji w tonie nader gwałtownym. (We wspomnianej wyżej pod Stankarem na str. 176 broszurze p. t. Narratio historica jest opisana powyższa dysputa Łaskiego i Stankara ze stanowiska Łaskiego).

Tendencją pracy jest wskazać nadużycia w kościele katolickim (w przeddzień soboru tryd.) ale także udowodnić, że gorsze stosunki panują w obosie protest. (rozbitcie na sekty). Feliks (który wyraża się „Polonia nostra“) wypytuje Sylwestra o jego zapatrywania na stosunki religijne w Polsce i na Litwie.

Na k. 13 o nadużyciach spotykanych w Polsce (o jakimś prańcio w Krakowie). — Na k. G, o sektach w Polsce i na Litwie (wspomniany jako burzyciel pokoju Radeullus); Stankar; P. Satorius; Sabbatarii; dużo o stosunkach relig. na Śląsku. — Na k. E, wysławia autor Hozjussa (z którym Staphylus stał w bliskich stosunkach, jak świadczy tegoż korespondencja).

Pod koniec streszcza obszernie jedną z nowel Bokacja.

Wydane w r. 1559, bo ta data jest wspomniana w tekście.

Soffner Fr. Staphylus (1904) str. 159—161 (tu obszernie streszczenie).

Wotschke Fr. Lismanino (1903) str. 271. Bibl. par. w Nysie — Jagiell.

— De Corruptis Moribus Vtrivsqve partis, Pontificorum uidelicet, & Evangelicorum, Dialogvs Lectv Iocvndus & ualde utilis, Authore Syluestro Cze-canouio. 2. Timoth. 4. Insta oportunè, importunè, argue, obseca, increpa, in omni patientia & doctrina. Erit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt. Prouerb. 26. Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse iudicetur. (1560). w 4ce, k. tyt. i k. 63 nlb.

Druk. w Krakowie.

Tutaj rozmawiające osoby nazwane są: Felix Parochus Polonus et Sylvester Marchita concionator Lutheranus.

Tekst uległ tutaj bardzo znacznym przeróbkom. O Łaskim nie ma już tutaj mowy, zapewne ze względu, że Łaski w tym czasie zmarł. Zamiast Łaskiego wstawiono

na to miejsce Stankara i jego dysputy z Muskulusem we Frankfurcie oraz potępienie Stankara przez Lismanina, Statoriusa i Brandratę (sic). — Dalej o sporach Stankarystów z Kalwinami. — Pochwała Hozjusza jest w tej edycji opuszczona, co wskazuje, że niniejszy przedruk dokonany został z polecenia Hozjusza. — Na k. K₁ i K₂ wstawiony ustęp o biednej szlachcie w Polsce zamienionej w chłopów. — Na k. N₁ wstawiony ustęp o Fil. Padniewskim, Mikołaju Dzierżgowskim arc. gnieźń., o Hozjuszu i o Wal. Protasewiczu — na dowód, że nie wszyscy biskupi zasługują na te zarzuty, które Luteranin Sylwester podnosi. — Na k. N₂ wspomina Sylwester, że uczył się Dialektyki ex Petro Hispano Cracoviae (sam Stafilus studiował też w Krakowie). — Tu także wzmianka o Zym. Anguście i o Zym. I, za którego nie było zamieszek w Polsce (wzmianka o Radziwile jako burzycielu pokoju jest tu opuszczona). — Na k. O₁ o ukaraniu gdańszczan. — Na k. P₁ o soborze trydenckim jako jeszcze trwającym, co wskazuje na r. 1560, jako datę druku. — Koniec dziełka stylistycznie zmieniony.

Piekarski Katalog Kór. (1929) nr 334.

Obacz Czekanowski (w t. XIV str. 568) gdzie podano błędną datę 1568. — Brückner Dzieje kultury II (zaczepnął z tego dzieła kilka szczegółów o bisk. krak.).

Jagiell. — Kórnik.

— Defensio Friderici Staphyli Adversus Philippum Melanthonem (sic), Shvvenckfeldianum Longinum, Andream Musculum, Mat. Flacc. Illyricum, Iacobum Andream Shmidelinum, Aedificatores Babylonicae turris Martini Lutheri. Opus elegans, recens natum atque editum. Parisiis Apud Gulielmum Guillard & Amelium Vancorium via Iacobaea sub D. Barbarae signo. 1560. w 8ce, k. tyt., k. 72 lb.

Wydane jako uzupełnienie Marcina Kromera: De falso Lutherorum... et vera Christi religione (Parisiis, Guillard, 1560).

Jagiell.

— Defensio Pro Trimembri Theologia M. Lutheri, contra aedificatores Babylonicae turris, Phil. Melanthonem, Svvenckfeldianum Longinum, And. Musculum, Mat. Flac. Illyricum, Iacobum Andream Shmidelinum Authore Friderico Stahylo. Esaias 19. Paul. 2. Thess. 2. Dominus immiscuit in medio eorum spiritum uertiginis. Et immisit illis operationem erroris. Nissae recusa & à ty-

pographicis mendis repurgata. Anno M.D.LX (1560). w 8ce, k. tyt. i k. 171 nlb. (sygn. A—Y₄).

W dedyk. do biskupa wrocł. Baltasara (de Prumnitz) uzasadnia potrzebę przedruku licznymi błędami I edycji — oraz mówi, że egzemplarze jej nie dotarły w dostatecznej ilości na Śląsk i do Polski. Na k. B₁ powołuje się na Confessio Poloniae autore Episcopo Osio. Wspomina też m. i. pisma Stankara.

Ob. o tem dziele Soffner Friedrich Staphylus, Breslau 1904 str. 126—131 (gdzie wydobyto szczegóły autobiogr.).

Bibl. paraf. w Nyssie. — Jagiell.

— Synodus Sanctorum Patrum Antiquorum contra noua dogmata Andreae Osiandri. Per Fridericum Staphylum. Norimbergae Execvdebat Paulus Fabricius. Anno Salutis. M.D.LIII (1553). Mense Septembri. [Na końcu:] Impressum Norimbergae apud Paulum Fabricium. w 4ce, k. tyt. i k. 135 nlb. (sygn. a—iiii, A—Ziiii, Aa—II iii).

Dedyk. Senatui Reipubl. Dantiscanae, datow. VI Martij M.D.LII (na 7 kartach nlb.). Całe poświęcone sporowi z Osiandrem, którego zbija na podstawie pism OO. Kościoła.

Wierzbowski I 143. — Hosii Epistolae (ed. Zakrzewski) II 1081, 1115. — Soffner I. c. str. 100. — X. Fijałek w Pol. Sacra 1919 str. 141 i nast. — Bauch Gesch. des Bresl. Schulwesens (Codex dipl. Sil. XXVI, 1911) str. 171.

Bibl. par. w Nyssie. — Czartor. — Univ. warsz. — Wrocław. miejsa.

— ob. Rotmar (1571) — Statorius Petrus (Emanuel seu de aeterno verbo 1561).

Inne pisma Staphylusa nie wchodzą w zakres polskiej Bibliografii. Spis ich (wraz z życiorysem) podaje dziełko Soffnera: Friedrich Staphylus (1904), ale nie uwzględnia ono stosunków St. z Polską. Liczne materiały do jego sporu z Osiandrem ob. Seraphim Handschr. der Stadtbibl. Königsberg (1909) nr 54 fol. — W dziele Baltasara de Promnitz, bisk. wrocł. p. t.: Epistola de petitione sacerdotum ordinum, jest dodana: Vita D. N. I. Christi, która wyszła z pod pióra Staphylusa. Ob. Hosii Epistolae (Acta hist. IX II nr 1521).

Wotschke Zur Gesch. der Bibelübers. str. 13. — Tenże Gesch. der Reform. 1911 str. 97. — Tenże w Altpr. Monatschrift XLVIII str. 230. — Tenże Greg. Pauli 1920. Fijałek w Ateneum wil. II 1924 str. 120. — Tenże w Polonia Sacra 1919 nr 3 str. 140 (tu wspomina o stosunku Ressa i Nowi-

campiana se Staph.). — Grabowski Tad. Liter. luterska (1920). — Tenże Skarga (1913) str. 119 i 646. — Encykl. kośc. XXVI 476. — Czaplowski Polacy w Ing. 1914 str. 15. — Räscher Die Convertiten 1872 I.

Stapleton Tomasz (Opera, 4 tomy, 1620)... ob. Skarga P.

Korsystał z pism Hozjusza, a sam znowu silnie wpłynął na Skargę.

O wpływie Stapletona (swłascza jego Prompt. theolog.) na Skargę obacz ks. Berga (w wydaniu Kazań sejm. i w dziele o Skardze). — Germain w Przgl. teolog. 1922. — Grabowski Skarga 1913 (str. 584 i 632). — Brückner w Reform. w Polsce 1925 str. 302. — Ks. Sapiński Badania źródłowe nad kazania niedz. i świąt. Skargi 1924. Enc. kośc. XXVI 478.

Stapulensis Faber Jacobus (Dialogus 1510, 1522; Aristotelis Polit. Explanatio 1511; Artificialis introductio 1511; Utilissima introductio 1510, 1518, 1519; Introd. in physicos 1510—1522; Introd. in artium divisionem 1521—4; Intr. in libros de anima 1510—22; Textus veteris artis 1510—22)... ob. Faber Jacobus (tom XVI str. 149—151).

Stara wiara ob. Brym P. Ben. (1668).

STARACHOWSKI Kazimierz. Strumien Zbawienny Z Morzja gorzkiej Męki Pana Jezusa Splywający na ochłodę Dusz naszym. Przez Exhorty o gorzkiej Męce Zbawiciela Świątą Chrystvsa Iezvsa. pod czas Nabożeństwą Wielkopiątkowego przy Kościele Bierkowskim, Od X. Kazimierza Starachowskiego, Plebána tegoż Kościoła, Ogłoszony. W Krakowie, w Drukarni Iakobá Mátyaskiewiczá, I. K. M. Typografá. Roku Pańskiego 1722. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb., str. 423, k. 8 nlb.

Na odwr. k. tyt. ryciną M. B. bolesnej (Henr. Cseh sculpsit Crac.).

Dedyk. M. Boskiej, poczem sprobaty.

Na treści składają się rozmyślenia nabożne. Na str. 410—416 poemat: Pobudka z uwážania męki Chr.

Na str. 417: Excerpt o urodz. Piłata z Historji inter apocryphos (z Jakóba de Voragine).

Na ost. kartach: Registr... i Omyłki.

Nadpis nad stronicami: Rozmyślenie o męce Pana Jezusowej.

Jocher 4634, 6880. — Jabłon. Mus. pol. 239. Jagiell. — Ossol. — Wileń.

Starachowski Stefan ob. Kulikowski Józ. (Prodromus 1749).

Staranie o nieśmiertelność ob. Rosolecki L. (1737).

Staranności (O) około kobiet (1792)... ob. Rożański Jan.

Starck Elż. ob. Arien (1646).

Starckius Fryderyk, Rector gymn. ob. Krapieński J. (1653).

STARCK J. C. Gedicht auff das Bröcking Gehrtische Hochzeitfest. Danzig 1757. fol.

(Starck Jacob). Die Jungen Hochzeit-Leute Hn. Jacob Starcken Und Jungfer Elisabeth Lütken, beehren Gute Freunde. (Toruń 1678). fol., k. 2. Kop. Toruń.

STARCKIUS Johannes. Quereia de obitu Georgii Pauli. Dantisci 1650. w 4ce.

— ob. Makowski Jan (1641).

STARCKIUS Joh. Fridericus. Sermo funebris inolytae memoriae Christophori Radzivil, ducis Birzarum & Dubinkorum, Sacri Romani Imperii principis, palatini Vilnensis & exercituum M. D. Lithuaniae generalis &c. &c. principis incomparabilis in exsequiis ejusdem celebrandis Wysuni Lithvanorum die 22 Ianuarii Anni M.DC.XLI. oblatu a Joh. Friderico Starckio. Elbingae, typis Wendelini Bodenhausii excusus (1641). fol., k. 16 nlb.

Dedic. Janussio Radzivil, M. D. L. can. administratori Mohiloviensi. Czartor.

Starcy Czeiwi, Komedia W Jednym Akcie Z Francuskiego Przetłomaczona. [Tu sygnat drukarza]. W Warszawie w Drukarni P. Dufour, Drukarza J. K. MCI y Rzeczypospolitey. M.DCC.LXXXI (1781). w 8ce, k. tyt., str. 81.

Zarazem: Katalog komedji znajdujących się u P. Dufour. — Sztuka ta tworsy t. 21 Teatra polsk. (ob.).

Występują: Czeiwski, Łakomski, Walery, Izabela, Holena, Dociekalski (sługa), Patron. Czeiwski ma poślubić Izabelę z woli jej ojca — pomimo że stara się o nią Walery, jego siostrzeniec.

Bernacki Teatr za Stan. Aug. II 303 i 304 wskazuje, że w jednym z Katal. Dufoura z r. 1781 wymieniona jest sztuka p. t.

„Starcy oszukani“, która jest zapewne identyczna ze „Starcami chciwymi“.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

Starczewski Antoni ob. Skórski Jan (Ex utroque 1726).

STARCZEWSKI Racibor Jan, S. R. M. cubicularius († 1625). Omen Serenissimo Principi Wladislao, Serenissimi ac Potentissimi Sigismundi, Poloniae ac Sueciae Regis Filio in expeditione Moschovitica pro felici aditu imperii 1610. w 4ce.

Brak tytułu. Fragment. Jest tylko 4 karty przedmowy.

STARCZEWSKI Kasper. Carmen Nyptiale Potentissimo Principi Sigismundo III Dei Gratia Regi Poloniae Et Sveciae, Magno Duci Litvaniae, Russiae, Prussiae Masouiae, Samogitiae, &c. &c. Et Serenissimae Constantiae Reginae Poloniae & Sueciae, Cantatum. A Gasparo Starczewski. Cracoviae. In officina Ioannis Szeliga. A. D. 1605. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb.

Na odwr. tyt. herb Macieja Pstrokońskiego, poczem 4 wierszyki łac. na temat herbu i dedykacyjne.

Następują ody, epigramaty, anagramaty na cześć pary królewskiej. Kończy Apost. Annae Reginae defunctae ad Constantiam... i odpowiedź Konstancji.

Łętowski Katal. IV 79. — Jusz. II 205. — Siarczyński, II 229.

Branic. — Jagiell. — Krasins. — Ossol.

STARCZEWSKI Leonard, Bernardyn. [Na pasie papieru sklejonym z 4-ech arkuszy u góry herb Stadnickich. Pod herbem:] D. O. M. Illustri et Magnifico Domino, D. Adamo Stadnicki De Zmigrod Castellano Calissiensi, Praemissiliensi, Striensi, Colensi, etc. etc. Capitaneo. Fr. Leonardus Starczewski, Ord. Minorum S. Francisci de Obs. omnem faelicitatem a Domino precatur. [Pod tym naczółkiem dedykacja. Poniżej:] Conclusiones Ex Vniuersa Philosophia, In Conventu Posnaniensi Fratrum Minorum de Observantia, tempore almi Capituli Prouincialis, publice ad disputandum propositae. [Dołem:] Defendit P. Leonardus Starczewski Ordinis Minorum de Obs. sub praesidio R. P. F. Stanislai Bojanecki eiusdem instituti Philosophiae Lectoris in conventu Sam-

boriensi. Anno Domini 1608. Mense... die... Hora... Cracoviae in officina Andraeae Petricovii. Wroclawa. miejs.

— Kazanie Na Pogrzebie Przechacny Pamieci. Iasnie Wielmoznego Pana. Iego Mosci Pana. P. Piotra SCzarnkowa (sic) Czárnkowskiego, Casztelana Szręmskiego, Starosty przed tym Kéínskiego &c. &c. miáne Przez X. Leonarda Starczewskiego zakonu Franciszka świętego, Oicow Bernardynow, W klasztorze Poznánskim świętly Theology Lectora. Roku Christusowego M.DC.XX (1620). Dwudziestego trzeciego dnia Márcá. [Tu winietka. Cały tytuł w prostokątnej ozdobnej ramce]. W Poznaniw, Druk. Iana Wolrabá. Roku 1620. w 4ce, k. tyt. i k. 23 nlb.

Wszystkie karty w ramce.

Na odwr. tytułu herb Nałęcz Szcarnkowa (sic) Czarnkowskich i 4 wiersz polski. — Dedykacja na 3 k.: Annie z Wierzborka Czarnkowski Casztelance Sremski, żonie Piotra. Tu tłumaczy, dlaczego człowiek jest mikrokosmem świata (znajduje się w nim to wszystko, co w świata machinie). Dat. w Poznaniu 31 marca 1620.

Kazanie (z drugim, osobnym tytułem) idzie od k. B-F. Dzieli się na dwie części: I) że prawdziwy chrześc. na świecie obójnym być nie ma. II) Jaki ma być chrześcijanin prawdziwy. Podnosi żarliwość katolicką zmarłego (powyrzucal ministrów ze swych majątności). Chwali jego szczerobliwość.

W tekście kilka inicjałów i ozdób, które opisuje Wojciechowska Z dziejów książki str. 281. — Przyj. ludu Leszno VII, 31. — Bański Liter. miesiąc, str. 533. — Maciejowski III 654.

Czartor. — Jagiell. — Krasins. — Ossol.

— Ordynarz Albo Porządne Opisanie, Według ktorego Panny Zakonne Nowicye (także y insze młode Siostry Profeski) w Zakonności albo... Zakonney ćwiczone byđz máią. Zebrany Z roznych Authorow, ale naywięcey z Bonáwentyury S. ná roznych mieyscách, iako się w káżdym Cápitulum obiańnia. Przydane są ná końcu exercitia codzienne. W Lvblinie, W Drukárniey Páwła Konradá, 1633. w 12ce, k. tyt. i k. 2 nlb., str. 211, k. 4 nlb.

Wyraz wykropkowany w tytule wygryziony przez robaki. Zapewne: w cnoście.

Przypis Wiel. Pannom Zak. św. Franc. dat. we Lwowie 8 oct. 1633. — Pod dedykacją

naswisko autora: comm. prov. et diffinitor act.

Rozpoczyna Introductia...; poczem: Porządek y summa tych traktatów. — Jest ich trzy, a każdy dzieli się na capitula. Treść stanowią rady pobożnego życia dla zakonnic (o umartwieniach, o nie próśnowaniu, o konwersacji, o kontemplacji i t. p.). Poczem od str. 163 idzie 6 dodatków (exercitia, strasły ogniste albo wszyehania serdeczne, rozmyślenia na cały tydzień). Między str. 163 a 164 jedna nienumerowana.

Czartor.

— ob. Pudłowski Wacław (1613) — Sitanius Fr. (Poematum 1626).

Starczewski Marcin († 1652) ob. Łubieński Stan. (Opera).

Tu są dwa traktaty wydane pod imieniem Starczewskiego, ale będące pióra Łubieńskiego: 1) De recto gerendo; 2) De ortu. Ob. Encykl. kość. XXVI 482.

Starczewski Stanisław ob. Suski Fr. Hiacyntus (Philadelphia 1616) — Wilczek Dan. (Disputatio 1623).

STARCZEWSKI Wawrzyniec, kanon. gniezn. († w lipcu 1645). Votum Illmo ac Rdissimo Domino D. Matthiae Pstrokoński episcopo Wladislaviensi, ac cancellario Regni pro felici successu comitiorum. A. S. C. factum. Cracoviae, Anno Domini 1608. w 4ce, k. 6 nlb.

Na odwrocie tytułu wiersze podpisał Vences. Ceynarius. Votum zaczyna się: Si fuit tempus ullum.

Siarczyński Obrasz II 229. — Łętowski Katalog IV 78 i 9. — Sobieszcz. w Encykl. pow. Org. XXIII 976.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

Starczewski Wład. ob. Malvasia (contra Szablowski 1796).

Stareski Erazm, kan. krak. ob. Rosselius (1584).

STARESKI Stefan. Theoremata Logica Beato Francisco Borgiae Ex Dyce Gandiae Praeposito Generali III Societatis Iesv. Nunc primum ab Urbano VIII. Pont. Max. in album Beatorum adlecto. Per Stephanvm Stareski Philosophiae auditorem in Collegio Calissiensi Societatis Iesv inscripta & nuncupata. Calissii, In Officina Alberti Gedelii Anno Dni. 1625. [Cały tytuł w ramce]. w 4ce, k. 12 (sygn. D₄).

Ded. na 2 k.: Fr. Borgiae, poczem tezy.

Na końcu Carmen. W snanym mi ega. Ossol. brak końca.

Ob. tom XXII, 21. Ossol.

— ob. Mączyński Joan. (Proasmata 1624).

Stargardus Fabian (Speculum pietatis) ob. Quadrantinus (1605).

Staringiel (Zacharjusz, Laurenty) ob. Starnigiel.

STARKOWSKY. Brief des Herrn Starkowsky an seinen Freund oder Vetter H. Stark zu Darmstadt. Germanien 1789. w 8ce.

Notatka nieznaney mi ręki.

Starnigielius Joannes ob. Chłapowski St. (Corona 1602).

Starnigiel (Staryngiel) Laurentius ob. Racki Joannes (Fama perennis 1637) — Starnigiel Zach.

Łempicki Działalność J. Zamojskiego (1922) str. 105 i n. — Wadowski Wiadomość (1900) str. 319. — Kochanowski Dziejże Akad. Zam. 1900.

STARNIGIEL (Staringiel, Sterngel) Zacharjusz. Piis Manibus Adm. Rudi ac Magnif: D. Adami Falęski, Sacrae Theologiae Doctoris & Professoris, Prototarij Apostolice, Omnium SS. Praepositi, S. Floriani Decani, &c. Almae Acad: Cracouie: generalis Rectoris. M. Zachariae Starnigeliva, Collega Minor, obseruantiae ergo Threnum hunc lachrymis conspersum d. [Tu winieta]. Cracoviae, In Officina Andraeae Petricouij Typographi S. R. M. Anno Domini, 1611. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Sklada się z 4 strof i antistrof. Na końcu wierszyk grecki: Eis ton auton.

Na egzemplarzu Ossol. znajdują się zapisane te wyrazy: „Najszacowniejszy przekładacz tak z greckiego, iako i z łacińskiego na greckie. Są jego Demostenesa Philippiki, przeciwko Alexandrowi Apologia wybornie na polskie przełożona“. Nie podano gdzie i kiedy drukowane, czy też tylko w rękopismie?

Czartor. — Ossol.

— Qvaestio De Admirabili, Incarnationis Christi Domini Mysterio. Ex 3. D. Tho. q. I. & seq. A M. Zacharia Sterngel S. Th: Sententiario & Professore, ad S. Floriani Can. X. Kalen. Martij. Anno, 1634. publicè in Acad: Crac. disputata in Lect. D. D. Theologorum hora XV. Praesidente Admodum Rndo Patre, D. Martino Campio Vadovio S. Th: Doctore, & Professore,

Ecclesię Collegiatę, S. Floriani Prae-posito, ac S. Theologicę Facultatis Decano. Praeceptore obseruandis. Cracoviae. Typis Andreouiensis (1634). w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Na odwr. berła Akad. i 4 wiersze greckie. Jest 5 konkluzji. Na końcu: Sub ausp. Chr. Naymanowic.

Jagiell. — Uniw. warsz.

— Qvaestio De Natvra Legis. Ex I. 2. D. Th. q. 91. A. M. Zacharia Sternigel S. Th. Professore, ad Floriani Canon: Pridie Kal. Iunij Anno D. M.DC.XXVII (1627). publicè in Academia Crac. disputata, In Lectorio DD. Theologorum. Hora XI. Praesidente Admodum Reuerendo Patre, D. Martino Campio Vadovio S. Th. Doctore, & Professore, Ecclesiae Collegiatae, S. Floriani Praeposito, ac Th. Facultatis Decano, Praeceptore obseruandissimo. Cracoviae, Typis Francisci Caesarij 1627. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Na odwrócie herb i 2 wiersz grecki.

Dedyk. Laurentio Sternigel... frater. Tu wspomina o jego stosunku do J. Zamojskiego i Akademji Zamojskiej.

Rozbiera w 5 konkluzjach definicję prawa wedle św. Tomasza: Lex est aliquid rationis ordinatum in bonum commune ab eo qui habet curam communitatis. — W konkl. II wyklada różnicę między Tyrannus a Princeps. — W konkl. IV wyklada co to jest promulgatio legis. — Sub ausp. Chr. Naymanowic.

Wiszniewski IX 330. Jagiell.

— ob. Appellatio (1632) — Blossius Mat. (Academica 1619, Jonas 1617) — Brilliada Urban (Diadem. 1608) — Brzeziński Mich. (Poem. 1609) — Leopolda Joan. (1619) — Pyrawski (in Joann. Leopol. Quaest. 1619) — Saxonia Herkules (Pantheum medicum) — Schoneus A. (Epigrammata 1608).

Siarczyński Dykc. II 206. — Wiszniewski VI 183. — Muczkow. Statuta 259, 266. — Wisłocki Kat. ręk. str. LXVIII oraz Incun. str. 475. — Franke Brożek str. 302.

Starodobski Vinc. Const. ob. Compendium (1712) — Linde Adr. (1711) — Lipiński Gracyan (1712).

Starodubowski Stan. ob. Chróściński.

Żał. Bibl. 34 pisze: A nonnullis carmen Józef do Egiptu przedany (Chróścińskiego) tributur cuipiam Stanislae Starodubowski.

Starogardonaeus Josephus ob. Kos Jan (1702).

Starogród ob. Janowski Paulin (1755).

Strogrodzki Leonard.

„Xiążd Leonard spowiednik Zyg. Aug. co pierwszy Biblię słomaczył, nazywał się Starogrodzki“. Ob. Tygodnik wileń. tom I str. 399.

STAROMIEJSKI Krzyżtof. Sacerdos factus hostia hoc est B. Valentinus Praesbyter et Martyr. In anniversario solennitatis suae recursu, pio calamo per me Christophorum Staromiejski. In alma Academia Crac. Art. et Phil. Baccalau. repraesentatus. Cracoviae Apud Valerianum Piątkowski. A. D. 1648. w 4ce, k. 10.

Jocher 5289.

STAROPOLSKI Roman (pseud.). Respons Dowodny, Ná pospolite zarzuty pro immunitate sua, in causa Religionis I. M. Pana Neovella Dyssydenckiego; dány mu od IMCi. Paná Romaná Staropolskiego Szlachéica Koronnego. fol., k. 2 nlb.

Druk petitem.

Uderza na dysydentów. Przypomina ścięcie Karola ang. i wygnanie Jakóba.

O wygnaniu Jakóba II mówi co następuje: „dzisiejszego de jure choć non de facto króla angielskiego Jakóba i oycza jego wygnali“. W każdym razie przeto wydane po śmierci Jakóba II, gdyż zwrot o królu „de jure“ odnosi się do Jakóba III pretendenta. Datuje przeto na czas po r. 1700.

Przypomina nietolerancję Kalwinów (palili Arjan w Genewie). Odpowiada na zarzut, że katolicy tolerują żydów a zwalczają dysydentów. — Pisane zapewne ręką jakiegoś Jezuity? (Romanus od Roma).

Czy to nie w związku z pismem „Słowa dla króla“ (ob. tom XXVIII)?

Kopja tego listu jest w ręk. Ossol. nr 233, obejmującym akta z końca XVII i początku XVIII w. Jagiell.

— Rozumnie Ludzka! wolnie Szlachcka! Chrześcijańsko Katolicka! powszechnie jedyna odpowiedź na wszystkie oraz zwyczajnie wykrętne Zarzuty F. P. Dyssydenčiusza Ewangelickiego Skartabella nie dawno ziawionego: Stanom Rzeczypospolitey na Seym zgromadzonym podana; od Romana Staropolskiego, Szlachcica z dawnych Antenatów Urodzonego. fol., k. 2 nlb.

Mówi, że ostatni sejmik jego ziemi nie doszedł. On sam jest stary. Słyszysz, że dysydenci u postronnych monarchów po sacrilegium toruńskim sollicytują patrocinium. Uderza na hersztów toruńskich. W izbie poselskiej chcą gimnaziści toruńscy bakałarzować, a szewcy toruńscy w senatorskiej burmistrzować. Powołuje się na ligę przeciw Anglii i na Francję. Na końcu wspomina jakąś replikę katolicką na dysydencką replikę podaną na sejm grodzieński przed toruńską tranzakcją. Zyczyłby, by ją kto kazal subdere praelo. (Zapewne chodzi u „Respons dowodny“). Pisane widocznie po r. 1725 (ogzsekucja toruńska). Ossol.

Staropolski Józef ob. Komorowski Józef (w Dopeln.).

Starorypińska ob. Laskowski X. Józef (1787) — Ramocki.

Starość ob. Cicero (1595) — Protasowicz Jan (Konterfekt 1597).

Starosielscy ob. Chojecy Kar. i Sal. (Sprawa 1785).

(Starosielski Tadeusz). Przyspieszenie Sprawiedliwości w Sprawach Ur: Tadeusza Starosielskiego. fol., k. 1. Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

Starośrebski (Starożrebski) Albert, biskup chełmiński ob. Basilius Magnus (De moribus 1564).

Starostowie ob. Contrefait (tom XIV, 396) — Chodkiewiczowie (Imagines 1766; spis żmudzki) — Plater Kazimierz Konstanty (1789) — Warszawa (warszawscy).

Starostwa y królewsczyzny. fol., kart 5 (pagina fracta).

Z osasów Rady niustającej. — Są 2 odbicia: jedno o 5, drugie o 3 kartach.

Branic. — Jagiell. — Ossol.

— Przestroga od posła o zasadzie, do urzędzenia starostw na dziedzictwo (1774)... ob. Moszyński (Reprezentacya).

— Specyfikacya starostw i królewsczyzny (1775)... ob. Paprocki Fr. — Specyfikacya.

— ob. Actum in curia (13 kwietnia 1775) — Bronikowski Adam (1791) — Chodkiewiczowie — Chojeci Jan (1791) — Circulair (1796) — Contrefait — Czacki M. (Głos 1791) — Czartoryski Adam — Czetwertyński Antoni (1791) — Deputacya konstyt. — Duńczewski Stan. (Traktat o starostwach

1758) — Dyarjusz sejmu (1791) — Dyskurs potocz. (Duńczewski 1744) — Exposé — Gazeta Nar. i obca (1791) — Hryniewiecki Kajetan (1791) — Jaśiński (Zasady) — Jezierski Jacek (Projekt) — Instrukcje — Jordan Jan (Mowa 1784) — Kapostas (1788) — Katechizm do wiadomości (1791) — Karśnicki Ludwik (1789) — Kołęda (1772) — Kollataj Hugo (Listy Annonima) — Komisja skarbowa — Konsensa — Krasieński Jan (1789) — Królewsczyzny — Krzucki Jan (Głos, Zasady 1791) — Krzykowski Jan (Gospodarstwo polityczne 1791, o projekcie Ossow.) — Lezeński Marcin (1791) — Lipiewicz (Kalendarz 1746; tu spis starostw) — Markowski 1776) — Morykoni (Wiadomość 1775) — Myśl — Myśli — Nosarzewski Jan (Projekt) — Ossowski Michał (O urzędzeniu 1790; i inne pisma) — Paprocki Franciszek (Wiadomość albo specyfikacya 1777) — Piniński Wojc. (Projekt 1790) — Piwnicki Ign. (Przestroga) — Plater (1789) — Pomnożenie — Poniatowscy (Wielońskie) — Postanowienie (1766) — Postylion (1791) — Potocki Ig. (1791) — Potocki Prot (Głos 1791) — Potocki Stanisław (Pożytki 1792) — Powrót — Pożytki — Prawa i wolności konw. wiotowskiego — Projekt (z r. 1775; i inne projekty z lat 1788–92) — Propozycja — Przestroga (ob. Piwnicki 1790) — Raczynski Kazim. (Projekt 1774) — Rakowski M. — Regestr (Łęczycki 1661) — Replika (Niechworowski) — Rozinowa — Roźnowski (1789) — Rozwadowski Antoni (Halickie 1754) — Russocki (1791) — Rzewuski — Skarszewski W. (1791) — Sokolnicki — Specyfikacya starostw (1775) — Sposób (lustracji 1788) — Sposób intrat — Sposób ułożenia (1789) — Sprawiedliwość Komisji Skarbu (1791) — Staszyc (Przestrogi 1790; tu obszerny wywód o królewsczyznach, starostwach, dobrach duch.) — Suchodolski W. — Sulkowski August — Szymanowski Jan (1790) — Traktat o starostw. (1774) — Trębicki A. (Zdanie 1791, Zasady) —

Trzeński (Projekt) — Urządzenie kwarty — Urządzenie wiecz. (1792) — Uskutecznienie ofiary — Uwagi nad projektem przezaży (1792) — Uwagi patriotyczne nad projektem (1774) — Warunek starostw dożywotn. (1780) — Wiadomość każdemu obywatel. (1777) — Witosławski — Woyczyński (Projekt) — Wykład praw o jurysdykcji (1785) — Wynalazek — Zaborowski (De natura honorum regis 1506) — Zalecenie — Zambrzycki (Projekt) — Zasady do sprzed. (1790) — Zdanie Komisji — Zieliński (Głos 1791) — Zysk miliona.

Sprawa starostw, wywołująca już w dawniejszej literaturze politycznej Polski liczne echa, nabrała roszczenia właszcza w epoce rozbiorowej. Najprzód dlatego, że przez oderwanie części ziem Rzeczypospolitej znaczna ich część ubyła, co wywołało potrzebę t. zw. „specyfikacji” pozostałych. Zaczęły się też pojawiać prace poświęcone tej kwestji, jak wskazana powyżej praca Franciszka Paprockiego i jej pokrewne.

Z drugiej strony zaczęły się pojawiać prace poświęcone uproszadkowaniu i sposobowi lepszego wyszukania tak licznych w Polsce królowszczyzn. Najwybitniejszym jest (oprócz pism Kollataja) dziełko Michała Ossowskiego wyżej wskazane (1790). Na sejmie czteroletnim ujawniły się liczne projekty, zestawione w powyższych odsyłaczach, dążące do tego, aby sprawę królowszczyzn załatwić bądźto za pomocą ich sprzedaży bądźto za pomocą przejęcia ich w bezpośredni zarząd państwa. Załatwieniem ich jest ustawa z r. 1792: Urządzenie wieczyste.

O reformach dotyczących starostw projektowanych na Sejmie czteroletnim w r. 1791 najlepiej stosunkowo informuje dzieło Korzona Wewnętrzne Dziejże tom III str. 264 i nast. — Wejnert O starostwach do końca XVIII w. (1877). — Piotrowski (Summary 1862).

Obacz również Finkel Bibliografja historyczna tom II str. 816 (tu literatura o starostwach) oraz str. 819—820; także t. III str. 1617 (opisy i lustr. starostw).

Nadto Finkel-Maleczyński Bibl. (1931) nr 1255 i nast.

STAROWICZ Teodor. Propositiones ex quatuor libris Institutionum Juris Pontificii in collegio Canonicorum S. Sepulchri Cracov. publicae disputationi die 21. Junii 1785 expositae. Superiorum permissu. Cracoviae typis Ign. Grebel. w 4ce, kart 4.

Przypisał Tomasz Nowiński kanonik i profesor kanonów ks. Józ. Olechowskiemu. Pytania prawne podali Piotr Rydułski i Marcin Siemieński; odpowiadał na nie Teodor Starowicz kanonik grobu Chrystusowego. Uniw. warsz.

Starowiejscy (Biberstein) ob. Prokopowicz Maksym. (1792).

Starowiejski Jan ob. Fryderyk II (1788) — Status causae (1787).

STAROWOLSKI Szymon, herbu Łodzia, kanon. krak. (1588 † w kwietniu 1656). Accessus ad juris utriusque cognitionem. Divisus in quatuor brevissimos tractatus, quorum primus est de iure in communi. Secundus de iustitia et iniustitia. Tertius de iure civili. Quartus de iure canonico. Romae, typis Vaticanis 1633.

Wedle wykazu podanego przez samego autora na końcu dzieła „Breviarium” (1653) miały wyjść w Rzymie dwa wydania tego dzieła. Pierwsze z nich dziś nie znane. (Możeby się odnalazło w Bibl. watykańskiej?). — Drugim jest przedruk w dziele Commentarius (Romae 1646), o czym niżej.

— Simonis Starovolsci Accessus, Ad Ivris Vtrivsq. cognitionem. Divisus in quatuor breuissimos Tractatus, Quorum Primus est, de Iure in communi. Secundus de Iustitia & Iniustitia. Tertius de Iure Civili. Quartus de Iure Canonico. Primum Romae, Typis Vaticanis, M.D.C.XXXIII (1633). Deinde Cracoviae, Typis Matthiae Andreouiensis. A. D. M.D.C.XXXIV (1634). Superiorum permissu. w 8ce, k. tyt., str. 119 i 3 str. nlb.

Na odwr. tytułu trzy rzymskie aprobaty, z których środkowa datow. 3 nov. 1633 przez Angelusa Lucianusa.

Dedyk. Petro Potocki palatini Braslav. (syn Stefana). W niej podnosi wagę, jaką ma prawo rzym. także i dla Polski, choć jest od polsk. odmienne. Zachęca go, by studiował prawo: equitem Polonum non ex armis tantum sed ex literis gloriosam sibi immortalitatem comparare.

Poczem przedmowa: Candidatis juris... oras na 3 str. wiersz: Proponemus M. Laurentii Alph. Karinski, phil. fac. decani. (Ten wychwala go jako profesora i uczonogo).

Następuje na 2 k.: Paraineticon ad studium juris candidatum M. J. Cynerski. — Poczem idzie sam „Accessus”, podzielony na 4 traktaty: 1) De iure in communi,

2) De iustitia, 3) De iure civili, 4) De iure canonico.

Jest to wykład najogólniejszych pojęć o prawie. Definicje czerpie z pr. rzym. i kanon. Często cytuje św. Tomasza i Dominika Soto. Sprawiedliwość (iustitia) dzieli na commutativa i distributiva (za Arystot.). Obszerniej omawia źródła prawa rzym. (Corpus juris) i kanon.

Co do prawa kanon. powołuje się na dzieło Lancelottiego: Institutiones juris canon., wedle którego wyklada się w Akademji krakowskiej.

Na ostatnich 3 stronach nlb.: Index capitulorum.

Branic. — Czartor. — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Zamojs.

— Adorea Illustriss. Ac Rndiss.

Dño, D. Andreae Lipski, Antistiti Lvceoriensivm Dignissimo. A Simone Starovolscio In sua consecratione Oblata. [Tu winietka]. Cracoviae, In Officina Typogr. Lazari, apud Matth.: Andr. Anno D. 1617. w 4ce, k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odwr. tyt. herb Grabie i wiersze na cześć Lipski.

W panegiryku wysławia Lipskiego. Na k. B, podnosi znaczenie Akad. krak. i zaleca ją biskupowi. — Na k. C cytuje Pindara. — Na k. C₂ cytuje Juris observ. Lipskiego oraz inne jego pisma.

Branic. — Ossol.

— Adorea Mariae Virgini Haeresum, Schismatum et Barbariei Victrici Polonorum Liberatrici. [Na końcu:] Ex officina Typogr. Academiae Zamoscensis Anno Domini 1637. fol., kart 19.

Dedyk. Thomae Zamoscio, magni Joannis Poloniae Cancellarii filio... Jest to mowa w dniu 27 paździer. wypowiedziana. Od ark. H idzie: Pietatis Zamoscianae monumentum. Tu wychwala zasługi Zamoskich dla wiary.

Joher I 322.

Dzików — Ossol. — Un. warsz. — Zamojs.

— Magni Antistitis Iacobi Zadicii Elogium & Vita A Simone Starovolscio Conscripta. [Tu winieta]. Cracoviae. In Officina Typographica Francisci Caesarij. A. D. 1644. w 4ce, k. tyt. i k. 5 nlb., str. 76.

Na odwr. tyt. herb biskupa. Poczem dedyk. Piotrowi Gembickiemu... oras: Lectori Benevolo. Tu tłumaczy, że pisze po łacinie, chcąc, aby w całym świecie to życie czytano. Wreszcie aprobaty z 31 maja 1644.

Od str. 1: Elogium et vita, podzielone na 20 rozdziałów: o Korabitach, o rodzicach, o kształceniu we Włoszech (był tam se

Stan. Lubieńskim, kształcił się w prawie Perusii et Romae, o jego służbie w kancelarji Zygmunta III, o sprawowaniu kancelerstwa, o biskupstwie jego. Jego cnoty, mądrość, pobożność. O budowlach przez niego stawianych. O jego śmierci i pogrzebie († 1640). W przeciwstawieniu do zwykłych ówczesnych panegiryków daje Starowolski dużo faktów i informacji.

Od str. 68 dwa jego nagrobki. Od str. 72 wiersz Sarbiewskiego na jego cześć i przekład (przełożył żołnierz jeden M. Nieborowski). Najdawniejszy to przekład polski Sarbiewskiego.

Akad. — Branic. — Czartor. — Czapski (M. Nar.) — Casarac. — Drodz. król. — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Prasz. — Uniw. lwows. — Uniw. warsz. — Uniw. wileńs. — Wied. nadw. — Zamojs.

— Arka Testamenty, Zamykająca w sobie Kazania niedzielne całego Roku, Na dwie Części rozdzielone: Z których Pierwsza Część Pars Hymnalis Jest Rzeczona, A przez X. Szymona Starowolskiego, Kantora Tarnowskiego, Ku pożytkowi y zbudowaniu duchownemu, nabożnym Kátholikom Wystawiona. W Krakowie, W Drukárni Krzysztofa Schedla, I. K. M. Typogr. Roku Pańskiego, 1648. [Na końcu pod sygnetem drukarni K. Schedla:] W Krakowie, W Drukárni Krzysztofa Schedla, I. K. M. Typogr. Anno Domini, M.DC.XLV. fol., k. tyt. i k. 6 nlb., str. 934, k. 12 nlb. (Regestr).

Dedyk. Janowi Zamojskiemu, star. kalujskiemu. Mówi o jego dobrodziejstwach względem siebie i o jego zasługach (kapłanem hojne jurgielty daje, syny salecheckie chowa, poddanych swobodami obdarza, w cudzej siemi ludzi gromadę w dziele rycerskim ćwiczy).

Następuje przedmowa: Do czytelnika (drukem gockim tak, jak i reszta dzieła). Daje w niej różne praktyczne rady kasnodziejom, zwłaszcza po wsiach. — Wreszcie aprobaty J. Vitelliusa z grudnia 1647.

Druk dzieła trwa widocznie od r. 1645—50, skoro są na niem tak różne daty położone. Część I zawiera kazania na niedziele i święta od pierwszej niedzieli adwentu aż do Ziel. Świątek. — Od str. 890 idą: Kazania na dzień poświęcenia kościoła i niektóre przedmowy przy ślubie małżeńskim (jest takich mów ślubnych 14 od str. 910—924).

Kończy Regestr rzeczy godnych wiedzenia. Kazania są pełne erudycji i cytaty z różnych pisarzy (przed czem sam w przedmowie ostrzega). Treść ich moralizatorska. Duży nacisk na posłuszeństwo kościołowi także

ze strony władzy świeckiej. Spraw politycznych nie dotyka.

Cześć Wtora, Pars Aestivalis Rzezczone. Teraz świeżo... W Krakowie, W Drukarni Krzysztofa Schedlá, I. K. M. Typogr. Roku Pańskiego, 1649. [Na końcu pod sygnetem drukarza:] W Krakowie, W Drukarni Krzysztofa Schedlá, J. K. M. Typogr. Roku Pańskiego, 1649. fol., k. tyt. i k. 4 lb., k. 2 nlb., str. 652, k. 11 nlb. (Registr).

Dedyk. Aleks. Brzeskiemu, kanon. krak. Tu opowiada, że na schyłek wieku dopiero, za bisk. Zadzika, został duchownym. — Kazania swoje rozdzielił na trzy tomy. Pierwszy tom (p. t. Świątnica) dedyk. Piotrowi Gembickiemu, drugi J. Zamojskiemu.

Poczem idzie: Sumariusz kazań; kazania idą od dnia Trójcy Prsen. aż do 23 niedzieli po św. Trójcy. Aprobata J. Ustiensis z 28 novemb. 1648.

Na str. 624—651: Przydane są dla pamiątki... Trzy Kazania Pogrzebne. A mianowicie: 1) Na śmierć J. Zadzika, wraz z Jac. nagrobkiem na jego cześć. — 2) Na śmierć J. K. Konopackiego, adm. opactwa tyńckiego (wraz z Cenotaphium). — 3) Na śmierć Łuk. Zdrojowskiego. Od str. 652: Registr.

Jocher 4462. — Daleszą literaturę ob. niżej pod: Świątnica Pańska. Akad. — Berliń. publ. — Branick. — Bryt. Mus. — Chrept. — Czarn. — Czartor. — Czetw. — Dziaków — Jagiell. — Moszyń. (Un. lub.) — Kras. — Kórnik — Morszt. — Ossol. — Przeźdź. — Raczyń. — Sem. włocł. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń. — Wrocław. państw. — Zamoj. — Zieliń.

— Simonis Starovolsci Breviarium Ivris Pontificii In vsum simplicium Parochorum Libris Septem Simpliciter collectum. [Tu winieta: postać ze skrzydłami u ramion, trzymającą w rękach owoce]. Romae Sumptibus Io. Baptistae, & Iosephi Corbi Bibliopolarum. Ex Typographia Francisci Monetæ MDCLIII (1654). Superiorum Permissu. w 4ce, str. 428 i k. 2.

Dedyk. Casim. Proczynski, parochu Iwanowiceni. Rozpoczyna od pochwał Akad. Zam. (Proczyński pochodził z Zamościa). Poczem: Lectori... i Admonitio ad lectorem. Wywodzi nazwę Słowian od sławy a Polan od walki w polu. Mimo to skłaniają się oni mitioribus studiis. Wymienia liczne swoje prace, jakie dla Polaków napisał. Breviarium oparł na dziele Lancelottiego.

Dalej idą 4 aprobaty (z paźdz. 1653) oras Index et Summa titulorum.

Podzielone na 7 ksiąg: o osobach duchow. wyższych i niższych, o rzeczach duchow., o sądach cywiln. i świeckich, o karach kości. Wykład popularny, bez wskazania źródeł, przeplatany czasem wierszykami (str. 297, 325).

Na końcu na 2 k. spis dzieł Star., przedrukowany przez Wierzbowskiego w Elenchus operum (1894) str. 28—30. Niema tego spisu w egs. Ossol.

Janocki Nachr. pod nr XXVIII str. 97—9. — Jocher 7290. — Ciampi Bibl. crit. s. 66. Czartor. — Berlin. publ. — Drezd. nadw. — Muz. bryt. — Ossol. — Wied. nadw.

— Simonis Starovolsci Camaldula Argentini Sive De Laudibus inlyti Camaldulensis Ordinis, FF. Eremitarū, propè Cracoviam, in monte Argentini. Orationes IIII. [Tu winietka]. Cracoviae, In Officina Typogr. Matthiae Andreouiuensis Anno Domini, 1623. w 4ce, k. tyt. i k. 26 nlb.

Nie przynosi faktów do dziejów klasztoru Bielańskiego. Mowy te były miane w klasztorze kamedulskim.

Mitzler Acta 1756 s. 100. — Jocher 9398 a. Czapsk. (Mus. nar.) — Drezd. publ. — Dziaków — Jagiell. — Ossol.

— Toż... Editio secunda cui addita est Laudatio funebris Nicolai Volscii, Fundatoris ipsorum Camaldulensium. Cracoviae, in Officina Franc. Caesarii A. 1650. w 12ce, str. 107.

Dedyk. Jerzemu Tyszkiewiczowi, pierwszemu senatorowi W. X. L.

Jocher 9398 b. Berl. publ. — Bran. — Czarn. — Ossol.

— Simonis Starovolsci Commentarius In IV. Libros Institutionum Ivris Civilis. [Tu kolumna, sygnety drukarza]. Cracoviae, Typis Francisci Caesarii. Anno Domini, 1638. w 8ce, k. tyt., str. 286.

Na odwr. tyt. herb Topór i 4 wiersz, z podp.: Stan. Caesari, St. G. — Dedyk. Alexandro Brzeski, I. V. D. canon. crac. Wynika z niej, że Brzeskiłożył na druk. Poczem idą aprobaty: Die 2 nov. 1633 Romae... Angelus Lucianus, in Gymn. Almae urbis Pontificii juris professor.

Rozpoczyna: Accessus ad juris cognitionem. Jest to wierny przedruk poprzednich wydań; idzie do str. 66.

Od str. 67: Commentarius in IV. Libros Institutionum iuris civilis D. Justiniani, z osobnym tytułem. Na odwr. aprobaty

kozaisarza inkw. weneckiej oraz J. Ustiensis, censora.

Rozpoczyna księgę I nauka: De origine Romani iuris, gdzie przechodzi historycznie źródła pr. rzym., kończąc na Corpus juris. — Od str. 87 stara się podać system prawa rzymskiego: pojęcie prawa, prawo osób, prawo małż.; opieka i kuratela, W ka. II podział rzeczy, prawo rzeczowe, testamenty.

W ka. III dziedziczenie ab intestato, bonorum possessio, obligatio.

W ka. IV obligacje ex delicto, actiones, crimina.

Cały wykład na poziomie elementarnym. Jocher 868 a.

Berl. publ. — Bran. — Czart. — Czarn. — Drezd. publ. — Dziaków — Jagiell. — Kijow. uniw. — Krasin. — Ossol. — Przeźdź. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń. — Wrocław. publ. — Zamojsk.

— Toż... Romae, Andreas Phaeus 1646. w 16ce, str. 324.

Ded. Aleks. Brzeski. Jocher 868 b ma datę 1648 i str. 286.

Czarneć.

— Simonis Starovolsci De Immaculata Conceptione Beatae V. Mariae Oratio. Cracoviae, Ex Officina Typographica Francisci Caesarii, 1638. fol., k. tyt. i k. 12 nlb.

Na odwr. tyt. apr. J. Ustiensis.

Ded. Alberto Serebryski, crac. can., S. R. M. secret. Mówi o nim, że studjował w Akad. Zam.; służył Tomaszowi Zam. i J. Ostrogskiemu, wreszcie M. Szyszkowskiemu. Podnosi jego zasługi względem katedry na Wawelu.

Na k. D, o cudach M. B. na Piasku. Jocher 3714, 5271.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń.

— Simonis Starovolsci Declamatio Contra obtrectatores Poloniae. [Tu kolumna, sygnety drukarza]. Cracoviae, In Officina Typogr. Matthiae Andreouiuensis, Anno M.DC.XXXI (1631). w 4ce, k. tyt. i k. 39 nlb. (sygn. K₄).

Na odwrocie tyt. cytaty z Euryp. Dictyae.

Ded. Christino Karwicki viro doctissimo. Mówi o jego podróżach zagr. i o jego walkach pod K. Chodkiewiczem.

Powołuje się na różne pisma przeciw Polsce, rozszerzane w chwili walk z G. Adolfem (cytuje i obszernie zwalczą Lansiusa Oratio). Inni zohydają Polskę caerpigąc z Eneassa Sylwiusza lub stosując do Polaków to, co Gwagnin mówi o Rusi. Wymienia Theatrum Politicum i Archontologiam cosmicam Dionisii Gotfredi. Polemizuje z Bodinusem i T. Neugebauerem. Na k.

C, wspomina błędne informacje Ant. Sabellici (o małżeństwach na Litwie). Wiadomościom tym przeciwtawia analogiczne wiadomości o barbarzyńskich obyczajach niektórych narodów oraz dowody o salachetności i wolności polskiej. Zebrawszy takie fakty podejmuje znowu polemikę z Lansiusem. Aby wykazac wysoką kulturę polską powołuje się na Zamojskiego, oburzając się na posiadanie jakoby książki De senatu miał napisać Sigonius. Prystacza zarzut, że Polacy źle akcentują po łacinie (k. F₄). Powołuje się na świadectwa Murata, Lipsiusa, Bodina o kulturze Polaków. Prystacza różne ujemne świadectwa i fakta o Niemcach. Na k. H₄ długi opis pojedynku pijackiego między Krz. Dorohostajskim a legatem elektora brand. (na dowód pijactwa w Niemczech). Mówi obszernie o cnotach rycerskich Polaków. Obszerniej wreszcie omawia sukcesy polskie w wojnie ze Szwedami, polemizując z Jak. Zvevcotiussem i Jul. Bellusem.

W jednym miejscu powołuje się na J. Scalligera Declamatio contra obtrectatores Germaniae, które zapewne służyło mu za wzór. Rozwija erudyję bardzo znaczną, cytując mnóstwo historyków o Polsce i o innych narodach. Często przesyca faktem prawdziwym, notowanym przez obcych a świadczącym o pierwotniejszych obyczajach niż istniejące na zachodzie (np. zachowanie pewnych resztek pogaństwa na Litwie).

O dziele Lansiusa ob. tom XXI str. 64—5. Zawarte są tam dwie mowy: 1) Szweda Görholma (contra Poloniam) i 2) Ślązaka Moscha (pro Polonia). Z tą pierwszą polemizuje Starowolski.

Stan. Kot Rzecz. pol. (1919) str. 106. — Mechersyński w Roczn. T. Nauk. XIII. — Winkler w Ateneum kapł. (1930) str. 452.

Akad. — Chrept. — Czapsk. (Mus. nar.) — Czarn. — Czartor. — Czetw. — Drezd. publ. — Jagiell. — Kij. uniw. — Kórnik. — J. Mosz. (Uniw. lubel.) — Mus. Bryt. — Ossol. — Petersb. publ. — Raczyń. — Sem. włocł. — Uniw. lwows. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń.

— Discvrs o Woynie Tureckiej. S. (zymon) S. (tarowolski). w 4ce, k. 6 nlb.

O wielkości państwa, o dzielności wojsk, o granicach i położeniu (tu powołuje się na swoją książeczkę pisaną przed pierwszą wojną turecką, zapewne: Pobudka 1618). Mówi o okazji do wojny, o zbieraniu żołnierza, o przygotowaniu wyprawy. Wspomina bitwę chocimską. Wydane zapewne niebawem po powrocie Star. z wyprawy chocimskiej. — Brückner Dzieje liter. (1922) I str. 260 datuje na rok 1633.

Czarneć. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. kijow. — Uniw. wileń. — Zamoj.

— Simonis Starovolsci. Diva Claromontana. Sev Oratio De Laudibus Beatae Mariae Virginis, Cuius Imaginem D. Lucae penicillo depictā, apud Czenstochouiam In Claro Monte Poloni circumq; vicinē piē religiosēq; venerantur. Cracoviae, In Officina Christophori Schedelij, S. R. M. Typogr. Anno Domini, 1640. fol., k. tyt. i k. 9 nlb. str. 40.

Na odwr. tyt. cytat s św. Bernarda.

Ded.: Inclyto Dynastae Casimiro Leoni Sapientia volp. lubos. praefecto, M. D. L. marschalco. Tu podnosi jego prawowierność i wychwala jego przodków. — Poczem idzie aprobatą J. Ustiensis.

Rospoczyna wiersz J. Cynerskiego Rachtam.: Ad divam Claromont. Czenst. na 5 k.

Wreszcie: Oratio. Podaje historję obrazu. Uderza ostro na heretyków. Na k. E₂ o ślubie uczynionym w 1537 przez Prokopa Sieniawskiego i o różnych cudach.

Czarn. — Czart. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — J. Moszyń. (Uniw. lubel.) — Ossol. — Uniw. warsz. — Uniw. wil. — Wrocł. pań. — Zamoj.

— Dwór Cesarza Tureckiego y Residencya jego w Konstantynopolu. w Krakowie w drukarni Franciszka Cezarego 1646. w 4ce, k. tyt. i k. 3, str. 75.

Ded. Janowi Zamojskiemu staroście kałusk. Opis bliższy ob. przy przedruku s r. 1649. Branice. — Czarneć. — Dzików — Dread. publ. — Uniw. warsz.

— Toż:... w Krakowie w Drukarni Franciszka Cezarego. Roku Pańskiego 1647. w 4ce, k. tyt.; k. 3 nlb., str. 75.

Ded. Janowi Zamojskiemu staroście kałusk. Akad. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — J. Moszyń. — Uniw. warsz. — Zamoj.

— Dwór Cesarza Tureckiego, y Residencya jego w Konstantynopolu. [Na końcu:] W Krakowie, W Drukarni Franciszka Cezarego, Roku Pańskiego 1649. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 75.

Na odwr. tytułu aprobatą J. Ustiensis; w niej podano nazwisko autora, który zebrał treści z relacji y z ksiąg włoskich.

Dedykacja Janowi Zamojskiemu, star. kałusk. od X. Simona Starowolskiego (kursywa). Wspomina o podróżach Jana Zamojskiego, o dobrem jego przyjęciu u senatu weneckiego, u kardynałów, książąt i panów franc. i u Ojca św. — Ponieważ J. Zam. nie zna Turcji, więc Star. chce mu to nastąpić opisem czerpanym ze źródeł włoskich.

Dzielnko samo dzieli się na XXIV rozdziały. Zawiera opis Konst.; cla i podatki, sądy,

sersaj, biblioteka, apteka, kuchnia sultana, mennica, sabawy, żony cesarskie, jałmużny, choroby, obieranie nowego cesarza, wiara turecka, pielgrzymka do grobu Mahometa, święta.

Źródeł swoich nigdzie bliżej nie podaje. Tyssyński Wiserunki 1875 str. 150. — Dobrzycki w Sprawosd. Akad. Um. 1902 (Sprawy wschodnie w pismach Star.). Czapeki (Mus. nar.) — Czarn. — Czart. — Dzików — Kórnik — Krasin. — Ossol. — Uniw. warsz. — Wied. nadw.

— Toż:... w Krakowie w druk. Franc. Cezarego 1665. w 4ce.

Janocki przytacza to wydanie w Excerpt.

— Toż:... (Na końcu:) W Krakowie, w Drukarni Franciszka Cezarego, J. K. M. y J. M. Xiędzą Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, także Przesławney Akademii Krakowskiej Typografa. Roku 1695. w 4ce, 1 tyt., str. 60.

Przyp. Janowi Zamojskiemu. Akad. — Branice. — Czarn. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Przeźda.

— Toż:... w Krakowie, 1701. w 4ce. Cytuje Cat. Janss. 1706.

— Toż:... w Krakowie, Franc. Cezary, 1715. w 4ce.

Edycję tę podaje Misler Acta 1756 str. 104. Ostatnie przedruki ukazały się w Wilnie 1844 (nakładem Glücksbearg, w 12ce, str. 228 — ob. Bibl. IV str. 363) — oras w Bibl. Turowskiego 1859.

— Toż (przekład ros. p. t.):... Dwór cesarza Tureckago. Moskwa 1678. w 8ce. Przekład lub raczej przeróbka podobno pióra Łysłowa. Obacz o tem: Jabłonowski Akademia kij. mohyl. str. 271. — Sobiesacc. w Enc. Org. XXIV cytuje ten druk s mylną datą 1687. — Sobolewski Zapadnoje wll-janie na liter. moskow. Rusi str. 49.

Przedruk tego tłumaczenia wyszedł w Petersburgu w r. 1883 (nakładem Obs. lubitelej drev. pisom.). Egzemplars znajduje się w bibl. uniw. warsz. i wileńs.

Jelski Słówko o materj. do badań gwary białoruskiej (w warsz. „Chwili” 1886) cytuje jako druk (?): „Dworze Turskago sultana 1649. Ale może to jaki rękopis? Rękopis jakiegol innego (?) tłumaczenia ros. znajduje się w bibl. uniw. wil. p. t.: Opisanie Konstantinopola (s r. 1683).

— Dyskurs O Moneci. S. (zymon) S. (tarowolski). w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb. Druk w Krakowie 1645. Na końcu aprobatą Jacobi Ustiensis.

Zaczyna od potępienia niebożności, sbytku i niesprawiedliwości. Podnosi ważność ustanowienia monety: należy opisać w kon-

stytucji czerwony słoły i talar i trzymać się tego przy wybijaniu monety. Ujednostajnić miary i wagi. Doswalać na prawy sagr. towarów, ale nie wypuszczać żadnych towarów s państwa. Cudzoziemcy muszą do nas przyjeżdżać i kupować wełnę, woły, zboże, konopie etc. Wychwala kaszt. sandomirskiego Ligęzę, który nie chciał wymieniać u Żydów swoich 150.000 talarów na orty łańskie.

Szlagowski Pieniądz i przerwót cen (1902) str. 225 i 304.

Branice. — Czarn. — Czartor. — Gdańska miej. — Ossol. — Uniw. warsz. — Zamoj.

— Dzień dobry czyli powitanie Tomaszowi Zamojskiemu staroście kałusk. 1628. w 8ce.

Cytuje Jabłonowski w Musaeum 241. — Dsiś nie znano.

— Elogium Fvnebre Magni olim Senatoris Thomae Zamoscii Sarrii, Supremi Regni Poloniae Cancellarij Knisnensis, Rabstinensis, Socaliensis, Neoforien. Praefecti. Cracoviensisq; Satri-piae Praetoris. [Na końcu:] In Officina Typographica Academiae Zamosce: Imprimebat Andreas Iastrzębski, Anno Domini, M.DC.XXXVIII (1638). fol., k. tyt. i k. 13 nlb.

Ded.: Ill. Adolescenti Joanni Zamoscio... nepoti. Wspomina tu J. Tarnowskiego, Konstancya Ostr., J. Zam. kancelarsa.

W samem Elogium opowiada o starannem wychowaniu Tomassa w Akad. Zamojs. Wspomina Bursiusa, Birkowskiego, Dresnera (in tota Europa clarissimos). Mówi o Pawle Piaskowskim, o Wal. Ptarmiusie, Adr. Romanie nauczycielach jego. Tureckiego języka uczył go Jan Iwaszkowic, qui Dictionarium confecit. Mówi o podróżach Tomassa. O praktyce wojsk. pod Żółkiewskim. O Stef. Chmieleckim. O stosunku do króla. O ożenieniu i śmierci.

Czarn. — Jag. — Sem. warsz. — Zamoj.

— Epitaphium Joannis Alberti Magni Poloniae et Sueciae Regis Sigismundi III. Tertio geniti filii (1634). fol., strona 1.

Dołączane do: In obitum Sigism. III. Jagiell.

— Epitome Conciliorvm Tam Generalivm, Qvam Provincialivm In Graeca Et Latina Ecclesia celebratorvm, quaecunque reperiri potuerunt. Itemque Vitarvm Romanorvm Pontificvm Epistolarum Decretalium & diuersarum Sanctionum eorum Cum Chronologica & Historica obseruatione A Simone Staro-

volscio, Primicerio Tarnouiensi. Libris XXVI. Comprehensa. [Tu sygnēt drukarza]. Romae MDCLIII (1653). Sump-tibus Ioannis Baptistae, & Ioseph Corbi Bibliopolarum. Typis Ignatii De Lazaris. Superiorvm Licentia. fol., k. tyt. 2 i k. 10 nlb., str. 384, k. 6 nlb. (Index).

Rospoczyna dedyk. Innocentio X. W niej narzeka, iż urzędnicy (ministri) królów i książąt przywłaszczają sobie prawo podawać pod swą cenzurą pisma.

Następnie przedmowa: Christiano Lectori. Wylicza zbiory, z których korzystał. Zamiarom jego było dać skrót przejrzysty zamiast wielotomowych zbiorów. Następują aprobaty s r. 1653 (Hip. Marracius). Dalej idzie wykaz papieży aż po r. 1644 t. j. do Inn. X — oras spisy koncyljów.

Rospoczynają dzieło Canones Apostolorum; potem idą ułożone chronologicznie uchwały koncyljów, podzielone na 26 ksiąg. (Pod koncyljami rozumie i synody krajowe). Uwzględnia w dużej mierze synody polskie; np. na str. 377 synod piotr. s r. 1578, na str. 383 synod J. Wężyka itp. — Kończy Index rerum memorab. oras Regestum (wykaz arkuszy, czy są duernionami czy ternionami).

Ega. Jag. ma podpis M. S. Radskiego, który notuje na końcu: Promotus sum in Sapientia Romana 4 Julii 1662.

Jocher 7442. — Janocki Nachr. I 72. Akad. — Berl. publ. — Budap. uniw. — Czartor. — Dresd. publ. — Dzików — Jagiell. — Mus. Bryt. — Ossol. — Uniw. warsz. — Wied. nadw. — Zamoj.

— Simonis Starovolsci Eqves Polonvs. [Na końcu:] Venetiis, M.DC.XXVIII (1628). Apud Franciscum Baba. w 8ce, k. tyt. str. 68.

Pierwsze 7 stronie są licbowane.

Ded. Urbano VIII. Tu na 2 k. podnosi, że rycers polski walczy s religjē i ojczyszę non ad evertendos vicinos. — Poczem: Lectori (2 k.). Mówi, że są dwie osobliwości sarmackie: comitia et exercitus. Budzą one interes cudzoziemców. Wspomina też s dumą parlamenta nostra t. j. trybunały.

Od str. 11 idzie właściwy traktat, podzielony na 7 rozdziałów: de excellentia et dignitate Equitis (tu o koniach w Polsce); de immunitatibus, de moribus equitum (tu pean na cześć szlachty); de exercitiis iuventutis; de peregrinationibus et militia extra patriam (tu wychwala Er. Kretkowskiego † 1558); de modo militandi (o kozakach, husarsach, eseremisach, ciurach, piechocie); de hajducis, de cosachis saporosensibus. — Donosiło to źródło do

dalejów wojska mimo swego apologetycznego tonu (obliczonego na sagrańcę).

O stos. tego pisma do „Prawego Rycerza“ ob. Bielak w Studjach starop. 1628.

Pruszcz Forteca monarchów str. 307. — Mitzler Acta 1756 str. 101.

Ossol. — Zamojs.

— Evcharisticon Illustrissimo ac Reuerendiss: Dno, D. Martino Szyszkowski Episcopo Cracovien: Dvei Severien: Cancellario Academiae Crac: Amplissimo. A Simone Starovolscio factum dicatumq; In primo Episcopatus sui ingressu. [Tu winietka]. Cracovie, In Officina Lazari, apud Matthiam Andreouiensem. Anno D. 1617. w 4ce, k. tyt. i k. 14 nlb.

Na odwr. str. tyt. herb Szyszkowskich, a pod nim 6 w. na pochwałę. — Jest to powinszowanie prośb. złożone. Głosi zasługi biskupa położone dla ojczyzny i kościoła. — Między innymi o jego stosunku do Akademji. Pochwały ogólnikowe.

Branic. — Dzików — Ossol.

— Illustrissimo et Reverendissimo Domino D. Achacio Grochowski Dei et Apostolicae Sedis gratia episcopo Premisliensi Simonis Starovolscii ad primum ingressum in Ecclesiam Cathedrali gratulatio. Iaroslaviae, in officina Ioan. Szeligae 1625. w 4ce, sygn. B.
Prosz. Branic. — Wied. nadw.

— Simonis Starovolscii Institutum Rei Militaris, Libri VIII. Quorum I. Generalem belli descriptionem continet. II. Ducis qualitates, & officia comprehendit. III. Delectum militum, disciplinamq; eorum edocet. IV. Classicum sonat, & acies instruit. V. Nauale praelium describit. VI. Solertia Ducum facta ostendit. VII. Subruedarū, atq; defendedarū vrbiū rationes monstrat. VIII. Dubia nō nulla ad militares prudentiam spectata resoluit. [Tu sygnet drukarza: Nil sine Deo]. Cracoviae, In Officina Christophori Schedelij, S. R. M. Typogr: Anno Dñi, M.DC.XXXIX (1639). fol., k. tyt., k. 5 lb. i k. 3 nlb., str. 523.

Ded. Janowi Zamojskiemu, wnukowi hetmana, synowi Tomassa. — Po niej idzie: Praeloquium ad ben. lectorem, gdzie pisze, że korzystał z pism ludzi mądrych, ja cy o wojnach pisali. Wreszcie aprobata J. Ust., wiersz J. Cynerskiego i na 3 k. Elenchus capitum (apis rzeszy).

Dzieli się na 8 ksiąg: De descr. belli, De officio ducis, De disciplina, De acierum instr. et pugna, De bello navali, De strategematibus, De oppugnatione, De dubiis circa rem milit.

Na str. 3 wymienia swoje źródła. Z nowszych pisarzy: Praylusi, Strykowski, Lipsius, Chokier, Casabonus — zwłaszcza zaś dużo Włochów (między innymi Machiawel i Fr. Petrarka). Ale cytuje i innych tu nie wspomnianych n. p. Georgewicza (str. 180).

Przykłady z dziejów polskich wojen przystacza bardzo obficie: na str. 20 o G. Adelfie, na str. 57 o Wład. IV pod Smoleńskiem, na str. 84 Cecore, str. 69 Chodkiewicz, str. 75 bunty kossokie (Potocki), str. 98 o hajdukach, str. 99 o Łukaszu Żółkiewskim i o Zygmuncie III (gwardja nadw.); na str. 125 o Dymitrze i Rokańskim, na str. 156 i 279 o Kosakach i o Kroatkach, na str. 157 o Koniepcolskim, na str. 160 o Zamojskim pod Połockiem, str. 183 o Chodkiewiczu, na str. 209 o Taranowskim, na str. 216 o M. Radziwiłł, na str. 239 o Lisowczykach, na str. 251 o śpiewaniu (zaniechanem już) Bogarodnicy, na str. 287 i 517 o husarzach (Krs. Radziwiłł), na str. 330 o Praseł. Lanckorońskim, na str. 407 o dwóch w Polsce hetmanach, na str. 409 o salsudne Stef. Bat. w budzeniu ducha rycerskiego, na str. 447 o Kirchholmie, na str. 449 o bisk. Zadziku pod Smoleńskiem, na str. 487 o używaniu granatów przez Batorego. Cytują najcharakterystyczniejsze ustępy, ale nie wymieniam wszystkich.

Na końcu swrot do Boga.

Braun De script. str. 74. — Janocki Excerpta I 101 (z błędną datą 1630). — Żebrowski Bibl. mat. 261—2. — Jähns Gesch. der Kriegswissenschaft. — Bodniak w Roczn. gdań. (1931) str. 94.

Bibl. centr. wojsk. — Czarn. — Czart. — Drezd. publ. — Jag. — Ossol. — Rac. — Uniw. kijow. — Uniw. wileńs.

— Toż... Cracoviae, in officina Christophori Schedelij S. R. M. typ. Anno Domini 1640. fol., k. tyt., k. 8, str. 523.

Exemplarsz z lat 1639 i 1640 są całkiem jednakowe.

Bibl. centr. wojsk. — Branic. — Cactw. — Czart. — Czapki (Mus. nar.) — Jag. — Kórnik — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwows. — Uniw. wied. — Wied. nadw. — Zamojs.

— Toż... Prostant Amstelodami apud Ludovicum Elzevirum M.D.C.XLI (1641). fol., k. 8 i str. 523.

Jest to edycja taż sama co poprzednie ze smianą karty tytułowej.

Bibl. Bodlej. — Jagiell. — Uniw. kijow.

— Toż... Florentiae M.DC.XLVI (1646). Superiorum permissu. Sumptibus Ioannis Baptistae, & Iosephi Corbi Bibliopolarum Romae. [To samo na końcu]. w 12ce, k. tyt., k. 6 lb i k. 6 nlb., str. 815.

Na pierwszej tyt. karcie: De bello in genere. Na tytule sygnet druk.: kruk. Na odwrocie spis ksiąg. Dedyk. Alex. Brandano S. Mariae vulgo Rotundae canonico przez drukarza, datow. IV Nonas Quint. 1646. Poczem dedykacja J. Zamojskiemu. Zmian w tekście nie ma.

Bibl. centr. wojsk. — Czarn. — Czart. — Drezd. publ. — Jag. — Kijow. uniw. — Kórnik — J. Moszyń. (Uniw. lubels.) — Ossol. — Uniw. wil. — Włocł. sem. — Zamojs.

— Jubileus seu Remissa Noxarum. Per Simonem Starovolscium Primicerium Tarnouiensem. Pro poenitentium ac poenitentiariorum cognitione enodata. Cracoviae in Officina Francisci Caesarij S. R. M. typ. (1651). w 16ce, kart 53.

Joher 7838. Czartor. — Jagiell.

— Jvbileusz, Abo Miłościwe Lato, Ludziom prostym do zrozumienia krótko opisane, Przez Szymona Starowolskiego, Kantora Tarnowskiego. [Tu winieta]. Za pozwoleniem Vrządu Duchownego. w Krakowie, w Drukarni Franciszka Cezarego, K. I. M. Typographá, Roku P. 1651. w 8ce, k. tyt. i k. 30 nlb.

Druk gocki.

Na odwr.: Czytelniku nabożny.

Zawiera: Co to jest jubileusz, kto go postanowił, co za różnica z indulg. i mił. latem, co za owoc przynosi. — Od k. B.: Wtóra część: jaki jub. pozwolono, objaśnienie jubil., o władzy spowiedników, o przyg. się. — Od k. C.: Litanje i modlitwy.

Na k. D. żadna modlitwa: Za Koronę Polską i W. X. L. Nadto: Za zgodę królów chrz., za wykorzenie kacerstwa, za stolicę św., za króla.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. (?)

— Toż... niegdy przez... kantora, na ten czas Tarnowskiego opisane, a teraz znowu dla pożytku duchownego przedrukowane. Za pozwoleniem urzędu duchownego. Kraków, w drukarni Wojciecha Goreckiego 1676. w 12ce, k. 24.

Czapki — Czartor.

— Wielkiego Korabiu Wielki Sternik Przewielebny Prałat Ie Mosc X.

Iakvb Zadzik Biskvp Krakowski Xiążę Siewierskie. W Kazaniu X. Simona Starowolskiego Kantora Tarnowskiego. Czasom Potomnym Vkazany. W Krakowie, W Drukarni Krzysztofa Schedlá, I. K. M. Typog. Roku Pánskiego, 1642. [Na końcu kula ziemská z napisem: Nil sine Deo; sygnet drukarza]. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 29, k. nlb.

Na odwr. tyt. cytat z św. Hieronima. Dedykacja XX. M. Łubińskiemu, Janowi Tarnowskiemu, J. Romiszowskiemu, Łuk. Zdrojowskiemu, Aleks. Brzeskiemu — jako egzекutorom testamentu. — Na końcu aprob. J. Ustiensia. Szczegóły o Zadziku, podane tutaj, opracował potem o wiele szerzej w piśmie łac. pt. Elogium (1644). Kazanie powyższe przedrukował w „Kazaniach“ II 624.

Przedruk wyszedł w r. 1859 w Bibl. Tarow. (ob. Bibl. IV str. 363). — Mitzler Acta 1756 s. 104. — Prsyłki Ukr. sprawy VIII. Akad. — Branic. — Czapki (M. Nar.) — Czartor. — Dzików — Gimn. płockie — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Rac. — Sem. włocł. — Uniw. lwows. — Uniw. warsz. — Uniw. wileńs. — Zamojs.

— Simonis Starovolscii Lachrymae In obitum Serenissimi Alexandri Cazimiri, Poloniae, & Sueciae Principis. [Tu kolumna, sygnet drukarza]. Cracoviae, In Officina Matthiae Andreouienensis, Anno Domini, 1634. fol., k. tyt. i k. 11 nlb.

Na odwr. cytat z Cicerona (Tuscul.).

Dedyk. Caspari Donhoffo, palat. siradiensii (kursywa).

Wspomina w kazaniu o podróży królewicza do Włoch i o jego zdolnościach. Poza tem ogólniki. Umarł 19 listopada 1634.

Na końcu obszerna Elegia J. Cynerskiego Rachtamowicza. Ten wychwala uczoność Starowolskiego.

Czartor. — Drezdeń. publ. — Jagiell. — J. Mosz. — Ossol. — Tow. hist. polskie w Paryżu — Zamojs.

— Lament Vtrapioney Mátki Korony Polskiej, Iuż iuż konaiącey. Ná Syny wyrodne, złośliwe, y niedbające ná Rodzićielkę swoję. Bono ciui charior est Patria, quàm ipse sibi; manulo publico, quàm priuato bono consultum. Caesar Alexius Perusinus, in Centuria Elogiorum Ciuium Perusinarum. Bez r. (około 1650). w 4ce, k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odwr. tyt. rycina M. Boskiej z napisem: Regina Poloniae Tu nos ab hoste proteges et hora mortis suscipis.

Rozpoczyna napis: Lament Polski konających. Polaka schodzi se świata nie rozrządziwszy dziełek swoich. Narzeka na swoje syny: wylicza i karci jazdy do szkół sagran. (heretyckich), grubość obyczajów, cudzoziemski tryb wojowania, wojakowych opresje, wyzyk wobec duchowieństwa, przyjmowanie cudzoziemskich imion, zbytki szlachty i mieszczan etc. Stąd klęski doznane w ostatnich czasach. Nie należy się spodziewać ratunku z Rakus, z Franciej, z Perekopu — w samym Bogu nadzieja.

Na k. A proponuje wystawienie mogiły jako Wandzie królownie albo Rękawki jako nad Krakusem albo kolumny z napisem wierszowanym: Tu Polska lesy słońcią wyrodnów zgubiona... (14 wierszy polskich, pióra autora).

Maciej. Piśm. III str. 644. — Grabowski Ambr. Przypowieści str. 103.

Przedruk wyszedł w r. 1859 w bibl. Turrowskiego.

Bibl. nar. warsz. — Czapski (M. Nar.) — Czarn. — Czetw. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. — Zamojs.

— Toż:... [U dołu, pod linią:] Pismo znalezione przy oddawaniu Fortecy Częstochowskiej Prusakom (1793). w 4ce, k. tyt., str. 23.

Na odwrocie licha rycina M. B. i aniołów modlących się do niej.

Maciej. Piśm. III str. 644.

Akad. — Czapski (M. Nar.) — Dzików — Jagiell. — Uniw. lub. — Uniw. warsz. — Zamojs.

— Simonis Starovolsci. Lavdatio Almae Academiae Cracoviensis. [Tu kula ziemską, sygnet drukarza]. Cracoviae In Officina Christophori Schedelij S. R. M. Typog: Anno Domini. M.DC.XXXIX (1639). fol., k. tyt. i k. 2 nlb., str. 37.

Na odwr. cytat z J. Bernatiusa De utilitate legendae Historiae.

Dedyk. na 2 k.: J. Romiszowski, praep. inf. Lascensi. — Powołuje się w niej na Maryckiego i Frycza. Datow. Crac. 1639 Men. Aug. Die 14.

Są także egz. z dedyk. Joanni Zamojscio, Thomae filio.

Przechodzi dzieje Akademii. Twierdzi, że Jagiello w r. 1401 w swoim dyplomie naśladował dyplom ces. Fryd. (powołując się na kod. Kapit. 4). Podaje pewne nieznane szczegóły o dziejach Akademii z początku XVII w. (o seminarjum dla kleryków, o subożeniu profesorów, o mieszkaniach magistrów). Wylicza katedry. Mówi o Józ. Strusiu; o jego powołaniu do Hiszpanii przez Filipa II; mówi o in-

nych wybitnych lekarzach krak. (Jac. Crac., Felix Lovic., Stan. Plessoviensis, Mart. Ilkussiensis etc.). Wymienia innych sławnych profesorów z różnych fakultetów. Z pomiędzy prawników wylicza: Nymmanowicza, Świniarskiego Tom., B. Januszowicza, And. Piotrkowczyka, Stan. Różyckiego, Stan. Czaplickiego, J. Janidłę, J. Wacławowicza, J. Foxa itp.). Potem wylicza teologów i filozofów. Pochwały są ogólnikowe i mają charakter panegiryczny. Ponieważ Jocher 1298 i tom I str. 329—336 podaje obszerny wyciąg z tego pisma Starowolskiego, przeto odsyłam do jego streszczenia. — Janozki Nachricht II 90 i 130. — Fijałek w Pol. Śacra 1919 s. 194. Akad. — Branic. — Czarn. — Czartor. — Chrept. — Dresd. publ. — Dzików — Jagiell. — Krasius. — J. Moss. — Muz. brytyjs. — Ossol. — Peterab. publ. — Przedz. — Raczyńs. — Uniw. lwows. — Uniw. wileńs. — Zamojs.

— Lavdatio Fynebris Piae & foelici memorię, Illustris. quondā Viri, D. Nicolai De Podhayce Wolski, Svpremi Regni Poloniae Marschalci, Crepinensisq; Olstinensis, Odolanouiensis, atque Rabstinensis Praefecti. A Simone Starovolscio Dedicata. Anno Domini, M.DC.XXX (1630). Cracoviae, In Officina Typ. Matthiae Andreouiensis. w 4ce, k. tyt. i k. 19 nlb.

Dedyk. Casimiro de Krzemienica Wolaki, nepoti.

Rozpoczyna o przodkach Wolskiego, o ich zasługach w XVI w., wreszcie o Mikołaju. O jego podróżach. O ciekawości dla medycyny (quae sive a chemicis, sive a galenicis inventa). Pisał prośbę i wierszem. Sprzyjał Habsburgom. Sprawował poselstwa. O jego budowlach. O jego pobożności. O kamed. klasztorze na Bielanach. O jego śmierci.

Janozki Excerpt. I 95. Chreptow. — Czarnec. — Dresd. publ. — Jagiell. — Kórnik — Krasius. — Ossol. — Uniw. lwow. — Wied. nadw. — Zamojs.

— Mellifluus Bernardus seu de laudibus et vita melliflui Ecclesiae Doctoris D. Bernardi Oratio. Cracoviae, in Officina Matthiae Andreouiensis A. D. 1622. w 8ce, k. 43 nlb.

Na str. odwr. A.: D. Joanni Gostomski Abbatii Wąchocensi epistola dedicatoria. Ad lectorem meum. Praeloquium Oratio. Dalej: Sim. Starovolscii Oratio prima de laudibus utilitate et praestantia sacrarum litterarum, habita in monasterio Wąchocensi 1619, cum casus conscientiae fratibus religiosiss. praelegere inciperat.

Poczem: Oratio secunda habita in monasterio Wąchocensi A. 1625, finis lectionibus casuum conscientiarum in valedictione. Na str. odwr.: Cracoviae in officina typogr. Matthiae Andreouiensis A. D. 1622. Wiszniew. H. lit. pols. VIII 173. — Janoz. Excerpt. I 96. — Joher 8343.

Kórnik.

— Monita Legalia. [Poczem na drugiej karcie:] Simonis Starovolsci Monita Legalia. Methodum in Vtroque Iure Studendi praescribentia. [Tu kruk, sygnet drukarza]. Romae, Expensis Io. Baptistae, & Ioseph Corui. Apud Franciscum Monetam. 1652. Superiorum Permissu. w 12ce, k. 2 tyt. i k. 10 nlb., str. 108.

Dedyk. Andreae Kłopotki, scholastico Zamosc., S. R. M. Secretario (sic). W niej wspomina jego stosunek do Tom. Zamojskiego, jego rektorat w Akad. Zam., jego zasługi wobec kościoła. Mówi, że pisze to bawiąc we Włoszech.

Następują aprobaty; jedną z nich datow. 23 sept. 1625 podpisał Nicolaus Sennerolus, który zachwala to dziełko.

Dalej idzie przedmowa Lectori J. V. candidato. Tu cytuje Petrarke.

Kończy: Series Capitum seu Monitorum. Od str. 1—108 idzie ich tekst. Jest ich sześćnaście.

W przedmowie do nich zachęca do pobożności. Potem mówi o sposobie uczenia się, o wymowie, o znajomości filozofów i poetów potrzebnej prawnikowi, o konieczności wiadomości teoretycznych, o wybięranii co lepszych autorów, o słuchaniu wykładów profesorskich, o dysputacjach, o stosunku prawa do teologii, o robieniu notatek własnych.

Erudycja autora jest wielka. Cytuje wielu prawników XVI w. (Zasius, Gribaldi, Valla, Borbosa) — zwłaszcza włoskich.

Jagiell. — Kórnik.

— Toż:... Cracoviae apud Viduam et Heredes Francisci Caesarii S. R. M. Typog. (Bez r.). w 12ce, k. 8 i str. 102.

Siarczyński daje datę 1642, co mylnie.

Czapski (M. N.) — Czarnec. — Czartor. — Dresd. publ. — Jagiell. — Krasius. — Tow. posn. P. N. — Zamojs.

— Monumenta Sarmatarum, Viam vniuersae carnis Ingressorum. Simone Starovolscio Primicerio Tarnouiensis Collectore. [Tu obelisk, sygnet drukarza]. Cracoviae, In Officina Viduae & Haeredum Francisci Caesarii, S. R. M. Typog. Anno Domini, M.DC.LV (1655). fol., k. tyt. i k. 7 nlb., str. 818, k. 10 nlb. (Indeksy).

Na odwr. k. tyt. cytat ze św. August. De Civit. Dei: Sepulchrorum memoria...

Ded. (kart 2) Casimiro Proczynski, parochi ivanovicensi, amico ex asse... Tu mówi, że miał pierwotnie zamiar poświęcić to dzieło Stef. Żółtowskiemu, ale ten umarł. Podnosi cnoty Proczynskiego i jegoliwość (widocznie nakładał na ten druk). — W przedmowie „Amice lector“ (k. 3) wspomina swoje dzieła: „Scriptores Poloniae“, „Claros oratores“ atque „Strenuos bellatores“. Tłumaczy, dla czego zbierał epitafia. Narzeka na panowanie reginae Pecuniae w Polsce. Na końcu przedmowy: In Authorem Nicolai Żorawski, doct. medici et math. regii epigramma.

Poczem na dalszych kartach wiersze J. Rackiego na cześć autora, Piotra Mucharskiego, Sob. Strywicza, Elis. a Maria. Wreszcie dwie aprobaty H. Liberiusa i Gabr. Ochockiego z 23 stycznia 1655.

Rozpoczynają: Monumenta Cracoviensia: epitafia z katedry od str. 1—54, z kość. św. Michała, św. Jerzego, Piotra i Pawła, św. Andrzeja, Marcina, Idziego, WW. Św. Franciszkanów, Karmelitów, N. M. P., św. Barbary, św. Trójcy, św. Wojciecha, Bernard, św. Florj., św. Mik., św. Anny, na Piasku, na Skałce, św. Jadwigi, Boż. Ciała, św. Katarz., św. Stefana, św. Ducha, św. Rocha, św. Urszuli, św. Marka, Concept. B. V., św. Kazim., in Monte Argentino (Bielany).

Od str. 218 idą epitafia w Wilnie. Od str. 240 w Nieświeżu. Od str. 244 w Warszawie. Od str. 275 we Lwowie. Poczem epitafia z innych miejscowości (razem spisał ze 120 miejscowości w Polsce, a nadto uwzględnił napisy odnoszące się do Polaków we Wrocławiu, Nitrze, Osiaku, Padwie, Królewcu, Rzymie, Dijon, Barze, Assyżu). Widocznie wszędzie, gdzie podróżował, zbierał materiały. Razem zebrał około 2000 napisów.

Wśród epitafiów dużo wierszowanych z XVI i XVII wieku.

Kończy: Index locorum (1 k.) i Index virorum epitaphiis ornatorum (k. 9).

Urywek z tego dzieła p. t. Epitaphia przedrukowano w r. 1856 (ob. Bibl. IV 363).

Hoppius Schedias. 7. — Braun str. 78. — Wiszn. H. lit. I 105. — Niesiec. IV 193.

Akad. — Berl. publ. — Branic. — Chrept. — Czapski (M. N.) — Czarn. — Czartor. — Dresd. publ. — Jagiell. — Kórnik — Kijow. uniw. — Krasius. — J. Moszyn. — Muz. bryt. — Ossol. — Raczyńs. — Sem. warsz. — Tor. Kop. — Uniw. lwows. — Uniw. warsz. — Uniw. wileńs. — Wied. publ. — Włocł. sem. — Wrocław. publ. — Zamojs. — Zielińs.

— Mysices Practica Erotemata. In usum studiosae Iuuentutis, breuiter &

accurate collecta. [Tu winieta: wśród płomyków serce przebite trzema gwoździami, nad niem monogram IHS — godło jezuitów]. Cracoviae Ex Officina Francisci Caesarij, S. R. M. Typ. Anno M.DCL. (1650). w 8cc, k. tyt. i k. 65 nlb.

Na odwr. tyt. aprobata Brosciusa z r. 1649, gdzie mówi, że to wydane in usum scholarum.

Ded.: Francisco Lilio canonico sendomir. in cathedr. crac. musicorum praefecto. Tu wychwala go jako muzyka i człowieka. — Następnie wiersz Stan. Biechanowskiego: Melpomene Polona... Sim. Starowolski oraz przedmowa autora: Lectori. Tu wyjaśnia, dla czego należy muzyki w szkołach uczyć. Skarży się, że w tryw. szkołach przestano jej uczyć, stąd mało śpiewaków, a klerycy źle śpiewają.

Na k. 5 v: Capitem Syllabus. Jest ich 5.

Korsytał głównie z Ornitoparcha (1517), J. Tinctoris, Glareana, Beroalda, Franc. Gaffora, Franchina, Lossiusa (r. 1584) — ze starszych z Boetiusa. — Tytuł i nuty zapożyczyl z dzieła Lossiusa. — Treść i układ pierwszych rozdziałów nader podobny do dzieła Spangenberg'a z lat 1644—1684, o którym ob. wyżej str. 104. (Taksamo zresztą i forma pytań i odpowiedzi zapożyczona od Spangenberg'a). Rozdziały dalsze są samodzielniejsze. Kończy: Epilogus, w którym odwołuje się na przykład katedry krak. i wspomina: Baptistam Mantuanum Neotericum.

W tekście dużo nut i tablic.

Na k. F, wspomniany Andreas Chilincius, Patavii in conventu S. Ant. music. praefectus (autor kantyleny: Da Pacem, którą ogłosił w Wenecji i Antwerpij drukiem). — Na k. F, o śpiewie ruskim. — Na k. H mówi o kompozytach Marcina Leopoldy, musici nostratium consumatissimi.

Por. Górcsyn Tabulatura muzyki (1647), ded. Starowolskiemu.

Poliński Dzieje muzyki str. 154 i 276. — Reiss w Ex libris VI (1924). Na str. 109 i nast. podaje reprodukcję tytułu oraz kilku innych kart.

Misj. w Krak. — Ossol. — Zamojs.

— Braterskie Napomnienie Ad Dissidentes in Religione. Aby się skromnie y w pokoiu zachowali. Przez Szlachcica Polskiego uczynione. Facile quidem reperiuntur, qui rem aliquam perturbent, & dissidijs materiam subministrant: qui verò dexteritate illam habeant, & voluntatem etiam conciliandi animos & componendi simultates, vix paucos inuenire liceat. Philippus Co-

minaeus lib. 4. de bell. Neapol. w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.

Utrzymane również w formie mowy do Panów Braci (podobnie jak Pobudka z r. 1618). Zarówno ta okoliczność jak i cytaty z Cominaeusa wskazują na autorstwo Starowolskiego.

Cytuje akt Konfed. z r. 1438 i przyw. Jagielski z r. 1424 oraz dokum. Zygm. Aug. z r. 1564 — wszystkie skierowane przeciw heretykom. Omawia też konfederację z czasu I bezkrólewia. Uderza na Arjanów. Prsytacza dekret Wład. IV z r. 1638 w sprawie porąbania krzyża i zniesienia szkół arjan. Wzywa dysydentów, aby buntów i sedyceji nie stroili.

Pisane po zwołaniu a przed odbyciem coll. toruńskiego, a więc w r. 1644.

Jocher 9858 (przynajmniej autorstwo Niemierzycowi). — Chmaj Sam. Przypkowski str. 42.

Jagiell. — Uniw. warsz. — Zamojs.

— Prawdziwe Obiásnienie Braterskiego Napomnienia Ad Dissidentes in Religione Przed dwiema Láty wydanego. Które Opócznym wytłumáczeniem Teraz świeżo wydanym, Anonymus Deklarátor iákiś znośić vsiłuie. [Tu winietka]. (1646). w 4ce, k. tyt., str. 82 i k. 7 nlb.

Na odwr. tyt. cytata z Isocratesa. — Druk gocki.

Od str. 3—16 przedmowa: Do czytelnika łaskawego. Mówi o coll. toruń. z r. 1644, jako odbytem przed dwoma laty. Polemizuje z odpisem nienazwanego autora (Przypkowskiego) na „Braterskie Napomnienie“, który to odpis wyszedł p. t. Deklaratja. Wykazuje, że dysydenci prowokują katolików a nie odwrotnie.

Od str. 16 rozpoczyna się właściwa treść nazwana „Nauka Deklamatorowi (sic, sam. Deklaratorowi) potrzebna“. Przechodzi w niej punkt za punktem ową „Deklarację“ i niesłychanie drobiazgowo przeprowadza polemikę o prawne podstawy tolerancji religijnej. Rozbiera zarówno prawa polskie (świadcza konf. warsz.) jak i prawa cesarzy rzym. (str. 79) oraz wspomina o nietolerancji w innych krajach (Lutrow, Kalwinistów).

Na końcu na k. 7 nlb. dodano przedruk „Braterskiego Napomnienia“.

Ob. tom XXIII str. 215 oraz pod: Prawa y wolności (przedruk z r. 1767). — Porównaj wreszcie pod Przypkowski (Declaratja 1646).

Jocher 9858. — Chmaj l. c. str. 45.

Czartor. — Jagiell. — Krasins. — Ossol. — Uniw. warsz.

— In Obitvm Serenissimi Piissimiq. Principis Sigismundi III. Poloniae Et Sveciae Magni Regia, Simonis Starowolsel Oratio. [Tu tarcza herbowa Wazów polskich]. Antverpiae, Ex Officina Plantiniana Balthasaris Moreti. M.DC.XXXII (1632). fol., k. tyt., str. 49 i k. 1 nlb. [z sygnetem drukarza: ręka z cyrklem].

Jest to mowa do dygnitarzy i do szlachty polskiej. Opowiada o jego poprzednikach, o jego wyborze, o jego panowaniu. Na k. C, o walkach z Turkami, o M. Jakimowskim i J. Sulimie, o Lissowczykach. O zaletach jego charakteru. O jego pobożności i stosunku do jezuitów (k. F). O świętych polskich i błog. żyjących za jego panowania oraz o ludzich sławnych z pobożności. O kościołach i budowlach stawianych przez niego. Na końcu aprobata G. Estrixa, pleb. Antverpiensis.

Bywa do tego czasem dołączane: In J. Alb. Sigismundi filium — ale to wyszło osobno. Ob. o tej mowie Kot Stos. Polski z Uniw. łowańskim 1927.

Berl. publ. — Bodlej. — Czapki (M. N.) — Czartor. — Drezd. publ. — Jagiell. — Kijow. uniw. — Ossol. — Uniw. prag. — Wrocł. miej.

— Opisanie Krolestwa Polskiego Za Czasow Zygmunta III. Przez Symona Starowolskiego Kanonika Krakowskiego W Łacinskim Ięzyku. Teraz Zas Dla Wiadomosci Wszystkich Na Oyczysty Przelozone. [Tu wąska winietka]. w Wilnie, w Drukarni J. K. M. y Rzeczypospolitey XX. Scholarum Fiarum Roku MDCCLXV (1765). w 4ce, k. tyt. i k. 6 nlb., str. 138.

Na odwrocie tytułu herb Morykonich.

Dedyk. Marcejanowi i Aleks. z Tysenhansów Morykonim, którą podpisał tłumacz Wincenty Franc. Gołębowski, rejent rożański. Mówi, że Morykonio wie wywodzi się z Neapolu. Potem idzie przemowa do czytelnika i impr. Horaina z r. 1765.

Egsoimpl. s tytułem i dedykacją drukowanymi po części złotem jest w Bibl. Uniw. warsz.

Obaczą niżej „Polonia“, s której to jest przedruk.

Akad. — Branic. — Czapki (M. N.) — Czarn. — Czart. — Czetw. — Jagiell. — Krasins. — Ossol. — Przesz. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń. — Zamojs.

— Simonis Starowolsel Oratio. De Gloriosa Assumptione Augustae Dei Genitricis Mariae. [Tu obelisk, sygnet

drukacza]. Cracoviae, In Officina Typogr. Matthij Andreouiensis. Anno M.DC.XXXVIII (1638). fol., k. tyt. i k. 12 nlb.

Na odwr. tytułu aprobata J. Ustiensia. — Ded. Jacobo Zadzik, episc. crac.; pocsem modlitwa do M. B.

Na końcu: Sospitrici, Advocatae, Mediatrici Gloria et Gratia (oras piękna winieta drukarska).

Niesiecki IV 194 podaje błędnie format quarto. — Jocher 5276.

Czarnec. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwows. — Uniw. prag. — Uniw. warsz. — Zamojs.

— Simonis Starowolsel Oratio In Obitum Magnanimi Herois, D. Io. Caroli Chodkiewicel Comitis in Szklów, Mysza, & Bychow. Palatini Vlnensis, Derpatensis, Lubosanensis, Velonef. &c. Capitanei: Supremi Magni Ducatus Lithuaniae, & ad bellum Turcicum, Regni Poloniae Exercitvum Generalis nec non terrae Liuoniae Gubernatoris. Cracoviae, In Officina Typogr. Matthiae Andreouiensis, Anno Domini 1622. w 4ce, k. tyt. i k. 14 nlb. (sygn. D₆).

Ojciec mój notuje: Ded. Alex. Chodk. palatino troceni. (Egs. s taką dedyk. nie znam; adaje się miał ją egs. bibl. warsz. dziś zaginiony).

Mówi o jego wychowaniu, o jego podrózach (do Włoch, Francji, Belgji, Portugalji, Anglii, Hiszpanji, Węgier, Niemiec). O wojnach, w jakich brał udział. O jego życiu rodzinnem. O pobożności.

Na k. D, verso: Epitaphium Manibus Herois. — Kończą: In Sarcophagum (wierszyk łac. M. Bucakowskiego), oras: Aliud (Nicolai Żorawski).

Mitzler Acta 1756, s. 100.

Branic. — Czapki (M. N.) — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Petersb. — Uniw. warsz. (?)

— Simonis Starowolsel De Claris Oratoribus Sarmatiae. [Tu okręt, sygnet drukarza]. Florentiae, Ex Typographia Zenobij Pignonij. Superiorum permissu. 1628. w 4ce, k. tyt., str. 85.

Dedyk.: Ill. Adolescentibus Christophore et Casimiro Sapiehis, Leonis... filiis. Wspomina ich podróże podjęte dla zapoznania się ze sztuką wojenną i wymową. Pozostaje im tylko Rzym. Studjowali wymowę u Puteana, Vernulea, Castellana. — Pocsem przemowa do czytelnika.

Od str. 13—84 idzie właściwe pismo. Wyjaśnia, dla czego mówcy używają nie tylko łac. ale i ojczystego języka.

Rozpoczyna szereg mówców pol. od Zb. Oleńnickiego. Pozem J. Tarnowski, Kmita, Padniewski itd. itd. Na str. 42 o Herburtie J. i jego pismach. Od str. 53 o różnych pisarzach złotego wieku. Przy każdym bardzo ogólnikowa charakterystyka. — Obszerniej mówi o współczesnych (od str. 63).

Na str. 63 o Krzysztanowiczu i Stan. Mądrowickim. Str. 64 o Golińskim. Str. 70 o Krs. Wesołowski. Na str. 75 o Abr. Bzowskim. Na str. 77 o Nucerynie. Na str. 83 o Smoliku P. i J. Tymidekim (podnosi ich dowcip w układaniu facecji). Na końcu 3 imprimatur florenckie 2 października 1628.

Nies. IV 194. — Janoc. Nachr. II 95. — Tyszyński Wis. pol. 1875 str. 137. — Winkler w Aten. Kspł. 1930 str. 458. — Bruchnański w Dziejach liter. pięknej (Encykl. Polska) II 295—7.

Czartor. — Petersb.

— Toż:... Sarmatiae libellus secundum Exemplar Florentinum denuo typis exscriptus. Accedit brevis Simonis Starovolsci eiusque operum notitia, ex Illustrissimi et Reverendissimi Josephi Andreae Comitis Załusci supremi regni Poloniae Refer. Bibliotheca scriptorum Polon. deprompta. Cum praefatione Laur. Mizleri de Kolof. Regni Poloniae historiographi et medici Varsaviensis S. R. M. C. A. Varsaviae ex typographica Mizleriana A. 1758. w 8ce, k. 8, str. 64.

Ded.: Ioa. Caj. Iablonowio palat. bractav. Na czole życiorys Sz. Starowolskiego i spis 46 dzieł jego znanych Załuskiemu. — Pozem: Catalogus clarorum Sarmatiae Oratorum (razem 83), Catalogus omnium librorum qui sumptibus Mizlerianis prodierunt (razem 21 dzieł Mizlera, głównie medyczne).

Załuski Bibl. histor. 159.

Jest to odbitka z Mizlera Acta lit. 1758 76—98.

Akad. — Branice. — Czarn. — Czartor. — Jagiell. — Kijow. uniw. — Kórnik — Muz. bryt. — Ossol. — Petersb. — Uniw. wileńs. — Wied. nadw.

— Simonis Starovolsci Panegyricus Serenissimo Atque Potentissimo Principi Vladislao Sigismundo, Ob Virtutem Omnium Votis Acclamato Polonorum Regi, Ob Ivra Hereditatis Legitimo Svecorum Monarchiae, Ob Regiam Indolem Electo Magno Moscorum Duci, Ob Adnatam Felicitatem Bellicosissimorum In Aquilone Populorum Gotho-

rum, Vandalorum, Atque Sarmatarum Imperatori, Inelyto, Pio, Felici, Avgvsto, Bono Orbis Christiani Nato, Consecratus. [Tu tarcza herbowa polskich Wazów]. Antverpiae, Ex Officina Plantiniana Balthasaris Moreti. M.DC.XXXIII (1633). fol., k. tyt., str. 48 i k. 1 nlb. [ręka z cyrklem, sygnet drukarza].

Nadpis nad stronnicami: Sim. St. Panegyricus Vlad. IV consecratus.

Zawiera retoryczne pochwały i życzenia dla Wład. IV. Dużo miejsca poświęca sprawie tureckiej. Zaleca mu popisanie religii katol. Na końcu aprobata G. Estriza w Antwerpji.

Akad. — Berl. publ. — Bibl. bodlej. — Branice. — Czarnec. — Czartor. — Drezd. publ. — Jagiell.

— Panegyricus Illustrissimo ac Reverendissimo S. R. Imperii Principi D. Io: Carolo Comiti Conopatio Episcopo Varmiensi, & Sambiansi Cathedram suam auspiciatissimè ingredienti, inter tot faustas gratulantium apprecationes. A Simone Starovolscio Dedicatus. [Tu sosna, sygnet drukarza]. Venetiis, M.DC.XXXXIII (1644). Ex Typographia Ducali Pinelliana. Superiorum permissu. w 4ce, str. 29 lb.

Nadpis nad stronami: Panegyricus. Każda strona w obwódce.

Mówi o początkach rodu Konopackich, o podrózach Konopackiego, o poselstwie do Filipa III hiszp. i do papieża. Towarzyszył Wład. IV i J. Kasim. w podróżach (był więziony we Francji). — W nagrodę zaślóg otrzymał opactwo tyńskie i został biskupem warmińskim.

Konopacki umarł jednak w r. 1644 zaraz po wydaniu tego panegyryku i to wpród, nim z Rzymu przyszło zatwierdzenie biskupstwa. Niesiecki w t. IV, 589 i 595 cytują mowę Star. na pogrzebie Konopackiego, ale ta nie jest znana. Konopacki dopiero w 50 roku życia przeszedł do stanu duchownego.

Hoppe Sched. str. 71.

Czarn. — Czart. — Jagiell. — Kórnik — Ossol.

— Wielki Patryarcha Zachodniego Kościoła Benedykt Święty, Starego Testamentu Patryarchom przyrównany. Przez X. Symona Starowolskiego, Kantorá Tarnowskiego. Na Kazaniu W Kościele Świętego Krzyża Na Łysey Gorze W Ziemi Sandomierskiej. Roku 1641. Dnia 20. Marca. W Krakowie, W Dru-

kárni Krzysztofa Schedlá, I. K. M. Typogr. Roku Páńskiego, 1641. w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.

Na odwr. tyt. aprobata J. Ustiensis.

Dedyk. Stan. z Bogusławic Sierakowskiemu, opatowi świętokrzyskiemu. Tu mówi, że mu zakonnicy św. przysłali żywot św. Benedykta, pisany po łacinie od Grzegorza św. a zaraz też i po grecku od pap. Zacharyjasza przełożony. Prosil go o kazanie na temat tego żywota. Nie miał w małym miasteczku (Tarnowie) książek, aby to kazanie z pisma św. przyodbić.

Jest to więc oparte na pracy Grzegorza W. Papieża, której przeróbkę wydał w r. 1683 i 1689 Szczygielski p. t. O żywocie Oycy Benedykta.

Joher 477/ (ma mylnie rok 1646).

Bran. — Csapeki (M. N.) — Czarnec. — Czart. — Dzików — Jagiell. — Kórnik. — Krasin. — Ossol. — Przezd. — Uniw. lwowa. — Uniw. warsz. — Uniw. wil. — Wrocł. publ. — Zamojs.

— Simonis Starovolsci Penv Historievm Seu De dextra & fructuosa ratione Historias legendi Commentarius. Permissu Superiorum. [Tu smok, sygnet drukarza]. Cvm Privilegio. Venetiis, M.DC.XX (1620). Apud Haeredem Damiani Zenarij. w 8ce, k. tyt. i k. 4 nlb., k. 47 lb.

Na końcu: Corrigebat Doct. Huppertus Faber Ubicus Agripinus, Lector publicus apud Venetos et corrector approbatus.

Na odwr. tyt. herb Alnpecha i 4 wiersz, podp. L. M. S. L.

Dedyk.: Alnpechio viro apud Leopolienses in Russia Consulari. — W dedykacji toj wspomina swoje dzieło: Elogia militarium virorum, poświęcone Lwowowi. Dat. Cracoviae Idus Mij 1619.

W przedmowie do czytelnika mówi, że wykladał w roku zeszyłym w Akad. krak. Politykę Lipsiusa i objaśniał ją słuchaczom zapomocą przykładów hist. Stąd zapoznał się z dziejopisami (wymienia nazwiska pisarzy starożytnych i nowszych). Czytał także dużo de methodo historica (wymienia i wychwala list jeden Lipsiusa w tym przedmiocie). Najwięcej korzystał z J. Bernatiusa. — Pozem idzie aprobata wenecka z 19 sept. 1619.

Dzieło składa się z 15 rozdziałów, w których omawia: stos. historii do życia, historia i praktyka, korzyści teologii, prawoznawstwa medyc. i filozofji z historii, o zarzutach stawianych historii, sposób pisanja historii, sposób jej czytania, ważniejsi historycy.

Na pisarzy polskich rzadko się powołuje, ale są o Polsce wzmianki: Na k. 6 o kanclerzu Kryskim, który nawet w senacie czytywał Tacyta. Na k. 29 pochwała Kromera, Warszawskiego, Keckermana. Na k. 33 o Bzowskim.

Bibl. histor. Budei Mensel T. I Cz. I s. 7. — Janoz. Excerpt. I 96. — Korzon w Enc. powsz. il. (pod Historyka). — Mienicki w Przegl. hist. (1913) XVI str. 261—4 (Poglądy pol. w dziejop. polskim).

Bran. — Chrept. — Czarn. — Czart. — Drezd. publ. — Jagiell. — Krasin. — Muz. bryt. — Ossol. — Petersb. — Uniw. warsz. — Zamojs.

— Toż:... Editio secunda ab ipso autore recognita et aucta. Romae expensis Jo. Baptistae et Josephi Corvi, Typis Ignatii de Lazaris. M.DC.LIII (1653). w 12ce, str. 106.

Ded. Mattheo Joan. Judicki can. gnesn. (tu dużo wiadomości o jego życiu i zasługach). Przedruk bez zmian.

Ossol. (fragm.) — Zielińs.

— Pobudka Abo Ráda ná zniesienie Tatarow Perekopskich. Szymona Starowolskiego Náuk wyzwolonych y Philozophiej Bákalarzá. [Tu obelisk, sygnet drukarza]. W Krakowie, W Drukárni Mácieiá Jędrzejowczyká (Roku Páńskiego 1618. w 4ce, k. tyt. i k. 11 nlb. (sygn. D₃).

Na odwr. tyt. cytaty z Modrzewskiego.

Zaczyna od tego, że przeczytawszy Diskurs Krz. Palczewskiego (ob. w tomie XXIV str. 31) o nie znoszeniu Kozaków chce do niego dodać sentencję o zniesieniu Tatarów. Na ich miejscu trzeba osadzić naród chrześcijański.

Broszura ułożona w kształcie mowy do Szlachetnego Rycerstwa. Mówi o bogactwach Podola (zboża i woły), o Besarabji i Tauryce, o jurgielcie danym Tatarom, o potrzebie twierdz i osadnictwa wojskowego, o zorganizowaniu handlu i nawigacji, o kanale między Bałtykiem a Czarnem Morzem (Berczyna, Dźwina, Dniestr).

Korzystał tu widocznie z wielu myśli wziętych przezeń z mów hetm. Żółkiewskiego (ob. tegoż „Pisma“).

Na końcu: Nic. Żorawski Art. et Ph. Baccal. ad equites regni Parainesis (10 wiersz). Wissniows. H. lit. IX 384—5. — Siarcz. podaje: bez wyr. roku i dr. — Tyszyński Wizer. 1875 str. 140. — Bodniak w Roczn. gdańskim (1931) str. 88.

Podobizna tytułu w Chmielowskiego Hist. lit. (wydał Kossowski) I 321.

Branice. — Czartor. — Jagiell. (fragm.) — Gnieźń. kapit. — Kórnik — Ossol. — Przezd. — Szembek (w Porębie).

— Toż... Bakałarza. [Tu obelisk].
W Krakowie, w drukarni Woyciecha
Goreckiego Roku Panskiego 1671.
w 4ce, kart 10.

Z wierszem Żórawskiego na końcu.
Przedruk w r. 1858 w bibl. Turowskiego
(ob. Bibl. IV str. 363).
Czapski (M. N.) — Czarnoc. — Czartor. —
Czetvert. — Drezd. publ. — Jagiell. —
Ossol. — Petersb. — Uniw. lwows. —
Uniw. warsz. — Zamojs.

— Simonis Starovolsci, Polonia.
[Tu kogut, sygnat drukarza]. Coloniae,
Apud Henricum Critbium. Anno
M.DC.XXXII (1632). w 16ce, k. tyt.,
str. 277.

Dedykacja: Urbano VIII. Barberino. Pont.
ter Maximo. Opowiada tu, że posłał pa-
pieżowi przed 3 laty rycersza pol. nary-
sowanego piórem, za co mu kard. Bar-
berini podziękował. Teraz posyła mu obraz
Polski, walczącej codzień w obronie chrze-
ścijaństwa.

Dzieło jest podzielone na niewielkie roz-
działy: Poloniae descriptio, situs, Major et
Minor Polonia, Lithvania, Russia rubra
et Russia alba, Prussia, Pomerania, Ma-
sovia, Samogitia, Livonia. — Ingenia
Polonorum, Vietus et vestitus, nobilitatis
praerogativa, leges et statuta, regimen
Polonorum, vasalli, religio, opes, militia,
vires. Zaczyna więc od geograficznego
opisu Polski; przechodzi potem WPolskę,
MPolskę, Litwę, Ruś Czerwoną i Białą,
Pomorze, Prusy, Mazowsze, Żmudź, In-
flanty. Opisuje miasta, pałace i samki,
kościóły, ogrody, bogactwa; daje dużo
szczegółów o ówczesnej kulturze materjal-
nej. Od str. 190: Ingenia polskie (podnosi
wzrost zamożności), o jedzeniu i ubraniu,
o przywilejach szlachty, o prawach, o u-
stroju Polski. — Od str. 230 o holdow-
nikach Polski, o religii, o stanie gospo-
darczym, o wojsku, broni, fortecach. Całe
dzieło natchnięte poczuciem siły narodu.
Od wcześniejszego o lat 57 dzieła Kro-
mera (1576) różni się znacznie zarówno
swoim układem, jak i tendencją, ale także
na niekorzyść i pobieżnością. Z opisu
Kromera (tak samo jak z Krasiańskiego
nie Krzyształowicza) nigdzie wyraźnie
nie korzysta.

Mapę ilustrującą opis Polski „ad mentem”
Starowolskiego wyrysował w r. 1734 Jan
Homan, o czym ob. tom XVIII s. 254.
Kot Rzeczp. w liter. Zachodu (1919) s. 98. —
Winkler w Ateneum kapł. 1930 s. 455. —
Taranowkij Stat. opisy w Zapiskach Ukr.
Akad. Nauk Lwów 1926 Tom IV.
Przekład polski tego dziełka ob. wyżej pod:
Opisanie.

Berl. publ. — Bodlej. — Czart. — Dzik. —
Jagiell. — Kórnik. — Mus. bryt. —
Ossol. — Uniw. prag. — Wrocł. miejs.

— Simonis Starovolsci Polonia,
nunc denuo recognita et aucta. [Tu
sztych, przedstawiający na pierwszym
planie niewiastę tj. Polskę, trzymającą
w podniesionej ręce prawej męski ka-
pelusz, na planie dalszym 4 postacie
szlachty polskiej]. Dantisci, Sump-
tibus Georgii Försteri. S. R. M. Bibliopolae.
M.DC.LII (1652). Cum Privilegio S.
R. M. w 16ce, k. tyt., str. 309.

Na końcu cyfry G. F. (a więc drukarska).
Orycinie tytułowej przypisywanej Falckowi(?)
ob. Rastawiecki Słownik ryt. str. 84.

Dedyk. od drukarza: Achatio De Przylek
Przylecki castell. oswiecimensi, datow.
Dantisci 7 januarii 1652. Zawiera poch-
wały Przyleckiego.

Bentk. H. lit. I 7. — Wilder w Kat. ant.
1930 cenil tę edycję 50 zł.

Akad. — Berl. — Bibl. centr. wojsk. —
Bran. — Czapski (M. N.) — Czarn. —
Czart. — Drezd. — Dzików — Jagiell. —
Mus. bryt. — Ossol. — Uniw. lubel. —
Uniw. warsz. — Wied. nadw. — Wlocł.
semin. — Wrocł. miejs. — Zamojs. —
Zielina.

— Simonis Starovolsci Polonia
Nunc denuo recognita et aucta Acce-
serunt Tabulae Geographicae Et Index
rerum Locupletissimus Cum Praefa-
tione Hermanni Conringii. [Tytuł na
sztandarze, na drzewcu na którym
siedzi orzeł z skrzydłami rozwiniętymi
do lotu; po obu stronach sztandaru po-
stacie polskich szlachciców; poniżej
zdobna tarcza herbowa Wazów pol-
skich, pod nią napis:] Wolfenbyti Sump-
tibus Conradi Bunonis Anno cIoIoCLVI
(1656). w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str.
102, k. 33 nlb. indeksu, 2 mapy.

Rozpoczyna przedmowa: Hermannus Con-
ringius Benevolo Lectori (k. 3). Tu mówi,
że w niniejszej edycji poprawiono błędy
wydania z r. 1652, dodano indeks i dwie
mapy. Wymienia i chwali kilka innych
dzieł Star. ale obzernie podnosi jego
„odium protestantium” oraz do Niemców.
Z uznaniem jednak podkreśla obiektyw-
ność Star. w opisie błędów swego narodu.
Mówi, że nad opisem Kromera ma Star.
tę wyższość, iż jest nowszy.

Pierwsza mapa dodana na początku (w roz-
miarach cm 34 × 27) ma tytuł: Nova
totius Regni Pol. exacta delineatio per
G. le Vasseur de Beaplan. — Druga

(35 × 23 cm): Prussiae Nova tabula.
Wklejona prsy str. 53. — Index dodany
na końcu obejmuje zarówno nazwy jak
i rzezczy i jest bardzo dokładny.

Na ost. str. Emendanda i Addenda.

Wyd. Conringa stoi niewątpliwie w związku
z prowadzoną przez niego pod pseud. Cy-
riacus Trasmachus za pieniądze szwede-
kie propagandą antypolską, o której ob.
tom XIV, 366—8.

Akad. — Berl. publ. — Bodlej. — Bran. —
Czapski (M. N.) — Czarn. — Czartor. —
Drezd. — Kijow. uniw. — J. Mosz. (Un.
lub.) — Mus. bryt. — Ossol. — Raczyn. —
Tow. Prs. N. pozn. — Uniw. lwows. —
Uniw. prag. — Uniw. warsz. — Uniw.
wileń. — Warsz. narod. — Wied. nadw. —
Wied. uniw. — Wrocł. miejs. — Wrocł.
publ. — Zamojs.

— Toż... Gedani 1669.

Tak podaje Hauenstein Catal. 66, ale edycji
takiej nie znam. A więc wątpliwe.

— Toż... Nunc denuo recognita et
aucta... Cvm praefatione Hermanni Con-
ringii. Anno MDCCXXXIII (1733).
w 4ce, k. tyt. i k. 2, str. 64, k. 20 nlb.
(Index).

Ob. niżej: Tractatus, których to stanowi
część
Jagiell. — Krasids. — Uniw. warsz.

— Toż... Editio nova, Wratislaviae
apud Joannem Jacobum Kornium. w 4ce.

Obacz niżej: Tractatus tres (1734).
Janowski Excerpt. str. 98.

Inne przedruki obacz: 1) W Opera Conringa
tom VI (1730) str. 523—554. — 2) W Hist.
Poloniae Script. Collectio Magna (Mizler)
tom I str. 430—476. — 3) W tomie V
Atlasu wyd. Blaeu w Amsterd. (ob. Band-
kie Hist. druk. K. P. III 6).

— Poprawa Niektórych obyczajów
Polskich potocznych. Wszelkiego Stanu
y condycyey ludziom wielce potrzebna.
Przez iednego Szlachcica Staropolskiego
kwoli dobru pospolitemu napisana, y wy-
dana. In omnibus moribus nostris, nihil
fiat quod cuiusque offendat aspectum,
sed quod nostram deceat conditionem.
S. August. [Tu winietka]. W Krakowie,
W Drukarni Fránciszka Cezárego (1625).
[Cały tytuł w prostokątnej winiecie].
w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 148.

Na odwr. tyt. herb Grabie i ośmiowiersz.
Dedyk. Andrzejowi Lipskiemu, kancl. kor.,
podpisana przez Fr. Cezarego (wydawcę).
Pisze, że między inszemi zabawami na-
padł na pismo poważne jednego Staro-
polskiego, uczonego i dobro ojczyzny mi-
lującego szlachcica z napisem „Poprawa

niekt. obyczajów” i nie chce, aby się
stało materją molom. Następują pochwały
Lipskiego. Datow. w dzień Nowego Lata
1625.

Obacz tom XVIII str. 478 pod Januszowski
Jan (gdzie opisano dwa odbicia z r. 1625,
nadto wydanie z r. 1628).

„Poprawa” uchodzi za dzieło Januszowskiego.
Ma to być przeróbka (druga edycja?) jego
„Cenzora obyczajów niektórych potocz-
nych”, wydanego jeszcze w r. 1607, dzi-
siał nieznanego. — Maciej. III 395, który
„Cenzora” znał, mówi, że w stosunku do
„Cenzora” „Poprawa” jest uzupełniona
o 5 rozdziałów, a nie wiadomo dlaczego
wydawca „Poprawy” (Cezury) nie wymienił
nazwiska Januszowskiego.

Idąc za nim samieścił mój ojciec „Poprawę”
pod Januszowskim. Ale dał zarazem od-
syłać do Starowolskiego.

Istotnie bowiem Starowolski musi być tym,
który w r. 1625 „Poprawę” wydał. Po-
równując ją z późniejszymi jego dziełami
a zwłaszcza z „Reformacją” (pisaną ok.
1650), musi się edycję „Poprawy” przy-
pisać Starowolskiemu. Całe rozdziały „Po-
prawy” weszły w ówierć wieku później
do „Reformacji” bez zasadniczych zmian.

I tak rozdział V „Reformacji” pokrywa się
z rozdziałem II „Poprawy”; VII = III;
VIII = VII; IX = XXVI; XII = XI;
XIII = XI; XVI = XXVII; XVIII = XXI;
XX = XVIII. Także i w niewymienionych
tu rozdziałach obu prac bywają duże po-
dobieństwa.

Niepodobna przypuścić, aby Star. ogłosił
w r. 1650 plagiat, dając swój monogram
na tytule — on musiał mieć jakąś pod-
stawę do spożytkowania „Poprawy” w ten
sposób.

Z drugiej jednak strony, są w „Poprawie”
ustępy, których w „Reformacji” nie po-
wtóżył. A także są pewne ustępy, któ-
rych on nie mógł pisać, gdyż widocznie
wypłynęły z pod pióra człowieka pamię-
tającego starsze czasy, niż te, do których
Starowolski — liczący w r. 1625 lat 37 —
mógł pamięcią sięgnąć. Do takich zali-
czam powoływanie się na czasy hetmań-
stwa Zamojskiego (str. 9), Tarnowskiego
(str. 54 i 95), na wyjazd Bolognietiego
(str. 80), na wygląd zewnętrzny Sokołow-
skiego († 1593).

Sprawa komplikuje się jeszcze więcej przez
to, że Bielowski (nie znający „Poprawy”)
wydał z rękopisu (nie wiadomo w jakiej
bibliotece odszukanego) traktat z r. 1603,
będący niesłychanie podobnym do „Po-
prawy”. Wydane przezeń pismo nosi tytuł:
Paradoxa Koronae Publice i Privatim Po-
trzebne Szlachcicowi Polskiemu. Napisane
roku 1603. W Krakowie, Nakładem i Dru-
kiem Józefa Czecha. 1853.

Rękopis miał na tytule datę 1603. Trudno przypuścić, aby Bielowski datę źle odczytał, zresztą treść wskazuje na rok 1603 jako datę napisania.

Otóż „Paradoxa” stoją z „Poprawą” przerobioną przez Starowolskiego w bardzo bliskim związku. Całe rozdziały się powtarzają, zlekka tylko przerobiono. Rozdział I „Paradoxów” odpowiada rozdz. III „Poprawy”. — Rozdział II Paradoxów odpowiada rozdz. I Poprawy. — Rozdz. III Paradoxów pokrywa się z rozdz. VIII Poprawy. — Rozdz. IV Paradoxów jest to rozdz. VI Poprawy... I tak można tę analizę prowadzić do końca. Rezultatem jej musi być wniosek, że „Poprawa” jest tylko nową edycją „Paradoxów” nieco przerobioną. Innymi słowy, że w „Paradoxach” mamy dzieło Januszowskiego, wydane w 4 lata później (1607) pod tytułem „Cenzor”, którego unikat — znany Maciejowskiemu — nie jest obecnie historjkiem literat. dostępnym.

Ale teraz dalszy wniosek: Cezary przygotowując w r. 1621 nową edycję „Cenzury” — to znaczy wedle powyższego przypuszczenia „Paradoxów”, powierzył to zadanie Starowolskiemu. Starowolski przerobił rzecz, dodał zwłaszcza nowe rozdziały i uważał się odtąd za współautora. W r. 1650 opracowując „Reformację” zużytkował też ten pierwszy jej zarzą, jakim była „Poprawa”. Dodał wiele swej erudycji, wprowadził przykłady i fakta z drugiej ćwierci wieku, a przede wszystkim pisał pod wpływem zasłyszanych klęsk śmieiej i głębiej, np. w sprawie ucisku chłopów. Tytuł „Reformacja” wzorował zresztą na „Poprawie”. Stosunek „Poprawy”, „Paradoxów” i „Reformacji”, który tutaj tylko naszkicowałem, daje podstawę do interesujących wniosków o rozwoju poglądów Starowolskiego.

Birgiel. — Bran. — Czaps. — Czarn. — Drezd. — Kapit. gnieźn. — Kij. uniw. — Kras. — Ossol. — Rac. — Un. warsz.

— Simonis Starovolsci Ad Principes Christianos De Pace inter se componenda Belloq; Turcis inferendo. Protrepticon. (1645?). w 4ce, k. tyt. i k. 23 nlb. (sygn. F₄).

Przypis: Cardinali Joanni Casimiro... bono Reipubl. christianae nato. Kardynałem został w r. 1645, w rok potem wrócił do Polski.

Są to dwie mowy, zatytułowane: Ad Innocentium X... De concludendo in Turcam sociali foedere Oratio I. — Oratio II od C₄ verso. — W obu wystawia niebezpieczeństwo tureckie, wskazuje na los Węgrów i Czechów, wzywa do zgody: Pacem principes Christiani inter vos concludite. — Znał przytem niewątpliwie Turcyki Orze-

chowskiego, ale ich nie cytuję. — Por. także pod Brusus (dziełko podobnej treści i tytułu).

Druk antykwą dużymi czcionkami.

Berlińska — Branic. — Budap. uniw. — Czarn. — Czart. — Drezd. — Jagiell. — Kórnik — Kras. — Ossol. — Raczyn. — Uniw. wil. — Warsz. narod. — Zamoj. — Toż:.. w 4ce, k. nlb. 14 (sygn. D₂).

Druk drobniejszy.

Czapski (M. N.) — Ossol. — Toż:.. Viennae Austriae, Typis Mathiae Cosmerovii. 1652. w 12ce, k. 1 i str. 86. Ossol.

— Toż:.. Gedani, 1669. w 4ce.

Czy wyszło?

Mitzler Acta 1756 str. 103. — Hauenstein Catal. 66.

— Prywat Polską Kiervie. Po Nim Stateczny Sługa Rzeczypospolitey, następuje. Roku Pańskiego 1649. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb.

Wierszem. Zaczyna się: Jam też ktoś y iam coś, coś się dziwujecie...

Ułożone w formie przemowy Prywata, który sam się charakteryzuje: Wszędzie go pełno, wszędzie jak chce rozkazuje, na sejmikach i na sejmach. Umie on dudki łowić i zasłaniać się braterską wolnością. Na trybunałach też zasiada. W kościele przebywa. Ojcem jego niedostatek, matką łakomstwo. Wszystkich nęczy kupców i chłopów. On popiera żydowską hałastę, zubożenie, zbytki. Nikomu on nie przymawia, tylko humorem sobie podmawia. Kto się gniewa, sam na się zeznawa, iż z Prywatem przestawa.

Tu nast. wiersz (Kochanowskiego pieśń II 12, ale niewymienione jego nazwisko): Stateczny sługa Rzecz. — Poczem 6 wiersz polski oraz prozą: Do Czytelnika. Tu ostrzega: jeśli się ta rozmowa o wolności i prywatnie widzi przykra, przyjmij ją jak od szalonego. Nie wstydzaj się rady słuchać.

Stoi pod wpływem broszury Grzegorzkwica z r. 1612: Wizerunek, a więc pośrednio pod wpływem Solikowskiego (ob.).

Utwór pochodzi właściwie z r. 1624, gdyż już wówczas ogłosił go Starowolski drukarzem przy dziełku: O stacycy żołnierza (także pod tytułem: Rozmowa żołnierza z plebanem 1624; por. także: Responsa na Responsa w t. XXVI, str. 259). Ale przy tem nowem wydaniu uległ ten wiersz przeróbce: główna zmiana polega na tem, że Starowolski dodał teraz na k. A₄, B, B₂ dłuższy ustęp, zaczynający się: Fortece upadają, miejskie gniją mury... Tu wspomina wypadki wojny z Kozakami, ucieczką na Śląsko, zubożenie miast, ucisk

chłopów, żydowską hałastę, obracanie sołtysów w chłopów, zbytki w ubiorach. O tyle więc urósł zapas jego rekryminacji przez ćwierć wieku.

Zaluski Bibl. 25. — Brückner w Kwart. hist. 1899 str. 584. — Franko Chmielnyszczyna 1898.

Czart. — Czetw. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz.

— Simonis Starovolscii De Rebus Sigismvndi Primi, Poloniarvm Regis Invictissimi Virtute & auspicio, gestis. Libri Qvator. [Tu sygnet drukarza: obelisk]. Cracoviae, In Officina Lazari, Math: Andreouieñ excussit. Anno 1616. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. lb. 305 i str. nlb. 8 (sygn. Rr₅).

Na odwr. tyt. herb (Lwy, Korony i Snopki) z napisem: In arma... J^o M. Krolewica Pol: i sześciowiersz.

Dedyk. Casimiro, Sigism. III filio, w której stawia mu za przykład Zygmunta I. — Poczem: Ad lectorem. Tu mówi: Quod alii sparsim aut summam hoc ego plane et plene tibi perscripsi... ut res nostrorum hominum litteris latinis... illustrarem, quas piae reliquis sufficientius elegantiusque Joachimus Bielski patrio sermone complexus est. (Stąd Ossoliński twierdził, że Starowolski przekładał Bielskiego). Dodał szczegóły, jakie słyszał od swego ojca i dołączył także rzecz o Iwonii.

Dzieło składa się z 4 ksiąg. Opowiadanie doprowadzone do śmierci Zygmunta I (na str. 262). Potem parę słów o Zyg. Aug., a z tem bezpośrednio łączą się dzieje wojny Iwonii (aż do str. 265). Doczepiono je więc zupełnie sztucznie.

Całość jest kompilacją młodzieńczą, bez wartości, nie samodzielna.

Na końcu dwa wierszyki Iac. Nicolai Żorawski. Wreszcie obszerny Rerum Contentarum index (alfabetyczny).

Zaluski Bibl. hist. 29—30 pisze: „Że nie dosyć pochlebił, przeto Zygmunt III kazał ją skonfiskować. Mam oryginalny list jego do rektora krak. akadem. Tak dobrze wygubiono, że ją w życiu tylko raz widział, jak skarb nabył, lecz znowu utracił. Dałem ją był do druku pewnemu czelkowi, ale parco nomini a ten miasto tego zawieruszył. Chciałem się z nim prawować o to. Przecież w 10 lat potem onę odzyskałem, podam ją więc do druku panu Mielerowi. Tę książkę nazwać mogę fenixem z rzadkości, bo szczególna na świecie”.

Wiadomość o konfiskacie nie wydaje się być ścisłą. Natomiast w przygotowanych przezemnie do druku dalszych „Acta Rect.” znajduje się pod dniem 8 octobr. 1616 proces wytoczony przez Starowolskiego

drukarzowi M. Andrs. o bezprawny druk. Wybito tylko 50 egz. Stąd zapewne pochodzi rzadkość.

Przekład polski L. Janiszewskiego znajduje się w ręk. Jag. nr 276.

Ossol. I 460. — Janoc. Excerpt. — Niesiecki IV 194, 199. — Starowols. Bellatores 142. — Wiszniewa. Hist. lit. I 66, 104, VIII 152. — Bogusławski Żywoty (1788) s. 179. — Finkel Bibl. hist. I nr 8008. Bran. — Chrept. — Czarn. — Czartor. — Czetwert. — Kórnik — Ossol.

— Reformacja Obyczaiow Polskich. Wszystkim Stanom Oyczyzny nászey, terażniejszych czasow zepsowanych bårzo potrzebna. Tym zwłaszcza: V ktorych iest Białe, czarnym; Dobre, złym; Potęgą, sprawiedliwością; Wola, prawem; Vpor, słusznoscią; Krzywdą, odpustem; Niewstyd, świątobliwością; Vtrátą, pochwałą; Obzárstwo, grzecznością; á iednym słowem: Quorum Deus venter est. Przez S. S. [Tu winietka]. w 4ce, k. tyt., str. 176.

Druk gocki.

Na odwr. tyt. cyt. z Warszewickiego. Rozpoczyna: Do Czytelnika Bacznego. Nazywa czasy terażniejsze oplakanemi; grozi nam zguba; wzywa czytelnika by zwalczał złe obyczaje. — Poczem idzie: Summarjusz rozdziałów. Jest ich 22.

Omawia pokolei różne błędy i grzechy: pychę, brak bojaźni bożej i wiary św., o miłości ojczyzny, zgodzie, o wolności i swywoli (wszyscy ubodzy są w Polsce niewolnikami), krzywdy chłopów, o prawd. szlachectwie, o nieposzanowaniu dla nauk wyzw., o potrzebie mierności i pohamowania zbytków, pijaństwa polskie, nadużycia gościnności, marnotrawstwo, biśsiady, przyjaźnie i nieprzyjaźnie, łakomstwo na pieniądze, szderstwa (starostów, urzędów, żołnierzy), exakeje dóbr duchownych, o panach i sługach, o sprawiedl. i o popr. statutów, o złych senatorach, o złem wychowywaniu młodzi, o złym rządzie, o skarbie i wojsku (dużo powtarza za Fryczem), o złej polityce handlowej (sprawa wywozu do Gdańska), o stanie kupieckim (broni zdania, że kupiectwo szlachcie nie przystoi); w ostatnim rozdziale p. t. O rządzie powszechnym — daje różne rady praktyczne na najbliższą przyszłość a więc niejako reasumuje swoje dzieło.

Wszędzie przytacza dużo przykładów (anegdot) bądź z historii, bądź zauważonych i zapamiętanych przez siebie, ale nie wychodzi w nich poza lata czterdzieste (1649). Cytaty z literatury dawniejszej i współczesnej nader liczne. Z polskich pisarzy

korzysta z Frycna (nazywa go Modrzejowskim), J. Górskiego, Goślickiego, Pruskiego, Warszawskiego, Wolana, Reszki, Bzowskiego, Orzechowskiego Stan., Kromera, Lwa Sapięby, Opatowszka, Solikowskiego, J. Kochanowskiego. Uderza pominięcie Skargi.

Z obcych cytowani: Sabellicus, Cominaeus, Zonaras, Muretus, Lipsius, Petrarka, Boter, Machiawel („wielki polityk włoski“), Buchanan, Richter z Gürlie, Grzeg. Turoneński, Montanarius, Neuhusius (Teatrum vitae), P. Bembo — nadto starożytni oraz pismo św. Często powołuje się na jakieś Horologia. Z Machiawela cytuje Vita Castrucii i Hist. flor., z Petrarki De rem. animae.

Data tego pierwszego wydania jest nieoznaczona. Wierabowski Elenchus (1894) pod nr 98 kładł datę na rok 1667, idąc za Sobieszczańskim w Enc. Org. XXIV. — Natomiast Ant. Wiśniewski w „Ciekawych Materyach“ 1761 (jak notuje mój ojciec na egz. bibl. Jag.) pisze, że edycja pierwsza wyszła za Jana Kasimierza przed 120 laty, a więc w latach czterdziestych XVII w.

Tak późna data, jaką podał Sobieszczański (1667) jest niemożliwa, choćby ze względów typograficznych, które wskazują na połowę wieku. Zresztą nie ulega wątpliwości, że dzieło było wydane za życia autora — i to dwukrotnie (o czym niżej) — a więc przed r. 1656. Nadto w kilku miejscach są zawarte wyraźne wskazówki, kiedy Reformacja mogła być napisana, względnie drukowana. Na str. 95 nazywa Wład. IV królem świętej pamięci († 1649). Mówi też o wypadkach wojennych z r. 1649. Na str. 174 wyraża się: „O czym (wojnie z Turkami) dostateczniej w osobnym Diskursie przed laty 30 pisało się, jako i w drugim Disk. o sniesieniu Tatarów“. — Ma tu na myśli „Discurs o wojnie tureckiej“ wyszły po wyprawie chocimskiej oraz „Pobudkę“ z r. 1618 (ale coprawda ta niema formy Dyskursu, tylko oracji). Lat trzydzieści trzeba brać tutaj jako cyfrę skróconą a nie dokładną.

Na str. 157 wyraża się: Co przed lat dwudziestu upatrując napisałem był Diskursik o naprawie Rzecz. wierszem polskim dla snadniejszego młodemu ludzemu pojęciu (tu streszcza ów Diskursik). Diskursik ów to może Votum z r. 1625, czyli że „lat dwadzieścia“ również nie można brać co do słowa.

Jeśli te wzmiarki tak ujmemy, wypadłaby data 1650 jako przybliżona. — W każdym razie przed r. 1653, gdyż na końcu swego „Breviarium“ z r. 1653 wymienia Starowolski między drukowanymi pismami

polakami „Libellus de reformandis moribus“.

Bielak w Ex libris V 50 przyjmuje datę 1649 lub pocz. 1650.

O stosunku tego dzieła do besimiennych „Exorbitancji“ (1628) ob. niżej. — O stosunku do „Poprawy“ (1625) ob. wyżej. Tyszyński Wizer. pol. 1875 str. 145—150. — Winkler Ateneum kapł. 1930 str. 350 i nast. — Kolbuszewski w Studjach staropol. dla Brücknera 1928 (Poglądy polit. Star.) kreśli stosunek „Reformacji“ do kwestji prerogatyw szlachty, różnowiedzstwa, skarbowości, wojskowości, piędzsa, władzy monarchicznej, sprawy wachodniej. — Piętka Pogl. fil. prawne Star. 1926. — Tarnowski w Pam. II zjazdu hist. 1890.

Akad. — Bran. — Czarn. — Czartor. — Czetw. — Jagiell. — Ostrow. w Ujeździe — Ossol. — Uniw. warsz. — Warsz. nar. — Zamojs.

— Reformacja Obyczajów Polskich Powtórnie wydana, y Przydatkami od Authora rozszerzona. Wszystkim... Przez S. S. w 4ce, str. 182.

Druk gocki.

Jak z tytułu wynika, to i to wydanie wyszło za życia autora, a więc przed r. 1656 (zapewne 1655).

Dodatki są nieliczne. W przedmowie na str. 5 jest dodatek następujący: „Jużemy dsiiesięć wojewodztw państwa naszego utracili: Braclawskie, Kijowskie, Czerniechowskie, Mścielawskie, Witebskie, Połockie, Smoleńskie, Derbskie, Wendeńskie y Pernawskie; a Wołyńskie, Podolskie, Brzeskie y Ruskie ledwie sa ogon trzymamy. Stracilibyśmy tak wiele szlachty, braci y krewnych naszych, tak wiele gminu pospolitego, poddanych y holdowników naszych, a przecie nas to nic nie boli, nic nie frasuje, jakby to rak z kobiele wypadł. Postaremu pijemy... Jest to alusja do najazdu mosk. r. 1655. (Mój ojciec mylnie na egz. Bibl. Jag. dopisał olówkiem: „1667, tego nie ma w poproszniej edycji“).

W tekście jest kilka dodatków np. na str. 169 (o czerwonych słotych, o szelągach i ortach), lub na str. 21 dodatek o „najszadzie moskiewskim“ (z r. 1654) i o poddaniu Smoleńska. Kilka dalszych dodatków wymienia Bielak l. c. str. 52. Za najważniejszy uważa dodatek o ucisku chłopów na str. 142.

Bran. — Chrept. — Czartor. — Jagiell. — Kórnik — Krasin. — J. Moss. (Uniw. lub.) — Ossol. — Przełd. — Raczyń. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Zamoj.

— Toż... Potrzebie wydana, Y Przydatkami od Authora rozszerzona. Wszyst-

kim stanom Oycyzny... Przez S. S. [Na końcu:] Reimpresum Varsaviae, in Typographia Collegij Scholarum Piarum, Anno Dni M.DC.XCII (1692). w 4ce, k. tyt., str. 263.

Druk antykwą.

Na odwr. cytaty z Warszawskiego.

Rozpoczyna: Do Wiernego Caytelnika (3 strony). Tu wydawca oświadcza, że „lubo imieniem Stanisław, daleki jest od świętobliwości patrona grzesznik“. Uzasadnia, dlaczego książkę przedrukowuje.

Wydawcą był Stan. Witwicki bisk. poznański. Nazwisko jego dopisane współcześnie na egz. bibl. Jag. (którego właścicielem był pierwotnie jakiś F. S. Chodowiecki, jak świadczy jego podpis). — Nazwisko Witwickiego wymienia zresztą Załuski Bibl. 82.

Bywają także egzemplarze tego wydania, w których na końcu nie ma podanej daty 1692 (Akad., Czart.).

Przedruk dokonany jest na podstawie II edycji.

Akad. — Czapski (M. N.) — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. — Włocł. Semin.

— Toż... (przedruk w Wiśniewskiego: Rozmowy w ciekawych materyach 1761 — ob. pod Wiśniewski).

Ostatni przedruk ukazał się w bibl. Turowskiego w r. 1859 (ob. Bibl. IV str. 363). Są dwa przekłady łacińskie, oba rękopiśm. Pierwszego miał podobno dokonać wedle Mitzlera (Acta liter. 1756) sam autor? Dziś nie znany.

Drugiego wedle własnego świadectwa dokonał Załuski (Bibl. hist. str. 123 i Janocki Exc. I 106): „Czeka wojsnąć się do prasy“.

— Robak Svmnienia Złego Człowiek niebogobojnego, y o zbawienie swoje niedbalego. B. m. i r. (po 1635). w 4ce, k. tyt. i k. 1 nlb., str. 97 (sygn. M₅).

Druk gocki (Cesarego?).

Na odwr. tytułu 10 wiersz polski; poczem: Sumaryusz tego co się w tej książce zamyka (16 rozdziałów).

Rozpoczyna: Autor do łaskawego czytelnika. Mówi, że możniejsi panowie chowają ptaki i bestje cudzoziemskie, a on znalazł również na polach polskich dziwnego robaka. Pokolei omawia szkody, jakie ten robak czyni Rzeczypospolitej: najprzód robak w stanie szlacheckim. Na str. 12—28 o uciemieniu poddanych, o nakładaniu niesłusznych ciężarów, o inszych krzywdach (komernicy itd.). — Jest to może najobszerniejsze omówienie doli chłopów w liter. XVII w. — Na str. 35: Gdy się szlachcic polski kupiectwem stanowi swemu nieprzystojnemu bawi. — Od str. 37:

o zbytku, gościnności sbytniej, picciu. — Od str. 49: Gdy Panowie niesłuszne fawory żydom czynią; jak miasta uboższą przez żydów. — Od str. 55: Gdy rycerstwo nad powinność żołnierską więcej się czynić domyśla (nadużycia przy zaciągach, stacje, swywole). — Od str. 65: Gdy w stanie miejskim nad stan żyją. — Od str. 75: Gdy w sądach snajduje się niesprawiedliwość. — Od str. 85: jako umorzyc i zabić robaka (poleca żal, opłakiwanie, i pokutę). — Od str. 92: Preserwatywa, aby robak umorzony nie ożył (słuchanie słowa bożego, modlitwy, żywoty świętych). Pisane po r. 1635, bo konstytucja z tego roku cytowana.

Autorstwo Starowolskiego nie powinno ulegać wątpliwości. Te same myśli i te same argumenty porusza i gdzieś indziej Z „Reformacją“, se „Stacjami“, se „Zgubą“ pełno wspólności nawet w szczegółach (np. powoływanie się na konstytucję 1635 w sprawie stacji, argumenty przeciw kupczeniu szlachty). A co najważniejsze: środki zaradcze, czerpane z dsiędziny pobożności, są jednakowe. Ani tu ani gdzieś indziej niema dostatecznego zrozumienia dla podstawowych braków ustroju i obyczaju politycznego. Można to więc — obok „Poprawy“ — unać również za szkie przyszłej „Reformacji“.

Są podobno dwa odbicia, różniące się tem, iż wierszyk na odwr. tytułu jest w jednym drukowany gotykem, w drugim antykwą. (Znam egzempl. Czart. i Uniw. wrocł. — te mają wierszyk gotykem). Druga edycja ma mieć str. 77 lb. i 6 nlb. (??).

O przedruku z r. 1853 (p. t. Wady starop.) — obacz w Bibl. V str. 8.

Joher 6268. — Rembowski Konfed. i rokoss str. 134. — Wilder Kat. aut. cenil 15 ra. Eug. Barwiński — Chrept. — Czapski (M. N.) — Czart. — Czerw. Dwór — Czetw. — Daików — Jag. (?) — Krasin. — Ossol. — Ostrow. w Ujeździe. — Raczyń. — Uniw. wrocł. — Zamoj.

— Rozmowa Żołnierza z Plebanem (1624).. ob. niżej: O stacye.

— Prawy Rycerz S. S. Przydana jest Zgoda y Satyr Iana Kochanowskiego, Przedrukowana w Roku Pańskim, 1648. Praecipua Militis virtus haec sit: erga Civis Patriae, modestos, humanos, elementes; contra hostes verò, feroces & crudeles sese exhibere. Laurent. Goslicius Libro I. de optimo Senatore. Superiorum Permissu. w 4ce, k. tyt., str. 72.

Na odwr. tytułu cytaty z Tacyta i Valor. Max. Wierabowski Elenchus pod nrem 53 i 54 rozróżnia dwa odbicia z tego samego roku.

Pierwsze jest tylko u Czartor. Róćnie w liczbie stron nie ma (str. 72).

Rozpocyna: Do Szlachetnego Rycerstwa Wszystkich Prowincji Koronnych (proza). Wzywa rycerstwo do powrotu do cnót dawnych przodków, aby nie tylko chłopom nie dało się wojować ale i pogańskim narodom było straszne. Mówi, że jest z tego płotu kół (t. j. szlachcic).

Pisemko dzieli się na 9 rozdziałów: O zacności stanu rycerskiego. O intencycy prawego rycerza. O stanie i kondycyey prawego rycerza. O wyprawie na wojnę. O prawach prawego rycerza. O przedniejszych cnotach rycerskich (tu mówi o sbytkach w obozach polskich, o strojach i uzbrojeniu). O przygotowaniu się prawda rycerza do potkania. O zachowaniu się po wygranej bitwie. O miłości rycerza prawego ku Ojczyźnie.

Cytuje wielu autorów naszych i obcych. Z polskich cytuje często Gościńskiego, Modrzewskiego („lubo wielki bluźnierca i herezyk“), Warszawickiego, Kromera, Herbaltę (sic).

Z obcych Horologium(?), Lipsiusa, Neuhusiusa, Mureta.

Nie cytuje Skargi, choć wiele z niego korzysta (np. w nauce o słusznej wojnie) zwłaszcza z kazań o wojnie.

Często powołuje się (jak zwykle zresztą) na przykład Wenecji. Kreśli obrazki przez siebie zaobserwowane z życia żołnierzy (np. pochód chorągwi sbyt obciążonej bagażami na str. 29). Podnosi wstrząsliwość i karność Turków i Kozaków (str. 37). Wspomina wciąż czynny Chodkiewicz (str. 53).

O czasie napisania świadczą trzy miejsca: Na str. 28 mówi o „teraźniejszej niesszczęśliwej wyprawie“. Na str. 29 mówi o „chłopcach, którzy się przeciw nam sprysygnęli i wojska nas“. Na str. 31 mówi: „Nowego pana tedy obierając odnowmy się na sumieniu“. Wszystko to zgadza się z wypadkami r. 1648, a nie zgadza się z elekcją po śmierci Zygmunta III, podczas której nie było niesszczęśliwej wyprawy a Kozacy byli dopiero co pobici. Dlatego należy przyjąć, że Starowolski pisał swą rzecz w r. 1648.

Wobec tego należy odrzucić legendę, jakoby pisemko powstało w r. 1632 i było wówczas drukowane, a edycja z r. 1648 była drugą. Legenda ta oparta jest na wyrażeniu w tytule „przedrukowana“ oraz na odniesieniu wamianki o elekcji nowego pana do elekcji z r. 1632. W rzeczywistości przymiotnik „przedrukowana“ odnosi się do „Zgoda“, a nie do „Prawego Rycerza“, na co wskazuje końcówka (tak samo jak „przydania“).

Od str. 57—62 idzie „Zgoda“ Kochanowskiego. Od str. 53—72 idzie „Satyr“ Ko-

chanowskiego. Poczem: Dośyć mądremu... i plecionka, świadcząca że to druk kram.

Tyszyński Wis. pol. 1875 str. 142—5. — Bielak Źródła i tendencja Prawa rycer. (w Studja starop. 1928) str. 513 wskazuje na swiątek ze Skargą (ale podkreśla go zbyt silnie, gdyż Starowolski mimo to wnosi duśo swojego). — Winkler w Ate-neum kapł. 1930.

Przedruk wyszedł w bibl. Turowskiego w r. 1858 (ob. Bibl. tom IV).

Wyjątki podał Niesiołowski w Otia publica (1743).

Akad. — Branice. — Centr. bibl. wojsk. — Chrept. — Czarn. — Czart. — Dresd. — Jagiell. — Kórnik — Krasn. — Ossol. — Semin. war. — Uniw. lubel. (J. Moss.) — Uniw. warsz. — Zamojs. — Zielińs.

— Simonis Starovolsci Sarmatiae Bellatores. [Tu winieta: w płomykach napis ^{HS}, pod nim trzy gwoździe; godło jezuitów]. Coloniae Agrippinae, Apud Henricum Crithivum sub signo Galli. Anno M.DC.XXXI (1631). w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 243.

Ded. Joan. Eust. Tyskiewiczio, palat. brestensi. Chwali jego i jego synów, z których jeden osiągnął tjarę biskupią, inni walezyli pod Chocimem i w Prusiech. — Potem przedmowa: Amice Lector. Tu wspomina, że opracował już mówców i pisarzy polskich.

Podaje życiorysy 130 wojowników, zaczynając od Mieszka I i Włodza ruskiego. Przy każdym podaje epitafium na nagrobku (fikcyjne, przes siebie ułożone). Dawniejszych biografje nie mają też wartości jako czysto retoryczne. Dopiero kilkanaście ostatnich życiorysów odnoszących się do współczesnych Starowolskiemu przynosi ciekawsze i nie znane skąd inąd informacje. Tak np. od str. 104: Franc. Suk, Ernest Wejer, Jan Wejer, Jan Zborowski, Gabr. Hołubek, Jan Łoboda, Jak. Struś, J. Zbaravius (sic), J. Zamojski, Jan Potocki, Roman Rożyński, Alex. Lissowski, Piotr Sabajdaczny, Sam. Korecki, Stan. Żółtkiewski, Barł. Nowodworski, M. Ziemowicz, Kar. Chodkiewicz, Stef. Chmielowski. Tych Starowolski znał osobiście.

Być może, że dzieło to było przezeń tłumaczone po polsku, gdyż świadczą o tem ustęp w dedyk. do Scriptorum Hecatonas — ale ani rękopis ani tem mniej druk taki do nas się nie dochował.

Na wór Star. napisał swą pracę „Saeculum Belli“. Paweł Potocki, o csem w t. XXV str. 153.

Janoski Nachr. II 90 i Excerpt. I 98. — Hoppe Schediasma 67. — Tyszyński Wis.

polskie 1875 str. 138. — Wilder Kat. ant. (1930) ceniz 120 zł (w r. 1911 ceniz 20 rs.).

Akad. — Berliń. — Bodlej. — Branice. — Chrept. — Czaps. — Czarn. — Czart. — Czetw. — Dres. — Jag. — Kijow. un. — J. Mossz. (Uniw. lcb.) — Mus. bryt. — Ossol. — Przeźds. — Tow. P. N. pozn. — Uniw. warsz. — Uniw. wiloń. — Wied. nadw. — Wied. uniw. — Wrocl. miej. — Zamoj.

— Toż... Vratislaviae, apud Joan. Jac. Korn (1734)... ob. Tractatus tres.

— Simonis Starovolsci Scriptorum Polonicorum *Ἐκατοντάς*; Seu Centum Illvstrum Poloniae Scriptorum elogia Et Vitae. [Tytuł na tablicy umieszczonej między postaciami uczonego po prawej stronie a postacią biskupa; na wysokości głów i szczytu tablicy gzyma, na którym spoczywają księgi. W części dolnej w ozdobnym owalu napis:] Francoforti Sumpibus Iacobi de Zetter, A5 1625. w 4ce, k. tyt., str. 132 i k. 2 nlb.

Dedyk. Prudenti senatui P. Q. Leopoliensi etc. Mówi, że oni jedni w Rzeczyposp. mimo dźwięku trąb otomańskich słuchają tibias et fistulas Musarum. Gdy powracał z wojny tureckiej, przyjął go Lwów wdzięcznie.

Na początku dedykacji wspomina o jakimś dziele swem napisanem r. 1622 dziś nie znanem: „Cum ante triennium forte bellica virtute illustrium virorum Elogia in patrium sermonem, patriis intermixtis exemplis, versa, vobis offerrem, statueram... et illustrium Sarmatiae scriptorum vitas vobis consecrare“. Było to więc dzieło przełożone na polski język, ale tłumaczenie takie nie jest znane. Obacz wyżej: Sarm. bellatores (1631).

Przedmowa: Lectori meo, podnosi jak wiele prac zmarniało i marnieje w rękopisach, gdyż ludzie moźni wolą wydawać pieniądze na psy, suknie, konie, wina i pachnidła, niż na nakłady na druk. — Poczem 4 wiersz Stanisłai Stosławi ad auctorem.

Od str. 7—132 idzie poczet 100 pisarzy polskich. Idą po kolei: Hosius, J. Łaski, Krzycki, Karnkowski, Solikowski, P. Tomicki, P. Wolski, Kromer, Białobrzski, Nidecki, Lipski, Marcin Polak, Długosz, Rezka, Jan Kanty, J. Górski, Powodowski, Jan Zamojski, Górnicki, J. i Fel. Herburtowie, Kochanowski, Piskorski, Jan Leopolda, Marcin Ilkus, Klem. Joannicius (sic), Ant. z Napachania, Novioampianus, Strykowski, M. z Wroclawia, J. Stobnica, Marycki, Wojc. z Brudzawa, Wapowski, And. Goetinius, Honterus, Kovius, J. Glogovienzia, Jacobus Polonus,

Mik. z Błonia, M. Miechow, Kuczborski, M. Ujasdowski, M. Broniewski, St. Sarnicki, P. Stempowski, Wacł. Szamotulius, Alb. Scebrsinensis, Vielicius, Drezner, Treter, Herbest, Marc. Nervicius, Chilchenius (sic), M. Leopolda, M. Pilsnensis, Orzechowski, Przyłuski, Modrzewski, Trzeciński, Sokołowski Stan., Grzepski, Latos, Vidavius, Mącznyński, Kopernik, Jac. Vniccius, Śmiglecki, Petrus Lilia, Bursius, Vrsinus Jan, Piotr Posnaniensis, Stan. Grodecius, Paxillus, Grochowski, Kłobucki, Struś, Cichocki, Joach. Bielski, Mościcki, Gwagnin, Krystanowicz, Palczowski, Petrycy, z Lubomli Sewer., Teod. Zawadzki, Schoneus, Paprocki, Romer, Wargoeki, Warszewicki, Birkowski, Dobrocieski, Aocrnus, Januszowski, Jani-dłowski, Skarga, Szymonowicz, Bzowski.

Przy każdym pisarzu podaje nieco dat biograficznych (tem cenniejszych, im są mu chronologicznie bliżsi) oraz wymienia (w sposób sumaryczny i niedokładny) pisma. Wreszcie dodaje wierszyki pochwalne. Są to albo wiersze przedrukowane (z dawnych wydań ich pism) albo umyślnie dla „Hekatonas“ napisane. Autorami tych wierszyków są Mik. Żórawski, Jan Jaskrowicki, J. Skrobiszewski, Vitellius Jac., Stan. Stosławski, M. Grodzicki.

Pisarzy katolickich chwali gorąco, o herezyckich wyraża się z naganą np. o Fryczu (a piis et probis contemptus).

Na końcu: Catalogus illustrium Poloniae scriptorum. Nie jest to spis autorów w tem dziele omówionych, gdyż wymienia tutaj także i takich, o których podał w tekście lub na marginesie książki wamiankę, chociaż nie dał biografji.

Należy bowiem zaznaczyć, że glossy marginesowe są w tej edycji liczne i ważne — widocznie dopisał je później już po ukończeniu rękopisu. Wakutek tego Catalogus ten liczy nie 100 nazwisk, ale 175.

Egz. Jag. z franc. exlibrisem J. Przybylskiego (nader prostym), który go ofiarował do Bibl. Coll. M.

Janoski Nachr. 92. — Ciampi Bibl. str. 65 6. — Jocher 1043. — Chmielowski Dzieje krytyki (1902). — Tyszyński Wis. pol. 1875 str. 133—7 (wymienia pisarzy, których Starow. przemilczał, jak Kadłubek lub Rej).

Rękopis (nieco obszerniejszy od druku) był w Bibl. ces. pet. — teraz jest zapewne w Warszawie.

Podobną tytułu podano w Chmielowskiego (Kossowskiego) Hist. lit. pol. I 322.

Berliń. publ. — Bodlej. — Bran. — Czart. — Dresd. publ. — Dzików — Jagiell. — Krasn. — Mus. bryt. — Ossol. — Przeźds. — Semin. wlocl. — Uniw. lwow. — Uniw. prag. — Uniw. warsz. — Uniw. wiod. — Wrocl. — Zamoj. — Zieliń.

— Toż... Venetiis M.DC.XXVII (1627). Apud Haeredes Damiani Zenarij. [Pod właściwym tytułem sygnet drukarza: smok w koronie, zionący ogniem. Po obu stronach sygnetu napis: Virtuti Sic Cedit Invidia]. [Na końcu ten sam sygnet drukarza i napis:] Venetiis M.DC.XXVII (1627). Apud Clementem Rodellam & Fratres q. Bartholomaei Haeredis Damiani Zenarij. w 4ce, k. tyt. i k. 5 nlb., str. 236, k. 4 nlb.

Na końcu książki (na str. 236): Angelus Cantinus correct.

Dedyk. Stephano Bonifacio Sobieski supr. R. P. vexill. filio. Tu pisze, iż obecna edycja jest recognita et aucta. — Druga dedyk. Senatui leop. i Lectori meo, jak w popr. edycji.

Od str. 229—236: Ad Urbanum VIII de Ann. eccl. post card. Baronium Baviana continuatione L. Smiecouicij (sic) Profo-nesis. — Wreszcie: Catalogus scriptorum. Tu ich wymienia 220, przy każdym liczbę strony, na której o nim mowa.

Biografji podaje tak samo 100, jak w poprzedniej edycji i tych samych pisarzy. Ale te biografje rozszerza, dodając nowe szczegóły i wplatając wzmianki o nie wspomnianych przedtem pisarzach. Tak np. mówiąc o Trzycieskim dodaje wiadomość o Roysissu i o Sępie Szarzyńskim. Rozszerzenia niektóre (ale nie wszystkie) pochodzą stąd, że wciągnął glossy marginesowe do tekstu.

Żaluzki Bibl. hist. 15 pisze o tem wydaniu: „Wydał swą centuryę z grecka Hekatomtas. Stu uczonych Polaków zamknął w niej pochwały. Trzy są tej edycje książki: z nich Wenecka najszadsza, co ma notas marginales, które w trzeciej swojej wrocławskiej księgarni Korn opuścił, nie znał bowiem weneckiej tylko frankfortskiej“. — Podobnie wyraża się o tem wydaniu Janoski Nachr. II 94. (Tkw. w tem błąd, bo noty marginesowe są w I liczniejsze niżli w II).

Akad. — Berliń. — Czarn. — Csártor. — Drezd. — Dzików — Jag. — Kórnik — Krasid. — Mus. bryt. — Uniw. warsz. — Wied. nadw. — Zamoj.

— Toż... (III edycja, 1733)... ob. niżej pod Tractatus tres.

— Stacje Żołnierskie, Abo W wyciąganiu ich z dobr kościelnych potrzebne przestrogi. Dla Ich Mćoiw Pánow Żołnierzow starych, y inszych młodych, co się ná Żołnierską vsługę sposabiąć będą. Krotko spisane przez iednę Osobę Duchowną. Za pozwoleniem

zwierzchności Duchowney. [Tu winietka]. W Krakowie, W Drukarni Fránciszka Cezárego. Roku Páńskiego 1636. w 4ce, k. tyt. i k. 27 nlb. (sygn. G₃).

Na odwr. tyt. licentia imprim. z 24 sept. 1636, podp. Erazm Kretkowski.

Dedyk. Panu nad Pany... niegodne iego stworszenie o powagę, kredyt, pożytek supplikując.

Na odwrocie dedyk. treść 6 rozdziałów.

Rozpoczyna: Do miłego y łaskawego czytelnika (tu krótko na 2 k. streszcza książkę). Poczem: O stájących do PP. żołniersow krotka przemowa. (Żąda od nich, aby nie ganili, aś rozmyślnie przeczytaj).

Rozdziałów jest sześć. Przechodzi w nich kwestje, czy żołniersom przysługuje w dobrach duchownych władza? Czy wybieranie stacji jest prawne? Dobra duchowne nie są Rzecz. Za wybieranie stacji nie może być dane rozgrzeszenie. Żołnierze winni słuchać kanonów. Jakie są istotne przyczyny najszadszów dóbr duchownych? Starowolski rozwija w tem dziełku — jako autor podręcznika prawa kość. — wielką erudycję w zakresie prawa kanon. i polskiego. Cytuje też mnóstwo dowodów na poparcie tezy, że stacje są swyczajem bezprawnym. Używa także argumentów z prawa polsk. (np. art. wojenne z r. 1636). Ale kreśli także na k. C₂, D, F₄ bardzo dosadne obraski szsierstw i gwałtów popełnianych w dobrach duchownych nad chłopami.

Na k. E₂ powołuje się na dzieło Śmigleckiego o lichwie. — Na k. F₃ cytuje i komentuje definicję czem jest Polska (paradisus Judeorum, infernus rusticorum, purgatorium plebeiorum, dominatus famulorum... itd. itd.). — Na k. C₂ powołuje się na to co widział w Holandji sz Maurycyego. — Często cytuje zwroty przysłowiowe np. „Iup popu iako skopu“ (k. D₂).

Do egz. bibl. Jag. dolepiona na końcu karteczka (widocznie później dodrukowana): Do PP. Żołnierzów (6 wiersz polski: Niebem gardzisz Rycersu...).

Dziełko jest niewątpliwie pisane w r. 1636 a nie wcześniej, skoro powołuje się na ustawę z r. 1636. Ale temat ten poruszał Starowolski już przedtem, zwłaszcza w wierszowanej broszurze: O Stacji Żołnierz z Theologiem y Priwat, wydanej bezimiennie 1624; oraz w Zguba ojczyzny stacje (po 1630). Sam temat stacji poruszano zresztą już przed nim wielokrotnie w różnych broszurach, tak samo i po nim, gdyż stacje były wielką i długotrwałą bóleczką XVII wieku. Odwołacze do tych broszur obec pod: Stacje. Problem walki z tem nadużyciem w literaturze polskiej — mimo bogactwa materiału — nie jest

opracowany. (Dotknął tego tematu W. Łoziński w Prawem i lewem, rozdz. III). Treścią zbliża się do tej broszury „Chleb niedzrowy“ (druk. 1661 — ob. tom XIV). I tam opracowany jest problem, czy stacje są uzasadnione prawem? „Chleb“ przypisywano Starowolskiemu, ale niesłusznie, gdyż dziełko wyszło po jego śmierci a temat ujęty jest w sposób odmienny. Także erudycja czerpana z innych źródeł (głównie jezuitckich, Borbosa, Suarez), a brak powoływania się na stosunki Włoch i Niderlandów, na które Star. tak często się się odwołuje. Co najważniejsze autor zna przebieg sejmu z r. 1659 (str. 94), podczas którego Star. już nie żył. Raczej zbliżyłbym to do pracy Marcina Olszowskiego S. J. „Rossadek“, wydanej r. 1663 z polecenia bisk. Trzebieckiego i Małachowskiego, o czem ob. t. XXIII str. 240. Centr. bibl. wojsk. — Czarn. — Czapski (M. N.) — Czart. — Jagiell. — Ossol. — Przeźdz. — Uniw. warsz. — Uniw. wil.

— Toż... a znowu dla wielu błędów w pierwszym Druku poczynionych, pilniey przedrukowane. Za pozwoleniem zwierzchności Duchowney. [Tu winietka]. W Lvblinie, W Drukarni Pawłowej Konradowej, Roku Páńskiego, 1638. w 4ce, k. tyt. i k. 23 nlb. (sygn. F₃).

Druk lichy, niedbały.

Dedyk. Panu nad Pany... Rozdziały... Do miłego y łaskawego Czytelnika... O Stájących do PP. Żołnierzy... To wszystko, jak w I edycji.

Zmian w treści nie zauważyłem.

Na końcu dwa wierszki polskie: Szczęściowiersz Do PP. Żołnierzy... oraz 12 wiersz: Do tychże. Zaczyna się: Niestetyż na tożraźniejszy wieku tego sumy... bo zginiess w swej dumie.

Maciej. Polska III 147. — Wiszniews. IX 164—5. — Niesiecki IV podaje tytuł: De statutis (zamiast: stativis) militum. Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz.

— O Stacii Żołnierz z Theologiem. [Tu podobizna jednorożca]. Roku P. 1623. w 8ce, k. 8 nlb.

Druk gocki.

Cytuje Wiszniewski VII 172.

— O Stacii Żołnierz z Theologiem, Y Priwat. [Tu podobizna jednorożca]. Roku Páńskiego, 1624. w 4ce, k. tyt. i k. 10 nlb. (sygn. C₃).

Druk gocki.

Rozmowa Żołnierza z Theologiem rozpoczyna się na odwr. k. tyt. (nie n.a więc na niej ryciny husarza, jak w nast. edycji). Stronice ujęte w linje (w następnej edycji nie ma linji). Na k. B verso w szóstym wierszu ratujący błąd, gdyż odpowiedź żoł-

nierza włożona jest w usta Theologowi (co poprawiono w nast. edycji). — Na k. C₂ verso w. 19 tu: szukmistrz, w nast. ed. szurmistrz. — Większych różnic nie ma. Zwraca uwagę, że w nast. edycji poprawiono Teologa na Plebana!

Privat idzie od k. B₄ verso (u dołu).

Streszczenie przy następnej edycji.

Egz. Bibl. miejs. wrocł. (ex bibl. ad aedem M. Magd.) tworzy część klocka, w którym razem poprawne: 1) Górnicki Rozmowa 1687; 2) Mylius Przestroga 1596; 3) Wargocki O Rzymie pogańskim 1648; 4) Twardowski Legacja 1639; 5) Śmiglecki O lichwie 1640; 6) Nędza z Biedą z Polski idą (wydanie nieznanne Badeckiemu); 7) Starowolski O stacji; 8) Dyskurs miłośnika 1648; 9) Bembus Declaratia albo zniesienie; 10) Informacya Krotka, że Borussi 1626; 11) Naruszowicz Kazanie 1644; 12) Starowolski Robak sumnienia; 13) Łaszcz Odprawa 1610; 14) Skarga (Gurski): Zawstyżenie 1608; 15) Zapal srogi 1633; 16) Nowiny z Torunia 1614; 17) Anioł od św. Teresy: Podskarbi 1651; 18) Nowiny z Poznania 1614; 19) Duplika na Replikę 1614. Brak końca tej broszury. Chłędowski Spis. — Maciej. Piśm. III 117 podaje obszerny wyciąg i streszczenie. — Brückner w Kwart. hist. 1899 str. 584 (w recenzji z dzieła Franki). — Tenże w Pam. liter. 1916 str. 329 oraz 1913 str. 90. — Franko Chmelnyszczynna 1898. Bibl. miej. wrocł. — Uniw. warsz. (?)

— [Toż... p. t.:] Romowa Żołnierza Z Plebanem O Stácii. [Tu winietka]. Teraz nowo przedrukowana. W Krakowie, Roku Páńskiego 1624. w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb. (sygn. A—C₂).

Na odwr. k. tyt. prymitywny drzeworyt przedstawiający husarza na koniu.

Wierszem dialog. — Rozpoczyna rozmowę Żołnierz od słów: Inż to próżno jeśli kto bywa we zley toni...

Żołnierz narzeka na biedę, podczas gdy Xięza nad potrzebę mają. Prosi plebana o stację. Pleban nie chce jej dać, jego dobra służą tylko kościołowi i biednym. Św. Jan powiedział żołnierzom: na żołdzie przestajcie. Grozi to żołnierzowi piekłem. Żołnierz odpowiada: już ośm lat jak piekło zgorzało, djabli się na wędzone powiesili. Pleban wzywa go: Odyć W. M. z pokojem na duszy, na ciele.

Od k. B₄—C₂ recto idzie wiersz pt. Privat. Zaczyna się: Iam też ktoś: y iam coś: cóż się dziaiuicze. — Jest to ten sam wiersz, który Starowolski wydał w r. 1649 p. t. „Privat Polska kieruie“, tylko tutaj jest krótszy. W wydaniu z r. 1649 wstał mianowicie Starowolski po słowach: ...A każdemu swego żal niechce ruszyć

awego*... obszerną interpolację o której obacz pod „Prywat“.

O zmianach w tej edycji w stosunku do poprzedniego wydania obacz Brückner w Pam. liter. 1916 (XIV) str. 329.

Istnieje też broszurka o bardzo zbliżonym tytule: Rozmowa księdza plebana z żołnierzem zwróconym z woyny kozackiej w r. 1648 (obacz tom XXVI str. 417); egzemplarz był w bibl. petersb. — Obacz Brückner w Kwart. hist. 1899 str. 534. Inne zbliżone treścią broszury zestawilem pod Stacje (Gostkowski W. 1602; Discurs 1613; Dyskurs i Dyskurs; Rozmowa panów 1613; Rozmowa podróżna turodzica 1613).

Por. tom XXVI str. 419, gdzie zacytowany Kraszewski w Tyg. petersb. 1838 str. 117 i wskazany rękopis z Kat. Czart. nr 102. Eug. Barw. — Krasieś.

— Świątelnica Panska, Zamykająca w sobie Kazania Na Wroczystosci Świąt, Całego Roku. Przez X. Szymona Starowolskiego, Kantora Tarnowskiego. Ku pożytkowi y zbudowaniu duchownemu, nabożnym Kátholikom Wystawiona. [Tu winietka]. W Krakowie, W Drukárnię Krzysztofa Schedlá J. K. M. Typogr. Roku Pańskiego, 1645. [Cały tytuł w ozdobnej ramce]. fol., k. tyt. i k. 7 nlb., str. 878 lb., oraz k. 9 nlb.

Ded. Piotrowi Gębickiemu. Wapomina, że w Polsce Jan Leopolda pierwszy biblię przełożył — poczem wymienia innych prałatów i księży piszących po polsku, „których się już kupić nie dostanie w kramnych bibliotekach“. Aby ten niedostatek spełnić pisze dla ubogich wikaryów i plebanów.

W przedmowie: Do czytelnika łaskawego wykazuje pożytek kazań trwających krótko. Ludzie prości w Polsce nie umieją nawet pacierza (daje tego przykłady). Kazania trzeba do tego przystosować, wszelkie cytaty opuszczać.

Poczem idzie: Sumarjusz kazań odświętnych od dnia św. Andrzeja do św. Jana Kantego (na każde święto daje troje kazań, a tylko na trzy ostatnie święta daje po jednym kazaniu). Są kazania na dzień św. Kazimierza, św. Wojciecha, św. Stanisława, przeniesienia św. Stan., św. Jacka, św. Jadwigi. — Kończy na str. 872: Kazanie o wielkiej znacności błg. Jana Kantego. Przechodzi ono ze str. 878 na kartę nlb. recto.

Na ostatnich kartach nlb.: Registr rzeczy godnych do wiadzenia.

Katalog Raczyń. III 443 podaje (zapewne błędnie) datę 1643; zaś Niesiecki 1644.

Zbiór ten stanowi I tom, zaś dalsze tomy mają tytuł: Arka Testamentu. — Osobną całość stanowi niżej opisany: Wieniec (razem 4 tomy kazań, prócz tych co wyszły luźno).

Joher 4460 a. — Wiszn. IX 256. — Pelczar Zarys kazn. II str. 130. — Hołowiński Homiletyka 1859 s. 448—52. — Mecherzyński Hist. wym. II 460—480. — Jongan Homilie polskie (1902) s. 252—274.

Akad. — Czarn. — Drohob. — Jagiell. — Kórnik — Krasieś. — J. Mosz. (Un. lub.) — Ossol. — Raczyń. — Semin. warsz. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń. — Zamoj.

— Toż... Ku pożytkowi y zbudowaniu Duchownemu nabożnym Kato-likom wystawiona w Krakowie w Drukarni Jerzego y Mikołaja Schedlow. I. K. M. ordynar: Typ. przedrukowana R. P. 1682. fol., k. 5, str. 879 i k. 8.

Dedyk. Piotrowi Gębickiemu Bisk. krak. Joher 4469 b podaje rok 1681 (może więc są egz. z tą datą). — Wilder Kat. ant. 1930 cenik 100 zł.

Branic. — Chreptow. — Czartor. — Dresd. publ. — Ossol. — Semin. warsz. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń. — Włocł. Sem. — Zamoj. — Zieliń.

— Simonis Starowolsci Tractatus Tres, I. Polonia. II. Sarmatiae Bellatores. III. Scriptorvm Polonicorvm EKATONTAS, Seu Centvm Illvstrivm Poloniae Scriptorvm Elogia Et Vitae. Editio Nova. Wratislaviae MDCCXXXIV (1734). apud Ioannem Iacobvm Kornivm. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb., 2 mapy, str. 64, k. 24 nlb.; str. 166, k. 1 nlb.; str. 116, k. 2 nlb.

Dedyk.: Augusto III Regi Pol., poczem druga (na osobnej k.): Mariae Josephae; obie datow. Kal. Febr. 1734 a podpisane przez Korna (razem 4 karty). — Po dedyk. idą dwie mapy in folio: 1) Nova totius Pol. (u dołu rysunek szlachezca, przy nim ul i wól); 2) Das Königreich Preussen. Mapy te są przerysowane z wydania Conringa.

Poczem idą trzy pisma: 1) Polonia cum praef. H. Conringii (z indeksem). — 2) Sarmatiae bellatores (z dedyk. J. Eust. Tyszkiewiczowi). — 3) Script. Hekatonas (z przedmową do senatu lwowskiego). Przedruk Script. Hekatonas nastąpił z I wydania, o czem obacz wyżej str. 208. Każdy z tych traktatów ma osobną paginację (liczbę kart podano wyżej).

Są także egzemplarze z datą MDCCXXIII (1733); te nie mają na początku dedykacji królowi i królowej. Widocznie do-

dano ją dopiero po dokonanych wyborze i koronacji, ale już przedtem puszczono w obieg część egzemplarzy. Przeważna część bibliotek ma egzemplarze obu odbić. Akad. — Berl. publ. — Chrept. — Czaps. — Czarn. — Czart. — Czetw. — Dresd. — Jagiell. — Kórnik — Krasieś. — Mosz. (Univ. lubel.) — Maz. bryt. — Narod. warsz. — Ossol. — Petersb. — Prześd. — Raczyń. — Sem. włocł. — Tow. posn. P. N. — Uniw. kijow. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Uniw. wied. — Uniw. wileń. — Wied. nadw. — Wrocł. miej. — Wrocł. publ. — Zamoj.

— Wielkiego Turká Listy. Przez Szymona Starowolskiego, Nauk wyzwolonych y Philosophiey Bákálárzá: z Łá-đińskiego ięzyká ná Polski przełożone. [Tu kolumna, sygnet drukarza]. W Krakowie, w Drukárnię Macieia Jędrzeiowczyká (Roku Pańskiego) 1618. [Cały tytuł zamknięty w ozdobnej prostokątnej winiecie]. w 4ce, k. tyt. i k. 2 nlb., str. 84, k. nlb.

Na odwr. tyt. cytat z Osoriusa i apr. Seb. Nuceryna.

Dedyk. wierzem: Memu... dobrodziejowi Janowi Żernickiemu z Sobotki, skarbn. siradzkiemu.

Rozpoczyna: Argument Listow. Mówi, że są to listy Mahometa II (1449—1480). Listy te wydał Laudinus, przełożywszy je z tureckiego na łacinę z rozkazu papieża (1512). Te listy on teraz tłumaczy na polskie, przysławiając pod każdym nieco z hist. ottomańskiej.

Listy Mah. II są wystosowane do króla perckiego, do papieża, do Wenetów, do księząt, miast, wysp greckich, do Dalmatów, do Węgrów, do Ferdynanda króla neapol. itp. Są też ich odpowiedzi Turkowi. Pod każdym listem komentarz historyczny.

Na str. 78: List ces. turek. (Solimana) do króla hiszp. Filipa (s r. 1585) i list szacha perskiego Mehemeta Kataney do tegoż króla. — Na str. 83: Pożytek czytania tych listów (Starowolski agituje za wojnę z Turcją, wykazując niebesp. i wiarogłomstwo tureckie). Kończy 6 wiersz do Czytelnika.

Na końcu dwa wiersze łac.: 1) Math. Byckovius ad Sim. Star. discipulum suum. 2) Nicolai Żorawski Epigramma.

Janoski Excerpt. I 104. Akad. — Branic. — Czartor. — Jagiell. — Ssembek — Uniw. warsz.

— Simonis Starowolsci Vestis Mariana Sev Oratio Sacrum Reginae Coeli habitum vulgò Scapvlare dictum describens. [Tu sygnet drukarza: ręka

trzymia, zawieszoną kulę; z napisem: Nil Sine Deo]. Cracoviae, In Officina Christophori Schedelij, S. R. M. Typogr. Anno Domini MDC.XXXX (1640). fol., k. tyt. i k. 3 nlb., str. 26, k. 1 nlb.

Na odwr. tyt. 6 wiersz: In stemna Lubomirsciorum. — Dedyk. Stan. Lubomirski, palatino crac., toparchae seepusiensi. Wychwala jego hojność i pobożność.

Kazanie na dzień XVI Julii. Opisując cuda powołuje się na Liber miraculorum Cęstoch. Na końcu aprobata J. Ustiensis. Joher 5272, 6814 a. — Pruszcz Forteca 1727 str. 303—7.

Czartor. — Jagiell. — Krasieś. — Ossol. — Raczyń. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń.

— Toż... Romae Ex Typographia Andreae Phęi. MDCXLVI (1646). Superiorum permissu. w 16ce, k. tyt. i k. 1 nlb., str. 84.

Wiersz do Lub. i ded. są tu przedrukowane, tylko zamiast apr. J. Ust. jest aprobata cenzorów rzymskich.

Jagiell. — Ossol.

— Wieniec Niewiednieiący, Przechystey P. Mariey Zamykający w sobie Kazania Ná wszystkie iey Świątá doroczne. Przez X. Szymona Starowolskiego Kantora Tarnowskiego napisane. W Krakowie, W Drukárni Fránciszká Cezárego, I. K. M. Typog. R. P. 1649. [Tytuł zamknięty w ozdobnej winiecie, którą tworzą postacie ewangelistów oraz sceny z pisma św.: Annvntiatio. Nativitas. Ivdicivm. Passio. Resurectio oraz wyobrażenie św. Trójcy]. [Na pierwszej karcie tytuł:] Kazania Ná wszystkie Świątá Naświętszey Panny doroczne. fol., 2 k. tyt. i k. 4 nlb., str. 327 i str. 13 nlb.

Na odwr. tyt. aprobata J. Brożka, dat. 10 Julii 1649. — Dedyk. Piotrowi Gębickiemu, bisk. krak. Wapomina tu, że już 10 lat temu wstąpił do stanu duchownego (1639). Wylosa swoje pisma: Vita Kadł., Vita Zadnicij, Świątelnice, Wieniec. Niechaj broni od potwarsy i uszcapyków te jego pisma.

Potem idzie przedmowa Do czytelnika (2 str.), w której usprawiedliwia wydanie tych kazań, obliczonych na prostactków.

Wreszcie „Summarjusz kazań“ Jest ich po 3 na każde z 14 świąt M. B., zatem razem 42. Na ostatnich 13 stronach: Registr rzeczy godnych y potrzebnych do wiadzenia.

Kazania jego są krótkie, raczej szkice do kazań. Treść niemal wyłącznie dewocyjną,

z nie obyczajowa. Pełno cytat łac. z autorów średn. i nowożytnych (oprócz tego z Biblii). — Por. wyżej: Świątnica. Podobna tytułu w Chmielowskiego Hist. lit. (wydał Kossowski) I str. 323. Joher 4574. — Chłęd. Spis 155. — Sobieszcza. w Enc. Org. XXIV podaje tytuł po łac.: Sertum concionum. — Pelczar Zarys dziejów kasn. II. — Mecherz. Hist. wym. II. Akad. — Berliń. — Branic. — Czarnec. — Czaps. — Czart. — Czetw. — Jagiell. — J. Mosz. (Un. lubel.) — Kórnik — Krasin. — Morsztyn — Muz. bryt. — Ossol. — Sem. warsz. — Sem. wrocław. — Uniw. warsz. — Uniw. wil. — Wrocław. publ. — Zamoj.

— Vita Et Miracvla Serui Dei, Vincentii Kadłvbkonis, Simone Starovolscio Scriptoris. [Tu sygnat drukarza: ręka trzyma kulę; wstęga z napisem: Nil Sine Deo] Cracoviae, In Officina Christophori Schedelij, S. R. M. Typ. Anno Domini, 1642. w 4ce, k. tyt. i k. 6 nlb., str. 256.

Na odwr. tyt. aprobaty J. Ustiensis. Dedyk. Petro Gębicki... oraz przedmowa: Pie Lector Salve. Piszę tu, że wylicza tylko te cuda (wypisane ex diariis Monachorum), które są należycie poświadczone. Dzieło składa się z 30 rozdziałów. Mówi o klasztorze jędrzejowskim i przytacza tekst dokum. z r. 1154 ex archivo. Także dok. Kadłubka z r. 1210. O biskupstwie Kadłubka (cytuje ustępy z kronik XVI w.) i o jego pobożności. O przeniesieniu jego kości. Od str. 87 idzie opis cudów. Obejmują one przeważnie lata 1628—1640; dużo w nich materjału obyczajowego. Na str. 255: In laudem ordinis cisterc. Epigramma Rev. Fratris Alberti Tarlovii Clarae Tumbae professi... oraz Hexastichon. Joher 8658 (podaje ten tytuł z dodatkiem: episcopi quondam crac., monachi postea cisterc.). — Winkler w Ateneum kapł. 1930 str. 460.

Obacz niżej: Zebranie krótkie. Akad. — Berl. publ. — Bran. — Chrept. — Czarn. — Czaps. — Czartor. — Drezd. publ. — Jagiell. — Krasin. — J. Mosz. (Un. lubel.) — Muz. bryt. — Nar. warsz. — Ossol. — Przeźd. — Raczyń. — Sem. warsz. — Sem. wrocław. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń. — Wrocław. publ. — Zamoj.

— Vitae Antistitvm Cracoviensivm. Per Simonem Starovolscivm, C. C. Primicerium Tarnouiensem, Editae, Ad ditis Hexastichis, Excellentis olim Viri, Christophori Contscii, Philosophiae Doctoris. [Tu sygnat drukarza: obelisk, ruina, sznury ptactwa, u stóp obelisku

dwaj wędrowcy pieszy i konny, oraz spoczywająca pod drzewem postać]. Cracoviae, Apud Viduam & Haeredes Francisci Caesarij, S. R. M. Typ. Anno Domini, MDCLV (1655). fol., k. tyt. i k. 22 nlb., str. 312, k. 10 nlb.

Na odwr. tyt. cytat z św. Ambrożego. Dedyk. Petro Gębicki. Dziękuje mu za zachęte.

Poczem: Ad Lectorem. Wspomina legata Idziego wysłanego przez Innocentego XIII dla zorganizowania kościoła w Polsce. — Następnie: Amplitudo Dioec. Crac. (opis djecesji); Majestas Eccl. Cathedralis (opis katedry i spis personalu duchownego); Ordines Religiosi in dioecesi Crac. (wymienia klasztory 21 zakonów; ostatni Piarsy w Podolińcu); Ecclesiae parochiales (spis wedlo dekanatów); wreszcie: Series archiep. et episc.

Od k. F₃: Ode grat. M. Stan. J. Biezanowski leopol... i cytat z Cicerona.

Tekst dzieła od k. F₄. Prsy każdym biskupie krótki życiorys, sześciowiersz łac. (wyjęty z dzieła Krzysztofa Kąckiego, o którym obacz tom XIX str. 4) — wreszcie herb biskupa. Życiorysy oparte dla wieków średnich na Długoszu.

Na str. 193 epitafium Konarskiego (wiersze łac.). — Na str. 205 epit. Tomickiego i elegie pióra Hozjusza, Jana bisk. Upsali, Wolfganga Ślązaka, Dantyszka na jego cześć. — Są taksamo epitafia jego następców. — Na str. 294, 303, 311 wiersze St. Biezanowskiego (dla J. Alberta, J. Zadaika, P. Gembickiego), gdyż wierszy Kąckiego już nie było.

Na str. 8 i str. 13 rycina: S. Atalbertus (sic) i S. Stanislaus (z Piotrowinem).

Na ostatniej nlb. kartach: Lectori Benevolo, gdzie usprawiedliwia dla czego dołącza życiorys sufrag. T. Oborskiego oraz Elogium temuż Oborskiemu, pióra Biezanowskiego.

Życiorys Oborskiego ma tytuł: Fides Cooperarius. Umarł on 1645. Kończą dwa epitafia Oborskiego.

Joher 9190 a. — Hosii Epistolae I str. CXXII. Akad. — Berl. publ. — Bran. — Czaps. — Czart. — Drezd. — Jagiell. — Kijow. uniw. — Krasin. — Muz. bryt. — Ossol. — Pozn. T. P. N. — Raczyń. — Sem. wrocław. — Uniw. lubel. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Uniw. wied. — Uniw. wileń. — Zamoj. — Zielia.

— Toż:... apud Viduam et haeredes Francisci Cezary. A. D. MDCLVIII (1658). fol., k. 23 nlb., str. 312 i k. 10 nlb.

Dedykacja do Jędrzeja Trzebieckiego, pod którą podpisany Joannes Paulus Cezary Typogr. Aulae Celsit. Vestrae.

Posatem różnic nie ma (wydanie tytułowe). Joher 9190 b. — Bandtkie Hist. dr. I 201. Akad. — Branic. — Chrept. — Czarn. — Czapski — Czart. — Drezd. publ. — Mus. bryt. — Przeźd. — Uniw. wileń. — Wrocław. publ.

— Votvm O Naprawie Rzeczypospolitey. Szymona Starowolskiego. Drukowano Rokv Bożego 1625. [Tytuł w ozdobnych ramach] w 4ce, k. tyt. i k. 20 nlb.

Rozpocyna „przedmowa“: Do JW. Mikolajsa z Podhajec Wolskiego Nawyższego Marszałka Koronnego (wierszem). Ale są też egzemplarze z dedyk. Krzysztofowi z Sienna Sienińskiemu wojewodzieciwu podolskiemu. (Bibl. Jag. ma i taki i taki egzemplarz).

W przedmowie do Wolskiego mówi, że pisze nie tak jak trzeba nauczonem piorem, ale mimo to prosi, aby podał stąd co rozumie ludziom wolność miłującym.

Samo „Votum“ rozpoczyna się na k. A₃. Składa się ono z 13 wierszowanych ustępów, każdy pod osobnym tytułikiem. Zawierają one w zarzoku niemal wszystkie myśli, jakie przez dalsze lata Starowolski rozwija w swoich pismach.

Na początku Votum wylicza kilkunastu znakomitszych poetów polskich (między innymi Herburta, Sępa, Gruszczyńskiego, Bączalskiego, Paszkowskiego, Lubomirskiego).

Omawia potem pokolei: O pomiarze łanowym. O poborze co rocznie. O zawarciu granic (tu rozwija pomysły merkantylistyczne co do cel). O ustawieniu pieniędzy. O ćwiczeniu młodzi (tu domaga się zakazu wyjazdu przed latami 20; ubolewa nad zubożeniem Akademji; o ćwiczeniu rycerakiem). O budowaniu municyi. O wywiedzeniu kolonij. O założeniu cekansu (daje na wzór drezdeński i wenecki). O przebudowaniu szpiclerzów (chodzi o szpiclerze dla wojska). O zniesieniu prótnowania (walka z żebractwem). O nagrodach zasłużonym. O karaniu występnych (głównie chodzi o mężobójstwo). O poprawie sądów (reformacja trybunału; sędziowie powinni zasiadać w togach). Naogół mięsza rzeczy błache z doniosłemi. Tyssyński Wis. pol. 1875 str. 141.

Czartor. — Gdańska miej. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwow.

— Wyprawa Y Wyjazd Poteżnego y nie ogárnionego Wojská, napoteżniejszego y naysroższego Monárchy. Svlšana Amvrata Cesarzá Tureckiego terážniejszego, Na woynę do Korony Polskiej. A to z namowy rády, y przeinaięcia ták Luterskiego iako Czará

Wielkiego Moskiewskiego, y inszych Katholickich Nieprzyaciól: Roku P. 1634. w 4ce, k. tyt. i k. 15 nlb. (sygn. D₄).

Rozpoczyna: Opisanie y liczba ordynku Wojska Ces. Tur. — Poczem na k. B₃: Początek wyprawy wojska komunego. Tu opisuje dokładnie porządek pochodu.

Przedstawia siły tureckie jako ogromną potęgę (nazywa je „muchami albo szarańczę“). Mimo to twierdzi, że baszowie odradzali wojnę z Polakami. Król Władysław IV od wszech chrześcijan może mieć wielkie pomoce. Wylicza, że adaniem baszów było 12 przyszyn, dla których Polacy mogą ufać w zwycięstwo. Kończy prośbą do Boga o sukces dla Polaków.

Poczem na k. D₃ wiersz polski: Ufam Bogu, iż to z łaski swej świętej sprawi... Katholikom Krolestwu każdemu.

Kończy na 1 karcie dodrukowany: Dsiw Cudsoziemaki. Na dziwne mniemanie, y opączne rozmowy, y rozumienie w roznych obcych Narodów o Cney Koronie Polakiej odpowiedź krótka, iako mówią: Inutilis quaestio, solutur silentio.

Tu wyjaśnia, dla czego Polska mimo złego położenia i mimo braku fortec tak dzielnie się broni. Bóg jej strzeże!

Zbliżoną treść ma mieć broszurka z r. 1622: Perspectiva (ob. tom XXIV, 196), ale tej nie znam.

Maciej. Piłm. II 143. — Dzienn. warsz. 1825 I 117—124. — Przyjacieli ludu VII 31. — Wiessn. H. lit. VIII 54.

Czarn. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Krótkie Zebranie Zycia B. Wincentego Kadłvbka, Polaká z Fámiliej Rozycow Wprzod Biskupa Krakowskiego, á potom w Klasztorze Iędrzejowskim, Zakonu Cysterceyńskiego Professá. z szerokiego opisania Zywota iego, przez dawnych y terážniejszych Historykow Polskiech wydánego. Osobliwie Przez X. Symona Starowolskiego, Kántorá Kosciólá Kollegiatey Tarnowskiej. [Tu winieta]. W Krakowie, W Drukárni Fránciszká Cezárego, I. K. M. y, I. M. X. Biskupa Krakowskiego, Xiąięciá Siewierskiego, Typogr. fol., k. 2. Ujęte w XIII punktów. Jest to tylko króciutki wyciąg ze Starowolskiego. — Inny taki wyciąg ob. w tomie XIX str. 10 (Zapach róży 1682). Jagiell.

— Zgubá Oyczyzny Stacya. S. S. (1632—3?). w 4ce, k. tyt. i k. 10 nlb. Druk Cezarego w Krakowie.

Jest to mowa (kazanie) skierowane do króla, senatorów i rycerstwa. Zaczyna się: Jeżeli stacycy żołnierskiej nie zagubicie, zapewne oyczynę waszą zgubicie. Czego tak dowodzę i jawnie pokazuję...

Zwalcza argumenta przytaczane przez żołnierzy ze stacjami. Dopiero za Zyg. III zaczęto w wojsku mrużyć: czemu hajdukowi (Węgrom) dają jeśó a nam nie. Swawola wywarła się od czasu rokossu; zaczęło wówczas wojsko płać. Jedno miaateczko portowe nad Wisłą przez jeden tydzień 16 chorągwi lupiło. Heretycy kazali chorągwiom w dobra duchowne wjeżdżać. Wszystkie przykazania boże są przez to pogwałcone. Żołniersów wszystkich trzeba mieć spisanych a cudzoziemców poniechać (tu opisuje różne nadużycia przy zaciągach). Ze względu, że Zyg. III jest tu nazwany śp. pisanie niewątpliwie po r. 1631, a przed wydaniem „Stacji żołnierskich“, które ten sam temat ujmują ze stanowiska prawnego (1636). Gdyby było pisane po r. 1636, byłby i tutaj stronę prawną poruszył.

Pod podobnym tytułem istnieje inna broszura:

Zguba Wieczna Dvsze Są Stácie Żołnierskie, ábo Chlebow wyciąganie y rozdawanie. w 4ce, str. 38 i k. 1 nlb.

Autor tej broszury korzysta ze Starowskiego (ale głównie z „Stacji żołnierskich“, bo kładzie także nacisk na stronę prawną). Jednak nie można Starowskiemu przypisać jej autorstwa, gdyż tok rozumowania i argumenta wakuują na inne pióro. Nadto na k. D wyraźnie powiedziano, że broszura ta pisana jest w r. 1663, a wtedy Star. już nie żył. — Obacz pod: Zguba. Czarn. — Czart. — Jagiell. — Kórnik — J. Moss. (Un. lubel.) — Uniw. warsz.

— **Zywot błogosławionego Wincentego Kadłubka Biskupa niegdys Krakowskiego z familii Rożyców starodawney, znakomitemi w Polsce cnotami zaszczyconey, a potym wielkiej pokory zakonnika Zakonu S. Cystersyenskigo w Klasztorze Andrzeiowskiem spoczywającego, krótko z dawnych dzieiowpisów osobliwie X. Szymona Starowskiego Kantora Kolegiaty Tarnowskiej zebrane.** w 16ce, kart 3 nlb.

Drak z XVIII w. Jagiell.

— ob. Bieżanowski Stan. (Paneg. 1656) — Bzowski Alb. (1640) — Ciceró (1612) — Cynerski Rachtamowicz (Prussia 1636) — Gorczyn Jan (Tabulatura 1647; tu szczegóły biogr.) —

Homan (Regni 1737) — Janozki (Nachr., Excerpt.) — Kochowski W. (Climact.) — Kretschmer (Regenten 1676) — Mitzler (Acta 1756) — Niesiecki (w „Koronie“ IV) — Niesiołowski Kaz. (1743) — Opaliński Łukasz (Rozmowa 1631) — Pruszc (Forteca 1662, 1727 str. 304) — Satyrus (1658) — Wolski Fr. (Supplement 1658, Kazanie pogrzeb. 1656).

Nie są pióra Starowskiego, aczkolwiek bywają mu przypisywane: 1) *Diskurs Szlachdica Polskiego, O Niektorych Pwnktach, Ktore się ná terażniejszym traktują Seymie.* 1634. w 4ce, k. 14 (ob. tom XV str. 438). Jest to rozprawa o hibernach, o mynicy, o wnioskach królewskich na sejm — zupełnie daleka swą treścią od myśli Starowskiego.

2) *Exorbitancya Powszechna. Ktora Rzeczpospolitą Krolestwá Polskiego niszczy zgubą grotząc.* Wydana: Za dozwoleniem Stárszych. W Krakowie, Roku Pánskigo, 1628. w 4ce, k. tyt. i k. 17 nlb. (Są 2 wydania; drugie w Warszawie, Rossowski, 1628. w 4ce, k. 21 nlb.; ob. w t. XVI, 130).

Obejmuje rozdziały: Koniec Książki. Przez co Królestwa Chrześcianskie stoią abo upadają. Exorbitancya powszechna bardzo plży. Szkoły wielkie z exorbitancyey. Pożytek poznania z teyże exorb.

Jako exorbitancye wymienia: ciężary dóbr kościelnych, żydzi, cerkwie szymatyczne, szwalcenie sprawiedliwości, szytki, ciężary poddanych, uszczyпки przeciw Pomazáncu bożemu itd. Dużo z tych exorbitancyj zwalcza i Starowski — ale na ogół nie jest to pismo do jego prac podobne. Układ chaotyczny, styl niewprawy, brak szerszego wykształcenia — wszystkie te cechy autora Exorbitancyj nie przemawiają za autorstwem Starowskiego.

3) *Dyskurs Jednego miłośnika...* 1648 (ob. tom XV str. 441). Jest pokrewne myślą przewodnią i argumentami teolog. prawn. z broszurami Starowskiego, ale stylem zupełnie różne.

4) *Przysługa arjańska* (ta pochodzi z r. 1658, a więc w dwa lata po jego śmierci pisana).

5) *Rozmowa plebana z ziemianinem* (1641). Już Dobrzycki (Program naprawy w „Ate-neum“ 1897 III) wykazał, że to nie jest pióra Starowskiego.

6) *Declaratia nowego prawa 1615* (ob. tom XV str. 103 i 118 — oraz por. pod Skarga: *Diskurs*).

Nie są dzisiaj znanymi (lub może wogóle nie istniały) następujące przypisywane mu prace:

1) *De consilio.* — Wspomina taką książkę Naudaeus w *Bibl. politica Lugduni Batav.*

1645 str. 53, ale dzieła pod tym tytułem Starowski nie napisał.

2) *Obzwalowanie korony polskiej.* w 4ce. Wyznienia to jako jego pracą i cytuje dwa wydania (drugie z r. 1671) Jabłonowski Ostafi na k. M oras Mitzler Acta 1756 s. 104.

3) *O męce Pańskiej.*

4) *Mówca polityczny.* (Te trzy ostatnie dzieła cytuje Jabłonowski *Mus. pol.*, ale to źródło bardzo niepewne).

Bibliografie jego pism opracował (sumarycznie) Wiersbowski w Otcziot o saniat. Warsz. 1894 (Elenchus Operum).

W dziele *Breviarium juris pontificii Romae* 1653 podał sam Starowski wykaz swoich prac drukowanych (oras jedną rękop.) aż po r. 1653. — Wykas ten przedrukował Wiersbowski w *Elenchus* str. 28—30.

Pierwszą wiadomość o jego pismach podali Załuski w *Acta liter.* 1756 oras Janozki *Nachricht* I 59 i *Excerpt. Pol. lit.* 93—106. Wiersbowski *Elenchus* (1894) snal następujące dwa rękopisy Starowskiego:

1) *Berum memorabilium libri tres, dedyk. Marcinowi Nowopolskiemu* — w *bibl. ces. petersb.* (Jest to spis różnych osobliwości, cudów, dziwnych wytworów i fabrykátów itp.).

2) *Oratio in funere Mart. Plocensis, praec. mei charissimi* — w *bibl. ces. petersb.* Miał nadto pozostać w rękopisie dziennik obłężenia Krakowa w r. 1656, o czem ob. Sobieszczański w *Enc. Org. XXIV* oras Bielawski w *Kwartalniku hist.* 1895 str. 695.

Dwa jego listy ob. w *Katalogu ręk. Ossol. I.* Z literatury starszej przynoszą o nim pewne informacje:

Starowski Monumenta 310—311 (nagrobki jego rodziców). — *Załuski Bibl. polon.* 46 oras w *Acta liter.* 1756 s. 99—100. — *Bogusławski Żywoty* 1788 s. 179. — *Czartoryski Myśl* o pismach 40. — *Bandtkie Hist. bibl.* str. 20—1. — *Gołębiowski O dzieiowpisach* 138—148 i 183. — *Sołtykowiec O Akad.* str. 198. — *Siarczyński Obraz* II 230. — *Wisniewski I* 66; VIII 54, 173; IX 384—5. — *Przyłęcki Ukraine sprawy VIII.* — *Święcki Hist. pam.* II 142—4. — *Muczkowski Statuta* 282. — *Wiślocki Inenn.* str. 475 (o jego książkach i pieczętce). — W *ręk. bibl. Ossol.* 784 jest „*Wiadomość o życiu Starowskiego*“ i *Elogia Książąt bisk. krak.* (z w. XIX), może pióra Ossolińskiego, który porobił z „*Reformacji*“ wypiski.

Próby jego życiorysu ob. *Łętowski Katalog IV* 80—90. — *Tyssyński w Wizerunkach polskich* (1875). — *J. Przyborowski Kilka szesegółów do życiorysu w Bibl. warsz.* 1889 I str. 168—172. — *Enc. kościelna XXVI* str. 496 (na podstawie niedruko-

wanej rozprawy ks. Bukowskiego). — *Sobieszczański w Enc. Org. XXIV* str. 1—8. *Wierzbowski Materj.* II str. 100. — W *bibl. Chrept.* w *Szczorsach* znajdował się rękopis *J. Heidensteina-Soleskiego* z opisem jego podróży (w latach 1631—34), gdzie pod r. 1632 zanotował pobyt Starowskiego w Lovanium wraz z Jerzym i Aleks. Lubomirskimi, których był nauczycielem (gubernator). — *Ob. Ptaszycki w „Z ziemi pagórków“* 1898 str. 309.

Z literatury nowszej ob.: *Tarnowski Stan* i charakter literatury polit. XVII wieku w *Pamiętn. II zjazdu hist.* (1890). — *Kolbuszewski Poglądy polit. Star.* w „*Studja staropolskie*“ 1928. — *Winkler:* 1) *Prawy rycersz Szym. St.* 2) *Petęga narodu i państwa u ks. Star.* 3) *Naprawa ustroju.* 4) *Począzanie zagranicy o kulturze polskiej.* (Wszystkie cztery studja w *Aten. kapłańskim* 1930). — *Gargas Gesch. der N. Ökonomie in Polen* 1925. — *Dobrzycki Sprawy wschodnie w pismach Starowola.* w *Sprawozd. Ak. Um.* 1902. — *Łempicki w Pam. liter.* 1925 str. 186. — *Piętka Poglądy filozoficzne Star.* 1925. — Jego stosunek do różnowierców omawia *Völker Der Protestantismus* 1910 str. 98.

Brückner Dzieje kult. II 533. — *Tenże: Dzieje liter.* (1922) I 259.

Korbat I 275—8. — *Finkel* nr 8005—8030 oras *Dođ.* II (1914) nr 3308.

Starozakonny ob. *Nowina* bardzo pocieszna (1754) — *Żydzi.*

Starożrebski Wojc. ob. *Starożrebski.*

Starożytni ob. *Harbert P.* (1769) — *Naruszewicz Adam* (państwa 1772).

Starożytność (O) kopalni kruszców (1791)... ob. *Kownacki Hip.* (w t. XX 179). — ob. *Adelt Marcin* (1741) — *Dykcjonarz* (1779) — *Furgaut* (1779) — *Montlinot* (1783) — *Piramowicz* (1779) — *Seneka* (smutne theatrum 1696).

Starski Joannes ob. *Skrobkowie J.* (*Epithalamium* 1619).

STARUSZYC Oksenowicz Ignacy († 30 paźdz. 1651). Kazanie pohrebnoje nad ciałem Jasne Oswieconoho kniazia Jeho Miłosti Pana Swiatopolka na Czertwertnie Czetwertenskaho rotmistra wojska kwarcianoho Jeho Korolewskoj Miłosti. Prez wielebnoho hospodina otca Ihnatija Oksenowicza Staruszicza, rektora i ihumena monastyra bratskoho kijewskoho otprawowanoje w Timonowce. Napieczat w Kijewie w tipogr. Kijewo Peczerskoj lawry od stworzenia

swiata 7149, od Nar. Chr. 1641. w 4ce, kart 26.

Na drugiej stronie karty tytułowej herb Czetwertyńskich i czterowiersz do niego. Dalej idzie dedykacja Stefanowi Czetwertyńskiemu, podkomorzemu województwa Braclawskiego podpisana przez Staruszyca. Na karcie trzeciej tytuł: Szata.

Sacharow N. 402. — Karatajew N. 466. — Dopełn. N. 63. — Sopikow I 400. — Askoczeński Kijew... z jego akad. 1158. — Jablonowski Akad. kij. mob. 1900 str. 120 i 130.

Czetw. — Czertkow. — Kras. — Undolski.

Staruszkiewicz ob. Bohomolec.

Stary kosmopolita Syrach ob. Syrach. — kościół zachodni ob. Galatowski Jan (1678).

Starylas ob. Radziwiłł Albr.

Starza ob. Chomętowski Stanisł. (1729) — Koryciński Franc. (1696).

Starzec ob. Tessin Karol G. (Listy 1751).

Starzechowscy Stanisław i Jan, Mikołaj i Jakób.

Ob. Sinko we wstepie do wydania poezji Sępa Szarż. w Bibl. narod. nr 118. — Kot Polacy w Bazylei w Ref. w Polsce 1921. — Archiwum Zam. I 423. — Sobieski Szkice 1904 („Upadek rodziny Starz.“).

Starzechowska z Jelców Marjanna ob. Wolski Chrystyn (Cień śmierci 1744).

Starzechowski Albertus Petrus, archiep. leopol. ob. Lubelezyk And. (Oratio 1541) — Samboritanus Gregorius (Ecloga I 1566).

Starzechowski Jan ob. Cicero (Orationes 1562, 1585) — Orzechowski Stanisław (1562) — Sturmius (1562).

Egzemplars Cicero „Orationum“, dedyk. własnoręcznie przez wydawcę Starzechowskiemu — ob. Piekarski Kat. Kórń. nr 226.

Starzechowski Stanisław ob. Cicero (Orationes 1562).

Ob. Kot U źródeł 1921 str. 20. — Wotschke Studienfahrten 1910 str. 19.

Starzeńscy ob. Albrychowicz Casim. (1752) — Bojowski X. Ludwik (1762) — Starzyńscy Benignus, Teresa, Mikołaj, Jan, Józef etc.

STARZEŃSKI Frano. Łukasz, Ord. S. Bened. Conclusiones theologicae disput. in archicoenobio tynecensi, Praeside Francisco Starzeński ordinis S. Bene-

dicti Congregationis Eiusdem Theol. actuali professore professo Lubinensi. Cracoviae 1773. fol., 2 ark.

— Conclusiones theologicae, publicae disputationi expositae. Cracoviae, typis Universitatis 1774. fol.

Jocher 2712.

— ob. Conclusiones (1771) — Lipiewicz And. (Chwała 1767) — Pałaszowski K. (1752) — Rużycki Ger. (Pierwiastki 1768) — Starzyński (Franciszek, Michał) — Stylus Monasterii Tynecensis (1752).

STARZEŃSKI Jan i Ludwika. Prozba Do Stanów Nayaśnieyszey Rzpltey od Urodzonych Ludowiki z Szoldrskich Dobr Hlowcow z przyległościami Dziedziczki y Jana Starzeńskiego Kasztelanica Gnieźnińskiego Małżonków o uchYLENIE Kommissyi do rozgraniczenia Dobr Krosna y Sowińca z Mosiną nierozdzielnych, na przeszłym Seymie nad wiadomość tychże UU. Starzeńskich zotrzymaney, przez którą nie tylko własność Dóbr Królewskich przestoczona w Ziemska, ale oraz Dobra Hlowiec teyże U. Starzeński, w przywiedzeniu Małżonka iey na termin teyże Kommissyi przypozwanego, a na stronę swą wyznaczonych Kommissarzów niemającego, do szkodliwej ugody pokrzywdzone zostały, zaniesiona. fol., kart 2. Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

STARZEŃSKI Jan. Zbiór sprawy WW. Jana Starzeńskiego Kasztelanica Gnieźnińskiego oycy y dzieci iego maletnich, z niegdy W. Ludwiką Szoldrską małżonką spłodzonych, przeciwko JPP. Marcinowi, Anastazyi, JP. Kazimierza Przeradzkiego Małżonce, tudzież Wiktoryi, bratu y siostrom Bienkowskim, w trybunale Piotrkowskim dnia 9. miesiąca Października, 1788. roku mianey. (1788). fol., sygn. A₂.

Na początku genealogja.

Czartor. — Jagiell.

STARZEŃSKI Ksawery. Historia Roberta Franciszka Damiana zawierająca okoliczności zaboystwa y kary (1757, 1788)... ob. Damian.

On był tylko tłumaczem. — Ob. w Dopełnieniach.

— Wieszcza Wyroczeni Czyli Tablice Kabalistyczne, Za Pomocą Ktorych Kazdy, Byle Tylko Czytac Umiał Ciekawą Odpowiedz Na Swe Pytanie w gładkich wierszach łacińskich odbiera. [Tu winietka]. Roku 1784. w 8ce, k. 2 tyt., str. 35 i 2 tablice.

Autor niepodpisany.

Narzeka w przedmowie, że pięć piękna spędza kilka godzin przy gotowalni a nie czyta książek. Także układa kabałę z kart lub bada fusy z kawy i czyta stąd swe przeznaczenie. W samej Warszawie jest 50 kabalarek, co podkupują sługi a potem wróżą. Aby uczynić je niepotrzebnymi dają teraz tablice kabalistyczne. Każdy może otrzymać odpowiedź wierszem łacińskim.

Od str. 12 idzie: Sposób używania tablic. Pytanie można zadać w każdym języku (najlepiej w 11 słowach), poczem rachuje się litery, odszukuje się dla tych cyfr odpowiednich numerów w tablicach i wówczas wypada odpowiedź w heksam. lub pentam. łac. Na końcu 2 tablice z numerami. Zapewne tłumaczone z obcego języka? Jagiell.

STARZEŃSKI Michał. Stan sprawy z strony JW. Michała Starzeńskiego, Starosty Brańskiego pozwanego i powoda, przeciwko wierzycielom, Administratorom i prokuratorowi massy ur. niegdy Karola Schultza Bankiera Warszawskiego powodom i pozwanym (1794). fol., k. 5 nlb. Jagiell.

Starzeński Michael Franciscus ob. Directorium (1770, 1771) — Rużycki Gerard (1768, 1780).

Starzeski Alb. ob. Batory St. (Gratul. 1579).

Starzewski Dorotheus ob. Propositiones (1774).

Starzewski Józef ob. Powaga (1754).

Starzickia (Starzycka) Anna ob. Polanowski (1608) — Zygrowski Jan Jan (Epithalamium 1608).

STARZYMOWSKI Adam Kazimierz. Porta ad caelum in via contemplativa animae paenitentis, scilicet Miserere mei Deus, producta, tum denique locis, verbis, sensu, et sententiis Sacrae Scripturae Novi et Veteris Testamenti coagvlata, nec non piis, humilibus, et devotis cum Deo colloquijs, ornata, polita, et stabilita atq. in porta Zamoysciana

per A. C. S. C. C. P. P. B. erecta et constituta anno reseratae nobis ad caelum portae 1695. Varsaviae typis Collegii Scholarum Piarum 1693. w 4ce, k. 26, str. 130.

Dedyk. Franc. i Fortun. Zamojaciis.

Jocher 6236, 6848.

Jagiell. — Kijów — Przędz. — Wileń.

— Rytmus Adami Casimiri Starzymowski Canonici Plocensis. w 8ce, k. 2. Jagiell.

Starzyńska Teresa (z Poniatowskich) ob. Sielanki czyli pieśni (1792).

Starzyński Mik. ob. Goth Laurent. (1608).

STARZYŃSKI Benignus. Proces życia człowieka grzesznego, y temuż remonstracya nieskończonego miłosierdzia Boskiego, zasługami męki Jezusowej pozyskanego, szczęścią kazaniami pasyonalnemi ogłoszony, przez W. O. Benigna Starzynskiego od S. M. Teresy Karmelitę Bosego, Prowineyi Pols. Definitora, z pod drukarskiej prasy ekstraktem wydany R. 1759. w Krakowie w drukarni Seminarium Akademickiego. w 4ce, str. 142.

Jocher 6254. Bibl. Karmel. wil. — Ossol.

Starzyński Franciszek, philosophiae lector ob. Albrychtowicz Fortunat (Gloria gentis 1741) — Starzeński Franc. Łukasz (zapewne identyczny z nim).

STARZYŃSKI Jan S. J., sufr. gniezn. Dusza Oczyszczony To iest Sprawiedliwosc. Jásnie Oświeconego Párlámentu Koronnego Ná Prawdzie osádzona, Cáołość y zdrowie Polskiego Swiáta Kónserrwuiąca za Prezydencyi J. W. y Nayprzewielebniejszego IMci X. Hieronima z Wysocka Wysockiego Kustosza Gnieźnińskiego y Wrocławskiego, Opátá Trzemeszyńskiego Reprezentowana. Na Solenney Wotyvvie w Kościele Farnym Piotrkowskim Przez X. Jana Starzynskiego Soc. J. Tegoż Kościółá Káznodzieię Ordynaryusza. Roku Ożywienia całego Swiáta 1725. w Kaliszu w Drukárni I. K. M. Kollegium Societatis Jesu. fol., k. tyt. i k. 14 nlb.

Po dedyk. idzie spis członków Trybunału, potem kazanie. — Cytuje Łochowskiego. Branic. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń.

— Krolewska Jasnio oświeconego Trybunału Povvaga, Łaskawą Ludzkoscia Attemperowana. Parlament Koronny Pod Niebo Wynosząca. Za Łaski Jasnio Wielmożnego Imci Pana P. Jakuba Zygmunta Rybinskiego, Woiewody Chełmińskiego, Generała Artylerii Koronney Kowalewskiego, Wiślickiego, Lipińskiego, Lipnickiego, &c. Starosty Trybunału Koronnego Marszałka. U Fary Piotrkowskiej Powitana Od Xiędza Jana Starzyniekiego, Societatis Jesu, Tegoż Kościoła Kaznodziei Ordynaryusza, Roku Boskiego Majestatu Ludzkoscia attemperowanego. 1724. Typis Collegii Calisiensis Societatis Jesu. fol., k. tyt. i k. 16 nlb.

Ded. Rybińskiemu, poczem spis członków Tryb. i kazanie. — Katalog Batowsk. daje datę 1723.

Bibl. Przypk. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Pewna Oyczyzny Obrona W granicach wewnętrznego Pokoju Ziemiannow Utrzymująca To iest. Sprawiedliwosc Jasnio Oświeconego Trybunału Koronnego Na Prawach gruntownie Osadzona. Za Prezydenty Jasnio Wielmożnego y Nayprzewielebniejszego Jegomosci Xiędza Baltazara Wilxyckiego Kanclfrza (sic) Gnieznńskiego, Kanonika Poznanskiego Proboszcza Piotrkowskiego &c. &c. Jasnio Oświeconego Trybunału Koronnego Prezydenta. Na Solenney Wotywie w Kościele Lubelskim Societatis Jesu. Kázaniem, názáintrz po Oktawie Wielkonocney Reprezentowana. Przez X. Jana Starzyniekiego Soc. Jesu. Tegoż Kościoła Kaznodzieię. Roku Ogłoszenia pokoju w Bethleem. 1727. Z pozwoleniem Starszych. w Drukarni J. K. M. Kollegium Sandomirskiego Societatis Jesu. fol., k. tyt. i k. 16 nlb.

Po ded. Wilzyckiemu idzie spis członków Tryb. i kazanie. — Cytuje Herburta, Fredrę, Łochowskiego, Orzechowskiego, Kadłubka, Kromera, Gwagnina. Wychwała Batorego, wspomina ostrożnie o błędach w wymiarze sprawiedliwości.

Brown Bibl. 389.

Branic. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. wileń.

— Sprawiedliwosc Areopagu Polskiego Na Chwale Bozey Y Złotym Ziemianow Pokoju: za Vice-Prezydencyi Jasnio Wielmożnego y Nayprzewielebniejszego I. M. Ci. X. Jana Tarnowskiego Scholastyka Kuiauwskiego, Kanonika Gnieznńskiego &c. &c. Osadzona. Na Solenney Wotywie W Kościele Farnym Piotrkowskim Kazaniem Ugruntowana. Przez X. Jana Starzyniekiego Soc. Jesu Tegoż Kościoła Kaznodzieię Ordynaryusza. Roku Ogłoszenia chwały Bozey, y złotego na ziemi Pokoju. 1724. Typis Collegii Callisiensis Societatis Jesu. fol., k. tyt. i k. 15 nlb.

Po dedyk. Tarnowskiemu spis członków Trybunału i kazanie.

Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń. — Zieliń.

— Sprawiedliwosc Zadnym Respektem nieskorumpovwana Rowno z Niebem w parze idąca Za Laski Jasnio Wielmożnego Imci Pana Stanisława z Potoka Potockiego. Straznika W. X. Litewskiego, Rubieszowskiego &c. Starosty y za Funkcyi J. J. WW. wszystkich Ichmeiow Utriusque Collegii Deputatow Powitana w Kościele Farnym Piotrkowskim Przez X. Jana Starzyniekiego Soc. Jesu Tegoż Kościoła Kaznodzieię. Roku Całą wiecznością Nierozerwaney Pary Boga y Człowieka. 1725. Z pozwoleniem Starszych. [Tu winietka]. w Kaliszu w Drukarni I. K. M. Kollegium Societatis Jesu. fol., k. tyt. i k. 16 nlb.

Po dedyk. członkom Trybunału idzie ich spis i kazanie.

Na egz. Jag. dedyk. własnoręczna autora Carolo Sowicki, rectori Coll. ad S. Petrum. Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwow.

Svrowy Trybunału Boskiego Dekret. Przeciwno Niesłusznie zadržmującym powinne Duszom w Czyscu zostającym Suffragia. Za Funkcyi Trybunalskiej Jasnio Wielmożnego y Nayprzewielebniejszego I. M. Xiędza Jana Aloyzego z Humanik Humanskiego Kanclerza Chełmińskiego, Kanonika Plockiego, y Warszawskiego, Millenskiego, Minstemberskiego Proboszcza, Sądow J. K. M. Assessora. w Kościele Farnym Piotrkowskim Ogłoszony. Przez

X. Jana Starzyniekiego Societatis Jesu. Tegoż Kościoła Kaznodzieie Ordynaryusza. Roku Dekretu Miłosierdzia Boskiego 1725. Cum facultate Superiorum. [Tu winietka]. w Drukarni Jasney Gory Czeszochowskiej. Roku Pańskiego 1726. fol., k. tyt. i k. 17 nlb.

Dedyk. Humańskiemu (po łacinie). Potem kazanie.

Chłed. Spis. Joher 7423.

Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Krasin.

STARZYŃSKI Józef, podcz. czerwonogrodzki. Głos... dnia 17 8bris 1782 roku w Izbie Senatarskiej miany. fol. Ob. Zbiór mów różnych... Wilno 1782.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— Głos JW. Józefa Starzyniekiego Podczaszego Czerwonogrodzkiego, Posła Podolskiego. Na Sessyi d. 30. Października 1782 r. miany. (Warszawa) u Piotra Dufour. fol., k. 1.

Ob. Zbiór mów różnych... Wilno 1782.

Branic. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń.

Staskowski Jan ob. Romer Adam (1590).

Staszewscy ob. Igielstrom Leon (Wykład 1776) — Turnoff J. (Wiadomość 1776).

STASZEWSKI Jakób, S. Jesu. Juris aliquid brevem notitiam Juris Canonici continens. Autore Jacobo Staszewski S. J. Vilnae. w 4ce.

Joher 7291. — Brown Bibliot. 389. — Biełński Uniw. wil. I, II.

STASZEWSKI Józef. Głos Józefa Longina Staszewskiego na sessyi seymowej d. 17 Febr. miany. fol.

Uniw. wileń.

— ob. Lewkowicz Antoni (Sprawa) — Muśnicki — Przyczyny (1782).

Finkel III 1864.

Staszewski Kazimierz ob. Patyński Jan (1686).

STASZEWSKI Mikołaj Paulin († 1653). Nabożeństwo do Nayswiętszey Panny Maryi z różnych pobożnych Ksiąg zebrane.

Joher 6803.

Staszewski Walerjan ob. Skorulski Rafał (Laurus 1622)

Staszewski Wojciech ob. Bogusławski M. J. (Purpura 1694) — Golejowicz Stanislaus Albert (1698) — Kna-

piński Greg. Franc. (Messis 1710) — Patyński Jan (Prodromus 1691) — Podgórski Sam. Jan. (Florilegium 1698).

STASZIC (Staszyc) Stanisław Kaawery (1755 † 1826). Przestrogi dla Polski z terazniejszych politycznych Europy związków, y z praw natury wypadające. Przez Pisarza Uwag nad życiem Jana Zamoyskiego. [Winietka przedstawiająca księgę wśród kwiatów]. Dnia 4 stycznia 1790. (B. m.). w 8ce, str. XVIII i 151.

Toż... [Winietka nieco inna jak poprzednia]. Tom II. w 8ce, str. 167.

Rozpoczyna: Przedmowa imieniem narodu polskiego do pierwszego w tym narodzie Stanu. Tu chwali Adama Krasieńskiego i jemu zdaje się praprypiywać „Zasady do popr. formy rządu”.

Bespośrednio z tą przedmową łączy się tekst dzieła. Pokolei omawia: Prawo natury. Prawo człowieka. Kontrakt wspólności. Ustawa rządu czyli prawo polityczne. Związki polityczne co do prawa narodów, co do sprawiedliwości, co do obrony narodów. Mowa do panów. Rolnictwo. Własność. Starostwa. Dobra duchowne i szlacheckie. Grunta dworskie itp. Grunta chłopskie. Miasta. Żydz. Ustawa rządu w Polsce. Wniosek względem miast. Mowa do szlachty.

Mówi, że w Polsce na milę kwadratową wypada ludności 700 dusz, a podatku 600 zł. pol. rocznie, co dowodzi niedoładstwa rządów. Grunta dworskie zabierają z 10,000 mil kwadratowych część trzynastą. Żąda samiany pańszczyzny na czynsz. Dobra potioritatis, wielkich rodów są nie użyteczne. Barbarzyństwem jest, że siostry nie idą do równego działu z braćmi, a żona traci prawo do własnego majątku. Miljony stworzeń pół nago chodzących, więcej do zwierza niż do człowieka podobne. Mieszkania w szałasach. Pańszczyzna daikich hord wynalazek. Żydz są letnią i zimową szarańczą. Całej szlachty w Polsce jest około 300,000 a mieszczan przeszło milion. Jedni i drudzy powinni się łączyć. Tron sukcesyjny koniecznie potrzebny. — Według Frydryka II są w Polsce sami pijacy, jurgeltnicy, zdrajcy, marnotrawcy, łakomcy, podli, lekkomyślni, tyrani spolsztwa. — Kraj w którym szlachta zupełną abolutność posiada, nie może wielkich podatków składać. Wydaje ona na swoje potrzeby 120 milionów rocznie, a nie ma 70 milionów na utrzymanie stu tysięcy wojska. Szlachcie polski krzywo przysięgl, aby nie dać podatku. Aby nie straszyc

podatkami, nazwano to ofiarą dobrowolną i prasygano krzywo podając dochody.

Tytuł przypomina równoczesną pracę Kołłątaja: Ostatnia przestroga dla Polski (1790), z którą polemizuje bezimienny autor „Rozwag” (ob. tom XXVI str. 431). Por. w tomie XXV, 220: Proszę o prawdę (1790).

Literaturę obacz zestawioną niżej pod „Uwagami”. — Zwłaszcza Grabski Zarys idei I 1905. — Marchlewski Der Phys. str. 120. — Grotowski w Ekonomiiście 1911. — Pilat Liter. polit. str. 97. — Kraszewski Polska II 254. — Leśniewski Stan. Staszyc 1925 str. 133 i 152 (tu o poglądach teoret. zawartych w Przestrofach).

Przedruk na podstawie pierwszego wydania w „Dzieliach” Staszycy (1816). (Tutaj tekst ten uległ stylistycznym przeróbkom; ale zmiany wprowadzone w wydaniu jednotomowym nie zostały uwzględnione). — Przedruk skrócony wyszedł w Warszawie 1916 w Bibl. dzieł społ. ek. — Przedruk krytyczny (ze wstępem) wydał Czarnowski w r. 1926 w Bibl. narod. 1926, z uwzględnieniem tekstu obu wydań, ale wydawca oparł się w pierwszym rzędzie na wydaniu jednotomowym jako poprawniejszym.

Branic. — Czartor. — Jag. — Krasin. (?) — Uniw. wileń. — Zamoj.

— Toż:.. [pod tytułem:] Mądry Polak Po Szkodzie Tom I. [Tu winieta: wazon z kwiatami]. Dnia 7. kwietnia. w 8ce, k. tyt., str. XVIII i 151.

Tom II. [Z winietą: splot gałęzi kwitnących]. w 8ce, k. tyt., str. 167. Ob. Bibl. XXIV pod Polak.

Branic. — Jagiell. — Muz. Narod. — Uniw. lwow.

— Przestrogi Dla Polski z Terazniejszych Politycznych Europy Związków Y z Praw Natury Wypadające przez Pisarza Uwag nad życiem Jana Zamoyskiego. [Tu winietka: na podstawie, zdobnej ornamentem roślinnym, księga]. Dnia 4. Stycznia 1790. w 8ce, k. tyt. i str. XX, i str. 340, nadto k. nlb. 1 (Zbiór materyi).

Podział na 2 części nie jest w tej edycji przeprowadzony.

Tekst tego wydania, jest poprawniejszy od edycji I. — Dodano do niego w niekt. egz. „Tablicę intrat”, której — mimo zapowiedzi w tekście — nie zamieszczono w wydaniu I. — Na str. 198 jest uwaga: Tu intraligator ma przykleić tablicę następującą pod tytułem: Folwark N. etc. —

Istotnie dodano do tekstu taką tablicę dwustronną.

Czartor. — Czetwert. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwow. — Zieliń.

— [Toż, przekład niem. pt.] Warnungen für Polen, wie sie sich aus den jetzigen politischen Verwickelungen Europas und aus den Rechten der Natur ergeben. Aus dem Polnischen übersetzt und mit Erläuterungen versehen. Oliva, 1794. w 8ce, str. 104.

Por.: Kołłątaj (Letzte Warnung für Polen, Oliva 1794).

Cytuje Hahn Bibl. o Stan. St. 1928 pod nr 196 (za Kurtzmanem Die poln. Liter. in Deutschland 1881). — Kurtzman źródła swego nie podaje.

— Uwagi Nad Życiem Jana Zamoyskiego Kanclerza i Hetmana W. K. Do dzisiejszego stanu Rzeczypospolitej Polskiej przystosowane. B. m. i r. (Supraśl? Łuck? 1785). w 8ce, k. tyt., str. 365 i str. 2 nlb.

Wyszło w dwóch warjantach, które różnią się między sobą jedynie tem, iż „Przedmowa do Stanu Rycerskiego” została przedrukowana, a poza tem dokonano poprawek niektórych błędów. W każdym razie poza „Przedmową” drukowano z tego samego składu.

Warjant I i II łatwo odróżnić wedle błędów drukarskich. Tak np. w war. II na str. 2 w. 11 od góry jest: poświęciliśmy (w war. I: poświęciliśmy). — Na str. 108 w. 2 od dołu: z Turkiem (w war. I: Turkiem). — Na str. 128 w. 14 od góry: barbarzyńskimi (w war. I: barbarzyńskie). Takich błędów jest w war. I bez liku. Wypuszczono go w świat przed dokonaniem korekty.

Rozpoczyna na str. 3 przedmowa: Do Staun Rycerskiego, datow. (niby to) w Heilsbergu 20 maja 1785. Tu pisze, że podniętą do napisania tej książki była praca (Bohomolca): Życie Jana Zam., która mu niedawno wpadła do rąk. Wychwała też And. Zamojskiego i Potockich.

Jako miejsce napisania jest dla tego podany Heilsberg, aby odwrócić uwagę od And. Zamojskiego — nadzwyczaj po upadku „Zbioru praw” niepopularnego. A właśnie cała praca jest w dużej mierze inspirowana przez Zamojskiego.

O tem, że druku dokonano w Supraślu lub Łucku (Potockich) wspomina sam Staszyc w końcu „Poprawek”. Obacz Czarnowski w przedmowie do przedruku Uwag w Bibl. narod. (nr 90) str. XXIX.

Data druku 1785 jest bardzo prawdopodobna, bo nie tylko położył ją Staszyc pod przedmową, ale i w „Dzieliach” swoich (1816)

podaje tę właśnie datę. Mimo to Leśniewski St. Staszyc 1925 (str. 123) z kilku względów oświadcza się za datę 1787. Sądzę, że nie ma racji.

Po przedmowie od str. 7—232 idzie tekst składający się z 19 rozdziałów, obejmujących kwestje z polityki wewnętrznej i zagranicznej. Omawia: 1. Edukacja. — 2. Prawodawstwo. — 3. Władza wykonawcza. — 4. Władza sądownicza. — 5. Wolne obieranie królów. — 7. Biskupstwa. — 8, 9. Kupiectwo. — 10. Mołkwa. — 11. Dom Brandenburski. — 12. Państwa cesarza. — 13, 14. Wojsko. — 15, 16. Prawo oszczędnicze. — 17. Podatek. — 18. Polska. — 19. Sposób radowania Polski od podziału.

Od str. 233—363 idzie: Pochwała Jana Zamoyskiego, będąca opowiadaniem o jego życiu pod kątem ideałów, jakie przyświecały Staszycowi. — Na str. 364 proponuje założenie „Cmentarza cnoty” dla chowania „zasłużonych”. — Na ostatnich dwóch stronach: Zbiór Materyi w tym dziele umieszczonych (Spis rzeczy do „Uwag”).

Jest to pierwsze wydanie „Uwag” — opis drugiego saraz niżej.

Ogłoszenie dwóch wydań zaraz po sobie tłumaczy się ogromnem wrażeniem, jakie praca ta niebawem po swoim pojawieniu się wywołała. O tem wrażeniu opowiada dokładniej Kaj. Koźmian w Pamiętn. II 192 (tu ciekawa sylweta Staszycy). — Autora domyślano się początkowo w J. Wybickim (również współpracowniku And. Zamojskiego). — W r. 1788 pojawiła się recenzja „Uwag” w Bibl. warszawskiej wydawanej przez Grölla — na wzór Steinerowskiej Warsz. Bibl. (Obacz t. XIII str. 45). — Przekład niem. (w wyjątkach) podał już w r. 1787 Steiner w „Polnische Bibliothek” str. 74—97, o csem obacz tom XIII str. 49 Bibliografji. — Por. także Kautsch Nachr. über Polen I (1793), gdzie na str. 293 mówi o „Uwagach”.

W roku 1788—1790 ogłoszono kilkanaście pism osobnych, polemizujących lub rozwijających zawarte w „Uwagach” myśli Staszycy. Niektóre z nich bywają ujęte pod wspólny tytuł, a mianowicie: Zbiór pism, do których były powodem Uwagi nad życiem J. Zam. (Warszawa 1788). Należą tu: 1) Myśl z okazji Uwag. — 2) Sposób powiększenia sił. — 3) Zgoda i niezgoda. — 4) Respons Ziemianina. — 5) Myśl na myśl. — 6) Do Autora Zgody i niezgody. — 7) Myśl nad stanem prawodawczym. — 8) Myśl względem poprawy formy rządu.

Blizszy ich opis obacz pod odpowiednimi tytułami. Wyszły bezimiennie, ale z jednej kuznicy. Przypisywane bywają różnym

autorom. Obacz o tym zbiorze: Pilat Liter. polityczna Sejmowi czteroletniego (1872). Ale i poza tym zbiorem wyszedł szereg prac wywołanych „Uwagami” Staszycy. Wymieniam ważniejsze:

Poparcie Uwag. 1788. w 8ce, str. 127. Dwanaście listów przeciw Poparciu Uwag. 1791. w 8ce, str. 198.

Myśli polityczne dla Polski 1789. [Toż pt.: Przydatek do Uwag... Chełmno 1791]. w 8ce, str. 259.

Uwagi nad Uwagami. 1789. w 8ce, str. 485. Autorstwo tych wszystkich prac jest bardzo sporne; obacz o nich pod odpowiednimi tytułami.

Nadto i w innych broszurach polit. z okresu sejmku 4-letniego pełno odwoływań się do pisma Staszycy. Stan. Potocki w swojej „Pochwale” wspomina o 22 pismach(?) wywołanych pracą Staszycy. — Obacz Benth. II 95.

„Uwagi” były kilkakrotnie przedrukowane poza wydaniami współczesnymi niżej opisanymi: 1) Przedruk w Dzieliach Staszycy (1816) zawiera pewne zmiany w stos. do I i II wydania. — 2) W r. 1860 przedrukował „Uwagi” w swej Bibliotece Turrowski, ale uwzględnił tylko I wydanie. — 3) W r. 1919 wyszedł w Warszawie przedruk w Bibl. dzieł społ. ekonom. nr XI pod red. Dr Zofji Daszyńskiej-Golińskiej (w skrócie). — 4) Krytyczny przedruk wydał St. Czarnowski w Bibl. narod. 1926 nr 90 z uwzględnieniem wszystkich wydań i dodatków późniejszych. Oparł się na pierwodruku, ale uwzględnił „Poprawy i przydatki” oraz zmiany w przedruku z r. 1816.

Z bogatej literatury naukowej poświęconej tej książce wymieniam: Szajski Stanisł. Staszyc jako pisarz polit. (w Rozzrządaniach 1876). — Kalinka Sejm czteroletni tom II. — Tarnowski Hist. lit. III 390. — Pilat Liter. polit. sejmku 1872. — Kraszewski Polska I 352—365. — Wysocki w Spraw. gimn. Rzeszowa. 1914. — Waliszewski Z dziejów XVIII w. s. 380. — Szykowski Myśl J. J. Rous. str. 122. — Grabski Zarys rozwoju idei 1903 (tu wykazuje samodzielność Staszycy w stosunku do Rousa). — Czarnowski w Bibl. warsz. 1904. — Marchlewski Fizjokratyzm w dawnej Polsce 1898. — Brückner Dzieje kultury III 357. — Leśniewski Stan. Staszyc 1925. (Tu na str. 150 i n. o poglądach teoret. zawartych w Uwagach). — Staszyc Teorje społ. polit. Staszycy w Przegl. współcz. 1926 nr 46—47. — Czarnowski w przedmowie do przedruku w Bibl. narod. nr 90 (r. 1926). — Smoleński Spór o Jana Zamoj. w publ. polskiej (w Studja histor. 1925) s. 34. — Tenże w Ka. dla Balzera II 493 (Publ. polska wobec projektów wiecznego pokoju). — O tejsz kwestji

Fiedorowicz w Lubelskiej księdze o Staszycu 1928.

Bibl. nar. warsz. — Birgel — Chreptow. — Czart. — Czetw. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń. — Zieliń.

— Toż... przystosowane. B. m. i r. dr. (Łuck? 1788?). w 8cc, str 347 i str. 2.

Czcionkami odmiennymi, jak w pierwszej edycji. Wprowadzono do tekstu pewne poprawki.

„Pochwała Zamojskiego“ idzie tu od str. 223. — Czaruwski l. c. str. XLVII miał przed sobą egzemplarz, który liczył stron 222 i 2; a więc widocznie nie zawierał „Pochwały“.

Druk przed ogłoszeniem „Poprawek“ (r. 1788).

Bentk. II 95.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Poprawy Y Przydatki, Do Książki Uwagi nad Życiem Jana Zamojskiego. Dan w Heilsbergu dnia 10. Listopada, Roku 1788. w 8cc, k. tyt. str. 102 i k. 1 nlb.

Na odw. tytułu: Przeczytaj; miles; á czyń. Druk zapewne w Warszawie. — Na k. ostatniej recto: „Przeostroga Drukarza. Ponieważ Autor Uwag dla odległości miejsca korektą sam się nie mógł zatrudnić i dla tego się wiele w nich błędów znalazło, przeto je w tym piśmie starowicie poprawił z przyłączeniem wielu pięknych dodatków, które posiadającym Uwagi tak miłe i szacowne będą jak całe rzeczne Dzieło. — Przedrukowania tejsze książki, które nieprzychylnie i nie zdobnie w Supraślu i Łucku udzielane zostały, mogą także podług pisma tego być poprawione, ale tylko stosownie do błędów znajdujących się w pierwszej edycji“.

Z tego wynika: 1) Że w chwili, gdy się ukazują „Poprawy“, już istniały dwie edycje, czyli „przedrukowania“, z których jedno wyszło w Supraślu, drugie w Łucku. Można by myśleć, że druk supraślski był wcześniejszy, gdyż Supraśl wymieniony jest na pierwszym miejscu.

2) Że druga edycja nie zawierała jeszcze „Przydatków“, jakie tu podano, ale nie zawierała już błędów, do których się odnoszą zawarte tu „Poprawy“.

Książka jest fenomenem pod względem drukarskim. Na 102 stronach zestawia błędy drukarskie obu warjantów pierwszej edycji (zwłaszcza I warjantu, wypuszczonego w świat przed ukończeniem korekty; ale także i II warjantu). Równocześnie wprowadza do tekstu obu edycji bardzo zasadnicze dodatki. Jedne z nich mają kształt wtrętów do tekstu; inne not u dołu (te

drukowane są kursywą); inne wreszcie (na str. 36—45 i 64—79) są to całe nowe rozdziały. Przy str. 58 dodana jest tablica in folio, zawierająca A) Ogólny Sumarjusz Galicji (wykaz gruntów urodzajnych w Galicji); B) Ogólny sumarjusz Polski (statystyka ziem urodzajnych, zboża, siana, podatków). Chodzi autorowi o wykazanie, że Polaka mogłaby płacić podatku gruntowego kilkakrotnie więcej niż płaci (71 milionów złotych).

Akad. — Branic. — Czetw. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. wileń. — Zieliń.

— ob. Buffon Jerzy Ludwik (Epoki natury 1786) — Czacki (Obrona 1790) — Floryan (Numa Pompiliusz 1788) — Racine (Religia 1779) — Szaniawski J. K. — Thomas (Pochwała Aureliusza 1789) — Volney — Voltaire — Zamojski And.

Przy tłumaczeniach dzieł Buffona (tom XIII str. 431) i Racine'a (tom XXVI str. 7) są zamieszczone pewne dodatki pióra Staszycy. Ob. o stos. Staszycy do Buffona Leśniewski l. c. str. 81 i 233.

Kilka prac treści społeczno politycznej z epoki sejmu 4-letniego przypisywanych bywa nie słusznie Staszycowi:

1) O poddanych polskich. B. m. i r. (Kra-ków, 1788). w 8cc, str. 115.

2) Myśli polityczne. 1788. (Wyszło także pod tytułem: Przydatek do uwag).

Obie te broszury są pióra tego samego autora. Kulinka Sejm czter. II 420 przypisywał je Mich. Poniatowskiemu; Korzon I 409 przypuszczał autorstwo Maurycego Karpia. — Wszystko jednak przemawia raczej za tem, że wyszły one z ołoczenia And. Zamojskiego, a może nawet brał udział w ich napisaniu sam Zamojski. Obacz bliżej o tem pod: Zamojski And. — Por. także Brzostowski (Listy anonima 1788).

3) Mój ojciec (na podstawie, jak notuje, tradycji) przypisywał Staszycowi broszurę: Uwagi zakord. obywatela (obacz). — Wątp. o tem słusznie Leśniewski St. Staszyc 1925 str. 147.

4) Przypisywana mu broszura „Przyjaciół dokret. Adama“ nie jest jego pióra, jak wyjaśnia Leśniewski St. Staszyc (1925) str. 133. Porównaj o tej broszurze pod: Poniński (XXV, 48) oraz pod: Potocki Ignacy (XXV, 145).

„Dzienniki podróży“ od niego pochodzące lub jemu przypisane a pozostawione w rękopisach wydano i opracowano kilkakrotnie w ostatnich latach, popełniając przytem dużo błędów (Kraushar 1903). — W r. 1931 wyszedł nakładem Akad. „Dzienniki podróży“ (1789—1805) wydał Czesław

Leśniewski. — W przedmowie wydawca podał wiadomość o przygotowaniu ale nie dokonaniem dzieła Staszycy treści historycznej.

Bentkowski I 346, 475 i II 97. — Kurjer warsz. 1826 nr 20—40 i 1839 nr 199. — Roczniki warsz. T. P. N. Tom VIII, X, XVIII, XX (Niemicewicz). — Praca Zawadzkiego 1860. — Grabowski Tadeusz 1898. — Straszewski Maur. Dzieje filozof. myśli 1912. — Encykl. kośc. XXVI str. 504. — Wadowski Wiadomość 1900 str. 70. — Smoleński Przewrót umysł. (pessim). — Dębicki Paławy III. — Korzon Staszyc jako historyk w Kwart. hist. 1887.

Inne prace o Staszycu pomijam, jako nie odnoszące się do okresu w wieku XVIII. Hahn Bibliografja o Stan. Staszycu. Lublin 1928. (Tu najdokł. zestawienie wydań pism Staszycy oras autorów o nim piszących). — Krzemiński Sto lat I str. 1. (Tu również bibl. Staszycy po r. 1900). — Korbut Lit. II str. 172—176.

Leśniewski: Stanisław Staszyc, jego życie i ideologia w dobie Polski niepodległej (Rozpr. hist. T. N. W. V) 1925. — Zestawia on i omawia w rozdz. I w sposób krytyczny literaturę odnoszącą się do Staszycy w powyższych ramach chronolog. — W rozdz. II zestawia źródła ideol. Staszycy. — W rozdz. III poglądy teoret. Staszycy. — W rozdz. IV omawia krytykę rzecz. hist. — W rozdz. V wskazania Staszycy dla Polski.

Hahn Stan. Staszyc, życie i dzieła. Lublin 1926 (w rozdz. III o przekładach z Buffona, Voltaire'a, Racine'a, Florianiana, Thomasa; w rozdz. V i VI o Uwagach i Prze-strogach).

W r. 1928 wyszła w Lublinie księga zbiorowa o 827 str., poświęcona Staszycowi, zawierająca kilkadziesiąt prac jego dotyczących (ob. recenzję w Ruchu liter. 1928).

STASZKIEWICZ Kazimierz. Forma Divinitatis in qua imperialis Dei prerogativa, pulchritudo, amor, sapientia, nec non infinitas ipso a Deo delineata, toti universo repraesentantur Virgo Maria, summis thaumaturgo suo in prototypo in ecclesia Podcamenecensi ordinis Praedicatorum corusca gratiis, dominae Matris et Reginae in populo assecuta eminentiam, corona a Sanctissimo Domino nostro Benedicto XIII. pontificum maximo, ad adhelantia in cultum Deiparae fidelium vota, adorata ab illustrissimo vero ac reverendissimo domino D. Stefano Rupniewski, Dei et Apostolicae Sedis gratia episcopo Luceo-

riensi et Brestensi sacro coronatore deputata, coronata, panegyrico autem cultu, adumbrata in sinu avitae semiternae crucis Illustrissimi ac Excellentissimi Domini D. Mich. Potocki palatini Volhyniae collocata a conventu Podcamenecensis ordinis praedicatorum. Anno formam hominis amplexi Dei 1727. Leopoli, typis Collegii Soc. Jesu. fol., k. tyt., k. 4 nlb. i k. 13 nlb.

Przypis: Michał. Potockiemu, wojewodzie wołyń... Conventus Podcamenecensis O. P. per Casimirum Staszkievicz Theologum laureatum. — Z herbem Potockich. Barącz Dzieje Zak. K. II 260. — Jocher. Czartor. — Krasin. — Ossol.

Staszkieviczówna Justyna ob Kuczyński (1778).

Staszów ob. Przeniesienie sądów ziemskich (1780).

Stateczność ob. Węgierski Wojc. (Rozprawa 1628).

Stategeritae philosophia (1676) ob. Conclusiones.

Statera veritatem transgressa sub-versa 1685. w 4cc.

Tak podaje Jocher 3266 (za Sienkiewicza Dod. do Bentk.).

Dzieło p. t. Statera veritatis wydał Jodocus Redd Jezuita w r. 1650 w Kolonji, ale czy jaki związek z broszurą powyższą sachodzi, nie wiem. Ossol.

— justitiae ob. Hacki.

Statilius Joannes ob. Egidius M. (1525).

Stationes passionis ob. Kawka Tymoteusz.

STATIUS Achilles Lusitanus. De electione et profectioe Henrici regis Poloniae Oratio. Romae typis Bladii 1574. w 4cc.

Dzieło z podobnym tytułem wydał Stan. Reszka (obacz tom XXVI, 269). — Wissn. VIII str. 118. — Oettinger Bibliographie biographique Leipzig 1850 str. 279 wyraża się iż to jest: Sermo de electione. Hoppe 27.

— ob. Claudian (1700).

STATIUS Martinus. Lutheris Redivivis (sic) oder Lutheri Christenthumb. Thorn. 1626. w 4cc.

Jocher 3207.

— Martyrologium Patriarcharum von vielfältigen Kreuz der Erzväter. Dantzig 1622. w 4ce.

Jocher 7163.

— Einfeltige und christliche Prob und Anzugspredigt in der Johannis Kirchen in Dantzig den 27. Octobris und 24. Decembris A. 1617. respective gehalten, jetzo aber sampt der nöthigen und streitigen Frage welche der Probpredigte einverleibet: ob unterschiedliche Religions Verwandte bürgerliche und ehelich beyeinander wohnen und sich untereinander lieben können? In Druck verfertigt durch M. Martinum Statium Diener am Wort Gottes zu S. Johannis daselbst. Cum approbatione theol. facult. in acad. Witteb. Wittenberg gedruckt bey Johan Richters Erben, in Verlegung Paul Helwigen Buchh. im Jahr 1620. w 4ce, k. 56 nlb. (ark. Qijj).

Są tu razem dwa kazania jak sam tytuł wskazuje. Krasid. — Uniw. warsz.

— Valedictio in exsequias Sabinæ Hettenbachin, Johannis Botsacci conj. Dantisci 1643. fol.

STATIUS Papinij. Statij Papinij poete suauissimi Sylue: cum scholijs a Leonardo Coxo Anglo adiectis. [Na końcu:] Impressum Gracouię per Mathiam Scharffenberger. In aedibus dñi Marci Bibliopole. Cuius Cracouieñ. Eiusdemque expensis Anno dñi. Millesimo. Quingentesimo Vigesimo septimo. (1527). w 4ce, k. 15.

Na odwr. tyt.: Stan. Hosius lectori... poczem wierszyk Sylvestris Ungari.

Dedyk. Joanni a Lasko, Gesn. et Lanciensi praeposito, custodi Plocensi, can. Crac. podpisał L. Coxus, dat. Cracouiae o cont. Hierusalem 5 Idus Aprilis 1527. — Z poematu Stacjusza jest tu tylko część księgi I. — Wiersz Hozjusza opisuje po drodze Łaskiego; mówi o jego pobycie u Erazma Roterd.; liczy 112 wierszy.

Bibl. J. Prsybor.

— ob. Juszyński H. (Rymy 1787). Sinko w Enc. polskiej Akad. Um. (Dzieje liter. pięk. I 128—131). — Tenże Wzory trenów 1918. — Przyborowski w Wielkiej Encykl. ilustr. XIII, 349. — Wisłocki Incunabula 1900 str. 476 (o inkunabulach St. w Bibl. Jag.). Wiersb, II 1809.

Statkowanie kościoła ob. Stephanowicz Ant. (1654).

Stato (Lo) presente di tutti i paesi e popoli del mondo. Edizione seconda. Vol. VII. Turchia. Candia. Morea. Polonia e Cosacchi Zaporowski. Venezia 1739. w 8ce.

Stator Christianus in defenza Vienna 1726. (djalog).

STATORIUS (Stojenski) Jan, syn Piotra młodszego (1590 † 1654). De Iesv Christi Divinitate, Et remissione peccatorum nostrorum per eundem parta, Disputationis Inter Joannem Stoienski Ministrum Evangelii, & Joannem Mariam Italum Carmelitam, Lublini in aede Carmelitana Anno 1616. die 13. Julii publicè habitae, Relatio ab eodem Joanne Stoienski coetus Lublinensis Ministro conscripta. Huic additae sunt notae, ex quibus, quid de Carmelitana ejusdem Disputationis editione sentiendum sit, intelligi potest; una cum refutatione eorum, quae adversus sanctissimam Evangelii veritatem Carmelita tunc publicè declamavit, nec quicquam ad ea convellenda Ministrum proferre passus est: quemadmodum ipsae in sua editione apertissimè fatetur. [Tu winietka]. Racoviae Typis Sternacianis Anno 1618. w 4ce, k. tyt. i k. 2 nlb., str. 136.

Rozpoczyna: Hieronymus a Moscorow Moscorovius Christiano et erudito lectori (na 3 str.). Tu mówi, że dysputa odbyła się jeszcze w r. 1608. Nie miała być publikowana, stąd nie przyswano do niej piśmarnicy publ. Mimo to Karmelici ogłosili jej przebieg, a przeto i strona przeciwna amuszona jest też uczynić, spisawszy ją z pamięci.

Od str. 1—48 idzie opis przebiegu. W dysputacie zabierał głos Moskorszewski i Sieniński (palat. podoliensis) oraz „minister“ tj. Statorius. Na str. 48 dłuższa mowa Statoriusa; na str. 63: Oratio Carmelitae, qua disp. conclusit. — Poczem od str. 69: Refutatio superioris conclusionis. Na str. 135 o udziale arch. Słupskiego w dysputacie. Egz. Bibl. Czart. ma notatkę: Ex libris Jacobi Sieniński palatinidis Podoliae.

Bock I 940 (obszernie stresszcza). — Jocher 3536, 3397.

Ze strony katolickiej oświecła tę samą dysputę publikacja, wydana przez Stanisł. Pawłowskiego p. t.:

Disputatio habita a Reverendis Patribus Discalceatis ordinis Beatissimae Virginis Mariae de Monte Carmelo, contra Arianos (1617). — Obacs o niej pod: Pawłowski Krzysztof (w Bibl. tom XXIV). — Jocher 8893. — Bock I 944. — Załuski Consp. 27. Akad. — Czartor. — Czetw. — Jagiell. — Krasid. — Uniw. wileń.

— Disputatio altera cum Joanne Maria Italo, 1620.

Sandius Bibl. Ant. str. 121. — Bock I 944. Polemizuje z tem Clementinus (Antilogiae 1623). Rzecz niesnana i wątpliwa.

— Disputatio cum Jesuitis habita, Lublini 1615.

Wątpliwe czy wyszło drukiem, choć tak twierdzi Bock I 939 na podstawie pisma Zaborowskiego: De Lublinensi disputatione 1615 d. 9 et 10 Aug. a Jesuitis instituta.

— Epitome Historiae Originis Unitariorum... [albo: Chronicon graduum].

Ogłosił drukiem Sandius Bibl. Antitr. str. 181 (ob. Bibl. tom XXVII 66). — Bock I 946. — Völker Der Protestantismus 1910 str. 79.

— Modlitwy Nabozne O rozne potrzeby. Przez Jana Stoinskiego spisane. [Tu winietka]. Roku Páńskiego 1633. w 12ce, k. tyt. i k. 29 nlb., str. 1011 i str nlb. 9 (sygn. Pu₆).

Druk tytułu ant., tekstu gocki.

Rozpoczyna na 27 k. petitem: Do Pobożnego Czytelnika! Tu wysławia dobroć Boga i waywa, aby mu palić ofiary na ołtarzu serca. Obszernie omawia „przyczyny do modlitw“. Dalej mówi, jakie powinny być modlitwy. Potrzeba skruchy, ustawicznosci itp. Objasnia, skąd wyjął swe modlitwy.

Poczem na 2 str.: Porsządek którym są te modlitwy spisane... (oraz schemat ich podziału na dwie części t. j. na ogólne i osobne).

Część I od str. 1—153 obejmuje: Modlitwy ogólne, to znaczy „o wszystkie potrzeby“. Na str. 67: modl. do Pana Jezusa. — O dar Ducha św. — Modl. z miejsce pisma św.

Część II: Modlitwy osobne o różne potrzeby się opierające wedle różnych stanów, od str. 153—736.

Idą tu po sobie: Modl. zbiorowe, za nauccyielmi różnych sekt w Krszczijaństwie (str. 210), o nawrócenie żydów (str. 237) i turków. Potem idą modlitwy za „stanem politycznym“ to jest za cesarzami i księstwami (str. 289), podczas osierocenia Król. Polskiego w r. 1632 (str. 305), za króla Wład., za Król. Polskiem (str. 347), za sejmikami i sejmem koronnym,

za tymi co są na urządzie (str. 363), za sądem trybunałskim, modlitwa panom względem poddanych, za mieszczanami i chłopami (str. 390), modlitwa o pokój (str. 403).

Od str. 408—736 idą: Modlitwy stan gospodarski z osobna zachodzące, albo o potrzeby domowe. Są tu modlitwy dla bezżennych, obłąbionych, małżonków, rodziców, ojczyma, macochy, starców, wdów, dzieci, sierot; dla tych co się w szkołach naukami bawią (str. 662), preceptorów; dla ludzi bogatych i ubogich, kupców i rzemieślników.

Od str. 737—788: Modlitwy wedle różności czasu o rozne potrzeby (w różnych porach dnia).

Od str. 799—1011: Modlitwy o potrzeby różnych czasów. Są to modlitwy przed i po zebraniach dla słowa bożego, za więźniami dla prawdy bożej, czasu zniwa, niepogód, drożyzny. Dalej modlitwy czasu wojny, niewoli, moru, chorób, niespraw. obwinienia, za chorymi, po umierającym, z okazji śmierci nagłej itp.

Na ost. 9 stronach nlb.: Rejestr modlitw. Wszystko napisane przełiczną prozą, o wysokim poziomie literackim. Zwłaszcza modlitwy „polityczne“ zasługiwałyby na rozbiór i przedruk.

Do napisania tego zbioru modlitw został autor wzwany przez synod z r. 1630(?), jak twierdzi Bock na podstawie znanych mu rękop. aktów synodu (zapewne należałoby ich szukać w bibl. Królów.).

Na egzempl. bibl. Jag. oprawnym ozdobił w skórę, ze słocznymi kartkami, wybita stampila (z XIX w.): H. M. Boelting — oraz dopisano ręką mego ojca: „Dzieło tak rzadkie że go żadna biblioteka nie posiada i nigdzie o niem wzmianki. 4. 7. 1884 (16 florenów)“. Widocznie nabyte ze zbioru jakiegoś zagranicznego (Boelting).

Sandius Bibl. Ant. str. 92—3. — Bock I 945. — Beyträge I 173. — Jocher 7231 podaje za Siarcz. II 237 tytuł: Modlitwy i Pieśni pobożne. — Stan. Estreicher Pacyfizm w Polsce XVI w. (1930) str. 19 (o modlitwie o pokój). — Sobieski w „Reformacji w Polsce“ 1921 str. 60—63 opisuje ten modlitewnik z egz. Muzeum bryt. i przedrukowuje z niego kilka modlitw. Egz. ten był własnością Marg. Kuarówny, jak świadczy dopisany w nim na końcu akrostych. (Nie wiem czemu nazywa Modlitewnik ten „malutkim“, skoro liczy str. 1011). Jagiell. — Mus. bryt.

— ob. Clementinus (Antapologia 1630, Antilogiae 1623) — Crellius (Cingallius) J. (Comment. 1636, Declaratio 1637) — Kaczorowski (Crutius) K. (Monita Calvinistarum 1616) — Kotowiecki Kasper (Relator 1618) — Pawłowski

Lippa Krz. (1607, 1621) — Sandius Krz. (1684) — Węgierski (Slav. str. 432) — Wolan Jan (Scripta 1641) — Zaborowski (De Lubl. disputatione 1615).

Liczne jego prace rękop. wymienia Bock I 944—947, a mianowicie: 1) Colloquium cum Claudio Auberio (Triuncuriano) 1626. — 2) Contra Paxillum (Kolek z Brzezia). — 3) Listy (głównie z Amsterdamu). — 4) Kazania. — 5) Obostrzenie dyscypliny (1643) (czyli rzecz o reformie zborów). — 6) Rozmowa o pobożności (1626). — 7) Księga o opatrności bożej (1637). — 8) Wedle Bocka I 946, a za nim Wiszn, VII 19, miał też zostawić w ręk.: „Śpiewy zapustne“ (z r. 1650) w których naganiał swawolę zapustną.

W kancjonał arjańskim (Pieśni 1610) miały być jego utwory np. hymn o symbolu apost. — Dziś zbiór ten nie znany.

Jego korespondencję z Grocjuszem ob. Grocjusza Epistolae 1687 str. 455, 476 i passim. — O jego stosunkach z Grocjuszem ob. Kot Gr. a Pol. 1920 str. 12 (polemizował z Gr. w sprawie wojny, którą potępiał nawet wtedy, gdy była sprawiedliwą).

Baillet Liste des auteurs degnisez str. 598. — Jocher 2522. — Wiszniew. VI 529. — Placcius str. 558. — Enc. kośc. XXVI str. 560. — Fock Socinin. (1847) str. 147. — Bibl. Krasin. tom XIII (r. 1895) str. 112. — Kwaśala Marja Habab. 1928. — Chmaj Sam. Przypkowski 1927. — Tenże w Rozprawach Akad. Filolog. (1921) t. XXXVII. — Korbut¹ I 338. — Finkel III s. 1865.

Statorius (Stoiński) Krzysztof ob. Franconius (Omina 1612) — Pistorius Szymon (Oeternio VIII, 1612).

Bock I str. 948.

STATORIUS (Stojęński) Petrus Tonvillanus, Gallus (od r. 1549 w Polsce † w Krakowie 1591). Brevis Apologia Petri Statorii Galli. Ad Dilvendas Stancari cuiusdam calumnias, quibus ipsū priuatim Statorii, publice autē vniuersam Christi Ecclesiam recte de Mediatore Iesu Christe sentientem obruere conatus est. In qua cōtinetur Orthodoxae fidei de Dei inuocatione assertio: & vera de Mediatore sententia ex purissimo Dei verbo petita. B. m. i. r. (Pinczoviae, Lancicius, 1560). w 8ce, k. tyt. i k. 39 nlb. (sygn. E₈).

Jest to odbitka z większego zbiorku, wydano go dwukrotnie: raz w Wittemberdze, drugi raz w Pinczowie 1559 r., a zawierającego kilka prac polemicznych przeciw

Stankarowi. Obacz w tym zbiorku w t. XVIII str. 91 pod Helt Kasper.

Na egz. Czart. współczesny dopisek: Haereticus contra haereticum, Djabel djabla karci.

Bock I 916 (obszerniej stresszcza). — Jocher 3478 i 3480. — Wiersb. III 3187.

Lismanin w liście do Bullingera paźds. 1560 cytuje jako jego pracę: Historia Stancarianae tragoediae a Petro Statorio Gallo Pinczoviensis scholae moderatore. 1560 — Miała ona być dopełnieniem pracy Łaskiego (?) „Narratio historica“ 1560, o której ob. pod Stankar (str. 176).

Zapewne jest to identyczne z powyższą „Apologią“. Istotnie zaczyna się od obrony Łaskiego i Lismanina przed Stankarem. Powołuje się też na Lutomirskiego i Kalwina.

O sporze Statoriusa ze Stankarem obacz Wotschke Fr. Stancaro (1919) str. 30 i 35—6 oraz tenże: Franc. Lismanino (w Zeit. der hist. Ges. Posen 1903) str. 270. Czartor. — Tor. Koper. — Zamoj.

— In Clarissimi Viri D: Ioannis A Lasko Poloniae Baronis obitu, Funerbris oratio, conscripta & habita a Petro Statorio. [Tu winieta]. Impressum Pinczoviae in officina Danielis Lancicij. Anno 1560. w 8ce, k. tyt. i k. 19 nlb. (sygn. A—Ciiii).

Na odwr. tyt.: Petrus Statorius Tonvillanus clar. viro Francisco Lismanino. S. Tu mówi, że mowę na pogrzebie Łaskiego miał wypowiedzieć Lismanin, ale gdy zachorował, zastąpił go Statorius.

Mowa była miana 29 stycznia 1560 (w trzy tygodnie po śmierci Łaskiego).

Wysławia tu Hier. i Stan. Łaskich. Mówi o stos. J. Łaskiego z Zwinglim, o pobycie w Niemczech i Anglii, o jego dalszych pracach i polemikach (ze Stankarem). Kończą wiersze: In obitum... epicedium quod epitaphii loco esse potest; De eodem; wreszcie: Annus et mensis quo obiit (anagramat).

Inną mowę z tej okazji ob. pod Silvius Ab. Bandtkie Hist. dr. II 41. — Wiersb. III 2370. — Dalton Joh. a Lasco... i Lasciana. — Wotschke Fr. Lismanino (w Zeit. Ges. Posen 1903 str. 275) mylnie twierdzi za Bockiem I 913, jakoby dedykację napisał Lismanin (dedicatio scripta a Fr. Lismanino). Egzemplarz bibl. Jag. ma istotnie na tytule napis własnoręczny Lismanina: Nicolao Ossolinski equiti Polono. Widocznie więc Bock widział w Królewcu jakiś inny egzemplarz (bo Jag. nie znał) z podobną pisemną dedykacją Lismanina, który tę mowę protaktorom swoim rozsyłał. Czartor. — Jagiell.

— Emanvel, Sev De Aeterno Verbo, Dei Filio, homine facto, Dei Patris hominum; Conciliatore. Altera, Et Vltima Petri Statorii expositio. Adiuncta est de Calumniis Staphyli expostulatio. 2. Corinth. 4. Abdicauius obtegumēta turpitudinis, non incedentes cum calliditate, neq; falsantes aerupnem Dei, sed declaratione veritatis commēdates nosipsos apud omnem conscientiam hominum, in cōspectu Dei. Excusum Pinczouiae. 1561. w 8ce, k. 92 nlb.

Sygnatury idę: A (8 k.), a (4 k.), B—I. (po 8 k.).

Na odwr. tytułu 10 wiersz: In minus candidum lectorem. Skarży się w nim, iż „vulgi doctores atque magistri nos tacite pergunt dicere Grammaticos“.

Poczem dedyk.: Ecclesiarum in Minori Polonia orthodoxam de Mediatore confessionem retinentium patronis... Nic. Olesnicio, Jach. Lubomirscio, Joan. Lascorenio, Stan. et Mathiae Baleo, Stan. Lascocio, Hier. Philipouio, Rem. Chelmio, Joan. Golecio, Balt. Lukuiio, Andr. Goluchovio... Salutem.

W dedykacji tej, zajmującej cały ark. A oraz ark. a (razem k. 12) wspomina na k. aij Jana Bonera i Hier. Bazińskiego oraz oddaje pochwały żyjącym patronom ruchu. O tej dedykacji ob. Wotschke w Archiv für Ref. Gesch. 1909 str. 356.

Od ark. B rozpoczyna się: Caput I. Na k. Cij: Lausanensium ad Polon. Eccl. literae (o polemice ze Stankarem). Broni swej „ody“ o Mediatore. — Na k. Fii: Cap. XIII. — Poczem rozpoczynają się: Patrum testimonia (caput XIII). Są to cytaty z dawnych pisarzy kościelnych, mające popierać jego pojmowanie Mediatora.

Na końcu musiała być jeszcze: Expostulatio de calumniis Staphyli, ale końca w egz. Kór. brakuje, a egz. Ossol. nie znam (nie odszukano go na razie).

Jocher 3482. — Chłędowski Spis str. 7. — Wiersb. III 2395. — Piekarski Kat. Kór. nr 1422.

Kórnik (ma tylko kart 53 z 92) — Ossol. (?).

— Polonicae Gramatices Institutio. In eorum gratiam, qui eius linguae elegantiam cito & facile addiscere cupiunt. [Tu sygnēt: wierzba na tle gór; liście jej obgryza koza]. Cracoviae Apud Mathiam Wirzbiętam, Typographum Regium. 1568. w 8ce, k. tyt. i k. 107 nlb. (sygn. A—O₁).

Druk kursywą, tylko przykłady polskie drukiem gockim.

Dedykacja: Gen. et Clar. Andreae Duditio P. Stoienski S. P. D. datow. Calendis Julii Cracoviae 1567. W niej wysławia „Polonorum prope incredibilem humanitatem et libertatis amorem“. Pisał za namową przyjaciół, zwłaszcza Prospera Prowany. Zbija zdanie, jakoby lingua pol. była vaga et inconstans, nullisque regulis comprehensa. Narzeka na swą chorobę trwającą już dwa lata.

Na str. 1: De literarum potestate (tu o a i e). Potem o rzeczownikach. Od k. G₄: De verbo. Od k. K₃: Adverbium, Praepositio, Coniunctio, Interjectio. Poczem na k. L₁: Finis.

Następna strona czysta, a na k. L₂ zaczyna się jakby dodatek: Syntaxis. Nominum constructio.

Na k. N₂ podany przykład: „W Rzymie wszystko wolno, ale cnotliwym być nie godzi się“, został wykreślony w egz. Jag. a współcześnie dopisano: mentiris. — Egzemplarz ten ma bowiem napis: A-scriptus Cathalogo domus prob. crac. Soc. Jesu.

Jest to najstarsza gramatyka polska. Mont-luc w mowie 10 kwiet. 1573 zalecając Walezego chwalił się tą gramatyką: „Exemplum vobis praeferam de Gallo qui sermonem Polonum grammaticis legibus primus subdidit“.

Knapski na karcie 1349. — Bock I 921. — Hall. Allg. Zeitung 1818 nr 68. — Wiersb. III 2523. — Plebański w Encykl. Org. X 519. — Brückner Miscellen w Archiv f. slav. Phil. 1892 tom XIV str. 462. — Biońkowski w Enc. wych. V 138. — Łoś w Języku pol. 1913 I 219. — Kopko w Rozpr. Akad. filolog. 1910 tom XLVI str. 245. — Podobizna tytułu w Silva Rerum 1925.

Akad. — Bodlej. — Czarn. — Czartor. — Gdań. miej. — Jag. — Uniw. warsz. (?).

— Gymnasii Pinczoviensis Institutio. Plato tum denique fore beatas respublicas putavit, si aut docti, aut sapientes homines eas regere caepissent, aut qui regerent, omne suum studium in doctrina ac sapientia collocassent. w 12ce, k. nlb. 24 (sygn. Fiiij).

Druk zapewne około r. 1560.

Na odwr. tyt. cytat Iac. z Platona.

Poczem 18 w. po łacinie: Lectori... oras: Serenissimo Polonorum Monarchae, Divo Sigismundo Augusto, Domino suo clem. Petrus Statorius Tonvillanus veram felicitatem precatur (11 strof Iac. 4 wierszowych). Następnie: In scholae Pinczov. Institutionem Petri Statorii Tonvillani ad Equites Polonos Praefatio... Poczem idzie Institutio, to jest tekst dziełka. A więc najprzód: Classium Scholae Pinczoviensis

oeconomia, Temporis seu dierum distributio, Leges de morum disciplina, De recipiendis in scholam discipulis, Admonitio. — Kończy esterowierasz: Ad lectorem minus candidum.

W powyższych rozdziałach omawia rozkład nauk, wymienienia podręczniki używane, tudzież reguluje sposób zajęcia młodzieży przez wszystkie dni tygodnia.

Przedrukował z egz. Zam. Karbowski w Arch. do dziejów liter. XIII 1914 (ze wstępem i indeksem osób i rzeczy).

Jocher nr 1690 mylnie podaje jako autora przedmowy Jana Statoriusa. — Wierszowski II 1989 — Łukaszewicz Hist. szkół I 73. — Grabowski Z dziejów lit. kalw. str. 125 (sądzi — mylnie, że druk 1556). — Kot w „Reformacji w Polsce“ 1921. — Mazurkiewicz Ben. Herbst 1925 (zmniejsza jego zasługi na rzecz Herbsta). Petersb. publ. — Zamoj.

— In duos Martini Cromeri dialogos, qui de vera et falsa nostri temporis religione inscribuntur, animadversiones breuissimae, quibus hominis fucus et impostura deteguntur, et, quatenus necesse fuit, refutantur. Impressum Pinczoviae in officina Danielis Lencicii 1560. 8 die Februarii. w 8ce, k. 67 (sygn. A—liij).

Dedykacja: Polonorum equestri ordini (k. 6). Tu nagania gwałtowny ton Kromera.

Jest to polemika z dwoma dialogami Kromera: De falsa Luther. relig. (do k. 43) i De vera Chr. relig. — Cytuje tekst Kromera, a po nim dodaje swoje „Animadversiones“.

Autorstwo przysnaje jemu Silvius oras Laetus (Comp. hist. univers. Lugd. Batav. 1643 str. 541), a za nim Bock I 913. — Łukaszewicz Dsije wyzn. helw. w Małopolsce str. 20. — Brückner Różnowiercy (1906) str. 49

Egz. Jag. kupiony w r. 1889 od Ż. Paulęgo za 5 złr. ma dużo gloss współcz. ze strony katolickiej.

Bibl. w Królew. (?) — Jag. — Tor. Kop.

— ob. Apendix (1615) — Biblia brzeska (1563) — Crenius (1696) — Helt C. (Conf. de Mediatore 1559) — Lubieniecki — Orsatius — Paweł Grzeg. (1575) — Proteus (1564) — Sandius (1676) — Socinus (Brieven 1666, Epistolae) — Stankar P. — Thenaudus — Węgierski (Slav. Reform. 1679).

Stanisław Potocki (Pochwały i mowy II 558) pisze: W Rakowie wydawano Jeometrię Stońskiego, a później Etykę Kreliusa (w wieku XVI). Nie wiadomo na jakiej podstawie to podał?

Niektórzy przysnają mu autorstwo „Proteusa“ (przedrukował w Bibl. pis. A. U. w r. 1890 Wisłocki). Tak np. Caubek w Pam. lit. (1904) III str. 272. Za nim idzie Grabowski Lit. arjań. 1908 str. 32. — Ob. o tej kwestji Brückner w Pam. liter. 1907 str. 485. Wedle Lubien. str. 213—215 miał Statorius nadany przez przyjaciel prydomek „Proteus“ (?) gdyż chwiejny był w przekonaniach.

W dziele Helta Confessio de Mediatore 1559 (wydanem dwukrotnie: raz w Wittemberdze, raz w Pinczowie) jest na końcu dodana jego Ode... de J. Chr. mediatore (ob. tom XVIII, 91). Oda ta składa się z 23 strof. — Por. Wisn. IX 27—28.

W Lubienieckiego Hist. reform. (1682) na str. 208 znajduje się jego list z 30 stycznia 1561 pisany do Rem. Chelmskiego w sprawie Ducha św. — Obacs w tym liście Górski Gra. Paweł (1929) str. 61, 69.

W Juniusa Opera theol. II k. 56 jest jego „Epistola“ o dogmacie św. Trójcy, pisana prawdopodobnie do Besy (ob. Sandius str. 172). Był on bowiem przed swoim przybyciem do Polski uczniem Bezy, co Beza stwierdza w Epist. theolog. genev. (1573) str. 220.

Jego listy do Kalwina z r. 1556 ob. Calvini Opera XVI, XVII i XVIII. — Inne jego i o nim listy ob. Wotschke Der Briefwechsel der Schweizer 1908.

Bock Hist. antitr. I 911—922 (tu bibliografja). — Łukaszewicz Dsije wyzn. helw. w MPolsce 246. — Czacki O lit. i pol. praw. I 302—3. — Sandius Bibl. antitr. 47—8. — Beyträge II 93. — Siarczyński Obraz II 231. — Bentkow. I 204 i II 512. — Baudtkie Hist. dr. I 44—5. — Sobieszcza. w Enc. Org. XXIV. — Orichoviana, ed. Korsen. I. — Brückner w Archiv f. slav. Phil. 1892. — Plebański w Enc. Org. X 519—527. — Enc. kośc. XXVI str. 559. — Fock Der Socinianismus (1847) str. 147. — Kot w Reform. w Polsce 1921 str. 18. — Tenże w Kult. Starop. (1932) str. 662 i 667. — Grabowski Lit. arjań. str. 24 i n. — Tenże Lit. kalw. (1906) str. 125 i 165. — Woyde w księdze „Z wieku Reja“. — Wajeblym w Reform. w Polsce 1928 str. 44. — Ptaśnik w Reform. w Polsce 1921 str. 44. — Górski Grzeg. Paweł (1927). — Wotschke Chr. Thretius str. 45. — Tenże w Archiv f. Ref. Ges. XXIII str. 99. — Korbut² I 333.

STATORIUS Piotr (II), syn Piotra (1575 † 1605), zięć Grzegorza Pawła, minister w Lusławicach i Rakowie. Dysputacja Lubelska Piotra Statoriusa służy słowa Bożego o przedwiecznym Bostwie Syna Bożego z X. Adryanem Radziwińskim Jezuitą. A. C. 1592. 22

et 23 Maii. Przez tegoż Piotra Statoriusa wydana. W Drukarni Alexego Rodeciosa (1592). w 4ce, str. X i 51.

Jest to sprawozdanie z dysputy analogiczne do sprawozdania, jakie o tejsze samej dysputy wydał Jan Przylepski ze stanowiska katolickiego (obacs tom XXV, str. 372). — Dniaj nie znane.

Bock I 924 (prytacza to z tytułem łac., za nim Wisn. VIII 225). — Jocher 3502 powołując się na Wisn. Poczet Nowy t II.

— Odpowiedz na xięgi X. Marcina Smigleckiego w których chciał dowieść przedwiecznego bostwa Chrystusowego wiele dziwnych wywodów ku temu zgromadziwszy z ktorey się pokazuje iż tá nauka którą X. Smiglecki prowadził nie może być żadnym świadectwem ani stárego ani nowego Przymierza podparta. przez Piotra Statoriusa, słuę Ewánieliey páná Chrystusowej napisána. I. Cor. S. V 5. 6. Choć są ktore Bogi zową tak w niebie iáko y ná ziemi iákoż iest wiele bogow y wiele pánow. Ale my iednego Bogá mamy Oycá onego z ktorego wszystko á my w nim y iednego páná Jezusá Chrystusá przez ktorego wszystko á my przez zeń. (1595). w 4ce, k. tyt. i k. 2 nlb., str. 424.

Druk gocki.

Rospoczyna: Przedmowa do czytelnika prawdziwienney szukającego (na 2 k.). Mówi że ks. Smiglecki sprzeciwia się rzeczom jasnym jak słońce. Popadł też w sprzeczność z ks. Wujkiem. Nie odpisywał mu zaraz dla prac sborowych. Poczem idzie tekst odpowiedzi. Przechodzi kolejno rozdział za rozdziałem i niemal zdanie za zdaniem ks. Smigleckiego, wykazując różne jego „chytrości“. Spór toczy się o wykład różnych pism N. Testamentu. Ob. tom XXVIII pod Smigleckim (1594). Univers. Lexicon XXXIX str. 1297. — Bock I 928. — Osiński Skarga 81. — Siarcz. Obraz II (przysnaje mylnie Janowi Stoj.). — Jocher 8530 i noty. — Wiersb II 1990. Czartor. — Czetwert. — Ossol. — Uniw. warsz. (?)

— Obrona Sentencyey o sposobie zbawienia naszego przez Chrystusá Páná którą Faustus Socinus zámknął w Dysputacyey swoiey De Iesv Christo Servatore. Napisána przediwo skryptowi X. Grzegorzá Zarnowcá który názwał Apocatastasin, to iest Napráwa Artykułu o dosyć wczynieniu sprawiedli-

wości Bożey przez Christusá nášzego Páná ec. Przytym przydána iest przedmowá do czytelniká w ktorey summattim wyznánie iest wczynione o Bogu iedynym y o Synu iego y o Duchu świętym: á miánowicie o tym iákim sposobem przez śmierć Páná Chrystusowę grzechy nasze są oczyszcione. Przez Piotra Statoriusa, słuę Ewánieliey Páná Chrystusowey. I. Per. 2. v 18. Christus cierpiał raz zá grzechy, sprawiedliwy zá niesprawiedliwe, áby nas przywiódł do Bogá. [Tu winietka]. Bez r. (około 1600). w 4ce, k. tyt., str. 163.

Druk gocki.

Rospoczyna: Przedmowa do Czytelnika (na 22 stronach). Tu wspomina o „świeżej zelżywości“, jaka potkała Socyna w Krakowie, jako jakiego słoczyńcę z utraceniem wielu rzeczy potrzebnych a osobliwie ksiąg i pism. Czego przyczyną było wydanie De J. Chr. servatore. Uderza na Grzegorza Zar. bojąc się, aby jednego Antychrysta gubiąc drugi nie nastawał. Od str. 23 idzie: Odpowiedz na przedmowę skryptu X. Gra. Zarnowca; zaś od str. 43 drobiazgowa polemika z dziełem, przyczem przechodzi rozdział za rozdziałem. Zarzuca przeciwnikowi niedbalstwo w czytaniu Socyna, brak znajomości tekstu hebr. pisma św. (sna tylko wulgatę) itp.

Apocatastasis Grzeg. z Zarnowca wysłała po polsku w r. 1598, a po łacinie w r. 1607. — Na powyższą Obronę odpisał Grzegorz pismem pt. Apologia.

Bock I 927 (tu streszczenie). — Osiński Skarga 81. — Jocher 3825 i 3531 (oraz Noty). — Maciej. III 345. — Wiersb. III 3188. Czartor. — Czartor.

— ob. Clementinus — Franconius Dan. (Omina 1612) — Katechizm zboru (1605, 1619) — Moskorzewski Hier. (1605) — Przylepski Jan (1592) — Smiglecki Marcin — Socyn F. (Refutacya 1593) — Węgierski (Regenvolscius) — Wujek J.

W rękopisie pozostały po nim prace: 1) Dysputa z Farnowskim w Lusławicach 1591 de existentia Christi ante Matrem (o casm wspomina Clementinus). — Taká dysputa z r. 1593 z Farnowskim i Wiśniowskim. 2) Confessio in synodo Lublinensi 1593 (Sandius str. 174). 3) Dysputa z Janem Petrycym z r. 1593 w Lusławicach odbyta. 4) Paraenesis albo Upomnienie Ministrów Ewang. do zgody z ministrami ponurzonymi.

- 5) Mowa na pogrzebie Socyna 1604 (ob. Lauterbach Poln. Ariano-Socinismus).
6) Komentarze (czy kazania?) do ewang. św. Jana.

Dużo materiałów do jego działalności miało się znajdować w aktach synodów arjańskich, znanych Bockowi, ale dotąd nieodnalezionych (zapewne znajdujących się w Królewcu).

On to prawdopodobnie przełożył na język polski pismo Socyna: Refutacya... Wujka (w r. 1595). — Ob. tom XXVIII s. 395.

On także przekładał „Okazanie” Socyna, obacz t. XXVIII 392 i XXIII, 305. A nadto Jocher 3183. (Dodaje należy, że to „Okazanie” figuruje błędnie w katalogu Kras. pod Moskorzewskim).

Sobieszcz. w Enc. Org. tom XXIV. — Universal Lexic. Zedlera T. XXXIX, s. 1298. — Baillet Satyres personnelles 271—3. — Enc. Kośc. XXVI 559. — Grabowski Lit. ar. str. 24 i n. — Wajsblum w Ref. w Polsce 1928 str. 89.

Statorius (Stoiński) Piotr (III), syn Piotra i wnuk Piotra ob. Pistorius (Epigram., oct. undecimus).

Bock I 947.

O późniejszej generacji Stoińskich, bo tak się już stale nazywali, ob. pod Stoiński.

Statu (De) ob. Angelus Chr. (graeorum 1678) — Huyssen Henr. (acad. cracov. 1709) — Nobilis Polonus (reipublicae 1687) — Reggius G. (ecclesiae 1647) — Simonis Ferd. (papatus 1638) — Socinus Faus. (hominis 1610) — Warszawicki Chr. (libertatis 1598).

Statua Matki Najśw. ob. Tyneński Jan (Kazanie 1769).

— honoris ob. Luca J. (1674) — Martini Henr. (1675).

— triumphatrici ob. Winckler P. (1684).

Status ob. Angelus C. (et ritus 1655) — Błoński A. A. (aevi nostri 1669) — Goldingensis districtus (1773) — Horwacki M. (religiosus) — Herbinus J. (ecclesiarius 1669) — Kirchmajer Kar. (polonicus) — Krzisztanowicz (Regni polon. 1627) — Opaliński G. (reipublicae 1752) — Palczowski P. (Venetorum 1603) — Pastorius J. (seu considerationes 1664) — Retz Jan. (et expos. controversiarum 1726) — Roa M. (animarum 1643) — Wołkowicki Hieronim (Oratio de vita 1610).

— Akademii Zamoyskiej z Erekeyi y Dekretu Roformationis ostatniej wizyty Apostolskiej y Krolewskiej w Zamościu zebrany... (B. m.) 1768. w 8ce, str. 6.

Kochanowski Dzieje Akad. zamojsk. 1800 str. 308 i n. podaje przedruk.

Ob. tom XIII, 84. Bran. — Zamoj.

Status causae między Akademikami krakowskimi a praetensum Collegium krakowskim i Piotra Oyców Jezuitów. (B. m. dr. i r.) (1617). fol., k. 1. Jagiell. — Ossol.

— pro generoso ordine sequestri Ducatum Curlandiae ob. Biron Jan.

— pro ordine equestri Curland. ac pro Nobilibus spoliatis. Varsaviae, 1766. w 4ce.

Ob. Kettler — Medem — Offenber.

— pro Innocentia Marschalci et deputatorum conventus public. Ducatum Curl. et Semigalliae, 1766. w 4ce.

— Joan. Kisinga contra Jan. Czimmernmann et Sim. Schulte... (po łacinie i niemiecku). Thorn 1702.

— affectatam Perillustrissimo et Reverendissimo Referendario Regni, commissionem concernens. (1761)... ob. Gdańsk.

— pro regio districtu Piltinensi ob. Derschau Cas. Ernst. (1767).

— ob. Behm (expos. controv. 1726) — Behr U. J. (Praefecturae) — Biron Ernest Jan (Ordin. Curland. 1765, 1766) — Brincken (1765) — Continuatio ulterior (1766) — Flettenberg G. Fr. (Contra Tetsch) — Howen (1765) — Kettler (pro ord. Curl. 1768) — Kościuszko M. (pro Consil. Curl. 1754) — Lwów (ex parte magistr. ex parte seniorum) — Medem G. (pro ord. Curl.) — Muśniocy (Jezuitów) — Neuhoff (causarum exhib. Corpus 1746) — Nowicki Szcześ. (z Józ. Ossoliń. 1765) — Offenber.

— H. (pro Ord. Curl. 1765) — Osmiałowski J. (inter instigatores Regni 1773) — Ostrowski A. K. (intuitus exempt. 1755) — Piechowski Jan. (pro domo Curl., Contra Liv. ducem 1777) — Piotr Xże (contra Joan. Schiberg) — Plater Rosa (olim Jos. Strutyński) — Plettenberg (contra Bolner 1766) —

Ropp Jul. (contra J. Fr. Brincken) — Rzczycki And. (c. Jos. Skrzetuski) — Sapiehowa Joan. (O dożywocie 1773) — Słupecka Izab. — Sprawa — Strutyński J. A. (z Jezuitami) — Swiechowski (creditorum contra Balkaw 1787) — Syberg Tad. (c. Petrum ducem) — Umiastowski Jan. (in puncto granit.) — Vischer J. G. (contra Eb. Chr. Hahn) — Wołodkiewicz Fel. (przeciw Jerz. Konińskiemu 1766).

Status Europae oder kurtzbemerker Zustand in gantz Europa, wie solcher mit Anfang des 1663. Jahres nach der unpartheyischen Wahrheit gewesen. w 4ce, k. 5.

Zawiera m. i. wierszyki o Polsce.

Kat. Rosenthala 1910.

Statut ob. Dzwonowski J. (to jest artykuły prawne) — Potkański Krz. (Poprawa 1608) — Wiadomość chronologiczna.

(Statut litewski). Statut Welikoho Kniastwa Litowskoho Ot Naiaśnieyszaho Hdra Korolia Jeho Milosti Żikhimonta Tretého nakoronacii w Krakowie wydanyj; Roku 1588. [Tu Pogoń wśród wieńca laurowego, ponad wieńcem czapka wielkoksiażęca]. [Następują 2 cytaty, a pod nimi:] Złaski i za priwilejem Korolia Jego Milosti W Wilnie. Drukowano w domu Mamoniczow. fol., k. tyt., k. 8 nlb., k. 32 nlb. i str. liezbowanych literami cyryl. (i tak samo sygnatury u dołu) 536.

Cytaty w tytule przedrukował Daniłowicz w Dzienn. wil. II 173.

Linde (jak niżej) podaje oznaczenie miejsca i drukarni odmiennie: Drukowano w Welikom Meste Wilenskem w drukarni domu Mamoniczow z laski i priwilija Korolia Jego Milosti. — Karatajew l. c. pod nr 117 podaje znnow inaczey: Zapriwilejem Korolia Jego Milosti Drukowano w domu Maniczow (sic).

Te różnice pochodzą stąd, iż Mamonicz wypuścił w świat cztery różne przebiecia, choć wszystkim dał datę 1588.

O trzech takich przebieciach mówi bliżej Ptaszycy K'woprosu ob. izdanijach 1893. Tutaj Ptaszycy opisał 3 przebiecia, zaś czwarte posiada Bibl. Ossol. (Ob. o tem także Ptaszycy w Księdze dla Balzera 1925 II str. 297—313).

Istnieniem tych różnych przebiec datowanych z tego samego roku, choć przebitych za-

pewne w różnych latach, tłumaczy się, że i w układzie pierwszych kart druku są między egzemplarzami różnice (różnice te zaznaczam poniżej pod koniec opisu dzieła).

1) Zaczynam od opisu egz. bibl. Jag.; jest to egz. kompletny, zakupiony przez mego ojca w r. 1880 od ks. Polkowskiego za cenę 250 złr. — Porównałem go z egz. Csart. (niekompletny bez tytułu).

Pierwsze 4 słowa tytułu (wśród ornamentu roślinnego) wybito czerwono, tak samo trzy inne słowa (Żikhim. Tret. nakoron.) i datę. Data oznaczona cyrylicą.

Początkowe 4 wyrazy tytułu, tak samo jak wyrazy: Gosudara, Milosti są skrócone. Na odwr. k. tyt. popieranie Zygm. III w obramowaniu z orłem polskim. Przy boku Zygm. Snopek Wazów z insygniami.

Poczem na 3 stronach (karta 2 i 3 r.) dedykacja Lwa Sapiehy do Zygm. III, dat. w Brześciu 1588 dnia 1 grudnia. — Następnie na 4 stronach przedmowa do Stanów lit., podpisana również przez Sapiehę. Na odwróceniu karty czwartej herby Sapiehy i Litwy, mające dookoła napis warsalickimi cyryl.: Lew Sapieha Podkanclery Welikoho kniaźstwa etc. — Nad temi herbami cztery wiersze kuraywa: Na przesławnyie i starowiecznyie klejnoty ili herby Jasnje Wielmożneho pana lwa Sapiehy... epigramma. Pod herbami rozpoczyna się dłuższy wiersz (38 w.) zajmujący także następną stronę (recto karty piątej). Wiersz ten ma podpis: Andrew Rymesa.

Verso karty piątej i następną całą kartę zajmuje przywilej Zygm. III (po rusku) z 28 stycznia 1588, sankcjonujący statut i wprowadzający go w życie od Trzech Króli 1589.

Następuje 1 k., na której recto (antykwa) przywilej łac. Zygm. III z 11 febr. 1588; nadaje w nim pod karą 5000 flor. L. Sapiesse prawo wydrukowania Statutu idiomatibus Polonico et Ruthenico, i wymienia korayści, jakie wynikną z ogłoszenia statutu drukiem. Z przywileju tego przytaczam nast. ustęp, jako dla genezy zawartej tu redakcji statutu najważniejszy: ut Leges sive Statuta M. D. Lithuaniae ex praedecessorum nostrorum Serenissimorum Regum Poloniae mandato atque commissione quam plurimorum doctissimorum virorum Iurisperitorum, cura, studio, labore atque diligentia, ad unanimem consensum omnium Statuum, Ordinum, tam spiritualium quam secularium, Principum, Baronum, atque Nobilium Ducatus illius conscripta habentur idiomate Polonico et Ruthenico imprimendum et excudendum curaremus, cum ex manuscriptis legibus iuris cognoscen. quaedam difficultas et pernicioza varietas saepenumero exoriretur.

Taksamo na początkowych kartach, jak i w całym dziele użyte są do druku ruskiego tekstu czcionki rżnięte, naśladujące kursywę.

Tych samych czcionek użył Mam. w dziele Sbornik 1585 (ob. tom XXVII, 172).

Rozpoczyna się tekst od rejestru (na 32 k.) rozdziałów i artykułów, na jakie się Statut dzieli; bez paginaty u góry. Ostatnia strona biała. Nie ma także sygn. u dołu.

Poczem na 536 stronach idzie sam Statut. U góry stron paginata (liczba rozdziału).

Stronnie odgąd liczbowane literami alfabetu cerkiewnego (cyrylicy). Tekst liczbowany składa się z 44 seksternów (arkusz po 6 kart, każdy znaczący u dołu literą; tylko piąty arkusz ma 8 kart, a ostatni 2). Liczbowanie to (i jego myłki) opisuje bliżej Karatajew l. c. str. 236-7.

II) Są egzemplarze — mnie przeważnie nie dostępne, bo dzisiaj znajdujące się w bibliotekach, niżej wymienionych — różne od powyżej opisanego egzemplarsa bibl. Jag. (inne przebicia) Są one zwykle fragmentami (jak np. egz. Ossol. bez tytułu albo dwa egz. Kórn.). Egzemplarz dość kompletny, a w każdym razie posiadający tytuł (nieco odmienny jak podano powyżej) opisał Linde na str. 4-19.

Różnice między temi przebiciami zachodzą co do papieru, zużytych czcionek, skrótów druk. etc. — Niektóre różnice zaszcza Daniłowicz w Dzienn. wil. 1823 II str. 169 i nast. — Najobszerniej omawia te różnice Ptaszycki (wyżej zacytowany).

Egzemplarz Lindego (własność Suchodolskiego) miał tytuł następujący: Statut Wielikoho Kniażestwa Litowskoho ot Naisaneisziho Hsdra Korolia Ieho Młsti Żikimonta Tretého na Koronacji w Krakowie wydany Roku 1588. [Tu Pogoń w wieńcu pod czapką w. ks.]. Drukowano w wielokom(?) mieście wileńskiem, w Drukarni domu Mamoniczow z łaski priwilija Korolia Jego Młsti. — Sztynchowaną reprodukcję tego tytułu podaje Linde na końcu dzieła.

Na odwr. tyt. było popiersie Zygmunta III z herbem Snopek i z napisem ruskim u góry. Na 2 i 3 karcie był przypis Zygmunta III przez Sapię; na k. 4 i 5 odezwa Sapię do Stanów; na odwrocie Pogoń i teksty pisma św. (z Parap., z Mądr. Sal., z Psalmu 10, z Przypow. Salom.). — Poczem szedł rejestr rozdziałów.

Daniłowicz w Dorpater Jahrb. 1834 mówi, że są egzemplarze ze spisem omyłek. — Tego w znanych mi egz. nie ma. Podobno także jest jakiś egzempl. (niegdzie u Domin. grodz.) w którym na końcu dołączono osobny druk: Tribunal Obywatelom Wielikoho Kniastwa Litowskoho na zaimie warszawskom dany 1581. [Tu Orzeł polski i Pogoń] wydrukowano w Wilni (sic)

w drukarni Mamoniczow r. 1588. fol. k. tyt. i k. 14. (Jako osobny druk, ale nie jako dodatek do Statutu znajduje się ten „Tribunal“ w bibl. Kras. i Petersb. publ.).

Ogłoszony tutaj tekst statutu jest to t. sw. III redakcja. (Redakcji I i II nie ogłoszono współcześnie drukiem, chociaż do król zapowiadał a na sejmach nieraz się domagano). Redakcja ta po długich debatach i przygotowaniach była wykończona na zjeździe wolkowskim w grudniu 1584 roku. Zatwierdził ją Zygmunt III na sejmie koronacyjnym 1588 (sprawa sposobu zatwierdzenia jest sporna, obaca o tym sporze Ehrenkreutz w Ateneum wileń. 1924 i Adamus Z zagadnień pr. litewsk. 1926 str. 12-19).

Statut był przedłożony król. Zygmuntowi III do zatwierdzenia prawdopodobnie w języku polskim i ruskim, a król oba teksty potwierdził, skoro oba polecił wydrukować. (Kwestja ta należy jednak do spornych).

Leontowicz i Berszadzki (O nasled. po litewskomu prawu 1893) starali się dowiedzieć, jakoby tekst ruski był jedynym autentycznym. — Polemikę przeprowadza Ptaszycki w obu wyżej wymienionych rozprawach.

Język tej III redakcji jest białoruski podobny np. jak w dziełach Zysanii, ale przesycony mnóstwem polonizmów, a także licznymi wyrazami starosłowiańskimi (bolszij, sudno, plita, żerobie kinuti, poltyna, skarterla).

O wydaniu Statutu po rusku oraz o samierzonem (ale niedokonanem na razie) wydaniu po polsku obaca korespondencję Sapię z Radziwiłłem w Archiwum Rada. (Scriptores R. P. tom VIII str. 195 pod r. 1588). — W liście z r. 1592 pisze Sapię, że tekst (ruski) krytykują ludzie „uparci i nierozsądni“. Widać wielu Rusinów niezdawalniał. Stąd domagano się „poprawy“. „Poprawę“ taką uchwalono już w r. 1594 (Akta Wil. Kom. Arch. VIII pod tymże rokiem).

Przemowę Lwa Sapię (wydobyta zapewne przez Fryd. Sapię z archiwów rodujących) przy ofiarowywaniu Zygmuntowi III egzemplarsa ruskiego Statutu ob. Swada Polska Ostrow. 1745 oraz Mowy Wyborne 1759 str. 367.

Czacki O lit. i pol. pr. 1800-1 (nie znał wówczas druku białoruski, który dostał do Krasniewicza dopiero parę lat potem). — Linde O statucie litewskim wiadomości 1816 (opisał znane mu wydania i porównał tekst ruski z polskimi). — Daniłowicz Opisanie bibl. w Dzienn. wil. 1823 II str. 163 (tu obezerny opis). — Tenże Rzut oka hist. na prawod. lit. w Pam. nauk. krakow. 1834 (tu w Dorpater Jahrb. 1834). — Sopikow I nr 1425 (opisuje egz.

Senatu petersb.). — Strojew Opis. Knig Tołstoj 1829 i Dopełn. 1841 nr 9. — Żurnal Min. nar. prosw. 1838 str. 276. — Sacharow Obozienie 1849 nr 79. — Undolskij Oczerki nr 103. — Karatajew Opis. star. ruskich knig w Sborniku otdiel. rusk. jazika i slov. Imp. Ak. Nauk, tom XXXIV (r. 1884) na str. 236-7. — Ptaszycki K'woprosu ob izdanijach 1893. — Tenże Sbornik animkow sławiano ruskich 1895 (tu przedruk wyjątków). — Tenże w Księdze dla Balzera II 1925. — Jaroszewicz Obraz Litwy 1844 str. 143 5. — Wizerunki i Roztrząsania, Wilno 1837. — Piekosiński w Rospr. Akad. histor. filoz. XXXIX str. 122-4. — Katalog Wildera 1912 (cenit 260 rs. za egz. uszkodzony) — Ehrenkreutz w Ateneum wil. 1924 str. 315 i 320 (Stan badań). — Abramowicz Cztery wieki drukarstwa 1925 str. 27 (podaje reprodukcję tytułu tego wydania). — Piekarski w Kat. Kórn. 1929 nr 1423 i 1424 (fragm. dwóch różnych odbić).

Daniłowicz w Dzienn. wil. 1823 II znał 14 egz. (ja wiem o 18-tu niżej szczegółowo wymienionych, ale przeważnie dziś niedostępnych). Znał mianowicie egzempl. Suchodolskiego, Baz. wileń. (dwa), Bibl. Krasem., Uniw. wileń. (dwa), Domin. grodz. Senatu petersb., Czart., Tow. hist. mosk., Chod., Bibl. Kowień. (egz. zaświadczony przez Adama Mickiewicza), Niewiarowicza, Bibl. arsenału paryskiego.

Bibl. archiep. w Riasaniu — Bibl. Mosk. Synod. tipogr. — Bibl. petersb. Akad. duch. — Bibl. petersb. Akad. N. — Bibl. petersb. publ. — Bibl. Senatu petersb. (przy Metr. lit.) — Czartor. (bez tytułu) — Jagiell. (2 egz., jeden fragm.) — Kórn. (dwa fragm.) — Mosk. obszcz. istur. — Moszyńs. (Un. tubel.) — Mus. Rumianc. w Mosk. — Ossol. — Uniw. kijow. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. (?) — Uniw. wileń. (z bibl. Karmelitów wil.) — XX. Dominik w Grodnie (?).

— Statut Wielkiego Księstwa Litewskiego Od Naisniejszego Hospodára Krolá Jego Mości Zygmunta III. Na Koronacyey W Krakowie Roku 1588. wydany. [Tu w prostokacie koło, w nim na podmalowanej na czerwono tarczy herb Litwy Pogoń; po obu stronach tarczy anioły, podtrzymujące nad nią czapkę w. książęcą. W kole zewnętrznej herby znaczniejszych miast litewskich; w jego środku, na górze, herb Polski a nad nim korona]. W Wilnie U Leona Mamoniczów Typographá Krolá J. M. Roku 1614. fol., k. tyt. i k. 7 nlb. str. 391 i k. 17 nlb. (Registr).

Sygn. A wypada w egz. Jag. (z daru Wł. Górskiego) pod dz, B pod nie, C pod az... Taksamo w egz. Ossol. — U góry stron paginata z liczbą rozdziału. (Na str. 115 jest w paginacie błąd).

Na odwr. k. tyt. cytaty (z pisma św. po polsku, Tetrastichon łac. i cytaty ze Stobaeusa oraz Napomn. do rodziców po łac.).

Na nast. karcie sygnowanej u dołu) (idzie przywilej Zygmunta III. Tu mówi, że na sejmie koron. panowie rada, urzędnicy i posłowie W. X. L. podali mu do potwierdzenia Statut to jest odprawowanie sądów, przez deputaty od stanu W. X. L. i na sejmikach powiatowych na to obranych i wysadzonych poprawiony, zaś na sejmie elek. przegładany. Prosil go, aby go potwierdził i ku używaniu przywieść kazał... On też z powinności gospodarskiej namówił się z Pany Radami i z wszystkimi stany obojgo narodu na sejmie walnym koron. statut ten wydaje. — Wszystkie sprawy sądowe mają być tym porządkiem odprawowane od Trzech Króli 1589. — Zachowana ma być wolność porawowania statutu. Statut ten poprawiony i (s) przywilejami ziemskimi pismem polskim i ruskim drukować i w powiaty rozesełać rozkazał. Kazał też przywieść do niego pieczęd. Statut ten związkom i spiskom Uniej niwczyn przeciwiem być i nie szkodzić i ubliżać nie ma. Dat. 28 stycznia 1588.

Na nast. trzech stronach dedyk. podkancl. Lwa Sapię Zygmunta III, datow. 1 grudnia 1588 w Brześciu. — Dziękuje mu za wydanie Statutu jako najwyższemu strótwi praw i wolności.

Na k. 3 verso: odezwa tegoż Lwa Sapię: Wasem w obec Stanom W. X. L.; w której wychwala „naszą wolność między narody chrześcijańskimi“, bo ktobykolwiek w sławie, żywocie i majątności w czem nas ukrzywdził i pastwić się chciał, ten by już nie panem naszym ale skazicielem praw był. (Jest w tym ustępie pewna różnica w porównaniu do ruskiego tekstu). Mając wolności dobrze obwarowane wybierajcie ludzi dobrych do Trybunałów. Na odwrocie herby Sapię i Litwy, te same co w wydaniu ruskim 1588 i 14 wierszy polskich: Rozmnożył rzymskie państwo Romulus mężnością...

Potem na 2 k. dedykacja Leona Mamoniczów (syna): Leonowi Sapię kanclersowi W. X. Lit., datow. w Wilnie 30 sept. 1614. Podnosi jego zasługi w dojeściu do skutku druku ruskiego. Egzemplarze ruskie już się od dawna rozesały. Sapię starał się tymczasem, aby do Statutu nowe artykuły były przypisane albo dawne objaśnione, ale na te nowo sporządzone długoby jeszcze należało czekać. Dlatego kazał teraz Statut po polsku drukować dla tych, którzy albo

ruskiego języka nie umieją albo polskim częściej narabiają.

Wreszcie idzie 1 k., na której verso ten sam przyw. Zygmunta III na druk, co w ruskim wydaniu.

Rozpoczyna się na str. 1—391 tekst polskiego tłumaczenia. Litera B w wyrazie „Rozdział” drukowana ozdobnie. „Artykuł” druk. wersalikami łac., reszta tekstu drukiem gockim. Artykuły nie dzielone na ustępy, co przeprowadzono dopiero w nast. wydaniu (1619). Konkordancji z konst. sejm. nie ma.

Dwa znane mi egzemplarze wykazują w tem różnicę 1) iż w egz. Ossol. (a podobnie w egz. Chruckiego, który znał Linde) dolna połowa str. 210 jest biała. Górna część tej strony zajmuje art. 21. — Zaś od strony 211 idzie: Rozdział IV. — Opuśczone więc w tym egzemplarzu przekład art. 22 rozdziału V, który traktuje o niepojmowaniu „powinnej” za żonę.

2) Natomiast w egz. Jag. doklejono między str. 210 a 211 nieliczbowaną i niesygnowaną kartę (mniejszą o centymetr na szerokość), na której znajduje się wydrukowany: Artykuł ZZ (ma to oznaczać 22). Aby nikt powinien sobie wekrwi nie pomyślał. — Nieumiem rozstrzygnąć, jak ten brak wytłumaczyć: czy to było opuszczenie przypadkowe (co prawdopodobniejsze) czy umyślnie? W późniejszych edycjach ten artykuł zamieszczano.

Na str. 392 niepoliczbowanej: Przedmowa do łaskawego Czytelnika, gdzie (drukarsz) pisze: „Podobno czytając ten Statut łaskawy czytelniku, na niektórych miejscach to przełożenie z ruskiego albo raczej z słowiańskiego języka na rzecz polską nie wszystko podoba, a jako mniemam na wielu miejscach polszczyzna nieładka jako smakować tak i podobać nie będzie. Indziej też i trudne słowa mniej polskie i wątpliwy sens zdać ci się będzie. Lecz niech cię to nie obrusza, gdyż w tem przekładaniu tego statutu nie tak skąpość słów polskich nam zagradzała, jako raczej tym się to działo, że z ruskiego na polskie chcąc słowo do słowa przełożyć, nie się tu na słowa nowe wytwornej i górnej polszczyzny niez biorając, prostym a popolitym używaniem mowy polskiej folgując wykładowi szczeremu i przetłumaczeniu prawdziwemu do używania ludzkiego podać. A komu się to tłumaczenie nie podoba wolny rekurs do ruszczyzny nie podoba wolny rekurs do ruszczyzny starej zostaje. Wszakże proszę, aby te moje (sic) uprzejmą i życzliwą pracę każdy przyjął wdzięcznie na ten czas raczył, obiecując się na potom chciał wydając czasu swego poprawić”.

Jak zdaje się wynikać z tej przedmowy, tekst ruski jest uważany przez drukarza za autentyczny. (Porównaj analogiczną

przedmowę w wyd. z r. 1619). Ale jest to (należy pamiętać) oświadczenie drukarza i dlatego nie ma znaczenia rozstrzygającego dla sporu, czy Zyg. III w r. 1588 zatwierdził oba teksty (ruski i polski). Po str. 392 (nib.) idzie Registr na Czternastcie Rozdziałow (wersalik. łaciń.) Statutu wielkiego X. Litewsk. wodług Artykułow y alfabetu w nim zebranych (17 k.). Ostatnia karta recto: Koniec Regestru przez szlachetnego Stanisława Gałąskę prawnego prakt. porządnie zebranego y spisane go szczęśliwie dokonczony, Roku 1614. Octobr. (druk łaciński).

Poczem wiersz: Do Zoila:

Tłumacz, Drukarz, ciebie się Zawisny nieboją, O mądrych rozsądek, nie twój opaczny stoi. Bo każdy z nich miał na swą rzecz pilne baczenie, Mądryemu, nie tobie, zostaje uważenie, Tłumacz, folgował własnemu słow wykładowi, Drukarz, przy nim y Registr, krotkiemu czasowi. Jeżeli przygarnisz kretorem z nich nienawieści, Toć się Zawisny, co y Zoilowi, wyści.

Zamieszczone w tej edycji tłumaczenie polskie jest dość nie ścisłe; zawiera też dużo błędów wynikłych z niezrozumienia tekstu ruskiego. Tak np. w art. 92 rozdziału IV (str. 182 wiersz 1 od góry) tekst ruski mówi o świadectwie sąsiadów (sedów) okolicznych — tekst polski przekłada to przez „świadectwo sądów okolicznych”, co nie daje sensu. Takich przykładów błędnego rozumienia ruszczyzny jest dość dużo.

Inno błędy są błędami drukarni. Tak np. na str. 126 w. 3 od dołu w art. IV, 42 opuszczone w tekście polskim słowo „przechodu” (jest ono w ruskim tekście) — wskutek czego sens jest ciemny; mimo to wszystkie dalsze wydania błęd ten powtarzają.

Kto jest autorem zamieszczonego tu przekładu i kiedy tego przekładu dokonano? dotychczas nikt tego należycie nie zbadał. W „Archiwum Radziwiłłów” (Ser. E. P. VIII) mamy ogłoszony pod datą 13 lipca 1588 list Lwa Sapiehy do podk. Krz. Radziwiłła tej treści: „Statut nowy rozkazałem już drukować po rusku. Chciałbym go i po polsku wydać, ale kiedybym miał de verbo ad verbum go przełożyć wedle ruskich słów i sentencji, bardzo by było nie grzecznie. A inaczej nie śmiem. To jest, żebych słów ani sentencji nie obserwował jeno sensu. Bo i oprócz [tej] przyuczyny ludzie najdują strofować. Otóż boję się, aby i to komu nie chciało wadzić, zwłaszcza odemnie. Radbym w tem radę i zdanie W. Mci wiedział, proszę racz mi ją dać. — Przywileje radbym też wydał przy tym statucie, ale iż nie wszystkie są nam na rękę, — w drugim [zas] początek dobry, środek zły, —

a w drugim środek dobry a początek albo koniec zły a toż nie wiem, jeśli się godzi opuszczać to co szkodliwego albo nie”.

Możnaby z tego wnosić, że Sapieha kazał w lipcu 1588 Statut tłumaczyć, a jednak tak nie było.

Posiadamy bowiem rękopisy przekładu III redakcji, datujące z przed r. 1588. Wyjątki jednego z takich rękopisów (z Bibl. mosk. drukarni synodalnej, z r. 1581?) podał Ptaszycki (Księga dla Balzera 1925 II 307). Widać z nich, że już w r. 1581 tekst polski był w zasadzie gotów, lecz go później do druku mocno przerobiono (kupią zmieniono na kupnem, pies szczekacz zam. brzechun itp.). Wyrazy starsze odrzucono, zastępowano nowszymi. Bardzo to ciekawy przedmiot badania także i dla dziejów języka.

Ale co więcej. Autor pierwszego przekładu III redakcji miał już przed sobą — jak widać z porównania — dawniejsze tłumaczenie II redakcji (a więc z lat sześćdziesiątych?) i obficie się nim posilkował, przejmując stamtąd całe artykuły i ich nagłówki (modernizując przytem język, np. zamiast „osoczenie” kładzie „oskarżanie” lub „podawanie” itp.). — Ten przekład II redakcji, pochodzący z przed r. 1584, dochował się w kilku rękopisach (publikował go Piekosiński w r. 1900). Cała ta kwestja prosi się o bliższe opracowanie.

Tekst ogłoszony drukiem w roku 1614 nie przynosi „przywilejów”, o jakich wspomina w liście z r. 1588 Lew Sapieha. Wyrażenie jego rozumien tak, że chodzi o przywileje, jakie pomieszczone są przy tekstach rękop. II redakcji (opis tych ręk. ob. w Arch. kom. praw. VII, wydał Piekosiński 1900). Ich treść koliduje z tekstem Unii i na tem polegała trudność zamieszczenia ich w całości („są nam nie na rękę”). Na tych trudnościach rosnął się może zamiar Sapiehy, aby ogłosił polski przekład już w r. 1588 i druk musiał być odłożony na lat 26. Chociaż w tem wydaniu nie ma pomieszczonych przywilejów, to jednak wszystkie za tem przemawia, że tekst z r. 1614 jest owym Sapieżyńskim tekstem przekładu z przed r. 1588; to znaczy, że w r. 1614 nie tłumaczono Statutu po raz drugi, lecz go tylko smodernizowano.

Linde l. c. str. 170 miał przed sobą fragment tej edycji (własność J. K. Chruckiego), ale uważał to błędnie za egzemplarz rękomej polskiej edycji z r. 1588. — L. Sobolewski w Gaz. warsz. 1822 str. 47—41 pierwszy opisał z egz. Czart. na leżycie tej edycji. — Lelewel w Dzienn. wil. 1823 III str. 263. — Daniłowicz Statut Kaz Jag. (1826) w przedmowie, oraz tenże w Dzienn. wil. 1823 II, 264

(podaje wyjątki i opisuje egz. Rumiancowa, w którym data 1614 jest wycięta, aby udać to za edycję z r. 1588). — Bentk. II 177 nie zna tej edycji. — Piekosiński w Rozpr. Akad. Um. hist. filoz. XIV str. 124. — Ptaszycki l. c. — Kutrzeba Hist. źródeł II 78. — Górski Wład. w Przegl. bibl. arch. 1881 str. 272 (on to zebrał i ofiarował w r. 1884 Bibl. Jag. komplet wydań polskich Statutu, a zrazem opisał je l. c.).

Do tego wydania przyłączono i razem opracowano:

Trybunał obywatelom Wielk. X. Litew. na Seymie Warszawskim dany Rokv Tysiac piec set osmdziesiątego pierwszego. [Pod tym tyt. wersalikiem łac. wybitym, Orzeł i Pogoń z koroną, która oba herby obejmuje]. Cum Gratia et Priuilegio S. R. M. w Wilnie w Drukarni Leona Mamonicza, Roku, 1614. (Na końcu:) Zawołą y rozkazaniem Jaśnie Wielmożnego Pana, Jego Mości Pana Leona Sapiehi, Kanclerza Wielkiego Xięstwa Lith. ten Trybunał jest wydrukowany. fol., k. tyt. i str. 23 (sygn. A—B, ost. karta nie sygnowana).

Tekst tego „Trybunału” rozpoczyna się od słów: Sposob Praw Tribunalnych. Poczem idzie ustawa Stef. Batorego, konst. sejm., rotę przysięg, miejsca sądom głównym, poprawa artykułu z r. 1588, przyczynienie czasu itd. itd. (Ob. tekst ruski przy edycji ruskiej).

Bywają egzemplarze tego wydania Statutu, gdzie na końcu doprawiono edycję „Trybunału” z datą 1616. (Ob. pod: Trybunał). Czart — Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. (egz. Chruckiego, dziś zatracony?).

— Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego Od Naiśniejszego Hospodara Krola I. M. Zygmunta III. Ná Koronacyey w Krakowie Roku 1588. wydany. A teraz Po drugi raz Polskim językiem do Druku podany z pokazaniem w czym Statut Korony Polskiej z Statutem W. X. L. są zgodne w czym zaś są rozne: Textv Samego Statutu, Niwczym Nieodmieniac. przy Artykułach tego Statutu ná brzegách jest położono. [Tu winiętka]. Cum Gratia & Priuilegio S. R. M. W Wilnie, W Drukarni Leoná Mamonicza Krolá J. M. Typográphá Roku Páńskiego 1619. fol., k. tyt. i k. 8 nib., str. 391, k. 30 nib., 3 szychy (portret Zygmunta III, Zyg-

munt III na posiedzenie senatu i drzewo pokrew.).

Są 2 odbicia różne z powyższą datą. Opisuje je pod I i II.

I) Litera S w pierwszym wyrazie tytułu jest nader ozdobna (podobne ozdoby jak w tekście przy pierwszej literze „Rozdziałów“). Karty początkowe nie sygnowane kustoszami, dopiero dalsze znaczone kustoszami od A—Z i od Aa—Kk, wreszcie a—p₂ (Rejestr). Na każdy arkusz wypada po 6 kart, z wyjątkiem ark. D, który liczy dwie karty.

W liczbowaniu błęd, gdyż str. 211 i 212 (biała) nie są policzbowane. Również nie mają one sygnatury.

Na odwr. k. tyt. Pogoń litewska w kwadracie z herbami województw dookoła niej (taka, jak na tytule I wydania pol.). U jej góry cytaty trzy łac. z pisma św., a po jej bokach i u dołu siedm cytatów polskim wierszem z Proverb. Salomona. — Cytaty te są inne jak w I wyd.

Na k. nast.: Przywilej K. J. M. Confirmacyey Statutu z r. 1588 (z kontraasygnatą L. Sapiehy i G. Woyny). — Poczem lichy sztych przedstawiający popiersie Zygmunta III.

Dalej idą: 1) Ded. Sapiehy do Zygmunta III z r. 1588. 2) Odezwa Sapiehy do Stanów 1588. 3) Na kleynot star. domu Sapiehi (drzeworyt herbu i 14 wiersz polski: Rozmnożył Rzymskie Państwo...). 4) Dedykacja Bartł. Gawłowieckiego Leonowi Sapieżu, kancl. datow. 1 maja 1619 w Wilnie. (Tu mówi, że bawił się przy sądach kancelerza; stąd sapragnął uzupełnić nowe wydanie Statutu konkordancjami i konstyt. sejmowemi litewsk. oraz polskimi prawami — na użytek tych, co praw koronnych ani konst. zobopolaych mieć nie mogą). 5) Dalej idzie na 1 k. tegoż Gawłowieckiego: Do czytelnika łaskawego... oraz Przestroga. (Tu mówi, że W. X. L. w jedno ciało społeczności polityckiej z Koroną jako duszą z ciałem zunjowane. Dlatego uzupełnia nowe wydanie Statutu konstytucjami uchwalonemi za prawo W. X. L. ze zgodnej uchwały sejmowej. W „przestrodze“ wyjaśnia, że odsyłacze H. L. oznaczają Statut Herbultu po łacinie, a H. P. po polsku. Konstytucje z lat 1560—1619 powołuje wedle druku Piotrkowszycy).

Tu sztych dwustronnicowy przedstawiający króla Zygmunta na tronie w otoczeniu senatu, widoczne naśladowanie ryciny dodanej do Commune Privileg. Łaskiego. — Poczem na 2 k.: 1) Porządek, jako przy królu w senacie Rada Korony Pol. i W. X. L. miejsca swe sąsiada... w Lublinie 1569 postanowiony. — 2) Krotka Dekl. o urzędzie, władzy i prerog. Senatorów... — 3) przyw. łac. Zygmunta III z r. 1588

11 feb. dotyczący wprowadzenia Statutu. —

4) Tytuły 14 rozdziałów Statutu.

Następuje tekst Statutu. Druk gocki, czcionki duże. Inicjał R przy „Rozdziałach“ ozdobny; taksamo na zakończenie rozdziałów piękne ozdoby drukarskie np. na str. 33, 243, 246. — Margines na stronnicach oblinjowany z jednej strony linią podwójną; w obrębie tych dwóch linii konkordancje każdego artykułu z prawem koronnem wedle Herburtu albo z konstyt. sejmowemi. Konkordancje te są znaczone literami alfab. łac. a w tekście są zamieszane odnośniki do nich.

W jednym miejscu dodał Gawłowiecki uzupełnienie po artykule, a mianowicie na str. 138 (Roki sawite w latach 1588—1616 uchwalone).

Nowością w tym wydaniu, a zarazem usługą Gawłowieckiego, jest 1) dodanie konkordancji, 2) podzielenie poszczególnych artykułów na paragrafy ponumerowane na boku cyframi, co nadaje układowi większą przejrzystość. Jest rzeczą w nauce sporną, jakie znaczenie ma dodanie powyższych konkordancji, a zwłaszcza powołanie tych konstytucji, które będąc wyłączone koronnymi na Litwie nie obowiązywały. Co do konst. z r. 1588 dodanej w rozdz. III, 17 podnosi sam Gawłowiecki, że jest ona różna od Statutu. Najprawdopodobniej konstytucje koronne mają mieć w intencji Gawłowieckiego znaczenie posilkowego prawa t. zn. nie mogą służyć prawu W. X. Litew. Należy jednak zauważyć, że myśl dodania konkordancji przejął Gawłowiecki z dawniejszych rękopisów II redakcji, przy których — zwłaszcza gdy chodzi o t. zw. Statut Wołyński — zamieszano porównywanie z tekstami konst. kor., gdyż na Wołyniu obowiązywało prawo polskie (np. ręk. Ossol. 370 B). Tam więc konkordancje miały inne znaczenie.

Na str. 392 (nlb.): Do Czytelnika łaskawego. Jest to mocno zmieniona przemowa w stosunku do wydania poprzedniego. Tu mówi, że „niegodziło mi się nie od szczyrego przełożenia z Ruskiego, albo raczej Słowiańskiego języka, na rzecz Polską, odstępować, gdyż to nie moja rzecz cudze słowa pociosywać, i sens poprawować: lecz tylko własne słowa jako w sobie bramią, wydrukować. A iżci się to proste ale prawdziwe przetłumaczenie poniekąd i smakować, albo podobać nie będzie, indziej też przytrudniejsze słowa, albo mniej Polskie, a za tym i wątpliwy sens zdać ci się będzie, tu inż proszę przebaczyć. Gdyż w tym przekładaniu tego Statutu, nie skąpość, albo nieumiejętność słów Polskiej mowy sągrodą było. Ale więcej folgnąć szczyremu słów Ruskich wykładowi, y prawdziwemu przetłumaczeniu,

tak się do używania ludzkiego podaje: a wszakże jeśli się to przełożenie komu podobać nie będzie, po staremu wolny każdemu rekurs do starszowieckiej Ruszczyzny zostaje. Jednakże proszę, aby tę moją uprzejmie syczliwą pracę, dla potrzeby każdego z was podjętą, koszt y nakład z odwagą uczynioną sawdzięcznie prayać raczyli, a jeśli pochwały nie przysnawasz, przynamniej nagany nie czyn“.

Następuje na k. nlb. sygn. a—p₂: Rejestr na czternaście rozdziałów, na którego końcu: Przes esłachetnego Stanisława Galaske, Prawnego Prakt. Przysięg. M. Wileń. porządnie powtore pilnie zebranego y spiszanego, szcześliwie dokończony, Roku Pańskiego 1619. Dnia 27. April. — Na odwrocie karty: Do Czczącego... (8 wierszy pol.) z podpisem: Anagramma, Stan, Sława, Głaskać.

Błąd w nazwisku Gałaski powstał widocznie stąd, że drukarnia nie miała odpowiednich liter wersalikowych tj. ł, ą, ę.

II) W jakim czasie po wypuszczeniu tej edycji wydrukował Mamonica z tą samą datą drugie jej odbicie z b. małymi zmianami. Różnice ważniejsze są następujące:

A) W odbiciu pierwszym powyżej opisanem kustosa A wypada pod *gd*, B pod *A*, C pod *ik*, D pod *Te*, E pod *m...* itd.

W drugim odbiciu kustosa A idzie pod *zie*, B pod *nG*, C pod *ik*, D pod *ed*, E pod *a*.

B) Pogoń na odwr. tyt. ma w drugim odbiciu kształt okrągły nie prostokątny.

C) Jest różnica w tekstach pisma św., gdyż w drugim odbiciu są teksty z ks. Mojż. i Jerem. po łacinie.

D) W drugim odbiciu strona 84 mylnie oznaczona 83.

E) W drugim odbiciu ostatnia strona jest mylnie liczbowana 382 (w pierwszym jest bez liczby).

F) Data na końcu rejestru jest w II odbiciu: 17 Apr. (samiast jak w I: 27 Apr.).

G) W pierwszym odbiciu rejestr ma sygn. a—p, w II-gim a—e (po 6 kart na ark.).

III) Do tego dodany jest osobny druk: Trybunał Obywatelom Wielk. X. Lit... w Wilnie, w Drukarni Leoná Mamonická Roku 1616. fol., str. 23. Nie jest to jednak (choć ma ten sam tytuł i tę samą datę) odbicie identyczne z „Trybunałem“, dodanym do edycji poprzedniej. Jest to przedruk nowy. Nawet winiety tu użyte są inne.

Przy niekt. egzempl. doprawiony jest „Trybunał“ z datą 1623.

Linde l. c. str. 40 podaje opis tego wydania (uważając je za błędnie za I polską edyc.). — Górski w Przegł. bibl. arch. 1881 tom II str. 272. — Podobizną k. tyt. podaje Abramowicz Caterem wieki druk. (1928) str. 81.

Egz. Bibl. uniw. warsz. był niegdyś własnością Gdańska, darowany temu miastu przez Gawłowieckiego.

Bibl. djec. wil. (?) — Branic. — Czartor. — Dominik. grodz. (?) — Jagiell. (2 odbicia) — Karmel. wil. (?) — Krasin. — Tow. Przyj. N. warsz. (przed r. 1831) — Uniw. warsz. — Zamoj.

— Toż... Teraz zaś Trzeci raz z przyłożeniem Constitucyi tak Koronie, iako y W. X. L. służących zaraz pod Artykułami położonych, Textv Samego Statvtv Niczym Nieodmieniałę, Do Drvkv Podany. Roku Pańskiego, 1648. [Na końcu:] Cum Gratia et Priuil: Speciali S. R. M. w Warszawie, W drukarni Piotra Elertá K. I. M. Typ: R. P. 1648. fol., k. tyt. i k. 5 nlb., str. 363 i str. 60 (Rejestru).

Sygn. tekstu A—Y₆ i a—g₆. — Inicjały w „Rozdziałach“ ozdobne, na wzór edycji poprzedniej, ale dodano wśród ozdób Pogoń. Na odwr. k. tyt.: Tytuły czternaście rozdziałów i „Przestroga“ o podobnej treści (ale skrócone) jak w edycji poprzedniej

Poczem na 1 k. dedykacja: „Do Naisn. Wład. IV“, podp. w Wilnie 1 maja 1648 przez Józefa Jana Piotrowicza, pisarsza M. Wilna. Mówi, że na sejmie koron. żądano korektury statutu, ale diversitas sententiarum przeszkodziła temu. Dlatego na przeszył sejmie walnym prosili obywatela lit. o nowy druk, bo starych egzemplarzy nie można dostać — a nadto przybyło nowych konstytucji. Toteż kontynuując pracę Gawł. przydał tu te nowe konstytucje W. Xięstw. służące. Przedstawił tę pracę komisarzom królewskim i nie odniósł nagany. (O Piotrowiczu podaje pewne szczegóły Danił. w Dzienn. wil. 1823 II 282).

Poczem karta druga tyt. szychowana z popiersiem Wład. IV (sc. W. Hondius) oraz karta z herbami Radsiwilów i Sapiehów; ryt. J. Lampe (rycin tych brakuje w większości egzemplarzy np. Czart.). — Nadto w tekście rycina drzewa pokrew.

Poczem dedykacja Elerta do podk. W. X. L. Albr. Stan. Radsiwilla i Kaz. L. Sapiehy, datow. 5 maja 1648. — Wreszcie dedyk. Lwa Sapiehy z r. 1588 do Zygmunta III. Tekst przedrukowany z edycji 1619 r., ale seszepony wielu nowymi błędami druku. Pod tekstem (a nie na marginesach) konkordancje Gawłowieckiego, pomnożone konstytucjami aż po rok 1647. Na ich dodaniu polegała praca Piotrowicza. Ale są także jego dopiski wychodzące poza takie dodatki. Tak np. na str. 363 do artykułu końcowego dodał Piotrowicz uwagę: „Correctura Jurium y Statutu pozwolona ea

Constitutione aby nie spisom Vniew nie było przeciwno Const. 1581 fol. 308^a. Dopisek ten nie znajduje się w wydaniu 1619.

Na str. 363 (nlb.): Do łaskawego czytelnika. Potem z osobnym liczbowaniem 1-60: Regestr Gałęski (z tym samym co w r. 1619 błędem: przez... Galaske) i z dopisem: A teraz znowu przedrukowany, Rok: P. 1648. Na str. 60 wiersz: Do Czytelnika (Masz Statut praw z regestrem...) jak w edycji z r. 1619.

Do tego wydania bywa dodawany „Trybunał“ Warszawa 1648, fol., k. nlb. I i str. 24. Linde l. c. str. 62-67. — Daniłowicz w Dzienn. wil. 1823 II 284. — Kraszewski Wilno IV 198 (ma mylnie: Wilno S. J.). — Wilder Kat. antykw. 1912 (cenił 50 rs.). — Górski l. c. str. 273.

Czart. — Jag. — Ossol. — Uniw. wil.

— Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego, Naprzód, za Najsławniejszego Hospodara Krola Iego Mosci Zygmunt III. w Krakowie w Roku 1588, Drugi raz w Wilnie, w Roku 1619, z pokazaniem zgody i różnice Statutow Koronnych y W. X. L. Trzeci raz, za Najsławniejszego K. I. M. Władysława IV, w Warszawie, w Roku 1648, Z przydaniem Constitucyi od Roku 1550, do 1647. Teraz zaś, Czwarty raz, za Szczęśliwie Panującego, Najasławniejszego Krola Iego Mosci Iana Trzeciego Zprzyżeniem pod Artykuły, Constitucyi Seymowych od Seymu Roku 1550. aż do Seymu Roku 1690. Obojgu Narodom służących, (Textu samego niwczym nie naruszając) Drukowany, w Wilnie, w Drukarni Akademickiej Societatis Iesv. Roku Pańskiego 1693. fol., k. tyt. i k. 20 nlb., str. 421 i 54 i 10 (Regestrow).

Na odwr. tyt. herby Korony i Litwy, w ich środku Janina Sobieskiego.

Rozpoczyna na 1 k. przyw. Jana III, w którym pozwala przedrukować Statut wedle edycji z r. 1648 z przydatkiem constitucji po tym roku wydanych (w czym typografia wileńska laborare tenebitur!).

Potem na 2 k. dedykacja od typografów: Kazim. Janowi i Bened. Pawłowi Sapietzie. W niej wysławieni i dawniejsi Sapietowie. Czwart. l. c. (ob. niżej) miał egz. z drugą dedykacją doklejoną: Dominikowi Mikołajowi kancel. oraz Karolowi Stan. podkancel. W. X. L. Radziwiłłom.

Dalej idą: przyw. Zygm. III, publikacja tegoż króla, dedykacja Lwa Sapietki i jego odesawa do Stanów — jak w popr. ed.

Wreszcie: Porządek w senacie, Deklaracja o urzędzie, Do czytelnika, Tytuły 14 rozdz., Przestroga — jak w poprzedniej edycji. Kończy: Summariusz Statutu... (jak w poprzedniej edycji). Druk antykw.

Od str. 1-421 tekst Statutu (Rozdziały z ozdobną literą R gotykiem, tytuły art. wersalikami i antykwą, tekst gotykiem). Pod każdym artykułem konkordancje z konstytucji polskich aż po rok wydania druku. — Dużo nowych błędów druku.

Na str. 422 (nlb.): Do Czytelnika łaskawego... jak w poprzedniej edycji (z tą różnicą, że powiedziano: „po cawarte“). Poczem: Regestr na czterdzieści rozdziałów... (str. 1-54), na którego końcu: Koniec Regestru przez Szlachetnego Stanisława Gałęskiego, Prawnego Prakt. Przysiag. M. Wilen. porządnie zebrany y spisany Roku Pańskiego 1616. A teraz znowu przedrukowany, w Wilnie w Druk: Akad. Soc. Jesu Roku Pańskiego 1694.

Bezpośrednio potem rozpoczyna się z osobną numeracją stron od 1-10 i z osobną sygnaturą A-C: Regestr alfabetykowy niektórych Constitucyi w 1648 w terażniejszej edycji czwartey pod artykuły przyłączonych. (Jest to owoc pracy typogr. jezuickiej, której król zlecił dopełnić konkordancje — widać stąd, jak mało wagi do tych konk. przywiązywano, skoro zlecano tę pracę drukarni).

Dołączono: Trybunał obywatelom... w Wilnie 1693. fol., k. tyt. i str. 30. Na końcu wiersze Gałęski i winieta.

Wydanie „Trybunału“ opatrzone jest na marginesach glossami, odsyłającymi do odpowiednich miejsc Statutu i konstytucji. Linde l. c. str. 68 i 175-180. — Górski l. c. str. 274 i Czwartymyński w Przegl. bibl. arch. 1881 II str. 457. — Daniłowicz w Dzienn. wil. 1823 II 284. — Wilder Kat. ant. 1914 (cenił 15 rs.).

Akad. — Czartor. — Jagiell. — Karmel. bosa w Krak. — Ossol. — Uniw. warsz. (?)

— Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego Przez Avgvstyna Kolydzkiego Sędziego Ziemskiego Inowrocławskiego Zebrany y do Druku Dany. [Tu winieta: orzeł z głową zwróconą w prawo] W Poznaniu W Drukarni Akademickiej Roku Pańskiego 1698. fol., k. tyt. i k. 1 nlb., str. 343 i k. 2 nlb.

Obacz w tomie XIX str. 431 pod Kołudski (gdzie wyjaśniono stosunek tego druku do „Promptuarium“ tegoż autora).

Na odwr. tytułu spis rzeczy po łacinie, poczem na 1 k. przedmowa łac. Tu wyjaśnienia, że nie podaje pełnego tekstu postanowień Statutu, lecz je skraca (synopses legum evitando prolixitate). Dokonał tej pracy mandato Joh. III.

Jest to układ systematyczny Statutu i konst. litew. — Podzielone na dwie księgi: 1) Status politicus (król, sejmy, sejmiki, wojsko, polit. zagran., osoby zasłużone, lenna, jurgielty, nadania, skarb, bezkrólowia. Księga ta idzie do str. 121. — 2) Potem od str. 122-343 idzie Liber secundus z osobnym tytułem, zawierający materje quo ad comm. ordinem iustitiae administrandae. Księga dzieli się na 7 rozdziałów (Status spiritualis, nobilitatis, dignitatum, iudicia, limites, trybunały, wreszcie status civitatis, a zarazem o wagabundach i ultajach).

W obrębie każdego rozdziału podane są przepisy alfabetycznie pod pewnymi hasłami lub naswami. Np. w rozdziale IV o sądach idą po sobie: Actor, Apellacja, Arrest itd. Układ jest więc pozornie tylko systematyczny, w rzeczywistości raczej alfabetyczny. A tem samem niedołączny. Kołudski opierał się widocznie na wydaniu z r. 1693, bo uwzględnił konstytucje tam cytowane w konkordancjach (w przypisach). Z układem alfab. z r. 1783, o którym niżej, nie ma to dzieło nic wspólnego, wbrew temu co przypuszczałem w tomie XXV, str. 218.

Bröcker Beiträge I 9.

Bran. — Dąków — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. warsz. — Zbór wileń. — Zieliń.

— Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego... [jak w edycji z r. 1693]... Teraz zaś piąty raz, za szczęśliwie panującego Najsławniejszego Krola Iego Mosci Augusta Trzeciego Przedrukowany. w Wilnie, w Drukarni J. K. M. Akademickiej Societatis Jesu, Roku Pańskiego 1744. [Tytuł powyższy otoczony podwójną linją]. fol., k. tyt., k. nlb. 10 (sygn. A-E), str. 422 (sygn. Eee₂), str. 54, k. 10 nlb. i k. 31 nlb.

Kustosz A wypada na str. 1 tekstu pod *ti*, B pod *ed*, C pod *gc*, D pod *io z*, E pod *rz*. Na odwr. tyt. herby Polski i Litwy z koroną ponad niemi. U góry i u dołu ozdoba winieta.

Rozpoczyna przyw. Aug. III z 18 sept. 1744 na przedruk. — Potem idzie przywilej Jana III; dedyk. Sapietom (jak w edycji 1693), przywileje Zygmunta III, dedyk. Zygmuntowi III przez Lwa Sapietkę, Porządek senatu, Krótka deklaracja, Do Czytelnika, Tytuły 14 rozdziałów, Przestroga.

Na str. 421 wiersz: Dla większej wygody używających tego Statutu kładą się wiersze pewnego Autora, zawierające w sobie materje, w Rozdziałach czterestu będącą. (Jest to krótkie ujęcie treści 14 rozdzia-

łów, wierszem). — Poczem na str. 422 (nlb.): Do łaskawego czytelnika.

Poczem idzie: 1) Rejestr (Gałęski) od str. 1-54 (sygn. A-O). — 2) Summariusz Statutu (na 10 k., sygn. A-E₂). — 3) Trybunał obywatelom W. X. Lit. 1744 (na 12 k., sygn. A-D₂). — 4) Coaequatio iurium podp. K. L. Bieliński (na 6 k., sygn. A-A₂). Obacz o tym druku w t. XIV, 311. — 5) Instruktarz celny... na sejmie lubelskim... pod Dyrektora Mich. Kor. Wisniowieckiego... teraz noviter do druku podany za wolą Jana... hrabi Solłohuba... (k. nlb. 8). — 6) Instruktarz wybierania cła... (kart 2, sygn. E-E₂), podp. Michał Korybut Książę Wisniowiecki i Marcin Floryan Karaffa, Koributh, cześnik orszański.

Linde O statucie str. 70 (streszcza przyw. Augusta III i przedrukowuje ów wierszyk, w którym ujęto po krótko treść Statutu). — Daniłowicz w Dzienn. wil. 1823 II 288. — Górski w Przegl. bibl. arch. 1881 str. 274-5 (mylnie informuje).

Jagiell. — Krasin. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń.

— Toż... Teraz zaś piąty raz, za szczęśliwie panującego Najsławniejszego Krola Iego Mosci Augusta Trzeciego Przedrukowany, W Wilnie, w Drukarni J. K. M. Akademickiej Societatis Jesu, Roku Pańskiego 1744. [Cały tytuł otoczony jedną ozdobną linją]. fol., k. tyt. i k. 12 nlb., str. 390 (sygn. A-Bbbbb); Rejestru str. 43 (sygn. A-L₂); Trybunał k. 12 (sygn. A-F₂); Porządek... i Coaequatio k. nlb. 5 (sygn. G-I); Konstyt. z r. 1726 str. 48 (sygn. A-M₂); Summarjusze i Reg. alf. kart nlb. 41 (sygn. A-N).

Jest to edycja z r. 1780, choć zatraymano datę 1744.

Na odwr. tyt. herby Polski i Litwy z koroną u góry; ale bez winiet u dołu i u góry herbów.

Rozpoczyna przyw. Aug. III z daty 18 sept. 1744. — Poczem przyw. Jana III z r. 1691 (jak w popr. edycji), dalej dwa przyw. Zygmunta III z r. 1588 i dedyk. Lwa Sapietki oraz jego odesawa do Stanów. Wreszcie: Porządek senatu..., Krótka Deklaracja... i Do Czytelnika, Tytuły 14 rozdz., Przestroga, Summarjusz Statutu. — Wszystko jak w poprzedniej edycji.

Poczem idzie tekst Statutu od str. 1-389 (jak w popr. edycji, z konkordancjami). Kończy się wierszami „pewnego autora“, zawierającymi w sobie materje w rozdziałach czterestu będącą. — Wreszcie: Do Czytelnika łaskawego (jak w popr. edycjach).

Następuje: Rejestr (Gałąski) na 43 stronach. Poczem: 1) Trybunał obywatelom W. X. Lit. na str. 1-24. — 2) Porządek sądzenia spraw w Trybunale na 2 k. nlb. (sygn. G-G₂). — 3) Coaequatio iurium Stanow W. X. Lit. z Koroną Polską (z podp. K. L. Bielińskiego, marsz. Kola ryersk. na 3 k. nlb. (sygn. H-I). — 4) Konstytucje sejmowe walnego w Grodnie r. 1726 z 28 września (sygn. A-M₂). — 5) Summarjusze niektórych konstytucji W. X. L. za szczęśliwego panowania Najjaśniejszego Króla Stan. Aug. przedrukowane (sygn. A-T₂). — 6) Registr alfabetyowy z Konstytucji do roku 1690 stanowionych i pod Artykuły w tym Statucie podług osobowego Przywileju Najjaśn: Regnanta Jana III przyłączonych (sygn. M-N).

Jak z sygnatur widać cały ten zbiór tworzy całość typograficzną. Choć Statut nosi datę druku 1744, to całość drukowana dopiero w r. 1780; tę bowiem datę nosi ostatnia konstytucja sejmowa tu ogłoszona na k. 8 verso. Jest to więc nowe wydanie wydrukowane o wiele później niż data.

Sygnatura A na str. 1 wypada pod *ll*, B pod *ch*, C pod *n*, D pod *id*, E pod *ra*. Linde O statucie str. 70 i 187.

Bibl. nar. warsz. — Branic. — Czartor. — Jagiell.

— Toż... Teraz zas Za Najjasniejszego Króla Stanisława Augusta Szczęśliwie Nam Panującego, Powtórnie z przydatkiem Summariuszów, Praw i Konstytucji od roku 1764. do roku 1786. Przedrukowany. [Tu winieta: dwie trąby w ornamencie roślinnym]. w Wilnie w Drukarni J. K. Mei Przy Akademij Roku Pańskiego 1786. fol., k. tyt. i k. 5 nlb., str. 356, k. 5 nlb. (Summariusz) oraz k. 85 nlb.

Na odwr. karty tyt. herby Polski i Litwy, w środku Ciołek.

Poczem: przywileje Augusta III, Jana III, Zygmunta III, dedyk. Zygmuntovi III, konfirmacja Zyg. III, odeśwa L. Sapiehy, Do Czytelnika, Tytuły 14 rozdz. i Przystroga.

Poczem: 1) na k. 5 Summarjusz. — 2) Trybunał obywatelom W. X. L. i Coaequatio iurium (str. 15 nlb.). — 3) Rejestr Gałąski i Rejestr abecadłowy (str. 1-47). — 4) Summariusze niektórych konstytucji W. X. L. (kart nlb. 22, sygn. A-Z₂). — 5) Summarjusz konst. seymu 1786 (k. nlb. 2).

Wydanie to grzeszy największą ilością błędów druku. — Ono to było podstawą dla przekładu na język rosyjski z r. 1811,

dokonanego przez Anastazowicza, ale tłumacz niektóre błędy poprawił.

Porównaj: Umiasowski Proces 1786.

Linde O statucie (1816) str. 73 sądził, że „powtórnie“ użyte w tytule znaczy tu „na nowo“; ale nie miał w tem racji, gdyż nie wiedział, że istnieją istotnie dwie edycje z czasów Stanisława Augusta. — Daniłowicz w Dzienn. wil. 1823 II 289. Branic. — Czartor. — Jagiell. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń.

— Prawa Z Statutu W. X. Litewskiego Y Konstytucji, Dla Wytowy Pilnujących Z Urzędu Albo Potrzeby Sądów Y Dla Innych Obywatelów Koronnych Y Litewskich wiadomości porządnie podług alfabety zebrane, a ile w processa prawne wchodzących o pretensye wszelakie. [Tu winietka: koszyczek kwiatów]. Za Pozwoleniem Zwierzchności. Za Przywilejem. w Warszawie 1783. Nakładem y Drukiem Michała Grölla, Księgarza Nadwornego J. K. Mei. w Marywilu Nro. 24. w 8cc, k. tyt. i k. 3 nlb, str. 796.

Na pocz. prawy. Stan. Augusta, sakazujący przedruku trzech dzieł wydanych przez Grölla (z r. 1781). — Poczem: O początku praw Koronnych y W. X. Lit.

Jest to układ alfabetyczny przepisów Statutowych wraz z przepisami z konstytucji sejmowych. Układacz oparł się na edycji z r. 1744 i użytkownik podane tam popod każdym artykułem odsyłać do konstytucji pol. i lit., ale dopełnił je konstyt. z r. 1764.

Ob. Prawa (w tomie XXIV str. 218).

— ob. Gałąska (tom XVII, 15) — Gawłowski B. (tom XVII, 45) — Kołudzki Aug. — Reflexye (nad korekturą) — Rotundus (przekład łac. IIgiej redakcji, ob. w tomie XXVI, 392) — Umiasowski Tom. (Processus iudicialis 1780, Sądowy process 1780-86).

O przedrukach Statutu z wieku XIX obacz Bibl. tom IV str. 367 (z lat 1811, 1819).

Ogłoszenie drukiem I red. „Statutu“ aczkolwiek w r. 1522 w przyw. Zygmunta I zapowiedziane — nie nastąpiło (ob. o tem Piekosiński w Rozpr. Akad. hist. filoz. XXXIX 1900 str. 74). Zapewne z powodu braku czeńców ruskich.

O rękopisach Statutu ob. Janocki Mus. Sarm. nr 232. — Tenże Specimen Cathalogi 1752 nr 68, 181. — Czacki O lit. i pol. pr. — Linde O Statucie (1816). — Daniłowicz w Dzienn. wileń. 1823 I-II (Rozprawa Daniłowicza, besimienna, podaje doniosłe dotąd jeszcze wiadomości o rękopisach

III redakcji i o drukach. — Tenże pozostał w tej kwestji cenne notaty, dziś w Bibl. Kras.). — Tenże w Tygodn. petersb. rok V, części IX i X. — Tenże w Dorpater Jahrbuch 1834 (tu cytuje przekład niem. z w. XVII). — Maciej. Hist. prawod. 1856 I 509 i § 503. — Sadowska Z listów J. Lelewela w Aten. wil. VI (1928). — Lelewel w dziele Lindego str. 180-5. — Sienkiewicz u Lindego str. 186-218. — Piekosiński w Arch. prawn. VII (opisuje znane mu rękopisy II redakcji). — Katalog ręk. Ossol. nr 360, 361, 370 etc. — Korzeniowski w Arch. do dziejów liter. XI nr 73, 270, 396 i n. — Pułaski Opis bibl. ręk. Kras. str. 456. Wedle tego „Opisu“ Statut lit. I red. (pol. tłum. z r. 1553) jest w Bibl. Kras. nr 72; toż z r. 1544 tamże nr 3464; toż II red. z r. 1565 tamże 2936, 402, 403 i 405; toż II red. tekst ruski z r. 1593 tamże 2963; przekład łaciński nr 49; III red. nr. 401. — Jest też w Bibl. Kras. zbiór notat rękop. Daniłowicza do bibliografji i dziejów Statutu lit. — Kutrzeba Catal. cod. Czartor. II 1911 nr 1419-1426. — Czasopismo „Epoka“ 1927 str. 146 podało informację o polskim ręk. tekście z r. 1550, będącym własnością p. Al. Chomińskiego.

Wreszcie o rękopisach III statutu ruskim i polskich ob. uwagi w Pam. warsz. 1821 str. 360. Opisane tu dwa polskie rękopisy (Uniw. wileń. i Ces. petersb.) mają być poprawniejsze od druku polskiego z r. 1619.

Ważniejsza literatura starsza o Statucie litewskim podana u Finkla Bibl. histor. 32840-32843. — O późniejszej ob. Kutrzeba Źródła II str. 41, 69-82; a nieco także Finkel Maleczyński Bibl. hist. 1931 nr 1152-1179. — Wreszcie Ehrenkreutz w pracy poniżej sacytowanej.

Posatem wyżej cytowane dzieła Czackiego, Lindego, Jaroszewicza, Daniłowicza.

Wydanie I red. Dniałyńskiego w r. 1841. — Wydanie II red. Piekosińskiego w Arch. prawn. VII (1900) oraz niesłany mu tekst ruski we Wremienniku imp. mosk. obszca. 1854.

Rakowiecki Ruska Prawda 1820 — Leontowicz Ruska Prawda 1865 — Tenże Spornyje woprosy 1893 — Tenże Istoczniki prawa lit. 1894 — Barasewskij Kratkaja istorija lit. stat. 1883 — Berszadskij O nasled. po lit. prawu w Żurnale min. narodn. prosw. 1892 (o stosunku późn. konstytucji do Statutu) — Tenże (wraz z Wolterem) Lituanismen w Mith. Lit. Ges. IV 49-61 — Maksimejko Istoczn. ugotow. sak. 1899 — Tenże Ruska Prawda 1904 — Demczenko Nakazanje po lit. statutu w Izw. Uniw. Kij. 1893 — Malinowskij Uczenie o prest. 1894 — Miłoradowicz w Kij. Starinie 1896 — Olesza-

mowski Objazatelnost dla W. Kn. Lit. konstytucji Petersburg 1897 — Ptaszycki O isdaniach (K'woprou ob istorij) 1893 — Tenże w Księdze dla Balsera II 1926 (tu o zatwierdzeniu Statutu, o stosunku do konst. polskich i liczne materiały arch. z lat 1594-1791) — Piekosiński Statut lit. w Rozpr. Akad. histor. filosof. XIV (serja II) — Jakubowski Studja nad stos. narod. 1912. (Tu rozbiera kwestję pochodzenia przepisów z pr. pol. i ruskiego) — Lubawski Oczerk istorji 1910 — Łappo Zakładni zakony W. Kn. Litewskiego w „Sborniku věd prawnich“ 1923 (seszyt 3-4). (Autor rozpatruje red. III Statutu pod kątem stosunku W. X. Litew. do Korony i unii lubelskiej) — Tenże Zapadnaja Rossija i sojedn. z Polseju. Praga 1924 (tu daje przegląd liter. ros. o Statucie) — Łaszczenko w Nauk. zbirnyku Ukr. Uniw. w Prace 1923 — Barysonak Spysky Łyt. Stat. 1529 w Praci Kom. dla wyucz. ist. prawa wyp. 6 (1928) — Barysonak Nacyjonalny charakter Statutu (w „Połymii“ 1927 nr 6-7) — Bełarucki Archiw. tom II (1928) podaje materiały z metr. lit. do wprowadzenia w życie Statutu. — Piczeta W. Zamienalnaja prawna w stat. 1529 w Pracach Białor. uniw. w Mensku 1926 — Dubieński Głównaczajana 1906 — Bernstein Poprawa I w Czasop. prawn. XV (1916) — Gerlach Stan. duchownych w Aten. wil. I — Mlynarski Pojęcie ucielenia w Aten. wil. I — Ehrenkreutz Stan badań nad litew. Statutem w Aten. wil. 1924 II str. 289-349. (Tu przegląd ważn. liter. polskiej i rosyjskiej aż po r. 1923).

Statuta Academiae Posnaniensis (1746) ob. Palaszowski Kaz.

Leniek Książka pamiątek. gimn. św. Anny (1887) podaje jako druk. Jest to zapewne pomyłka. Znam tylko rękopis (Bibl. Jag. nr 1157).

— **Imperialia Romanae Ecclesiae** (1784) ob. Dilthey H.

Treść podana w t. XV str. 210 oraz u Jochera 7949 (noty).

— **Diocesana pro diocesi (sic) Gnesnensi.** [Resztę k. tyt. zajmuje sztych, prostokąt, w którym na czarnym tle, pomieszczone są tarcze herbowe, nad nimi odznaki godności biskupiej oraz szarfa z cyfrą 1512. Na prawej tarczy trzy lilje tj. herb kapituły gnieźnieńskiej, na lewej Korab]. [Na końcu:] Impressum Cracouie Anno salutis Millesimo quingentesimo tredecimo: (1513). decimonono kalendas Februarias In Edibus Spectabilis viri dni Johannis

Haller. w 4ce, k. tyt. i k. 5 (sygn. ij—iii) oraz 2 k. niesygn.).

Należy zwrócić uwagę, że są dwie daty: 1512 na szychu, a 1513 na końcu. Wiodocześnie szych zamówiono przed ukończeniem druku.

Rozpoczyna się: Johannes dei gratia de Jasko... We wstępie tłumaczy, dlaczego ultra statuta provincialia bywają wydawane djecezjalnie.

Rozpoczyna się statut od postanowienia: Imprimis volentes alleviare labores quadragesimales... Ostatnie post. zwalca lichwę... quicquid per aliquos exactum est restituendum censum.

Są widocznie dwa różne odbicia, gdyż Wiersbowski II str. 20 i 295 podaje, że w egz. Zamoj. (mnie nieznanym) znajduje się na ost. k. verso herb Róza a nad tarczą lity P. I. — W egz. znanych mi jest ost. strona biała.

Daty statutu (1512?) nie ma podanej. Przedrukował Ulanowski w Materiałach do hist. ustawod. synod. w. XVI (Arch. Kom. praw. I str. 354—363).

Abraham w Pam. sjazdu Króla 1910 str. 149 odmawia tym statutom oryginalności.

Janoski Nachr. IV 157. — Jocher 71518 a. — Maciej. III 608 (wspomina egz. Ambr. Grabowskiego, dziś mi nie znany). — Wiersb. II 894.

Bywa cytowane błędnie z tytułem „Litterae pastorales”. — Obacz Bibl. XXI str. 81. Jest nieprawdopodobnym, aby powyższe statuty guleżn. wyszły także z datą 1528.

Akad. (?) — Czartor. — Gnieźn. Kap. — Jagiell. — Ossol. — Pawlik. — Popielów — Pusław. — Racs. (?) — Szembek — Zamoj. — dioec. Gnesn. (1644) ob. Łubieński M. (1644).

— dioec. Gnesn. (1720) ob. Constitutiones (Szembek Stan.).

Jocher 7520 daje temu mylny tytuł: Statuta. — dioecesis Vladisl. (1517) ob.

Drzewicki Mat. (tom XV, str. 345).

Egzemplarz odnalazł się w Kórniku; obacz Piekarski Kat. kór. (1929) str. 193.

— dioecesis Varmiensis Ecclesiae (1594).

Tak podaje Jocher 7586. — Druk taki nie jest mi znany. — Porównaj w Bibliogr. tom XIV str. 383 (Constitutiones 1612).

— Synodalia Dioecesis Orthodoxae Kijoviensis Publicata Ab Illustrissimo Reverendissimo Et Excellentissimo Domino D. Josepho Andrea Comite In Żaluskie Junosza Żaluski Episcopo Kijoviense & Cerniechoviense Regni Poloniae Senatore, Solij Pontificij Assistenti, Equite Aquilae Albae, Abbate

Wanchoensi In Polonia & Villatae Betnaci in Lotharingia (Ac Consiliario Praelato Honoris In Parlamento Nancejano) Nec Non Fontaneti In Burgundia, Ac Consiliario In Parlamento Divionensi, Praeposito Insignis Ecclesiae Regiae Varsaviensis, Canonico Seniore Ecclesiae Cathedralis Cracoviensis, Membro Academiae Scientiarum Ac Litterariae Berolinensis, Petroburgensis, Romanae Infancudorum, Bononiensis, Florentinae, Lipsiensis, Nancejanae, Jenensis, Grypswaldensis. &c. [Tu winieta]. Opus Primum Impressum In erecto noviter Typographeo Culmae In Prussia M.D.CCLXIV (1764). fol. k. tyt. i str. XXVI, str. 614, k. 4 nlb., str. XLI, str. 15 lb. i str. 7 nlb.

W liczbowaniu wstępu pomyłka, gdyż zamiast liczby XXVI położono XXX. Tak samo liczbowanie kart dodrukowanych na końcu i znaczonych cyframi rzym. jest pomyłone. Brak tam zupełnie str. XXXIII (o csem niżej).

Rozpoczyna ded.: Clementi XIII.. J. And. comes Junosza in Żaluskie Żaluski episc. kij. et czern. (na 2 k.). Tu dziękuje papieżowi, iż mu dodał sufragana (Józefa Olendzkiego). Dedykacja ta nie ma daty.

Jocher 7569 (noty) podaje inaczej, powołując się na Chłędowskiego. Mianowicie pisze: „W dedyk. datowanej r. 1773(?) do ojca św. piśm. Żaluski, iż posyła tu statuty przez Kasjana Korczyńskiego i prosi o względy dla wnuka swego Ignacego Rostworowskiego, kasztelanica sakroca. jadącego do Włoch oraz o nadanie odpustu w Żytomierzu na dzień św. Józefa”. Data dedyk. 1773 wydaje się wątpliwą, skoro dzieło wyszło 1764. Egzemplarz z dedykacją tej treści nie napotkałem.

Następują potem na str. VI—XXV: Homiliae synodales solis verbis S. S. et SS. Patr. ac Conc. constantes, których jest trzy. Są złożone z wyimków pisańs kościelnych i Pisma św., co tłumaczy się chęcią unikania wszelkiego podrażnienia. Na ich końcu w ramce ozdobnej pochwała Kijowa z A. Romani Mathesi Polemica (in dedic.). — Wreszcie na str. XXVI: Statutorum synodalium Tituli (apis rzeczy).

Poczem od str. 1—614 idzie tekst Statutów, cały po łacinie, podzielony na trzy księgi; pierwsza z nich z 15 tytułów, druga z 11, trzecia z 12.

Z charakterystyczniejszych rzeczy podnoszą: Na str. 16 o cesarach. — Na str. 61 o cudownych obrasach i o obrasach świętych (jakie są sakazano). — Na str. 109

o przywilejach kleru w djecezji kijowskiej. — Na str. 160 i nast. kazuistyka spowiednicza. — Na str. 512 skład kapituły w Żytomierzu, wykaz dziekanatów i parafii. — Na str. 612 wzór testamentu po polsku. — Wogóle jednak mało jest postanowień uwzględniających specjalne stos. djecezji kijowskiej, a raczej można zauważyć tendencję, aby okrojować jas commune i przepisy polskie.

W tekście dużo dekretów, bulli i encyklik papieskich z w. XVI—XVIII. Dużo przytoczeń z dekr. soboru trydenckiego. — Na str. 101 konstytucje cesarskie Fryd. II 1220 de foro cleri. Często są powoływane statuty Karnkowskiego i Gembickiego (na str. 113 i części). — Na str. 490 wypisy z Bern. Rosingnoli (de christ. doctrina). — Na str. 547 (i części) cytowane Statuty Herburtu i zawarte tam przepisy o sądach duchownych.

Poczem na 4 k. nlb.: Syllabus pontificum romanorum; spisy synodów prow. i djecezjalnych; spis biskupów kijow. (od r. 1321 do Żaluskiego).

Dalej idzie na str. I—XXI: Supplemendum. Są to dodatki uzupełniające tekst synodu, jak symbol św. Atanazego, Bulla Benedykta XIV z r. 1761, wyjątki z innych bulli po polsku, akty, odpusty, jubileusz, modlitwy. — Na str. XXXII (nie opatrzonej liczbą): Index supplementi Strona XXXIII nie istnieje.

Wreszcie na str. XXXIV—XLI: Additio meditationum pro comm. cleri Kijow. et Czern. — Na str. 1—15: szczegółowy index całego dzieła. — Na ost. 7 stronach: Series ecclesiarum et cleri dioec. Kijoviensis A. 1767. (Są to poprawki do spisu podanego na str. 512 i nast.); consecrationes ecclesiarum z lat 1760—1765; cons. episc. et abbatum 1760—67; series procerum senatorum et off. dioec. Kijoviensis; errata.

Jak z tych dodatków wynika, ostatnie karty były dodrukowane w r. 1767 i tem się tłumaczy, że Jocher pod nr 7570 (idąc za Wiadom. warsz.) daje całemu dziełu datę 1767. Podany przez niego pod tym numerem tytuł polski jest przez owe „Wiad. warsz.” sfabrykowany.

Jag. — Krasin. — Ossol. — X. Polkow. — Uniw. warsz. — Zieliń.

— Vilnen. Dioecesis: sinodaliter per Illustrissimum Principem et Reverendissimum Dominum dominum Joannem ex ducibus Lithuaniae. Dei gratia Episcopum Vilnen. cum suo Capitulo de totius Cleri eiusdem Dioecesis. pro Sinodo dioecisana congregati consensu ac voluntate edita laudata atque approbata. [Na końcu:] Impressum Cracovie. per

Mathiā Scharffenbergk. Anno domini M.D.CXXVIII (1528). w 4ce, k. tyt. i k. 14 nlb (sygn. A—Diii).

Druk antykwą.

Na odwr. k. tyt. rycina św. Stanisława i św. Kazimierza; obaj siedzą; jeden z pastorałem, drugi z mitrą książęcą i lilją w ręku. U dołu tarcza z Pogonią, przy której po prawej stronie naga postać. (W obu znanych mi egz. tj. Tyszk. i Kór. karta tytułowa uległa zniszczeniu; opis biory z Jochera, który znał egz. Balińskiego — ale i tu tę nieskromną rycinę zaklejoną). Na karcie 2giej: Index Titulorum... a na jej odroście: Imago S. Nicolai (postać świętego wśród 4 renesans. ozdób drukarskich). — Poczem na k. 3: Ad Reu... Joannem ex Ducibus Lithuaniae, Dei gratia electum et confirmatum epum Vilnen.... Carmen Stanisłai Hosii. (Wierze ten zajmuje obie strony karty).

Od k. B rozpoczyna się tekst Statutów; druk antykwą, tylko tytuły artykułów gotykiem. — Na k. Dij verso: Finis Statutorum.

Na k. C u góry: Impressum Cracovie.. (jak podano powyżej); a pod tem w egz. Tyszk. rycina: Narodziny J. Chr. — W egzempl. Kór. koniec karty ucięty. — Egzemplarz Balińskiego, opisany u Jochera, nie miał ostatniej karty.

Biskup Johannes ex ducibus Lithuaniae był to naturalny syn Katarzyny Kościeleckiej i Zygmunta I; obacz o nim Bibl. tom XVIII str. 402. — Nadto Bartoszewicz Królewskie biskupi (1851).

Jocher 7572. — Abraham w Pam. sjazdu Króla 1910 str. 150. — Fijałek Uchrześcienianie Litwy w „Polska i Litwa” 1914 str. 294—8 (zwraca uwagę na związek między temi statutami a syn. łącz. z r. 1527).

Kórnik — Krasin. (?) — Tyszk. w Czerw. Dworze.

(Statuta synodalne wrocławskie). Synodalia Statuta Epi Conradi. [Na końcu:] Que unacum statutis Dominorum Petri et Rudolphi Episcoporum Wratislaviensium pro laude dei communique utilitate Cleri in alma vrbe Wratislaviensi per C. Elyan Collegiatae e. s. crucis ibidem Succentorem Impressa et feliciter consumata sunt. Anno Domini MCCCCLXXXV nona vero die mensis Octobris. Sit Laus Deo. w 4ce, k. nlb. 64 (ost. strona pusta).

Bez osobnego tytułu. U góry strony tytułowej nad *uta* kustos *a.* — Dalszych kustoszy nie ma. Tłumaczył to sobie można 1) albo nieumiejętnością i niedoświadcze-

niem drukarza (druk jest istotnie o nietylchaniu prymitywnej technice), 2) albo zamiarem, aby dodrukować na początku stat. synod. biskupów Tomasza, Henryka, Nankiera i Waclawa. Brak ich jest rażąco i być może, że istniał zamiar dodania ich na początku, co napotkało potem na trudności. Statuty te dodano dopiero w wydaniu z r. 1512 poniżej opisaniem.

Druk gocki, czcionki niezgrabne, lano lub cięte na wzór strasburskich. Na jednej stronie 24 wierszy druku. Przenośników nie ma. Ze znaków pisarskich użyta jest tylko kropka.

Drukowano temi samymi czcionkami co inny druk Elyana (Historia de transfig. Domini) mający w tekście datę 1476. — O tem bliżej Działko w Zeit. des Ver. für Geschichte Schlesiens XV (1880) str. 2.

Zbiór ten składa się z następujących części:

- 1) Na k. 1—14: Synodalia Statuta Epi Conradi (z r. 1446). Tu na k. 13 v. i 14 r. znajduje się pierwszy druk tekstu polskiego: Otęce nasz... Sdrawa Maria miłości... Vyarze w Boga otęca... (Tekst tych modlitw wywołał obfitą literaturę naukową, którą zestawia Łoś Przegląd sabytków 1915 str. 212—13 oraz Początki piśm. str. 223. W roku 1852 wydał ich facsimile Maciejowski. — O ich przedruku z r. 1512 obacz zaraz niżej). Ze zbiorem tym łączy się bezpośrednio na 14—26 v: Casus papales et episcopales... oraz: Canones penitentiales (tych jest 46). Na ich końcu przepisy o życiu duchownych dla diecezji wrocławskiej oraz protokół synodu z r. 1446.
- 2) Od k. 26 r—39 r: Statuta sinodalia dni Petri episc. Wratislaviensis feliciter incipiunt... (k. 39 verso pusta).
- 3) Od k. 40 r—52 v: Statuta Synodalia domini Rudolphi Epi wrat. feliciter incipiunt... Na k. 45 opis przebiegu powyższego synodu z r. 1473; poczem: Constitutiones nove et innovationes antiquarum facte in prima Synodo Domini Rudolphi... Mcccclxxiij (1473).
- 4) Na k. 52 v napis w połowie strony: Sequitur Synodus secunda per dictum dominum Rudolphum Episcopum Wratislaviensem eo quo sequitur modo celebrata. — Poczem reszta strony pusta, a na k. 53 v rozpoczyna się opis synodu: Anno domini Millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto (1475) feria secunda post dominicam Jabilate... Ten opis idzie od k. 53 r—59 v, a kończy się: Sequitur modo casus per eandem suam R. p. reserati.
- 5) Casus powyższe zajmują k. 60—64 r (karta 64 v pusta), a rozpoczynają się od słów: Rudolphus dei gratia Eps wratislaviensis... Kończą się: ...Datum Wratislaviae quarta mensis Febr. Anno Dni 1471. Wreszcie

następuje odesłanie do Statutów Konrada oraz podane już powyżej miejsce druku i data.

Bandtkie Hist. dr. Kr. P. I 147. — Oelsner w Schles. Provinzialblätter tom XCIX str. 530 opisuje egz. własny bez kart początkowych. — Liter. Beylage zu Schl. Provinzialbl. 1822 str. 257—9 (tu opisany egz. z bibl. Panny Marji na Piasku we Wrocław, dziś zapewne w bibl. miejs. lub uniw. wrocł.). — Jocher 7592. — Keller w Serapeum XXII (1861) str. 377. — Wisłocki Incun. str. 476 (opisuje egz. Jag. bez ostatniej karty). — Montbach Statuta synodalia 1855 (przedruk Statutów). — Seppelt Die Bresl. Dioc. Synode vom J. 1446 Breslau 1912. — Działko Casper Elyan w Zeitschr. des Ver. für Gesch. Schles. XV (1880) str. 1 i n. — Stensler Libr. impress. conspectus w Festschrift der Bresl. Univ. 1864 str. 16. — Abraham Najst. statuty synodalne (1915) str. XX.

Egz. Jag. kupiony przez Bandtkiego od H. Scholza kasnodziei u św. Elżbiety we Wrocławiu. (Nalepiony na okładce piękny ex libris z cyframi H. S.).

Bibl. P. M. na Piasku we Wrocław. (ob. wyżej) — Jagiell. — Pragaki uniw.

— Cathedralis Ecclesiae Wratislaviensis. Statuta Synodalia Antiqua. Item Acta Et Constitutiones Synodi Dioecessanae, Anno Domini Millesimo quingentesimo Octogesimo: Mense Septembri: VVratislaviae habitae & celebratae. Studio Et Opera Reverendissimi In Christo Patris, Domini Martini, Dei Gratia Episcopi VVratislaviensis, Supremi per utramq; Silesiam Caesarei Capitanei: reuisa, & ad communem Cleri utilitatem, in vnum hoc volumen redacta. Accesserunt Venerabilis Capituli VVratislaviensis, voluntate & decreto: DDD. IMPPP. Frederici II. Caroli IIII. & Sigismundi, sacratissimae de immunitatibus Clericorum leges & constitutiones: nec non Bonifacii PP. Executorium, quo eorundem IMPP. leges confirmantur. Vratislaviae. Anno Domini: M.D.LXXXV (1585). [Na końcu:] Impressum Anno Domini: M.D.LXXXV (1585). w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 247.

Rozpoczyna list bisk. wrocł. Marcina z r. 1585; potem idą Constitutiones Jana IV, Jana V, Decreta in Peterkaw z r. 1510, bisk. Tomasza, Decl. sacrilegorum, bisk. Henryka, Nankera, Waclawa, Konrada, Casus Episc. i papales, Canones poenit. — Od str. 90: Statuta episc. Petri, Rudolphi

(z r. 1473). — Od str. 185: Acta et Const. Synodi dioec., quam... Martinus... 1580... celebravit.

Tu na czele korespondencja z bisk. polskimi: Karnkowskim, Wolskim, Kostką, Uchańskim z r. 1577—78 w sprawach synodu. — Poczem akta synodu. — Końscy przedruk przywilejów na rzecz kleru (jak w poniżej opisanej edycji z r. 1512).

Jest to tu więc częściowy przedruk edycji z r. 1512, ale z opuszczeniem Statutów Trąby oraz Statutów Łaskiego 1511. Mimo to Statuty Łaskiego z r. 1510 są zamieszczone.

Opuszczone także na str. 74 ze Statutów bisk. Konrada tekst modlitw niemieckich i polskich, jakie były zawarte w obu poprzednich edycjach

Statuta synod. Vratial. późniejsze obacz wydanie Montbacha (1855). — Loewe Schles. Bibliogr. (1927) str. 221.

Wierszowski III 2778.

Bibl. par. w Nysie — Celiń. — Caart. — Ossol. — Sem. posn. — Toruń. Kop. — Uniw. warsz.

Statuta Sinodalia & prouincialia. ec.

[Tu sztych przedstawiający po stronie prawej św. Elżbietę, trzymającą w rękach miniatyrę kościoła, po lewej św. Jana Chrzc., trzymającego księgę, na której spoczywa Baranek Boży. Między postaciami świętych trzy tarcze herbowe; dwie u stóp sparte na leżącym lwie, trzecia nad nimi na wysokości piersi podzielona na cztery pola, a na nich naprzemian orzeł śląski i lilje. Nad tarczą infuła i pastorał biskupi. U dołu świętych dwa herby tj. orzeł dwugłowy czarny i pół lwa, wreszcie jeszcze niżej tarcze dwie z popiersiem męskim i z cyfrą W]. Cum priuilegio. [Na końcu:] Reuerendissimorum Episcoporum Wratislaviens. Johannis quarti. Thome: Henrici: Nankeri: Wenceslai: Conradi: Petri et Rudolphi: Sinodalia. Et prouincie Gneznens. Posnens. (sic) Wratislaviens. Cracouiens. pariterque noua Reuerendissimi dni Johannis Archiepiscopi modern: prouincialia Statuta. Necnō Frederici secūdi. Karoli quarti et Sigismundi Imperatorū Constitutiones de clericorum priuilegiis atque Immunitatibus. Una cum Bulla dni Alexandri Pape sexti. In cena dni: omni cum diligentia Imp̄ssa: Finitaque Nuremberge oppido Imperiali. Per Hieronymū

Höltzel. Expensis prouidi viri Francisci klosze de Wratislavia. Anno dni 1512. vice-ima sc̄da die Mensis May. Cum priuilegio. Ne quis imprimat in decem Annis. w 4ce, k. tyt. i k. CXVII lb. (sygn. A—Yuij, ost. karta bez sygn.).

Druk gocki. U góry stron szrau napis: Folium, po drugiej stronie cyfra rzymska. — Od k. 56—101 paginata (Liber primus... etc.), a od k. 102—117 powraca napis: Folium i cyfra. W liczbowaniu błęd, gdyż karta XIX liczbowana jest verso jako XX (a więc właściwie karty XX brakuje).

Na odwrocie tytułu: Ad lectorem. Tu powiedziano, że drukowane na rozkaz Jana V (Turzona). Zaleca kupowanie książki przez kler. O pierwszej edycji nie wspomina. — (O oficjalnym charakterze wydania świadczy także herb kapituły, pomieszczony na tytule).

Zbiór ten składa się z następujących części:

- 1) Na k. 1: Constitutiones sinod. Johannis IV (z r. 1497).
- 2) Na k. 8: Sinodus Joh. V (z r. 1509).
- 3) Na k. 6: Decreta sinodi prov. in Peterkaw (Jana Łaskiego) z r. 1510. (Przedrukował ten sabytek Ulanowski w Arch. Kom. praw. I str. 347). Dalszy ciąg uchwał tego synodu odroczonego do r. 1511 podany jest pod koniec zbioru — ob. niżej pod nr 12. Widocznie nie znano ich we Wrocławiu w chwili rozpoczęcia druku.
- 4) Na k. 8: Const. Thome Vratial. ep. (z r. 1279) i Declaratio sacrilegorum qui in Joh. III manus iniecerunt.
- 5) Na k. 11: Const. Henrici (z r. 1315).
- 6) Na k. 12: Const. Nankeri episc. wrat. i Alie const. Nankeri (z r. 1331).
- 7) Na k. 15: Const. Wenceslai.
- 8) Na k. 15 v: Sinodalia statuta ep. Conradi... z r. 1446 (odtąd przedruk poprzedniego zbioru z r. 1475). — Także i trzy modlitwy polskie są tutaj na k. 28 przedrukowane w dosłownym brzmieniu.
- 9) Od k. 34 verso: Stat. Petri (przedruk).
- 10) Od k. 40 verso przedrukowane: Stat. Rudolphi oraz tegoż Constitutiones nove (z r. 1473; tu jednak mylnie datę wydrukowano na k. 44 verso: M.CCCCLXXXIII). Wreszcie idą: Casus, jak w popr. edycji.
- 11) Od k. 51 verso z osobnym tytułem:

Statuta prouincialia toti prouincie Gneznens. Poznañ. Wratislaviens. (sic) Cracouiens. ceteris et singulis episcopatibus sub Archiepiscopatu contentis valentia: auctoritate apostolica edita: vt clare patet ex Bullis summorū pontificum hic insertis.

Rozpoczyna index, poczem idzie 5 ksiąg statutów Mik. Trąby. Zbiór ten zajmuje k. 52—101, u dołu której verso: Finis.

19) Od k. 102—105 verso: Statuta provincialia nona Reuerendissimi in Christo patris et dñi Joannis... (Łaskiego). Na końcu data: in Pythrkow (sic) 12 Febr. 1511. — Do tego dodany artykuł: Declarationes seu determinationes certi sinodi. (Synod ten był dalszym ciągiem synodu z roku 1510. — Zawarty tu statut przedrukował staż Ulanowski w Arch. Kom. praw. I str. 350—4; opuścił jednak „Declarationes”, choć to niewątpliwie urywek IV piótrk. synodu, jak wynika ze wzmianki o doktorsie Kotficzu). Zwraca uwagę, że Jan V (wydawca) nie znał jeszcze uchwał tego synodu, gdy drukował początek zbioru.

18) Od k. 105 verso: Privilegia clericorum et quedam alia vtilia hic continentur. (Wszystkie te przywileje dotyczą głównie kwestji: utrum clerici teneant de fundis suis... tributa et exactiones dare et an teneantur ad onera personalia). Idą więc po sobie: konstytucje Fryderyka I, Karola IV i Zygmunta; z potwierdzeniami pap. Honorjussa, Bonifacego, Aleksandra z r. 1499.

Na karcie 117 verso u dołu miejsce druku i data, jak podałem powyżej.

Częściowy przedruk tej edycji ukazał się w r. 1585 (ob. niżej).

Egz. bibl. Jag. kupiony przez Bandtkiego od Scholsa (z jego ex librisem) pochodzi z bibl. publ. ad S. Joannem, gdzie ta książka znajdowała się w 2 egz.

Bandtkie Hist. dr. krak. str. 111. — Jocher 7484, 7593. — Bauch Bibliogr. der schles. Renaissance (w Silesiaca 1898) nr 79. — Wiersbowski II 880. — Heysman w Star. pr. pol. pomnikach IV str. XIV. — Kopera Spis nr 33. — Piekarski Kat. kór. nr 1430. — Wilder Kat. aut. nr 25 z r. 1912 (ceń 300 rs.).

Państw. Mon. Pol. typ. (pod nr 154) podaje prawy. Zym. I z r. 1512 na sprzedaż książek w Polsce dla Kloasa, z czego widać, że Kloas liosyl na sbył tego dzieła wóród duchowieństwa polskiego.

Celiń. — Czartor. — Jagiell. — Katedr. lwow. — Kórnik — Krasiń. — Mus. Nar. krak. — Ossol. — Paraf. w Nysie — Pawlik. — Peters. — Pusł. — Szembek — Włocł. Sem — Uniw. wrocł. — Zamoj.

Statuta provincialia toti provincie Gneznensi. Poznań. wratislauen. Cracouien. ceteris et singulis episcopatus sub archiepiscopatu contentis valentia. auctoritate apostolica edita vt clare patet ex bullis summor. pontificum hic insertis (sic). w 8ce większej, k. tyt. i k. 50 nlb. (sygn. a—g₅) i 1 k. biała.

Druk gocki. Na stronie po 36 wierszy. Kustoss aj wypada pod *larib*, b pod *no*, c pod *te*, d pod *st*, e pod *uo*.

Litera początkowa S na tytule b. duża, tytuł zajmuje 6 wierszy

Na odwrocie tyt. rejestr 5 ksiąg w dwóch szpaltach.

Na k. ajj promulgacja Mik. Trąby, w której opowiada o synodzie prow. w Wieluniu i Kaliszu, poczem przytacza tekst listu pap. Jana oraz bulli pap. Marcina V.

Na k. a₁ verso artykuł pierwszy: De summa trinitate... (przeciw Husowi i Wiclefowi). Artykuł ten powołuje się na dekret sob. Konstanc. z r. 1415 (i ta data jest na jego końcu). — Uchwały dalšie synodu kalisk. rozpoczynają się na k. nast. tj. a₂ recto od artykułów: De constitutionibus... De consuetudine... De electione... Od k. b₁ verso idzie: Liber secundus. — Od k. c₁ verso: Liber tertius. — Od k. c₂ verso: Liber quartus. — Od k. e₁ verso: Liber quintus. — U góry stron paginata z oznaczeniem liosby księgi.

Ostatni artykuł ks. V: De regulis juris. Poczem bezpośrednio: Acta sunt hec in choro ecclesie collegiate in Kalis gneznen. dioc. Anno a nativitate domini millesimo quadringentesimo vicesimo (1420)... Poczem nazwiska uczestników i kłauzula notariusza: Et ego Johannes alberti de wietlathou (sic) clericus gneznen. dioc. publ. not. — Końscy: Finis.

Czcionki r są tu dwójki kształtu. — Czcionka w jest w trojkim kształcie (np. w nazwisku Wolurami oddano ją przez *uu*, w wietlathou oddano ją przez *rak r i o*). Taksamo k bywa oddano przez l i r (wicleff).

Ani czas ani miejsce druku nie są dotąd sbadane. Piekosiński w Star. pr. pol. pomn. IV str. XIV oszacował czas druku na podstawie filigranów (gotyckie P) na rok 1499. Inni przyjmują czas wcześniejszy (około 1490), ale bez szczególnego uzasadnienia. — Co do miejsca druku Lelwel Bibl. ks. I 67 wysnaje, że nie sdołał go wyśledzić. — Wiszniew. V 76 przypuszczał, że to druk lipski. Jest to jednak niczem nie poparta hipoteza. Jeszcze bardziej jest wątpliwem, czy to jest druk M. Lottera, jak przypuszczał Wiszniewski. — Lotter dopiero później, bo w r. 1505, drukuje dla djeczejl pozn. swoje Missale (ob. tom XXII, 453).

Na datę 1489 wskazuje głównie fakt, że oprawiano Statuta razem z Constitutiones et stat. vel sintagmata (ob. tom XIX str. 212), które to dzieło wyszło dwukrotnie około roku 1490. Egzemplarze i to dwa w ten sposób oprawne znał Bandtkie Hist. dr. krak. str. 175 (jeden w Jag.).

Janoski Nachr. IV 171. — Lelwel Bibl. ks. I 66 opisuje dokładnie stronę typ., a na tabl. II podaje szych tytułu i czcionek. — Bandtkie Hist. druk. krak. 175 (cytuje egzempl. Jag. z napisem: Mich.

Vrat. sum.). — Tenże sam egz. opisuje Wislocki Inc. str. 512. — Jocher 7483 i noty. — Panzer Annales typ. VI 459 nr 92. — Dzienn. wil. I 488. — Hain nr 15034. — Kopera Spis nr 11. — Heysman w Star. pr. pol. pomn. IV (wstęp do przedruku). — Fabisz Wiadomość o synodach prow. 1861 str. 85. — Kutrzeba Źródła II 108 i 121. — Abraham w Rospr. Akad. hist. fil. 1888 t. XXI. — Zachorowski Studja z hist. prawa kośc. 1917 str. 98 i nast. (o stos. stat. djec. krak., pozn. i włocł. do stat. Trąby).

Obacz też Cwierzowicz Dissert. de constitutionibus (1771).

Katalog antykw. Rosenthala 1910 podaje: Estreicher ne connait pas i dodaje: A la fin se trouve un édit de l'évêque Jodocus de Rosenberg de Breslau. (W znanych mi egzemplarsach takiego edyktu nie ma; zapewne to jakiś druk osobny).

Akad. — Branic. — Czartor. — Jagiell. — Krasiń. — Ossol. — Poznań. Kapit. — Pusłow. — Wil. Akad. duch. (było tam niegdys).

— provincialia toti prouintie Gneznensi. valentia auctoritate apostolica edita vt clare patet ex bullis summorum pontificum hic insertis. w 8ce większej, k. tyt. i k. 63 nlb. (sygn. a₂—h₈).

Druk gocki.

W słowie „Statuta” na tytule S mniejsze, niż w popr. edycji. — Tytuł ujęty w 4 wierszach. — Na stronie po 32 wiersze. — Kustoss a₂ pod *de*, b pod *eu*, c pod pustem miejscem, d pod *om*, e pod *fr*. — Nad stronami brak paginaty oznaczającej liosbę księgi.

Na odwr. tytułu brak rejestru (który w egz. Jag. dopisano współcześnie, naśladując widocznie edycje poprzednią).

Rozpoczyna akt publikacyjny Mik. Trąby wraz z bullami obu papieży. Na k. a₂: In primis statuimus, quod in fide Sancte trinitatis... (dekret synodu konst z r. 1415). Księga I nie jest tu oznaczona. — Ks. II od k. c₂. — Ks. III od k. d. — Ks. IV od k. f₂.

Jest to widocznie edycja II. Filigrany są: 1) wola głowa, 2) litera P. z różyczką. Wedle Piekosińskiego filigrany wskazują na pierwsze lata XVI wieku. Druk zapewne krakowski (?).

Edycja ta jest przedrukowana z poprzedniej, powtarza bowiem jej błędy druku np. w formule końcowej: Scarbunira, Vuolurami. Ale są w niej także smiany; np. w tejsze formule końcowej Palets (sam. Palets); zaś na k. a₂: Wijkelf (sam. poprawnie Wijkelf).

Czcionka k i tu bywa zastąpiona przez *kr*; również k przez *lr*.

Hain 15035. — Heysman w Star. pr. pol. pomn. IV (użył za podstawę swego przedruku). — Lelwel I str. 67 i tabl. II (podaje przerys tytułu). — Wiersbowa. I 776 — Helcel w Star. pr. pol. pomn. II str. XI. — Dalšaz literaturę ob. przy poprzedniej (rzekomo lipskiej?) edycji. — Bibl. Ant. Z. Helcla — Jag. (brak końca). — Ossol. — Uniw. warsz.

— provincialia: toti prouintie Gneznensi valentia auctoritate apostolica edita, vt clare patet ex bullis summorum pontificum hic insertis [Resztę karty tyt. zajmuje szych: w prostokacie, między zdobnymi kolumnami tarcza z herbem Jana Łaskiego Korabiem; nad tarczą infuła i pastorał biskupi. Pod łukiem łączącym górną część kolumn sygnet drukarni Jana Hallera]. Bez r. (1518). w 4ce, k. tyt. i k. 2 nlb. (sygn. Aij i Aijj), poczem k. lb. 37 (sygn. Aiiij—Hiijj, dwie ost. bez sygn.).

Razem przeto kart 40 (z tytułową). Składka liosy k. 8.

Druk gocki, z wyjątkiem dedykacji na odwrocie tytułu.

Na odwr. tytułu dedyk. Rudolfa Agricoli młodszego: Joanni arch. Gnezn. et patrono, datow. Cracouię, Anno 1518. Porównuje go do znakomitych ludzi w starożytności, którzy dbali o zabytki literackie przeszłości i do św. Pamfla, qui triginta voluminum millia reposuit.

Poczem idzie tekst Statutów Mikołaja Trąby (jest to przeto ich edycja IV).

W egz. Jagiell. częste dopiski współczesne, mocno wyblakłe.

Bandtkie Hist. druk. krak. str. 175. — Lelwel Bibl. ks. I 67 i tablica 2. — Estreicher G. Zainer str. 26. — Jocher 7485. — Janoski Nachr. IV 171. — Wiszniew. V 76. — Wiersb. I 775. — Heysman w Star. pr. pol. pomn. IV str. XIV. — Piekarski Katal. kór. 1929 nr 1425.

Finkel Bibl. hist. pod nrem 2596 cytuje: Statuta prov. gnezn. Hagenow, Braun, 1519 — bez podania źródła, z którego zaczerpnął tę wiadomość. Zapewne błąd. Ob. tom XXI str. 81.

Akad. — Celiń. — Czartor. — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Szembek — Uniw. warsz.

— Provincie Gneznensi Antiqua Reuisa diligenter et Emendata. [Resztę k. tyt. zajmuje drzeworyt, przedstawiający po stronie prawej św. Stanisława z Piotrowinem, po lewej św. Wojciecha w szatach pontyfikalnych; między postaciami świętych orzeł jagielloński pod

nim Piotrowin wstający z grobu. U stóp św. Stanisława tarcza herbowa kap. gnieźn. tj. trzy lilje; u św. Wojciecha tarcza z herbem Korab]. Bez m. i r. (Cracoviae, Mathias Scharffenberg 1527). w 4ce, k. tyt. i k. 55 nlb. (sygn. A—Oiiii).

Pierwszy arkusz nie sygnowany, tak samo ost. karta ark. O.

Druk antykw.

Na odwr. tyt. i na k. 2 recto: Ad Lectorem. Tu donosi (zapewne Sudolski?), że Łaski kazał przedrukować statuty poprzedników abolitis et abrogatis minus necessariis, adjectis novis, additis bullis pont. et imper. et regum sanctionibus. Cała ta przedmowa ujęta w 4 ozdobne renesansowe winiety.

Poczem na odwr. 2giej karty i na 3 stronach dalszych: Registrum capitulorum..., zaś na k. 4 verso całostronnicowa rycina św. Stanisława z Piotrowinem.

Od karty 5tej (sygn. B) rozpoczynają się Statuty Trąby (s r. 1420). Idą aż do k. 55 recto, u której dołu: Finis. Następna strona biała.

Poczem jako osobny druk z osobnym tytułem dodano:

Statuta Noua Inclite prouintie. Gnesneñ. tempore felicis presidentie Reuerendissimi in christo patris & domini domini Ioānis de Lasko Sancte Ecclesie Gnesneñ. Archiepiscopi primatis Legatique Nati. de consensu omnium Reuerendissimorum dominorum coepiscoporum. & totius cleri. in diuersis prouincialibus Sinodis. confecta & approbata. [Resztę k. tyt. zajmuje drzeworyt ten sam co na poprzednim tytule]. [Na końcu:] Ductu & impensa Reuerendissimi in Christo patris Domini Ioannis de Lasko Archiepiscopi Gnesneñ. Excussum Cracouie per Mathiam Scherffenberger. In domo Spectabilis viri dni Marci Bibliopole Ciuis, Alme ciuitatis Cracouie Dirigeñ eundē. H. Stanislao Sudolski. Plebano in Kuthno. Sue Reuereñ. Paternit. Capellano. Anno Dni. M.D.XXXVII (1527). w 4ce, k. tyt. i k. 67 (sygn. AA—RRiiij). [Pod tem znowu odbity ten sam drzeworyt co na tytule].

Ponieważ sygnatory idą tu od AA—RR, przeto uwidoczniłono tem samem ciągłość z poprzednim drukiem Stat. Trąby. Na odwrocie tytułu drzeworyt M. Boskiej z 5 mieczami w sercu.

Rozpoczyna na 1 k. rejestr 5 ksiąg nowych statutów (Łaskiego s r. 1525). Poczem na k. 2giej: Ad rev. J. a Lasco... Stanisłai Hosij Poloni Epigramma (jest to pierwszy utwór Hosjusza) — oras na k. 3ciej recto: Aniani Burgonij Galli in Operis comm. Epigramma... Zaś verso drzeworyt, przedstawiający Chrystusa w stajence.

Od k. BB rozpoczyna się tekst zbioru, który zawiera dwie części:

I) Najprzód nowy (s r. 1525) zbiór statutów Łaskiego, poprzedzony jego piśmem s r. 1523, w którym zawiadamia, że wyznacza dla dokonania tej pracy dwóch znawców prawa, tj. J. Chojeńskiego i Jerz. Myszkowskiego.

Zbiór sam składa się z 5 ksiąg nowelizujących Statuty Trąby. Jest on kompilacją z następujących elementów: 1) luźno uchwały dawniejszych synodów z czasów Łaskiego (ze wskazaniem miejsca, ale bez podania daty); 2) ustępy z bulli papieskich np. bulla z r. 1520 przeciw Luteranom i z 2 inne z lat 1513—23; 3) dekrety Zygmunta I przeciw Lut. s r. 1523; nadto list Zygmunta I s r. 1511 oras mandat Kaz. Jagiell. s r. 1458 z transumptem ed. Wład. Jag. r. 1433 — do starostów w sprawie egzekucji wyroków sądów duch. — 4) Osobliwością (na k. LL) jest włączenie do tego zbioru (podobnie zresztą jak do Comm. priv. 1506 k. 69) teoret. wywodu prawnego Mik. Kotwicza arch. poz. i kan. gnieźn. w sprawie postanowień de raptoribus. (Porównaj wyżej opis edycji z r. 1512).

Poczem na k. OO, verso Jannes (sic) Alberti de Żyrniki, notarius... poświadcza autentyczność tekstu. Poczem ozdoba drukarska i Finis.

II) Od k. PP—RR, recto idą: Extravagantes Clero prouinciali non minus utiles quam necessario. Jest to przedruk zbiorku „extravag.“ z edycji Jana Tursona s r. 1512, z tą tylko różnicą że bullę Aleksandra (s r. 1499) zastąpiono przez bullę Leona s r. 1514.

Na k. RR, recto u dołu: Finis, oras 5 wiersz na cześć Łaskiego (Folix Ecclesie decus...). Zaś verso miejsce druku, drukars, data (ob. wyżej tytuł) i ten sam drzeworyt, co na k. tytułowej.

Zbiór ten był podstawą dla późniejszego zbioru Karnkowskiego (Constitutiones). — Ob. Kutrzeba Źródła pr. pol. II 114. — Abraham w Pam. Zjazdu Reja (1910) str. 139 i nast.

Jocher 7437. — Wiersb. I 69. — Heysman w Star. pr. pol. pomn. IV str. XV. — Kopera Spis nr 114. — Piekarski Katalog kór. 1929 nr 1427. — Ulanowski w Arch. praw. I 328. — Fijałek w Przegł. pol. 1895 (Nieznany wiersz Hosjusza). — Ka-

kowski Zbiór konst. synod. 1913 str. 17—18. — Katalog antykw. Rosenthala s r. 1910 (kładzie datę błędnie na r. 1510). O rycinach tu zawartych ob. Betterówna Polskie ilustracje 1929.

Druk ten bywa mylnie cytowany jako „Sanctiones ecclesiasticae“ 1525. Obacz Bibl. tom XXI str. 81 (gdzie ten błąd powtórzone sa Jocherem).

Branic. — Celiński — Czartor. — Gnieźn. kapit. — Jagiell. — Katedr. lwow. — Kórnik — Krasin. — Mus. Nar. krak. — Ossol. — Pusłow. — Uniw. warsz.

— Prouintie Gnesneñ. Antiqua et Noua. reuisa diligēter et emendata. [Resztę karty tyt. zajmuje drzeworyt ten sam co na k. tyt. wydania poprzedniego z r. 1527]. B. m. i r. [ale Cracoviae, Scharffenberg, 1528; jak wynika z napisu końcowego drugiej części zbioru]. w 4ce, k. tyt., k. 45 nlb. (sygn. A—Liij i ost. 2 k. niesygn.).

Druk antykw., bardziej zwarty niż w edycji poprzedniej, stąd ilość kart mniejsza.

Na odwr. tyt.: Ad Lectorem. Poczem na 1 k. Registrum titulorum (wśród ozdób druk. innych niż w ed. popr.). Poczem tekst statutów Trąby. Ostatnia strona drukiem gockim mocno ściśniętym (widocznie chodziło, aby nie przesnąć druku na nową stronę).

Poczem idzie II część zbioru p. t.:

Statuta Noua Inclite prouintie Gnesneñ. tempore felicis presidentie Reuerendissimi in christo patris & domini domini Ioānis de Lasko Sancte Ecclesie Gnesneñ. Archiepiscopi primatis Legatique Nati. de consensu omnium Reuerendissimorum dominorum coepiscoporum: & totius cleri: in diuersis prouincialibus Sinodis: confecta et approbata. [Resztę k. tyt. zajmuje sztych, ten sam co poprzednio]. [Na końcu:] Excussum Cracouiae In Vigilia Sancti Stanisłai. Anno domini Incarnationis, M.D.XXXVIII. (1528). Per Mathiam Scharffenbergk. Expensis prouidi viri Marci Scharffenbergk. Ciuis ac Bibliopole Cracouieñ. Laus deo. w 4ce, k. tyt. i k. 53 nlb. (sygn. AA—NNiiij i ost. 2 k. niesygn.).

Na odwr. k. tyt. Registrum Titulorum; dalej wiersze Hosij i Burgonii (jak w ed. poprzedniej). Wreszcie przedruk zbioru Łaskiego. Drzeworytu na końcu nie ma, tak samo jak nie ma na odwr. tyt. ryciny M. Boskiej. Znikło także z napisu in calce nazwisko Sudolskiego.

Janoeki Nachr. II 1. — Jocher 7438. — Wiersb. I 72. — Heysman w Star. pr. pol. pomn. IV str. XV. — Bibl. Estr. tom XXI str. 81.

Bibl. w Mogile — Czartor. — Dzedus. — Dzików — Jagiell. — Kór. — Kras. — Ossol. — Synod. wileń. (rzekomo z datą 1529?) — Szembek — Uniw. lwow. — Uniw. warsz.

— ob. Constitutiones — Karnkowskiego Stan. — Łaski J. — Wężyk (1630).

Inne statuty synodalne polskie (djeceszalne i prowinc.) zamieszczone są w Bibliografii bądźto pod: Constitutiones (tom XIII 378); bądźto pod: Synodus; bądźto wreszcie pod nazwiskami biskupów, którzy zwoływali dany synod i ogłaszali drukiem jego uchwały.

Wykaz polskich synodów i statutów na nich uchwalonych zestawil już Starowski (ob. wyżej str. 191). Dużo kompletniejszym jest wykaz u Jochera nr 7490 in. oras u Fabisza Wiadomość o synodach prow. i djec. 1861 (w Dodatku I). — Finkel II s. 649.

— Constitutiones vel Sintagmata ob. Kazimierz W. (tom XIX str. 212).

— conv. generalium ob. Constitutiones (tom XIV str. 377).

— Ducatus Mazouiae: quaecunque vel more antiquo... Cracouie (1542)... ob. Goryński Piotr.

Obacz w t. XVIII str. 267; gdzie podano literaturę. — Nadto: Wiersbowski Materjały I. — Balzer Pracyśnyki do hist. źródeł (1903) str. 39 (tu dokładny opis). — Tenże w Rospr. Akad. hist. ślos. XV (1901) str. 255. — Winiars w Kwart. hist. VII 383. — Tenże O swodzie swyc. pr. Prazmowskiego (w Rospr. Akad. hist. ślos. 1895). — Kutrzeba Hist. źródeł II str. 19.

Bawor. — Chrept. — Czartor. — Ossol. — Uniw. warsz.

[Statuta conventus generalis Cracoviensis, 2 mart. 1507]. (Crac., J. Haller, 1507). fol. k. 4.

Tekst bez bliższego tytułu. Tytuł powyżej dodany jest dowolnym uzupełnieniem. — Porównaj pod: Constitutiones... Konstytucje... i pod: Decreta...

Był to druk urzędowy, rozsyłany z kancel. król. i wprawiany do Comm. priv. Łaskiego (1506).

Przedruk tekstu tu zawartego i opis druku podał Bostel w Kwart. hist. VI (1892) str. 334.

Balzer Corpus juris III str. 18. — Tenże Pracyśnyki do hist. źródeł (1903) str. 8. — Piekarski Kat. kór. (1929) nr 267.

Czart. (2 egz.). — Kórnik (2 egz.). — Ossol. — Uniw. lwow.

Statuta Serenissimi Domini: Sigismundi Primi: Poloniae Regis et Magni Ducis Lithuaniae etc. in Conuētibus generalibus edita et promulgata. Cum Gratia et priuilegio. (Na końcu:) Impressum Cracouiae apud Hieronymum Vietorē. Anno domini Millesimo Quingentesimo Vigesimo quarto: Mense Aprili (1524). fol., k. nlb. 4 i lb. LV (sygn. Kijj).

Tytuł wydrukowany częściowo czerwono, częściowo czarno.

Na odwrocie karty tytułowej orzeł Zygmunta z literą S w polu czerwonym. Na trzech następnych kartach rejestr. Na dalszej karcie rycina z portretem króla, a nad nią napis dwuwierszowy: Regia Sismundi facies. Jone digna uel ipso Iuppiter est patriae nec minus iste suae. — Na odwrocie portret Bony (z herbami po bokach u góry), również z dwuwierszowym napisem: Reginae sed et ista Bonae coelestis imago Non fuit hoc Juno dignior ulla Jone.

Kustosz Aij wypada pod *to fo*. Kustosz E pod *sa*.

Zbiór sawiera: 1) Edykt publikacyjny Zygmunta I, 2) konstytucje sejmowe z r. 1507, z r. 1510, z r. 1511, z r. 1520, z r. 1519, z r. 1523. 3) Formułę procesu z r. 1523.

W układzie sachodził przede błęd, gdyż konstytucja z r. 1519 dana jest po konstytucji z r. 1520.

Wydanie powyższe jest zbiorem urzędowym, ale z tekstami konstytucyj obchodził się bardzo dowolnie. Pomija w nich pewne artykuły, opuszcza początkowe i końcowe części, następuje jedne wyrazy drugimi, wtrąca nowe ustępy; co stwierdził prof. Balzer, porównując teksty tu sawarte z tekstami Metryki Koronnej, przy sposobności wydania Corpus Iuris Polonici (tom III str. 18, 104 itd.). Nadto tom IV str. 14. W powyższem wydawnictwie Balzera przedrukowane są w sposób krytyczny teksty konstytucji sawartych w niniejszem wydaniu z r. 1524 (i w dalszych jego przedrukach).

Zbiór ten był bowiem już za panowania Zygmunta I kilkanaście razy w Krakowie przez Wiestora przedrukowany, a oprócz tego przedrukowano go jeszcze w r. 1602 w Zamościu. Wszystkie przedruki krakowskie noszą na końcu datę 1524, chociaż niewątpliwie drukowano je w różnych latach w ciągu panowania Zygmunta I. Takich krakowskich przedruków z lat 1524 do 1548 znamy dzisiaj 11. Zostały one bliżej zbadane i opisane przez Balzera w rozprawie p. t. „Przyczynki do historii źródeł prawa polskiego” 1903 (odbitka

z tomu XLVI rozpraw Wydziału histor. filoz.). — Pod względem bibliogr. opracował je bliżej Piekarski w „Przebiegu bibliotecznym” 1929 tom III w rozprawie p. t. „Uwagi o chronologii wydań statutów sejmowych”.

Wszystkie powyższe krakowskie wydania różnią się tylko drobnymi szczegółami od siebie. Pierwsze sześć wydań powtarza nawet błąd w chronologicznym układzie, popełniony w pierwszym wydaniu, a dopiero drugie pięć wydań posiada należytą chronologję.

Bandtkie Hist. druk. I 180. — Wiersb. II 1015. — Kutrzeba Hist. źródeł I str. 239. — Kopera Spis nr 100. — Ulanowski w Sprawozdaniach Akad. Um. 1898 nr 6.

O 4 znajdujących się tu rycinach, a powtarzających się w innych wydawnictwach Wiestora ob. Betterówna Polskie ilustr. 1929 str. 163 oraz Piekarski l. c. str. 485 (zwłaszcza o portrecie Bony, sporządzonym jeszcze w r. 1521 dla Decjusa De vetustatibus).

Csartor. — Dziaków — Kórnik — Mus. Nar. (Czapskich) — Peterab.

— Toż:... apud Hieronymum Vietorē... (1524). fol., k. nlb. 4 i lb. LV (sygn. Kijj).

Druk pomiędzy rokiem 1524 a 1535, jak ustala Piekarski l. c.

Kustosz Aij wypada pod *cripto*; kustosz E pod *i*.

Na karcie czwartej popiersie Bony a na jego odwrocie popiersie Zygm. I. W napisach nad niemi są błędy, mianowicie dignior zamiast dignior, oras Sismundi zamiast Sismundi.

Jest to edycja II.

Jagiell. — Peterab. — Przem. arch. miej.

— Toż:... (Na końcu:) Cracouie, apud Hieronymum Vietotorem (sic)... (1524). fol., k. nlb. 4 i lb. LV (sygn. Kijj).

Druk wedle Piekarskiego l. c. przed r. 1539. Kustosz E pod *ur*. Napis nad portretem Zygmunta zaczyna się: Regia Sigismundi (tak samo jest i w dalszych wydaniach). Wiersb. III 1016.

Jest to edycja III. Peterab.

— Toż:... (1524). fol., k. nlb. 4 i lb. LV.

Wedle Piekarskiego l. c. druk przed r. 1539. Jest to edycja IV (u Balzera nr 10).

Uniw. lwow.

— Toż:... apud Hieronymum Vietorem... (1524). fol., k. nlb. 4 i lb. LV (sygn. Kijj).

Wedle Piekarskiego l. c. druk w r. 1538 lub 1539.

Kustosz Aij wypada pod *pto*, kustosz E pod *a*.

Jest to edycja V (u Balzera nr 4). — Piekarski Kat. kór. 1929 nr 261.

Kórnik — Morest. w Krak. — Mus. Nar. (Czapskich).

— Toż:... (Na końcu:) Impressum Cracouie per Hieronymum Vietorem Regnie Cancellarie Calcographi. Anno... (1524). fol., k. nlb. 4 i lb. LV (sygn. Kijj).

Wedle Piekarskiego druk między r. 1538 a 1541. — Balzer l. c. str. 22 zwraca uwagę, że tytuł chalc. regins otrzymał Wiestor w r. 1539.

Kustosz Aij wypada pod *pto*, kustosz E pod *a*. Jest to edycja VI (u Balzera nr 5). — Piekarski Kat. kór. nr 262.

Kórnik — Peterab.

— Statvta Serenissimi Domini: Sigismundi Primi: Poloniae Regis & magni Ducis Lithuaniae &c. in Conuentibus generalibus edita & promulgata. [Tu winietka: listek]. Cum Gratia et Priuilegio. [Na końcu:] Impressum Cracouie apud Hieronymum Vietorē Anno domini Millesimo Quingentesimo Vigesimo quarto. (1524). Mense Aprili. fol., k. tyt. i k. 3 nlb., k. LIII lb. (nadto ostatnia biała).

Sygnatory idą: od A (łacińskiego) do A, oraz od A (gotyc.) do Iij; nadto 3 ostatnie karty nie są sygn.

Kustosz Aij w regestrze wypada pod *pto*; kustosz E pod pustem miejscem.

W wydaniu tem jak i we wszystkich następnych wprowadzono do układu zmianę, przywracając konstytucjom sejmowym z r. 1520 miejsce, jakie im się należało ze względu na porządek chronologiczny.

Jest to edycja VII (u Balzera nr 6).

Wedle Piekarskiego l. c. druk między r. 1538 a 1542. Ossol.

— Toż:... (Na końcu:) Impressum Cracouie apud Hieronimum Vietorē Anno Domini Millesimo Quingentesimo Vigesimo quarto. Mense Aprili (1524). fol., k. nlb. 4 i k. lb. LV.

Wedle Piekarskiego l. c. druk między r. 1538 a 1542.

Kustosz Aij wypada pod *pto*, kustosz E pod trzema gwiazdkami.

Porządek układu jak w popr. wydaniu.

Jest to edycja VIII (u Balzera nr 7).

Jagiell. (brak tyt.) — Kórnik.

— Toż:... Sigismundi primi Poloniae (sic) Regis... (Na końcu:) Impressum Cracouie apud Hieronymum Vietorē... (1524). fol., k. nlb. 4 i lb. LIV (sygn. Iijj).

Druk wedle Piekarskiego l. c. po r. 1541.

Nadpis nad popiersiem Zygmunta I brzmi: Regna Sismundi facies Jone digna uel ipso Juppiter est patrie nec minus ista (sic) suae. — Również i w napisie nad portretem Bony jest błąd druku: ...dignior illa (sic) Jone.

Kustosz Aij wypada pod *pto ibi*, kustosz E pod *id*.

Porządek układu jak w popr. wydaniu.

Jest to edycja IX (u Balzera nr 8, ale on ma w tytule Poloniae, nie Poliniae; więc może są dwa różne warjanty)?

Kopera Spis nr 101.

Jagiell. (2 egz.) — Krasin. — Mus. Narod. (Czapskich) — Pawlik.

— Toż:... apud Hieronymum Vietorē... (1524). fol., k. nlb. 4 i lb. LIV. Druk wedle Piekarskiego l. c. po r. 1541. Kustosz Aij wypada pod *script*, kustosz E pod *mi*.

Porządek układu jak w popr. wydaniu.

Egz. Jag. był poprzednio własnością Stan. Tomkowicza.

Jest to edycja X (u Balzera ob. mylnie pod nr 9). Jagiell.

— Toż:... (Na końcu:) ...apud Hieronymum Vietorē... (1524). fol., k. lb. 4 i nlb. LIV (sygn. Iijj).

Druk wedle Piekarskiego l. c. po r. 1541. Kustosz Aij wypada pod *pto*, kustosz E pod *mi*.

Porządek układu jak w popr. wydaniu.

Jest to edycja XI (u Balzera nr 9).

Piekarski Kat. kór. nr 263. — Wiersbowski I 64. — Bostel w Kwart. hist. 1892 str. 336.

Akad. — Branic. — Dział. — Jagiell. — Krasin. — Kór. — Peterab. — Szembek — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Zamoj.

— Statvta Serenissimi Domini D. Sigismvndi Primi, Poloniae Regis, Magni Ducis Lithuaniae, &c. In Conventibus Generalibus edita & promulgata. [Tu sygnat drukarni Akademji w Zamościu: wieniec, w nim husarz na koniu ponad górą i miastem; na jego tarczy trzy kopje]. Cum priuilegio S. R. M. Samosci Anno Domini, M.DC.II (1602). Martinus Lenscius, Typographus Academiae, excudebat. fol., k. tyt. i k. 3 nlb., str. 98 i 35 (ost. biała nlb.).

Sygnatory: 1) pierwszy arkusz sygn. §. 2) sygn. A—Mij. 3) a—D. 4) dwie ost. karty nie sygn.

Bywa też cytowane z datą 1603, więc są może dwa oddbicia. — W egzempl. Jag. kustosz A pod *ri*, B pod *ud*, C pod *ci*.

Na odwrocie tytułu popiersie Zygmunta I w ozdobnej ramie z dwuwierszowym napisem: Regia Sismundi facies...

Poczem idzie na trzech kartach Rejestr i Index Processus. Dalej: Edykt publikacyjny Zygmunta I i konstytucje sejmowe z lat 1507, 1510, 1511, 1519, 1520, 1523, 1527, 1532, 1533 Wreszcie z osobnym tytułem: Formula processus z r. 1523, zajmująca stron liczbowanych 35. Na odwrocie Formuły sześciowiersz łaciński: Ad Lectorem.

Jest to przedruk zbioru statutów z r. 1524, oraz osobnych druków konstytucji z lat 1527 i 1533. Przedruk ten jest jednak dość swobodny to snaczy smieniszący nieraz tekst pierwodruków, jak wykazał Balzer w rozprawie p. t. Pracyznki 1903 str. 53-60.

Kierownictwo tem wydaniem miał sprawować Zawadzki T.

Dalsze zbiorowe wydania ustaw sejmowych ob. w Bibl. tom XX str. 38.

Łempicki Dziśfalność J. Zam. 1922 str. 216. — Janoaki Nachr. I 50. — Bentk. II 146. — Kutrzeba Hist. źródł I 240.

Branic. — Jagiell. — Ossol. — Zamojs.

Statuta et laudabiles Christianae ordinationes tam ad spirituale quam saeculare regimen attinentes. Per illustrissimū Generosissimumq; Principem, & potentissimum dominum, Dominum Sigismundū Dei gratia Regem Poloniae, Magnumducē Lithuaniae, Russiae, & omnium terrarum Prussiae. &c. Dominum & Haeredem, in sua Regali Ciuitate Gdaneń, Deo in laudē, & eidem Ciuitati in quietudinem & bonū euētum, erectae & constitutae, Deinde quoq; in praetorio ibidē. Cōsulibus, Scabinis, Ciuibusq; praesentibus, sunt perlectae & traditae: secundum quas Ciues, item spirituales & alienigenae se regere sciant. Item Iuramentum eorundem ciuium in foro publice habitum, & ab iisdem Incolis susceptum. [Na końcu:] Impresum Cracouiae per Hieronymū Vietorem. Anno. M.D.XXVI (1526). w 4ce, k. tyt. i k. 11 nlb. (sygn. A—Ciiii).

Są dwa różniące się nieco odbicia.

Tylko pierwszy wiersz tyt. drukiem gockim, reszta antykwa.

Na odw. tytułu orzeł polski pod koroną, w prostokącie.

Część nakładu ogłoszono na pergaminie (snał taki egz. Wiszniewski IX str. 312-313 i istnieje taki egz. w Kórniku).

Zawiera: 1) Ordynację dla Gd. z 17 lipca 1526. — 2) Dekret przywracający do władzy usuniętych przez tamtą pospólstwa rajców (od k. C verso).

Balsar Corpus juris IV es. I str. 232 wymienia późniejsze przedruki tej ordynacji i przekazy rękop. — Wiersbow. III 2120. — Balsar Pracyznki do historii źródeł (1903) str. 25. — Piekarski Kat. kór. 1929 nr 1325 notuje, że w Kórniku są dwa egz., z tych jeden egzemplarz (bez składki A) na pergaminie. — Lorkiewicz Bunt gdański 1881.

Czarn. (tytuł zdefektowany) — Czartor. — Gdańska miejs. — Jagiell. — Kórnik.

— Statuta vnd lobeliche Christliche Ordenūge szo wol das geistliche als wertliche Regiment betreffent, durch den Aller durchleuchtigesten Hochgebornen Fürsten vnnnd Groszmechtigesten Herrn, Herrñ (sic) Sigismunt von Gotes gnaden Künig zu Polen, Groszfürsten yn Littawen yn Reussen vnnnd aller Lande Preusszen &c. Herrn vnnnd Erbeling yn seyner Kūni. Stadt Dantzic, Gote zu lobe vnd der selbigen Stadt ruhe vnd wolfart auffgericht vnd eyngesetz. Auch auffem Rathausze daselbigestenn yn kegenwertigkeit eynes Erborn Rath, Scheppen vnd der lobelichen burgerschaft gelesen, vnnnd vbergeben, wornoeh sich die burgere auch die geistlichen, vñ frembden haben zu halten. [Na końcu:] Gedruckt zu Crocaw durch Hieronymū Vietorē (1526). w 4ce, k. tyt. i k. 15 nlb. (sygn. iiB, iiiB, karta bez sygn., B—Diiij).

Na odwrocie tytułu orzeł polski z koroną. Potem idzie tekst ordynacji z 17 lipca 1526 do k. C.

Druk gocki. — Inicjały ozdobne, prócz D, I, W, S, N, B. — Te zastąpiono zwykłymi literami.

Od k. D idzie z osobnym tytułem:

Ein statlicher vnnnd feyerlicher Actus der holdigund. szo der allerdurchleuchtigester hochgeborner Furst und grossmechtiger Herre, Herre Sigismundt. von Gottes gnaden Künigk zu Polen, Grossfurste yn Littawen, yn Reussen, vnd aller Lande Preussen etc. Herre un Erbeling, yn Seiner Künigliche Stadt Dantzic offentlich uffen marckte in seyner Maiestet tzirlich sitzendt gehalten, und den eydes pflicht von den Eynwouern daselbst entpfangen hat, Sampt etzlichen Statuten. vnnnd Ordenunge daselbigst auffgericht.

Na tytule „Actus“ rycina: Zygmunt na tronie z mieczem; u dołu po bokach herby Polski i Litwy. Na końcu ten sam orzeł, co na odwrocie tytułu.

„Actus“ jest to akt, przywracający usuniętych przez tamtą burmistrzów.

W egz. Czart. dużo współczesnych przypisków na marginesach.

Balsar Corpus juris IV es. I str. 233. — Tenże Pracyznki (1903) str. 25. — Wiersbowski III 2121. — Piekarski Kat. kór. (1929) nr 1327.

Czart. — Dziaków — Gd. miej. — Kórnik — Krasid. — Zamoj.

— Toż samo [z tą zmianą, że w tem wydaniu „Actus“ idzie na pierwszym miejscu, a „Statuta“ idą dopiero od k. B z pewnemi drobnymi zmianami w tekście tytułu, a mianowicie: „Reussen... Kūni... eyngesaczt... burgerschaft... wornach... habenn...]. (Na końcu:) Gedruckt zū Crocaw durch Hieronymū Vietorē. w 8ce, k. tyt. i k. 15 nlb.

Piekarski Kat. kór. (1929) nr 1326 przypuszcza, iż odbicie to jest wcześniejszem od odbicia poprzednio opisanego (ze względu, że drzeworyt z orłem jest tu jeszcze nie uszkodzony).

W Kórniku są dwa egzemplarze. Jeden na pergaminie obejmuje tylko Statuta (to snaczy bez składki A); drugi kompletny papierowy. — W egz. Czarn. również brak składki A, a brak ten, istniejącej w dwóch egz., nie może być przypadkiem („Actus“ był dla Gdańska szczególnie przykry).

Wiersbowski III 2115. — Balsar Pracyznki (1903) str. 26. Czarn. — Kórnik.

Statuta Inlyti Regni Poloniae: recens recognita et emendata. [Pod tym tytułem orzeł ukoronowany głośką S przewinięty]. (Na końcu:) Cracouiae apud Hier. Viet. MDXXXII (1532). fol., kart nlb. 4, kart lb. OXXX i karta nlb. B (sygn. A—Z).

Składka pierwsza liczy kart 4, dalsze po sześć. W liczbowaniu częste pomyłki, a mianowicie: karta 25 nosi liczbę 35, k. 28 liczbę 24, k. 41 liczbę 61, k. 42 liczbę 63, k. 43 liczbę 63, k. 44 liczbę 49, k. 61 liczbę 66, k. 83 liczbę 83, k. 80 liczbę 89, k. 121 liczbę 124, k. 125 liczbę 126.

Istnieje egzemplarz, w którym obok tytułu powyżej podanego, dodano na końcu składki pierwszej tytuł drugi, a mianowicie:

Statuta et Consuetudines Regni Poloniae Serenissimi Sigismundi Primi

Regis Poloniae et Magni Ducis Lithuaniae, Universorumque Regni Ordinum Decreto Publico Collecta et Libris Quinque distincta Per Nicolaum Tasszycki Cracoviensis, Bernardum Maciejowski Sandomiriensis Terrarum Iudices, Georgium Myszkowski de Przeiszow Utriusque Juris Doctorem, Benedictum Izdbiński, Gnesnensis et Cracoviensis Ecclesiarum Canonicos, Albertum Policki Terrae Posnaniensis Notarium Et Nicolaum Koczanowski Gladiferum Iunivladislaviensem. Finita et Absoluta Cracoviae Die Martis tercia Mensis Septembris Anno Domini M.D.XXXII. Excusa Cracoviae per Hieronymum Vietorem.

Bobrzyński, który ten drugi tytuł w przedruku swoim (ob. niżej) podał, nie zaznacza, w którym egz. go znalazł (zapewne Czart.).

Druk całego dzieła antykwa, prócz napisów nad tytułikami artykułów. W tekście ozdobne inicjały.

Rozpocyna na k. A, dedyk. Serenissimo ac Invictissimo... Sigismundo eius nominis primo... fideles subditi et servitores obsequentissimi... humilem commendationem. Jako redaktorowie wymienieni na czele tej dedykacji: Nic. Tasszycki Cracov., Bernardus Maciejowski Sandomir. terrar. iudices, Georg. Mischkowski de Przeiszow U. I. D., Benedict. Izdbiński gnesnen. et cracov. ecclesiar. canonici, Albert Policki terrae Posnan. notarius, Nicolaus Koczanowski. — Ze względu, że Tasszycki wysunięty tu na czele, nasywanym bywa ten projekt później „korekturą Tasszyckiego“. — W dedykacji tej opowiadają redaktorowie o nannaczeniu ich przez sejm do tej pracy, o terminie jaki im dano, wyjaśniają podział na 5 ksiąg (veterum jurisconsultorum more), mówią o jej przedłożeniu sejmikom i sejmowi. Dat. Cracoviae 3 sept. 1532.

Z wymienionych w dedykacji redaktorów należał J. Myszkowski do współpracowników J. Łaskiego przy wydaniu Statutów prow. w r. 1527. — Uderza pominięcie Mac. Śliwnickiego, który niemal równocześnie (1529) ułożył z polecenia Łaskiego projekt kodyfikacji romanizującej. (Projekt Tasszyckiego odrzuca prawo rymskie. Jest też obliczony tylko dla warstwy szlacheckiej, podczas gdy projekt Śliwnickiego miał obowiązywać wszystkie warstwy).

Na k. A₂ i A₄ samieszczono spis rzeczy pt.: Tituli seu rubricae, a po nim: Canticum ad honorem divae Virginis Mariae per

divum Adalbertum arch: prag. regni Pol. apostolum in principiis bellorum ex more vetustissimo per Polonos cantari solitum. (Jest to „Boga Rodzicá“, wydrukowana tu za wzorem Łaskiego Comm. priv. 1606).

Potem od k. B idzie tekst projektu, podzieleny na 5 ksiąg; te znnowu dzielą się na tytuły, a każdy z tytułów ma capita. Przy każdym caput na marginesie snotowali redaktorowie, skąd je zaczerpnęli (powołując się na zbiór Łaskiego lub na „Statuta“ z r. 1524).

Czasami swracają uwagę, że ustępy sacytowane przerobili (np. ex tribus cap. similibus hoc unum conditum est... albo: ex uno generali et alio restringente hoc unum conditum est itp.).

Na końcu od k. Z, verso Index i Errata. Kończy się: Cracowie apud Hier. Viet. MDXXXII.

W „Tomicjanach“ oras w wydany przez Balsera t. III i IV „Corpus juris polonici“ można odszukać materiały do genezy i dziejów tego projektu.

Przedruku dokonał Bobrzyński w Starod. Prawa pol. pomnikach tom III (1874). W przedmowie nakreślił przebieg pracy kodyfikatorów; scharakteryzował jej stosunek do „Dekretów“ oras do dawniejszych ustaw; wysoko ocenił wartość; wyjaśnił jej odrzucenie i zapomnienie.

Sacerbis w Prompt. statutorum 1604 str. 15. — Janoc. II 263, 283. — Bandtkie w Bentkow. Hist. liter. II 131. — Chodynicki III 242. — Czacki O lit. i pol. pr. II. — Wiesz. Hist. lit. IX 292. — Romanowski Otia 1861. — Maciej. Kodyf. 1868. — Bobrzyński w Przew. nauk. i lit. 1875 (o rękopisie Lubomir.). — Tenże O dawnym pr. pol. (Studja II). — Wierszowski Katal. rękop. nr 887. — Wiersz. II 1091. — Piekarski Katal. kór. nr 1481. — Kutrzeba Hist. źródeł I 223. — Stan. Estreicher Kultura prawn. w Polsce XVI w. (1931) str. 29—31 (tu krytyczna ocena znaczenia tego projektu).

Bawor. — Bibl. Potockich w Krzesz. (egz. Helcia) — Branic. — Czart. — Kórnik — Krasid. (2 egz.) — Ossol. (brak tyt.) — Petersb. — Szembek — Zamoja.

Statuta Regni Poloniae methodica dispositone (1548, II wydanie 1553)... ob. Przyłuski J. (tom XXV, 374).

— Poloniae (1567) ob. Herburt.

— y przywileje koronne (1570)... ob. Herburt.

— prawa i konstytucje koronne...

ob. Januszowski J. (1600).

— y metrica przyw. kor. (1594)...

ob. Sarnicki Stan.

Statuta Seymu Warszawskiego Roku Panskiego M.D.L.VI (1557). (Na końcu:) W Krakowie v Dziedziczow Marka Szarffenbergera, Mieszczanina y Bibliopole krakowskiego 1557. fol., kart 4.

Druk gocki.

Na tytule orzel polski pod koroną z literami S. A na piersiach.

Wierszow. I 169. — Piekarski Katal. kór. nr 289.

Czartor. — Dsied. — Kórnik — Ossol. — Uniw. warsz.

Statuta Capitvll Generalis, Monasterii Lubinensis Ord: S. Benedicti, Dioecesis Posnaniensis, In eodem Monasterio Anno Domini, MDCXLIX. (1649). die XIII. Iunij celebrati. Per illustri & Reuendissimo Domino, D. Stanislawo Makowski. Diuiná Vocatione Abbate Lybinense nec non Illustri & Admodum Reuerendo Domino, Alberto Grabowski Cancellario Varsauien: Gnesnē: Posnā: &c. Canonico, S. R. M. Secretario. atque Excell: & A. R. Ioanne Vladislao Borvcki Prothonotario Apostolico. ab Illustrissimo & Reuerendissimo Dño, D. Andrea De Szoldry Szoldrski Dei & Sanctae Sedis Apostolicae Gratia Episcopo Posnaniensi, Commissarijs ab idem Capitulum Specialiter deputatis Praesidentibus (1649). w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.

Na odw. tytułu herb i cytat z Psalmu 53. —

Poczem tekst złożony z 26 artykułów. Na końcu aprobata Szoldrskiego z d. 5 Julii 1649. Tekst powołuje się na dekrety starose z lat 1594—5. Czartor.

— ordinis Benedictinorum ob. Mirrecki Krz. (1732) — Ziolkowski (Regula 1792).

Statuta Canonorum Lateranensium... Cracoviae in off. Mathiae Andreevii 1618.

Jocher 7727 (za Bandt. Hist. druk. K. P. I 187, a ten znnowu powołuje się na rękopis Jussyńskiego). — Egz. nie jest mi znany.

Statuta reformationis monasteriorum Cisterciensis ordinis (1581)... ob. Edmund a S. Cruce (tom XVI, 18). Wiersz. I 777 (s bibl. uniw. warsz.) i III 2696.

Czartor. — Raczyń. — Uniw. warsz.

— ordinis Cisterciensis tam antiqua quam novissima per Capitula generalia ac etiam et provincialia pro Polona

Congregatione Cisterciensum sancita et definita... ob. Łeski Wojc. (tom XXI, 196) — Pernot Andrzej (1745).

Jocher 7759. — Kutrzeba Hist. źródeł II 155. — Finkel II str. 670.

Statvta Sacri & Canonici Ordinis.

Albae geminatae Crucis. Sancti Spiritvs de Saxia Provinciae Polonae, Renovata Ac Anno Domini MDCCLXXXII (1742). in Capitulo Generali Crac: Celebrato. Acceptata. Autoritate Eminentissimi & Reverendissimi Domini D. Ioannis Alexandri Miseratione Divina S. R. E. Praesbyteri Cardinalis Lipski Episcopi Cracoviensis, Ducis Severiae, Tanquam post emanatam Bullam Ssmi Dni Benedicti Papae XIV. feliciter, Regnantis, Ejusdem Ordinis S. Spiritvs in Dioecesi Crac: Ordinarij. Approbata. Annō Salutis humanae 1742. w 8ce, k. tyt. i k. 2 nlb., str. 63, k. 2 nlb.

Na odw. tyt. odznaka podw. krzyża. Poczem Dominik Loebman, wizytator zakonu, donosi o ułożeniu nowych statutów, dat. 29 jan. 1742.

Tekst Statutów z XXVI artykułów: o odprawianiu nabożeństw, o cnotach i dyscyplinie, o nowiejszych i stopniach zakonnych, o chorych, o kłausurze, o prokuratorze, o kapitule, o przełożonych. Na str. 61 podpisy dostojników zakonu w Polsce. — Kończy zatwierdzenie biskupa Lipskiego, oras na ost. 2 k.: Appendix de disciplina religiosa ex J. Crasset.

Dawniejsze Statuty Duchaków czyli Constitutiones ob. w tomie XXVIII str. 160 pod Sannier. — Tomkowicz Szpital św. Ducha 1892 str. 18 nie zna Statutów z r. 1742.

Ossol.

— Canonorum Regul. ob. Clareta P. (1620).

Statuta Fratrum S. Sepulchri Jerosolymitani Conventus Mechoviensis Cura et Impensis Illustriss. Principis ac Dni Andreae Bathorei S. R. E. Card. ac Praep. Mech. Cracoviae In Officina Lazari Anno Domini M.DLXXXV (1585). w 8ce, str. 21.

Wiersz. I nie notuje tego druku, który był w bibl. Uniw. warsz. za czasów bibliotekarstwa mego ojca.

Analogiczny zbiór p. t. „Constitutiones in capitulis canonorum regularium custodum S. Sepulchri Christi Mechoviae 1585, 1587 et 1589 celebratis. Brunsbergae, Schönfels, 1598. w 4ce“ — ob. w Dopełnieniach. (Egzemplarsz znajduje się w bibl.

Dsied., Sem. warsz., Zamoj., Mus. Nar. krak., Czartor., Ossol.). — Wiersz. III 3044. Uniw. warsz. (?)

Statuta Generalla Ordinis Minorvm Reformatorym. In Capitulo Generali Romae celebrato, condita, Anno Domini 1643. Quae praecedit Bulla Urbani VIII. per qua eriguntur Custodiae Reformatorym Cismontanae Familiae in Provincias: & Ejusdem Altera subsequitur, per quam eadem Statuta. Confirmantvr. [Tu w owalu św. Franciszek na tle kościoła, modli się do wylaniającego się z obłoków Chrystusa na krzyżu]. Reimpressa. Leopoli. Typis Confraternitatis SSS. Trinitatis. (1643). w 4ce, k. tyt. i str. 80 i 4 k. nlb.

Na pocz. Motus proprius Urbani VIII z r. 1639. — Poczem tekst konstytucji z r. 1643, podz. na XII capita. Podpisał je Franciscus Barberinus protector. — Kończy na 4 kartach nlb.: 1) Akt konfirm. Urbani VIII z r. 1643. — 2) Decreta S. Congr. Concilij (De regularibus apostatis et ejectis. — 3) Decretum Urbani VIII z r. 1633. Krasid. — Ossol.

— Provinciae S. Antonii Maioris Polonae Ordinis S. Francisci, Minorum Reformatorym. In Capitulis, praesertim Gorcensi Anno 1638. celebrato, Sancita, et unanimi omnium Patrum et Vocalium consensu acceptata. Ac Per admodum Reverendum P. F. Paulum a Lauda, eiusdem Instituti, et Seraphicae Reformationis Poloniae Commissarium apostolicum confirmata, et approbata, Pro meliori vero et strictiori Regulae observantia, ex Decreto Capituli Pacostensis A. Dni. 1661. Die 9. Augusti celebrato, in ordinem digesta, ac summam collecta ijs praetermissis, in quibus cum Statutis generalibus Reformationis Concordabant. Varsaviae, apud Viduam et Haeredes Petri Elert (1662). w 4ce.

Por. t. XXI str. 401. Przedruk ob. niżej pod r. 1774.

— Provincialia Ordinis Minorum S. Patris Francisci Regularis Observantiae Almae Provinciae Russiae Immaculatae Conceptionis B. V. Mariae. In Capitulo Dubnensi Svcepta Anno Domini 1720. [Tu winietka]. Leopoli. Typis Confraternitatis SSS. Trinitatis,

w 4ce, k. tyt. i k. 32 nlb. (sygn. A—H₄) oraz 2 k. nlb.

Podzielone na 12 rozdziałów.

Omawiają pokolei: novitii, de sartoribus, jejunia, mensa fratrum, silentium, de studiis literariis, bibliothecae, paupertas, infirmeriae, apothecarii, delicta, custodes, cantores, de euntibus inter saracenos. — Na końcu podpisy prowincjałów, kustoszów, diffinitorów. Na ost. 2 kartach: Formula bened. i Forma professionis. Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— Fratrum Minorum Observantium S. P. N. Francisci Almae Provinciae Majoris Poloniae S. Mariae Angelorum Ex antiquis Ordinationibus BB. PP. Ladislai de Gielniow, & Raphaelis de Proszewice: Ac Recentioribus Constitutionibus Generalibus, & Decretis Apostolicis Compilata Pro puriori Regulae Seraphicae Observantia ad inviolabiliter observandum. Tradita De Mandato Superiorum. Typis Monasterij Suprasliensis Ordinis Divi Basilij Magni Reimpressa Anno Domini 1732. die 7. Aprilis. w 4ce, k. tyt. i str. 241.

Statuta są podzielone na XII capita, każdy na artykuły. Na marginesie powołane źródło każdego artykułu. — Caput XII kończy się na str. 163, poczem na str. 164 Appr. orcinis (podpisał Math. a Pareta, rok 1727).

Od str. 165: Modus vestiendi tertiaros; od str. 169: Modus prof. tertiariorum. — Na str. 172: Appr. prov. Litvanae (z roku 1721). — Na str. 172: Declarationes Summ. Pontificum (papieża Mikołaja III i Klemensa V). — Str. 216 biała — Od str. 217—241: Index rerum praecipuarum (ost. str. biała).

Tekst Statutów zbliżony do wydania z r. 1769 dla prow. ruskiej, ale są różnice. — Widocznie każda prowincja franc. przebrała dla siebie ten sam zasadniczy zrab. pochodzący od Ładysł. z Gielniowa (1488) i Rafała z Proszowice.

W egz. Jag. poprawiono do tego druk nieco późniejszy: Modus renovandae professionis in prov. Litvanae... (kart 4, sygn. A). Druk ten odnosi się do prow. litewskiej podczas gdy Statuta są wydane dla prow. wkopol. Jagiell. — Uniw. wileń.

— Fratrum Minorum Regularis Observantiae S. P. N. Francisci Almae Provinciae Russiae Immaculae Conceptionis B. V. Mariae Ex antiquis ordinationibus BB. PP. Ladislai de Gielniow et Raphaelis de Proszewice

recentioribus constitutionibus generalibus et decretis apostolicis aucta et compilata. Pro puriori Regulae Seraphicae observantia ad inviolabiliter observandum, in capitulo Socaliensi iterato suscepta Anno Dom. 1738. De Mandato Superiorum reimpressa. Leopoli, typis Collegii Societ. Jesu. w 4ce, k. tyt., str. 223 i 15 k. nlb.

Czartor. — Wileń.

— Provinciae Reformatae SS. V. Mariae Angelorum Minoris Poloniae Fratrum Minorum, Sancti Patris Francisci Reformatorem. Ex Constitutionibus Apostolicis, Sacriq; Concilij Tridentini Decretis, pro Regularium Reformatione, praescriptis, atq; ex Generalibus Ordinis & Reformationis, Statutis. Deprompta. Praevio Consensu Reverendissimi P. Raphaelis a Lugagnano Ministri Generalis, in Capitulo Provinciali Cracoviensi, de Consilio maturo, Patrum Discretorum Provinciae, & omnium Vocalium, ex primaevis Statutis, & Antiquis Ordinationibus Provincialibus collecta, & meliorata ab omnibus & singulis, unanimi & grato Consensu Acceptata. Novissimè vigore Compromissi, in Capitulo Provinciali, Anno Domini 1747. Die 18. Julij ab omnibus & singulis Patribus Vocalibus dati. Per Patres Compromissarios revisa, iuxta modernas Pontificum Ordinationes ac Statuta Generalia modificata & correcta. In Congregatione Stopnicensi, a pleno Diffinitorio examinata trutinata, confirmata, & subscripta; Die 4. Julij. Anno Dñi 1748, Cracoviae, Typis Michaelis Dyaszewski, S. R. M. Typographi. w 4ce, k. tyt. i k. 4 nlb., str. 157 oraz kart nlb. 17 (sygn. A—Z i Aa—Bb).

Rozpoczyna Breve apost. Urbano VIII z r. 1636, adresowane: Paulo a Lauda, commissario ad restituendum Patres Reform. Polonos in pristinum. Tu podnosi upadek zakonu w Polsce i prośbę króla, aby go zreformować. Papież daje komisarzowi szerokie pełnomocnictwa.

Poczem: Motivum ad melioranda statuta antiqua provinciae, uchwalone przez kapitułę w r. 1747. Tu powiedziano, że w r. 1747 odbyła się kapituła celem naprawy Statutów z r. 1687. Kończą na-

zwiaka gwardjanów, kustoszów i diffinitorów prowincji, którzy się na poprawę zgodzili. Ostatni: Josephus Ahorn ref. comm., visitator generalis, capituli praeses.

Same Statuta novo uchwalone składają się z obszernych XII capita (podzielonych na paragrafy). Podpisany jest pod nimi 8 Reformatów, z datą: in Conventu Stopnicensi ad S. Mariam Magd. 4 Julij 1748. Są to nazwiska członków komisji wyznaczonej przez Kapitułę dla zrewidowania, czy w ostatecznym tekście nie ma jeszcze czego do poprawy.

Dalej na kartach nlb.: 1) Epistola S. Bonaventurae (z r. 1257). — 2) Index Statutorum. (Jest to rejestr treści, ułożony alfab. wedle głównych przedmiotów: Absolutio, Accusatio, Alchimia etc. Na k. Aa, zestawienie przepisów o Studia, Studiosi... rzucających światło na poziom wykształcenia w zakonie).

Po str. 157 doprawiono w egz. Ossol. 4 karty starannie przepisane: Statuta remanentia cum aliis non impressa sed post perlecta Statuta impressa semper legenda.

Przy poszczególnych ustępach w tekście Statutów wszędzie wskazano, skąd dany artykuł przejęto. Ossol.

— Fratrum Minorum Regularis Observantiae S. P. N. Francisci Almae Provinciae Russiae Immaculae Conceptionis B. V. Mariae. Ex Decretis Apostolicis, Constitutionibus Generalibus, nec non Antiquis Ordinationibus, aliisque Statutis Ad praescriptum Regulae Frigidae nostrae Regioni, Locorumq; in quibus degimus circumstantiis accommodata. Compilata Pro puriori Regulae Seraphicae Observantia ad inviolabiliter observandum a toto Diffinitorio omnibusq; Conventibus praevia eorundem publicatione per totam Provinciam. Suscepta ac demum De Consensu unanimi, accedente approbatione Illustrissimi Loci Ordinarii, Impressa Anno Domini 1769. Lublini. Typis S. R. M. Collegii Societatis Jesu. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb., str. 477 i k. 12 nlb.

Na odwr. tyt. aprobaty, poczem na 7 k. nlb.:

1) Acceptatio Provinciae. 2) Acceptatio Superiorum. 3) Ad lectorem (podp. Benedykt Kotficki provinc.). 4) Index capitulum et articulorum.

Poczem na 477 stronach (ostatnia biała nlb.) tekst Statutów, z podaniem na marginesie skąd zaczerpnięte. Najstarsze oznaczone jako „Polon. antiqua“, podany też rok 1488. — Kończy na 12 k.: Index rerum praecipuarum.

Statuta tu wykazują wielkie odmiany w stosunku do tekstu z r. 1732.

Następują z sygnaturą A—G:

1) Declarationes Summorum Pontificum Super Praecepta Regulae S. P. Francisci Fratrum Minorum Observantium (razem str. liczb. 49, ostatnia biała).

2) Formularium receptionum ad S. Habitum... ex Decretis SS: Pontificum et const. Ordinis (str. 50 liczb. i 1 k. nlb., sygn. aA—Gg.).

Oba te druki tworzą całość typograficzną z poprzedzającymi je Statutami.

Obacz w tomie XX, 164, gdzie opisano dzieło Kotfickiego „Superior“, będące komentarzem Statutów franciszkańskich.

Bibl. Ponińskiego — Czartor. — Kijow. — Uniw. wileń.

— Provinciae S. Antonii Majoris Poloniae Ord: S. Francisci, Minorum Reformatorem. In Capitulis, praesertim Gorcensi, Anno 1631 celebrato, sancita et unanimi omnium Patrum et Vocalium consensu acceptata; Ac per Adm. Rev. P. F. Paulum a Lauda ejusdem Instituti, et Seraphicae Reformationis Poloniae Commissarium Apostolicum, confirmata, et approbata; Pro meliori vero et strictiori Regulae Observantia ex Decreto Capituli Pacostensis, An. Domini 1661 Die 9 Augusti celebrati in ordinem digesta, ac summatim collecta; iis praetermissis, in quibus cum Statutis Generalibus Reformationis concordabant. [Zarazem:] Ordinarium Caeremoniale Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci, Provinciae reformatae S. Antonii Paduani, in Majori Polonia, Ab Adm. Reverendo Patre P. Paulo a Lauda, olim Commissario Apostolico editum et in Capitulo Gorcensi anno 1639 per eundem celebrato unanimi consensu omnium Vocalium acceptatum, et approbatum; Deinde vero ex decreto Capituli Pacostensis ad meliorem formam redactum, et typis mandatum. Jussu superiorum. Wratislaviae, Typis Caspari Rudolphi Müller, Elect. et Episc. Typogr. Aul. (Na str. 65:) Reimpressa Anno, in Sacra Pagina Chronographice indigitato: CVstoDItē ergo Verba paCtI hVIVs et IMPlete ea (1774). w 4ce, str. 95 (Statuta); str. 65 (Ordinarium); str. 23 (Index, Series conventuum et

fundatorum Maj. Pol., Regestum capit. et congreg.).

Por. tom XXIII str. 421 (Ordynarz ceremonialny 1762) oraz Ordinarium (str. 401).
Bibl. sem. gnieźn.

— Statutorum Summarium municipalium Almae Provinciarum Matris Minoris Poloniae ordinis Minorum Regularis Observantiae (1763)... ob. Summarium.

Statuta Inlyti Ac Heroici Ordinis Equivm Immaculatae Virginis. w 4ce, k. tyt. i k. 18 nlb.

Egzemplarz drukowany na pergaminie.

Rozpoczyna akt Władysława IV, bez daty na 2 kartach (verso k. 2 biała). — Poczem od k. 3: Statuta, incl. ac heroici Ordinis, Imm. Virginis (składające się z XXX artykułów). W art. XI zostawiono pół strony pustej na zamieszczenie nazwisk pierwszych kawalerów orderu. Ostatnich cztery kart zajmuje: Urbanus Papa VIII... z datą Roma V Julij M.DC.XXXIV. — Tu mówi, że zatwierdza ten order na prośbę Jerzego Ossolińskiego, który przybył do Rzymu ze statutami Wład. IV.

O innym egzemplarzu na perg. wspomina Janozki Nachr. II 109 i nast. — Egzemplarz ten dostał się do bibl. Załuskich w sukcesji po Janie III.

Ojciec mój notuje, że w egz. Czart. były na początku 4 karty objaśnień ręką Czackiego i że na tytule był herb Wazów. — Obecnie oprawa jest nowoczesna (bez herbu), a objaśnień Czackiego nie odnalazłem.

Czartor.

— Toż... w 4ce, k. tyt. i k. nlb. 33.

Jest to przedruk i rozszerzony poprzedniego pierwodruku. Zmiany są następujące:

- 1) W art. X dodano, że kawalerowie muszą zaprzysiądz „se patriarum legum et immanitatum praerogativas prae oculos habituros“. (Chodziło o ułagodzenie obaw szlacheckich; kawaler miał w pierwotnym tekście bronić jedynie principis dignitatem et commoda).
 - 2) W art. XII skreślono z pierwotnego tekstu, iż kawaler musi udowodnić se utroque parente, avis et proavis quos nominabit nobilem natum esse.
 - 3) Po tekście XXX art. dodano: Modus praeficiendi, sive ordinandi Militem. Jest to bardzo szczegółowy opis obrządków relig. i modlitw, przeznaczonych na uroczystość inauguracyjną. Pozostawiono przytem jedną stronę białą na nazwiska pierwszych kawalerów. — Kończy i w tej edycji akt konfr. Urbana VIII na 4 k.
- O całej sprawie tego niedoszedłego zakonu (i orderu) ob. Jabłonowski Mus. Pol. 20. —

Kubala J. Ossoliński (II wyd.) 1924 w rozdziale VIII.

Por. także Rędziwiłł Krzysztof: Newer Augestalter Ritter Orden... mit angehengten 16 Gründen mit welchen... Ratzeviel... abrathet (1638). — Jest to przekład niem. Statutów wraz z kontrargumentami Rędziwiłła. Tekst polski tych „Racji“ Rędziwiłła, nie jest mi anany; widocznie nie był drukowany. Por. tom XXVI, 80 i Sprawozd. z poszukiwań w Szwecji pod nr 238. Jagiell. — Ossol.

Statuta der Sachsen in Siebenbürgen: Oder eigen Landrecht. Durch Mathiam Fronium übersehen, gemahnt, und mit Kön. Majest. in Pohlen Gnad und Privilegio in Druck gebracht. Anno MDLXXXIII. (Na końcu:) Gedruckt in Kronstadt in Siebenbürgen durch Georg Greus, in Verlegung Herrn Mathä Fronii (1583). w 4ce, str. 109.

Kertbeny Bibliographie nr 932.

— ob. Konstytucye (1602) — Mayerberg Aug. (moscovitica 1668) — Wysocki Albert (in gratiam Univ. Patavinae 1650).

Statuten (Neue) der Ritter des Kreuzordens (1772)... ob. Dönhof Fryd. Wilhelm.

Podobno tłumaczone z polskiego?

— für die Rathversammlung, für die Referenten, für das Bureau personal. Krakau 1798. w 8ce. (Części 3 w I tomie).

Kraków przeszedł pod panowanie austr. w r. 1796. W r. 1798 mógł być przeto wydany statut dla rady krakowskiej. Ale Chmiel (Ustrój miasta Krakowa w dziele zbior. „Kraków XIX w.“ I 1932 str. 90) nie zna reorganizacji miasta z tego roku, a także nie cytuje powyższego druku. Wiadomość o nim czerpię z jakiegoś starego katalogu ksiąg. niemieckiego.

Statysta (Kopia listu od pewnego statysty) ob. Hosius (t. XVIII, 295) — Szlachcie.

Lechicka w Kwart. hist. 1927 str. 508.

Statystyczne spisy (opisy) ob. Articuli (1790) — Artykuły wedle których (1790) — Baczko (Annalen 1793; Prus) — Komissya (1790, 1791) — Lipiński Augustyn — Poniatowski Michał (Rozrządzenia, Wargawski 1785) — Projekt (aby co sześć lat) — Protokół ekonomiczny — Przepisy (1795) — Rada (1794) — Ryłko M. (1784) —

Sadebeck (1798) — Sołtyk Kajetan — Spisywanie (tom XXIX, str. 124) — Wołodkiewicz F. F. (1766).

Staudius Dan. ob. Musonius (1602).

Stauologia ob. Siwerti J. (1637).

Stauowiecki ob. Trankwillon.

Staw manzelsky ob. Paprocki B. (1601).

Stawicki Bartł. ob. Hegendorfin (Ode).

Wotschke Der Melancht. Reich 1912 str. 6.

STAWICKI Michał Hey. Pieśni duchowne nowo uczinione, na te Noty których przidworzech uziwiają każda z nich na ceteri glosy. Roku pańskiego 1554. Drukowano w Królewcu Pruskim drukiem przez Augездеckiego. w 8ce.

Na odwrocie tytułu dedykacja: Jego Miłości Melchierowi Zmortagk(sic) Podkomorzemu ziemie Pomorskiej. Dsiedsicowi na Pokrzywnie. Michał Hey z drowia długego, i przinim scesliwego przebywania rozmnozenia wsech fortun, na casy długie, od pana Boga wiernie życy.

Beszty brak.

O Mortagach czyli Morteskich ob. w tomie XXIV str. 438.

Ob. Reiss w Reform. w Polsce I 311, który słusznie podnosi, że Hey-Stawicki jest tu autorem tekstu a nie muzyki. — Porównaj Kancjonał Augездеckiego z r. 1554 (w Bibl. tom XIX, 96—7). Bibl. Puławs.

— Pyeśń nowo uczyniona na weselu... Yana Kostki z Stymbarku podskarbiego ziem pruskich (1556, 1558)... ob. tom XX, str. 146.

Inicjały M. H. nierozwiązane w t. XX rozwiązuje Reiss l. c. jako M(ichał) H(ey). Charakter pieśni jest istotnie podobny do innych utworów Stawickiego, a także związek z Prusami wskazuje na tegoż autora. Co oznaczało jego nazwisko drugie „Hey“ (obok Stawicki) nie umiem wyjaśnić. Czartor. (1556) — Zamoj. (1558).

— Proroctwo Methodiusz S. Biskupia miast Tyrskich y męczenniką chwalebne, ktori gdi był trzyman pod Dioklecianem Cesarzem w więzieniu dla słów Bożego przez niemaly czas, thedy z objawienia Anioła Pańskiego, wydał wiele pisma potrzebnego, a zwłaszcza o stworzeniu światła, począwszy od Adama aż do dnia sądnego. [Pod tem drzeworyt: Metody św. wychyla głowę z baszty obronnego zamku,

a przed basztą stoi anioł, który czyta mu z księgi objawienie boże]. Bez m. i r. (Kraków, Scharfenb., około 1575). w 8ce, k. 135 nlb. (sygn. A—Siij).

Na str. ostatniej: Oratio propter operis sollicitatem (4 wiersz łac.)... oraz plecionka druk. (osadza Szarf.).

Por. opis w tomie XXII str. 313 (gdzie omyłką druku stoi Ztey sam. Hey).

Dedyk.: Janowi S Służewa, woj. brzesk... Michał Hey Stawicki zdrowia długiego... chutliwie sprzyia. (Służewski um. 1580). Pisze tu, że tłumaczył z łacińskiego, ale nie słowo od słowa, tylko wybrał sentencje i miejsca co przedniejsze, przywołując k nim i inne przystojne. — Poczem przedmowa: Prawie statecznemu człowiekowi krześcij., kończąca się na karcie A, recto rymami polskimi (w 22 wierszach). — Wreszcie: Summa tych książek (na k. A, verso).

Od ark. B: O objawieniu, które się stało od Anioła... (omawia w stylu apokaliptycznym potop, różne wydarzenia biblijne, Goga i Magoga, Alex. W., Romulusa, opanowanie ziemi przez Turków, lud polspolity powstaje przeciw duchownym, sjażawienie się króla rzym., narodzenie Antychrysta i jego cuda, sąd ostateczny).

Od k. G.: Wykład na procorctwo Methodj. — Wykład ten składa się z 5 rozdziałów (o zdobyciu Jeruzalem przez króla rzym., o ścięśnieniu Saracenów, o wyborze fałszywego papieża, o wielkiej nierządnicy babil, tj. ziemie tureckiej itp.). — Cytuje widzenia św. Brygidy (k. Kij), procorctwa Sybilli kumejskiej, objawienia brata Reinharda, konkordancje kard. Piotra de Al-liaco itp. Pod koniec przytacza dużo z Apok. św. Jana.

Komentarz ten do rewelacji św. Metodego powstał, jak wynika z treści, w Niemczech, pod wpływem niebezpieczeństwa tureckiego, a pisany był w r. 1496, co powiedziano wyraźnie na k. K, verso. — Tendencja jego jest nieprzychylna kurji rzymskiej (np. Dwór Rzymski wszystkiej supelny, nie żąda owiec bez wełny... Gdy kto co da, wnet wysłucha, a kto nic nie da, precz wypycha... na k. M). — Na k. N, przepowiednia na rok 1506. Na k. N, ostre wycieczki przeciw książkom: Chłopi w taniec, a książka kozielki wyracać. Chłop na rolę z pługiem, a książka do żony po koleźcie. — Na k. R, przepowiednia z „Leyendy“ (sic) o Karlu Wielkim, iż z jego pokolenia będzie król francuski, na imię P., który będzie księżciem i monarchą wszystkiej Europy, który też i ziemie obiecanej dostanie. Dużą rolę ma też odegrać jakiś król węgierski. Całość stanowi podobnie jak pror. św. Brygidy i św. Mechtyldy rzadki okaz pi-

śmiennictwa apokalipt. (typu sybilicznego) w literaturze polskiej (przerobiony z łaciny). — Temat zasługiwałby na opracowanie.

O oryginalne p. t. Methodii Revelationes (Basileae 1498) ob. Sackur Sibyllinische Texte (1898) Inkunabul jego bez daty jest w bibl. Jag. (Wisłocki Inc. str. 366, Hain 11, 119). Tekst polski z XVI w. ob. w ręk. Jag. 1950. W jakimś związku z tym drukiem stoją broszurki polska i włoska, o których ob. t. XXII, 313, oraz t. XXIV, 196.

Wissn. IX 204. — Bibl. warsz. 1860 II str. 515. — Wiersb. III 3189. — Chrzczanowski Kas. sejm. Skargi str. 146. — Bernacki w Pam. liter. II str. 570. — Franko Apokrif 1906 (ana tekst rękop. z bibl. Ossol.). — Janow w Pracach filologicznych XV cz. II str. 6.

Caarn. — Kórnik (brak tytułu).

— Rozwazenie zywota, Krzesciánkiemu czlowieku, áby o sobie wiecey nierozumiał, niż przystoi, tilko w pewney nadziei będąc: iżby łaski Bożey czekał, krotki zywot swoy ná thym nędznym świecie rozumiejąc. W Krakowie prasowano, v Mátheussá Sieben-eicherá. 1559. w 8ce, k. tyt. i k. 6 nlb.

Na odwr. k. tyt. dedykacja: Urodzonemu Panu Janowi Dąbrowskiemu, Staroście Radzińskiemu, Michał Hey Stawicki wssytkiego dobrego wiernie życzy. — Mówi tu o potędze śmierci. Pisse z okazji śmierci małżonki Dąbrowskiego.

Na pierwszych siedmiu stronach idą nuty na 4 głosy: Discantus, Tenor, Altus, Bassus. — Poczem tekst samej pieśni, rozpoczynający się: Cóż wdzam czynisz moy miły całowiecze, iż się nie obacysz cód Pan Bóg za twe postępkí nie rzece... (rasem 9 strof).

Egs. bibl. Zam. ma numerację kart atramentem od 144—150; sdaje się więc, że pochodzi z jakiegoś klocka.

Wiersb. II 1384.

Zamojs.

— Wiárá doskonála: Sumnienie bezpieczne á nie zátárgáne, Pánu Bogu zázwdy się podoba. Michał Hey Stawicki. W Krakowie prasowano, v Mátheussá Siebeneicherá 1559. w 8ce, k. 4. Wiersb. II 1385. Bibl. J. Przybor.

STAWICKI Sebastjan Paulin. Drzwi do szczęśliwey wieczności staro szlachetnym Starzów wycięte toporem, które urodzeniu, sławie, niebu do troiakiego wéscia JWP. Marcinowi Nekandzie Trepce wystawił X. Sebastjan Stawicki zakonu S. Pawła pierwszego pustelnika, prowincyi polskiej defnitor y na Jasney

Górze Częstochowskiej Kaznodzieia w Kościele farnym Siewierskim dnia 15 Listopada roku 1666. w Krakowie u Schedlów J. K. M. typogr. w 4ce, k. 4 i 50 str.

Na odwr. str. tyt. herb Topór.

Przypisał proszę synom smarłego. W kasaniu samemu mało szczegółów do rodziny Trepków. Krasid. — Ossol.

— Forteca troy wieczystego Grzymały smiertelnym zruinowana szturmem na pogrzebowym akcie Wielmożnego Jego Mości Pana P. Zygmunta Alexandra Grudzińskiego Szreckiego Starościca, z rumu smiertelnosci trzema odmurowana wieżami tylez korezatkowskiemi obwiedziona rzekami na Jasney Górze Częstochowskiej przez X. Sebestyana Stawickiego, Zakonu S. Pawła pierwszego Pustelnika Kaznodzieię etc. Roku Pańskiego 1661. W Krakowie, w Drukarni wdowy y dziedzicow Franciszka Cezarego. w 4ce, kart nlb. 16.

Ded. Andrzejowi Karolowi z Rudny Grudzińskiemu, wwdzie poznańsk. rogosin. staroście. Dan na Jasnej Górze Częstochow. d. 10. Januarii r. p. 1661. — W egzemplarsu Jag. dedykacja Katarsynie z Komorowa Grudzińskiej. — Kasanie jest z tekstu: Et erant super omnem montem. Branic. — Dzików — Jagiell. — Krasid. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. wileń.

— Iastrzębiec W Piąci swoich własnościach Z Márgrábskich Orłow zanością Gorno latájący, Skrzydlátey Cnoty, Dzielności, Sławy, Godności Senatorskiej Piorami, Nieśmiertelney pamięci Iasnie Wielmożnego Iego Mosci Pana, P. Władysława Gonzagi Margrabie Na Mirowie Myszkowskiego, Woiewody Krakowskiego, Grodeckiego, Dráhimskiego, Mościckiego, Medyckiego, &c. Starosty. Ktoemu od śmierci do ziemie przyżńionemu, Y z piorek obskubionemu, Do wysokiego wieczney Pamięci wzlotu, Dodał Pogrzebowym Kazaniem skrzydeł X. Sebastian Stawicki, Zakonu S. Pawła Pierwszego Pustelniká, Káznodieá y Theolog I. K. M. W Kościele Farnym Pinczowskim Oycow tegoż Zakonu. Anno Domini 1658. Die 7. Junij. W Krakowie, V Wdowy Dziedzicow Frániszka Cezarego,

zárego, J. K. M. Typogr. R. P. 1660. w 4ce, k. tyt. i k. 23 nlb. (sygn. F₄).

Na odwr. tyt. herb Myszk. — Ded. Franciszkowi Gonzadze markgr. Myszkowskiemu (na 8 k.); potem: Kasanie pogr. Branic. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Uniw. lwow. — Uniw. wileń.

— Łodka Kosciola Chrystvsowego Po burzliwym Swiátá pływájąca morzu, Okrutnych Tyránow, y niezbożnych Haerezyárchow, Burzliwą nawálnościá y sprzeczny wiatrona wiatry Teraz. Pod Szczęśliwszym pławájąca żagle y pod pogodniejszy żegluiąca Niebem W Ktorey. Do dawno wybudowánego Kościolá y Probostwá Dvcha S. Przy murách y Domie Hospitalnym Wárszawskim zá nowá tamże Fundacyá y Erekyá Konwentu Bracia Zakonu S. Pawła, Pierwszego Pustelniká. Z Iasney Gory Czestochowskiej Szczęśliwym stánęli wprowadzeniem przewiezieni w Niedzielę Czwartá po trzech Krolách R. P. 1662. Zagle tey Łodki Kazaniem rozpuszczone. Przez X. Sebestyana Stawickiego, Tegoż Zakonu ná Jásney Gorze Káznodieię. W Krakowie, W Druk. Wdowy y Dziedz. Frániszka Cezarego I. K. M. Typ. Roku P. 1662. w 4ce, k. tyt. i k. 19 nlb.

Dedykacja po łacinie: Proconsuli Advocato Consulis mag. Varsaviensis, datow. 24 martii 1662.

Druk gecki.

Branic. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwow.

— Ogłos Wdziecznie brzmiących Trąb W Orle Radziwiłłowskiem Zásádzonych. Ktoemi wieczney Sławy y pobożności wytrąbiłá Dźwięk. Iasnie Oswiecona Xiezna Iey Mosc P. P. Anna Euphemia Xiezna ná Nieswieżu y Olyce, Ochrabina ná Szydłowcu y mirze. Radziwiłłowna Donhoffowa. Wielunska, Radomska &c. Staroscina Ten śmierciá przerwany. Znowu pogrzebowymi Trąbami z Iásney Gory Czestochowskiej ná Echo swiátu rozlegle puszczoney. Przez X. Sebestyana Stawickiego, Zakonu swiętego Pawła, Pierwszego Pustelniká Prowinciei Polskiej Defnitorá y Káznodieie, ná Jásney Gorze Czestochowskiej. Roku Pańskiego, 1664.

Dnia 13. Máia. W Krakowie, W Drukarni u Wdowy y Dziedzicow Frániszka Cezarego, I. K. M. Typogr. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 56.

Na odwr. herb zmarłej.

Dedyk. Alexandro S. R. I. principi comiti a Donhoff, abb. andr. administratori (po polsku) z 20 maja 1664.

Są także egz. z dedykacją Zyg. Wik. Donhoffowi.

W kasaniu wysławia cnoty różnych Radziwiłłowych. Podnosi ofiarność zmarłej na rzecz Góry Czestochowskiej. Jak wszystkie jego kasania tak i to pełne makaronizmów i niby to erudycji.

Branic. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. — Wileń.

— Oltarz Według wizerunku od Bogá Moyzeszowi podánego delineowány Kazaniem. Przy Solennych Naycudowniejszego Obrazv Panny Maryey Czestochowskiej. Na Iasney Gorze Przenosinach. Do nowo wybudowánego nákládem Iásnie Oświeconego X. Iego Mści. P. Jerzego Ossolinskiego Wielkiego Kánclerzá Koronnego, &c. Oltarza Wystáwiony. Ná Wroczyśćość Swiętá P. Maryey Národzenia. Przez X. Sebestyana Stawickiego Philozophiei Lektorá Zakonu S. Pawła Pierwszego Pustelniká. W Krakowie W Drukarni Lvkasza Kvpisza I. K. M. Typ. Roku Pańskiego, 1650. w 4ce, k. tyt. i k. 14 nlb.

Na odwr. tyt. Sareniawa Lubom. — Dedyk. Aleks. Lubomirskiemu hrabi (sic) na Wiśnicau i Jarosławiu. — Poczem aprobata Hiac. Liberiusa.

Branic. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. — Wileń.

— Pole myśliwe po ziemskich knieciach cnotami poluiącey Matrony; sławy y zbawienia doganiającey obłowu, Kazaniem przy pogrzebowych exeqwiach Iasnie Wielmożney I. Jey Mei Paniey P. Alexandry z Koniecpola Donhoffowej woiewodziney sieradzkiej etc. vpatrzzone. Na Iasney Gorze Czestochowskiej, dnia 16. Marca przez W. X. Sebestyana Stawickiego Pisma S. Professora, Zakonu Swiętego Pawła, pierwszego pustelnika, Roku Pańskiego MDC.LI (1651). w Warszawie w drukarni Piotra Elerta J. K. M. typ. R. 1651. w 4ce, kart 19.

Dedykacja Stanisł. Donhoffowi, X. Aleks. Donhoffowi, Annie Leszczyńskiej podskarbiniej.

Przyłękki Pamiętniki o Konieopolskich 421. Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwow.

— Poray Wesołego Libanv Lvbi-czowką Zdobiący Podkowę, Ktorą Wieczney Sławy y Pobożności w tym Libanie wtretowany zostawiła trop, Pobożnie zmarła Iey Mość Páni P. Barbara z Łvgow Męcinska Ten śmiertelnością nądwiedły (znowu na wieczney Pamiątki przechackę pod Lubiczowską ząkwitły Podkową) W Kościele Farnym Brzeznickim, Przez X. Sebastyana Stawickiego, Zakonu S. Pawła Pierwszego Pustelniká, Káznodzieie ná Iá-sney Gorze Częstochowskiej, Dniá 4. Grudniá. Roku 1662. W Krakowie V Wdowy Dziedzicow Fránóiszka Cezárego, I. K. M. Typogr. (1663). w 4ce, k. tyt. i k. 14 nlb.

Na odwr. herb. Dedykacja na 2 k.: Janowi z Skoroswék Męcinskiemu, dat. 12 marca 1663. — Jak wsaystkie jego kazania tak i to pozbawione treści, jęsyk lichy, styl napuszony.

Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwow. — Wileń.

— Prałat liliowy, w szlacheckiej familyey zasadzony ogrodzie, w kościelney godności rozkwitły wirydarzu, w cnotach pobożności, sławie y w leciech dojrzały. Boskiemi wrwany rękoma przez śmierć świetnie wielebnego Jegomości Xiędza Samuela Krupkę Przeclawskiego, I. K. M. Sekretarza gnieźnińskiego y pułtowskiego kanonika, dziekana Łowickiego, kantora Sandomirskiego. Na pogrzebowym akeie do wieczney sławy wonności kazaniem podany, Przez X. Sebastyana Stawickiego zakonu S. Pawła pierwszego pustelnika, theologa y káznodzieię w kościele farnym Koniuskim R. P. 1659. d. 7. Junii. W Krakowie u wdowy y dziedzicow Franciszka Cezarego J. K. M. typog. Roku Pańskiego MDCLX (1660). w 4ce, k. 18 nlb.

Na odwr. str. tyt. herb Gozdawa; dalej przypis prozą: Stanisławowi i Piotrowi Krupkom Przeclawskim synowcom zmarłego — autor. Kazanie przesadne i przepelnione

cytacjami łacińskimi — z tekstu: *Dilectus meus descendit.*

Akad. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Wileń.

— Przeprawa ładem y wodą przez Szreniawską rzekę do szczęśliwey wieczności portu Wielmożney JMei Pani Teresie Małgorzacie z Przyłęka Męcinskiej podkomorzyny Wieluńskiej, Lajskiej itd. Starościny na żalonym pogrzebowym akcie kazaniem na Jasney Górze Częstochowskiej torowana od X. Sebastiana Stawickiego zakonu S. Pawła pierwszego pustelnika, prowincyey polskiej definitora y káznodzieię na Jasney górze Częstochowskiej Roku P. 1667. dniá.. listop. w Krakowie w drukarni Stanisława Piotrkowczyka K. J. M. typographa 1668. w 4ce, kart nlb. 28.

Na odwr. stronie tytułu herb Szreniawa — przypis prozą pol. Wojciechowi z Kuroswék Męcinskiemu podkomorzemu Wieluńskiemu mężowi zmarłej.

Kazanie z tekstu: *Transivi terram tuam quam fluvius.*

Akad. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. — Wileń.

— Skarb dożywotniego zbioru pobożnego życia z bogactwami, dzielnych spraw napelniony depozytem za odważną pracą y staraniem Wielmożnego Jego Mości Pana Adama Skarbka z Warszyc Warszycyckiego podkomorzego Mielnickiego, który od śmierci zrabowany y rozbity niebu, nieśmiertelności, ziemi y posteritati zebrany y kazaniem oddany przez X. Sebastiana Stawickiego Zakonu S. Pawła pierwszego pustelnika teologa y káznodzieię J. K. M. w Częstochowej die 11. Aug. A. D. 1659. W Krakowie u wdowy y dziedzicow Franciszka Cezarego J. K. M. typogr. w 4ce, k. 22 nlb. (sygn. E.).

Na odwr. str. tyt. herb Abdank. — Przepis Stanisławowi z Warszyc Warszycyckiemu, kasztelanowi krakowskiemu.

Branic. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwow.

— ob. Mstovius Petrus (1652).

STAWIŃSKI Dawid. *Dissertatio de feudi alienati revocatione ex jure protomiseos.* Regiomonti, typis Reusneri 1698. w 4ce.

Inne prace o prawie lennem w Prnsiech zestawia Kamptz *Die Provinzialrechte I* 1826 str. 238 i 296.

— *De negotiis, in quibus cessat evictionis praestatio.* Regiom. 1697. w 4ce.

— *De legitima juris prutenici.* Regiom. 1713. w 4ce.

— *De exhaeredatione juris prutenica.* Regiom. 1714. w 4ce.

— *De collatione honorum.* Regiom. 1716. w 4ce.

— *De poena conatus ad delinquendum.* Regiom. 1710. w 4ce.

— *De comminatione verbali illicita.* Regiom. 1704. w 4ce.

Lilienth. Erl. Preussen V 65.

STAWISKI Melchior. Powinszowanie szczęśliwego dożywotniey przyjaźni związku godnym imionom Wzego Jmei Pana Apolinarego Czaplickiego oraz Wielmożney JMéPanny Wiktoryi Szczerowskiej cześnikówny Zydaczewskiej w dzień ślubnych związków obrządek obchodzący przez X. M. Melchiora Stawickiego w przesławney Akademii Krakow. Nauk Wyzwolonych y filozofii doktora, kościoła kolegiaty kurzelowskiej poddziekana, kanonika honoralnego, káznodzieię ordynaryusza, przy tymże kościele urząd pasterza sprawującego y szkoły kurzelowskiej profesora roku pańskiego 1777. dnia 20 lipca uczynione. w 4ce, 4 k. nlb.

Na odwr. str. tyt. herb Czaplickich, pod nim 6 w. pol. Dalej herb Szczerowskich, pod nim 4 w. pol. Przepis prozą polską nowożeńcom.

— ob. Ślęczkowski Andrzej Kanty (*Vende Pallium* 1775).

Stawiszyn Grzegorz († 1540, w r. 1539 rektor) ob. Eutropius (1510) — Faber Jacobus (1510, 1518) — Salomon (*Cantica* 1538) — Valentia Jacobus (*Quaestio* 1538).

Janociana I 251. — Struve *Hist. logiki* 1911 str. 166. — Wislocki *Lib. dil.* str. 498. — *Tente Incun.* str. 477. — Kot w Arch. do hist. filoz. 1921 II 154. — Morawski *Hist. uniw.* II.

Stawowski Wojciech ob. Dunin P. (*Trybunał* 1688) — Zawadzki *Benedictus* (*Scaevola* 1677).

Stawowy porządek ob. Stawy — Strojnowski Stan. (*Opisanie* 1609).

Stawromiecki (Stauromiecki) Cyryl ob. Trankwillon (*Ewangelie, Zercalo* i inne pisma).

Stawska Anna z Rybna ob. Nie-wiarowski Aleks. (*Kaz. pogrzeb.* 1650).

STAWSKI Albrecht (Wojciech). *Monumenta* albo zebranie starożytnych ozdób Przenayczystszej Boga Rodzicy Panny Maryi w cudownym wielce obrazie Kodeńskim Gwadelupa skoncentrowanych przez JW. Pana Fryderyka Łukasza Sapiebę na dwie części podzieloną za staraniem zaś X. Albrechta Stawskiego do druku podane. *Varsaviae Typ. Coll. S. J.* 1723. w 4ce. Część I str. nlb. 11, przedmowa str. lb. 26, tekst str. lb. 205; Część II str. nlb. 9, tekstu str. lb. 302, omyłki str. nlb. 4 i Rejestr str. nlb. 4 (z wizer. M. Bos. Kodeńskiej).

Część II dedyk. Wład. Sapieże. — Część III bisk. Rupniewskiemu.

Ob. opis w t. XXVII, 94.

Jocher 8189, 8860.

Krasin. — Uniw. wileń.

— *Memoryał* starożytnych ozdób Bogarodzicy Panny Maryi obrazu de Gwadalupe Kodenskiego z oryginalney historyi po łacinie i polsku świeżo wydanej krótko wykonotowany przez X. Albrychta Stawskiego. Sandomierz w drukarni Koll. Soc. Jesu 1724. fol., ark. od E—F₆.

Dedyk. WJP. Krystynie z Branickiej Sapieżyney. W końcu wiersz Jakuba Walickiego.

Ob. niżej: Serd. Westchnienie.

Uniw. warsz. — Zamoj.

— Serdeczne do Boga, Matki Jego y SS. Patronów Westchnienia chrześcijańskiej duszy, przezacney Nayswiętszej Maryi obraz de Guada Lupe Kodeński. Z woli Nayswiętszego Oycy Innocentego XIII Papieża, przysłanemi z Rzymu koronami ukoronowany, pobożnie wizytujący. Przez X. Albrychta Stawskiego z przydatkiem Summaryusza historyi tegoż Świętego wizerunku. W Sandomierzu w drukarni J. K. M. Kollegium Jasnego Societatis Jesu teraz nowo wydana na pożytek ludziom chrześcijańskim roku 1724. w 4ce. k. 10, str. 604 i k. 6.

Przypis: Winceneji z Fredrów Sapieżynie wojewodzinie Trockiej przez X. Albrychta Stawskiego. — Na końcu dodany: Memoriał starożytnych ozdób przeznaczonego Bogarodziocy obrazu de Gwadalupi Kodeńskiego, z oryginalnej historii po łacinie i po polsku obszernym stylem świeżo wydanej wykonotowany i przez X. A Stawskiego do druku podany w r. 1724 w Sandomierzu.

Jest to wyciąg z obszernego dzieła, opisanego w tomie XXVII str. 94 (pod Sapieha J. Fryd.) p. t.: Monumenta (1723). — Ów „Memoriał“ pojawia się także osobno po bibliotekach, o czym wyżej.

Opis treści samego dzieła „Westchnienia“, do którego ów „Memoriał“ jest tylko dodatkiem, obacz przy nast. wydaniu.

Bibl. warsz. 1856, tom LXII str. 591.

Jagiell. — Ossol.

— Serdeczne Do Boga Matki Iego Y SS. Patronow Westchnienia, Chrześcianskiej Duszy, Przeważny Najświętszej Maryi Obraz De Gwada Lupe Kodenski Z woli Najświętszego Oyca Innocentego XIII. Papieża, przysłanemi z Rzymu Koronami ukoronowany, Pobożnie Wizytujący. Przez X. Albrychta Stawskiego z przydatkiem Summarynszu Historji tegoż Świętego Wizerunku. W Sandomierzu. W Drukarni J. K. M. Kollegium Jasnego Societatis Jesu. Teraz Nowo Wydana Na pożytek Ludziom Chrześcianskim. Roku Panskiego 1745. w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb., str. 1—571, str. 551—604 i k. 6 nlb.

Sygnatury idą od A—Eeee oraz 3 karty niesygn. Ale w sygn. jest błąd, bo zam. Eeee powinno być Bbbb

Na odwr. tyt. trzy cytaty. — Dedyk. do Konst. z Radziwiłłów Sapieżyny, Kancelrzyny W. X. L., żony J. Fryderyka, gdzie wychwala pobożność obojga małż. Podpisane Koll. Sand. S. J.

Potem idą: Święta ruchome i Kalendarz świąt rocznych.

Na treść książki składają się modlitwy. Rozpoczyna: Nabożeństwo codzienne, Msza, Spowiedź, Do Trójcy, Do Opatrzności, do M. Boskiej, do różnych świętych. Modlitwy prozajiczne przepłatane są litanjami, hymnami, psalmami, pieśniami. Dużo pieśni staroświeckich (np. na str. 524: Chrystus zmartwych wstał jest; na str. 511—516 kolendy). Dużo pieśni do świętych polskich

Po str. 571 doklejony sztych Mariae de Guadalupe Codensis, poczem idzie drukowana temi samymi czcionkami (a liczbowana str. 551—604 i str. 5 liczb.): „Hi-

storia“. Nad stronnicami jest paginata: Historia o Najświętszej Pannie Kodeńskiej.

Cała ta „Historia“ jest wtrętem, gdyż kończy dzieło: Registr zajmujący stron 7, a odnoszący się do modlitw, zawartych w tem dziele. Mimo to „Historia“, jest organicznie złączona z „Serd. Westchnieniami“; tak samo sresztą i sygnatury biegną w niej dalej.

Muz. Nar. (Czapskich).

— ob. Sapieha Jan Fryd. (Monumenta 1723).

Brückner Bibl. warsz. 1893 IV str. 431. — Jego utwór „Echo na Sreniawie“ — ob. Kozłowska Katalog ręk. bibl. petersb. nr 8. (Jest to napaś na W. Potockiego).

STAWSKI Antoni X. Alea monasterij Ciricensis sacri Ordinis Cisterciensis fortunata, in gentilitio abaco et manibus Illustrissimi et Reverendissimi Domini D. Alexandri Benedicti de Gorow Gorowski divina vocatione abbatiss Beatae Mariae de Rledzovia, visitatoris Commissarii et vicarii generalis Sacri Ordinis Cisterciensis per vtramq; Poloniam, Prussiam et Magnum Ducatum Lithuaniae, juris utriusq. doctoris, prothonotarii apostolici, Sacrae Regiae Majestatis Secretarii, praesidentis ad electionem Abbatis Ciricensis, ad initium electionis abbatialis per Fr. Antonium Stawski monasterii Ciricensis ordinis Cisterciensis professum observata. Anno Domini 1727. die 17. Novembris, Cracoviae typis Jacobi Matyaszkiwicz S. R. M. typographi. fol., kart 6.

Na odwr. str. herb Opata Gorowskiego i pod nim 6 wier. łac. na pochwałę. Przypisał autor temuż opatowi prozą swój panegiryk, — w którym stylem nakamiennym sypie pochwały dla starszych w zakonie. Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz.

Stawski Florjan Michał ob. Kiedrzyński X. Anast. Paulin.

Stawski Marcin ob. Włocki Jan Franciszek (Nadzieja 1755).

Stawski Mikołaj ob. Firlej Henryk (1633).

STAWSKI Stanisław. Manualik Do Nauczenia Się Polskiego Języka Wydany Przez S. Stawskiego Nauczyciela Tegoż Języka We Trzech Najznacniejszych Szkołach w Wrocławiu. [Tu winiętka: wiązka kwiatów]. Nakładem

wydawcy. 1795. w uprzywiliowanej miejskiej Grassa drukarni. [Na drugiej k. tyt.:] Handbuch zur Erlernung der polnischen Sprache herausgegeben von S. Stawski, Lehrer derselben Sprache, in den drey angesehensten Schulen zu Breslau. [Tu winiętka: amorek podtrzymujący flakon z kwiatami]. Auf Unkosten des Herausgebers. 1795. Gedruckt in der privil. Grassischen Stadtbuchdruckerey. w 8ce, k. tyt. 2 i k. 6 nlb., str. 318 i LXIV.

Dedyk. (po pol. i niem.) Wielm. Stendnerowi, wyższycy sądów pozn. prezydentowi panu mojemu i dobrodziejowi. Tu nazywa język polski swoim ojczystym (Muttersprache). W przedmowie mówi, że nie chciał za przykładem Vogela dawać przekładów z polskich autorów, bo ci są zbyt trudni. Ale dał uczącym się przekłady niemieckich tekstów na polski język. — Dalej idą na 2 k. „Omyłki druku“.

Jest to więc zbiór łatwych do czytania tekstów (przełożonych z niemieckiego). Rozpoczynają ustępy z dziejów natury (przyrodnicze). Potem idą (od str. 28) nauki treści moralizującej i jakaś powiastka (Bardzo osobliwy przypadek). Od str. 75 formularze listów. Na str. 126 anegdota z gazet, ucząca lojalności dla szarobców pruskich. Na str. 132 list kasnodziei Prysleya. Na str. 143 Pieśń o pokładaniu ufności w Bogu. — Od str. 145: Paż. komedja dla dzieci od JMci Engla. — Od str. 198: Zbieg z synowskiej miłości komedja we trzech aktach z niemieckiego [ze Stephaniego? ob. s. 286]. (Występują w niej Bąk chłop, Bąkowski jego syn, Odrzykórski podstarości, Bernarodo generał — tematem są losy abiega rekruta. Kończy się apoteozą Króla Jęgomości, oczywiście pruskiego).

Poczem idzie na 64 stronach: Polsko-niemiecki słownik.

Całe nie bez zabarwienia w duchu pruskim. Miało też wyjść w Lesznie (?) z datą 1796?). Bentk. I 213. Czartor. — Ossol.

— Panna Swoyey Się Niewinności Pomszcząca. Tragedya We Trzech Aktach, Z Niektoremi Odmianami Z Niemieckiego Na Polski Język Przez Stanisława Stawskiego, Przełożona. 1779. [Tu winiętka: dwa gołąbki]. w Wrocławiu u Willhelma Bogumiła Korna. w 8ce, k. tyt., str. 86.

Wątek sztuki jest następujący: Wiktorja, córka Prezydenta, kocha Udatnickiego, który ją tajemnie uwiódł. Udatnicki jest siostroszercem i przyszyłym dziedzicem 40

letniego Generała. Generał zakochuje się w Wiktorji, ale Udatnicki stara go się odwieść od małżeństwa zdradzając mu tajemnicę. Wiktorja zabija pugiuałem swego uwodziciela; Generał zapowiada, że pójdzie do króla po ulaskawienie jej i że ją mimo wszystko zaślubi.

Bernacki Teatr II str. 287 (nie podaje nazwiska autora) i 352. Ossol.

— ob. Miller Jan M. (Zygwarda przypadki 1779).

Stawu (o) ob. Paprocki B. (Panskim 1602, Ryterskim 1602).

Stawy ob. Rybniki — Strojnowski (1605) — Strumiński Olbracht (O sprawie 1573, 1605).

STAY Benedictus. Ad Clementem XIII pontificem maximum in funere Friderici Augusti III Poloniae regis oratio habita in Quirinali sacello a Benedicto Stay ab intimo pontificio cubiculo et ab epistolis latinis. Romae 1764. Typis generosi Salomoni Superiorum permissu. w 4ce, str. XXII.

Ciampi Bibliogr. N. 57.

Czartor.

Stay Eleuth. ob. Ślęczkowski J. (Agnus 1767).

Stayn Jan ob. Skarga Piotr (Discurs 1607).

Ste... Tobiasz ob. Steckel.

STEBELSKI Ignacy, Bazyliański († 1805?). Dwa Wielkie Światła Na Horyzoncie Połockim Z Cieniow Zakonnych Powstające, Czyli Żywoty SS. Panien Y Matek Ewfrozyny Y Parascewii, Zakonnie y Hegumeniy, Pod Ustawą S. O. Bazylego W. w Monasterze S. Spasa za Połockiem żyjących, z Chronologią y Przydatkiem Niektórych Służących do tego Pożytecznych Krajowych Wiadomości, z Rozmaitych Dziejopisow y Pism zebranych, Przez X. W. Ignacego Stebelskiego Zakonu S. Bazylego W. Prowincyi Litew: Okazane, Y za Pozwoleniem Zwierzchności do Druku Podane Roku Panskiego 1781. Tomik I. W Wilnie w Drukarni Bazyliańskiej. w 8ce, k. 2 tyt. [na pierwszej: Żywoty SS. Ewfrozyny Y Parascewii] i k. 55 nlb., str. 220, k. 25 nlb. — Tomik II (1782) str. 474 i k. 30 nlb. — Tomik III (1783) str. 384 i k. nlb. 10.

Dedyk. do Brygidy Luboszczyńskiej Zakonu św. Basylego w klasz. św. Ducha w Mińsku starszej. Podp. X. Ignacy Stebelski Z. S. B. W. — Poczem Judicium Censoris (Sam. Nowickiego). Daje pozwolenie na druk trzech dzieł: 1) Dwa wielkie światła. 2) Chronologia. 3) Przydatek do Chronologii. Dat. Torokaniis die 16 Julii 1780. Tak samo o trzech dziełkach wspomina: Facultas ordinis protoarchim. Porfiriusa Skarbka Ważyńskiego — oraz Approbatio officii (Ant. Modzelewski).

Dalej idzie od ark. A: Do Czytelnika. Tu pisze, że żywot Eufrozyny tłumaczył z słowiańskiego dialektu na ojczysty (polski) z rękopisu metr. Makarego (tył ok. 1542 w Moskwie) p. t. Welykaja Minea albo Welykaja Czettia. Zaś żywot Parascewii znalazł w pewnej starej księdze. Resztę wypisał z Stryjk. i Gwagn.

Co się zaś tyczy Chronologii i Dodatku, to czerpał z autorów, wymienionych na początku I tomu.

Następuje potem: Opisanie awtorów znaczniejszych y ksiąg ich (od A₄—Gij).

Tu wylicza porz. alf. wszystkich autorów i podaje ich życiorysy. Cenne zwłaszcza gdy chodzi o pisarzy narodowości ruskiej.

Następują dwa „Żywoty“ (św. Eufrozyny i Parascewii). Dodaje do nich często u dołu noty od siebie pochodzące.

Kończy tom I „Regestr rzeczy“ (głównie osób) oraz Omyłki (2 k.).

Tom II ma tytuł:

Chronologia, albo porządne według lat zebranie znaczniejszych w Koronie Polskiej y w Wiel. Xięstwie Litew. a mianowicie na Białej Rusi w Połocku dziejow y rewolucyi, zwłaszcza tych, które się tyczą tak starodawnego Monasteru S. Spasa za Połockiem, niegdys przez SS. Panny y Matki Eufrozynę i Parascewię Hegumenie rządzonego, iako też terazniejszego Klasztoru na Zamku Połockim założonego. Przez W. X. Ignacego Stebelskiego... Tomik II. 1782. w 8ce, str. 474 i k. 30 (regestr).

Składa się on z 5 rozdziałów: 1) Stan monasteru po śmierci św. Parascewii do wzięcia Połocka przez Moskwę. 2) Założenie klasztoru zakonnice Bazylianek na zamku połockim. 3) Stan klasztoru do wzięcia powtórnie przez Moskwę Połocka. 4) Stan Połocka pod Moskwą do uśmierzenia onej przez ugodę andruszowską. 5) Od powrotu zakonnice aż do tych czasów i wzięcia kraju przez Moskwę.

Na końcu: Regestr znaczn. osób i rzeczy (na 30 k.).

Tom III ma tytuł:

Przydatek do Chronologii to jest, rzeczy te, które w poprzedzających dwóch tomikach częstokroć się namieniały, a przez obszerność swoją umieścić się wygodnie tamże nie mogły. Tu zręcznie przez samego Autora W. X. Ignacego Stebelskiego Zakonu św. Bazylego Wielkiego prowincyi Litewskiej położone i za pozwoleniem Zwierzchności do druku podane. Roku Pańskiego 1783... w 8ce, str. 384 i k. 10 (regestr).

Treść tomu III jest następująca: 1) Genealogia ksiąg Ostrogskich. 2) Zbiór metropolitów kijowskich jako i podstępów. 3) Porządek anty-metropolitów i pseudo-patriarchów moskiewskich. 4) Zebranie ruskich arcybiskupów i biskupów wszystkich katedr w Polsce i Litwie w porządku lat następowaniem. 5) Kongregacje bazylikańskie albo kapituły. 6) Wyrok komiarski w sprawie pokarania zabójców błogosławionego Jozafata Kucewicza, arcybiskupa połockiego. 7) Mowa przy ogłoszeniu nowych ustaw Katarzyny II Imperatorowej rosyjskiej w Połocku Roku 1778 miana, i niektóre nowe rzeczy zawierają się. (Ogłaszał te ustawy Czereszew).

W całym dziele mnóstwo cennych wiadomości do dziejów kościoła wschodniego w Polsce. Jocher w notach do nr 8300 zauważa trafnie: „Ma niektóre błędy, ale też ma i takie szczegóły, które nie łatwo się spotykają. Zob. między innymi w Tomie I str. 167, gdzie zbija autor Strykowski który założenie Monasteru Łauryszkowskiego przysnaje Rymuntowi synowi Trojdena W. X. Litewskiego, mianując, że założenie to przysnąć wypada S. Eliszewowi“.

Przedrukowane zostało we Lwowie 1866 (ob. Bibl. tom IV 378).

Jocher 8300. — Wiess. III 279. — Gołębiowski O dziejopisach 189. — Likowski Unia 1906. — Polesz Gesch. der Union II. — Bieliński Uniw. wil. II. — Encykl. kośc. XXVI 519. — Enc. Orgelbr. XXIV 114 — Abramowicz Cztery wieki druk. 1925 str. 75.

Seredyński w Arch. kom. hist. 1878 (SS. R. Pol. IV) wydał jego ostatnie prace z rękopisu. Tu bliżej mówi o autorze.

Czartor. — Drohob. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Przeźds. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz.

STEBNOWSKI Cezar, Bazylian († 21 maja 1762). Officia Sanctorum Ru-

thenorum. Romae in Typogr. Collegii de Propag. Fide. w 4ce większej.

Wydał Cezary Stebnowski Opat kościoła S. Onufrego we Lwowie.

Wydanie przepysane, po łacinie i po rusku. Jocher 6504. — Ciampi Bibliogr. — Janoski Excerpt. 65. — Tenże Lexicon I 221. — Bartoszewicz w Świątkim II 453. — Dzieje dobroczyn. 1822. Wilno w 4ca, s. 1261. — Sobieszczański w Enc. Org. XXIV 115. — Enc. kośc. XXVI 520.

— ob. Kuleczyński Ignacy (1759).

Steborius Christophorus (pseud.) ob. Ostrogski Janussius dux (Aristotelis philosophia).

Stech Andr., rytownik ob. Fredro A. M. (Militaria 1668) — Hevelius (Firm. Sob.).

Pawlikowski w Czasop. Ossol. 1830.

Stecka z Kossakowskich Antonina ob. Matyaszkiwicz X. Kanty (1749) — Wilczyński X. Stefan (Herbowna chorągiew 1749).

(Stecka Elżbieta z Czwertyńskich). Przyspieszenie sprawiedliwości. fol., karta 1.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

Stecka Marja Józefa z Małachowskich i Stecki Jan ob. Bukojemski M. G. H. (Saba z Salomonem 1766).

STECKEL Tobiasz, rytownik. Hochzeit. Wunsch dem Daniel Gillis wie auch Anna, Caspar Forsteri Tochter. Danzig 1647. w 4ce.

— ob. Brocki M. (1690) — Dyr Kaz. (1692) — Frydrychowicz (1687, 1688) — Kudaszwicz A. (1688) — Piskorski (Flores) — Tomasz z Akwinu (Manipulus 1691) — Virga dilectionis (1666) — Wodziński St. (1691).

Rastawiecki Słownik ryt. str. 273.

Stecki Antonius ob. Cor. (1718).

STECKI Bartłomiej Ignacy. Kopia Manifestu J. W. IMé Pana Steckiego Kawalera Maltańskiego. Actum in castro Posnaniensi in feria quinta post Dominicam jubilate proxima Anno D. millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto (1754). fol., 1 str.

Po łacinie. W sprawie ordyn. Ostrogskiej. Akad. — Jagiell. — Uniw. warsz.

— ob. Furietto (1755, 1754) — Sowerynowicz Jan (Exuviae 1756).

Stecki Cyprjan ob. Antoine (Bohosłowije 1779, 1793) — Apostoł (1783) — Narodowieszczanie (1778) — Siemia Słowa boż. (1781) — Triodion (1784) — Ważyński Porf. Skarbek (Kazanie 1782).

(Stecki Jan). Do JW. Jmci Pana Jana Hrabi Steckiego starosty Owruckiego kawalera orderu S. Stanisława w dzień imienin.. K. B. w 8ce, k. 2.

— Kommissya między ur. Janem Steckim starostą owruckim a ur. obywatelami woiewodztwa kijowskiego, a powiatu owruckiego. Projekt seymowy. fol., k. 1.

— Skarga obywateli województwa Kijowskiego przeciw Steckiemu Star. Owruckiemu (1775). fol., k. 2.

Krasień.

— Kommissya z Urodzonym Starostą Owruckim. fol., k. 1.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

— Odpowiedź Od Szlachty Powiatu Owruckiego, Woiewództwa Kijowskiego: Na Wywod Sprawy Urodzonego Steckiego, Starosty Owruckiego, w Warszawie w Drukarni P. Dufour. fol., str. 8.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

— Sprawa Starosty Owruckiego z Szlachtą Boiarami Jurisdycyji Zamku Owruckiego y ich Juryzkwazytorami Grona Prawa Boiarskiego osiadającymi (1776). fol., k. 2.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

— Ułatwienie sprawy między urodzonym Steckim starostą Owruckim y posiadaczami gruntów. B. w. m. i r. (1776). fol., 1 str. (Projekt seymowy).

Branic. — Uniw. warsz.

— ob. Bukojemski M. G. H. (1766) — Podhorski (Dowody 1778) — Przędziecki (Extrakt 1775) — Voltaire (Merope 1774).

Stecki Kazimierz ob. Matyaszkiwicz X. Kanty (1749).

Stecki Kazimierz Stanisław ob. Choynaeki Antoni X. od S. Napomuc. (Kazanie 1737) — Wilczyński X. Stefan (Herbowna chorągiew 1749).

STECKIUS Joh. D. O. M. A. Pemptades philosophicae IX. cum annexa decade critico philologica, quas... examinandas... p. p. M. Joh. Steckius... res-

pondente Thobia Misnero... Basileae, Waldkirch, 1603. w 4ce, k. 6.

Dedyk. Nicolao et Stan. de Potok Potocky, fratribus. Dedykację podp. Steckius. Wspomina w niej Bochwica Łukasza (efora), Polanowskiego Jana, Mik. Makowieckiego. Notata prof. Kota. Bibl. w Bazylei.

(Steckiewiczowie). Sprawa WJPP. Jakóba i Johanny z Dowiatów Steckiewiczow (sic) Rot: Ptt: Slonim: Mar: przeciwko JW. JPanu Angeli z Iwanowiczow Steckiewiczowey Marszał: Ptt: Szawel. Xtt: Zmudz: W. JP. Janowi Stankiewiczowi Clor: (sic) Pttu: Xię: Zmudz: Stanisławowi Styrpeykowi Regentowi Ziem: Grodz: Xię: Zmudz: (1798). fol., k. 2.

Dopisano: 1798 Febr. 17. Stan. Orłowski (wnosił). Uniw. wileń.

— Sprawa... Jakóba i Joanny z Dowiatów Steckiewiczow Rotmist: Slonim:... Przeciwno... Antoniemu Ignacemu i Urszuli z Nagurskich Giedgowdom... (1798). fol., k. 6.

Dopis: Stan. Orłowski (wnosił).

Uniw. wileń.

— Sprawa... Angeli z Iwanowiczow Steckiewiczowey... z Jakubem i Johanną z Dowiatów Steckiewiczami... Antonim i Urszulą... Giedgowdami... Józefem i Joh. Sławoczyńskiemi... Anastazym Syrpowiczem... Wincentym Jelskim. (1798). fol., k. 11.

Uniw. wileń.

— Sprawa... Michała y Angeli Steckiewiczow Szambelanow J. K. Mei, Komisarzow cywilno-wojskowych Xstwa Zmudzkiego. Przeciwno Kazimierzowi Owsianemu y dalszym w Aktoracie wyrażonym. (1791). fol., k. 4.

Michał Steckiewicz, marszałek szawelski, generał wojsk, zmarł 1793.

Uniw. wileń.

— ob. Dyrdownie (1798) — Gine-towie — Owsiany (po r. 1791).

Steckowicz ob. Symonowicz.

STECZEWICZ Jan Kazimierz, proboszcz zbąski. Ascia Pervetvstae Domvs Smoszewiorvm Horarij Rota per Virginem Illvstrissimae Domvs Tvczyniorvm Faciata. Sev Conivgalis Nexvs Illvstris Ac Magnifici Domini, D. Stanislai De Smoszewo Smoszewski Castellani Santeccensis Filij, Cvm Illvstri Virgine, Catharina à Wedel Tvczynska

Succamerarij Inowłoslaiensis (sic) Filia. Auspice pennâ acclamante Joanne Casimiro Steczewicz Presbyt: S. Theolog: in Colleg: Posnanię: PP. Soc. Iesv Auditore. Vtriusq; Domus Deutotissimo Cliente. Anno Desponsati Orbis 1653. Die 23. Februarij. Posnaniae, In Officina Viduae & Heredum Alberti Regvli. fol., k. tyt. i k. 7 nlb.

Na odwr. dwa herby nowożeńców (Topór i Panna), pod nimi 12 wiersz łac. Sam panegiryk prozą. W tekście dużo o pochodzeniu rodu Wedelów. Ossol.

— Assertiones De Dispositionibus Lvcrativis. Promissione, Donatione, Svcessione, Ex Ivre Natvrali Et Positivo Depromptae, Et Pro Svprema Lavrea Doctoratvs Theologici in Catholica Et Electorali Universitate Ingolstadiana, Promotore Christophoro Havnoldo Soc. Iesv, SS. Theologiae Doctore Et Professore Ordinario, Pridie Doctoratûs disputata A Joanne Casimiro Steczewicz Philos: Et Jvris Doctore. SS. Theologiae Licent. Praeposito Sbaszynensi. In Auditorio Canonist. VI. August. 1657. Ingolstadii, Typis Ederianis, excudebat Joannes Ostermayr. w 8ce. [Pars I i II] k. tyt. i k. 6 nlb., str. 156. — Pars III. De Vltimis Voluntatibus Et Svcessione ab Intestato. w 8ce, str. 152 i k. 6 nlb.

Dedyk. Andreae Leszczyński, arch. gnesn., dat. 6 Aug. 1657. W dedykacji tej powiada, że otrzymał praepositura Sbaszynensem.

Na końcu: Index titularum, Appr. theologica (Henryka Henricha S. J. który chwali wiedzę teolog. i prawniczą autora) — i dwa wiersze łac. na cześć Steczewicza. Pierwszy od Sodalisów ingolst., drugi od Wolfg. Wilh. Frauenhoven.

Zawiera trzy rozprawy prawnicze: 1) De promissione 2) De donatione 3) De ultimis voluntatibus et successione ab intestato. — Autor cytuje Schneidewina, Cujacciusa, Hunniusa, Fabera etc. i porównuje pr. rzym. z Landrechtom bawarskim, konst. Maksymiljana I itp. Broni praw zakonów (Kapucynów i Jesuitów) co do dziedziczenia przez testamenty. Jesuitów nazywa „nostra Societas“. Na prawo natury (wbrew zapowiedzi w tytule) nie powołuje się.

W kat. ant. Rosenthala 1910 zanotowane jako dzieło Hannolda, co błędne sądząc z aprobaty. (Rosenthal dodaje: avec une

fig. par M. Küssel; tej nie ma w egs. Jag.). — Jocher 7420. — Bandt. Hist. druk. III 79. Dzików — Jagiell.

— Pactum archidiaconatus pezevensis in dioecesi Posnaniensi (circa suffragia missarum). per Joan. Cas. Steczewicz. Posnaniae 1668. w 8ce.

— Skarb Nieprzebrany Dobrodziejstw Boskich. Obraz Cudowny Najswiętszey Panny Mariey W Opátwie Bledzewskim Rokitnickiey. Opisany Przez X. Ianá Kazimierzá Steczewiczá Świętego Pismá y Prává Doktorá Dziekaná y Proboszczá Zbaskiego, Roku Páńskiego 1672. W Poznaniu, w Drukarni Dziedzicow Woydziecha Regulusa. w 12ce, k. tyt. i k. 11 nlb., str. 269, k. 3 nlb.

Egs. Csart. ma ucięty wiersz karty tytułowej. Pierwsze słowa tytułu dopelnione wedle paginaty idącej nad stronicami. — Leon Rogalski w Pam. katal. 1856 str. 280 podaje jednak tytuł i datę odmiennie: Historia obrazu w Rokitnie... Poznań 1676.

Ded. Mich. Korybutowi dat. w Zbąszyniu 27 kwietnia 1672. — Potem: Informacya czytelnikowi, Summarjusz tego co się w książce samyka i Aprobata s r. 1671.

Dzieli się na trzy części: 1) O cudownych obrazach N. P. (tu bliżej o jej objawieniu się w Rokitnie Opaleńskich; — obraz jej miał być przywieszony w Włoch). — 2) Część II o wprowadzeniu obrazu. — 3) Cudowne zaski i cuda obrazu (wedle zwykłego szablonu: w chorobach, w kaleczwach, w kołtonie, pelagi, tonący, bydlę chorujące, pokary etc.). Cuda podane z nawisakami i datami. Dużo materiału obyczajowego. — Kończy: Akt skruchy i 3 pieśni ku cści M. B. rokitniańskiej (ostatnia tercynami). Csartor.

(Steczewicz Jan Kaz.). Epinicion Sev Triumphalis Dedicatio Svpremae Doctoratvs Jvris Canonici Lavreae. Collatae die 22. Augusti, Per Nobil. et Magnificum Dominum Joannem Jacobvm Lossium J. V. D. Serⁿⁱ Electoris Bavariae Consiliarium, etc. Et SS. Canonum Professorem Ordinarium Joanni Casimiro Steczewicz, SS. Theol. Baccalaereo. Facts Ab Eodem Ingolstadii, Anno M.DC.LVI (1656). Typis Ederianis, excudebat Joannes Ostermar. w 8ce, str. 69. Wrocł. miejs.

— ob. Dusingus (1656).

Danyus Młodzi Tuszynacy 1899. — X. Czaplowski Polacy w Ing. 1914 str. 100.

(Steenbock). Relation, Huru Kongl. May: & fřodnade Tackseijelse-Dag af Gen. Majoren Högwålborne Br. Magnus Steenbock... ob. Steinbock.

(Stefan święty). Sacra congregatio Consistor. R. P. Riviera erectionis catedr. S. Stephani in Archiep. Memoriale. Romae (1720). fol. Ossol.

— ob. Hrynkiwicz Krz. (1660) — L. A. (Laur. 1730) — Ręka Apostoła (1775) — Tori Josephus Maria (De Divi etc. 1746) — Włocki Jan Franc. (In lapidis 1747) — Zgórski Justinus (Orationes panegyricae 1751).

Stefan król (Stephanus) ob. Batory Stefan.

Stefan od św. Kazimierza ob. Chojnowski Tom.

Stefan od św. Wojciecha ob. Staniewski Stefan.

Stefani ob. Stephanie G. (Zbieg 1778).

Stefani Jan ob. Stephanus Jan (1679).

Stefani Jan, kompozytor ob. Bogusławski W. (Kantata 1798, Cud) — Ogiński M. (Głos).

Bernacki Teatr II 349. — Poliński Dzieje muzyki str. 176. — Brückner Dzieje kultury III 356.

Stefani Ksawery ob. Baka J. (Uwagi 1766).

Stefani Marc. i Anna ob. Banhoffer (Sprawa 1788) — Modzelewski N. A. (Sprawa 1787).

Przyborowski w Niwie 1877 II 512.

Stefanides Adam ob. Stephanides (Stefanowski) Adam.

Stefanides Antoni, Melchior ob. Stephanides.

Stefanus ob. Stephanus.

STEFANOWICZ Andrzej Kazimierz. Funestus Nuntius & Justo Justus Dolor una & Lenimentum Doloris In Obitu Celsissimi ac Reverendissimi Principis ac Domini D. Stanislai in Lubraniec Damski Dei & Sanctae Sedis Apostolicae Gratia Episcopi Cracoviensis Ducis Severiae Domini Dni Clementissimi Illustrissimae ac Celsissimae Domui Damscaenae Totiqve & Universae Patriae tantum Civem luctu presequenti-

bus allatum Gratae & aeviternae memoriae ergo. Ab uno de hujusce Domus Inclitae Clientibus. Andrea Casimiro Stefanowicz Secretario Burgrabiali Causarum Curiae nec non Notario utriusque officij Lobzenensi Anno Annunciatas Salutis 1700. E Chalcographo Thorunensium. fol., k. tyt. i k. 5 nlb.

Na odwr. tytułu naklejona karta z herbem Godsiemba Dąbskich, pod tem 8 wiersz. — Dedyk. Jacobo Działyński, palatinadae (sic) Calisiensi. Jego żona była z domu Dąbaska. Cała ta dedykacja jest w egz. Czart. święta z egz. korektowego, stąd szpeci ją mnóstwo błędów, poprawionych na marginesie). Pod dedyk. podpisany: A. C. Stephanowicz, secretarius burgr. causarum curiae et notarius utr. off. lobzenensis.

Panegyryk przepłataný dwoma wierszycami łac. Na jego końcu: Heroici animi effatum ultimum. Tu przeprowadza porównanie zmarłego do jego poprzednika Stanisława św.

Całość stylem niesłychanie napuszonym, charakterystycznym dla tego smaku epoki. Czartor.

STEFANOWICZ (Stephanowicz) Antoni, bernardyn. Dzieło zbawienia Ludzkiego Wystawione, To Iest, Przednieysze Zywoć P. Jezusowego, Y Przenayświetszy iego Rodzićielki P. Maryey Tajemnice Ną Kázaniach po roznych Kościołach Krakowskich, Przez W. O. Antoniego Stephanowicza, Zakonu S. Franciszka Bráci Mnieyszy Obserwántow Diffinitorá Generalnego, Kościoła Káthedralnego Krakowskiego Ordynáryusza Káznodzieie Obiasnione. A Z pozwoleniem Stárszych do Druku podane W Krakowie 1678. W Drukarni Woyćiecha Goreckiego I. K. M. y Sław: Akadémiey Krák: Typogr. [Cały tytuł obramowany w 2 linje, między nimi ornament]. fol., k. tyt. i k. 4 nlb., str. 186, k. 4 nlb. — [Część II] str. 208, k. 4 nlb.

Na odwrocie tytułu herb Pogoń a pod nią 6 wiersz łac. podp. Cas. Mat. Treter stud. Ac. Crac. — Dedykacja X. Stephanowicza do J. Kar. Czartoryskiego, podk. gener. krak. — Tutaj dziękuje mu, że synów św. Franc. pod głodne czasy prowiantował. Również dziękuje księżnej za aparaty, kapy, antepedja jej sumptem dla Kalwarii sprawione. Dat. w Kalwaryjskim Konwencie 7 lipca 1678.

Następują aprobaty z lat 1675—77, poczem: Do łaskawego Czytelnika. Mówi, że są to kazania przez lat kilkadziesiąt w różnych krak. kościołach głoszone. Teraz odchodzi pod cenzurę Najw. Sędziego.

Na str. 1: Nativitas Domini. Rozpoczyna się część pierwsza od kazania na dzień Bożego Narodzenia. Na każdy dzień uroczysty bywa po kilka kazań (zapewne z różnych lat). Ostatnie kazanie cz. I na str. 182: Kazanie piąte na uroczystość B. Ciała. Poczem: Registr. rzeczy znacniejszych (k. 4).

Część II bez osobnego tytułu. Rozpoczyna się od: Purissima Purificatio. Zawiera same kazania maryjne. Kończą ją również: Registr. rzeczy znac. (na 4 k.).

Kazania w stylu barokowym, język makaroniczny, treść dewocyjna. Szczegółów obyczajowych i historycznych nie odzukałem.

Golichowski Norb. Upominek 1896 Cs. III str. 6 (mówi iż obrany Prowincjałem r. 1662). — Jocher 4583, 4692.

Branic. — Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwow. — Wileń.

— Kazanie Názaiutrz po Pogrzebie. Jasnie Oswieconego Iego Msci X. Piotra Gembickiego Biskupa Krakovvskiego, Xiążęcia Sievierskiego Miane. Przez X. Antoniego Stephanowica Zakonu Franciszka S. Oycow Bernardynow, Káznodzieie Generalnego, Kościoła Káthedralnego Krakowskiego Ordynáryusza, Prouinciey Polskiey Diffinitora, w Kościele Káthedralnym. Die XIX. Octobris, Anno Domini M.DC.LVII (1657). W Krakowie V Wdowy y Dziedzicow Andrzeiá Piotrkowczyká I. K. M. Typ. w 4ce, k. tyt. i k. 11 nlb.

Ded. Mikołajowi Gembickiemu, podca. pozn., podpisana: X. Antoni Bernardyn.

Samo kazanie bez treści; pochwały zmarłego ogólnikowe. — W tekście jak i w innych jego kazaniach przeswaja łacina nad polszczyzną.

Akad. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Wileń.

— Ordinarium provinciae Poloniae S. Francisci FF. Minorum Observantium. Autoritate et mandato A. R. P. Ant. Stephanowicz, praedicatoris clarissimi, etc. ecclesiae cathedralis Cracoviensis ordinarii, ac provinciae Poloniae ministri provincialis. Cracoviae, apud haeredes Franc. Cezary S. R. M. typogr. 1666.

Ob. Ordinarium (t. XXII, 401).

— Grvntowne Statkowanie Kosciola Bozego, Kazaniem W Dzień SS. Apostolow Piotra Y Pawla, W Kościele Káthedralnym Zamkowym Krakowskim, Przez X. Antoniego Stephanowica, Zakonu Bráci Mnieyszych Obserwántow, Káznodzieie Generalnego y Káthedralnego Ordynáryusza, Vkazane. Y do Druku z wyráznym rozkazaniem Zwierzchności Duchowney podáne. W Krakowie, W Drukárniey Stanisława Lenczewskiego Bertvtowica. Roku 1654. w 4ce, k. tyt. i str. 10. Chłędowski Spis 49. — Jocher 4801, 8546. Bibl. narod. warsz. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Wileń.

(Stephanowicz Antoni). Solivm Honoris Pro honore Dei, Ecclesiae, & Religionis zelanti Viro Admodvm Reverendo In Christo Patri P. Antonio Stephanowicz Ordinis Minorvm Observ: S. Francisci Praedicatori Clarissimo, Ecclesiae Cathedralis Cracoviensis Ordinario, Prouinciae Poloniae Primario Patri, Exministro, & Custodi, Custodem actuali Ad Prouinciam Máioris Poloniae, cum plenitudine potestatis Commissario Visitatori Generali Totivs Ordinis S. Francisci Observantium Et Reformatorym Diffinitori Generali Patri Et Patrono Colendissimo, Romá Ad Patriam Feliciter Redevnti, In Filiali pectore Studij Generalis Cracoviensis ad Sanctum Bernardinum in Stradom Deuoto cultu exornatum, festiuo applausu decantatum, Anno Salutis 1667. Mensis Septembris, Die 21. Cracoviae In Officina Typographica Balthasari Smieszkowicz, S. R. M. Typographi. [Cały tytuł w ozdobnej prostokątnej winiecie]. fol., k. tyt. i k. 6 nlb.

Na odwrocie tytułu rycina św. Franciszka s podp. Alex. Gorczyn sculptit. Pod nią 6 wiersz łac.

Dedyk. Ant. Stephanowicz, ord. S. Franc., praedicatori clarissimo eccl. cath. crac. ordinario, ord. S. Fr. diffinitori.

Dedykuje: Studium generale conv. Crac. ad S. Bernardinum.

Jest to poemat na 7 stronach, którego pierwsze litery poszczególnych wierszy składają się na anagramat imienia, nazwiska i wszelkich tytułów Stefanowicza. Anagramat ten ciągnie się przeto przez siedem stron. Autorem jego był niewątpliwie któryś

s nauczycieli w Studjum. Jako okaz pewnego typu poezji barokowej łac. jest to charakterystyczne, ale posatem nie ma wartości. Jagiell.

Stephanowicz Michał ob. Krzyżanowski Jan (Apollo parnaski 1671).

STEFANOWSKI Adam. Dogmata philosophica certis conclusionibus distincta ex controversiis physicis deducta et in Academico Posnaniensi Collegio publicae velitationi ab Adamo Stefanowski... ob. Stephanides Ad.

STEFANOWSKI Cyprjan. Acta Capituli provincialis Prov. Pol. ord. praedico. in conventu lublinensi S. Stanisłai (1659)... ob. Acta.

— Novvs Salomon Sanctissimus Praeceptor Doctor Angelicus Et Ecclesiae. Pro posse humano laudibus euectus, Et Ad aedes Praedicatorias S. P. Dominico dicatas Posnaniae peroratus. Per Fratrem Cyprianvm Stephanowski Professum eiusdem Ord. Anno Domini 1640. die 7. Martij. Posnaniae, In Officina Alberti Regvli. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb.

Na odwrocie tytułu ładny antych herbu Baykowskiego a pod nim 6 wiersz łac. — Dedykacja Joan. de Zalesie Baykowski arch. Sramenski, suffr. posn., fautori studiorum. Dziękuje mu za opiekę nad Studjum dominik., którego regentem był Antoni Winko.

Poczem idzie mowa na cześć Tomassa z Akwinu, nazwanego nowym Salomonem. Wychwala go samemi ogólnikami. Jocher 4776, 5274. — Niesiecki IV 202. — Bederski Draki poznańskie 1929 nr 68 (z błędną datą 1 marca).

Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Raczyn.

— Zgromadzonych Wod Pochwała, We Trzech Rzekach Darv Bozego, To iest: W Oczystym Kleynocie Zmarłego, Jáśnie Przewielebnego Jego Méi Oy: Iozefa Mokosi Bakowieckiego, Episcopa Włodzimierskiego, Y Brestyanskiego. Przy iegosz Sepultnrze w Káthedralney Cerkwi Włodzimierskiey, die 19. Martij, Anno 1655. pokazána y wystáwiona. Przez X. Cyprianá Stephanowskiego, Pismá św. Lektorá, ná ten czás Kłasztoru Włodzimierskiego Ord: Praedicatorū Przeorá. Z dozwoleńiem Stárszych. W Krak: w Drukárniey v Wdowy y Dziedzicow An-

drzeiá Pietrk: I. K. M. Typogr. Anno 1655. w 4ce, k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odwr. tytułu herb Bakowieckiego (Trzy rzeki). Dedykacja Benedyktowi Mokosi Bakowieckiemu archim. Żydyczyńskiemu, bratu smarłego. Dat. w klasztorze włodzimierskim 20 kwietnia 1655.

W tekście kazania na k. A₂ mówi o tatarskim pochodzeniu Mokosich. Pierwszy „pokinał” sabobony domu Wańko wojewoda wołyński.

Opisuje potem życie władzyki. Lat 16 strawił na dworze Zygm. III. Potem dopiero wstąpił do zakonu, został archimandrytą i władzą.

Nieco szczegółów histor. z czasu napadu Tatarów za Jana Kazimierza na Polesie. Polaszczyna względnie jak na te czasy czysta.

Czartor. — Jagiell. — Krasiań. — Ossol. — Wileńs.

— ob. Augustinus a S. Joan. Bapt. (Oceanus 1670).

Program dominikański z r. 1828 str. 34. — Jabłonowski Musaeum Polonum 241 (raz go zwie Franc. Stefanowiczem, drugi raz Józefem Stefanowskim). — Barącz Dzieje Zakonu kasnoda. II 260 i 1. — Niesiecki Herbars III 630. — Enc. kośc. XXVI 543.

STEFANOWSKI Hieronim (pseud. Marcin Zagiel, Soc. J. (1567 † 1806). Censura Disputaciy Wilenskiej Podaney. Przez Dániela Mikołajewskiego Ministrá Rádzieiewskiego. Abo Obroną słuszną szczyrości y zupełności Ediciy Kátolickiy Wileńskiej. Przez X. Marcina Michajłowiczá zagiela Auditóra Theologiey w Akademiy Wileńskiej Societatis Iesu. Poznaczenie przednieyszich rzeczy w tej censvrze y Obronie iest po drugiey stronie. Gregor. M. S. Moral. Peius est mendacium meditari quam loqui, nam loqui plerumque praecipitationis est, meditari vero studiosae grauitatis. Drukowano w Wilnie Roku Páńskiego 1600. [Cały tytuł w ozdobnej prostokątnej ramce]. w 4ce, k. tyt. i k. 1 nlb. i k. 34 nlb. (sygn. A—I₂).

Na odwr. tyt.: Poznaczenie niektórych rzeczy (przedrukował je Mac. III 445).

Poczem dedyk. Pawłowi Sapieli, koniuszemu W. X. L. podp.: s Wilna 20 stycznia 1600... X. Marcin Michajłowicz Zagiel. Powiada w niej: „Obroną słuszną szczyrości y prawdy wydania kátolickiego, Disputaciy Wileńskiej, mianey s Ministrami Ewangelic. od X. Marcina smigleckiego Dra Theologa S. J. ofiaro

WMci⁴. Mówi, że Sapiela ceni wysoko smigleckiego. O sobie mówi, że jest członkiem Akad. wil., w której Sapiela rudimenta zostawił.

Na nast. stronie: Przedmowa do łask. czytelnika ewangielika... Poczem od k. A: Do Dan. Mikołajewskiego. Jest to list, od którego rozpoczyna się tekst nader gwałtownej polemiki, rozbierającej zdanie niemal za zdaniem w książce Mikołajewskiego przeciwko Śmigleckiemu (ob. tom XXII, 378 i tom XXVIII, 306). — Na k. H: Zamknięcie do ewang. łaskawego. Kończy znowu swrot do Mikołajewskiego, gdzie powołuje się na dawniejsze polemiki (Obrona Post. ewang., Grodzicki, Junga Hadr.).

Od k. Hii: Przydatek. Tu zbija bajki M. Bielskiego i Krowickiego (za Marcinem Polakiem powtórzone) o papieżcy Joannie. Jocher 4045. — Maciej. Piám. III 424. — Łukasz. Wyzn. helw. na Litwie I 137. Branic. — Czartor. (niegdys egs. domu św. Barbary) — Ossol. — Toruń. Koper. — Uniw. warsz.

— Odpor Przednieyszim Powiesciam euanielickim, o Sakramencie Ciála y Krwie Páńskiej. X. Marcina Michajłowiczá Auditóra Teologiey, W Akademiy Wilenskiej. Do wszystkich Osob Ewanielickich. W Wilnie, Roku Páńskiego 1600. w 4ce, k. tyt., k. 1 nlb. i k. 22 nlb. (sygn. A—Fij).

Tytuł w ramce. Na odwr. tyt. herb Rósa z infulą i pastorałem u góry.

Dedyk. JO. Malcherowi biskupowi Żmudzkiemu, Książciu Giedroycykiem... X. Marcin Zagiel Michajłowicz. Dat. w Wilnie 6 Aug. 1600 (1 karta).

Od k. A: Do Czytelnika (na 2 k.), gdzie wyjaśnia, dlaczego broni sakr. krwi i ciała przed Lutrami. W Litwie i Polsce nie mało się wybawiło z toni sakramentarskiej.

Poczem: Porządek y Intencya tego skryptu (gdzie objaśnia plan swej pracy). Mówi, że umyślił pospolitssze mowy i powieści ewang. wyrazić i seprzeć.

Pracę swą podzielił na 5 rozdziałów, mających tytuł ogólniejszy: „Że w powieściach ewang. o sakr. P. prócz obłudy i słów prośnych nie masz zdrowego”.

W tych 5 rozdziałach udowadnia, że ewang. nie biorą istotnie C. Pań., że ciągną się do żydowskiego pożywiania, że praktykują „wiarojedzenie”.

Sotwell Bibl. scrip. S. J. str. 187. — Placcius Theatrum pseud. 621. — Mac. III 444. — Joher 3315 (daje datę 1600) i 3940 (daje datę 1601).

Czart. — Jagiell. — Ossol. — Tor. Kop. — Uniw. warsz.

— Termin Ná Protestacją Ministrá jednego Ewangelickiego. Abo Odpowiedź ná czworąką rzecz, przediwko mieyscu y władzy przedniey w kościele Obrytasyowym, którą ma Piotr S. y potomek iego Biskup Rzymski. Przez X. Marcina Michajłowiczá Zagiela Auditóra Theologiey w Académiey Wileńskiej Societatis Jesu. Tu es Simon tu vocaberis Cephas. Iohan. T. V. 42. (Ty będziesz zwany Opoką Petros siue Petra). Hieronym in Epist. 2. ad Damasum. Si quis Cathedrae Petri iungitur, meus est. W Wilnie W Drukárni Académiey Societatis Iesu. Roku 1599. w 4ce, k. tyt., k. sygn. ij i k. 38 nlb. (sygn. A—K₂).

Na odwr. k. tyt. cytaty z pisarzy kośc.

Ded.: Panu Mik. Sapieli sekr. króla... podp. Marcin Michajłowicz Zagiel, dat. 26 no-uembr. 1599. Podobnie jak w dedyk. Cenzury, tak i tutaj mówi, że jest częsteczką Akademii i że ma w porzeczniu dsiateczki pozostałe po stryju Mikołaja Sapieli, który to Mikołaj jest ich opiekunem.

Poczem: Do łask. czyt. ewangelika, gdzie szapowiada, że go nie chce obrażać; zaś od ark. A tekst polemiki. Polemizuje z ministrem Gratianem Gertichem, o którego piśmie ob. tom XVII, 115 i XXVIII, 312. Powołuje się na „Łupieżo” Białuskiego, na Bellarmina, na biblię krakowską z r. 1575 (k. F₂), na Surlusa itp. Na k. Iij bardzo snamiennie wywody o roli Stankara, Sarceriusa, Lismanina, Vergeriusa, Jana Odrodka (?), którzy „Polskę okopčili dymem saskim”. Bardzo malowniczo kreśli ich popularność i wpływ na salchotę i sposoby ich agitacji. Teraz — jak pisze — nastal już stanowczy zwrot. (Mało gdzie jest tak dobrze jak tu ta chwila swrotna secharakteryzowana).

Na k. H₂: Przydatek. Tu wysywa gorąco do jedności w wierze.

Maciej. Piám. III 444. — Joher 4050. Czartor. — Krasiań. — Tor. Kop. — Uniw. warsz.

— ob. Gertich — Mikołajewski D. — Śmiglecki M. (Dysputacja, Łupieżo).

Siarczyński Obras II 236. — Kraszewski Wilno II 257, 291, IV 37. — Wissniewski VIII 227. — Sobieszczański w Enc. Org. XXIV 135. — Brown Bibl. pisarzy S. J. 389. — Łukaszowicz Wyzn. helwec. w Litw. I 137. — Maciejowski Piám. III 444. — Dajeje dobroczynn. 1822 s. 210—14. — Starowski Monum. 224. — Bieliński Uniw. wil. II i III. — Załęski Jesuici I. —

Wielewicki Diarium. — Wierzbowski Mater. II. — Enc. kośc. XXVI 543.

STEFANŃSKI Andrzej. Patrona Vir-tvs, Divi Martyris Stanislai Episcopi Cracoviensis, Patroni & Indigetis Regni Pol: gloriosi. Illvstrissimo Et Fortissimo Hectorsi Sarmatiae, Domino, D. Stanislao A Koniecpole Koniecpolski, Generali exercituum Regni Pol: Ducis, Castellano Cracoui: Barenis, Buscensis, Kouelensi, Pereaslauen: &c. &c. Capitaneo. Domino & Patrono fauentissimo sese offert. Quam annua festi die. M. Andreas Stephanski, Collegij Brodensis Profes: in Maior: submissionis & obseruantiae gratiam publico edidit scripto. Cracoviae. In Officina Martini Philipowski, Anno 1642. w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.

Na odwr. tyt. herb i 8 wiersz. — Dedyk. Stanislao Koniecpolski, gen. Exc. Ducis; podp. M. Andreas Stephan: Min: Colleg: Brod: Profess.-

Od k. A, idnie wiersz Iac. na cześć św. Stanisława (anagrammat z pierwszych i ostatnich liter wiersza) oraz kilka wierszy na cześć Stanisława Koniecpolskiego. Jest w nich kilka szczegółów historycznych. Przyłęczki Pam. o Koniecpolskich str. 286. Jagiell. — Ossol.

StefanŃski Jan, kanon. ob. Herbest Ambr. (Conclusiones 1628).

STEGER Lambert. I. N. D. N. J. O. Quod vertat felicissime: Dantiscum, Stellam Prussiae fulgentissimam, Patriae dulcissimae debitum pietatis officium praestiturus, Oratione laudabit, In Auditorio Gymnasii nostri Primo, D. XX. Jun. Hora IX. Matut. A. H. clo. lxxLIV. Lambertus Stegerus, Dantiscanus. Ad quam audiendum Cum Patronos ac Fautores Quos Peroraturus Ipse Hoc nomine, qua par est, observantia salu-tabit, officiosissime, tum Cives Primae Classis peramanter invitat Ioh. Petr. Titius Eloqu. et Hum. Prof. Gedani, Typis Viduae Georgii Rhetii (1654). w 4ce, 2 karty. Wrocław. mieja.

STEGER Tobiasz. Unpostreuterische, Das ist, Unparteyhische Geschicht Schrifften, So sich sye der der nehesten Herbstmesse, in Spanien, Engeland, Franckreich, Nederland, Böhmen, Poln, Ungarn, Und fast in dem mehrer teil

Europa zugetragen, bis auff jetzigen September, Anno 1590. Deren grund und befestigung Catholische, und nicht Catholische Brieffe, so aus den Legern gesendet, Desgleichen anderer Vorneher und der Warheit Liebhabenden Schreiben und Erfahrungen, Neben einem kurtzen Appendice. Gestellet und verfertiget, Durch M. Thobiam Steger, und K. Liebhabern. Gedruckt zu Strassburg im Jar 1590. w 4ce, ark. E. Wroclawa. miejs.

STEGMAN Joachim, starszy, Marchijczyk, kaznodzieja gdański, potem rektor w Rakowie, wreszcie pastor w Siedmiogr. († po r. 1633). *Brevis disquisitio, an et quomodo vulgo dicti Evangelici Pontificios, ac nominatim Valeriani Magni, de Acatholicorum credendi regula iudicium, solide atque evidenter refutare queant. Eleutheropoli apud Godfr. Philalethium. 1633. w 16ce, str. 72 (?)*.

Podzielone na XII capitata. Ostatni: Conclusio.

Jest to polemika z kapucynem Wal. Magnim (właściwe nazwisko: Strassnitz), który wydał: *Judicium de Acatholicorum cred. regula. Synod z r. 1633 kazał Stegmanowi opuścić w tytule dzieła informację, iż Magni był kapucynem oras przeserobić kilka rozdziałów. (Wiadomość o uchwałach tego synodu podaje Bock I cz. 2ga, str. 953, który miał w ręku niesłane nam dzisiaj akta synodów Socyna. i dużo cennych wiadomości z nich ogłosił). — Istotnie nazwisko Wal. Magni niewspominane ani w tytule ani w tekście; przeciwnik określony jako „Pontificii“.*

Obszerny rozbiór tego pisma wydał Felwinger p. t.:

Examen brevis istius Disquisitionis an et quomodo Evangelici Pontificios, ac nominatim Val. Magni de acatholicorum credendi regula iudicium, solide atque evidenter refutare queant, editae Eleutheropoli, apud Godfr. Philalethium, 1633. Institutum a J. P. Felwinger. Norib. 1637. w 16ce, str. 301.

Odpowiedź Wal. Magni z r. 1643 p. t. *De Luce mentium... ob. w t. XXII str. 35.*

— *Brevis Disquisitio, An & quomodo vulgo dicti Evangelici Pontificios, ac nominatim Val. Magni de Acatholicorum credendi regula iudicium solide*

atque evidenter refutare queant. [Tuwinietka]. Eleutheropoli, Typis Godfridi Philadelphi MDCL (1650). w 16ce, k. tyt., str. 72.

Na odwr. tytuła dwa cytaty z Apocalipsy XXI i XXII.

Katalog Jolowicza (1910) pod nr 2660 podaje to z datą 1540 (!) i dodaje: *Edition inconnue à Estreicher. Jest to jakiś widoczny błąd. Zamoj. (brak początku).*

— *Ioach. Stegmani Institutionum Mathematicarum Libri II. quibus initia I. Arithmeticae, II. Geometriae, pro incipientibus dilucidè explicantur, & ad praxin variè accommodantur: Jussu Superiorum In usum Scholae Racovianae conscripti. Typis Sebastiani Sternacii, c1o.1o.cxxx (1630). w 8ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 63.*

Ded. Alex. Petri Tarlo, com. de Szczekarszowice, palatini lubl. filiis: Johanni, Stephano, Wladislaw, discipulis suis dilectis... Rector scholae Racovianae. W dedykacji tej tłumaczy odrębność szkoły rakowskiej od innych szkół i przytacza zdanie: *nulum esse pestem adolescentibus capitaliorem ludo litterario, in quo nihil quod in vita sit utile, doceantur. Programowi szkoły rak. nie można tego zarzucić.*

Kończy się I tom rejestrem: *Summa, ordo et index capitum.*

Tom ten obejmuje rzecz o matematyce in genere et in specie, oraz wykład Arytmetyki.

Tom II ma tytuł:

Institutionum Mathematicarum liber secundus, quo initia Geometriae pro incipientibus dilucide explicantur, et ad praxin variè accommodantur. Jussu superiorum, in usum Scholae Racovianae conscriptus. Typis Sternacianis, c1o.1o.cxxx (1630). w 8ce, k. 6, str. 210 i 1 karta.

Przedmowa autora do Jerzego syna Stefana Niemierzyca (Niemierzycki) podkomorsiego kijows. Oddaje mu pochwały ale i upomina, aby odpowiedział życzeniu znanego swojego ojca, w sprawie jaki mu przed oczyma stawia powinowaty jego Adam Gosławski, wreszcie tradom naucycieli; aby sobie, rzeszypospolitej i kościołowi był pożyteczny. — O dziele swoim tak mówi: *Itaque quum Geometriae nobis opus esset compendio... meis hunc imponi humeris laborem passus sum; ab iis praesertim, quibus refragari haudquaquam debui.*

Figury w tekście w grubych drzeworytach. *Wissn. H. lit. IX 523-4. — Żebrawski Bibliogr. 258. — Lukaszewicz Hist. szkół*

I 364. — *Merczyng w Rospr. Akad. mat. praz. serja III tom VII. — Kucharszewski Piśm. miernicze 1927. — Brückner Dzieje kultury II 528.*

Osartor. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Zielins.

— *Kennzeichen der falschen Lehrer, dabey man abnehmen kan. welche die seyn, die den Herren Jesum verleygnen: nebst gewissen Beweiss dass die Gott nicht kennen, welche den Geboten unsers Herrn Jesu nicht gehorsam seyn. Im Jahr 1637. w 8ce, str. 82.*

Druk rakowski. — W związku z tem wyszło anonimowe pismo: *Examen, welche sie sind, die da verlegnen Jesum den Herrn, sammt einer Bekentniss der Brüder in Polen. (Ob. o tem piśmie Bock I. c. str. 706). Uniw. warsz.*

— *Klare und wahre Kennzeichen der falschen Lehrer... öffentlich ans Licht gestellt von Joachim Stegmanno. Amsterdam... verlegt Andreas Luppiss 1687. w 8ce, str. 96. Uniw. warsz.*

— *Toż... w 8ce, str. 104.*

Uniw. warsz.

— *Libri II. de Iudice et norma controversiarum fidei. Eleutheropoli, typis Godofr. Philalethi, 1644. w 12ce.*

Bock I. c. str. 956 pisze, że śmierć autora przeserwała ukończenie książki. — O próbach jej ukończenia ob. u Bocka. — *Miało wyjść także w tłum. holenderskiem*

— *Ioachimi Stegmani Proh der Einfältigen Warnung für der New Photinianischen, oder Arianischen lehr, von Iohanne Botsacco Th: D. Des Gymnasii zu Dantzig Rectore, und Predigern in der Kirchen zur H. Dreyfaltigkeit, in druck gegeben. Matth. 5, II, 12 Spricht der Herr Jesus: Selig seid ihr, wenn sie euch werden schmähen und verfolgen, und reden allerley böse wort wider euch, und daran liegen, umb meinet willen. Frewet euch und frolocket: denn ewer lohn ist gross in dem himel. Denn also haben sie verfolget die Propheten, die vor euch gewesen sind. Gedruckt zu Rakaw Durch Sebastian Sternacki Im Jahr Christi 1633. w 8ce, k. tyt., str. 512 i k. 14 nlb.*

Na odwr. tyt. przemowa: *Christlicher Leser. Zaś od str. 3—18 (Vorrede) An den Christ. Leser. — Na ost. 14 k.: Verzeichntus der Orter der heil. Schrift... oras: Inhalt derer*

dinge, welche... erörtert werden (indeks rzeczowy).

Autor po napisaniu dzieła został powołany na ministra arj. w Klausenburgu w Siedmiogrodzie.

Jest to polemika z dziełem Botsacusa: *Einf. Warnung (1632). Autor broni Socyna, Smalcusa i Crelliusa. Na str. 444 wspomina Ochina i Davidia; na str. 496 Sommera. — Rewidował dzieło Schlichting, dlatego też bywa ono błędnie przypisane Schlichtingowi. — Na powyższą pracę Stegmana odpowiedział Botsacus pracą p. t. *Anti-stegmanus (1635).**

Egz. Czart. oprawny razem z obszerną pracą Smalcusa: *Von der Göttlichen Hobeit Jesu Christi.. 1627, drukowaną w tejsze samej drukarni i temiz czcionkami. (Ob. o niej tom XXVIII, 286 — gdańskie egz. Czart. nie zasnacylem).*

Jocher, 9852, 3408.

Bibl. bodlej. — Czartor. — Dzików.

— *Von der Reformation oder Erneuerung der Gemeine Christi. Gedruckt im Jahr 1632. w 8ce, str. 189 (sygn. M7).*

Bock I. c. str. 952 przypuszcza, iż wydawcą tej książki był M. Ruar, który ją przesłał w r. 1633 Grocjuszowi (Epist. cent. I str. 182). — Bock podaje bliższą treść książki. Uniw. warsz.

— ob. Botsacus Joh. (Anti Stegmanus 1635) — Pistorius S. (1611) — Schlichting Jonasz (1649) — Testament (Das Neue 1630).

Należał do tłumaczy N. Testamentu na język niem. 1630 (ob. pod Testament).

O pozostałych po nim książkach, znajdujących się dzisiaj w bibl. siedmiogrodzkiej (zwłaszcza w Koloszwarsze) podaje bliższe wiadomości *Sprawozdanie z poszuk. na Węgrzech (1919) na str. 259 i 262.*

Sandius Bibl. Antitr. str. 132. — Bock I, cz. 2 str. 948 i nast. (tu jego życiorys, rękopisy, bibliografja). — Sobieszczański w Enc. Org. XXIV, 136. — *Fock Der Socinianismus 1847 str. 200. — Merczyng w Spraw. Akad. Umiej. 1907. — Grabowski Liter. arjańska str. 320. — Chmaj w Rospr. Akad. Um. filolog. 1921 (t. XXXVII). — Finkel Bibl. III 1864.*

STEGMAN Joachim, syn Joachima (ur. 1618 † 1678), minister na Wołyniu, zięć Ruara. *Brevis demonstratio religionis christianae veritatis. Amstelodami 1664.*

Ob. Brenius.

Przekład holenderski wyszedł także 1664 r.

— *Brevis disquisitio, inter duas de S. Trinitate disputantium partes, utri*

tandem post longa certamina victoria tribuenda sit. w 8ce, k. 1 i str. 19.

— ob. Brenius (Dialogus; tu jego „Demonstr. relig. christianae“) — Catechesis eccles. Polonicarum (1665, 1680; ma być współautorem) — Lubieniecki Stan. (Theatrum; tu jego dwa listy) — Wolzogen (w Bibl. Fratrum Pol. t. VI). Używał anagramatu: Magnus Amicus Honesti.

Posostawił dużo prac w rękopisie, między innymi polemikę z Sam. Przypkowskim o wojnie i urzędach. — Rękopisy te wlicza Bock I cs. 2 str. 960—3. — Przekładał też na język niem. pisma Wolzogena.

Sandius Bibl. Antitr. str. 161—2. — Chmaj Sam. Przypkowski 1926 oraz w Rozpr. Akad. filolog. XXXVII (1921). — Fock Der Socinianismus 1847 str. 200.

Młodszym bratem tego Joachima był Krzysztof Stegmann (II), o którym obacz Bock I. c. str. 966. (Był on nauczycielem w szkole Łusławickiej w r. 1643, potem w Śluku, a wreszcie na Śląsku. Jeden z jego listów jest podany w dziele Lubienieckiego. O pobycie tego Krzysztofa Stegmana w Leydzie ob. Grabowski Tad. w Sprawozd. Akad. Um. 1910 nr 3).

STEGMANN Josua. Controversiarum de Ecclesia viatorum dodecas, quod Ecclesia Pontificia deserenda sit et Lutherana capessenda. Rinthelen, Petrus Lucius. 1641. w 4ce.

Jocher 3230.

— Photinianismus, hoc est succincta refutatio errorum Photinianorum quinquaginta, sex disputationibus comprehensa et in Academia Rinthelenii diventalata et excussa a Josua Stegmanno. Editio tertia. Francofurti Matth. Kempferus. 1643. w 8ce.

Edycje I i II nie znam.

Jocher 3411.

Stegmann Tobias ob. Arnoldus Mart.

Stegmann Wawrzyniec, młodszy brat Joachima starszego (pseudonim Tribander) ob. Ruar (Epistolae, str. 615).

Był on następcą brata na stanowisku rektora szkoły rakowskiej. — Pozostawał w korespondencji z Ruarem, Dobiesławem Cieklińskim i Janem Wojeńskim. — Ob. o nim Bock tom I cs. 2 str. 964.

Miał on brata Piotra, który był ministrem w Malborgu i któremu przypisują pracę Crellinsa p. t. Kurse und einfältige Untersuchung (1660). — Ob. o nim Bock I. c. str. 965.

Trzecim bratem Joachima był Krzysztof Stegmann I, wyznawca triteizmu, o którym obacz Bock I. c. str. 958. (Należy go odróżnić od Krzysztofa Stegmana II, jego synowca).

STEGOWSKI Serapion. Florilegium theologicum immorcessabilis sanctitatis flori Mariae Magd. de Pazzis dicatum Ioanni Różanka Th. D. carmelit. provinc. — Conclusiones defend. P. Fr. Serapion Stegowski Th. C. praes. Fulgentio Miedziński Definit. carmel. Cracoviae 1706. fol.

Jocher 2602.

STEIDELE Rafał Jan. Rafała Iana Steidele Anatomii, Chyrurgii, y Sztuki Babienia Extraordinarynnego publicznego Nauczyciela, Iego Cesarzkich-Królewskich Mości Hiszpańskiego y Świętey Tróycy złączonych Szpitalów uprzywilejowanego Cerulika Księga O Sztuce Babienia z Przyłączonemi Figurami W Wiedniu 1775. Wydana. Teraz Przez Iakoba Kostrzewskiego Filozofyi y Medycyny Doktora, Iego Cesarzkich Królewskich Mości w Królestwach Galicyi y Lodomeryi Cyrkułu Belzkiego Fizyka Na Oyczysty Ięzyk Przetłumaczona Roku Panskiego 1777. [Tu ryцина: postać spoczywająca na chmurze, od niej na lewo kobieta siedząca na łwie trzymająca za lewą rękę dziecko, prawą podtrzymuje je mężczyzna z laską, na której owity jest wąż; tło stanowi fragment muru z romańską bramą. W perspektywie bramy gryf w skoku] w Lwowie w Drukarni Ant. Pillera, C. K. Gub. Typogr. w 8ce, k. tyt., str. XXVI i k. 3 nlb., str. 407 i k. 8 nlb., tablic XXVI lb.

Rozpoczyna ded. antora baronowi Störkowi, swemu dobrodziejowi; poczem Wstęp i Treść księgi. Obejmuje ona naukę o brzemienności, o rodnych częściach, o naturalnych i nienaturalnych porodach, o położnicy i o dziecięciu. Na końcowych 8 kartach dokładne objaśnienia dodanych tablic.

Jagiell. — Krasinś. — Ossol.

— Rafała Jana Steidele Chirurgii y Sztuki Babienia w powszechnym chorych domu publicznego Nauczyciela: Księga o Sztuce Babienia czyli dzieci odbierania, z Przyłączonemi Figurami po trzeci raz w Wiedniu wydana, którą

teraz Jakób Kostrzewski filozofii y medycyny w akademii Wiedenskiej Doktor, Jego Cesarzsko Królewskiej Mości w Królestwach Galicyi y Lodomeryi bywszy prowincjonalny medyk y fizyologii z materyą medyka w Akademii Lwowskiej publiczny ordynaryny nauczyciel na oyczysty ięzyk przetłumaczył 1786. W Lwowie w drukarni Jozefy Pillerowej wdowy J. C. K. Mei najwyższych rządów drukarni. w 8ce, kart 21 nlb. i od str. 24—438 i 27 tablic.

Dedykacja Konstancji s Czartoryskich Ordynatowej Zamojskiej damie W. Krzyża N. Cesarzowej w Zamościu 22 listopada 1787, od tłumacza, Powiada tu, że kosztem księżny ucsyły się w lwowskiej szkole kobiety, które potem jako akuszerki umieszcała po wsiach.

Dzieło to omawia dokładnie (w obu jego wydaniach) Szumowski Galicja pod względem medycznym 1907 str. 160, 283, 291, 350. — Zieleniewski w Tyg. lek. 1861 str. 38. — Finkel Hist. uniw. str. 104. Jagiell. — Uniw. wileń.

STEIGEMANN Samuel. Ein angehender Evangelischer Prediger, als ein rechter Steigemann Wurde... Seiner Hoch-Ehr-würden, Herrn Samuel Günther, Sen. General. I. A. C. p. Maj. Polon. Past. et Inspect. Lesn. Bey Priesterlicher Einsegnung Samuel Steigemanns... vorgestellt. Lissa, druckts Michael Lorentz Presser (1734). fol., kart 4.

Wrocławś. mieja.

Stein Bartel (Descriptio Silesiae) ob. Stenus (Sthenus).

STEIN Dawid. Auff den hochzeitlichen Ebrentag des Gabriel Schlieff und Dorothea Backhüser. Danzig 1661. fol.

Stein Giovanna ob. Lubomirski Jerzy (II Diamante 1737).

STEIN Henricus. Erbauliche Betrachtungen der ewigen Wahrheiten das Leben recht einzurichten... Danzig 1764. w 8ce.

Wileńś.

Stein Jan ob. Stayn J. (Skarga Discurs 1607).

Stein Tadeusz ob. Szteyn. Steinau (Stynawa) ob. Bref (1707).

STEINBACH Leopold. Geschichte und Tagebuch der zweiten Türkischen

Belagerung Wiens im Jahre 1683. Wien 1783. w 8ce.

STEINBERG Nicolaus. Epicedium Amplissimi Viri, Domini Lucae Schachmanni. Consulis Toruniensis: Vratislaviae, XVI Kal. Aprilis pie defuncti. Anno Salutis: M.D.LXXIIX (1578). (Pod tym napisem wiersz w dwie kolumny. U dołu: Nicolaus Steinberg. P. L. C.). Vratislaviae. Ex Officina Johannis Scharffenbergii. Anno Christi: cIoIo.LXXVIII (1578). arkusz rozł. Wrocławś. mieja.

Steinbock Gust. Otto ob. Karol Gustaw (Copiae 1656).

STEINBOCK (Steenbock) Magnus. [Manifest..., dat. Marienburg 30 Junii — 10 Julii 1704]. 1 ark. rozł. Krasinś.

— S. R. M. Sueciae Senator ac Supremus Exercitus Regii in Germania dux, Magnus Steinbock, comes de Wapro, Ahlarp et Kielstorp, liber Baro de Kida et Kyrdo, Dominus de Raenes, Medewi et Unglenes, Reipublicae Polonae Statibus. (Datum in castris prope Lubeciam 2 Januar. 1713. Wismariae). 1 ark. rozł.

Przedstawia Polakom bliski ich upadek i zamiary króla co do Polski.

— Manifest Des Königl. Schwedischen Rath's Und General en Chef, Herrn Graffen Stenbocks, An die Reipublique Pohlen, De Dato 2. Januarii, 1713. Aus dem Lateinischen übersetzt. Gedruckt im Jahr 1713. w 4ce, str. 8. Bibl. król. Stockh.

(Steenbock Magnus). Memoires concernant Monsieur le Comte de Steenbock généralissime des Armées de sa Majeste Suedoise en Allemagne... par Mr. N**. Francfurt, Andreae, 1745. w 8ce.

Ob. Ranfft (tom XXVI, 125).

— Relation, huru kongl. May:tz förordnade Tackejijlse Dag af Gen. Majoren Högwälborne Br. Magnus Steenbock celebrades i Store Felt Herrens Lubomirskis Slott och Stad Rzesau den 20. Novemb. 1702. w 4ce, k. 4.

Ob. Relation.

Bibl. nar. wars. — Czartor. — Jagiell.

— ob. Ranfft (Lebensgeschichte 1753).

Sprawozd. z poszuk. w Szwecji str. 256. — Finkel Bibl. III 1865.

Steinborn Friedrich ob. Haynius Jan. (Officina 1645).

STEINBORT Gotthilf Samuel. Vollständige Nachricht von dem Königl. ch. Pädagogio zu Züllichau, aufgesetzt im October 1768. Gedruckt mit Schindler und Theurichschen Schriften. w 8ce, str. 32.

Na str. 29: Verzeichniss derer, so seit 1763 bey uns studiret haben. Pobierali w tej szkole naukę także uczniowie z sąsiednich miast polskich (zwłaszcza z Poznania). Z rodowitych Polaków wymienieni są tutaj: Carl Siegm. von Unrug Dziecielo in Polen; C. H. von Bojanowski, Bojanowa in Polen; C. D. Radyński, Bojanowa; Joseph von Chlapowski, castell. Schmiegel. Uczono tu także języka polskiego, a obok niego łaciny „das in Polen gebräuchliche Latein“. Bibl. T. P. N. w Pozn.

STEINBRUCK I. I. Vom Götzen-dienst in Pommern und Rügen. Stettin, 1792. w 4ce. Ossol.

Steinwies Chr. (Oleum juniperi 1546, Krotkie wypisanie 1546), ob. Stratander.

STEINER Antoni Gotfryd, naucz. na Śląsku. Der erste Feldzug Friedrich Wilhelms II. Ein Gemälde von Steiner, des Königl. Schulen Instituts Mitgliede. w 4ce. Wrocław, miejs.

— Über die Einwendungen gegen die nach Oberschlesien verordneten Pfarrgehilfen. Breslau 1790. w 4ce.

Karwowski Polacy i język polski na Śląsku 1910 str. 4.

STEINER Christian Gottlieb z Torunia (1746 † 10 listop. 1814). Gegen-seitiges Bedürfniss durch Macht unterstützt ist die Quelle alles Rechtes. Eigenthum und dessen Wirkungen. Ursprung und Fortgang des Begriffs. Jus in re bei den Römern. Ein philosophischer Versuch... ob. Poln. Biblioth. (Warschau 1787) od str. 38—69.

Bentkowski II 250.

— Bemerkungen über die Kulmische Gütergemeinschaft zwischen Eheleuten. Thorn bei Joh. Kimmel 1794. w 8ce, str. 15.

Bentkowski II 267.

Branic. — Tor. Kop.

— Exercitationes Ad Ius Polonicum Tam Publicum, Quam Privatum. Fasciculus primus. Apes debemus imitari et,

quaecunq; ex diversa lectione congestissimus, separare. Melius enim distincta servantur. Deinde adhibita ingenii nostri cura et facultate, in unum saporem varia illa libamenta confundere: ut, etiamsi apparuerit, unde sumtum fit, aliud tamen esse, quam unde sumtum est, appareat. Seneca. Thoruni, 1786. w 8ce, k. tyt., str. 61.

Dedyk. Stan. Augusto, podpisana: Subjectissimus fidelissimus subditus Chr. Th. Steiner. Tu wysławia króla, a pracę swoją nazywa „primitia studiorum suorum“.

Obejmuje dwie rozprawy: 1) Scartabellus (metodę i wyniki tej pracy omawia Balzer Skartabellat str. 32). — 2) De vestigiis juris germanici antiqui in iure equestri civili polonico exerc. prima.

W obu rozprawach opiera się na literaturze polskiej (Naruszewicz) i zagranicznej (Scheidt, Heineccius).

Dowodzi, że prawo polskie pryw. i Statut lit. zapożyczyły dużo z Niemiec. Porównuje je głównie z łac. przekł. Speculi sax. i wykazuje podobieństwa. — Prace te są pierwowzorem (nieudolną jeszcze na razie) próbą zastosowania badań hist. do prawa polskiego.

Branic. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Tor. Kop.

— Ueber das polnische Reichsgrundgesetz: Neminem captivabimus, nisi iure victum aut in maleficio deprehensum. etc. Nebst Bemerkungen über die Justizverfassung in Polen bis in fünfzehnte Jahrhundert. Von Steiner öffentlichem Lehrer am Königl. und der Republik adlichen Cadetten-Corps in Warschau. Berlin bei Carl Matzdorff 1791. w 8ce, str. 88.

Branic. — Gdań. miej.

— ob. Bibliothek (Polnische 1787, gdzie zamieścił kilka prac) — Kautsch (1793).

Thomas Gesch. der schles. Lit. str. 44 przypisuje mu błędnie pracę: Der erste Feldzug Fr. Wilh. II w 4ce. — Jest to praca Antoniego Gottfr. Steinera.

Pamięt. warsz. 1816 V 322—332. — Sobieszczański w Enc. Org. XXIV 138 — Bentkow. Hist. lit. I 130, II 237. — Bibl. Estr. IV 382. — Finkel III 1865.

STEINERT Andrzej (z Siedmiogrodu). Strena Votiva quam Pl. Reverendis clarissimis amplissimis spectatissimis consultissimis viris Dn. Petro Schönwald, Ecclesiae Neapol. Pastori Vigilantissimo, Dn. Simoni Weissio, Dn.

Jacobo Feldtnero, Ecclesiastis Fidelissimis, Dn. Johanni Georgio Zölner, Reip. Thoruniensis Scabino Gravissimo, Dn. Johanni Wendt, Tertii Ordinis Judiciorum Assessori Dignissimo, Dn. Samueli Schönwald, S. S. Theolog. et Philosop. Studioso... Musarum Fautoribus, et Moeccenatibus Munificentissimis... Andreas Steinert, Bistricio Transsylv. Thorunii imprimebat Christianus Bekk, Gymn. Typ. (1681). fol., str. 1. Bibl. Tor. Kop.

Steinfurtense gimn. ob. Ravensberg — Smalcus (1615) — Vorstius.

STEINHAUFF Marcin i Krzysztof. Bey dem Seylerisch-Steinbauffischen Hochzeit-Feste, So den Mittwoch nach dem Sonntage vor der Hochzeit zu Cana in Galilea Anno 1712 in Breslau glücklich celebrirt wurde, Wolten Ihre schuldigste Gratulation abstaten Der Jungfer Braut Beyde Brüder. Thorn, gedruckt bey Johann Nicolai, E. E. E. Raths- und Gymnasii Buchdr. fol., k. 2. Kop. Tor.

STEINHAUSER Jan Benjamin (1692 † 14 stycz. 1667). Memoires Sur Le Gouvernement De La Pologne. [Tu winietka]. M.D.CCLIX (1759). (B. m.). w 8ce, 2 k. tyt. i k. 2 nlb., str. 184 i k. 3 nlb. (i 5 tablic).

Drak zapewne zagraniczny (Manheim?), bo choć są użyte cionki takie jak s. 9, 1 (ale brak wielkiego L) — mimo to są i błędy charak. dla drukarni nie mającej polskich secerów np. sądy polubone na str. 162 lub Wielopolska na str. 7.

W przedmowie (na k. 2) mówi autor, że zbierał swój materiał podczas długiego pobytu w Warszawie. Zbierał na własny użytek bez zamiaru publikowania; znalazł dużo wiadomości nie spotykanych u Hartknocha i Lengnicha, który chętnie uwzględnił przeszłość. On sam chciał opisać ksecep. tak jak ją widział. Nie podaje anegd. wstrzymuje się od uwag, nie jest uzdolniony do rzucania nowych myśli na przyszłość. Nie znał języka polskiego i nie rozporządzał liczniejszą biblioteką.

Rozkład treści jest następujący: 1) Opis geograficzny (ks. I). — 2) O trzech stanach (król, senat i dostojnicy, szlachta). — 3) O rządzie publicznym (sejmy, beskrólewie, walne rady, konfederacje, sen. consilia, sejmiki). — 4) O rządzie cywilnym (trybunały i sądy wyższe i niższe, sądy

kośc. i wojskowe). — 5) O siłach i dochodach Ksecep. (ks. V).

Kończy wykaz traktatów (wedle Dumonta Corp. dipl., Lüniga Cod. dipl. i Arch. imp., Lengnicha Hist.) — oraz wyciąg z Pacta conv.

Wbrew zapowiedzi autor (lub jakiś współautor) znał język polski, gdyż operuje polskimi wyrazami technicznymi i nie robi błędów w nazwach miejscowości i nazwiskach (poza małoliczne błędami drukarskimi). Musiałby nieskończenie długo bawić w Warszawie, aby samodzielnie, bez pomocy ich używać.

Nawet używając nazw francuskich pisze autor: Krakowie (nie Cracovie), Spies, Pośnanie, Warmie (nie Ermland) — a więc tłumaczy je z polskiego. Powołuje się także na źródła pisane po polsku np. na str. 49: voy. l'Infanty du castellan Hyfessen. (Chodzi o książkę Hylsena Infanty 1750).

Z Lengnicha (Jus Polonicum 1742—1746) korzysta autor pełnymi rękami zwłaszcza w układzie dzieła i konstrukcji urzędów prawnych; ale go znacznie skraca, gdyż opuszcza wszystkie szczegóły historyczne, zajmujące u Lengnicha dużo miejsca. Natomiast dopelnia go wiadomościami aktualnymi. I tak np. mówiąc o biskupie warmińskim podaje pewne szczegóły o pracach uzyskanych przez niego w r. 1742. Dodaje też rozdział o dochodach państwa i o siłach wojskowych (wskazując na nikłość jednego i drugiego). Na końcu książki dodaje tablice statystyczne odnoszące się do podziału państwa, do podatków, udziału w sejmach itp. które to tablice i dzisiaj mają swoje znaczenie.

Sądów politycznych autor prawie że nie wypowiada, chociaż one z jego przedstawienia nieraz same się nanauwają. Tylko w rozdziale o sejmowaniu potępia całkiem wyraźnie liberum veto i wyraża zdziwienie, że społeczeństwo może tolerować tego rodzaju urządzenie. Wspomina, że Sicińskiego potępia się ogólnie, a jednak idzie się ciągle na jego przykładem.

Kwestja autorstwa jest pręto skomplikowana. Janozki, mający zwykle dobre informacje, w Excerptum (1764) str. 63 przypisuje autorstwo Toruńczykowi Steinhause-rowi. — Natomiast Thorn. Nachricht. 1767 str. 34 wskazały jako na autora na bisk. Dembowskiego. — Wreszcie w tym samym roku prof. Pfeffel (autor innej pracy o ustroju Polaki p. t. „Probe“) przypisał się w tejże pracy do autorstwa.

W pracy brało udział niewątpliwie conajmniej dwóch ludzi. Jednym z nich mógł być Niemiec np. Pfeffel. Przemawia za tem argument, że autor w kilku miejscach próbuje porównywać urzędy polskie bądźto do staroniemieckich, jak np. sta-

rostów i hrabiów, bądź do starofrancuskich jak np. urząd hetmana do konnetabla. Niemiec ten, a więc bądźto Pfeffel (bądźto może kto inny) dokonał wyciągu z Lengnicha na jakiś nieznan nam użytek.

Ale zarazem jest rzeczą niewątpliwą, że do wykończenia dzieła i uzupełnienia go pomagał mu jakiś Polak, który zapewne zaopatrzył je w polskie nazwy i terminy techniczne.

Polakiem, który przyłożył rękę do dzieła, mógł być biskup Dembowski.

Dembowski ukrył jednak swe współautorstwo, podobnie jak ukrył ten fakt w innych swoich pracach (Reflexiones amici 1733, Refl. przyjaciela — ob. t. XXVI, 154) z przyczyn politycznych. Przeciek ustrój Rzeczposp. to była rzecz nad wyraz drażliwa i biskup nie mógł o tem swobodnie pisać. Jeśli Janoski, człowiek Załuskiego (zaprzeczającego z Dembowskim) wskazuje na autorstwo Steinhäusera, to zapewne dlatego, gdyż zależało na tej pogłosce autorowi i umyślnie rozgłaszało to za jego życia.

Z tego wszystkiego można wnosić, że geneza pracy była następująca: Pfeffel bądźto sam (bądźto wspólnie z Steinhäuserem) zebrał materiał głównie na podstawie Lengnicha, poczem materiał ten został może przez biskupa Dembowskiego przejrzany i poprawiony. Książkę, która w ten sposób powstała wydrukowano zagranicą, najprzód po francusku, potem w tłumaczeniu niemieckim. Data powstania książki przypada na ostatnie lata Augusta III. Ogłoszenie jej drukiem tłumaczy się faktem, iż zawsze w przeddzień beskrędlawia rosło u czytelników obcych zainteresowanie dla spraw polskich, zwłaszcza w Niemczech. Nie dziś też, iż księgarnia frankfurcka ogłosił właśnie w roku śmierci Augusta III przekład niemiecki.

Wydanie niem. jest przekładem z francuskiego, dokonany jeszcze za życia biskupa (umarł 1763 i „Grundriss“ wyszedł 1763).

Ojciec mój pomieścił opis wydań pod Dembowskim — tam więc odsyłam.

Obacz Kot Rzeczposp. polska w lit. Zachodu 1919 str. 196. Czartor. — Jagiell.

Steinheim (Chronica Slavorum 1581) ob. Helmold.

Steinhelen Adam († 1614) ob. Gratianus Ant. Maria (De scriptis 1745) — Praeparationes devotae (1615).

Bandt. H. dr. krak. 888. — Pamięt. relig. mor. T. XVII 416. — Jocher 6794. — Siarcsyński Obraz II 236.

Steinhoff M. ob. Ladenbach Chr. (1707).

STEINMETZ C. Z. Kurzer Bericht... Sonnen-Uhren zu machen. Danzig 1643. w 4ce.

Steinperger Mikołaj ob. Bo... St. (Summa 1513).

STEINRÖCK Jan Fryd. Den Seelig-Versetzten Schüler, Als der Wohl-Edle Veste und Wohlweise Herr, Herr Nathanael Friedrich Proite, Hochansehnliches Mit-Glied E. Hoch-Edlen Rabts, und itziger Zeit Richter Der Alten Stadt Dantzig, Sein einziges hertzlich-geliebtes Söhnlein Georg Ludwig Proite, Im 9den Jahr seines Hoffnung-vollen Lebens, durch frühzeitigen Tod, Den 7den Tag des Christ-Monats Anno 1707. Aus der Niedrigen Welt in die Hohe Himmels-Schul, Nach den Willen Gottes, verschickte, Hat zu einigem Trost und Aufrichtung desselben Wohl-Edlen Eltern Wohlmeinend entwerffen und vorstellen wollen, Derselben tieff-verbundenster Diener, Und des Seeligen Kindes aufrichtig-gewesener Lehrmeister... Dantzig, Gedruckt durch Simon Reiniger. fol., k. 4. Tor. Kop.

— Decalogum ante Mosen, dissertatione theologica continuabit... XII. Octobr... Elbingae (170C). w 4ce, kart 12.

Szabó III, nr 4176.

STEINSOHT Andreas. Trauer-Gedicht... Elisabeth Giesin, Arnold von Holten Hausfrau. Danzig 1650. w 4ce.

STEINWEHR Wolf Baltazar Adolf. Regiae In Polonia Dignitatis Origines Commentatione Historico Critica Requisite A Wolf Balthas. Adolpho De Steinwehr. [Winiętka]. Francofurti Ad Viadrum Impensis Ioan. Christiani Kleyb, MDCCCLVIII (1758). [Na końcu:] Lipsiae Ex Officina Breitkopfia. w 4ce, k. tyt., str. 60.

Rozpocyna od omówienia, jakie znaczenie miało przybycie Ottona III do Polski. Wykłada zdania dotychczasowych autorów. Odrzuca mniemanie innych, a oświadcza się za zdaniem Dietmara Merseb., którego właściwy sens stara się objaśnić (str. 38 i nast.). Na str. 87 omawia epitafium Bolesława (tekst podaje za Lubieńskim). Zestawia opinie kronikarzy, nazywających Bolesława księciem nie królem (Wippo, Otto frising., etc.). Wątpi, aby Bol. otrzymał koronę od papieża. W rezultacie uznaje Bolesława lennikiem Niemiec.

Przeciwno temu wystąpił Jezuita Jaworski w piśmie: De regis Pol. majestate (ob. t. XVIII, 516).

Załuski Bibl. 50. — Bentkow. II 767.

Branic. — Czetwert. — Jagiell. — Ossol. — Tor. Kop.

— ob. Oskierko.

Tłumaczył na łacinę Oskierki Uwagi nad sprawą (1756). Oskierko zaś stał na usługach propagandy pruskiej.

Stekel Tob. ob. Steckel.

Stella clericorum cuilibet clerico summe necessaria. In laudem libelli... (16 w.) [Na końcu:] Impressum Vindobonae per Hieronymum Vietorem Anno M.D.XV (1515). Mense Decemb. w 4ce, k. nlb. 10.

Dawniej sądzono mylnie, że to dzieło Stanisława Lwowskiego ze względu, że w egz. Jag. oprawiono je wspólnie z tegoż Regule tredecim (1512). W rzeczywistości jest to praca pochodząca jeszcze z XV w.

Ob. tom XXI str. 185, gdzie bliższy opis. Jocher 6158. — Janociana I 163. — Panzer Annales nr 184. — Denis Nachtrag str. 43. — Kopera Spis nr 53. — Wisłocki Incunabula str. 478. — Piekarski Kat. bibl. kórń. nr 1432.

Czartor. — Jagiell. — Kórnik — Mus. nar. krak. — Ossol. — Uniw. warsz.

— facem ducens erudito Voislai prodromo Boleslao Crivousto elevationis gradu illustris, sub Karnkoviiani... Varsaviae, 1720 (?). fol.

Program teatr.

Uniw. wileń.

— e Crucis Firmamento Empyrium ascendens Caelum Dominicus Catzo in Regni Firoximensi Illustrissimis Natalibus Orbis in lucem datus, Amore magis quam morte Christo commoriens in Cruce. Astris illustrior Inter eclipsatos emorientis Salvatoris dies Lugubri compatientis spectatoris pupilla Theatri Astrolabio Demonstratus, Ab Illustrissima, Perillustri, Magnifica Palaestra Oratoria Almae Universitatis & Academiae Viln: Societ: Iesu Anno Domini 1722 Quinto Kalendas Aprilis. fol., k. nlb. 2.

Program widowiska szkolnego. Treść: Męczeństwo Dominika Catzo w Japonji.

Bibl. Jezuitów w Rzymie — Uniw. wileń.

— ob. Laurinowicz M. (abo kazanie 1639) — Orliński M. Mathaeus Josephus (1649) — Ostawski — Pastorius J. (aurea 1656—64) — Suslyga And.

W. (Kepleri 1606) — Thaumicius (aurea 1649) — Wolff Frid. (in Oriente 1655).

STELLA Dydak Jakób z Nawarry. Medytacye na różne teksty Pisma św. o wzgardzie świata y jego marności w trzech zięgach, a trzystu rozdziałach zawarte, z których sto dwadzieścia z hiszpańskiego Didaka Stelli przetłumaczone a sto osmdziesiąt działów, dopiero są od Jędrzeia Chryzostoma Załuskiego Biskupa Warmińskiego przełożone. w Kaliszu, w drukarni Coll. S. Jesu. 1702. fol.

— Toż... w Kaliszu S. J. 1731. fol.

Podobno są egz. dedykowane Franc. Ossolińskiemu. — Wcześniejssze wydania (s r. 1690) ob. niżej pod tyt.: Wzgarda.

Czartor.

— Toż... w Warszawie S. J. 1731. fol., str. 586.

Załuski Progr. 46—47.

Jagiell.

— Toż... przełożone. w Kaliszu y Warszawie 1733. fol.

Jocher 5671 (za Niesieckim).

Por. Załuski And. Chr. (Księgi duchowne 1730).

— **V**Wielebny v Bodze Oycá, Bratá Dydaka Stellae, Hyszpana, Zakonv Braci mniejszych Fránciszka Svviętego ktorých de Obseruantia zovvą. O Wzgárdzie Swiátá y Proznósci iego. Troie Xiąg. Nie davvno z Hiszpánskiego ięzyká ná Wloski, przez Hieremiaszá Foreste, A z Wloskiego ná Láciński od Wielebny v Bodze oycá, Piotrá Burgundá Societatis Iesv: z Lácińskiego zásie teraz svviezo, przez Bratá Augustyná Kochánskiego, v Pismie Svvięty m Doktorá, ná ten czas Custoszá Gnieznenskiego, Bráci mniejszych Fránciszka Svviętego Convventualovv názvvaných, pilnie przelozone. Z dozvoleniem Stárszych. W Poznani v, W Drukárni e Ianá Wolrabá. Roku Pánskiego 1611. w 4ce, k. nlb. 4, str. 319 (sygn. A—Rr.).

Strona 321 znaczone dwa razy. — Druk gocki. — Strony w ramkach.

Dedykacja do Pani en Zakonnych S. Klary, Klasztoru Gnieznenskiego. Poczem: Do łaskawego czytelnika... Od str. 303—313 jest: Napomnienie do pokuty świętej wzięte od Dominika Kartusyana, a przez autora, dla sbudowania dusz ludzkich

przełożone... (wiersz 8 zgłoskowy). Od str. 314—9 indeks.

Jocher 6035. — Wojciechowska Dzieje książki str. 256 (na podstawie odsyłacza w tomie XIX str. 373 Bibliografji mylnie informuje, jakoby temu ojcu nie był znany żaden egzemplarz książki). — Bederski Katal. bibl. Racz. nr 40.

Bawor. — Branic. — Czart. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Raczyń.

— Wzgarda Proznosci Swiata Albo Xięga. W ktorej zamykają się Traktaty Rozmyślania nabożnego o miłości Boskiej, y tych obligacyi, ktore winni iestiesiny Maiestatowi Boskiemu. Przez Oyca Iakvba Di Stella Hiszpaná, Zakonniká Franciszka Świętego napisána. A potym Na Polski ięzyk, przez iednego Kápláná, dla pożytku dusz nabożnych, Przetłumaczona. Zá dozwoleńiem Starszych. W Krakowie w Drukárni Mikołaiá Alexandra Schedla I. K. M. Ordynáryjnego Typografá. Roku 1690. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. liczb. 457 i 1 nlb.

Druk gocki. — Na odwr. tytułu rozpoczyna się: Summaryusz Traktatów (zajmuje 7 stron). Poczem idzie 100 Rozmyślań... aż do str. 457. Na ost. str. nlb. aprobata X. Woyckiego i Imprimatr Fr. Przewoskiego.

Jest to szereg rozmyślań na tematy: kochania Boga, miłości Chrystusowej, dobrodziejstw Boga, o dobrach łaski, jako nas Bóg kocha, o stopniach miłości, o pożytkach z kochania Boga, o chwale którą otrzymują kochający Boga itp. — Całość jest charakterystycznym okazem literatury ascetycznej XVII w., mającej swoje główne ognisko w Hiszpanji i stamtąd promieniującej ku Polsce.

Obacz o autorze Enc. kośc. XXVI 544.

Jocher 6084 a. Ossol. — Uniw. warsz.

— Toż... o Miłości Boskiej y tych obligacyi ktore winni iestiesiny Maiestatowi Boskiemu z Hiszpańskiego Ięzyka do pożytku dusz pobożnych przez Iendrzeia Chryzostoma Załuskiego Biskupa Warmińskiego a Sambieńskiego S. P. R. Książęcia Kanclerza Wielkiego Koronnego na Polski Ięzyk przetłumaczona wprzód anonime w Krakowie R. 1690 wydana teraz powtornie w Kaliskiej Societatis Jesu typografii przedrukowana w r. 1730. 19. marca na wiązanie S. Józefa Wielkiemu Imieniu Jasnemu Wielmożnego Jego Mości

Pana Jozefa Mniszka S. P. R. na Wielkich Koneczycach w Ottomnicy Hrabi Marszałka Koronnego Starosty Sanockiego Jaworowskiego Rochatyńskiego od autora Synowca I. Z. R. K. z wielkim respektem... dawana. fol., str. 189 i k. 2 nlb.

Synowiec ofiarujący był to Jędrzej Załuski. Jocher 6084 b. Uniw. warsz.

STELLA Erazm, Libonotanus. Erasmi Stella Libonothani De Borvssiae Antiquitatibus Libri Dvo. [Tytuł na tablicy prostokątnej; dookoła niej ozdobna ramka, kombinacja motywu roślinnego i postaci ludzkich. W środku dolnej części karty na tarczy sygnet drukarza: ręka trzymająca prostopadłe drążek, na którym siedzi ptak; wokół drążka owinięte spiralnie dwa węże, których górne części tułowia z głową wystają ponad drążek, czyniąc owal, wewnątrz niego mieści się ptak]. (Nad i pod napisem tytułowym: Apvd Inelytam Germaniae Basileam). [Na końcu:] Basileae Apvd Ioannem Frobenium Mense Martio An. M.D.XVIII (1518). [Na odwróceniu ostatniej karty sygnet drukarza]. w 4ce, k. tyt., str. 38 i k. 1 nlb. (sygn. a—e₃).

Na odwr. k. tyt. Sebastiani Mirith Regiomontani Hendecasyllabon. Dedyk. ad Federicum mil. Teut. ord. protomagistrum.

Tekst idzie od str. 9—36. W ks. I opisuje położenie geogr. Prus (książęcych). W ks. II panowanie Alanów, misję św. Wojciecha, wojny Prusaków z Polską, nawrócenie przez Zakon kaw. mieczowych.

Na str. 36—38 trzy wierszyki łac. do Federyka i do autora (przez Hier. Emaera).

Mimo swojej małej wartości było kilkakrotnie przedrukowane. 1 tak: 1) W Pistoryusza Corpus I. — 2) Mitzler Script. I, 18. — 3) Hutticha Collectio divers.... cum epistola Grinaei (1536). — 4) Novus orbis regionum (1537). — Obszernej omówił Hummel Neue Bibliothek 1777 II 418—427.

Wierzb. II 955.

Czart. — Dzików — Kórnik — Krasin. — Przeźdz. — Zamoj.

— ob. Mizler Wawrz. (1761) — Pistoryusz Jan (1582).

STELLA Julius Caesar. Julii Caesaris Stellae, Nobilis romani, Carmen in San. Hiacinthum Polonum. Romae ex typographia Gabiana 1594.

W r. 1594 wyszło w Raymie kilka prac o św. Jacku. Ob. pod Ascolti — Nigroni — Severinus — Blancus — Ghisi — Montalinus.

Ciampi Bibl.

Stellae ob. Osławski Luc. Jos.

STELLANOWICZ Krzysztof. Novi Stratagematis Circa Eijeiendum ex Arce Landscoronensi praesidium Sueticum, Eiusque Gubernatorem viuum capiendum ingeniosè inuenti Historiè descripta narratio. Anno Domini 1660. Permissu Superiorum. [Tu winietka]. Cracoviae, In Officina Typographica Viduae & Heredum, Francisci Cezary, S. R. M. & Illustriss: ac Reuerendiss: Episc: Cracouiensis Typogr. w 4ce, k. tyt. i k. 57 nlb.

Na odwr. tytułu sstych z herbem Illustr. comitum de Illeshas. Po bokach herbu rycers z mieczem i żołniers z kopją. U dołu herbu 4 wiersz z podpisem: Stan. Frankowicz, paroch. lancs.

Dedykacja Georgio Illeshazy haeredi in Trenchin, equiti aurato, podpisana Christophorus Stellanowicz Phil. doctor, ejusdem in Coll. Artist. Crac. professor. Tu wymienia i chwala licznych Illeshazych. Na końcu wspomina Michała Zebrzydowskiego, miecznika kor. jako saprzyjaźnionego z Illeshazami a swojego dobrodzieja.

Rzecz rozpoczyna się od opowiadania, jak w r. 1655 po wtargnięciu Karola Gustawa król polecił M. Zebrzydowskiemu czuwać nad wiernością górali (montani). Dla obronienia Lanckorony ustanowiono jej dołdcą J. Zarzeckiego. Atak szwedzki przeciw Lanckoronie prowadził Douglas, Klasztoru w Kalwarji bronił Wojciech Karwat. Ostatecznie Szwedzi sajali Lanckoronę. Zarzecki pozornie pogodził się z tem i poddał się rozkazom Wirtza. Na k. H opis podjazdu Rokiebeya Anglika pod Kraków s woli Jana Kasimiersa. Od k. K₂ opis, jak Zarzecki przeszedł do wojny podjazdowej ze Szwedami. Udało mu się wyrzucić Szwedów z Lanckorony. W tokcie cytuje dużo listów współczesnych, swłaszcza do i od M. Zebrzydowskiego. Całość tworzy bardzo ciekawy a nie wysykany przysynek do dziejów wojny szwedzkiej.

Hoppius Schedias. s. 92. — Grabowski Kraków 1844 s. 543.

Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol.

— Quaestio Logica, tesseram generis et differentiae universalium complectens. Permissu magnifici perillustris

et admodum reuerendi Domini Domini M. Laurentii Karyński J. U. D. Eccl. Cathedr. et Coll. SS. Omnium canonici Crac. Studii Generalis Rectoris a... Vladislaviano rhetoricae professore. Publicè ad disputandum in lectorio DD. theologorum proposita. Anno Domini 1653 mense (Apr.) die (5) hora (12). (Na końcu:) Cracoviae, in officina Viduae et heredum Francisci Caesarii S. R. R. typogr. (1633). w 4ce, k. 4.

Na odwróceniu tytułu wiersz in Stemma conventus Wschocensis podpisał Johannes Mferosz eloq. auditor. — W dedykacji autor przemawia do Przocora Samuela Zięmbińskiego. Jagiell. (?)

— A. D. O. M. G. A. Quaestio Metaphysica Sub Felicissimis Auspicijs Magnifici Clarissimi, & Excellentissimi Domini, D. M. Francisci Rolinski, Philosophiae & Medicinae Doctoris ac Professoris, Consulis Vrbs Meritissimi, & Studij Generalis Almae Vniuersitatis Cracouiensis Rectoris Vigilantissimi. In Amplissimo Consessu Academico, Per M. Christophorum Stellanowicz, Philosophiae Doctorem, Artisticae Facultatis Decanum Publicè ad disputandum Proposita. In Aula Diuorum Jagellonum, Lectorio DD. Theologorum. Anno reparatae Salutis M.DC.LVIII (1658). Die... Hora... Cracoviae, In Officina Viduae & Heredum Francisci Cezari, S. R. M. Typog. fol., k. tyt. i k. 5 nlb.

W egs. Ossol. wpisano: Die 9 Sbris Hora 14.

Na odwr. tyt. herb Zebrzydowskich i sześciowiersz. Dedykacja Michałowi Zebrzydowskiemu. Tu wspomina o zwycięstwie nad Szwedami i o Janie Zarzeckim. Mówi też o walkach z Kozakami (pod Kumejkami). — Poczem idzie Quaestio metaph. (dotycząca przepowiedzian przysyłanych szarż). Na końcu berła Akademji.

Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Zamoj.

— ob. Nycz Jan (Laureas academ. 1640) — Radziwiński Victor. (Laurea 1658) — Tainer Lud. Mich. (Parnasus 1665).

(Steltzer Mar.). Trauer Raymen über den... Hinschied der... Margarethen... des Mich. Steltzera... Seelensorgers... zur Liessa in Pohlen Ehefrauen... Thorn, Mich. Karnall 1660. w 4ce, str. 8. Gdań. miejs.

Steltzner Michał ob. Hentschel Sam. (1670).

STELTZNER Paweł. Lessus in obitum... Heinrici Camerarii. Dantisci 1638. w 4ce.

— Trauer-Gedicht... Georgius Rosenbergius. Danzig 1642. w 4ce. Gdań. mjejs.

Stemberg (Stangenberg) ob. Kostka — Otia (1745) — Stangenberg.

Stemberg Aleksander Mikołaj ob. Kostka Aleks. Mik. (Epithalium 1642).

Stemberg (Kostka) Anna ob. Ostrogska (Monumentum gloriae 1636).

Stemberg (Kostka) Krzysztof ob. Janitius G. (neogamicum 1607) — Kostka.

Stemma ob. Centino (polon. 1620) — Rudnicki Sim. (Patrio 1606) — Solecki Grz. (sacrum 1638) — Zamojski J. (Samosciorum 1609).

Stemmata ob. Albizius Ant. (1627) — Descriptio (ac hierogl. 1697) — Spruszyński (d. Virg. 1680).

Stematografia ob. Krausius (1731) — Sinapius J. (1728).

STEMPEL Mathias, Soc. Jesu Concionones In Dominicis & Festa Totius Anni Apostolico Spiritu dictae facillique methodo concinnatae a R. P. Mathia Stempel S. J. Prutheno-Varmiensi. Pars I. In Dominicis & Festa mobilia. [Tu sygnet drukarni jezuitów: w prostokacie koło, w niem wśród płomyków serce i napis I H S, nad H krzyż] Impressae Typis Olivensibus Anno Domini 1698. w 4ce, k. tyt. i k. 2 nlb., str. 565 i 2 strony (znaczone mylnie i do tego przewróconemi cyframi 543 i 548) (sygn. Cece).

Na odwr. tyt. herb Jana Stan. Witwickiego, biskupa poznań. — Dedykacja temuż. Poczem dwie aprobaty: Kunigka z r. 1695 i Kuncewicza z r. 1696.

Zaczyna kazanie: pro dominica I Adventus; kończy: pro dom. XXIV post Pentecosten.

[Tom II p. t.]: Concionvm Apostolico Spiritu dictarum facilliq; methodo Concinnatarum à R. P. Mathia Stempel S. I. In Festa immobilia. [Tu sygnet jezuitów: owal z płomyków, w nim trzy gwoździe, nad nimi napis I H S, nad H krzyż]. Brunsbergae Typis Col-

legij Societatis Jesv Anno Domini 1698. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 248 i k. 1 nlb. (Errata).

Na odwr. tyt. aprobaty, jak w t. I. Dedyk. ad praelatos et canonicos Varmiens. Podpisane: Coll. Brunsb. S. J. — Poczem na 2 k. Index kaszań.

Rospocznyna na dzień św. Andrzeja. Kończy: Pro festo dedic. eccl.

Między innymi są kasania na cześć św. Tomasz, św. Kazimierza, św. Stan. Biskupa i Kostki, św. Lejoli.

Jocher 4480 b ma z datą 1697 lecz widocznie mylnie. — Tenże 4480 a podaje: Pars II dedykacja Janowi Stan. Sbakowskiemu Bisk. Katalog antykwarski Lissnera (1870) wymienia z datą 1705.

Jagiell. — Ossol.

— Schirmschrift einem famos Libell Titells Christliches und Reifsiniges Bedenken: ob Ewangelisch Christliche Eltern in Ohurland ihre Kinder in der Jesuiter Schulen, Collegia und Seminarien, mit ihrem guten Gewissen, und ihrer Wohlfart und Seeligkeit schicken und senden können, allen Christ-Evangelischen Eltern und Kindern zur Warnung gestellet von einem treuen Sympatrioten und Ladsman. Gedruckt zur Warnemünd. Anno 1672. In welchem eine Römisch-Catholische Kirch, Babst, Bischöffe, Pfarrherrn, Mönche, Geistliche, Ordines, Gesellschaft Jesu mit Schulen und Schülern lästerlich angegriffen werden; gegen-gesetzt von P. Mathia Stempel der Gesellschaft Jesu Priester und Theologo, Wilna 1674. w 4ce, k. 3 nlb. i 98 str.

Recke i Napierky IV str. 280.

(Stempelung). Papier Stempelung von sämtlichen Ordnungen der Stadt Dantzig beliebt und geschlossen, männiglich sowohl Einwohnern der Stadt und dero gantzen Territorii, als frembden, die einen gültigen Actum allhier exercieren wollen, zur Nachricht publiciret den 1. Dec. MDCXXXIV (1734). Dantzig, bey Thom. Joh. Schreiber 1734. w 4ce, kart 4.

Jagiell. — Uniw. warsz.

— ob. Stępel — Stęplowy.

Stępkowska Apolonia Marjanna ob. Wodziński (Przed uczynieniem 1782).

Stępkowski Daniel ob. Radziwiłł Mik. Krz. (Threnodiae 1614) — Sierakowski Hiac (1654).

STEMPKOWSKI Józef Gabrjel († 26 marca 1792). Głos Imci Pana Stępkowskiego Kasztel. Kijows. na reasumującym się seymie d. 3 Września 1774 r. w Warszawie miany. w 4ce, kart 2. Krasiań.

— Mowa na Seymie Extraordynaryno Skonfederowanym Przymawiając się do Projektu, albo Konfederacya ma być równo z Seymem rozwiązana, lub y po Seymie trwać ma, miana przez J. W.. Kasztelana Kiiowskiego dnia 28 Aprilis 1773 r. fol., k. 2 nlb.

Bran. — Czartor. — Jagiell. — Krasiań. — Uniw. warsz.

— Mowa na reasumującej się Sessyi Seymowej miana przez JW. Imci Pana Jozefa Stępkowskiego Kasztelana Kiiowskiego Dnia 22. Mca Września Roku 1773. w Warszawie. fol., kart 2.

Mówi przeciw rozszarpaniu kraju przez Moskwę i Prusy.

Czartor. — Jagiell. — Krasiań. — Uniw. warsz.

— Mowa J. W. Imci P. Stępkowskiego Kasztelana Kiiowskiego, na Seymie miana dnia 24. Miesiąca Września 1773. R. w Warszawie. fol., k. 2. A. Wolański.

— Uniwersał Józefa Gabryela Stępkowskiego Obozn. Pol. Kor. Rady woienney Kommissarza etc. partyi Ukraińskiej y Podolskiej Regimentarza. (Działo się w Obozie pod Kodnią d. 30 Sierpnia 1769 r.). arkusz składany. Krasiań.

(Stępkowski J. G.). Instrukcyja walor ordynansu mająca od Departamentu woyskowego Obozga Narodów JW. Stępkowskiemu kasztelanowi kiiowskiemu, generał-leutnantowi, partyą Ukraińską y Podolską kommanderującemu dana w Warszawie 9 grudnia 1776 r. (aby woysko w karności zachowało się). w druk. P. Dufour. fol., 1 karta.

— Wieniec Helikoński JW. Joz. Stępkowskiemu Wwdzie Kiiowskiemu Kawal. Ord. Pol. &c. w dzień Imienin

iego, w boldzie czuley przyjaźni od do-brego sługi ofarowany. w Warszawie. Katal. Grölla 1791 r.

— ob. Chojecki Hilarv (Powitanie 1785) — Daukszowie (1799) — Kamiński Mich. (1785) — Podberescy (1799) — Potocki Stanisław (Sprawa). Finkel III 1865.

Stępkowski Ludwik (I) ob. Mikoszowski Aleks. (1653).

Stępkowski Ludwik (II) ob. Marxen (1763).

Stępkowski Michał ob. Sierakowski H. (1654).

Stępkowski Stanisław ob. Paniaius (1713) — Radliński J. (Norma 1732) — Rusiecki Jan (1712) — Sapecki Cypr. (Sekretarz 1717).

Stępkowski Tomasz ob. Schmit Thomas (Epicedia 1590).

Stępkowski Wiktoryn ob. Tuczyński Piotr (In obitum 1591).

STEMPKOWSKI Władysław. Lacrymae super obitu Generosi ac Magnifici Dni Andreae Warszycki Succamerarii Siradiensis. Calissii in Officina Typographica Alberti Gedelii 1616. w 4ce. Przyłączone Poema Funebre i Carpophorus, Drama Funebre.

Jaszyńs. Dykc. Dzików.

Stęplowy (papier) ob. Actum (1775, 1789) — Butrymowicz (Głosy 1789) — Edict (Stempel und Karten Edict) — Kommissya skarbu (1792) — Konstytucja — Poniński Adam (1775) — Papier — Poniatowski St. Aug. (Uniwersał) — Projekt (tom XXV, 269) — Stempelung — Sułkowski August (Projekt) — Ustanowienie.

Szymanowski Oplaty stęplowe 1884. — Finkel Bibl. hist. II str. 819—820. — Finkel-Maleczyński Bibl. hist. 1931 nr 1546 i n.

Stępowski Aleks. ob. Krzyżkiewicz (Snopek 1673) — Stępowski.

Stępowski Kazimierz i Piotr ob. Szaniawski Fabian (Odpowiedź).

Stępowski Paweł ob. Arcucius (1568) — Manucjusz P. — Starowolski Sz. (Hecatontas 1625).

Napisał pracę „De republica“, o której wspomina Manucjusz w swoich listach. Do nas ona nie doszła. Obacz o nim Kot Z dzie-

jów propagandy 1928 str. 4. — Winda-
kiewicz Padwa 1891. — Lempicki w Pam-
liter. XXII str. 169 (o jego stos. z Manuc.).
Stendal Mojżesz ob. Reizla (wdowa
po Fiszu).

STENDER Fryderyk. Lettisches Le-
xicon. Mitau 1789. w 8ce.

Roswadowski w Encykl. pol. III (Język II)
str. 383. Uniw. lwows.

STENDEL Karol, benedyktyn. Co-
rona lucida in coelo sive chronologia
Ordinis S. Benedicti.

Jablonski Mus. polonum str. 241.

Steniowicz Arnolf ob. Reszkowski
Marcin (1706).

Stenius Szymon (pseud.) ob. Eques
polonus (1590) — Kalisza (z) Wojc. —
Klonowicz.

Stenus (Stein) Bartel, Bregensis
(Descriptio Silesiae) ob. Sommer Fryd.
(Regnum 1772).

Bartl. Stein pracował jakiś czas jako bakałarz
w Krakowie. — Jego Descriptio Silesiae
z r. 1512 wydał Markgraf w Scriptorio
Ber. Siles. 1902. — Finkel I nr 6914.

Ob. o nim Schaubé w Zeitschr. des Ver. f.
G. Schles. 1926. — Bauch Beiträge zur
Literat. Gesch. w Zeit. des Ver. f. G.
Schl. 1892.

STENZ Christophorus Gottfried, Po-
lonus. Dissertatio de nefanda et ex-
crabili iniquissimorum, quae haud raro
medicis tribuuntur, praemiorum ratione.
Vitembergae.

Stenzel ob. Empfindungen.

STENZEL J. J. Ode auf die Gerber-
und Weickhmannische Eheverbindung.
Danzig 1757. fol.

Stepanki ob. Haleczyńce (Projekt).

Steparewicz ob. Stepurewicz.

Stephaneis ob. Herman Daw. (1582).

Stephanek ob. Zizani.

STEPHANIE G. Zbieg z miłości ku
rodzicom, komedia w trzech aktach
z niemieckiego przetłumaczona. War-
szawa w drukarni P. Dufour J. Kr. M.
i Rzeczp. w 8ce, str. 121.

Por. wyżej str. 265 (Stawski).

Czartor. — Kijowa. — Zielina.

(Stephani Wicenty) pastor w Ra-
wiczu (1690 † 1655). Verba sepulchralia
pro ultimis solatiis super obitu et habitu
viri... dn. Vincentii Stepiani Munster-
bergensis Silesii, ecclesiae Ravincensis

Augustanae et γρησιως Lutheranæ con-
fessionis addictæ pastoris primi et pri-
marii... tanquam victoris coronati d. 8.
Oct. 1655 beate demortui a fautoribus,
adfinibus, amicis et genero profusa.
Wratislaviae. Typis Baumannianis per
Gottfriedum Gründer excusa. w 4ce,
kart 22.

Z wierszami Gasta, Clapiusów, J. Hoffmana,
który podpisał się: In singulare μνημόσυνον
venerabilis memoriae τοῦ μακαρίτου, dum
in vivis erat, parentis loco mihi semper
amati, nunc vero desideratissimi paucula
haecce ardentissimae συλλυπίας et debitae
συμπαιδείας gratia lugenti calamo et animo
fudit I. Hofmannus.

Wotschke Gesch. der K. G. Rawitsch 1912. —
Tenże w Aus Posens Kirchl. Verg. 1912
str. 28.

— Die gewünschte Herberge der
Gerechten. Von der Sepultur des Knäb-
lein Wenceslai... des Herrn Wencel
von Rothkirch Söhnleins... 1627. Ge-
druckt zu Brieg 1628. w 8ce.

Wotschke w Aus Posens Kirchl. Verg. 1912
str. 20.

— ob. Arnhold M. (1642) — Hof-
man G. — Gerlach Benj. (1661) —
Schlebitz Daw. (1655).

(Stephanla Anna) żona Wincentego.
Epigrammata... sepulchralia in obitu
duplum filiae et matris... Elis. Hofma-
niae et Annae Stephaniae... Steinoviae.
1661. w 4ce, str. 56.

Wotschke w Aus Posens (j. w.) 1912 str. 33.

— ob. Gerlach B. — Schlebitz
(1655) — Walther Melch. (1661).

STEPHANIDES (Stefanowski) Adam
(I), prof. Akademji. Academica Ad
Regem, Senatvm, Equites: In Comitibus
Regni Generalibus, Warszaviae Anno
Dom: 1611. congregatos, Pro Reipvb.
Per Academiae Cracouien: prouisionem,
Incremento. [Winiątka]. M. Adami Ste-
phanidae Min: Col. Cracouiae, Ex Of-
ficina Andreae Petricouij, S. R. M. Ty-
pographi. Anno Domini, 1611. w 4ce,
k. tyt. i k. 19 nlb.

Wysławia znaczenie nauk. Powołuje się na
słowa Homera (cytuje je po łacinie i po
grecku), na Platona, na Sobór trydencki,
na jakiegoś „comicus“ (Plaut?), na Xeno-
fonta Cyropedję, na Aristotelesa, na Pla-
tarcha, na Varrona. Zbija zarzut, że stu-
denci nie są trzymani w karności; żali

się na biedę profesorów (sine librorum
supellectili, sine iusto stipendio); wka-
zuje na usługi, jakie Akademia oddaje
w walce z herezjami (Hus); ubolewa nad
wyjazdami młodzieży zagranicę. Wskazuje
na przykład popierania nauk przez Me-
dyceuszy i przez królów franc.

Jocher 1279. — Cypr. Walewski notuje ty-
tuł: Libellus supplex.

Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol.

— ob. Epigrammata (1601) — Sy-
rus Publius (Selectae sententiae 1599).
Muczkowski Statuta 248, 253.

STEPHANIDES (Stefanowski) Adam
(II). Dogmata Philosophica certis Con-
clusionibus distincta ex controversiis
physicis deducta et in Academico Po-
snaniensi Collegio publicae velitationi
ab... Philosophiae Auditore exposita.
Assistente sibi excell. M. Andrea Ba-
rankiewicz Philosoph. doctore eiusdem-
que professore. Anno Dni 1651 mensis
maj die 21. Posnaniae, in officina Al-
berti Reguli 1651. w 4ce, k. 8 (sygn. B.).

Ded.: Casim. Flor. Czartoryski episc. posn.
Jagiell.

STEPHANIDES Melchior, kanonik
chelmiński († we Lwowie 1638). Epitha-
lamia Sacra, To iest, Przemowa przy
ślubie, Y Kazanie na przenosińach
Małżeńskich, Iáśnie Wielmożnego Pána
Pána Thomasza Na Zamosciv Zamoys-
kiego, Woiewodi Kiiowskiego, Kny-
szynskiego, &c. Stárosty, Y Iáśnie Wiel-
możney Pániey Pániey, Iey Méi Pániey
Katharzyny z Ostroga, Woiewodżiny
Kiiowskiej, Knyszynskiej, &c. Stáro-
sciney. Przez X. Melchiora Stephani-
desa, Chelmskiego Kánoniká, Zamoys-
kiego Custosá, odprawione, y wydane.
W Krakowie, W Drukárni Andrzeiá
Piotrkowczyká, R. I. M. Typographá,
Roku Pansk: 1621. w 4ce, k. tyt.
i str. 26.

Na odwr. tyt. aprobatá J. Foxiana, dat. 1
Dec. 1621. — Dedyk. Katarzynie Zamoys-
kiej, z dnia 4 czerwca 1621.

Rozpoczyna przemowa przy ślubie w Jaro-
sławiu w kościele Jesuitów cum bened.
Andra. Próchnickiego. — Od str. 11: Ka-
zanie na przenosińach w Zamościu. —
Na str. 13 omawia ceremonję „ponowie-
nia aktu wesela małż.“, która ceremonia
od dworu rozszerza się po domach sala-
chbeckich, po miastach i po siolach (prze-
nosiny małżeńskie).

Eg. Czart. był dawniej własnością Hier.
Juszyńskiego.

Chyliczkowski w Dzienn. warsz. 1829 nr 48
str. 170.

Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasin. —
Ossol.

— Kazanie na Niedzielę Święteczną
Zesłania Duchá świętego. Przy Chrzci-
nach Szczęśliwie z Wody z Duchá
świętego odrodzoney, Griseldy Constan-
ciey, Iáśnie Wielmożnych Rodziców,
Iego Méi Pána, P. Thomasza ná Za-
mosciv Zamoyskiego Woiewody Ki-
jowskiego, Knyszynskiego, &c. Stárosty:
y Iey Méi Pániey, P. Katharzyny
z Ostroga Zamoyskiej, Woiewodżiny
Kijowskiej, Knyszynskiej, &c. Stáro-
sciney, Corki. W Kościele Thomasza S.
Apostolá Zamoyskim, przez Xiędza Mel-
chiorá Stephánidesá, Kánoniká Chelms-
kiego, Scholástiká Zamoyskiego. Roku
Páńskiego 1623 odprawowane. Z Po-
zwoleniem Stárszych Wydane. [Na
końcu:] W Zamosciv, W Drukárniey
Akadémiey drukował Simon Nizolius,
Roku P. 1624. w 4ce, k. tyt. i k. 10 lb.
(sygn. od H—K.).

Na odwr. tyt. cytat z owang. św. Marka.
Na str. 9 usprawiedliwia nadanie cudzo-
ziemskiego imienia Gryzeldy. W Polsce
imion swojskich mało dopytamy.

Zwraca uwagę, że sygnatury rozpoczynają
się od H, jak gdyby druk ten tworzył
drugą część jakiegoś innego druku (a mia-
nowicie: Kazania żalobnego 1623).

Maciejowski Piśm. 695.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. war. — Zamoj.

— Kazanie Przy obchodzie rocz-
nym sławney pamięci Iana Zamoys-
kiego Kánclerzá y Hetmáná Wielkiego
Koronnego. Przez X. Melchiora Ste-
phanidesa, Chelmskiego y Zamoys-
kiego Kánoniká, 3. die Iunii odprá-
wowane y wydane. [Tu sygnat dru-
karni Zamoyskich: w wieńcu husarz
na koniu w skoku]. W Zamosciv, Roku
Páńskiego, M.DC.VI (1606). w 4ce,
k. tyt. i k. 49 nlb.

Na odwr. tytułu herb Zamoyskich i wiersz
łac. na cześć Tomasza Zamojskiego, podp.
Albertus Serebryski, acad. zam. stud. —
Dedyk. do Tomasza Zam. i cenzura, a na
jej końcu znowa: husarz w skoku (ale
inny to sygnat jak na tytule). — Nastę-
puje kazanie. Tu charakteryzuje Jana
Zamojskiego. Omawia jego silną wiarę

katolicką. Miłość hetmańska ku bliźniemu i braciej. Obyczaje hetmańskie. Jego mądrość i wykształcenie (pobyt w Padwie). Życzliwość dla Akad. krak. Jego sprawiedliwość i mięstwo. Zwycięstwa. Skromność. Jego nagrobek.

Dzików — Ossol. — Zamojs.

— Kazanie żałobne na rocznicę męki y śmierci Jezusa Chrystusa Pana naszego przez H. Melchiora Stephanidesa, kanonika chełmsk. scholastyka zamoysk. w kościele Thomasza S. apostoła zamoyskim w wielki piątek roku pan. 1623 odprawowane. W Zamościu w druk. akad. drukował Sim. Nizolius 1623. w 4ce, ark. G₁.

Por. wyżej: Kazanie na niedzielę 1623.

Branie. — Uniw. wileńs. — Zamojs.

— Kazanie Żałobne, Przy Obchodzie Szczęśliwej pamięci, Iaśnie Wielmożne^o Pána, Pána Iana Karola Chodkiewicza, Hrábi ze Szklówá ná Bychowie, Woiewody Wielenskie^o, na Woynę przeciw Osmánowi Cesarzowi Tureckie^y, Hetmána Wielkiego Koronnego. W Kościele Zamoyskim, Thomasza S^o Apostoła, dnia 22. Miesiąca Grudnia. Roku Pańskiego, 1622. Przez Xiędzã Stephánidesá, Chełmskiego Kánoniká, Scholástiká Zamoyskiego, Proboszczá Lubaczowskiego, odprawowane. Z Pozwoleniem Stárszych Wydáne. W Drukarniay Akadémiey Zamoyskiej. Anno Domini M.DC.XX.IV. (1624). w 4ce, k. tyt. i k. 4 nlb., k. 18 lb.

Dedyk. Annie Chodkiewiczowej, hetm. w. kor., dat. 15 lipca 1623 (sic). Tu mówi, że treść kazania polega na opowiadaniach M. Leśniowskiego, Jana Farenspacha i wielu innych męnych żołniersy. Poczem 1 k. s osobną winiętką i cytatem s Trenów Jerem.

Opowiada krótko żywot Chodkiewicza; mówi o jego wyprawach wojennych, o Kircholmie, o stosunku do Zamojskiego, wychwała jego cnoty.

W ega, który należał dawniej do bibl. Kaj. Koźmiana jest przypis ręczny autora: J. M. p. Poniatowskiemu pisarzowi grodzk. lubelskiemu.

Ossol. — Uniw. wileńs. — Zamojs.

— Opvscvta tam Ecclesiastici, quàm Equestris Ordinis, Nobilium Virorum Compositionis inter Status Negotio Servientia. Iussu et Auctoritate Illumi ac

Rndmi Domini, D. Ioannis Andreae Prochnicki, Dei Gratia Archiepiscopi Leopol: Abb. Sieciechow: Administrat: Perpetui, et c. Collecta. Melchioris Stephanidae V. I. D. Leopol: Chelm: Canonici, Scholast: Zamosc: operá. A Typographicis et Orhtographicis erroribus purgata et recusa. Cracoviae, In Officina Andreae Petricouij. S. R. M. Typographi. Anno Domini M.DC.XXXII (1632). w 4ce, k. nlb. 12 (sygn. C₄); k. tyt. i str. 64 (Sokolowski); k. 4 nlb., str. 132 i k. nlb. 6 (Lipski); k. tyt., k. nlb. 4, str. 121 (De controversiis); k. nlb. 5 (Bolognetti) oraz k. nlb. 2 (Mowa Goślickiego); nadto k. nlb. 1 (Pro libertate quaedam sent.); k. tyt. i str. 99 (Smogolecki); k. tyt. i k. nlb. 14 Dobrocieski); k. nlb. 23 (Dyalog o compos., list Zygm. i Protestatio); str. 24 (Tulibowski).

Sygnatury idą od a₁-c₄; A₁-T₂; A₁-4; A₁-C₄.

Teksty łac. drukowane antykwą, polskie dr. gockim. Ostatnia broszura (Tulibowski) ma każdą stronę ujętą w ramki i przedstawia przez to odmienny typ typograficzny.

Jest to więc zbiór kilkunastu pisemek, dotyczących stos. duchowieństwa do stanu szlacheckiego z punktu widzenia kościoła napisanych. Zbiór to luźny, złożony w całość tylko wspólnym tytułem i przedmową. Każde piśmko wyszło równocześnie w osobnym odbiciu.

Na odwr. wspólnej k. tyt. herb bisk. Próchnickiego, poczem obszerny przypis do niego, podp. Melchior Stephanides, U. I. D., dat. Zamosci id. ianuar. 1632.

Poczem: Lectori pio iustae ac aequabilis compositionis inter status amico (również od wydawcy Stephanidesa). Tu tłumaczy wybór pisemek i dziękuje J. Baranowskiemu, arch. lwow. za pomoc w odszukaniu Dyalogu o komp. — Wreszcie idzie aprobata J. Foxa... oraz Index authorum (niedokładny).

Poczem idą pokolei pisma, a mianowicie:

I) Stanisłai Socolovii pro dote ecclesiae oratio.

II) Andreae Lipski a Lipsae quaestionum publicorum Regni decas (druk w 2 kolumn.).

III) Anonymi contra Anonymum, De Controversiis Status, Tractatio Apologetica (1).

IV) Alberti Bologneti Card. Legati oratio habita Varsaviae die XII Febr. 1585; Mowa Duchowieństwa koron. na sejmie warsz. do króla, przez X. Wawrzyńca Goślickiego, Dziek. Płock.; Pro libertate

et immunitate Ecclesiae, quaedam sententiae.

V) Macieja Smogoleckiego, Starosty Bydgoskiego: O Exorbitancyach, od Panów świeckich, Stanowi Duchownemu zadanych, zdanie.

VI) Mikołaja Dobrocieskiego, s. p. Krakow. Sandomir, kanonika: O Kontrowersyach między duchownym a świeckim stanem, Informacya... z Uwiadomieniem przy końcu X. Sebastjana Nuceryna względem wydania przez siebie tejże Informacyi.

VII) Anonymi, Katolicki a uczony Dyalog, Plebana z Ziemiannem ewangelikiem, i Włodarszem: O Kompozycyi w r. 1582 napisany, a roku 1632 nowo wydany; List króla Zygmunta I do Radziem Pruskich, o oddawaniu dąsiejcin, pis. w Piotrkowie d. 10 Stycznia 1528; Protestatio Ordinis Ecclesiastici, in negotio Compositionis inter Status, Varsaviae 17 Novemb. 1631.

VIII) Deklaracya Konfederacyi z Praw koronnych, z Konstytucyj sejmowych, i Przysięg królewskich, przez Andrzeja Thulibowskiego, Sędzię Braeskiego, i t. d. wydana 1607 w Krakowie, i przedrukowana tamże 1632.

O każdym z powyższych dzieł obacz bliższą informację pod odpowiednim dziełem.

Jocher 7375 pisze: „Z dedykacji widać, że w r. 1631 na sejmie czyniono kroki do wzajemnego układu między duchownym i świeckim stanem, które za Stefana Batorego jeszcze rozpoczęto, i z powodu których przedrukowane w niniejszym zbiorze pisma, pojedynczo wydawane wówczas były. W przemowie, równie piękną i ciekawą napisanej, jak dedykacja, mówi Stephanides o treści i zaletach każdego w szczególności dzieła, i o jego autorze. Na końcu dodane Fabjana Birkowskiego o Exorbitancyach Kazania dwoje; tegoż Exorbitancyje ruskie str. 33; heretyckie Kazania dwoje, prasytym Kwiat opadający albo nagrobek Gustawa Adolpha“. — Te nie tworzą jednak całości ze zbiorom Stephanidesa, jeśli nawet są gdzieś razem oprawne.

Bentk. H. lit. II 253. — Janociana III 312. — Wiszniewski H. lit. IX 153—4.

Całą sprawę, której to dotyczy, omawia Kubala J. Ossol. (rozdz. V).

Ob. o tem: Lipski And. (Quaest.); Dobrocieski (O kontrow.); Smogolecki (O exorb.); Dyalog plebana (1632).

Branie. — Czetw. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwow. — Wileń.

— [Prospectus vel Publicatio acad. zamosc.] 1594.

Ogłosił to drukiem ale Zamojski wielce to krytykował i radził zniszczyć. — O całej tej sprawie ob. Lempicki Dział. J. Zamojs. (1922) str. 115.

— ob. Constitutiones Synodi Chelmensis. (1604. Oratio) — Dyalog (1592) — Exorbitancye — Faunteus Artur Wawrz. (De controversiis 1630) — Lipski A. (1687, 1632) — Zywiecki Jan (Prosphonema 1627).

Siarczyński Obraz II 235. — Muczkowski Statuta 240, 241. — Barącz Żywoty Ormian 289 i 290. — Sobieszczański w Enc. Org. XXIV 145 i 6. — Jósefowicz Kronika m. Lwowa 28. — Jocher III 314. — Kwiatkowski Panow. Wład. IV 277. — Wierzbowski Materjały II. — Wadowski Wiadomość str. 319. — Kochanowski Dzieje Akad. Jam. 1900. — Lempicki Działalność J. Zamojs. str. 104. — Tenże Medyceusa polski 1929. — Finkel Bibl. hist. III 1865.

Stephanion Studii philosophici ob. Zdziwoyski (1638).

STEPHANUS Jan (Stefani, Łaganowski) ze Silnie (1625 † 1694). Ad actum Gymnasticum d. 23 Novembr. an. 1679. Gedani. fol.

— Rerum publicarum imprimis Reip. Dantiscanae Justitia et pietas. Gedani 1681. fol.

— De victoria Regis Johannis III contra Turcas et Tartaros. Gedani 1686. fol.

— Amor patriae. Gedani 1686. fol.

— Encomium concordiae. Gedani 1686. fol.

— Pax aeterna Burggrafio, praesidi, consulibus... sub felici novi anni auspicio optata. (1679). w 4ce.

— Votum ad novi anni auspiciam Burggrafio, Praesidi, Consulibus oblatum. 1682. fol.

— Virtutis praemium Constantino Ferbero dum Praesidis decoraretur palma. 1687. fol.

Wszystkie powyższe druki są w bibl. miej. gdańskiej.

— Colloquia (?) 1676. Tor. Kop.

— Epistolographia (?)

Przytacza Jablon. Mus. pol. str. 242 s datą widocznie mylną 1630.

Siarczyński Obraz II 235. — Praetorius Athenae 138. — Praetorius Dantsig. Lehrer 55.

Stephanoma ob. Damalewicz St. (praepositorum 1643) — Moręski St. (ex rosia 1679) — Papużyński (Sulickowski 1642) — Sobocki St. (P. Gracki

1605) — Szlachetka (J. Wolphowie 1641) — Witinski (Stan. Lewnicki 1646).

Stephanon Das ist Krohne der Gnaden Gottes aufgesezet in funf Predigten, gehalten über Tit. 2 vers. 11—13. Um Christi Fest 1681—1682 u. 1683. Nun aber etwas vermehret und in diese Ordnung gebracht. Mit einem Anhang vier anderer Predigten. In Danzig Gedr. bey Janssen von Waesberge 1684. w 8ce, k. 4, str. 355 i k. 2.

Uniw. warsz.

Stephanopolls ob. Awizy (1685).

Stephanowicz ob. Stefanowicz.

Stephanowski Cyprjan ob. Stefanowski Cypr.

Stephanus rex ob. Batory.

Stephanus Divus ob. Stefan św.

Stephanus Daniel ob. Węgierski Andr. (Epithalamia 1629) — Węgierski Tom. (Juxta 1640).

Stephanus Hieronymus de Turno ob. Pernot Androchius (1747).

Stephanus Jan ob. Stephanus.

(Stephany). Stephany und Löllhöf-felsches Hochzeitsfest. 1757. fol.

— Schäferode auf die vergnügte Stephany-Löllhöffelsche Eheverbindung. 1757. fol.

Stephens Joanna ob. Hartley Dawid (1743).

Stepkowsy, Stepkowski ob. Stempkowsy.

STĘPŁOWSKI (Stemplowski) **Casimirus** Franciszek, kanonik (1700 † 1772). M. Casimirus Stęplowski Sacrae Theologiae Doctor et Professor, Ejusdemque Facultatis Procancellarius Collega major, ac Ejusdem Collegii Senior Pater Ecclesiarum Collegiatarum S. Floriani ad Cracoviam Decanus in Summo Posnaniensi Cancellarius, SS. OO. Cracoviae et Parochialis S. Jacobi Casimiriae Praepositus, Seminarii Academico-Diaecesani Praefectus, Librorum per Diaecesim Cracoviensem Censor, Contubernii Sisiniani et Alumnatus Roszczewiani Provisor, Studii Generalis Universitatis Cracoviensis Rector. Etsi etc. DD. 29 Aprilis 1768. fol. plakat, 1 strona.

Poleca pilność w nauczaniu, nie saniedbywanie wykładów. Zaprowadza dyscyplinę, aby ukrócić próżniactwo i samowolę. Jagiell.

— **Amicus ad Amicum** In scriptum improbum Carpophori Philalethae contra Authorem Apologiae, pro Arte disputandi Peripateticorum. [Na końcu:] Cracoviae Anno Domini MDCCLV. (1755). 3tio Nonas Julij. w 4ce, k. 12 nlb.

Rozpoczyna list od pytania, czy przyjaciel czytał paszkwil wydany w Weronie (w rzeczywistości podobno w Elblągu?) p. t. Carpophori Philalethae ad authorem Apologiae. Jest to inwektywa in recentiores philosophos. Sprowokowany odpowiada na ten paszkwil. W dalszym ciągu obszernie broni owej Apologii (jest ona drukowana na początku jego Logiki z r. 1753). Spór toczy się na tle przeciwieństw między logiką Arystotelesa i filozofią platońską. Przypomina, że akad. paryska potępiła Lutra w r. 1521 za zwalczanie Arystotelesa (powołuje się na dzieło Lannoï De varia Arist. fortuna in Acad. Par.) Nazwisko Stęplowskiego nie jest wspomniane, ale w kilku miejscach opisuje je przez clarissimus S.

Cała ta polemika Stęplowskiego jest skierowana przeciwko Antoniemu Wiśniewskiemu, ale nazwisko tego nie jest wyjawione. Pisemko Wiśniewskiego ma mieć tytuł: Epistola (1754), ale egzemplarz jego nie jest mi znany.

Por. niżej dalszy ciąg tej polemiki p. t. „Discipulus” — oraz odpowiedź Herki na list Wiśniewskiego (w t. XVIII, 145). Janowski Lexicon II 196.

Jagiell. — Ossol.

— **Cursus Illustrissimae Kazanovianae Soleae ad immortalitatis gloriae metam urgenti futurum impulsu contumatus, et dum iusta parentalia in Ecclesia Cathedrali Posnaniensi, Illustrissimi Francisci In Kaznow Kaznowski Episcopi Domitiopolitani, I. U. D. Suffraganei Posnaniensis... persolverentur, lachrymabili, Lubranscianae Academiae oculo per M. Casimirum Stęplowski, observatus. A. D. qui. 1731. Die 18. Decembris. Posnaniae, Typis academ. fol., k. 9.**

Bibl. Praypkow. — Ossol.

— **Discipulus** Aūthoris Apologiae Pro Arte disputandi Peripateticorum In Calumniosum Carpophori Philalethae libellum. B. m. i r. [Na końcu:] ...scripsi

Cracoviae XII. Kalendas Iunii. Anno Christi 1755. w 4ce, k. 20 nlb. (sygn. E.).

Odpowiedź ta jest niejako uzupełnieniem „Amicus ad amicum” (por. wyżej), ale napisana nibyto przez jednego z uczeniów Stęplowskiego. Utrzymana jest w jeszcze ostrzejszym tonie jak „Amicus”.

Powołuje się na Bernarda Oberhaufera, prof. in Univ. Saliaburg. Dopatruje u przeciwnika sympatię do Luteranizmu i do różnych logików obozu heretyckiego, qui favent Luthero et Calvino. Rzeczowych argumentów nie daje.

Za Stęplowskim ujął się także Herka; ob. t. XVIII, 145.

Janowski I. c. — Smoleński Przewrót umysłowy str. 42. — Bibl. t. XXIV, 219. — Bibl. warsz. 1891 II s. 8. Jagiell.

— **Laudetur Jesus Christus, Amen. Eucharisticon Sacramentorum Authori Verbo Incarnato Domino Nostro Jesu Christo, In publica in Collegio Majori Universitatis Cracoviensis Disputatione, Per M. Casimirum Franciscum Stęplowski, Sacrae Theologiae Baccalaureum, Actualem Cursus Sacramentalis per biennium Professore expedita Persolutum. Anno Domini 1755. Die 8. Mensis Junii, ad objecta respondente Clarissimo ac Excell: D. M. Stanislao Ficzkiewicz, Philosophiae Doctore & Professore, Collega Minore, Contubernii Jagelloniani Seniore, atq; Cursus Theologici Moralit Auditor. Cracoviae, Typis Universitatis Collegii Majoris. [U góry k. tyt. winieta w formie prostokątnej wstęgi, w jej środku w kole w płomykach gołębic symbol Ducha św., po bokach koła siedzą aniołki, zwrócone twarzami w stronę koła]. fol., k. tyt. i k. 3 nlb.**

Na odwr. tyt. cytaty z Pisma św. — Są to „Conclusiones theol. juxta mentem Divi Thomae”, dotyczące istoty sakramentów. — Na końcu: ...B. Joanni Cantio in venerationem. Jagiell.

— **Exercitium compositionis spiritualis seu Praxes Meditationum sub tempus Sacrae Solitudinis in usum Seminarij Academico Diaecesani resuscitati sub auctoritate atq; protectione Celsissimi Illustrissimi et Reverendissimi Domini, D. Andreae Stanislai Kostka Załuski comitis Episcopi cracoviensis, ducis Severiae, equitis aquilae albae, Universitatis Cancellarii faven-**

tissimi, opera M. Casimiri Francisci Stęplowski Sacrae Theologiae professoris, Collegae Majoris, ecclesiae collegiatae S. Floriani ad Cracoviam canonici ejusdemque Seminarii Professoris ac Praefecti dispositae. Cum adjectione praeliminaris doctrinae ad meditationes, sive in solitudine spirituali, sive extra illā debito modo expediendas pertinentes. Anno excitati Seminarii Jesu Christi 1750. w 8ce, k. 12 nlb., str. 295..

Na odw. tyt. portret Załuskiego (bohomas). Podobno miało wyjść także po polsku, z prypisem Kajetanowi Sołtykowi, bisk. krak. Janoc. Excerpt. I 63. — Jocher 5766.

Jagiell.

— **Logica Incipientium Regulas definiendi dividendi & argumentandi; In Ordine Ad faciōrem Philosophiae Peripateticae Captum Continens Pro Schola Dialectica in Classibus Novodvorscianis Academicae Juventuti Universitatis Cracoviensis Accomodata, Operā M. Casimiri Stęplowski, Sacrae Theologiae Professoris, Collegae Majoris. Ex probatis Authoribus Collecta, & in lucem publicam cum permissu Superiorum Edita. Annō quō Deus Pater per Verbum suum hominibus locutus est injitium salutis 1753. Cracoviae Typis Universitatis Collegij Majoris. w 8ce, k. tyt. i k. 20 nlb., str. 189 i str. 15 nlb. (Index).**

Na odwr. tyt. herb Trzy Trąby i 4 wiersz łac. Dedykacja Adamo Jordan palatinidae braclav. (zawiera pochwały i koligacje Jordanów) na 16 k. nlb. — Poczem na 4 k. nlb.: Apologia pro Arte Disputandi Peripateticorum.

Ta to właśnie Apologia wywołała ostrą krytykę Ant. Wiśniewskiego i stała się punktem wyjścia dla dalszej polemiki, o czym wyżej (pod „Amicus” i pod „Discipulus”). W Apologii tej oderza Stęplowski na Lutra i Melanchtona za ich stanowisko wobec Arystotelesa.

Na str. 1 dwa objaśnienia od autora: Ratio operis i Argumentum operis. Nazywa swą pracę Logica incipientium czyli Dialectica. Rzecz cała dzieli się na cztery działy. Pierwszy obejmuje: Praeambula (jest ich siedem) i idzie do str. 58. — Od str. 59: Pars I de vocibus sive terminis. — Od str. 76: Pars II, de definitione, divisione et propositione. — Od str. 99: Pars III,

de argumentatione. — Na końcu: Index rerum notabiliorum (na 15 str. nlb.).
Cała rzecz na poziomie elementarnym. Literatury nie przytacza. Ułożone w formie pytań i odpowiedzi. Przykłady czerpie z teologii.

O książce tej obaca Śniadecki Korespondencja I (1932) str. 7. — Sołtykowiec O Akademji. — Struve Hist. logiki 1911 str. 194. — Waszkiewicz Początki logiki 1830 str. 117. — Łukaszewicz Hist. szkół III 893. — Leniek Książka pamiątkowa 1888 str. 79—81.

Jag. — Kijów — Ossol. — Uniw. wileń.

— Luctus Fatalis Intra Lvxvs Baltassaris Regis Babiloniorvm Solenniter, Sed Impie Commenssantis Latitans Ae Ex Theatro a Nobili Academiae Culmensis Iuventute inter hilaria Bacchi In Frequentissima Magnorum Hospitvm Facie Manifestatus Opera M. Casimiri Francisci Stęplowski Philosophiae In Alma Universitate Cracoviensi Doctoris, Scholarum in Academia Culmensi Directoris, ibidemque Rhetorices & Poëses Professoris Comico-Tragice in lucem Effusus Anno Domini Quō Laetam de Sacro Corpore Caenam Christus Orbi instruxit. 1728. Die Februarii. [Tu winietka]. Thorvnii Impressit Ioh. Nicolai Nobil. Senat. & Gymn. Typographus. fol., k. tyt. i k. 5 nlb.

Na odwr. tyt. herb Civitatis Culmensis metropolis in Prussia (góra skalista z krzyżem).
Ded. Proconsulibus, consulibus et Magistratui Culm. Tu wymienia ich nazwiska i wychwała pokolei.

Następuje: Argumentum (po polsku i po łacinie). Aktów było cztery, przeplatanych intermediami. Chór śpiewał pieśń. Na końcu ujawniają się „cnoty gór chęłmińskich”.
Dzików — Jagiell.

— Methodus Introspectendi in mores & profectum Literarium Juventutis Academicæ in primaeva Regni Schola Universitate Cracoviensi. Dominis Professoribus ad munus visitandi eandem Juventutem deputatis, Per Perillustrem Clarissimum Admodum Reverendum D. M. Casimirum Stęplowski, Sacrae Theologiae Doctorem & Professorem &c. ac protunc Universitatis Magnificum Rectorem Anno Dni 1763. Praescripta, & per Convocationem publicam Universitatis Approbata, Rectoratu verò tertio Magnifici Perillustri Clarissimi Admo-

dum Reverendi D. M. Adalberti Biogaczewicz, Sacrae Theologiae Doctoris & Professoris Collegae Majoris &c. impri Demandata. Cracoviae Typis Universitatis Anno Domini 1765. w 4ce, k. tyt. i k. 1 nlb.

Jest to instrukcja dla czterech wiyatorów. Pierwszy miał przydzielony obwód parafji podzankowej, Stradam i Kasimiera. — Drugi par. św. Anny, Klepara i Garbary. — Trzeci par. P. M., Wesołowię (sic), Retorykę. — Czwarty par. św. Stefana i św. Ducha. Wiyatorów przybrawszy profesorów mieli badać pobożność uczniów, wykształcenie, obyczaje. Wymienionych jest kilkadziesiąt pytań, jakie mieli nadać uczniom i dyrektorem szkół.

Jocher 1316.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwowa.

— In nomine Domini Amen. Quaestio theologica de verbi divini incarnatione. Ex 3 p. D. Thomae Angelici et Ecclesiae doctoris, qq. 1. 2. 3. 4. 6. suis articulis desumpta, atq; sub felicissimo regimine Magnifici Perillustri et Reverendissimi Domini, D. M. Stanislai Mameczyński. juris utriusq; doctoris et professoris, Collegii juridici Senioris Patris, ecclesiarum cathedralis cracoviensis Canonici, S. Michaelis in Arce cracoviensi Decani, parochialis in Smarzowice Curati, librorum per diaecesim cracoviensem ordinarii Censoris, contubernij jurisperitorum Provisoris, Studij generalis almae Universitatis cracoviensis Procancellarii et vigilantissimi Rectoris, pro doctoratu in sacra theologia obtinendo, per M. Casimirum Stęplowski S. Theologiae Licentiatum ejusdemq; Professorem, Collegam Majorem, ecclesiarum S. Floriani ad Cracoviam Custodem, parochialis S. Jacobi Casimiri Praepositum, seminarii episcopalis academico diaecesani Praefectum, Scholarum novodvorscianarum Provisorem. Ad publice disputandum in Lectorio CC. DD. theologorum proposita. Anno qVo VerbVM In Vera Carne ILLVXIT eXistentIbVs nobIs In tenebrIs. Die 7ma mensis Octobris Cracoviae in typographia Seminarii episcopalis academici (1769). fol., k. 2.

Jocher 3576.

Bibl. Prsytkow. — Jagiell. — Ossol.

— Quaestio juridica de notariis publicis. fol. Dzików.

— Quaestio physica, de causa prima, ex libro 8° physicorum Aristotelis textu 33 desumpta; sub felicissimo regimine, Magnifici, Perillustri et Reverendissimi Dni D. M. Martini Waleszyński, Sacrae Theologiae doctoris et professoris, Collegij Majoris senioris patris, ecclesiarum cathedralis Cracoviensis canonici, Montis S. Georgij in Scepusio et Praemykoviensis Praepositi, Contubernij Hierozolymitani provisoris, Canonizationis B. Joannis Cantij procuratoris, librorum per diaecesim Cracoviensem ordinarij censoris, studij generalis Universitatis Cracoviensis procancellarij, ac vigilantissimi rectoris per M. Casimirum Franciscum Stęplowski Philosophiae doctorem et professorem, Ecclesiae Collegiatae B. V. Mariae in summo Posnaniensi canonicum, pro loco in Collegio Minori obtinendo, publicè ad disputandum in peraugusto CC. DD. theologorum lectorio, exposita, anno domini 1733 die 11 mensis martij. Cracoviae, typis Universitatis. fol., 26 nlb.

Jagiell.

— ob. Bitkowski Jerzy (1741) — Czerchawski (Sententiae 1716) — Denclos (Quaestio 1767) — Drexelius (Przewodnik 1771) — Jüngling Chr. (1762) — Masarski And. (1741) — Minocki Fr. (1763) — Patelski Stan. (1765, 1770) — Pilszecki A. (Autoramentum 1721) — Popiołek J. (1756) — Putanowicz J. (Corona 1759, 1764) — Rygalski Jan (1767) — Ślęczkowski And. (Vita 1772, Quaestio 1763) — Tomaszkiwicz J. (1723) — Waryski Wojc. (Arcus).

Stęplowy papier ob. Stęplowy.

Stępokowicz Michał ob. Schulz Jan Chryzostom (Felix saeculum 1700).

Stępowscy, Stępowski ob. Stępowski.

STEPUREWICZ Wiktor, Franciszkanin. Kazanie podczas uroczystej introdukcji ciała świętego Fortunata Męczennika od Stolicy Apostolskiej przez terazniejszego O. S. Klemensa XIV za usilnym staraniem Jaśnie Wiel-

możnych Ichmów PP. Tadeusza z Xiążąt na Kozielsku tudzież Jadwigi z Załuskich Ogińskich Wojewodów Trockich, na Mołodeczney, Hanucie, Łuczaju etc. Hrabiów, Retowskich, Babiliskich etc. Starostów, Siennenskiemu, Parafialnemu XX. Franciszkanow Kościołowi z Rzymu łaskawie pozwolonego miane w pomienionym kościele w Niedzielę trzecią po Świątkach to jest dnia 28 miesiąca Junij oraz tymże JWW. PP. Woiewodom Trockim iako fundatorom, y nayszczodroblivszym Dobrodzieiom na znak wdzięczności imieniem całej Litewskiej y Biało-Ruskiej Prowincyi Franciszkańskiej na zwykłe kapitalne obrady zebraney ofiarowane Przez X. Wiktorego Stepurewicza S. T. D. Definitora Kustodii Połockiej, Kaznodzieię Wileńskiego. W Wilnie w drukarni J. K. Mei XX. Franciszkanów (1772). fol., str. 11.

Dedykacja woiewodom Trockim.

Jocher 9021.

Jagiell. — Przeźdz.

— Kazanie w Dzień Pogrzebu Wielmożnego Jmci Pana Michała Sumoroka Regenta Ziemskiego Woiewodztwa Połockiego w Kosciele Wilenskim XX. Franciszkanow. Miane Przez X. Wiktorego Stepurewicza S. T. D. Kaznodzieię Tegoż Zakonu Wielmożnemu Jmci Panu Alexandrowi Sumorokowi Regentowi Ziemskiemu Teraz Już I Sędziemu Pogranicznemu Połockiego Woiewodztwa Przypisane. w Wilnie w Drukarni J. K. Mei XX. Franciszkanow. Roku 1772. fol., str. 34.

Dedykacja: Do Wielmożnego Jmci Pana Alexandra Sumoroka Regenta Ziemskiego I Sędziego Pogranicznego Woiewodztwa Połockiego. A. Wolański w Rudce.

— Pobożność ku Świętemu Fortunatowi JWch Jadwigi z Załuskich y Tadeusza z Kozielska Ogińskich Woiewodów Trockich na Hanucie, Łuczaju Mołodeczney etc. Hrabiów Retowskich Babiliskich etc. Starostów i t. d. przy uroczystem wprowadzeniu do Kościoła Siennenskiego Relikwii tegoż Świętego Męczennika przez XX. Franciszkanow Litewskich imieniem Konwentu Sieńskiego etc. Fundatorom ogłoszona.

w Wilnie w Drukarni J. K. M. XX. Franciszkanow Roku 1772. fol., str. 25. Jocher 9020.

— ob. Jaszczułd Placyd (1768) — Nowicki Placyd.

Bartoszewicz w Prsegl. hist. XVIII str. 61. (Tadeusz Ogiński).

Sterbellisten Danziger von 1680 bis 1790. Danzig. w 4ce.

Stereometria ob. Rybkowicz Jan Aug. (1617).

Stern-Predigt ob. Fehlau G. (1653).

(Stern Jan). Unvergreiffliches Bedencken an Den fürsichtigen Witwer-Orden, bey Wolberahmter Vermählung Tit. Herrn Johan Sterns, Bürgers, Kauff- und Handels Manns, in der Königl. Stadt Thorn mit Tit. Frauen Anna Vierhuffin, Verwittibten Korbuchin am Tage dero Copulation den 26. Januarii, Anno 1700. zu Schertz und Ernst wolmeinende gestellet, von Einem alten Ordens-Bruder. Thorn, Gedruckt in eines Hoch-Edl. Raths Druckerey. fol., kart 4.

Tor. Kop.

Sternacki Seb. i Paweł, drukarze w Krakowie i Rakowie ob. Czechowicz M. (1594) — Schlichting Jonasz (Notae 1639, Comm. 1634).

Bock Hist. antitr. II 934. — Bibl. t. VIII. — Rękopis bibl. Jag. nr 145. — Sygański z życia szlachty 1910 str. 132. — Ptasnik Mon. Pol. typ. str. 84. — Bandkie Hist. druk. II 112 i nast.

(Sternberg Krz.). Nuptiis... Christophori Sternbergii Doct. med. S. Reg. Maj Pol:... applaudebant amici. Thorunii, Mich. Karnall (1660). w 4ce, str. 8.

Tor. Kop.

Sternberg Dorothea ob. Schreck Carmina 1595).

STERNE. Katechizm O Tajemnicach Rządu Polskiego jaki był około Roku 1735. napisany przez JP. Sterne w języku Angielskim, potem przełożony po Francusku, a teraz na koniec po Polsku. [Tu winieta]. w Samborze w Drukarni Jego Cesarsko-Królewsko Apostolskiej Mości. Roku 1790. dnia 10. Stycznia. w 8ce, k. tyt. i k. 7 nlb.

Obacz bliższy opis pod Jeziernski Franciszek (tom XVIII, 539) oraz w Dopełnieniach do t. XXII.

Mówi o tem Smoleński Piama II 326-7, który opisuje 4 wydania (ojciec mój opisał tray). Jedno z nich ma mylnie: Roku 1790 dnia stycznia. — W tomie XXII opisałem z bibl. Tyaskiew. w Czerw. Dworne jezscze jedno t. j. piąte wydanie o 21 stronach. Wisłocki w Prsaw. bibl. 1888 str. 99 podaje, że w bibl. Jag. jest rękopiśmienny przekład franc. tej broszury.

Smoleński w Prsegl. hist. 1912 str. 326 idąc za Balińskim (Pamiętn. I 193) przypuszcza, że broszura jest utworem Jeziernskiego i Śniadeckiego.

Za tą hipotezą dużo przemawia. W każdym razie rozprawa nie jest tłumaczenia z angielskiego, lecz ułożona w Polsce. Powstała w r. 1790 a nie 1785. Nie jest też drukowana w Samborze.

Ułożona jest ona w formie pytań i odpowiedzi; walczy z przewagą szlachetczyzny, z krzywdami chłopów, z upośledzeniem mieszczan. Podnosi niebezpieczeństwo od strony Żydów. Mówi, że król snaczy niewiele. Wyśmiewa rzekomą równość szlachecką i przedawanie sprawiedliwości. Ubolewa nad złym stanem wojska i nad nadużywaniem władzy hetmańskiej. Wojna jest w Polsce niepodobieństwem, bo Polacy nie mogą jej prowadzić, nawet w razie dalszych rozbiorów. Naokońcu ironicznie wystylizowane „Wysnanie rządu polskiego“.

Od Śniadeckiego pochodzi zapewne pomysł, aby ująć ten utwór za pismo Sterne'a. Kto wie nawet, czy nie jemu należy przysnać właściwe autorstwo?

Korbat II² str. 183. — Bartoszewicz Księga pamiątkowa I 160 (tu przedruk broszury).

Sternigel (Sterngel) ob. Starnigiel.

Sterre Chrysostomus ob. Sarbiewski Matthias Casim. (Lyricorum 1630).

Stetkiewicz Bohdan ob. Apostoł (1630) — Kallist (Ewangelie uczytelnoje 1637).

STETKIEWICZ Grzegorz. Krótka tryumfalnych Koron Kombinacya, Przenayświętszey Matce Boskiej w Sokalskim obrazie cudami słynącej od X. Grzegorza Stetkiewicza penitencyarza kaznodzieię y wikarego kościoła archikatedr. Ormiańskiego lwowskiego w kościele Bernardynów d. 8 września 1725 r. podczas nieszpory ogłoszona.

Zamieszczono w Orłowskiego Ign. Chwała koronna 1725 (od str. 44-58). Jocher 9028.

— ob. Actus (1724).

(Stetkiewicz gener.). Głos prawdy do fałszywej czułości obywatela naję-

tym piórem, a nie rzetelnym instynktem wapak piszącego życie, postępkę y akcyę, JW. IMć. Pana Puzyny starosty Dzieweniskiego, kaw. Ord. S. Stan. mieszącego oraz niewinną osobę publicznym dzieiopisom z zasług oyczyźnie należną J. W. Stetkiewicza Generała Maiora woysk Litewskich 15. 9bra 1797. przez rzetelnego wieśniaka w powiecie Lidz-kim. w 8ce, str. 37.

Ob. Puzyna Ignacy.

Stetkiewicz Michał ob. Ostropolski Paw. (1636).

Stetkiewicz Nicolaus ob. Horolt Stanislaus (Splendor 1707).

Stetkiewicz Szymon Zacharjasz ob. ob. Górski Antoni Stanisław (1723).

STETKIEWICZ Wojciech. Medicinæ præcepta de cognoscendis curandisque singulis febribus. Nuncupata, Illustri et Magnifico Domino D. Nicolao Radziwiłł, Magni Ducatus Lituaniae Marsalco supremo. Cracoviae, apud Hieronymum Scharffenbergum. Idibus martiis Anni a Christo nato MDXLVIII (1584). w 8ce.

Przypis: Mikołajowi Radziwiłłowi Marssał. W. X. L.

Janoc. I 252. — Gąsiorowski Hist. med. I 232.

Stetkiewiczowa Helena ob. Zaleski Samuel (Drzewo 1640).

Stettin, Stettinensis academia ob. Szczecin.

STEUENER, prezydent prow. pozn. i **FINCKE**. Uwiadomienie o piśmie miesięcznym dla Prus południowych (podpisani: Steudener Fincke). Bez miejsca. (Poznań 1797). w 4ce, kart 2.

Zapowiadane od 16 listop. 1795 pismo do-
szło do skutku dopiero 1 lutego 1797.
Miało wychodzić miesięcznie po 6 do 8 ark.
w 4ce w drukarni Deckera i komp.
Prenumerata, trzy talary z góry, za każde
12 zeszytów. Redaktor Schwartz asesor
Regencji w Poznaniu, po niemiecku. Tłu-
macz polski w krasomowatwie polskiem
ówiczony. Wyjść miało dwu jęszcznie,
skoro zbierze się dostateczna liczba pre-
numeratorów. Król będzie łaskawie po-
wiał tego, kto się przyczyni do rozkrze-
wienia pisma. Jagiell.

— ob. Edykt — Publicandum —
Reglement (1794) — Stawski (Manualik
1795).

Staudner Joachim ob. Pfeffer Heinar. (In Jesu 1676).

STEVENS Franc. Joseph. Antidote. Poeme en cinq Chants par François Joseph de Stevens, conseiller de la cour du roi de Pologne. Beuthen sur l'Oder, 1788. w 4ce, k. 5, str. 60.

Ded. Stanisł. Augustowi (wierszem).

Jest to poema o pastorse Hellerze w Gdańsku. Wymieniani Wulf, Weichman, Doebeł, Rezydent pruski, Schubert. Rzecz okolicznościowa. Jagiell.

Stevinus Szymon ob. Brożek.

Franke Brożek str. 237 i 245.

Steyn ob. Grodno (Głosy 1793).

Steynensis ob. Steinensis.

Steziensis (Romerus) Adam ob. Romer.

Wisłocki Kat. rękop. LXVIII.

Stezicensis Wojciech (Albertus) ob. Śmieszkwicz Wawrzyniec (In funere Tylicki 1616).

Stężyca ob. Poniński — Usarzewski (Mowa).

Sthaar (Einiger Medicorum Schreiber 1711) ob. Schreiben.

Opisał w przedmowie sarazę jaka panowała w Krakowie 1707.

STIBORIENSIS Andreas. Prognosticon Aug. Olomunicensis ex Gymn. Patav. (Joh. Glogoviensi ab A. Stiboriensi missum). 1491.

Było w Bibl. Konst. Swidzińskiego. Zapewne w pożarze Krakowa zatracone. — Należałoby może szukać egzemplarza w którejś z bibliotek włoskich?

Stichologia ob. Hegendorphinus Christophorus (1533, 1544).

STIEFF Chrystjan. Bey Christ-Adelicher Funeration Des Hoch Edelgebohrnen Ritters und Herrn, Herrn Martin von Tenczyn, Erb-Herru des Ritter-Guttes Pogierwie in Litthauen, Hochfürstl. Pfaltzgräflich - Neuburgischen Rathes und Residentens in Bresslau, So den 8. Aprilis des itztlauffenden 1711ten Jahres.. allhier verschieden... Bresslau In der Baumannischen Erben Buchdruckerey, druckts Johann Iancke, Factor. (1711). fol., k. 2.

Wrocławsk. miejs.

— Ad... Dnum D. Michaelum Joseph Fibiger Sacr. Ord. milit. Crucig. cum rubra stella Supremum per Silesiam

et Poloniam Magistrum, et ad D. Matthiae apud Vratislavienses Praelatum. De urnis in Silesia Lignicensibus atque Pilgramdorfiensibus epistola. Vratislaviae et Lipsiae apud Obr. Banchium 1704. w 4ce.

STIEFF Karol Benjamin. Piastus e civitate oppidano vel agricola Crusvicensi princeps Poloniae creatus, drama germanico poetico. Vratisl. 1772. fol. Thomas Literat. von Schles. 1824 str. 36.

— Versuch einer ausführlichen und zuverlässigen Geschichte von Leben und Glaubens-Meynungen Andreas Duths Gewesenen Bischofs, wie auch dreier Kaiser Raths und Gesandten in Polen; Aus desselben auf der Elisabethanischen Bibliothek in Bresslau befindlichen handschriftlichen Briefen und anderen Nachrichten zusammengetragen und ans Licht gestellet von Carl Benjamin Stieff, Lehrer des Elisabethanischen Gymnasii in Breslau, wie auch der Kaiserl. Franciscanischen in Augsburg und der Kaiserl. Königl. zu Roveredo in Tyrol und der Churfürstl. Maynzischen in Erfurt Akademien der Wissenschaften, ingleichen der Königl. und Herzogl. deutschen Gesellschaften in Königsberg, Göttingen, Jena und Helmstädt, der Jenaischen lateinischen Gesellschaft, wie auch der Leipziger und Zittauschen Gesellschaften der freien Künste Mitglieder. Bresslau, bey Carl Gottfried Meyer. 1756. w 8ce, k. tyt. i k. 6 nlb. str. 239.

Przed tytułem portret Dudyca wedle obrazu w bibl. kościoła św. Elżb. we Wrocławiu. Na odwr. tyt. cytat z Pliniusza.

Dedyk. na 3 k. Akademji w Erfurcie. Po-czem: Vorbericht, w którym powiada, że chce się poświęcić pracy nad historją nauk na Śląsku, a zaczyna od Dudyca. Wymienia swych poprzedników zwłaszcza Lauterbacha.

Rzecz dzieli się na dwie części. W pierwszej (par. 1—25) omawia życie Dudyca; w drugiej (par. 26—37) omawia jego Glaubens Meynungen.

Mówi obszernie o poselstwie Dudyca do Polaki, o jego indygnacie i o nabyciu śmigła od Cichowskich. — Na str. 91 o jego małżeństwie. — Na str. 115 o jego akcji co do kandydatury arc. Ernesta. — Na str. 154 śmierć Dudyca i jego na-

grobek. — Na str. 170 o przekonaniach relig. Dudyca. — Na str. 189 o jego stos. do Bazy, Antytrynitary, grupy śmigielkiej, Paleologa. Wszędzie dużo cytatów z listów Dudyca. Wykazu jego pism nie podaje.

Mitzler Acta 1756 str. 44. — Jocher 9828. Czartor. — Ossol.

STIEGE Laurentius Christian. Disquisitio extraordinaria, de fide infantum per... E chalcographo Thorun. 1699. w 4ce, sygn. B.

— Ex Historia Prussica de repetitione corporis doctrinae Prutenici Theses. Sub Praesidio M. Martini Boehm Prof. Publ. et Visit. d. XVII Decembr. A. MDCIC (1699) publice defendet A. et R. Laurentius Christ. Stiege. Thorunii. w 4ce, 1 1/2 ark.

Porów. Boehm. Mar. Ossol.

— Mirandi, sed aenigmatici. Lapidis, a Thuano (Libro VI. Histor. p. 124 a) descripti, Analysis philosophica, Praeside M. Georgio Wendio, Gymnas. Thorun. Rect. et Prof. Publ. a. d. XXIX. Julii, A. O. R. MDCIC (1699) ad disputandum proposita a Respondente Laurentio Christiano Stiege, Belgast. Pomer. Opponentium munia in se suscipientibus Friderico Grossmann, Gynaecopolit. Polono, Casparo Gideone de Lettow et Iacobo Witte, Passenheimensi Prusso. Thorunii, Apud Ioh. Balthas. Breslerum, Gymn. Typogr. w 4ce, k. 4. Jagiell. — Wroclaws.

STIEGLER Ferdinand Gottlieb. Die Vortrefflichkeit und Den herrlichen Nutzen Der Tugend Wolten Bey der Wend- u. Geretischen Hochzeit, Durch Folgendes Aus schuldiger Pflicht zeigen Der Beyden Pristerlichen Häuser Zwey verbundene Diener... Thorn, Gedruckt bey Johann Nicolai E. E. Hochw. Raths und des Gymnasii Buchdrucker (1721). fol., k. 2. Tor. Kop.

— M. G. Glückwünschende Gedanden Welche An dem erfreulichen Namens-Feste Des Wohl Edlen, Grossachtbahren und Hochgelahrten Herrn Herrn Petri Jännichen, Wohlmeritirten Rectoris und Prof. Publ. Ord. Des Löbl. Gymnasii allhier, den 29. Jan. M.DCCXXI. Aus ergebenster Pflicht

und Danckbahrkeit von bisshero genossene privat information an den Tag legen wollen I. S. de Bronikowski, F. G. Stieger, S. Ziemianki (sic), D. Schloss, J. C. Chino, C. L. de Jatzkau, S. Inglis, C. L. de Bardeleben, J. G. I. G. Hanau, M. Balde, J. H. Prochnau, Chrzestowski, M. Rogga. Thorn, Gedruckt bey Johann Nicolai E. E. Hochw. Raths und des Gymnasii Buchdrucker (1721). fol., k. 2. Tor. Kop.

(Stieglitz Kasp.). Ad... Casparum Stieglitz mercatorem Lublini... neonympum cum Anna Strobadin... nuptias celebrantem (1647). w 4ce, str. 8. Gdańs. miejs.

— Auff den Hochzeitlichen Ehren tag des... Caspar Stieglitzen und Anna Strobandin... Erbsessin auf Briesen [Wąbrzeźno w Pr. Król.] gehalten in Thorn... w 4ce, str. 4. Gdańs. miejs.

— Frühlings-Gedicht auff den Hochzeitlichen Ehren Tag der... Caspar Stieglitz... (1647). w 4ce, str. 4. Gdańs. miejs.

Stierncrona Marja Katarzyna (Polska Kongars Saga och skald... Stockholm, 1736) ob. Saga (w tomie XXVII str. 22).

Stiernman Anders ob. Werwing Jonas (Konung Sigismunds 1746).

Stiga Martinus ob. Mollerus Fab. (Oratio 1601).

STIGALIUS Johannes. Trost- und Trauergedicht Aff den Frühzeitigen, Hochbetraurlichen, unverhofften doch seeligen Todesfall Des Weyland Edlen, Ehrenvesten, Nahmhafften und Wohlweisen Herrn Daniel Wachschlagers, E. E. Altstädtischen Gerichts-Bey-sitzers Welcher den 23. Jul. A. 1650. in diese Welt gebahren Den 11. Octobr. dieses 1693 Jahres derselben seelig wieder geseget Und darauß den 14den bey einer Hochanschaulichen Versammlung mit Christlichen Ceremonien in der St. Marien-Kirchen seinem Ruhebettlein einverleibt wurd (sic) Des Wohlseeligen Herren hochbetrubte Frau Schwägerin in etwas aufzurichten aus schuldigst-tragendem Middleiden In Eyl hat affsetzen wollen unten Benandter.

Thorn, Gedruckt bey Jonann-Balthasar Bresslern. fol., k. 2.

Podpisani j. w. i Wachschlagerowie Daniel; Henricus Georgius; Michael; Matthias Ludowicus (sic). Pierwszy wierra niemieski, inne łacińskie. Tor. Kop.

— Fax amoris In Cordibus Neonymporum accensa inextingvibilisque. sive Vinculum insolubile Praeclari ac Eruditione praecellentis Viri, Dn. M. Martini Boehmii, Prof. Publ. ac Visit. inelyti Gymn. Thorun. Dignissimi, Et Honoratissimae suique Sexus virtutibus cultissimae virginis Annae Catharinae Gizyckiae, Nuptiis aeterni foederis Anno M.DC.XCIV. d. 11. Novembris Dicatum a Duobus Nobiliss. Neonymporum Amicis. Thorunii, Imprimebat Johannes Balthasar Bresler (1694). fol., k. 2. Tor. Kop.

STIGELIUS Jan. Poematum liber primus... Jenae, 1567. w 12ce.

Tu elegja do Stan. Bornbacha.

Notata prof. Kota.

— Poematum liber quintus... Jenae, 1569. w 12ce.

Tu wierra de fortitudine Melanchtonis, qui oppressus a sicario Polono vi repressa. incolumis evasit.

Notata prof. Kota.

— ob. Spangenberg J. (Dialectica). **STILLER Martinus,** Mega Polonus.

Brennende Liebes-Fackeln, Welche bey Celebrirung Des Hochzeit-Festes Mit Dem Edlen, Ehrenvesten, Nahmhafften und Wohlweisen Hn. Johann Richtsteig, E. E. Gerichts der Alten Stadt alhier Vice Schöpffen Meisters Und Der Edlen, Viel Ehr und Tugend-begabten Jungfr. Christinen, Des Hoch Edlen, Ehrenvesten, Hochweisen und Hochbenamhten Hn. Johann Austen, Der Königlichen Stadt Thorn Praesidirenden Burger Meisters, Eheleibl. ältesten Jungfr. Tochter, Auff dem Saal Verehlichter Vereinigung gebührend auffgestecket worden, von Innen Benamhten. Thorn druckt Christian Bekk, des löbl. Gymn. Buchdr. (1686). w 4ce, k. 2.

Podpisani j. w. i Thomas Haan.

Tor. Kop.

Stillstand (Schwedischer) Derer Waffen welcher am 25. Sept. in Dero Haupt-Quartier zu Alt-Ranstädt unter Trom-

peten u. Pauken-Schall publiciret, Ingleichen Königl. Pohnischer Stillstand so den 27. hujus kund gethan worden. 1706. w 4ce, k. 4.

Stimull virtutum ob. Wiszowaty (1682).

Stimulus ob. Bonawentura (divini amoris 1604) — Joannes a Jesu M. (soliloquia 1690) — Vitalis Thom. (ad bellum 1646).

(**Stirius Matthias**). Wolverdientes Ehren-Lob, bey ansehnlichen Leich-Begängnis des... Matthias Stirius... aufgesetzt von... Freunden. In Thorn (1678)... Cöpselius... w 4ce, k. 4.

Szabo III, nr 1935.

Stirnum (de) comes... ob. Priami (Mercurius).

Stirplbus (De) epistolae ob. Guilandini (1558).

TISSER P. F. De divinitate Christi... contra Socinianos 1664. w 4ce.

Sto aktów miłości Boskiej, które jedna osoba zwłaszcza chora, przez dzień uczynić może. w 4ce, str. 102. Zaczyna: Tłumacz do szpitalnika. Joher 6740.

Stobaeus ob. Camers Varinus (Apothegmata, wydał Decius 1522).

STOBAEUS Christ. (I), Pfarrer der Christl. Evangelischen Saborovischen und Reussnischen Gemeine. Klage der Tugend, Welche über dem höchstschmerzlichen Hintritt Des Weyland Wolgebohrnen Herren, Herren Georg Abraham von Stosch... Welchen der allerhöchste Gott am vergangenen 6 Aprilis dieses jetzt-lauffenden 1705. Jahres... abgefordert. Lissa, druckt Benjamin Friedrich Held (1705). fol., 2 karty. Wrocławs.

Stobaeus Chr. (II) ob. Weber Andreas (Ex Angelographia 1638).

STOBAEUS Ignacy. Parnassus Romano-Catholicus-Ada Ignatii Stobaei Pruth. Regiom. Converso Luther. Pastoris Nobil. de Steindorf. w 4ce, ark. H.

STOBAEUS Jan. Schönes Fürbild der Geistlichen vnd Ewigen Erlösung... Abgerissen, Vnd auff Hochzeitlichen Ehrentag Des... M. Georgii Mylii... Musicalisch vorgestellt Von Johanne Stobaeo Grudentino-Borosso. Churfl. Bran-

deb. Capellmeistern in Preussen. Gedruckt zu Dantzick bey Georg. Rheten, Anno 1640. den 6. Februarii.

Wrocławs. miejs.

— ob. Eccardus (Festlieder 1597, 1634, 1642) — Festlieder.

L. Kamiński Jan Stobaeus z Grudziądza w „Roczn. korp. Pomerania” III (1928).

STOBAEUS Killanus. Opera in quibus petrefactorum et antiquitatum historia illustratur in unum volumen collecta. Pars I et II. Dantisci 1753. fol. Czapski (Mus. Nar.?).

STOBAEUS Martinus. In honorem nuptiarum Georgii Schonfeldii et Sarae Johannis Stegeri filiae. Dantisci, 1591. w 4ce.

— ob. Schoberus (1591) — Taurellus Nic. (1602) — Wejer (Eccles. Wenden 1612).

STOBENBERG Johannes. D. O. M. A. De crepusculis et eorum dimensionem consequentibus, positiones opticae: quas in gymnasio Dantiscano praeside M. Petro Crügero, profess. mathem. disputatione publica defendet Johannes Stobenbergh Elbingensis. Ad d. XX. Januar. Anni 1618 horis locoque consuetis. Dantisci, typis Hünefeldianis. w 4ce, k. 8. Jagiell.

Stobaeus ob. Perot d'Abiancourt M. (1787).

STOBIECKI. Powinszowanie Seymiałeym Stanom Po przemienionych w Prawo Zasadach przez J. W. Sołtyka Posła Woiewództwa Krakowskiego Orderów Polskich Kawalera, względnie Królewsczyzn podanych, Wierszem Polskim Napisane. w Warszawie. w 4ce, kart 2.

Nazwisko autora powinszowania ukrywa się w ostatnim wierszu: Trawcie STOletne soBLE żyCie Ku caci zdrowo.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

STOBIECKI Cyryl, dominikanin. Cruci Sacratissimae Inaestimabili Signo, Sacramento Salutis, Summae Gloriam, Fortitudinis Documento, Muro Inexpugnabili, Christianorum Spei, Armaturae Nostrae Invictae, Aegrotantium Medicinae, Gloriam Et Honori Christi, Lampadi Lucis Aeternae, Omnium Plenitudini Virtutum, Totius Beatitudinis

Causae, Ligno Vitae, Sub Auspicio Celestissimi Tribunalis Regni Procerum Judicum Deputatorum Votivis Plausibus Studium Theologicum Lublinense Ordinis Praedicatorum in Conventu Regio Casimiriano, Se, Suasque Theses Theologicas cum debito cultu Patriae. D. D. D. Annò quò Mors DefraCta SaCrò Lignò Vitae IngerIt orsa (1759). fol., k. tyt. i k. 16 nlb. (sygn. a—e i A—C).

Na odwr. tyt. wiersz P. Damiana. Dedyk. Adam. Krasieńskiemu, presyd. Tryb. i Ad. Pisarzowskiemu oraz innym członkom Trybunału duchownym i świeckim. Poczem kolejne ich pochwały, na 10 k. nlb. Poczem podpis: Cyrillus Stobiecki, ord. praed. prof. primarius. — Na k. A—C idą: Conclusiones theologiae juxta mentem D. Thomae (w liczbie 57). Na końcu powiedziano, że obrona tych tez odbyła się in conv. lubl. ord. Praed. ad aedes S. Stan. Anno D. 1759 mense Julio.

Jagiell. — Uniw. warsz. — Zamoj.

STOBIECKI Jan. Astrea Thomistica in zodiaco coeli Poloni fulgentissimo Bielinsciani Agni signo sociata. Illustratissimis ac excellentissimis dominis dominis Francisco Bieliński palatinidae Culmensi, Stanisłao Bieliński palatinidae Culmensi, illustratissimae ac excellentissimae dominae dominae Theclae de Peplowscii Bielińska, palatinae Culmensis, Sztumensis, Kowaliensis &c. capitanae, thesaurariae terrarum Prussiae summae spei filii, natalium splendore et honore dotumque ingentiarum fulgore, sideribus geminis scholasticodogmaticis de jure et justitia thesibus, publicae luci propositis, cum faustissimo meridianium titulorum ac dignitatum augurio maecenatibus suis dedicata. Anno domini 1752. Lublini, typis S. R. M. colleg. S. J. fol., k. 18 nlb.

Dedykacja Bielińskim.

Joher 4255.

Czartor.

Stobiecki Rem. ob. Radoszowski Bogusław (Harmonia 1634).

STOBNICA (Stobniczka) Jan (ur. około 1470, † 1518 lub 1519; Coll. M. a od r. 1514 minorita). Generalis doctrina de Modis significandi grammaticalibus Compendiosa descriptio ac inuestigatio Modorum distinctionū ac idētitatū illis oppositarum quibus vti

solēt Scotisantes. Joannes Stobnicek artiū Magister: Ingenuo adolescenti Andree Vathionensi nato Generosi domini Benedicti fodor Judicis comitatus Bichar. Salutē. D. (B. m. i r., ale Cracoviae, Haller lub Hochfeder, przed r. 1508?). w 4ce, k. 3 (nieleczbowanych u dołu) i 1 k. nlb.

Bes osobnej karty tytułowej.

Druk gocki. Po 38 wierszy na stronie. Inicjał G w początkowym zdaniu nie wypełniony. Taksamo inicjał L na 1 karcie verso u góry.

Przypis do Andr. Vathon. mieści się na 1 k. recto. Pisze, że to jest: Brevia Introductio ad exercitia artis gramm. studii Crac. Dodał nadto: Descriptionem modorum distinctionum, quibus Scotisantes uti solent. — Wychwała Andrzeja jako uczenia (i jego rodziny) oraz Mateusza de Zeech (nostrum baccal.) i mile wspomina Hungarorum gentem. Przypis nie datowany.

Broszurka ta składa się z dwóch odrębnych traktatów. Pierwszy de modis signif. (o istocie definicji, o essentialiach i accidentaljach oznaczania). Traktat ten rozpoczyna się na k. 1 verso od słów: Licet magis probem horum sententiam... Kończy się na k. 3 verso w połowie: ...ad intelligenda altiora. W tekście podany schemat (figura) de modis significandi.

Drugi traktat zajmuje kartę 3cią verso (od połowy) i całą kartę czwartą. Nosi on tytuł: Distinctiones quibus utuntur Scotisantes sunt octo videlicet rationis et naturae rei, moralis, formalis, realis, essentialis, de totis subjective, de totis objective. Na końcu zwrot do młodzieży: Reliqua que tractari solent circa modos distinctionum et identitatum eis oppositarum in aliud tempus declaranda reinquo. Nunc enim tantum modo quandam praugustionem doctrine Scoti vobis adolescentes ingenui offerre volui, oblaturus tandem et maiora, si hoc vobis grata cognovero... Amen.

Jest to zapowiedź wydania obszerniejszej pracy na ten sam temat.

Autor w dedykacji nazywa to dziełko Brevia introductio. Tak samo w Liber dilig. (edid. Wisłocki) pod nr 1519 nazwane to dziełko „Distinctiones breviores” (wykładał wówczas wedle niego Grzegorz ze Stawiszyna). Z faktów tych należy wnosić, że były także Dist. longiores. Istotnie były, a mianowicie niżej opisana: Introductio in doctrinam doctoris subtilis, do której Stobnica wcielił i bliżej rozwinął zawarte w tem dziełku oba traktaciki dydaktyczne.

Egz. Jag. z podpisem: Petrus Obornicensis. Morawski Hist. uniw. II 88. — Ks. Michalski w Archi. do badań hist. fil. I 26—29, 66. — Piekarski Kat. kón. (1929)

nr 1448. (Wedle jego mniemania jest to druk albo Hochfedera albo J. Hallera, a czas przypada na rok 1504—1508).

Chrept. — Jagiell. — Kórń. — Kras. (?)

— Toż... Scotisantes. [Na końcu:]

Explicientur modi significandi magistri Joannis Stobnicensis. Impressi Cracouie impensis spectabilis viri dni Joannis Haller. Anno virginie partus 1515. [Pod tem herb Krakowa]. w 4ce, k. 4 nlb.

Druk gocki. Sygn. A_I, A_{II}, A_{III}. Ostatnia karta bez sygn. Jeden z egz. był podobno wybity na pergaminie. — Treść zgodna z wydaniem poprosedniem.

Branic. — Dzieduss. — Jagiell.

— Generalis doctrina de modis significandi grammaticalibus. Compendiosa descriptio ac investigatio Modorum distinctionum ac idemtitatum illis oppositarum quibus uti solent Scotisantes. [Na końcu:] Finis modorum significandi Magistri Ioannis Stobnicensis. Graccouie per Hieronymum Vietorem anno domini Millesimo quingentesimo decimonono (1519) im p r e s s u m w 4ce, k. 4 nlb.

Sygnatura a₁, a₂, a₃. Ost. karta bez sygn. Druk antykw. (Tylko w tytulicach druk gocki). Inicjał L na k. 1 verso kolorowany ręcznie czerwono. — Egs. Jagiell. z glossami współczesnymi i s. podp.: Simon Oesics 3 mlini ma.

Wiersabowski II 967. — Kopera Spis nr 80. —

Piekarski Katalog kórń. 1929 nr 1444. Csartor. — Jagiell. — Kórńik — Mus. Nar. (Csapski) — Ossol.

— Historia totius vitae et passionis Domini nostri Jesu Christi. Ex quatuor Evangelisticis collecta a Fratre Ioanne de Stobnica ordinis Minorum de observantia. Regia in Civitate Cracovia: impressum opera et impensis spectabilis viri, Domini Ioannis Haller, Civis et Consulis Cracovien. Anno post Christi adventum M.D.XXIII (1523). w 4ce.

Janoc. I 258. — Jocher 8171 a.

Dalszej nie znane.

— Toż... impressum opera et impensis... Joannis Haller... Anno a salutifera Incarnatione MMXXV (1525). w 4ce.

Wątpliwem, czy to dzieło oryginalne Stobnicy, czy też przedruk jakiegoś dzieła obcego za jego staraniem (np. św. Bonawentury Vita Christi... lub Pindera Speculum passionis?).

Janoc. I 258. — Jocher 8171 b.

— Introductio in doctrinam doctoris subtilissimi. Modos distinctionum et idemtitatum... Cracovie ex officina... Joh. Haller... 1508. w 4ce.

Edycja wątpliwa; obacz o niej w tomie XIX str. 483. Znal ją tylko i podał jej tytuł Janoc. I 153, ale s. mylnym dodatkiem na początku: Joannis de Komorowo Introductio in doctrinam...

Dodatek ten szałamucil mego ojca, który wskutek tego samiościł i tę i następnę edycje pod nazwiskiem Jana s Komorowa, chociaż w dalszych znanych nam edycjach nie ma śladnej mowy o Janie s Komorowa.

Dzieło jest niewątpliwie pracą Stobnicy, a mianowicie jest owem szerszym opracowaniem poprosedniej pracy („Distinctiones longiores“), zapowiedzianem na jej końcu.

— Introductio in doctrinam doctoris subtilis: modos distinctionum et idemtitatum alios quoque terminos obscuriores eiusdem doctrine declarans: antiquorum Scotisantium dicta saluans rationibus quorundam recentiorum quibus impugnantur solutis In gymnasio Cracouiensi congesta 1512. Impressum Cracouie per Florianum Unglerium. [Na końcu:] Impressum Cracouie in edibus prouidi viri Floriani Unglerij. quinto kalendas Julias. Labente curriculo virginie partus. Millesimoquingentesimoduo decimo. (1512). w 4ce, k. 12 nlb.

Michalski l. c. str. 65—67 omawia treść tej pracy anonimowo wydanej.

Lelewel Bibl. ks. I 79. — Wiersab. II 875. — Piekarski Pierwsza druk. 1926 str. 108 i str. 66 nr 12.

Csartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Płockie sem. — Zamoj.

— Introductio in doctrinam doctoris subtilis: modos distinctionum et idemtitatum alios quoque terminos obscuriores eiusdem doctrine declarans, antiquorum Scotisantium dicta saluans rationibus quorundam recentiorum quibus impugnantur solutis In gymnasio Cracouiensi congesta. [Tu na tarczy herby Polski, Litwy, Krakowa, Akademji — ob. repr. u Lelewela tabl. VI]. Per Florianum Unglerium Cracouie Impressum. [Na końcu, pod ryciną św. Florjana:] In die Benedicti ab. M.D.XV (1515). w 4ce, k. 10 nlb.

Stoi w związku z innym współczesnym wydawnictwem Unglera, mianowicie s Alb.

Fantinięgo Introductio in terminorum cognitionem.

Ob. tom XVI, 170 i XIX, 483. — Lelewel Bibl. ks. I (tabl. VI). — Wisn. III 203. — Wiersab. I 32. — Piekarski Pierwsza druk. 1926 str. 73 nr 64.

Jagiell. — Uniw. warsz.

— Introductio in doctrinam doctoris subtilis modos distinctionum et idemtitatum alios quoque terminos obscuriores eiusdem doctrinae declarans, antiquorum Scotisantium dicta saluans rationibus quorundam recentiorum quibus impugnantur solutis, in gymnasio Graccouien. congesta. [Na końcu:] Graccouie per Hieronymum Vietorem vigesimo tercio kalen. Nouembris Anno salutis. M.D.XIX. impressum. (1519). w 4ce, k. 10 (sygn. Bb).

Wiersab. II 963. — Wisniew. VIII 214. — Kopera Spis. — Bentk. II 17. — Piekarski Kat. kórń. nr 1444.

Csartor. — Czestw. — Kórńik — Mus. Nar. (Csapski) — Zamoj.

— Introductio in Ptholomei Cosmographia cu longitudinibus & latitudinibus regionum & ciuitatum celebriorum. Epitoma Europe Enee Silvij — Situs & distinctio partium totius Asiae per brachia Tauri motis ex Asia Pij secundi. — Particularior Minoris Asiae descriptio ex eiusdem Pij Asia — Siria compendiosa descriptio: ex Isidorio — Africe breuis descriptio: ex paulo orosio — Terre sancte & urbis Hierusalem apertior descriptio: fratris Anselmi ordinis Minorum de obseruancia — Magister paulus: Crosnensis. Lectori studioso — Qui freta, qui fontes populos ac maenia colles — Qui; cupis uasti noscere regna soli — Huc precor huc uultu paulisper uerte benignum — Exignumq; (sic) legas candide lector opus — Omnia quo magni clauduntur climata mundi — Quodq; fouet uarijs terra rotunda locis — Quo populos urbes mirabere flumina montes — Et quae sunt oculis non bene uisa tuis — Quo ptolomei subito (mihi crede) uidebis — Et releges sparsim grandia scripta libri — Et quod mille alij docti scripsere libellis — Hoc paruo inuenies conspiciasq; libro Disthicon Adspice quam paruo lector studiose libello — Olaus sit immensi machina magna soli.

[Na końcu:] Impressum Cracouie per Florianum Unglerium Anno dni M.D.XII. (1512). w 4ce, k. tyt, k. 1 nlb. i k. XL lb. (sygn. A—L) oraz dwie mapy (przy karcie VII).

W rzeczywistości jest kart 44. Błąd powstał stąd, iż 1) między kartą 13 i 14 wstawiono dwie karty nlb. dodrukowane później i nieopatrzone numeracją. — 2) Liczba 25 powtarza się na dwóch kartach. Tak samo liczba 40. — Ostatnia strona biała. Druk gocki. W dziele liczne i piękne inicjały. — U góry stron, począwszy od k. 1, paginata.

Dzieło składa się z następujących części: 1) Na odwrocie tytułu dedykacja: Reuerend... Joanni (Lubrański) episc. posnan. Joannes de Stobnicza S. d. — Mówi, że podniętę do tego dziełka dały mu wykłady uniw. na podstawie Cosmogr. Ptolomeusza oraz innych piszących de situ orbis. Uzupełnia tę introdukcję do Ptolomeusza, przesnaczoną dla początkujących wiadomościami Amierci Vespucij aliorumque. Dodał też nowe nazwy krajów i miast; dodał Epitome E. Silvij (ze smianami) i inne s pism Piusa II wyciągi; dodał opis Ziemi św. brata Anselma, darowany przez niego sobie; dodał wreszcie opis Afryki Orosiusa. — Kończy wiersz o 13 strofach safskich do tegoż Lubrańskiego przez Rudolfa Vasserburgensis (Agrikolę). — Zajmuje to razem 3 strony (nlb.).

2) Od k. 1—13 (i dwie nlb. po k. 12 a przed 13) idzie traktat Stobnicy: In cosmographiam Claudij Ptholomeij Alexandrini Introductio. — Rzecoz składa się z 12 rozdziałów i kilku dodatków. Omawia w nich pokolei: Pojęcie kosmografji; de circulis spere (sio) celestis; de 5 zonis; de parallelis; de climatibus; de meridianis et distancia locorum; de partibus terrae et maris; de insulis peninsulis et istmis; quomodo distantia ciuitatum inuenitur; de formatione et usu quadrantis (caput ultimum). Po csein: Finis introductionis... oraz: Epigramma Rudolphi Vasserburgensis (zawiera w 26 wierszach piękną pochwałę traktatu Stobnicy). Nieco przedtem 4 wiersz (tegoż Agrykoli?): Ad liuorem.

Na k. 3 recto rycina przedstawiająca dwóch mększyn z kulą ziemską podzieloną na strefy.

Na k. 2, 5, 7 i 13 są podane informacje o odkryciu Ameryki; autor znał jak się zdaje współczesną mu relację Vespuciego. Po k. 7 powinny iść dwie mapy świata, z których jedna wyobraża Afrykę, Europę i Azję — druga świat nowy (Ameryka). Map tych nienal we wszystkich egzemplarzach brakuje. (Dochowały się one tylko w egs. bibl. monachijskiej i wiedeńskiej). Wspomina o tych mapach Stob-

nica w tekście na k. 5 verso: Tabule due in cartis separatim posite ad caput nonum.

Karta Ameryki ma dla dziejów kartografii amerykańskiej duże znaczenie. Pisze o tem Tad. Estreicher w notatce w egzempl. Bibl. Jag.: „Między innymi jest na niej po raz pierwszy wogóle przedstawiony rzeczywisty sposób połączenia Ameryki półn. z płd. tj. zapomocą przesmyku panamskiego. Inne mapy nawet późniejsze mają tu cieśninę“.

Wywołały też te mapy Stobnicy liczne omówienia w literaturze naukowej. Mianowicie: 1) Ruge S. Entwicklung der Kartographie von America, Gotha, J. Perthes, 1892. — 2) HARRISSE H. Discovery of North America, part III (Cartographia americana vetustissima) London 1892. — 3) Kretschmer Konr. Entdeckung Amer. Berlin 1892. — 4) Winsor J. Narrative and critical history of America, London 1886—1889. — 5) Nordenskiöld A. E. Facsimile-Atlas till Kartografrens äldsta historia, Stockholm 1889. — 6) Estreicher Tad. Globus bibl. Jag. w Rospr. Akad. filolog. tom XXXII (1901) str. 6 i 14. — 7) Bujak w Studjach geogr. 1925 (przedtem w „Księdze uczniów“ 1900).

Mapa Stobnicy stoi w jakimś bliżej niewyjaśnionym związku z dziełem Hylacomylusa (Waldseemüller) Introductio in Cosmographiam 1507. Nie jest też wyjaśnionym jej stosunek do innych map współczesnych, a zwłaszcza do globusu Jagiell. (z r. 1511?) opisanego przez Tad. Estreichera l. c.

HARRISSE dał reprodukcję zawartej tu mapy Ameryki, a Nordenskiöld reprodukcję obu map. Na prośbę mego brata Tad. Estr. nadesłali obaj te reprodukcje. Biblioteczka Jag.; są one dziś wlepione do egz. Jag.

Rosbór całego traktatu Stobnicy podaje Bujak Geogr. na Un. Jag. (w Księdze pam. uczniów 1900 i Studja 1925).

8) Od k. 14—28 idą ustępy z pism Eneasza Silviusa (paucis aliunde adiectis), a mianowicie: a) Epitoma Europe. — b) Generalis descriptio totius Asiae et distinctio partium eius per brachia Tauri.

4) Na k. 28 i 29 r: Compendiosa Sirie descriptio ex Isidoro... oraz: Africe descriptio ex Paulo Orosio preter egyptum.

5) Od k. 29 verso: Terre sancte apertior descriptio fratris Anselmi ordinis Minorum de obseruantia...

Anzelm był Minorytą w Krakowie. Podróż odbył w r. 1507.

Bliższe szczegóły o tym opisie, kilkakrotnie przedrukowanym i tłumaczonym (w w. XVI) na polskie ob. w tomie XII str. 181—2 (oraz w Dopełnieniach). Nadto: 1) Kwart. hist. 1891 I 225. — 2) Bujak

Studja 1925 (Najstarszy opis). — 3) Bystron Polacy w Ziemi świętej 1930 str. 12—14. O całym powyższym dziele Stobnicy ob.:

Janozki Nachr. IV 124. — Janoc. I 23, 257. — Wiszn. IV 106. — Żebrawski Bibl. matem. str. 61—64. — Michalski l. c. str. 73. — Jocher nr 197. — Wierszb. II 876. — Katalog ant. Wildera z r. 1914 nr 257 (cenił 750 rs.). — Piekarski Kat. kór. nr 1441. — Tenże Pierwsza druk. Unglera 1926 str. 108. — Bauch Rud. Agricola 1892 (omawia udział Agrykoli w wydaniu tego dzieła).

Bibl. katedr. lwow. — Jagiell. — Kórnik (dwa gs.) — Monach. nadw. — Ossol. — Wiedeń. nadw. — Włocław. sem.

— Toż... [Na końcu:] Impressum Cracovie.

Jest to inne odbicie tytułu i ostatniej karty, z opuszczeniem nazwiska Unglera. — Reszta tak samo jak poprzednio, a więc sygnatury i myłki w liczbowaniu.

W wierszu Pawła z Krosna są pewne różnice w porównaniu do popr. edycji (librum zam. opus; clauduntor zam. clauduntur).

Janozki l. c. — Jocher 196. — Wiszn. IV 106. — Piekarski Pierwsza druk. str. 68 nr 28. — Jagiell. — Ossol.

— Toż... (Na końcu:) Impressum Cracovie. 1517(??). w 4ce.

Edycja wątpliwa.

Jocher nr 198 (wedle notaty Swidsińskiego; ale egzemplarsz Kras. — dawniej własność Swidsz. — nie ma daty, a więc może Swidsz. się pomylił?).

— Introductio in Ptolomei Cosmographiam cum longitudinibus et latitudinibus regionum et ciuitatum celebriorum. Epitoma Europee Eneas Silvij... [jak w poprzedniej edycji]. (Na końcu:) Impressum Cracoviae per Hieronymum Vietorem, Calcographum. Anno Salutis humanae (1519) Millesimo quingentesimo decimo nono. Decimo septimo Kalendaris Maij. w 4ce, k. 2 i 44 lb.

Dedyk. i wiersz Agrykoli, jak w pierwszej ed. Jocher 199. — Wiszn. IV 106 (mówi mylnie o wydaniu wiedeńskim, z roku około 1519) z za nim powtarza ten błąd Korbut I 28. — Wierszbow. I 51.

Bran. — Chrept. — Czart. — Dzieduss. — Dzików — Jagiell. — Płockie sem.(?) — Ossol. — P. Mosz. (Un. lub.) — Uniw. warsz.

— Toż... celebriorum. w 4ce, k. 2 nlb. i 32 lb.

Na k. 82 kończy się opis Azji mniejszej i Afryki, a powiolen teras następować opis podróży Anselma, ale tego w egz.

Jag. nie ma. Czcionki są Wietora, skład podobny jak w popr. edycji, tylko tytuł i cały arkusz A inaczej składany i ma inicjały trochę odmienne od wyd. z r. 1519. Dalsze arkusze zupełnie zgadzają się z tamtem wydaniem, mają te same błędy i krzywizny składu drukarskiego jakie są w wydaniu roku 1519. Zapewne Wietor tylko pierwszy arkusz przedrukował; ale jaki rok na tym niby nowym druku położył, nie można oznaczyć.

Taki sam egz. o 32 kartach jest u Czartor. — A wreszcie i Wierszbow. III 3186 notuje egzemplarsz Krasin. i bibl. Uniw. wrocł. o 32 kartach. Zdaje się więc, że Wietor wypuścił to wydanie z opuszczeniem opisu Ziemi św., a nie są to egz. fragmentaryczne.

Wiszn. IV 106 notuje jakieś nieznanne skądinąd wydanie: Cracov., M. Scharffenberg, 1531. Może to ma oznaczać owo wydanie bez daty i bez drukarza o 32 k.?

Czart. — Jag. — Kras. — Uniw. wrocł.(?).

— Legenda sanctissime matrone anne genetricis virginis marie: et ihesu cristi auie. [Na końcu:] Impressum Lyptzk. per Melchiorem Lotter Anno dni Millesimo quingentesimo xij (1512). w 4ce, k. tyt. i k. 20 nlb. (sygn. A—Dij, dwie ost. k. niesygn.; ost. strona biała).

Na odw. tytułu 12 wiersz łac. z naplsem: Anna suos prosperat cultores iuvat et consolatur. Poczem dwie krótkie modlitwy.

Rozpoczyna się: Incipit prefatio in legendam sanct. matr. Anne... Rzecz sama podzielona na 17 rozdz. przepłatanych modlitwami.

Na egz. Ossol. dopisał Juszyński: Cracoviae typis Scharffenbergianis opus hoc impressum habeo cum hac inscriptione: cura et studio Joannis de Stobnica decani Sae Annae ad Cracoviam. Coniunctio et hanc editionem ad praefatum autorem spectare...

Egz. przedruku krak. dokonanego za staraniem Stobnicy nie jest mi znany. Ale domysł Juszyńskiego co do autorstwa Stobnicy jest zbyt widocznie mylny, aby go należało obszerniej zbijać. Dziełko bywało wielokrotnie sagrańcąc drukowane (w Lipsku i w innych miastach; niektóre edycje wylicza Grasse Tresor IV 144). Było także tłumaczone na język niem. (Das ist ein hübsche Legende, Strassb. 1507). — Tekst podobny jest zamieszczony zresztą u Bollandystów pod 27 Julii. Dodać należy że Legendę S. Annae — zapewne wedle krak. wydania Stobnicy, o ile ono istniało — przełożył na polskie Jan z Koszyczek (ob. XII, 165). Obecnie o tym przekładzie Bernacki w Pam. liter. 1907 str. 864.

Wiszn. VIII 168. — Jocher 8323. — Wierszb. III 2032. — Wisłocki Incunabula str. 480 (o edycji z r. 1497, którą przypisuje Stobnicy). — Bernacki w Pam. liter. 1907 str. 307. — Tenże Pierwsza księżka pol. 1918 str. 301.

— Parvulus pphilosophie naturalis: q̄ multum conducit: nedum iuvenibus verumetiā adultis. [Sygnet Hochfeder]. Impressum Cracovie. [Na końcu:] Impressum Cracovie per Casparum Hochfeder. Anno domi. 1503. In vigilia sancti Johannis baptiste. w 4ce, k. 12 nlb.

Druk gocki.

Na pierwszej karcie w górze: Parvulus philosophie naturalis in phisicam Aristotelis Introductorius.

Ks. Michalski l. c. pisze (str. 69): „Znalezłem w bibl. Jag. także drugie wydanie bez miejsca i roku, nie podane w żadnej bibliografii“. Pomimo poszukiwań nie odnalazłem w Bibl. Jag. takiego wydania (r. 1922).

Pisemko to jest skrótem niektórych ustępów z Summy Alberta W. (będącej opracowaniem Arystotelesa) a to celem dostarczenia uczniom tekstu do wykładów. Skrótu dokonał Stobnica (ale nie jest wymieniony nigdzie).

Dziełko podobnej treści o podobnym tytule, streszczające dla użytku uczniów Alberta W. i Arystotelesa, były w w. XVI częste. I tak np. dziełko o podobnym tytule Grzegorza Breitkopfa de Konitz, przypisywane czasem mylnie Stobnicy, ob. w t. XIII, 328.

Inne dziełko o podobnym tytule nieznanego autora („Parvulus philosophiae naturalis iuvenilibus ingenii phisicem desiderantibus...“ Viennae 1510 — oraz Viennae Singrenius 1516. w 4ce, k. 14), wyszło dwukrotnie w Wiedniu, z herbami Polski i Krakowa — a więc było przeznaczone dla nauki w Akademii krak. — Bandtkie Hist. druk. krak. str. 244 (idąc za Denisa Wiens Buchdruckerg.) przypisuje je Stobnicy, co niewątpliwie mylnie.

Jocher 116. — Michalski l. c. str. 69. — Wierszbowski II 827.

Bibl. Kap. w Ostrzychomiu — Bibl. Mus. narod. w B. Pessce — Czart. — Kórnik. — Jagiell.

— Parvulus philosophie naturalis cum expositione textuali ac dubiorum magis necessariorum dissolutione ad intentionem Scoti congesta in studio Cracouiensi a Joanne Stobnicensi artium Magistro. [Poczem:] Thomas Ponsnaniensis de excellenti philosophiae utilitate ad lectorem. In quocunq̄ vo-

les studium si respicis illic Praecipuum retinet philosophia decus Hac rerum causas nosces quibus omnia subsunt Qua sine nulla unquam laus tibi in arte datur: Sed laudare satis poterit quis philosophiam? Magna est atque potens: libera: clara: sacra: Que cum scriptorum per mille volumina sparsa est Hic brevis effectum regula queque dabit: Cuius cum studium queris iam lector amande Exiguum hunc promptus volue revolve librum. [Na końcu:] Impressum Cracouie impensis domini Joannis Haller ciuis Cracouien. Anno domini. M.d.vij. (1507). et finitum vltima die Aprilis. w 4ce, k. tyt. i k. 66 nlb. (sygn. a—1₇).

Druk gocki.

Na odwr. k. tyt.: 1) Joannes Stobnicensis... clar. duci Paulo nato... principis Alexandri de Olschani castell. Vilmensis et capit. Siradiensis. Tu mōvi o swoim skrócie „Parv. phil.“ poprzednio wydanym. Wychwala też wychowanie i pilność księcia, swego ucnia. — 2) Poczem idą dwa dwuwiersze pt. In cecum detractorem Disticon... (zapewne Tom. Pozn.).

Na k. a₁: Prologus. Aristoteles philos. princeps ostendens... Poczem idzie bezpośrednio tekst I księgi.

Od k. f₂ verso: Secundus tractatus Parvuli phil. libris de generatione et corruptione Aristotelis correspondens.

Od k. g₂ verso: Tractatus Tercius libris de anima Aristotelis correspondens...

Na ośt. karcie verso odesza autora do młodzieży: Habetis adolescentes ingenno (sic, sam. ingenui) in multos codices multiplicatim ut optatis in Parvulum philosophie comentationem antea dudum congestam et nunc iterum revisam... Puto vos veniam daturus erratis in hoc opere, ad quod publicandum me impulistis.

Wyrażenie „iterum revisam“ można rozumieć dwojako 1) albo jako do druku obecnie zrewidowane a dawniej przygotowane dzieło; 2) albo też rozumieć to, jako stwierdzenie faktu, iż jest to nowe wydanie poprzednio już wydanego (1503) pod tym samym tytułem — a obecnie tylko szeroko skomentowanego — tekstu. Istotnie ks. Michalski l. c. str. 69 określił stosunek niniejszego Parvulusa (1507) do jego poprzednika (1503) w ten sposób, iż skróć z r. 1503 został tu powtórnie wydany, ale razem z obserwowanymi komentarzami Stobnicy (expositio). Celem tych komentarzy było wykazać zgodność nauki Arystotelesa z nauką Skota.

Omawia to dzieło Struve Hist. logiki (1911) str. 164.

Egz. Jag. glossowany przez któregoś z uczniów (podobnie aresztą jak wszystkie znane mi egzemplarze podręczników Stobnicy).

Starowolski Hecat. (przypisuje to Tomaszowi z Poznania). — Łukassowicz Hist. szkół I 99. — Wissn. IV 125. — Jocher nr 117. — Wiersb. II 850. — Kopera Spis nr 21. — Piekarski Katalog kórn. nr 1094. — Ptaśnik w Mon. Pol. Typogr. str. 88 (z datą 1510!).

Chrept. — Czart. — Czetw. — Dziedus. — Jagiell. — Kórnik — Mus. nar. (Czapski) — Petersb. — Raczyń. — Zamoj.

— Parvulus philosophiae naturalis cū expositione textuali ac dubiorum magis necessariorum dissolutione ad intentionē Scoti cōgesta in Studio Cracouieni. Thomas Posnaniensis de excellenti Philosophie vtilitate. Ad Lectorem: In quocumque voles studium si respicis illic — Precipuū retinet philosophia decus. — Hac rerū causas nosces quibus omnia subsunt — Qua sine nulla unquam laus tibi in arte datur. — Sed laudare satis poterit quis philosophiā: Magna est atque potēs libera: clara: sacra: Que cū scriptorum per mille volumina sparsa ē — Hic brevis effectū regula queque dabit: — Cuius cū studiū queris iam lector amande — Exiguū hūc promptus volue revolve librū. [Na końcu:] Impressum Cracouie impensis spectabilis viri dni Joannis Haller ciuis Cracouien: per Florianū Ungleriū: Anno dni 1513. [Tu sygnet drukarni Unglera a zarazem herb Krakowa: brama miejska]. w 4ce, k. tyt., k. 77 lb. (sygn. M₅).

Ostatnia strona biała.

Prologus na k. 2 recto; kończy się na k. 4 verso w połowie. U góry tych 4 stron paginata: Prologus.

Poczem tekst ks. I rozpoczyna się. Natura est principium et causa monendi... (Inicjału N brakuje). Paginaty na k. 4—10 recto nie ma, rozpoczyna się dopiero na k. 10 verso i idzie przez całe dzieło (z wyjątkiem k. 32 r., k. 49 v., k. 60 r., k. 66 r. Od k. 41 verso: Secundus tractatus. Od k. 51 recto: Tractatus tertius.

Końcowy swrot do ucniów brami tutaj. Ad lectores. Habetis adolescentes ingenui iterum recognitam et annotationibus insignitum sententiarum illustratam ut optatis in Parv. phil. commentationem...

Łukass. Hist. szkół I 99. — Jocher nr 118. — Wiersb. I 23. — Piekarski Pierwsza druk. 1926 str. 108, str. 58 (o sygnecie), str. 68. Bened. w Lubiniu — Czart. — Jag. (2 egz.) — Ossol.

— Toż... volue revolve librum. [Cały tytuł między ozdobnemi, renesansowymi kolumnami; w środku górnej części karty tyt. Adam i Ewa oraz monogram A P]. [Na końcu:] Basileę: ex edibus Adę Petri. Mense Septembri. Anno M.D.XVI. (1516). w 4ce, k. tyt., k. LXV lb. (sygn. L₁ i 1 k. nie sygn.).

Druk gocki, tylko wieszce Tom. Pozn. na tytule oraz odesza Hartmana antykwa.

Na odwr. tytułu: Andreas Hartmanni Argentinus, Lectori S. — Mōwi, że to jest przedruk podręcznika używanego w Krakowie. Oczyszczono go nonnullis labeculis i wydano typo elegantiori. Datow. Basileę: Ex off. litteratoria Adae Petri. Anno M.D.XVI. vij Kalen. Octobres.

Zwrot końcowy autora do młodzieży opuszczono w tem wydaniu.

Janozki Nachr. IV 125. — Wiersb. II 926. — Piekarski Kat. kórn. nr 1095. — Katalog ant. Wildera 1926.

Czart. — Czetw. — Dzied. — Dzików — Jagiell. — Kórnik — Szembek — Uniw. wileńs. — Włocł. sem. — Zamojs.

— Parvulus philosophie naturalis. [Pod tem ozdobna ramka z sygn. Hallera i wiersz Tom. Posnaniensis; tytuł w ramce, u jej góry sygnet Hallera. Na odwrocie drugi tytuł:] Parvulus philosophie naturalis cum expositione textuali ac dubiorum magis necessariorum dissolutione ad intentionem Scoti congesta in Cracouieni a Ioanne Stobnicensi artium Magistro. In Cecum Detractorem Disticon... (4 wiersz, pod tem winieta z Pogonią litewską). [Na końcu:] Impressum Cracouie impensis spectabilis viri domini Joannis Haller ciuis Cracouien. Anno 1517 w 4ce, k. nlb. 70 (sygn. I₆).

Brak więc w tytule in studio Cracoviensi. Na końcu ta sama winieta z Pogonią, co na II tytule. Druk gocki mieszanym z antykwa. Ostatnia strona biała.

Janozki Nachr. IV 124. — Jocher nr 119. — Wiersb. II 935. — Kopera Spis nr 61. — Piekarski Kat. kórn. nr 1096. — U Pilata-Kossow Hist. lit. II str. 174 błędna informacja o tem wydaniu.

Bibl. bodlej. — Czartor. — Czetwert. — Dzików — Jagiell. — Kórnik (dwa egz.) —

Kraśń. — Moss. (Un. Lub.) — Mus. nar. (Czapski) — Ossol. — Rac. — Szembek — Zamoj.

— De praedicatione abstractorum ex sententia Scoti tam in creatis quam in divinis ac transcendentibus. (B. m. i r., ale: Crac. Haller). w 4ce, k. 4 nlb. (sygnatury 1, 2, 3 — zaś karta czwarta bez sygnatury).

Na czele karty pierwszej idzie: Joannes Stobnicensis Michaeli Parisiensi Philosopho ac Theologo doctissimo S. D. — U dołu karty rozpoczyna się odpowiedź Michała z Bystraykowa, która sięga do połowy strony drugiej: Michael Parisiensis Artium et Sacrae Theologiae magistro Joanni Stobnicensi S. Dicit.

Oba listy nie datowane. Wynika z nich, że Jan ze Stobnica wykładając metafizykę Ant. Andreze spostrzegł kilka różnic między nim a Skotem — i że je tu zestawia. Michał z Bystrz. stwierdza słuszność jego spostrzeżeń.

Zaczyna się: Utrum in abstractis sit aliqua praedictio vera, quae non sit per se primo modo...

Ks. Michalski w Arch. do dziejów flos. I (Przedstawiciele Skotyizmu) str. 68 omawia treść a druk kładzie na r. 1505—6, gdyż w tym czasie wykladał Stobnica metafizykę. Ale całonki wskazują raczej na r. 1515. — Pilat-Kossowski Hist. lit. II 170. Jagiell.

— Questiones veteris ac noue logice cum resolutione textus aristotelis clarissima: ad intentionē doctoris Scoti. [Resztę karty zajmuje sztych; w części górnej w środku na tarczy orzeł polski, z lewej strony podtrzymuje tarczę lew, z prawej jednorożec; w części dolnej sztychu z lewej strony herb Krakowa, z prawej na tarczy herbowej Pogoń tj. rycerz na koniu w zbroji, z mieczem w podniesionej prawicy, lewą ręką kieruje koniem, na tarczy podwójny krzyż. Między herbami drzewo suche, sygnet drukarni Jana Hallera]. [Na końcu:] Opus resolutionis questionū veteris logice. cum lucida textus aristotelis expositione ad oppinionē doctoris scoti regia in ciuitate Cracouieni impressum. Impensis spectabilis viri dni Johannis haller. Anno salutis nostre. M.CCCC.vij. (1508). In vigilia seti bartolomei apostoli feliciter sortitus est finem Seuiente his temporibus ibidem horrenda peste epidemia. Laus Deo Glorioso. w 4ce,

k. tyt. i k. 184 nlb. (sygn. a—z; poczem ostatnie 35 kart jest sygn. nieregularnymi znakami, ad hoc poprzerabianemi).

Na odwr. k. tyt. dedykacja: Johannes Stobnicensis arcium magister Magnifico domino Mathie de miechow arcium et medicine doctori egregio rectori et vicecano. studii crac. optime merito. — Tutaj wychwała Michała Paryżanina (z Bystrzykowa) i pisze, że postarał się, aby wydano te wykłady.

Dziś to wyszło także z datą 1507, o csem obacz w t. XXII str. 833.

Stobnica miał wydać także dwa inne traktaty Michała z Bystrzykowa, a mianowicie: 1) *Quaestiones in librum Analiticorum Priorum* (1505, 1511). — 2) *Quaest. in libros Poster. Analit.* (1505, 1511).

Zachodzi pytanie, jaki był udział Stobnicy w tem wydaniu. — Ks. Michalski pomija dzieła te przy omawianiu jego działalności. Tymczasem dopiski współczesne na egzemplarzach Jag. poświadczają, że teksty te służyły Stobnicy za podstawę wykładów (exaudita sub M. Stobnicza anno praefixo), a i sam Stobnica w dedykacji Miechowiczie wyraża się podobnie. — Rzecz komplikuje się jeszcze przez to, że Michał Paryżanin nie był samodzielny autorem, ale korzystał w wykładach z „*explanatio*” Piotra Rosellego (ob. tom XXVI, 363).

Są to więc zapewne wykłady Rosellego, przeobrażone (*recognitae*) przez Mich. Paryżan. dla użytku scholarów krak., a przygotowane do druku przez Stobnicę, który również wedle nich tj. w duchu skotyzmu wykładał. Taki stosunek jest zresztą w tych czasach rzeczą częstą. Dodać należy, że Michał Paryżanin zmarł dopiero 1520.

Równocześnie niemal bo w r. 1511 wyszło także dzieło J. Głogowskiego pt. *Quaestiones veteris ac nove Logice*, którego stosunek do pracy Michała z Bystr. nie jest sbadany. (Ob. t. XVII, 183). W każdym razie Głogowszczyk był tomiast, Stobnica skotyżystą. Cała ta sprawa wymagałaby rozwikłania.

Por. tom XXII, 833—4.

Wiersb. II 856. — Piekarski Katalog kór. nr 157. — Kopera Spis nr 22.

Jagiell. — Kórnik — Krasid. — Mus. nar. (Czapki) — Ossol. — Pawlik. — Sem. włocł. — Ssembek — Zamoj.

— ob. Anselmus Minorita — Bochyń Adam (Iudicium de scientiis 1515) — Bruni Aretinus (In moralem disciplinam 1511, 1515, 1517; wydał to Stobnica z komentarzem i dedyk. rektorowi Bochyńowi) — Gijelezew

Mik. (Expositio 1507; był on jego uczniem) — Glogoviensis Jan — Hesiodus (Georgicorum 1505; wydał Bederman i ded. Stobnicy) — Michael Paryż. (z Bystrzykowa, Twaróg) — Starowolski Szym. (Hecatontas 1628) — Twaróg Michał (z Bystrzykowa, Paryżanin).

Rękopis Stobnicy w Bibl. Jag. nr 2457 poświęcony geografii (poniekąd materiał do dzieła „*Introductio*”) omawia Bujak Stądja 1925 (Geogr. na uniw. Jag.). — Inne jego dwa rękopisy wymienia Wisłocki Kat. rękop., a mianowicie nr 733 (*Quaestiones logicae*); nr 2473 (*Bonaventurae Breviloq.*). — Jego rękopis „*de ult. abstractis*” ob. Wisłocki Incun. str. 17 (*Quaest. metaph. Arist.* 1487). Nie uwzględnił go ks. Michalski.

Stobnica był zapewne wydawcą komentarza do *Parva Log. Piotra Hispana*?

Wisniewski III 199—205 i IV 104, 125. — Enc. Org. XXIV 167. — Enc. kośc. XXVI 550. — Muczkowski Statuta 118, 124, 146, 157. — Wisłocki Katalog ręk. str. LXVIII. — Tenże *Liber dilig.* str. 500—1. — Tenże *Incunab.* str. 480 (tu o książkach, po nim pozostałych). — Morawski *Hist. uniw. II*. — Ks. Konst. Michalski w *Arch. Kom. do badań hist. filoz.* I 1915 str. 62 i nast. — Tenże w *Pamiętn. IV zjazdu hist.* 1925. — Struve *Hist. logiki* (1911) str. 164. — Waszkiewicz *Pocz. logiki* 1830 str. 118. — Twardowski *O filoz. średn.* 1910. — Pilat-Kossowski *Hist. liter.* (1926) II cz. 1 str. 168—170 i str. 169. — Korbnt² I str. 27. — Finkel III str. 1865.

STOBOEUS Georgius de Palmarburgo, Episcopus Lavantinus. Epistolae ad diversos; nunc primum in lucem editae ab Hieronimo Lombardo. Venetiis apud Josephum Rosam 1749. w 4ce.

Ciampi Bibl. pod nr 67 dodaje. *Aggiunte Saline in Polonia e nella piccola Russia tenute in Appalto dalli Italiani. Tre erano le cave del Sale in quel tempo nel distretto di Cracovia.*

Bywa też podawaną data 1747

— *Georgii Stoboei de Palmarburgo episcopi Laventini, Caesareae Majestati, et serenissimo Ferdinando, archiduci Austriae a secretioribus consiliis, nec non pro eodem per Inferioris Austriae provincias locum tenentis Epistolae ad diversos, nuper a P. Hieronymo Lombardi e Societate Jesu primum vulgatae, nunc denuo recusae. Viennae Austriae,*

Apud Augustinum Bernardi, Universitatis bibliopolam. 1758. w 4ce, karta tytułowa, 4 karty przedmowy, 2 karty następne zawierające „Nonnulla de Georgio Stoboeo testimonia”, 1 k. z ryciną i str. 343.

Portret Stoboeusa rytow. Nicolai.

Mieści dużo materiałów dotyczących Polski. Między innymi pod następującymi pozycjami w rejestrze:

Archi-Diaconus Salisburgensis inferioris Carinthiae (Michael Herbestius).

Berhardus (seu Bernardus) Macieiovius (seu Maciejowski) Episcopus Cracoviensis et Cardinalis.

Bernardus Edenus Canonicus Wratislaviensis. D. Caepinski.

Canonici Cracovienses.

Charbiczki Stephanus.

Christophorus Varsevicius.

Claudius Raugonius Episcopus Regiensis, Apostolicus apud Regem Poloniae.

Collegium Canonicorum Ecclesiae Cracov. Comitiae Regni Poloniae.

Constantia Archi-Dux Austriae. Soror Annae Reginae Poloniae. Regi Poloniae viduo sibi cognato desponsatur, annuentibus et consulentibus Pontifice et Caesare, cum Rege praedicto matrimonium paciscitur, eidem praesens statitur et traditur a Stoboeo; suum favorem promittit Canonicis Ecclesiae Cracoviensis, laudatur a Martino Siskowski.

Cracoviensis Suffraganeus, Avunculus Pauli Garlinii Canonici.

Demetrius Moscorum Dux occisus dicitur, dein redivivus

Fogalveder, Canonicus Cracoviensis, Praeceptor Regii Poloniae Principis.

Martino Siskowski.

Regina Constantia.

Petro Tiliczki.

Cracovia post sex hebdomadarum moram discedit, itinere tam fastidioso quam honorifico; ex Italia Lavantum redux statim Summus Praefectus in Episcopatu Wratislaviae constituitur

Ioannes Carolus Sinnicki.

Ioannes Deckerius Cracoviam Regalium nuptiarum occasione se confert.

Martinus Siskowski, seu Siscovius, Episcopus Luceoriensis, Sigismundi II Poloniae Regis Orator, Stoboei amicissimus; ad Episcopatum Plocensem promovetur

Matrimonium Poloniae Principis.

Oratores Sigismundi III Regis Poloniae.

Paulus Albertus Episcopus Wratislaviensis laudatus a Stoboeo.

Paulus Carlinius, Canonicus Vladislaviensis.

Petrus Tiliczki, Episcopus Vladislaviensis, Stoboei amicissimus.

Rebellas in Regno Poloniae victi.

Sigismundus, Rex Poloniae, Constantiam Archi-Ducem Austriae, Sororem Annae defunctae uxorem ducit.

Sigismundus Miskowski, Mariscalcus Sigismundi, Poloniae Regis orator.

Simon Rudnicus, Episcopus Varmiensis.

Smolensko arx.

— ob. Loeacchius Andreas (1605).

X. Czaplowski Polacy w Ing. 1914 s. 100. — Räsch *Die Convertiten* tom VIII 558. — Finkel nr 4733.

Stocka Anna ob. Sarnecki Świętosław (Związek nierozdzielny 1679).

Stockl Aleksander ob. Sarnecki Świętosław (Związek 1679).

Stocki Piotr ob. Barański Aleksander (Exercitationes 1779).

STOCKI Stanisław. Propositiones ex ethica. Cracoviae, 1776. w 8ce.

— ob. Decas literar. (1777) — Koleniewicz Fr. (1776) — Steczkowski A. (Vende 1775).

Stocki Stefan ob. Margowski And. (Infula 1685).

Stockius Simon ob. Durasz Jacek (1610) — Haasius Andreas.

STODERTUS Adrianus. Ave nuptiale Wilhelmo Schlotio et Mariae, Jacobi Schlacovii filiae. Dantisci 1647. fol.

— *Leichenrede auf Adelgunde Dittmann.* 1648. fol.

— *De natu Magnetis Disputatio publica ordinaria.* In Gymnasio Dantiscano Praeside M. Petro Crugero Professore Mathemat. Respondente Adriano Stoderto Dantiscano Habenda postrid. Cal. Maij, In Acroaterio majori, Horis consuetis. Dantisci, Typis Hunefeldi, Anno 1615. w 4ce, ark. A—C₄.

Jagiell.

STOECKEL M. Anmerkungen bey der Pest 1709 in Dantzig beobachtet. Hamburg, Liebezzeit 1710. w 4ce, k. 20.

— *Anmerkungen so er bey der 1709. grassirten Pest in Danzig aufgezeichnet.* Danzig 1710. w 4ce.

— ob. Kanold (1711) — *Schreiben Medicorum.*

STOECKLEIN (Stöcklein) Józef. *Atlerhand Schriften und Reis-Beschreibungen welche von den Missionarius der Gesellschaft Jesu aus beiden Indien und andern über Meer gelegenen Län-*

dern seit An. 1642 bis auf das Jahr 1726 in Europa angelangt sind. Jetzt zum erstemal theils aus handschriftlichen Urkunden, theils aus den Französischen Lettres édifiantes zusammen getragen von Joseph Stöcklein... Augsb. 1728—1740. (Tomów 5. Części 28). fol.

Doprowadzone do r. 1740. Są tu wiadomości rozproszone o Moskwie, Syberji. Jest przekład powiększony i poprawiony Avrila o Polsce i Rosji, tudzież Krusińskiego. Obacz tom XX str. 306, gdzie opisano poprzednie wydanie z r. 1732.

STOERCK (Störck) Antoni, baron. Antoniego Wolnego Barona Störcka Dziedzica Dobr Getelse, Konsyliarza Y Doktora Nadwornego Cesarzkiego, Kollegium medycznego Wiedeńskiego Prezydenta y Dyrektora, w Prowincyach Austriackich Proto Medyka; Różnych Akademii Europejskich Towarzysza, &c. &c. Medycyna Systematyczno-Praktyczna, Służąca Felszerom Wojskowym Y Wiejskim, z Łacinskiego Na Polski Język Przełożona Przez X. F. B. Dargusza S. P. D. P. S. w Akad. W. Tom I. [Tu winiętka]. w Wilnie w Drukarni J. K. Mei y Rzplitey u XX. Piarow Roku 1792. w 8ce, k. tyt. i k. 1 nlb., str. 715 i k. 2 nlb. — Tom II.. przez X. F. B. Dargusza Schol: Piar: Doktora Filozofii Stud: Medic: y Chirurg: (sic) Prakt. w Akadem. Wileń. w Wilnie w Drukarni J. K. Mei y Rzeczplitey u XX. Piarow Roku 1792. k. tyt. i str. 485, k. 35 nlb.

Na czele I tomu Regestr prenumeratorów i przedmowa tłumacza. Tu pisze, że dzieło przełożone na język łac. i franc. — Na str. 3 wstęp ogólny; poczem opisy poszczególnych chorób, sposób leczenia i liczne recepty. Na końcu tomu spis rzeczy i omyłki.

W t. II dalsze opisy chorób. Na końcu Regestr rzeczy wielkiej wagi i pamięci godnych (dla obu tomów)... oraz: Klasyfikacja czyli rozróżnienie lekarstw. Jagiell.

— ob Krupiński Ant. (Tractatus 1774).

STOESSEL Joannes. Gedechnüss der wunderbahren Dingen des unter den Sacramentalischen Gestalten verborgenen Gottes von dem Glottausche Ochsen angebetete deutlicher erleuteret... von Ioanne Stössel.. zu Braunsberg in

Collegio Societatis Jesu Anno 1716. w 12ce, str. 108. Uniw. warsz.

Stoesselin Helena ob. Hainow Math. Arn. (Mundus 1635).

STOGIUS Samuel. Trost-Geticht, Uber Den frühzeitigen, aber doch seeligen Abschied auss diesem Iammer und Thränen-Thal, Des Weyland Wol-Edlen, Gestrengen, Ehrenvesten und Wolbenambten Herren Christoph George von Hocks und Thomas Waldaw, auff Mülgast, Räschen, und Schmögerlen, etc. Welcher allhier zu Rawitz den 27 Iulii des jetztlauffenden Jahrs, zwischen 3. und 4. Uhr nach Mittage, unter stets werendem Seufftzen, nach dem Er seine Seele Gott dem Himlischen Vater befohlen, in warem Glauben, und festem Vertrawen auff seinen Erlöser Christum Iesum sanffte und seeliglichen eingeschlaffen. Worüber die Hinterlassene, Hochlöbliche, Adelige Anvervanten und Freunde sich denn zum höchsten betruben. Diese Ihre Betrubbuss aber in etwas zu lindern, hat dieses auss Schuldigkeit nebenst Zweyen Trawr-Getichten auffgesetzt Samuel Stogius Schlawensis, anjetzo der jungen Hocken auff Räschen Praeceptor. Anno MDCXLV (1645). Gedruckt zu Polnischen Lissa durch Wigandum Funck. w 4ce, k. 4. Wrocławs. miejs.

Stoicus Stanisław ob. Panisius S. V (Cruz 1718).

Stojecki Tadeusz ob. Ślęczkowski Andrzej Jan Kanty (Agere 1770).

Stojeński ob. Stoiński.

STOJKOWSKI (Stoykowski) Hipolit. Drzewo Moralne. Różlicznymi Niebieskiemi obrodzone Cnot SS. Owocami Toporem śmierci doczesnie podcięte Do Niebieskiego Páradyzu wiecznie przesądzone. Ieymości Paniey Anny z Smuszewic Modlibowskiej Stolnikowej y Svrrogatorowej Poznanskiej. Kazaniem. W Kościele Poznańskim Oycow Fránciszkanow v S. Antoniego z Padwi ku nieśmiertelności. Przez W. Xiedza Hyppolyta Stoykowskiego Pismá S. Doktora, Oycá Prowinciey Polskiej, y Káznodzieie Ordynariuszá, Zakonu

Braći Mnieyszych Świętego Fránciszka Conwent. podźwignione. W Poznaniu. W Drukarni Woyciecha Regvlvsá Młodwiewicza (sic) R. P. 1678. w 4ce, k. tyt. i k. 21 nlb.

Na odwr. tyt. herb Modlibowskich (Dryja) i 6 wiersz. Dedykacja: Kasprowi Franc. i Andraejowi Modlibowskim, datow. 26 sept. 1678. — Aprobata Stefana Moręckiego, prop. pozn.

W kazaniu wychwała m. i. Bartłomieja Modl. który gdy mu kul niedostało, wybił rzekomo sáb i sábił nim Tatarzyna (!). Akad. — Jagiell. — Ossol.

— Lilia W nowym Ogródzie Wągrowieckim Stárożytnie zászadzona W kościelney godności, Cnotami Swiátobliwością, Nauką, wonnie roskwitła. Bernard S. Opat Klarawalenski. Prze Wieleb. Oycow Cysterciensow Fundator y Patryarcha. w Dzień wroczystości jego. Kazaniem Do násládownia wszystkim wiernym. w Kościele Wągrowieckim Klasztornym. Przez W. X. Hippolyta Stoykowskiego Pismá S. Doktorá, Prowinciey Polskiej Oycá, Káznodzieie Ordynariuszá Poznańskiego. Zakonu Braći Mnieyszey S. Fránciszka Conuent. Podana. w Poznaniu v Woyciecha Regulusa Młodwiewicza R. P. 1679. w 4ce, k. tyt. i k. 17 nlb.

Na odwr. tyt. klejnot Jankowskich (Junossa) i 6 wiersz. Prypis Wojc. Kas. Jankowskiemu, pleb. wągrowieckiemu. Aprobata Stef. Moręckiego, prep. pozn. — W kazaniu rozwija ogromną erudycję na temat lilji jako godła i symbolu. Treści żadnej. Łukasa. Obraz m. Poznania II 41 (zwie go mylnie Stojnowskim). — Jocher 4825. Jag. — Kras. — Ossol. — Uniw. wileń.

— Walecznik w Bramie (sic) Starożytnych Grzymáłow zbrojno stoiący. Rodzajem, Męstwem, Odwagą. W różnych Krolestwách dziwnie słyący. Wiarę S. Katolicką, Rzeczpospolitą Polską, Wolność Szlachecką. Chwalebnie zászczycájący. Termin życia doczesnego szczęśliwie kończący. Jásnie Wielmożny Sławney Pámieći Iego Moś Pan, P. Andrzej Karol z Grvdney Grvdzinski Woiewoda Poznanski. Kazaniem przy Akcie pogrzebowym. W Złotowie. Przez W. X. Hippolyta Stoykowskiego, Pismá S. Doktorá, Prowinciey Polskiej Oycá, Káznodzieię Ordynariuszá Poznańskie-

go V. S. Antoniego z Pádwi, Zakonu Braći Mnieyszych S. Fránciszka Conueń. Pokazany. W Poznaniu w Drukarni Woyciechá Regulusa Młodwiewicza (sic). (1679). w 4ce, k. tyt. i k. 32 nlb. (sygn. A—G₅).

Druk przedmowy ant. kazanie goś.

Na odwr. tyt. herb Brama; pod nim 6 wiersz. Dedyk. Marjannie z Święcie Grudzińskiej i Stefanowi Grudz. podstolemu koron., poczem aprobaty i kazanie. W kazaniu wspomina różnych Grudzińskich, Zygm. Działyńskiego, Opalińskich itp. — ale szczegółów biograficznych nie podaje.

Wetaran Poznański 1825 str. 579—580, podaje mylnie nazwisko Stojnowski z datą 1697. — Smoleński Pisma I 8.

Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwows. — Uniw. warsz.

Stoińscy ob. Statorius.

Stoińska Lucja ob. Chyliński Piotr Ignacy (1696).

Stoińska Teresa z Pisarskich ob. Karkutkiewicz Gabrjel (1724) — Konty Andrzej (1724).

STOINSKI (ze Stojeszyna) Anioł. Primitiae maturescentium philosophicarum frugum, magno gratitudinis et filialis observantiae argumento ad aras sinus paterni Illustri ac Magnifico domino D. Francisco de Stoieszyn Stoiński, judici terrestri Lublino., nec non Judiciorum Tribunalitorum Lublinoensium perpetuo assessori, consecratae per P. F. Angelum Stoiński, S. Theol. bacc. nec non philosophiae in studio formali Cracovensi ordinis Carmelitarum professore. Anno Domini MDCLXXX, mense [februario] die [dopisano 18]. Cracoviae, Typis Universit. 1680. fol., k. 4.

Na odwr. k. tyt. herb Stoińskich i 4 wiersz łac. Następuje dedykacja Franc. Stoińskiemu, pod którą podpisany „humillimus filius“ Fr. Ang. Stoiński. Na końcu: Disputabuntur Cracoviae in Conv. arenario P. P. Carmelitarum Respondente Fr. Bernardino Małkowie, philosophiae studente. Sub assistentia ejusdem ut supra.

Jagiell. — Krasin.

— ob. Rogowski And. (Religio 1697) — Wilkoński Kaz. (Concha 1712).

Stoiński Antoni, pijar ob. Prezent dla dam Warszawskich, czyli modna

parafianka z krakowskiego Podgórze (1783).

Jest także inny Prezent dla dam wydany bezimiennie prozą w Warszawie 1778 r.

Stoiński Antoni subdapifer ob. Krasuski Fr. (Tripos 1701) — Wilkoński Kaz. (Concha 1712).

Stoiński (Stoinius) Chrystjan ob. Pistorius Sz. (1611).

Stoiński Dominik ob. Duńczewski Stan. (1747) — Karkutkiewicz Gabryel (Relacja życia 1724) — Konty Andrzej (1724).

Stoiński F. N. ob. Białowicius Aug. (Laus 1649).

Stoiński Franciscus ob. Stoiński Angelus (Primitiae 1680).

Stoiński Jacek ob. Wietrzyński Kazim. (Pierścienie 1736).

Stoiński (Stojęński) Jan ob. Pistorius Sim. (1611) — Statorius J. (Modlitwy 1633, De Jesu Christi divinitate 1618) — Welan Jan (Scripta 1641).

STOIŃSKI (Statorius) Krzysztof. Michaelis Piccarti Censura Dialecticae novorum philosophorum in theses coniecta. Respondit Christophorus Stoinsky Polonus.. Obacz Felwinger (Philosophia Altdorfiana 1644).

— ob. Cichowski Mik. (1641).

Stoiński M., notary ziem. ob. Proceus causae (1636).

Brückner Dzieje kult. II 421.

Stoiński Nicolaus (I) ob. Laudatio (1595).

Stoiński Mikołaj (II), karmelita ob. Sługocki D. (Olympia 1677).

Stoiński Piotr ob. Statorius.

Stoiński sędzia ob. Kochnowski Melch. (Possessio 1747).

Stoiński Stan. ob. Baranowski Józ. (Angelicus 1755).

Stoiński Stefan ob. Keckerman (1606).

STOIŃSKI Xawery, kaw. Ord. S. Stan. Głos... na sessyi seymowej d. 21. Czerwiec 1793 r. w Grodnie miany. (Przytem:) Głos tegoż miany na sessyi seymowej d. 26. Czerwiec 1793 r. fol., karta 1

Krasiń.

— Głos... na sessyi seymowej d. 25. Czerwiec 1793 r. w Grodnie miany. fol., kart 2.

Krasiń.

— Głos... na sessyi seymowej dnia 26. czerwiec 1793 r. miany. fol., 1 str. Jagiell.

— Głos Jaśnie Wielmożnego... posła z województwa Lubelskiego, kawalera orderu ś. Stanisława na sessyi seymowej dnia 9 meca lipca 1793 r. w Grodnie miany. fol., kart 2.

Jagiell.

— Głos Jaśnie Wielmożnego... kawalera orderu ś. Stanisława, posła z województwa lubelskiego na sessyi seymowej dn. 16 lipca 1793 r. w Grodnie miany. fol., kart 2.

Jagiell. — Krasiń.

— Projekt JW. Stoińskiego posła Lubels. dnia 26 Septembr. 1793 r. fol., 1 strona.

Krasiń.

— Uwagi JW... posła lubelskiego nad uchYLENIEM podatku skorowego. fol., 2 karty.

Czartor.

(**Stoiński Xawery**). Do Stoińskiego posła na seym extraordinaryny Grodzki z województwa Lubelskiego... w 4ce.

Uniw. wileń.

Stojowski Jordan Tadeusz ob. Śleczkowski Andrzej (Agere 1770).

STOIUS Mathias (ur. w Królewcu 1526 r. † 15 stycz. 1583). Ad scriptum de vapore editum A. D. Scalichio. Responsio Matthiae Stoj R. Regiomonti Borussiae, Excudebat Ioannes Daubmannus. w 8ce, sygn. C.

Wrocław. miejs.

— ob. Sabinus G. (Poemata) — Vergerius Paulus (Lac spirituale).

Inne jego pisma nie należą do polskiej Bibl. — Sembrzycki Vergerius s. 38. — Grabowski Liter. luter. 1920. — Wierzbow. II 1993 (Prima relig. elem.).

STOK Jan, z Wąchocka. Historiia bärzo cudna o przyiazni a uprzeymey miłości Tytusá z Gizipusem, teraz nowo Polskim ięzykiem z Lácińskiego nápisána. Przez Ianá Stoká Wąchoćczyká. A do tego co czyść będzie. Przecźci też to brácie miły wszákéi nie závádzi, Bo się więc często pytacie... [tu ósmio-wiersz polski]. Z Drukárnie Mácieió Wyrzbiety Roku PÁńskiego 1564. w 4ce, k. 10 alb

Przypis: Janowi Naropińskiemu waznikowi Zupy wielickiey... Jan Stok Wąchocczyk z klasztoru szczyrzyckiego. Datum ex clauastro Szczyricen. penultima Martii A. D. 1564.

Karta A, znaczona błędnie B. — Druk gocki. Tekst rozpoczyna się tytułem: Rzecz sama historyey. — Na końcu: Zamknięcie.

Przedrukował Sz. Adalberg w Bibl. pis. pol. nr 33 w r. 1897. — Maciej. Piśmień. II Dod. — Ptaszycki S. w Upominku dla Orszakowej str. 491.

Źródłem tego utworu jest Boccaccio (ósma nowela X dnia), a raczej przekład kard. Nobilego, jak sądzi Brückner w Kwart. hist. 1897 str. 824. — Krzyżanowski Romans pseudohistor. 1925. — Tenże w Sprawozdaniach Akad. Um. 1929 lipiec sądzi, że to przekład z Beroalda. Czartor.

Stoklickie starostwo ob. Malinowski Fel. (Sprawa 1787) — Minejko (Mia- steczko 1788).

Stoklika sól ob. Jundził B. (1792).

STOKŁOSIŃSKI Filip Ner. Katalog ksiąg na Podgórzu wolnym mieście J. O. K. Mci u Filipa Neryusza Stanisława Stokłosińskiego pod Nrem 98 na ulicy Wielkiej przy Wiśle znajdujących się w różnych ięzykach, po niemiecku, po polsku, po łacinie, po francuzku, po grecku, po włosku, czesku i t. d. drukowany R. 1785. w 8ce, 2 ark.

Joher 1107 (za Bandtkiem Hist. druk. II 61).

Stokowska Katarzyna ob. Cedrowicz Adam (Kazania 1776).

Stokowski Adam ob. Prokopowicz Tadeusz (Kazanie 1783).

Stokowski Franc. Antoni († 1672) ob. Bryszkowski Jan (Medela doloris 1672).

STOKOWSKI Jan (I). Apographvm Virtvtvm Illustrissimi ac Reuerendis- simi Domini, D. Petri Gębicki Dei & Apostolicae Sedis Gratiá Episcopi Cracoviensis, Dvcis Severiae, In primo ad Cathedralem ingressu Quod Nobilis Ioannes De Romiszowice Stokowski Subdapif: Lancicien: In Alma Acad. Cracouien. Iuris & Philosophiae Auditor, Pio affectu & debita mentis, veneratione, Patrono ac Fautori suo colendissimo, Effinxit. Anno à Partu Virginis 1643. Mense Maio Cracoviae, In Officina Typographica Stanislai Bertvtovic. w 4ce, k tyt. i k. 10 nlb.

Na odwr. tyt. herb Gębickiego i wiersz łac. Florjana Stokowskiego, stud. eloq. — W panegiryku wychwała Piotra Tylickiego, z którym G. był spokrewniony, oras Andra. Gębickiego.

Czart. — Dzików — Jagiell. — Krasiń. — Zamoj.

— ob. Tomicki Benedykt Adam (Laurus academicus 1638)

Stokowski Jan (II) ob. Paszczykowski (Pascius) Mik. (1680).

STOKOWSKI Jan (III). Mowa JW. JMP... podkomorzego i posła Łęczyckiego od prześwientnych Stanow seymujących do examinowania kommissyi Skarbu koronnego delegowanego przy relacyi z tegoż examinu w Izbie senatorskiej dn. 25 8bris 1786 miana. (Warszawa, Dufour) fol., kart 2.

Czartor. — Jagiell.

STOKOWSKI Maciej. Głos J. W. J. P. Macieja Stokowskiego Szambelana J. K. Mci kommissarza cywilno-wojskowego ziemi wieluńsk. i powiatu ostrzeszowskiego od teyże kommissyi delegowanego na d. 14. aug. 1791 miany. fol., kart 2.

Mówi, że miasta komportują za małą sumę do skarbu koronnego. Powołuje się na zdanie Xcia Sułkowskiego.

Branic. — Krasiń.

STOKOWSKI Paweł. Discursus humani scenographia logica. Illustrissimo generoso ac magnifico domino D. Lucae Bnin Opaliński, supremo Regni Poloniae marschaleo, Lesacien. Camenecen. Łosicen. Odolanovien. &c. &c. capitaneo D^o D^o & patrono amplissimo. A Paulo Stokowski cursus philosophici studioso, officii, observantiae, & pietatis ergo oblata, quae publice in celeberrima Academia Cracovien. defendetur. Praesidente excellenti domino Gregorio Modliński, cursus philosophici Vladislavianae fundationis professore. Anno Domini 1633. Mense Febr. 24. Cracoviae, in officina Antonii Wosiński Anno D. 1633. w 4ce, 12 k. nlb. (sygn. C₂).

Chrept. — Czart. — Dzików — Jagiell. — Ossol.

— ob. Bryszkowski Jan (1672) — Musae (1631) — Paszczykowski Mik. (1680).

STOKOWSKI Stanisław. Encyclopaedia Natvralis Entis: In genere & specie Doctrinā Peripateticā, ad mentem Doctoris Angelici expressa. A Stanislao Stokowski, Auditore Cursus, ab Admodum Rendo olim Gabriele Wladislawski, Fundati. In florentissima Academia Cracoviensi publice ad disputandum proposita. Anno 1637. Mense April. Die... Hora... Praesidente V. M. Ioachimo Speronowie tum eiusdem Cursus Profess. Cracoviae, In Officina Typ. Matthiae Andreouiensis, w 4ce, k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odwr. tyt. herb Akademii i 4 wiersz. Dedykacja Adamowi Opatowczykowi, rektorowi. Tu wspomina fundację Władysława.

Zawiera: Propositiones naturales ad mentem Doct. ang. (Zaczerpnięte są ze wszystkich dziedzin przyrody, filozofii, polityki, etyki). Kończy wiersz: Grata vox... nobil. adolescenti nomine parentis Academiae expressa (a więc wiersz na cześć Stokowskiego od któregoś z profesorów).

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— ob. Augustyn od S. Jana (Kazanie 1676) — Musae (1631).

Stokrocki muzyk ob. Scacchi (1643).

Stół duchowny ob. Popławski Mikołaj (1702).

Stół mądrości ob. Tylkowski Wojciech (Historye 1741, Stół mądrości 1753).

Stół obojętny ob. Ozerniecki St. (Lubomiski And. 1741).

Stoib cnot, znamienitych w Bogu Zeszlawa Silwiestra Kossowa, w Kolegiumie Kijewo-Mogileanskom (sic) Wystawlenyj, Napiecz. w Kijewie w tip. Kijewo Pieczerskoj ławry w 1658. fol., kart 50.

Sopikow cs. I N. 811. — Karat. N. 658. Akad. Nauk Petersb. — Petersb. publ.

STOLBERG Herman. Epistola ad Buschium... Lipsiae, Wolfgang Stöckl 1504. w 4ce.

O rzeczach polskich tu zawartych obacz Płaśnik w Roczniku krak. VII 183 (wiersze Buschiusa do And. Bonera i list Bonera s Krakowa, stwierdzający między innymi, że Silvius Amatus miewał w Krakowie wykłady o języku greckim).

STOLL Joannes Godofredus, Elbingensis. Arctissimam chirurgicae cum medicina conjunctionem Praeside Petro

Immanuele Hartmano [tu 5 wierszy tytułów] die XVIII Aprilis MDCCLXXVIII (1778) doctoris lauream medicam atque chirurgicam legitime capessurus publica dissertatione demonstrabit. Auctor... Elbigensis Borussiae potentissimi Poloniae regis a consiliis et chirurgus primarius. Traiecti ad Viadrum e typographeo Winteriano (1778). w 4ce, str. 26 (brak końca).

Jagiell. — Krasiań.

— ob. Marquart Joachim (1777).

STOLL Johan Heinrich. Neunfaches Musen-Sonnet, Welches Bey Liebreicher Ehe-Verbindung Des Wol-Edlen, Wol-Ehrenvesten, Hochgelahrten Herrn, Hn. Gerhard Thomas, Wohlverdienten Rahts-Verwandten Königl. Stadt Thorn, wie auch Kämmerers und Scholarchen dasselbst, Mit der Wol-Edlen, Viel-Ehr- und Tugend-reichen Jungfrau Jungfrau Benigna, des Wol-Edlen und Vesten Herrn, Herrn Georg Ernst Lichtfuss, Erbherrn auf Olkau, etc. Eheleiblichen Jungfer Tochter, Anno 1690. den 8. Augusti Die Drey-Gedritte Schaar überreicht, hat durch die Feder aufgezetzt Dero Ergebener Diener... von Dirschau aus Preussen, Thorn, Gedruckt bey Johann-Balthasar Bresslern, E. E. Hochw. Rahts und Gymnasii Buchdrucker und Schriftgiesser (1690). fol., str. 4 nlb.

Każdy z sonetów ma jako tytuł imię jednej z mus. Toruń. Kop.

Stollberg Joannes Albertus ob. Skubowski Krzysztof (Disputatio 1759).

STOLLE Jan Henryk. Der Gottseligkeit und Weisheit Brunnen bei der neuen Zeit des Jahres hat denen Seniori, Conseniori... des Ministerii zu Danzig wie auch denen Rectori, Inspectori, Magistris u. Professoribus des Gymn. Acad. zu Dantisci vorstellen wollen. 1694. fol.

STOLLIUS (Sollius?) Melchior. Allegoria margariti gemmae et ecclesiae carmine reddita, ac dedicata illustri ac praestanti Domino, Domino Stanislao Comiti a Gorka etc. per Melchiorum Stollium Leopoltanum. VVitebergae excedebat Johannes Crato. Anno M.D.LVIII (1554). w 4ce, kart 4 nlb.

Wierszem. Pod dedykacją prozą podpis: Melchior Sollius (sic). W dedykacji mówi: Grandiora studio bono principe et gubernatore digno in hac nostra schola documenta amplecteris et exornes.

Tyszk. w Cserw. Dw.

Stolpa ob. Schmid Dawid (De antiquo 1698).

Stolpa Andreas ob. Zulichius Michael (1677).

STOLTERFOTH Gottfryd (ur. 14 lutego 1732). Entwurf einer pragmatischen Geschichte von Polen, bis auf itzt glorwürdigst regierende Königliche Majestät Stanislau Augustum, insonderheit für junge Standes und andere wohl zu erziehende Personen, gewidmet von Gottfried Stolterfoth J. V. Cand. [Tu winietka]. Danzig, 1766. verlegt Daniel Meissner, Buchhändler in der Joppengasse. w 8ce, k. tyt. i k. 1 nlb., str. 1298.

— Toż... [z odmiennym tytułem i z dodaniem rycin oraz mapy]... Mit Kupfern. Leipzig, bey Christian Gottlob Hilschern, 1768. w 8ce, k. tyt. i k. 1 nlb., str. 1298, 3 miedzioryty (portrety: Stanislawa Augusta, Augusta II i Augusta III rylica Sysanga) oraz mapa (Reise Charte durch das Königreich Polen).

Jest to edycja tytułowa, bo żadnych posatem różnic w druku niema.

W przedmowie mówi, że nawiguje do dzieła Lengnicha (ślumacz. praes. And. Schotta) „Polnische Geschichte“. Dzieło Lengnicha sięgało do r. 1748. Odtąd korszysta s Europ. Fama, Gen. Hist. Nachrichten i Thorn. wösch. Nachrichten, Tłumaczenie Schotta spożytkował, ale przerobił. Nadto dodał tu i ówdzie moralne uwagi.

Jest to więc przeróbka Lengnicha s uzupełnieniem za lata 1748—1768.

Uzupełnienie rozpoczyna się przeto od str. 634 i odtąd opowiadanie oparte jest na kompilacji ze współczesnych publikacji. Opowiada po kronikarsku rok za rokiem, miesiąc za miesiącem. Cytuje liczne odeszwy, listy, mowy. Uwzględnia głównie wypadki polityczne, ale opisuje też rzeczy potoczne. Na str. 883 kończy się opis panowania Augusta III.

Odtąd idą s osobnym tytułem: „Beiträge zu den neuesten und merkwürdigsten Staatsveränderungen in Polen“.

Są dwa takie „Beiträge“. Pierwszy od str. 888—978 podaje ogólne wiadomości o bok-

królewskich i elekcjach; drugi od str. 979—1298 zawiera opis beskrólewia po Augustie III. Autor na przeszło 300 stronach zgromadził (coprawda bez wyboru i bez krytyki) dużą ilość informacji o przebiegu elekcji i koronacji Stanislawa Augusta. Bannt. H. dr. III 111.

Czartor. (oba wydania) — Dzików — Jag. — Raczyn. — Uniw. lwow. — Uniw. wil.

— Kurzgefasste Geschichte und Staats-Verfassung von Polnisch-Preussen, in alten und neueren Zeiten insonderheit für junge Standes- und andere wohl zu erziehende Personen, ausgefertigt von Gottfried Stolterfoth, J. V. Cand. Turpe est Patrio et Nobili, res patriae gestas faciemque juris publici ignorare. [Tu winietka]. Danzig, 1764. verlegt Daniel Meissner. w 8ce, k. tyt. i k. 3 alb., str. 622, k. 1 nlb.

Dedyk. Henr. A. von Rosenbergowi, którego był nauczycielem. W przedmowie mówi, że jakiś drugi uczeń jego zmarł przed wydaniem dzieła.

Omawia początki, obyczaje i wojny dawnych Prusaków. Przybycie Zakonu i jego rządu. Wejście Prus do Polski i ich dzieje od tego czasu. Od str. 581 opisuje ustroj Prus (na podstawie Lengnicha, na którym idzie w całym dziele). Stosunek do Polski, w całym dziele życzliwy.

Miało też wyjść wydanie tyt. z datą 1768. Branick. — Czartor. — Ossol. — Tor. Kop. — Uniw. lwows.

— Grundriss einer Geschichte des Königreich Ungarn... Danzig 1758. w 8ce.

— Grundriss einer allgemeinen und pragmatischen Weltgeschichte. Danzig 1764. w 8ce.

— Toż... Danzig 1768. w 8ce.

— Leben Ludwig des Zweiten Königes in Ungarn Danzig 1759. w 4ce.

— Trauer-Gedicht... Elisabeth Kayser. Danzig 1758. fol.

Gołębiowski O dziejopisach 230. — Sobieszczański w Enc. pow. Org. XXIV 184. — Goldbeck Literarische Nachrichten 128.

(Stoltz Jerzy). Klage, Welche wegen des zwar sehr sanften und seligen, In Ansehung aber der Hinterlassenen allzufrühzeitigen und Höchst-schmerzlichen Ablebens Des... Hn. George Stoltzes... Bey und nach Dessen... Leichen-Bestattung. Lissa, druckts Benjamin Friedrich Held, 1703. fol., k. 2. Wrocław. miejs.

— Wolverdienter Letzter Ehren-Dienst Dem Hn. George Stoltz... Lissa, druckts Benjamin Friedrich Held. fol. 3 karty. Wrocławs. miejs.

— ob. Hermann Gottfried (1703) — Hermann Zach. (1688—1703) — Hentschel Jeremias (1702) — Puschmann Laurentius (1703).

(Stoltz Konrad Samuel). Trauer cantate bey der Leichenbestattung des Herrn Samuel Conrad Stoltz Mitgliedes Raths der Stadt Elbing in der Kirche zu Sanct Marien musikmässig aufgeführt. Elbing 1772. fol., k. tyt. i str. 3. Krasinś.

Stoly cnot ob. Kossow Sylw. (1658).

Stoman ob. Prokop od św. Józefa (1748).

Stonache ob. Krasinśki St. (1645).

STONTIENSIS Beno. Regul und Andachts Büchlein Des Dritten Ordens Des Heiligen Seraphischen Vaters Francisci. In drey Theil abgetheilet. Warschau 1753. w 8ce. Uniw. warsz.

— Regul und Andachts Büchlein des Dritten Ordens des Heiligen Seraphischen Vaters Francisci... aufgesetzt von P. Bennone Stontienne Franciscano Capucino... Warschau, gedruckt in der Königl. Buchdruckerey der Gesellschaft Jesu 1755. w 8ce, str. 876. Uniw. warsz.

STOPIUS Zachar L. Schreibcalender auff das Jahr nach Christi unseres einigen Erlösers und Heilands Geburt 1566. gestellt durch... Vratislaviensem Ertzstiftlichen Rigischen Phisicum. w 4ce, kart 4.

G. Manteufel w Słowie warsz. 1883 nr 184.

Stopnie doskonałości luterskiej. w 4ce, ark. 1 (z figurą Lutra i żony).

— do sławy ob. Hincza H. (1619).

— męki Jezusowej. Poznań, Akadem. 1749.

1 arkusz druku kosztował 7 złp.

— i warunki urzędów w Rzeczypospolitey (1791). fol., kart 11.

Projekt do prawa. — Druk pagina fracta.

Bibl. XX. Miss. w Krak. — Branice. —

Dzików — Uniw. warsz.

Storale ob Lodoiska (1794).

STORCHOVIUS Christianus. Hochzeit-Gedicht... auf Heinrich Beermann

und Catharina Wigand. Danzig 1646. w 4ce.

Store Olaus Magni ob. Olaus.

Storia dore si contiene la liberazione della citta di Vienna e pressa della citta di Strigonia con la morte che fece il gran Visir. In Todi, con permesso. w 12ce, str. 12.

Drzeworyt wystawia dwóch rycerzy konno nacierających na siebie. — Wierszem.

— moderna ovvero lo stato presente di tutti popoli del mondo. Tomo VII. (Tytuł sztych. z herbami Polski. Drugi tytuł:) Lo stato presente di tutti i paesi, e popoli dol mondo naturale, politico, e morale, con nuove osservazioni, e correzioni degli antichi e moderni viaggiatori. Volume VII. Della Turchia in Europa, delle isolo dell' arcipelago, Candia, e Morea, del regno della Polonia et de' Cosacchi Zaporowski. Venezia. 1737. w 8ce, str. 710.

Stato presente della Polonia od str. 312—710.

— Toż... (edycja II). Venezia 1739. w 8ce.

Od str. 295—656 o Polsce. Ossol.

— della guerra presente tra la Russia, la Polonia, e la Porta ottomana colle particolarita della morte della imperatrice Elisabetta, detronizatione e morte di Pietro III, successione a quel trono di Catterina II, morte di Augusti III, elezione di Stanislaw Poniatowski, ed origine e proseguimento della guerra, arricchita di aneddoti, note autentici, documenti, e articoli del S. di Voltaire, ed adornata di ritratti, e carte geografiche, per intelligenza delle operazioni delle armate. Napoli 1771—1772. w 8ce. T. I str. 144; T. II str. 125; T. III 144; T. IV 276; T. V 158; V. VI 157; T. VII 176; T. VIII 190; T. IX 207; T. X 127; T. XI 127; T. XII ...; T. XIII 136.

Prsy II tomie portr. Stan. Augusta.

Ob. Massuet. Bibl. petersb.

— ob. Ciampoli Giov (Prose 1667) — Galeazzo (Alex. Eleonora 1656) — Galeazzo Priorato (Cose universali 1647) — Massuet (della guerra presente 1736) — Neel (di Maurizio conte 1753).

STORZYMOWSKI Adamus Casimirus. Lux oriens Luceoriensi hemispherio et radiantissimo gloriae consecratae splendore Illustrissimi et Reverendissimi Domini D. Boguslai Comitis in Leszno Leszczyński Dei et S. Sedis Apostolicae gratia Antistitis Luceoriensis & Bre-stensis, praepositi cathedralis Plocensis faustum & solennem suae praesuleae consecrationis celebrantis diem, a novem musis totidemq; suae diaecesis Ordinibus, laeto, devotoque; applausu panegyrico, honorata et adorata, quam in vim debiti Homagialis cultus, nec non profundissimae venerationis, pleno, humili ac alacri, corde, suo Illustrissimo Pastori, benefactori et domino non minus devotissimus quam subiectissimus cliens diaecesanus. Adamus Casimirus Storzymowski Beneficiatus Bockoviensis offert, devovetque. Ipso tempore qVo VIrtVs Digne saCraVIt praesVLIIs VrVM (1689). fol., kart 14.

Prozą i wierszem.

Jagiell. — Uniw. wileńs.

— Srzeniawa flumen Dei repletum aquis sapientiae, carmine gratulatorio honorata atque in modum debitae observantiae ad annum sui tutelaris festivitatem illustrissimo ac excellentissimo D. Stanislaw Heraclio Lubomirski supremo regni mareschalco S. R. I. principi C. S. ipso sui natalis recurrente octavo idus Maii die S. Stanislaw ep. et martyris, ab Adamo Casimiro Storzymowski praesentata. Anno qVo sVper effLVXIItOVnas sapientia MVndo (1685). w 4ce, ark C.

Prozą i wierszem. Branice. (r. 1691?).

Stosch Aleksander ob. Ebersbach Dan. (Weitschallende 1682) — Korn Dan. (Patria 1682) — Kreckwitz W. Frid. (Bey 1682, Tugenden 1705).

Stosch Georg Abraham ob. Kreckwitz H. Fr. (1705) — Meisser Christian (1705) — Pitsch Johann Jacob. (1705) — Sommer Caspar. (1705) — Stobaeus Christianus (1705) — Weber Andreas (1705).

Stosch Helena ob. Sommer Caspar (Das in Gott reiche Hertze 1713).

Stosch Johannes ob. Petiscus Teof. (Hodoeporicon 1649).

Stosch Kasper ob. Hainow Mat. A. (Septangulare 1649).

Stosch Urszula Katarzyna ob. J. W. L. (1685) — Lerch M. (1685) — Schweinitz G. W. (1685) — Sommer Casp. (1684) — Titius Sim. (1685).

Stosch Wolf ob. Korn D. (1682) — Lang Heinr. (1682).

Stoski Wojciech ob. Włoszkiewicz Franc. Mich. (Bellona 1716).

Stoslavus Stanislaus ob. Starowolski Szymon (Hekatontas 1625).

Stosowanie człowieka łakomego z wieprzem karmnym. w 4ce, kart 4. Wierszem.

Taki jest tytuł u góry stronic, a nadpis na pierwszej Anatomia. — Tytuł właściwy niewiadomy. Druk gocki z XVII wieku.

Rozpoczyna tem, co z wieprza sabitego mieć można, i podaje jak do użycia wielorakiego daje się spożywać, a nawet żółć używa się do malarskiego szta. Na trzech następnych kartach opisany łakomec czyli skąpiec i lichwiars. Lichwiarsa zwie Primus. Obacz tom XII str. 141 (pod Anatomia). Ossol.

Stosowaniu (O) woli ludzkiej do woli Boskiej.

Katalog pijar.

Stoupanus ob. Stupanus.

STOW Jan. Annales, or General Chronicle of England, begun first by maister John Stow, and after him continued and augmented with matters forreyne, and domestique, auncient and moderne, unto the ende of this present yeere 1614 by Edmond Howes, gentleman. Imprinted at London at the three Cranes in the Vintree, by Thomas Dawson, for Thomas Adams, 1615. fol.

Zawiera dużo wiadomości o pobycie angielskich ambasadorów w Rosji, między innymi o misji Tomassa Smitha w epoce Dymitra Sam. — Ob Smith Tom. (tom XXVIII, 317).

Stoykowski Hipolit ob. Stojkowski H STRACHOCKI Jan Wojciech. Decumanus adolescentum primam in artibus et Philosophia Lauream Prensantium ex hibernis Palladis. Ad Vernam illustrationem, praesidente D. Iuanne Cynerski Rachtamovio Collega Maiore Phil: Facult. & S. Annae Decano pro-

ductus et ab Excellentissimo Domino D. M. Andrea Bialkowski Collega Minore In aciem promotus & Per Ioan-nem Albrachtum Strachocki Eiusdem Laureae candidatum signa scripta praeferentem Debitis trophaeis adornatus. Crac. Typis Valeriani Piątkowski A. 1645. w 4ce, k. 10 nlb.

Na odwr. tytułu pod herbem sześciowiersz. Dedykacja: Georgio Krossyński Capitaneidae Inturcensi praes Strachockiego. Wiersze są na cześć examinatorów, tudzież Jana Anuskowica, Jana Laskowskiego, Simona Zębickiego, Seb. Kalińskiego, Barthol. Grisstera, Stan. Ruskiwicsa, Thom. Gęskowskiego, Math. Skrieszowskiego, Stan. Morosowskiego, Walentina Koźmickiego. Na końcu Joannes Anuskowic vovet et dicat. Eidem Thom. Gęskowaki. Kończą wiersze in stemma Academiae Cracov. — Poczem: Sub auspiciis Jacobi Vitelli Rectoris.

Jocher 1488. — Jussyński II 218.

Daików — Jagiell. — Ossol.

— Krótki o morowem powietrzu dyskurs 1677.

Gęsiowski Hist. med. II 289 (za Roczn. warsz. T. P. N. XI). — Giedroyć Mór 1899 str. 17.

Rzecz nie znana mi. Czy drukowane?

STRACHOCKI Karol, Reform. Kazanie Na Solenney Konsekracyi Kosciola, Karmelu Markowickiego Przy Cudownym Matki Boskiej Obrazie Y Liczney powaznego Auditora frekwencyi Odprawione. Przez Xiędza Karola Strachockiego, Zakonu S. Franciszka, Wielgopolskiej Prowincyi Reformata, Kaznodzieię Katedralnego Włocławskiego a na ten czas w Konwencie Pakoskim Theologij Lektora, z Dozwoleniem Starszych. Roku Pańskiego 1714. Dnia 7 Października. [Tu winietka]. w Kaliszu w Drukarni Kollegium Societatis Jesu. fol., k. tyt., k. lb. 2 i k. 10 nlb.

Na odwr. tyt. herb Ogończyk i 6 wiersz. Dedykacja Alex. Działyńskiemu kanon. gnieźn.; tu wychwala różnych Działyńskich. — Poczem Licentia i Imprimatur z r. 1715.

Konsekrował kościół X. Albrecht Ignacy Bardziński Biskup Sareptański, Sufragan Kujawski. — Obraz umieszczony w Markowicach był naprzód w Strzelnie w kościele PP. Norbertanek, stamtąd w czasie powietrzna przewiesiony do Kasimierza,

a stąd nakoniec do Markowic, gdzie cudami zaczął słygać.

Akad. — Czartor. — Jagiell. — Krasiańs. — Ossol. — Uniw. warsz.

— ob. Bonawentura św. (Wykład 1719).

Jussyński II 210 swie go mylnie: Strachowski.

Strachowski Bartł. ob. Strachowski. **Strachowski Bonaw.**, rytownik ob.

Awedyk Mich. (Praesidium 1731) — Dambrowski Sam. (1772) — Directorium Posnan. (1767) — Gorski Fr. (Zebranie 1780) — Hadzewicz Piotr (1756) — Kalendarz (1741) — Kiedrzyński A. (Mensa 1763) — Łościejowski Marcin (1738) — Miaskowski Adrianus (1730) — Nabożeństwo (1732) — Naramowski Ad. (Facies 1724) — Opisanie wysp (1756) — Ostrogska Ord. (1756) — Rotter Franc. Ksaw. (1750) — Spes Poloniae (1738) — Wincenty a Paulo (Beatyfik. 1731).

Strachowski F. ob. Grabowski Adam Stan. (Wir 1763).

STRACHWITZ Maurycy, biskup Tyberiadzki, djec. wrocł. wikary ap. Wszystkim dozorcóm duchownym chrześcijańskim... [List pasterski, dat. Wrocław 22 grudnia 1772 r.] fol., k. 2. Umniejszenie świąt i uroczystości. Finkel Bibl. III 1865. Jagiell.

STRACKWICZ Jerzy. Das Weichselmündische Tief haben die Deputirten mit Tonnen und Bollen den 20 April 1655 belegt, wie dieser Abriss ausweist.

— Grundriss der Weichselmündischen Seetief, wie es am 30 Mai 1674 bei kleinem und mittleren Wasser war. Hoppe 96 (z datą 1661).

Strączek Franciszek ob. Wyrok śmierci (1799).

Strączkowski Joannes Sigismundus ob. Latański Joan. (Saturnia 1698) — Tortowski Sebast. (Monumentum 1709).

STRADA Famian. Historyi Kalwińskiej Część Trzecia, w ktorej się okazuje... (1749)... ob. Poszakowski Jan (w tomie XXV str. 120).

— Salutatio Urbani VIII Pontificis Max. dum Romanum Collegium Soc. Jesu benevolentiae causa inviseret anno 1631. XII. Kalend. Maij dicta a Fa-

miano Strada ex eadem Societate. Vilnae typis academ. Soc. Jesu anno 1631. w 4ce, str. 56 (?).

Ded. Barthol. Cieszyński Th. D. Canon. et cancell. cathedr. vilnen... Emmanuel Brzostowski in acad. viln. Ph. M.

Urban VIII Matteo był papieżem od r. 1623 + 1644. Uniw. wileńs.

— Prolusiones Poeticae Duae à Reverendo Patre Famiano Strada Romano, Societatis Jesu. Contra petulantes Poetas Institutae. Denuò pro cautela in Gymnasija Societatis, Humanioribus Literis studentium Typis publicis Vulgatae. Varsaviae in Typographia Regia Collegij Societatis Jesu, A. D. 1744. w 12ce, k. tyt. i str. 114.

Na odwrócie tyt.: Roimprimatur... Ant. Grzegorzowski, archid. — Pierwsze wydanie nie jest mi znane; może wyszło zagranicą? Zawiera dwie rozprawy (prolusiones): I) An poetae dicendi sunt obscenorum carminum scriptores. — II) An poetice faciant, qui versus faciant impudicos. W obu przeprowadza tezę, iż poezja powinna mieć na oku umoralnienie i że tak pisali wielcy poeci starożytni. Poetów nowszych nie dotyka.

Brown Bibl. str. 493. — Ciampi Bibl. I 106 (podaje datę 1531).

Uniw. warsz. — Uniw. wileńs.

— ob. Zabawy przyj. i użyt. (V, 429).

Tu przekład jego wiersza: Dzieło dziewicy cypryjskiej.

Finkel III 1865.

(Stradom). Pieśń o pożarze Stradomskim, który się stał w roku terażniejszym 1642 dnia 28 kwietnia. w 4ce, k. 2 nlb.

Druk gocki.

Poczyna się: Przestań grzeszyć grzeszniku Pan jest rozgniewany, Oto łuk swój wyciąga na słych zgotowany.

Uniw. warsz.

— ob. Karp X. Andrzej (1674) — Miłopolski Jan (1612) — Propositiones (seminarium).

Stradomska Anna ob. Jędrzychowski Sim. Ant. (1713).

Stradomska Barbara ob. Nadolski Aleks. Mac. (Szwanek).

Jerzy Stradomski miał za żonę Barbarę Krasiańską, kasztelanek płocką.

Stradomska Helena Skarbkowna ob. Ciekankowski K. (Korony 1675).

Stradomska Magdalena z Zakliczyna († 1670) ob. Rychłowski Franciszek

(Kaz. pogrzeb. strój białogł. 1670) — Trapola Marc. (Prodrum do nieba 1670).

STRADOMSKA Teresa z Malczewskich, stolnik. owrucka (1679 † 1729). Fenix Ogniem Boskiej Miłości Spalony Kazimierz Święty Krolowiec Polski Z Świętych popiołów Oyczystym piorem Wylatujący Roku 1717. W Drukarni Col. Sand. S. I. w 4ce, k. tyt. i k. 18 nlb. (sygn. D₄).

Dedyk. Kazim. Łubieńskiemu, bisk. krak. (wierszem) podp. T. S. S. (tol.) O. (wrucka). Zajmuje 3 strony, poczem aprobat z r. 1716. — Poczem rozpoczyna się: Wiersz wlatującemu Św. Fenixowi Kazimierzewi aplaudujący. Jest to wierszowany jego życiorys, do którego nawiązuje autorka moralizujące i dewocyjne uwagi. Na końcu opis kaplicy wileńskiej („w Wielnie“).

Wiersz nader lichy.

Druk bez czcionki ż, choć są s a q e d itp. Teresa Malczowska była żoną Michała Stradomskiego stolnika owruckiego.

Jocher 4889. — Jussyński Dykc. II 418. Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Suplika Serdeczna, Pod czas Beatyfikacyi Błogosławionego Jana-Franciszka Regis, Societatis Jesu. Do tegoż Patrona. Za Oyczynę poufale zaniešona. Roku Pańskiego 1716. Za pozwoleniem Starszych, Do Druku Podana. W Sandomierzu. W Drukarni Societatis Jesu. w 4ce, k. tyt., k. 1 nlb., str. 28.

Dedyk. Konst. z Zaleskich Poninskii, podkoniuszyny kor. Wierszem. Kończy się: Mnie uniżoną znaj siostrę i sługę T. S. — S. O.

Zawiera modlitwy prozą, hymny wierszem i litanje. W jednym z hymnów (str. 16) prosi o dzień pogodny dla ojczyzny... Rzuć promień twej twarzy na Polskę... Czas powstać...

Inne druki współcześnie wydane odnoszące się do św. Franc. R. ob. w tomie XXVI. Jocher 6873 (za Sienkiewiczem), 7088.

Czartor. — Ossol.

(Stradomska Teresa). Tarnawa Ną Nowiu Gornego Zodyaku Po nie iedney licznych Cnot, I Rodowitych Splendorow Pełni Oraz po ostatniej Zycia Kwadrze: Wielmożney Jeymosci Pani Teresy z Malczowa Stradomskiej Stolnikowy Owruckiey, Od żalosego po osobliwey Dobrodzieyce Swoiey Kollegium Sandomierskiego Societatis Jesu Po czas Fatalney Lunacyi Przy Po-

grzebowych Cieniach Adumbrowany. Roku Słońca w umbrach śmiertelności, Świat oświecającego, 1729. [Tu winieta]. W Drukarni Sandomierskiej J. K. M. Collegii Soc. Jesu. fol., k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odwr. tyt. herb i wierszyk: Na oyczyste z Malczowskich, na macierzyste z Go-raychich klejnoty. (Widocznie Stradomskiej matka była z domu Gozycycka).

Poczem idzie najprzód dłuższy poemat bez osobnego tytułu, który podaje, pewne do jej łycia wskazówki, Budowała kościół w Sandomiersu (jest tu opis kościoła). — Na końcu drugi wiersz p. t. Wielkich żalów iskierki, gdzie są wspomniane oba jej utwory wierszowane. Umarła w 50 roku życia.

Autorem jest niewątpliwie jakiś Jesuita. Egz. Jag. ma napis dedykacyjny: R. P. Jacobo Sokoliński S. J.

Ks. Wiśniewski Dekanat iłżecki 1910 s. 155. Jagiell. — Ossol.

— ob. Bogucki Józef (Górny Splendor 1729) — Kowalicki Franciszek (Katedra kaznodz. 1725, Port stary).

Stradomska Zofia ob. Sornatowicz M. H. (Epithalamium 1614) — Thremus in funere (1618) — Wresnanus.

Stradomski Aleksander ob. Mazurkowiec Valent. Joan. (1665).

Stradomski Andrzej ob. Ciekankowski Stan. (Korony nupeyalne 1675) — Mazurkowiec Walenty Jan (Imago 1664).

Stradomski Jan ob. Canevesi (Kanewezy) T. (1636) — Gelasinus Kasper (1636) — Mazurkowiec Walenty (1662) — Ossędowski St. (1638) — Rychłowski Franc. (1670) — Sochański Franc. (Słońce 1669) — Szule Antoni (Światło sławne 1676) — Trapola Marc. (Prodrom 1670).

Stradomski Józef ob. Jędrychowski Szym. (Colossus 1712)

Stradomski Karol Jan ob. Warzyński Andreas Paulus (Clypeus 1682).

Stradomski Michał ob. Czyneński (Agricola 1643) — Meler Dyd. (Kaz. pogrz. 1642).

Stradomski Mikołaj ob. Brodzki Martinus (1625) — Canewesi (Kanavesi) Thomas (Hymen duchow. 1636) — Kmita Jan Achacy (Monogamia 1617) — Meler X. Dydak (Kaz. pogrz. 1646) — Obodziński Aleks. (Poważna 1640) —

Pszonka Jakób (Wiersz weselny 1647) — Wresnanus Barthol. (Icopoeia 1617). Finkel III 1865.

Strafgesetzbuch für Westgalizien. [Tu winieta: Dwugłowy orzel austriacki, unoszący się nad cokolem; na cokole monogram F. II.]. Wien gedruckt bey Joseph Hraschanzky, k. k. deutsch und hebräischer Hofbuchdrucker und Buchhändler. 1796. w 8cc, k. tyt. i k. 1 nlb., str. 238, 1 tabela.

Są 2 różne odbicia.

Rospocznyna edykt Franciszka II, wprowadzający kodeks od 1 stycznia 1797 w sachodniej Galicji.

Kodeks zawiera 568 paragrafów, ujętych w 2 części (o 28 i 19 rozdziałach), część I obejmuje prawo karne matorjalne, część II proces karny. Na końcu większa tablica ze wzorem, jak należy prowadzić Strafgerichtstabelle.

Kodeks ten miał zastąpić ustawę z r. 1787 (Allg. Gesetzbuch über Verbrechen), o której obacz tom XVII str. 121. — Wprowadzono go w zach. Galicji na próbie.

Równocześnie wprowadzono także Bürg. Gesetzbuch für Westgalizien (prawo cywilne). Branic. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwowa. — Uniw. warsz.

Stragona Abo. Stołeczne Miasto Poznan Oraz Tabula accuratissima Tam per totam Maiorem Poloniam quam Extra Regnum iak wiele Do Cudzoziemskich Miast mil rąchowac się ma Wystawiona w Roku Pańskim 1707. w 4cc, k. tyt. i k. 19 nlb., 2 ryciny (portrety: księcia poznań. Przemysława i księcia kaliskiego Bolesława) oraz tablice (I odległości miast wojew. poznańskiego i niektórych kaliskiego; II plan m. Poznania).

Na odwr. tyt.: Herbowny Klejnot szlacheckiego miasta J. K. Mości Poznania... oraz 4 wiersz polski. — Dedykacja: Szlach. senatowi pozn. (tu nazwiska 12 rajców) i ławnikom (tu nazwiska 12 ławników i pisarsza ławniczego). Podpisano: Moim MM. Pánom. Widocznie więc pisał ktoś z urzędników miejskich.

Opisuje pokolei: Dawność m. Poznania (sążyli go jeszcze Scytowie). Powołuje się na Długosza, Piaseckiego, Strykowskię. Poczem przytacza po łacinie dok. Przemysława z r. 1253. Opisuje dalsze losy miasta. — O przywileju Bol. Kaliskiego z r. 1274 dla Żydów. — Ostry atak przeciw Żydom. — O pobiciu Żydów przez studentów z r. 1639 wedle „acta urbis“. — O sajęciu miasta przez Szwedów w r. 1655. — Związek Świdzkiego. — O Cy-

ganach fałszujących pieniądze i ich ukaraniu w r. 1686. — O pożarze fary w r. 1701. — Pochwała Poznania.

Teraz następują 2 tablice z obliczeniami odległości (ob. tytuł) i na 1 k.: Sposób sążywania tablic. Kończy dziełko rycina: Poznań ściśle obłożony R. P. 1704 dnia 14. Octob. uwolniony został w dzień wszystkich Świątych. Jest to widok miasta z lotu ptaka z oznaczeniem 36 ważniejszych budowli.

Portrety Praem. I i Bol. Kal. są wzięte z dzieła Neugebauera; kto jest autorem ryciny końcowej nie wiadomo, bo szychars nie podznaczony.

Przyj. ludu VI str. 242 podaje opis dziełka i repr. planu. Kórnik.

Strahowsky Bartłomiej ob. Miaskowski Adrijan (Oratio dedicatoria 1730).

Stralsund ob. Bericht (1638) — List (1756).

Stranuti (de) ob. Bolconello (1536).

Straszewiczowna Eleonora ob. Koszakowski Antoni (Dowód przychylności 1736).

Strasburgensis (Argentoratensis, Argentinensis) Academia ob. Amplias (Soszyński) — Brodowski Aleks. (1761) — Górski J. (Praellect. 1563, w przedm.) — Gosławski Adam — Hawenreuter Jan Ludw. — Herman D. (1614) — Hutterus (1690) — Junius Melch. (1596—1603) — Kalisza (z) Wojc. (Szkoła lewart. 1693) — Krokier Zach. — Leszczyński Wacław — Lobert Jan — Malinius Kasper — Ostroróg Mikołaj, Jan i Stan. — Porta J. B. (1606) — Schefmacker (1761) — Schickfuss Jak. — Serreius (1598) — Soszyński (Amplias) — Sowiński Piotr (1600) — Spielman (Nauka chym. 1791) — Stobnica J. (Parvulus 1516) — Sturm Jan — Tobolski Ad. (1590) — Treycy Krzysztof — Vermigli (Martyr).

O stosunkach Sturma oraz innych profesorów strasburskich z Polską obacz Kallenbach Les humanistes 1891. — Tenże Czaszy i ludzie 1905 str. 379. — Kot Szkoła lewart. w Muzeum 1910. — Tenże w Archiwum do dziejów lit. XIII 234, 325. — Danyss w Roczn. Pozn. T. P. N. XXV 137 (o użycywanu Sturma wydań Cycerona w Polsce). — Wotschke Ch. Trätius str. 98. — Tenże Studienfahrten str. 18. — Tenże Fr. Lismanino str. 232. — Tenże St. Ostrorog str. 46. — Morawski w Roz-

prawach Akad. filolog. tom XVII (1893) str. 256 i n. — Bohomolec Życie Zamojsk. 1860 str. 15. — Brückner Dsjeje kultury II.

Strasburskie druki, stojące w związku z Polską ob. Corvinus — Głogowczyk — Hegendorphinus (Stichologia 1535) — Sacrobusto — Stobnica Jan — Wrocławia (z) M. Wymienia je (niewyczerpująco) Ptaśnik Mon. Pol. typ. str. 165.

Pierwszą serję druków strasburskich stojących w związku z Polską tworzą dzieła Mikołaja z Błonia, Marcina Polaka, Misalia i Breviarze dla djecezji krakowskiej (w latach 1484—1510). Drukowali je Marcin Flach i Jan Knoblauch. Missale z r. 1510 zamówił księgarz krakowski Schickewik.

Drugą serję tworzą podręczniki szkolne wymienionych wyżej profesorów krak. (nadto Hegendorphina z Poznania). Zdaje się, że drukowano je na użytek Akademii strasburskiej (w latach 1512—7). Przedrukowywał je Nachtigal Otmar (Luscinius).

Trzecią serję tworzy kilka druków, stojących głównie w związku z reformacją w Polsce, którą się Strasburg widocznie interesuje. Obacz: 1) Sabinus De nuptiis 1544. — 2) Zeytung und Bekundtnuss Glaubens auf dem Landtag z Piotrkow. — 3) Westfal Defensio adversus mendacia Joannis Lasco. 1567. — 4) List Petri Martyri Florentini professoris theologiae in Arg. schola ad ecclesiam polonicam, datov. Argon. 14 Febr. 1556 (jest w dziele: Franc. Lismanina Exemplum literarum eccl. Tigrinae ad eccl. polon. 1559). — 5) Tuppilus Laur. scholae argentinensis jurisconsultus. Adversus Synodi Tridentini restitutionem... opposita gravamina. Dedyk. Mikołajowi Radziwiłłowi. Zarazem list J. Sturma do Radziwiłła, marcz. i kancl. 1565.

Wreszcie czwartą serję tworzą rozprawy Sturma i jego uczniów lub innych profesorów, dedykowane Polakom (Bonorum, Vogelwederowi, Gutteterowi, Stan. Koniecpolskiemu, Ostrorogom, Aleks. Śluckiemu, W. i R. Leszczyńskim, J. Zamojskiemu, Firlejom etc.), o których obacz pod odpowiednimi autorami. Z Polaków ogłaszali swe prace w Strasburgu: Adam Gosławski, J. Soszyński, K. Malinius, Jan Ostrorog, P. Sowiński, W. Leszczyński.

(Strasburg). Wahrhaftiger Bericht, wie es sich mit dem Entsatz der Stadt Strasburg zugetragen. w 4cc, ark. 6. Chodzi o miasto Brodnicę.

Strasius Joannes ob. Strasz.

Strassnitz Wal. ob. Magni W. (kapucyn).

Napisał: Judicium de regula 1641; De luculentum 1643; Echa absurditatum 1646;

Admiranda de vacuo 1647; Demonstratio ocularis 1647.

Wszystkie dedykowane Polakom.

Działalność jego w Polsce omawia Kubala w J. Ossol. (1924) rozdział XII (przypisy).

STRASWICK (a) KEONADON. Dialogus de unione personali duarum in Christo naturarum, secundum Scripturam S. ecclesiae mentem. Genevae 1583. w 4ce.

Jöcher Gelehrte Lexicon tom IV, p. 867. (Tu autor wymieniony jako wojewoda polski).

Jöcher 3497.

Strasti Gospoda naszego Jezusa Christa.

Druki cerkiewno ruskie pod tym tytułem były na Rusi polskiej b. rozpowszechnione, o czym ob. Franko Apokryfi, tom II.

STRASZ Erazm Odrowąż. Janua Sacramentorum Baptismus, Sacramento Confirmationis adumbrata, sub patrocinio Joan. Cas. Waxmann, per Erasmus Odrowąziū Strasz, Presbyterum, S. Theol. Aud. in Sem. Crac. ad disputandum proposita praeside Casim. Dmowski phil. D. ejusd. seminar. praefecto et poenitentiario cathed. Cracoviae in Offic. Viduae et Haeredum Fr. Cezary. 1658. fol., 3 ark. (sygn. C₂).

Obejmuje: Conclusiones de Sacramentis Baptismi et Confirmationis. Przypisy prozą Janowi Kasimierzowi Waxmannowi z podpisem: Erazm Odrowąż Strasz presbiter i audytor teologii. Dalej konkluzje teologiczne których jest 32.

Jöcher 3897.

Zamojs.

STRASZ Jacek Odrowąż. Conclusiones ex jure canonico de sponsalibus et matrimonio ad mentem libri IV Decretalium Gregorii IX Pontificis Maximi expositae, in collegio Claro-Tumbano studii provincialis S. O. Cisterciensis, in tractu disputationum publicae luci donatae Anno Dni 1770, die XXIX mensis Maii Oppugnantibus Franc. Cwierzowicz, Cantio Toryani in Univ. crac. U. I. Prof. Respondente Hyac. Odrowąż Strasz professo sulejiowiensi sub assistentia Nicandi Płaczkowski S. S. Canonum actual. prof. professi coronowiensis. Cracoviae, typis Seminarii episc. diaecesani. w 4ce, k. 10 nlb.

Przypisane X. Dominikowi Kiełozowskiemu proboszczowi kollegiaty kieleckiej i parafji w Oświęcimiu.

Ossol. — Uniw. warsz.

STRASZ (Strasius) Jan z Krakowa († 1571). Joannis comitis Tarnovii... De bello cum juratissimis Christianae fidei hostibus gerendo... disputatio (1595)... ob. Tarnowski Jan.

Spisał te rozmowy z Tarnowskim Strasius (Strasz?) a po jego śmierci wydał je i sapatrzył notami Scheidt. — Kładę to dzieło pod Tarnowskim, gdyż on jest autorem zawartych tu pomysłów i on dyktował całą treść Strasiusowi.

Ob. Korzon Dzieje wojen I 297. — Korbnt² I 227.

STRASZ (Strotsch, Strasius) Ibrahim z Białaczewa. Ebrahimi Strotschy, gebornen Polecken, Anbringen Türkischer Legation welche er von Key. May. Römischen König u. a. d. h. R. Reichs Churfürsten, Fürsten u. Stenden, in Schlaunischer sprach zu Frankfurt gethon. 1562, 27. Nov. Mit kurtzer vermeldung der Geschencke, so er Kay. M. vberantwort hat. Item, von seinen Dienern, Geferten u. Camelen. Auss Lateinischer sprach verteutsch. (Na końcu:) Nürnberg, 1562. Getr. d. Johann von Berg u. Ulrich Newder. w 4ce, k. 5 (ostatnie trzy strony białe).

Na tytule drzeworyt: Strasz konno i esterej jeźdźcy.

Kertbeny Bibliogr. nr 703.

Pawlik.

— Türkischer Botschaft Ebrahim Strotschen, gebornen Polecken, anbringen, so Er auf disem Waaltag zu Franckfurt, Anno 1562. den 27 Nouembris, vor Kaiser, König, Chur Vnnd Fürsten, in Schlaunischer sprach, gethon. Auch ain kurtze verzeichnuss seiner Diener, Rossen, Gezetüg, vnd Camelthiern. Item, von seinen herzlichen Geschencken, Kaiserlicher Maiestat presentiert (1562). w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Rozpoczyna wyliczenie orszaku (56 osób), koni (73) i wielbłądów (6), jakie Strasz przywiódł ze sobą. Potem wyliczenie darów, jakie w dniu 2 grudnia ofiarował Cesarzowi (psy, konie, wielbłądy, łuk, spisa). Potem mowa jego przełożona na niem. na 5 stronach i opis audjencji. Z mowy wynika, że sultan pożąda pokoju. Wypuścił więźniów chrześc. na wolność. Równocześnie doręczył Strasz cesarzowi list od sultana, ale o jego treści niema tu mowy.

Wiersb. II 1404. — Piekarski Kat. kórń. nr 1445.

Kórnik — Pawlik.

— Türkische Botschaft, zu Frankfurt a/M. gethan 27. Nov. 1562. Frankfurt, 1562. Gedruckt durch Georg Raben vnd Sigm. Feierabend. w 4ce.

Kertbeny Bibliogr. nr 704 pisze, że wyszedł także przekład polski, ale to myłka.

— Předloženi tureckého legata Ebrahima Strotského, Poláka přirozeného, před jeho welebnosti cisařskau, kralem Řimským i před jinými... kurfirsty a t. d. w Frankfurtě, slowáckým jazykem učiněné l. 1562 27 Listop. S krátkým dotknutim daruow, kterýchž J. C. Welebnosti dodal. Item o jeho služebnicích, towarých a welblaudich. Z lat. řeči přel. W Star. m. Pražkém Jan Jičinský vytlačil. w 4ce, k. 4.

Jungmann str. 298.

Prag. univ.

— Tyrceici Legati Ebrahimi Strotschii ortu Poloni, propositio, Schlaunica lingua coram Cæsarea Maiestate, Rom. Rege & caeteris sacri Romani imperij Electorib. Principibus atq; Statibus, Anno M.D.LXII. (1562). ad 27. Nouemb. diem Francofurtiae habita. Vnà cum breui munerum ab ipso Cæsarea Maiestate exhibitorum, nuncupatione. Et de eiusdem Ministris, Comitibus atque Camelis. M.D.LXII (1562). (B. m.) w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Rozpoczyna: Nomina et cogn... ture. legatum eorum, qui Constantinopoli et Budae ipsum deducentes una cum eo Francofurtum ingressi sunt...

Tu nazwany: Ebrahimus Statius (sic) ortu Polonus.

Poczem: Oratio Statii Turcae, ta sama co stressczona powyżej.

Janoski III 316 podaje tytuł nieco odmiennie: ...Ebrahimi Strotsch apostatae ortu Poloni... Oratio. (Ale on często parafrazuje tytuły). — Piekarski Kat. kórń. nr 1446.

Kórnik.

— Litterae missae ad Ferdinandum... (1562)... ob. Soliman (Suliman).

— Wahl- und Crönungs-Handlung, das ist: wahrhaftige Beschreibung welcher Gestalt Maximilian der Ander Römischer Kaiser den 20 Sept. 1562 zu Prag zum Böhemischen, den 14 Nov. aber ermeltes Jahrs zu Frankfurt am Mayn zum Römischen König erwält etc. wie auch den 8 Sept. 1563 zu Pressburg zum hungarischen König gekrönet

worden. Beneben Ebraim Strotschen des Türkischen Kaisers Bothschaft... Frankfurt durch Joh. Bringern. 1612. w 4ce.

Taž sama relacja jest przedrukowana w dwóch współczesnych dziełach. Obacz: 1) Acta et gesta celeberrimi conventus apud Franc. Coloniae, Berckman. 1663. w 8ce (na ark. D i E.). — 2) Phil. Loniceri Chronicon Turcic. Francofurti 1582 I str. 839.

— ob. Gresser (Historia 1587; tu jego portret) — Grotowski (Socrates) — Janociana (II 280) — Reusner M. (Continuation 1599; tu list Strasza do cesarza i inne akta stojące z tem związku).

O jego poselstwach obacz Hammer Gesch. des osmanischen Reichs III 732 i IV 528.

O stosunku jego do Polaki ob. Grabowski Ambr. w „Paszczółce“ Krak. 1821 t. II. — Święcki Hist. pam. II 151. — Bartoszewicz w Tyg. ilustr. 1863 str. 465 i 484. — Sobieszczański w Enc. Org. XXIV 210. — Archiwum domu Radziwiłłów (SS. rerum pol. VIII str. 108). — Przeździecki Jag. V (dodatek). — Finkel I 2969 oraz II 15, 262 i 2582B (dużo błędnych informacji, opartych na chronologicznym wykazie Bibl. Estr., które powyżej sprostowałem).

STRASZ Michał Odrowąż. Głos Michała Odrowąza Strasza Podśędka ziemskiego radomskiego, posła wwdztwa sandomirskiego na seymie 3 listopada 1788. fol., 1 ark.

Czartor. — Krasia. — Ossol.

— Głos JW. JMP... Podśędka ziemskiego radomskiego posła wdztwa sandomir. na sessyi seymowej dnia 13 marca 1789 miany. Warszawa, Gröll. fol., 2 k.

Czartor. — Krasia.

— Głos... na sessyi seymowej 25 marca 1789 r. miany. Warszawa w drukarni Michała Gröll (1789). fol., k. 2.

Krasia.

— Głos J. W. Jmci Pana M. Odrowąza Strasza Podśędka ziemskiego radomskiego, posła wwdztwa sandomirskiego na sessyi d. 3 apryla r. 1789 miany. 1789. fol., k. 2.

Branic. — Czartor. — Krasia.

— Głos... na sessyi seymowej dnia 15 czerwca 1789 miany. fol., k. 2.

Czartor.

— Głos... na sessyi seymowej dn. 3 września 1789 miany. fol., 1 k.

Czartor.

— Głos... na sessyi seymowej d. 19 marca 1790 r. miany. fol., k. 2.

— Głos J. W. Imci Pana M... OdrowąŜa Strasza Podsejda ziemskiego radomskiego, posła wwdztwa sandomirskiego y sędziego seymowego na sessyi seymowej dnia 3 maia roku 1790 miany. w 4ce, k. 4.

Branic. — Dzików — Krasinś.

— Głos J. W. Imci Pana M. OdrowąŜa Strasza podsejda ziemsk. radomsk. posła wwdztwa sandomirskiego y sędziego seymowego na sessyi seymowej d. 17 maia r. 1790 miany. 1790. w 4ce, str. 8.

Branic.

— Głos J. W. Imci Pana Michała OdrowąŜa Strasza podsejda ziemskiego radomskiego posła wwdztwa sandomirsk. y sędziego seymowego na sessyi seymowej d. 27 maia r. 1790 miany. w 4ce, str. 4.

Czartor.

— Głos J. W. Imci P. Michała OdrowąŜa Strasza Podsejda ziemsk. Radom. posła wojew. Sandomiers. y sędziego seymowego na sessyi seymowej d. 11 paźdz. 1790 r. miany. Druk XX. Piarów. w 4ce, k. 4.

Branic. — Czartor. — Krasinś.

— Głos J. W. Imci Pana M... OdrowąŜa Strasza podsejda ziemskiego radomskiego posła wwdztwa sandomirskiego y sędziego seymowego na sessyi seymowej dnia 3 stycznia roku 1791 miany. Warszawa w drukarni XX. Sch. Piar. (1791). w 4ce, str. 4.

Branic.

— Toż... d. 20 marca 1792 r. na sessyi seymowej. w 4ce, str. 4.

Finkel III 1865. Branic. — Krasinś.

Strasz Wojciech OdrowąŜ ob. Bystrzonowski Ign. (Odpowiedź 1796).

STRASZ Zygmunt. Auspicatissimus Cracoviam adventus Illustrissimi ac Reverendissimi Domini D. Martini Szyszkowski episcopi Cracoviensis ducis Severiensis etc. a Sigismundo Strasz, almae acad. studioso et poseos alumno memoriae consecratus Anno 1629. m. Septembr. Cracoviae in officina Fr. Caesarii. w 4ce, sygn. B₁.

STRASZEWICZ Franciszek. Produkt od WJP. Franciszka Straszewicza Sędz. Grodzkiego Powiatu Upitskiego Przeciwi JW. JP. Zabiellowi Łowczemu W. X. L. tudzież WW. JPP. Antoniemu

i Eleonorze z Straszewiczów Kossakowskim Pisarzom Ziemsk. Kowieńsk. Wiktoremu Turczyłowi Woyskiemu Infant: i Janowi Klińskiemu Regentowi Ziem: Pttu Upits: JP. Jozefem Sikorskim Woysk. Sędomir. (1770). fol., k. 2.

Jagiell.

Straszewicz Jan ob. Szenaitowie (1779, 1798).

(**Straszewicz Michał**). Głos w sprawie JW. Michała Straszewicza Marszałka Upitskiego Przeciwi WW. Stanisławowi i Felicyannie z Głuchowskich Laskowskim Wóyskim Kobryńskim, Janowi i Annie... Siekluckim... oraz kuratorom Dominika Głuchowskiego (1798). fol., k. 2.

Na egz. dopis: Jan Turski Regent.

Uniw. wileńs.

— Sprawa JW. J. Pana Michała Straszewicza Marszałka Upitskiego przeciwko JMé Konstancyi z Ciechańskich Mnińskiej (1799). fol., k. 2.

Dopis: 1799 Junii 18 V. S. Jan Imski Regent pisał. — Natomiast w egz. Jagiell. dopisano: Stanisław Sikorski.

Jagiell. — Uniw. wileńs.

— ob. Białkowski M. (Zbiór 1782) — Orzechowski Stan. (Sprawa 1799) — Sieklucy.

Straszewicz Tomasz ob. Rosolecki (1773).

Straszewiczowie ob. Kommissya (1773).

Straszewiczówna Eleonora ob. Kosakowski Ant. (Poema 1760).

Straszewscy ob. Pęcherzyński Adam Stan. (Conclusiones 1695).

STRASZEWSKI Antoni. Perfecta Libertas Spiritus Veritatis Oratio Habita in Sacello Pontificio Ad SS. Dominum Nostrum Clementem XI. Ab Antonio Straszewski Polono Canonico Uladislaviensi, Seminarii Romani Convictore. [Tu sygnet: na ozdobnej tarczy herbowej, w dolnej części 3 wieże, nad nimi wstęga, nad nią gwiazda; nad tarczą klucze i tiara papieska]. Romae, MDCCIX (1709). Apud Franciscum Gonzagam in via Lata. Superiorum facultate. w 4ce, k. tyt. i k. 2 nlb.

Dedykacja: Clementi XI. Mowa bez treści, same ogólniki. Czartor.

STRASZEWSKI Antoni Stanisław. Aurora Phaebeos Virtutum Radios In Monte Carmeli Diffundentes, Divinissima Maria Magdalena De Pazzis. Re-deunte Annua suae Festivitatís Die In Basilica Celeberrima Conventus Cracoviensis Majoris Perantiquae Regularis Observantiae Patrum Carmelitarum In Arenis Praesente Illustrissima Magnorum Hospitum Corona, Ab Antonio Stanislao De Straszewy Straszewski, Thesaurida Cracoviensis, Rhetorices Auditor Astrolabió Oratorió Demonstrata. Annó, quó Sol Iustitiae Orbi illuxit. 1742. Die 27. Maji. Cracoviae Typis Universitatis. fol., k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odwr. str. tytułu herb Myszkowskich z bogatą armaturą na blasze, pod nim 6 wierszy łac. — Przepisy prozą Franciszkowi, Józefowi i Ignacemu synom Karola Gonzagi Myszkowskiego Koniuszego W. Kor., Generała Małopolskiego, Sty krakowskiego. W dedykacji dużo szczegółów geneal., kazanie zaś bez treści.

Bibl. Praypkow. — Dzików — Jagiell. — Krasinś. — Zamojs.

— ob. Pawluskiewicz Ignacy.

Straszewski Krzysztof ob. Frydrychowicz Dominik (Tractat. theol. 1690).

Straszewski Florjan (I) ob. Łosiewski Fort. (1736) — Łuczyński Franc. Kanty (1742) — Szmid Klemens (Ogród rozkoszy 1758).

STRASZEWSKI Florjan (II). Głos Floriana Straszewskiego przed zakończeniem seymiku deputackiego w Krakowie dnia 18 lutego 1792 miany. w 4ce, k. 2.

Powiada, że pierwszy raz otwiera usta w o-bliczu zgromadzonego województwa. Cięsz się że margrabia Pińczowski powraca z obczyzny do kraju. Jagiell.

STRASZEWSKI Józef Kazim. Ipsum Velle Dei In vita sua amplexa fuisse Seraphica Virgo S. Magdalena De Pazzis Instituti Carmelitarum perantiquae Regularis Observantiae Professa, Novitiarum Magistra, demum Subpriorissa, Ad solennem suae Festivitatís Diem In Celeberrima Conventus Majoris Cracoviensis Patrum Ejusdem Ordinis Ecclesiae Intra praecelsam Gravissimorum, Sapientissimorum Frequentissimorum; Ho-

spitum Coronam per Josephum Casimirum Radwan De Straszewy Straszewski, Thesauridam Cracoviensem, in Alma Universitate Cracoviensi Eloquentionae Auditorem Officiosa devotaq; Veneratione Observata. Annó Domini 1766. Die 25. Maji. Cracoviae In Officina Seminarii Episcopalis Academico-Dioecesan. w 4ce, k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odwr. herb i wiersze łac. Dedykacja: Stanislao comiti de Rudoltowice Kotkowski avunculo, podp. A. O. (peris), sororinus. Na końcu: Permissu Rectoris. Sama rzecz o treści dewocyjnej.

Jocher 3498.

Dzik. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. wil.

STRASZKIEWICZ Samuel. Decas quaestionum ex universa Theologia selectarum quam in Alma Universitate Vilnensi Societatis Jesv sub auspiciis Illustrissimi Domini D. Ioannis Caroli Kopiec Castellani Trocensis Brestensis Virbol: Ivrbor: &c. Capitanei Tribvnalis M. D. L. Mareschalci Generosus ac Ervditvs Dominvs D. Samvel Straszkievich AA LL. & Philosophiae Magister Sacrae Theologiae ac Iuris Canonici Avditor Publice proposuit disputationi. Anno reparatae Salutis MDCLXXII Mensis Julij Die 4 Vilnae Typis Acad. Societ: Jesv: Anno D. 1672. fol., k. tyt. i kart 19 (sygn. I).

Dedykacja: Joanni Carolo Kopeć Castell. Trocensi. Tyszkiew. w Czerw. Dw.

Straszliwy ob. Grodzicki P. (o sądzie 1603) — Pęgowski P. (widzenie 1608) — Zrzeczycki J. (widzenie 1620).

STRASZYŃSKI Florjan († 1721). Ręka Wszechmoności Boskiej Iasne Światła Przesławney Akademiej Krakowskiej, Wieczności konserwująca, Jan Święty Kanty. Na Kazaniu doroczney Uroczystości swoiey w Kościele Krakowskim Świętey Anny w Roku 1684 dnia 19 października ogłoszony, y do druku podany. przez W. Oyca... Kaznodzieie Krakowskiego Oycow Dominikanow. Z dozwoleń Starszych. Cracoviae, Typis Universitatis (1684). w 4ce, k. 12 nlb.

Z ryciną przedstawiającą Ś. Jana Kantego rytow. M. Aug. Marmari. Romae 1681.

Dedykacja: Franciszkowi Przewoskiemu S. Th. Doktorowi i Profesorowi. Jocher 4852.

Jagiell. — Krasin. — Ossol.

— Korona powinszowania pod święte nogi... Królowey w obrazie Jasney Góry, dnia 10 września 1717... ob. Nowa Katedra Chwały (1718, od str. 56—73).

— ob. Acta (1690) — Laskowski Dominik (Adorea 1689) — Włodziński Stan. (Salve 1691).

Program Dominik. 1828 s. 35. — Barącz Rys II 261—2. — Enc. Org. XXIV 211.

STRASZYŃSKI Casim. Venceslaus. Conclusiones theologicae ad mentem D. Thomae praesid. M. Casim. Vencesl. Straszynski... ob. Dzielski Józef Wojc. (1688).

— In nomine Domini, Amen. Conclusiones Theologicae, De voluntate Dei... M. Casimirus Venceslaus Straszynski In rectoratu D. M. Martini Winkler. fol.

— In Nomine Domini, Amen. Quaestio Metaphysica De Principio Individuationis Rerum, tam Materialium, quam Immaterialium. Svb Felicibus Avapiciis Magnifici, Perillustris & Adm: Reuerendi Domini, D. M. Alberti Papenkowicz Vstien: S. Th. Doctoris & Professoris, eiusdē; Facultatis Decani, Proton: Apostolici, Ecclesiae Collegiatae S. Floriani ad Cracouiam Prepositi. Contubernij Staringeliani Prouisoris, Studij Almae Vniuersitatis Cracouiensis Vigilantissimi & Generalis Rectoris. A M. Casimiro Venceslao Straszynski Philosophiae Doctore & Professore, Collega Minore. Pro Loco inter Clariss: Collegij Maioris Profess: In Lectorio DD. Theologorum Pvblicē Ad Disputandum Proposita. Anno Domini 1680. Die... (dopis. 9) Martij Hora 14. Cracouiae, Typis Vniuersitatis. fol., k. tyt. i k. 1 nlb.

Rozpoczyna: Quaestio metaph., określająca, co to jest principium individuationis, poczem idą 4 konkluzje i corollaria. — Wszystkie strony w ramce.

Do jego doktoratu odnosi się panegiryk Pietrzyckiego (obacz) z r. 1674.

Jag. — Ossol. — Uniw. lwow. — Zamoj.

— In Nomine Domini, Amen. Quaestio Metaphysica. De Ente Vniuersalissimē sumpto. Sub Felicissimis Auspicijis,

Magnifici, Perillustris, & Admodum Rūdi Dñi, D. M. Alberti Lancveki, I. V. Doctoris Et Professoris, Ecclesiae Cathedralis Crac: Canonici Electi, Collegiarum Pilecen: Archidiaconi, SS. Omnium Cancellarij, Canonizationis B. Ioannis Cantii Procuratoris, S. R. M. Secretarii. Almae Vniuersitatis Academiae Cracouiensis, Generalis & Vigilantissimi Rectoris. A. M. Casimiro Venceslao Straszynski, Philosophiae Doctore & Professore, Pro loco in Collegio Minori, Ad Disputandum publicē, In Peraugusto DD. Theologorum Lectorio, Proposita. Anno Increati Entis inter Homines nati, M.DCLXX.VI. (1676). Tercio Calendas Iunij, Hora II. Cracouiae, Typis Vniuersitatis. [Cały tytuł w prostokątnej ozdobnej ramce]. fol., k. 2 nlb.

Na końcu berła i Perm. Rect.

Krasin. — Ossol. — Uniw. lwows.

— ob. Dzielski Wojc. J. (Conclusiones 1688) — Fidetowicz Marcin (Trophaeum 1693) — Leciewic Albert (1687) — Nowodworski F. (Fenix) — Podgórski Samuel Jan (Ultima vocatio 1693) — Sierzycki E. (1674) — Sieykowski (1743) — Sarius Augustyn (Conclusiones 1684) — Węgrzynowicz Mar. (Coronae 1679).

Encykl. kośc. XXVI 599.

Strata iednakowa, którą odmienienie pedis monetarii ciągnie za sobą w intratach obywatelskich wybieranych bądź monetą bądź złotem. fol. Dzików.

— Żalosna strata oyczyzny oycy, starodawnego domu ozdoby, rycerstwa... ob. Potocki Stan. (1760).

Stratagema ob. Stellanowicz Krzysztof (Novi stratagematis 1660).

STRATANDER (Steinensle) Krzysztof. Oleum Iuniperi, Qva Ratione, Omnibus Fere Humani Corporis Aegritudinibus Medeatvr. A docto quodam Medico conscriptum, et ex Germanico, in Latinum sermonem versum. Cracouiae Ex Officina Chalcographica Hieronymi Vietoris, VII. Kalend. Martii. Anno Ab Orbe Redempto MDXLV. (1545). w 8ce, k. 8 nlb.

Dedykuje Christophorus Stratander Steinensis interpres Jacobo, Petri Gamrati arch. gnesn. physico solertissimo.

— Oleum Iuniperi qua ratione, omnibus fere humani corporis aegritudinibus medeatvr, a docto quodam Medico conscriptum, et ex germanico in latinum sermonem versum. [Resztę k. tyt. zajmuje drzeworyt gałęzi jałowcu z rozdzielonym po bokach napisem: IVNI-PERVŠ]. w 8ce, k. nlb. 8.

Druk antykwą.

Str. odw. tyt. i k. nast. zajmuje dedykacja tłumacza: Clarissimo Viro Domino Doct. Jacobo sacrae regiae magestatis Phisijco Canoniao Cracouensi Magister Christophorus Seynen. (sic). Na końcu po dedykacji: Cracouiae ex officina Chalcographica Hieronymi Vietoris 10 Calendas Januarij Anno ab orbe redempto 1546.

Janoski I 252. — Żebrawski O pieczęciach dawnej Polski i Litwy, 30, z bibljot. M. Strzelbickiego. — H. Wilder komunikował mi w r. 1926, że nabył to wydanie. (Może to egs. z bibl. Szemb.?). Szembek.

— Krotkie a potrzebne wypisanie, iako a ktorem sposobem ma być Oleiek Jałowcowy pożywan, kthory ku rozmaithym ludzkim chorobom y niedostatkom iest barzo pożyteczny. (Roku 1545 lub 6). w 8ce, k. 4 nlb.

Druk gocki.

Pod napisem tyt. gałązka jałowcu (drzeworyt). Jest to zapewne tłumaczone z niemieckiego, może współcześnie z tłumaczeniem Łacińskim.

Żebrawski O pieczęciach dawnej Polski i Litwy, str. 30, z bibl. M. Strzelbickiego. — Katal. Friedl. 1783 s. 141. — Grabowski Star. wiadomości str. 223 i 297. — Miał w r. 1926 H. Wilder. Szembek.

— ob. Aristoteles (Textus 1521) — Canutus (Praeservationes 1524) — Sabellicus (De rerum invent. 1521) — Valla Georg. (De argum. ratione 1520). Janosiana I 251. — Wissniew. H. lit. III 220. — Wespreni Medic. biogr. II pars II 368.

Strategus Christophorus ob. Valla Georgius (De expedita 1520).

Stratius Joan. (I) ob. Basilius M. (Homelia 1534).

Stratius Joan. (II), belgijczyk, sekretarz And. Górki ob. Deliciae pectarum belg. (1614) IV str. 201 — Reich (In selectiores Ciceronis... enarrationes 1568).

Tu jego wiersz: Ad Eleonoram Galliae Reginae.

Corp. reform. III 62 (list Melanchtona). — Wotschke Steph. Reich 1912 str. 2 i n. — Tenże w Aus Posens Kirchl. Verg. 1912 str. 2 i n. (tu także mówi o jego stos. z Melanchtonem i Secundusem).

STRATMAN Henricus Johannes Franciscus, Collegii Germanici et Hungariae de urbe alumnus. Theses Theologicae disputatae in... Collegio. Romae anno 1684. fol. więkzsze.

Dedykacja Leopoldowi I Cesarzowi. Z ryciną obłężenia Wiednia i wizerunkiem Sobieskiego, rytowaną przez Fariata. Ozdoby architektoniczne roboty Piotra Locatteti a rytowane przez Barł. Thibust. Ciampi Bibliogr. pod nr 45.

STRATTMAN Maciej. Carmen elegiacum de adventu in Prvssiam et Civitatem Dantiscum Serenissimi ac Potentissimi Principis ac Domini, Dñj Sigismundi, Electi Regis Poloniae, Magni Ducis Lythuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogetiae, Kiouiae, Volhiniae, Podoliae, Liuaniae; Principis Transilvaniae, nec non Regnorum Sueciae, Gothiae, Vandaliae; haeredis, &c. Magnifico Illustri ac Generoso Domino nobilitate generis, virtute, sapientia; praestanti, Domino Erico Brako, Comiti in VVysenburg, Baroni in Ridboaholm & Lindeholm, Serenissimi Electi Poloniae Regis, Consiliario & Aulae Magistro, etc. obseruantiae ergo dedicatum A Matthaeo Strattmanno Dantiscano. Anno Domini M.D.LXXXVII (1587). (Na końcu:) Dantisci exudebat Jacobus Rhodus. w 4ce, k. 6.

Hoppe 45. — Finkel nr 7501.

Gdańs. miejs.

STRAUCH Aegidius z Witembergi (1631 † 1682). Ab- und An- Zugs-Reden, von denen Canzeln in Wittenberg und Danzig gehalten. Danzig 1671. w 4ce.

Jocher 5232.

— Neue Anzugs-Predigt Am 8 Sept. Neuen Calenders, des Jahres 1678. Als an einem sonderbahren, damahls beliebten Beth-Tage, In der Kirchen zur Heil. Dreyfaltigkeit gehalten, und nebst einem Merkwürdigen Anhang in Druck gegeben. Dantzig, Druckts und

verlegts David-Friedrich Rhete. Anno M.DC.LXXVIII (1678). w 4ce, str. 86. Miejs. wrocł.

— Aphorismi Astrologici, metho- dice... collecti... Cypriani Leovicii De judiciis nativitatum doctrina. Editio II. Witebergae 1675. w 16ce.

Praetorius Athenae 123—27 oras tegoż Dan- sigor Lehr. Gedächt. 35.

— Astrognosia synoptice et metho- dice in usum gymnasium et academiae adornata. Addita sunt asterismorum et planetarum schemata aereis... expressa. Editio III. Wittebergae 1682. w 16ce.

— Toż:... Editio IV. Wittebergae 1684.

— Breviarium politicorum secun- dum rubricas... Coloniae 1691. w 4ce.

— Breviarium Theologicum accu- ratiore methodo in forma definitionum conscriptum. Dantisci 1680. w 8ce.

Jocher 2587.

— Definitiones theologicae. Dantisci 1672. w 4ce.

Jocher 2586.

— Als der durchlauchtige gross- mächtige und hochgeborne Fürst und Herr, Herr Johannes auf Zloczow und Zolkwi Sobieski bisheriger Cron-Mar- schall und Gross-Feldherr, auf Jaworow, Stryjsk, Kalisch, Mewe und Bar Haupt- mann etc. zum Könige in Polen etc. war erwehlet worden: weyhete dessen Königlichen Purpur, bey Publicirung der wol geendigten Wahl am 1. Sonn- tag nach dem Fest der heil. Dreyeinig- keit in der Königlichen Stadt Danzig mit Dancksagung und Glückwünschung ein, Aegidius Strauch der heil. Schr. D. Prof. p. der Kirchen zur heil. Drey- faltigkeit Pastor und des Gymnasii Rector. Alten Stettin druckts Michael Höpfner Königl. und Raths Buchdr. 1674. w 4ce, k. 3 nlb. i str. 34.

Na karcie 2ej Janina i przypis wierszem niemieckim Janowi Sobieskiemu. Panegiryk napisany w imieniu Gdańska. Hoppe 59.

Akad.

— Göttlicher Gericht-Process oder Predigt über Genes. 18. v. 20. biss 32. Dantzig 1680. w 4ce.

Jocher 4024.

— Leichenpredigt Lud. Heinrich v. Taube. Dresden 1636. w 4ce.

— Leichenrede auf Nicolaus Reben von Ottendorf. Wittenberg 1655. w 4ce.

— Leichenrede auf Caspar Bartholdi. Danzig 1679. w 4ce.

— Leichenrede auf Marie Kecker- mann, Anton Heuglins Hausfrau. Danzig 1679. w 4ce. Gdańska miejs.

— Sendschreiben inhaltend die ge- fährliche Reise Beschreibung von Dan- zzig nach Hamburg. Hamburg 1680. w 4ce. Ossol.

— Starcke und Milch-Speise oder Sonn und Festtags Predigten. Dantzig 1683. fol.

Na str. 909 kasanie po niemiecku na cześć Jana III.

Jocher 5209 (przekręcone nazwisko na Straus- sen). — Hoppe 59.

— Die Tage Purim Der Evange- lischen Lutherisch-benenneten-Christ- hertzen, Zu deren Heiligen Begebung, Seine Andächtige und Volkreiche Ge- meinen, in der Königlichen Stadt Dan- zzig, Bey einfallenden letzten Tag des Weimonahts alten Kalenders, Als an welchem im Jahr 1517 Durch deu treuen Dienst des Seeligen Herrn Lu- theri, Zur aussfegung des Papistischen Seuer-Teigs, Ein höchsterwünschter glücklicher Anfang gemacht worden, Auss schuldiger Ambst-Pflicht In den Jahren 1670, 1671, 1672, bey der or- dentlichen Sontags-Andacht, Affgemun- tert hat D. Aegidius Strauch. Dantzig druckts und Verlegts Dawid Friedrich Rhete (1672). w 4ce, str. 160.

Wrocław. miejs.

— Von der Weisen auss Morgen- Lande Alten, und dem jetzigen Neuen Wunder Sternen, unterrichtete auss Gottes Wort, am also-genanten Heil- gen drey König-Tage, dess Jahrs 1681. Seine Christliche Zuhörer D. Egidius Strauch, der Kirchen zur Heil. Drey- faltigkeit Pastor, und dess Gymnasii Rector. Dantzig, Druckts und verlegts David Friedrich Rhet (1681). w 4ce, str. 31. Wrocław. miejs.

(Strauch Aegid.). Unterthänigste Antwort an Seine Churfürstl. Durchl.

zu Sachsen &c. &c. &c. unsern gnä- digsten Herrn, auff gnädigsten Befehl Sr. Churfürstlichen Durchläuchtigkeit, von der Theologischen Facultaet in der Churfürstl. Hochlöbl. Universität Wit- tenberg, eingerichtet wider die injurio- sische Laster-Schrift D. Aegidii Strau- chen, gewesen Pastoris und Rectoris in Dantzig, unterm Nahmen: Unter- thänigstes Memorial, welches an Seine Churfürstl. Durchl. zu Sachsen &c. &c. &c. wegen der Theologischen Facultaet in Wittenberg Responsi Er hat abgehen lassen, so aber zuvor zur höchsten Be- schimpfung der Theologischen Facul- taet von Ihm zu Alten Stettin aller Welt zum öffentlichen Druck publiciret, und hin und wieder aussgetreuet, ehe es an höchstgedachte Churfürstl. Durchl. gelanget. Dantzig, In Verlegung Jacob Weissens, Buchhändlers. Druckts David- Friderich Rhete, 1675. w 4ce, str. 80. Druk pt. „Untert. Memorial“ nie jest mi znany. Gdańska miejs. — Jagiell.

— Warhafter Bericht des jenigen, Was mit D. Aegidio Strauchen in Dan- zzig, und dessen Entlassung vorgegan- gen. Dantzig, Gedruckt durch Simon Reiniger, 1674. w 4ce, str. 63.

Miejs. wrocław.

— Verbessert Bericht desjenigen was mit.. Aeg. Strauchio verfolgten Predigern... vorgefallen. Alt-Stettin, Hopfner, 1674. w 4ce, str. 142.

Por. Sleidanus. Ossol. — Uniw. warsz.

— Carmen auf Dr. Aegidium Strauch. Dantisci. w 4ce.

— Danklied, dasz die Dantzker Abgesandten von dem Hofe zu Bran- denburg mit Aegidio Strauch wieder in Dantzig angelanget. 1678. w 4ce.

— Epicedia auf Aegidium Strauch. Dantisci 1683. fol.

— Wahrhaftte Erzählung Dessen, Was, nach der Entlassung des Hn. Doctor Aegidii Strauchen, zwischen E. Wol-Edl. Rath, und denen Ehrb. Haupt- und anderen Gewercken, der Königl. Stadt Dantzig, biss zum 4. Ia- nuarii, Anno 1674. inclusive, vorge- gangen. Zu nothwendiger Rettung, der gemeldten Ehrbaren Gewercken Ehre,

und Unschuld, in puncto des, den 4. Ianuarii 1674. gewesen, Aufflauffes; dem Autori des sogenanntden, und durch den Druck des Simon Reinigers publi- cirten Verlauffes dessen, Was nach der Entlassung des D. Aegidii Strauchen, und bey dem den 4. Ianuarii Anno 1674. in Dantzig entstandenen Aufflauff vor- getragen entgegengesetzt. Alten Stettin, gedruckt und verlegt von Michael Höpf- nern, Königl. und Raths Buchdrucker. Im Jahr 1674. w 4ce, str. 17.

Por. niżej: Verlauff. Miejs. wrocław.

— Erneuerte Freude auff den Nah- menstag Aegidii Strauch. Danzig 1671. folio.

— Ehrengedicht dem Aegidio Strau- chio bey seiner Abreise nach Witten- berg. Wittenberg 1669. fol.

— Gedicht auff den Nahmenstag Aegidii Strauch. Danzig 1670. fol.

— Erneuerte Liebespflicht, dem Aegidio Strauch schuldigst erwiesen. Danzig 1673. fol.

— Programma invit. ad exequias Aegidii Strauchii. Dantisci 1682. fol.

— Vera Relatio Actorum Gedani cum D. Aegidio Strauch deque ejus- dem dimissione. Dantisci. Imprimebat Simon Reiniger 1674. w 4ce, k. 20.

Krasiń.

— Verlauff Dessen, Was nach der Entlassung des D. Aegidii Strauchen, und bey dem am 4ten Ianuarii Anno 1674. in Dantzig entstandenen Aufflauff vorgegangen. Dantzig, Gedruckt durch Simon Reiniger (1674). w 4ce, str. 43.

Wrocław.

— ob. Bartholdi G. (1669) — Drag- heim J. F. (1670) — Engel M. (1683) — Falck Joh. (1670) — Marte ben Mose Joh. (Gründliche 1675) — Rosteuscher Chr. (Ad panegyri. 1670) — Schlützer Ch. (1670).

Finkel III 1866.

Strauch Remigius ob. Concina (1765).

STRAUP Hieronim. Voces Pvblicae Omnium Et Privatae Multorum Viro Maximo, Heroi Dignissimo, Senatori Prudentissimo, Illustrissimo Domino D. Ioanni Alphonso Lacki Tenvtario Bi- rzinensi, Radvnensi, Zoszensi, etc. etc.

Capitaneo. Generalem Capitaneatvm Samogitiae Feliciter Avspicanti Aggratv-lantivm. E Communi Omnium Gaudio Collectae Et Eidem Illvstrissimo Domino Repraesentatae Per Hieronimum Stravp Auditorem Eloquentiae in Collegio Crosensi Soc. Jesv. Vilnae, Typis Acad. Soc. Jesv. Anno Domini, M.DC.XLIV. fol., k. nlb. 16 (sygn. A—H).

Na odwrocie tytułu ozdobnie astychowany herb Łęckiego.

Na tytule współczesną ręką dopisano: Labor P. Stephani Tropiański(?) S. J.

Jest to panegiryk łac. polski, prozą i wierszem. Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

(Straus Carl Gottlieb). An den Herrn Carl Gottlieb Straus öffentlichen ordentlichen Lehrer der Weltweisheit in Gymnasio zu Danzig bey Dero feierlichen Antritte des öffentlichen Lehr-amts von allen Studirenden. Danzig 1774. fol., k. 2.

Krasin. — Miejs. wrocław.

— Glückwünschgedicht bey der Vermählung des Carl Gottlieb Straus mit Anna Luise Schultz, Danzig 1774. fol.

— ob. Mohrheim Friedr. (Cantate 1774) — Verpootennius G. P. (1774).

STRAUSS Johannes. Leichenrede auf Johann Ernest Schmied. Dantzig 1707. fol.

STRAUSS Nathanael. An Herrn Hauptmann Carl v. d. Linde eylfertiges Sonnet. Danzig 1664. fol.

— Als durch glückliche Wahl des Johann Casimiren die Ebre Ihr. Maj. Kgl. Burggrafen Herrn Adrian v. d. Linde zum fünften mahl aufgetragen ward. Danzig 1664. fol.

STRAUSSENBERG Eberth. Leichenrede auf Michael Tönniges. Danzig 1650. w 4ce.

(Strawiński Antoni). Sprawa W. JP. Antoniego Strawińskiego Ex Pięsarza Grodz: i Oboźnego Pttu Trockiego. z WW. JPP. Szymonem i Johanną Koplewskimi Rottm: Trock: (1798?). fol., k. 3.

Uniw. wileń.

STRAWIŃSKI Błażej. Pokorny Amfion 1755. fol.

Ossol. (?)

Strawiński Erazm. Głos... 3 Maia 1792. fol.

Czartor. (?)

STRAWIŃSKI Florjan i WOLLO-WICZ Andrzej. Exercice Sur L'Architecture Civile Par M. Florian Strawiński sisdu Staroste de Słonim Et sur les élémens d'Algèbre Par M. André Wolłowicz sisdu Staroste de Przyłusk. [Tu winietka z ornamentu roślinnego]. Elèves de College des nobles Des PP. aecla (sic) Compagnie de Jesus le... juillet 1767. a Varsovie. w 4ce, k. tyt. i k. 6 nlb.

Sklada się z części franc. i łacińskiej. Francuska podaje 31 pytań odnoszących się do „stylów” (ordres) w architekturze, oraz 21 pytań co do planów i dekoracji fasad. — Łacińska podaje 44 pytań z algebry. Są to zapewne pytania będące podstawą popisów w Coll. Nobilium jezuckiem. — W tytule aecla to błąd zamiast de la. W egz. Jag. usunięto ten błąd.

Czartor. — Jagiell.

(Strawiński Hier.). Propositiones ex universa philosophia (po 1772). w 4ce. Uniw. wileń.

(Strawiński Jan i Maur.). Sprawa WW. JPP. Jana i Maurycego Strawińskich Starościców Słonimskich z WW. JPP. Dominikiem Głuchowskim Szambelanem Dworu Polskiego Dłużnikami i Kuratorami jego w aktoratach piszącymi się. (1798). fol., k. 1.

Dopis.: Tad. Odyniec (wnosił). Uniw. wil.

Strawiński Ign. ob. Strawiński Kaz.

(Strawiński Karol). Sprawa W. Imśc Karola Strawińskiego Podstolego powiatu Pińskiego z W. Imśc Panem Ignacym Lachnickim Pułkownikiem Woysk byłych Litt: o zasądzeniu dwoch summ z procentami zaległymi (1799). fol., k. 2.

Dopis.: Sikorski. Akad. — Uniw. wil.

STRAWIŃSKI X. Kazimierz, Zakonu Kaznodz. W dzień uroczysty Imieniowi Jaśnie Wielmożnego Jmci Pana Ignacego Strawińskiego Podkoniuszego W. X. Litt. Orderu S. Stanisława Kawalera. Wiersz winszowny. Roku 1775. Dnia 31. Miesiąca Lipca. w 4ce, k. 4 nlb.

Jagiell. — Uniw. wileń.

Strawiński Stanisław ob. Dekret (1773) — Poniatowski Stan. August. Straż. (Projekt od deput. Seymowey) (1791?). fol., str. 6.

Bran. — Dzik. — Przędz. — Un. wil.

— Toż:... fol., ark. O,

— (Projekt sejmowy). fol., str. 11. Bran.

— Prawo uchwalone Dnia 1. Czerwca 1791 r. (Bez oznaczenia miejsca druku i roku). w 8ce, str. 32.

Ob. Actum z dnia 6 czerwca 1791 (data oblaty w grodzie). — Istnieją dwa różne odbicia.

Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Wileń. — Zieliń.

— narodowa (1790). fol., k. 1.

Zmiana Rady nieustającej w straż czyli radę narodową. — Projekt do prawa. — Rada nieust. aniesiona d. 19 stycznia 1789. Bran. — Jagiell. — XX. Miej. w Krak.

— ob. Porządek seymu.

— mocna Korony 1724... ob. Orłowski Ign. (Sokal).

Straż Andrzej ob. Wołucki Sebast. (Sphinx 1628).

Straza Abraham (Ibrahim) ob. Greser (Historia 1587) — Stras.

Straża toporem ob. Kruszyński Kaz. (1683).

Strazburska Eleonora ob. Listy.

Strażnik ob. Duryewski And. (Królestwa 1698) — Elert Fr. (Korony niebies. 1679) — Kostka Stan. (Korony król. 1698) — Latos Jan (opowiada 1596).

STRAŻYC Stefan. Annvls Honoris-Pretiosis aureae Virtutis insignitus Gemmis. Excellentissimo Domino, D. Ioanni Węgrzynowicz Sacra Auctoritate Apostolicâ Publico, & Civitatis S. R. M. Novae Saboriae, Notario. Festo ac Solenni Collatae Dignitatis die: (Cum simul Notarij Apostolici crearentur, & publicè à Cathedra Zamoscensis. In Praesentia Perillustrium Clarissimorum Doctis: Excellentissimorum Nobilissimorumq; DD. Nec Non Totius Almae Universitatis Zamoscensis alumnorum Renantiarentur). A Stephano Strazyc Notario Apostolico Inter festivos gratulantium plausus. Oblatvs. Anno reparati per Crucem Orbis 1668. Die 12. Mensis Maij. Leopoli, Typis Collegij Societatis Iesv. Imprimebat Simon Piątkiewicz. Anno 1668. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb.

Dedyk. Joanni Węgrzynowicz. Podnosi, że Węgrzynowicza otaczał opieką Jan Kazimierz. — Panegiryk cały bez treści. Ossol.

— Aurea virtutum et gloriae messis, gentilitio acervo illustriss. domini Stanislai Skarszewski, castellani woinicensis etc., panegirice illata ac eidem illustrissimo humillime, festo ac solenni divinissimi tutelaris die, inter solennes gratulantium plausus, oblata, anno aurei post Christum natum saeculi XVII, LXXIII mense majo die VIII. Zamoscii (1673). fol. Kijowa.

STRAŻYC Wojciech Rajmund. Lugubris Lessus funebri elego conceptus, et ad feralem urnam perillustris, magnifici et admodum rudi Dni D. Jacobi Gorski J. U. doct. et professoris, ecclesiae cathedralis crac. canonici, Sanctorum Omnium custodis, protonotarii apostolici, etc. etc., almae Academiae Cracoviensis dignissimi Rectoris. dum in Ecclesia collegiata SS. Omnium tumularetur. A M. Alberto Strazyc exhibitus. Anno salutis 1652, martij 25. Cracoviae, apud Lucam Kupisz, S. R. M. et academiae typ. w 4ce, k. 4 nlb.

Ded. Stanisłao Różycki, J. U. doct. et professori.

Czartor. — Dzików — Jagiell. — Ossol.

— Monumentum triumphantis vel à morte Radivilli e pulcherrimis heroicarum virtutum insignijs comparatum: atq; in exequijs Illustrissimi olim & Excellentissimi Domini, D. Alexandri Ludovici Radziwił, ducis in Olyka et Nieswiez, comitis in Szydłowiec, Myr, Kroze, Biała, S. R. M. Principis, supremi M. D. L. Mareschalci, Palatini Polocensis, Capitanei savelien: oliten: iurbascen: &c. &c. summo cum omnium dolore multorum ingenti cum deploratione, extincti à cathedra, in templo Bialensi praesentatum: ad aeternamq; tanti herois memoriam, in signum gratitudinis & academiae in patronum pietatis immortalitati consecratum: ab Alberto Strazyc artium magistro, philosophiae doctore & eiusdem in Academia bialeń. professore Anno Salutis 1654. die 13. Octobr. Varsaviae, apud Viduam & haeredes Petri Elert S. R. M. Typographi. fol., k. 16 nlb.

Dedyk. Michałowi Kazimierzowi Radziwiłłowi; na drugiej stronie herb Radziwiłłowi;

łów i wiersz Jana Jesiomickiego ucznia akad. biał. Całe proz. Jagiell.
— Kalendarzyk... W Krakowie 1630 r. w 12ce.

Z prognostykami obejmującymi w sobie sądy i wróżby we wszelakich okolicznościach, a pomnożone dodatkami z historii polskiej. Encykl. Orgelbr. T. XIII str. 660.

— Problema Cyclologicum Publicè. In publicè Jagelloniani Lycaei exedrâ. A. M. Alberto Raymundo Strazyc. Ordinario Astrologiae Professore. Ad disputandum, propositum. Anno 1646. Mensis Aprilis. Die 18. Hora 12. Cracoviae, In officina Christophori Schedelij, S. R. M. Typographi. w 4ce, k. 6 nlb.

Na odwr. tytułu pod herbem sześciowierzą: In gentilitium decus Sieniawiorum. Dedykacja Adamo Hieron. Sieniawski unico haeredi. — Na końcu: Sub felicibus auspiciis Laur. Smieszkowic Rectoris.

Żebrański Bibl. mat. 271. Jagiell.

— Quaestio Astronomica, In Alma Academia Cracoviensi, Florentissimo Regni Poloniae Gymnasio. A. M. Alberto Raymundo Strazyc, in eadem Academia Professore, publicè ad disputandum Proposita. Anno MDC.XL (1640). Mense... Die... Hora... Cum licentia Superiorum. [Tu winietka w kształcie paska]. Vindobonae Austriae, In Officina Viduae Mariae Rietiae. w 4ce, k. tyt. i k. 4 nlb. oraz 1 karta (z wyobrażeniem sat. Jowisza i plam słonecznych).

Na odwr. tytułu herb Habdank i 4 wiersz łac. — Dedykacja Jacobo Kolaczkowski, canon. cracov., gdzie akademię nazywa matką swoją. Zawiera tezy o różnych świętych obserwacjach astronomicznych (głównie o satelitach Jowisza, dostrzeżonych w r. 1640, oraz o plamach słonecznych). Rycina w wyobrażeniu satelitów Jow. i plam słon. widocznie dodrukowana później (w Krakowie?). — Na końcu: Sub ausp. M. Woyenski.

Daików — Jagiell. — Ossol.

— Przestroga z biegu niebieskich na rok pański 1648 przestępny. (B. m. r. dr.) w 8ce.

Dedykacja Stanisławowi Warszyckiemu wojewodzie i generałowi Mazowieckiemu, datowana w Krakowie ex Collegio Maiori, w dzień św. Marji Magdaleny 1647 r.

Baworow. (frag.).

— Redvx Felicitas, Perillustri, Magnifico, & Admodum Rēdo. Dño D. Iacobo Gorski I. V. Doctori & Pro-

fessori, Ecclesiae Cathedralis Cracoviensis Canonico, &c. Literarum & litterarum Patrono longè fauentis. Dvm Rectoratus insignia, in Alma Vniuersitate Cracouiensi, capeasset, Ab Alberto Strazyc Art. & Philosophiae Bac. E Palaestrâ Cyneracianâ, In Contubernio Staryngelliano Ad Citharam Apollinis Decantata. Cracoviae, Apud Lycam Kypisz S. E. M. Typographum. Anno Domini, 1651. 2. Maij. w 4ce, k. tyt. i k. 5 nlb.

Na odwr. tyt. cytat z Ciceroa Off. Poczem na 1 k. dedykacja wierszem łac. Jacobo Gorski J. V. Doctori et prof., canon. crac. — Wiersze swoje nasywa iuuenilia carmina.

Następuje wiersz: *Redux felicitas, ode tricolos... na cześć Góreckiego (faetam diaerto Socrate Craciam...); wreszcie idą 2 epigramaty na cześć rektoratu Góreckiego.*

Daików — Jagiell. — Ossol.

— ob. Cynerki Rachtamovius — Lizniewicz Fr. (Aquila 1652) — Makowski Szym. Stan. (1645) — Sidus Hiac. (Symbolum amoris 1632) — Wolicki Math. (Viridarium 1645).

Bandt. H. dr. Kr. P. III 231.

Jego Noctes acad. są w ręk. Jag. 197. — Autor był uczniem Cynerkiego.

Strebe Gottfrid ob. Fechner Joh. (Arae Exequiales 1686).

(Strebeyko Michal). Sprawa W. JP. Michała Strebeyki bywszego Sędziego Ziemińskiego Kowińskiego jako Opiekuna, a nieletniego Barnaby Korgowda jako Aktora z W. JP. Tadeuszem Szorcem Cześnikiem Kowińskim. (1798). fol., k. 7. Uniw. wileńs.

— ob. Szorc T.

STREDOWSKI Joannes Georg. Sacra Moraviae historia, sive vita S. S. Cyrilli Methodii: genere civium Romanorum: Praerogativa Patriciorum Constantinopolitarum, meritis Moraviae Bohemiae Superioris Silesiae Serviae Bosniae Russiae Slavoniae zelantissimorum Apostolorum. Ex diversis codicibus collecta, Solislaci impensis Georgii Lehmani 1710. w 4ce, str. 628, indeksu str. 20.

STREICHER I. Hymn wojenny I. Streichera w muzykę ułożony przez I. Elsnera. Wiersz z niemieckiego spie-

wany w redutowey sali z okazji muzykalney patryotycznej akademii na wojenną ofiarę 1796. w Lwowie, druk Pillera. w 8ce, kart 8. Ossol.

— Kriegs- und Schlachtgesang von J. Streicher. In Musik gesetzt von J. Elsner. Abgesungen im k. k. priv. lemberger Redoutensaal, bei Gelegenheit einer zum freiwilligen Kriegsbeitrag den 25. Decemb. 1796 veranstalteten grossen vaterländischen Akademie. Lemberg, gedruckt mit Pillerischen Schriften. w 8ce, k. tyt. i k. 7 nlb.

Całopelne patryotyzmu niemieckiego. Wzywa Sarmację i potomków Hermana do związania się przeciw nieprzyjaciolom Niemiec. (Napoleon nienazwany). Ossol.

Strein Vuolfardus ob. Vergerius Petrus Paulus (Hic habentur haec 1511).

Streit Anna ob. Donatus J. (Eufemii 1611).

STREIT Karl Konrad (ur. w Głogowie 1751). Alphabetisches Verzeichnis aller im Jahr 1774 in Schlesien lebender Schriftsteller angefertigt von Karl Konrad Streit, Königlich Preussischer Auditeur bei dem hochlöblichen von Falkenhaynschen Infanterie-Regiment. Breslau verlegt Wilhelm Gottlieb Korn 1776. w 8ce, str. 183.

Z pisarzy nas dotyczących wymienieni Er. Dom. Adami, Sam. Abr. Lauterbach, Mich. Ringeltaube, J. G. Napierski, Dan. Vogel. Jagiell.

Streitschriften ob. Sanden B. (1694).

Strelecus (Strzelecki) M. ob. Strykowski Maciej (Która przedtem 1582).

Strembosius Andreas ob. Loeachius (1608) — Strzembosz.

(Streming Henryk). Krotchwila Przy dobrej Myśli W Dzień Poslubienia P. Heinrichowi Stremingowi Py Katarzyny Kollerowny Die 7 Maji Anno 1675. Agitowanâ. W Toruniu. fol., k. 1.

Podpis: Wuj Panne Młode Przyjacieli. — Druk gocki. Kopern. w Tor.

— Als der Ehrenveste... Heinrich Streming... dieses Zeitliche seelig gesegnet... wolten dem seelig Verstorbenen ihre letzte Schuldigkeit abstaten... mitleidende Freunde. Thorn (1698)... fol., k. 2.

Szabó III, nr 4106.

Strona Calendarium Exhibens Et in eo Methodum Practicam Bene Vivendi & Moriendi Exemplis Sanctorum In Singulos Anni Dies Illustratam: Omnium Mortalium Usui Peropportunam Varsaviae. Typis Collegij Regij Soc: Jesu. Anno Domini 1728. w 12ce, k. tyt. i k. 5 nlb., str. 293 [właściwie 262, gdyż wypuszczono str. 181, zaś po str. 262 zastępuje 293].

Na odwr. tyt. imprimatur J. Tarły, poczem herb Juszyńskich, poczem dedykacja Ludwikowi Juszyńskiemu i praef. ad Lectorem. Jest to kalendarz z imionami świętych, przyczem podano krótki życiorys przy każdym świętym. Na końcu modlitwy: Testamentum christ. hominis... i Examen conscientiae. Jocher 6892. Ossol.

— ob. Głuchowski Jan (fraterna) — Gostiniewicz Jan (philosophica 1653) — Kamieniecki P. (natalitia 1603) — Karol Sudermański (oblata 1606) — Krasieński St. (ex strenis 1690) — Lubieniecki St. (lugubris 1670) — Mierzewski A. (A. Opaleński 1603) — Musonius J. (gratulatoria 1664) — Skrodzki M. (A. Ossowski 1662) — Wejer X. (M. Stobaeo 1612) — Winter H. (Petro Triznae 1621).

Strenarum apophoreta ob. Laubanus M. (1606).

Strenuitas regni exercituum ob. Potocki Stan. (1667).

Strepa Jakób ob. Jakób św. (XVIII, 392) — Kownacki Hipolit (1779) — Officium (1791) — Strzemię Jakób. Finkel Bibl. III 1866.

Stricaco ob. Nidecki Patr. And. Jest to adaje się anagrammat z Cicero. — Obacz Morawski Nidecki 1893 str. 16.

Stricovius Matthias ob. Strykowski.

STRIDBECK (Striedbeck) J., sztycharz. Polen mit angrenzenden Ländern... (Mapa). J. Stridbeck jun. fec. 1700. w 4ce.

Strigaeus Joach. ob. Möller Henr. (Elegia 1566).

STRIGELIUS Victorius. Epitome doctrinae de primo motu. Aliquot demonstrationibus illustrata, denuo edita a Victorino Strigelio. Vitebergae excudebat Johannes Crato. Anno M.D.LXV (1565). w 8ce, str. 8 i 176, tablic 8.

Dedyk. Stanisław Bornbachio Civi gedanensi...
Lipsiae Cal. Augusti 1564.
Wierszow. II 1424, III 2462.

Uniw. warsz.

— ob. Theodoretus (Dialogi tres 1568).

(Strigonia). Ragguaglio della resa di Strigonia all' armi cesaree comandate dal sereniss. di Lorena. Modena, 1683.

— Punti della capitulatione fatta con la fortezza di Gran overo Strigonia, che si rese al duca di Lorena. Venezia, D. Degni. w 4ce, str. 7. Czartor.

— ob. Fama (1683) — Gran — Kutassi J. (Ecclesia) — Storia — Zarembo J. (Catedra 1597).

STRIMESIUS Samuel, prof. uniw. we Frankfurcie nad Odrą. Consensus Sandomiriensis, Ab Evangelicis, Augustanae, Bohemicae Et Helveticae, Confessionis Sociis olim initus: Cum Praefatione Nova, qua Perfectio Hujus Consensus tam demonstratur, quam vindicatur, curante Samuele Strimesio, SS. Theol. Doctore & Prof. Ordin. ac Pastore primar. in Universitate & Ecclesia Francofurti Ad Viadrum, Sumptibus Jer. Schrey & Joh. Christoph. Hartmanni. 1704. w 8ce, k. tyt. i k. 75 nlb., str. 210 (sygnowanych A—P).

Dedyk. Benjamin Ursino, reg. Borussiae conservatori et episc. Mówi w niej, że nieraz wraś z Ursinem podawiał wspólność i boskość zgody sandomirskiej. Z tego powodu dedykuje mu swą książkę. Następuje drugi tytuł: Die Sandomirische Kirchen-Vereinigung... sambt einer Vorrede, darinnen die Vollkommenheit dieses Consensus beydes erwiesen und vertheidiget wird...

Poczem idzie przedmowa drukowana synoptycznie po łac. i po niem., w której motywuje, dlaczego zgoda sandomirska stoi wyżej od analogicznych prób pogodzenia obu wyznań dokonanych w Niemczech w latach 1529—1661. Przez zgodę sandom. rozumie nie tylko układ z r. 1570, ale i późniejsze deklaracje i synody. W dalszym ciągu obszernie usasadnia doskonałość zgody sandom. i opowiada jej losy. Poczem z osobną kartą tyt. łac. i niem. tekst Zgody sandom.: Consensus in fide et religione Christiana... (po łacinie i po niem.). Jest to przedruk edycji z r. 1596 drukowanej w Toruniu u Coteniusa, gdyż od str. 142—183 dodano (tak jak po raz

pierwszy w tej edycji): Des allg. Torenschen Ao. 1565 (sic) den 21. August. gehaltenen Synodi Entschliessung.

Ale musiał mieć też Strimesius w ręku przedruk Consensus dokonany w Niemczech w latach 1604—5 (ob. Bibl. XIV, 370), gdyż stamtąd dodał sakończenie dziełka, a mianowicie: Sandomiriensium binas Literas ad Ludovicum comitem palat. Rheni et elect. una cum hujus responsoriis ad posteriores. Są to listy z r. 1578 (wraz z odpowiedzią Ludwika); w których polscy dysydenci wzywają Niemców do zgody. Jak z tego widać Zgoda sandom. była w Niemczech i w w. XVII (edycja z r. 1605) i w w. XVIII (Strimesius) znana i podawiana. — W późniejszych latach propagował ją D. E. Jabłoński stawiając ją za wzór Niemcom (Historia cons. Sandom. 1781; ob. tom XVIII, 361).

Jocher 8010, 9609. — Völker Der Protest. 1910 str. 106.

Jagiell. — Kras. — Ossol. — Tor. Kop.

— [Uberrima narratio de consiliis Regni Poloniae generalibus Grodnae in Lithuania celebratis anno 1726 eo Novis publicis gallicis lipsiensibus aliisque collecta et notis historicis geographicis et genealogibus illustrata, una cum constitutionibus Regni]. w 4ce.

„Librum singularem idioma germanico conscriptum de illis actis edere incoeperit Regiomonti“. — Tak piszą Nova Polonica (Coloniae 1728) str. 1. Druku takiego nie znam; musiałby mieć saponne tytuł niemiecki.

Ob. Nova publica 1729 (tom XXIII s. 180). — Nova polonica (1728).

— ob. Edecard (Pelagianismus).

O Strimesiusie ob. Lillenthal Erlaut. IV 716. — Inne jego dzieła np. Kurtzer Entwurf (1704) nie należą do polskiej bibliografji. — Finkel III 1866.

STRITTER (Sztritter) Jan Gotthilf. Memoriae Populorum, Olim Ad Danubium, Pontum Evxinum, Paludem Maeotidem, Cavcasum, Mare Caspium, Et Inde Magis Ad Septemtriones Incolentium, E Scriptoribus Historiae Byzantinae Erytae Et Digestae A Ioanne Gotthilf Strittero, Gymnasii Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae Conrectore. Tomus I. Gothica, Vandolica, Gepaedica, Longobardica, Hervlica, Hynnica Et Avarica Complectens. Petropoli, Impensis Academiae Scientiarum, MDCCLXXI (1771). w 4ce, k. tyt., str. XL i 760, k. 1 nlb.

Tomus II (tytuł jak wyżej): „Slavica, Servica, Chrovatica, Zachlymica, Terbynica, Paganica, Diocleica, Moravica, Bosnica, Bvlgarica, Valachica, Rvssica, Polonica, Lithvanica, Prvssica, Samitica, Permica Et Boemica Complectens. Petropoli, Impensis Academiae Scientiarum, MDCCLXXIV (1774). k. tyt. 3, str. 1070.

Tomus III: Tvrcaica, Chazarica, Vngrica, Patzinacica, Vzica, Comanica Et Tatarica, Complectens. Petropoli, Impensis Academiae Scientiarum, MDCCLXXVIII (1778). k. tyt. 3, str. 1197.

Tomus IV: Lazica, Avasgica, Misi-mianica, Apsilica, Tzanica, Svanica, Meschica, Zicchica, Iberica, Alanica; Ivthyngica, Carpica, Varnica, Chama-vica, Varangica, Nemitzica, Dacica, Pannonica, Sarmatica, Scythica, Massagetica, Et Genealogias Gentium Complectens. Accedit Index Duplex Totius Operis. Petropoli, Impensis Academiae Scientiarum MDCCLXXIX (1779). k. tyt., str. X i 566 i str. 308, k. 2 nlb.

Rozpoczyna dzieło „Praefatio“, w której autor wyjaśnia metodę, jakiej użył. Ekscerpował pisarzy bizantyjskich (wedle wydania paryskiego historyków bizant.). Ekscerpta przedłożył z greki na łaciny. Te ekscerpta uszeregował potem wedle porządku chronologicznego w 4 tomach wedle ludów, do których się odnosią. W I tomie są ludy germańskie (z epoki wędrówek) oras awarsko-huńskie; w II tomie są ludy słowiańskie i bałtyckie; w III tomie turecko-tatarskie; w IV tomie kaukaskie. Na końcu tomu IV dodane dwa obszernie indeksy: historyczny i geograficzny.

Do bibliografji nanzej należy to dzieło o tyle iż szeroko uwzględnia początki Słowian, a także o Polsce średniowiecznej przynosi pewne wzmianki z pisarzy bizantyjskich. (Obacz zwłaszcza tom II str. 1047—1050 i tom III 638, 703, 716).

Pisarzy bizant., jakich ekscerpował, wymienia w „Praefatio“. Jest ich przeszło czterdziestu. Przy każdym ekscerpacie podane jest u dołu strony nazwisko pisarza, z którego jest ten ekscerpt wyjęty.

Ponieważ ekscerpta odnoszące się do każdego ludu ułożone są chronologicznie, przeto w ten sposób dał Stritter pewnego rodzaju roczniki historyczne danego ludu. W każdym rasie dzieło to jest owocem

dużej erudecji i pracy i ma zawsze jeszcze nieprzedawnione znaczenie. Finkel III str. 1866.

Jagiell. — Raczyńs.

— Historyczno-Geograficzne Opisanie Miasta Pekinu Ciekawsze Od Innych Edycji Przez JP. Sztrittera Dzieło Pisarza Wydane a Przez Ignacego Manugiewicza Tł. do Exp: Ros: J. K. Mei y Rzpltey Z Rossyjskiego Języka Przetłumaczone. [Tu winieta: na zdobnym w ornament roślinny cokołe wazon z roślinami]. W Warszawie w Drukarni Nadw: JKMei P. Kommissyi Edu. Nar: Roku 1787. w 8ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 48.

W przedmowie tłumacz wychwala Stanisł. Augusta i podaje napisy, jakie tenże w sali zamkowej na cześć przodków umieścił („na wzór pekiński“).

Stritter zaczerpnął swój opis Pekinu z rękopisu jakiegoś francuskiego Jezuity (rok 1735), a dopełnił wiadomości z jakiegoś opisu rosyjskiego kapitana. Kompilował także z du Halde'a i z innych źródeł.

Akad. — Branic. — Czartor. — Jagiell. — Uniw. warsz. — Zielińs.

— ob. Schlözer (Nordische Geschichte 1771).

Tu jego praca pt. Geschichte der Slaven 495—1222, o której ob. Bibl. Estr. IV 393.

Striverius Decius, Soc. J. ob. Ueberus (1607).

Załęski Jezuici I. — Wielewicki Diarium.

Strlx ob. Instructio (1669).

Stroband Anna ob. Stieglitz Casp. (1647).

STROBAND Henryk, burmistrz m. Torunia (1548 † 19 listop. 1609). Kurczur Auszug der Quartir Ordnung, Nach ietziger gelegenheit vnd zustand der Königlichen Stadt Thorun angestellt. [Tu zdobna winieta, której ośrodek stanowi głowa satyra]. Anno 1605. [Cały tytuł w prostokątnej ramce]. [Na końcu:] Gedruckt zu Thorun durch Andream Koten, Anno 1605. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb. (sygn. A—B).

Przedmowa: Amicis. H. Str. — Pisze, że podaje tylko dziesiątą część przepisów. — Obowiązki urzędu były nader szerokie, obejmowały całą administrację miasta (adm. wojskową i policyjną, prowiantową, ulice, szos, pożary etc.). Jest to tylko skrót, ułatwiający orientację w całości administracji.

Wyszło równocześnie z Patrocinium pupillorum i jest uzupełnieniem tej obszerniejszej pracy, gdyż opiewa nad pupilami należąca do Quartier-Amptu.

Bibl. tor. Kopern.

— Institutiones literatae (1586—8)... ob. tom XVIII, 582.

Lukasiewicz Hist. szkół I 398. — Piekarski Kat. kór. nr 6921. — Wierzbowski nr 2505, 2836.

— Patrocinium Pupillorum. Oder Wasen Ordnung, Auff jetzigen Zustand zu gemeinem Nutz vnd Wolfahrt der Königlichen Stadt Thorun gerichtet. Anno cIoIoCV (1605). [Cały tytuł w ozdobnej winiecie; wewnątrz jej część stanowi owalny wieniec, nazewnątrz zamknięty prostokątem. W rogach winiety między wieniec a prostokątną linią ozdobił z motywów roślinnych]. [Na końcu:] Gedruckt zu Thorun durch Andream Koten, Anno 1605. [nadto sygnet drukarza: pelikan rozdzielający swą pierś w winiecie złożonej z dwóch satyrów]. w 4ce, k. tyt. i k. 67 nlb. (sygn. A₂ i B₄ oraz A—O₄).

Dedyk. do burmistrza i rajców Torunia z 24 marca 1604, w której powołuje się na to, iż pisał dziełko na ich polecenie i tłumaczy plan dzieła. — Początek: Ad... censorem, gdzie odpiera różne możliwe zarzuty, jakiegoż można książkę postawić. — Dalej podaje synoptycznie Decem regulae in ferendis et corrig. legibus observandae (tj. virtutes legum oraz defectus legum). — Następuje tablica in folio: Typus ordinem et methodum complectens (rodzaj sumarycznego spisu rzeczy). — Wreszcie od ark. B idzie na 4 kartach bardzo szczegółowy rozkład treści.

Odtąd idzie tekst dzieła. Składa się ono z 4 części: De magistratu et iudicio pupillari, De const. tutelae, De additione et admin. tutelae, De cessatione tutelae. W tych 4 rozdziałach ujął autor w świętych, suchych zdaniach przepisy o opiekach, czerpane przezeń głównie w prawie chełmińskim i to w t. zw. sreformowanym prawie chełmińskim, o którym obaca w tomie XXVI str. 142 pod „Recht“. — Tam wskazałem na jego zasługi około wydania z r. 1584 sawierającego tekst niezrewidowany, a więc nie ten, z którego tu korzysta.

Z prawników powołuje się na Zasiusa. Nie powołuje się na Damhondera, słynnego autora, który wydał również dzieło pod identycznym tytułem: Pupillorum patrocinium... (Antverpiae 1564). Dzieło Damhondera jest komentarzem do prawa rym-

skiego (titulus de tut. et corat. munere), podczas gdy Stroband ma na oku cel praktyczny i stosunki toruńskie. Stąd różnica w układzie, treści i wartości obu dzieł. Ale znać pracę Dam. musiał, skoro od niego zapożyczył tytuł.

Łącznie z tem wyszedł: Kursus Auszug (ob. wyżej).

Wiszniewski IX 317. — Gelahrtes Preussen II 135, 145, 163.

Bibl. tor. Kopern. — Uniw. warsz.

— Patrocinium Pupillorum Oder Waisen-Ordnung Sampt einem kurtzen Auszug der Quartier-Ordnung, Auff den Zustand zu gemeinem Nutz und Wolfahrt der Königlichen Stadt Thorn gerichtet. [Tu sygnet drukarni: anioł podtrzymujący tarczę herbową; na tarczy fragment murów miejskich z 3 wieżami oraz otwartą bramą; w łuku bramy z lewej strony od wejścia brona]. Erstmahls gedruckt Anno 1605. Jetzo aber mit Genehmigung E. E. H. Rats auff's neue verlegt von Johann Christian Laurern, Burgern und Buchhändler Anno 1691. [Na końcu:] Thorn, Gedruckt durch Johann Balthasar Breszlern, Anno 1691. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb., str. 104. Bibl. tor. Kopern.

— Zwo Predigten von Christlichen Schulen... (Joh. Mathesii i Joh. Gigantis). Thorn, 1584. w 4ce.

Z przedmową Strobanda jako wydawcy.

Tync Dzieje gimn. tor. 1927 str. 83.

Bibl. tor. Kop.

— [Mowa na inauguracji Kaspra Frisiusa na godność rektora szkoły tor., wraz z odpowiedzią Frisiusa]. 1585.

Wydał Melchior Pynesius. Ded. Stan. Latałskiemu z Łabiszyna.

Tync Dzieje gimn. tor. 1927 str. 87 (wedle ręk. notaty w Praetoriusa Athenae str. 201).

— Das alte cölmische Recht (1585)... ob. Recht (tom XXV str. 142).

Na powyższym miejscu scharakteryzowałem już bliżej znaczenie tego wydania Strobanda. On był bowiem wydawcą. — Jest to to samo dzieło, co wspomniane w tomie XVIII na str. 684 pod Jus.

Kutrzeba Hist. źródła II 226. — Leman Das alte Kulm. Recht (1838).

— ob. Frisius Kasper — Kitelius (1581) — Orationes X (1594) — Pancratius (Strena 1598) — Pynesius (Pyrnerius) (1585) — Schober Huld. (1584) — Sturm J. (1583) — Trisnerius.

On dał inicjatywę do przedruku Nowego Testamentu z Biblii brzeskiej.

On założył bibliotekę w Toruniu, której pierwszym bibliotekarzem był H. Schober (ob.). Prywatna bibl. Strobanda weszła w skład miejskiej.

Odegrał wybitną rolę w dziejach umysłowych Torunia, o czem ob. Tync w Reform w Polsce 1927 (Próba utworzenia Akad. protest.) oraz Wojciechowska Z dziejów książki 1927 str. 52 i 564. — Mocarski w Ref. w Polsce, 1924 str. 145.

Obaca o nim: Gelahrtes Preuss. II (1723). — Adam Vitae germ. iure con. 1620. — Schweickart w Jahr. für die preuss. Gesetzg. XXVI str. 259. — Brehm Erinnerung an Stroband 1824 — oraz tenże: Gesch. des thorn. Gymnas. 1821. — Leherndt Gesch. des Gymn. 1868. — Lohmeyer w Allg. Deutsche Biogr. XXXVI. — Lukasiewicz Hist. szkół I 398. — Tync Dzieje gimn. tor. 1928 str. 75 i nast. — Mocarski w „Pol. Pomorza“ II (1931) str. 118 i 120.

Jego rękopisy odnoszące się do dziejów Torunia a zwłaszcza szkoły tor. są w bibl. tor. Kop. (ob. Katalog des Gymn. Bibl. 1871 str. 265).

(Stroband Henryk, syn Chrystjana). Epicedia in obitum... Henrici Strobandi quondam Burggrabii Regii & Proc. in... Thorn... Thorunii, Mich. Karnall (1658). w 4ce, str. 12.

Trzech było Henryków: I) Starszego, burmistrza mianował kurfirst Brandeburski swoim tajnym radcą i tego powołał r. 1609 do Królewca, gdzie zmarł. — II) Henryk Stroband II, syn Henryka, także burmistrz ur. 1575 + 12 marca 1626. — III) Henryk Stroband III syn Chrystjana ur. 1599 + 30 grudnia 1657 r.

Centner G. Geehrte Thorner 39.

Gdańska miejs.

(Stroband Jan) (1511 + 1585). Epicedia in obitum amplissimi viri virtute ac prudencia praestantis, Domini Joannis Strobandi senioris Reipub: Thorunensium consulis, qui vera in Christum fide placide expiravit XVI. Cal. Decembr. Anno Christiano M.D.LXXV (1585). Debitae observantiae ergo scripta a Rectore & collegis scholae, ibidem recens constitutae (Toruń, Nering?). w 4ce, k. 4.

Na odwrocie tyt. herb Strobanda (Róża), poczem idą wiersze Kaspra Frisiusa, G. Opela i K. Usacusa. — Prorektorem szkoły był H. Schober. — Zapewne utwór to jego pióra.

Wojciechowska Z dziejów książki 1927 s. 180. Czartor. — Krasińs. — Tor. Kop.

— ob. Schober Huld. (Elegia 1585) — Trisnerus Mart. (Leichenpredigt 1585). Thorn. Nachr. 1762 str. 386. — Tync Dzieje gimn. 1928 str. 75 i nast.

Stroblński Jan ob. Prośba.

Strochowski ob. Thebesius Jerzy (Liegnitzische Jahrbücher 1733).

STROCKIRCH Michael. Ihr. kün. Maj. zu Schweden verordneter Stadthalter über den lettischen District von Lief-land. M. v. Strockirch (1702). w 4ce, k. 2.

Jest to patent wydany po bitwie pod Kliszowem (Cliszow), a dat. z Rygi 23 Julii 1702.

— M. v. Strockirch Kungörelse om segern vid Cracau d. 9 Julii och uppmaning till beväppning mot fienden. Riga 23 Julii 1702. w 4ce, str. 4 nlb. Bibl. król. w Sztokh.

— [Raport po niem. bez tytułu, dat. 9 marca 1706, o wypadkach w Polsce]. w 4ce, str. 4. Król. Sztokh.

— Toż: [z datą: Riga 6 Mars 1709]. w 4ce, str. 4. Król. Sztokh.

Strój ob. Dobrakowski Wojc. (lutnie 1701) — Łącznowolski Jak. (1682) — Laskowski (polski 1792) — Rychłowski (białogłowski 1670) — Suknia.

Stroje ob. Otwinowski Erazm (Sprawy) — Zbylitowski Piotr (Przygana 1600).

Strojnowska Helena ob. Czechowski Jan (1649).

Strojnowski Andrzej i Elżbieta ob. Czechowski Jan (Cud 1649).

STROJNOWSKI Hieronim od św. Benedykta Sch. Piar. (1752 + 5 sierpnia 1815). Mowa X. Hieronima Strojnowskiego Kanonika Kłiowskiego, Profesora Prawa Natury i Politycznego &c. w Szkole Głównej W. X. L. Florencyjskiej Nauk Akademii Towarzysza. Przy rozpoczęciu dwuletniego Kursu Nauki Prawa Przyrodzonego w Wilnie Dnia 5. Października 1789. miana, a z woli Kommissyi Edukacyi Narodowej na Sessyi Dnia 24. Stycznia R. 1790. do druku podana. w Warszawie. w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.

Wychwała rektora Poczobuta. Podnosi, że jest ustanowiony od Boga nieodmienny porządek towarzyski. Ale bywają i grzechy w składzie towarzystwa. Za te to grzechy

narody obalone bywają. Nam doznany niieszczęśliwości przeciąg otworzył oczy. Akad. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Narod. warsz. — Ossol. — Uniw. wil. — Uniw. warsz. — Zboru wileń.

— Mowa Hieronima Strojnowskiego Kanonika Kiiowskiego O Konstytucji Rządu Ustanowionej dnia trzeciego i piątego Maja R. 1791. Czytana na posiedzeniu Publicznym Szkoły Głównej W. X. Lit. dnia pierwszego Lipca R. 1791. w 4ce, k. tyt. i k. 27 nlb.

Rozpoczyna godło z Virg. „Hanc aspice gentem“. Omawia powstanie społeczności, trzy kierunki władzy, warunki dobrej konstytucji (zgodnie z teorią Monteskiusza). Wykazuje, że konst. 3 maja odpowiada tym warunkom. Sławi obok króla Ign. Potockiego, Małachowskiego, Kaz. Sapiehy, Kollataja. Rozbiera szczegółowo treść i zalety Konstytucji i „odpowiada na celniejsze wątpliwości“. Kończy zwrotem do rektora i młodzieży.

Jest to więc oświeceniowe wartości Konstytucji ze stanowiska nauki ówczesnej.

Smoleński (Publ. anonimowi 1912) pisze o tej mowie: Nagrodzona przez Stanisława Augusta medalem, z rozkazu tegoż została wydrukowana „aby nietylko powszechnie od wielości czytelników odebrała sprawiedliwe pochwały, ale i stała się tak powszechnie użyteczną, jak jest w swojej istocie dobrą“. — Poczem dodaje Smoleński: Uchwalone 17 maja roku 1791 prawo o sądach sejmowych opracował Strojnowski. „Za co (powszechność) nie ma wiedzieć, — powiada Kiciński, — że piękny rozdział konstytucji naszej o sądach sejmowych jest dziełem J. X. Strojnowskiego, kanonika kijowsk.“. Ob. Smoleński Ostatni rok 1897 str. 11. — Tenże Pisma III 243. — Vol. legum IX 243. Bibl. nar. warsz. — Branic. — Dzików — Krasiań. — Uniw. lwowa.

— Mowa przy ofiarowaniu dzieła Nauki prawa natury do Biblioteki Stanisławowi Augustowi odwiedzającemu Akademię w Wilnie d. 20 lutego 1797. w 4ce, kart 12.

Katalog bibl. dzikow. (spalonej) i Chrept. podają jako datę druku rok 1797. — Ale to wątpliwe? — Raczej będzie to druk z r. 1802 (Bibl. IV, 393), na którego tytule niezaznaczono jakoby był przedrukiem.

— Mowa wygłoszona 29 list. 1783 o nieszczęśliwych skutkach dla ludzi i narodów z powodu niedostatecznej znajomości praw moralnych.

Tak podaje Marchwiński Pogl. fil. prawne H. Str. 1930 str. 19. — Druku takiego nie znam.

— Nauka Prawa Przyrodzonego, Politycznego, Ekonomiki Politycznej, y Prawa Narodów. Przez X. Hieronima Strojnowskiego S. P. Teologii y obojga Prawa Doktora, Publicznego Professora Prawa Natury y Politycznego w Szkole Głównej W. X. Litt: Dla pożytku Uezniow y Słuchaczow Do Druku Podana. [Tu winietka z ornamentu roślinnego]. w Wilnie w Drukarni Królewskiej Przy Akademii Roku 1785. w 8ce, k. tyt. i k. 6 nlb., str. 352, k. 5 nlb.

Na odwr. karty tyt. „Wypis z protokołu obrad Szkoły głównej W. X. L“, w którym powiedziano, że komisarze szkoły (prof. Pilechowski, Hussarzewski i Kaliński) uznali dzieło za godne druku. Potem imprimatur biskupa Ignacego (Massalackiego). Rozpoczyna przedmowa: Do Czytelnika, w której autor podnosi, iż wykladał tę naukę in Coll. Nob. S. P. a teraz w Szkole głównej. Daje rady, jak książkę czytać. Ostrzega, że nie można do naszego kraju stosować wszystkich prawideł ogólnych nauki zagranicznej. — Na końcu rejestr materji i spis omyłek.

Książka dzieli się na 4 części: 1) O prawie przyrodzonym. — 2) O prawie politycznym. — 3) O ekonomice politycznej. — 4) O prawie narodów. Każda część podzielona na paragrafy.

W tych czterech częściach streszcza ówczesne poglądy szkoły prawa natury i fizjokratów, nie powołując się jednak nigdzie na swoich mistrzów. Z ważniejszych rzeczy traktowanych przez niego zaznaczam: Na str. 50 o przyrodzonej między ludźmi równości. Na str. 57 o religji przyrodzonej. Na str. 69 o ugodzie pospolitej. Na str. 76 o kształcie czyli formie i układzie czyli konstytucji rządu narodowego. Na str. 85 o ustawach politycznych (powinny być zgodne z ustawami porządku przyrodzonego). Na str. 96 o prawie karnem (nie powinno być arbitralne). Na str. 109 o ustawach sądowych. Na str. 122 o zadaniach administracji państwowej (edukacja, siła zbrojna, skarb). Wszędzie głosi potrzebę równości i innych praw przyrodzonych.

Od str. 153 idzie Ekonomika: O rolnictwie. O czystym dochodzie z gruntu. O trzech klasach całego narodu rolniczego (rolnicza, właścicielska, przemysłowa). Na str. 191 tablica o podziale płodów między te trzy klasy. O stanie rolnictwa krajowego. O rzemieślnikach. Na str. 211 o handlu. O podatkach rolniczych. Konsekwentnie przeprowadza tezę fizjokratyczną, że tylko stan rolniczy jest źródłem dostatku narodowego (korzysta zapewne z Quesnaya;

wplywu Smitha, którego się u niego dopatrywano, nigdzie nie widać).

Od str. 225 idzie część czwarta o prawie narodów. Na str. 239 definiuje narodu (jest to zgromadzenie ludzi na jednym miejscu osiadłych i związkiem woli, sił i dostatków sjednoczonych a pod opieką Najw. Zwierzchności stosujących). O potrzebie wzajemnych stosunków między narodami (czyli jak z definicji wynika: państwami). Na str. 249—325: O wolności handlowej (polemizuje obszernie z merkantylistami). Na str. 328 o pokoju i wojnie (jest pacyfistą). Na str. 339 o ugodach między narodami. O równowadze w potęgach narodów. Wszędzie broni tezy o istnieniu wspólnoty ponad państwowej.

Istnieje legenda, wedle której Strojnowski układając swe pismo korzystał z wykładów B. Garyckiego krakows. profesora (ob. tom XVII, str. 34). Garycki jest z działalności nauk. zupełnie nieznany. Dopiero w r. 1822 ogłosił jako starzec krótkie aforysmy pt. „Początki nauki moralnej“ (Roczn. Krak. Tow. Nauk. VII). Prawo natury wykladał tylko dwa lata (1778—80). Sołtykowiec, jego uczeń, spisując jego życiorys (w Roczn. Krak. T. N. XI) i wspominając z pewną niechęcią o Strojnowskim, nie podnosi jednak zarzutu plagjatu. Zapewne więc tylko tyle jest na tem prawdy, iż już Garycki oparł swoje wykłady o prawie natury i o ekonomji na tych samych autorach, co Strojnowski tj. na fizjokratach. Ale wątpliwem jest, aby Strojnowski znał te wykłady Garyckiego, skoro przybywszy w r. 1781 do Krakowa, nie zasiadł go już na katedrze prawa przyrodzonego.

Bentkowski Hist. liter. II 35. — Rudomina w Wizer. Nauk. V (1839). — Słotwiński w Rospr. o hist. pr. nat. 1812; w Rospr. o poca. prawa nat. 1825; wreszcie w dziele: Prawo natury 1815 (bardzo ostro krytykuje pracę Strojnowskiego, odmawiając jej oryginalności). — Korson Wewn. Dzieje III 203. — Marchlewski Der Physiokratismus 1897 i w Bibl. warsz. 1896. — Hoyer Zagadnienie wolnego handlu (w Roczn. szkoły handl. warsz. 1925). — Dembiński w Kurj. wil. 1929 nr 232 (Uniwersalizm Strojnowskiego). — Grabaki Zarz. idei I (passim). — Kasperek Udział Polaków 1885 str. 16. — Dąbkowski Nauka prawa 1915 str. 17. — Tync Nauka moralności 1922 str. 246. — Czarnowski w Bibl. war. 1904. — Meyet Mick. nauczycielem prawa w „Prawdzie“ (książka zbior. 1899). — Winars w Kwart. hist. VII 134. — Gargas Gesch. der N. Ökon. 1925. — Oczapowski Rostroszansia (1889). — Pietkiewicz w Dod. mies. do Przegl. tyg. 1887. — Strasburger w Ekonom. 1918. — Dzielwski Polska myśl ekon. na wszech. wileń. 1920. —

Marchwiński Poglądy filoz. prawne Hier. Strojnowskiego 1930 (charakt. go jako wyznawcę Locke'a, Condillaca, Quesnaya, Hobbessa i Beccarii).

Akad. — Chrept. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. wileń.

— Toż... Wilno, w druk. Akad. 1791. w 8ce, k. tyt., k. 6 i str. 348.

W latach 1805 wyszły dwie nowe edycje tego podręcznika (jedna w Warszawie, druga w Wilnie), jak podaje mój ojciec w tomie IV, 393 oraz VII, 182. Są to przedruki skrócone.

W r. 1809 wyszedł przekład rosyjski w Petersburgu.

W r. 1912 wyszedł przedruk w Bibl. dzieł społ. ekonom. (red. Z. Daszyńska).

Krasiań. — Uniw. wileń.

— ob. Kiciński (Głos 1791) — Ładowski R. (1793; w t. XXI, 23) — Michałowski Szcz. (Wykład prawa przyrodzonego; tu polemika ze Strojnowskim).

Stan. Grabaki Zarz. idei 1905 I jemu zdaje się z zastrzeżeniem przypisywać (ale nie słusznie) autorstwo „Myśli polit.“ tych, które Kalinka przysnaje M. Poniatowskiemu, a Smoleński And. Zamojekiemu. Obacz pod Stassyem (tom XXIX 221). Kalinka Sejm I 484 przypisuje mu broszurę: Sposób powiększenia sił krajow. (1788), również nie słusznie (jest to praca Ign. Krauckiego).

Jego listy są w ręk. Jag. 3514.

Baliński Dawna Akad. 551 i Pam. o Śniad. t. II. — Pamiętnik relig. mor. IV. — Dzień wil. 1828 III 466—8. — Rudomina Żywot Strojnowsk. 1839 oraz w Wizer. i rostr. nauk. (1839) V 82—120. — Horanyj Scriptores Piarom II 701. — Bielski Vita 1812. — Bartoszewicz w Tyg. ilustr. 1861 IV. — Kirkor Przechadzka po Wilnie str. 41. — Enc. Org. XXIV 227—9. — Bieliński Uniw. wileń. I—III. — Lipski Materiały 1923 (z Museum Czartor.) — Kalles-Krauszówna w Roczn. Ossol. I 1928 str. 305 (o jego działalności w Kom. Ed.). — Kraushar Tow. Nauk. warsz. I. — Gołański Kazanie (1815; ob. t. II, 52). — Korson Wewn. Dzieje III. — Enc. kośc. XXVI 609. — Bibl. Estr. IV 393. — Korbut II str. 158. — Finkel III 1866.

Strojnowski Hipolit ob. Stojkowski Hipolit.

Strojnowski Józef ob. Fremiot de Chantal (1753) — Kazanie podczas beatyf. Joan. Fr.

STROJNOWSKI Stan. Opisanie porządku stawowego y przestróg niektórych domowego gospodarstwa... Roku

P. 1609. w Krakowie, B. Skalski. w 4ce, k. tyt. i k. 36.

— Toż... 1636. w 4ce, k. 32.

Jest to plagiat z dzieła Olbr. Strumińskiego; dlatego samieszczam oba te wydania pod Strumiński (ob.). — O tym plagiacie ob. Łopaciński w Pam. lit. 1902. str. 267.

STROJNOWSKI Walerjan (1752 † 12 listop. 1834). Głos J. W. Jmci Pana Strojnowskiego Podkomorzego buskiego posła wołyńskiego na seymie dnia 8 paźdz. 1790 miana, po wypadem prawie przedłużającym, radzący podwojenia posłów do seymu terażniejszego (1790). w 4ce, k. 3.

Miało wyjść także odbicie o 4 kartach?

Branic. — Ossol.

— Mowa Jasnie Wielmożnego Strojnowskiego Podkomorzego buskiego, posła wołyńskiego, kawalera orderu S. Stanisława, od prowincyi małopolskiej do prowincyi litewskiej delegowanego. Na sessyi dnia 25 Października roku 1788 miana. fol., k. 1.

Rzecz o projekcie komisji wojskowej.

Branic. — Czartor. — Jagiell.

— Mowa... in turno w materji ustanowienia władzy nad Woyskiem na Sessyi Seymowej dnia 3. Listopada roku 1788. miana. w 4ce, k. 4.

Bran. — Kras. — Dzik. — Uniw. warsz.

— Mowa... na sessyi 14 listop. 1788. w 4ce.

Czartor.

— Mowa... na Sessyi Seymowej d. 20. Listopada 1778. r. w materji Kommissyi Woyskowej. w 4ce, k. 2.

Zarazem:

— Mowa... na Sessyi Seymowej d. 20. Listopada 1788. r. w teyże samey materji. w 4ce, k. 2.

Branic. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Mowa... na Sessyi Seymowej dnia 22. listopada r. 1788. w materji Kommissyi Woyskowej in turno miana. w 4ce, k. 2.

Branic. — Krasia. — Uniw. warsz.

— Mowa J. W. Strojnowskiego Podkomorzego buskiego kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego na sessyi seymowej r. 1778 d. 8 grudnia. Po wyznaczeniu posłów za granicę w kwestyi czyli w konstytucyi zgoda na to stanów ma być wyrażona, czyli tylko nominowanie od J. K. Mei.

w Drukarni X. X. Schol. Piar. 1788. w 4ce, k. 2.

Branic. — Krasia.

— Mowa J. W. Strojnowskiego Podkomorzego busk. kawalera orderu św. Stanisława posła wołyńskiego na sessyi seymowej 1788 10 grudnia miana. W drukarni X. X. S. P. w 4ce, k. 4.

Branic. — Dzików.

— Mowa J. W. Strojnowskiego Podkomorzego buskiego, kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego w kwestyi czyli Kommissya wojskowa w Warszawie lub w innym mieyscu agitować się na r. 1788 d. 15. grudnia in turno miana. w Drukarni X. X. Sch. Piar. 1788. w 8ce, k. 2.

Branic.

— Mowa J. W. Strojnowskiego, Podkomorzego buskiego, kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego na sessyi seymowej r. 1789 d. 19 lutego z przyczyny wszczynających się buntów chłopskich w Ukrainie przy podaniu projective uniwersału zalecającego obywatelom gotowość do popisu. Drukarnia X. X. Sch. Piar. 1789. w 4ce, k. 2.

Branic.

— Mowa J. W. Strojnowskiego Podkomorzego buskiego, kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego na sessyi seymowej roku 1789 dnia 26 lutego, w materji podatowania z dóbr królewszczyzny zwane miana. (Na końcu:) w drukarni u XX. Schol. Piarum. w 4ce, k. 4.

Branic. — Jagiell. — Krasia.

— Mowa J. W. Strojnowskiego, Podkomorzego buskiego, kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego na seymie r. 1789 d. 27 marca miana w materji dochodzenia pewnych intrat z dóbr ziemskich, z których opłata 10 grosza iest ustanowiona. W Drukarni X. X. Sch. Piar. 1789. w 4ce, k. 4.

Branic. — Krasia. — Ossol.

— Mowa J. W. Strojnowskiego Podkomorzego buskiego, kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego r. 1789 d. 28 maja na seymie miana. O pewności ustanowionych podatków y o sposobie iak na daley maia być stanowione. 1789. w 4ce, k. 2.

Czartor. — Branic. — Krasia.

— Mowa J. W. Strojnowskiego Podkomorzego buskiego, posła z wwdztwa wołyńskiego na seym trwający, na seymikach wołyńskich trzech powiatów dnia 18 lutego 1792 r. miana. (1792). w 4ce, str. 16.

Kraszewski Polska III 125. Branic.

— Ostrzeżenie... aby Senatorowie, ministrowie y posłowie z kolei wotować maia in turno. fol., str. 1. Krasia.

— Porządek izby seymowej. (Projekt). fol., str. 3 (pag. fracta). Branic.

— Przymówienie się J. W. Strojnowskiego, Podkomorzego buskiego, kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego, podającego proiekt do noty odpowiedniej, na notę J. W. posła extraordinarynego rossyjskiego na sessyi seymowej roku 1788 dnia 14 listopada miane. 1788. fol., k. 2 nlb.

Branic. — Czartor. — Jagiell.

— Przymówienie się Strojnowskiego, Podkomorzego buskiego kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego roku 1789 dnia 6 lutego na sessyi seymowej in turno miane, w kwestyi, czyli kawalerya narodowa y iey zaciąg nieodwlocznie w każdej chorągwi ma być pomnożony do głów 150. Warszawa, w druk. X. X. Schol. Piar. (1789). w 4ce, k. 2.

Branic.

— Przymówienie się J. W. Strojnowskiego Podkomorzego buskiego, kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego na seymie roku 1789 dnia 20 kwietnia miane na usprawiedliwienie czynów Kom. porządkowej wwdztwa wołyńskiego. w Drukarni X. X. Sch. Piar. (1789). w 4ce, str. 4.

Branic. — Dzików.

— Zdanie... dane in turno na Sessyi Seymowej roku 1788 dnia 11. 8bris. w 4ce, k. 2.

Uniw. warsz.

— Zdanie J. W. Strojnowskiego Podkomorzego buskiego, kawalera ord. S. Stanisława dane in turno, na sessyi seymowej 1788. 17. 8bris. fol., k. 2.

Branic.

— ob. Strojnowski Hieronim — Zbiór mów.

Kurjer warsz. 1834 nr 380. — Enc. Org. XXIV 229. — Roczn. Tow. warsz. P. N. X 447. — Święcki Hist. pam. II 454

(Bartoszewicz). — Grabski Zarys idei I. — Marchlewski Der Physiokr. 1897 i Fisjokratysm 1898. — Korzon Dzieje VI, 385. — Kaus Theorie und Gesch. str. 362. — Gargas Gesch. der N. Ö. 1928. — Tende w przedrku „Ekonomiki“ s r. 1912. — Smoleński Ostatni Rok 1897. — Czarowski w Bibl. war. 1904. — Chmielowski Liberalism i obsk. 1898 str. 131. — Wrzosek J. Śniadecki 1910. — Bieliński Uniw. wil. I—III. — Finkel III 1866. — Estreicher Bibl. IV 394. — Korbut II str. 250.

Stroiński Angelus ob. Stoiński.

STROIŃSKI L., Sch. Piar. Braterska Odezwa do W. JMCI Pana Antoniego Stroińskiego Dzierzawcy Bukowskiego Uczyniona Roku 1781. Przez X. L. Stroińskiego Sch: Piar. w Lwowie w Druk. Kazimierza Szlichtyna J. K. A. M. uprzywil. Typografa. w 4ce, k. tyt. i k. 2 nlb.

Wierszem. Podnosi liczne podróże swego brata, występuje przeciw w. XVIII (wiek który z wszelkich praw natury sądzi), głosi swą miłość do brata. Ossol.

— Uwagi nad edukacją człowieka a osobliwie domową młodzi szlachetney doświadczeniem y czytaniem nabyte, a dla pożytku publiczności do druku podane roku 1784. We Lwowie, drukiem Pillerowskim 1784. w 12ce, k. 55.

Zawiera uwagi na tematy: Człowiek w powszechności; Okoliczności; Rząd; Rodzice; Nauczyciel; Uczeń. — Uwagi treści pedagogicznej, ogólnikowe.

Przedrukował to w r. 1808 (bezmieście) i dedykował T. Czackiemu (ob. Bibl. IV 394). Czacki podziękował mu listem, wyśławiającym „światło“, a autor list ten wydrukował i wlepił do egzemplarzy przedruku. Jagiell.

Stromata ob. Tylkowski Woj. (1691).

STROMBERG I SZEREMETIEW. Accords-Puncta, Welche Bey Übergabe der Königl. Stadt Riga, nebst derselben Vestung und Citadell von Seiner Hochgraff. Excell. Ihro Königl. Maj:t zu Schweden Raht und General Gouverneur Stromberg verfasst und begehret, und von Ihro Hochgraff. Excell. Ihro Grosz Czarischen Maj:t Premier General Feldmarschall Scheremettoff accordiret und bewilliget worden. Im Lager unter Riga den 3/14 Julii. 1710. Stockholm, Bey Joh. H. Werner, Ihro

Königl. Maj:t wie auch der Upsalischen Academ. Buchdr. 1711. w 4ce, k. 20 nlb. Bibl. król. w Sztokh.

STROMER Auerbachensis Henryk. Algorithmus linealis Numerationem. Additionem. Subtractionem. Duplicationem: Mediationem: Multiplicationem. Divisionem: & Progressionem: vna cum regula de Tri: perstringens. [Na końcu:] Impressum Vienne Austriae: per Hieronymum Viotorem: & Joannem Singrenium. Anno Dñi Millesimo quingentesimo duodecimo. (1512). Die. XVI. Septembris. w 4ce, k. tyt. i k. 5 nlb.

Dedyk. autora Henryka Stromera z Auerbachu: Andreae Humelhaym Lipsiensis. Na str. ostatniej wielki drzeworyt, zajmujący całą stronę. W środku na tarczy trzymanej przez lwę Orzeł Jagielloński, w narożnikach górnych Pogoń i kolumny; w narożnikach dolnych herby Krakowa i Akademji. Wszystko na tarczach. Jest i monogram drzeworytnika: H. V. z krzyżem. Są to elementy nauki rachunków. W tekście kilka figur objaśniających sztukę łatwego rachowania.

Dziękuję to napisane było w końcu XV w. (W bibl. Kras. jest jego rękop. z datą 1497). W wieku XVI było w różnych miastach ogłaszane drukiem. Tak np. bibl. Jagiell. ma edycję Lipsiae per Mart. Lansberck Herbipolensem a. 1507. w 4ce, kart 8 (z tych jedna biała). Ale edycja ta nie należy do druków polskich.

Wiersbowski II 881.

Czaps. — Czart. — Pawlik. — Zam. (def.).

— Toż... Viennae, 1514. w 4ce. Nie wiem, czy i ta edycja jest ozdobiona herbami polskimi? — Była także edycja: Viennae 1520.

— Algorithmus Linealis Numerationem: Additionem: Subtractionem: Duplicationem: Mediationem: Multiplicationem: Divisionem: & Progressionem: vna cum regula de Tri: perstringens. [Cały tytuł w środku winiety, którą tworzą 2 kolumny. W rogach, nad kolumnami herb Polski po stronie prawej i Litwy po lewej; pod kolumnami dwa berła Uniwersytetu Jag. i herb m. Krakowa]. [Na końcu:] Cracouię per Hieronymum Viotorem. Anno domini 1524. w 4ce, k. tyt. i k. 5 nlb. (sygn. A—A_{VI}).

Na odwr. ded. Stromera Andreae Humelhaym Lipsiensis. Tu pochwały arytmetyki. Druk gocki, inicjały antykwą. W tekście kilka figur. Pray jednej z nich objaśnienia

cyfr łacińskich po polsku (Pięć tysięcy... itp.).

Wiszniewski IV 179. — Wierszbowski II 1017. — Żebrawski Bibliogr. 104. — Piętkarski Kat. kórn. 1447.

Bran. — Czartor. — Jagiell. — Kórnik — Krasiań. — Petersb. — Raczyń.

— Toż... [Tytuł w prostokacie wewnątrz portyku, w którego łuku mieści się orzeł jagielloński między dwoma potworami]. [Na końcu:] Cracouiae per Mathiam Scharffenberg Anno. M.D XXXVI. (1536). w 8ce, k. tyt. i k. 7 nlb. (sygn. A—Biiij).

Na odwr. dedyk. Andr. Humelheyem (j. w.).

W tekście drobne drzeworyty.

Lukasiewicz Hist. szkół I 94. Ossol.

— ob. Faber Joann. (Introductio 1510, 1518).

Strompff ob. Strumpff.

STROŃSKI Andrzej. Naiyasniejszy Królu Panie Miłości: Naiyasniey. Rzpłety skonfederowane Stany! [Prośba z powodu odnowionej egzekucyj sądowej z wygranego procesu przeciw Soldenhoffowi General Major.] 1788. fol., k. 4. Czartor. — Uniw. warsz.

— Naiyasniejsza Delegacyo. Andrzej Stroński do Stanów seymujących. fol., k. 3 nlb.

Powołuje się na wydany roku zeszłego memoriał o pokrzywdzenie z powodu niemożności uzyskania dekretu executionis na Soldenhoffa General Major. — Sprawa wekslowa z r. 1787. Jagiell.

STROŃSKI Jan. Żal nieutulony po śmierci żony Anny z Chrzastowskich przez iey męża Jana Strońskiego geometrę J. K. Mei przysięgłego złożony. Dnia 12. miesiąca stycznia roku 1786. W Łowiczu w drukarni J. O. Xcia Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. w 8ce, k. tyt., k. 2 nlb. i str. 34.

Na odwr. tyt. imprimatur Grz. Zacharyaszewicza. Dedyk. Józefowi i Krystynie Mikorskim (wierszem). Zawiera 11 pieśni (trenów) na śmierć żony Anny, zmarłej po siedmiu latach pożycia. Wiersz lichy. Jagiell. — Krasiań.

STROŃSKI Józef. Prośba Józefa Strońskiego R. G. D. Chełm do króla i do skonfederowanych stanów (o wynagrodzenie 17 letn. służby wojskowej). fol., 1 karta.

STROPHIUS Filip. Constitutiones historicae. Per quas efficio ut Imperator regni Romani millecuplo plures Historias scire possit, quam autem scivit. Autore Philippo Strophio Arnstatensi. Anno Christi M.D.XCVIII (1598). w 4ce, k. 4.

Pismo satyryczne o sprawach Infant.

Wierszbowski II 1877. Przędz.

Strotsch Ebrahlm ob. Strasz.

STROWSKI Andrzej. Dissertatio Inauguralis Juridica Super Quaestione An Officia Innoxiae Utilitatis Sint Perfecta? Quam, Exantlatis Ex Omnigena Jurisprudencia Tribus Rigorosis Examinibus. Una Cum Thesisibus Ex Universo Jure Pro Obtinenda Doctoris Juris Laurea In Alma Universitate Josephina Publicae Eruditorum Disquisitioni Subijcit Andreas de Robkova Strowski Galiciensis Die... Novembris Anno MDCCXC. (1790). Leopoli Pillerianis. w 8ce, k. tyt., str. 24.

Ded.: Petro Krukowiecki, apellat. trib. praesidi... oras Josepho Jaworski vicepresidi. Zaczyna się od wywodów z prawa natury, rozbierających co to jura et officia człowieka. Polemizuje z Grocjuszem. Kończy 37 tez z różnych dziedzin prawa, po łacinie. Broni w nich wszechwładzę monarchii a potęgę Machiawela. Wreszcie idą tezy po niemiecku dotyczące ekonomji. Całość rzuca światło na naukę, jaką polscy studenci otrzymywali od profesorów Niemców. Ossol. — Uniw. lwows.

Stroy polski (1792) ob. Laskowski J. Stroza Cyriacus ob. Cicero (1533).

Strożewska Dorota ob. Roman Tomasz (Katalog żywotów 1615).

Strozzi C. ob. Razzi S. (Vita 1596).

STRUBICZ Baltazar. Inscriptiones Arcvum Trivmphalivm Qvos Serenissimis Potentissimisq; Principibus, ac Sponsis, Vladislao IV Regi Poloniae & Sueciae; Ac Caeciliae Renatae Archiduci Austriae, Divi Ferdinandi Rom: Imp: F. Spectabilis Balthazar Strvbiez Procons: Nomine S. P. Q.; Varsaviensis Erexit. Anno Domini 1637. die 12. Septembris. [Cały tytuł w prostokątnej ramce]. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Po napisach idą Epigrammata w Hezbie XI, po łacinie; w końcu dwuwierszowy Omen.

Daików. — Krasiań. — Ossol.

STRUBYCZ Maciej Livoniensis, sekr. król. Matthiae Strubyczii Livoniensis Brevis atque Accurata Livonie Ducatus Descriptio Historica-Geographica Ad Ecclesiasticam & Profanam In primis Ordinum Johannitarum, Teutonicorum & Templariorum faciens Historiam è MSto suo vetustissimo eruta ac in lucem protracta A M. Justo Laurentio Diezio U. F. [Tu winietka]. Amstelredami, Impensis Auctoris Apud Abraham Strander, Bibliopolam. Anno 1727. w 8ce, k. tyt. i k. 6 nlb., str. 48.

Dedyk. wydawcy Job. Mich. Langguthio. Poczem druga: Stephano... Regi Poloniae... Matthias Strubycz summam felicitatem precatur; datow. Torunii X Januarii 1577. Porównuje go do największych wojowników i poleca się jego łaskawości.

Opis dzieli się na 4 części: 1) De Livoniae imperantibus (tu wylicza mistrzów zakonu, aż do Gotharda Kethlera; o nim mówi najobserwniej opisując przytem zajęcie Infant). — 2) De Ducatus Livoniae situ. — 3) De provinciis Livoniae. — 4) De Livoniae arcibus, civitatibus et fluviiis (tu ceny wykaz zamków infantek i estońskich). Recke i Nap. I 432 i IV 317. — Gadebusch Livl. Bibl. III 236 oraz Abh. livl. Gesch. s. 20. — Lilienthal Acta 1730.

Akad. — Branic. — Czartor. — Krasiań. — Ossol. — Uniw. wileń.

— ob. Kromer (1589) — Radziwiłł Jerzy (Orationes 1603).

Tłumaczył Albrechta „Księgi o post. a spr. woj.“ Fragment z tego wyszedł w r. 1858 staraniem X. Czartoryskiego. Rękopisów jest kilka. Rękopis petersb. opisuje Korzeniowski w Arch. do dziejów literat. XI 344. Rękopis ten był własnością Sobieskiego Jakóba, królewicza. O innych kopcach przekładu obacz u Korzeniowskiego str. 262. — Janoziana II 3.

Pray wydaniu Kromera w Kolonji 1589 r. są Strubycza mapy: Litwy, Infant i Moskwy. Korespondencję jego w sprawie map dla króla (na wyprawę) i Zamojskiego z r. 1579 ob. Archiwum Zamoj. I 354—8 i 525 oraz II.

O Strubyczu jako kartografie ob. Kordt Mater. do ruskiej kartogr. II 1910 (z reprodukcji mapy). — Korzon Dzieje wojen I 301. — Rastawiecki Mapografja 115.

Wiszniewski Hist. lit. VII 538, 553 IX 529—542 (tu przedmowa do dzieła Albrechta) — Sobieszczański w Encykli, Org. XXIV 232. — Acta Borussica III 627—676. — Maciejowski Piśmienn. Tom dodat. 242. — Korbut I 226. — Finkel III 1866.

Strucius ob. Sturtius.

Structura ob. Leszczyński Ven. (honorum 1645) — Lubomirski Ant. Bened. (1718) — Małachowski Raf. (entis 1638).

Strukes Anna, panna pokojowa księż. Anny szwedzkiej ob. Schütz K. (1621).

Strumień zbawienny ob. Starachowski Kaz. (1722).

STRUMIENSKI Olbrycht (z Mysłowic). O Sprawie Sypaniu, Wymierzaniu, y Rybieniu stawów: także o Przekopach, o Ważeniu y prowadzeniu Wody. Książki wszystkim gospodarzom potrzebne. Przez Olbrychta Strumieńskiego z Mysłowic, Urzędnika Balcickiego wydane. ANno DOMini, 1573. [Tu winiętka podłużna]. W Krakowie, Łazarz Andrysowie Drukował. w 4ce, k. 68 (druk gocki)

Na odwr. k. tyt. herb Lewart.

Rozpoczyna dedykacja: Wielm. Panu panu Mikołajowi Firlejowi z Dąbrowice, panu mnie z dawną łaskawemu, podpisana przez Olbrychta Strumieńskiego. Tu pisze, że służył różnym panom, m. i. wojewodzie krak. bratu Mikołaja Firleja. — Namówili go przyjaciele, aby te książki będące owocem długoletniego doświadczenia wydał. Powołuje się na jakieś książki łacińskie o tym przedmiocie (Vitruvius, Dubravivus?), ale on ich nie zna.

Przedruk tej edycji wydał w r. 1897 Feliks Kucharzewski w Bibl. pis. polskich Akad. Umiej. — Tu na str. 69 omawia stosunek do edycji późniejszych.

Kucharzewski Piśm. miernicze polskie 1927 str. 5—7. — Tenże O początkach piśm. technicznego 1900 str. 17. — Tenże O narzędziach niwelacyjnych 1899. — Leńniowski Rybnictwo krajowe 1867. — Żebrowski Bibl. matem. (Dodatek 1886). — Windakiewiczowa w „Ludzie“ XIII str. 299. — Rudziński w „Czasie“ 1929 z d. 15 sierpnia. — Korbut I 251.

Dziędusz. — Ossol.

— Toż... Książki wszystkim Gospodarzom potrzebne. Przez Olbrychta Strumieńskiego z Mysłowic, Urzędnika Balcickiego wydane. W Krakowie w Druk. Łazarzowej 1605. w 8ce, k. 8 i str. 109.

Przedmowa X. Jana Januszowskiego Archidjaka Sąddeckiego do Jana Firleja z Dąbrowice, Podskarb. Koron. Starosty Lubelskiego. — Januszowski od tego zaczyna: „Lat temu coś około czterdziestu, Wiel-

możny M. Panie, iako ta książka o sprawie wymierzania y sypania stawów, na świat wydana była... a wydana była pod znacym Imieniem Janie Wielmożnego pamięci świętej Mikołaja Firleia, na on czas Kasztelana Wislickiego, potym Woiewody Krakowskiego Brata W. M. a swego wielce miłościwego Pana y dobrodzieia. Książka wprawdzie nie wielka, ale gospodarzom wszystkim barzo potrzebna. Iey iż dawno nie stało: takich zaś nie mało a ludzi znacnych się naydowało, którzy ją mieć pragnęli y usilnie o to prosili, aby znów na świat wydana była“. — Następnie druga przemowa czyli dedykacja samegoż autora do Mikołaja Firleja z Dąbrowice kasztelana wiślickiego.

Exemplarz tego wydania nie jest mi znany. Powyższy opis opiera się na notatce nieznaney ręki z pocz. XIX wieku (L. Sobolewskiego?), przysłem opatrzone tę notatkę trzema gwiazdkami (znak rzadkości).

— Opisanie Porządku Stawowego, Y Przestrogi niektórych domowego gospodarstw, Z pilnością wczynionę, od Stanisława Strojnowskiego z Strojnowa, Ku czytaniu y wiadomości wszelákim stanom wiele potrzebne y pożyteczne. Teraz nowo w Druku wydane Roku Páńskiego, 1609. W Krakowie, Bazyli Skálski Drukował. w 4ce, k. tyt. i k. 35 nlb. (sygn. A—Jiii).

Na odwr. tyt. wiersz: Adam Władisławiusz do Autora. — Zaczyna się: Zaczyna Strojnowski z przodków y z własney dzielności... Mówi o jego podróżach, o jego wykształceniu, o jego synach, „z których drudzy są w Moskwie w niebezpieczney toni“.

Poczem idzie dedyk. Andrzejowi hrabi Zteczyna, kasztellanowi wiślickiemu... y Zbign. z Brzezia Landekoronickiemu; podpisana przez Stan. Strojnowskiego a dat. z Kujawek 20 jannarii 1609. Tu mówi, że praestrogi swoje zaczerpnął niektóre z eksperienecy y z czytania inych; a napisał je aby ich będąc słabey pamięci niezabaczył. Nie pogardzał zdaniem tych, którzy przed nim o tem pisali.

Następuje przemowa do Mik. Strojnowskiego „syna swego starszego“ (na 4 kartach). Tu zaleca mu skromność i oszczędność, maluje zaś w jaskrawych kolorach złe strony zbytku (dużo szczegółów obyczajowych).

Wreszcie idzie: Opisanie porządku stawowego część I... a od k. G₄ część II.

Na końcu: „Imionoliter“ (czyli anagramat). Jest to wiersz podpisany literami B. S., a noszący napis: Stanisław Strojnowski — Staw Sławny Nosi Troski.

Mimo że Strojnowski nazywa się wciąż autorem, a tylko niewyraźnie daje poznać, że korzystał z pracy drugich — jest to plagiat z dziełka Strumieńskiego.

Wedle tego wydania dokonali przedruku Zygmunt Gawarecki i Kohn w dziele: Polskie stawowe gospodarstwo 1860 (ob. Bibl. II 18).

Żebrowski Dodatek do Bibl. mat. str. 181. — Łopaciński w Pam. liter. 1902. str. 267. — Korbut I str. 252 i 581. — Kucharzewski Piśm. miernicze l. c. (i w innych jego pracach wyżej zacytowanych).

Branic. — Kórnik.

— Toż... potrzebne y pożyteczne, teraz znów z pilnością przedrukowane. w Krakowie w drukarni Franciszka Cezarego roku pańskiego 1636. w 4ce, k. nlb. 32 (sygn. H₄).

Na odwr. str. tyt. herb Oksza; pod nim 8 wierszy pol. na pochwałę. — Przepisał X. Aleksandrowi z Brzezia Brzeskiemu, dsiekanowi włocławskiemu, scholastykowi sandomierskiemu, krakowskiemu i kieleckiemu, kanonikowi i sekretarzowi J. K. Mci Franciszek Cezary drukarz.

W tekście dużo figur.

Żebrowski Bibl. matem. 205 oraz (Dodatek) nr 3161.

Akad. — Krasids. — Ossol.

— ob. Dubravivus.

O wydaniu przeszedł jakiegoś dziełka o relnictwie wspomina Starowolski Hecatontas nr 89.

Sobieszczański w Encykl. Org. XXIV 226. — Święcki Hist. pam. II 152. — Siarczyński Obraz II 238. — Maciejowski Polska I 380—2. — Wiszniewski Hist. liter. IX 576, 580. — Strojnowski Raf. w Gaz. warsz. 1856 nr 199—207.

Strumillo ob. Krzyżanowski And. — Zgierski.

Strumillo Jacek ob. Wybór nayprzedniejszych kaznodziei (1761).

STRUMPF Daniel. Als der Wohl-Ehrwürdig Verachtbare und Wohlgelehrte Herr Christophorus Razki, Treu-fleissiger Seelserger bey der Pohnischen Gemeine an der St. Georgen Kirchen, mit der Viel-Ehr- und Tugendreichen Jungfrauen Maria Des Wohl-Ehrwürdigen Grossachtbahren und Wohlgelehrten Herrn Martini Oloffii, Wohlmeritirten Pohnischen Pastoris an der St. Marien Kirchen, Eheleiblichen Jungfer Tochter, Sich den 14. May dieses 1709. Jahres ehlich vermählte, Solten und wolten zu Bezeugung geflissener

Schuldigkeit mit nachfolgenden Ihren Glück-Wunsch ablegen Nachgeschichte. Thorn, Gedruckt in E. E. E. Rahts und Gymnasii Buchdruckerey. w 4ce.

Pod wierszami podpisani Andreas Johannes, Christophorus Kochius Ther i D. S., przysłem Praetorius dopisał: Strumph. Tor. Kop.

— Cum vir ornatissimus ac Praestantissimus, Civis inclytæ civitatis hujus Thoruniensis aestumatissimus Dn. Daniel Holstius Cum Lectissima Virtutibusque animi et corporis conspicua Virgine Hedwige Spectabilis atque Prudentissimi Domini Nathanaelis Bledornii Scabini suburbani meritissimi Clarissima Filia d. III. Septembris An. MDCCIX Nuptias insignes celebraret, His paucis Praestantissimo Domino Sponso Fautori suo ac Benefactori gratulari volebat... Thorunii, Impressit Johannes Lud. Nicolai Nob. Senatus et Gymnas. Typographus (1709). fol., k. 2.

Jest to poemat łac. w III cz.: I. Cor pietatis amans. II. Cor pacis amicum. III. Cor plenum amoris. Początkowe litery powtarzają tytuł jako akrostych. Ponadto w tekście wielkie litery tworzą napisy. 1. Divina nuntia pacis. 2. Testante virebo. 3. Semper ardentius, ułożone w kształt serca w ten sposób, że każdy napis, powtórzony dwukrotnie, tworzy jego kontur. Szabó III 4693. Tor. Kop.

— Den christlichen Ehe-Garten Praesentirte Bey dem ansehnlichen Hochzeit-Feste des Ehren-Wohlgeachten Herrn Stephani Gmainers, Bürgers und Handels-Manns allhier in Thorn, Und der Viel-Ehr- und Tugendbelobten Frauen Annae Christinae Tit. Seel Herrn Jacobi Sontags, Gewesenen Kauff- und Handels-Mannes allhier, Hinterlassenen Frau Wittwe Den 8. Octobr Anno 1709. Beyderseits verbundenster Diener.. Thorn, Gedruckt bei Johann Lud. Nicolai. fol., k. 4.

Szabó III 4694.

Tor. Kop.

— Die Aus der verwelcklichen Krone der Eitelkeit Etnommene, und In die unverwelckliche Krone des Lebens Versetzte Zwey Köstliche Perlen, Nemlich Die Viel Ehr und Tugendreichen Jungfrauen, Ifr. Elisabetha Wie auch Ifr. Anna Dorothea gob. Brau-

erinnen, Als derer Leich-Begängnis den 9. Nov. Anno 1710. celebriret wurde, Hat mit betrübter doch williger Feder dem ausserwehlten Paar zum rühmlichen Andenken der schmerzlich betrübtesten Fr. Wittib, wie auch dem übrigen höchstbetrübten Geschwister Zum kräftigen Trost entwerffen wollen Ein derselben verbundenster Diener Daniel Strompf... Thorn Gedruckt bey Johann Nicolai, E. E. E. Hochw. Rahts und des Gymnasii Buchdrucker. fol., k. 2. Szabó III 4740. Tor. Kop.

— Festivitate Nuptiarum quas cum Vir Pietate Ac Humanitate Excultus Dnus Jacobus Giringius Zythopepta et civis inter Thorunienses conspicuus, Sposus, cum Pia, Pudica Ac Cultissima Virgine Constantia Dorothea Viri Admodum Reverendi, Clarissimi et Doctissimi Dni Martini Oloffii, Eccles. Pol. ad D. Mar. Vigilantissimi Filia Dilectissima, Sponsa Anno c1800 VIII. d. 12. Jun. Ex voto celebraret, Applaudere Volebant Debebantque Intus nominati... Thorunii, Impressit Johannes Conradus Rügerus. (1708). fol., k. 2.

Podpisani: Nathanael Schwantes, Gedanensis et Gym. Thor. Studiosus, Joh. Christophorus Razki Gym. Thor. Stud.

Tor. Kop.

— Lugentem virum Clarissimum, Amplissimum atque Doctissimum, Professorem Gymn. Thor. meritissimum Dominum M. Martinum Boehmum inopinatum. Conjugis suae amantissimae, Foeminae probitate ac virtutibus exornatae Annae Catharinae Gisytkinae, Obitum, Hoc erecto Funerali Trophaeo erigere et solari Voluit Auditor et Discipulus ejusdem observantissimus. Thorunii, Impressit Johannes Lud. Nicolai. (1710). fol., k. 2. Tor. Kop.

— Virum Summe Reverendum, Amplissimum atque Doctissimum Dominum Ephraimum Praetorium Seniore Reverendi Ministerii meritissimum, Et ad Aedem Marianam Pastorem Vigilantissimum, properatum Discessum Matronae Virtutibus qua Corporis qua animae undiquaque ornatissimae Dominae Barbarae nat. Czierenbergiae Conjugis suae

in vita dulcissimae, Multis lacrymis et summo animi dolore lugentem Solatio erigere nitebantur Intus Nominati. Anno 1710 d. 5. Novembr. Thorunii, Impressit Johannes Nicolai, Nobiliss. Senat. et Gymn. Typographus. fol. k. 2. Tor. Kop.

STRUNZ Fryderyk. Panegyricus In Quo Gloriosam Faustam Salutaremque Connubi Societatem Inter Serenissimum Principem Ac Dominum Dominum Fridericum Augustum Principem Regium Polon. etc. etc.... Atque Serenissimam Principem Ac Dominam Dominam Mariam Josepham Divi Josephi Augusti Filiam Principem Regiam Hungariae etc. etc.... Initam Nuper Celebratamque VII. Id. Septemb. A. O. R. c1800 XIX In Aede Ad Arcem Optimis Ominibus Ac Precibus Ea Submissima Pietate Prosecuta Est Academia Vitembergensis Interprete Friderico Strunzio Poes. Doct. Publ. Et Ord. Phil. H. T. Decano. Apud Godofredum Zimmermannum M.DCCXIX (1719). (Na końcu:) Litteris Viduae Gerdesiae. fol., k. 10. Wrocław, miejs.

Strus abrogatus Glaronesius ob. Homer (Batrachom. 1522).

Strus (Struthus) Baltasar ob. Lucianus (1531).

Strus Jakób ob. Bielski Joachim (Pamiętka 1589) — Oolosvari Jerem. (Epicedium 1590) — Kobiernicki Narc. (Threny 1589).

Breitmeyer Szkice hist. 1927 (Antemurale christ.).

Strus Jędrzej ob. Kozierowski Józ. (Sanctor Hercules 1722).

STRUS (Struthus) Józef (1510 † 1568). Sphygmicae artis Iam Mille Dvcentos annos perditae & desideratae Libri V. A Iosepho Struthio Posnaniense Medico recens conscripti. Cum Caes. Maiest. privilegio ad decennium. Basileae, Per Ioannem Oporinum. (1555). w 8ce, k. tyt. i k. 6 nlb., str. 366, k. 9 nlb., 1 tablica (sygn. a—z, A—B).

Rozpoczyna na 1 karcie przedmowa: Iosephus Struthus Posnaniensis, Scholae Philosophorum et Medicorum Patavinae, S. (Tu podnosi usługi szkoły na polu

anatomji, botaniki, i sphygmiki). Dat. Posnaniae, quarto nonas Martias 1555. Poczem na 5 kartach: Elenchus capitum (spis treści). Dzieło dzieli się na 5 rozdziałów, obejmujących całą ówczesną wiedzę o badaniach pulsu. Autor powołuje się na pisarzy medycznych dawniejszych (głównie Galenus, Avicenna, Paweł Egineta, Averoës), ale wykazuje też ich błędy. Dużo podaje wyników własnych obserwacji.

Bibl. Plathner. medic. str. 498 nr 7282 (ma tytuł: De pulsibus). — Nestner Bibl. med. str. 512. — Bentkowski II 447. — Gasiowski Hist. med. I 200—214. — Wierzbowski I 778. — Barycz w Silva Rerum 1928 zeszyt 4—5 (s egz. Aldobrandinię). Akad. — Bibl. Popielów — Csartor. — Jagiell. — Pozn. T. P. N. — Uniw. boloń. — Uniw. warsz.

— Toż... libri quinque a Jos. Struthio Posnaniense, medico, coscripti, nunc denuo diligentissime emendati. Venetiis 1573. Ad instantiam Jacobi Anelli de Maria, Bibliopolae Neapolitani. w 8ce, kart 8, str. 366.

Bentk. II 447. — Wierzb. I 332. — Janoc. I 266.

Dzik. — Jag. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Ars sphygmica seu pulsuum doctrina supra M. CC. annos perditae et desiderata. Omnibus tamen medicinarum, cum nominis celebritate, maxime necessaria a Iosepho Struthio Posnaniense, Sigismundi Augusti Regis Poloniae olim medico, libris quinque conscripta, et jam primum aucta. Accessit Hieronymi Capivaccii de pulsibus, elegans tractatus: et Caspari Bauhini Introductio, pulsuum Synopsis continens. Basileae impensis Ludovici Koenigs c1600. CII (1602). w 8ce, k. 24 nlb., str. 406.

Dedyk. Ioan. et Nicol. Potocki Dominis in Grodek... in novi nr 1602, auspicio... Casparus Bauhinus, Anat. et Botan. acad. Basil. prof., duc. Virtemb. medic. offert. Janociana I 266. Ossol.

— Sanctissimi Patris et Domini d. Joannis a Lasko Archieppi et Primatis regni Epicedion elegiacis versibus confectum autore Iosepho Struthio Posnaniense. Apud regiam Cracoviam Mathias Scharfenbergius excudebat. IV Nonas Junias MDXXXI (1531). w 4ce.

Janociana I 261—2, a za nim Juszyński II 213. — Bentkowski II 445.

— Galeni Antidotarius (1536, De Antidotis 1537) ob. Galenus (t. XVII, 18). Wierzbowski III 2189.

— Galeni Astrologia (1535) ob. Galenus (j. w.).

— Galeni De differentia morborum (1537) ob. Galenus (j. w.).

Wierzbowski III 2193.

— Galeni in librum Hippocratis (1538, 1540) ob. Galenus (j. w.).

— Galeni De urinis (1535, 1536, 1537, 1561?) ob. Galenus (j. w.).

Miał także tłumaczyć i wydać inne jego traktaty (Prognostyki, De sale), ale tych nie znam.

— De morbo gallico.

Druk (?) ten miał mieć rzekomo w swej bibl. Aldobrandini, którego biblioteka weszła w skład bibl. uniw. Boloń. — Dzieła tego nie ma tam dzisiaj. Obacz Barycz w Silva Rerum 1928 str. 71.

Jest to zapewne jakaś myłka. W dziele Artis sphygm. (1555) jest ustęp o morbus gallicus na str. 270.

— Ad medicum hisce temporibus maximum atque celeberrimum D. Cyprianum de Łowicz, de medicae artis excellentia, carmen elegiacum autore Iosepho Struthio Posnaniense. Cracoviae, apud Mathiam Scharfenberg excusum, in vigilia Nativitatis dominicae Anno 1529. w 8ce.

Janoc. I 261, a za nim Juszyński II 213. — Bentkowski II 445.

— ob. Aristoteles (De divin. 1529) — Erazm z Roterd. (1531) — Galenus — Hegendorfinus (Encomium 1530, Quaerela eloquentiae, Declamatio 1530; tu jego wiersze do bisk. Latałskiego) — Joannicus Gabr. (1600) — Juvenalis (Satyrae 1529) — Lucianus (Astrologia, Declamatio 1531) — Mymerus Fr. (1531) — Quenstedt (1654) — Sierpeca (z) Fel. (Examen 1563) — Sleczkowski S. (Vaticinia).

Starowski Hecat. nr 99 mówi o traktacie: De vi et defectu salis (?) jakoby o oryg. pracy Strusia. — Wymienia też jego traktat „De phlebotomia“. — Tenke Monum. Sarm. — Weaspreni Biogr. med. 1781. — Universal Lex. 1744 T. XL s. 109f. — Papadoli Hist. gimn. Patav. II 219. — Stolle Hist. der med. Gelahrtheit s. 56f. — Conring Introd. in art. med. s. 216. — Wiszniewski VI 74, 77, 120, 190, 213, 305; IX 497 i 551. — Tańska Rozrywki dla dzieci 1827 I 213. — Jocher I str. VI,

VIII i XXXIV oraz str. 134 i 142. — Rocznik Tow. warsz. P. N. VII 249. — Łukasiewicz Obraz M. Poznania II 218—227. — Gąsiorowski Hist. med. I 195—214 i 340. — Przyjaciół Ludu 1847. Leszno R. 14 str. 81. — Bentkowski Hist. lit. II 444—7. — Janociana II 258. — Sołtykiewicz O akadem. 46, 202—206. — Wizerunki i roztrząs. wileń. T. XLVIII str. 134—6. — Oettinger Vita 1843. — Kościński Słownik. — Grabowski Starość wiadom. str. 282. — Wierzbowski Materiały I 40, 115. — Windakiewicz Materiały do hist. Polaków w Padwie (w Archiwum do dziejów liter. III). — Tenże Padwa 1891. — Giedroyć Źródła 1911. — Bugiel Un célèbre médecin polon. 1901. — Tenże w Nowinach lekar. 1909 i osobno. — Hartleb w Pam. lit. (1912) XI str. 415. — Wicherkiewiczowa Literatura i sztuka 1914. — Laohs Arch. hist. med. I 1924 oraz w Archiwum do dziejów ośw. XII str. 145. — Kraushar Okrucy 1913. — X. Majkowski w Arch. hist. med. tom IX 1929. — Korbut I 162.

Struś Stanisław ob. Szarzyński Sęp (1601).

Breitmeyer Sakico hist. 1927.

STRUTMANN Mathias. Carmen in adventum Sigismundi III regis. Gedani 1587. w 4ce.

Juszyński IV 213.

STRUTNOIOSKI(?) Stanisław. La grande e maravigliosa vittoria per mano d'Iddio al potentissimo e divoto Sigismundo III, re di Pollonia, contro i Turchi concessa l'anno 1621. nel mese di Settembre in spazio di 14 giorni. In oltre le preparazioni che si fanno per questa guerra, e contro il re di Suezia per tutti il Regno di Pollonia. Fedelmente tradotta dalla lingua pollacca nella italiana. Da Sebastiano Farzenoskhi, gentil' homo Pollacco. In Firenze, nella stamperia di Bartolomeo Sermartelli. 1622. w 4ce, k. 4 nlb.

Zadnego opisu polskiego, któryby temu odpowiadał, nie znam. Czartor.

Strutyńska Felicjana ob. Błędownski Michał (Kant 1756).

Strutyńska Hedvigis ob. Cornelius (1760).

Strutyńska Julianna ob. Jerzy od S. Hieronima (1756).

Strutyńska Lucja ob. Jerzy od S. Hieronima (1756).

(Strutyńska z Platerów Róża). Replika w Sprawie Urodzoney Róży z Platerow, niegdy Urodzonego Jozefa Strutyńskiego Starosty Szakinowskiego Małżonki pozostałej Wdowy, y innych Urodz: Strutyńskiego Sukcessorow. Przeciwno UU. Piechowskiemu Podkomorzemu J. K. Mei y Joannie z Kczewskich Małżonkom. (Po r. 1788). fol., str. 20.

Szło o dobra Lantzen i Kürschów, darowane przez Wolffa Teodora de Ludinghausen. Jagiell.

— Status Causae pro Generosa Rosa de Plattery olim Generosi Josephi Strutyński Capitanei Szakinoviensis Consorte relicta Vidua, & Generosis dicti olim Generosi Strutyński Successoribus actoribus. Contra Generosos Josephum Piechowski Succamerarium S. R. Maiestatis & Joannam de Kczewskie, olim Magnificae Mariae Annae de Ludinghausen dictae Wulff Kossowa Palatina Culmensis Succesticem Conjuges citatos. Sprawa o Sukcessyą po niegdy Przewielebnym Teodorze de Ludinghausen Wolffie Nominacie Biskupie Chelmińskim w dobrach w Xięztwie Kurlandzkim będących, tudzież ruchomych pozostałą (po 1784). fol., k. 6.

Branic. — Jagiell. — Uniw. warsz.

— Kopia Listu W. Jeymei Pani z Platerow Strutyńskiej Starościc: Seweys: Matki ś. p. Chorążego, do Jmei Pana Grothuza Pisarza Ziemskiego Grodzkiego Zmudzkiego, Sekretarza Departamentu Sprawiedliwości, pisanego dnia 23. 8bris 1777. z Wilna. fol., k. 2 nlb.

Zarazem:

Wypis z Ksiąg Grodzkich Powiatu Wilkomirskiego Roku 1777. miesiąca Oktobra 24. dnia. fol., k. 1 nlb.

Opisuje w liście Grothuzowi, jak jej syn chorąży braclawski został okrutnie zamordowany przez underofficyera rossyjskiego Duntena (Polaka, posesora wsi Wilejki) i porucznika Saweykowskiego.

W ogz. Muz. Nar. krak. oprawiono razem:

- 1) Vidimus z xiąg grodzkich, k. 2. —
- 2) Prośba do króla Strutyńskiej, k. 3.

Muz. Nar. — Uniw. wileńs.

(Strutyńska Róża). W dzień Świętej Róży... Róży z Platerów Strutyń-

skiej starościny Seyweyskiej. R. 1781. w 4ce. Uniw. wileńs.

— ob. Strutyński Józef.

(Strutyński). Kommissya Urodzonego Strutyńskiego z Sukcessorami Urodzonego Leszczyńskiego. Dat. w Warszawie 1774. Dnia 17. Lutego. fol., k. 1. Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

Strutyński Ambr. ob. Arcanum (1736) — Mowa (1736).

Swada polska Ostrow. Danejk. 1745 f. I 204.

Strutyński Antoni Ambroży ob. Temeswary Wojciech (Wspanialość 1748).

(Strutyński Jan). Conclusio ex parte successorum Kossovianorum. Supplicans Successores Kossoviani sententias utriusq; Judicij, tam Castrensis Selburgensis, quam & Judicij Ducalis uti Juri statutorio Curlandico & Justitiae Contrarias ex rationibus judicialiter inferendis cassari, Generosum Strutyński ejusq; litis Consortes intuitu Bonorum Wolfianorum in Curlandia sitorum incompetentem agere adinveniri ac ad restitutionem damnorum omnium litisq; expensarum supplicantibus condemnari (r. 1750). fol., 1 ark. dr. Akad.

— Rationes conclusionis, circa statum causae typo impressum exaratae (około 1750). fol., 3 ark. dr. Akad.

— Status causae. Inter Magnificos, ac Generosos Haeredes, & Successores olim Magnificae Mariannae de Ludinghausen Wolffowna, olim Magnifici Koss, Palatini Culmensis Consortis originaliter Citt. Appellationis Actores, atq; Generosum Joannem Strutyński Capitaneum Sakienoviensem, & Camerarium Regium olim Generosae Constantiae de Ludinghausen Wolffowna quondam Generosi de Karmel Berk Censortis (sic) Successorem originaliter Actorem Appellationis vero Citt. ejus sequens est meritum (po r. 1744). fol., 1 ark. dr. Akad.

— ob. Cyryll X. od Pos. N. P. (1746).

Strutyński Ignacy ob. Jerzy od S. Hieronima (Droga 1756).

(Strutyński Józef). Status causae. Ex parte Generosi Josephi Strutyński Sacrae Regiae Mttis Camerarij, Szaki-

noviensis, Wizanensis, & Seweysensis Capitanei, haereditarij Possessoris Bonorum Solocensium, Originaliter Actoris, ad praesens Appellati, & appellationi adhaerentis, Ipsiusq; Litis Consortium. Contra Magnificos ac Generosos Successores Magnificae olim Mariae Annae de Ludinghausen dictae Wulff Kossowa Palatinae Culmensis originaliter citatos ad praesens appellantes (po r. 1750). fol., 1 ark. dr.

Ratione petita successione post Theod. Wulff Episc. Tripolitanum tum Franciscum maritatum Podbereska. Akad.

— ob. Chwała (1747) — Cyryll od Pos. N. P. (Konjektura 1746) — Piechowska Joan. (Status Causae 1785) — Strutyńska Róża.

Strutyński Romuald ob. Abramowicz Jakób (1767).

Strutzla ob. Neighorn Josue (Historia 1609).

STRUWIUS Gotthelf. Bibliotheca Historica selecta in suas classes distributa ejus primas lineas duxit... emendavit et copiose locupletavit Christian Gottlieb Ruder Sereniss. Saxon. ducum consiliar. aul., juris publ. feud. et historiar. in academia Jenensi Profess. publ. ord... Jenae sumpt. Christ. Henr. Cunonis 1740. w 8ce większej, str. XVIII, 1726 oraz indexu str. 70.

Jeden z rozdziałów nosi tytuł: De scriptoribus historiae Polonicae et Lith.; inny rozdział: De script. utriusque Prussiae.

STRUYS J. J. Drie aanmerkelijke en seer rampoedige reysen, door Italien, Griekenladt, Lijfhandt, Moscovien, Tartarijen, Meden, Persien, Oost-Indien, Japan, en verscheyden andere gewesten. Newens twee brieven om het overgaan van Astrakan by D: Butler. Met 21 platen. Amsterdam 1676. w 4ce.

Ma dotyczy i Polaki?

Strybelowa (z) Teofila ob. Łubiński Jan (1761, 62).

STRYCHNUS Albert. Epicedion Ornatissimo Et Integerrimo Viro Domino Gregorio Schwigon Incolae Et Scabino Crucibergensi Silesiorum, Patri suo percharo XCVII: Nec non Georgio Fratri dilecto XX. Aetatis anno pie ex hoc mundi ergastulo excedentibus faeiebat

moestus Albertus Strychnus Cruciber-gensis F. (Pod powyższym napisem na wielkim arkuszu łacińskie wiersze w 3 kolumnach). [U dołu:] Torunii Excudebat Andreas Kottenius Anno cIo.Io.XCIII (1593). fol. Wrocław, miejs.

STRYCKIUS Samuel. De differentiis iuris civilis et canonici. Dantisci 1690. w 8cc.

Cat. Janss. 1699.

— ob. Titz I. P. (De Iustiniano 1686).

Strydoński Hieronim ob. Bukwar (1753).

Strygonia ob. Nowiny (1686) — Relatione (1683) — Strigonia.

(**Stryjeńscy Karol i Regina**). Sprawa JWW. IPP. Karola i Reginy z Stryjeńskich Stryjeńskich Szefostwa Gwardyi Konney, Jana y Joanny z Stryjeńskich Pułkownikostwa Pułku 2go byłych Woysk Litt. Alexandra Puttkamera Szambell. I. K. Mości z dokładem iego Potomstwa iako Konsukcesorow śp. Bogusława Stryjeńskiego Pułkownika byłych Woysk Litt. z W. IP. Marcinem Narkiewiczem Podczaszym Pttu Wołkow: pryneypalnym Aktorem, a WW. IPanami Piotrem Jakimowiczem Dworzaninem bylego Skarbu Litt. i Karolem Wolskim Skarbnikiem Mécisławskim, iako tradycyinemi Possesorami Possesyi zastawney W. Narkiewicza w Dziembrowie. (1799). fol., k. 15 nlb.

Dopis: Stanisław Sikorski Mostown. Smoleń. Adwok. Sądu GN. Litt.

Jagiell. — Uniw. wileńs.

— ob. Mikulicz Al. (Sprawa 1799).

(**Stryjeński**). Kommissya w Sprawie Urodzonego Stryjeńskiego (z Urodzonymi Oskierkami, Kamińskimi, Siruciami y inshemi). (1773). fol., k. 1.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

STRYJEWICZ (Stryjevius) Sebastianus Fabianus († 9 sierpnia 1681). Almanach abo Kalendarz świąt rocznych y biegów niebieskich z wyborem czasow y z aspektami na rok Pański 1656 który jest przestępny przez M. Sebastiana Stryjewicza Nauk Wyzwolonych y Philosophyey Doktora, w Sławney Akademii Krakowskiej Astrologiej

Ordinariusza, z pilnością napisany. w Krakowie u Wdowy y Dziedzicow Franciszka Cezarego. w 16cc.

Prognosticon przypisany Stanisławowi Koniecpolskiemu Chorążemu i Wojewodzie Sieradzkiemu, którego wydawca był nauczycielem prywatnym. Podpisał się tu obok wyżej położonych tytułów Profesorem Zwyczajnym Greckiego Języka.

Notata M. Wisniewskiego.

— Festa Reginalia Sev Oratio In Coronationem Serenissimae Lydovicae Gonzagae Poloniae & Sveciae Reginae, Cliviae, Niuerniae Ducis, Principis Mantuae, & Montisferrati, &c. &c. Per M. Sebastianvm Stryjevium Philosophiae Doctorem, & in Alma Vniversitate Cracouien. Professorem, Collegam Minorem. Debitae Pietatis cultu Concinnata. Cracoviae In Officina Typographica Francisci Caesarij. Anno Dni. 1646. w 4cc, k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odwr. tyt. herb Szczawińskich i dwa wierszyki łac. z podpisami Alb. Humiecki i Tom. Sleszyński. — Dedykacja Janowi Szym. Szczawińskiemu, wojew. brzesko-kujaw. Tu mówi Stryjevius o jego zasługach politycznych i wojskowych.

W mowie pochwały obu nowożeńców oraz rodu Gonsagów.

Jagiell. — Kras. — Ossol. — Uniw. lwow.

— Imago Serenissimi ac Inuictissimi Vladislai IV Regis Poloniae. Magni Ducis Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae, Czernichouiae, Smolenscaie; nec non Suecorum, Gothorum, Vandalorumque Haereditarij Regis. Magno cum totius Europae luctu, implacabili fatorum lege extincti. Viuis Regalium Virtutum Coloribus ad exemplum serae Posteritati Per M. Sebastianvm Fabianvm Stryjevium, In Almâ Academiâ Cracouienſi Coll: Min. Linguae Graecae Ordin: Professorem Expressa. Anno Domini 1649. 16. Ianuarij. Crac. In Officina Francisci Caesarij, S. R. M. Typographi. w 4cc, k. tyt. i k. 15 nlb.

Na odwr. tytułu orzeł Zygm. ze snopkiem Wazów. — Zawiera mowę żalobną, w której m. i. wychwala życliwość Wład. IV dla Akademii. Na k. B, o Gabr. Władysławskim, Wspomina J. Ossolińskiego, J. Lipskiego, Krs. Opalińskiego, Stan. Koniecpolskiego.

Na końcu: Impensis ex perp. fund. Bart. Nowodworski. Akad. — Branick. — Chrept. — Czartor. — Jag. — Kras. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Kalendarz Świąt rocznych y biegów niebieskich z wyborem czasow y z aspektami na Rok Pański 1651. po przestępnym trzeci przez M. Sebastiana Stryjewicza NN. WW. y Philos. D., w Sławney Akad. krak. astronomiej ordinariusza z pilnością napisany. w Krakowie w druk. Franciszka Cezarego. w 16cc, k. 40 nlb.

Zaczyna wiadomość o aspektach, pod miesiącami są 4 wiersze np. Luty: Nie województwo, nie skarb, nie urzędy Wysockie ludzkie troski gładzą wszędy Kłopot się kusi o jedwabne ściany, o wielkie pany. — Marzec: Młodość jest iak okręt prawy, Którą gdy wiatr nielaskawy Złego towarzystwa wionie Nie jeden milczkiem utonie itd.

Po kalendarzu tytuł osobny: Prognosticon abo przestroga itd. Na odwr. str. herb Witowskich i pod nim dwuwiersz łac., Przypisał prozą polską Stanisławowi z Popowa Witowskiemu Kaszt. Sandomir., Ście Knyszyńskiemu, Goniądzeńskiemu, Zwolińskiemu i Krzczewińskiemu. (Ojcem jego był Stanisław Witowski Kaszt. Brzeziński. — Założył szkołę w Jedlińsku i wprowadził doń profesorów z akad. krak., przy akad. krak. ustanowił fundusz na biednych uczniów zwanych alumnami Witovian). Zwykła praktyka astrologiczna i spis jarmarków. Zamojs.

— Toż:... r. 1652. w 16cc.

— Toż:... r. 1653. w 16cc.

— Toż:... Na rok pański 1654, który jest drugi po przestępnym. Przez M. Sebastiana Stryjewicza Nauk Wyzwolonych y Philosophyey doktora w Sławney Akademii Krakowskiej astronomiej ordinariusza z pilnością napisany. w Krakowie, u wdowy y dziedzicow Franciszka Cezarego. (1654). w 16cc, sygn. A—F₄.

Pod miesiącami czterowiersze. Od ark. C Prognosticon abo przestroga, dedyk. Mich. Zebrydowskiemu Mieczn. Jagiell.

— Toż:... na rok 1655. w 16cc.

— Kazania Na Świętą Wroczyście Pana Zbawiciela Naszego, Naswiętszey Pauny Maryey, i Świętych Panskich, Na Cześć y na Chwałę P. Boga Wszchemogącemu; na Zbudowanie Duchowne y pożytek pobożnym Kátholikom, Przez

X. Sebastiana Stryjewicza, S. Pismá Doktorá y Professorá, Kustossá Kosciola S. Floryaná, y Plebaná Násiechowskiego, Wydane. Roku Pańskiego, 1680. W Krakowie, w Drukárni Akademickiej. w 4cc, k. tyt. i k. 7 nlb., str. 554, k. 4 nlb.

Na odwrocie tytułu herb Oborskich (Lilia) oraz 2 czterowiersze łac. Stefana i Stan. Dembińskich. — Dedykacja Mikołajowi Oborskiemu sufrag. krak. (na 5 k.); poczem 1 karta aprobat i na 1 k. przedmowa: Do współbraci plebanow, komendantrow i innych.

Kazania są po polsku na ważniejsze święta. Jest ich razem 69, czasem po 2 lub 3 na to samo święto. Głównie na temat żarliwości w wierze i poszanowania dla pasterzów; rzadko tylko i ogólnikowo dotyka pytań etycznych. Politycznych i społecznych kwestji nie rozbiiera. Język ubogi, makaronizujący.

Na ostatnich 3 kartach ogłasza list Oborskiego, donoszący o nadeszłym reskrypcie z Rzymu co do ustanowienia święta Jana Kantego oraz tekst reskryptu Innoc. XI (dat. 30 września 1670). W reskrypcie tym wspomina papież o staraniach Jana III i Michała Radziwiłła.

Na końcu 1 k. „Registr kazań”. Branick. — Czart. — Daików — Jagiell. — Ossol. — Wileńs. — Zielieńs.

— Prognostyk abo Przestroga z biegów niebieskich z strony przypadków wszelkich woli ludzkiej niepodlegających których się maia wystrzegać wszelakiego stanu ludzie także z strony codzienney odmienności powietrza. Na Rok P. M.DCLX (1660) przez M. Sebastiana Stryjewicza. w Krakowie. w 16cc. Notata Jochera.

— Quaestio astronomica de orbibus et motibus Mercurij ad disputandum publice in academia Cracouienſi a M. Sebastiano Stryjevium, Collega Minore, Ordinario Astron. Profess. proposita, Sub foelicibus auspicijs Illustris, Magnifici et Adm. Rndi Dni D. Gregorii Modliński S. Th. et I. U. Doctoris, praepositi ad S. Annam, Scholarum Novodvorscianum provisoris, Almae Universitatis Cracouienſis generalis Rectoris, Anno Domini 1653. Mense Iun. die 21 hora 10. Cracoviae in officina viduae et haeredum Francisci Caesarij. fol., 1 ark. Jagiell. — Zamojs.

— In nomine Domini Amen. Quaestio Theologica de Peccato Originali ex 1. parte 2dae D. Thomae Doctoris Anglice Quaest. 81. Art. 1. et sequentibus a M. Sebastiano Stryewicz, S. Theologiae Professore, Collegiatae S. Floriani Custode, Prouisore Contubernij Jagelloniani publice ad disputandum pro loco inter S. Theologiae Facultatis Doctores obtinendo proposita. Anno humane Salutis 1679 Lectorio D. D. Theologorum Die (12) mensis Octobris hora (8) Permissu Superiorum. Cracoviae, Typis Universitatis. fol., k. 2 nlb.

Na końcu: Sub felicissimis Auspicijs D. Adalberto Dąbrowski Rectoris. Jagiell. — Ossol.

— Quaestio theologica de satisfactione Christi D. ex 3 parte Summae theolog: S. Thomae, doctoris angelici a M. Sebastiano Stryewicz, S. Theolog: Professore; ecclesiae collegiatae S. Floriani custode, provisore contubernij Jagelloniani, publice ad disputandum in concursu proposita. Anno h. S. 1679. Lectorio DD. Theologorum. Cracoviae typis Universitatis (1679). Die 18 mensis Septembris, hora 14. fol., k. 2 nlb.

Na końcu: Sub auspicio Adalb. Dąbrowski. Jocher 3564. Jagiell.

— Krótki response na Praktykę wydaną na świat o sądnym dniu przez Anonyma opisanie komety 1652. 19 Dec. przez M. Sebast. Stryjewicza w Akad. Krak. astronom. ordynar. W Krakowie w drukarni Wdowy i dziedziców Fr. Cezarego. 1653. w 4ce, ark. 2.

Datum e Collegio minori 30 Januar.

Praydane: Opisanie komety.

Jocher 4023.

Akad. — Jagiell. — Ossol. — Ziellás.

(Stryjewicz Sebastjan). Sententia Definitiva. (B. m. i r. ale Cracoviae 1676). w 4ce, k. 2 nlb.

Jest to wyrok Alojzego Aquino, sędziego Curiae Romanae w sporze między Stryjewiczem a Wojc. Dąbrowskim, instygatorem akad. krak. — Spór w niższej instancji toczył się przed Rektorem, ale w drodze apelacji przeszedł do Kurji rzymskiej (jest to, o ile wiem, wypadek rzadki). Curia rzymska unieważnia wyrok rektora, a temsamem przyraca Stryjewiczowi katedrę i lekturę teologii. — Na końcu: Imprimatur... Andreas Kucharski...

rector, procancellarius, librorum per totam Diaec. censor. Jagiell.

— ob. Bieżanowski Stan. Józ. (Carmen 1679, Culmen honoris 1679) — Mazurkowiec Wal. J. (Suprem. honor. 1680) — Rosini Sim. (Septem planetae 1648) — Starowski Sz. (Monumenta 1655 str. 592).

Batowski Niektóre Rkp. w księg. Ossol. 23. — Muczkowski Statuta 309, 313, 324. — Encykl. Org. XXIV 243. — Wisłocki Kat. ręk. str. LXIX.

Jego Cursus theol. jest w ręk. Jag. nr 198.

Strykowski Jan ob. Grzybowski T. (Disputatio 1604).

STRYKOWSKI (Strykovius) Maciej (Osostevitius, Praeconides) (urodzony w Strykowie 1547, † po r. 1582). Na herb W. X. Litewskiego Pogonia y Oswieconych z Łaski Bożej Xiążąt Śluczkich, z Wielkich Xiędzów Litewskich od Olgerda y Kiiowskich od Włodzimierza syna iego idących, z krótkim wypisaniem ich narodu sławnego, przez... fol.

Malinowski w wydaniu Kroniki (1846) I str. 21 powołuje się na egzemplarz K. Świdzińskiego. W bibl. Kras. nie udało się jednak egzemplarsa odszukać.

Wiersz „Na herb W. X. L.“ znajduje się także w „Gościu cnoty“ (ob. niżej).

— Goniec Cnoty, do Prawych Ślącicizow przez Mátysá Strykowiúsá weźniony, w którym są przykłady piękne, Spraw mężow zaenych, Postępkí Sármátow y Krolow Polskich, Książát Litewskich y ich narodu sławnego wywod, y sprawy skuteczne z dáwna w prochu zákryste, á od żądneho przed tym nie wydane, od początku ich, áż do dzisiejszego z łaski Bożej Krola Henriká, Przytym nápomínánie Oyczynny ku prawdziwym synom, áby sie iey krzywdy pomśćili, á gránice odieté z rąk Moskiewskich wybáwili. [Na końcu:] W Krakowie. Drukowano v Mácycyá Wirzbięty, Typographa Jego Krolewskiej Miłóści, Roku od Národzenia Syná Bożego. 1574 Cum Gratia & Priuilegio Sacrae Regiae Magestatis (sic). w 4ce, k. tyt. i k. 85 nlb.

Tytuł w drzeworycie. Druk gocki. Na odw. tyt. wierszyk pt. Sława. Dedykacja: Illustri et magn. Domino... Joanni Chodkiewiczio, cast. Viln. etc. (na 3 k.) datow.:

Cracouiae Aprilis nona die 1574; podp. M. Strykonius Praeconides. Mówi tu o potrzebie napisania dziejów litewskich, gdyż jedna Litwa dotąd nie znalazła swego dziejopisa. Wskazują źródła. Broni się przed Zoilom.

Rozpoczyna wierszyk ad lectorem: Cnota Rod swoy wyliczaiać...; poczem idzie sama rzecz, podzielona na 8 rozdziałów. Rozdział I bez osobnego tytułu (na początku jego powołuje się na Petrarke; dalsze z osobnymi tytułami): — W roads. II: Prawda poselstwa saszyna, trzech stanow powinności dotykając. — III. O szlachectwie i bogactwach. — IV. O domniemanym szlachectwie z męstwa i urody. — V. O godności i pożytkach nauk. — VI. O szlachectwie z rodu. — VII. O Krolach Polskich y wywodzie sławnego narodu Sarmackiego. — VIII. Matysa Strykowskiego, wywod krotki a dostateczny sławnego narodu litewskiego. Nad tem paginata: Ks. Litewskich powod.

Kończą na k. Ni verso krótkim wierszykiem do Czytelnika: Czytelniku miły, Nie gardź chudej siły... Dostatniey zgotuie, Gdy wdzięczność poczuie.

Wiersz jest lichej, strofa saficka. Cytuje na marginesach mnóstwo autorów i faktów hist. Powołuje się na swoje podróże po wschodniej Europie.

Na k. Nij idzie nowy utwór, ale z tym samym nadtytułem (paginata), co rozdz. VIII, a mianowicie: Książąt Litewskich powod. Na herb przesławny W. X. L. (2 karty wierszem). Poczem od k. N₄: Tu się zaczyna wywod sławnego Narodu litewskiego. (Jest to dłuższy wiersz o dziejach Litwy, kończący się na wyborze Walezego).

Od k. Sij recto (w połowie): Pobudka y napominanie Oyczynny do swych synow, ku pomśczeniu krzywdy swych granic... (Jest to wiersz o tendencji antytureckiej i antymoskiewskiej. Wzywa do odebrania Polocka i Pskowa).

Na k. Xij verso: Napis na grobie JWP. Grehora Chodkiewicza... (wierszem 13 zgłoskowym opisuje na 3 stronach jego męstwo). Dołączone jego popiersie z busdyganem.

Na k. Y i Yi recto: Narzekanie na nieustawicność wszelkich spraw y przeciwności przedsięwzięcia ludzkiego. Kończą na k. Yij recto: Stanisław Leśnicki do czytelnika (8 wierszy). — Wreszcie na ostatniej stronie miejsce druku i drukarz oraz rok (jak w.).

W tekście liczne ryciny. I tak na k. Kij rycina Lecha, na k. L i nast. Jagiełło i Zygmuntowie, na k. N₄ dwa małe popiersia bajecznych książąt, na k. O Pałemon (ten sam co Lech, na k. O₂ i nast. znów jakieś popiersia różnych książąt litow. (imaginacyjne), na k. R₂ Jadwiga,

wreszcie dwa popiersia obu Zygmuntów na k. R₄. — Kartę X₂ verso zajmuje piękne popiersie K. Chodkiewicza.

Stosunek tych wszystkich wizerunków do rycin zamieszczonych w „Wizerunku“ Reja i w Bielskiego „Kronice Świata“ wymaga bliższego zbadania.

Egz. Czart. złożony z dwóch defektowych jest pozbawiony k. tyt. Wydanie z r. 1576, czasami przytaczano, nie istnieje.

Przedruk w tomie II „Kroniki“ w wydaniu Malinowskiego z r. 1846 (str. 467—563).

Malinowski w Kronice 1846 I 19. — Wiszniewski VII 471. — Maciej. Pism. I 560. — Juszynski II 216. — Załuski Bibliot. 83. — Niesiecki IV 222. — Lelwel Bibl. II 197. — Wierzbowski III 2602. — Piaskarski Kat. korn. 1448. — Ptasnik Monum. typ. Polon. str. 76.

Bazył. w Wilnie — Bibl. państw. berl. — Czartor. — Dziedusz. — Gdańsk. miej. — Kraśń. — Kórnik — Ossol. — Przybor. — Zamojs.

— Genealogia Albo Krotkie opisanie Wielkich Książąt Litewskich y ich wielkich á mężnych spraw wojennych. Weźnione Niegdy przez Mátysá Strykowskiego, á teraz odnowione, y znou na świat wydane: Przez Samvela Dwigirda z Pogowia. [Tu winietka]. Fortuná swoje kolo wstáwnie obraca, Człowiekowi to smutek to rádość przywraca, Lecz ma nád nie czas złoty, bo z nim wszystko minie. Y Fortuná y rádość y frásunek zginie. Sáma tylko niebieska roskoss nie wstánie, Do tey się bierz y chudy, y ty możny Pánie. W Lubczu, W Drukárni Piotrá Blástusá Kmity Roku 1626. [Caly tytuł w prostokątnej ramce]. w 4ce, k. tyt. i k. 23 nlb. (sygn. A—F₃).

W sygnowaniu jest niedokładność, gdyż karta D₁ ma sygnaturę D₂.

Na odwrocie tyt. herb Trzy Trąby i wierszyk polski „Na przesławne herby ks. Radz.“ Dedyk. na k. A₂: „Do J. O. Chryzstofa Radziwila hetmana polnego W. X. L.“ na 5 kartach. Podpisał ją Samuel Dwigird z Pogowia; a więc pochodzi z r. 1626. Tu wychwała Radziwiłłów, a zwłaszcza podnosi zwycięstwa Krzysztofa. — Poczem na 7 stronach wiersz: Zalecenie Marsowe Pogoniei W. X. Lit., podpisane S. Dwigird Z. (Należało tu oczekiwać: Z Pogowia — ale tymczasem jest samo Z.). Wywodzi tu, że herb Pogonia jest początku rzymskiego: Mendolfus otrzymał go z Rzymu od cesarza, ręka go Metorowa w moniádu rzezała (?). Opowiada

też o swycięstwach Litwy nad Moskwą. Kończy: Ja też więcej opowiem tobie czasu swego.

Inne prace Dowgirda ob. w t. XVI, 297.

Od k. C, verso idzie: Genealogia Wielkich Książąt Litewskich i ich wielkich a mężnych spraw wojennych odnowione y powtore z Druku wydana. Przez Samuela Dougirda z Pogowia. — Od k. C, : Potomstwo Książąt litewskich y smudzkich z narodu Palemona...

Poczet ten idzie do k. F, verso, na której kończy go krótki wierszyk, oddzielony winietą, bez tytułu: Amen prosim Ciebie Ktory mieszkaś w niebie, Bądź że i do końca, Tych krain obrońca... (razem 26 wierszy).

Poczet na karcie F, recto: herb Pogon i 8 wiersz polski (z pochwałą na rycerza, który wznosi miecz na Moskala, ale ustępuje i ty Niemce i ty Turczynie). — Verso wierszyk pt.: Sława do Synow W. X. L. (tu znova przypomina niebezpieczeństwo Litwie od wrogów grożące).

Poczet „Genealogia” jest niewątpliwie ze Strykowskiemu naśladowany, a mianowicie jego pierwsza strofa odpowiada początkowi rozdz. 8go „Gońca”, a reszta pokrywa się (przynajmniej po części) z wierszem Strykowskiego (zawartym w „Gońcu”) pt. Wywód sławnego narodu litewskiego. Ale jest to przeróbka bardzo swobodna. Dowgird całe widocznie całe niedofinane wysłowienie się Strykowskiego i usiłował ująć jego myśli w poprawne wiersze. Tak np. strofie Strykowskiego: „Cymbrowie i Gotty waleczny naród Z Gomeru wyszli z u Meotkich wód Gdzie wpada Tanais miejsca swe mieli, Tam się mnczyli”...

Odpowiada u Dowgirda strofa: Cymbrowie y Gottowie waleczne narody Z Gomeru urodzone u Meotakiy wody Kędy wpada Tanais, mieszkanie swe mieli, Zacznie slynęli...

Ale ważniejsze jest to, że Strykowskiego bardzo dowolnie skraca lub uzupełnia. — Tak np. dorobił koniec, obejmujący dzieje od Walego do Zygmunta III.

Ojciec mój nie zamieścił tego dzieła pod Dowgirdem, dając w t. XVI odsyłacz do Strykowskiego. Dlatego opisuję je tutaj. Ale zdaniem mojem przeróbka sięga tak daleko, że raczej należało uważać za autora tej książeczki Dowgirda i pomieścić pod jego nazwiskiem całość.

Zaluzki Bibl. str. 61. — Lelwel Bibl. II 200. — Malinowski w przedmowie do wyd. Kroniki z r. 1846 I str. 19. — Maciej. I 562 sądzi błędnie, że „Genealogia” jest przedrukiem „Zwierciadła Kron. litew.” Dalków (apalone) — Jagiell. — Krasins. (fragm.) — Uniw. wileńs.

— Ktora przedtym nigdy światła nie widziała. Kronika Polska Litewska, Zmudzka, y wszystkiey Rusi Kijowskiej, Moskiewskiej, Siewierskiej, Wołyńskiej, Podolskiej, Podgorskiej, Podlaskiej, etc. Y rozmaite przypadki woienne y domowe, Pruskich, Mázowieckich, Pomorskich, y inszych krain Krolestwu Polskiemu y Wielkiemu Xięstwu Litewskiemu przyległych, według istotnego y gruntownego zniesienia pewnych dowodow z rozmaitych Historikow y Autorow postronnych, y domowych, y Kijowkich, Moskiewskich, Sławiańskich, Lifantskich, Pruskich starych, Dotąd ciemnochnurną nocą zakrytych Kronik, y Látopisczow Ruskich, Litewskich, y Długosza Oycá dzieiow Polskich z inszymi, z wielką pilnością y węzłowatą pracą (Osobliwie około Dzieiow Litewskich y Ruskich od żadnego przedtym niekuszonych) Przez Macieia Osostewicivsa Striykowskiego dostatecznie napisana, złożona, y na pierwsze światło z wybadaniem prawdziwie dowodney starodawnosci własnym wynalezieniem, przeważnym dochcípem, y nakładem nowo wydźwigniona przez wszystkie stárożytnie wieki, aż do dzisiejszego Roku 1582. A tu przed wszystkich ile ich kolwiek iest ludzkich na Swiecie Narodow gruntowne wywody. Z łaską y Priwileiem Kro: J: M: Drukowano w Krolewcu v Gerzego Ostenbergerá: M.D.LXXXII. (1582). fol., k. tyt. i k. 20 nlb. (sygn. z, 3, iij, dwie nie sygn., i—iij, v, trzy nie sygnowane, A—Ab, B—Bij recto); str. 1—791 (sygn. Bij verso — YY; 9 k. nlb. Rejestru (sygn. YYij—ZZiiij).

Druk gocki.

Na marginesach liczne odsyłacze.

Na odwr. tyt.: Historikowie y Autorowie rozmaici... (Jest to spis przeszło 120 autorów, z których Strykowski czerpał. Niektórzy oznaczeni bardzo dowolnie: Dunaska Kronika, Czeski kronikarz, hiszp. Kroniki, litewskich latopisczow 12, Kijowskie Kroniki 4... itp.).

Poczet na 5 stronach łacińska dedykacja do Batorego (sygn. z, 3, iij). Tu pochwały nauki historji.

Poczet na 2 str.: Georgio Radivilo, Vilo.

episc... oraz (na 3 str.): Georgio, Simeoni, Alexandro Olecovicis, ducibus Slucensibus... (Strony te nie noszą żadnych sygnatur). Tu podnosi, jak im dużo zawdzięcza. Pisał bawiąc na dworze ich rodziców. Zapewne więc Slucecy łożyli na druk.

Poczet popiersie: Mattias Stricovius Osostevicivus C: S: Histor. et Poeta aetatis suę anno 34. salutiferi partus 1581. (C. S. oznacza zapewne Canon. Samog.). Po bokach portretu dwuwarze łac. i pol. U dołu rozpoczyna się wiersz, idący przez 9 stron pt.: M. Striikowski Osostevicivus sam o sobie y przygodach swoich w swiadszeniu rozmaitych krain świata.

Jest to autobiografia. (Genealogja. Pierwsza szkoła w Brzesinach, która mu była Padwą i Bononją — stąd widać, że nie był w Padwie. — Przypoda z dzwonem i jakanie się jego. — Wylczenie dotychczasowych pism. — Jego udział w wojnach. Opis podróży. Był w Turcji, Grecji, Siedmiogrodzie, ziemi moskiewskiej, Prusiech, opisuje wiele swych przygód. — Namiętnie lubi czytać. Plomienie cypryjskiej pani gasił u niego helikoński trunek. Jest chory, we młdey ręce pióro ledwo się kołysze. Pisz swój nagrobek). Nie słychanie to ciekawy dokument literacki XVI w., z którym należy porównać prozaię dalej streszczoną przedmowę do Kroniki.

Następują potem na 6 stronach wiersze łac. i polskie jego własne i jego przyjaciół: 1) Na Zoilussa; 2) Na niewdzięcznych y zayrzających; 3) Na nieprzyjawnego szacunkarza; 4) Valent. Milius Chaeruscus Celebrensis; 5) Eust. Tiskievitius; 6) M. Joachimus Cimdarsus Pomer. Gryfivaldensis; 7) Mat. Strelecius Vilo.; 8) Basilius Jacinctides Vilo.

Wierszyki dwóch Niemców pozyskał zapewne wówczas, gdy w r. 1580 jeździł do Królowca z drukiem dzieła?

Poczet na 1 str.: Priviley Krola... dany pod zakładem 600 zł. czerw. ktoby śmiał do lat 10... drukować dzieło. — Podpis 14 Julii... Stephanus rex.

Tu nazwany: Canonicus Mednicensis... a książka: labor Herculesus... Zarazem zapewniona ochrona dzieła: De Sarmatia Europea... oraz commentario „Goniec cnoty”.

Następuje teras przedmowa na kartach A—Bij recto: „Książętom, Panom, Senatorom y wszystkiemu wobec Rycerstwu a prawnym oycyzy oycycom... Tu obszernie omawia: co to jest historja; Sibilla Cu-mea; o swoim życiu i podróżach i pracach literackich; cel jaki mu przyswiewcał w pisanju; niewydane dotąd prace; o zamiarze wydania dziejów lit. po niemiecku i po łacinie „jeśli mu Bóg młdego żywota przydadny”

Poczet na k. Bij verso rozpoczyna się tekst Kroniki i odtąd strony są już liczbowane... aż do str. 791 (sygn. YY).

Kronika dzieli się na ksiąg XXV, każda księga na rozdziały. Niektóre rozdziały są wierszowane, ale i ustępy prozaiane bywają ozdabiane wtrętami wierszowanymi (częste przekłady z klasyków np. Owidjusa).

O tych rozdziałach wierszowanych obacz: Chlebowski w „Dziejach liter. pigknej” (Enc. Polska I str. 202—4; nadto Pollak Goffred Tassa str. 72, oraz J. Krzyżanowski Romans pseudohistoryczny 1926 str. 153 (gdzie rozbiiera jego stosunek do Bazylika w wierszu o Atyli).

Wszystkie księgi prócz pierwszej oraz XIV i XV mają specjalne dedykacje do możnowładców litewskich: I tak ks. II do bisk. Melch. Gedroycia, dat. Regiomonti 16 sept. 1580 (jemu zapewne zawdzięczał swą kanonię). — Ks. III do Mik. Radziwiła. — Ks. IV do Ostafa Wołowicza i Stef. Korybutowicza Zasławskiego. — Ks. V do Konst. Ostrogskiego. — Ks. VI do Mik. Dorohostajskiego. — Ks. VII do bisk. Mik. Pacza, Stan. i Pawła Paca. — Ks. VIII do Jana Hlebowicza. — Ks. IX do Pawła Pacza. — Ks. X do Jerzego Zienowicza. — Ks. XI do Jana Talwossa. — Ks. XII do Albrichta Radziwiła. — Ks. XIII do Mik. Sapihi. — Ks. XIV i XV bez osobnej dedyk. (na str. 547, 553, 559, 569, 581 myśli w osnaczeniu ksiąg). — Ks. XVI do Aleks. Prunskiego. — Ks. XVII do Eust. Tiskiewicza. — Ks. XVIII do Mik. Radziwiła. — Ks. XIX do Jana Wołminkiego. — Ks. XX do Wacl. i Jana Siemiotów. — Ks. XXI do Marka Wnucaka. — Ks. XXII do Jana Abramowicza. — Ks. XXIII do Aleks. Połubińskiego. — Ks. XXIV do Mik. Radziwiła. — Ks. XXV do Jana Wołmińskiego (na str. 765; zaś na str. 783 do Łukasza Świerkiego).

Kończy na str. 790—1 na roku 1581 (zdobyciem Chelma) i zwraca się do czytelnika z zapowiedzią, że kiedyś opiszę obszerniej sprawy Zyg. Aug., interregna i wojny Batorego. Na nieliczbowanej stronie 792 „Do czytelnika” i omyłki druku. Na 9 kartach sygn. YYij—ZZiiij idzie: Rejestr albo krotkie naznaczenie miejsc osobliwzych... oraz na samym końcu: Candido lectori... dwunastowiersz łac. podp. Johannes Stanczykiewicz Samogita. Ostatnia strona pusta.

Tekst Kroniki wydrukowany w tej edycji jest już drugą redakcją. Pierwszą redakcję Kroniki, różniącą się od tekstu drukowanego (z bibl. nieświszkiej) opisuje Ptassyki w Pam. liter. 1903 str. 220. Kopję jej opisuje Korseniowski w Arch. do dziejów lit. XI (1910) nr 317.

Wartość literacka Kroniki nie stoi wysoko, również sztuka dziejopisarska mała. Ekscerpuje ona niekrytycznie pisarzy klasycznych i średniowiecznych (Helmolda, Lamberta), głównie jednak kronikarzy polskich (Długosz, Kromer, Miechowita etc.). Dużo cytuje str. z późn. pisarzy obcych (Jan Stadium, Erazm Stella, Albert Krantz, Olanus M., Korn. Agrippa, Curaeus itp.). Dowodem jego erudycji i zapobiegliwości jest, że korzystał z rękopisów kronik niemieckich i ruskich. Chodkiewicz za pośrednictwem Rotundusa dostarczył mu rękopisu Duisburga z r. 1326, na który kilkakrotnie się powołuje, a ks. VII zawiera nawet parafrazę tej kroniki. (Ob. o tem Lilienthal Erl. Preussens V 809). Na końcu ks. VII przytacza przekład rosenika infl. z lat 1111—1348 i listę zabitych. — Korzysta z Nestora. — O jego znajomości latopisów ruskich ogłosił osobną rozprawę Daniłowicz w Ateneum Krasz. 1841 (przedruk w wydaniu Kroniki 1846). — Nie korzystał natomiast z materiału dyplomatycznego, przynajmniej nigdzie go nie cytuje.

Krytycznie rozebrał źródła Strykowskiego i sposób korzystania z nich Daniłowicz (Latopisiec Litwy i Kronika 1827 oraz w wyd. Kroniki 1846).

Mimo braków dzieło jego wywarło ogromny wpływ na późniejszych pisarzy (aż do Mickiewicza i Syrokomli włącznie) i na podtrzymanie regionalnego patriotyzmu litewskiego; a to przez nagromadzenie mnóstwa materiału do dziejów Litwy oraz przez jego oświecenie jako dowodu o wielkości narodu litewskiego.

Było też ono źródłem informacji dla późniejszych historyków Litwy.

Przeróbka Strykowskiego na łacinę jest praca Kojalowicza (1650); ob. t. XIX, 400. Przeróbka niemiecką jest praca Schläzera Geschichte Lith. (1788). — „Chronika z latopisów starodawnych“, napisana w r. 1672 (lub 1673) i rzekomo wydana drukiem w Kijowie przez Teod. Safonowicza, ma być też w dużej mierze przeróbką Strykowskiego (ob. tom XXVII, 22). — O przekładzie ruskim ob. Ptaszycki Zapadno rusk. pierowody w Nowyj Sbornik Zamanskawo (1905) oraz Jabłonowski Akad. kij. mohil. str. 269, 271. — Rekopis są w bibl. Kras. nr 788, 386, 2952. Braun De script. 1739 str. 36. — Golebiowski O dziejop. str. 172—102. — Wisniewski VIII 140. — Maciej. Piśm. I 556—573. — Daniłowicz l. c. — Kraszewski Wilno I 417. — Brunet Manuel V 569. — Piekarski Kat. kór. nr 1449. — Katalog poz. T. P. N. (1930) str. 79 (opis dwóch egz. obu defekt.). — Sinko Lit. grecka I cz. 1 str. 154 (o znajomości i przekładzie ustępu z Homera). — Wierzbow-

ski III 582. — Finkel Bibl. I nr 7446. — Korbut I² str. 240.

Bibl. nar. warsz. — J. Borkow. — Branie. — Celińs. — Chrept. — Cielński — Czarn. — Czartor. — Czetw. — Dzików — Gdańs. — Miejs. — Jagiell. — Kórnik — Kras. — Morsatyn — Ossol. — Pawlik. — Petersb. publ. — Pozn. T. P. N. — Przędz. — Raczyń. — Sangusko — Szembek — Uphen — Uniw. warsz. — Uniw. wil. — Akad. — Zamojs.

— Kronika polska, litewska, zmużdka (1766)... ob. Zbiór dziejopisów polskich, tom II (wydał Bohomolec). Porównaj opis tego Zbioru w tomie XIII str. 229, gdzie podano biblioteki, w jakich Zbiór ten odnaleźć można.

Jest to przedruk (mocno niekrytyczny z wielu pomyłkami) dokonany z inicjatywy Załuskiego. — Załuski w Bibl. hist. 61 piśmie o tem:

„Przedsiwzię rządką swą nam kronikę zstawił. Podałem ją do Zbioru polskich dziejopisów, których Bohomolec z swej drukarni wydał; bo tak rządką, że trzeba dać, i to jeżeli gdzie się znajdzie, dwadzieścia dukatów i więcej. Ma dwadzieścia ksiąg i pięć. Tu też z łacińskiego tłumaczona języka Kronika Duisburga (od str. 289)“.

Przedruk ten bywa cytowany czasami z datą 1767. — Na czele dedykacja do ks. Kaz. Poniatowskiego i przedmowa Bohomolca. — Na końcu tomu dodana Historia rosyjska przez La Combe'a (tłum. Kniaźewicz) i Wyrwiczka Uwagi nad tą historją.

W wieku XIX wyszedł przedruk Malinowskiego w r. 1846 (2 tomy), o którym ob. Bibl. tom IV str. 397. — Tutaj dodano przedruk następujących prac Strykowskiego: 1) Przesł. wjazd. — 2) Goniec cnoty. — 3) Napis na grobie Chodk. — 4) Narzekanie na nieustaw. wszelkich spraw.

Na początku wstęp krytyczny Malinowskiego i rozprawa Daniłowicza o latopisach.

— Sarmatiae Europae Descriptio (1578, 1581, 1582, 1584, 1626, 1761; oraz przekłady na inne języki (np. polski 1611, 1768)... obacz Gwaguin (w Bibl. XVII str. 481—6).

Między powyższem dziełem Gwagnina a Strykowskim zachodzi stosunek dotąd nie wyjaśniony. Strykowski w kilku miejscach swojej Kroniki twierdzi, że rękopis tej pracy był jego pióra. Miał go doręczyć Gwagninowi, pod którym służył wojskowo w Witebsku, a ten go ogłosił jako swą własność „acs nie jakom ja myślił“. Oddośno ustępy ze Stryk. zstawił Malinowski we wstępie do wydania Kroniki 1856 tom I str. 22. — Także w przy-

wileju Stefana z r. 1580 wydanym dla Stryk., a zamieszczonym na czele Kroniki jest wzmianka o łacińskim dziele Stryk. p. t. Sarmatia Europea.

Z wyrażenia „nie jakom ja myślił“ zdaje się wynikać, że Gwagnin przerobił rękopis Strykowskiego. Zapewne kopiował innych autorów (Herbersteina?) i stąd wprowadził smiany. Ponieważ rękopis oryginalny Stryk. nie dochował się, przeto nie możemy tej sprawy bliżej wyjaśnić.

O stosunku Strykowskiego do Gwagnina obacz Bibl. XVII str. 486 (i podana tam liter. przedmiotu). — Łopaciński w Pam. liter. 1902 str. 267. — Siarczyński Obraz III 167. — Malinowski w wydaniu Kroniki 1846 tom I str. 21—25 (odwiera się za tem, iż sarsut plagiatu jest słuszny).

— Przesławnego wyjazdu do Krakowa, y pamięci godney Koronaciey Henryka Walezysa, Książęcia z Andegawy, z Łaski Bożey Krola Polskiego, Wielkiego Księdza Litewskiego etc. Tudziesz ná przodku niektorych postępkow godniejszych, Posłow nászych we Francyey, y w drodze s Krolem, skutheczne wirszem opisanie. przez Máthysa Strykowiusa Prekonidesa. Cum Gratia & Priuilegio S. R. M. W Krakowie. Drukowano v Mácyeyá Wirzbięty Typographa Je^o K. M. Roku Páńskiego. 1574. w 4ce, k. tyt. i k. 17 nlb.

Dedykacja na 3 stronach Aleks. Chodkiewiczowi, star. y dzierżawcy Grodzieńskiemu. Prosi go, aby mu się stał mecenasem. Poczem na k. Aijj: Poczatek. Tu opisuje wierszem przebieg poselstwa do Francji i przejazdu króla przez Niemcy. — Od k. B verso: Wyjazd do Krakowa 18 Lutego y postępek koronaciey. (Szczegółowy opis wierszem). — Od k. C₁: Mátyś Strykowijs Prek. czytelnikowi... (Są to modlitwy i formuły przysięgi przy obrzędzie koron. — po łacinie). — Na końcu ostatniej nie sygnowanej: Peroratiuncula ad Mecoenatem.

Całe dzieło przedrukowane: 1) w t. II edycji „Kroniki“ z r. 1846 (str. 438—466) — 2) w Kraszewsk. Pomnikach do hist. obyczajów 1843 str. 211—269.

Por. Zawadzki (Ingressus Crac. 1574). Załuski Bibl. hist. 1832 str. 66 (mówi, że miał egz. bez ark. E tj. bez dwóch kart na końcu). — Juszyński II 215. — Maciejowski Piśmien. I str. 560. — Wierzbowski Hist. lit. III 118. — Wierzbowski II 1515. — Piekarski Kat. kór. nr 1450. Celiń. — Czartor. — Dzików — Gdańska miej. — Kórnik — Krasin. — Raczyń. — Uniw. warsz.

— O wolności Korony Polskiej, y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, á o srogim zniewoleniu inszych Krolestw pod tyráńskim iárzmem Tureckim: y o rokoshu niniejszego tyrána Tureckiego Amuratá, y wszystkich Krolow domu Ottomáńskiego, krotki a skuteczny wywod: tudziesz ktorymby sposobem tá zła moc pogańska vkroconá być mogła. Mátysa Strykowskiego przestroga, w Konstantynopolu, według czasu istotnie gwoli oyczynnie napisana. W Krakowie, w Drukárni Mikoláia Szarffenbergerá, Roku Páńskiego 1575. w 4ce, k. tyt., k. 4 nlb., k. 44 liczb. (sygn. A—M).

Druk gocki.

Na odw. str. tyt. herb Kostków i 8 wiersz: In arma... Joannis Costca a Stangenberg, sandomiriefi. palatini.

Na k. Aij dedykacja Kostce, datow. Cracouie 1575 Junii 21, a podp. cliens de ditissimus Matthys Strykowijs (zajmuje 5 stron). Na odwrocie k. A₁: 24 wierszy Andr. Trzecieckiego ad christ. lectorem.

Poczem idzie ten sam tekst, który opisuje bliżej przy następnej edycji z r. 1587. Zaś na odwrocie k. 43 i na k. 44 recto: Przydałem tu na ostatku czytelniku miły Modlitwy... (tych już nie powtórzono w przedruku z r. 1587).

Jabłonowski Mus. str. 245 przytacza edycję z r. 1568, ale to źródło bałamutne. — Juszyński II 206. — Lelwel Bibl. II 198—9. — Załuski Bibl. poetów s. 85. — Bandtkie Hist. dr. krak. str. 316. — Malinowski w wyd. Kroniki 1846 I s. 20. — Piekarski Kat. kór. (1929) nr 1851.

Obacz: Trzeciński Sylvarum III nr 12 (wiersz dla Strykowskiego).

Dzików (egz. spalony) — Gdańska miej. — Krasin. — Kórnik (defekt).

— O wolności Korony Polskiej, y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, á o srogim zniewoleniu inszych Krolestw pod tyráńskim iárzmem Tureckim: y o Rokoshu tyrána Tureckiego Amuratá y wszystkich Krolow domu Ottomáńskiego, krotki á skuteczny wywod: tudziesz ktorymby sposobem tá zła moc pogańska vkroconá być mogła. [Tu winietka]. Mátysa Strykowskiego przestroga, vv Konstantynopolu, według czasu istotnie gwoli oyczynnie napisana. W Krakowie, w Drukárni Mikoláia Szarffenbergerá, Roku Páńskiego

1587. [Cały tytuł w prostokątnej wianiec]. w 4ce, k. tyt. i k. 43 lb.

Druk gocki.

Na odwr. tyt. antykwa: Ad Christianum Lectorem. Andreas Tricesius. — Jest to 24 wiersz łac. w którym Trzycecius wzywa Chrześcijan do wojny z Turkami. Powołuje się na Taranowskiego i na Strykowski, którego nazywa illius comes, qui vidit Turcas atque tyrannum Moscorum.

Cały utwór wierszem, a składa się z następujących części:

1) Od k. Aij: O wolności nadroższym kleynocie sarm. y o zniewoleniu wiernych bojących pod tyranstwem tureckim Matysa Strykovskiego Rosdział pierwszy.

W rozdziale tym wysławia wolność, powołując się gęsto na pisarzy starożytnych. Dalej przechodzi do wolności polskiej; porównując Polaków kolejno z obcymi nacji, które mogą się chlubić tem lub owem, ale się nie pochlubią z sarmackiej swobody. Bardzo interesującym jest jego bliższe określenie, na czym ta swoboda polega. — Od k. 7 verso: O niewoli tureckiej. Omawia ucisk swoich i chrześcijan. O Janeczarach. O sympatjach ludów uciemiężonych ku Polakom. Dlaczego narody chrześc. nie są zgodne. Powołuje się wciąż na to co sam widział. „Praczyłem był obecnie, nie pisać z powieści, ani z owych co baby w jatkach prawią wieści“.

2) Od k. 17: O rokoku tyranu tur. w którym też królestwo polskie na placu było... a którymy sposobem ta moc pogańska mogła być ukroczona. Rozdz. Wtóry. — Tu daje rady, jak by należało zorganizować wyprawę przeciw Turcji. O wojownikach afrykańskich. O wojownikach polskich, co bili Turków i Tatarów (Protwiec, Łaski, Jasłowiecki). O losie „duchowieństwa greckiego w Tracji i Grecji itp.“

3) Od k. 30 verso: O Cesarzach tureckich... w Constantinopolu według własnej ich Kroniki arabskim językiem pisanej. — Zaczyna się od r. 1300, a kończy się na wypadkach r. 1575. Nazwisko kronikarza „arabskiego“ nie ujawnione.

4) Od k. 37: Zamknięcie z napomnieniem (sic) do Rycerstwa sarm... Rozdział IV. — Tu mówi o niebezpieczeństwie tatarskim, o Kozakach, o Taranowskim, o Iwonii, o Bułgarach, o poselstwie Strassa (Strass on Turcyn przysięgł tak Taranowskiemu) itp. Dużo tu materiału obyczajowego, histor. i językowego (wyrazy tureckie), zasługującego na opracowanie.

Na końcu: Do czytelnika, gdzie pisze: W rychleć co innego dam com pilniej zgotował.

Z dziełka tego korzystał Wawrzyniec Chlebowski w kilku swoich pracach (1611, 1614, 1619); obca o nich tom XIV, str.

164—7. Stosunek plagiatów Chlebowskiego do Strykowskiego dotąd nie jest określony. Kamiński Skarbiec polski str. 36. — Malinowski w wydaniu Kroniki s r. 1846 I str. 20 (powołuje się na wiadomość Feliksa Czackiego o tej edycji). — Woźniak Michajło w Zapiskach tow. Szewczenki 1927 (przedrukował ustępy i opatrzył komentarzem). — Sinko Polscy podróżnicy w Grecji 1925. Cieński — Czartor. — Zwierciadło Kroniki Litewskiej.

1577.

Strykowski w przedmowie do Kroniki na k. B (ob. wyżej) pisze, że wydał pod tym tytułem w r. 1577 tablicę drukowaną, nie z mniejszym ruszeniem druku „gdziem naprzód wywód narodu litewskiego, prawdziwe genealogie, żywoty i wszelkie postęпки... wyrasił. Tamżem też umyślnie puścając uszy między ludźmi wspominał niektery domy i familie szlacheckie“. Mówi, że co było przeciwnego historii, to z winicy swojej wyciął. „Sukcesje i genealogie książąt, wojny i bitwy w tej tablicy prawdziwie i dowodnie każdy obaczy“.

Do tejsze „tablicy“ odwołuje się także w kilku ustępach Kroniki.

Pytanie, czy słowo „tablica“ należy tu brać dosłownie, tak je wzięli Bentkowski I 353, Niesiecki i Jabłonowski, który nazywa to po łacinie „Tabula chronographica“.

Sądzę, że nie należy brać wyrażenia „tablica“ dosłownie; a w takim razie można by mniemać, że w r. 1577 ukazała się drukiem jakaś przeróbka niektórych ustępów z „Gońca cnoty“; a mianowicie rozdziału VIII i nast., zasytułowanych „Wywód narodu litewsk.“ Z temi ustępami pokrywa się treść „tablicy“, jaką podaje w zacytowanym miejscu Strykowski.

W temże samem miejscu tj. na k. B „Kroniki“ skarży się Strykowski na jakiś plagiat „tablicy“. A mianowicie mówi: „Jakoz widzę inna dwa nowotni tej mojej Tablice nadładując i wiele z niej a jawnie wyjąwszy w swoje pisanie nakładli“. Nie umiałem dojść, o jaki to plagiat (z przed roku 1582) chodzi?

— ob. Bohomolec Franc. (Zbiór) — Gorczyn (wiele z niego korzystał) — Mizler Wawrz. (1761) — Modrzewski And. (1577) — Paszkowski Mar. (1609, 1613) — Rakowski W. (Pobudka) — Temberski Stan. (Chronologia 1669) — Trzeciński And. (Sylvarum III).

O następujących pracach pozostałych w rękopisie wspomina bądźto w swej autobiografii wierszowanej, bądźto w przedmowie prozajcznej do „Kroniki“:

1) Sielanki.

2) Treny na śmierć Zygm. Aug. 1572.

3) Przekład Długosza(?).

4) O zdrowej poradzcie.

5) Wiersze przeciw nowochrześcianom (Lublin 1572). Błądną jest notata u Wiszn. IX 51, jakoby to wyszło osobno drukiem i jakoby przeciw temu wydał Pauli „Antyhymn“. (Ob. Bibl. XXIV str. 146). — Antyhymn pochodzi z r. 1568, a Strykowski miał pisać swój wiersz 1572.

6) De Hungariae regno (po łacinie).

7) De Tyrannide magni ducis Moschoviae.

8) Wywody ruskich narodów (ale to zapewne identyczne z Kroniką I 95, tak samo jak Wywód nar. słow.).

9) Hist. Zyg. Aug. (ob. Kronika II 420).

10) O wsięciu Carogrodu

11) Opisanie Turcji.

Jabłonowski Mus. pod nr 17 wspomina jego rękopis(?) pt.: Ducatus Russiae ad orientem siti nominatim Magna Novogardia in 4to. — Ale to źródło bałamutne.

Maciej. Pism. I 562 cytuje rękopis jego pracy „O sprawach rycerskich narodu litew.“, powtarzając to za rękop. notatą Czackiego, wedle której miała się ona znajdować w bibl. Puławs. pod nr 1882.

Rękopis pt.: O porażeniu 30.000 Moskwy nad Ułą 1564... miał być w bibl. Żał. (Juss. Dyke. II i Jablon. str. 244). — O czem podobnem mówi Kochanowski we fraszce o bitwie u Huli, ale w takim razie byłoby może drukowane.

Starowski Hecatonas (podaje o Strykowskim same bałamutne wiadomości, które później za nim powtarzają, a sprostował je dopiero Malinowski 1846). — Gołbiowski O dziejop. 72—102. — Wiszniewski Pomniki h. lit. I 43. — Tenże Hist. lit. T. III 469 i T. VII 464—492. — Lelwel Bibliogr. Księgi II 197—9. — Gedebusch Livländ. Bibl. III 232—4. — Krawczowski Wilno I 417—477. — Lilienthal Erl. Pr. V 809. — Sobieszczański w Enc. Org. XXIV 243—247. — Krawczowski w Wizerunk. i Roztrząs. nauk. 1839 T. 104 str. 23—139. — Wójcicki Życiorysy znakom. ludzi 1851 T. II str. 333—7. — Kamiński J. A. Skarbiec str. 36. — Łopaciński w Encykl. kośc. XXVI. — Jakubowski w Roczniku T. P. N. wil. 1909. — Krawczyk w Roku Polskim 1919 nr 4. — Sinko Polacy podróżnicy do Grecji 1825 str. 6. — Bieliński Uniw. wileński II, III. — Pam. lit. II str. 220. — Nowe Słowo pol. 1902 nr 101. — Tarnowski Hist. literatury I. — Biegeleisen Hist. liter. III. — Brückner Dzieje liter. I 151. — Korbut I 240. — Estreicher Bibl. IV 397. — Finkel Bibl. nr 7446—7451 oraz Dodatek II nr 3147—8.

STRYKOWSKI Wacław. Festvs D. Ambrosii Dies Tvrtelaris Dignissimi, Eximii & Admodvm Reverendi In

Christo Patris Ambrosii Lipski Prioris Monasterii Nostri S. Crvcis Calvi Montis Ord: S. Benedicti. Per Religiosum Fr: Venceslavm Strykowski Majorum Ordinum Diaconum, Philosophiae Auditorem. Panegyrico Cultu Adornatvs. [Tu wianetka]. Anno Domini 1700. Die 7 Decembris. fol., k. tyt. i k. 2 nlb.

Na odwr. tyt. herb i 6 wiersz. Całe wierszem nakamiennym. Ossol.

STRYKOWSKI Wojciech. Potroyna Chwała Napowitanu J. O. Trybunału Koronnego Nasolenney Wotywie o Duchu Świętym w Kollegiacie Lubelskiej w przytomności J. W. Jmci Xiędza Stanisława Raymunda Jezierskiego Biskupa Bakowskiego Dziekana Katedralnego Metropolii Lwowskiej Prezydenta Trybunału Koronnego iako też JW. Utriusque Collegii Sędziow y Deputatow. Ogłoszona Przez Xiędza Woyciecha Strykowskiego Kanonika Katedralnego Metropolii Lwowskiej Kustosza Kollegiaty Lubelskiej. Za podniesieniem Łaski JW. Jmci Pana Rocha Jabłonowskiego Kasztelana Wiślickiego Marszałka Trybunału Koronnego Małopolskiej Prowincyi Całemu J. O. Trybunałowi Oddana Roku ktorego Chwała na Wysokościach Bogu zaczęta nigdy nieskończona Dnia 7. października R. 1765. w 4ce, k. tyt. i k. 25 nlb.

Na odwr. tyt. Imprimatur B. Jezierskiego prezydenta Tryb. — Na dalszych kartach spis członków Trybunału koronnego i dedykacja. — Poczem kazanie o znaczeniu sprawiedliwości, zakończone pochwałami dla B. Jezierskiego i Ant. Lubomirskiego, wojewody lubelskiego.

Druk staranny, odbijający od druku innych jego kazań.

Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. — Uniw. wileńs.

— Kazanie w Oktawę Przeniesienia Obrazu Cudowney Najswiętszey Panny Maryi. z Kaplicy Cmentarzowej do Kościoła Przez W. Jmci Xiędza Woyciecha Strykowskiego Kościolow Katedralnego Lwowskiego Kanonika, Kollegiaty Lubelskiej Kustosza, na Solennych Nieszporach Miane, w Lwowie w Drukarni I. K. M. y Bractwa SSS. Troycy (1767). w 4ce, k. tyt. i k. 2 nlb., str. 22.

Na odwr. tyt. Imprimatur J. Zbierschow-
skiego; poczem dedyk. Katarzynie Kossa-
kowski (sic). Kazanie ku czci N. M. P. —
Na końcu pochwały Stan. Aug. i różnych
dygnitarzy.

Jocher 8936 (zapewne z egz. bibl. wileńs.)
notuje to samo z dedyk. Zofji z Kras.
Lubomirskiej.

Porównaj: Antoni od Nawróc. — Ostrow-
ski Grzegorz (1768) — Szylarski.

Czartor. — Ossol. — Uniw. wileńs.

— Pewność Zbawienia Ukochanie
Boga z uniknięcia grzechów do zgonu
życia. Przy Solennej Konkluzyi Uni-
wersalnego Jubileuszu, w Kościele
Świętego Michała Archanioła, Kole-
giaty, Lubelskiej, w Niedzielę osmą
po Świątkach dnia 25. Lipca Ogłoszona.
Powódze y Dostojności Jasnie Oswie-
conego Xiążęcia JMci Andrzeja Stani-
sława Kostki Na Żaluskach Żaluskiego,
Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Sie-
wierskiego, Pana y Dobrodzieia Przy-
pisana. Przez X. Woyciecha Strykow-
skiego, Kustosza Lubelskiego. Roku
Zbawienia Narodu Ludzkiego 1751.
[Tu winietka]. w Lublinie w Drukarni
J. K. Mci Colleg: Soc: Jesu. fol., k.
tyt. i k. 14 nlb.

Na odwr. tyt. herb i 4 wiersz. Dedykacja
And. Żaluskemu. — W kazaniu powołuje
się na rewelacje Melthylidy (sic) świętej. —
Kończący pochwałami Żaluskiego, XX. Misjo-
narzy i Jezuitów lub. — Na końcu Im-
primatur Al. Trembińskiego.

Jocher 8937.

Czart. — Jag. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Przykład z Nagrodą Boga W na-
śladowaniu y czynieniu sprawiedliwości
na początku zaczynającego się Trybu-
nału Koronnego Mało-Polskiej Pro-
wincyi. w Kollegiacie Lubelskiej w przy-
tomności J. W. Imci X. Łukasza Go-
durowskiego Kantora Katedralnego Me-
tropolii Lwowskiej, Prezydenta, iako
też J. W. Utrinsque Collegii Sędziów
y Deputatów Pokazany Przez Xiędza
Woyciecha Strykowskiego Kanonika
Katedralnego Metropolii Lwowskiej,
Kustosza Kollegiaty Lubelskiej Za
podniesieniem Laski Od J. W. Imci
Pana Jana Kickiego Starosty Okniń-
skiego, Marszałka Trybunału Głównego
Koronnego, y całemu J. O. Trybuna-
łowi Oddany. Roku, którego Narod

ludzki odebrał w nagrodzie światło ży-
wota 1766. Dnia 6. Października. Im-
primatur Die 26. Octobris 1766. Adal-
bertus Dziewanowski, S. J. S. L. mp.
w 4ce, k. tyt. i k. 19 nlb.

Dedykacja: Deputatom (wymienionym po
nazwisku) na 7 stronach; poczem Kazanie.
Kończą pochwały dla Stan. Augusta.
Kraśniń. — Ossol. — Uniw. warsz.

**STRZAŁA Kazimierz od św. Fran-
ciszka Sch. Piar. (1643 † 23 czerwca
1703).** [Wiersz na ślub Stefana Gem-
bickiego i Teresy Bykowskiej... 1692.
Warsz.]. fol.

Bielaki Vita. — Horanyi Scriptorum II 701
(zwie go Strata).

STRZAŁA Krzysztofor. Assertatio-
nes Theologicae et Philosophicae ex se-
cundo Sententiarum, Fr: Joannis Duns
Scoti doctoris subtilissimi desumptae
et disputationi publicae in ecclesia con-
ventus Leopoliensis P. P. Bernardinorum
ad S. Andream propositae. Defendentur
a Fr. Christophoro Strzała ordinis Fra-
trum minorum S. Francisci Reg. observ.
Praeside. A. V. P. F. Ambrosio Snarski
ejusdem instituti S. Theologiae lectore
Anno dominicae incarnationis 1633
mense Jun. die... horis pomeridianis.
Leopoli. In officina Ioannis Szeligae.
Anno Domini 1633. w 4ce, k. 1 (z her-
bem), str. 24.

Dedyk. Henrico Firley Episc. Premysl. Za-
czyna się tekst: De creatione in communi
omnium creaturarum. Jagiell.

**Strzała Piotr ob. Rzeszowski Mi-
kołaj (1625).**

**Strzała ob. Anioł od S. Teresy (od
Śmierci 1652) — Arciechowski Dan.
(Dyanny 1701) — Columna J. (od
Śmierci 1690) — Gałeczki M. A. (szczę-
śliwości 1654) — Gawłowicz J. (wy-
brana 1697) — Gutowski Wal. (har-
towna 1661) — Kaczyński Paw. (domu
1647) — Kojalowicz K. W. (troista
1674) — Piątkowski Ant. (cel 1708) —
Ryniewicz Rem. (Ładna 1673).**

STRZAŁKOWSKI P. Antoni. Sprawa
W. Imci. Pana Piotra Antoniego Ostoi
Strzałkowskiego, z Tomaszem Kolendą
(około 1790). fol., k. 4. Zielińs.

STRZAŁKOWSKI Eleuterjusz. Echo
Summi Tonantis In Redivivo Lechico

Orbe, Ad Expectantium Vota Populo-
rum, Dulcisonans. Seu Divinissimus
Stanislaus, Vocalissimus Senator Regni,
Optimus Animatae Pater Patriae, Ac
Pretiosus Avreae Mecaenas Libertatis,
Veriori Tripode Rupella dante ex uni-
versa Theologia responsa Elevatus. Svb
Praesidentia R. P. Stanislai Bronikowski,
Ord. S. Pavli Primi Eremitae, A. A.
LL. & Philosophiae Doctoris, Sacrae
Theologiae Actualis ac Ordinarij Pro-
fessoris. A Religioso Fratre Elevtherio
Strzałkowski, Ejusdem Ord. Professo
ac Theologo Consummato, publice Pro-
clamatus. Casimiriae ad Cracov: in
Conventu Rupellano S. Stanislai. Annō
Quo Dulcisonans Verbum aeterni Patris
in omnem terram exivit, 1723. Die... (2)
Mensis... (Maj) Cracovias, Typis Iacobi
Matyaskiewicz, S. R. M. Typographi.
fol., k. tyt. i k. 3 nlb.

Po dedykacji: Divinissima praesol — idzie
20 konkluzji teolog. ze św. Tomasza.
Uniw. warsz.

STRZAŁKOWSKI Franciszek. Mowa
Jaśnie Wielmożnego Jmci Pana Strzał-
kowskiego posła Woiewodztwa Sando-
mierskiego od Prześwietnych Stanów
seymujących do egzaminu kommissyi
edukacyiney delegowanego przy Re-
lacyi z tegoż egzaminu miana. (Na
końcu:) W Warszawie, w drukarni
Piotra Dufour 1786. fol., str. 4.

Finkel III 1866. Czartor. — Jagiell.

**Strzałkowski Konstanty Stanisław
ob. Grassi (Cuda 1762).**

**Strzały ob. Dunin Piotr (tryum-
falne 1700) — Tomaszewski And. (dziel-
ności 1643) — Zaleski Sam. (wyborne
1636).**

**Strzębski ob. Martinus Polonus
(Margarita).**

Strzecey ob. Kategoria (1778).

**Strzecki Andrzej S. J. (1737 † 5
lutego 1797)... ob. Actus Academicus
(1785).**

Jego „Observationes astronomicae anni 1773
factae in observ. regio Vilnae a Poczobut
et ejus socio Strzecki“ są zamieszczone
w dziele ks. Hella pt. Ephemerides astron.
Viennae 1776 (w 8ce, str. 119 s 5 tabl.).
Ob. o nim: Baliński Dawna Akad. wileńs.
str. 359. — Enc. Org. XXIV str. 248. —
Brown Bibl. pis. str. 390. — Żalęski Je-

zuici, tom III. — Bieliński Stan nauk
matem. Warszawa 1890. — Tenże Uniw.
wil. II i III.

Ob. ręk. Czartor. nr 782.

(Strzecki Antoni). Produkt sprawy
W. J. P. Antoniego Strzeckiego komor-
nika Oszmiańskiego z W. J. P. Ja-
nem Korsakiem starostą chmielańskim.
(w Wilnie, 1778). fol., 3 kartki.

Jagiell.

— ob. Korsak Jan (Sprawa 1780).

**Strzedulski Krzysztof ob. Kwa-
piński Stan. (Species 1733).**

STRZEDULSKI M. K. Informacya
podeczas zaraźliwych na bydło chorób,
z dyspozycyi Andrzeja Stanisława
Kostki Żaluskiego biskupa krakow-
skiego księcia Siewierskiego z niemie-
ckiego na polskie przez M. K. Strze-
dulskiego przetłomaczona. w Krakowie
roku 1749. w 12ce, k. 7 nlb.

STRZEGOCKI Wacław. Vera Ivsti-
ficatio Academiae Crac: Opposita. Fal-
sae Christophori Nayman Iustificationi,
cum graui Iudiciorum Camerae Apo-
stolicae, & Academiae Crac: iniuria,
extra impressae, Cracoviae sparsae.
Declarata. Per Nobilem Wenseslavm
Strzegocki Academiae Crac: Alumnum.
Pro inclyta. Matre, Contra degenerem,
& rebellem Partum. Cum Licentia Su-
periorum. Cracoviae, In Officinā Christo-
phori Schedelij, S. R. M. Typographi,
Anno D. 1646. Die... w 4ce, k. tyt.
i k. 11 nlb.

Na odwr. tytułu cytaty z Plutarcha.

Jest to jeszcze jedno pismo w głośnej w o-
wym czasie sprawie Najmana (o której
obacz w t. XXIII str. 23—4). Występuje
tu ostro przeciw Najmanowi. Wspomina
karty przybite przezeń na drzwiach ko-
ściołów. Powołuje się, że dekret Camerae
apost. (Krz. Widmana) wyrządził Aka-
demji krzywdę. Nie zachował Najman
toku instancji. Nazwał akademików „Wi-
tembergenses“. Pokłócił się nawet ze
swoim bratem i z resztą rodziny.

Epizod z Najmanem nie jest dotąd roz-
świetlony.

Jocher 1806.

Czartor. — Jagiell. — Kraśniń. — Ossol.

STRZEGOLECKI Samuel. Cerimoniae
Romanae sub Innocentio X. ad instau-
rationem Anni 1650 Jubilaei historio-
graphico stylo R. Samuelis Strzegolecki

Ph. M. exhibitae. Cracoviae, in Officina Valeriani Piątkowski 1650. w 4ce, k. 12 (sygn. C₄).

Ded. Nicolao Oborski canon. crac.

Jocher 7846.

Ossol.

Strzela Jarosław ob. Scherffer W. (1652).

Strzelców (Dwóch) i Mleczarka, opera w jednym akcie, z francuzkiego. w Warszawie 1781. w 8ce.

Ob. Teatr polski, tom 51.

Strzelcy ob. Holmdorff (1789) — Porządek (lwowscy 1797).

Strzelecki Piotr ob. Wachenius.

Strzelecki Wojciech Boduła ob. Kolendowicz Franc. Stan. (1765) — Sewerynowicz Jan (Imperator 1742).

(Strzelnicki Józef). Dokumenta z Strony Wielmożnego Jozefa Strzelnickiego Łowczego Czer: przeciwko Xiędzu Felixowi Strzelnickiemu o Dziedzictwo Rutki, Lipibok, Nowosiołek y innych, tudzież względem innych czynności zachodzących (1774?). fol., k. 4. Wolański w Rudce.

STRZELSKI Joannes. Disputationum logicarum Theoremata ex prima parte cursus philosophici collecta. Et in academico Posnaniensi Collegio publice ad disputandum a Joanne Strzelski almae Academ. Cracoviensis nuñc vero Posnaniensis studioso Philosophiae proposita. Praesidente excell: M. Andrea Barankiewicz, Philos: doctore eiusdemq. professore. Anno Domini 1652. Mense Novembre Die... Posnaniae In officina viduae et haeredum Alberti Reguli. w 4ce, kart 9 (ark. C₁).

Ded. D. Benedicto Grobicki, Doctori, canonico Posn. Od ark. B idą: Disputationis primae theorematum. Jagiell.

STRZEMBOSZ Antoni, chorąży raciażki, kasztelan sierpski († 1787). Produkt sprawy ur. Strzembosza chorążego Raciażkiego, z ur. Kantym Dłuskim starostą Zwoleniskim o Woytostwo Zwoleniskie. Istota sprawy względem uznania należności Woytostwa Zwoleniskiego pod prawo osobne y przywilej ur. Chorążego Raciażkiego, y względem uchylecia dekretu roku 1774 ex praescripta Regula Remissy seymowej ferowanego. fol., sygn. E₂

Jagiell.

(Strzembosz Antoni). Jeżeli zdawałoby się wyznaczyć Kommissyą. Projekt Kommissyi. (Do rozważenia słuszności dekretu między Ur. Strzemboszem, Chorążym Raciażkim, z jednej a Ur. Dłuskim, Starostą Zwoleniskim, z drugiej strony o Woytostwo Zwoleniskie). fol., k. 1. Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

— Uwagi Nad Projektem W. JMCi Pana Strzembosza Chorążego Raciażkiego. fol., k. 2.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

STRZEMBOSZ Feliks. Głos Felixa Strzembosza Szambelana Jego Krolewskiej Mci. Miany Na Seymikach Deputackich Woiewodztwa Plockiego Dnia 15. Czerwca 1790. w Raciażu. [Na końcu:] w Łowiczu w Drukarni Nadwornej J. O. Xcia Jmci Prymasa Arcybiskupa Gnieźnieńskiego. w 4ce, k. 2 nlb.

Prosi o umieszczenie go w laudum ile Prezententa do jakiegos wakansu.

Csartor.

Strzembosz Jan, przeor w Mstowie ob. Kryliński Prosper (1642) — Przylepski Jan (Manipulus 1642).

O jego biblioteka ob. Birkenmajer Nowe szcęg. o dziejach księgozb. J. Brzoźn. 1932 str. 14.

Strzemboszowa (Grabkowska) Teresa ob. Olivatii (1759).

Strzemeski Jan Stanisław ob. Ostowiecki Michał (1698).

(Strzemie, Strepa Jakób). Relacya o Kommissyi w sprawie sługi Bożego Jakuba Strzemie, Zakonu S. Franciszka Minorum Conventualium od JX. Arcybiskupa Lwowskiego wyznaczoney. (Warszawa 1777). w 4ce, k. 2.

Dodatek do Gaz. warsz. 1777 N. 68.

Tyszk. w Cserw. Dw. — Uniw. warsz.

— Zycie Błogosławionego Sługi Bożego Iakuba z Domu y Herbu Strzemie Arcybiskupa Halickiego, Czyli Iak Teraz Lwowskiego Z Zakonu Franciszkańskiego Wyznawcy, Którego Uroczystości dzień 20. Pazdziernika pobożni wyznaczyli, z Dokumentów naidawniejszych zebrane krótko, y z przetłumaczonym Himnem y Modlitwą w Roku 1625 drukowanemi, także

z Antyfoną Wydane. Roku 1778. w Lwowie, W Drukarni Antoniego Pillera Ces. Król. Gub. Typogr. w 8ce, k. tyt. i str. 30.

Na odwr. tyt. Oświadczenie autora, że podaje się dekretowi Urbana VIII o czci Sługi Bożego. — Treść wykazuje dużą erudycję. — Mówi, że opisy łask od ognia sąginyły.

Jocher 8413. Ossol. — Uniw. warsz.

— Zycie B. Iakuba Ruchem z Władony z Domu y herbu Strzemie Arcybiskupa Halickiego albo iak teraz Lwowskiego wyznawce Zakonu Franciszkańskiego powtornie y obszernie wydane. JW. Nayprzewielebniejszemu Jmc. X. Ignacemu Kaietanowi z Kitek Kickiemu Arcybiskupowi Lwowskiemu I. O. K. A. M. aktualnemu y Zaufanemu Stanów Konsyliarzowi ofiarowane. w Lwowie 1798. w Drukarni Jozefa Pillera. w 8ce, k. 3 i str. 40.

Drohob. — Ossol.

— ob. Jakób św. (1778, 1798) — Kędziński Barnabasz (1798) — Strepa Jakób (1779, 1791).

Specimen Histor. Criticae s. 59. — Niesiecki VIII 552. — Wadding Annal. Minor. IV s. 298. — Finkel Bibl. III str. 1866 (tu podana literatura o jego życiu).

Strzemień Jan ob. Januszowski Jan (1604).

Strzemieński Krzysztof ob. Dunin Piotr (Kazania 1700).

STRZENIKOWSKI Piotr. Sacra Septenna in cultum et honorem D. Benedicti cultarum Sacrarum religionum patriarchae et fundatoris dedicata, ac in gratiam piorum erga se fidelium a Petro Strzenikowski Philosophiae in alma Univ. Cracov. auditore in lucem publicam edita Anno nati in terris Dei nominis 1702. Cracoviae typis Nicolai Alex. Schedel S. R. M. ordin. typ. w 12ce, 19 kart.

Na odwr. str. tyt. herb Zielonackich i pod nim 2 w. łac.

Przypis X. Teodorowi Stanisławowi Zielonackiemu Przeorowi Benedykt. w Tyńcu. Notata C. Walewskiego.

STRZESKOWSKI Marcjan. Quinque Praedicabilia Logicopoetica quibus primam Philosophiae lauream ab Alma

Societatis Jesu Olomucensi Academia decretam Nobilibus ac Eruditis DD Conrado Hatzer ab Auroch, nob. mora, D. Fr. Michaeli Benkowicz selavo ord s. Pauli primi eremitaie relligioso; D Georgio Gusky, Borusso, S. D. N. alumno; D. Petro Alpheo Norwego, S. D. N. alumno; D. Nicolao Hrubsky Moravo, illustr. card. ac episc. Olom. alumno; D. Joachimo Stepino marchico, S. D. N. alumno, praedicat ac gratulatur Nobilis et generosus Marcianus Strzeskowsky Polonus, in eadem Academia Artis Oratoriae studiosus B. M. V. visitantis, sodalibus sodalis, convictoribus convictor, convictus et sodalitates ergo. Olomucii, Typis Georgii Handellii. Anno 1605. w 4ce, kart 10 nlb.

Jocher 1977.

Jagiell. — Ossol.

STRZESTEWSKI Tomasz, kanonik regularny. Ksiązę u Swiátá y u Niebá B. Michał Gedroicz, Ksiązę Wielkiego Księstwa Litewskiego Kanonik Regułarny Ordinis Canonici S. Mariae De metri de Vrbe Fratrum de Paenitentia B. B. Martyrum w Krakowie w Kościele Świętego Marka Ewangelisty Spoczywający Rożnemi łask y cudow znakami Słynący Hystorycznym piorem do sentymentow y Swiádecstw rożnych Stárodawnych Pisarzow y Autorow attemperowaným Opisany. w Roku 1736 Dniá 24. Lipcá w Krakowie w Drukarni Jakubá Mátyaszkiwiczá J. K. M. y J. O. J. X. Biskupá Krakowskiego Xiążęciá Siewierskiego Ordynarynego Typografa. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 142 i k. 1 nlb.

Dedykacja Ś. Annie; pocsem: Przemowa do pobożnego czyteinika (5 stron).

Pocsem od ark. A żywot błogosławionego w XXVII rozdziałach: O familji jego, o narodzeniu, o młodości i edukacji (same ogólniki, żadnych dat i faktów). O jego wstąpieniu do klasztoru Augustjanów w Bystrzycy. — Przyjeździe jego do Krakowa. O jego cnotach. O cudach za żywota. O śmierci (umarł 1475 r.). O cudach przy grobie. — Dziełko nie ma wartości historycznej. Powołuje się na Miechowitę, Jana z Trzciany, G. Pennota, Wyjukkojałowicza (sic), Jędrz. Granowskiego. Cytuje wiersze Jana Kantego i Jana Achacego Kmity.

Na końcu: Protestatio auctoris, gdzie wymienione nazwisko: Tomasz Strzeszewski (z r. 1736).

Por. tom XVII str. 133.

Joher 8554 (zwie go Strzechowski).

Krasińs. — Uniw. warsz.

— Ein Fürst vor der Welt und vor Gott der ehrwürdige und treue Diener Gottes Michael Gedrutius Fürst des Gross-Litauer Hertzogthums canonicus regularis des heiligen canonischen Ordens der Creutzherren mit dem rothen Hertz S. Mariae Demetri de Urbe, Beatorum Martyrum de Poenitentia... mit historischer... Feder von Thomas Strzeszewski dieses Ordens Canonico regulari, in sarmatischer Sprach beschrieben, nunmehr von P. Joanne Ronn Bohemo Reichenbergensi in Prag eben des Ordens Canonico regulari ins Teutsche übersetzt. Prag gedruckt bei Georg Labaun, Univ. Buchdr. 1740. w 4ce, k. 6, str. 134.

Joher 8555.

Ossol.

STRZESZKOWSKI Jan. Decas Nobilissimorum Adolescentium, Primam In Artibus Liberalibus & Philosophia lauream, In Alma Academia Cracoviensi, Schola Regni Generali; Praesente Perillustrium Admo: Reue: Clariss: Virorum, ac iuuentutis florentissimae corona, Debite Sumentium. In signum boni affectus hoc Carmine A Ioanne Strzeszkowski eiusdem Laureae Co candidato exornata. Anno M.DC.XXXIX (1639). Crac. Typis Stanislai Bertutowic Lenzewski. w 4ce, k. tyt. i k. 4 nlb.

Na odwr. berła Akad. i sześciowersz. Następnie oda i 4 wiersze na cześć St. Marcinkowicza, Alb. Szczuki, Jak. Kunowskiego, Stan. Mogilnickiego, Stan. Uniejowskiego, J. Jakobowica, Aleks. Rasowskiego, M. Widawskiego, C. Padukowica. Na końcu: sub ausp. rect. Alb. Borovii. Bandt. H. druk. krak. 415. Jagiell.

Strzeszkowski Marj. ob. Strzeszkowski.

STRZEŻ Jan Ludwik. Maeror Europevs In Fvnerē, Serenissimae Caeciliae Renatae Reginae Poloniarum. [Na końcu:] Cracoviae In Officina Typographica Stanislai Bertwtovic Anno Domini, 1644. fol., k. tyt. i k. 9 nlb.

Prappie Wacławowi Leszczyńskiemu, nominatowi warm. Podpisał: J. Strzeż stud.

crac. alumnus garvasc. Panegyryk pełen przesadnych pochwał: si vetus stetitisset antiquitas; Caec. Renatam in Dearum numero locavisset. Szczegółów biogr. nie ma. Wissn. VIII 103.

Czart. — Jagiell. — Krasińs. — Raczyńs. — Uniw. warsz.

— **Mowa Koscielna** Przy odebraniu Kościoła Torwńskiego Iakvba Świętego, Z Rąk Dissydenckich, a oddanego Pánnom Zakonnym, Reguly Świętego Benedykta. Przez I. M. X. Iana Ludwika Strzeżá, Kustosá Katedralnego, y Archipresbiterá Chelmińskiego, Proboszczá Sánockiego, I. K. M. Sekretarzá. Wyprawiona. W Toruniu, Dnia Dżiewiętnastego Lipcá. Roku Pańskie°, Tysiącnego sześćsetnego sześćdziesiątego ódmego. (1667). W Krakowie, V Schedlow, I. K. M. Typografów. w 4ce, k. tyt. i k. 2 nlb., str. 15.

Na odwr. tyt. miedzioryt herbu Szczawińskich i dwa dwuwiersze łac.

Poczem dedykacja Pawłowi Szczawińskiemu kaszt. inowł., komisji toruńskiej dyrektorowi. — Następnie 1 k. s cytatem ze św. Chryz. i aprobacją Jacka Liberiusa.

Druk tekstu kasz. gocki; iniejał początkowy S ozdobny, ale mocno zużyty. — W kazaniu na str. 7 wychwala wypędzenie Arjanów. Chwali króla Jana, że za pierwszy zaszczyt bierze rozmnożenie wiary. W końcu zwraca się do pastersza djeczej.

Joher 9047. — Finkel III str. 1566.

Czart. — Dzik. — Jag. — Kras. — Ossol.

Strzeżmińska Zofja ob. Czechowski Jan (Epithalam. 1622).

Strzeżmiński Balcer i Jan ob. Gliczner Er. (Colloquium 1565).

Strzeżowczyk Adam ob. Lewandowic Adam (Dama).

STRZEŻOWSKI Wawrzyniec. D. O. M. A. Quaestio de materia prima. In Alma Academia Cracoviensi a M. Laurentio Strzeżowski, in eadem academ: professore, publice ad disputandum proposita. In lectorio DD. Theologorum Anno Dni 1644 die 11 mensis febr. hora 15. Permissu magnifici D. Rectoris Cracoviae, in officina Valeriani Piątkowski. 1644. w 4ce, kart 4.

Na odwr. k. tyt. herb Akademji i 2 wiersze Jana Krasińskiego, kaszt. ciech., stud. retor. Dedykacja: Domino rectori et doctiss. collegii majoris professoribus. Na końcu: Sub ausp. magnifici D. Jacobi Vitelli, theol. prof., rectoris. Jagiell.

— **Quaestio Physica De Vi Motrice Elementorum.** A Lavrentio Strzeżowski Colle: Min. in Acad: Crac: Professore, Publice ad disputandum In Lectorio DD. Theologorum Die 4 Decem. Anno D. M.DC.XLIX. (1649). Permissu Magnifici Dni Rectoris Proposita. Cracoviae, In Officina Typographica Valeriani Piątkowski. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Na odwr. tyt. lichy drzeworyt, przedstawiający berła akadem. Poczem: Quaestio phys. de vi motrice elementorum, rozbrana w 4 konkluzjach, a każda z nich podzielona na corollaria. — Na końcu: Sub ausp. Stan. Rożycki. Jagiell.

— ob. Sleszkowski Sebastian (Incomparabilis Thesaurus 1621).

Strzyż Jan ob. Kucharski Andrzej (Quaestio 1641).

Strzyżewski Joannes ob. Catalogus (1770).

Strzyżewski, muzyk ob. Scacchi (1643).

Strzyżowiensis Andreas ob. Czechowicz Jan (1601).

STRZYŻOWSKI Jan Aleksander. Mnemosynon Virtutis Et Honoris. Generoso ac Venerabili Domino Dño. Ioanni Francisco Wolski, Protonotario Apostolico. A Joanne Alexandro Strzyżowski, Prutheno Studioso Juris Prudentiae, Oblatum. Dvm. In celeberrima Jagellonia Academia solenni ritu Artium & Philosophiae Baccalaureus renunciaretur. (B. m. i r., ale 1635). w 4ce, k. tyt. i k. 4 nlb.

Zawiera kilka wierszy łac. — Na końcu swrot Ad Zoilum: Haec mala sunt, sed tu non meliora facis.

Jussyński Dykc. II 218.

Ossol.

Strzyżewski Mikołaj ob. Sczechowicz Maciej Aleks. (Jezusa Chrystusa 1609).

(Stubenrauch). Catalogus librorum maxime gallicorum qui in aedibus Stubenrauchianis in oppido Bielino sitis hic Varaviae IV Maji sequentibusque diebus, horis antemeridianis, et quidem a nona usque ad duodecimam publica auctionis lege et parata pro pecunia venales prostabant. Catalogue des livres françois et latins, qui serout vendus par une vente pnblique dans la maison

du vieux Stubenrauch, derriere Otwock dans la petite ville Bielino. Elle commencera le 4. May à 9. heures du matin jusqu'a midi et sera regulierement continuee. Varsaviae MDCCLXI. (1761). w 8ce, ark. C₄.

Zarazem: Supplement, ark. D₄. Jagiell.

(Stubner Ambroży). Propemptika, Scripta Ab Amicis, Ad Reverendum Virum, Pietate Et Eruditione Praestantem, D. M. Ambrosium Stubnerum, Schemnicensem, Pannonium, Viteberga Dantiscum discedentem ad docendam Dei Ecclesiam. Witebergae Excudebat Iohannes Crato. Anno M.D.LXI. (1561). w 4ce, k. 4.

Pisali tu: Martinus Henricus Saganensis, Georgius Parkircher i Johannes Molitor Noribergensis. Bibl. Budap.

— ob. Retellius Michał (1565).

STUBNER Joan. Introductio in historiam ecclesiasticam per tabulas. Dantisci, 1685. fol.

Joher 8138.

STUBSKI Jakób Jan. Magnae Molis Magna Rvina, Quam, Perillustris ac Magnifici Domini, D. Georgii Bilewicz Succamerarij Ducatus Samogitiae Et Lectissimae Coniugis Catharinae Alexandrae Krzczonowiczowa Lugubris Occasus Proposuit: Praesentata, Maesto ex obitu Sororis Magnifico Domino, D. Ioanni Georgio Krzczonowicz Perillustris ac Magnifici Domini Vexilliferi Vilmensis Filio Et Magnificis Dominis D. D. Iaroslao, & Ioanni Billewiciis, Perillustris Samogitiae Succamerarij Filijs Per Iacobvm Ioannem Stvbski Philosophiae in Almâ Academia Vilmensi Societatis Iesu auditorem. (Cały tytuł w prostokątnej ramce). [Na końcu:] Vilnae Typis Academicis Societatis Iesu Anno D. 1644. w 4ce, k. tyt. i k. 19 nlb.

Na odwr. tyt. pięknie sstychowane herby i dwuwiersz. Poczem dedykacja Stubskiego i cytaty z Seneki. — Rozpoczyna Elogium funebre na k. A₄-C₄ recto. — Poczem Epithaphium tribus commune; oda łacińska ad Joan. Geor. Krzczonowicz; wiersz łac. ad Jaroslau et Joannem Bilewiciis in fanere cariss. parentum... (do k. C₄ verso).

Poczem bez osobnego tytułu i mniej starannym drukiem (z sygnaturą od A-B) dodano: Jasny Xięzyc nieśm. cnot. Ka-

tarzyny Alexandry Krzczonowicsowny... smarley małżonki... Jerzego Bilewicza. (Jest to panegyryk żałobny, zdaje się tego samego pióra, co rzekoma praca Stubskiego, a zapewne praca któregoś z Jezuitów). — Końszy wiersz polski: Do żalonych... corek... Anny, Katarzyny Rybińskiej, Doroty Osieblowskiej, Eufrozyny y Theophily Billewiczownych. — Na końcu: Ad M: D: G: et sine labe C: V: M: C: H: Vilnae Typis Acad. S. J. Anno D. 1644.

Cały druk ujęty w te same ramki, jak tytuł. Egz. w Suhej ma własnoręczny przypis autora Reformatom w Lublinie.

J. Tarn. (Bran.) w Suhej — Uniw. wil.

Stuchs Jerzy, drukarz ob. *Breviarium* (1501, 1502) — *Diurnale* (1498) — *Missale* (1499).

Ptaśnik w Mon. Pol. typ. str. 25.

Stuckenfeld Dominik ob. *Comelli de Stuckenfeld*.

Stuckey Natanael ob. *Bidellius*.

Bock I 969.

Stuckius Wilhelm ob. *Latałski Jerzy* (*Oratio* 1582) — *Turnowski J.*

O jego stos. z Polakami ob. *Wotschke w Aus Posens kirchl. Verg.* 1915 str. 53 i *passim*. — Tenże *J. Turnowski* str. 80 i 102.

STUEMUND C. H. *Die herrschende Liebe wollte an dem Hochzeitfest Ioh. Siegmund Ferberi und Adelgundae Renate von Hornin vollenzogen werden.* Danzig, 1701. fol.

Studenti ob. *Bursa Garwasciana* (1637) — *Koszucki Sebastian* (1632) — *Naymanowicz Jak.* (*Krakowscy* 1632) — *Obowiązki*.

Student (Der arme) ob. *Bogusławski* (1794) — *Niemcewicz*.

Bernacki Teatr II 219.

Studia ob. *Cimmerman J. K.* (de 1707) — *Coxus Leonardus* (*Methodus* 1526) — *Decisio* (1629) — *Glover Joz.* (*juvent* 1750) — *Łodziński Joan. Nep.* — *Marzęcki Ant.* (*Oratio* 1721) — *Piotrowski Graecjan* (1765) — *Ratio* — *Stobaeus M.* (*philolog.* 1711) — *Willichius* (*de formando* 1550) — *Wojt Jakób* (*de incrementis* 1723).

Studii (De) *Jesuitarum abstrusioribus Relatio* 1608. w 4ce.

Jocher 9277.

Studioli *Posnaniae ob pestilentiam exules* (1589)... ob. *Posnania* — *Zajączkowski Alb.*

— ob. *Chauls* (1604) — *Karp. K.* (1762).

Studiosus ob. *Bodoeki W.* (*Rostoch.* 1664) — *Piscianus Mercurius* (1744) — *Zamelius G.* (*apodemicus* 1651).

Studium ob. *Arent T.* (*polemicum* 1716) — *Coeli terrarumque* (1764) — *Frankiewicz Mat.* (*pulchritud.* 1749) — *Ignacy Lojola* (*premisł.*) — *Jabłonowski Józ. Al.* (*lwowskie*) — *Jan Kanty* (*pulchritud.* 1760) — *Messenius J.* (*virtutis* 1604) — *Spourny* (*philos.* 1775).

Studnitz Melchior ob. *Reimnitz Samuel* (1678).

Studnitzin Frankenberg Ursula ob. *Fulcerinus X. Jerzy* (1678) — *Koschenber Hans* (1678) — *Reimnitz Samuel* (1678).

(*Studziana*). *Piesn O Cudownym obrazie P. Maryey Studzienskiej R. P.* 1671 wślawnym. w 4ce.

— *Piesn Nowa O Cudownym Obrazie Przenadostoinieyszej Mátki Bożey, Naswiętszej Panny, Mariey W Studziannym Dworze, w Powiecie Opoczyńskim Woiewodztwie Sędomirskim. Gdzie wielkimi y niezliczonemi Cudami słynie. Notá Iáko; Pánno nad chory Anyelskie wzniesioná.* w 4ce, k. 2.

Obacz: *Źródło cudów y łask.* (1729), gdzie na końcu tę pieśń wydrukowano. Ale zdaje się, że wychodziła także osobno. — *Bibl. Ossol.* posiada sześcetek jakiegoś druku, zawierający na czoło pieśń powyższą (nr 43, 506).

— ob. *Carrara* (*Oppidum* 1757) — *Chociszewski Stan.* (*Kościół* 1692) — *Frydrychowicz Marcin Stan.* (1670) — *Przybyłski Kaz* (*Zbiór dobrocz.* 1776) — *Sanner Stan.* (*Owca Chryst.* 1678) — *Źródło cudów* (*obraz* 1729).

Ob. *Bibl. Estr.* IV str. 401.

STUDZIENSKI Augustyn. *Lvtinia Apollinowa Ktorá ná szczęśliwe związku Małżenskigo zawvárcie, y dvoch Miásta Lvvovvskiego Domovv Przednich, novvym pouinovváctwem złączenie wielkich chvval godnym Oblubiencom. Panv Woyciechowi Ostrogskiemv. Y Pannie Katarzynie Wolffowicownie. Ná Oświadczenie Chęci. Y ná zakład posług swoich obowiązanych.* *Avgvstin Stvdzienski*

Rythmem prostym vstroioná oddaie. ConIVgIVM pIIs sponsIs DabIt VItVs. (1623). *We Lwowie, W Drukárni Ianá Szeligi, I. M. X. Arcybiskupa Lwowskiego Drukárzá.* w 4ce, k. tyt. i k. 13 nlb.

Dedyk. do Przesanych Oblubieńców Pana Wojc. Ostrogorskiego (t. j. Szarfenberga) i Kat. Wolffowicowny. Wychwała w niej *Kampiana*, wuja pana młodego.

Potem następuje szereg pieśni weselnych, podzielonych na pięć chorów. Wysławiają one godność małżeńską, staranie o cnotę, przyjaźń żony, znaczenie węgla małż. itp. Dzielą się na trzy rostruchany, dziesięć trzy pierścienie.

Wiersze są liche, ale jest w nich materiał obyczajowy. Przeladowane nibyto erudycją klasyczną.

Juszyński II 218. — *Maciej. Piśm.* III 714. *Jagiell.* — *Uniw. warsz.*

STUEBEL Jan Jakób. *Dissertatio panegyrica de comparatione Augusti I et II, regum Poloniae.* *Annabergae* 1698. fol.

STRUEVE Dan. I. S. N. I C. *Dissertatio Theologica De Eudokia Dei In Negocio Salutis Humanae, Ex Ezech. C. XXXIII. v. 11. Quam In Celeberr. Athen. Gedanens. Auditorio Maximo, Praeside Viro Plurimum Reverendo, Amplissimo, Excellentissimo, Dn. Aegidio Strauch, SS. Theol. D. P. P. et Rectore, itemque Ad SS. Trinit. Pastore, Praeceptore, ac Patrono aeternum venerando Valedictionis loco Solemni Disquisitioni Sistit.* *Daniel Stüve, Gedanensis A. C. M.DC.LXXII d. XXI. Iunii. Dantisoi, Imprimebat David Fridericus Rhetius* (1672). w 4ce, str. 67.

Na ostatnich dwu kartach wiersz łac. *Wrocław. miejs.*

Stuwe Jakób ob. *Stuwe*.

Stultitia ob. *Jabłoński D. E.* (1696).

STUMMER Hippolytus. *Propempticon quo Joh. Godofredo à Diesseldorf, cum prof. publ. introduceretur, aclamare voluit.* *Danzig* 1697. fol.

(*Stumsdorf*). *Formula Stumsdorfianorum pactorum. Quod factum est Mense Septembro 1635.* w 4ce.

Ob. *Formula*.

— *Formula plena et ex Autographo descripta, Stuhmsdorffensium pactorum... das ist Das vollkommene und*

aus dem Original verdeutschte Formular des Stumsdorfischen Vertrages. *Danzig* 1635. fol.

— ob. *Articul* (*des Stillstandes* 1635) — *Forme* (*the* 1635) — *Formula* (*Vertrag* 1635) — *Formular* — *Fowler* (*The history* 1658) — *Friedensvertrag* (1635).

Stuobichin Maria Leonora ob. *Jagodyński Stanisław Serafin* (1618).

STUPANUS Emanuel. *Animae humanae essentia, praecipuae huius facultates et functiones... in disputationes aliquot menstruas ab Emmanuele Stupano, Philosopho et Medico Basil. Professore ordinario. Respondentis partes suscepturis D. Johanne Erb Posnaniense Polono d. 7. Martii D. Johanne Jacobo Klein Sebusiens. ad d. 11. Aprilis... contracta et Mystis Appolineis ad velitandum exhibita.* *Basileae, typis Joannis Schroeteri* 1627 w 4ce, ark. C_a. *Univ. warsz.*

STUPANUS Jan Mikołaj, Rhetus. *Doctrina De Elementis: Itemque De Doloris & Voluptatis Causis.* *A Ioan. Nicolao Stupano, in Academia Basiliense, ex Galeni Hipp. Arist. & Platonis sententia enarrata: summatimque in propositiones digesta: & pro binis primis huius anni Menstruis Exercitijs, ad disputandum proposita. Adiecta est etiam Paracelsistarum sententia de Elementis: quae illis Principia dicuntur. Respondentibus pro primo Mense, M. Lvca Ivsto. Ad 31. Ianuarij. Pro altero M. Ioan. Henrico Ryhinero. Ad 28. Februarij. Basileae, Typis Couradi Waldkirchij. cIo.Io.XOVII. (1597). [Cały tytuł w prostokątnej ozdobnej ramce]. w 4ce, k. tyt. i k. 15 nlb. (sygn. A—D₄).*

Dedyk. *Georgio et Janusio Radsvillis.* Tu wychwała nauki przyrodniczej. Podnosi chęć wiedzy obu Radziw. i ich podróże. Dziel się na 2 części. Pierwsza obejmuje 67 tes (de elementis). Do niej dodane tezy, które zwalczają teorię Paracelsa i jego uczniów. — Potem idzie jako część osobna: *Disputatio secunda de dolore.* Powołuje się na pisarzy starożytnych i współczesnych.

Wierzbowski III 303⁴.

Krasiń.

— *De Holometri fabrica et usu instrumento geometrico olim ab Abele*

Fullonio apud Henricum II Galliae regem invento nunc vero Jo Nicolai Stupani Philosophi et Medici opera sermone latino ita explicato ut ad omnis generis dimensiones investigandas et regiones describendas utilissimum simul et facillimum... Basileae, per Petrum Pernam 1577. fol., k. nlb. 4 i str. 51.

Dedyk.: Ad generosum et magn. D. D. Joannem Osmolsky de Prauedniky Polonum. Podpisany pod nią Stupanus, Rhetus. Tu powiada, że Osmolski uczył się u niego matematyki. — W rozprawie chodzi o przyrząd geometr. do mierzenia odległości, wynalazony przez Aba Fulloniusa na dworze Henryka II franc. Pawlik.

— Doctrina de spiritibus... Basileae typis Waldkirchii 1599. w 4ce, k. 14.

Ded. Johanni Radsimiński, Stanisłai Podlasię Palatini filio. Pod dedykacją podpisany Stupanus „tibi totique genti polonicae deditissimus“. — Respondentem był Lafrancus Lassronus, ale widocznie pisał rozprawę Stupanus.

Notata prof. Kota.

— De Hominis Natvra, Secundvm Hippocratem: Itemq; De Officina Sanguinis Venarvm' qve Principio. Disputationes Binae. Ex Diexodica enarratione, libri Hippoc. de Hominis Natura, summam excerptae: & pro Mense Iunio & Iulio, Exercitij publici Causa, ad disputandum propositae A' Io. Nicolao Stupano. Ad Illustres & Generosos D. D. Barones Raphaelem Et Andream De Leszno, Palatinidas Brestenses fratres. Respondentibus D. Rydolpho Saltzmano Argent. Ad diem Iunii 6. & D. M. Io. Henrico Rybinero. Basiliens. Ad diem Iulij 4. Basileae, Typis Conradi Waldkirchij. cIo.Io.XCVII. (1597). [Cały tytuł w prostokątnej ozdobnej ramce]. w 4ce, k. tyt. i k. 15 nlb. (sygn. A—D).

Dedyk. baronibus Raph. et Andrae de Leszno, palatinid. brest. Obaj byli słuchaczami Coll. Medici. Wspomniany też ich efor J. Amplias (Soszyński) i Paweł Virdung. Od k. C verso idzie: De instrumento sanguificationis venarumque principio disputatio secunda.

Wierzbowski III 3033.

Kraśiń.

— Cl. Galeni de temperamentis libri tres... ad disputandam propositi. Basileae, 1597. w 4ce, k. 28.

Dedyk. baronibus Naruseviciis Andrae, Samueli et Alberto, dominis suis colendis. Tu mówi o ich krewnym Jerzym Radziwile, który też bawił w Bazylei. Chwali też Salom. Neugebauera, efora Narusewiczów.

Dokładniejszy tytuł ob. pod Galenus. — Wierzbowski III 3035. Kraśiń.

— De naturalibus facultatibus... disputationes binae.. propositae a Joan. Nic. Stupano, respondentibus Laur. Hyperio et Joan. Frölich... Basileae, 1599. w 4ce, k. 22.

Ded. Stupanus: Stanisłao, Johanni, Zbigneo, Adamo Lipskiis a Goray (synom Jana). Eforem ich był. Winc. Lyscovitius. Wychwala w dedykacji kancl. Zamoykiego. Notata prof. Kota.

— Partes humani corporis compendiose enarratae... ad disp. propositae a Joanne Nic. Stupano. Basileae, Schroeter. 1601. w 4ce, k. 28.

Dedyk. Nicolao Zienovvicio, palatindae brestensi. Podnosi, że pochodzi od Despota, Servia duce i że byli orthodoxae ecclesiae refugium. Ojcem Mikołaja był Krzysztof; wspomina o jego walkach pod Batorym.

Notata prof. Kota.

— Tertiae partis Pathologiae caput III de causis symptomatum... Basileae, Typis Schröderi. 1606. w 4ce, kart 12.

Dedyk.: Joanni et Andrae Firlejom. Tu chwali Sal. Neugebauera, ich efora i Mik. Firleja, ich ojca.

— ob. Galenus — Lembka Marcin (Illustris 1604, Duce 1598) — Machiawell (Princeps 1580, Disputationum 1591) — Naborowski Daniel (Numine 1594) — Pynussius D. (1586).

Rothe Rys dziejów psych. 1892.

STURCIUS Azarias. Oratio De Nobilitate Eivsqve Natvra Et Officio. Ad Illvstriss. Heroem Et Dominvm, D. Nicolavm Zebrzydowski De Zebrzydowice, Palatinvm Et Generalem Cracoviensem, Sniatineń. &c. Capitaneum, Senatorem Regni Poloniae Primarium. Scripta ab Azaria Stvrcio I. V. Cand. Cracoviae, An. Dom. 1604. w 4ce, k. tyt. i k. 11 nlb.

Na odwr. k. tyt. dedykacja Mik. Zebrzyd. datowana Non. Decemb. 1604. Tu pisze, że uczył syna Zebrzyd. nauki prawa. Wyraża swą wdzięczność za to, że: „Mihi quoque peregrino et veluti exuli tantam

benevolentiam exhibuit, ut ingratum iudicarem, si non aliquo grati animi signo hoc ipsum cunctis ostenderem“.

W mowie daje obraz szlachecka, cytując nieustannie pisarzy rzymskich, a unikając aluzji do współczesności.

Branic. — Jagiell.

— Disputatio de iure iurando... quam in vetusta Basiliensium Academia... praeside Joh. Möringio... proponit 10 die Julij Azarias Strucius L. D. Basileae, Waldkirch, 1600. w 4ce, k. 8.

Dedyk. Davidi Hilchen... nec non Christophoro Sturcio jurisconsulto atque historico, patri suo.

Notata prof. Kota.

STURCIUS (Sturciades, Sturtius) Krzysztofor († 13 kwiet. 1602). Avsa Illvstriss: Principis Domini Caroli Svedermaniae &c. Dvcis. Aduersus Serenissimum ac potentissimum Dominum D. Sigismvndvm III Regem Sueciae ac Poloniae &c. suscepta. Accessit refutatio apologiae D. Caroli certis & euidenti. rationib. suffulta. Scripta & publicata ex mandato S. R. Maiestatis proprio. Dantisci, In officina typographica Iacobi Rhodi. M.D.XCVIII. (1598). [Cały tytuł w prostokątnej ozdobnej winiecie]. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., k. 96 lb., k. 1 nlb. (sygn. A—Z₄; Aa do Cc₂).

Istnieją także egzemplarze z datą 1597.

Rozpoczyna: Praefatio ad Lectorem (na 5 stronach). Tu narzeka na jakąś „Apologię“ wymierzoną przeciw Zygm. III ze strony Karola Suederm. a wydana po sawedsku, łacinie i niemiecku (nie umiem wskazać bliżej tytułu i autora tej „Apologii“; biblijoteki nasze jej nie posiadają). Pisze, aby ujawnić prawdę: nibil inturiandi animo sed veritatis contest. omnia et honoris regii conservandi causa.

Na k. A₄ verso (nieliczbowanej) rozpoczyna się Ausa. Jest to opowiadanie historyczne. Rozpoczyna się od przedstawienia, jak Karol doszedł do stanowiska gubernatora; poczem o wypadkach z r. 1596 — wszystko pod kątem widzenia Zygmunta III. Na marginesach są litery A—O, będące odwołaniami do dokumentów ogłoszonych wkodem tego dzieła.

Na k. 8: Refutatio Apologiae D. Caroli... Jest to wywód prawniczy. Zwalcza pretensje Karola argumentami czerpanymi z Bodinusa, prawa rzymskiego, pisma św. Hieronima, Aristotelesa. — Na k. 28 wyraża się ujemnie o Machiawelu (Machiavellus). Tendencją jest wykazać,

że Karol doszedł bezprawnie do władzy król. (sine approb. ordinum regni Suecici). Przytacza dużo przykładów uzurpacji z dziejów Szwecji, a także Polski (na k. 44 o Masławie z Kromera). — Od k. 48 verso formułuje bliżej w 13 rozdz. zarzuty przeciw Karolowi: 1) formam gubern. immutavit; 2) feuda concessit; 3) fideles regni oppressit; 4) litteras M. Reg. contempsit; 5) novas exactiones imposuit; 6) redditus non recte collocavit; 7) religionis mutatio caussatur; 8) rempublicam mutavit; 9) a parentis virtute degeneravit; 10) R. M. in invidiam vocat; 11) regnum affectavit; 12) milites stipendio fraudavit; 13) monetam suo nomine cudit. W każdym z tych rozdziałów dużo materiału historycznego.

Na k. 71 verso: Finis, poczem 1 karta nlb. biała, od nast. karty (72): Sequuntur Copiae literarum inter S. R. M. et ducem Carolum, mutuo missarum, aliarumque scripturarum, quae in superiori narratione ordine citantur.

Pism tych znaczonych literami od A—O (na marginesie) jest 13 s lat 1594—97.

Całe dzieło ma więc wartość źródłową, a zwłaszcza musi interesować jako przyczynek do dziejów teorii prawa publicznego XVI w. — W nauce nie wyszukano. Analogiczne polemiki prawne w sporach między Polską a Szwecją powtarzają się w XVII w.

Na ost. nlb. karcie: Errata.

Ob. Finkel I nr 3355 i 3359 (gdzie zestawiono współcz. publikacje). — Piekarski Katalog kórn. nr 1452. — Hoppe 82.

Akad. — Bibl. nar. warsz. — Branic. — Czart. — Jagiell. — Kórnik. — Kras. — Ossol. — Raczyń.

— De Negotio Moldavico Epistolae Clementis IIX. PP. Altera, ad Sereniss. Regem Poloniae Sigismvndvm III. Altera, ad Illustrissimum Dn. Johannem Samoscyum, magnum Regni Poloniae Cancellarium: Item Responsio Magni Cancellarij, qua concinnè & neruosè à se suspiciones remouet. Iudicium ex certae scientiae, non ex multitudinine faciendum: ait Plato. Rostochii Typis Stephani Myliandri (1596). w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.

Na odwr. tyt.: Lectori S... Christ. Sturcius.

Tu pisze, że gdy bawił na sejmie warsz. zetknął się z Zamojskim i doniósł mu o wydaniu listu Klemensa VIII w Germanji. Otrzymał wówczas od Zam. odpis jego odpowiedzi. Poczem wychwala Zamojskiego. (Ów tekst wydany w Niemczech ob. w Bibliogr. XIX, 285).

Brossura zawiera istotnie: 1) List Klemensa VIII do Zygmunta III z dnia 8 nov. 1595. — 2) List Klem. VIII do J. Zam. z tejże daty. — 3) Odpowiedź Zam. z 10 stycznia 1596.

Papież zachęca Zygm. III do porozumienia z cesarzem Rudolfem. Zamojski wyjaśnia stanowisko Polski w sprawach moldawskich i tatarskich i zbija zarzuty czynione Polsce przed Stolicą Apost. (chodzi o Jeremiasza Mohile).

Wiesz. VIII 3. — Wiersz. III 3016. Kórń.

— Oratio de vitae decore per prudentiam, et patientiam comparando et conservando. In qua Serenissimi ac Potentissimi Principis ac Domini Dn. Sigismundi III Regis Poloniae ac Sueciae etc. ac Ordinum Regni Poloniae Magnae Ducatus Lithuaniae prudens consilium de ordinanda Republica Livoniae, et magna solertia Dn. Commissariorum commendatur. Habita a nobili et clarissimo Viro Christophoro Sturcio I. U. D. et Historiarum Professore. Die XXIII. mensis Octobris anno 99. Rostochii exprimebat Christophorus Reussnerus Anno 1600. w 4ce, kart 18.

Dedyk. Petro Ostrowio... Rostochii Cal. Januarii 1600.

Wierszowski II 1919. Petersb. publ.

— Oratio in obitum Davidis Chytraei. Rostochii 1600. w 4ce.

Druk. również w: Vita Davidis Chytraei Rostochii (1601).

— Oratio de illustr. principe Sigismundo Augusto, duce Megapolitano... Rostochii 1600. w 4ce.

Roche i Napiersky IV 333.

— De vita, rebus gestis, ac obitu Stephani primi Regis Poloniae orationes duae.

Ob. Warszawicki Krs. (1587, 1627).

Wisniewski VIII 145.

— Altera oratio de Stephano rege Poloniae... pronunciata a... Christoph. Sturtzio. Ded. Stanislao Pekosslavski... in Livonia Regio Legato. Anno 87. (1587). w 4ce, str. 24.

Pierwszą część tworzy mowa Warszawickiego. Gdań. miej.

— ob. Klemens VIII (1596) — Nolde (Memoriae 1587) — Warszawicki Krz. — Zamojski Jan — Zygmunt III.

Witte Diar. Biogr. I. — Beckmann Catal. Bibl. Univ. Francof. — Univ. Lexic. 1744 str. 1439. — Finkel III 1867.

Sturm Balthasar ob. Romer Adam (Cicero 1610).

STURM Ch. Rok Fizyczno-Moralny Czyli Uwagi Nad dziełami Boga, w porządku natury i Opatrzności uważanymi. Na Każdy Dzień Roku Rozłożone. Tom I. Styczeń. Luty. Marzec. [Tu winieta]. w Warszawie. w Drukarni kosztem Piotra Zawadzkiego Roku MDCCXCII. (1792). w 8ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 360, k. 2 nlb.

Toż... 1793. Tom II (Kwiecień—Czerwiec) str. 356. — T. III (Lipiec—Wrzesień) str. 367. — T. IV (Październik—Grudzień) str. 400.

Dedyk. na 2 k. do Bony ze Świdzińskich Granowski (sic) i Marji ze Świdz. Lancoroński kaszt. polan. — Podpisany pod nią: Tłumacz (jest nim Wincenty Roch Karcewski, obacz t. XIX str. 112—3). — Poczem: O celu Autora. Tu autor (Sturm) mówi, że dzieło przesnaczone jest dla młodzieży. Powybierał „objekta które codziennie otaczają człowieka”. Czerpał z dzieł Buffona, Derhama, Sulzera i in. Tom I obejmuje pierwsze 3 miesiące roku.

Na każdy dzień miesiąca podaje stosowne rozmyślenia, a więc np. na styczeń: s okol. N. Roku; o ogniu; o swierszactach w simie; o powabach simy; o roślinach zielonych w simie; o gwiazdach; o drobnowidzu (mikroskopie); o Lapończykach; o bojaźni strachów; o ogniach podziemnych; o szrenio; o pożyteczności chleba; o śnie; o rewolucjach natury. — Po każdym miesiącu dany spis rzeczy i tytuł do nast. miesiąca. Rozmyślenia te mają treść relig. moralizującą (o dobroci i wielkości Boga), a fakta przyrodnicze są traktowane tylko jako punkt wyjścia. Toteż należy to dzieło traktować jako analogję do „Praw fizycznych i moralnych” Karcewskiego, które mają na oku walkę z doktryną materializmu a nie są dziełem przyrodniczem.

Akad. — Kijows. — Uniw. wileń.

STURM Jan, prof. w Strasburgu († 1590). Ioannis Stvrmii Neanisci. Quid das, & ô libelle, quid promittis? Nugas: sed vtilis, et merè neaniscos. Continentur autem hoc libello ex Neaniscis Sturmiensis. Dialogi V. I. Corruptus. II. Ebrietas. III. Apparatus. IIII. Conuiuium. V. Tabellarius. Torvniae Excudebat Melchior Nering. M.D.LXXXIII. (1583). w 8ce, str. 37 lb.

Cały tytuł w prostokątnej ramce.

Na k. 1 dedykacja: Praeceptores scholae Torunensis, ingenuis et bonae aepi pueris.

Danieli et Francisco Eske fratribus germanis: Casparo Hauenschildt: Henrico Strobant: Henrico Mochinger: Georgio Grötsch: et Ludovico Amend: discipulis charissimis S. (Autorem jest zapewne Schober, ob.). Następnie 5 djalogów.

Na str. 86: J. Sturmius Classica epistola secunda.

Wierszowski III 2746. — Obszernie omawia Tync w Dziejach gimn. tor. 1927 str. 82 z egz. bibl. Bawor. — Wojciechowska Z dziejów książki 1927 (mlynie zaznacza, jakoby „Estr. druku tego nie znał”).

Bawor. (Csarn.).

— Epistola ad Illustrissimum Principem, ac Dominum, Dominum Alexandrum, Ducem Slucensem et Copulensem etc. Eiusdem De educatione Principum, libellus scriptus ad illustrissimum Principem Guilielmum: Ducem Olinensium etc. Argentorati Excudebat Nicolaus VVyriot, Anno M.D.LXXXI. (1581). w 4ce, k. tyt. i k. 15 nlb.

Na k. tyt. sygnot drukarza: gryf stojący na kuli i cyfry drukarza.

Na odwrotnej stronie tyt. karty: Joannis Stvrmii, de literarum Studijs annos jam 48 optime merentis: et Argentinae, olim Scholae, nunc Academiae, Rectoris perpetui, vera effigies. Anno aetatis XLVIII. Pod tem portret Sturmia, pod portretem wiersze: Corporis effigiem potui producere sculptor, Mentem non potui: quam monumenta docent.

Rozpoczęta list, w którym powiada, że go imieniem Xeia pozdrowił Joannes Lobartus prawnik, i żałuje że nie był obecny w Strasburgu podczas praejssdu księcia. — Chwali Stefana Batorego, mówi że Ostroroganus Joannes cum Nicolao Altdorphiana et apud nos in nostra Academia versatus est et nunc in Gallia est. Wspomina Jana Dzierzka sekret. królowa. Pisane Northemi, 27 Maji anno 81.

Porównaj Latański Jerzy.

Wierszowski II 1568. — Bonis Materj. do dziejów w Arch. do hist. liter. VII 69. Wydanie z r. 1600 ob. niżej pod: Speculi Jagiell. — Ossol. — Synod ewang. wil.

— Institutionis Literatae Sive De Discendi Atque Docendi ratione Tomvs Primvs, Stvrmianvs. [Winieta]. Quae hoc primo Volumine continentur, sequens pagella indicat. Torunij Borussorum Anno Domini MDLXXXVI (1586). w 4ce, k. 28 nlb., str. 648 i k. 4 nlb.

Na odwrocie k. tyt. spis: 1) De literarum laudis rectè aperiendis, Liber. — 2) Clas-

sicarum epistolarum libri III. sive Schola Argentinensis restituta. — 3) Academicae Epistolae Urbanae: Liber I. — 4) Scholae Lauinganae. — 5) De educatione principum libellus. — 6) Nobilitas literata. — 7) De exercitationibus rhetoricis. — 8) De amissa dicendi ratione, et quomodo ea recuperanda sit. Libri II. — 9) Linguae Latinae resoluendae ratio. Wreszcie notatka o tych rozprawach, których tu niema.

Rozpoczęta dedykacja Sturmowi, dat. 1586 a podp. przez rektora, pror. i prof. szkoły Toruńskiej. — Dalej: Praefatio ad lectorem de scholis et libris Sturmiensis. — Na str. 614: Index secundum ordinem capitum.

Od str. 625:

Schola Argentinensis. Hoc est, Epistolarum Ioannis Stvrmii Classicarum... a Ioanne Lvdo vico Havvenrotero. Cum praefatione Ioannis Stvrmij. (Poczem:) Ad lectorem, Editioni librorum Sturmiarum, qui hoc Primo Volumine comprehensi sunt, visum est has pagellas coronidia loco apponere, non tantum, quod ex Sturmiensis epistolis Classicis et Academicis confectae sint...

Od str. 627—8 przedmowa z 1 lipca 1571; poczem tablice s planami nauk. W dalszym ciągu wiersze Frisiusa, Schobera, Hübnera i innych. Wreszcie Errata. — Poczem: Excusum Torunij Borussorum. Anno Domini M.D.LXXXVI (1586).

Wydawcą tego dzieła był zapewne Henryk Strobant (przy pomocy Schobera?).

Wojciechowska Z dziejów książki 1927 str. 163. — Tync Dziejach gimn. tor. str. 89 i 95 (tu obszerniej opisuje treść).

Ob. Strobant (wydawca dzieła).

Wiersze pochwalne na cześć tego wydawnictwa, skierowane m. i. do Batorego ob. pod Schober (Poematum 1592).

Bibl. tor. Kop.

— Toż... (tom II i III) ob. w Bibl. XVIII str. 582—3.

— Linguae Latinae resoluendae ratio. Tradita in celebri Reipublicae Argentoratensis Academia. Anno septuagesimo tertio. Et nunc primum in lucem edita: studio Joannis Lobarti Borussi Iuris utriusque Licentiatii. Argentorati Excudebat Nicolaus VVyriot MDLXXXI. (1581). w 8ce, k. 16, str. 156 i 18.

Dedyk. Joanni et Nicol. ab Ostrorog, od Jana Lobarta, wydawcy.

Wierszowski III 2705. Uniw. warsz.

— Specvli Avlicarum Atque Politicarum Observationum, Libelli Sex nimirum. 1. De educatione Principum Ioannis Stvrmii, etc. 2. De concilio et consiliariis Principum Friderici

Fvrii, etc. 3. Consiliarius Hyppoliti A Collibus. 4. Palatinus sive Aulicus Rvndem Auctoris. 5. Aulicus Politicus. Dvri de Pascolo. 6. Hypomneses politicae Francisci Gvcciardini. Denvo, Ob Penvriam Exemplarium omnes coniunctim, accuratiùs, in vsum Aulicorum atque Politicorum omnium, concinnati atque aediti. Procurante. Lazaro Zetznero Bibliopola Argentinense M.D.C. (1600). w 12ce, k. 276 i tabl.

Pierwsza rozprawa dedykowana Alexandro duci Blucenski et Copulensi ab. J. Sturmio Northemii 1581. — W edycjach Speculi z lat 1610, 1621 rozprawy Sturmiana nie ma. Wiersbowski I 692. Univ. warsz.

— De statibus caesarum civilium vniuersa doctrina Hermogenis, Graeci Rhetoris, quam ille *περὶ Διαπέσεως* (sic) inscripsit: Explicata a Ioanne Sturmio. Nunc primum in lucem edita. Gratia privilegioque caesareo. Bernhardus Iobinus Typographus Argentoratensis imprimebat. MDLXXV. (1575). w 8ce, k. n. 8 (sygn. N₈).

Dedykacja: datow. 9 Juni 1575 Cracoviae: Clarissimis viris... Sigismundo Guttedero et Petro Vogelwvedrio, Senatoribus Cracov., amicis suis veteribus S. P. D. Christophorus Tretius. — Po dedykacji Index i Effigies Joh. Sturmii. — W dedykacji Tresey opowiada, których to uczonych wykładów wspólnie słuchali w Strasburgu, Paryżu, Włoszech i Krakowie. Wymienieni Sturm, Turneb, Ramus, Robortello, Sigonius, Illicinus (w Krakowie). — Stanisław Vogelweder był sekretarzem Zygmunta Augusta.

Wotschke Chr. Thretius str. 98, przedrukowuje tę dedykację.

Jagiell. — Kórnik.

— De universa ratione elocutionis rhetoricae libri III nunc primum in lucem editi opera et studio Christophori Thretii Poloni. B. m. i. r. (Argentorati, B. Jobin, około 1576). w 8ce, k. 8 i str. 819.

Na odwrocie tyt. carmen do Krz. Trecego z podpisem A. F.

Rozpocyna list Sturmia do Trecego, dat. ze Strasburga 20 października 1575. — Poczem przypis Trecego do Stan. na Koniecpolu Przedborskiego, dat. w Krakowie 25 maja 1576. Tu mówi o znaczeniu retoryki.

Treśó źródła tworzą przepisy retoryczne, a więc jest to analogja do znanej pracy J. Górskiego.

Jest książka trzy. Pierwsza od str. 1—261. Druga od str. 262—457. Trzecia od str. 457—819.

Ob. niżej na str. 371 cytata z dzieła „De imitatione oratoria”.

Dziękowski Hist. retor. 12. — Bandtkie H. dr. III 211—2. — Wotschke Chr. Tretius (passim).

Czartor. — Jagiell. — Trzemeski w Balm.

— Poeticum Primum volumen Cumanematibus Iohannis Sturmij. Sextae Cviriae Scholarum Argentinensium. [Winieta]. Torvniae Excudebat Melchior Neringius. Anno cIo.IoXXCIV (1584). w 8ce, str. 64.

Ded.: J. Sturmius Friderico et Alb. Gansija. Argentorati 1565. (Byli to jego uczniowie, z Prus rodem).

Toż... Secundum volumen. Quintae curiae scholarum Argentinensium. Torvniae, excudebat M. Neringius. Anno cIo.IoXXCIV. (1584). w 8ce, k. tyt. i str. 63.

Dedyk. Joan. Lud. Gremple 1565.

Toż... Tertium volumen... Quartae curiae scholarum Torvniae, M. Neringius. Anno cIo.IoXXCIV. (1584). w 8ce, k. tyt. i str. 77.

Dedyk. Joan. Jac. Vuormsero 1565.

Toż... Quartum... Tertiae curiae... Anno cIo.IoXXCIV (1584). k. tyt. i str. 75.

Ded. Fabiano Thorino.

Toż... Quintum volumen... Secundae curiae... Anno cIo.IoXXCIV (1584). w 8ce, k. tyt. i str. 74.

Ded. Wil. et Joh. Botzemilis.

Toż... Sextum volumen... Primae curiae Schol. Argentinensium. Torvniae excudebat, M. Neringius, Anno cIo.IoXXCIV. (1584). w 8ce, k. tyt. i str. 64.

Dedyk. Car. Limero.

Każdy volumen zawiera urywki z poezji łacińskiej, głównie z Horacego, Owidiusa, Martialisa, Verg., Plauta, Iuvenalisa, Seneki, Catulla. Zwykle nadaje tym urywkom tytułiki greckie. Podaje dlatego tylko urywki, bo chodzi mu o wydobycie z powyższych poetów pewnych „gnomae”. Pragnie on, aby te gnomy uczniów „meliores facient”. Uszasadnia to swoje stanowisko moralizujące w dedykacji pierwszego tomu; tu także wychwała Alberta ks. pruskiego.

Wojciechowska Z dziejów książki (1927) — oras Tync Dzieje gimn. ter. (1928) podają

bibljog. opis dzieła. — Wiersbowski II 1611—1616.

Jagiell. — Petersb. — Tor. Kop.

(Sturm Jan). Manes Sturmiani sive Epicedia... Argentorati MDXC (1590). w 8ce.

Są tu elegje Turnoviusa i Toboliusa.

Notata prof. Kota.

— ob. Blasius J. Th. — Bohomolec (Zycie Zam.) — Bolingerus (1573) — Cicero (De officiis 1582, Philosophia 1558, 1564) — Equitis Poloni Oratio — Górski J. (De periodis 1558, De generibus dicendi, Comm. 1563) — Kalisza (z) Wojciech (Schola; tu na końcu jego list z r. 1582) — Latański Jerzy (1582) — Ostroróg Jan (Oratio 1581) — Plato (Gorgias) — Schoberus (Poematum 1592, Threni et epicedia 1589) — Serreius (Gram. gall. 1598) — Statarius (1560) — Strasburgensis schola — Tresey K. — Tuppian Laur. — Zanchi Hier. (1586).

W licznych dziełkach Sturmia są przygodne wzmianki o Polakach.

W wydaniu jego Platonowego Gorgiasa (1541) jest prasfatio ad D. Jacobum Bonerum. List Sturmia do Praceławskiego jest w Bolingera Unterricht 1573 (ob.).

List do Mik. Radziwiła jest w Tappiusa Adversus sinodi Trident. restit. 1573 (ob. Tuppian).

Listy do Bonerów St. i And. są w „Prolegomena” Sturmia.

Także niektóre wydania klasyków dedykował Sturm Polakom: 1) Gorgiasa Platona Jak. Bonerowi. — 2) Cicerona Libri Stan. i Janowi Bonerom (1558). — 3) Cic. Orationes (1562) synowi Jana Starzechowskiego (ob. Cicero). — 4) Cicerona De officio Stan. i And. Bonerom (1582). — 5) W dziele jego De imit. oratoria (1574, 1776) w dedykacji Georgio Comiti in Castell nadmieniono: Autor librum confecit unum, quod sibi ab autore donatum, vir ingenio, doctrina ac virtute clariss. Christ. Thretius Polonus, hoc tempore curat divulgare.

List Sturmia do Radz. Mik. Krz. ob. Korzeniowski w Arch. do dziejów liter. XI str. 376.

Sturmia wydań Cycerona używano w szkołach protest. w Polsce; ob. Danyasz w Roczn. Pozn. T. P. N. XXV 137 oras tegoż Studja 1921.

O jego stoas. z Polską ob. Lempicki Działalność J. Zam. 1922 str. 180 i passim a zwłasza str. 220. — Morawski w Rozprawach Ak. filolog. t. XVII (1893) str. 256 i nast. (o stosunku do Górskiego). — Kaltenbach Les humanistes 1891 oras Czasy

i ludzie 1905 str. 379. — Kot Szkoła lewart. 1910 (w Museum) — oras w Archiwum do dziejów lit. XIII str. 284 i 325 (o wpływie na szkołę lawartowską). — Tenże w Arch. do dziejów liter. XIII (1914) str. 327 (Lingua latina 1581). — Tync w „Kultura starop.” (1932). — Wotschke w Ans Posens Kirchl. Verg. 1915 str. 37 i 50 (tu świadectwo dla Jana Morawa, preceptora Ostrorogów z r. 1581). — Tenże Zur Studiengeschichte w Jahrb. für Kultur der Slaven N. F. II str. 22. — Tenże St. Ostrorog str. 46. — Tenże Studienfahrten str. 18. — Tenże Fr. Lismanino str. 232. — Tenże Chr. Thretius (1907) str. 36. — Finkel III 1867.

Sturmer (Stömer) Urban ob. Hartknoch (Pr. Kir. Gesch. str. 869).

Sturtius ob. Sturcius.

Stuttgart ob. Mowa (1798).

STUTZEN JOACHIMUS. Trauer-Gedicht... Anna Braunschweig, Christian von Kalsso's, Hausfrau. Danzig 1642 w 4ce.

— Trauer-Gedicht... Gottfried Kriewes. Danzig 1642. w 4ce.

STUWCZYNSKI I. A. Trauer und Lobrede zum Andenken des Wenceslaus Natalis Praesidenten von Posen. Posen 1796. w 8ce.

(Stuve Jakob). Himmels-Bau Vmb den sich der Weyland Wol-Edele beste und Hochweise Herr Jacob Stuve Rahts-verwandter und wohlverdienter Bauherr der Königlichen Stadt Dantzig Bey seinem schwären Ampt iederzeit bemühet auch in demselben ohn vorgehende Kranckheit in schneller Frist sanfft und selig versetzt ist Im Jahr 1657 den 3. Mertzmonats. Gedruckt bey Seel. Georg Rheten Wittwe durch David Friedrich Rheten.

Ob. Zetzkius.

Zarazem:

Der Gnaden-Lohn Welchen der treue Heyland Jesu Christus nach überstandener Arbeit dieses mtheseligen Lebens dem Wohl Edlen Bestrengen Ehrenvesten Hochweisen und Namhaften Herrn Herrn Jacob Struven Wolverdienten Rahtsverwandten dieser königlichen Stadt Dantzig Nach seinem seligen Abschied Dener von dieser Welt den 3. Tag des Mertzens 1657. in gottseliger Andacht genommen in

dem Ewigen Leben mitgetheilet hat. Gedruckt bey Seel. George Rheten Wittwe Durch David-Friederich Rheten (1657). w 4ce, str. 3.

Ob. Moeresius.

Jagiell.

— Leich-Tvch welches bey zwar unverhofften und traurigen jedoch sanfften und seeligen Todes Fall des weyland Woll Edlen Bestrengen Besten und Hochweisen Herrn Jacob Stuyen... dem Sarg und Todten Bahr in schuldiger Vnterthanigkeit klagend... Gedruckt durch David Friedrich Rheten. 1657. w 4ce, str. 1.

Jagiell.

— Traur Gedichte auff das selige Absterben des wol edlen Ehrenvesten und Wollweisen Herren Herren Jacob Stuyen wolverdienten Rahtsverwandten dieser Löblichen und Könighen Stadt Dantzig. Im Jahr M.DC.LVII. Gedruckt bey Seel. George Rheten Wittwe Durch David Friederich Rheten. w 4ce, str. 3.

Ob. Wolf.

Jagiell.

— Traur-Klag und Trost-Schrift über das gantz schleunige jedoch Selige Ableiben und Christlichen Hintritt auss dieser Welt des weyland Wolenden Gestrengen und wolweisen H. Jacob Stuyen Wolverdienten Rahts-Verwandten der rechten Stadt Dantzig: welcher... Dantzig Gedruckt bey sel. Georg Rheten Witwe. w 4ce, str. 3.

Jagiell.

— ob. Baumgart G. (1657) — Bot-saccus J. (Gemitus 1659) — Conovius Michael (1657) — Freymuth (Elegia 1657) — Lorentz Chr. (Traur-Gedicht 1657) — Mauhart Bartel (Traur-Klag 1657) — Moeresius J. G. (Gnaden-Lohn. 1657) — Poeppl Christ. (Berg 1657) — Wolf Christ. (Trauer Gedichte 1657) — Zetzkius Jak. (Manibus 1657, Himmels Bau 1657).

Stworzenie nieba ob. Pussmann Krzysztof (1551).

Stwoz Stan., rytownik ob. Bochyń (Dialogus 1507) — Łaski J. (Commune 1506).

Bolterówna Polskie ilustr. 1929 str. 316 i nast., str. 392.

Stwoz Wit ob. Synodus dioecesa-na (1643).

(Styczeński Maciej). Vota Nuptialia honoribus... D. Matthiae Apollis Styczeński Radiviliani Avlae ordinarii, nec non concionatoris aulici vigilantissimi... et Christinae Gretsckiae. dicata nuncupata a quibusdam gymnasii ibidem collegio. Thorunii, typis excerpta a Joanne Schnelboltz, 1641. w 4ce, ark. 2.

Czartor.

Styczyński Aug. ob. Sikorski Ant. (1737).

Stygge Daniel ob. Duncius Mich. (Ein christliches 1694).

Styl ob. Lubomirski Stan. (1694).

STYLA Adam. Grammatica Polono-Italica Abo Sposob lancy Naucezenia sie Wloskiego ięzyka, krotko gruntownie, chooby też y bez dyrekcyy Naucezycielá, ku pożytkowi Narodu Polkiego, z Rożnych przednieyszych Gram-mátykow, z pilnością wygotowany. Auctor Adam Styla. [Tu winietka w kształcie paska]. Nakładem y Kosztem Auctora w Krakowie, W Drukarni Woyciecha Goreckiego J. K. M. y Akadémiey Sławney Typ. Roku 1675. w 8ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 226.

Na odwr. k. tyt.: Na herb... Moraszynow (tu herb i 4 wiersz). — Dedyk. Michałowi Moraszynowi podskarbicowi koron. (na 3 str.). Wspomina tu jego ojca (podskarbiego). — Poczem: Do czytelnika. Tu pochwały języka włoskiego. Mówi, że pisze ad dialectum Romanum. — Wreszcie idzie aprobacja X. Jędra. Kucharskiego, prof. i censora z dnia 23 listop. 1675.

Na str. 1 o literach włoskich. — Na str. 18 o akcencie. — Na str. 31: Wtóra część (de nomine). — Na str. 61: De verbo. — Na str. 164: De adverbio. — Na str. 173: wiserunki, przysłowia etc. (sz to zwroty włoskie). — Na str. 196: De syntazi. — Na str. 226: Errata.

Bentk. II 598. — Jabłonowski Museum str. 241 swie go mylnie Stella Ad. Bibl. Łopaciń. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasina. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. wileń.

Styllkon, tragedia ob. Claus Antoni (1751).

Styllta igneus ob. Czermiński Ant. (1715).

Stylus aureus virtuti et eruditioni Francisci Starzeński (1749)... ob. Albrychowicz Kaz. Fort.

— ligatus de primis introductoribus strictioris observantiae S. Francisci in Polonia. Ravicii 1759. w 8ce.

Jocher 9266.

— ob. Grodzicki Faust. (de per-versa styli 1746).

STYRKOWSKI Adam Stan. In Nomine Domini, Amen. Questio Ethica. De Ivstitia, Svb Felicissimis Auspiciis Magnifici, Perillustris, & Reuerendis simi Domini, D. M. Jacobi Baltazarowic, S. Th: Doctoris Et Professoris, Inter Collegas Maiores Senioris Patris, Ecclesiarum, Cathedralis Cracoui: Canonici, Collegiatae SS. Omnium Praepositi, Curati Prosouiensis, Contubernij Staringeliani Prouisoris, Almae Vniuersitatis Cracouiensis, Generalis & Vigilantissimi Rectoris. A M. Adamo Stanislao Styrkowski, Philosophiae Doctore, & Professore, Cantore Tarnouieñ: Publico Sacra Authoritate Apostolicâ, & Actorum Consistorii Cracou: Notario, Pro Loco in Collegio Minori obtinendo, Publicè ad Disputandum Proposita, In Peraugusto DD. Theologorum Lectorio, Anno D. 1684. Die 20. Mensis Maij. Hora I. [Tu winietka w kształcie paska]. Cracoviae, Typis Vniuersitatis. fol., k. tyt. i k. 1 nlb.

Składa się z 6 konkluzji na temat: *Justicia est constans et perpetua voluntas ius suum cuique tribuendi...* Dowodzi, że dzieli się na commutativa i distributiva. Wykazuje też różnice tych dwóch pojęć. Jagiell.

— Toż... z datą 1683. [tylko w tytule brakuje słów: inter Collegas Maiores Senioris Patris]. fol., karta tyt. i 1 nlb.

Ossol.

— In Nomine Domini Amen. Quaestio Ivridica. De Ivre Patronatvs. Ad c. Nobis. extr. de Iurepatr. iunct. Cle-

ment Plures. e. t. Per M. Adamvm Styrkowski Philosophiae Doctorem, I. V. Professorem, Protonotarium Apostolicum, D. D. Iureconsultorū Collegam Ecclesiarum, Collegiatae Tarnouiensis Primiceriū, & Casimiriae ad S. Iacobvm Praepositum, Consistorij Cracouiensis Actuarium. In Lectorio Collegij Iuridici Cracou. Publicae disputationi Proposita Anno Salutis 1691. Die 6. Mensis N. u.bris. Cracoviae, Ex Officina Francisci Cezary S. R. M. Illustr: ac Rndi Dni. Epis. Crac. Ducis Seueriae Necnon Schol. Nouodur: Typogr. w 4ce, k. tyt. i k. 8 nlb.

Zawiera 4 konkluzje, każda zaś obejmuje po kilka corollarjów. Często cytowani Garsias, Covarruvius, Jan Andr., Barbosa, Felinus; z Polaków Piasecki. Na końcu: Sub ausp. Fr. Przewoski i berła akad. Branie. — Jagiell. — Ossol.

— ob. Bielski M. (1692) — Bieżanowski Stan. Józef (1692) — Ekart J. (1692) — Józefowicz Tomasz (1692) — Materski Franc. (1714) — Piskorski Sebastjan (1692) — Sarnecki Jakób (Lueta 1712).

STYRPEJKO Jan. [Nauki missyjne?].

Jocher 9103 podaje: Nauki Missyjne X. Jana Styrpejki Zak. Kasn. miały być w części drukowane w Petersburgu.

Również umieścił je Kochański Dom, w dziele: Kazania i nauki. Wilno 1770 (ob. tom XIX, 373).

X. Jan Styrpejko drukował również w Wilnie Tablicę genealogiczną wykazującą stopień bliższy lub dalszy pokrewieństwa i powinowactwa między familjami.

(Styrpejko Stanisław). Sprawa...

Stan. Styrpejki... przeciwko... Maciejowi i Maryannie Plachowiczom. fol.

Bibl. nar. warsz.

— ob. Steckiewiczowie (1798).

Styx ob. Czacki Michał.

Dopełnienia i Sprostowania

do tomu XXIX.

- Solidus Jan** (t. XXIX, 33).
Ptaśnik Mon. Pol. typogr. nr 94 i 139.
- SOLIGNAC. Lettre...** 1741 (ob. tom XXIX, 36).
Opisano w tomie XXI str. 240. — Egs. jest w bibl. Ossol. — Przedruk w tomie IV Oeuvres Leszczyńskiego.
- Solikowski J. D. Ad Livones...** (1600) ob. Suski J. (Dekl. 1622).
- Soltan Franciszek** ob. Radziwiłł Mikołaj.
- Soltanowie** ob. Pac Ludwik.
- SOLTYK Kaj. Mowa J. O. Xcia JmCi Kajetana Soltyka Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, na Seymie Ordynaryjnym Warszawskim miana. Dnia 12. 9bris. 1766. fol., k. 4 nlb.**
W ręk. Akad. nr 664 jest wlepionych kilka jego mów z r. 1766.
Tokarz Kom. eduk. a Uniw. Jag. 1924. — Śniadecki Koresp. I (1932) str. 165. Akad.
- Soltyk Michał** (t. XXIX, 70).
O jego kolekcji ob. Śniadecki Koresp. I (1932) str. 200.
- Soszyński Amplias Jan** (t. XXIX, 88) ob. Leszczyński Rafał i Andrzej — Stupanus (1597).
- SPANGENBERG. Trivii Erotemata...** 1544 (tom XXIX, 103).
Ptaśnik Mon. Pol. typ. str. 34.
- Specification** so wol der Königl. Dänemärckischen als Holl. Kriegsschiffe so sich ietzo auff der Dantziger

Reide befinden. Im Jahr 1656. w 4ce, kart 2.

Była to duża flota, licząca razem 1647 dział a 6270 załogi. Gdańsk. miejs.

SPEE. Cautio... 1647 (t. XXIX, 111).
Berwiński Studja o lit. lud. II 179.

Spiczyński Hieronim (t. XXIX, 190).
O jego testam. przedrukowanym w Słown. lek. pol. Stan. Kościńskiego (1888) ob. Wasylewski w Ruchu liter. 1931 listopad str. 287.

Spiritus S. Ordo ob. Statuta (1742).

Spotkajmy się, nóż po sobie... (tom XXIX, 137).

J. Nowak Satyra polit. sejmu 4 lotn. 1933 str. 162. Krasin.

SPRENGER. Młot na czarownicę... 1614.

Berwiński Studja o liter. ludowej I 75—83.

STACKELBERG. Declaration de Sa Majesté Imperiale de Toutes des Russies à S. M^{te} de Roi et à la Republique de Pologne par Son Ministre plenipotentiaire le baron de Stackelberg. [Synoptycznie druk. tekst polski pt. Deklaracya]. fol., k. 2 nlb.
Na końcu data: 7 (18) sept. 1772.

Uzasadnia fakt I rozbioru. Akad.

Stacye żołnierskie (t. XXIX, 154) ob. Suski J. (Korektura 1610).

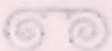
Kamiński Hist. sądownictwa wojsk. w dawnej Polsce 1928 str. 105.

Stanisław Polak, drukarz (tom XXIX, 167) ob. Summa vtilissima errorum (1500).

Przedruk techniką typograficzną
 wykonany we Wrocławskich Zakładach Graficznych
 w nakładzie 1000 egzemplarzy
 na zamówienie Zjednoczenia Księgarstwa

Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe
 Warszawa 1978

[Faint, mirrored text from the reverse side of the page, including the name 'STUDZIŃSKI' and publication details.]

WALF
Reprint